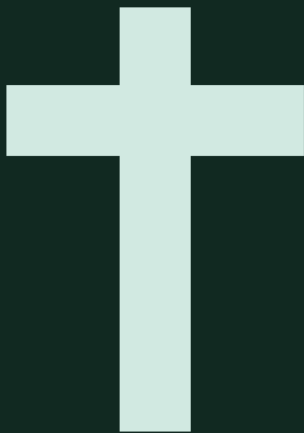

Te Fuakava Fo'ou

Niufo'ou: Te Fuakava Fo'ou (New Testament) of Tonga

Te Fuakava Fo'ou

Niuafu'ou: Te Fuakava Fo'ou (New Testament) of Tonga

copyright © 2023 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Niuafu'ou

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2024-08-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Sep 2024 from source files dated 14 Aug 2024
916961df-d7fc-5167-b598-93a0d0d5d9aa

Contents

Mātiu	1
Ma'ake	63
Luke	102
Sione	168
Ngāue	215
Loma	273
1 Kolinitō	299
2 Kolinitō	324
Kalētia	340
'Efesō	349
Filipai	358
Kolose	365
1 Tesalonaika	372
2 Tesalonaika	378
1 Tīmote	382
2 Tīmote	389
Taitusi	395
Filimone	399
Hepelū	401
Sēmisi	421
1 Pita	428
2 Pita	436
1 Sione	441
2 Sione	448
3 Sione	450
Siuta	452
Fakahā	455

Ko te Kōsipelí 'i tonu Tohi 'e Mātiú Ko te talateú

Ko te *Kōsipelí 'i tonu Tohi 'e Mātiú* ko te ongoongolelei ia kiā Sisū ko te Fakama'uli ne'e tala'ofá, 'ia te Toko Taha 'a ē 'e fakahoko mai ai 'ia te 'ū tala'ofa ne'e fai 'e te 'Atuá ki Tono kakai 'i te Fuakava Matu'á. Kā neongo iá, ne kailoa ko te ongoongolelei pē ia ki te kakai Siú, 'a ē ne'e 'alo'i mai ai 'ia Sisuú, pea ne'e tupu ake 'i aí, kā ko te ongoongolelei foki ia ki māmani kotoa pē.

Ko *Mātiu* kua maau 'aupito tonu fokotu'utu'ú. 'Oku kamata pē ia mei te 'alo'i mai 'o Sisuú, pea hoko ai ki Tono papitaisó mo Tono 'ahi'ahi'í, pea ki Tana malanga, mo faiako, mo fakama'uli mahaki 'i Kāleli. 'I te 'osi ange ko iá 'oku fakamatala'i 'e *Mātiu* ki te fononga 'a Sisū mei Kāleli ki Selusalema, mo te 'ū me'a ne'e hoko 'i te uike faka'osi 'o te nofo 'a Sisū 'i māmani, 'o faka'osi ki Tono kalusefai mo Tana toetu'ú.

'Oku fakahaa'i mai 'e te ongoongolelei nei ko Sisuú ko te Faiako fungani, 'a ia 'oku Ina fakamatala'i 'ia te 'uhinga totonu 'o te Lao 'a te 'Atuá, pea ako'i foki 'e Ia ki te kakai 'ia te 'ulungāanga 'o te Pule'anga 'o te 'Atuá. Ko Tana 'ū akonaki 'oku tñaki ia 'o fakamā'opo'opo ki te kongā 'e nima:

1. Ko te Malanga 'i te Ma'ungá, 'ā ē 'oku kau ki te 'ū 'ulungāanga, fatongia, tāpuaki, mo te kaha'u 'o te kakai 'o te Pule'anga 'o Hēvaní (vahe 5-7);
2. Ko te 'ū fakahinohino ki Tana kau ako 'e toko hongofulu mā uá fekau'aki mo te notou ngāue (vahe 10);
3. Ko te 'ū talanoa fakatātā fekau'aki mo te Pule'anga 'o Hēvaní (vahe 13);
4. Ko te fakahinohino fekau'aki mo te anga 'o te kau ako 'a Kalaisí (vahe 18);
5. Ko te 'ū fakahinohino fekau'aki mo te ngata'anga 'o te kuonga lolotongá pea mo te foki mai 'a Kalaisí (vahe 24-25).

Ko te kakano 'o te tohi

Ko te tohi hohoko mo te 'alo'i mai 'o Sisū Kalaisí (1:1–2:23)

Ko te ngāue 'a Sione Papitaisó (3:1-12)

Ko tonu papitaiso mo te 'ahi'ahi'i 'o Sisuú (3:13–4:11)

Ko te ngāue 'a Sisū 'i Kāleli (4:12–18:35)

Ko te fou 'ia Sisū mei Kāleli ki Selusalemá (19:1–20:34)

Ko te uike faka'osi 'o te nofo 'a Sisū 'i māmani 'i Selusalema (21:1–27:66)

Ko te toetu'u mo te hāhā holo 'a Sisuú (28:1-20)

*Ko te tohi hohoko 'o Sisū Kalaisí
(Luke 3:23-38)*

¹ Ko te tohi hohoko 'eni 'o Sisū Kalaisi, 'a ia ko te hako 'o Tēvita, ko te hako 'o 'Ēpalahame.

² Ko te hako 'o 'Ēpalahame 'ia 'Aisake; pea ko te hako 'o 'Aisake 'ia Sēkope; pea ko te hako 'o Sēkope 'ia Siuta mo tonu 'ū tokouá;

³ pea ko te hako 'o Siuta 'ia Felesi mo Sala, 'a ia ko te nā fa'eé ko Tema; pea ko te hako 'o Felesi 'ia 'Esilome; pea ko te hako 'o 'Esilome 'ia 'Ālame;

⁴ pea ko te hako 'o 'Ālame 'ia 'Aminatape; pea ko te hako 'o 'Aminatape 'ia Nāsoni; pea ko te hako 'o Nāsoni 'ia Salemonē;

⁵ pea ko te hako 'o Salemone 'ia Poasi, 'a ia ko tana fa'eé ko Lēhapi; pea ko te hako 'o Poasi 'ia 'Ōpeti, 'a ia ko tana fa'eé ko Lute; pea ko te hako 'o 'Ōpeti 'ia Sese;

⁶ pea ko te hako 'o Sese 'ia Tēvita ko te tu'i.

Pea ko te hako 'o Tēvita 'ia Solomone, 'a ia ko tana fa'eé 'ia te fafine ne'e nonofo mo Ulaiá;

⁷ pea ko te hako 'o Solomone 'ia Lehopoame; pea ko te hako 'o Lehopoame 'ia 'Āpaia; pea ko te hako 'o 'Āpaia 'ia 'Asa;

⁸ pea ko te hako 'o 'Asa 'ia Sihosafate; pea ko te hako 'o Sihosafate 'ia Siolame; pea ko te hako 'o Siolame 'ia 'Ūsaia;

⁹ pea ko te hako 'o 'Ūsaia 'ia Siotame; pea ko te hako 'o Siotame 'ia 'Āhasi; pea ko te hako 'o 'Āhasi 'ia Hesekaia;

¹⁰ pea ko te hako 'o Hesekaia 'ia Manase; pea ko te hako 'o Manase 'ia 'Āmone; pea ko te hako 'o 'Āmone 'ia Siosaia;

¹¹ pea ko te hako 'o Siosaia 'ia Sekonaia mo tono kāingá — ko te kuonga ia 'o te fetukutuku ki Pāpiloné.*

¹² Pea 'i te 'osi tonono fetukutuku 'o nātou ki Pāpiloné ne'e 'i ai te hako 'o Sekonaia, ko Saletili; pea ko te hako 'o Saletili 'ia Seluipepeli;

¹³ pea ko te hako 'o Seluipepeli 'ia 'Āpaiuta; pea ko te hako 'o 'Āpaiuta 'ia 'Iaiakimi; pea ko te hako 'o 'Iaiakimi 'ia 'Ēsoa;

¹⁴ pea ko te hako 'o 'Ēsoa 'ia Sētoki; pea ko te hako 'o Sētoki 'ia 'Akemi; pea ko te hako 'o 'Akemi 'ia 'Elaiuti;

¹⁵ pea ko te hako 'o 'Elaiuti 'ia 'Eliesa; pea ko te hako 'o 'Eliesa 'ia Mātani; pea ko te hako 'o Mātani 'ia Sēkope;

¹⁶ pea ko te hako 'o Sēkope 'ia Siosifa, 'a ia ko te 'unoho ia 'o Mele ko te fa'ē 'a Sīsū, 'ā ē 'oku ui ko Kalaisí.

¹⁷ Ko ia ko te lau 'o te 'ū to'utangatá meia 'Ēpalahame kiā Tēvitá ko te to'utangata 'e hongofulu mā fā; pea meia Tēvita ki te fetukutuku ki Pāpiloné ko te to'utangata 'e hongofulu mā fā; pea meia te fetukutuku ki Pāpiloné 'o a'u kiā Kalaisí ko te to'utangata 'e hongofulu mā fā.

Ko te 'alo'i 'o Sīsū Kalaisí (Luke 2:1-7)

¹⁸ Ko te anga 'eni tonono 'alo'i 'o Sīsū Kalaisí. Kua polo'i tana fa'eé ko Mele kiā Siosifa, kā 'i te he'iki ai ke nā nonofo, ne'e hā mai kua tu'itu'ina ia 'i te Laumālie Mā'oni'oní.*

¹⁹ Pea ko Siosifa tonono hoá, ko te tangata anga-tonu, pea ne'e kailoa loto 'e ia ke fakahaa'i ia, ko ia ai ne ina pehē ke tukuange fakafufuu'i pē 'ona.

²⁰ Kae lolotonga ta'aná fakakaukau pehē, ne'e hā kiā ia 'e te 'āngelo 'a te 'Alikí 'i te misi, 'o pehē ange, "E Siosifa, hako 'o Tēvita, 'aua 'e manahē ke 'aumai 'ia Mele ko tou 'unoho; he ko Ia kua tu'itu'ina ai 'oku meia te Laumālie Mā'oni'oní.

²¹ Pea 'e 'alo'i ia he Tama, pea 'e ke fakahingoa Ia ko Sīsū; he 'e fakama'uli 'e Ia Tono kakaí meia te notou 'ū angahalá."*

²² Pea ne fai 'eni kotoa pē kote'uhí ke fakamo'oni ki te me'a ne folafola 'aki 'e te 'Alikí 'i te palōfitá,

* 1:11 1:11 2 Tu'i 24:14-15; 2 Kal 36:10; Sel 27:20

* 1:18 1:18 Luke 1:27

* 1:21 1:21 Luke 1:31

²³ 'o pehē, “Vakai, 'e tu'itu'ina te tāupo'ou, pea 'e ina 'alo'i he Tama, pea 'e notou fakahingoa 'Ona ko 'Imānuela, ko tono 'uhingá, 'oku 'iā tātou 'ia te 'Atuá.”*

²⁴ Pea kua 'ala ake 'ia Siosifa mei tana moé, pea fai 'e ia 'o hangē ko te fekau 'a te 'āngelo 'a te 'Alíkí kiā iā, 'o 'aumai 'ia Mele ko tono 'unoho,

²⁵ pea ne'e kailoa nā fe'iloaki kae'aua ke 'alo'i 'ia te Tamá; pea ne'e fakahingoa 'e ia 'Ona ko Sīsū.*

2

Ko te 'a'ahi mei te hahaké

¹ Pea kua 'alo'i 'ia Sīsū 'i Pēteliheima 'i Siutea, 'i te kuonga 'o te tu'i ko Hēlotá, pea vakai, ne'e ōmai ki Selusalema he kau maki mei te hahaké,

² 'o notou 'eke ange, “Ko fea Ia kua 'alo'i ko te Tu'i 'o te kakai Siú? He kua motou mamata 'i Hahake ki Tono fetu'ú, pea kua motou ōmai 'eni ke hū kiā Ia.”

³ Pea 'i te fanongo ki ai 'e te tu'i ko Hēlotá, ne'e puputu'u ia, fakataha mo Selusalema fuli pē.

⁴ Pea hanga 'e ia 'o fakataha'i te kau taula'aliki lahí kotoa pē, mo te kau sikalaipé, 'o 'eke ange kiā nātou pē kua 'alo'i 'i fea 'ia te Kalaisí.

⁵ Pea notou tali ange kiā ia, “I Pēteliheima 'i Siutea; he kua pehē tono tohi 'e te palófitá,

⁶ Pea ko koe, Pēteliheima, 'i te fanua 'o Siutá, 'oku kailoa 'aupito ko te si'i taha 'ia koe 'i te hau'aliki 'o Siutá; kote'uhí 'e ha'u meia koe he Takimu'a, 'a ia 'e Ina pule'i Toki kakai 'Isilelí.’”*

⁷ Pea toki 'aumai fakafufū 'e Hēlota 'ia te kau Makí, 'o 'eke fakapapau kiā nātou ki te taimi ne'e hā mai ai te fetu'ú.

⁸ Pea fekau 'e ia 'ia nātou ki Pēteliheima, mo iange, “Kotou ō 'o 'eke fakatotolo ki te Tamasi'í; pea kā kotou 'ilo'i Ia pea kotou tala'i mai, kote'uhí ke au 'alu atu foki mo au 'o hū kiā Ia.”

⁹ Pea kua notou ō mo te fekau 'a te tu'í, pea vakai, ko te fetu'ú, 'ā ē ne'e notou mamata ki ai 'i Hahaké, ne'e mu'amua 'iā nātou 'o a'u ki te feitu'u ne'e 'i ai te Tamasi'í, 'o tu'u 'i ai mei lunga.

¹⁰ Pea 'i te notou sisio ki te fetu'ú, ne'e notou fiafia lahi 'aupito.

¹¹ Pea 'i te notou hū ki te falé, ne'e notou mamata ki te Tamasi'í, 'oku 'i Tana fa'eé ko Mele; pea notou tū'ulutui ifo leva 'o hū kiā Ia. Pea kua notou vete ake te notou 'ū koloá, 'o notou 'avatu ki Ai 'ia te 'ū me'a'ofa, ko te koula mo te laipeno mo te mulla.

¹² Pea 'i te valokia nātou 'e te 'Atuá 'i te misi, ke 'aua 'e notou toe foki kiā Hēlotá, ne notou foki leva ki te notou fanuá 'i te ala kehe.

Ko te hola ki 'Isipite

¹³ Pea 'i te notou ō atú, vakai, ne'e hā kiā Siosifa he 'āngelo 'a te 'Alíkí 'i te misi, 'o iange, “Ala ake, 'o to'o te Tamasi'í mo Tana fa'eé, pea holatakí'i nāua ki 'Isipite, pea kotou nonofo 'i ai kae'aua ke au toki fakahaa'i atu; he 'e kumi 'e Hēlota 'ia te Tamasi'í ke fakapoongi.”

¹⁴ Pea 'ala ake leva ia, 'o to'o te Tamasi'í mo Tana fa'eé 'i te pō ko iá, 'o notou ō ki 'Isipite;

* 1:23 1:23 Ais 7:14; 8:8, 10 * 1:25 1:25 Luke 2:21 * 2:6 2:6 Maika 5:2

¹⁵ pea ne'e notou nonofo 'i ai 'o a'u ki te pekia 'a Hēlotá, kote'uhí ke fakamo'oni ki te me'a ne'e folafola 'aki 'e te 'Alikí 'i te palōfitá, 'o pehē, “Kua U ui mai Toku Fohá mei 'Isipite.”*

Ko te tāmāte'i 'o te fānau lilikí

¹⁶ Pea 'i te 'ilo'i 'e Hēlota kua va'inga'aki 'ona 'e te kau Makí, ne fu'u 'ita lahi 'aupito ia; 'o fekau ke tāmāte'i 'ia te tamaliki tangata kotoa pē 'i Pēteliheima mo te 'ū feitu'u ofi atu ki aí, 'o ngata meīā nātou ne'e ta'u uá 'o faai ki muli, 'o fakatatau ki te me'a ne'e iange 'e te kau Makí.

¹⁷ Pea ne'e toki fakamo'oni ai ki te me'a ne lea 'aki 'e te palōfita ko Selemaía, 'o pehē,

¹⁸ “Ne'e ongo mei Lama he le'o, ko te tangi mo te fu'u tangilāulau; ko te tēngihia 'e Lesieli tana fānaú, pea 'e kailoa ina tali he fakafiamālie, kote'uhí he kua notou mole nātou ia.”*

Ko te foki mei 'Isipité

¹⁹ Pea kua pekia 'ia Hēlota, pea vakai, ne'e hā mai te 'āngelo 'a te 'Alikí kiā Siosifa 'i te misi 'i 'Isipite,

²⁰ 'o iange, “Ala ake, pea to'o te Tamasi'í mo Tana fa'eé, pea 'alu ki te fanua 'o 'Isilelí; he kua mate 'ia nātou ne'e kumi ki te Tamasi'í ke fakapoongi.”

²¹ Pea tu'u ake ia, 'o to'o 'ia te Tamasi'í mo Tana fa'eé, pea notou ō atu ki te fanua 'o 'Isilelí.

²² Kā 'i tana fanongo 'oku pule 'ia 'Akileosi 'i Siutea, ko te fetongi 'o tana tamai ko Hēlotá, ne ina manahē ke 'alu ki ai. Pea ne'e valokia 'ona 'e te 'Atuá 'i te misi, 'o ina afe ai ki te vāhenga 'o Kālelí.

²³ Pea ha'u ia 'o nofo 'i te kolo ko Nāsaleti; kote'uhí ke fakamo'oni ki te me'a ne'e lea 'aki 'e te kau palōfitá, 'o pehē, “E ui Ia ko he Nāsaleti.”*

3

Ko te malanga 'a Sione Papitaisó

(Ma'ake 1:1-8; Luke 3:1-18; Sione 1:19-28)

¹ I te 'ū 'aho ko iá ne'e ha'u 'ia Sione Papitaiso, 'o malanga 'i te toafa 'o Siuteá,

² 'o pehē, “Kotou fakatamala, he kua ofi te Pule'anga 'o Hēvaní.”*

³ He ko 'eni ia ne'e lea ki ai 'e te palōfita ko 'Aiseá, 'o pehē,

“Ko te le'o 'o he toko taha 'oku kalanga 'i te toafá,

'Kotou teuteu te hā'ele'anga 'o te 'Alikí;

fakatonutonu Tono 'ū alá.’ ”*

⁴ Pea ko te kofu 'o Sioné ne'e ngaahi ia mei te fulufulu'i kāmeli, pea fakama'u leta tonu kongalotó; pea ko tana me'akaí ko te he'e mo te huhua'i honi vao.*

⁵ Pea ne'e toki ō atu kiā ia 'ia Selusalema, mo Siutea fuli pē, mo te feitu'u kotoa 'o Sioataní,

⁶ pea notou papitaiso 'iā ia 'i te vaitafe ko Sioataní, 'i te vete te notou 'ū angahalá.

* 2:15 2:15 Hōs 11:1 * 2:18 2:18 Sēn 35:16-19; Sel 31:15 * 2:23 2:23 Ma'ake 1:24; Luke 2:39; Sione 1:45 * 3:2 3:2 Māt 4:17; Ma'ake 1:15 * 3:3 3:3 'Ais 40:3 * 3:4 3:4 2 Tu'i 1:8

⁷ Kā 'i tana vakai atu ki te tokolahi 'o te kau Fālesí mo te Sātusi 'oku notou ōmai ki te papitaisó, ne ina lea ange kiā nātou, “Ia te hako'i ngata fekai, ko ai ne ina fale'i kōtou ke hola mei te houhau 'e ha'ú?*

⁸ Pea kāpau ko ia, pe'i kotou fua 'o taau mo te fakatomala.

⁹ Pea 'aua 'e kotou pehē 'i te kotou lotó, 'Ko 'Ēpalahame te motou tamaí,' he 'okou tala'i atu, 'oku mafai 'e te 'Atuá ke fokotu'u mei te 'ū fe'i maka nei he fānau kiā 'Ēpalahame.*

¹⁰ Pea ko 'eni, kua tu'u te tokí 'i te tafito 'o te 'ū 'akaú; ko ia, ko te 'akau kotoa pē 'oku kailoa fua lelei, 'oku tā ia 'o laku ki te afi.*

¹¹ Ko aú 'okou papitaiso vai 'ia kōtou ki te fakatomalá, kā ko Ia 'oku mulimuli maí 'oku mālohi Ia 'iā au, pea 'oku kailoa kita taau ke to'o Tono senitoló; 'e papitaiso 'e Ia 'ia kōtou 'aki te Laumālie Mā'oni'oní mo te afi.

¹² Pea 'oku 'i Tono nimá 'ia te me'a tata uite, pea 'e Ina sivi 'aki ke ma'a Tono haha'angá, 'o tñānī tonou uité ki te faleokó, kā 'e tutu te kafukafú 'aki te afi 'oku kailoa lava to'onó tāmāte'i.”

*Ko tono papitaiso 'o Sīsū
(Ma'ake 1:9-11; Luke 3:21-22)*

¹³ Pea toki ha'u 'ia Sīsū mei Kāleli ki Sioatani kiā Sione ke papitaiso 'iā ia.

¹⁴ Kā ne hanga 'e Sione ia 'o teke'i 'Ona, 'o pehē ange, “Ne'e tonu ange ke papitaiso 'oku 'iā Koe, kā kua Ke ha'u koā Koe kiā au?”

¹⁵ Pea tali ange 'e Sīsū 'o pehē, “Tukuange pē ke fai 'eni, he 'oku taau pē mo tāua ke fakakakato 'ia te tu'utu'uni kotoa pē.” Pea ne'e toki tukuange leva ke fai ia.

¹⁶ Pea kua papitaiso 'ia Sīsū, pea 'alu ake leva Ia mei te vaí; pea 'ohovale pē, kua fakaava ifo te langí kiā Ia, pea mamata Ia ki te Laumālie 'o te 'Atuá 'oku 'alu ifo 'i te tatau 'o he lupe, 'o a'u mai kiā Ia.

¹⁷ Pea 'ohovale pē kua ongo mai he le'o mei te langí 'o pehē, “Ko Toku 'Alo Pelé 'ena, 'a ia 'Okou hōifua 'i Aí.”*

4

*Ko tono 'ahi'ahi'i 'o Sīsū 'e te tēvoló
(Ma'ake 1:12-13; Luke 4:1-13)*

¹ Pea ne'e tataki 'ia Sīsū 'e te Laumālié ki te toafá ke 'ahi'ahi'i ai 'Ona 'e te tēvoló.*

² Pea kua 'osi Tana 'aukai 'i te 'aho 'e fāngofulu mo te pō 'e fāngofulu, pea toki fiakaia Ia.

³ Pea ha'u te toko taha fakatauvélé, 'o lea kiā Ia, “Kāpau ko te 'Alo Koe 'o te 'Atuá, fekau ki te 'ū fe'i maka nei ke liliu ko te 'ū fe'i mā.”

⁴ Ka ne'e tali ange 'e Ia 'o pehē, “Kua tohi, “E kailoa ma'uli te tangatá 'i te maá pē, kā 'i te 'ū Folafola kotoa pē 'oku ha'u mei te fofonga 'o te 'Atuá.’ ”*

⁵ Pea hanga 'e te tēvoló 'o 'ave 'Ona ki te Kolo Tapú, 'o fokotu'u Ia ki te tumu'aki 'o te Temipalé,

⁶ 'o pehē ange kiā Ia, “Kāpau ko te 'Alo Koe 'o te 'Atuá, hopo ki lalo; he kua tohi, “E Ina kouna Tana kau 'āngeló talia Koe; pea 'e notou hapahapai 'Ou, na'a tūkia Tou va'é 'i te maká.’ ”*

* 3:7 3:7 Māt 12:34; 23:33 * 3:9 3:9 Sione 8:33 * 3:10 3:10 Māt 7:19 * 3:17 3:17 Sēn 22:2; Saame 2:7; Ais 42:1; Māt 12:18; 17:5; Luke 9:35 * 4:1 4:1 Hep 2:18; 4:15 * 4:4 4:4 Teu 8:3 * 4:6 4:6 Saame 91:11-12

7 Pea tali ange 'e Sisū kiā ia, “Kua tohi foki, ‘Aua 'e ke 'ahi'ahi'i te 'Alikī ko tou 'Atuá.’”*

8 Pea toe 'avake 'Ona 'e te tēvoló ki te ma'unga mā'olunga 'aupito, 'o faka'alī'ali ki Ai 'ia te 'ū pule'anga kotoa pē 'o māmani mo te notou nāunaū;

9 'o iange kiā Ia, “Ko te 'ū me'a kotoa pē ko 'enī 'e au 'avatu kiā Koe, 'o kāpau 'e Ke punou 'o hū kiā au.”

10 Pea toki iange 'e Sisū, “Sētane, fei mo 'alu! He kua tohi, 'Ko te 'Alikī ko tou 'Atuá 'e ke lotu kiā Ia, pea ko Ia pē Toko Taha 'e ke tauhi ki Aí.’”*

11 Pea toki tukuange 'Ona 'e te tēvoló; pea vakai, ne'e ha'u te kau 'āngeló 'o tauhi kiā Ia.

*Ko te kamata ngāue 'a Sisū 'i Kāleli
(Ma'ake 1:14-15; Luke 4:14-15)*

12 Pea 'i te fanongo 'e Sisū kua tuku 'ia Sione ki te pilisoné, ne'e 'alu Ia ki Kāleli.*

13 Pea ne'e hiki Ia mei Nāsaletí, 'o 'alu 'o nofo 'i Kāpaneume, 'a ia 'oku tu'u 'i te matātai, 'i te ngata'anga 'o Sepulone mo Nafitalái,*

14 kote'uhi ke fakamo'oni ki te me'a ne lea 'aki 'e te palōfita ko 'Aiseá, 'o pehē,

15 “Ko te fanua 'o Sepuloné,

mo te fanua 'o Nafitalái,

'i te feitu'u 'oku hanga ki taí,

'i Tu'a-Sioatani,

ko Kāleli 'o te Senitailé;

16 ko te kakai ne'e nonofo 'i te pō'ulí
ne'e notou mamata ki te maama lahi;

pea ko te nofo 'i te fanua tonu mo te malumalu 'o te maté

ne hopo ake he maama kiā nātou.”*

17 Mei te taimi ko iá ne'e kamata 'e Sisū ke malanga, 'o pehē, “Kotou fakatomala, he kua ofi 'ia te Pule'anga 'o Hēvani.”*

*Ko te ui 'e Sisū Tana fu'aki kau akó
(Ma'ake 1:16-20; Luke 5:1-11)*

18 Pea 'i Tana 'eva'eva 'i te matātai 'o te Tai 'o Kāleli, ne vakai atu 'e Ia ki te ongo tautēhina, ko Saimone 'oku ui ko Pitá, pea mo 'Anitelū ko tono tehiná, 'oku nā sili, he ko te ongo tautai. 19 Pea pehē ange 'e Ia kiā nāua, “Kulā mulimuli 'iā Au, pea 'e Au ngaahi 'ia kōlua ko te ongo tautai tangata.”

20 Pea nā si'aki leva te nā kupengá, 'o mulimuli kiā Ia.

21 Pea 'alu atu Ia mei ai, pea mamata 'e Ia ki te ongo tautēhina kehe, ko Sēmisi ko te foha 'o Sēpeti, mo Sione ko tono tehiná, 'oku notou 'i te vaká mo Sēpeti ko te nā tamaí, 'oku fai te notou pena kupenga. Pea ui ange 'e Ia 'ia nāua.

22 Pea nā tukuange leva te vaká mo te nā tamaí, 'o mulimuli kiā Ia.

*Ko te faiako, mo te malanga, mo te fakama'uli mahaki 'a Sīsū
(Luke 6:17-19)*

23 Pea ne'e 'alu holo 'ia Sisū 'i Kāleli fuli pē, 'o faiako 'i te notou 'ū falelotú, mo malanga 'aki te ongoongolelei 'o te Pule'angá; pea neongo pe ko te ā he fa'ahinga mahaki ne'e 'i te kakai, ne Ina fakama'uli 'ia nātou.*

* 4:7 4:7 Teu 6:16 * 4:10 4:10 Teu 6:13 * 4:12 4:12 Māt 14:3; Ma'ake 6:17; Luke 3:19-20 * 4:13
4:13 Sione 2:12 * 4:16 4:15-16 'Ais 9:1-2 * 4:17 4:17 Māt 3:2 * 4:23 4:23 Māt 9:35; Ma'ake 1:39

24 Pea mafola atu Tono ongoongó ki Silia kātoa; pea ne'e notou 'aumai kiā Ia 'ia te kakai kotoa pē ne puké, 'ia nātou ne ma'ua 'i te 'ū mahaki kehekehe pe faingata'a'ina, 'ia nātou ne'e 'ulusino ai 'ia te fanga tēvolo mo te mahaki moa mo te mamatea, pea ne Ina fakama'uli 'ia nātou fuli pē.

25 Pea ne'e mulimuli kiā Ia he fu'u kakai tokolahī 'aupito mei Kāleli, mo Tikapolusi, mo Selusalema, mo Siutea, pea mo te kauvai 'e taha 'o Sioataní.

5

1 Pea 'i Tana sio ki te fu'u kakaí, ne'e 'alu ake Ia ki te ma'ungá, pea 'i Tana nofo ifó ne'e 'u'unu atu kiā Ia Tana kau akó;

2 pea ko 'enī Tana 'ū akonaki ne'e fai kiā nātou:

Ko te 'ū manū'ia
(*Luke 6:20-23*)

3 "'Oku manū'ia 'ia nātou 'oku ongo'i masiva 'i te notou laumālié, he 'oku 'o nātou 'ia te Pule'anga 'o Hēvaní.

4 'Oku manū'ia 'ia nātou 'oku mamahí, he 'e notou ma'u 'ia te fiamālié.*

5 'Oku manū'ia 'ia nātou 'oku anga-maluú, he 'e tō mo'o nātou 'ia te fanuá.

6 'Oku manū'ia 'ia nātou 'oku fiakai mo fiainu ki te mā'oní'oní, he 'e fakamākona 'ia nātou.

7 'Oku manū'ia 'ia nātou 'oku manava'ofá, he 'e fai manava'ofa kiā nātou.

8 'Oku manū'ia 'ia nātou 'oku ma'a te notou lotó, he 'e notou mamata ki te 'Atuá.*

9 'Oku manū'ia 'ia nātou 'oku fakatupu melinó, he 'e ui 'ia nātou ko te fānau 'a te 'Atuá.

10 'Oku manū'ia 'ia nātou 'oku fakatanga'i kote'uhí ko te mā'oní'oní, he 'oku 'o nātou 'ia te Pule'anga 'o Hēvaní.

11 'Oku manū'ia 'ia kōtou, 'o kā manukia, mo fakatanga'i, mo lohi'ekina 'i te kovi kehekehe, kote'uhí ko Au.*

12 Kotou fiafia mo hākailangitau, he 'e lahi te kotou totongí 'i hēvani; he ne'e pehē te notou fakatanga'i 'ia te kau palōfitá, 'a ē ne mu'amua 'iā kōtouí.*

Ko te māsímá mo te maamá
(*Ma'ake 9:50; Luke 14:34-35*)

13 "Ko kōtou ko te māsima 'o te fanuá; pea kā mole mei te māsímá tono koná, 'e toe fakakonakona te māsímá 'aki 'ia te ā? 'Oku kala kei 'aonga ia ki he me'a, kā ko te laku pē ki tu'a ke tāmalaiki 'e te kakaí.

14 Ko kōtou ko te maama 'o māmani; ko te kolo 'oku tu'u 'i te funga ma'unga 'oku kailoa ina lava ke puli.*

15 Pea 'oku kala tutu he maama 'o fa'o ki te puha, kā ki te tu'unga maamá pē, pea 'oku ulo atu ia kiā nātou fuli pē 'oku 'i te falé.*

16 Pehē foki, ke ulo atu te kotou maamá ke hā ki te kakaí, ke notou mamata ki te kotou 'ū ngāue leleí, pea fakamālō'ina te kotou Tamai 'oku 'i hēvaní.*

Ko te lao 'a Mōsesé

17 "'Aua 'e kotou mahalo kua U ha'ú ke fakata'e'aonga'i 'ia te Laó, pe ko te Tohi Palōfitá; ne'e kala Kita ha'ú ke fakata'e'aonga'i, kā ke fakakakato.

* 5:4 5:4 'Ais 61:2 * 5:8 5:8 Saame 24:3-4 * 5:11 5:11 1 Pita 4:14 * 5:12 5:12 2 Kal 36:16; Ngā 7:52 * 5:14 5:14 Sione 8:12; 9:5 * 5:15 5:15 Ma'ake 4:21; Luke 8:16; 11:33 * 5:16 5:16 1 Pita 2:12

18 He 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, lolotonga 'oku he'iki ai mole 'ia te langí mo māmani, 'e kala mole mei te Laó he fe'i mata'itohi pē he fe'i kohi 'e taha, kae'aua ke fakahoko kotoa pē.*

19 Ko ia ai, kā 'i ai he taha 'e tāmata'i he taha 'o te 'ū tu'utu'uni nei 'oku si'isi'í, mo ako'i pehē ki te kakaí, 'e lau ia ko te si'isi'í 'i te Pule'anga 'o Hēvaní; kā ko ia 'e fai ki ai mo ako 'akí, 'e lau ia ko te lahi 'i te Pule'anga 'o Hēvaní.

20 He 'Okou tala'i atu kiā kōtou, kāpau 'e kala lahi ake te kotou mā'oni'oni 'i te mā'oni'oni 'a te kau sikalaipé mo te kau Fālesí, 'e kailoa 'aupito kotou hū ki te Pule'anga 'o Hēvaní.

Ko te 'itá

21 “Kua kotou fanongo ne folafola 'aki ki te mātu'á 'i mu'a, 'o pehē, “Aua 'e ke fakapō; pea ko ia ko 'ē 'e fakapoó, 'e 'ave 'ona ki te fakamaau.”*

22 Kā 'Okou tala'i atu kiā kōtou 'e Au, ko ia ko 'ē 'e 'ita ki tonu kāingá, 'e 'ave 'ona ki te fakamaau; pea ko ia ko 'ē 'e pehē ki tonu kāingá, 'Siana vale,' 'e fakamāu'i ia 'i te Sanetalimí; kā ko ia ko 'ē 'e pehē, 'Siana fakasesele,' 'e fakamāumatea ia pea tutu 'i te afi 'o helí.

23 Ko ia, kā kua ke ha'u mo koe he feilaulau ki te 'ōlitá, 'o ke toki manatu'i ai kua 'i ai te me'a 'oku kovi'ina ai tou kāingá kiā koe,

24 tuku pē hena tau feilaulau 'i te 'āfaki 'ōlitá, kā ke 'alu 'ia koe 'o fakalelei mo tou kāingá, pea ke toki ha'u 'o 'avatu tau feilaulau.

25 Fakalelei leva ke vave mo tou filí, lolotonga te kulā fononga 'i te alá mo iá, na'a tukuange 'ou 'e tou filí ki te fakamaau; pea 'avatu 'e te fakamaau ki te 'ōfisá pea si ai 'ou ki te pilisoné.

26 'Okou tala mo'oni atu kiā koe, 'e kala ke 'alu mei ai kae'aua ke 'osi tau totongi 'o a'u ki te toenga sēniti.

Ko te tonu fafiné

27 “Kua kotou fanongo ne folafola 'aki, “Aua 'e ke tonu fafine.”*

28 Kā 'Okou tala kiā kotou 'e Au, ko ia ko 'ē 'e fakasio he fafine ke tafunaki ta'aná holi kiā ia, kua ina tonu 'i ia 'i tonu lotó.

29 Ko ia kāpau ko tou mata to'omata'ú 'oku fakatūkia'i 'ou, kape'i ia 'o si'aki; he 'oku sai ange kiā koe ke mole tou kupu pē 'e tahá, 'i tonu si tou sinó kakato ki heli.*

30 Pea neongo ko tou nima to'omata'ú 'oku fakatūkia'i 'ou, tu'usi ia 'o si'aki; he 'oku sai ange kiā koe ke mole hau kupu pē 'e taha, 'i te si tou sinó kakato ki heli.*

Ko te vete malí

(Mātiu 19:9; Ma'ake 10:11-12; Luke 16:18)

31 “Ne folafola 'aki foki 'o pehē, ‘Kā 'i ai he taha 'e si'aki tonu malí, ke 'avange ia ki ai he tohi vete.”*

32 Kā 'Okou tala'i atu kiā kōtou, ko ia ko 'ē kua si'aki tonu malí, kae kailoa 'i tana faihala mo he taha, 'oku tukuange 'e ia 'ona ke tonoa; pea ko te tangata 'e mali mo ia kua si'akí, 'oku tonu fafine ia.*

Ko te fuakava lohí

* 5:18 5:18 Luke 16:17 * 5:21 5:21 'Eki 20:13; Teu 5:17 * 5:27 5:27 'Eki 20:14; Teu 5:18 * 5:29 5:29 Māt 18:9; Ma'ake 9:47 * 5:30 5:30 Māt 18:8; Ma'ake 9:43 * 5:31 5:31 Teu 24:1-4; Māt 19:7; Ma'ake 10:4 * 5:32 5:32 Māt 19:9; Ma'ake 10:11-12; Luke 16:18; 1 Kol 7:10-11

33 “Kua kotou fanongo foki, ne'e folafola 'aki ki te mātu'á 'i mu'a, “Aua 'e ke fuakava lohi, kā ke fai ki te 'Alíkí tau 'ū fuakavá.*

34 Kā 'Okou tala'i atu kiā kotou 'e Au, 'aua 'aupito 'e ke fuakava. 'Aua 'e lea ki te langí, he ko te taloni ia 'o te 'Atuá;*

35 pe ki te fanuá, he ko Tono tu'unga va'e; pe ki Selusalema, he ko te kolo ia 'o te Tu'i Fakalevalevá.*

36 Aua 'e fuakava ki tou 'ulú, he 'oku kala ke mafai ki tono liliu 'o he lau'i'ulu 'e taha ke hinahina pe 'uli'uli.

37 Kā 'i te kotou aleá, ke 'io pē te kotou 'ió; mo kailoa pē te kotou kailoá. He kā 'i ai leva ho'oná fakalahi, 'oku mei te Filí ia.

Ko te sāuni
(Luke 6:29-30)

38 “Kua kotou fanongo ne'e folafola 'aki 'o pehē, 'Ke totongi 'aki te fe'i mata he fe'i mata, mo te fe'i nifo 'aki he fe'i nifo.*

39 Kā 'Okou tala'i atu kiā kotou, 'aua 'e sāuni he kovi 'oku fai mai kiā koe; kae kāpau 'e sipi'i he taha tou kau'ahe mata'ú, hanga atu koe, 'o fulihi ki ai tou kau'ahe hemá.

40 Pea kā loto he taha ke kulā hopo, pea ke ma'u 'e ia tou soté, 'avange kiā ia mo tou pulupulú.

41 Pea kā fakafatongia'i 'ou he taha ke 'ave 'ona 'i te maile 'e taha, 'alu mo ia ke maile ua.

42 Kā kole atu he taha kiā koe, pea tali; pea kā loto he taha ke nō meiā koe, 'aua 'e ke sītu'a mei ai.

Ko te 'ofá
(Luke 6:27-28, 32, 36)

43 “Kua kotou fanongo ne folafola 'aki 'o pehē, “E ke 'ofa ki tou kaungā'apí, kae fihí'a ki tou filí.*

44 Kā 'Okou tala'i atu kiā kōtou, kotou 'ofa'i te kotou 'ū filí, pea hūfia 'ia nātou 'oku fakatanga'i kōtou.*

45 Kote'uhí ke kotou taau mo te fānau 'a te kotou Tamai 'oku 'i hēvaní; he 'oku fakaulo 'e Ia Tana la'aá ki te anga-koví mo te anga-leleí, pea 'oku faka'ua Ia ki te faitotonú mo te faihalá.

46 He kāpau 'e kotou 'ofa'i 'ia natou pē 'oku 'ofa maí, ko te ā he totongi 'e kotou ma'u? 'Oku kala koā fai pehē mo te kau tānaki tukuhaú?

47 Pea kāpau 'oku kotou fetapa ki te kotou kāingá pē, ko te ā he me'a 'oku kotou fai 'oku hulu atu? 'Oku kailoa koā fai 'e te Senitailé foki 'ia te me'a ko iá?

48 Kae kotou haohaoa pē 'ia kōtou; 'o hangē foki ko te haohaoa 'ia te kotou Tamai 'oku 'i hēvaní.*

6

Ko te foakí

* 5:33 5:33 Lev 19:12; Nöm 30:2; Teu 23:21 * 5:34 5:34 Sēm 5:12; 'Ais 66:1; Māt 23:22 * 5:35

5:35 'Ais 66:1; Saame 48:2 * 5:38 5:38 'Eki 21:24; Lev 24:20; Teu 19:21 * 5:43 5:43 Lev 19:18

* 5:44 5:44 hūfia 'ia nātou 'oku fakatanga'i kōtou: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihí, tāpuaki'i nātou 'oku kape'i kōtou, failelei kiā nātou 'oku fihí'a kiā kōtou, pea hūfia 'ia nātou 'oku faikovi mo fakatanga'i kōtou. * 5:48 5:48 Lev 19:2; Teu 18:13

¹ “Vakai ke 'aua 'e fai te kotou tō'onga fakalotú ke hā ki te kakaí, kote'uhí ke notou siofia 'ia kōtou; he kā pehē, 'oku kailoa leva 'i ai he kotou totongi mei te kotou Tamai 'oku 'i hēvani.*

² Ko ia ai, kā fai hau foaki, 'aua 'e ke ifi he me'alea ke fakahaa'i 'ou, 'o hangē ko te fai 'e te kau mālualohe 'i te falelotú mo te alá, kote'uhí ke notou ma'u te fakamālō 'a te kakaí. 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, ko tonono ngata ia te notou totongi kua notou ma'ú.

³ Kā ko koe, kā fai leva hau foaki, ke 'aua 'e 'ilo'i 'e tou nima hemá 'ia te me'a 'oku fai 'e tou nima mata'ú,

⁴ kote'uhí ke lilo pē tau foaki; pea ko tau Tamaí, 'a ē 'oku 'afio 'i te lilo, 'e totongi 'e Ia kiā koe.

Ko te lotu ki te Tamai

(Luke 11:2-4)

⁵ “Pea kā kotou lotu, 'aua 'e kotou hangē ko te kau mālualohe; he 'oku notou manako ke tu'u 'i te falelotú mo te tuliki 'o te 'ū alá ke fai te notou lotú, kote'uhí ke notou hā ki te kakaí. 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, ko tonono ngata ia te notou totongi kua notou ma'ú.*

⁶ Kā ko koe, kā ke lotu, hū ki tou lokí, pea tāpuni'i tou matapaá, pea fai tau hū ki tau Tamaí, 'ā ē 'oku 'afio 'i te lilo; pea ko tau Tamaí, 'a ē 'oku 'afio 'i te lilo, 'e totongi 'e Ia kiā koe.

⁷ Pea kā kotou lotu leva, 'aua 'e kotou fefoki'aki mo launoa, hangē ko te hīteni; he 'oku notou mahalo 'e ongo atu te notou me'á ko te lahi te notou laú.

⁸ Ko ia, 'aua 'e kotou fa'ifa'itaki kiā nātou; he 'oku he'iki ai kotou kole kōtou iá, kua 'osi 'afio'i 'e te kōtou Tamaí 'ia te 'ū me'a 'oku kotou masiva ai.

⁹ Ko ia 'e pehē leva te kōtou lotú:

'Ko te motou Tamai 'oku 'i hēvani,
ke tāpuhā Tou huafá,

¹⁰ ke hoko mai Tau pulé,

ke fai Tou finangaló 'i māmani, hangē ko ia 'i te langí.

¹¹ Ke foaki mai 'i te 'aho nei he motou me'akai.

¹² Pea fakamolemole'i te motou 'ū angahalá;

hangē ko te motou fakamolemole'i 'ia nātou ne fai angahala mai kiā mātou.

¹³ Pea 'aua 'e fakahū 'ia mātou ki te 'ahi'ahi;

kā Ke fakahaofi 'ia mātou mei te kovi.*

¹⁴ He kāpau 'e kotou fakamolemole'i te 'ū hala 'a te kakaí, 'e fakamolemole'i kōtou 'e te kotou Tamai Fakalangí;*

¹⁵ pea kā kailoa kotou fakamolemole'i te 'ū hala 'a te kakaí, pea 'e kailoa foki fakamolemole'i 'e te kotou Tamaí 'ia te 'ū hala 'a kōtou.

Ko te 'aukai

¹⁶ “Pea kā kotou 'aukai, 'aua 'e kotou mata mamahi, 'o hangē ko te kau mālualohe; he 'oku notou fakakehe'i te notou matá, kote'uhí ke notou hā ki te kakaí 'oku notou 'aukai. 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, ko tonono ngata ia te totongi 'oku notou ma'ú.

¹⁷ Kā ko koe, kāpau 'e ke 'aukai, pani tou 'ulú mo fufulu tou matá,

* **6:1** 6:1 Māt 23:5 * **6:5** 6:5 Luke 18:10-14 * **6:13** 6:13 'Okou tanaiki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: he 'oku 'O'ou 'ia te pulé mo te mālohí mo te kolóliá, 'o ta'engata, 'Ēmeni. * **6:14** 6:14-15 Ma'ake 11:25-26

18 kote'uhí ke 'aua 'e hā atu tau 'aukaí ki te kakaí, kā ki tau Tamaí pē, 'a ē 'oku 'afio 'i te fufuú. Pea ko tau Tamaí, 'a ē 'oku 'afio 'i te fufuú, 'e totongi 'e Ia kiā koe.

Ko te koloa 'i hēvani

(Luke 12:33-34)

19 "Aua 'e fa'olaki koloa ma'a kōtou 'i māmani; he ko te feitu'u ia 'oku keina ai 'e te ané mo te 'ume'umeá, pea haea 'e te kau kaiha'á 'o kaiha'asi.*

20 Kae fa'olaki koloa ma'a kōtou 'i hēvani, he ko te feitu'u ia 'oku kailoa keina ai 'e te ané mo te 'ume'umeá, pea 'oku kailoa haea 'e te kau kaiha'á 'o kaiha'asi.

21 He ko te feitu'u 'oku 'i ai tau koloá, 'e 'i ai foki mo to'ou loto.

Ko te māma'anga 'o te sinó

(Luke 11:34-36)

22 "Ko te māma'anga 'o te sinó ko te matá. Ko ia kāpau 'oku haohaoa te sio tou matá, 'e maama pē tou sinó kātoa.

23 Kae kāpau 'e kovi tou matá, pea 'e fakapō'uli tou sinó kātoa. Ko ia kāpau kua fakapō'uli 'ia te maama 'oku 'ia koé, pea tā ko te pō'uli lahi mo'oni ia!

Ko te koloá

(Luke 16:13; 12:22-31)

24 "Oku kala lava he taha ke 'aliki 'aki he 'aliki 'e toko ua: he 'e fihí 'a ia ki te taha kae 'ofa'í te taha; pē 'e piki ia ki te taha, kae ta'etoka'í te taha. 'Oku kailoa lava ke kotou 'aliki 'aki te 'Atuá mo te koloá fakatou'osi.

25 Ko ia ai 'Okou tala'í atu kiā kōtou, 'aua 'e kotou hoha'a kote'uhí ko te kotou ma'ulí, he me'a 'e kotou kai pē he me'a 'e kotou inu; pehē foki te kotou sinó, ki te me'a 'e kotou 'ai ki aí. 'Oku kailoa koā lahi 'ia te ma'ulí 'i te me'akaí, mo te sinó 'i tono kofú?

26 Vakai angé ki te fanga manupuna 'o te 'ataá; he 'oku kala notou tūtuu'í pe tu'usi, pe fa'olaki 'i te faleoko. Kā 'oku fafanga 'ia nātou 'e te kotou Tamai Fakalangí. 'Oku kailoa koā kotou mahu'inga noa pē 'iā nātou?

27 Pea neongo ai te kotou lotoma'uá, kā ko ai ia 'iā kōtou 'e lava ke fakaloaloa si'í atu tana ma'ulí?

28 Pea ko te ā 'oku kotou hoha'a ai ki te kofú? Kotou sivi 'ia te 'ū lile 'o te kelekelé, pe kua fefe'aki te notou tupú: 'oku kala notou ngāue, pea 'oku kala notou filo,

29 Kā 'Okou tala'í atu kiā kōtou, na'a mo Solomone, 'i tana 'ai tono nāunaú fuli pē, ne'e kailoa faka'ofa'ofa tatau tono teungá mo he taha 'o te 'ū lile ko 'eni.*

30 Pea kāpau leva 'oku fakakofu'í pehē 'e te 'Atuá 'ia te mahuku 'o te kelekelé, 'a ē 'oku 'i ai 'i te 'aho nei, kae tafu 'aki te 'ōvani 'āpongipongi, huanoa 'ia kōtou, 'ia te kau tui vaivai!

31 Ko ia, 'aua 'e kotou hoha'a, 'o kotou pehē, 'Ko te ā 'e tou kai mo inu mo kofú?

32 He ko te 'ū me'a ko iá 'oku tokanga ki ai 'e te Senitailé, pea 'oku mea'í 'e te kotou Tamai Fakalangí 'oku kotou masiva 'i te 'ū me'a ko iá.

33 Kae kotou fu'aki kumi mu'a ki Tono pule'angá, mo te mā'oni'oni 'A'aná, pea 'e 'avatu mo ia foki 'ia te 'ū me'a ko iá fuli pē.

34 Ko ia 'aua 'e kotou lotoma'ua kote'uhí ko te 'āpongipongi, he 'e ma'ua 'ia te 'āpongipongi 'i te me'a ko iá. 'Oku lahi pē ki te 'aho nei to'oná kovi.

* 6:19 6:19 Sēm 5:2-3 * 6:29 6:29 1 Tu'í 10:4-7; 2 Kal 9:3-6

7

Ko te fakaanga'i 'o te kakai kehé
(Luke 6:37-38, 41-42)

¹ "Aua 'e kotou fakaanga, he 'e fakaanga'i 'ia kōtou.

² He ko te fakaanga 'oku kotou fakaanga 'akí ko ia pē 'e fakaanga'i 'aki 'ia kōtoú, pea ko te me'a-fua 'e kotou fua 'akí ko ia pē 'e fua 'aki 'ia kōtoú.*

³ He ko te ā 'oku ke tokanga ai ki te malamala'i 'akau 'i te mata 'o tou tokouá, kā ko te fu'u lalango 'i to'ou mata 'oku kala ke 'ilo'i?

⁴ Pea 'e ke lea fefe'aki ai ki tou tokouá, "Ē, tuku ke au to'o mai te malamala'i 'akau mei tou matá, kae tā ko te fu'u lalango 'ena ia 'i to'ou mata?

⁵ 'Ia te māluahi, fu'aki to'o mai te fu'u lalangó mei to'ou mata, pea 'e ke toki sio lelei ke to'o mai te malamala'i 'akau mei te mata 'o tou tokouá.

⁶ 'Aua 'e 'avange te 'ū me'a toputapú ki te fanga kulií, pea 'aua 'e laku te kotou 'ū mata'itofé ki te fanga puaká, na'a faifai pea notou tāmaki ia, pea notou foki mai 'o hahae 'ia kōtou.

Kole, kumi, tukituki
(Luke 11:9-13)

⁷ "Kole, pea 'e 'avatu kiā kotou; kumi, pea 'e kotou 'ilo'i; tukituki, pea 'e to'o kiā kōtou.

⁸ He ko ia fuli pē 'oku kolé, 'oku ma'u, pea ko ia 'oku kumi 'oku 'ilo'i, pea ko ia 'oku tukituki 'e to'o kiā ia.

⁹ He ko te tangata fea ia 'iā kōtou, kā kole ki ai tonu fohá he fe'i mā, 'e 'avange koā 'e ia he fe'i maka?

¹⁰ Pea kā kole he mata'i ika, 'e 'avange koā ia he ngata?

¹¹ Pea kāpau ā kua kotou 'ilo'i ke foaki me'a'ofa lelei ki te kotou fānaú, neongo ko te fa'ahinga kovi 'ia kōtou, huanoa te kotou Tamai 'oku 'i hēvaní Tana foaki me'a lelei kiā nātou 'oku kole kiā Iá.

¹² Ko ia ko te me'a kotoa pē 'oku kotou loto ke fai 'e te kakai kiā kōtoú, kotou fai pehē foki kiā nātou; he ko te Laó ia mo te Tohi Palōfítá.*

Ko te matapā fāsi'i
(Luke 13:24)

¹³ "Kotou hū 'i te matapā fāsi'i; he 'oku fālahi te matapaá, pea 'atā 'ia te ala, 'oku fakatau ki malá, pea tokolahi te kakai 'oku notou hū atu 'i ai;

¹⁴ kae fāsi'i 'ia te matapā, pea 'efi'efi 'ia te ala, 'oku fakatau ki te ma'ulí; pea tokosi'i te kakai 'oku notou 'ilo'i iá.

Ko te fu'u 'akau mo tonu fuá
(Luke 6:43-44)

¹⁵ "Kotou lamalama 'ia te kau palōfita lohí, 'ia nātou 'oku ōmai kiā kōtou mo te kofu fakasipi, kā 'i lotó ko te fanga ulofi fekai.

¹⁶ Ko te notou 'ū fuá 'e kotou 'ilo'i lelei ai 'ia nātou. He 'oku toli he kālepi mei te vao talatala, pe ko te fiki mei te talatala'āmoa?

¹⁷ Pehē, kā 'i ai he 'akau lelei 'oku fua lelei ia; kae kā 'i ai he 'akau tamaki 'oku fua kovi ia.

¹⁸ 'Oku kailoa lava te 'akau lelei ke fua kovi, pe ko te 'akau tamaki ke fua lelei.

¹⁹ Kā 'i ai leva he fu'u 'akau 'oku kala fua lelei, 'oku taa'i ia 'o laku ki te afi.*

²⁰ Ko ia ai ko te notou fuá 'e kotou 'ilo'i lelei ai 'ia nātoú.*

* 7:2 7:2 Ma'ake 4:24 * 7:12 7:12 Luke 6:31 * 7:19 7:19 Māt 3:10; Luke 3:9 * 7:20 7:20 Māt 12:33

*Ko te fakatokangá
(Luke 13:25-27)*

²¹ “E kala hū ki te Pule'anga 'o Hēvaní 'ia nātou fuli pē 'oku pehē mai kiā Au, 'Alikí, 'Alikí ē!', kā ko nātou pē 'oku notou fai te finangalo 'o Taku Tamai 'oku 'i hēvaní.

²² Ko te tokolahi 'e notou lea mai 'i te 'aho ko 'ē, 'o pehē, “Alikí, 'Alikí, ne kala koā ko Tou huafá ne'e motou palōfisai aí? Pea ko Tou huafá ne'e motou kapusi tēvolo aí? Pea ko Tou huafá ne'e motou feia ai te 'ū mana lahi?”

²³ Pea 'e Au toki vete kiā nātou Toku lotó, 'o pehē, ‘Ne kailoa 'aupito ke Au 'ilo'i 'ia kōtou; 'alu meiā Au, 'ia te kau maumau lao!.*

*Ko te ongo tangata langa falé
(Luke 6:47-49)*

²⁴ “Pea ko 'eni, ko ia kotoa pē 'oku fanongo ki te 'ū tala nei 'A'akú mo fai ki aí, 'e Au fakatatau ia ki te tangata fakapotopoto, 'a ia ne ina langa tonono falé 'i te funga maká.

²⁵ Pea ne'e tō te 'uá, pea tafe mai te vaitafé, pea angi te matangí, 'o notou fa'afa'aki ki te fale ko iá; ka ne'e kailoa holo, he ne'e langa ia 'i te funga maká.

²⁶ Kā ko ia kua fanongo ki te 'ū tala nei 'A'akú, kae kala fai ki aí, 'e fakatatau ia ki te tangata vale, 'a ia ne ina langa tonono falé 'i te 'one'oné.

²⁷ Pea ne tō te 'uá, pea tafe mai 'ia te vaitafé, pea angi mālohi mo te matangí, 'o notou tuki ki te fale ko iá, pea holo ia; pea ko te holo 'o te fale ko iá ko te holo lahi.”

²⁸ Pea 'i te faka'osi 'e Sīsū Tana 'ū tala nei, ne'e to'oa te loto 'o te kakaí 'i Tana 'ū akonakí,*

²⁹ he ne'e ako'i 'e Ia 'ia nātou 'o ngali mo he pule, 'o kala hangē ko te notou kau sikalaipé.

8

*Ko tonono fakama'a 'e Sīsū he tangata kilia
(Ma'ake 1:40-45; Luke 5:12-16)*

¹ Pea 'i Tana 'alu ifo mei te ma'ungá, ne mulimuli kiā Ia he fu'u kakai tokolahi.

² Pea vakai, ne'e ha'u he tangata kilia 'o hū kiā Ia, 'o iange, “Alikí, ka ne Ke loto ke fai, 'e Ke lava ke fakama'a 'oku.”

³ Pea mafao atu Ia Tono nimá 'o ala kiā ia, mo iange, “Okou loto pē; ke ma'a 'ia koe.” Pea ne'e ma'a leva tonono kiliá.

⁴ Pea pehē 'e Sīsū kiā ia, “Tokanga ke 'auna na'a ke tala'i te me'a nei ki he taha; kā ke 'alu pē 'o fakaha'a'i 'ou ki te taula'alikí, pea 'avange 'ia te feilaulau ne'e tu'utu'uni 'e Mōsesé, ko te fakamo'oni kiā nātou.”*

*Ko te fakama'uli 'e Sīsū 'ia te tamaio'alikí 'a te senitulioó
(Luke 7:1-10; Sione 4:43-54)*

⁵ Pea 'i Tana a'u ki Kāpaneumé, ne ha'u kiā Ia he senituliō, 'o kole ange,

⁶ 'o pehē, “Alikí, ko si'aku tamaio'alikí 'oku takoto 'i 'api, kua puke 'i te mamateá, pea 'oku faingata'a'ina 'aupito.”

⁷ Pea iange 'e Sīsū ki ai, “E Au 'alu atu 'o fakama'uli ia.”

* 7:23 7:23 Saame 6:8

* 7:28 7:28-29 Ma'ake 1:22; Luke 4:32

* 8:4 8:4 Lev 14:1-32

⁸ Kae tali ange 'e te senitulioó ia, 'o pehē, “‘Alikī, 'oku kala kita taau ke Ke hū mai ki toku poko'i falé; kā Ke fai pē mu'a he fe'i folafola, pea 'e ma'uli ai pē ta'akú tamaio'alikī.

⁹ He ko aú foki ko te tangata 'okou fakaongo ki toku pule, pea 'oku 'i ai he kau sōtia 'oku fakaongo kiā au: pea u iange ki te taha, ‘‘Alu,’ pea 'e 'alu atu ia; pea ki te taha, ‘‘Ha'u,’ pea 'e ha'u ia; pea u iange ki taku pōpúlá, ‘‘Fai ē; pea fai leva ia.”

¹⁰ Pea 'i te fanongo ki ai 'e Sīsuú ne Ina ofo 'i ai; 'o iange kiā nātou ne'e mulimuli mai, “‘Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, ne kala U 'ilo'i he taha 'i 'Isileli 'oku pehē fau tana tuí.

¹¹ Pea 'Okou tala'i atu, 'E ha'u he tokolahi mei hahake mo hihifo, 'o notou nonofo mo 'Ēpalahame mo 'Aisake mo Sēkope, 'i te Pule'anga 'o Hēvani;*

¹² kā ko te fānau totonu 'o te Pule'angá 'e kapusi nātou ia ki te pō'uli 'o tua'aá. Ko te faitu'u ia 'e toki hoko ai 'ia te tangi mo te fengai'itaki 'o te nifó.*

¹³ Pea iange 'e Sīsū ki te senitulioó, “‘Pe'i foki atu ā ki 'api; 'e fai kiā koe 'o hangē ko tau tuí.” Pea ne'e ma'uli te tamaio'alikī 'i te taimi pē ko iá.

*Ko te fakama'uli 'e Sīsū he kakai tokolahi
(Ma'ake 1:29-34; Luke 4:38-41)*

¹⁴ Pea 'i te ulu leva 'ia Sīsū ki te fale 'o Pitá, ne Ina 'ilo'i atu 'ia te fa'ē tono malí, 'oku takoto, ko te puke 'i te mofí.

¹⁵ Pea ala Ia ki tono nimá, pea mahu'i leva te mofí mei te fafiné, pea tu'u ake ia 'o tauhi kiā Ia.

¹⁶ Pea 'i te afaifi ifó, ne'e notou 'aumai kiā Ia te tokolahi kua 'ulusino ai he fanga tēvolo; 'o kapusi 'e Ia 'ia te 'ū fa'ahikehé 'aki te lea pē, pea ne'e fakama'uli 'e Ia mo nātou fuli pē ne'e mahaki'iná,

¹⁷ kote'uhí ke fakamo'oni ki te me'a ne folafola 'aki 'iā 'Aisea ko te palōfitá, 'o pehē,

“‘Ne'e to'o 'e Ia te tou 'ū vaivaí,
mo fua te tou 'ū mahakí.”*

*Ko te 'ihi ne'e fia mulimuli kiā Sīsuú
(Luke 9:57-62)*

¹⁸ Pea 'i te vakai 'e Sīsū ki te fu'u tokolahi 'o te kakaí, ne Ina fekau ke notou ō mei ai ki te kauvai 'e tahá.

¹⁹ Pea ha'u kiā Ia he taha, ko te sikalaípe, 'o iange kiā Ia, “‘Tangata'alikī, 'e au mulimuli kiā Koe, neongo pe ko te fea he faitu'u 'e Ke me'a ki aí.”

²⁰ Pea iange 'e Sīsū kiā ia, “‘Ko te fanga fōkisi 'oku 'i ai he notou tafu, mo te fanga manupuna 'o te 'ataá he notou pununga; kā ko te Fanautama te Tangatá 'oku kala 'i ai he me'a ke 'olunga ki ai Tono 'ulú.”

²¹ Pea toki lea mo he taha kehe 'i Tana kau akó, 'o pehē kiā Ia, “‘Alikī, tuku mai 'oku ke au lele mu'a 'o tanu taku tamaí.”

²² Kā ne iange 'e Sīsū, “‘Mulimuli koe kiā Au, pea tuku ki te kau maté ke tanu te notou kau mate 'a nātou.”

*Ko te taufa ne'e tō
(Ma'ake 4:35-41; Luke 8:22-25)*

²³ Pea kua heka Ia ki te vaká, pea toki heka mo Tana kau akó.

²⁴ Pea 'ohovale pē kua tō he taufa, pea ne'e fakapūlou 'aki te vaká he 'ū peau; ka ne'e moe pē Ia.

* 8:11 8:11 Luke 13:29 * 8:12 8:12 Māt 22:13; 25:30; Luke 13:28 * 8:17 8:17 'Ais 53:4

²⁵ Pea 'unu'unu atu Tana kau akó, 'o fafangu Ia, mo notou iange, “‘Alikí ē, tokoni mai; he 'oku tou tu'utāmaki!”

²⁶ Pea iange 'e Ia kiā natou, “‘Ia te kau tui vaivai, ko te ā 'oku kotou lotsi'i aí?” Pea toki tu'u Ia 'o lolomi te matangi mo te taí, pea ne'e hoko he tofu lahi.

²⁷ Pea 'ohovale 'aupito 'ia te kau akó mo notou pehē, “‘Ko te Tangata ā 'eni? He na'a mo te matangi mo te taí 'oku nā talangafua kiā Ia!”

*Ko te fakama'uli 'e Sisū he ongo tangata ne ma'u 'e te kau tēvoló
(Ma'ake 5:1-20; Luke 8:26-39)*

²⁸ Pea 'i Tana a'u ki te kauvai, ki te fanua 'o te ha'a Katalá,* ne'e fakafe-
taulaki mai kiā Ia he ongo tangata ne 'ulusino ai te kau tēvoló, ko te nā ōmai
mei te 'ū fanualotó; ko te ongo me'a ngaahi ngata'a 'aupito, ko ia ai ne'e kala
fia 'alu he taha 'o ofi ki te ala ko ia.

²⁹ Pea fokifā pē kua nā kalanga 'o pehē, “‘Ko Tou ā 'ia mātou, 'e 'Alo 'o te
'Atua? Kua Ke ha'u koā ke fakamamahi'i leva 'ia mātou, kā 'oku he 'iki ai hoko
tono taimi?”

³⁰ Pea ne'e 'i ai te fu'u fanga puaka ne notou huahua mai mei te mama'ó;

³¹ pea kole kiā Ia 'e te kau tēvoló, 'o pehē, “‘Kāpau 'e Ke kapusi 'ia mātou, tuku
mu'a ke motou uulu ki te fanga puaká.”

³² Pea iange 'e Ia kiā natou, “‘Ō leva.” Pea notou uulu mai ki tu'a, 'o ō atu, 'o
uulu ki te fanga puaká; pea vakai, ne 'oho te fanga puaká kotoa pē 'i te taifoifó
ki loto tai, 'o notou malemo ai.

³³ Pea hola 'ia te kakai ne'e tauhi nātou, 'o notou ō mei ai ki te koló, 'o
ongoonga te me'a kotoa pē, kae'uma'ā te 'ū me'a kau ki te ongo tangata ne
'ulusino ai te kau tēvoló.

³⁴ Pea vakai, ne'e ōmai kotoa pē 'ia te koló ki tu'a ke fakafetaulaki kiā Sisū;
pea 'i te notou 'ilo'i lá, ne'e notou kole ange kiā Ia ke hiki mei te notou feitu'ū.

9

*Ko te fakama'uli 'e Sisū he tangata mamatea
(Ma'ake 2:1-12; Luke 5:17-26)*

¹ Pea heka vaka Ia 'o 'alu ki te kauvai, 'o a'u ki Tono kolo 'O'oná.

² Pea vakai, ne notou 'aumai kiā Ia he tangata mamatea, kua takoto 'i
te moe'anga. Pea 'i te vakai 'e Sisū ki te notou tuí, ne'e folafola ange 'e Ia
ki te tangata mamateá, “‘Toku foha, fiamālie pē, kua fakamolemole'i tau 'ū
angahalá.”

³ Kae vakai, ne'e 'i ai he 'ihi 'i te kau sikalaipé ne notou pehē 'i te notou lotó,
“‘Oku lea fia 'atua 'ia te Siana nei!”

⁴ Pea 'ilo'i 'e Sisū te notou mahaló, 'o iange 'e Ia, “‘Ko te ā 'oku kotou mahalo
kovi ai 'i te kotou lotó?”

⁵ He ko fea 'oku faingafuá, 'i Taku pehē, ‘Kua fakamolemole'i tau 'ū
angahalá,' pe ko Taku pehē, ‘Tu'u 'o 'eva'eva’?

⁶ Kā kote'uhí ke kotou 'ilo'i 'oku mafai 'e te Fanautama te Tangatá ke
fakamolemole angahala 'i māmani, (pea toki hanga 'e Ia, 'o lea ki te tangata
mamateá,) Tu'u ake, to'o tou moe'angá, pea 'alu ki tou 'apí!”

⁷ Pea tu'u ake leva ia, 'o 'alu ki tonó 'apí.

⁸ Pea 'i te sio ki ai te kakai ne'e notou ofo, 'o notou fakamālō ki te 'Atuá, 'i
Tana tuku he fu'u mafai pehē ki te tangatá.

* 8:28 8:28 Katalá: 'oku pehē 'i tonó 'ū hiki fualoa 'ihi, Kekesini.

Ko te fili 'e Sīsū 'ia Mātiu
(Ma'ake 2:13-17; Luke 5:27-32)

⁹ Pea 'i te 'alu atu 'ia Sīsū mei aí, ne sio Ia ki te tangata 'oku nofo 'i te fale tuté, ko tono hingoá ko Mātiu; pea iange 'e Ia ki ai, “Mulimuli kiā Au.” Pea tu'u ia 'o mulimuli kiā Ia.

¹⁰ Pea 'i te kainanga 'e Sīsū 'i te falé, tā ne'e 'i ai te tokolahi 'o te kau tñaki tukuhaú mo te kau angahalá, ne'e notou òmai 'o nonofo mo Ia mo Tana kau akó 'i te kai.*

¹¹ Pea 'i te sio ki ai 'ia te kau Fālesí, ne'e notou iange ki Tana kau akó, “Ko te ā kua kai fakataha ai te kotou Faiakó mo te kau tñaki tukuhaú mo te kau angahalá?”

¹² Pea 'i te fanongo 'e Sīsū ki aí, ne iange 'e Ia, “Ko te tangata faito'ó 'oku kailoa ma'a te ma'uli lelei, kā ma'a te mahakí.

¹³ Kae kotou ò mu'a 'o kumi ki te 'uhinga 'o te me'a nei, 'Ko te meesí 'Okou fia ma'ú, 'o kala ko te feilaulá. He ne'e kala U ha'ú ke ui 'ia te anga-tonú, kā ko te angahalá.**

Ko te fehu'i kau ki te 'aukai
(Ma'ake 2:18-22; Luke 5:33-39)

¹⁴ Pea toki ha'u kiā Ia 'ia te kau ako 'a Sioné, 'o notou pehē, “Ko te ā 'oku motou fa'a 'aukai ai mātou ia, mo te kau Fālesí; kae kailoa 'aukai Ta'aú ia kau ako?”

¹⁵ Pea iange 'e Sīsū kiā natou, “He 'e lava te kau fakaafe 'o te tangata ta'ané ke fakamamahi, lolotonga 'oku 'iā nātou 'ia te tangata ta'ané? Kae tokaange he taimi 'e hiki ai meiā nātou te tangata ta'ané, pea 'e notou toki 'aukai leva.

¹⁶ Pea 'oku kailoa hanga he taha 'o 'oposi he kofu matu'a 'aki he konga tupenu fo'ou; he ko te me'a 'oku 'oposi 'akí 'e mingi ia, pea 'oku hoko ai he fu'u mahae 'oku lahi ange.

¹⁷ Pea 'oku kailoa notou 'utu te uaine fo'ou ki te 'ū hina leta matu'a; he kā pehē, 'e mahae 'ia te 'ū hiná, pea mahua te uainé, 'o maumau mo te hiná. Kā 'oku notou 'utu te uaine fo'ou ki te 'ū hina fo'ou, pea 'e nā fakatou tolonga.”

Ko te ki'i ta'ahine ne'e mate mo te fafine 'au totó
(Ma'ake 5:21-43; Luke 8:40-56)

¹⁸ Pea 'i te lolotonga Tana lea 'aki te 'ū me'a nei kiā nātou, 'ohovale pē kua ha'u he matāpule, 'o tū'ulutui kiā Ia, 'o pehē, “'Oku 'i ai toku ki'i 'ofafine kua toki pekia; kā Ke me'a mai mu'a, 'o 'ai pē Tou nimá kiā ia, pea 'e ma'uli ia.”

¹⁹ Pea tu'u ake 'ia Sīsū 'o mulimuli atu, 'e Ia mo Tana kau akó.

²⁰ Pea vakai, ko he fafine kua 'au toto 'o ta'u 'e hongofulu mā ua, ne'e 'unu'unu atu ia 'i Tono tu'á, 'o ala ki te kapa 'o Tono kofú.

²¹ He ne'e pehē 'e ia 'i tono lotó, “Kāpau 'e au ala pē ki Tono kofú, 'e au ma'uli.”

²² Ka ne'e tafoki ange 'e Sīsū 'o 'ilo'i ia, pea iange Ia, “'Aua 'e ke manahē, nga'ata; kua fakama'uli 'ou 'e tau tuí.” Pea ne'e ma'uli te fafiné mei te taimi pē ko iá.

²³ Pea 'i te hū 'ia Sīsū ki te fale 'o te matāpulé, 'o mamata ki te kau ifi fangufangú, mo te kakai 'oku tangilāulá,

²⁴ ne iange 'e Ia, “Kotou mātuku atu; he 'oku kailoa mate te ta'ahiné ia, kā 'oku moe pē.” Pea notou kakata mo manuki kiā Ia.

* 9:10 9:10-11 Luke 15:1-2 * 9:13 9:13 'Oku tñaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihí 'ia te pehē: ki te fakatomala. * 9:13 9:13 Māt 12:7; Hōs 6:6

²⁵ Pea kua tuku atu 'ia te kakaí, pea hū atu Ia 'o puke tononimá; pea tu'u ake te ta'ahiné.

²⁶ Pea ne'e mafola atu Tono ongoongó ki te fanua fuli pē ko iá.

Ko te faka'ala'i 'e Sisū he ongo tangata kui

²⁷ Pea 'i te 'alu 'ia Sisū mei ai, ne'e mulimuli kiā Ia he ongo tangata kui, 'oku nā kalanga 'o pehē, "Hako 'o Tēvita, 'alo'ofa mai kiā māua!"

²⁸ Pea 'i Tana hū ki falé, ne 'unu'unu atu kiā Ia 'ia te ongo kuí; pea 'eke ange 'e Sisū kiā nāua, "'Oku kulá tui 'Okou lava 'ia te me'a nei?"

Pea nā pehē ki ai, "'To, 'Alikí."

²⁹ Toki ala leva 'e Ia ki to'o nāua mata, mo pehē, "Ke fai kiā kōlua 'o fakatatau ki te kulá tui."

³⁰ Pea 'a'ala leva te nā matá. Pea na'ina'i mamafa 'e Sisū kiā nāua, 'o pehē, "Vakai ke 'aua na'a 'ilo'i 'eni he taha."

³¹ Ka ne'e ō 'ia nāua ia, 'o ongoongoa atu 'ia Sisū ki te fanua kotoa pē ko iá.

Ko te fakalea 'e Sisū he noa

³² Pea 'i te nā ō atú, vakai, ne'e 'aumai kiā Ia he tangata noa kua 'ulusino ai he tēvolo.

³³ Pea 'i tonokapusi te tēvoló, ne lea ai 'ia te noá; pea ne'e ofo 'aupito 'ia te kakaí, 'o notou pehē, "Kua he'iki ai hoko he me'a pehē 'i 'Isileli!"

³⁴ Ka ne'e tala 'e te kau Fālesi ia 'o pehē, "Ko te 'aliki 'o te kau tēvoló 'oku fai 'aki Tana kapusi tēvoló."*

Ko te langa te 'ofa 'a Sisū ki te kakaí

³⁵ Pea ne'e fononga takai 'ia Sisū ki te kolo lalahi kotoa pē mo te 'ū kolo liliki 'o faiako 'i te 'ū falelotú, mo malanga 'aki te ongoongolei 'o te Pule'angá: mo fakama'uli te mahaki mo te hangatāmaki kotoa pē 'o te kakaí.*

³⁶ Pea 'i Tana mamata ki te fu'u kakaí, ne'e langa Tono fatú 'i te 'ofa kiā nātou; kote'uhí ne'e notou mafasia mo tukuhāusia, 'o hangē he fanga sipi 'oku kailoa 'i ai he notou tauhi.*

³⁷ Pea toki pehē 'e Ia ki Tana kau akó, "Kua lahi mo matu'u 'ia te ta'ú, kā 'oku tokosi'i 'ia te kau ngāue.*

³⁸ Ko ia kotou kole ki te 'Alikí 'oku 'A'ana 'ia te ta'ú, ke fekau'i atu mo he kau ngāue ke utu Tana ta'ú."

10

Ko te fili 'e Sisū Tana kau 'apōsetoló

(Ma'ake 3:13-19; Luke 6:12-16)

¹ Pea kua ui ange 'e Sisū Tana kau ako 'e toko hongofulu mā uá, 'o tuku kiā natou 'ia te mafai ke pule ki te 'ū fa'ahikehé, kote'uhí ke notou kapusi nātou; mo fakama'uli 'ia te mahakí mo te hangatāmaki kotoa pē.

² Pea ko te hingoa 'eni 'o te kau 'apōsetolo 'e toko hongofulu mā uá. Ko te 'uluakí ko Saimone, 'ā 'e ne'e ui ko Pitá, mo 'Anitelū ko tonotehiná; ko Sēmisi ko te foha 'o Sēpetí, mo Sione ko tonotehiná;

³ ko Filipe mo Pātolomiu; ko Tōmasi mo Mātiu ko te tākaki tukuhāu; ko Sēmisi ko te foha 'o 'Alefiusi, mo Lepiusi, ne'e ui foki ko Tatiusi;*

* 9:34 9:34 Māt 10:25; 12:24; Ma'ake 3:22; Luke 11:15 * 9:35 9:35 Māt 4:23; Ma'ake 1:39; Luke 4:44

* 9:36 9:36 Nōm 27:17; 1 Tu'i 22:17; 2 Kal 18:16; 'Isi 34:5; Ma'ake 6:34 * 9:37 9:37-38 Luke 10:2

* 10:3 10:3 Lepiusi, ne'e ui foki ko Tatiusi: 'oku pehē 'i tononimá 'ū hiki fualoa 'ihi, Lepiusi, kā 'i te 'ihi, Tatiusi.

4 ko Saimone 'o te kautaha Mamahi'i fanuá, pea mo Siutasi 'Isikalioite, 'ā ē ne'e lavaki'i 'ia Sisuú.

*Ko te 'ū fakahinohino 'a Sīsū ki te kau 'apōsetolō
(Ma'ake 6:7-13; Luke 9:1-6)*

5 Ko te toko hongofulu mā ua 'eni ne'e fekau atu 'e Sīsū, 'o fekau'i 'ia nātou, 'o pehē, "Aua 'e kotou afe 'i te ala 'oku 'alu ki te Senitailé, pea 'aua 'e kotou hū he kolo Samēlia,

6 kae kotou ō pē ki te fanga sipi kua mole 'i te fale 'o 'Isilelí.

7 Pea 'i te kotou oó, kotou malanga 'o pehē, 'Kua ofi 'ia te Pule'anga 'o Hēvani.*

8 Pea kotou faito'o mahaki, mo fokotu'u 'ia te pekiá, mo fakama'a te kiliá, pea kapusi 'ia te tēvoló. Kua kotou ma'u ta'etotongi, ko ia ai, kotou 'avatu ta'etotongi.

9 'Aua 'e kotou fa'o he pa'anga koula ke fakapona 'i te kotou no'ó, pe ko te siliva, pe ko te kapa.*

10 'Aua 'e to'o he kato 'oho ki te alá, pe 'ai ke ua tou koté, pe ko te senitoló, pe he tokotoko. He 'oku taau te tangata 'oku ngāu'é ke ma'u ha'aná totongi.*

11 Pea kā kotou hū atu he kolo lalahi, pē he kolo liliki, kotou kumi 'i ai he 'api 'oku taau ke kotou ō ki ai; pea nofo pē 'i ai kae'aua ke kotou hiki mei te kolo ko iá.

12 Pea 'i te kotou hū ki te falé, tāpuaki'i ia.

13 Pea kāpau 'oku taau mo'oni 'ia te falé, 'e nofo 'i ai te kotou tāpuaki; pea kāpau 'oku kailoa, 'e foki mai pē kiā kōtou te kotou tāpuaki.

14 Kā 'i ai he 'ihi 'e kailoa notou tali 'ia kōtou, pe fia fanongo ki te kotou 'ū leá, pea 'i te kotou hū mai mei te fale pe ko te kolo ko iá, kotou tūtuu'i tonu efū mei te kotou va'é.*

15 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'e kātaki'ingafua ange 'i te 'Aho Fakamaaú 'ia te fanua 'o Sōtoma mo Kōmolá 'i te kolo ko iá.*

*Ko te fehanganagai mo te faingata'á
(Ma'ake 13:9-13; Luke 21:12-17)*

16 "Ko 'eni, 'Okou fekau atu 'ia kōtou hangē ko he fanga sipi 'i te lotolotonga 'o he fanga ulofi; ko ia ai, kotou olo poto hangē ko te ngatá, pea anga-lelei hangē ko te lupé.* 17 Kae kotou tokanga ki te kakaí, he 'e feinga he 'ihi ke notou faka'ilo kōtou ki te fakamāu'angá, pea 'e notou haha 'ia kōtou 'i te notou 'ū falelotú.*

18 'Io, 'e 'ave 'ia kōtou ki te kau kōvana, mo te 'ū tu'i, kote'uhí ko Au, ke 'i ai he fakamo'oni kiā nātou mo te kau Senitailé.

19 He kā notou faka'ilo 'ia kōtou, 'aua 'e kotou lotoma'ua pe fefe'aki he kotou tali, pē he me'a 'e kotou lea 'aki; he 'e 'avatu kiā kotou 'i te taimi ko iá 'ia te me'a 'e kotou lea 'aki.

20 He 'oku kala ko kōtou 'e leá, kā ko te Laumālie 'a te kotou Tamaí 'e lea 'iā kotou.

21 Pea 'e faka'ilo 'e te ta'oketé tonu tehiná, kote'uhí ke tāmata'i, pea ko te tamaí tana fānaú; pea 'e tu'u te fānaú ki te notou mātu'á 'o tāmata'i 'ia nātou.*

* 10:7 10:7-15 Luke 10:4-12 * 10:9 10:9 Luke 10:4 * 10:10 10:10 1 Kol 9:14; 1 Tim 5:18 * 10:14 10:14 Ngā 13:51 * 10:15 10:15 Māt 11:24; Sēn 19:24-28 * 10:16 10:16 Luke 10:3 * 10:17 10:17-20 Māt 21:12-15 * 10:21 10:21 Ma'ake 13:12; Luke 21:16

²² Pea 'e fihī'a te kakai kotoa pē 'iā kōtou kote'uhi ko Toku hingoá; kā ko ia 'e kātaki 'o a'u ki te ngata'angá, 'e ma'uli ia.*

²³ Pea kā notou fakatanga'i kōtou 'i te kolo ko 'enī, kotou hola ki te kolo kehe. He 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'i te he'iki ai ke kotou 'osiki 'ia te 'ū kolo 'o 'Isileli, kua a'u mai 'ia te Fanautama te Tangatá ia.

²⁴ 'Oku kala he tama ako 'e lahi ake 'i tana faiakó, pe ko te pōpulá 'i tana 'aliki.*

²⁵ Maló pē kāpau 'e fai ki te tama akó 'o tatau mo tana faiakó, pea ki te pōpulá 'o tatau mo tana 'aliki. Pea kāpau kua notou ui te 'Alikī 'o te falé ko Pelisipupe, 'e toe kovi ange te notou 'ai hingoa kiā nātou 'i Tono falé.*

Ko te Toko Taha ke kotou manahē ki ai
(Luke 12:2-7)

²⁶ "Ko ia 'a'ua 'e kotou manahē kiā nātou; he 'oku kala he me'a kua fufū 'e ta'efakahaa'i, pe lilo 'e ta'e'ilo'i.*

²⁷ Ko te me'a 'Okou tala pō'uli kiā kōtoú, kotou fakahā 'aho; pea ko te me'a kua fanafana'aki ki te kotou talingá, kotou malanga 'aki mei te funga falé.

²⁸ Pea 'a'ua 'e kotou manahē kiā nātou 'oku tāmata'i 'ia te sinó pē, kā ko te laumālié 'oku kala notou lava ke tāmata'i. Kae kotou manahē kiā ia 'oku mafai ke faka'auha 'i heli 'ia te laumālié mo te sinó fakatou'osi.

²⁹ 'Oku kala koā fakatau he ongo ki'i misi 'e ua ki te sēniti pē 'e taha? Kā 'e kailoa tō ki te kelekelé he nā fe'i taha ta'e mea'i 'e te kotou Tamai.

³⁰ Kā ko te 'ū tu'ani lau'i'ulu 'i te kotou 'ulú kua 'osi lau fakalautelau.

³¹ Ko ia 'a'ua 'e kotou manahē; 'oku kotou mahu'inga ange kōtou ia 'i te fanga misi tokolahi.

Ko te fakamo'oni kiā Kalaisi
(Luke 12:8-9, 51-53; 14:26-27)

³² "Kā 'i ai he taha 'e fakahaa'i 'i te 'ao 'o te kakai tana kau kiā Aú, 'e Au fakahaa'i foki 'e Au Taku kau kiā iá 'i te 'ao 'o Taku Tamai 'oku 'i hēvanī.

³³ Kā ko ia ko 'e 'e fakafisinga'i 'Oku 'i te 'ao 'o te kakai, 'e Au fakafisinga'i 'ona 'e Au foki 'i te 'ao 'o Taku Tamai 'oku 'i hēvanī.*

³⁴ Aua 'e kotou mahalo ne Au ha'ú ke 'aumai he melino ki māmani. Ne kala U ha'ú ke 'aumai he melino, kā ko te heletā.

³⁵ He kua U ha'ú ke fakafepaki'i he tangata ki tana tamai, he 'ofafine ki tana fa'eé, he 'ofafine ki te fa'ē tono husepānitī;*

³⁶ pea 'e hoko leva, ko te 'ū fili 'o he tangata 'ia nātou 'oku nonofo mo ia 'i tono falé.

³⁷ Ko ia 'oku lahi tana 'ofa ki tana tamai, pe ko tana fa'eé, 'i tana 'ofa kiā Aú, 'oku kala tuha ia mo Au; pea ko ia 'oku lahi tana 'ofa ki tono fohá, pe ko tono 'ofafinē, 'i tana 'ofa kiā Aú, 'oku kala tuha ia mo Au.

³⁸ Pea ko ia 'oku kailoa ina fua tono kolosí 'o mulimuli mai kiā Aú, 'oku kala tuha ia mo Au.*

³⁹ Ko ia 'oku feinga ke kalofaki tana ma'ulí, ko tana tuku ia ke molé; kā ko ia 'oku tuku tana ma'ulí ke mole kote'uhi ko Au, ko tana kalofakí ia.*

* **10:22** 10:22 Māt 24:9, 13; Ma'ake 13:13; Luke 21:17 * **10:24** 10:24 Luke 6:40; Sione 13:16; 15:20

* **10:25** 10:25 Māt 9:34; 12:24; Ma'ake 3:22; Luke 11:15 * **10:26** 10:26 Ma'ake 4:22; Luke 8:17

* **10:33** 10:33 2 Tim 2:12 * **10:35** 10:35-36 Maika 7:6 * **10:38** 10:38 Māt 16:24; Ma'ake 8:34; Luke

9:23 * **10:39** 10:39 Māt 16:25; Ma'ake 8:35; Luke 9:24; 17:33; Sione 12:25

*Ko te 'ū totongi
(Ma'ake 9:41)*

⁴⁰ “Ko ia ko 'ē 'e tali 'ia kōtou 'oku tali 'e ia 'Oku, pea ko ia ko 'ē 'e tali 'Okú, 'oku ina tali 'ia Ia ne'e fekau mai 'Okú.*

⁴¹ Ko ia ko 'ē 'oku tali he palōfita, kote'uhí pē ko tana palōfitá, 'e ma'u 'e ia te totongi 'a te palōfita; pea ko ia ko 'ē 'oku tali he tangata anga-tonu, kote'uhí pē ko tana anga-tonú, 'e ma'u 'e ia te totongi 'a te tangata anga-tonu.

⁴² 'Io, ko ia ko 'ē 'e 'avange he inu ki te taha 'o si'i kau ta'e'iloa nei, kote'uhí pē ko te toko taha ia 'i Taku kau akó, neongo ko te me'i vai momoko pē, 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'e kailoa 'aupito mole ta'aná totongi.”

11

*Ko Sione Papitaiso
(Luke 7:18-35)*

¹ Pea kua faka'osi 'e Sīsū Tana fai tu'utu'uni ki Tana kau hongofulu mā uá, pea hiki Ia mei te feitu'u ko iá ke faiako mo malanga 'i te 'ū koló.

² Pea 'i te fanongo 'e Sione mei pilīsone ki te 'ū ngāue 'a Kalaisí, ne ina fekau atu tana ongo ako 'e toko ua ke fehu'i kiā Ia,

³ 'o pehē, “Ko Koe koā ia ne'e pehē ke ha'ú, pē 'e tou 'amanaki ki te taha kehe?”

⁴ Pea tali ange 'e Sīsū kiā nāua, “Kulā ō 'o fakahaa'i kiā Sione 'ia te 'ū me'a 'oku kulā fanongo mo mamata ki ai:

⁵ 'oku 'a'ala 'ia te kuí, 'oku 'eva'eva 'ia te heké, 'oku fakama'a 'ia te kiliá, 'oku ongo 'ia te tulí, pea 'oku fokotu'u 'ia te pekiá, pea 'oku malanga 'aki 'ia te ongoongoleléi ki te masivá.*

⁶ Pea manū 'ia ā kā ko ia 'oku kailoa tūkia 'iā Aú.”

⁷ Pea kua nā ō, pea hanga 'e Sīsū 'o lea ki te kakaí 'iā Sione, “Ne kotou ō atu ki te toafá ke mamata ki te ā? Ko te kaho 'apē 'oku lulu'i 'e te matangí?

⁸ Kā ko te ā nai ne kotou ō atu ke mātaa'i? Ko te tangata 'apē ne kofu faka'ofa'ofa? 'Ē, ko nātou 'oku teunga faka'ofa'ofá 'oku 'i te 'api ia 'o te 'ū tu'i.

⁹ Kā ne kotou ō atu ki te ā? Ki te palōfita? 'Io, pea 'Okou tala'i atu, 'oku lahi ia 'i te palōfita.

¹⁰ Ko 'eni ia ne'e tohi ki ai 'ia te Folafolá, 'Vakai, 'Okou fekau atu Taku talafekáu ke mu'amua kiā Koe, ke teuteu'i Tou alá Mo'ou.*

¹¹ 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'i te kakai kotoa pē kua fanau'i 'e te fafiné, kua he'iki ai he taha 'e lahi ange 'iā Sione Papitaiso; kā neongo pe ko ai 'oku mā'ulalo taha 'i te Pule'anga 'o Hēvaní, kā 'oku lahi ia 'iā Sione.

¹² Talu mei te 'ū 'aho 'o Sione Papitaisó 'o faai mai, mo tonu 'ohofia te Pule'anga 'o Hēvaní,* mo tonu fa'ao 'e te kau fakamālohi.*

¹³ He ko te kau palōfita kotoa pē mo te Laó, 'o a'u mai kiā Sione, ne'e notou palōfisai pē.

¹⁴ Pea kāpau 'oku kotou tali te kikite ko iá, ko Sione ia 'ia te 'Ilaisiā kua hoko mai.*

¹⁵ Ko ia 'oku ma'u talingá, ke ongo'i ia.

* **10:40** 10:40 Ma'ake 9:37; Luke 9:48; 10:16; Sione 13:20 * **11:5** 11:5 'Ais 35:5-6; 61:1 * **11:10** 11:10 Mal 3:1 * **11:12** 11:12 'ohofia te Pule'anga 'o Hēvaní, ko ia pe mo te hoko fakamālohi mai 'ia te Pule'anga 'o Hēvaní. * **11:12** 11:12-13 Luke 16:16 * **11:14** 11:14 Mal 4:5; Māt 17:10-13; Ma'ake 9:11-13

16 Kā 'e Au fakatatau ki te ā 'ia te to'utangata nei? 'Oku hangē ia ko te tamaliki 'oku nofo 'i te mala'e fakataú, 'o ui ange ki te tamaliki kehe,

17 'o pehē,

'Ne'e motou ifi fangufangu atu, kae kala kotou me'e;
pea motou hua atu te pohoeé, kae kala kotou sī fatafata.'

18 He ne'e ha'u 'ia Sioné 'o kala kainanga mo faikava; pea kotou pehē, "Oku 'iā ia he tēvōlō.'

19 Kā kua ha'u 'ia te Fanautama te Tangatá 'o kainanga mo faikava; pea kotou pehē leva, "Isa, ko te tama fa'a kai mo fa'a inu kava, ko te kaume'a 'o te kau tñaki tukuhaú mo te kau angahalá.' Ka ne'e fakatonuhia'i 'ia Poto 'e Ta'aná fñanu."

Ko te 'ū kolo ta'etui
(Luke 10:13-15)

20 Pea toki valoki'i 'e Sīsū 'ia te 'ū kolo 'ā ē ne'e fai lahi ai Tana 'ū ngāue mamafá, kote'uhi ko te kailoa notou fakatomalá.

21 "Pohoe 'ia koe, Kōlesini! Pohoe 'ia koe, Petesaita! He kāpau ne'e fai 'i Taia mo Saitoni 'ia te 'ū ngāue mamafa ne'e fai 'iā kōluá, ne fualoa pē te notou fakatomala, 'o 'ai tauanga'a mo pani efuefu.*

22 Kā 'Okou tala'i atu, 'e kātaki'ingafua ange 'i te 'Aho Fakamaaú 'ia Taia mo Saitoni 'iā kōlua.

23 Pea ko koe foki, Kāpaneume, 'e hiki koā 'ou ki hēvani? 'E 'ave ifo 'ou ki heli. He kāpau ne'e mama'i fai 'i Sōtoma 'ia te 'ū ngāue mamafa ne'e fai 'iā koé, pehe ne tolonga ia 'o a'u mai ki te 'aho nei.*

24 Kā 'Okou tala'i atu, 'e kātaki'ingafua ange 'i te 'Aho Fakamaaú 'ia te fanua ko Sōtomá 'iā koe.*

Ha'u kiā Au kae kotou ma'u te mālōlō
(Luke 10:21-22)

25 Pea lea 'e Sīsū 'i te 'aho ko iá, 'o pehē, "'Okou fakafeta'i atu kiā Koe, 'e Tamai, ko te 'Aliko 'o hēvani mo māmaní, 'i Tau fufū 'ia te 'ū me'a peheé mei te kakai 'oku poto mo 'ilo'iló, kā Ke tatala ia ki te fanga ki'i tamaliki.

26 'Io, 'e Tamai: tonuhia pē To'ou finangalo ke pehē.

27 Kua tuku mai kiā Au 'e Taku Tamai 'ia te 'ū me'a fuli pē, pea 'oku kala he toko taha 'e 'ilo'i 'ia te 'Aló, ngata pē 'i te Tamai; pea 'oku kala 'ilo'i te Tamai 'e he taha, ngata pē 'i te 'Aló, pea mo he taha pē 'e loto te 'Aló ke faka'ilo Ia ki ai.*

28 Ha'u kiā Au, 'ia kōtou fuli pē 'oku fakaongosia mo mafasiá, pea 'e Au fakamālōlō'i kōtou. 29 'Ai Taku ioké kiā kōtou, pea kotou ako 'iā Au; he 'Okou fa'a kātaki mo anga-malū, pea 'e kotou 'ilo'i he mālōlō 'i te kotou laumalié.*

30 He ko te ioke 'A'akú 'oku malū, pea ko te kavenga 'A'akú 'oku ma'ama'a."

12

Ko te fehu'i kau ki te Sāpate
(Ma'ake 2:23-28; Luke 6:1-5)

1 Pea 'i te Sāpate 'e taha, ne'e fou atu 'ia Sīsū, 'i te loto ngoue koane; pea ne'e fiakaia Tana kau akó, 'o notou kamata toli 'ia te 'ū fe'i koané, 'o kai.*

* 11:21 11:21 'Ais 23:1-18; 'Isi 26:1–28:26; Sioeli 3:4-8; 'Ēmosi 1:9-10; Sāk 9:2-4 * 11:23 11:23 'Ais

14:13-15; Sēn 19:24-28 * 11:24 11:24 Māt 10:15; Luke 10:12 * 11:27 11:27 Sione 3:35; 1:18; 10:15

* 11:29 11:29 Sel 6:16 * 12:1 12:1 Teu 23:25

² Kā 'i te sio ki ai 'ia te kau Fālesí, ne'e notou pehē kiā Ia, “Vakai angé, 'oku fai Tau kau akó 'ia te me'a 'oku kailoa ngafua 'i te 'aho Sāpaté!”

³ Pea tali ange Ia kiā nātou, “Ne'e kailoa koā kotou lau 'ia te me'a ne'e fai 'e Tēvita 'i tana hālofiá mo nātou ne'e 'iā iá?*

⁴ He ne'e hū ia ki te Fale 'o te 'Atuá, 'o kai 'ia te mā fonó, 'a ē ne'e kailoa ngafua kiā ia ke kai, pe ko nātou ne'e 'iā iá, ngata pē 'i te kau taula'aliki.*

⁵ Pea 'oku kailoa koā kotou lau 'i te Laó, 'o pehē, ko te kau taula'aliki 'oku 'i te Temipalé 'i te Sāpaté, 'oku notou maumau Sāpate kae ta'ehalaia pē?*

⁶ Pea 'Okou tala'i atu, 'oku 'i heni he Taha ia 'oku lahi 'i te Temipalé.

⁷ Pea ka ne kotou 'ilo'i tonu 'uhinga 'o te me'a nei, 'Ko te meesi 'Okou tangi ki ai, 'o kailoa ko te feilaulau,' pehē ne'e kailoa kotou fakahalaki 'ia te 'ata'ataá.*

⁸ He ko te Fanautama te Tangatá ko te 'Aliko foki Ia 'o te Sāpaté.”

Ko te fakama'uli 'e Sīsū he tangata nima mate

(Ma'ake 3:1-6; Luke 6:6-11)

⁹ Pea kua 'alu Ia mei ai, 'o hū ki te notou falelotú.

¹⁰ Pea vakai, ne'e 'i ai he tangata kua mate tonu nimá. Pea notou fehu'i kiā Ia, 'o pehē, “Oku ngafua koā ke faito'o 'i te Sāpaté?”, kote'uhí ke notou faka'ilo Ia.

¹¹ Pea iange Ia kiā nātou, “Ko te tangata fea ia 'iā kōtou, 'oku taha pē tana sipí, pea kā tō ia he luo 'i te Sāpaté, 'e kala koā puke ia 'ona, 'o to'o ake?*

¹² Pea tonu kailoa koā mahu'inga ange 'ia te tangatá 'i te sipí? Ko ia 'oku ngafua pē 'i te Sāpaté ke failelei.”

¹³ Pea toki pehē Ia ki te tangatá, “Mafao atu tou nimá.” Pea mafao atu ia, pea ne'e toe ma'uli mai ia, 'o hangē ko te nima 'e tahá.

¹⁴ Pea ō ki tu'a 'ia te kau Fālesí, 'o notou fai he fakataha, pe 'e fefe'aki he notou tāmata'i 'Ona.

Ko te Tamaio'aliki ne'e fili 'e te 'Atuá

¹⁵ Kā 'i te 'ilo ki ai 'e Sīsū, ne'e 'alu Ia mei te feitu'u ko iá; pea ne'e mulimuli kiā Ia he tokolahi, pea ne Ina fakama'uli 'ia nātou kotoa pē;

¹⁶ pea na'ina'i 'e Ia kiā nātou, ke 'aua na'a notou fakahaa'i Ia.

¹⁷ Kote'uhí ke fakamo'oni ki te me'a ne'e folafola 'aki 'iā 'Aisea ko te palōfitá, 'o pehē,

¹⁸ “Ko 'eni Taku Tamaio'aliki kua U filí,

Taku Pele, 'a ia ne'e hōifua ai Toku lotó.

'E Au 'ai Toku laumālié kiā Ia,

pea 'e Ina fakahā ki te Senitailé 'ia te fai fakamaau.

¹⁹ 'E kailoa fakakikihi Ia, pe kalanga;

'io, 'e kailoa fanongo he taha mei ala ki Tono le'ó.

²⁰ 'E kailoa fasi'i Ia he va'a kaho kua mapelu,

pea tāmata'i te maama 'oku kohu peé,

kae'aua kua ikuna Tana fakamaau totonú.

²¹ Pea 'e falala 'e te Senitailé ki Tono huafá.”*

Ko Sīsū mo te 'aliki 'o te kau tēvoló

(Ma'ake 3:20-30; Luke 11:14-23; 12:10)

²² Pea ne'e toki 'aumai kiā Ia he tangata ne'e kui mo noa, pea kua 'ulusino ai he tēvolo; pea ne'e fakama'uli 'ona 'e Sīsū, 'o lea leva ia mo 'ala tonu matá.

* **12:3** 12:3-4 1 Sām 21:1-6 * **12:4** 12:4 Lev 24:9 * **12:5** 12:5 Nöm 28:9-10 * **12:7** 12:7 Mät 9:13;

Hös 6:6 * **12:11** 12:11 Luke 14:5 * **12:21** 12:18-21 'Ais 42:1-4

²³ Pea ne'e ofo ai 'ia te kakai kotoa pē, 'o notou pehē, "Oku kailoa nai ko te Hako 'eni' o Tēvitá?"

²⁴ Kā ko te kau Fālesí, 'i te notou fanongo ki aí, ne'e notou pehē, "Oku kala fai 'e te Siana nei Ta'aná kapusi tēvolo, kae 'iā Pelisipupe pē, ko te 'aliki 'o te kau tēvoló!"*

²⁵ Pea ne'e 'ilo'i 'e Sisū te notou fakakaukau, 'o iange Ia, "Kā 'i ai he pule'anga 'oku māvahevahe mo fetu'usi, 'e 'auha ia; pea kā 'i ai he kolo mo he fāmili 'oku vākovi mo fetu'usi, 'e kailoa lava ia ke tu'u.

²⁶ Pea kāpau 'oku kapusi 'e Sētane 'ia Sētane, 'o māvahevahe, tā 'oku fihī'a pē ia kiā ia; pea tu'u fefe'aki ai tonu pule'angá?

²⁷ Pea kāpau 'oku fai Taku kapusi tēvoló 'iā Pelisipupe, pea 'oku fai 'iā ai 'e te kotou kau tamá? Ko ia ai ko nātou 'e kotou halaia mei ai.

²⁸ Kae kāpau ko te Laumālie 'o te 'Atuá 'Okou fai ai Taku kapusi tēvoló, pea tā kua a'u mai kiā kōtou 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá.

²⁹ He 'e lava fefe'aki he taha ke hū ki te fale 'o he to'a, 'o kaiha'asi tana koloá, 'o kāpau 'e kailoa ina 'uluaki ha'i 'ia te to'á? Pea 'e toki lava leva ia ke vete tonu falé.

³⁰ Ko ia 'oku kailoa kau mo Aú 'oku angatu'u ia kiā Au; pea ko ia 'oku kailoa kau mo Au 'i te fakatahatahá 'oku fakamavetevete ia.*

³¹ Ko ia 'Okou tala'i atu kiā kōtou, ko te angahala fuli pē, pea mo te lau kovi ki te 'Atuá, 'e fakamolemole'i pē ki te kakai; kā ko te lau kovi ki te Laumālie Mā'oni'oní, 'e kailoa fakamolemole'i.

³² Pea kā 'i ai he taha 'e 'ai he lea kovi ki te Fanautama te Tangatá 'e fakamolemole'i pē ia: kā ko ia 'e 'ai he lea 'oku kau kovi ki te Laumālie Mā'oni'oní, 'e kailoa fakamolemole'i 'ona ia, 'i te maama ko 'ení, pe 'i te maama kaha'ú.*

Ko te 'akaú mo tonu fuá

(Luke 6:43-45)

³³ "Kehe pē ke kotou lau 'oku lelei 'ia te 'akaú mo lelei tonu fuá, pē 'e kotou lau 'oku tamaki 'ia te 'akaú mo tamaki tonu fuá; he 'oku 'ilo'i te 'akaú 'i tonu fuá.*

³⁴ 'Ia te hako'i ngata fekai, 'e kotou lava fefe'aki ke lea 'aki 'ia te 'ū me'a 'oku lelei, kā ko te fa'ahinga 'oku kovi? He ko te talanoa 'o te ngutú 'oku mei te me'a hulu atu 'i te lotó.*

³⁵ Ko te tangata lelei 'oku 'alu ake mei ai 'ia te 'ū me'a lelei mei te koloa lelei 'o te lotó; pea ko te tangata kovi 'oku 'alu ake mei ai 'ia te me'a kovi mei te koloa kovi 'o te lotó.

³⁶ Pea 'Okou tala'i atu kiā kōtou, ko te lea kovi kotoa pē 'oku lea 'aki 'e te kakai, 'e notou fakamatala ki ai 'i te 'aho fakamaaú;

³⁷ he ko tau 'ū leá 'e tafito ki ai tau tonuhiá, pea ko tau 'ū leá 'e tafito ki ai tau halaia."

Ko te fia ma'u he faka'ilonga

(Ma'ake 8:11-12; Luke 11:29-32)

³⁸ Ne'e toki tali kiā Ia 'e te 'ihī 'o te kau sikalaipé mo te kau Fālesí, 'o pehē, "Tangata'aliki, 'oku motou fia mamata he faka'ilonga meiā Koe."*

* **12:24** 12:24 Māt 9:34; 10:25 * **12:30** 12:30 Ma'ake 9:40 * **12:32** 12:32 Luke 12:10 * **12:33** 12:33 Māt 7:20; Luke 6:44 * **12:34** 12:34 Māt 3:7; 23:33; 15:18; Luke 3:7; 6:45 * **12:38** 12:38 Māt 16:1; Luke 11:16

³⁹ Ka ne'e tali 'e Ia 'o pehē kiā nātou, “Ko te to'utangata faikovi ia mo fe'auaki, 'oku tangi ki te faka'ilongá; kā 'oku kailoa he faka'ilonga 'e 'avange ki ai, ngata pē 'i te faka'ilonga 'o Siona ko te palōfitá.*

⁴⁰ He 'oku hangē ko tana 'i te kete 'o te fu'u iká 'ia Siona, 'o 'aho tolu mo pō tolu, pehē foki 'e 'i lalo fanua 'ia te Fanautama te Tangatá, 'o 'aho tolu mo pō tolu.*

⁴¹ 'E hopo 'ia te kakai Ninivé mo te to'utangata nei 'i te fakamaaú, pea 'e notou fakahalaia 'i ia; he ne'e fakatomala 'e nātou 'i te malanga 'a Sioná, kae vakai, 'oku 'i heni he Taha ia 'oku lahi ange 'iā Siona.*

⁴² 'E tutu'u 'i te fakamaaú 'ia te kuini 'o te feitu'u Tongá, pea mo te to'utangata nei, pea 'e fakahalaia 'i 'e ia 'ona; he ne'e ha'u ia mei te ngata'anga 'o māmani ke fanongo ki te potō 'o Solomoné, kae vakai, 'oku 'i heni he Taha ia 'oku lahi ange 'iā Solomone.*

*Ko te toe foki 'ia te fa'ahikehé
(Luke 11:24-26)*

⁴³ “Kā 'alu atu 'ia te fa'ahikehé mei te tangatá, 'oku 'osiki ia 'ia te 'ū feitu'u moamoá tana 'alu'i, ko te kumi he mālōlō'anga, kae kailoa ma'u.

⁴⁴ Pea toki pehē ia, 'Ke au foki mu'a ki toku falé, 'a ē ne au 'alu mei aí.' Pea 'i tana a'u maí, tā 'oku kei 'atā, pea kua tafi mo teuteu'i.

⁴⁵ Toki 'alu leva ia 'o ma'u mai mo te fa'ahikehe 'e fitu kehe, 'oku notou kovi ange 'iā ia; pea notou hū mai, 'o nonofo 'i ai. Pea hoko ai ki te tangata ko iá 'o lahi ange tana kovi ki mulí 'i tana kovi mu'á. 'E pehē pē foki ki te to'utangata anga-kovi nei.”

*Ko te fa'ē mo te 'ū tokoua 'o Sīsuú
(Ma'ake 3:31-35; Luke 8:19-21)*

⁴⁶ Pea 'i Tana kei lea ki te kakai, ne'e a'u mai Tana fa'eé mo Tono 'ū tokouá 'o tutu'u mei tu'a, ko te notou fia lea kiā Ia.

⁴⁷ Pea pehē ange he taha kiā Ia, “'E, ko Tau fa'eé mo Tou 'ū tokouá 'oku notou tutu'u mei tu'a, ko te notou fia lea kiā Koe.”

⁴⁸ Kae toki tali ange 'e Ia kiā ia ne'e lea maí, “Ko ai ia Taku fa'eé? Pea ko ai Toku 'ū tokouá?”

⁴⁹ Pea mafao atu Ia Tono nimá ki Tana kau akó, 'o iange, “Ko 'eni ia Taku fa'eé mo Toku 'ū tokouá!

⁵⁰ Ko ia kotoa pē 'oku fai 'ia te finangalo 'o Taku Tamai 'oku 'i hēvaní, ko ia ia Toku tokouá, mo Toku tu'afafiné, mo Taku fa'eé.”

13

*Ko te talanoa ki te tangata ngoué
(Ma'ake 4:1-9; Luke 8:4-8)*

¹ Ne'e 'alu atu 'ia Sīsū 'i te 'aho tatau mei te falé, 'o nofo 'i matātai.

² Pea fakataha kiā Ia 'ia te fu'u kakai tokolahi, ko ia ai ne'e heka Ia he vaka 'o nofo mei ai, kae tutu'u 'ia te fu'u fakatahá mei 'uta.*

³ Pea lahi 'ia te 'ū me'a ne'e lea 'aki 'e Ia kiā natou 'i te 'ū talanoa fakatātā, 'o pehē, “Vakai, ne'e 'alu atu he tangata tūtuu'i ke tūtuu'i. ⁴Pea 'i tana tūtuu'i, ne'e ngangana he pulapula 'ihi 'i te va'ealá, pea puna mai 'ia te fanga manupuná, 'o notou kai ia 'o 'osi.

* **12:39** 12:39 Māt 16:4 * **12:40** 12:40 Siona 1:17 * **12:41** 12:41 Siona 3:5 * **12:42** 12:42 1 Tu'i 10:1-10; 2 Kal 9:1-12 * **13:2** 13:2 Luke 5:1-3

⁵ Pea ngangana he pulapula 'ihi ki te potu makamaka, 'a ē ne'e si'isi'i ai te kelekelé; pea tupu ake leva ia, kote'uhí ne'e kailoa matolu te kelekelé.

⁶ Kā 'i te 'alu ake te la'aá, ne'e vela ia; pea kote'uhí ne'e kailoa hana aká, ne'e mate ia.

⁷ Pea ngangana he pulapula 'ihi ki te loto 'akau talatala; pea tupu ake te 'akau talatalá, 'o kāsia'i 'ona.

⁸ Pea ngangana he pulapula 'ihi ki te kelekele lelei, pea fua ia, 'o taki fua teau 'ihi, pea fua onongofulu 'ihi, pea fua tolungofulu 'ihi.

⁹ Ko ia 'oku ma'u talingá, ke ongo'i ia."

Ko te 'uhinga 'o te talanoa fakatātaá

(Ma'ake 4:10-12; Luke 8:9-10)

¹⁰ Pea ha'u Tana kau akó 'o 'eke ange kiā Ia, "Ko te ā 'oku lea fakatāta ai 'e Koe kiā nātou?"

¹¹ Pea tali ange Ia, 'o pehē, "Kote'uhí kua tuku kiā kōtou ke 'ilo'i te 'ū misiteli 'o te Pule'anga 'o Hēvaní, kā ko nātou 'oku kailoa tuku ki ai.

¹² He ko ia ko 'ē 'oku ma'u he me'á 'e 'avange ki ai mo he me'a, pea 'e hulu atu ia; pea ko ia ko 'ē 'oku kailoa ma'ú, na'a mo te me'a 'oku ma'u 'e iá 'e to'o meā ia.*

¹³ Ko tonon 'uhinga 'eni 'o Taku lea fakatāta kiā nātou, kote'uhí 'oku notou 'a'ala, kae kailoa mamata, pea 'oku notou fānonongo kae kailoa ongo'i, 'uma'ā he 'ilo'i.

¹⁴ Pea 'oku fakamo'oni'i 'iā nātou 'ia te palōfisai 'a 'Aiseá, 'a ē 'oku pehē,

"E kotou mātu'aki fanongo,

kae kailoa ongo'i;

pea 'e kotou mātu'aki sio,

kae kailoa 'ilo'i.

¹⁵ He kua ongonoa te loto 'o te kakai nei,

pea kua ongongata'a te notou talingá,

pea ko te notou matá kua notou tāpuni'i;

na'a faifai angé 'e notou sisio 'aki te notou matá,

pea fānonongo 'aki te notou talingá,

pea 'i'ilo 'aki te notou lotó,

'o notou tafoki,

kae Au fakama'uli 'ia nātou.*

¹⁶ Kā 'oku manū'ia ta'a kōtou mata, he 'oku notou mamata, mo ta'a kōtou talinga, he 'oku notou fanongo.*

¹⁷ He 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, ne'e tokolahi pē te kau palōfita mo te kakai mā'oni'oni, ne'e notou faka'amu ke mamata ki te 'ū me'a 'oku kotou sisio ki aí, ka ne'e kailoa notou mamata; pea ke fanongo ki te 'ū me'a 'oku kotou fānonongo ki aí, ka ne'e kailoa notou fanongo.

Ko te faka'uhinga'i 'e Sīsū 'ia te talanoa ki te tangata ngoué

(Ma'ake 4:13-20; Luke 8:11-15)

¹⁸ "Ko ia ai, kotou fanongo mai kōtou ki te talanoa fakatāta 'o te tangata tūtuu'í.

¹⁹ Kāpau 'e fanongo he taha ki te Fofafola 'o te Pule'angá, kae kailoa tokanga ki aí, 'oku ha'u 'ia te Filí, 'o fa'ao te me'a ne'e tō ki tonon lotó. Ko 'eni ia ne'e tūtuu'í 'i te va'ealá.

* **13:12** 13:12 Māt 25:29; Ma'ake 4:25; Luke 8:18; 19:26
13:16-17 Luke 10:23-24

* **13:15** 13:14-15 'Ais 6:9-10

* **13:16**

²⁰ Pea ko ia ne'e tūtuu'i ki te potu makamaká, ko te toko taha ia 'oku fanongo ki te Folafolá, 'o puke fiafia leva ki ai;

²¹ kā 'oku kailoa 'i ai he aka 'iā ia, kā 'oku fakataimi pē. Pea kā hoko mai he faingata'a pē he fakatanga kote'uhí ko te Folafolá, pea tūkia leva.

²² Pea ko ia ne'e tūtuu'i 'i te potu 'akau talatalá, ko te toko taha ia 'oku fanongo ki te Folafolá; pea ko te lotoma'ua ki māmani, mo te 'ofa ki te koloá, 'oku kāsia ai 'ia te Folafolá, pea 'oku ta'efua ia.

²³ Pea ko ia ne'e tūtuu'i ki te kelekele lelei, ko te toko taha ia 'oku fanongo ki te Folafolá, pea tokanga ki ai; pea ko 'eni ia 'oku fuá, 'o fua teau te taha, pea fua onongofulu te taha, pea fua tolungofulu 'ia te taha."

Ko te teá mo te uité

²⁴ Pea ne'e fai 'e Sisū mo te talanoa fakatātā 'e taha, 'o pehē, "'Oku tatau 'ia te Pule'anga 'o Hēvaní mo he tangata ne'e tūtuu'i pulapula lelei 'i tana ngoué.

²⁵ Pea lolotonga te momoe 'ia te kakaí, ne'e ha'u tonu filí, 'o toe tūtuu'i he tea 'i te lotu uité, pea 'alu ia.

²⁶ Pea kua tupu tonu sinó, pea a'u ki te fua, pea toki hā 'i ai mo te teá.

²⁷ Pea ha'u te kau tamaio'aliki 'a te 'aliki, 'o notou pehē kiā ia, "Alikí, ne'e kailoa koā ko te pulapula lelei pē ia ne ke tūtuu'i 'i tau ngoué? Kā ko te tea 'eni ia mei fea?"

²⁸ Pea tali ange ia kiā nātou, 'Ko he fili pē kua ina fai 'ení.' Pea notou iange ki ai, "E ke loto ke motou ō 'o ta'aki ia?"

²⁹ Pea tali ange ia, "Aua; na'a faifai angé 'i te kotou tufi te teá, kua kotou ta'aki fakataha ai mo te uité foki.

³⁰ Tuku pē ke nā tutupu fakataha 'o a'u ki te utu-ta'ú; pea kā hoko 'ia te utu-ta'ú 'e au tala ki te kau tu'usí, "Kotou 'uluaki tñaki te teá, 'o nono'o ke tutu; kae fetuku te uité ki toku faleokó." ' "

Ko te pulapula'i mūsita

(Ma'ake 4:30-32; Luke 13:18-19)

³¹ Pea toe fai 'e Sisū he talanoa fakatātā 'e taha kiā nātou 'o pehē, "'Oku tatau 'ia te Pule'anga 'o Hēvaní mo he fe'i pulapula'i mūsita, ne'e to'o he tangata 'o tō 'i tana ngoué.

³² Ko te fōsi'i taha ia 'i te pulapula'i 'akau kotoa pē, kae tupu ake iá, ko te lahi taha ia 'i te fa'ahinga 'akau lilikí, pea hoko ia ko te fu'u 'akau, pea ha'u ai 'ia te fanga manupuna 'o te 'ataá, 'o nofo 'i tonu 'ū va'á."

Ko te lēvani

(Luke 13:20-21)

³³ Pea toe fai 'e Sisū he talanoa fakatātā 'e taha kiā nātou, 'o pehē, "'Oku tatau 'ia te Pule'anga 'o Hēvaní mo te lēvani mo te lēvani ne'e to'o he fafine, 'o natu 'aki te fua māhoa'a 'e tolu, kae'aua ke fai lēvani te māhoa'á fuli pē."

Ko te 'uhinga tonu ngāue 'aki 'e Sisū 'ia te 'ū talanoa fakatātā

(Ma'ake 4:33-34)

³⁴ Ne'e ako 'aki 'e Sisū 'ia te 'ū me'a nei kotoa pē ki te kakaí 'o fou 'i te 'ū talanoa fakatātā; pea ne'e kailoa lea 'aki ia he me'a kiā nātou kā 'i te talanoa fakatātā pē;

³⁵ kote'uhí ke fakamo'oni'i 'ia te me'a ne'e folafola 'aki 'e te palōfitá, 'o pehē, "'E Au tangaki Toku ngutú 'i te 'ū talanoa fakatātā,

'E Au 'a'au 'ia te 'ū me'a ne fufú talu mei te tanupou 'o māmani.'"

* 13:35 13:35 Saame 78:2

Ko te faka'uhinga'i 'e Sīsū te talanoa ki te teá

³⁶ Pea toki tukuange 'e Sīsū 'ia te kakai, kae hū Ia ki fale; pea ha'u kiā Ia Tana kau akó, 'o notou pehē, “Fakamatala'i mai te talanoa fakatātā 'o te 'ū tea 'i te ngoué.”

³⁷ Pea tali Ia 'o pehē, “Ko Ia 'oku tō 'ia te pulapula lelei ko te Fanautama te Tangatá ia.

³⁸ Ko te ngoué ko māmani; ko te pulapula lelei ko te fānau 'o te Pule'angá; ko te 'ū teá ko te fānau ia 'a te toko taha koví;

³⁹ ko te fili ne'e tō iá ko te tēvoló; ko te utu-ta'ú ko te faka'osi 'o he kuonga; ko te kau tu'usi ko te kau 'āngeló.

⁴⁰ Pea hangē 'oku tānaki 'ia te teá 'o tutu 'aki te afí, 'e pehē foki 'i te faka'osi 'o māmani.

⁴¹ 'E fekau atu 'e te Fanautama te Tangatá Tana kau 'āngeló, pea 'e notou tānaki mei Tono pule'angá 'ia te tūkia'anga kotoa pē, mo nātou 'oku maumau laó;

⁴² pea 'e notou laku 'ia nātou ki te fōnise afi, ko te feitu'u ia 'e toki hoko ai 'ia te tangi mo te fengai'itaki 'o te nifó.

⁴³ Kae toki ho'ata mai 'ia te kau failelei 'o hangē ko te la'aá 'i te pule'anga 'o te notou Tamaí. Ko ia 'oku ma'u talingá, ke ongo'i ia.

Ko te koloa fufuú

⁴⁴ “Pehē foki, 'oku tatau 'ia te Pule'anga 'o Hēvaní mo he koloa ne'e fufuu'i he loto ngoue, 'a ia ne'e 'ilo ki ai he tangata, 'o ina fufuu'i, pea 'i tana fiafiá 'oku 'alu ia 'o fakatau atu tana koloa kotoa pē, kae fakatau 'aki 'ia te ngoue ko iá.

Ko te mata'itofe mahu'ingá

⁴⁵ “Oku tatau foki 'ia te Pule'anga 'o Hēvaní mo he tangata fakatau, 'a ia ne ina fekumi ki te mata'itofe lelei.

⁴⁶ Pea 'i tana 'ilo'i te mata'itofe ne'e mahu'inga lahi, ne ina 'alu 'o fakatau atu tana me'a kotoa pē, 'o fakatau 'aki 'ia te mata'itofe ko iá.

Ko te kupengá

⁴⁷ “Oku tatau foki 'ia te Pule'anga 'o Hēvaní mo he kupenga ne'e si ki tai, 'o ha'o 'aki 'ia te fa'ahinga ika kotoa pē.

⁴⁸ Pea 'i tana fonú ne'e notou toho ake ki 'uta, 'o notou nofo ifo 'o fa'o kato 'ia te lelei, kae si'aki te koví.

⁴⁹ 'E pehē pē 'i te faka'osi 'o māmani: 'e 'alu atu 'ia te kau 'āngeló, 'o vahe'i mai 'ia te kakai koví mei te lotolotonga 'o te failelei,

⁵⁰ pea 'e notou laku 'ia nātou ki te fōnise afi, ko te feitu'u ia 'e toki hoko ai 'ia te tangi mo te fengai'itaki 'o te nifó.

Ko te koloa fo'ou mo te koloa matu'a

⁵¹ “Kua mahino kiā kōtou 'ia te 'ū me'a nei kotoa pē?” Pea notou tali, “Ko 'ē.”

⁵² Pea iange 'e Ia kiā nātou, “Ko ia ai, ko te sikalaípe kotoa pē kua toe hoko ko te tama ako 'o te Pule'anga 'o Hēvaní, 'oku hangē ia ko te 'aliki 'o te fale, kua tuku atu 'e ia mei tonu tuku'anga koloá 'ia te me'a fo'ou mo te me'a matu'a.”

*Ko te fakafisinga'i 'e te kakai Nāsaleti 'ia Sīsū
(Ma'ake 6:1-6; Luke 4:16-30)*

⁵³ Pea 'i te faka'osi 'e Sīsū 'ia te 'ū talanoa fakatātā nei, ne Ina 'alu mei ai.

⁵⁴ Pea 'i Tana ha'u ki Tono kolo 'O'oná ne'e fai Ia Tana ako kiā nātou 'i te notou falelotú. Pea notou ofo lahi 'i ai, 'o notou pehē, “Oku ma'u mei fea 'e te Siana nei Tana potó, mo Tana 'u ngāue mamafa nei?”

⁵⁵ 'Oku kailoa koā ko te Foha 'eni 'o te tufungá? 'Oku kala koā hingoa Tana fa'e'e ko Mele, pea ko Sēmisi mo Siosifa mo Saimone mo Siutasi Tono 'ū tehiná?

⁵⁶ Pea ko Tono 'ū tu'afāfiné, 'oku kailoa koā notou nofo kotoa pē 'iā tātou? Kā ko Tana ma'u mei fea 'ia te 'ū fu'u me'a nei?”

⁵⁷ Pea ne'e notou tūkia 'iā Ia.

Ka ne'e tali 'e Sīsū kiā nātou, “Oku kailoa masiva faka'apa'apa he palōfita, kā 'i tonu fanua totonú pē mo tonu fāmili 'o'oná.”*

⁵⁸ Pea ne'e kala loko fai 'e Ia he ngāue mamafa 'i ai, ko te me'a 'i te notou ta'etuí.

14

Ko te fakapoongi 'o Sione Papitaisó

(Ma'ake 6:14-29; Luke 9:7-9)

¹ 'I te kuonga ko iá ne'e fanongo 'e te tu'i ko Hēlotá ki te ongoongo 'o Sīsúú,

² pea pehē ange ia ki tana kau tamaio'alikí, “Ko Sione Papitaiso 'eni; kua tu'u ake mei te maté, pea ko tonu 'uhinga ia 'o te fu'u mafai 'oku ngāue 'iā Iá.”

³ He ne'e puke 'e Hēlota 'ia Sione, 'o ha'i ia, 'o 'ave 'o tuku pilisone, kote'uhí ko Helotiasi ko te mali 'o tonu tokoua ko Filipé.*

⁴ He ne'e fa'a lau 'e Sione ki ai, 'o pehē, “Oku kailoa ngafua kiā koe ke ma'u 'ona.”*

⁵ Pea neongo tana loto ke tāmata'i iá, ka ne'e manahē ia ki te kakaí, he ne'e notou lau ko te palōfita ia.

⁶ Pea 'i te hoko ki te 'aho fakamanatu 'o te 'alo'i 'o Hēlotá, ne me'e 'ia te ta'ahine 'a Helotiasi 'i te ha'oha'ongá, 'o mālie'ina ai 'ia Hēlota.

⁷ Ko ia, ne ina fuakava 'aki he lea tuki, ke 'avange kiā ia he me'a pē 'e kole ange ki ai.

⁸ Pea 'i tonu fakaloto'i 'ona 'e tana fa'eé, ne'e iange ia, “Aumai kiā au he peleti 'ia te 'ulu 'o Sione Papitaisó!”

⁹ Pea neongo ne'e mamahi 'ia te tu'í, kā kote'uhí ko tana fuakavá, pea mo nātou ne'e notou taumafa mo iá, ne ina tu'utu'uni pē ke 'avange.

¹⁰ Pea fekau atu 'e ia ke tu'usi te 'ulu 'o Sioné 'i te pilisone.

¹¹ Pea ne'e 'aumai tonu 'ulú he peleti, 'o 'avange ki te ta'ahiné; pea 'avange 'e ia ki tana fa'eé.

¹² Pea ne'e ha'u tana kau akó, 'o 'ave 'ia te 'anga'angá 'o tanu, pea notou tókí o 'o tala kiā Sīsū.

Ko te fafanga 'e Sīsū te toko nima afé

(Ma'ake 6:30-44; Luke 9:10-17; Sione 6:1-14)

¹³ Pea 'i te fanongo 'e Sīsū ki ai, ne Ina 'alu vaka mei ai ki te feitu'u 'oku lala, ke fakaenātou pē. Pea ne'e fanongo ki ai 'e te kakaí, 'o notou ala 'uta pē mo mulimuli kiā Ia mei te 'ū koló.

¹⁴ Pea 'i Tana hifo ki 'utá, ne'e mamata Ia ki te fu'u kakaí tokolahi; pea ne'e langa Tono fatú 'i te 'ofa kiā nātou, 'o Ina fakama'uli te notou kau mahakí.

* 13:57 13:57 Sione 4:44 * 14:3 14:3-4 Luke 3:19-20 * 14:4 14:4 Lev 18:16; 20:21

15 Pea 'i tana afiafi ifó, ne'e ha'u kiā Ia Tana kau akó, 'o notou iange, “Ko te feitu'u lala 'eni, pea kua mei 'osi 'ia te 'ahó; ko ia ai, tukuange mu'a te kakaí ke notou ó ki te fanga ki'i koló, 'o fakatau he notou me'akai.”

16 Ka ne'e iange 'e Sisū kiā nātou, “Oku kala 'aonga ia ke notou ó; 'avange 'e kōtou he notou me'akai.”

17 Pea notou tali kiā Ia, “Ko te me'a pē 'oku tou ma'ú ko te fe'i mā 'e nima, mo te mata'i ika 'e ua.”

18 Pea iange 'e Ia, “Aumai ia ki heni kiā Au.”

19 Pea tu'utu'uni 'e Ia ke nofo 'ia te kakaí ki lalo 'i te musié. Pea to'o 'e Ia 'ia te fe'i mā 'e nimá mo te ongo iká, 'o tångaki ake ki te langí, 'o fai he tāpuaki. Pea toki pakipaki 'e Ia 'ia te 'ü fe'i maá, 'o 'avange ki Tana kau akó, pea tufaki 'e te kau akó ki te kakaí.

20 Pea ne'e notou kai kotoa pē 'o mākokona. Pea ne'e notou tånaki 'ia te 'ü mapakipaki'i mā ne'e toé, 'o fonu ai 'ia te kato 'e hongofulu mā ua.

21 Pea ko nātou ne'e tokoní, ne'e toko nima afe nai 'ia te tangatá, 'o kailoa lau ai 'ia fafine mo te tamaliki.

Ko te hā'ele 'a Sisū 'i te fukahi vai

(Ma'ake 6:45-52; Sione 6:15-21)

22 Pea toki fekau fakamālohi 'e Sisū ki te kau akó ke fei mo notou heka ki te vaká, 'o mu'amua 'iā Ia ki te kauvai 'e tahá, lolotonga Tana tukuange 'ia te kakaí.

23 Pea kua tukuange 'e Ia 'ia te kakaí ke notou ó, pea 'alu ake Ia ki te ma'ungá toko taha pē ke lotu. Pea 'i tana afiafi pō'ulí ne'e kei 'i ai pē Ia toko taha.

24 Pea ko te vaká kua a'u ki te vaeua mālié, pea faingata'a'ina 'i te peaú, he ne'e tókai 'ia te matangí.

25 Pea 'i te vaha'a 'o te tolu mo te ono hengihengí, ne'e 'alu atu 'ia Sisū kiā nātou 'oku hā'ele 'i te fukahi tai.

26 Pea 'i te sio kiā Ia 'e te kau akó, 'oku hā'ele 'i te fukahi tai, ne'e notou puputu'u, mo pehē, “Ko te fa'ahikehe!” Pea notou fekālanga'i ko te notou manaheé.

27 Ka ne'e lea ange 'e Sisū kiā nātou, 'o pehē, “Kotou fiamālie he ko Au pē ia. 'Aua 'e kotou manahé!”

28 Pea tali 'e Pita kiā Ia, “Alikí, kāpau ko Koe, fekau ke au 'alu atu 'i te fukahi tai.”

29 Pea iange 'e Ia, “Ha'u!” Pea hifo 'ia Pita mei te vaká, 'o hā'ele 'i te fukahi vai ke 'alu kiā Sisū.

30 Kā 'i tana tokanga ki te mālohi 'o te matangí, ne'e 'ilifia ia; pea 'i tana kamata ngoto ifó ne'e kalanga ia, “Alikí ē, fakama'uli 'oku!”

31 Pea mafao atu leva 'e Sisū Tono nimá, 'o puke'i 'ona, 'o iange kiā ia, “Ia te tui vaivai, ko te ā ne ke tāla'a aí?”

32 Pea 'i te nā heka ki te vaká ne'e malū leva 'ia te matangí.

33 Pea ko nātou ne'e 'i te vaká ne'e notou tū'ulutui kiā Ia, 'o notou pehē, “Tā ko te mo'oni, ko te 'Alo 'o te 'Atuá 'ia Koe.”

Ko te fakama'uli mahaki 'a Sisū 'i Kenesaleti

(Ma'ake 6:53-56)

34 Pea 'i te notou hoko atú, ne'e notou tū'uta ki te fanua ko Kenesaleti.

35 Pea 'i tonu 'ilo'i 'e te kau tangata 'o te feitu'ú ko Sisū iá, ne'e notou fekau atu ki te feitu'u kotoa pē 'o te fanua ko iá, 'o fetuku mai kiā Ia 'ia nātou fuli pē ne'e mahaki'iná,

36 'o notou kole kiā Ia ke tuku mu'a ke notou ki'i ala pē he kapa 'o Tono kofú. Pea ko nātou kotoa pē ne'e ala ki aí ne'e notou ma'uli 'aupito.

15

Ko te tukufakaholo 'a te kau mātu'á (Ma'ake 7:1-13)

1 Pea ne'e ōmai te kau Fālesi mo te kau sikalaipe 'o Selusalemá kiā Sīsū, 'o notou pehē ange,

2 “Ko te ā 'oku laka kehe ai Ta'aú kau ako mo te akonaki kua tukufakaholo mei te mātu'á? He 'oku kala notou fanofano te notou nimá 'i te notou kai maá!”

3 Kae tali ange 'e Ia, 'o pehē kiā nātou, “Ko te ā 'oku kotou laka kehe ai 'ia kōtou ia mo te lao 'a te 'Atuá, kote'uhí ko te akonaki fakaeono'aho 'a kōtou?”

4 He ne'e tu'utu'uni 'e te 'Atuá 'o pehē, 'Faka'apa'apa ki tau tamaí mo tau fa'eé; mo 'eni, 'Ko ia 'e lea kovi ki tana tamaí, pe ko tana fa'eé, ke mate tāmatae' i ia.*

5 Kā kua kotou pehē 'e kōtou ia, 'Ko ia 'e pehē ki tana tamaí, pe ko tana fa'eé, 'Ā, kua fakatāpui ki te ngāue 'a te 'Alikí 'ia te me'a ne au mei 'aonga 'aki kiā koé,

6 pea 'e kailoa leva ina fai tana faka'apa'apa ki tana tamaí, pe ko tana fa'eé;* pea tā kua kotou fakata'e'aonga'i 'ia te lao 'a te 'Atuá 'aki te kotou lau fakaeono'ahó.

7 'Ia te kau māluahoi! Ne'ine'i palōfisai 'e 'Aisea 'iā kōtou, 'o pehē,

8 Ko te kakai nei 'oku notou faka'apa'apa kiā Au 'aki te notou ngutú, kā ko te notou lotó 'oku mama'o me'ia Au.

9 Ko te kulanoa pē te notou lotu maí;

'oku notou ako 'aki he 'ū tokāteline, ko te 'ū tu'utu'uni pē 'a te tangata!' **

Ko te 'ū me'a 'oku 'uli ai te tangatá (Ma'ake 7:14-23)

10 Pea toki ui 'e Sīsū 'ia te kakaí, 'o iange kiā natou, “Fanongo mai kae kotou 'ilo'i.

11 'Oku kala ko te me'a 'oku hū atu ki te ngutú 'oku 'uli ai he tangata, kā ko te me'a 'oku hū maí mei te ngutú, ko 'eni ia 'oku 'uli ai 'ia te tangatá.”

12 Pea toki ha'u ai Tana kau akó, 'o 'eke ange kiā Ia, “'Oku Ke mea'i koā ne'e lavea te loto 'o te kau Fālesi, 'i te notou fanongo ki Tau lea nā?”

13 Kae toki pehē ange 'e Sīsū, “Ko te 'akau kotoa pē ne'e kailoa tō 'e Taku Tamai 'oku 'i hēvaní, 'e ta'aki ia.

14 'Aua kotou tokanga kiā nātou; ko te kau takimu'a kui 'ia nātou ia. Pea kā taki he kui 'ia te kui, 'e nā fakatou tō ki te luó.”*

15 Pea lea 'e Pita 'o pehē ange kiā Ia, “Fakamatata'i mai mu'a te talanoa fakatātā nei kiā mātou.”

16 Pea iange Ia, “'Oku kei ta'e'ilo pē koā mo kōtou ia?”

17 Kua he'iki ai koā mahino atu, kā 'i ai he me'a 'oku hū ki te ngutú, 'oku 'alu ifo ia ki te keté, pea toki laku atu ki tua'ā?

18 Kā ko te 'ū me'a 'oku hū atu mei te ngutú 'oku ha'u ia mei te lotó; pea ko te me'a ia 'oku 'uli ai 'ia te tangatá.*

* 15:4 15:4 'Eki 20:12; 21:17; Teu 5:16; Lev 20:9 * 15:6 15:6 pe ko tana fa'eé: 'oku kailoa 'asi 'ia te kupu'i lea nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi. * 15:9 15:8-9 'Ais 29:13 * 15:14 15:14 Luke 6:39 * 15:18 15:18 Mät 12:34

19 He 'oku hū mai mei te lotó 'ia te fakakaukau pango, 'ia te fakapō, 'ia te tono 'unoho, 'ia te fe'auaki, 'ia te kaiha'a, 'ia te fakamo'oni lohi, 'ia te lea kovi.

20 Ko 'eni 'ia te 'ū me'a 'oku 'uli ai 'ia te tangatá: kā ko te kai ta'efanofano 'oku kailoa 'uli ai te tangatá ia."

Ko te tui 'a te fafine Kēnani

(Ma'ake 7:24-30)

21 Pea 'alu atu 'ia Sīsū mei ai, ki te 'ū feitu'u 'o Taia mo Saitoní.

22 Pea vakai, ne'e 'i ai he fafine Kēnani 'i te feitu'u ko iá, ne'e 'alu atu 'o kalanga kiá Ia, 'o pehē, "Alikí ē, Hako 'o Tēvita, 'alo'ofa mai mu'a; ko taku ta'ahiné 'oku faingata'a'ina lahi, he 'oku 'ulusino ai te tēvolo!"

23 Ka ne'e kala Ha'aná ki'i lea 'e taha kiá ia. Pea ōmai tana kau akó, 'o kole ange kiá Sisū, "Fekau te fafiné ke 'alu, he 'oku tangi toupili mai ia kiá tātou!"

24 Ka ne'e tali ange Ia 'o pehē, "Ne'e fekau'i mai 'Okú ki te fanga sipi pē kua mole 'i te ha'a 'Isilelí."

25 Pea toki ha'u te fafiné, 'o tū'ulutui kiá Ia, mo iange, "Alikí, tokoni mai mu'a."

26 Ka ne'e tali ange 'e Sisū, 'o pehē, "Oku kailoa totonu ke to'o te mā 'a te fānaú, 'o sī ki te fanga kulií."

27 Pea iange 'e te fafiné, "Ko te mo'oni ia, 'Alikí; ka na'a mo te fanga kulií foki 'oku notou kai mei te 'ū momo 'oku ngangana mei te tēpile 'a te notou 'aliki."

28 Pea toki iange 'e Sīsū kiá ia, "Fafine, tā 'oku lahi tau tuí; 'e fai ma'au 'ia te me'a 'oku ke kole ki ai." Pea ne'e ma'uli tana ta'ahiné mei te taimi pē ko iá.

Ko te fakama'uli 'e Sīsū he tokolahi

29 Pea 'alu 'ia Sīsū mei ai, pea ha'u Ia 'o ofi ki te Tai 'o Kālelí; 'o toki 'alu ake ki te ma'ungá, 'o nofo 'i ai.

30 Pea ō atu kiá Ia he fu'u kakai tokolahi, 'o notou 'aumai 'ia te heke, mo te kui, mo te va'e ketu, mo te noa, pea mo he tokolahi ne'e puke 'i te mahaki kehekehe; 'o notou tuku atu 'ia nātou ki te va'e 'o Sīsūú, pea ne'e fakama'uli 'e Ia 'ia nātou.

31 Pea ofo ai 'ia te kakai, 'i te notou sio ki te noá 'oku lea, mo te va'e ketú 'oku ma'uli, mo te heké 'oku 'eva'eva, mo te kuí 'oku 'a'ala; pea notou fakamālō'ina 'ia te Atua 'o 'Isilelí.

Ko te fafanga 'e Sisū te toko fā afé

(Ma'ake 8:1-10)

32 Pea ui mai 'e Sīsū Tana kau akó kiá Ia, 'o iange, "Oku langa Toku fatú 'i te 'ofa ki te kakai nei, he ko te 'aho 'eni 'e tolu mo te notou nonofo mai, pea 'oku kailoa he notou me'akai. Pea 'oku kala U loto ke tukuange 'ia nātou 'oku notou fiakakai, na'a faifai pea notou pōngingia 'i te alá."

33 Pea notou tali ange kiá Ia, "E tou ma'u mei fea 'i te toafa nei he mā lahi, ke totofu ai he fu'u kakai tokolahi pehē fau?"

34 Pea iange 'e Sīsū, "Oku fia te kotou fe'i maá?"

Pea notou tali, "Oku fitu, mo te 'ū mata'i ika liliki."

35 Pea fekau 'e Ia ki te kakai ke notou tāngungutu 'i te funga kekekelé.

36 Pea ne Ina to'o 'ia te fe'i mā 'e fitú, mo te 'ū mata'i iká, 'o fai he fakafeta'i, pea toki pakipaki 'e Ia 'o 'avange ki te kau akó, pea 'avange 'e te kau akó ki te kakai.

37 Pea notou kai kotoa pē, 'o mākokona; pea notou tānaki 'ia te 'ū kongakonga mā ne'e toé, pea fonu ai te kato 'e fitu.

38 Pea ko nātou ne'e kai ko te toko fā afe tangata, 'o kala lau ai 'ia fafine mo te tamaliki.

39 Pea tukuange leva 'e Sīsū 'ia te kakaí, kae heka Ia ki te vaká, 'o folau atu ki te 'ū feitu'u 'o Makatani.†

16

Ko te fia ma'u he faka'ilonga mei langi
(Ma'ake 8:11-13; Luke 12:54-56)

1 Pea ha'u kiā Ia 'ia te kau Fālesí mo te kau Sātusí, 'o 'ahi'ahi'i 'Ona, 'i te notou kole ke faka'ali'ali ange kiā natou he faka'ilonga mei langi.*

2 Pea toki tali 'e Sīsū kiā nātou, “Kā afiafi leva 'oku kotou pehē, “E 'afua, he 'oku kulakula 'ia te langi’.

3 Pea kā pongipongi 'oku kotou pehē, “E 'alotāmaki 'ia te 'aho nei, he 'oku kulakula mo pōpō'uli 'ia te langi.’ ‘Oku kotou vavanga koā ki te mata 'o te langi; kā ko te 'ū faka'ilonga 'o te kuongá 'oku kala kotou lava ke 'ilo'i’?

4 Ko te to'utangata faikovi ia mo fe'auaki 'oku notou tangi ki te faka'ilongá; kā 'oku kala he faka'ilonga 'e 'avange ki ai, ngata pē 'i te faka'ilonga 'o Sioná.”*
Pea 'alu leva Ia meiā nātou.

Ko te lēvani 'a te kau Fālesí mo te kau Sātusí
(Ma'ake 8:14-21)

5 Pea kua a'u te kau akó ki te kauvai 'e tahá, tā ne'e ngalo 'iā nātou ke 'ave he mā.

6 Pea iange 'e Sīsū kiā nātou, “Kotou tokanga kiā kōtou kote'uhí ko te lēvani 'a te kau Fālesí mo te kau Sātusí.”*

7 Pea notou alea ai 'iā nātou 'o pehē, “Ko tono 'uhingá ko te kailoa tou 'aumai he maá.”

8 Pea 'i te 'ilo ki ai 'e Sīsú, ne'e iange Ia, “‘Ia te kau tui vaivai, ko te ā 'oku kotou alea ai 'o pehē kote'uhí ko te kailoa kotou 'aumai he maá’?

9 Kua kailoa koā mahino kiā kōtou, pe 'e kotou manatu'i te fe'i mā 'e nima ki te toko nima afé, mo te fia'i kato ne'e kotou tānakí?*

10 Pe ko te fe'i mā 'e fitu ki te toko fā afé, mo te fia'i kato ne'e kotou tānakí?*

11 Kua fefe'aki nai tana ta'emahino kiā kotou ne'e kala ko Taku lea atu ki te maá? Kotou lamalama 'ia kōtou kote'uhí ko te lēvani 'a te kau Fālesí mo te Sātusí.”

12 Ne'e toki mahino leva kiā nātou, tā 'oku kailoa ko Tana pehē ke notou faka'ehi'ehi mei te lēvani maá, kā ko te akonaki 'a te kau Fālesí mo te kau Sātusí.

Ko ai 'ia Sīsū?
(Ma'ake 8:27-30; Luke 9:18-21)

13 Pea kua a'u 'ia Sīsū ki te feitu'u 'o Sesalia Filipaí, pea fehu'i ange 'e Ia ki Tana kau akó, “Ko ai nai 'ia te Fanautama te Tangatá 'i te lau 'a te kakaí?”

14 Pea notou pehē, “Ko te lau 'a te 'ihi, ko Sione Papitaiso; kā ko te 'ihi, ko 'Ilaisiā; pea ko te 'ihi, ko Selemaia, pē he taha 'o te kau palōfitá.”*

15 Pea pehē ange 'e Ia, “Kā ko ai 'ia Au 'i te lau 'a kōtou’?”

16 Pea tali 'e Saimone Pita, 'o pehē, “Ko te Kalaisí Koe, ko te 'Alo 'o te 'Atua Ma'ulí.”*

† 15:39 15:39 Makatani: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, Makitalá. * 16:1 16:1 Māt 12:38; Luke 11:16 * 16:4 16:4 Māt 12:39; Luke 11:29 * 16:6 16:6 Luke 12:1 * 16:9 16:9 Māt 14:17-21 * 16:10 16:10 Māt 15:34-38 * 16:14 16:14 Māt 14:1-2; Ma'ake 6:14-15; Luke 9:7-8 * 16:16 16:16 Sione 6:68-69

17 Pea tali 'e Sīsū, 'o pehē kiā ia, “Oku manū'ia mo'oni 'ia koe, 'e Saimone Pāsiona, he 'oku kailoa ko te kakano mo te toto ne'e fakahaa'i kiā koé, kā ko Taku Tamai 'oku 'i hēvani.

18 Ko 'eni Taku lea foki kiā koé, ko Pita* 'ia koe; pea 'i te funga maka nei 'e Au langa ai Toku siasí; pea 'e kailoa mālohi ki ai 'ia te 'ū matapā 'o Hētēsí.

19 'E Au 'avatu kiā koe 'ia te 'ū kī 'o te Pule'anga 'o Hēvani; pea kā 'i ai he me'a 'e ke tapui 'i māmani, kua tapui ia 'i hēvani; pea kā 'i ai he me'a 'e ke fakangafua 'i māmani, kua fakangafua ia 'i hēvani.”*

20 Ne Ina toki fekau ki te kau akó, ke 'aua na'a notou tala holo, ko Ia ia 'ia te Kalaisí.

Ko te fakahaa'i 'e Sīsū Tana mamahí mo Tana pekía

(Ma'ake 8:31–9:1; Luke 9:22-27)

21 Pea talu mei te taimi ko iá mo tonu fakahaa'i 'e Sīsū ki Tana kau akó, 'e pau ke 'alu atu Ia ki Selusalema, pea 'e lahi Tono fakamamahí'i 'e te kau mātu'á mo te kau taula'aliki lahi mo te kau sikalaipé, pea 'e tāmata'i 'Ona, pea 'e fokotu'u ake 'i tonu 'aho tolú.

22 Pea toki 'ave 'Ona 'e Pita, 'o valokí'i, mo pehē ange, “Aua Ke lea pehē, 'Alikí! 'E kailoa 'aupito hoko he me'a pehē kiā Koe!”

23 Pea toki tafoki Ia 'o lea kiā Pita, “Tu'u ki muli, Sētane; ko Toku tūkia'anga 'ia koe. He 'oku kailoa ko te 'ū me'a faka-e-'Atua 'oku sio ki ai tou lotó, kā ko te 'ū me'a fakaetangata.”

24 Pea toki lea ange 'e Sīsū ki Tana kau akó, 'o pehē, “Kā 'i ai he taha 'oku fia mulimuli mai, kua pau ke tuku 'e ia tonu lotó, pea fua tonu kolosí, 'o mulimuli mai 'iā Au.*

25 He ko ia 'oku feinga ke kalofaki tana ma'ulí, ko tana tuku ia ke molé; pea ko ia 'e tuku tana ma'ulí ke mole kote'uhí ko Au, ko tana kalofakí ia.*

26 He ko te ā tonu 'aonga kā ma'u he tangata 'ia māmani fuli pē 'i tana ngāué, kae mole ai tana ma'ulí? Pea ko te ā he me'a 'e 'avatu he tangata ke fakatau 'akí mai tana ma'ulí?†

27 Hē 'e hā'ele mai 'ia te Fanautama te Tangatá, 'i te nāunau 'o Tana Tamai, mo Tana kau 'āngeló; pea 'e toki totongi 'e Ia ki te tangata taki taha 'o fakatatau ki tana ngāué.*

28 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'oku 'i ai he 'ihi 'o kōtou 'oku tutu'u 'i hení, 'e kailoa notou mama'i lave ki te maté, kae 'aua ke notou mamata ki te Fanautama te Tangatá 'oku hā'ele mai 'i Tono pule'angá.”

17

Ko te lāngilangi totonu 'o Sīsú

(Ma'ake 9:2-13; Luke 9:28-36)

1 Pea kua 'osi mei ai te 'aho 'e ono, pea 'ave 'e Sīsū 'ia Pita, mo Sēmisi, mo Sione ko te tehina 'o Sēmisi, 'o 'avake 'ia nātou kí te ma'unga mā'olunga fakāenātou.*

2 Pea ne'e fakakehe Tono angá 'i te notou 'aó, pea ne'e ulo Tono fofongá 'o hangē ko te la'aá, pea ko Tono 'ū kofú ne'e hina ekiaki 'o hangē ko te maamá.

* **16:18** 16:18 Pita: 'oku 'uhinga te fe'i lea faka-Kalisi nei ko te Maka. * **16:19** 16:19 Māt 18:18; Sione 20:23 * **16:24** 16:24 Māt 10:38; Luke 14:27 * **16:25** 16:25 Māt 10:39; Luke 17:33; Sione 12:25 † **16:26** 16:26 tana ma'ulí pe tonu laumalié. * **16:27** 16:27 Māt 25:31; Saame 62:12; Loma 2:6 * **17:1** 17:1-5 2 Pita 1:17-18

³ Pea vakai, ne'e hā kiā nātou 'ia Mōsese mo 'Ilaisiā 'oku notou talanoa mo Ia.

⁴ Pea iange 'e Pita kiā Sīsū, “‘Alikī, 'oku sai te tou 'i hení; kāpau 'e Ke loto ki ai, pea tuku ke motou ngaahi 'i heni he palepale 'e tolu, 'o taha Mo'ou, pea taha mo'o Mōsese, pea taha mo'o 'Ilaisiā.”

⁵ Pea 'i te kei lea 'ia Pitá, fokifā pē kua fakapūlou'i 'aki nātou 'ia te 'ao ngingila. Pea ne'e ongo mai he le'o mei te 'aó, ne'e folafola mai, “Ko Toku 'Alo Pelé 'eni, 'a ia 'Okou hōifua ki Aí; kotou fakaongo kiā Ia!”*

⁶ Pea 'i te notou fanongo ki ai, ne'e notou tō fo'oifo ki lalo, mo notou manahē 'aupito.

⁷ Pea ha'u 'ia Sīsū 'o ala kiā nātou, mo iange, “Tu'u, pea 'aua manahē!”

⁸ Pea 'i te notou hanga aké, ne'e kailoa notou toe sio he taha, kā ko Sīsū pē.

⁹ Pea 'i te notou ō ifo mei te ma'ungá, ne'e fekau 'e Sīsū kiā nātou, 'o pehē, “Aua 'e kotou fai he talanoa ki te me'a kua haá, kae'aua ke toetu'u mei te maté 'ia te Fanautama te Tangatá.”

¹⁰ Pea fehu'i kiā Ia 'e te kau akó, 'o pehē, “Ko te ā tonu 'uhinga 'o te pehē 'e te kau sikalaipé, kua pau ke fu'aki ha'u 'ia 'Ilaisiá?”*

¹¹ Pea tali 'e Ia 'o pehē, “Ko te mo'oni, 'e fu'aki ha'u 'ia 'Ilaisiā, 'o fakatonu-tonu 'ia te me'a kotoa pē.

¹² Kā 'Okou tala'i atu, kua 'osi ha'u 'ia 'Ilaisiā, ka ne'e kailoa notou 'ilo'i ia, pea ne'e notou fai te notou lotó kiā Ia. 'Io, 'e pehē pē foki mo te notou ngaahikovi'i 'ia te Fanautama te Tangatá.”*

¹³ Pea toki mahino leva ki te kau akó, tā ko Sione Papitaiso 'oku kau ki ai Tana leá.

*Ko te fakama'uli 'e Sīsū he tamasi'i ne'e mahaki moa
(Ma'ake 9:14-29; Luke 9:37-43a)*

¹⁴ Pea 'i te notou ha'u ki te kakai, ná'e ha'u he tangata, 'o tū'ulutui kiā Ia, 'o pehē,

¹⁵ “‘Alikī, 'ofa mai mu'a ki toku 'uhikí, he kua puke 'i te mahaki moá, pea mamahi lahi; kua tu'a lahi tana tō ki te afí, pea tu'a lahi tana tō ki te vaí.

¹⁶ Pea ne au 'aumai 'ona ki Tau kau akó, ka ne'e kailoa notou lava si'ana fakama'uli!”

¹⁷ Pea tali ange 'e Sīsū 'o pehē, “‘Ia te fa'ahinga ta'etui mo anga-kehe, 'e ngata 'āfea Taku 'iā kōtōú? 'E ngata 'āfea Taku kātaki'i 'ia kōtōú? 'Aumai 'ona ki heni kiā Au.”

¹⁸ Pea ne'e lolomi 'e Sīsū 'ia te tēvoló, pea mahu'i ia mei te tamá, pea ne'e ma'uli ia 'i te taimi pē ko iá.

¹⁹ Pea toki ōmai te kau akó 'iā nātou pē kiā Sīsū, 'o notou 'eke ange, “Ko te ā ne'e kailoa motou lava ai ke kapusi iá?”

²⁰ Pea pehē Ia kiā natou, “Kote'uhí pē ko te kotou tui vaivaí. He 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtōu, kā ne 'i ai he kotou tui, 'o tatau mo te fe'i pulapula'i mūsítá tonu lahí, 'e kotou pehē ki te ma'unga nei, 'Hiki mei heni ki hená, pea 'e hiki ia. Pea 'e kailoa he me'a 'e faingata'a kiā kōtōu.”*

²¹ [Kā neongo ia, ko te fa'ahinga nei 'oku kailoa lava ia ke mahu'i, kā 'i te lotu pē mo te 'aukai.]”*

* 17:5 17:5 Sēn 22:2; Teu 18:15; Saame 2:7; 'Ais 42:1; Māt 3:17; 12:18; Ma'ake 1:11; Luke 3:22 * 17:10
17:10 Mal 4:5 * 17:12 17:12 Māt 11:14 * 17:20 17:20 Māt 21:21; Ma'ake 11:23; 1 Kol 13:2 * 17:21
17:21 'Oku kailoa 'asi 'ia te veesi nei 'i te 'u hiki fualoa 'ihī (vakai kiā Ma'ake 9:29).

*Ko te toe lea 'aki 'e Sīsū Tana pekía
(Ma'ake 9:30-32; Luke 9:43b-45)*

²² Pea 'i te lolotonga te notou fakataha 'i Kālelí, ne'e lea ange 'e Sīsū kiā nātou, 'o pehē, "E tukuange 'ia te Fanautama te Tangatá ki te nima 'o te kakai,

²³ pea 'e notou tāmata'e 'i Ona, pea 'i tonu 'aho tolu 'e toe fokotu'u Ia mei te maté." Pea ne'e notou lotu mamahi 'aupito.

Ko te totongi tukuhau Temipalé

²⁴ Pea notou a'u ki Kāpaneume, pea ko nātou ne'e tånaki 'ia te tukuhau fakasiasí ne notou ō atu kiā Pita, 'o iange, "Oku kailoa koā fai 'e te kotou Tangata'alikí 'ia te tukuhau Temipalé?"*

²⁵ Pea iange ia, "Io."

Kā 'i tana hū ki falé ne'e iange 'e Sīsū kiā ia, 'o pehē, "E Saimone, ko te ā tau laú? Ko te 'ū tu'i 'o māmani 'oku notou tånaki tute mo te tukuhau meia ai: mei te fale'aló, pe mei te kakai kehé?"

²⁶ Pea tali ange ia, "Mei te kakai kehé pē."

Pea pehē ange 'e Sīsū kiā ia, "Āua, pea tā 'oku 'ata'atā 'ia te fale'aló ia.

²⁷ Kā kote'uhí ke 'aua na'a tou fakatupu 'ita kiā nātou, 'alu mu'a koe ki tai, 'o lafo he māta'u; pea ko te 'uluaki ika 'e kaí, 'e ke to'o 'o fa'ai tonu ngutú, pea 'e ke 'ilo'i ai he fe'i sikeli;† to'o ia 'o 'avange kiā nātou Ma'aku mo koe."

18

Ko ai 'oku lahi taha?

(Ma'ake 9:33-37; Luke 9:46-48)

¹ Pea 'i te 'aho ko iá ne'e ōmai te kau akó kiā Sīsū, 'o notou pehē, "Ko ai 'oku lahi taha 'i te Pule'anga 'o Hēvaní?"*

² Pea ui mai 'e Ia he tamasi'i ke 'alu ange, 'o Ina tuku 'i te notou lotolotonga,

³ 'o pehē ange Ia, "Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, kāpau 'e kailoa kotou liliu, 'o hoko ke hangē ko te fanga ki'i tamalikí, 'e kailoa 'aupito kotou hū ki te Pule'anga 'o Hēvaní.*

⁴ Ko ia ai, ko ia ko 'ē 'e fakavaivai'i 'ona 'o hangē ko te tamasi'i ko 'ení, ko ia ia 'oku lahi 'i te Pule'anga 'o Hēvaní.

⁵ Pea kā 'i ai he taha 'oku tali he tamasi'i pehē 'e toko taha, kote'uhí ko Toku hingoá, 'oku tali 'e ia 'Oku.

Ko te tupu'anga 'o te angahalá

(Ma'ake 9:42-48; Luke 17:1-2)

⁶ "Pea kā 'i ai he tangata 'e fakatūkia'i he taha 'o te fa'ahinga liliki nei 'oku tui kiā Aú, 'e sai ange ki te tangata ko iá kāpau ne'e tautau he fu'u maka 'i tonu kiá, 'o lōmaki'i 'ona 'i te moana lolotó.

⁷ 'E mala'ia 'ia māmani kote'uhí ko te kau tūkia'angá! He kua pau 'e hoko mai 'ia te kau tūkia'anga; kae pohoē 'ia te tangata, 'a ē 'e ha'u mei ai 'ia te tūkia'angá!

⁸ Pea kāpau 'oku fakatūkia'i 'ou 'e tou nimá, pe ko tou va'é, tu'usi ia, pea si'aki atu. 'Oku ngutuhua ange tau a'u ki te ma'ulí nima taha pe va'e taha, 'i tonu si nima ua pe va'e ua 'ou ki te afi ta'engatá.*

* 17:24 17:24 'Eki 30:13; 38:26 † 17:27 17:27 sikeli: Ko te fe'i pa'anga siliva 'eni, 'oku fe'unga tonu mahu'ingá mo te totongi tukuhau 'a te toko ua ki te temipalé. * 18:1 18:1 Luke 22:24 * 18:3 18:3 Ma'ake 10:15; Luke 18:17 * 18:8 18:8 Māt 5:30

⁹Pea kāpau 'oku fakatūkia'i 'ou 'e tou matá, kape'i ia, 'o si'aki. 'Okou ngutuhua ange hau a'u mata taha ki te ma'ulí, 'i tonu sī mata ua 'ou ki te afi 'o helí.*

Ko te sipi ne heé
(Lūke 15:3-7)

¹⁰“Vakai ke 'aua na'a kotou fakasītua'i he taha 'o te fa'ahinga liliki nei. Hē 'Okou tala'i atu, ko te notou kau 'āngelo 'i te langí 'oku notou fakafe'ao ma'u pē ki Taku Tamai 'oku 'i hēvaní.

¹¹[He kua ha'u 'ia te Fanautama te Tangatá ke fakama'uli 'ia nātou ne'e molé.]*

¹²Ko te ā he kotou lau? Kā ne ma'u he tangata he sipi 'e teau, pea hē he notou taha, 'e kailoa koā ina tuku 'ia te toko hivangofulu mā hivá 'i te ma'ungá, kae 'alu ke kumi 'ia te taha kua heé?

¹³Pea kāpau 'e 'ilo'i 'e ia 'ona, 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'oku lahi ange tana fiafia 'i te fe'i sipi ko iá, 'i te hivangofulu mā hiva ne'e kailoa heé.

¹⁴Pehē foki, 'oku kailoa ko te finangalo 'o te kotou Tamai 'oku 'i hēvaní ke mole he fe'i toko taha 'o te fa'ahinga liliki nei.

Kā faihala atu tou kāinga
(Lūke 17:3)

¹⁵“Pea kāpau 'e faihala atu tou tokouá kiā koe, 'alu 'ia koe 'o fakamahino kiā ia, 'o fakaekōlua pē. Kāpau 'e tokanga ia kiā koe, kua ke ma'u mai tou tokouá.*

¹⁶Kae kā kailoa ina tokanga, ke toe 'alu mo koe he toko taha pe toko ua, kote'uhí ke fakapapu'i 'ia te 'ū me'á mei te fakamo'oni 'a te toko ua pe toko tolu.*

¹⁷Pea kāpau 'e kailoa toka'i 'e ia 'ia nātou, pea tala ki te siasí. Pea kāpau 'e kailoa toka'i 'e ia mo te siasí foki, pea ke tatau ia kiā koe mo te hīteni pē ko te tānaki tukuhau.

¹⁸'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, ko te me'a kotoa pē 'e kotou tapui 'i māmani 'e tapui 'i hēvani; ko te me'a kotoa pē 'e kotou fakangafua 'i māmani 'e fakangafua 'i hēvani.*

¹⁹Pea 'Okou tala'i atu kiā kōtou foki, kā 'i ai he toko ua 'iā kōtou 'i māmani 'e nā loto taha he me'a pē 'e nā kole ki ai, 'e fai pē ma'a nāua 'e Taku Tamai 'oku 'i hēvaní.

²⁰He ko te feitu'u kua fakataha 'i ai he toko ua pe te toko tolu 'i Toku hingoá, 'e Au 'i ai mo nātou.”

Ko te tamaio'aliki loto fefeka

²¹Ne'e toki ha'u 'ia Pita kiā Ia, 'o pehē, “Alikí, 'e tu'a fia te faihala mai toku tokouá kiā au, kae au fakamolemole'i pē? 'E tu'a fitu nai?”*

²²Pea iange 'e Sīsū, “Okou kala U pehē kiā koe, 'e tu'a fitu, kā, 'e tu'a fitungofulu liunga 'aki te fitu.*

²³Ko ia 'oku tatau 'ia te Pule'anga 'o Hēvaní mo he tu'i, ne'e finangalo ke sivi'i te fakamatata pa'anga tana kau tamaio'aliki.

²⁴Pea 'i tana kamata te sivi, ne'e 'aumai kiā ia he toko taha ne'e ma'ua ko te talēniti 'e taha mano.

* **18:9** 18:9 Māt 5:29 * **18:11** 18:11 'Oku kailoa 'asi 'ia te veesi nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi (vakai kiā Luk 19:10). * **18:11** 18:11 Luke 19:10 * **18:15** 18:15 Luke 17:3 * **18:16** 18:16 Teu 19:15 * **18:18** 18:18 Māt 16:19; Sione 20:23 * **18:21** 18:21-22 Luke 17:3-4 * **18:22** 18:22 Sēn 4:24

²⁵ Pea 'i te kailoa hana me'a ke totongi 'akí, ne'e fekau tana 'alíkí ke fakatau tuki 'ona, mo tono malí, mo te fānaú, mo tana me'a kotoa pē, ke totongi 'aki.

²⁶ Kā ne tōmape'e 'ia te tamaio'alíkí 'o kole fakamātoato kiā ia, mo kole ange, 'Tuku mai mu'a si'aku faingamālie, pea 'e au totongi fuli pē kiā koe.'

²⁷ Pea manava'ofa ai 'ia te 'alíkí ki te tamaio'alíkí ko iá, 'o tukuange 'ona, mo fakamolemole'i tono ma'uá kotoa pē.

²⁸ Kā 'i te 'alu atu te tamaio'alíkí ko iá, ne ina 'ilo'i atu he toko taha 'o tana kaungā tamaio'alíkí, ne'e ma'ua kiā ia ko te tēnali 'e teau. Pea puke'i 'e ia 'ona 'o sisina tono kiá, mo iange, 'Totongi mai leva tou ma'uá!'

²⁹ Kā ne tōmape'e 'ia te toko taha ne nā kaungā ngāué, 'o kole ange kiā ia, 'Tuku mai mu'a si'aku faingamālie, pea 'e au totongi kiā koe.'

³⁰ Ka ne'e kailoa tali 'e ia tana kolé; kae 'alu ia 'o sī 'ona ki te pilisoné, kae'aua ke totongi 'osi mai tono 'ū ma'uá.

³¹ Kā ko tono kaungā tamaio'alíkí, 'i te notou vakai ki te me'a kua faí, ne'e notou mamahi 'aupito, 'o notou ō 'o fakamatala ki te notou 'alíkí 'ia te me'a kotoa pē kua faí.

³² Toki ui ange te tamaio'alíkí 'e tana 'alíkí, 'o iange ki ai, 'Ia te tamaio'alíkí anga-kovi, ne au fakamolemole'i 'ou 'i tou fu'u ma'uá kotoa pē ko te me'a 'i tau kole maí.

³³ Pea ne'e kailoa koā mei totonu tau 'ofa mo koe kiā ia 'oku kulā kaungā ngāué, 'o hangē ko taku 'ofa kiā koé?'

³⁴ Pea 'ita ai tana 'alíkí, 'o tukuange 'ona ki te kau fakamamahí, kae'aua ke totongi mai kotoa pē 'ia te 'ū me'a ne'e ma'ua ki ai.

³⁵ 'E pehē pē foki mo te fai Taku Tamai Fakalangí kiā kōtou, 'o kāpau 'e kailoa kotou fakamolemole'i mo'oni he taha 'e ma'ua atu.'

19

Ko te akonaki 'a Sīsū kau ki te vete malí

(Ma'ake 10:1-12)

¹ Pea kua faka'osi 'e Sīsū Tana faiakó, pea 'alu leva Ia mei Kāleli, 'o a'u atu ki te 'ū feitu'u 'o Siutea 'i Tu'a-Sioatani.

² Pea ne'e mulimuli kiā Ia he fu'u kakai tokolahí, pea ne'e fakama'uli 'e Ia 'ia nātou 'i ai.

³ Pea ha'u kiā Ia 'ia te kau Fālesí ke 'ahi'ahi'i 'Ona, 'o notou pehē, '“Oku ngafua koā ke vete to'otó malí he fa'ahinga 'uhinga pē?”

⁴ Pea tali Ia, 'o pehē, '“Ne'e kailoa kotou lau koā, ko Ia ne'e ngaahi 'ia te kakai 'i te kamata'angá ne'e ngaahi nāua ko te tangata mo te fafine,*

⁵ pea mo te Folafofa, 'Ko te me'a ko iá 'e tukuange ai he tangata tana tamaí mo tana fa'eé, kae pīkitai ki tono 'unohó; pea 'e hoko 'ia te toko uá ko te kakano pē taha?'

⁶ Tā 'oku kailoa nā kei ua, kā ko te kakano pē taha. 'Āua, pea ko te me'a kua fakahoko 'e te 'Atuá, ke 'aua na'a fakamāvae he tangata.”

⁷ Pea notou iange kiā Ia, '“Kāpau ko ia, pea ko te ā ne'e tu'utu'uni ai 'e Mōsese ke 'avange he tohi vete, 'o tukuangé?'"*

⁸ Pea iange Ia kiā nātou, '“Ko te me'a 'i te fefeka te kotou lotó, ko ia ne'e fakangafua ai 'e Mōsese ke kotou vete te kotou 'unohó; ka ne'e kailoa pehē ia 'i te kamata'angá.

* 19:4 19:4 Sēn 1:27; 5:2

* 19:5 19:5 Sēn 2:24

* 19:7 19:7 Teu 24:1-4; Māt 5:31

⁹ Kā 'Okou tala'i atu 'eni kiā kōtou, kā 'i ai he taha 'e vete tono 'unohó, 'o kailoa kote'uhí ko tana fe'auaki, pea toki mali ia mo he fafine kehe, 'oku fe'auaki ia; pea ko ia 'e mali mo ia kua veté, 'oku tono fafine ia.*

¹⁰ Pea iange Tana kau akó kiā Ia, “Kāpau ko tono anga ia 'o te tangatá mo tonu 'unohó, tā 'oku sai ange pē te nofo ta'emalí ia.”

¹¹ Kae toki iange Ia kiā natou, “E kailoa tali te me'a ko ia 'e te kakai kotoa pē, ngata pē 'iā nātou kua tuku ki ai.

¹² He 'oku 'i ai te fa'ahinga 'iunoke 'oku tupu pehē mei te manava te notou fa'eé; pea 'oku 'i ai te fa'ahinga 'iunoke kua ngaahi ke 'iunoke 'e te tangatá; pea 'oku 'i ai te fa'ahinga 'iunoke kua notou ngaahi nātou ke pehē, kote'uhí ko te Pule'anga 'o Hēvaní. Ko ia ko 'ē 'oku malava ke talí, ke pehē pē ia.”

Ko te tāpuaki'i 'e Sīsū he tamaliki

(Ma'ake 10:13-16; Luke 18:15-17)

¹³ Ne'e toki 'aumai kiā Ia he tamaliki liliki ke hilifaki Tono nimá kiā nātou 'o lotua; ka ne'e lolomi 'e te kau akó 'ia te kakai.

¹⁴ Kae toki iange 'e Sīsū, “Tukuange pē te tamaliki ke ōmai kiā Au, 'aia 'e ta'ofi 'ia nātou, he 'oku ma'a te fa'ahinga ko iá 'ia te Pule'anga 'o Hēvaní.”

¹⁵ Pea hilifaki 'e Ia Tono nimá kiā nātou, pea toki 'alu mei ai.

Ko te talavou koloa'ina

(Ma'ake 10:17-31; Luke 18:18-30)

¹⁶ Pea vakai, ne'e ha'u kiā Ia he toko taha, 'o pehē, “Tangata'aliki,* ko te ā he ngāue lelei ke au fai, kae au ma'u ai 'ia te ma'ulí ta'engatá?”

¹⁷ Pea tali ange 'e Ia, “Ko te ā 'oku ke ui ai 'Okou ko te lelei? Ko te Toko Taha pē 'oku lelei.† Kae kāpau ko tou lotó ke hū ki te ma'ulí, pe'i tauhi 'ia te 'ū fekau.”

¹⁸ Pea iange ia, “Ia te fea fua?”

Pea iange 'e Sīsū, “A 'eni, 'Aua na'a ke fakapō, 'aia na'a ke fe'auaki, 'aia na'a ke kaiha'a, 'aia na'a ke fakamo'oni lohi,*

¹⁹ faka'apa'apa ki tau tamaí mo tau fa'eé; pea, “E ke 'ofa ki tou kaungā'apí 'o hangē pē ko tau 'ofa kiā koé.’ ”*

²⁰ Pea lea ange 'e te talavou kiā Ia, “Kua u tauhi katoa 'ia te 'ū fekau ko iá; ko te ā taku me'a 'oku kei toe ke au fai?”

²¹ Pea pehē ange 'e Sīsū kiā ia, “Kāpau ko tou lotó ke ke haohaoa, pe'i 'alu 'o fakatau atu tau nga'ota'otá, pea foaki tono pa'angá ki te masivá, pea 'e 'i ai he koloa 'e fa'olaki ma'au 'i hēvani; pea ke ha'u leva 'o mulimuli 'iā Au.”

²² Pea 'i te fanongo 'e te talavou ki te lea ko iá ne'e foki ia kua mamahi, he ko te tama koloa'ina ia.

²³ Pea pehē 'e Sīsū ki Tana kau akó, “Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'e faingata'a 'aupito ke hū he taha koloa'ina ki te Pule'anga 'o Hēvaní.

²⁴ 'Io, 'Okou toe lea atu, 'oku faingafua ange ke hū he kāmeli 'i te ava'i hui tuitui, 'i te hū he koloa'ina ki te Pule'anga 'o te 'Atuá.”

²⁵ Pea 'i te fanongo ki ai 'e te kau akó ne'e notou fu'u ofo lahi, 'o notou pehē, “Pea ko ai tū 'e ala ma'ulí?”

²⁶ Pea siofia 'ia nātou 'e Sīsū, 'o iange, “I te vakai 'a te tangatá ko te me'a ia 'e kailoa malava; kā ki te 'Atuá 'oku malava 'ia te me'a kotoa pē.”

* **19:9** 19:9 Māt 5:32; 1 Kol 7:10-11 * **19:16** 19:16 Tangata'aliki: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, Tangata'aliki lelei. † **19:17** 19:17 Ko te Toko Taha pē 'oku lelei 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, Ko te 'Atuá pē Toko Taha 'oku lelei. * **19:18** 19:18 'Eki 20:13-16; Teu 5:17-20 * **19:19** 19:19 'Eki 20:12; Teu 5:16; Lev 19:18

²⁷ Pea toki lea ai 'ia Pita, 'o pehē ki ai, “Vakai, ko mātou 'eni kua motou si'aki 'ia te me'a kotoa pē, 'o motou mulimuli kiā Koe. Ko te ā he me'a 'e motou ma'u ai?”

²⁸ Pea iange 'e Sīsū kiā nātou, “Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'ia kōtou kua mulimuli kiā Aú, kā hoko mai 'ia te fakatupu fo'ou, pea nofo 'ia te Fanautama te Tangatá 'i Tono taloni lāngilangi'iná, 'e fakanofu 'ia kōtou foki ki te taloni 'e hongofulu mā ua, 'o kotou fakamāu'i 'ia te matakali 'e hongofulu mā ua 'o 'Isilelí.*

²⁹ Io, ko ia kotoa pē kua ina si'aki he 'ū fale, pe 'ū tokoua, pe 'ū tu'afāfine, pe tamai, pe fa'ē, pe fānau, pē he 'ū tōkanga ngoue, kote'uhiā ko Toku hingoá, 'e toe ma'u ia 'o lōteau, pea 'e ma'u foki ia 'ia te ma'uli ta'engatá.

³⁰ Kā ko te tokolahi 'oku mu'amua'á 'e notou mulimuli; pea ko te tokolahi 'o te kau mulimulí 'e notou mu'amua'á.*

20

Ko te kau ngāue 'i te ngoue vainé

¹ “He ko te Pule'anga 'o Hēvaní 'oku tatau mo te tangata'aliki, ne'e 'alu atu hengihengi ke unga he 'ihi ke ngāue 'i tana ngoue vainé.

² Pea ne'e alea ia mo te kau ngāué, ko te fe'i tēnali ki te 'aho, 'o fekau atu 'ia nātou ki tana ngoue vainé.

³ Pea 'alu atu ia 'i te hiva pongipongí, 'o 'ilo'i he 'ihi 'oku notou tutu'u noa pē 'i te mala'e fakataú,

⁴ pea iange ia kiā nātou, “Alu mo kōtou ki te ngoue vainé, pea 'e au 'avatu kiā kōtou tonu taaú.' Pea notou 'alu.

⁵ Pea toe 'alu atu ia, 'o fe'unga mo te ho'atā mālié, pea mo te tolu afiafi, 'o fai pehē foki.

⁶ Pea fe'unga mo te nima afiafi ne'e 'alu atu ia, pea tā ne'e 'i ai mo te 'ihi 'oku notou tutu'u pē; pea iange ia kiā nātou, ‘Ko te ā 'oku kotou tutu'u noa ai pē heni 'i te 'aho nei kakato?’

⁷ Pea notou iange kiā ia, ‘Kote'uhí ko te kailoa he taha 'e fia unga 'ia mātoú.' Pea lea ange ia, ‘Kotou ō mo kōtou foki ki te ngoue vainé.’

⁸ Pea 'i tana afiafi leva, ne'e lea te 'aliki 'o te ngoue vainé ki tana taki ngāué, ‘Ui te kau ngāué, 'o tufa te notou totongi, 'o kamata mei te mulimuli maí 'o fai atu ki te mu'amua maí.*

⁹ Pea ha'u 'ia nātou ne'e unga fe'unga mo te nima afiafi, 'o notou taki taha ma'u te fe'i tēnali.

¹⁰ Pea 'i te ha'u 'ia nātou ne'e fu'aki ungá, 'o notou 'amanaki 'e lahi ange ta'a nātou me'a; kā ko nātou foki ne'e notou ma'u taki taha te fe'i tēnali.

¹¹ Pea 'i te notou to'o iá, ne'e notou lāunga ki te tangata'alikí

¹² 'o notou pehē ange, “Ē, ko te kau siana ne'e mulimuli maí ko te fe'i houa pē taha ne'e notou ngāue'í, pea ko 'eni kua ke fakatatau 'ia nātou kiā mātoú, 'a ē kua motou fua tonu mamafa 'o te ngāué, pea fetakai mo te pupuha 'o te 'ahó!’

¹³ Ka ne'e tali pē ia, 'o iange ki te notou toko taha, ‘Siana, he 'okou kākaa' 'ou? Ne'e kailoa koā tā alea ke fe'i tēnali 'e taha?

¹⁴ To'o pē tau me'á 'o 'alu. Ko te 'avange ki te mulimuli maí 'o tatau mo koé ko te me'a fa'italiha pē ia 'a'aku.

* **19:28** 19:28 Māt 25:31; Luke 22:30 * **19:30** 19:30 Māt 20:16; Luke 13:30 * **20:8** 20:8 Lev 19:13; Teu 24:15

15 Na'a kua kailoa koā ngafua taku fa'italiha ki ta'akú me'a? Pe na'a kua meheka 'ia koé kote'uhí ko taku 'ofá'?

16 Pehē foki, ko te mulimuli 'e notou mu'amua, pea ko te mu'amua 'e notou mulimuli.”**

Ko te toe fakahaa'i 'e Sīsū Tana pekiá

(Ma'ake 10:32-34; Luke 18:31-34)

17 Pea 'i te 'alu ake 'ia Sīsū ki Selusalemá, ne Ina 'ave 'ia te kau hongofulu mā uá 'o fakaenātou pē; pea 'i te notou 'i te alá ne'e iange Ia,

18 “Ko 'eni 'oku tou ō ki Selusalemá, pea 'e tukuange 'ia te Fanautama te Tangatá ki te kau taula'aliki lahí mo te kau sikalaipé. Pea 'e notou fakamāu'i 'Ona ke mate;

19 pea 'e notou 'avatu Ia ki te kau Senitailé ke manuki'i, mo haha, mo kalusefai; pea 'e toetu'u Ia 'i tono 'aho tolú.”

Ko te kole 'ia te fa'ē 'a Sēmisi mo Sioné

(Ma'ake 10:35-45)

20 Pea ha'u kiá Ia 'ia te fa'ē 'a te ongo foha 'o Sēpetí, mo tana ongo tamá, 'o tū'ulutui, 'o fai tana kole kiá Ia.

21 Pea iange Ia ki te fafiné, “Ko te ā to'ou loto?”

Pea pehē mai 'e ia, “Tuku mai mu'a ke nofo taku ongo tamá, ko te taha 'i Tou to'omata'ú, mo te taha 'i Tou to'ohemá, 'i Tou pule'angá.”

22 Ka ne'e tali ange 'e Sīsū, 'o pehē, “Oku kala kulá 'ilo'i 'ia te me'a 'oku kulá kole ki aí. He 'e kulá lava koā ke inu 'i te ipu 'Okou teu inu aí?”†

Pea nā pehē ange ki Ai, “E mā lava pē.”

23 Pea lea Ia kiá nāua, “E kulá inu pē 'i te ipu 'Okou inu aí;‡ kā ko te nofo ki Toku to'omata'ú mo Toku to'ohemá, 'oku kailoa 'A'aku ke 'avatu ia, kā kiá nātou pē kua teuteu ia ki aí 'e Taku Tamái.”

24 Pea 'i te fanongo ki aí te toko hongofulú, ne'e notou 'ita 'i te ongo tautēhiná.

25 Kae ui ange nātou 'e Sīsū, 'o iange, “Oku kotou 'ilo'i pē, ko te 'ū 'aliki 'o te Senitailé 'oku notou fa'a pule ki te kakai, pea ko te notou kau mā'olungá 'oku notou holi ke angí 'i holo 'ia te kakai.*

26 Kā 'e kailoa pehē 'ia kōtou ia; kā ko ia 'oku holi ke hoko ko te lahi 'iā kōtou, 'e nofo ia ko te kotou sevāniti,*

27 pea ko ia 'oku holi ke hoko ko te kotou tu'ukimu'á, 'e nofo ia ko te kotou tamai'aliki;

28 'o hangē foki ko te Fanautama te Tangatá ne'e kailoa ha'ú Iá ke ma'u sevāniti, kā ke sevāniti pē 'e Ia, pea ke tuku Tana ma'ulí ke huhu'i 'aki he tokolahi, 'i Tana fetongi 'ia nātou.”

Ko te fakama'uli 'e Sīsū he ongo tangata kui

(Ma'ake 10:46-52; Luke 18:35-43)

29 Pea 'i te notou ō atu mei Selikoó, ne'e mulimuli kiá Ia he fu'u kakai tokolahi.

* 20:16 20:16 'Oku tñaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: He 'oku ui 'ia te tokolahi, kae fili pē te tokosi'i. * 20:16 20:16 Māt 19:30; Ma'ake 10:31; Luke 13:30 † 20:22 20:22 'Oku tñaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: mo papitaiso 'i te papitaiso'anga 'e Au papitaiso aí. ‡ 20:23 20:23 'Oku tñaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: pea papitaiso 'i te papitaiso'anga 'e Au papitaiso aí.

* 20:25 20:25-26 Luke 22:25-26 * 20:26 20:26-27 Māt 23:11; Ma'ake 9:35; Luke 22:26

³⁰ Pea tā ko te ongo kui 'oku nā nonofo 'i te va'ealá; pea 'i te nā fanongo 'oku me'a ange 'ia Sīsuú, ne'e nā kalanga 'o pehē, “Alikí ē, Hako 'o Tēvitá, 'alo'ofa mai!”

³¹ Ka ne'e lolomi nāua 'e te kakaí ke nā fakalongolongo: kae toe 'āsili ange ai te nā kalangá, “Alikí ē, Hako 'o Tēvitá, 'alo'ofa mai!”

³² Pea tu'u 'ia Sīsū, 'o 'e ke ange kiā nāua, “Ko te ā te me'a 'oku kulā holi ke Au fai ma'a kōluá?”

³³ Pea nā iange, “Alikí ē, faka'ā mu'a te mā poko'i matá!”

³⁴ Pea ne'e langa te fatu 'o Sīsuú 'i te 'ofa, 'o Ina ala ki te nā 'ū fe'i matá. Pea nā 'a'ala leva, 'o mulimuli kiā Ia.

21

Ko te a'u 'ia Sīsū ki Selusalemá

(Ma'ake 11:1-11; Luke 19:28-38; Sione 12:12-19)

¹ Pea 'i te notou ofi ki Selusalemá, 'o a'u atu ki Petefesi 'i te ma'unga ko 'Ölivé, ne'e toki fekau atu 'e Sīsū he ongo tama ako 'e toko ua,

² 'o iange kiā nāua, “Kulā ō ki te ki'i kolo ko 'ena 'oku hanga mai, pea 'e kulā 'ilo'i ai he 'asi 'oku nono'o, pea 'i ai mo tonu 'uhiki; vete ia, 'o taki mai.

³ Pea kā 'e ke atu he taha, pea kulā iange, “Oku fia ma'u nāua 'e te 'Alikí;’ pea 'e ina tuku mai leva 'ia nāua.”

⁴ Pea ne'e fai 'eni kote'uhí ke fakamo'oni ki te me'a ne'e folafola 'aki 'e te palōfitá, 'o pehē,

⁵ “Kotou lea ki te ta'ahine Saioné,
‘Vakai, ko tou Tu'í 'ena 'oku me'a mai kiā koe.
Ko te 'Alikí 'oku anga-malū,
'a ia 'oku heka ki te 'asi,
'io, ki te ki'i monumanu,
ko te 'uhiki 'o he 'asi.’”*

⁶ Pea ō te ongo tama akó, 'o fai 'ia te me'a ne'e fekau'i nāua ki ai 'e Sīsuú.

⁷ Pea nā taki mai 'ia te 'así mo tonu 'uhiki, pea notou 'ai ki ai te notou 'ū pulupulú, pea toki heka 'ia Sīsū ki ai.

⁸ Pea folahi atu 'e te kakai tokolahi te notou pulupulú 'i te lotu alá; pea hanga 'e te 'ihi 'o tu'usi he 'ū va'a 'akau, 'o falikiliki 'aki te alá. ⁹ Pea ko te fu'u kakai ne'e notou ō mu'amua 'iā Iá, mo nātou ne'e mulimuli mai, ne'e notou kalakalanga 'o pehē,

“Hōsana ki te Hako 'o Tēvitá!
'Oku manū'ia Ia 'oku hā'ele mai
'i te huafa 'o te 'Alikí!
Hōsana 'i Langi Taupotu!”*

¹⁰ Pea 'i Tana hū ki Selusalemá, ne'e ngatū 'ia te koló fuli pē, 'o notou fe'e ke, “Ko ai 'eni?”

¹¹ Pea tali mai mei te fu'u kakaí, “Ko Sīsū 'eni, ko te palōfita mei Nāsaleti 'i Kālelí.”

Ko Sīsū 'i te Temipalé

(Ma'ake 11:15-19; Luke 19:45-48; Sione 2:13-22)

¹² Pea hū 'ia Sīsū ki te Temipalé,* 'o kapusi 'ia nātou fuli pē ne'e fakatau atu mo fakatau mai 'i te Temipalé, 'o fulihi 'ia te 'ū tēpile 'a te kau fetongi pa'angá, mo te 'ū nofo'a 'o te kakai ne'e fakatau lupé.

* **21:5** 21:5 'Ais 62:11; Sāk 9:9 * **21:9** 21:9 Saame 118:25-26 * **21:12** 21:12 te Temipalé: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, te Temipale 'o te 'Atuá.

13 Pea folafola Ia kiā nātou, “Kua tohi, ‘Ko Toku falé 'e ui ko te falelotu;’ kā kua kotou ngaahi ia ko te 'ana 'o he kau kaiha'a!”*

14 Pea ne'e ōmai kiā Ia 'i te Temipalé he kau kui mo he kau heke, pea ne Ina fakama'uli 'ia nātou.

15 Kā ko te kau taula'aliki lahi mo te kau sikalaipé, 'i te notou vakai ki te 'ū me'a fakafo ne'e fai 'e Sīsū, mo te tamaliki ne'e notou kalakalanga 'i te Temipalé, 'o pehē, “Hōsana ki te Hako 'o Tēvitá,” ne'e notou 'ita lahi,

16 'o notou iange kiā Ia, “‘Oku fanongo koā 'e Koe ki te me'a 'oku lau 'e nātou nā?”

Pea folafola ange 'e Sīsū, “‘Io; kua he'iki ai koā kotou lau, 'o pehē, ‘Ko te ngutu 'o te tamaliki mo te valevalé

kua Ke tu'utu'uni mei ai To'ou fakamālō?”*

17 Pea tukuange 'e Ia 'ia nātou, 'o 'alu ki te kolo 'o Pētani, 'o toka 'i ai.

Ko te talatuki'i 'e Sīsū he fu'u fiki

(Ma'ake 11:12-14, 20-24)

18 Pea 'i te pongipongi aké, 'i Tana foki ki te koló, ne'e hālofia Ia.

19 Pea 'i Tana vakai ki te fu'u fiki 'oku tu'u 'i te va'ealá, ne'e 'alu Ia ki ai; ka ne'e kala 'ilo'i ai 'e Ia he fe'i fua, kā ko te 'ū lau pe. Pea folafola Ia ki ai, 'o pehē, “Ke 'auna na'a toe 'i ai hau fua 'o ta'engata.” Pea mae leva 'ia te fu'u fiki.

20 Pea 'i te mamata ki ai 'e te kau akó, ne'e notou ofo, 'o notou pehē, “Ne fefe'aki tana mae vave pehē 'ia te fu'u fiki?”

21 Pea tali 'e Sīsū 'o iange kiā nātou, “‘Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, kāpau 'e kotou tui, 'o 'auna tāla'a, 'e kailoa ngata 'i te me'a kua fai ki te fiki 'ia te me'a 'e kotou lavá; kae kāpau 'e kotou lea ki te ma'unga nei, 'Fei mo mahiki 'ia koe, 'o patū ki tai;’ pea 'e hoko ia.*

22 Pea ko te me'a kotoa pē 'e kotou kole 'i te lotu, 'o kotou tui pē, 'e kotou ma'u.”

Ko te fehu'i kau ki te mafai 'o Sīsū

(Ma'ake 11:27-33; Luke 20:1-8)

23 Pea kua Ina hū ki te Temipalé, pea ko te kau taula'aliki lahi mo te kau mātu'a 'o te kakai Siú ne'e notou ōmai kiā Ia 'i Tana faiakó, 'o notou pehē, “Ko te mafai mei fea 'oku fai ai 'e Koe 'ia te 'ū me'a nei? Pea ko ai ne'e tuku kiā Koe 'ia te mafai ko iá?”

24 Pea tali 'e Sīsū kiā nātou, “Ke fai atu mo Au Taku fehu'i 'e taha, pea kāpau 'e kotou tali mai, pea 'e Au toki fakahaa'i atu pe ko te ā Toku mafai 'Okou fai ai 'ia te 'ū me'a nei.

25 Ko te fai papitaiso 'a Sioné ne'e mei fea ia? Mei hēvani, pe mei te tangatá?”

Pea notou fekīhiaki, 'o pehē, “Kāpau 'e tou tali, 'Mei hēvani,' 'e pehē mai Ia, pea ko te ā ne kala kotou tuitala ai kiā iá?

26 Pea kāpau 'e tou pehē, ‘Mei te tangatá,’ kae talia te kakaí; he 'oku notou lau kotoa pē ko te palōfita 'ia Sione.”

27 Pea notou iange kiā Sīsū 'o pehē, “‘Oku kala motou 'ilo'i.”

Pea iange 'e Ia kiā natou, “Pea 'e kailoa ā ke Au tala'i atu 'e Au, 'ia te mafai ko ia 'Okou fai ai 'ia te 'ū me'a nei.”

Ko te talanoa ki te ongo fohá

* 21:13 21:13 'Ais 56:7; Sel 7:11 * 21:16 21:16 Saame 8:2 * 21:21 21:21 Māt 17:20; 1 Kol 13:2

28 “Kā ko te ā te kotou laú? Takua ne'e 'i ai he tangata mo tonu ongo foha; pea ha'u ia ki te lahi, 'o iange kiā ia, 'Tama, 'alu mu'a 'o ngāue 'i te ngoue vainé 'i te 'aho nei.’

29 Kae tali ange ia, 'o pehē, “E kala u 'alu;’ ka ne'e tautea tonu lotó ki muli, 'o 'alu.

30 Pea ha'u ia ki te tama 'e tahá, 'o lea kiā ia 'i te me'a tatau. Pea tali ange ia, 'o pehē, “Oku lelei, Tangata'aliki;’ kā ne'e kailoa 'alu ia.

31 Ko ai 'iā nāua ne'e fai ki te tu'utu'uni 'a te tamaí?”

Pea notou pehē, “Ko te foha lahi.”

Pea pehē 'e Sisū kiā nātou, “Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, ko te kau tānaki tukuhaú mo te kau fe'auaki 'oku notou takimu'a 'iā kōtou 'i te hū ki te Pule'anga 'o te 'Atuá.

32 He ne'e ha'u 'ia Sione kiā kōtou 'i te ala 'o te mā'oni'oní, pea ne'e kailoa kotou tui kiā ia, kā ko te kau tānaki tukuhaú mo te fe'auaki ne'e notou tui nātou. Pea ko kōtou, neongo ne'e kotou sio ki ai, ka ne'e kailoa kotou fia fakatomala, ke kotou tui ai kiā ia.*

Ko te kau lisi 'o te ngoue vainé

(Ma'ake 12:1-12; Luke 20:9-19)

33 “Kotou fanongo mai ki te talanoa fakatātā 'e taha. Takua ne'e 'i ai he tangata, ne'e tō tana ngoue vaine, pea ne'e 'aa'i takai ia, mo keli 'i ai he tata'o'anga kālepi, pea langa foki mo te taua 'i ai, pea ne ina tuku atu ke lisi 'e te kau fa'a, kae 'alu ia ki te fanua muli.*

34 Pea 'i te ofi 'ia te to'ukai kālepí, ne ina fekau atu tana kau tamaio'aliki ki te kau fa'á ke ma'u mai tonu 'inasí.

35 Ka ne'e puke 'e te kau fa'á tana kau tamaio'aliki, 'o notou haha te toko taha, pea tāmata'i te toko taha, pea tolomaka'i mo te toko taha.

36 Pea ne ina toe fekau atu mo he tu'unga tamaio'aliki kehe, 'o tokolahi 'i te fu'aki oó; pea notou ngaahikovi'i 'ia nātou foki 'o tatau mo nātou ne'e fu'aki oó.

37 Pea ne ina fekau atu ki muli mai tonu fohá, 'i tana pehē, “E notou toka'i toku fohá.”

38 Kā 'i te mamata 'e te kau fa'á ki te fohá, ne'e notou alea, 'o pehē, ‘Ko te 'eá 'ena; 'ē, tou tāmata'i mu'a ia, kae tou ma'u tonu tofi'á.’

39 Pea notou puke ia 'o toho ki te tu'a ngoué, 'o tāmata'i 'ona 'i ai.

40 Pea kā hoko mai 'ia te 'aliki 'o te ngoue vainé, ko te ā tana me'a 'e fai ki te kau fa'a ko iá?”

41 Pea notou pehē kiā Ia, “E ina faka'auha fakalialia'i 'ia te kau faikovi ko iá, pea tuku ke lisi te ngoué 'e te kau fa'a kehe, 'a ia 'e notou 'avange tonu 'inasí 'i tonu taimi totonu.”

42 Pea pehē ange 'e Sisū kiā natou, “Kua he'iki ai koā kotou lau 'i te Tohitapú, ‘Ko te maka ne fakata'e'aonga'i 'e te kau tufungá, kua hoko ko te fungani maka 'o te tulikí.

Ko te me'a mei te 'Aliki ia, pea fakafo ki te tou matá?*

43 Ko ia 'Okou tala'i atu, 'e fa'ao meia kōtou 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá, pea 'e 'avange ia ki te kakai 'oku notou ma'u 'ia te fua 'oku taau mo iá.

44 Pea ko ia ko 'ē 'e tō ki te maka ko iá 'e mafasifasi; kā ko ia 'e tō 'ia te maká ki ai, 'e laiki 'ona ke efu.”

* 21:32 21:32 Luke 3:12; 7:29-30

* 21:33 21:33 Ais 5:1-2

* 21:42 21:42 Saame 118:22-23

⁴⁵ Pea 'i te fanongo 'e te kau taula'aliki lahí mo te kau Fālesí ki Tana 'ū talanoa fakatātaá, ne'e notou 'ilo'i 'oku 'uhinga Tana leá kiā nātou.

⁴⁶ Pea ne'e notou feinga ke puke Ia, ka ne'e notou manahē ki te kakai, he ne'e notou lau ko te palōfita 'ia Sisū.

22

Ko te fakatātā ki te kātoanga malí (Luke 14:15-24)

¹ Pea toe fai 'e Sisū Tana faiako kiā nātou 'aki te 'ū talanoa fakatātā, 'o pehē,

² "Oku tatau 'ia te Pule'anga 'o Hēvaní mo he tu'í, 'a ia ne'e teu tana kātoanga ta'ane ma'a tonu aló.

³ Pea ne ina fekau atu tana kau tamaio'alikí ke ui mai 'ia te kau fakaafé ke notou ōmai ki te kātoangá; ka ne'e kailoa notou fia ōmai.

⁴ Pea toe fekau atu 'e ia he kau tamaio'alikí kehe, 'o pehē, 'Fakahā kiā nātou ne'e talá: ko 'eni, kua 'osi teu taku kātoangá; kua tāmata'i taku fanga pulú, mo taku fanga manu tali 'alíkí, pea kua mau 'ia te me'a kotoa pē. Kotou ōmai ā ki te ta'ané.'

⁵ Ka ne'e kailoa tokanga mai te kau fakaafé ia, 'o notou 'alu, ko te taha ki tana ngoue, ko te taha ki tana fai fakatau;

⁶ pea ko te toé ne'e notou puke tana kau tamaio'alikí, 'o ngaahikovi'i mo tāmata'i.

⁷ Pea houhau ai 'ia te tu'í, 'o fekau atu tana 'ū kongakáu, 'o faka'auha 'ia te kau fakapō ko iá, mo tutu te notou koló.

⁸ Pea toki folafola ia ki tana kau tamaio'alikí, 'Ko te ta'ané kua teu, kā ko nātou ne'e tala ki a'í ne'e kailoa tuha 'ia nātou ia.

⁹ Ko ia kotou ō ki te 'ū manga'í alá, pea ko te kakai 'e kotou 'ilo'i 'i a'í, tala ke notou ha'u ki te kātoangá.'

¹⁰ Pea 'alu atu 'ia te kau tamaio'alikí ki te 'ū alá, 'o notou tānaki 'ia te kakai kotoa pē ne'e notou sio ki a'í, 'ia te kovi mo te lelei fakatou'osi; pea ne'e fonu 'ia te kātoangá.

¹¹ Pea 'i te me'a mai te tu'í ke vakai ki te kakai ne'e kainangá, ne ina 'ilo'i ai he tangata kua kailoa ina tui he kofu ta'ane.

¹² Pea folafola ia ki ai, 'Siana, ne'e fefe'aki tau hū mai ki heni ta'e 'ai hau kofu ta'ané?' Pea fakalongolongo pē ia.

¹³ Pea fekau 'e te tu'í ki te kau sevānití, 'Ha'i tonu va'é mo tonu nimá, 'o sī 'ona ki te pō'uli 'o tua'aá. Ko te feitu'u ia 'e toki hoko ai 'ia te tangi mo te fengai'itaki 'o te nifó.*

¹⁴ He 'oku ui 'ia te tokolahí, kae fili pē te tokosi'i."

Ko te totongi tukuhau (Ma'ake 12:13-17; Luke 20:20-26)

¹⁵ Pea toki ō 'ia te kau Fālesí, 'o notou fa'ufa'u pe fefe'aki te notou tauhele'i 'Ona 'i te aleá.

¹⁶ Pea notou fekau atu kiā Ia he notou kau ako fakataha mo te fa'ahi 'a Hēlotá, 'o notou pehē ange, "Tangata'aliki, 'oku motou 'ilo'i 'oku mo'oni 'ia Koe, pea 'oku ako totonu 'aki 'e Koe 'ia te ala 'o te 'Alíkí, pea 'oku kala Ke tokanga ki te lau 'a te kakai, kote'uhí 'oku kala Ke filifilimānako.

¹⁷ Ko ia ai, tala'i mai pe ko te ā Tau laú, pe 'oku ngafua ke totongi tukuhau kiā Sisa, pe kailoa?"

* 22:13 22:13 Māt 8:12; 25:30; Luke 13:28

18 Ka ne'e mea'i 'e Sīsū te notou fakakaukau koví, 'o iange Ia, “Ia te kau mālualo'i, ko te ā 'oku kotou 'ahi'ahi'i ai 'Okú?”

19 Faka'ali'ali mai 'ia te pa'anga tukuhaú.”

Pea notou 'aumai kiā Ia he fe'i tēnali.

20 Pea iange Ia kiā nātou, “Ko te fofonga 'ena mo te hingoa 'o ai?”

21 Pea notou iange kiā Ia, “O Sisa.”

Pea folafola Ia kiā natou, “Pe'i 'avange kiā Sisa 'ia te 'ū me'a 'a Sisá, pea ki te 'Atuá 'ia te 'ū me'a 'a te 'Atuá.”

22 Pea notou 'ohovale 'aupito 'i Tana talí, pea notou mātuku atu 'o 'alu meiā Ia.

Ko te fehu'i kau ki te toetu'u mei te maté

(Ma'ake 12:18-27; Luke 20:27-40)

23 'I te 'aho ko iá ne'e ōmai kiā Ia 'ia te kau Sātusí, 'ā ē 'oku notou pehē 'oku kailoa he toetu'ú,*

24 'o notou fehu'i kiā Ia, “Tangata'aliki, ne'e pehē 'e Mōsese, 'Kāpau 'e pekia he tangata 'oku kailoa 'i ai hana fānau, pea toe mali tono tokouá mo te finematu'á, ke fakatupu ai he hako ki tono tokouá.*”

25 Pea ko 'eni, ne'e nonofo mo mātou he tautēhina 'e toko fitu. Pea mali 'ia te 'uluakí 'o pekia, pea ko te me'a 'i te kailoa hana hakó ne'e tukuange ia tono finematu'á ki tono tehiná.

26 Pehē foki mo tono toko uá, mo tono toko tolú, kae'aua ke 'osi 'ia te toko fitú.

27 Pea toki pekia ki muli mai 'ia te fafiné.

28 Pea 'i te toetu'ú 'e hoko ia ko te 'unoho 'o ai 'i te toko fitú? He ne'e notou ma'u ia 'e nātou kotoa pē.”

29 Kae toki tali ange 'e Sīsū kiā nātou, “Oku kotou hē, ko te kailoa kotou 'ilo'i 'ia te Tohitapú, mo te māfimafi 'o te 'Atuá.

30 He 'oku kailoa he ma'u hoa, pē he foaki 'unoho hili 'ia te toetu'ú, kā 'oku notou tatau mo te kau 'āngeló* 'i hēvani.

31 Kā ko te me'a ki te toetu'u 'o te pekiá, ne kailoa kotou lau koā 'ia te folafola 'a te 'Atuá kiā kōtou, 'o pehē,

32 'Ko Au ko te 'Atua 'o 'Ēpalahame, pea ko te 'Atua 'o 'Aisake, pea ko te 'Atua 'o 'Sēkope'? 'Oku kala ko te 'Atua Ia 'o te kau maté, kā 'o te kau ma'ulí.*”

33 Pea 'i te fanongo ki ai 'e te fu'u kakaí, ne'e notou ofo 'aupito 'i te anga 'o Tana faiakó.

Ko te tu'utu'uni mamafa tahá

(Ma'ake 12:28-34; Luke 10:25-28)

34 Pea 'i te fanongo 'e te kau Fālesí kua Ina fakasilongo'i 'ia te kau Sātusí, ne'e notou fakataha leva 'ia nātou.

35 Pea ko te notou toko taha, ko te tufunga lao, ne ina fehu'i kiā Ia, ko tana 'ahi'ahi'i 'Ona, 'o pehē,

36 “Tangata'aliki, ko te tu'utu'uni fea 'i te Laó 'oku mamafa tahá?”

37 Pea tali 'e Sīsū ki ai, “E ke 'ofa ki te 'Aliko ko tou 'Atuá, 'o fai 'aki te kotoa 'o tou lotó, mo te kotoa 'o tou laumālié, mo te kotoa 'o tou 'atamaí.*”

38 Ko 'eni ia 'ia te tu'utu'uni 'oku mamafa taha mo tu'ukimu'á.

* 22:23 22:23 Ngá 23:8 * 22:24 22:24 Teu 25:5 * 22:30 22:30 te kau 'āngeló: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, te kau 'āngelo 'a te 'Atuá. * 22:32 22:32 'Eki 3:6, 15 * 22:37 22:37 Teu 6:5

39 Pea 'oku tatau mo ia tono uá: 'E ke 'ofa ki tou kaungā'apí 'o hangē pē ko tau 'ofa kiā koé.*

40 Ko te ongo tu'utu'uni ko 'ení 'e ua 'oku tautau ki ai 'ia te Laó kotoa pē mo te Tohi Palófitá."

*Ko te fehu'i ki te Hako 'o Tēvitá
(Ma'ake 12:35-37; Luke 20:41-44)*

41 Pea 'i te kei fakatahataha mai 'ia te kau Fālesí, ne'e fehu'i ange 'e Sīsū kiā nātou,

42 "Ko te ā te kotou lau ki te Kalaisí? Ko te Hako nai Ia 'o ai?"

Pea notou tali, "O Tēvita."

43 Pea pehē ange Ia kiā nātou, "Pea fefe'aki ai tono ui 'Ona 'e Tēvita ko te 'Alikí 'i tana Laumālie'iná, 'o pehē,

44 'Ne folafola 'e te 'Alikí ki toku 'Alikí,
Nofo ifo koe 'i Toku to'omata'ú,

kae'aua ke Au 'ai Tou fili fuli pē ko Tou tu'unga va'e?*"

45 Pea kāpau 'oku ui 'Ona 'e Tēvita ko tono 'Alikí, pea ko tono hako fefe'aki Ia?"

46 Pea ne'e kailoa he taha 'e lava tono tali; pea 'i te 'osi ange te 'aho ko iá ne'e kala toe 'i ai he toko taha 'e fakato'ato'a ke fai he fehu'i kiā Ia.

23

*Ko te valoki'i 'e Sīsū 'ia te kau sikalaipé mo te kau Fālesí
(Ma'ake 12:38-39; Luke 11:43, 46; 20:45-46)*

1 Ne'e toki folafola ange 'e Sīsū ki te fu'u kakaí, mo Tana kau akó,

2 'o pehē, "Ko te kau sikalaipé mo te Fālesí 'oku notou ma'u 'ia te tu'unga 'o Mōsesé,

3 Ko ia, ko te me'a kotoa pē 'oku notou fekau ke kotou faí, kotou fai ki ai mo tauhi. Kae'aua na'a kotou fa'ifa'itaki ki te notou ngāué, he 'oku notou lea kae kailoa fai ki ai.

4 Pea 'oku notou ha'iha'i 'ia te 'ū kavenga mamafa, mo fakamamahi, ki te uma 'o te kakaí; kā ko nātou 'oku kailoa fia 'ai he notou fe'i tuhu 'o nātou ki ai.

5 Kā 'oku notou fai te notou ngāue kotoa pē ke mamata ki ai 'ia te kakaí. He 'oku notou fakalaulahi te notou failaketelí, mo fakalahi 'ia te tapa 'o te notou kofú;**

6 pea notou manako ki te nofo'anga 'i mu'a 'i te kātōangá, pea nofo ki mu'a 'i te falelotú,

7 pea ke faka'apa'apa'ina 'i te mala'e fakataú, pea ke ui 'e te kakaí kiā nātou, 'Lāpai, Lāpai.'

8 Kā ko kōtōú 'aua 'e ui ko te Lāpai, he 'oku taha pē te kotou Faiakó;† kā ko kōtōú ko te 'ū tokoua kotoa pē.

9 Pea 'aua 'e ui he toko taha 'i māmani ko te kotou tamai, he 'oku taha pē te kotou Tamai, 'ā ē 'oku 'i hēvaní.

10 Kae'uma'ā 'aua 'e ui 'ia kōtōú ko te kau takimu'a, he 'oku taha pē te kotou Takimu'á, ko Kalaisi.

11 Kā ko ia 'oku lahi 'iā kōtōú, 'e hoko ia ko te kotou sevāniti.*

* 22:39 22:39 Lev 19:18 * 22:44 22:44 Saame 110:1 * 23:5 23:5 te tapa 'o te notou kofú: ko te tapa ko iá, ke faka'ilonga'i 'aki te notou mamahi'i 'ia te 'Atuá (vakai kiā Nōm 15:37-41). * 23:5 23:5 Māt 6:1; Nōm 15:38; Teu 6:8 † 23:8 23:8 te kotou Faiakó: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, te kotou Faiakó, ko Kalaisi. * 23:11 23:11 Māt 20:26-27; Ma'ake 9:35; 10:43-44; Luke 22:26

12 Pea ko ia ko 'ē 'e hākeaki'i pē 'oná 'e fakavaivai'i; pea ko ia ko 'ē 'e fakavaivai'i 'oná 'e hākeaki'i.*

Ko te valoki'i 'e Sisū te mālualo'i 'a te kau sikalaipé mo te kau Fālesi (Ma'ake 12:40; Luke 11:39-42, 44, 52; 20:47)

13 "Kae pohōē 'ia kōtou, sikalaipé mo te Fālesi, ko te kau mālualo'i! He 'oku kotou tāpuni 'ia te Pule'anga 'o Hēvaní ki te kakaí. 'Io, 'oku kailoa kotou fia hū 'e kōtou, pea ko nātou 'oku feinga ke huú, 'oku kailoa kotou tukuange ke notou hū.

14 [Pohōē 'ia kōtou, sikalaipé mo te Fālesi, 'ia te mālualo'i! He 'oku kotou folo 'ia te 'ū 'api 'o te si'i kau uitou fuli pē, pea kotou mounu 'aki te lotu loaloá. Ko ia ai, 'e kōtou ma'u 'e kōtou he tautea 'oku lahi ange.]‡

15 Pohōē 'ia kōtou, sikalaipé mo te Fālesi, 'ia te mālualo'i! He 'oku kotou foli 'ia te taí mo te fanuá ke fakatafoki he toko taha; pea kā tafoki ia, 'oku kotou ngaahi 'ona ko te toko taha 'o heli 'o kovi lahi ake ia 'iā kōtou.

16 Pohōē 'ia kōtou, ko te kau takimu'a kui! 'Oku kotou lau 'o pehē, 'Kā fuakava he taha ki te Fale Tapú, ko te me'a noa pē ia, kae kā fuakava he taha ki te kōula 'o te Fale Tapú, kua pau ke fai ia ki tana fuakavá!'

17 'Ia te kau vale mo kui! He ko fea 'oku lahi, 'ia te koulá, pe ko te Fale Tapú 'a ē 'oku toputapu ai 'ia te koulá?

18 Mo kotou lau foki, 'Kā fuakava he taha ki te 'ōlitá, ko te me'a noa pē ia; kae kā fuakava he taha ki te me'a'ofa kua hilifaki ki aí, kua pau ke fai ia ki tana fuakavá.'

19 'Ia te koto kui! He ko fea 'oku lahi, 'ia te me'a'ofá, pe ko te 'ōlita 'oku toputapu ai 'ia te me'a'ofá?

20 'Āua, ko ia 'oku fuakava ki te 'ōlitá, 'oku kailoa lea ia ki ai pē, kā 'oku lea foki ia ki te me'a kotoa pē kua hilifaki ki aí.

21 Pea ko ia 'oku fuakava ki te Fale Tapú, 'oku kailoa lea ia ki ai pē, kā kiā Ia foki 'oku 'afio 'i aí.

22 Pea ko ia 'oku fuakava 'aki 'ia hēvaní, 'oku fuakava ia ki te taloni 'o te 'Atuá, pea mo Ia 'oku 'afio 'i aí.*

23 Pohōē 'ia kōtou, sikalaipé mo te Fālesi, 'ia te mālualo'i! He 'oku kotou 'avatu 'ia te vahe hongofulu 'o te minité mo te aneté mo te kuminó;§ kā kua kotou tuku 'ia te 'ū me'a mamafa 'o te Laó, 'ia te fakamaau totonú, mo te fai meesi, mo te faitotonú. Ka ne'e totonu ke fai 'eni, pea 'aua na'a tuku 'ena.*

24 'Ia te koto takimu'a kui! 'Oku kotou heu'i mei te kotou inú 'ia te namú, kae folo fua 'ia te kāmeli!

25 Pohōē 'ia kōtou, sikalaipé mo te Fālesi, 'ia te mālualo'i! He 'oku kotou fufulu 'ia te tu'a ipú mo te tisi, kae fonu te kotou lotó 'i te fakamālohí mo te siokitá.

26 'Ia te Fālesi kui! Fufulu mu'a te loto ipú mo te peletí, kote'uhí ke ma'a ai mo tu'a foki.

27 Pohōē 'ia kōtou, sikalaipé mo te Fālesi, 'ia te mālualo'i! He 'oku kotou tatau tofu pē mo te 'ū fanualoto kua vali hinahina, 'a ia 'oku matamatalelei mo'oni 'i tu'a, kā 'i lotó 'oku fokotu'unui ai 'ia te hui 'o te pekiá mo te 'ū fakalialia kotoa pē.*

* 23:12 23:12 Luke 14:11; 18:14 ‡ 23:14 23:14 'Oku kailoa 'asi 'ia te veesi nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi. *

23:22 23:22 'Ais 66:1; Māt 5:34 § 23:23 23:23 te kuminó: ko te tenga 'o he fa'ahinga 'akau.

Ne'e ngāue 'aki ia 'e te kakai Siú ke fakai'fo me'akai pea ki te fai faito'ó foki. * 23:23 23:23 Lev 27:30

* 23:27 23:27 Ngā 23:3

28 'Oku pehē 'ia kōtou foki; 'i tu'á 'oku kotou hā ki te kakaí ko te kau mā'oni'oni, kā 'i lotó 'oku kotou fonu 'i te māluahí mo te maumau laó.

Ko te fu'aki tala 'e Sisū te notou tauteá
(Luke 11:47-51)

29 “Pohōē 'ia kōtou, sikalaípe mo te Fālesi, 'ia te māluahí! He 'oku kotou langafale 'i 'ia te 'ū fanualoto 'o te kau palōfitá, mo fakasanisani 'ia te 'ū fale fa'itoka 'o te kakai mā'oni'oni;

30 'o kotou pehē, 'Kāpau ne motou ma'uli 'i te kuonga 'o te motou mātu'á 'i mu'a, 'e kala motou kau mo nātou 'i tononā 'i to te kau palōfitá.’

31 Tā 'oku kotou fakamo'oni pē kiā kōtou, ko te hako 'ia kōtou 'o te kakai ne'e notou fakapoongi 'ia te kau palōfitá.

32 Pe'i kotou faka'osi ā 'ia te ngāue ne'e kamata 'e te kotou mātu'a 'i mu'á.

33 'Ia te fanga ngata! 'Ia te hako'i ngata fekai! 'E kotou hao fefe'aki ai mei te mala'ia 'o helí?*

34 Ko ia ai, vakai, 'Okou fekau 'i atu kiā kōtou he kau palōfita, mo he kau poto, mo he kau sikalaípe. 'E kotou tāmāte 'i te notou 'ihí mo kalusefai; pea 'e kotou haha te notou 'ihí 'i te kotou 'ū falelotú, pea fakatanga 'i mei te kolo ki te kolo,

35 kote'uhí ke 'eke kiā kōtou 'ia te toto mā'oni'oni kotoa pē kua lilingi ki te kelekelé, mei te toto 'o 'Ēpeli mā'oni'oni 'o a'u ki te toto 'o Sākalaia ko te foha 'o Palakaiá, 'ā ē ne'e kotou tāmāte 'i 'i te vaha'a 'o te Fale Tapú mo te 'ōlitá.*

36 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'e hoko 'ia te 'ū me'a ko 'ení kotoa pē ki te to'utangata nei!

Ko te 'ofa 'a Sisū ki Selusalemá
(Luke 13:34-35)

37 “E Selusalema! Selusalema! 'Ia te kolo 'oku tāmāte 'i 'ia te kau palōfitá, mo tolomaka 'i 'ia te kakai 'oku fekau atu kiā koé! Kua tu'a fia Taku loto ke tākai mai tau fānaú, 'o hangē ko te tākai 'e te matu'a moá to'onó fānganga ki tononā kapakau, ka ne'e kailoa kotou loto ki ai!

38 Vakai, kua si'aki atu kiā kōtou te kotou falé ke lala 'aupito.*

39 Hē 'Okou tala 'i atu, ngata mei heni, 'e kailoa 'aupito kotou toe sio kiā Au, kae'aua ke kotou pehē, “Oku manū 'ia Ia 'oku hā'ele mai 'i te huafa 'o te 'Alíkí.’”

24

Ko te pau ke faka'auha 'ia te Temipalé
(Ma'ake 13:1-2; Luke 21:5-6)

1 Pea hū atu 'ia Sisū mei te Temipalé, 'o kamata Tana fonongá; pea ōmai Tana kau akó ke faka'alí'ali kiā Ia 'ia te 'ū fale 'o te Temipalé.

2 Ka ne'e pehē ange Ia kiā nātou, “Oku kotou sio koā ki te 'ū me'a ko 'ení fuli pē? 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'e kailoa 'aupito tuku he fe'i maka ia heni 'o ta'eholoki ki lalo.”

Ko te 'ū faingata'á mo te 'ū fakatangá
(Ma'ake 13:3-13; Luke 21:7-19)

3 Pea 'i Tana nofo ifo 'i te funga ma'unga ko 'Ōlivé, ne'e ōmai kiā Ia 'ia te kau akó fakaenātou, 'o notou pehē, “Tala 'i mai, pe 'e hoko fakafea 'ia te 'ū me'a ko iá, pea ko te ā te faka'ilonga 'o Tau ha'ú, mo te ngata'anga 'o māmaní?”

* 23:33 23:33 Māt 3:7; 12:34; Luke 3:7 * 23:35 23:35 Sēn 4:8; 2 Kal 24:20-21 * 23:38 23:38 Sel 22:5

* 23:39 23:39 Saame 118:26

4 Pea tali ange 'e Sīsū kiā nātou, “Kotou tokanga, na'a takihee'i kōtou he taha.

5 Kote'uhí 'e ha'u he tokolahi 'i Toku hingoá, 'o notou pehē, 'Ko au 'ia te Kalaisi; pea 'e notou takihee'i he tokolahi.

6 Pea 'e kotou fanongo ki te 'ū tau, mo te 'ū ongoongo 'o te tau. Tokanga ke 'aia na'a kotou manahē ai kōtou ia; he kua pau ke hoko ia, kae kei tuai pē 'ia te ngata'angá.

7 Kote'uhí 'e tu'u ake he kakai ki te kakai, mo te pule'anga ki te pule'anga; pea 'e 'i ai he 'ū hongē,* mo he 'ū mofuike 'i te 'ū feitu'u kehekehe.

8 Kā ko te 'ū me'a ko iá kotoa pē ko te kamata'anga pē ia 'o te langaá.

9 Pea 'e notou toki tukuange 'ia kōtou ke fakamamahi'i, pea 'e notou tāmata'e 'i 'ia kōtou. Pea 'e fihī'anakina'i kōtou 'e te kakai kotoa pē, ko te me'a 'i Toku hingoá.*

10 Pea 'e toki tūkia ai he tokolahi, pea 'e notou tau'aki faka'ilo 'ia nātou, mo fetāufihī'a'aki.

11 Pea 'e tokolahi te kau palōfita lohi 'e tutupu aké, 'o notou takihee'i he tokolahi.

12 Pea ko te me'a 'i te fakautuutu 'ia te maumau laó, 'e faka'a'au 'o momoko te 'ofa 'a te tokolahi.

13 Kā ko ia 'e kātaki 'o a'u ki te ngata'angá, ko ia ia 'e ma'ulí.*

14 Pea ko te ongoongolelei 'o te pule'angá 'e malanga 'aki ki māmani kotoa pē, ke 'i ai he fakamo'oni ki te kakai kotoa pē, pea toki hoko 'ia te ngata'angá.

Ko te me'a fakalialia 'o te faka'auhá

(Ma'ake 13:14-23; Luke 21:20-24)

15 “Ko ia ai, kā kotou vakai 'oku tu'u 'i te Potu Toputapú 'ia te 'me'a fakalialia 'o te faka'auhá, 'ā ē ne'e folafola ki ai 'e te palōfita ko Tānielá (ko ia 'oku lau iá, ke mahino ki ai),*

16 pea ke toki hola ki te ma'ungá 'ia nātou 'oku notou nonofo 'i Siuteá.

17 Pea ko ia 'oku 'i te tu'a falé ke 'aia 'alu ifo ke 'ave te 'ū me'a mei tono falé;*

18 pea ko ia 'oku 'i te ngoué, ke 'aia na'a foki ki 'api ke 'ave tono 'ū kofú.

19 Kae pohoé 'ia nātou 'oku faitamá, mo nātou 'oku tautama 'i te taimi ko iá!

20 Pea kotou lotua foki ke 'aia na'a hoko te kotou holá 'i te fa'ahita'u momokó, pē 'i te 'aho Sāpaté.

21 Kote'uhí 'e toki hoko ai 'ia te mamahi lahi, pea kua he'iki ai hana tatau talu mei te kamata'anga 'o māmaní 'o a'u mai ki te taimi nei, 'io, pea 'e kailoa 'aupito toe 'i ai.*

22 Pea kāpau 'e kailoa fakanounou te taimi ko iá, 'e 'auha te kakano kotoa pē; kā kote'uhí ko te kakai filí, 'e fakanounou ai 'ia te 'ū 'aho ko iá.

23 Pea kāpau 'e toki pehē atu he taha, “Ē, 'oku 'i heni 'ia Kalaisi, 'pē “I hena, 'aia 'e kotou tui ki ai.

24 Kote'uhí 'e tupu ake he kau Kalaisi lohi, mo he kau palōfita lohi, pea 'e notou fakahoko he 'ū faka'ilonga lahi mo te 'ū me'a faka'ofa; 'o fai ke taki hē 'aki te kakai filí, 'o kāpau ne lava.

25 Tokanga! He kua U 'osi tala'i atu kiā kōtou.

26 Ko ia, kāpau 'e notou pehē atu kiā kōtou, ‘Vakai, ko 'ena 'i te toafá! 'aia na'a kotou ō ki ai. ‘Vakai, 'oku toi 'i heni!' 'aia 'e kotou tui ki ai.*

* 24:7 24:7 'Oku tñaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: mo te 'ū mahaki faka'auha. * 24:9 24:9

Māt 10:22 * 24:13 24:13 Māt 10:22 * 24:15 24:15 Tān 9:27; 11:31; 12:11 * 24:17 24:17-18 Luke

17:31 * 24:21 24:21 Tān 12:1; Fkhā 7:14 * 24:26 24:26-27 Luke 17:23-24

²⁷ He hangē ko te pā mai 'ia te 'uhilá mei te hahaké, pea ulo 'o a'u ki te hihifó, 'e pehē pē foki te hoko mai 'a te Fanautama te Tangatá.

²⁸ He ko te feitu'u ko ia 'oku 'i ai te 'anga'angá, 'e kátoa ki ai 'ia te fanga 'ikalé foki.*

*Ko te hoko mai 'ia te Fanautama te Tangatá
(Ma'ake 13:24-27; Luke 21:25-28)*

²⁹ "Pea kā 'osi leva 'ia te mamahi 'o te taimi ko iá 'e fakapō'uli te la'aá, pea 'e tuku te māhiná tana huhulú, pea 'e ngangana te 'ū fetu'u mei te langí, pea 'e ngatōtō 'ia te 'ū mālohinga 'o te langí.*

³⁰ Pea 'e toki hā mei te langí 'ia te faka'ilonga 'o te Fanautama te Tangatá; pea 'e toki sí fatafata 'e te 'ū matakali 'o māmani kotoa pē, pea 'e notou toki sisio ki te Fanautama te Tangatá 'oku hoko mai 'i te 'ū 'ao 'o te langí, 'i te mālohi mo te nāunau lahi.*

³¹ Pea 'e Ina fekau atu Tana kau 'āngeló mo te le'o 'o he talupite lahi; pea 'e notou tātaki Tana kakai filí mei te matangi 'e faá, mei te ngata'anga 'e taha 'o te langí 'o a'u ki tonu ngata'anga 'e tahá.

*Ko te ako mei te fu'u fiki
(Ma'ake 13:28-31; Luke 21:29-33)*

³² "Kotou ma'u mei te fiki tonu fakatātaá: kā muimuia tonu muká pea kamata lau, 'oku kotou 'ilo'i leva 'oku ofi 'ia te fa'ahita'u māfaná.

³³ Pehē foki 'ia kōtou, kā kotou mamata ki te 'ū me'a kotoa pē ko iá, pea kotou 'ilo'i kua ofi ia, 'io, kua a'u ki te matapaá.

³⁴ 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'e kailoa 'aupito mole 'ia te to'utangata nei, kae'aua ke hoko 'ia te 'ū me'a ko iá kotoa pē.

³⁵ 'E mole 'ia te langí mo māmani, kā ko Taku 'ū leá 'e kailoa 'aupito mole.

*Ko te kailoa 'ilo'i tonu houá
(Ma'ake 13:32-37; Luke 17:26-30, 34-36)*

³⁶ "Kā ko te me'a ki te 'aho ko iá mo tonu houá, 'oku kailoa 'ilo he taha ki ai; pe ko te kau 'āngelo 'i te langí, pea na'a mo te 'Aló,† ngata pē 'i te Tamaí Toko Taha.

³⁷ Kae hangē ko te taimi 'o Noá, 'e pehē foki te hoko mai 'ia te Fanautama te Tangatá.*

³⁸ He hangē ne'e nofo 'ia te kakai 'i te kuonga ki mu'a 'i te Lōmakí, 'o notou kai mo inu, 'o notou taki taha ma'u hoa pē he foaki 'unoho, 'o a'u ki te 'aho ne'e hū ai 'ia Noa ki te 'a'aké,

³⁹ pea ne'e kailoa he notou 'amanaki 'e taha, kae'aua ke hoko mai 'ia te Lōmakí, 'o 'ave 'ia nātou kotoa pē, 'e pehē foki 'i te hoko mai 'ia te Fanautama te Tangatá.*

⁴⁰ Ko te taimi ko iá, 'e 'i te ngoué he toko ua; 'e 'ave te taha, kae tuku te taha.

⁴¹ 'E 'i ai te ongo fafine 'oku fai te nā momosi koane; 'e 'ave te taha kae tuku te taha.

⁴² Ko ia ai kotou le'o, hē 'oku kailoa kotou 'ilo'i pe ko fea te houa 'e hoko mai ai te kotou 'Alikí.

* **24:28** 24:28 Luke 17:37 * **24:29** 24:29 Ais 13:10; 34:4; 'Isi 32:7; Sioeli 2:10, 31; 3:15; Fkhā 6:12-13

* **24:30** 24:30 Tān 7:13; Sāk 12:10-14; Fkhā 1:7 † **24:36** 24:36 pea na'a mo te 'Aló: 'oku kailoa 'asi 'ia te kupu 'i lea nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi. * **24:37** 24:37 Sēn 6:5-8 * **24:39** 24:39 Sēn 7:6-24

⁴³ Kae kotou 'ilo'i 'eni, kāpau ne'e sinaki mea'i 'e te tangata'alikí pe ko te houa fea 'e ha'u ai 'ia te kaiha'á, pehē ne le'o, 'o kailoa tuku tono falé ke haea.*

⁴⁴ Ko ia ke toka teuteu 'ia kōtou foki, kote'uhí 'e ha'u 'ia te Fanautama te Tangatá 'i te taimi 'oku kailoa kotou 'amanaki ai kiā Iá.

Ko te kau tamaio'alikí

(Luke 12:41-48)

⁴⁵ “Io, ko ai nai he tamaio'alikí lototō mo fai fakapotopotó, 'a ē kua fakanofa 'e tana 'alikí ke pule'i tono kau nofo'angá, mo 'avange te notou me'akai 'i tono taimi totonú?

⁴⁶ 'Oku manū'ia 'ia te tamaio'alikí ko iá, kā ha'u tana 'alikí 'o 'ilo'i 'ona 'oku fai pehē.

⁴⁷ 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'e fakanofa ia 'ona ke pule ki tana 'ū me'á kotoa pē.

⁴⁸ Kae kā pehē 'e te tamaio'alikí kovi ko 'ená 'i tono lotó, “Oku fakatuatuaí mai taku 'alikí ta'aná ha'u,'

⁴⁹ pea hanga leva ia 'o haha 'ia nātou 'oku 'i te kau ngāuē mo iá, pea kai ia mo inu kava mo te kau konaá;

⁵⁰ 'e toki ha'u te 'alikí 'o te tamaio'alikí ko iá 'i te 'aho 'oku kailoa ina tokanga aí, pea mo te houa 'oku kailoa 'ilo 'e ia ki aí,

⁵¹ pea 'e ina fahi ua 'ona, pea tu'utu'uni ke ina 'inasi fakataha mo te kau māluahí. Ko te feitu'u ia 'e toki hoko ai 'ia te tangi mo te fengai'itaki 'o te nifó.

25

Ko te talanoa fakatātā ki te kau tāupo'ou 'e toko hongofulu

¹ “I te taimi ko iá 'e tatau te Pule'anga 'o Hēvani mo te kau tāupo'ou 'e toko hongofulu, 'a ia ne'e notou taki taha to'o tana maama, 'o ō atu ke fakafetaulaki ki te 'alikí ta'ané.*

² Ko te toko nima ko te kau fakavalevale, kā ko te toko nima ko te kau fakapotopoto.

³ Ko te kau fakavalevalé ne'e notou to'o te notou 'ū maamá, kae kailoa 'ave he lolo;

⁴ kā ko te kau fakapotopotó ne'e notou 'ave te lolo 'i te 'ū hiná fakataha mo te notou 'ū maamá.

⁵ Pea 'i te tuai mai 'ia te 'alikí ta'ané, ne'e notou tulemoe kotoa pē 'o momoe.

⁶ Kā 'i te tu'ulapoó ne'e pā mai te kalanga, 'Ko te 'alikí ta'ané 'eni, kotou ō atu 'o fakafetaulaki kiā ia!'

⁷ Toki 'a'ala ake 'ia te kau tāupo'ou kotoa pē, 'o taki taha ngaahi tana maama.

⁸ Pea kole ange te kau fakavalevalé ki te kau fakapotopotó, “Aumai mu'a he motou me'i lolo, he kua tei mate te motou 'ū maamá.’

⁹ Ka ne'e tali ange te kau tāupo'ou fakapotopotó 'o pehē, 'Ka na'a kailoa fe'unga mo mātou mo kōtou fakatou'osi; kotou ō mu'a ki te kau fakataú, 'o fakatau ma'a kōtou.’

¹⁰ Kae lolotonga te notou 'alu mei ai ke fakataú, mo te ha'u te 'alikí ta'ané; pea ko nātou ne'e notou 'osi teuteú ne'e notou ō atu mo ia 'o hū ki te kōtoangá, pea tāpuni 'ia te matapaá.

¹¹ Pea ha'u tōmulu tono toe 'o te kau tāupo'ou, 'o notou pehē, “Alíkí, 'alíkí, to'o kiā mātou!’*’

* 24:43 24:43-44 Luke 12:39-40 * 25:1 25:1 Luke 12:35 * 25:11 25:11-12 Luke 13:25

12 Ka ne'e tali ange 'e ia 'o pehē, "Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'oku kala u 'ilo'i 'ia kōtou!"

13 Ko ia kotou lele'o, hē 'oku kala kotou 'ilo'i tonu 'ahó, pe ko tonu houá.*

Ko te talanoa fakatātā ki te kau tamaio'aliki 'e toko tolu

(Luke 19:11-27)

14 "He ko te Pule'anga 'o Hēvaní 'oku hangē ko te tangata ne'e teu tana 'alu ki muli, pea ne ina ui ange tana kau tamaio'alikí, 'o tuku kiā nātou tana koloá.

15 Ko te toko taha ne ina 'avange ki ai te talēniti 'e nima, pea ua ki te toko taha, pea taha ki te toko taha, 'o fakatatau ki te notou mafai taki taha. Pea 'alu ia ki muli.

16 Pea 'alu leva ia ne'e ma'u te talēniti 'e nimá, 'o ngāue 'aki ia, 'o fakatupu 'aki he nima kehe.

17 Pehē foki mo ia ne'e 'a'ana te uá, ne'e ma'u ia mo he ua kehe.

18 Kā ko ia ne'e ma'u te tahá, ne ina 'alu 'o keli he luu, 'o fufuu'i ai te pa'anga tana 'alikí.

19 Pea fualoa mei á kua ha'u 'ia te 'aliki 'o te kau tamaio'aliki ko iá, 'o vakai'i te notou fakamatala pa'angá.

20 Pea 'unu'unu mai ia ne ina ma'u te talēniti 'e nimá, 'o 'aumai mo he talēniti 'e nima kehe, 'o iange ia, "Alíkí, ne ke tuku mai te talēniti 'e nima; ko 'eni, 'okou ma'u mai mō he nima kehe."

21 Pea me'a mai tana 'alikí, 'Mālō, si'i tamaio'aliki lelei mo lototō. Kua ke lototō 'i tau pule ki te 'ū me'a si'i; 'e au fakanofu 'ou ke pule ki te 'ū me'a lahi. Hū koe ki te fiafia'anga 'o tou 'alikí!"

22 Pea ha'u foki mo ia ne'e 'a'ana te talēniti 'e uá, 'o iange, "Alíkí, ne ke tuku mai te talēniti 'e ua; ko 'eni, 'okou ma'u mai mo he ua kehe."

23 Pea me'a mai tana 'alikí, 'Mālō, si'i tamaio'aliki lelei mo lototō. Kua ke lototō 'i te pule ki te 'ū me'a si'i; 'e au fakanofu 'ou ke pule ki te 'ū me'a lahi. Hū koe ki te fiafia'anga 'o tou 'alikí!"

24 Pea toki ha'u mo ia kua ma'u te talēniti 'e tahá, 'o pehē ange, "Alíkí, ne au 'ilo'i koe ko te tangata faingata'a; 'oku ke utu 'i te me'a ne'e kailoa ke fakaheká, mo toli te me'a ne kailoa ke lulu."

25 Pea u manahē, pea u 'alu 'o fufuu'i tau talēniti 'i te kekelelé. 'Ē, ko 'ena ā tau me'á."

26 Kā ne tali ange tana 'alikí, 'o pehē ange, "Ia te tamaio'aliki pau'u mo fakapikopiko! Ne ke 'ilo'i koá 'okou utu 'ia te me'a ne kala u fakaheká, pea u toli te me'a ne kala u lulu?"

27 Ne'e mei totonu ange ke ke fakahū taku pa'angá ki te pangikeé; pehē kua u ma'u mei ai taku me'á, mo tonu tupú foki, 'i taku ha'u nei."

28 Ko ia kotou to'o te talēniti me'iā ia, 'o 'avange kiā ia 'oku ma'u te hongofulu."

29 He ko ia ko ē 'oku ma'u he me'á 'e 'avange ki ai mo te me'a, pea 'e hulu atu ia; kā ko ia 'oku kailoa ma'ú, na'a mo te me'a 'oku ma'u iá 'e to'o me'iā ia!"*

30 Kae kotou si te tamaio'aliki ta'e'aongá ki te pō'uli 'o tua'aá. Ko te feitu'u ia 'e toki hoko ai 'ia te tangi mo te fengai'itaki 'o te nifó.*

Ko te fakamaau faka'osi

31 "Kae kāpau 'e ha'u 'ia te Fanautama te Tangatá 'i Tono nāunaú, mo te kau 'āngelo kotoa pē, 'e toki nofo Ia 'i Tono taloni lāngilangi'iná.*

* 25:13 25:13 tonu houá: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, te houa 'e ha'u ai 'ia te Fanautama te Tangatá. * 25:29 25:29 Māt 13:12; Ma'ake 4:25; Luke 8:18 * 25:30 25:30 Māt 8:12; 22:13; Luke

13:28 * 25:31 25:31 Māt 16:27; 19:28

³² Pea 'e fakatahataha ki Tono 'a'ó 'ia te kakai kotoa pē; pea 'e vahe'i 'e Ia 'ia nātou, 'o hangē ko te vahe'i he tauhi sipi 'ia te fanga sipí mei te fanga kosí.

³³ Pea 'e Ina fokotu'u te fanga sipí mei Tono to'omata'ú, kā ko te fanga kosí mei Tono to'ohemá.

³⁴ Pea 'e toki folafola te Tu'í kiā nātou 'i Tono to'omata'ú, 'Ōmai kōtou, 'ia te fa'ahinga kua fakamanū'ia 'e Taku Tamái, 'o ma'u 'ia te pule'anga kua teu ma'a kōtou talu te tanupou 'o māmaní.

³⁵ Hē ne Au fiakaia, pea kotou 'aumai Taku kai; ne Au fiainua, pea kotou 'aumai Taku inu; ne Au 'āunofu, pea kotou fakaafe'i 'Oku;

³⁶ ne kailoa Haku kofu, pea kotou fakakofu 'Oku; ne Au mahaki'ina, pea kotou ōmai Toku vakai; ne Au 'i te pilisoné, pea kotou 'a'ahi mai.'

³⁷ Pea 'e toki tali 'ia te kau failelei, 'o pehē, "Alikí, 'anefea he motou 'ilo'i 'Ou 'oku Ke hālofia, pea motou fafanga'i 'Ou? pe fiainua pea motou 'avatu Hau inu?"

³⁸ Pea 'anefea he motou 'ilo'i Koe 'oku Ke 'āunofu, pea motou fakaafe'i, pe ta'ekofu pea motou fakakofu'í?

³⁹ Pea 'anefea he motou 'ilo'i Koe 'oku tengetange, pe ma'ua 'i te pilisoné, pea motou 'a'ahi atu?"

⁴⁰ Pea 'e toki tali te Tu'í, 'o folafola mai, "Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'i te kotou fai pehē ki te si'i taha 'i Toku 'ū tokoua nei, ne'e kotou fai ia kiā Au!"

⁴¹ Pea 'e toki folafola foki Ia kiā natou 'i te to'ohemá, "Alu meiā Au, 'ia kōtou kua mala'ia, ki te afi ta'engata 'ā ē ne'e teuteu ma'a te tēvoló mo tana kau 'āngeló.

⁴² Hē ne Au fiakaia, ka ne'e kailoa kotou 'aumai Haku kai; ne Au fiainua, ka ne'e kailoa kotou 'aumai Haku inu;

⁴³ ne Au 'āunofu, ka ne'e kailoa kotou fakaafe'i 'Oku; ne Au ta'ekofu, ka ne'e kailoa kotou fakakofu'í 'Oku; ne Au mahaki'ina, pea ma'ua 'i te pilisoné, ka ne'e kailoa kotou 'a'ahi mai.'

⁴⁴ Pea 'e toki tali mo nātou, 'o pehē, "Alikí, ne 'anefea he motou 'ilo'i 'Ou 'oku Ke hālofia, pe fiainua, pe 'āunofu, pe ta'ekofu, pe tengetange, pe ma'ua 'i te pilisoné, 'o kailoa motou tokoni atu?"

⁴⁵ Pea 'e toki tali ange Ia kiā nātou, 'o pehē, "Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, ko te kailoa kotou fai pehē ki te si'i taha 'o Toku 'ū tokoua nei, ko te kailoa kotou fai ia kiā Au."

⁴⁶ Pea 'e 'alu atu 'ia nātou nei ki te tautea ta'engatá; kā ko te kau failelei ki te ma'uli ta'engatá.*

26

Ko te feinga ke tāmata'i 'ia Sīsū

(Ma'ake 14:1-2; Luke 22:1-2; Sione 11:45-53)

¹ Pea kua faka'osi 'e Sīsū Tana 'ū akonaki kotoa pē, pea iange Ia ki Tana kau akó,

² "Oku kotou 'ilo'i kā 'osi ange te 'aho 'e ua pea hoko 'ia te Pāsová, pea 'e tukuange ai 'ia te Fanautama te Tangatá ke kalusefai."*

³ Pea toki fakataha 'ia te hau'aliki taula'alikí, mo te kau mātu'a 'o te kakai 'Isilelí, ki te loto'ā 'o te Taula'aliki Lahí, 'a ē 'oku hingoa ko Kaiafasí.

⁴ Pea ne'e notou fa'ufa'u ke puke fakafufū 'ia Sīsū, 'o tāmata'i.

* 25:46 25:46 Tān 12:2 * 26:2 26:2 'Eki 12:1-27

5 Ka ne'e notou pehē, “Aua na'a fai lolotonga te katoangá, na'a 'i ai he maveuveu 'i te kakai.”

Ko te tākai lolo 'i Pētani
(Ma'ake 14:3-9; Sione 12:1-8)

6 Pea 'i te kei nofo 'ia Sisū 'i Pētani, 'i te fale 'o Saimone ko te kiliá,
7 ne'e ha'u he fafine, mo tana hina 'alapasita, ne'e fonu 'i te lolo tākai mahu'inga lahi 'aupito, 'o ina lilingi ki Tono fofongá, lolotonga Tana nofo 'i te kai.*

8 Pea 'i te sio ki ai 'ia te kau akó ne'e notou 'ita, 'o notou pehē, “Ko te ā kua maumau 'i ai 'eni?”

9 He kápau ne'e fakatau atu ia, ne'e mei ma'u ai he pa'anga lahi ke foaki ki te masivá!”

10 Ka ne'e mea'i 'e Sisū te notou laú, 'o iange 'e Ia kiā nātou, “Ko te ā 'oku kotou fakamamahi ai ki te fafiné? He ko te ngāue lelei kua fai 'e ia kiā Aú.

11 Ko te me'a ki te masivá 'e kotou feangai ai pē mo nātou; kā 'e kailoa kotou feangai ai pē mo Au.*

12 He ko tana lilingi te lolo nei ki Toku sinó, ko ta'aná fai ke teuteu'i Toku 'anga'angá ki fa'itoka.

13 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, ko te feitu'u kotoa pē 'i māmani 'e malanga 'aki ai 'ia te ongoongolelei ko 'eni, 'e lea 'aki ai fokí 'ia te me'a ne'e fai 'e te si'i fafine nei, ko te fakamanatu kiā ia.”

Ko te loto 'e Siutasi ke lavaki'i 'ia Sīsuú
(Ma'ake 14:10-11; Luke 22:3-6)

14 Ko te taimi ko iá ne'e 'alu ki te kau taula'aliki lahi he toko taha 'i te kau hongofulu mā uá, ko Siutasi 'Isikaliote, ¹⁵ 'o 'eke ange, “Ko te ā 'e kotou 'aumai ma'akú ka u lavaki'i Ia kiā kotou?” Pea notou alea mo ia ke kongá siliva 'e tolungofulu.*

16 Pea mei te taimi ko iá ne ina kumi faingamālie ai ke lavaki'i 'Ona.

Ko te kai Pāsova 'a Sīsū mo Tana kau akó
(Ma'ake 14:12-21; Luke 22:7-13, 21-23; Sione 13:21-30)

17 Pea 'i te 'uluaki 'aho 'o te Mā Ta'e Lēvani, ne'e ōmai te kau akó kiā Sīsū, 'o 'eke ange, “Ko fea he feitu'u 'oku Ke loto ke motou teuteu'i ai Ma'au 'ia te Pāsová?”

18 Pea pehē ange Ia, “Ō pē ki te koló he 'e 'i ai he tangata, 'o iange ki ai, “Okou pehē mai 'e te 'Alikí, “Kua hoko mai 'eni Toku taimí, pea 'e Au fai 'i tou falé 'ia te Pāsová mo Taku kau akó.””

19 Pea ne'e fai 'e te kau akó 'o hangē ko te fekau 'e Sīsū kiā nātou, 'o notou teuteu 'ia te Pāsová.

20 Pea 'i te afaifi pō'ulí ne'e nofo ifo Ia ke kai, fakataha mo te kau hongofulu mā uá.

21 Pea 'i te lolotonga te notou kai ne'e pehē ange Ia, “Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, ko te toko taha 'iā kōtou 'e ina lavaki'i 'Okú.”

22 Pea notou loto mamahi 'aupito, 'o notou kamata lea kiā Ia tāutaha, “Okú kailoa ko au 'apē, 'Alikí?”

23 Pea iange Ia, 'o pehē, “Ko ia ko 'ē 'e velo fakataha mo Au tonó nimá ki te tisí, ko ia ia 'e lavaki'i 'Okú.*

* 26:7 26:7 Luke 7:37-38 * 26:11 26:11 Teu 15:11 * 26:15 26:15 Sák 11:12 * 26:23 26:23 Saame 41:9

24 'Oku mo'oni ko te mole 'ia te Fanautama te Tangatá 'oku hangē ko ia kua tohi Ma'aná, kae pohoē 'ia te tangata 'e lavakí'i 'Oná! Ne ngutuhua ange ki te tangata ko iá kápau ne'e kailoa fanau 'i 'ona."

25 Pea tali 'e Siutasi, 'a ia ne ina lavakí'i Iá, 'o pehē, "Ko au nai ia, Lāpai?"
Pea iange Ia ki ai, "Ko ia pē kua ke lea 'akí."

Ko te 'ohomohe 'a te 'Alikí

(Ma'ake 14:22-26; Luke 22:14-23; 1 Kolinitō 11:23-25)

26 Pea 'i te lolotonga te notou kaí, ne'e to'o 'e Sisū he fe'i mā, 'o tāpuaki'i, mo pakipaki, 'o tufatufa ki te kau akó, mo pehē, "To'o 'o kai; ko Toku sinó 'eni."

27 Ne'e to'o 'e Ia mo he ipu, 'o fai he fakafeta'i, 'o 'avange kiā nātou, mo pehē, "Kotou inu kotoa pē mei ai;

28 he ko Toku totó 'eni, ko te toto 'o te fuakavá,* 'a ia 'oku lilingi kote'uhí ko te tokolahí, ke lava ai te fakamolemole angahalá.*

29 Kā 'Okou tala'i atu kiā kōtou, ngata heni, 'e kailoa 'aupito ke Au toe inu mei te fua ko 'eni 'o te vainé, 'o a'u ki te 'aho 'e Au toki inu ai ia kua fo'ou fakataha mo kōtou 'i te pule'anga 'o Taku Tamai."

30 Pea kua fai te notou hiva himi, pea notou toki ō ake ki te ma'unga ko 'Ōlivé.

Ko te tukupā 'a Pitá

(Ma'ake 14:27-31; Luke 22:31-34; Sione 13:36-38)

31 Pea toki pehē 'e Sisū kiā nātou, "E kotou tūkia kotoa pē 'iā Au 'i te pō nei. He kua tohi, "E Au taa'i te tauhí, pea 'e mavetevete 'ia te fanga sipí.*

32 Kae 'osi ange Taku toetu'ú, 'e Au mu'amua 'iā kōtou ki Kāleli.*

33 Kae tali ange 'e Pita kiā Ia, "Neongo 'e tūkia kotoa pē 'iā Koe, kā ko au, 'e kailoa 'aupito ke au tūkia 'o ta'engata."

34 Pea iange 'e Sisū kiā ia, "Okou tala mo'oni atu kiā koe, ko te pō nei, 'i te he'iki ai 'u'ua te moá, kua tu'a tolu ta'aú fakafisinga'i 'Oku."

35 Pea iange 'e Pita kiā Ia, "E kailoa 'aupito ke au fakafisinga'i 'Ou, neongo 'e iku ki taku mate fakataha mo Koe." Pehē foki mo te lau Tana kau akó kotoa pē.

Ko te lotu 'a Sisū 'i Ketisemani

(Ma'ake 14:32-42; Luke 22:39-46)

36 Pea toki ha'u ai 'ia Sisū mo nātou ki te feitu'u 'oku ui ko Ketisemani, pea pehē ange Ia ki Tana kau akó, "Kotou nofo heni, kae Au 'alu ki hē 'o lotu."

37 Pea ne Ina 'ave 'ia Pita, mo te ongo foha 'o Sēpetí, pea ne'e kamata ke mamahi Tono lotó 'o hoha'a lahi.

38 Pea iange 'e Ia kiā nātou, "Oku mamahi lahi Toku laumalié, 'o hangē kā maté. Kotou tatali 'i heni, ke tou le'o mo Au."

39 Pea 'alu si'i atu Ia, 'o fo'oifo ki Tono fofongá, mo lotu 'o pehē "E Tamai, kápau 'e lava, pea 'ave te ipu nei meiā Au. Kā neongo ia, kae'aua na'a fai ki Toku lotó, kā ki To'ou pē finangalo."

40 Pea ha'u Ia ki te kau akó, 'o 'ilo'i nātou 'oku notou momoe; pea iange Ia kiā Pita, "Oku pehē koā te kotou ta'elava ke 'a'ala mo Au 'o houa 'e taha?"

41 Le'o pē mo lotu, ke 'aua na'a kotou hū ki te 'ahi'ahi. 'Oku loto pē 'ia te laumalié ke fai, kā 'oku vaivai 'ia te kakanó."

* 26:28 26:28 fuakavá: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihí, Fuakava Fo'ou. * 26:28 26:28 'Eki 24:8;

Sel 31:31-34 * 26:31 26:31 Sāk 13:7 * 26:32 26:32 Māt 28:16

42 Pea toe 'alu Ia ko tonou tu'a uá, 'o lotu, 'o pehē, “E Tamai, kāpau 'e kailoa lava ke 'ave te ipu nei meiā Au, kā 'i Ta'akú pē inu, pe'i fai pē To'ou finangalo.”

43 Pea toe ha'u Ia 'o 'ilo'i 'ia nātou 'oku notou kei momoe pē, he kua notou ongosia 'aupito.

44 Pea ne Ina tuku pē 'ia nātou, 'o toe 'alu ko tonou tu'a tolú ke lotu, 'o toe fai 'aki pē 'ia te lea ko iá.

45 Pea toki ha'u Ia ki te kau akó, 'o pehē kiā nātou, “Kotou momoe ai pe ā 'eni mo mālōlō. 'Ē, kua ofi 'ia te taimí ke lavaki'i ai 'ia te Fanautama te Tangatá ki te kau angahalá.

46 Kotou tutu'u ake, kae tou ō; vakai, kua ofi mai Toku lavakí!”

Ko te puke 'o Sīsúú

(Ma'ake 14:43-50; Luke 22:47-53; Sione 18:3-12)

47 Pea 'i te lolotonga Tana kei leá, tā 'oku ha'u 'ia Siutasi, ko te taha 'o te kau hongofulu mā uá, pea ha'u mo ia he fu'u kakai tokolahi mo te 'ū heletā mo te 'ū 'akau, ko te ōmai mei te kau taula'aliki lahí, mo te kau mātu'a 'o te kakai.

48 Pea ko ia ne ina lavaki'i Iá ne ina tuku kiā nātou he faka'ilonga, 'i tana pehē, “Ko Ia ko 'ē 'e au 'uma ki Aí, ko Ia ia, kotou puke'i 'Ona.”

49 Pea ha'u leva ia kiā Sīsū, 'o pehē, “Ēī, Lāpai!” mo 'uma kiā Ia.

50 Pea iange 'e Sīsū ki ai, “Siana, ko te ā te me'a kua ke ha'u ai?”†

Pea toki 'unu mai 'ia te kakai, 'o ala mālohi kiā Sīsū, 'o puke'i 'Ona.

51 Pea vakai, ko te toko taha 'ia nātou ne'e kau mo Sīsúú ne'e unuhi ia tana heletaá, 'o taa'i te tamaio'aliki 'a te Taula'aliki Lahí, 'o tu'usi tonou lau'i talingá.

52 Pea pehē ange 'e Sīsū kiā ia, “Fakafoki tau heletaá ki tonou 'ai'angá; he ko nātou kotoa pē 'oku ala ki te heletaá 'e notou mate 'i te heletā.

53 He 'oku ke pehē koā 'oku faingata'a kiā Au ke kole ki Taku Tamai, ke 'aumai he kongakau 'angelo 'e hongofulu mā ua, pe lahí ake?

54 Kae fakamo'oni fefe'aki ai 'ia te 'ū Folafolá, 'a ia 'oku fakahaa'i ai kua pau ke hoko 'ia te 'ū me'a nei?”

55 Pea toki lea 'e Sīsū ki te kakai, “Ko te kotou ōmai mo te heletā mo te 'akau ke puke 'aki 'Okú, hangē ko he kaiha'á! Ko te 'aho kotoa pē mo Taku nofo 'i te Temipalé 'o faiaiko, kā ne kailoa kotou puke'i ai 'Oku.*

56 Kā kua hoko 'ia te 'ū me'a 'eni kotoa pē, kote'uhí ke fakamo'oni ki te 'ū Folafolá 'a te kau palōfitá.”

Pea ne'e toki si'aki 'Ona 'e te kau akó kotoa pē, 'o notou hola.

Ko tonou faka'eke'eke 'o Sīsúú

(Ma'ake 14:53-65; Luke 22:54-55, 63-71; Sione 18:13-14, 19-24)

57 Pea ko nātou ne'e puke 'ia Sīsúú ne'e notou taki ange 'Ona kiā Kaiafasi ko te Taula'aliki Lahí, pea ne'e fakataha ki ai 'ia te kau sikalaipé mo te kau mātu'á.

58 Ka ne'e mulimuli atu kiā Ia 'ia Pita mei te mama'ó, 'o a'u ki te loto'á 'o te Taula'aliki Lahí, pea hū ia ki loto, 'o nofo mo te kau le'o Temipalé ke vakai ki te me'a 'e hokó.

59 Pea ko te kau taula'aliki lahí, mo te Sanetalimí kotoa pē, ne'e notou fiu tonou kumi he kau fakamo'oni lohí ke tukuaki'i 'aki 'ia Sīsū, ke notou tāmata'e'i ai Ia;

60 ka ne'e kailoa notou ma'u, neongo ne'e ha'u 'ia te kau fakamo'oni lohí tokolahi. Kā ne faifaí pea tu'u mai he toko ua

† 26:50 26:50 Siana, ko te ā te me'a kua ke ha'u ai? ko ia pe 'Ai ke vave, kaume'a. * 26:55 26:55 Luke 19:47; 21:37

61 'o nā pehē, “Ne'e lau 'e te siana nei, “Oku faingafua kiā Au ke vete 'ia te Fale Tapu 'o te 'Atuá, 'o toe langa 'i te 'aho 'e tolu.’ ”*

62 Pea tu'u 'ia te Taula'aliki Lahí, 'o pehē kiā Ia, “Oku kailoa koā Hau tali ki te me'a 'oku talatalaaki'i ai 'Ou mei te kau tangata nei?”

63 Ka ne'e longo pē 'ia Sīsū ia.

Pea toe lea 'ia te Taula'aliki Lahí, 'o pehē ange, “Okou fekau kiā Koe 'i te 'Atua ma'ulí, ke Le lea mo'oni mai pe ko te Kalaisí Koe, ko te 'Alo 'o te 'Atuá!”

64 Pea tali ange 'e Sīsū kiā ia, “Ko ia pē. Kā 'Okou tala'i atu kiā kōtou, 'e kotou mamata 'āmuli ki te Fanautama te Tangatá, 'oku nofo ki te nima to'omata'u 'o te 'Atua Māfima'í, pea 'e hoko mai Ia 'oku heka ki te 'ū 'ao 'o te langí.”*

65 Pea ne'e toki hae ifo 'e te Taula'aliki Lahí tono kofú, 'o pehē, “Kua Ina lea fia 'Atua; kote'uma'aki te tou toe kumi fakamo'oni? Ko 'eni kua kotou toki fanongo ki te lea fia 'Atuá.*

66 Ko te ā te kotou laú?”

Pea notou tali 'o pehē, “Oku totonu Ia ke mate!”

67 Pea notou toki 'anuhi Tono fofongá, mo tuki'i Ia. Pea sipi'i 'Ona he 'ihi,*

68 'o notou pehē, “E Kalaisi, mate mai pe ko ai ne'e sipi'i 'Oú?”

Ko te fakafisinga'i 'e Pita 'ia Sīsú

(Ma'ake 14:66-72; Luke 22:56-62; Sione 18:15-18, 25-27)

69 Pea ne'e nofo 'ia Pita 'i tu'a 'i te loto'aá. Pea ha'u kiā ia he fafine kaunanga, 'o pehē, “Ko koe foki ne ke 'iā Sīsū mei Kāleli.”

70 Pea fakafisi ia 'i te 'ao 'o nātoú kotoa pē, mo pehē ange, “Oku kailoa kita 'ilo'i 'ia te me'a 'oku ke lea ki ai.”

71 Pea kua 'alu ia ki te fale hū'angá, pea ne'e sio kiā ia he fafine 'e taha, pea iange ia kiā natou ne'e notou 'i ai, “Ko te siana nei foki ne'e 'iā Sīsū mei Nāsaleti.”

72 Pea toe fakafisi ia, mo fuakava, “Oku kailoa 'ilo'i 'e kita 'ia te tangatá!”

73 Pea toe si'i atú ne'e ōmai kiā ia 'ia nātou ne'e tutu'u 'i ai, 'o notou pehē ange kiā Pita, “Ē, 'oku mo'oni pē 'oku ke kau foki ki te fa'ahinga ko iá; he 'oku 'ilonga ia mei te fasi 'o tau leá.”

74 Pea toki hanga ia, 'o tuki mo fuakava, “Oku kailoa 'aupito ha'akú 'ilo kau ki te Tangatá.”

Pea ne'e 'u'ua leva 'ia te moá.

75 Pea manatu'i ai 'e Pita 'ia te lea 'a Sīsú, 'a ia ne'e pehē, “I te he'iki ai 'u'ua te moá, kua tu'a tolu ta'aú fakafisinga'i 'Oku.” Pea 'alu leva ia ki tua'ā, 'o tangi mamahi.

27

Ko te taki 'o Sīsū kiā Pailató

(Ma'ake 15:1; Luke 23:1-2; Sione 18:28-32)

1 Pea 'i te pongipongi aké, ne'e alea'i 'e te kau taula'aliki lahí kotoa pē mo te kau mātu'a 'o te kaka'i he me'a ke notou tāmata'i ai 'ia Sīsū.

2 Pea notou toki ha'i Ia, 'o 'ave kiā Pailato ko te kōvaná.

Ko te tāmata'i pē 'e Siutasi iá

(Ngāue 1:18-19)

* 26:61 26:61 Sione 2:19

* 26:64 26:64 Saame 110:1; Tān 7:13

* 26:65 26:65-66 Lev 24:16

* 26:67 26:67 'Ais 50:6

³ Pea 'i te toki 'ilo'i 'e Siutasi ko Tono lavakí, tā kua fakamāumatea Iá, ne'e fakatomala ia, 'o toe 'aumai 'e ia 'ia te konga siliva 'e tolungofulú ki te kau taula'aliki lahi mo te kau mātu'á,*

⁴ 'o pehē ange, "Kua u fai angahala, he kua u lavaki'i ke mate 'ia te toto ta'ehalaia."

Ka ne'e tali ange 'e nātou, "He 'oku motou kau ai? 'Oku 'iā koe pē ia!"

⁵ Pea ne ina laku atu 'ia te 'ū konga silivá ki te Fale Tapú, pea toki 'alu ia 'o tautau pē 'ona.

⁶ Pea to'o mai 'e te kau taula'aliki lahi 'ia te 'ū konga silivá 'o notou pehē, "Oku kala ngafua ke sī 'eni ki te pa'anga 'o te Temipalé, he ko te totongi toto."

⁷ Pea ne'e notou alea ke fakatau 'aki ia 'ia te 'api 'o te tufunga ipu 'umeá mo'o fa'itoka 'o te kakai mei muli.

⁸ Ko te 'uhinga ia tonou ui 'o te 'api ko iá ko 'Api Toto, 'o a'u ki te 'aho nei.

⁹ Pea ne'e toki fakamo'oni 'eni ki te me'a ne'e folafola 'aki 'iā Selemaia ko te palōfitá, 'o pehē, "Pea ne'e notou to'o 'ia te konga siliva 'e tolungofulu, ko te mahu'inga 'o Ia ne'e fakatau, 'a ia ne'e notou fua tonou mahu'ingá kote'uhí ko te kakai 'Isileli;

¹⁰ 'o totongi 'aki ia 'ia te 'api 'o te tufunga ipu 'umeá, 'o hangē ko te tu'utu'uni 'a te 'Alikí kiā au."*

Ko te fakafehu'i 'e Pailato 'ia Sīsū

(Ma'ake 15:2-5; Luke 23:3-5; Sione 18:33-38)

¹¹ Pea ne'e tu'u 'ia Sīsū 'i te 'ao 'o te kōvaná. Pea fehu'i ange 'e te kōvaná kiā Ia, 'o pehē, "Ko Koe 'ia te Tu'i 'o te kakai Siú?"

Pea pehē ange 'e Sīsū ki ai, "Ko ia pē."

¹² Pea 'i tonou talatalaaki'i 'Ona 'e te kau taula'aliki lahi mo te kau mātu'á, ne'e longo pē Ia.

¹³ Pea toki me'a 'e Pailato kiā Ia, "Oku kala Ke tokanga koā ki te 'ū me'a kua notou faka'ilo kau kiā Koé?"

¹⁴ Ka ne'e kailoa toe tali ange Ia he mama'i lea 'e taha, ko ia ne'e ofo 'aupito 'ia te kōvaná.

Ko te tautea mate 'o Sīsū

(Ma'ake 15:6-15; Luke 23:13-25; Sione 18:39–19:16)

¹⁵ Pea ko te anga 'o te kōvaná, kā hoko he katoanga, 'e vete ange ia he pōpula, he toko taha 'e loto ki ai 'ia te kakai.

¹⁶ Pea ne'e 'i ai he pōpula ongoongoa, ne'e ui ko Palāpasa.

¹⁷ Pea 'i te notou fakataha mai, ne'e pehē 'e Pailato kiā nātou, "Ko ai 'oku kotou loto ke au vete atú? 'Ia Palāpasa, pe ko Sīsū, 'a ē 'oku ui ko te Kalaisi?"

¹⁸ He ne'e 'ilo'i 'e ia ko te meheká pē ne'e notou tukuange ai 'Ona kiā iá.

¹⁹ Pea 'i tana nofo ifo ki te nofo'anga fakamaau, ne'e fekau ange tonou malí 'o pehē, "Aua na'a ke kau he me'a ki te Tangata Mā'oni'oni nā, he ne au hoha'a lahi 'ane hengihengi 'i taku misi ko te me'a 'iā Ia."

²⁰ Pea ko te kau taula'aliki lahi mo te kau mātu'á ne'e notou fakaloto'i te kakai ke notou kole ke tukuange mai 'ia Palāpasa, kae tāmata'i 'ia Sīsū.

²¹ Pea toe me'a 'ia te kōvaná, 'o pehē kiā nātou, "Ko ai 'i te ongo me'a nei 'oku kotou loto ke au vete atú?"

Pea notou pehē, "Ko Palāpasa!"

²² Pea pehē 'e Pailato kiā nātou, "Pea ko te ā 'e au fai kiā Sīsū 'a ē 'oku ui ko te Kalaisi?" Pea notou kaikaila kotoa pē, "Kalusefai Ia!"

* 27:3 27:3-8 Ngā 1:18-19 * 27:10 27:9-10 Sāk 11:12-13

23 Pea pehē ange ia, “He ko te ā Ha'aná kovi kua fai?”

Ka ne'e 'ā'āsili ai te notou kalangá, “Kalusefai Ia!”

24 Pea 'i te vakai 'e Pailato, 'oku kailoa lava hana me'a, kā 'e faifai pea hoko he maveuveú, ne'e to'o ia he vai, 'o fanofano 'i te 'ao 'o te kakaí, mo pehē ia, “Oku 'ata'atā 'ia kita ia mei te toto 'o te Tangata mā'oni'oni nei, 'oku 'iā kōtou ia.”*

25 Pea lea 'ia te kakaí kotoa pē, 'o notou pehē, “Tuku To'onó toto ke 'eke kiā mātou mo te motou fānaú!”

26 Pea toki vete ange ia 'ia Palāpasa kiā nātou, kae kau'imaea'i 'ia Sīsū, 'o toki tukuange 'Ona ke kalusefai.

Ko te manuki'i 'e te kau sōtiá 'ia Sīsuú

(Ma'ake 15:16-20; Sione 19:2-3)

27 Pea toki 'ave 'e te kau tau 'a te kōvaná 'ia Sīsū ki te Palasí, 'o notou tñaki te vāhenga taú kotoa pē ki ai.

28 Pea notou vete Tono kofú, 'o 'ai kiā Ia he pulupulu kula 'aho'aho.

29 Pea notou fī he kalauni talatala, 'o 'ai ki Tono fofongá, pea notou 'ai he va'a kaho ki Tono nima to'omata'ú. Pea notou toki tū'ulutui 'i Tono 'aó, 'o toutou luma kiā Ia, 'o pehē, “Ēi, Tu'i 'o te kakai Siú!”

30 Pea notou 'anuhi Ia, 'o to'o 'ia te va'a kahó, 'o toutou taa'i 'aki Tono fofongá.

31 Pea 'osi ange te notou va'inga'aki Iá, ne notou to'o meia Ia 'ia te pulupulú, pea notou 'ai kiā Ia Tono kofu 'O'oná, 'o notou taki atu 'Ona ke kalusefai.

Ko tonu kalusefai 'o Sīsuú

(Ma'ake 15:21-32; Luke 23:26-43; Sione 19:17-27)

32 Pea 'i te notou 'alu atu ki tua'aá, ne'e notou 'ilo'i ai he tangata Sailine, ko tonu hingoá ko Saimone, 'o notou fekau'i ia ke fua Tono kolosí.

33 Pea 'i te notou a'u ki te feitu'u 'oku ui ko Kolokota, (ko tonu 'uhingá, ko te feitu'u 'o te 'ulupoko.)

34 ne'e notou 'avange kiā Ia he uaine kua hu'i 'aki te 'ahu, ke inu; kā 'i Tana kamata 'ahi'ahi'í, ne'e kala Ina loto ke inu.*

35 Pea ne'e notou kalusefai Ia, pea notou tufa 'aki te talotalo Tono 'ū kofú.*

36 Pea notou nofo ifo 'i ai 'o le'ohi Ia.

37 Pea ne'e notou 'ai ki lunga 'i Tono funga fofongá te 'uhinga 'o Tono tauteá, 'a ia ne'e tohi ai 'o pehē, “KO SÍSŪ 'ENI KO TE TU'I 'O TE KAKAI SIU.”

38 Pea ne'e kalusefai fakataha mo Ia he ongo kaiha'a, ko te taha mei to'omata'u mo te taha mei to'ohema.

39 Pea ko te kakai ne'e ō ange ne'e notou manuki ki Ai, mo kalokalo te notou 'ulú,*

40 'o notou pehē, “Ia Koe 'oku holoki Fale Tapu 'o langa 'i te 'aho 'e tolú, 'ē, fakahaofi 'Ou! Kāpau ko te 'Alo Koe 'o te 'Atuá, pe'i 'alu ifo mei te kolosí!”*

41 Pehē foki mo te kau taula'aliki lahí mo te kau sikalaipé mo te kau mātu'á ne'e notou manuki'i 'Ona,

42 'o pehē, “Ne Ina fakahaofi 'ia te kakai kehé; kā 'oku kailoa lava Ia ke fakahaofi 'Ona! Ko te Tu'i 'Isilelí takua 'eni; tuku ke Ina 'alu ifo leva mei te kolosí, pea 'e motou tui kiā Ia!

* 27:24 27:24 Teu 21:6-9 * 27:34 27:34 Saame 69:21 * 27:35 27:35 Saame 22:18 * 27:39 27:39 Saame 22:7; 109:25 * 27:40 27:40 Māt 26:61; Sione 2:19

⁴³ Ne'e falala takua Ia ki te 'Atuá, pe'i tuku ke fakahaofi 'Ona 'e te 'Atuá, 'o kāpau 'oku 'ofa mai kiā Ia. Hē ne Ina pehē takua, 'Ko te 'Alo 'o te 'Atuá 'ia Au.' „*“

⁴⁴ Ne pehē foki mo tono manuki'i 'e te ongo kaiha'a ne'e kalusefai fakataha mo Iá.

Ko te pekia 'a Sīsuú

(Ma'ake 15:33-41; Luke 23:44-49; Sione 19:28-30)

⁴⁵ Pea ne'e tō he pō'uli ki te fanuá fuli pē mei te ho'atā mālié 'o a'u ki te tolu afiafi.

⁴⁶ Pea fe'unga nai mo te tolu afiafi ne'e kalanga le'o lahi 'ia Sīsū, 'o pehē, “‘Īlai, ‘Īlai, lama sapatatani?”, ko tono 'uhingá, “‘E Toku 'Atua, 'e Toku 'Atua, ko te ā kua Ke si'aki ai 'Okú?”*“

⁴⁷ Pea ko te 'ihi 'iā nātou ne'e tutu'u 'i aí, 'i te notou fanongo ki aí ne'e notou pehē, “Tā 'oku ui 'ia te Siana nei kiā 'Ilaisiá!”

⁴⁸ Pea lele leva he notou toko taha, 'o to'o he oma, 'o unu 'i te vinika, 'o hunuki 'aki he va'a kaho, 'o 'avange ke inu 'e Ia.*

⁴⁹ Kae pehē mai tono toé, “‘Ē, tou vakai pe 'e ha'u 'ia 'Ilaisiá 'o fakahaofi 'Ona.”

⁵⁰ Pea toe kalanga 'ia Sīsū 'o le'o lahi, 'o Ina tukuange Tono laumālié.

⁵¹ Pea vakai, ko te puipui 'o te Fale Tapú ne'e mahaeua mei lunga ki lalo. Pea ne'e mofuiké 'ia te fanuá, pea mafahifahi 'ia te 'ū makatu'ú;*

⁵² pea matangaki 'ia te 'ū fanualotó, pea ne'e fokotu'u te 'anga'anga 'o te kakai mā'oni'oni 'ihi ne'e momoe 'i aí,

⁵³ pea notou ha'u mei te 'ū fanualotó hili ange te toetu'u 'a Sīsuú, 'o notou 'alu ki te Kolo Tapú, 'o notou hā ki te 'ihi.

⁵⁴ Pea ko te senitulió, mo nātou ne'e kau mo ia 'i tono le'ohi 'o Sīsuú, 'i te notou vakai ki te mofuiké, mo te 'ū me'a kehekehe ne'e hokó, ne'e notou 'ilifia 'aupito, 'o notou pehē, “Tā ne'e mo'oni pē, ko te 'Alo 'eni 'o te 'Atuá!”

⁵⁵ Pea ne'e nofo 'i ai he kau fafine, 'o notou sisio mai mei te mama'ó; ko te fa'ahinga ne'e mulimuli kiā Sīsū mei Kāleli ke tauhi kiā Ia.*

⁵⁶ Ko te notou 'ihi ko Mele mei Makitalá, mo Mele ko te fa'ē 'a Sēmisi mo Siosé, pea mo te fa'ē 'a te ongo foha 'o Sēpetí.

Ko te telio 'o Sīsuú

(Ma'ake 15:42-47; Luke 23:50-56; Sione 19:38-42)

⁵⁷ Pea 'i tana afiafi ifó, ne'e 'alu ange he tangata koloa'ina mei 'Alematea; ko tono hingoá ko Siosifa, pea ko te toko taha foki ia ne'e ako 'iā Sīsū.

⁵⁸ Pea 'alu ia kiā Pailato, 'o kole te sino 'o Sīsuú; pea toki fekau 'e Pailato ke 'avange ia.

⁵⁹ Pea 'ave 'e Siosifa 'ia te 'anga'angá, 'o teu 'aki he tupenu mahu'inga mo ma'a,

⁶⁰ pea toki fakatakoto Ia 'i tono fanualoto fo'ou 'o'oná, 'a ia kua ina foa 'i te loto maká. Pea ne ina fakateka he fu'u maka 'o songo 'aki 'ia te fanualotó, pea toki 'alu.

⁶¹ Ka ne'e nofo ai pē 'ia Mele mei Makitalá mo te Mele 'e tahá, 'o fehanga-hangai mo te fa'itoká.

Ko te le'ohi 'o te fanualotó

* 27:43 27:43 Saame 22:8 * 27:46 27:46 Saame 22:1 * 27:48 27:48 Saame 69:21 * 27:51 27:51

'Eki 26:31-33 * 27:55 27:55-56 Luke 8:2-3

62 Pea a'u ki te 'aho 'e tahá, ko te Sāpate ia, ne'e fakataha te kau taula'aliki lahi mo te kau Fālesí kiā Pailato,

63 'o notou pehē, "Alikí, 'oku motou manatu'i ne'e lau 'e te siana kākā ko 'enā 'i Tana kei ma'ulí, 'o pehē, 'Hili te 'aho 'e tolu 'e Au toetu'u.*"

64 Ko ia ke ke fekau mu'a ke malu'i te fanualotó, 'o a'u ki tonu tolu 'o te 'ahó, na'a faifai angé kua ómai Tana kau akó, 'o kaiha'asi Ia, 'o notou tala ki te kakai, kua toetu'u Ia mei te maté; pea 'e 'ange'ange te lohi ki mu'á 'i te lohi ki mulí!"

65 Pea iange 'e Pailato kiā nātou, "Ko 'ena te kau le'ó; kotou ó 'o fai te kotou lelei tahá, 'i tonu malu'i te fanualotó."

66 Pea ne'e notou ó 'o ngaahi ke malu 'ia te fanualotó, pea notou sila'i foki mo te maká, pea tuku ki ai mo te kau le'ó.

28

Ko te toetu'u 'a Sísuú

(Ma'ake 16:1-8; Luke 24:1-12; Sione 20:1-10)

1 Pea 'i te faka'osi 'o te Sāpaté, pea kamata mafoa mai te ata 'o te fu'aki 'aho 'o te uiké, ne'e ó 'ia Mele mei Makitalá mo te Mele 'e tahá ke vakai 'ia te fa'itoká.

2 'Ohovalé pē kua tō he fu'u mofuike, he ne'e 'alu ifo mei te langí he 'āngelo 'a te 'Alikí, 'o teka'i mai te maká, 'o hekaheka 'i ai.

3 Pea ne'e hangē tana hā mai ko te tapa te 'uhilá, pea ne'e hinapaki tonu kofú 'o hangē ko te sinouí.

4 Pea ne'e tete 'ia te kau le'ó 'i te notou manahē kiā iá, 'o hangē kā notou maté.

5 Pea lea ange te 'āngeló ki te ongo fafiné, "Aua 'e kulā manahē; hē 'okou 'ilo'i ko te kulā kumi 'ia Sísu, 'a ē ne'e kalusefai.

6 'Oku kailoa 'i heni Ia, he kua Ina toetu'u, 'o hangē ko Tana me'á. Kulā ómai 'o sio ki te feitu'u ne'e takoto ai 'ia te 'Alikí.

7 Pea kulā ó leva ke vave 'o tala ki Tana kau akó, 'Kua toetu'u Ia mei te pekiá; pea ko 'eni 'oku mu'amua 'ia 'iā kōtou ki Kāleli; pea 'e kotou mamata kiā Ia 'i ai.' Ko 'eni 'okou tala'i atu kiā kōlua."

8 Pea nā ó leva mei te fanualotó, kua nā manahē mo te fiafia lahi; 'o nā felele'i ke fei mo tala ki Tana kau akó.

9 Pea 'ohovalé pē,* kua fakafetaulaki mai 'ia Sísu kiā nāua, 'o Ina me'a mai, "Mālō te kulā lelei!" Pea ó atu 'ia te ongo fafiné 'o puke Tono va'é, 'o hū kiā Ia.

10 Pea folafola ange 'e Sísu kiā nāua, "Aua 'e kulā manahē; kulā ó pē 'o fakahā ki Toku 'ū tokouá ke notou ó ki Kāleli, pea 'e notou mamata 'i ai kiā Au."

Ko te fakamatala 'a te kau le'ó

11 Pea lolotonga te nā oó, tā ne'e ó ki kolo he 'ihi 'o te kau le'ó, 'o notou fakamatala ki te kau taula'aliki lahi 'ia te 'ū me'a fuli pē ne'e hokó.

12 Pea kua notou fakataha mo te kau mātu'á, 'o notou fa'ufa'u, pea notou 'avange leva he fu'u pa'anga ki te kau sōtiá,

13 'o notou iange, "Ko 'eni te kotou leá, 'Ne ha'u pō'uli Tana kau akó, 'o kaiha'asi 'Ona lolotonga te motou momoé."

14 Pea kāpau 'e faka'ilo 'eni ki te kōvaná, 'e motou fakaloto 'i 'ona, kae 'ata'atá 'ia kōtou."

* 27:63 27:63 Māt 16:21; 17:23; 20:19; Ma'ake 8:31; 9:31; 10:33-34; Luke 9:22; 18:31-33 * 28:9 28:9 Pea 'ohovalé pē: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, Pea 'i te nā ó atu ke tala ki Tana kau akó, 'ohovalé pē.

¹⁵ Pea notou to'o 'ia te pa'angá, 'o fai 'o hangē ko te notou fale'í; pea ko tono tala ko iá kua fakamafola holo 'i te kakai Siú, 'o a'u mai ki te 'aho nei.

Ko te hā 'a Sīsū ki Tana kau akó

(Ma'ake 16:14-18; Luke 24:36-49; Sione 20:19-23; Ngāue 1:6-8)

¹⁶ Pea ko te kau ako 'e hongofulu mā tahá ne'e notou fononga ki Kāleli, ki te ma'unga ne'e tu'utu'uni 'e Sīsū kiā nātoú.*

¹⁷ Pea 'i te notou mamata kiā Iá ne'e notou hū; ka ne'e tāla'a te 'ihi.

¹⁸ Pea ha'u 'ia Sīsū kiā nātou, 'o pehē ange, “Kua tuku kiā Au 'ia te pule kotoa pē 'i langi pea ki māmani.

¹⁹ Ko ia ke kotou ō, 'o ngaahi 'ia te kakai kotoa pē ko Taku kau ako,† 'i te papitaiso nātou ki te huafa 'o te Tamai mo te 'Alo mo te Laumālie Mā'oni'oni,

²⁰ mo ako'i 'ia nātou ke tauhi 'ia te 'ū me'a kotoa pē 'Okou tu'utu'uni atú. Pea ko 'eni, 'Okou 'iā kōtou 'e Au 'i te 'aho kotoa pē, 'o a'u ki te ngata'anga 'o māmani.”‡

---

* **28:16** 28:16 Māt 26:32; Ma'ake 14:28 † **28:19** 28:19 ngaahi 'ia te ... Taku kau ako, ko ia pe ako'i 'ia te 'ū pule'anga kotoa pē. ‡ **28:20** 28:20 'I te 'ū hiki fualoa 'ihi 'oku faka'osi 'aki te lea 'Ēmeni.

Ko te Kōsipelí 'i tono Tohi 'e Ma'aké Ko te talateú

Ko te *Kōsipelí 'i tono Tohi 'e Ma'aké* 'oku kamata 'aki 'ia te pehē, “Ko te kamata'anga 'o te ongoongolelei 'o Sisū Kalaisi, ko te 'Alo 'o te 'Atuá.” 'Oku fakahaa'i heni 'ia Sisū ko te tangata ngāue tōtōivi mo ma'u mafai. Ne'e hā Tono mafaí 'i Tana faiakó, mo Tana pule'i te 'ū laumālie 'ulí, pea mo Tana fakamolemole angahalá. Ne'e ui pē 'e Sisū 'Ona ko te Fanautama te Tangata, 'a ia ne'e hoko mai ke foaki Tana ma'ulí ke vete ange 'ia te kakaí mei te notou angahalá.

Ko te fakamatala 'a *Ma'ake* kiā Sisuú 'oku mahinongafua, pea 'oku hoko 'ia te talanoa mālie ki te talanoa mālie, ko tana fakamamafa'i lahi ange 'ia te 'ū me'a ne'e fai 'e Sisuú 'i Tana 'ū me'a ne'e faiaiko mo fakahinohino 'aki. Hili pē 'ia te ki'i talateu 'aki 'ia te malanga 'a Sione Papitaisó, mo te papitaiso mo te sivi'i 'o Sisuú, ne hoko atu leva 'ia Ma'ake ia ki te fakama'uli mahaki mo te akonaki 'a Sisuú. Ne'e faifai pea kamata ke mahino ange ki te kau akó ko ai 'ia Sisū, kae fakautuutu 'ia te fakafepaki kiā Ia Tono 'ū filí. Ko te 'ū vahe ki muli 'o te tohi, ko te fakamatala ia ki te 'ū me'a ne'e hoko 'i te uike faka'osi 'o te nofo 'a Sisū 'i māmaní, 'o tautafito ki Tono kalusefaí mo Tana toetu'ú.

'Oku tui 'ia te kau vete Tohitapu meimei tonu kotoa pē ko te konga faka'osi 'o te Kōsipelí (16:9-20), 'a ia 'oku ha'i mei mulí, ko te hiki 'e te toko taha kehe kae kala ko Ma'ake.

Ko te kakano 'o te tohi

Ko te kamata'anga 'o te Kōsipelí (1:1-13)

Ko te ngāue 'a Sisū ki te kakaí 'i Kāleli (1:14–9:50)

Ko te fononga 'a Sisū mei Kāleli ki Selusalemá (10:1-52)

Ko te uike faka'osi 'o te nofo 'ia Sisū 'i māmaní 'i Selusalemá (11:1–15:47)

Ko te toetu'ú 'a Sisuú (16:1-8)

Ko te hāhā holo mo te hā'ele ake 'ia te 'Aliki Toetu'ú (16:9-20)

Ko te kamata'anga 'o te Kōsipelí

(*Mātiu 3:1-12; Luke 3:1-18; Sione 1:19-28*)

¹ Ko te kamata'anga 'o te ongoongolelei 'o Sisū Kalaisi, ko te 'Alo 'o te 'Atuá.*

² Hangē pē ko te me'a kua tohi 'e te palōfita ko 'Aiseá,†

“Ko 'eni, 'Okou fekau Taku talafekau ke mu'amua 'i Tou 'aó, ke teuteu 'i Tou alá.*

³ Ko te le'o 'o he taha 'oku kalanga 'i te toafá,

'Kotou teuteu te hā'ele'anga 'o te 'Aliki,

fakatonutonu Tono 'ū alá.' ”*

⁴ Ne'e fai papitaiso 'e Sione 'i te toafá, mo malanga 'aki 'ia te papitaiso 'o te fakatomalá ki te fakamolemole 'o te angahalá.

⁵ Pea ne'e ō atu kiā ia 'ia te kakaí kotoa pē 'o Siutea, mo nātou mei Selusalemá; 'o notou papitaiso 'iā ia 'i te vaitafe ko Sioatani, 'i te vete te notou 'ū angahalá.

* 1:1 1:1 ko te 'alo 'o te 'Atuá: 'oku kailoa 'asi 'ia te kupu'i lea nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi. † 1:2 1:2 te palōfita ko 'Aiseá: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, te kau palōfita. * 1:2 1:2 Mal 3:1 * 1:3 1:3 'Ais 40:3

⁶ Pea ne'e kofu 'aki 'e Sione he fulufulu'i kāmeli, mo no'o tonongalotó 'aki te kili'i manu. Pea ko tana me'akaí ko te fanga he'e mo te huhua'i honi vao.*

⁷ Pea ne'e malanga ia, 'o pehē, “Oku mulimuli mai he Toko Taha 'oku mālohi ange 'iā au; pea 'oku kailoa taau 'ia kita ke punou 'o vete te nono'o Tono senitoló.

⁸ Ko te mo'oni, 'okou papitaiso kōtou 'aki 'ia te vai, kā 'e papitaiso 'e Ia 'ia kōtou 'aki 'ia te Laumālie Mā'oni'oní.”

*Ko te papitaiso mo te 'ahi'ahi'i 'o Sīsū
(Mātiu 3:13–4:11; Luke 3:21-22; 4:1-13)*

⁹ Pea 'i te kuonga ko iā ne'e ha'u 'ia Sīsū mei Nāsaleti 'i Kālelí, 'o papitaiso 'iā Sione 'i Sioatani.

¹⁰ Pea 'i Tana 'alu ake mei te vai, ne Ina mamata atu kua mavae ua 'ia te langí, pea 'oku 'alu ifo kiā Ia 'ia te Laumālié 'i te tatau 'o he lupe.

¹¹ Pea ongo mai he le'o mei te langí ne'e pehē mai, “Ko Toku 'Alo Pelé 'ia Koe; ko Koe 'Okou hōifua ki ai.”*

¹² Pea ne'e tataki leva 'Ona 'e te Laumālié ki te toafá.

¹³ Pea ne'e nofo Ia 'i te toafá 'o 'aho fāngofulu, 'o fai ai Tono 'ahi'ahi'i 'e Sētane. Pea ne'e 'i ai Ia mo te fanga manu kaivaó; pea ne'e tauhi kiā Ia 'e te kau 'āngeló.

*Ko te kamata te malanga 'a Sīsū 'i Kālelí
(Mātiu 4:12-17; Luke 4:14-15)*

¹⁴ Pea kua fakahū 'ia Sione ki te pilisoné, pea ha'u 'ia Sīsū ki Kāleli, 'o malanga 'aki te ongoongolelei 'a te 'Atuá.‡

¹⁵ 'o pehē, “Kua kakato te taimí, pea kua ofi 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá; ko ia, kotou fakatomala 'o tui ki te Kōsipelí.”*

*Ko te ui 'e Sīsū Tana fu'aki kau akó
(Mātiu 4:18-22; Luke 5:1-11)*

¹⁶ Pea 'i Tana hā'e'ele ange 'i te matātai 'o te Tai 'o Kālelí, ne'e mamata atu Ia kiā Saimone mo 'Anitelū ko te tehina 'o Saimoné, 'oku fai te nā sili, he ko te ongo tautai.

¹⁷ Pea lea atu 'ia Sīsū kiā nāua, “Kulā ōmai 'o mulimuli 'iā Au; pea 'e Au ngaahi kōlua ko te ongo tautai tangata.”

¹⁸ Pea nā si'aki leva te nā kupengá, 'o mulimuli kiā Ia.

¹⁹ Pea toe laka si'i atu 'ia Sīsū, 'o vakai kiā Sēmisi ko te foha 'o Sēpetí, mo Sione ko tononā, 'oku nā 'i te vaká 'o fai te nā pena kupenga.

²⁰ Pea ne Ina ui leva 'ia nāua, pea nā tukuange te nā tamaí ko Sēpeti 'i te vaká mo te kau ngāue ungá, 'o nā mulimuli kiā Ia.

*Ko te tangata ne'e 'iā ia he fa'ahikehe
(Luke 4:31-37)*

²¹ Pea notou fononga atu 'o hū ki Kāpaneume; pea ne'e hū Ia 'i te Sāpaté ki te falelotú 'o faiako.

²² Pea ne'e notou ofo 'aupito 'i te anga 'o Tana faiakó; hē ne Ina ako'i 'ia nātou 'o hangē ko he pule, 'o kailoa hangē ko te kau sikalaipé.*

²³ Pea ne'e 'i te notou falelotú he tangata ne'e 'iā ia he fa'ahikehe; pea ne'e kaila ake ia,

²⁴ 'o pehē, “Ko Tou ā 'ia māua, 'e Sīsū mei Nāsaleti? Kua ke ha'u ai ke faka'auha 'ia māuá? 'Okou 'ilo'i Koe, ko te Taha Tapu Koe 'o te 'Atuá.”

* 1:6 1:6 2 Tu'i 1:8 * 1:11 1:11 Sēn 22:2; Saame 2:7; 'Ais 42:1; Māt 12:18; Ma'ake 9:7 ‡ 1:14 1:14 'a te 'Atuá: 'oku pehē 'i tononā hiki fualoa 'ihí, 'o te Pule'anga 'a te 'Atuá. * 1:15 1:15 Māt 3:2 * 1:22 1:22 Māt 7:28-29

²⁵ Pea lolomi 'ona 'e Sīsū, 'o pehē, “Tuku tau leá, pea hū mai ki tu'a meīa ia!”

²⁶ Pea hanga 'e te fa'ahikehé, 'o ha'aki te tangatá ki lalo; mo 'ai tana fu'u kaila, 'o toki hū mai ki tu'a meīa ia.

²⁷ Pea ne'e fu'u 'ohovale 'ia nātou kotoa pē; 'o notou fe'ekenaki 'iā nātou 'o pehē, “Ko te ā nai 'eni? Ko te ā te akonaki fo'ou nei? He 'oku fekau 'e Ia 'i te mālohi ki te kau fa'ahikehé, pea notou talangafua leva kiā Ia!”

²⁸ Pea ne'e mafola leva Tono ongoongó 'i te feitu'u kotoa pē 'o Kāleli.

Ko te fakama'uli 'e Sīsū he kakai tokolahi

(Mātīu 8:14-17; Luke 4:38-41)

²⁹ Pea 'i te notou hū atu mei te falelotú, ne Ina hū ki te fale 'o Saimone mo 'Aniteluú, fakataha mo Sēmisi mo Sione.

³⁰ Pea ne'e takoto ai 'ia te fa'ē 'a te mali 'o Saimoné, 'oku puke 'i te moff; pea notou fakahaa'i ange kiā Sīsū.

³¹ Pea 'alu atu Ia ki ai, 'o puke tono nimá 'o fokotu'u; pea mahu'i leva te moff meīa ia, pea hanga ia 'o tauhi kiā nātou.

³² Pea 'i te afiafi ifó, kua tō 'ia te la'aá, ne'e notou 'aumai kiā Ia 'ia te kakai kotoa pē ne'e puke, mo nātou ne'e 'ulusino ai 'ia te kau tēvoló.

³³ Pea fakataha mai 'ia te koló kotoa pē ki te matapā 'o te falé.

³⁴ Pea ne'e fakama'uli he tokolahi 'iā nātou ne'e puke 'i te fa'ahinga mahaki kehekehe, mo Ina kapusi he tokolahi 'o te kau tēvoló. Pea ne'e kailoa Ina tuku ke lea 'ia te kau tēvoló, kote'uhí he ne'e notou 'ilo' i Ia.

Ko te malanga 'a Sīsū 'i Kāleli

(Luke 4:42-44)

³⁵ Pea ne'e tu'u hengihengi ake 'ia Sīsū 'oku kei pō'ulí, 'o 'alu ki te feitu'u lala, 'o fai ai Tana lotu.

³⁶ Pea mulimuli kiā Ia 'ia Saimone mo nātou ne'e 'iā iá,

³⁷ pea 'i te notou 'ilo' i Iá, ne'e notou pehē ki Ai, “Oku kumi 'e te fu'u kakai kotoa pē kiā Koe!”

³⁸ Pea pehē 'e Ia kiā nātou, “Tou ō tātou ia ki te 'ū kolo ofi maí, kote'uhí ke Au malanga ki ai foki; he ko te me'a ia ne Au ha'u aí.”

³⁹ Pea ne'e malanga Ia 'i te notou 'ū falelotú 'i Kāleli fuli pē, mo kapusi tēvolo foki.*

Ko te fakama'uli 'e Sīsū he tangata kilia

(Mātīu 8:1-4; Luke 5:12-16)

⁴⁰ Pea ha'u kiā Ia he tangata kilia, 'o tū'ulutui kiā Ia, mo kole ange, 'o pehē, “Ka ne Ke loto ke fai, 'e Ke lava ke fakama'a 'oku.”[§]

⁴¹ Pea langa te fatu 'o Sīsū 'i te 'ofa,* 'o mafao atu Tono nimá 'o ala kiā ia, mo pehē, “Okou loto pē; ke ma'a 'ia koe!”

⁴² Pea 'i Tana folafolá, ne'e matafi leva te kiliá meīa ia, 'o ma'a ai.

⁴³ Pea na'ina'i mamafa 'e Sīsū kiā ia, 'o toki fekau ke 'alú,*

⁴⁴ 'o pehē ki ai, “Tokanga ke 'aua na'a ke tala te me'a nei ki he taha; kā ke 'alu pē 'o fakahaa'i 'ou ki te taula'alikí, pea 'avange 'ia te me'a ne'e tu'utu'uni 'e Mōsesé kote'uhí ko tou fakama'a, ko te fakamo'oni kiā nātou.”

⁴⁵ Kā ne 'alu pē ia 'o ongoonga mo talanoa'i holo 'ia te me'a; ko ia ne'e kailoa kei lava 'e Sīsū ke 'alu fakahā 'Ona he kolo, ka ne'e nofo pē Ia 'i tua'ā, 'i te 'ū feitu'u lala. Pea ne'e ō atu te kakai kiā Ia mei te feitu'u kotoa pē.

* **1:39** 1:39 Māt 4:23; 9:35   § **1:40** 1:40 fakama'a 'oku: ne'e tui 'ia te kakai Siú, kā kilia he taha, pea 'uli ia 'i te sio fakalotu ki aí, 'o kailoa leva taau ke kau ia he ma'unga kelesi.   * **1:41** 1:41 'ofa: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, 'ita.   * **1:43** 1:43-44 Lev 14:1-32

2

*Ko te fakama'uli 'e Sīsū he tangata mamatea
(Mātiu 9:1-8; Luke 5:17-26)*

¹ Pea 'i te 'osi mei ai he 'ū 'aho 'ihi ne'e toe 'alu Ia ki Kāpaneume, pea ne'e ongo atu kua 'i fale Ia.

² Pea fakataha leva ki ai he tokolahi; 'io, ne'e faifai pea na'a mo te matafalé ne'e kailoa haofia. Pea malanga 'aki 'e Ia te Folafolá kiā nātou.

³ Pea ōmai he 'ihi kiā Ia mo he tangata mamatea, kua fata mai 'e te toko fā.

⁴ Pea 'i te kailoa notou lava ke fakaofiofi 'ona kiā Sīsū, kote'uhí ko te tokolahi 'o te kakai, ne'e notou avangi te 'ato 'o te fale ne'e 'i ai Iá, pea kua 'a'au kotoa, 'o notou tukutuku ifo 'ia te moe'anga ne'e takoto ai 'ia te mamateá.

⁵ Pea 'i te vakai 'e Sīsū ki te notou tuí, ne'e pehē ange Ia ki te mamateá, "Toku foha, kua fakamolemole' i tau 'ū angahalá."

⁶ Pea ko te 'ihi 'o te kau sikalaipé ne'e nofo 'i ai, ne'e notou fifili 'i te notou lotó, 'o pehē,

⁷ "Ko te ā 'oku lea fia 'Atua ai 'ia te siana nei? He ko ai 'oku mafai ke fakamolemole angahala, kā ko te 'Atuá Toko Taha pē?"

⁸ Ka ne'e 'ilo' i pē 'e Sīsū 'i Tono laumalié 'oku pehē te notou fifilí, pea lea ange Ia kiā nātou, "Ko te ā 'oku kotou fifili ai 'i te kotou lotó ki te 'ū me'a nei?"

⁹ He ko te fea 'oku faingafuá, 'ia te pehē ki te tangata mamate nei, 'Kua fakamolemole tau 'ū angahalá, pe ko te pehē, 'Tu'u, to'o tou moe'angá, pea 'eva'eva'?

¹⁰ Kā kote'uhí ke kotou 'ilo' i, 'oku mafai 'e te Fanautama te Tangatá ke fakamolemole angahala 'i māmani, (pea hanga Ia 'o lea ki te tangata mamateá,)

¹¹ 'Okou tala' i atu kiā koe, tu'u, to'o tou moe'angá, pea 'alu ki tou 'apí."

¹² Pea tu'u leva ia, 'o to'o tonono moe'angá, 'o 'alu atu mei ai 'i te 'ao 'o te kakai kotoa pē. Ko ia ne'e notou fakatumutumu kotoa pē, 'o notou fakamālō'ina 'ia te 'Atuá, mo notou pehē, "Kua he'iki ai 'aupito ke tou mamata tātou ia he me'a pehē!"

*Ko te ui 'e Sīsū 'ia Līvai
(Mātiu 9:9-13; Luke 5:27-32)*

¹³ Pea toe hā'ele atu Ia 'i te matātaí; pea ha'u kiā Ia 'ia te kakai kotoa pē, pea ne'e faiako Ia kiā nātou.

¹⁴ Pea 'i Tana 'alu atu, ne'e mamata Ia kiā Līvai, ko te foha 'o 'Alefiusi, 'oku nofo mai 'i te fale tuté; pea iange 'e Sīsū kiā ia, "Mulimuli kiā Au." Pea tu'u mai ia 'o mulimuli kiā ia.

¹⁵ Pea ne'e kainanga Ia 'i te fale 'o Līvai,* pea ne'e tokolahi foki 'ia te kau tānaki tukuhaú mo te kau angahala ne'e notou nofo mo Sīsū mo Tana kau akó 'i te kaí, he ne'e fa'a tokolahi 'ia nātou ne'e mulimuli kiā Iá.

¹⁶ Pea 'i te sio atu te kau sikalaipé mo te kau Fālesí kiā Sīsū 'oku notou kakai fakataha mai mo te kau angahalá mo te kau tānaki tukuhaú, ne'e notou lea ki Tana kau akó, 'o pehē, "Ko te ā 'oku kai mo inu† fakataha ai 'ia Sīsū mo te kau tānaki tukuhaú mo te kau angahalá?"

¹⁷ Pea ne'e fanongo 'e Sīsū ki ai, 'o iange kiā nātou, "Ko te tangata faito'ó 'oku kala ma'a te ma'uli leleí, kā ma'a te mahakí. Ne'e kala U ha'ú ke ui 'ia te anga-tonú, kā ko te angahalá ke fakatomala."

* **2:15** 2:15 'i te fale 'o Līvai, ko ia pe 'i Tono falé ('o Sīsū). † **2:16** 2:16 mo inu: 'oku kailoa 'asi 'ia te kupu' i lea nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi.

Ko te fehu'i kau ki te 'aukai
(Mātiu 9:14-17; Luke 5:33-39)

18 Pea ne'e fa'a 'aukai te kau ako 'a Sioné mo te kau ako 'a te kau Fālesí; pea ne'e ōmai he 'ihi 'o iange kiā Sīsū, “Ko te ā 'oku 'aukai ai 'ia te kau ako ia 'a Sioné, mo te kau ako 'a te kau Fālesí, kā ko Ta'áú kau ako 'oku kala notou 'aukai nātou?”

19 Pea iange 'e Sīsū kiā nātou, “He 'e lava ke 'aukai 'ia te kau fakaafe 'o te tangata ta'ané, 'i te kei 'iā nātou 'ia te tangata ta'ané? Lolotonga 'oku 'iā nātou te tangata ta'ané, 'oku kala notou fa'a 'aukai.

20 Kae tokaange he taimi 'e hiki ai 'ia te tangata ta'ané meiā nātou; pea 'e notou toki 'aukai 'i te 'aho ko iā.

21 'Oku kala 'oposi he taha te kofu matu'á 'aki he kongā tupenu fo'ou; he kā pehē, ko te kongā fo'ou 'oku 'oposi 'akí, 'e mingi ia, pea hoko ai he fu'u mahae 'oku lahi ange.

22 Pea 'oku kailoa 'utu he taha te uaine fo'ou ki te 'ū hina leta matu'a; he kā pehē, 'e hae 'ia te 'ū hina matu'á 'e te uaine fo'ou, pea 'e maumau 'ia te uainé mo te hiná fakatou'osi. Kā 'oku notou 'utu 'ia te uaine fo'ou ki te 'ū hina fo'ou.”

Ko te fehu'i kau ki te Sāpaté
(Mātiu 12:1-8; Luke 6:1-5)

23 Pea ko te Sāpaté 'e taha ne'e fononga atu 'ia Sīsū 'o ala loto ngoue. Pea hanga 'e Tana kau akó 'o toli 'ia te 'ū fe'i uite.*

24 Pea lea ange 'ia te kau Fālesí kiā Ia, “Vakai angé; ko te ā 'oku notou fai ai 'i te 'aho Sāpaté 'ia te me'a 'oku kala ngafuá?”

25 Pea pehē ange Ia kiā nātou, “Kua he'iki ai koā kotou lau ki te me'a ne'e fai 'e Tēvita 'i tana tu'utāmaki, mo hālofia, fakataha mo nātou ne'e 'iā iá?”*

26 He ne'e hū ia ki te Fale 'o te 'Atuá, 'i te kuonga ne'e taula'aliki lahi ai 'ia 'Apaiatá, pea kai 'e ia te mā fonó, 'ā ē 'oku kailoa ngafua tonō kāi, kā ki te kau taula'aliki pē, mo ina 'avange foki kiā nātou ne'e 'iā iá?”*

27 Pea toe pehē Ia kiā nātou, “Ne'e fokotu'u 'ia te Sāpaté ma'a te tangatá, kae kailoa ko te tangatá ma'a te Sāpaté;

28 ko ia ko te Fanautama te Tangatá ko te 'Aliki Ia 'o te Sāpaté foki.”

3

Ko te fakama'uli 'e Sīsū he tangata nima mate
(Mātiu 12:9-14; Luke 6:6-11)

1 Pea toe hū Ia ki te falelotú; pea ne'e 'i ai he tangata kua mate tonō nimá.

2 Pea notou lamasi 'Ona, pē 'e Ina fai he faito 'i te 'aho Sāpaté, kote'uhí kae notou toki faka'ilo ai 'Ona.

3 Pea pehē ange Ia ki te tangata kua nima maté, “Tu'u mai ki loto.”

4 Pea iange 'e Ia kiā nātou, “Ko fea 'oku ngafua 'i te Sāpaté? Ke fai he lelei pē ke fai he kovi? Ke fakahaofi ma'uli, pē ke tāmata'i?” Pea notou fakalongo pē.

5 Pea sio takai Ia kiā nātou mo Tana tuputāmaki, he ne'e mamahi Ia 'i te fefeka pehē fau te notou lotó; pea toki pehē Ia ki te tangatá, “Mafao atu tou nimá.” Pea mafao atu ia; pea ne'e toe ma'uli mai tonō nimá.

6 Pea ō leva ki tu'a 'ia te kau Fālesí, fakataha mo te fa'ahi 'a Hēlotá, 'o notou alea'i, pe fefe'aki he notou tāmata'i 'Ona.

Ko te ōmai te tokolahi kiā Sīsū

* 2:23 2:23 Teu 23:25 * 2:25 2:25-26 1 Sām 21:1-6 * 2:26 2:26 Lev 24:9

⁷Pea ne'e ō 'ia Sisū mo Tana kau akó ki tai, pea mulimuli mai he fu'u kakai tokolahi 'aupito mei Kāleli mo Siutea,

⁸mo Selusalema mo 'Aitumia, mo Tu'a-Sioatani, mo nātou ne'e ofi mai ki Taia mo Saitoni, 'i te notou fanongo ki te 'ū me'a lahi kua fai 'e Iá.

⁹Pea lea Ia ki Tana kau akó, ke teuteu mai he ki'i vaka kiā Ia, kote'uhí ko te fu'u kakai, na'a notou faka'efihia'i 'Ona.*

¹⁰He ne'e tokolahi te kakai ne'e fakama'uli 'e Iá; ko ia ko nātou kotoa pē ne'e notou mahaki'iná, ne'e notou feteketeke'i ke notou ala kiā Ia.

¹¹Pea ko te 'ū fa'ahikehé, kā notou sio kiā Ia, 'e notou tōmape'e 'i Tono 'aó, 'o kaila, "Ko te 'Alo Koe 'o te 'Atuá."

¹²Pea ne Ina fekau mālohi 'ia nātou, ke 'aua na'a notou fakahaa'i 'Ona.

*Ko te fili 'e Sisū 'ia te toko hongofulu mā uā
(Mātiu 10:1-4; Luke 6:12-16)*

¹³Pea 'alu ake 'ia Sisū ki te ma'ungá, 'o ui ange 'ia nātou ne'e loto Ia ki aí, pea notou ōmai kiā Ia.

¹⁴Pea ne Ina fakanofu he toko hongofulu mā ua, ke notou tākaua mo Ia, pea ke Ina fekau atu 'ia nātou ke malanga,

¹⁵pea ke notou ma'u 'ia te mafai ke fakama'uli mahaki, mo kapusi tēvolo.

¹⁶Ko Saimone, ne'e fakahingoa 'e Ia ko Pitá;

¹⁷mo Sēmisi ko te foha 'o Sēpeti, mo Sione ko te tehina 'o Sēmisi; ne Ina 'ai kiā nāua te hingoa ko te ongo Poanesi, ko tono 'uhingá, ko te ongo foha 'o te mana;

¹⁸ko 'Anitelū foki mo Filipe, mo Pātolomiu, mo Mātiu, mo Tōmasi, mo Sēmisi ko te foha 'o 'Alefiusi, mo Tātiusi, mo Saimone 'o te kautaha Mamahi'i fanua,

¹⁹mo Siutasi 'Isikaliote, 'ā ē ne ina lavaki'i 'ia Sīsuú.

*Ko Sisū mo te 'aliki 'o te kau tēvoló
(Mātiu 12:22-32; Luke 11:14-23; 12:10)*

²⁰Pea ne'e notou hū he fale. Pea toe fakataha mai 'ia te kakaí, ko ia ne'e kailoa notou lava 'o mama he konga mā.

²¹Pea 'i te fanongo ki ai Tono kāingá, ne'e notou ō atu ke puke Ia; he ne'e notou pehē, "Oku sesele Ia."

²²Pea ne'e pehē 'e te kau sikalaibe ne'e ō ifo mei Selusalemá, "'Oku 'iā Ia 'ia Pelisipupe;" mo 'eni, "'Oku fai 'e Ia Tana kapusi tēvoló 'iā Pelisipupe ko te 'aliki 'o te kau tēvoló."*

²³Pea ui ange nātou 'e Sīsū, 'o lea ange 'i te 'ū talanoa fakatātā, 'o pehē, "He 'e lava fefe'aki ke kapusi 'e Sētane 'ia Sētane?"

²⁴Kā 'i ai he pule'anga 'oku māvahevahe mo fetu'usi, 'e kailoa tu'u ma'u 'ia te pule'anga ko iá.

²⁵Pea kā 'i ai he 'api 'e māvahevahe mo fetu'usi, 'e kailoa lava ke tu'u ma'u 'ia te 'api ko iá.

²⁶Pea kāpau 'e tu'u 'e Sētane kiā ia pē, 'o māvahevahe, 'e kailoa lava ia ke tu'u, kā kua pau ke ngata ia.

²⁷Pea tala'i'eaí 'e lava he taha ke hū ki te fale 'o he to'a, 'o kaiha'asi tana koloá; kae'aua mu'a ke ina ha'íha'i 'ia te to'á, pea toki lava ke kaiha'asi tana koloá.

²⁸'Okou tala mo'oní atu kiā kōtou, 'e fakamolemole ki te hako 'o te tangatá 'ia te angahala kotoa pē, pea mo te 'ū lau kovi 'e notou fai ki te 'Atuá.*

* 3:9 3:9-10 Ma'ake 4:1; Luke 5:1-3 * 3:22 3:22 Māt 9:34; 10:25 * 3:28 3:28 pea mo te 'ū lau kovi 'e notou fai ki te 'Atuá, ko ia pe pea mo te 'ū lau'ikovi.

²⁹ Kā ko ia ko 'ē 'e lau kovi ki te Laumālie Mā'oni'oní 'e kajloa fakamolemole 'i 'ona 'o lauikuonga, kā 'e ma'ua ia 'i te mala'ia ta'engata.”*

³⁰ Ko te lea pehē 'e Sīsuú, kote'uhí ko te pehē 'e te kakaí, “Oku 'iā Ia he fa'ahihehe.”

Ko te fa'ē mo te 'ū tokoua 'o Sīsuú

(Mātiu 12:46-50; Luke 8:19-21)

³¹ Pea ne'e ōmai Tana fa'éé mo Tono 'ū tokouá, 'o tutu'u 'i tu'a, 'o notou fekau atu kiā Ia.

³² Pea pehē ange kiā Sīsū 'e te kakai ne'e kāpui 'Oná, “Ē, ko Tau fa'éé mo Tou 'ū tokouá 'oku notou tutu'u mei tu'a, pea 'oku notou fia ma'u 'ia Koe.”

³³ Kae tali ange Ia kiā nātou, 'o pehē, “Ko ai ia Taku fa'éé mo Toku 'ū tokouá?”

³⁴ Pea sio takai Ia kiā nātou ne'e nofo 'o kāpui 'Oná, 'o pehē, “Ko 'eni ia Taku fa'éé mo Toku 'ū tokouá!

³⁵ Ko ia ko 'ē 'e fai 'ia te finangalo 'o te 'Atuá, ko ia ia Toku tokouá mo Toku tu'afafiné mo Taku fa'éé.”

4

Ko te talanoa ki te tangata ngoué

(Mātiu 13:1-9; Luke 8:4-8)

¹ Pea toe faiako Ia 'i te matātaí. Pea kua fakataha kiā Ia he fu'u kakai tokolahi 'aupito, ko ia ne'e heka Ia he vaka, 'o nofo mei tai; kā ko te fu'u kakai ne'e notou tutu'u mei 'uta, 'o hanga ki tai.*

² Pea ne'e lahi Tana ako'i 'ia nātou 'i te 'ū talanoa fakatātā, 'o Ina pehē kiā nātou:

³ “Kotou fanongo mai. Ko 'eni, ne'e 'alu atu he tangata tō pulapula'i 'akau ke tūtūu'i.

⁴ Pea 'i te fai tana tūtūu'i, ne'e ngangana he me'a 'i te va'ealá, pea puna mai te fanga manupuná, 'o notou kai ia 'o 'osi.

⁵ Pea ngangana mo he me'a ki te feitu'u makamaka, 'a ia ne'e si'isi'i ai 'ia te kelekelé; pea tupu leva ia, kote'uhí ne'e si'isi'i 'ia te kelekelé.

⁶ Pea 'i te 'alu ake 'ia te la'aá, ne'e velahia; pea ko te me'a 'i te kailoa hana aká, ne'e mate ia.

⁷ Pea ngangana mo he me'a ki te loto 'akau talatala, pea tupu ake 'ia te 'ū 'akau talatalá ia 'o kāsia'i 'ona, pea ne'e kailoa a'u ia ki te fuá.

⁸ Pea ngangana he 'ihi ki te kelekele kua lelei; pea tupu ake ia 'o fua lahi, 'o fua tolungofulu 'ihi, pea fua onongofulu 'ihi, pea fua teau 'ihi.”

⁹ Pea pehē ange Ia, “Ko ia 'oku ma'u talinga ke fanongo 'akí, ke ongo'i ia.”

Ko te 'uhinga 'o te talanoa fakatātaá

(Mātiu 13:10-23; Luke 8:9-15)

¹⁰ Pea 'i te notou fakaenātou leva, pea ko nātou ne'e 'iā Iá, mo te toko hongofulu mā uá, ne'e notou 'eke kiā Ia kau ki te 'ū talanoa fakatātaá.

¹¹ Pea pehē ange Ia, “Kua tuku kiā kōtou 'ia te misiteli 'o te Pule'anga 'o te 'Atuá; kā 'oku fai fakatātā kotoa pē kiā nātou 'oku 'i tua'aá,

¹² kote'uhí

'ke notou sio mo'oni, kae kailoa 'ilo'i;
pea fanongo mo'oni, kae kailoa ongo'i;
na'a faifai pea notou tafoki,

pea fakamolemole'i ai 'ia nātou.”*

* 3:29 3:29 Luke 12:10

* 4:1 4:1 Luke 5:1-3

* 4:12 4:12 Ais 6:9-10

13 Ne'e pehē foki 'e Ia kiā nātou, “Oku kailoa koā kotou 'ilo'i te talanoa fakatātā nei? Pea 'e kotou 'ilo'i fefe'aki ai 'ia te 'ū fakatātā kehē?

14 Ko te tangata tūtūu'i 'oku tūtūu'i ia 'ia te Folafolá.

15 Pea ko 'eni ia 'ia nātou 'i te va'ealá, ko nātou ia ne'e tūtūu'i ki ai 'ia te Folafolá, kā 'i te notou fanongo ki aí, ne'e ha'u leva 'ia Sētane, 'o 'ave te Folafolá kua tō 'iā nātou.

16 Pehē foki, ko nātou ne'e tūtūu'i 'i te feitu'u makamaká, ko nātou ia 'oku fanongo ki te Folafolá, pea puke fiafia leva ki ai;

17 kā 'oku kailoa he aka 'iā nātou, kae fakataimi pē. Faifai pea hoko he faingata'a pē he fakatanga, kote'uhí ko te Folafolá, pea notou tūkia leva.

18 Pea 'oku 'i ai mo he 'ihí 'oku tūtūu'i 'i te 'ulu 'akau talatala; ko nātou ia 'oku fanongo ki te Folafolá,

19 kā ko te fa'a lotoma'ua ki māmaní, mo te 'ofa ki te koloá, mo te holi ki te 'ū me'a kehekehé, 'oku notou uulu mai, 'o kāsia 'ia te Folafolá, pea ta'efua ai.

20 Pea 'oku 'i ai mo te pulapula'i 'akau ne'e tūtūu'i ki te kekelele kua lelei; ko te fa'ahinga ia 'oku fanongo ki te Folafolá, pea tali lelei ia, pea notou fua, 'o taki tolungofulu 'ihí, pea taki onongofulu 'ihí, pea taki teau 'ihí.”

Ko te maamá (Luke 8:16-18)

21 Pea toe pehē Ia kiā nātou, “He 'oku 'aumai koā he maama ke fa'o ki te loto puha, pē ki te lalo moe'anga? Kae kailoa fokotu'u 'ona ki te tu'unga maamá?*

22 He 'oku kala he me'a 'oku lilo, 'e ta'efakahaa'i, mo he me'a 'oku fufuu'i, 'e ta'e'iloa.*

23 Kā 'i ai he taha 'oku ma'u talinga ke fanongo 'akí, ke ongo'i ia.”

24 Ne'e pehē foki Ia kiā nātou, “Tokanga ki te me'a 'oku kotou fanongo ki aí; he ko te me'a-fua 'oku kotou fua 'akí, ko ia pē 'e fua 'aki kiā kōtoú, pea 'e fakalahi atu.*

25 He ko ia 'oku ma'u he me'á, 'e 'avange ki ai mo he me'a; kā ko ia 'oku kailoa ma'ú, na'a mo te me'a 'oku ma'u 'e iá, 'e to'o me'iá ia.”*

Ko te talanoa ki te pulapula'i koané

26 Pea toe pehē 'e Sīsū, “Ko te anga 'eni 'o te Pule'anga 'o te 'Atuá: 'oku hangē ko te laku pulapula'i 'akau he tangata ki te kekelelé.

27 Pea moe ia mo 'ala, 'i te pō mo te 'aho, pea tupu pē 'ia te pulapula'i 'akau 'o 'alu ake, kae kailoa hana 'ilo'i pe 'oku fakafefe'aki.

28 'Oku fakatupu ia 'e te kekelelé 'iā ia pē, 'o fu'aki tupu 'ia te muká, hoko ai mo te motó, pea toki hoko ai mo te fe'i koané kua matu'a.

29 Pea 'i tana matu'a te fuá, pea toki 'ai leva 'ia te hele tu'usí, he kua hoko 'ia te utu-ta'ú.”*

Ko te pulapula'i mūsita (Mātiu 13:31-32, 34; Luke 13:18-19)

30 Pea fai atu Ia 'o pehē, “E Au fakatatau ki te ā 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá? 'Io, ko te ā nai he talanoa fakatātā 'e Au fakatatau 'aki 'ona ki aí?

31 'Oku hangē ia ko he fe'i pulapula'i mūsita; 'a ia kā tūtūu'i ki te kekelelé, ko te si'i taha ia 'i te pulapula'i 'akau kotoa pē kua tō.

* 4:21 4:21 Māt 5:15; Luke 11:33 * 4:22 4:22 Māt 10:26; Luke 12:2 * 4:24 4:24 Māt 7:2; Luke 6:38

* 4:25 4:25 Māt 13:12; 25:29; Luke 19:26 * 4:29 4:29 Sioeli 3:13

³² Kae hili ange to'onó tō, 'oku tupu ake ia 'o hoko ko te lahi 'i te fa'ahinga 'akau liliki, pea 'oku va'ava'a lalahi ia; ko ia 'oku lava ai 'ia te fanga manupuna 'o te 'ataá ke notou nonofo 'i tono malumalú."

³³ Pea lahi mo te 'ū talanoa fakatātā pehē ne'e lea 'aki 'e Sīsū 'i te Folafolá kiā nātou, 'o fakatatau ki te notou mafai ke fanongo ki aí.

³⁴ Pea ne'e ngāue 'aki ma'u pē 'e Sīsū he 'ū talanoa fakatātā 'i Tana malangá; pea 'i te notou fakaenātou peé, ne'e toki faka'uhinga kotoa pē 'e Ia ki Tana kau ako 'A'aná.

*Ko te matangi mālohi
(Mātiu 8:23-27; Luke 8:22-25)*

³⁵ Pea 'i tana afiafi ifo 'o te 'aho ko íá, ne Ina pehē kiā nātou, "Tou ō ki te kauvai 'e tahá." ³⁶ Pea kua notou tukuange 'ia te kakaí, pea notou 'ave ai pē 'Ona 'i te vaka ne'e 'i ai Iá, pea ne'e 'i ai mo te 'ū vaka kehe ne'e notou folau.

³⁷ Pea tō mai he fu'u matangi lahi, pea kamata ake 'ia te 'ū peaú ki te lotu vaká, 'o kamata ngoto ia.

³⁸ Ka ne'e 'i te taumulí 'ia Sīsū, 'o moe Ia 'i te me'a fakamalū; pea notou fafangu 'i 'Ona, 'o pehē kiā Ia, "Tangata'aliki, 'oku kala koā Ke tokanga 'i te tou tu'utāmakí?"

³⁹ Pea tu'u ake Ia 'o lolomi 'ia te matangí, 'o pehē ki te taí, "Longoā, 'aue ke toe mama'i ngaue!" Pea ne'e malū 'ia te matangí, pea ne'e hoko he fu'u tofu lahi.

⁴⁰ Pea pehē ange Ia kiā nātou, "Ko te ā 'oku pehē fau ai te kotou lotosi'í? Ko te ā 'oku kala 'i ai ai he kotou tuí?"

⁴¹ Pea ne'e notou manahē lahi 'aupito, mo notou fealealea'aki, 'o pehē, "Ko Ai tū 'eni? He na'a mo te matangí mo te taí 'oku nā fakaongo kiā Ia!"

5

*Ko te tangata ne'e ma'u 'e te fa'ahikehé
(Mātiu 8:28-34; Luke 8:26-39)*

¹ Pea notou a'u ki te kauvai 'e taha 'o te taí, ki te fanua 'o te kakai Kēlasá.

² Pea 'i Tana hifo mei te vaká, ne'e fakafetaulaki mai kiā Ia mei te 'ū fa'itoká he tangata kua 'iā ia he fa'ahikehe.

³ Pea ne'e nofo pē ia 'i te 'ū fa'itoká; pea ne'e kala lava he taha tono ha'i, neongo ko te fai 'aki he seini.

⁴ He kua tu'a lahi te kii'i tono va'é, mo tono ha'i seini, pea ne ina motuhi 'ia te 'ū seiní mo laiki te 'ū ukameá; pea ne'e kailoa mafai he taha ke lava 'i 'ona.

⁵ Pea ne'e 'i te 'ū fa'itoká ia mo te 'ū ma'ungá ma'u ai pē, 'i te pō mo te 'aho, 'o kaikaila, mo tafatafa 'i 'aki 'ona 'ia te 'ū fe'i maka.

⁶ Pea 'i tana mamata mei te mama'ó kiā Sīsú, ne'e lele atu ia, 'o tū'ulutui kiā Ia,

⁷ mo tangi le'o lahi, 'o pehē, "Ko Tou ā 'ia au, 'e Sīsū, ko te 'Alo 'o te 'Atua Taupotú? 'Okou hū tōtōaki kiā Koe 'i te 'Atuá, ke 'aue mu'a na'a Ke fakamamahi 'i 'oku!"

⁸ He kua kamata pehē 'e Sīsū ki ai, "Ia te fa'ahikehe nā, mahu 'i mai mei te tangatá!"

⁹ Pea fehu 'i kiā ia 'e Sīsū, "Ko ai tou hingoá?"

Pea tali 'e ia, "Ko Kongakau, he 'oku motou tokolahí."

¹⁰ Pea kole fakamātoato ia kiā Sīsū, ke 'aue ne Ina fekau ke notou 'alu mei te fanuá.

11 Pea ne'e 'i ai he fu'u fanga puaka 'i te feitu'u ko iá ne'e notou huhua 'i te 'áfaki 'o te ma'ungá.

12 Pea notou kole kiá Ia, 'o pehē, “Fekau mu'a 'ia mātou ke motou uulu ki te fanga puaká.”

13 Pea tukuange leva nātou 'e Sisū, pea ō atu te kau fa'ahikehé, 'o uulu ki te fanga puaká; pea 'oho 'ia te fanga monumanú 'i te taifoifo ki taí, (ne'e notou fe'unga nai mo te toko ua afe) 'o notou malemo 'i te faí.

14 Pea feholaki 'ia te kakai ne'e tauhi 'ia te fanga puaká, 'o notou ō 'o talanoa'i 'ia te me'á ki te koló mo te tuku'utá. Pea ne'e ō atu te kakai ke vakai 'ia te me'a kua hokó.

15 Pea notou a'u mai kiá Sisū, 'o mamata ki te tangata ne 'ulusino ai 'ia te 'ū fa'ahikehé, kua ta'utu, pea kua kofu mo 'atamai lelei, pea ne'e notou 'ilifia.

16 Pea ne'e tala kiá natou 'e te kakai ne'e mamata ki aí, 'ia te me'a ne'e hoko ki te tangata ne 'ulusino ai 'ia te 'ū fa'ahikehé, pea mo te me'a ne'e kau ki te fanga puaká.

17 Pea notou kole leva kiá Sisū ke 'alu mei te notou feitu'ú.

18 Pea 'i Tana heka ki te vaká, ne'e kole kiá Ia 'e te tangata ne 'ulusino ai 'ia te 'ū fa'ahikehé ke nā ō mo Ia.

19 Ka ne'e kala loto 'e Sisū ia ki ai, kae pehē ange Ia, “Alu koe ia ki tou 'apí mo tou kakai, pea ongoongoa kiá nātou 'ia te fu'u me'a kua fai 'e te 'Alikí ma'au, mo Tana 'ofa'i 'ou.”

20 Pea 'alu te tangatá, 'o kamata ongoongoa 'i Tikapolusi 'ia te fu'u me'a kotoa pē kua fai 'e Sisū ma'aná. Pea ne'e ofo ai 'ia te kakai fuli pē.

*Ko te ki'i ta'ahine ne'e mate mo te fafine 'au totó
(Mātiu 9:18-26; Luke 8:40-56)*

21 Pea kua foki 'ia Sisū 'i te vaká ki te kauvai 'e tahá, pea fakataha kiá Ia he fu'u kakai tokolahi, pea ne'e 'i te matataí Ia.

22 Pea ha'u he toko taha 'i te kau pule 'o te falelotú, ko tono hingoá ko Sailosi. Pea 'i tana vakai kiá Sisuú ne'e hinga atu ia ki Tono va'é,

23 'o kole fakamātoato kiá Ia, 'o pehē, “Ko si'aku ki'i 'ofafine 'oku tau'aki; me'a mai mu'a 'o 'ai Tou nimá kiá ia, kote'uhí ke hao ai 'o ma'uli!”

24 Pea 'alu 'ia Sisū mo te tangatá; pea mulimuli ki ai he fu'u kakai tokolahi, 'o notou feta'ota'omi mai kiá Ia.

25 Pea ne'e 'i ai he fafine 'e taha, ne'e 'au toto 'i te ta'u 'e hongofulu mā ua,

26 pea kua lahi te faito'o fakamamahi kua fai kiá ia 'e te kau faito'o tokolahi, pea kua 'osi atu si'ana kotoa pē, kae kailoa 'aupito ha'aná 'aonga, ka ne'e faka'a'au ia ke toe kovi ange.

27 Pea kua fanongo ia ki te talanoa 'o Sisuú, pea ha'u ia mo te kakai mei Tono tu'á, 'o ala ki Tono kofú.

28 He ne'e pehē ia, “Kāpau 'e au ala kiá Ia, neongo ko Tono kofú pē, 'e fakama'uli 'oku.”

29 Pea matu'u leva tana 'aú, pea ongo'i ia 'i tono sinó kua ma'uli mei tono mamahi'angá.

30 Ka ne'e 'ilo'i leva 'e Sisū 'i Tono finangaló, kua 'alu atu meia Ia he mālohi, pea tafoki Ia ki te kakai 'o 'eke, “Ko ai ne'e ala mai ki Toku kofú?”

31 Pea iange Tana kau akó kiá Ia, “Ko Tau lau koā, 'Ko ai kua ala mai kiá Au?’ Kae vakai angé, ko te kakai ē 'oku notou feta'omi mai kiá Koe!”

32 Ka ne'e sio holo pē 'ia Sisū ke 'ilo'i pe ko ai ne'e fai 'ia te me'a ko iá.

³³ Pea ko te fafiné, 'i tana vakai ki te me'a kua hoko kiā iá, pea ha'u ia 'oku 'ilifia mo tetetete, 'o hinga atu 'i Tono 'aó 'o vete kiā ia 'ia te me'a kotoa pē kua hoko kiā iá.

³⁴ Pea toki iange 'e Sisū kiā ia, “Nga'ata, kua fakama'uli 'ou 'e tau tuí; 'alu fiamalie pe ā koe, pea ke ma'uli mei tou mamahi'angá.”

³⁵ Kae lolotonga Tana kei leá, mo te ōmai he 'ihī mei te fale 'o te pule 'o te falelotú, 'o notou pehē, “Kua pekia tou 'ofafiné, 'aua na'a ke toe fakahoha'asi te Tangata'alikí.”

³⁶ Pea 'i te fanongo 'e Sisū ki te me'a ne'e laú, ne'e pehē ange Ia ki te pule 'o te falelotú, “Aua na'a ke lotosi'i; tui pē koe.”

³⁷ Pea ne'e kala tuku 'e Ia he taha ke mulimuli mai kiā Ia, ko Pita pē, mo Sēmisi, mo Sione ko te tokoua 'o Sēmisi.

³⁸ Pea notou a'u ki te 'api 'o te matāpulé, pea 'ilo'i ai 'e Sisū he fu'u vālau, mo nātou ne'e notou tēngihia mo tangi le'o lahi.

³⁹ Pea hū atu Ia 'o lea kiā nātou, “Ko te ā 'oku kotou vālau ai mo tangí? 'Oku kailoa mate te ta'ahiné ia, kā 'oku moe pē!”

⁴⁰ Ka ne'e notou kakata mo manuki kiā Ia, pea ne Ina fekau ke notou ō kotoa pē ki tu'a, pea 'ave 'e Ia 'ia te tamai 'a te ta'ahiné mo tana fa'eé, mo nātou ne'e ōmai mo Iá, 'o notou hū ki te loki ne'e takoto ai 'ia te ta'ahiné.

⁴¹ Pea puke 'e Ia tono nimá mo lea ange, “Tālita, kumi!”, 'a ia ko tono hikí, “Ta'ahine, 'Okou lea atu kiā koe, tu'u ake!”

⁴² Pea tu'u ake leva te ta'ahiné, 'o 'eva'eva; he ko tono ta'u hongofulu mā ua 'eni. Pea ne'e fu'u 'ohovale lahi 'ia te kakai.

⁴³ Pea lea lahi Ia kiā nātou ke 'aua na'a 'ilo'i he taha 'ia te me'a ko iá; mo Ina fekau ke 'avange hana me'a ke kai.

6

*Ko te ta'etui 'ia te kakai 'o Nāsaletí kiā Sisuí
(Mātiu 13:53-58; Luke 4:16-30)*

¹ Pea ne'e 'alu 'ia Sisū mei ai, 'o ha'u ki Tono kolo 'O'oná; pea mulimuli kiā Ia Tana kau akó.

² Pea 'i te 'aho Sāpaté, ne'e kamata faiako Ia 'i te falelotú; pea ne'e ofo te tokolahi 'i te notou fanongo kiā Iá, 'o pehē, “Ne'e ma'u mei fea 'e te Siana nā 'ia te 'ū me'a nei? Pea ko te ā fua 'ia te poto ko 'eni kua 'avange ki aí? Pea mei fea Tana fai he 'ū fu'u ngāue mamafa pehē?”

³ 'Oku kailoa koā ko te tufungá 'eni, ko te tama 'a Melé, mo te tokoua 'o Sēmisi mo Siosē mo Siutasi mo Saimoné? 'Oku kala koā nofo mo tātou heni tonu 'ū tu'afafiné?” Pea ne'e notou tūkia 'iā Ia.

⁴ Pea toki lea 'e Sisū kiā nātou, 'o pehē, “Oku kailoa masiva faka'apa'apa he palófitā, kā 'i tono fanua totonú, mo tono kāinga 'o'oná, mo tono fāmilí.”*

⁵ Pea ne'e kailoa lava Ia ke fai ai he ngāue mamafa 'e taha, ngata pē 'i Tana hilifaki Tono nimá ki te 'ihī tokosi'i ne'e mahaki'iná, 'o fakama'uli.

⁶ Pea ne'e fakatumutumu Ia 'i te pehē fau te notou ta'etui.

*Ko te fekau atu 'e Sisū te toko hongofulu mā uá
(Mātiu 10:5-15; Luke 9:1-6)*

Pea ne'e 'alu takai Ia 'i te 'ū koló, 'o faiako.

⁷ Pea ui ange 'e Sisū 'ia te kau hongofulu mā uá, 'o fekau'i atu 'ia nātou, 'o tautau toko ua; mo tuku kiā nātou ke fa'italiha ki te kau fa'ahikehé.

* 6:4 6:4 Sione 4:44

⁸ Ne'e tu'utu'uni foki 'e Ia kiā natou ke 'aua na'a notou to'o he me'a ki te alá, ngata pē he tokotoko; pea 'aua na'a 'ave he mā, pē he kato 'oho, pe fakapona he pa'anga 'i te notou no'ó,*

⁹ pea ke notou tui senitolo pē, pea 'aua na'a 'ai he sote 'e ua.

¹⁰ Pea pehē foki 'e Ia kiā nātou, “Kā kotou hū he fale, nofo pē 'i ai kae'aua ke kotou toki hiki mei ai.

¹¹ Pea ko nātou 'e kala tali 'ia kōtou, pe fanongo kiā kōtoú, pea kā kotou mavahe mei ai, kotou tūtuu'i te efú mei te kotou 'aofiva'é, ko te faka'ilonga kiā nātou.”**

¹² Pea ne'e notou 'alu atu, 'o notou malanga ke fakatomala 'ia te kakaí.

¹³ Pea ne'e notou kapusi 'ia te fanga tēvolo tokolahi, pea notou pani 'aki he lolo 'ia te tokolahi ne'e mahaki'iná, 'o fakama'uli.*

Ko te fakapoongi 'o Sione Papitaisó
(Mātiu 14:1-12; Luke 9:7-9)

¹⁴ Pea ne'e fanongo ki ai te tu'i ko Hēlotá,† (he kua ongoonga Tono hingoá,) pea pehē 'e ia,‡ “Ko Sione Papitaiso pē 'eni ia kua toetu'u mei te maté, pea ko te 'uhinga ia 'o te fu'u mafai 'oku ngāue 'iā Iá.”*

¹⁵ Kae pehē he 'ihi, “Ko 'Ilaisiá pe 'eni;” pea ko te 'ihi, “Ko he palōfita ia, hangē he toko taha 'o te kau palōfita mu'á.”

¹⁶ Kā 'i te fanongo ki ai 'ia Hēlotá, ne'e pehē ia, “Ko Sione pē 'eni, 'ā ē ne au tu'usi tonó 'ulú, ko ia ia kua toetu'u ake mei te maté!”

¹⁷ He ne'e fekau atu 'e Hēlota ke puke 'ia Sione; pea ne'e ha'i ia 'o sī ki te pilisoné, kote'uhí ko Helotiasi ko te mali 'o tonó tokoua ko Filipé; he kua nā mali.*

¹⁸ He ne'e fa'a lau 'e Sione kiā Hēlota, “‘Oku kailoa ngafua kiā koe ke ma'u 'ia te mali 'o tou tokouá!”

¹⁹ Pea ne'e loto kovi 'ia Helotiasi kiā Sione, 'o loto ia ke tāmata'e'i 'ona; ka ne'e kailoa ina lava,

²⁰ he ne'e manahē 'ia Hēlota kiā Sione, ko tana 'ilo'i ko te tangata faitotonu ia mo mā'oni'oni, pea ne'e malu'i 'e ia 'ona. Pea ne'e fa'a fanongo fiafia 'e Hēlota kiā ia, neongo ne fa'a puputu'u ai tonó lotó.

²¹ Pea faifaí ne'e 'i ai he 'aho faingamālie, ko te fai kātōanga 'e Hēlota 'i tonó 'aho 'alo'í, mo tonó hau'alikí, mo te kau 'alikitáú mo te kau tu'ukimu'a 'o Kālelí.

²² Pea hū atu te ta'ahine 'a Helotiasi,§ 'o me'e; pea ne'e mālie'ina ai 'ia Hēlota mo nātou ne'e taumafa mo iá. Pea pehē 'e te tu'í ki te ta'ahiné, “Kole mai kiā au, he me'a pē 'e ke loto ki aí, pea 'e au 'avatu.”

²³ Pea ne'e fuakava ia ki te ta'ahiné, “Neongo pe ko te ā 'e ke kole maí, 'e au 'avatu; 'io, 'o a'u ki te vaeua 'o toku pule'angá!”

²⁴ Pea ne'e hū atu ia ki tu'a 'o 'eke ange ki tana fa'éé, “Ko te ā he me'a 'e au kolé?” Pea tali ange ia, “Ko te 'ulu 'o Sione Papitaisó!”

* 6:8 6:8-11 Luke 10:4-11 * 6:11 6:11 'Oku tānaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'e kātaki'ingafua ange 'ia Sōtoma mo Kōmola 'i te 'aho fakamaaú, 'i te kolo ko iá!

* 6:11 6:11 Ngā 13:51 * 6:13 6:13 Sēm 5:14 † 6:14 6:14 te tu'i ko Hēlotá: ko Hēlota 'Anitipasa ia, ko te pule 'o Kāleli. ‡ 6:14 6:14 pehē 'e ia: 'oku pehē 'i tonó 'ū hiki fualoa 'ihi, ne'e pehē 'e te 'ihi. * 6:14 6:14-15 Māt 16:14; Ma'ake 8:28; Luke 9:19 * 6:17 6:17-18 Luke 3:19-20 § 6:22 6:22 te ta'ahine 'a Helotiasi: 'oku pehē 'i tonó 'ū hiki fualoa 'ihi, tonó 'ofafine ('o Hēlota) ko Helotiasi.

25 Pea toe hū ia, 'o 'alu fakato'oto'o ki te tu'í, 'o kole ange, “Ko toku lotó ke ke 'aumai leva 'eni kiā au he peleti 'ia te 'ulu 'o Sione Papitaisó.”

26 Pea mamahi lahi 'ia te tu'í; kā kote'uhí ko tana fuakavá, pea kote'uhí ko nātou ne'e taumafa mo iá, ne'e kailoa lava ia ke fakafisi.

27 Pea ne'e kouna leva 'e te tu'í he taha 'o te kau le'ó, ke 'aumai te 'ulu 'o Sioné. Pea 'alu atu ia 'o tu'usi tonó 'ulú 'i te pilisoné,

28 'o 'aumai 'ia te 'ulú 'i te peleti, 'o 'avange ki te ta'ahiné; pea 'avange 'e te ta'ahiné ki tana fa'eé.

29 Pea 'i te fanongo ki ai tana kau akó, ne'e notou ōmai leva 'o 'ave tonó 'anga'angá, 'o telio he fanualoto.

Ko te fafanga 'e Sīsū te toko nima afé

(Mātiū 14:13-21; Luke 9:10-17; Sione 6:1-14)

30 Pea fakataha te kau 'apōsetoló kiā Sīsū, 'o notou fakamatala kotoa pē kiā Ia 'ia te 'ū me'a kua notou faí mo ia ne notou ako 'akí.

31 Pea pehē ange Ia kiā nātou, “Kotou ōmai 'iā kōtou pē, ki te faitu'u 'oku ngaongaó, 'o ki'i mālōlō.” He ne'e 'i ai ma'u pē he kakai tokolahi ne'e ōmai mo ō; pea na'a mo te kaí ne'e kailoa he taimi ki ai.

32 Pea ne'e notou folau 'i te vaká 'iā nātou pē, ki te faitu'u ne'e ngaongaó.

33 Pea ne'e mamata te kakai tokolahi ki te notou 'alú, 'o notou 'ilo'i tonó 'uhingá; pea notou felele'i 'i uta mei te kolo kehekehe ki te faitu'u ko iá, 'o notou mu'amua ki ai.*

34 Pea 'i Tana hifo ki 'utá, ne Ina 'ilo'i atu he fu'u kakai tokolahi; pea ne'e langa Tono fatú 'i te 'ofa kiā nātou, kote'uhí kua notou tatau tofu pē mo he fanga sipi 'oku kailoa he notou tauhí. Pea ne'e hanga Ia 'o ako kiā nātou he me'a lahi.*

35 Pea kua mei 'osi 'ia te 'aho ko iá, pea ha'u Tana kau akó kiā Sīsū, 'o notou pehē ange, “Ko te faitu'u lala 'eni, pea kua mei 'osi 'ia te 'aho nei.

36 Tukuange mu'a te kakaí ke notou ō ki te 'ū ngoue takatakaí, mo te fanga ki'i koló, 'o fakatau he me'akai ma'a nātou.”

37 Ka ne'e tali ange 'e Ia 'o pehē, “Avange 'e kōtou he notou me'akai.”

Pea notou pehē ki Ai, “Ke motou ō koá, 'o fakatau he mā tēnali† 'e uangeau, 'o 'avange ke notou kai?”

38 Pea pehē ange Ia kiā nātou, “Oku fia te kotou fe'i maá? Ō 'o vakai.”

Pea kua notou 'ilo'i, 'o notou iange, “Oku nima, pea mo te mata'i ika 'e ua.”

39 Pea fekau 'e Ia ke notou fakanofonofó 'ia te kakai kotoa pē 'i te musie lanu matá, 'o fakakalasi pē.

40 Pea ne'e notou tā'u'utu ki lalo 'o fakakulupu, 'o taki teau ki hē, mo taki nimangofulu ki hē.

41 Pea to'o 'e Ia 'ia te fe'i mā 'e nimá pea mo te ongo mata'i iká, 'o hanga ake ki te langí 'o tāpuaki'i; mo pakipaki 'ia te 'ū fe'i maá 'o 'avange ki Tana kau akó ke tufa ki te kakaí; pea ne'e vahevahe foki 'e Ia mo te ongo iká kiā nātou fuli pē.

42 Pea ne'e notou kai kotoa pē, 'o mākokona.

43 Pea notou tēnaki te 'ū mapakipaki'i maá, 'o fe'unga mo te kato 'e hongofulu mā ua, mo te 'ū kongá iká foki.

* 6:33 6:33 mu'amua ki ai: 'oku tēnaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: 'o toe fakataha mai kiā Ia.

* 6:34 6:34 Nōm 27:17; 1 Tu'i 22:17; 2 Kal 18:16; 'Isi 34:5; Māt 9:36 † 6:37 6:37 tēnali: ko te tēnali ko te pa'anga ia ne'e fe'unga tonó mahu'ingá mo he ngāue faama 'a te toko taha 'i te 'aho 'e taha (vakai kiā Māt 20:2).

44 Pea ko nātou ne'e kai 'ia te 'ū fe'i maá, ne'e toko nima afe 'ia te kakai tangatá pē.

Ko te hā'ele 'a Sīsū 'i te fukahī vai
(Mātiu 14:22-33; Luke 6:15-21)

45 Pea fekau leva 'e Sīsū Tana kau akó ke heka ki te vaká, 'o mu'amu'a ki te kauvai 'e tahá ki Petesaita, kae tukuange 'e Ia 'ia te kakai.

46 Pea 'i te 'osi ange Tana tukuange 'ia te kakai, ne'e 'alu Ia mei ai ki te ma'ungá ke lotu.

47 Pea 'i tana afiafi pō'ulí, ne'e 'i te vaeua mālie 'o te tai 'ia te vaká, kae toe toko taha pē Ia 'i 'uta.

48 Pea ne'e mamata Ia kiā nātou 'oku notou faingata'a'ina 'i te notou 'a'aló, he ne'e angi mei mu'a 'ia te matangí. Pea 'i te vaha'a 'o te tolu mo te ono hengihengi, ne'e ha'u Ia kiā nātou, 'oku ha'ele 'i te fukahī tai; 'o hangē kā fakalaka atu 'iā nātou.†

49 Kā ko nātou, 'i te notou mamata kiā Ia 'oku hā'ele 'i te fukahī tai, ne'e notou mahalo ko he fa'ahikehe, 'o notou fu'u kekē;

50 he ne'e notou sio kotoa pē ki Ai, 'o notou puputu'u.

Pea lea ange Ia kiā nātou, 'o pehē, "Fiamālie kōtou, he ko Au pē ia. Tuku te kotou manaheé!"

51 Pea heka Ia ki te vaká kiā nātou; pea malū leva 'ia te matangí. Pea ne'e makehe atu 'aupito te notou fakatumutumú.

52 He na'a mo te mana 'o te 'ū fe'i maá, kua kailoa o'o kiā nātou, he kua fefeka te notou lotó.

Ko te fakama'uli 'e Sīsū 'ia te kau mahaki'iná 'i Kenesaleti
(Mātiu 14:34-36)

53 Pea kua notou folau atu, 'o a'u ki te fanua ko Kenesaleti, 'o tau 'i ai.

54 Pea 'i te notou hifo mei te vaká, ne'e 'ilo'i leva 'e te kakai ko Sīsū Ia.

55 Pea notou felele'i holo 'i te fanua ko iá fuli pē, 'o notou fata mai 'ia nātou ne'e puké 'i te notou 'ū moe'angá, ki te feitu'u ne'e notou fanongo 'oku 'i ai 'ia Sīsuú.

56 Pea neongo pe ko te fea he kolo liliki, pe kolo lalahi, pe feitu'u 'i te tuku'utá, ne'e fononga Ia ki ai, 'e notou 'ai ke tākokoto te notou kakai mahaki'iná 'i te mala'é, 'o kole kiā Ia ke tuku mu'a ke notou ala he kapa pē 'o Tono kofú. Pea ko nātou kotoa pē ne'e ala kiā Iá ne'e notou ma'uli.

7

Ko te tukufakaholo 'a te kau mātu'á
(Mātiu 15:1-9)

1 Pea fakataha kiā Ia 'ia te kau Fālesí, mo he 'ihi 'o te kau sikalaipé, kua notou ōmai mei Selusalema,

2 pea 'i te notou vakai he 'ihi 'o Tana kau akó 'oku notou kai mā mo te nima 'ulí, ko tono 'uhingá, ko te kailoa matu'a fanofanó, ne'e notou hanu.

3 He ko te kau Fālesí mo te kau Siú kotoa pē 'e kala notou kai, kae'aua ke notou fu'aki fanofano, ko te notou tauhi ki te lau 'a te mātu'á.

4 Pea kā notou foki mei te mala'e fakataú, 'oku kailoa notou kai, kae'aua ke notou fu'aki kaukau.* Pea lahi mo te 'ū me'a kehekehe kua notou puke 'o tauhi; hangē ko te fufulu 'o te 'ū ipu, mo te 'ū kulo, mo te 'ū ipu kapa, mo te 'ū nofo'a.†

† 6:48 6:48 fakalaka atu 'iā nātou, ko ia pe fetaulaki mo nātou. * 7:4 7:4 kaukau, ko ia pe fufulu.

† 7:4 7:4 nofo'a (pe moe'anga): 'oku kailoa 'asi 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi.

⁵ Pea fehu'i kiā ia 'e te kau Fālesí mo te kau sikalaipé, “Ko te ā 'oku kailoa fai tatau ai Ta'au kau ako pea mo te lau 'a te mātu'á, kae notou kai pē mo te nima 'ulí?”

⁶ Pea tali ange Ia, “Ne'ine'i palōfisai 'e 'Aisea kiā kōtou māluahoi! 'O hangē ko ia kua tohí,

'Ko te kakai nei 'oku notou faka'apa'apa kiā Au 'aki te notou ngutú, kā ko te notou lotó 'oku fakamama'o meī Au.

⁷ Ko te kulanoa pē te notou lotu mai,

he 'oku notou ako 'aki he 'ū tokāteline, 'a ia ko te 'ū tu'utu'uni pē 'a te tangata.*

⁸ Kua kotou tuku pē te tu'utu'uni 'a te 'Atuá 'o kotou puke ki te talatupu'a 'a te tangatá.”†

⁹ Pea toe hoko atu Ia, 'o pehē, “Mālō mu'a te kotou ta'etoka'i 'ia te tu'utu'uni 'a te 'Atuá, kae kotou mamafa ki te lau fakaeono'aho 'a kōtou!

¹⁰ He ne'e pehē 'e Mōsesa ia, 'Faka'apa'apa ki tau tamaí mo tau fa'eé; mo pehē, 'Ko ia 'e lea kovi ki tana tamaí, pe ko tana fa'eé, 'e mate tāmata'i.*

¹¹ Kā 'oku kotou pehē 'e kōtou ia, 'Kāpau 'e lea ange he tangata ki tana tamaí, pe ko tana fa'eé, 'o pehē, “'Ē, ko te me'a ne au mei 'aonga 'aki kiā koé kua kōpano ia”’, (ko tonono 'uhingá, kua fakatāpui ki te ngāue 'a te 'Alíkí,)

¹² kua kala kotou kei tuku ke fai 'e ia he me'a ma'a tana tamaí, pe ko tana fa'eé!

¹³ Kua kotou fakata'e'aonga'i 'ia te Folafofa 'a te 'Atuá 'aki te kotou lau fakaeono'ahó, 'ā ē kua kotou 'avatu ki te kakai. Pea kua lahi pē mo te 'ū me'a pehē kua kotou fai 'o tatau mo ia.”

Ko te me'a 'oku 'uli ai he tangatá

(Mātiu 15:10-20)

¹⁴ Pea toe uí mai Ia 'ia te kakai kotoa pē, 'o pehē kiā nātou, “Kotou fanongo mai kotoa pē, kae kotou 'ilo'i.

¹⁵ 'Oku kailoa 'uli he tangata ia mei te me'a 'oku hū kiā ia mei tu'á; kā ko te 'ū me'a 'oku hū mai mei te tangatá, ko 'eni ia 'oku 'uli ai 'ia te tangatá.

¹⁶ [Ko ia 'oku ma'u talinga ke fanongo 'akí, ke ongo' i ia.”]§

¹⁷ Pea kua notou hū ki fale 'o mavahe mei te kakai, pea 'eke kiā Ia 'e Tana kau akó 'o kau ki te talanoa fakatātā nei.

¹⁸ Pea lea Ia kiā nātou, 'o pehē, “'Oku ta'e'ilo pehē mo kōtou foki? 'Oku kala koā mahino kiā kōtou, 'oku kailoa fa'a 'uli te tangatá 'i te 'ū me'a 'oku hū kiā ia mei tu'á?

¹⁹ Kote'uhí 'oku kailoa 'alu ia ki tonono lotó kā ki tonono keté, pea 'oku mole atu ki tua'ā.” (Ko Tana lea peheé ne'e fakangafua ai Ia 'ia te 'ū me'akai kotoa pē.)*

²⁰ Pea fai atu Ia, “Ko ia 'oku hū mai mei te tangatá, ko 'eni ia 'oku 'uli ai 'ia te tangatá.

²¹ He 'oku hū ki tu'a mei te loto 'o te tangatá 'ia te 'ū fakakaukau kovi, 'ia te fe'auaki, 'ia te tonono 'unoho, 'ia te fakapō,

²² 'ia te kaiha'a, 'ia te mānumanu, 'ia te anga-fakalialia, 'ia te kākā, 'ia te pau'u, 'ia te meheka, 'ia te lau kovi ki te 'Atuá, 'ia te 'afungí, 'ia te fai fakavalevale.

* 7:7 7:6-7 'Ais 29:13 † 7:8 7:8 'Oku tñaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: ko te fufulu 'o te 'ū ipu fua mo te 'ū ipu inu; pea 'oku lahi mo te 'ū me'a pehē 'oku kotou fai. * 7:10 7:10 'Eki 20:12; 21:17; Lev 20:9; Teu 5:16 § 7:16 7:16 'Oku kailoa 'asi 'ia te veesi nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi (vakai ki te 4:23).

* 7:19 7:19 Ko Tana lea peheé ... me'akai kotoa pē, ko ia pe 'I te founga ko 'eni 'oku ma'a 'ia te me'akai kotoa pē.

23 Ko te 'ū kovi 'eni kotoa pē 'oku ha'u mei loto, pea 'uli ai 'ia te tangatá.”

*Ko he fafine tui mālohi
(Mātiu 15:21-28)*

24 Pea tu'u ake Ia 'o 'alu mei ai ki te tafafanua 'o Taia mo Saitoní, 'o hū ai ki fale, pea loto Ia ke 'auna na'a 'ilo ki ai he taha, kā ne kailoa lava Ia ke puli.

25 He ne'e 'ilo ki ai he fafine, 'a ia ne'e ma'ua tana ta'ahiné he fa'ahikehe; pea ha'u ia 'o hinga atu ki Tono va'é.

26 Ko te fafine Kalisi 'eni, mei Sailo-Finisia. Pea kole ange 'e ia kiā Sīsū ke kapusi te tēvoló mei tana ta'ahiné.

27 Ka ne'e iange 'e Sīsū ki ai, “Aua ke mākona 'ia te fānaú; he 'oku kailoa totonu ke to'o te mā 'a te fānaú 'o sī ki te fanga kulií.”

28 Pea tali 'e te fafiné 'o iange, “Io, 'Aliki; kā 'oku kai foki 'ia te fanga kulií 'i te lalo tēpilé, mei te 'ū momo'i me'akai 'a te fānaú.”

29 Pea iange 'e Sīsū ki ai, “Kote'uhí ko tau lea ko iá, ke ke 'alu ā; kua mahu'i te tēvoló mei tau ta'ahiné.”

30 Pea foki atu te fafiné ki tonono 'apí, 'o 'ilo'i tana ki'i ta'ahiné 'oku takoto 'i te moe'angá, pea kua mahu'i atu te tēvoló meiā ia.

Ko te fakama'uli 'e Sīsū he tangata tuli mo le'ovale

31 Pea toe hiki 'ia Sīsū mei te tafafanua 'o Taia mo Saitoní, 'o fou atu 'i Tikapolusi, 'o a'u ki te Tai 'o Kālelí.

32 Pea notou 'aumai kiā Ia he tangata ne'e tuli mo le'ovale; pea notou kole kiā Ia ke hilifaki Tono nimá ki ai.

33 Pea taki'i 'ona 'e Sīsū mei te kakaí 'o fakaenāua pē, pea ne'e 'ai Ia Tono tuhú ki te ongo talinga 'o te tangatá, mo 'a'anua Ia 'o 'ai ki tonono 'aleló.

34 Pea hanga ake Ia ki te langí, 'o māpuhoi, mo pehē ki te tangatá, “Efata,” 'a ia ko tonono 'uhingá, “Ke ava mai!”

35 Pea ne'e ava leva tonono talingá, pea mavete te no'o 'o tonono 'aleló, 'o lea totonu.

36 Pea na'ina'i Ia kiā nātou ke 'auna na'a notou 'ai ke 'ilo'i he taha. Kā ko te lahi ange Tana na'ina'i kiā nātou, ne'e 'āsili ange ai te notou ongoonga Iá.

37 Pea ne'e notou ofo lahi 'aupito, 'o notou pehē, “Tono kailoa koā tu'utai Ta'aná ngāue kotoa pē! Kua ngaahi 'e Ia 'ia te tulí ke ongo, mo te noá ke lea!”

8

*Ko te fafanga 'e Sīsū te toko fā afé
(Mātiu 15:32-39)*

1 Pea faifaí pea tē 'i ai he fu'u kakai tokolahi, pea ne'e kailoa he notou me'atokoni; pea ui ange 'e Sīsū Tana kau akó, 'o pehē kiā nātou,

2 “Oku langa Toku fatú 'i te 'ofa ki te kakai nei; he ko te 'aho 'eni 'e tolu mo te notou nonofo mai, pea 'oku kala he notou me'atokoni.

3 Pea kāpau 'e Au tukuangē nātou ke ō fiakakai ki te notou 'ū 'apí, 'e notou pōngingia 'i te alá; kae'uma'ā ko te notou 'ihi ne'e ōmai mama'o.”

4 Pea tali ange Tana kau akó, “E ma'u mei fea heni 'i te lalá he 'ū fe'i mā ke tofotu ai 'ia te kakai nei?”

5 Pea fehu'i ange 'e Ia kiā nātou, “Oku fia te kotou fe'i maá?”

Pea notou tali, “Oku fitu.”

6 Pea fekau 'e Ia ke tā'u'utu 'ia te kakaí 'i te funga kekekelé. Pea to'o 'e Ia te fe'i mā 'e fitú, 'o fai he fakafeta'i mo pakipaki; pea 'avange ki Tana kau akó ke tufatufa; pea ne'e notou tufatufa'i ia ki te kakai.

7 Pea ne'e 'i ai he notou mata'i ika liliki; pea ne'e tāpuaki'i mo ia, 'o fekau ke tufatufa foki.

8 Pea ne'e notou kai 'o mākokona; pea notou tānaki 'ia te mapakipaki'i mā ne'e toé, 'o fe'unga mo te kato 'e fitu.

9 Pea ne'e notou fe'unga nai mo te toko fā afe. Pea toki tukuange 'e Ia 'ia nātou.

10 Pea heka leva Ia ki te vaká, fakataha mo Tana kau akó, 'o folau ki te 'ū feitu'u 'o Talamanutá.

Ko te fia ma'u he faka'ilonga mei langi

(Mātiu 16:1-4)

11 Pea 'alu atu 'ia te kau Fālesí, 'o notou kamata fakafehu'i kiā Ia, ko te notou fia ma'u meīa Ia he faka'ilonga mei langi; ko te notou 'ahi'ahi'i 'Ona.*

12 Pea fu'u māpuhoi Ia 'i Tono laumālié 'o pehē, “Ko te ā 'oku tangi faka'ilonga ai 'e te to'utangata nei? 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'e kailoa 'aupito 'avatu he faka'ilonga ia ki te to'utangata nei!”*

13 Pea 'alu Ia meīa nātou, 'o toe heka vaka 'o 'alu mei ai ki te kauvai 'e tahá.

Ko te lēvani 'a te kau Fālesí mo Hēlotá

(Mātiu 16:5-12)

14 Pea ne'e ngalo 'iā nātou ke 'ave he mā, he ne'e taha pē 'ia te fe'i mā 'i te vaká.

15 Pea na'ina'i Ia kiā nātou 'o pehē, “Kotou tokanga, 'o vakai, talia 'ia te lēvani 'a te kau Fālesí, pea mo te lēvani 'a Hēlotá.”*

16 Pea talanoa leva te kau akó 'iā nātou 'o pehē, “Ko tonu 'uhingá 'apē ko te kailoa he tou fe'i maá.”

17 Pea kua 'ilo'i 'eni 'e Sīsū, 'o fehu'i ange kiā nātou, “Ko te ā 'oku kotou talanoa ai 'o pehē kote'uhí 'oku kailoa he kotou maá? Kua he'iki ai koā kotou 'ilo'i pe mahino'i? Kua fefeka koā ta'a kōtou loto?”

18 'Oku kotou mata koā, kae kailoa mamata? Pea 'oku kotou talinga, kae kailoa ongo'i? 'Io, pea 'oku kailoa koā kotou manatu'i?*

19 Ko te taimi ne Au pakipaki ai 'ia te fe'i mā 'e nima ma'a te toko nima afé, ko te fia'i kato ne'e kotou 'aumai, kua fonu 'i te 'ū kongakonga maá?”

Pea notou tali, “E hongofulu mā ua.”

20 “Io, mo Taku pakipaki 'ia te fe'i mā 'e fitu ma'a te toko fā afé, ko te kato fonu 'e fia 'ia te kongakonga mā ne'e kotou 'aumai?”

Pea notou tali, “E fitu.”

21 Pea iange 'e Ia kiā nātou, “Kua he'iki ai koā mahino kiā kōtou?”

Ko te fakama'uli 'e Sīsū he tangata kui 'i Petesaita

22 Pea notou a'u ki Petesaita. Pea ne'e 'aumai kiā Ia he tangata kui, 'o notou kole ke Ina ala ange ki ai. 23 Pea puke 'e Ia te nima 'o te kuí, 'o 'ave 'ona ki tu'a kolo; pea 'a'anu 'e Ia ki tonu ongo fe'i matá, mo 'ai Tono ongo nimá ki te tangatá, 'o fehu'i kiā ia, “Okou ke 'ilo'i he me'a?”

24 Pea hanga ake ia 'o iange, “Okou sio ki te kakai, he 'oku hā he me'a hangē ko he 'ū 'akaú, kā 'oku notou 'eva'eva.”

25 Pea tē 'ai 'e Ia Tono nimá ki te mata 'o te tangatá; pea sio totonu ia, pea tē ma'uli mai 'o haohaoa, pea ne'e mātu'aki sio lelei ia ki te me'a kotoa pē.

* 8:11 8:11 Luke 11:16 * 8:12 8:12 Luke 11:29 * 8:15 8:15 Luke 12:1 * 8:18 8:18 Sel 5:21; 'Isi 12:2; Ma'ake 4:12

26 Pea fekau 'e Sīsū kiā ia ke 'alu ki tonu 'apí, mo pehē ange, “‘Aua na'a ke hū ki te koló, pea 'aua na'a ke lea ki he taha 'i te kolo nei.”

Ko ai 'ia Sīsū?

(Mātiu 16:13-20; Luke 9:18-21)

27 Pea 'alu atu 'ia Sīsū mei ai mo Tana kau akó ki te feitu'u 'o Sesalia Filipaí. Pea 'i te notou ō 'i te alá ne'e fehu'i ange Ia ki Tana kau akó, 'o pehē, “Ko ai 'ia Au 'i te lau 'a te kakaí?”

28 Pea notou tali 'o pehē, “Ko Sione Papitaiso; kā ko te lau 'a te 'ihi, ko 'Ilaisiā; pea ko te 'ihi, ko te toko taha 'i te kau palōfitá.*

29 Toki fehu'i ange 'e Ia kiā nātou, “Kā ko ai 'ia Au 'i te lau 'a kōtoú?”

Pea tali 'e Pita 'o pehē ki Ai, “Ko te Kalaisí 'ia Koe.*”

30 Pea lolomi 'e Ia 'ia nātou ke 'aua na'a notou 'ai ke 'ilo'i he taha 'ia te me'a ko iá.

Ko te fakaha'a 'i 'e Sīsū Tana mamahí mo Tana pekiá

(Mātiu 16:21-28; Luke 9:22-27)

31 Pea ne'e kamata hinoi 'i 'e Ia 'ia nātou, 'i te pau ki te Fanautama te Tangatá ke lahi Tono fakamamahí 'i, pea ke fakatale 'i 'Ona 'e te kau mātu'á, mo te kau taula'aliki lahi, mo te kau sikalaipé, pea ke tāmata'i; pea kā 'osi te 'aho 'e tolu 'e toetu'u Ia.

32 Pea ne'e tala'i fakapatonu 'e Ia 'ia te me'a ko iá. Pea 'ave 'Ona 'e Pita, 'o kamata valoki 'i Ia.

33 Kā ne tafoki 'e Sīsū, 'o hanga ki Tana kau akó, 'o valoki 'i 'ia Pita, mo pehē, “Tu'u ki muli, Sētane; he 'oku kala ko te 'ū me'a faka-e-'Atua 'oku sio ki ai to'ou lotu, kā ko te 'ū me'a fakaetangata!”

34 Pea ui ange 'e Ia 'ia te kakaí, fakataha mo Tana kau akó, 'o pehē kiā nātou, “Kā 'i ai he taha 'oku fia mulimuli mai 'iā Au, kua pau ke tuku 'e ia tonu lotó, pea fua tonu kolosí, 'o mulimuli mai 'iā Au.*

35 He ko ia 'oku feinga ke kalofaki ta'aná ma'uli, ko tana tuku ia ke molé; kā ko ia 'oku tuku tana ma'ulí ke mole kote'uhí ko Au mo te ongoongolelé, 'e fakahaofi ia.*

36 He ko te ā tonu 'aonga ki te tangatá kā ina ma'u 'ia māmani fuli pē 'i tana ngāué, kae mole ai ta'aná ma'uli?

37 He ko te ā 'e avatu he tangata ke fakatau 'aki mai tana ma'ulí?*

38 Pea kā 'i ai he taha 'e maa'i 'Oku mo Taku 'ū leá 'i te 'ao 'o te to'utangata fe'auaki mo angahala'ina nei, 'e maa'i te toko taha ko iá 'e te Fanautama te Tangatá, 'o kā hā'ele mai Ia mo te nāunau 'o Tana Tamaí, mo te kau 'āngelo mā'oni'oní.”

9

1 Pea pehē 'e Ia kiā nātou, “‘Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'oku 'i ai te 'ihi 'oku tutu'u heni, 'e kailoa notou mama'i lave ki te maté, kae'aua ke notou mamata ki te Pule'anga 'o te 'Atuá kua hoko mai mo te mālohi.”

Ko te lāngilangi totonu 'o Sīsú

(Mātiu 17:1-13; Luke 9:28-36)

* 8:28 8:28 Ma'ake 6:14-15; Luke 9:7-8 * 8:29 8:29 Sione 6:68-69 * 8:34 8:34 Māt 10:38; Luke 14:27 * 8:35 8:35 Māt 10:39; Luke 17:33; Sione 12:25 * 8:37 8:37 tana ma'ulí pe tonu laumalié.

² Pea 'osi mei ai he 'aho 'e ono, pea 'ave 'e Sisū 'ia Pita, mo Sēmisi, mo Sione, 'o tatakī 'ia nātou ki te ma'unga mā'olunga, fakaenātou pē. Pea ne'e liliu Tono angá 'i te notou 'aó;*

³ pea ne'e ngingila Tono 'ū kofú, 'o mātu'aki hina ekiaki; 'oku kala he taha fō tupenu 'i māmani 'e mafai tonu fakahinahiná ke pehē.

⁴ Pea ne'e hā kiā nātou 'ia 'Ilaisiā fakataha mo Mōsese, 'o notou talanoa mo Sisū.

⁵ Pea iange 'e Pita kiā Sisū, “Lāpai, 'oku sai te tou 'i hení. Tuku mu'a ke motou ngaahi he palepale 'e tolu, 'o taha Mo'ou, pea taha mo'o Mōsese, pea taha mo'o 'Ilaisiā.”

⁶ He ne'e kala ina 'ilo'i pe ko te ā hana lea 'e fai, he ne'e notou mate 'i te manaheé.

⁷ Pea hoko mai leva he kongá 'ao 'o fakapūlou'i nātou; pea ne'e ongo mai he le'o mei te 'aó 'o pehē, “Ko Toku 'Alo Pelé 'ena; kotou fakaongo kiā Ia!”*

⁸ Pea tafoki fakavave ake te kau akó 'o fakasio holo, tā ko Sisū pē Toko Taha ne'e tu'u mo nātou.

⁹ Pea 'i te notou ō ifo mei te ma'ungá, ne'e tapou ange 'e Sisū kiā nātou, ke 'aua 'aupito na'a notou fakamatala ki te 'ū me'a kua notou mamata ki ai, kae'aua ke toetu'u mei te maté 'ia te Fanautama te Tangatá.

¹⁰ Pea ne'e notou tauhi te lea ko iá fakaenātou pē, mo fifili, pe ko te ā koā 'ia te lea ko ia, “toetu'u mei te maté.”

¹¹ Pea notou fehu'i kiā Ia, 'o pehē, “Ko te ā 'oku lau ai 'e te kau sikalaipé, 'o pehē, kua pau ke matu'a ha'u 'ia 'Ilaisiā?”*

¹² Pea tali ange 'e Ia kiā nātou, “'Oku mo'oní pē, 'oku fu'aki ha'u 'ia 'Ilaisiā, 'o fakatonotonu 'ia te 'ū me'a kotoa pē. Kae fefe'aki nai 'ia te me'a kua tohi kau ki te Fanautama te Tangatá, 'o pehē, 'e lahi Tono fakamamahi'í mo Tono fakava'iva'inga 'akí?

¹³ Kā 'Okou tala'i atu, kua ha'u foki 'ia 'Ilaisiā, pea kua notou fai ta'a nātou loto kiā ia, 'o tatau mo te me'a ne'e tohi 'o kau kiā iá.”

*Ko te fakama'uli 'e Sisū he tamasi'i ne'e mahaki moa
(Mātiu 17:14-21; Luke 9:37-43a)*

¹⁴ Pea 'i te notou ō ifo ki te kau akó, ne'e notou mamata ki te fu'u kakaí 'oku tu'u takatakai kiā natou, mo he kau sikalaipé 'oku notou fakakikihi mo nātou.

¹⁵ Pea 'i te mamata 'e te fu'u kakaí kiā Sisú, ne'e notou fu'u 'oho, 'o notou felele'i kotoa pē 'o fetapa kiā Ia.

¹⁶ Pea fehu'i ange 'e Ia kiā natou, “Ko te ā te me'a ne'e kotou fakakikihi ai mo nātou?”

¹⁷ Pea tali ange he toko taha mei te kakaí, “Tangata'aliki, ne au 'aumai toku fohá kiā Koe, 'oku 'iā ia he fa'ahikehe fakanoa.

¹⁸ Pea ko fea pē he feitu'u 'e puke ai 'e te fa'ahikehé, 'oku ha'aki 'e ia 'ona, pea 'oku koa tona ngutú, mo ngai'i tonu nifó, mo hamu tonu sinó. Pea u lea ki Tau kau akó ke notou kapusi 'ia te fa'ahikehé, ka ne'e kala notou lava.”

¹⁹ Pea toki tali ange 'e Ia 'o pehē, “'Ia te fa'ahinga ta'etui! 'E ngata 'āfea Taku 'iā kōtōú? 'E ngata 'āfea Taku kātaki'i 'ia kōtōú? 'Aumai ia kiā Au!”

²⁰ Pea notou 'aumai 'ona kiā Ia. Pea 'i te vakai leva 'e te fa'ahikehé kiā Sisú, ne'e fu'u fakatekelili'i 'e ia 'ia te tamá, pea patú ia ki te kelekelé, 'o teketekefili, pea koa tonu ngutú.

²¹ Pea fehu'i ange 'e Sisū ki tana tamaí, “Ko te ā tonu fualoa tana peheé?”

* 9:2 9:2-7 2 Pita 1:17-18

* 9:7 9:7 Māt 3:17; Ma'ake 1:11; Luke 3:22

* 9:11 9:11 Mal 4:5; Māt

Pea tali ange ia, “Talu pē mei tana valevalé.

²² Pea kua tu'a lahi tana sī 'ona ki lalo ki te afi mo te vai, ke tāmata'i 'ona. Kā Ke 'alo'ofa mu'a 'o tokoni mai, 'o kāpau 'e Ke lava.”

²³ Pea pehē ange 'e Sīsū ki ai, “‘O kāpau 'e lava koā? 'Oku malava 'ia te me'a kotoa pē kiā ia 'oku tui!”

²⁴ Pea kalanga leva te tamai 'a te tamasi'í, 'o pehē, “‘Okou tui pē; tokoni mai mu'a ki taku ta'etui!”

²⁵ Pea 'i te vakai 'e Sīsū 'oku felele'i mai 'ia te kakaí, ne'e lolomi 'e Ia 'ia te fa'ahikehé 'o pehē, “‘Ia te fa'ahikehe fakanoa mo tui, 'Okou fekau kiā koe ke ke hū leva ki tu'a meīa ia, pea 'aau na'a ke tē hū ki ai!”

²⁶ Pea kaikailla 'ia te fa'ahikehé, mo fakatekelili'i lahi 'ona, 'o toki mahu'i mai. Pea ne'e hangē kua maté 'ia te tamá; 'io, ne'e pehē 'e te kakaí, “Kua pekia ia!”

²⁷ Ka ne'e puke 'e Sīsū tononimá 'o langa'i, pea tu'u ake ia.

²⁸ Pea 'i te hū 'ia Sīsū ki falé, ne'e fehu'i kiā Ia 'e Tana kau akó fakaenātou, “Ko te ā ne'e kala motou lava ai ke kapusi iá?”

²⁹ Pea pehē Ia kiā nātou, “Ko te fa'ahinga nei 'oku kailoa lava ia ke mahu'i, kā 'i te lotu pē mo te 'aukai.”

Ko te toe lea 'aki 'e Sīsū Tana pekia

(Mātiu 17:22-23; Luke 9:43b-45)

³⁰ Pea ne'e notou 'alu mei ai, 'o fononga atu 'i Kāleli; pea ne'e kala loto 'e Ia ke 'ilo'i he taha pē 'oku 'i fea Ia.

³¹ Hē ne Ina fakamahino'i ki Tana kau akó, 'o pehē, “‘E tukuange 'ia te Fanautama te Tangata ki te nima 'o te kakaí, pea 'e notou tāmata'i 'Ona; pea 'osi te 'aho 'e tolu mei Tono tāmata'í, 'e toetu'u Ia.”

³² Ka ne'e kailoa notou 'ilo'i te 'uhinga 'o Tana leá, pea ne'e notou manahē ke toe fehu'i kiā Ia.

Ko ai 'oku lahi tahá?

(Mātiu 18:1-5; Luke 9:46-48)

³³ Pea notou a'u ki Kāpaneume; pea 'i Tana 'i te falé ne'e fehu'i ange 'e Ia kiā nātou, “Ko te ā te me'a ne'e kotou fakakikihi ki ai 'i te alá?”

³⁴ Pea notou longo pē, he ne'e notou fakakikihi 'i te alá, pe ko ai 'oku lahi tahá.*

³⁵ Pea nofo ifo 'ia Sīsū, 'o ui ange te kau hongofulu mā uá, 'o pehē kiā nātou, “Kā 'i ai he taha 'oku holi ke mu'amua, ke nofo ia ko te ki muli 'iā kōtou kotoa pē, mo te kotou sevāniti.”*

³⁶ Pea to'o 'e Ia he tamasi'i, 'o tuku 'i te notou lotolotonga; pea hapai 'e Ia 'ona 'o fua, mo pehē kiā nātou,

³⁷ “Ko ia 'oku ina tali he tamasi'i pehē 'e taha 'i Toku hingoá, 'oku tali 'e ia 'Oku; pea ko ia 'oku ina tali 'Okú, 'oku kala ko Au pē kua tali 'e iá, kā ko Ia ne'e fekau'i mai 'Okú.”*

Ko te kau mo Sīsú

(Luke 9:49-50)

³⁸ Pea iange 'e Sione kiā Ia, “Tangata'aliki, ne'e motou 'ilo'i he taha 'oku kapusi tēvolo 'i Tou huafá, kā 'oku kailoa mulimuli ia kiā tātou; pea ne'e motou feinga ke ta'ofi ia, kote'uhí he ne'e kailoa ko he taha ia 'iā tātou.”

* 9:34 9:34 Luke 22:24 * 9:35 9:35 Māt 20:26-27; 23:11; Ma'ake 10:43-44; Luke 22:26 * 9:37 9:37 Māt 10:40; Luke 10:16; Sione 13:20

39 Ka ne'e tali ange 'e Sīsū, “Aua 'e kotou ta'ofi iá; hē 'oku kailoa he taha 'e fai he mana 'i Toku hingoá, pea toe hanga ia 'o lau'ikovi'i 'Oku.

40 He ko ia 'oku kailoa angatu'u kiā tātou, 'oku kau ia mo tātou.*

41 Pea ko ia 'e 'avatu kiā kōtou he ipu vai ke inu 'i Toku hingoá, kote'uhí pē ko te kotou kau kiā Kalaisi, 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'e kailoa 'aupito mole ta'aná totongi.*

Ko te 'ū 'ahi'ahi ke fai angahalá

(Mātiu 18:6-9; Luke 17:1-2)

42 “Kae kā 'i ai he tangata 'e fakatūkia'i he taha 'i te fa'ahinga liliki nei 'oku tuí, 'e sai ange kiā ia kápau ne'e tautau he fu'u maka 'i tonu kiá, 'o sī ki tai.

43 Pea kápau 'e fakatūkia'i 'ou 'e tou nimá, tu'usi atu ia; 'oku sai ange tau a'u nima taha ki te ma'ulí, 'i tau mole nima ua ki heli, ki te afi 'oku kailoa 'aupito matāmate';*

44 [‘a ia 'oku kala 'auha ai te notou 'uangá, pea 'oku kala mate ai 'ia te afí.]*

45 Pea kápau 'e fakatūkia'i 'ou 'e tou va'é, tu'usi ia; 'oku sai ange tau a'u va'e taha ki te ma'ulí, 'i tonu sī va'e ua 'ou ki heli,

46 [‘a ia 'oku kailoa 'auha ai te notou 'uangá, pea 'oku kailoa mate ai te afí.]†

47 Pea kápau 'e fakatūkia'i 'ou 'e tou matá, si'aki ia; 'oku sai ange tau a'u mata taha ki te Pule'anga 'o te 'Atuá, 'i tonu sī mata ua 'ou ki heli;*

48 ‘a ia 'oku kailoa 'auha ai te notou 'uangá, pea 'oku kailoa mate ai 'ia te afí.*

49 He 'e fakamāsima 'ia te kakai kotoa pē 'aki he afí.‡

50 Ko te me'a 'aonga 'ia te māsímá, pea kā mole mei te māsímá tonu koná, 'e kotou fakakonakonahi ia 'aki te ā? 'Ē, kotou taki taha tauhi 'i tonu lotó he māsima; pea kotou fe'ofa'ofani 'i te kotou feangá!.*

10

Ko te akonaki 'a Sīsū kau ki te vete mali

(Mātiu 19:1-12; Luke 16:18)

1 Pea mavahe 'ia Sīsū mei ai, 'o ha'u ki te mata fanua 'o Siuteá 'i te kauvai 'e taha 'o Sioataní. Pea ne'e toe fakataha mai kiā Ia he fu'u kakai; pea toe ako'i 'e Ia 'ia nātou, 'o hangē ko Tana fa'a fai.

2 Pea ha'u 'ia te kau Fálesí, 'o 'eke kiā Ia, ko te notou tauhele'i 'Ona, “‘Oku ngafua nai ki te tangatá ke tukuange tonu 'unohó?”

3 Pea tali 'e Ia, 'o pehē kiā nātou, “Ko te ā te tu'utu'uni 'a Mōsese kiā kōtou?”

4 Pea notou pehē ange, “Ne'e fakangafua 'e Mōsese ke fai he tohi vete, pea tukuange.”*

5 Pea tali 'e Sīsū kiā nātou, “Ko te me'a 'i te fefeka te kotou lotó, ko ia ne'e tohi ai 'ia te tu'utu'uni ko iá kiā kōtou.

6 Kā 'i te kamata'anga 'o te fakatupú, 'ne'e ngaahi 'e te 'Atuá 'ia te tangata mo te fafine.*

* 9:40 9:40 Māt 12:30; Luke 11:23 * 9:41 9:41 Māt 10:42 * 9:43 9:43 Māt 5:30 * 9:44 9:44 'Oku kailoa 'asi 'ia te veesi nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi (vakai ki te veesi 48). † 9:46 9:46 'Oku kailoa 'asi 'ia te veesi nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi (vakai ki te veesi 48). * 9:47 9:47 Māt 5:29 * 9:48 9:48 'Ais 66:24 ‡ 9:49 9:49 'Oku tākaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: pea 'e fakamāsima te feilaulau kotoa pē 'aki te māsima. * 9:50 9:50 Māt 5:13; Luke 14:34-35 * 10:4 10:4 Teu 24:1-4; Māt 5:31 * 10:6 10:6 Sēn 1:27; 5:2

7 'Ko te me'a ia 'e tukuange ai he tangata tana tamaí mo tana fa'eé, kae pīkitai ki tonu malí; **

8 pea 'e hoko 'ia nāua ko te kakano pē taha.' Ko ia ai 'oku kala nā kei ua, kā ko te kakano pē taha.

9 'Āua; pea ko te me'a kua fakahoko 'e te 'Atuá, ke 'aia na'a fakamāvae' i 'e te tangata!''

10 Pea kua notou 'i fale, pea toe 'eke kiā Ia 'e te kau akó kau ki te me'a ko iá.

11 Pea pehē ange 'e Ia kiā nātou, "Kā 'i ai he taha 'e vete mo tonu hoá, pea toki mali mo he fafine kehe, ko te tonu ia. *

12 Pea kā vete he fafine mo tonu 'unohó, 'o toki mali mo he tangata kehe, 'oku fe'auaki ia."

Ko te tāpuaki' i 'e Sīsū he tamaliki

(Mātiu 19:13-15; Luke 18:15-17)

13 Pea ne'e 'aumai kiā Ia he tamaliki liliki, kote'uhí ke ala kiā nātou; ka ne'e lolomi 'e te kau akó 'ia te kakai ne'e 'aumai 'ia nātou.

14 Kā 'i te mamata ki ai 'e Sīsū ne'e tuputāmaki Ia, 'o pehē ange kiā nātou, "Tukuange te tamaliki ke notou ha'u kiā Au; 'aia 'e ta'ofi 'ia nātou, he 'oku ma'a te fa'ahinga ko iá 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá.

15 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, ko ia 'e kailoa ina tali 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá 'o hangē ko he tamasi'í, 'e kailoa 'aupito hū ia ki ai. **

16 Pea hapai 'e Ia 'ia te fanga ki'i tamaliki, 'o 'ai Tono nimá kiā nātou, 'o tāpuaki'i.

Ko he tangata koloa'ina

(Mātiu 19:16-30; Luke 18:18-30)

17 Pea 'i Tana hā'ele atu ki te alá, ne'e lele mai he toko taha, 'o tū'ulutui kiā Sīsū, 'o fehu'i ki Ai, "Ia te Tangata'aliki lelei, ko te ā 'e au fai, kae au ma'u ai 'ia te ma'uli ta'engatá?"

18 Pea pehē ange 'e Sīsū kiā ia, "Ko te ā 'oku ke ui ai 'Oku ko te lelei? 'Oku kailoa he taha 'oku lelei, ngata pē 'i te 'Atuá Toko Taha.

19 'Oku ke 'ilo' i pē 'ia te 'ū fekaú: "Aua na'a ke fe'auaki, 'aia na'a ke fakapō, 'aia na'a ke kaiha'a, 'aia na'a ke fakamo'oni lohi, 'aia na'a ke fai kākā, faka'apa'apa ki tau tamaí mo tau fa'éé. " **

20 Pea tali ange 'e ia 'o pehē ki Ai, "Tangata'aliki, ko te 'ū fekau kotoa pē ko 'ená, kua u 'osi tauhi 'ia nātou fuli pē talu taku kei si'isi'í."

21 Pea sio fakamama'u kiā ia 'e Sīsū mo te 'ofa lahi, pea toki pehē ange 'e Ia, "Ko te me'a pē taha 'oku kei toé: 'alu 'o fakatau atu 'ia te me'a kotoa pē 'oku ke ma'ú, pea foaki tonu pa'angá ki te masivá, pea 'e 'i ai he koloa 'e fa'olaki ma'au 'i hēvani; pea ke ha'u 'o mulimuli 'iā Au."

22 Pea ne'e tāfu'ua te tangatá 'i te lea ko iá, 'o foki kua mamahi lahi tonu lotó, he ne'e lahi tana koloá.

23 Pea sio takai holo 'ia Sīsū, 'o pehē ki Tana kau akó, "Ko te me'a faingata'a 'aupito kiā nātou 'oku koloa'iná ke hū ki te Pule'anga 'o te 'Atuá!"

24 Pea ne'e fu'u 'ohovale 'aupito 'ia te kau akó 'i Tana leá. Pea toe tali tu'a ua 'e Sīsū, 'o pehē kiā nātou, "Fānau, 'e faingata'a 'aupito† 'ia te hū ki te Pule'anga 'o te 'Atuá!

* 10:7 10:7 kae pīkitai ki tonu malí: 'oku kailoa 'asi 'ia te kupu'í lea nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi. * 10:7
10:7-8 Sēn 2:24 * 10:11 10:11-12 Māt 5:32; 1 Kol 7:10-11 * 10:15 10:15 Māt 18:3 * 10:19 10:19
'Eki 20:12-16; Teu 5:16-20 † 10:24 10:24 'Oku tākaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: kiā nātou
'oku falala ki te koloá.

25 'Oku faingafua ange ke hū he kāmeli 'i te ava'i hui tuitui, 'i te hū he koloa'ina ki te Pule'anga 'o te 'Atuá."

26 Pea ne'e notou mātu'aki ofo fakamanahē, 'o notou fepehē'aki, "Pea ko ai tū ia 'e ala ma'uli?"

27 Pea siofia nātou 'e Sisū, 'o pehē ange, "I te vakai 'a te tangatá 'e kailoa lava, kā 'oku kailoa pehē ia ki te 'Atuá; he 'oku malava 'ia te me'a kotoa pē ki te 'Atuá."

28 Pea lea ange 'e Pita kiā Ia, "Vakai, ko mātou 'eni kua motou si'aki 'ia te me'a kotoa pē 'o motou mulimuli kiā Koe."

29 Pea iange 'e Sisū, "Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'oku kailoa he taha kua si'aki he fale, pe 'ū tokoua, pe 'ū tu'afāfine, pe fa'ē, pe tamai, pe fānau, pe 'ū tōkanga ngoue, kote'uhí ko Au, pea kote'uhí ko te ongoongolelei,

30 kā 'e ma'u 'e ia, 'i te nofo ko 'ení 'o lōteau, he 'ū fale, mo te 'ū tokoua, mo te 'ū tu'afāfine, mo te 'ū fa'ē, mo te fānau, mo te kelekele, fakataha mo te 'ū fakatangá foki; pea 'i te maama kaha'ú ko te ma'uli ta'engata.

31 Kā ko te tokolahi 'oku mu'amua'á 'e notou mulimuli, pea ko te mulimulí 'e notou mu'amua.'*

Ko te toe fakahaá'i 'e Sisū Tana pekiá
(Mātiu 20:17-19; Luke 18:31-34)

32 Pea kua notou fononga atu 'i te alá ki Selusalema; pea mu'amua atu 'ia Sisū 'iā nātou. Pea notou fu'u ofo, pea ko nātou ne'e mulimulí ne'e notou teteki. Pea toe 'ave 'e Ia 'ia te kau hongofulu mā uá, 'o fakamatala'i kiā nātou 'ia te 'ū me'a 'oku ene ke hoko kiā Iá,

33 'o pehē, "Ko 'eni, 'oku tou ō ake ki Selusalema, pea 'e tuku 'ia te Fanautama te Tangatá ki te kau taula'aliki lahi mo te kau sikalaipé. Pea 'e notou tu'utu'uni ke tāmata'i 'Ona; pea 'e notou tuku atu 'Ona ki te kau Senitailé,

34 pea 'e notou manuki'i 'Ona, mo 'anuhia, mo haha, mo tāmata'i. Pea 'i te 'osi he 'aho 'e tolu 'e toetu'u Ia."

Ko te kole 'a Sēmisi mo Sioné
(Mātiu 20:20-28)

35 Pea ne'e ōmai kiā Ia 'ia Sēmisi mo Sione, ko te ongo foha 'o Sēpeti, 'o nā iange ki Ai, "Tangata'aliki, 'oku mā loto ke Ke fai ma'a māua he me'a pē 'e mā kole atu."

36 Pea iange Ia kiā nāua, "Ko te ā te me'a 'oku kulā holi ke Au fai ma'a kōluá?"

37 Pea nā iange, "Tuku mai ke mā nonofo, ko te taha 'i Tou to'omata'ú mo te taha 'i Tou to'ohemá, 'i Tou kolōliá."

38 Ka ne'e iange 'e Sisū kiā nāua, "Oku kala kulā 'ilo'i 'ia te me'a 'oku kulā kole ki aí. He 'e kulā lava koā ke inu 'i te ipu 'Okou inu aí, pē ke papitaiso 'i te papitaiso'anga 'Okou papitaiso aí?'"*

39 Pea nā pehē ki Ai, "E mā lava pē."

Pea pehē 'e Sisū kiā nāua, "E kulā inu pē 'i te ipu 'Okou inu aí, pea 'e kulā papitaiso 'i te papitaiso'anga 'Okou papitaiso aí;

40 kā ko te nofo ki Toku to'omata'ú pe ko Toku to'ohemá, 'oku kailoa 'A'aku ke 'avatu ia, kā kiā nātou pē kua teuteu ia ki aí."

41 Pea 'i te fanongo ki aí 'ia te toko hongofulú, ne'e notou 'ita lahi kiā Sēmisi mo Sione.

* 10:31 10:31 Māt 20:16; Luke 13:30 * 10:38 10:38 Luke 12:50

42 Pea ui ange nātou 'e Sīsū 'o pehē ange, “Oku kotou 'ilo'i pē, ko nātou 'oku lau ko te pule 'o te kau Senitailē 'oku notou mafai ke pule'i te notou kaka'i; pea ko te notou kau mā'olungā 'oku notou fa'italiha ki te kaka'i.*

43 Kā 'e kailoa pehē 'ia kōtou ia; kā ko ia 'oku loto ke lahi 'iā kōtōu, 'e nofo ia ko te kotou sevāniti,*

44 pea ko ia 'oku loto ke tu'ukimu'a 'iā kōtōu, 'e nofo ia ko te tamaio'aliki kiā kōtou kotoa pē.

45 He ko te Fanautama te Tangatā foki ne'e kailoa ha'u Iá ke ma'u sevāniti, kā ke sevāniti pē 'e Ia, pea ke foaki Tana ma'ulí ko te huhu'i 'o te tokolahi.”

*Ko te fakama'uli 'e Sīsū te tangata kui ko Pātimiosi
(Mātiu 20:29-34; Luke 18:35-43)*

46 Pea notou a'u ki Selikō. Pea 'i Tana 'alu atu mei Selikō mo Tana kau akó, fakataha mo te fu'u kakai tokolahi, ne'e nofo mai 'i te va'ealá 'ia Pātimiosi, ko te foha 'o Timiosi, ko te matu'a kui ne'e ma'uli kolekole pē.

47 Pea 'i tana fanongo ko Sīsū ia mei Nāsaletí, ne'e kalanga ia, 'o pehē, “Sīsū, Hako 'o Tēvitá ē, 'alo'ofa mai kiā au!”

48 Pea lolomi ia 'e te tokolahi ke fakalongolongo; kā ne fakautuutu ai ta'aná kalanga, “Hako 'o Tēvitá ē, 'alo'ofa mai!”

49 Pea tu'u 'ia Sīsū, 'o pehē, “Ui mai ia!”

Pea notou ui mai leva te matu'a kuí, 'o notou pehē ki ai, “Fiamālie koe! Tu'u ki lunga, he ko 'ē 'oku ui mai kiā koe!”

50 Pea si'aki leva 'e ia tono pulupulú, 'o puna ki lunga 'o 'alu kiā Sīsū.

51 Pea pehē ange 'e Sīsū ki ai, “Ko te ā te me'a 'oku ke loto ke Au fai ma'au’?”

Pea tali 'e te matu'a kuí, “Lāponai, ke au 'ala mu'a!”

52 Pea folafola 'e Sīsū ki ai, “Alu ā; kua fakama'uli 'ou 'e tau tuí.” Pea 'ala ake leva ia, 'o mulimuli kiā Sīsū 'i te alá.

11

*Ko te a'u 'ia Sīsū ki Selusalemá
(Mātiu 21:1-11; Luke 19:28-40; Sione 12:12-19)*

1 Pea kua notou ofi ki Selusalemá, 'o hoko ki Petefesi mo Pētani 'i te ma'unga ko 'Ōlivé, pea fekau atu 'e Ia he toko ua 'o Tana kau akó,

2 'o pehē kiā nāua, “Kulā ō ki te ki'i kolo ko 'ena 'oku hanga ma'i; pea 'i te kulā a'u leva ki ai, 'e kulā 'ilo'i he ki'i 'asi kua nono'o, 'a ia kua he'iki ai he tangata 'e heka ki ai; vete ia 'o takí mai.

3 Pea kā 'i ai he taha 'e 'eke atu, 'Ko te 'ai ia ke ā?' pea kulā iange, “Oku fia ma'u ia 'e te 'Alikí,* pea 'e toe fakafoki vave mai pē.”

4 Pea nā ō atu, 'o nā 'ilo'i he ki'i 'asi 'oku nono'o 'i tua'ā, 'o ofi ki te matapā 'i te alá; pea nā vete ia.

5 Pea ko te 'ihi 'iā nātou ne'e tutu'u ai, ne'e notou 'eke ange kiā nāua, “Ko te ā 'oku kulā vete ai te ki'i 'asi’?”

6 Pea nā tali 'o hangē ko te fekau 'e Sīsū; pea notou tuku leva ke nā ō.

7 Pea nā 'aumai te ki'i 'asi kiā Sīsū, pea notou 'ai ki ai te notou 'ū pulupulú, ke heka ai 'ia Sīsū.

8 Pea ko te tokolahi ne'e notou falikiliki te alá 'aki te notou pulupulú; pea faliki 'aki 'e te 'ihi 'ia te 'ū 'ulu'ulu'i 'akau ne'e notou tu'usi mei te ngoue'angá.

* 10:42 10:42-43 Luke 22:25-26 * 10:43 10:43-44 Māt 23:11; Ma'ake 9:35; Luke 22:26 * 11:3 11:3 'e te 'Alikí, ko ia pe 'e te Toko Taha 'oku 'O'oná.

9 Pea ko nātou ne'e 'alu mu'amu'á, mo nātou ne'e mulimuli maí, ne'e notou fekālanga'i 'o pehē,

“Hōsana!

'Oku manū'ia Ia 'oku hā'ele mai 'i te huafa 'o te 'Alikí!

10 Ke manū'ia 'ia te pule'anga 'o te tou tamai ko Tēvitá,

'a ia 'oku hoko mai!†

Hōsana ki Langi Taupotu!”*

11 Pea a'u atu 'ia Sisū ki Selusalema, 'o hū ki te Temipalé. Pea 'i te 'osi ange Tana vakai holo 'ia te 'ū me'a kotoa pē, ne'e 'alu Ia mei ai ki Pētani fakataha mo te kau hongofulu mā uá; he kua afiafi fau.

Ko te talatuki'i 'e Sisū he fu'u fiki

(Mātiu 21:18-19)

12 Pea pongipongi aké, 'i te notou ōmai mei Pētani, ne'e hālofia Ia.

13 Pea 'i Tana vakai he fu'u fiki mei te mama'ó kua fai lau, ne'e 'alu Ia ki ai, hei'ilo 'e ma'u ai 'e Ia he me'a. Kā 'i Tana a'u ki aí ne'e kailoa Ina 'ilo'i ai he fua, ko te 'ū lau pē; he ne'e kailoa ko te to'ukai fiki ia.

14 Pea folafola 'e Ia ki ai, 'o pehē, “Ke 'aua na'a kai tou fuá he taha 'o ta'engata!” Pea ne'e fanongo ki ai Tana kau akó.

Ko Sisū 'i te Temipalé

(Mātiu 21:12-17; Luke 19:45-48; Sione 2:13-22)

15 Pea notou a'u ki Selusalema. Pea hū Ia ki te Temipalé, 'o kamata kapusi 'ia nātou ne'e fakatau atu mo fakatau mai 'i te Temipalé, pea fulihi 'e Ia 'ia te 'ū tēpile 'o te kau fetongi pa'angá, mo te 'ū nofo'a 'o te kakai ne'e fakatau lupé.

16 Pea ne'e kailoa tuku Ia he taha ke fetuku holo tana kavengá 'i te loto Temipalé.

17 Pea ne'e faiako Ia, 'o pehē kiā nātou, “Kua kailoa koā tohi 'o pehē, 'Ko Toku falé 'e ui ko te falelotu mo'o te kakai kotoa pē?’ Kā kua kotou ngaahi ia ko te 'ana 'o he kau kaiha'a!”*

18 Pea 'i te fanongo ki ai 'ia te kau taula'aliki lahi mo te kau sikalaipé, ne'e notou fifili pe fefe'aki he notou tāmata'i 'Ona; he ne'e notou manahē kiā Ia, kote'uhi ko te to'oa te loto 'o te kakai 'i Tana faiakó.

19 Pea 'i te afiafi leva ne'e 'alu atu Ia ki tu'a kolo.

Ko te akonaki 'o te fu'u fiki

(Mātiu 21:20-22)

20 Pea 'i te notou foki mai 'i te pongipongi 'e tahá, ne'e notou vakai ki te fu'u fiki kua mate 'o a'u ki tono tafitó.

21 Pea manatu'i 'e Pita, 'o pehē kiā Ia, “Lāpai, vakai angé, ko te fu'u fiki ne Ke tukitala'i kua mate!”

22 Pea tali 'e Sisū 'o pehē kiā nātou, “Kotou tui pē ki te 'Atuá!

23 He 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, kā 'i ai he taha 'e pehē ange ki te ma'unga nei, 'Fei mo mahiki koe, 'o patū ki tai; 'o kailoa tāla'a 'i tono lotó, kae ina tui pē 'oku hoko tana leá, 'e hoko ia.*

24 Ko ia 'Okou tala'i atu, ko te 'ū me'a kotoa pē 'oku kotou hūfia mo kole, tui pē 'oku kotou ma'u ia, pea 'e hoko kiā kōtou.

† 11:10 11:10 'Oku tānaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: 'i te huafa 'o te 'Alikí. * 11:10 11:9-10

Saame 118:25-26 * 11:17 11:17 'Ais 56:7; Sel 7:11 * 11:23 11:23 Māt 17:20; 1 Kol 13:2

²⁵ Pea kā kotou tu'u leva ke lotu, pea kā 'i ai he me'a 'oku kotou kovi'ina ai he taha, fakamolemole'i mu'a 'ona, kote'uhi kae fakamolemole'i 'ia te kotou 'ū angahalá 'e te kotou Tamai 'oku 'i hēvani.*

²⁶ [Kae kāpau 'e kailoa kotou fakamolemole, pea 'e kailoa fakamolemole'i 'e te kotou Tamai 'oku 'i hēvani 'ia te kotou angahalá.]"†

Ko te fehu'i kau ki te mafai 'o Sīsū

(Mātiu 21:23-27; Luke 20:1-8)

²⁷ Pea notou toe ha'u ki Selusalema. Pea lolotonga Tana ha'ele 'i te Temipalé, ne'e ha'u kiā Ia 'ia te kau taula'aliki lahi, mo te kau sikalaipé mo te kau mātu'á,

²⁸ 'o notou fehu'i ki Ai, "Ko te mafai mei fea 'oku Ke fai ai 'ia te 'ū me'a ko ení? Pea ko ai ne'e tuku kiā Koe 'ia te mafai ko iá, ke fai 'ia te 'ū me'a nei?"

²⁹ Pea tali 'e Sīsū, "E Au fai atu Haku fehu'i 'e taha, pea kā kotou tali mai, pea 'e Au toki fakahaa'i atu pe ko te ā Toku mafai 'Okou fai ai 'ia te 'ū me'a nei.

³⁰ Ko te fai papitaiso 'a Sioné, ne'e mei hēvani ia, pe mei te tangatá? Kotou tali mai."

³¹ Pea notou fekíhiaki 'o pehē, "Kāpau 'e tou tali, 'Mei hēvani,' 'e pehē mai Ia, 'Pea ko te ā ne'e kala kotou tuitala ai kiā iá?"

³² Kāpau 'e tou pehē, 'Mei te tangatá' ..." Ka ne'e notou manahē ki te kakai Siú, he ne'e lau kotoa pē 'e nātou, ko Sioné ko te palōfita mo'oni.

³³ Pea notou tali kiā Sīsū, 'o pehē, "Oku kala motou 'ilo'i."

Pea iange 'e Sīsū kiā nātou, "Pea 'e kailoa ā ke Au tala'i atu 'e Au foki, pe ko te ā Toku mafai 'Okou fai ai 'ia te 'ū me'a nei."

12

Ko te kau lisi 'o te ngoue vainé

(Mātiu 21:33-46; Luke 20:9-19)

¹ Pea hanga 'e Ia 'o lea kiā natou 'i te 'ū talanoa fakatātā, "Takua ne'e tō he ngoue vaine 'e te tangata, pea ne ina 'aa'i takai ia, mo keli he tata'o'anga kálepi, mo langa'i he taua 'i ai, pea ne'e tuku 'e ia ke lisi 'e te kau fa'a, kae 'alu ia ki muli.*

² Pea 'i te hoko ki tonu to'ukaí, ne'e fekau atu 'e ia he tamaio'aliki ki te kau fa'á, ke ma'u meia nātou tonu 'inasi mei te fua 'o te ngoué.

³ Ka ne'e notou puke'i 'ona 'o haha, mo notou fakafoki mola ia.

⁴ Pea toe fekau atu 'e ia he tamaio'aliki kehe, pea ko te toko taha ko iá ne'e notou foa'i tonu 'ulú, mo pā'usi'i.

⁵ Pea fekau atu 'e ia mo he taha; pea notou tāmata'i 'ona. Pea 'i ai mo he tokolahé kehe; pea notou haha te 'ihi, mo tāmata'i te 'ihi.

⁶ Ne'e kei toe he toko taha ke fekau, ko tonu foha pelé; pea ne'e fekau atu fakamulimuli 'ona 'e ia kiā nātou, ko tana pehē, "E notou toka'i toku fohá."

⁷ Kā ko te kau fa'a ko iá ne'e notou fetala'aki 'o pehē, 'Ko te 'eá 'ena; 'ē, tou tāmata'i mu'a ia, pea 'e 'o tātou 'ia te tofi'á!"

⁸ Pea notou puke ia 'o tāmata'i, 'o notou toho 'ona ki te tua'ā ngoué.

⁹ Ko te ā leva te me'a 'e fai 'e te 'aliki 'o te ngoue vainé? 'E hoko mai ia, 'o faka'auha 'ia te kau fa'á, pea 'e 'avange 'e ia te ngoue vainé ki te 'ihi kehe.

¹⁰ 'Io, ne'e kailoa koā kotou lau 'ia te potu Fofafola ko iá:

'Ko te maka ne'e fakata'e'aonga'i 'e te kau tufungá,

* 11:25 11:25-26 Māt 6:14-15 † 11:26 11:26 'Oku kailoa 'asi 'ia te veesi nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi.

* 12:1 12:1 'Ais 5:1-2

kua hoko ko te fungani maka 'o te tuliki.

¹¹ Ko te me'a mei te 'Alikí ia, pea fakafo ki te tou matá?"*

¹² Pea notou feinga ke puke Ia, ka ne'e notou manahē ki te kakaí: he ne'e notou 'ilo'i ko Tana lea 'aki 'ia te talanoa fakatātaá 'o kau kiā nātou. Pea notou 'alu meía Ia.

Ko te totongi tukuháú

(Mātiu 22:15-22; Luke 20:20-26)

¹³ Pea notou fekau ange kiā Ia he 'ihi 'o te kau Fālesí, pea mo he 'ihi 'o te fa'ahi 'a Hēlotá, ke tauhele'i 'Ona 'i te aleá.

¹⁴ Pea notou ōmai kiā Ia 'o pehē, "Tangata'aliki, 'oku motou 'ilo'i 'oku Ke mo'oni pē Koe, pea 'oku kailoa Ke tokanga ki te lau 'a te kakaí, kote'uhí 'oku kailoa Ke filifilimānako, kā 'oku Ke ako totonu 'aki 'ia te ala 'o te 'Alikí. Pe 'oku ngafua ke totongi tukuhau kiā Sisa, pe kailoa?"

¹⁵ Ka ne'e 'ilo'i pē 'e Sisū te notou kakaá, 'o pehē ange 'e Ia kiā nātou, "Ko te ā 'oku kotou 'ahi'ahi'i ai 'Okú? 'Aumai he fe'i tēnali ke Au sio ki ai."

¹⁶ Pea notou 'aumai. Pea pehē ange 'e Ia kiā nātou, "Ko te fofonga 'ena mo te hingoa 'o ai?"

Pea notou tali, "O Sisa."

¹⁷ Pea toki iange 'e Sisū, "Pe'i 'avange kiā Sisa 'ia te 'ū me'a 'a Sisá, pea ki te 'Atuá 'ia te 'ū me'a 'a te 'Atuá." Pea ne'e notou 'ohovale lahi 'iā Ia.

Ko te fehu'i kau ki te toetu'u mei te maté

(Mātiu 22:23-33; Luke 20:27-40)

¹⁸ Pea ōmai kiā Ia he kau Sātusi, ko te fa'ahinga 'oku notou lau 'oku kailoa he toetu'u; pea notou fehu'i kiā Ia, 'o pehē,*

¹⁹ "Tangata'aliki, ne'e tohi 'e Mōsese kiā mātou, 'o pehē, 'Kāpau 'e pekia he taha 'o he tautēhina, 'o tuku tonono finematu'á, kae kailoa he fānau, pea ke ma'u 'e tonono tokouá 'ia te finematu'á, ke fakatupu 'aki he hako ki tonono tokouá.*"

²⁰ Ne'e 'i ai he tautēhina 'e toko fitu. Pea ne'e ma'u 'unoho 'ia te foha lahí; pea ne'e pekia ia 'o kailoa hana hako.

²¹ Pea ma'u 'ia te fafiné 'e tonono tokouá; pea pekia mo ia, 'o kailoa hana hako; pea pehē tofupē mo te fika tolú.

²² Pea ma'u ia 'e te toko fitú, kae kailoa he hako. Pea kua notou pekia kotoa pē, pea toki pekia ki muli mo te fafiné.

²³ 'I te toetu'ú, 'e hoko ia ko te mali 'o ai 'iā nātou? He ko te toko fitú ne'e notou ma'u 'ona ko te notou mali."

²⁴ Pea pehē 'e Sisū kiā nātou, "Ko te me'a ia 'oku kotou hē aí, kote'uhí 'oku kala kotou 'ilo'i 'ia te Tohitapú, mo te māfimafi 'o te 'Atuá.

²⁵ He kā toetu'u leva 'ia te kakaí mei te pekiá, 'e kailoa he ma'u 'unoho, pe foaki ke 'unoho; kā 'e notou hangē ko te kau 'āngeló 'i hēvani.

²⁶ Kā ko te me'a ki te toetu'u 'o te pekiá, ne kailoa koā kotou lau 'i te Tohi 'a Mōsese 'i te vahe 'oku kau ki te talatala'āmoá, 'ia te folafola 'a te 'Atuá kiā Mōsese, 'o pehē, 'Ko Au ko te 'Atua 'o 'Épalahame, mo te 'Atua 'o 'Aisake, mo te 'Atua 'o Sēkope?*"

²⁷ 'Oku kala ko te 'Atua Ia 'o te maté, kā 'o te ma'ulí. 'Oku kotou hē lahi!"

Ko te tu'utu'uni mamafa tahá

(Mātiu 22:34-40; Luke 10:25-28)

* 12:11 12:10-11 Saame 118:22-23 * 12:18 12:18 Ngā 23:8 * 12:19 12:19 Teu 25:5 * 12:26 12:26 'Eki 3:6, 15

28 Pea ha'u kiā Ia he taha 'o te kau sikalaipé, ko tana fanongo ki te notou fakafekikí, mo tana 'ilo'i kua mālō Tana tali kiā nātoú; 'o fehu'i kiā Ia, 'o pehē, "Ko te fa'ahinga tu'utu'uni fea 'oku mamafa tahá?""*

29 Pea ne'e tali 'e Sisū, "Ko te mahu'inga tahá 'eni, 'Fanongo mai, 'ia 'Isileli; ko te 'Alikí ko tou 'Atuá, ko te 'Alikí pē taha Ia."**

30 Pea 'e ke 'ofa ki te 'Alikí ko tou 'Atuá, 'o fai 'aki te kotoa 'o tou lotó, mo te kotoa 'o tou laumālié, mo te kotoa 'o tou 'atamaí, mo te kotoa 'o tou iví.'

31 Ko tono uá 'eni, "E ke 'ofa ki tou kaungā'apí 'o hangē ko tau 'ofa kiā koé.' 'Oku kailoa he fekau 'e toe mamafa ange 'i te ongo fekau nei."**

32 Pea pehē 'e te sikalaipé kiā Ia, "Mālō, Tangata'alíki, mo'oni Tau laú; 'oku taha pē Ia, pea 'oku kailoa Hana ua."*

33 Pea ko te 'ofa kiā Ia 'aki te kotoa 'o te lotó, mo te kotoa 'o te 'atamaí, mo te kotoa 'o te laumālié, mo te kotoa 'o te iví, pea ko te 'ofa ki tono kaungā'apí 'o hangē ko tana 'ofa kiā iá, 'oku laka ange ia 'i te 'avatu 'o te 'ū feilaulau tutú pe ko te 'ū 'inasí.'**

34 Pea 'i te vakai 'e Sisū ki te tangatá kua fakapotopoto tana talí, ne'e pehē ange 'e Ia ki ai, "Oku kala mama'o koe ia mei te Pule'anga 'o te 'Atuá."

Pea ne'e kailoa toe 'i ai he taha 'e fakato'ato'a ke fai he fehu'i kiā Ia.

Ko te fehu'i kau ki te Hako 'o Tēvitá
(Mātiu 22:41-46; Luke 20:41-44)

35 Pea lolotonga Tana faiako 'i te Temipalé, ne'e fehu'i atu 'e Sisū 'o pehē, "Oku fefe'aki te lau 'a te kau sikalaipé, 'o pehē, 'Ko te Kalaisí ko te Hako 'o Tēvitá Ia?"

36 He ne'e lea foki 'e Tēvita, 'i te Laumālie Mā'oni'oní 'o pehē, 'Ne'e folafola 'e te 'Alikí ki toku 'Alikí, Nofu Koe 'i Toku to'omata'ú,

kae'aua ke Au ngaahi Tou 'ū filí ko Tou tu'unga va'e."*

37 Ko ia, kāpau 'oku ui Ia 'e Tēvita ko tono 'Alikí, pea ko tono hako fefe'aki Ia?" Pea ne'e mālie'ina 'ia te fu'u fakataha 'o te kakaí 'i te notou fanongo kiā Iá.

Ko te fakatokanga 'a Sisū ki te kau akó
(Mātiu 23:1-36; Luke 20:45-47)

38 Pea 'i Tana faiakó ne'e pehē ange Ia, "Kotou lamalama 'ia te kau sikalaipé, 'a ia ko te notou manakó ke 'eva'eva mo te kofu tōtōlofa, mo te faka'apa'apa'ina 'i te 'ū mala'e fakataú,

39 pea ke nofo ki mu'a 'i te falelotú, pea 'i te 'ū nofo'anga mā'olunga 'i te 'ū kátoangá.

40 Ko te fa'ahinga 'oku notou folo 'ia te 'ū 'apí 'o si'i kau uitoú, pea notou mounu 'aki te notou fa'a lotu loaloá. 'E ma'u 'e te kau siana ko iá he tautea 'oku kovi ange."

Ko te foaki 'a te uitoú
(Luke 21:1-4)

41 Pea ne'e nofo 'ia Sisū 'o hanga ki te puha tānaki'anga me'a'ofá, 'o vakai ki te anga 'o te sī pa'anga 'a te kakaí ki ai. Pea ne'e 'i ai he tokolahi koloa'ina ne'e notou sī pa'anga lalahi.

* 12:28 12:28-34 Luke 10:25-28 * 12:29 12:29 ko te 'Alikí ko tou 'Atuá, ko te 'Alikí pē taha Ia, ko ia pe ko te 'Alikí pē te tou 'Atuá, ko te 'Alikí pē. * 12:29 12:29-30 Teu 6:4-5 * 12:31 12:31 Lev 19:18

* 12:32 12:32 Teu 4:35; 6:4; 'Ais 45:21 * 12:33 12:33 1 Sām 15:22; Saame 40:6-8; 'Ais 1:11-15; Hōs 6:6;

Maika 6:6-8 * 12:36 12:36 Saame 110:1

⁴² Pea ha'u he toko taha, ko he fafine uitou masiva, 'o sī he ongo ki'i pa'anga kapa, 'a ia 'oku kongā sēniti pē tono lau fakatahá. ⁴³ Pea ui ange 'e Ia Tana kau akó, 'o pehē kiā nātou, "Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, ko te si'i fafine uitou masiva nei, kua hulu atu ta'aná sī 'iā nātou fuli pē kua sī ki te tākani'anga me'a'ofá.

⁴⁴ He ko nātou kotoa pē, ne'e notou sī mei te pa'anga hulu 'o te notou koloá; ka ne'e fusimo'omo 'ia te si'i fafine nei, kae sī 'ia te me'a kotoa pē ne ina ma'ú, 'io, tono kotoa 'o te me'a ne ina ma'u ke tauhi 'aki si'ana ma'ulí."

13

Ko te pau ke faka'auha 'ia te Temipalé (Mātiu 24:1-2; Luke 21:5-6)

¹ Pea 'i Tana fononga atu mei te Temipalé, ne'e lea ange he taha 'o Tana kau akó, "Tangata'aliki, vakai angé 'ia te 'ū maká mo te 'ū falé! Me'a faka'ofa'ofa e!"

² Pea pehē ange 'e Sīsū, "Oku kotou tokanga koā ki te 'ū fale lalahi nei? 'E kailoa 'aupito toe hili he fe'i maka ia heni 'i te funga maka, kā 'e holoki kotoa pē ki lalo."

Ko te 'ū faingata'á mo te 'ū fakatangá (Mātiu 24:3-14; Luke 21:7-19)

³ Pea 'i Tana nofo ifo 'i te funga ma'unga ko 'Ōlivé, 'o hanga ki te Temipalé, ne'e fehu'i fakafufū kiā Ia 'e Pita, mo Sēmisi mo Sione mo Anitelū, 'o pehē,

⁴ "Tala'i mai, pe hoko fakafea 'ia te 'ū me'a ko iá, pea ko te ā 'ia te faka'ilonga 'o te teu hoko mai 'ia te 'ū me'a ko iá?"

⁵ Pea hanga 'e Sīsū 'o lea kiā nātou, "Vakavakai na'a lohiaki'i kōtou he taha.

⁶ Kote'uhí 'e 'i ai he tokolahi 'e notou ha'u 'i te hingoa 'O'okú, mo notou pehē, 'Ko au ia;' pea 'e notou lohiaki'i he tokolahi.

⁷ Pea kā kotou fanongo ki te 'ū taú mo he 'ū ongoongo 'o te tau, 'aua na'a kotou manavasi'i ai; he kua pau ke hoko ia, kae kei tuai pē 'ia te ngata'angá.

⁸ Kote'uhí 'e tu'u ake he kakai ki te kakai, mo he pule'anga ki te pule'anga. 'E 'i ai he 'ū mofuike 'i te 'ū feitu'u kehekehe, 'e 'i ai he 'ū hongē mo te 'ū mamahi lahi; kā ko te kamata'anga pē ia 'o te langaá.

⁹ Kae kotou vakavakai kiā kōtou. 'E notou faka'ilo kōtou ki te 'ū fakamāu'angá, pea 'e haha kōtou 'i te 'ū falelotú; pea 'e 'avatu 'ia kōtou ki te 'ao 'o te 'ū kōvaná mo te 'ū tu'í kote'uhí ko Au, ke 'i ai he fakamo'oni kiā nātou.*

¹⁰ Pea kua pau ke fu'aki malanga 'aki 'ia te ongoongoleléi ki te kakai kotoa pē.

¹¹ Pea kā notou taki 'ia kōtou ke faka'ilo, 'aua na'a kotou lotoma'ua pe ko te ā he kotou lea 'e fai, kā ko te me'a 'e 'avatu kiā kotou 'i te taimi ko iá, kotou lea 'aki ia. He 'oku kailoa ko kōtou 'e leá, kā ko te Laumālie Mā'oni'oni.

¹² Pea 'e faka'ilo 'e te ta'oketé tona tehiná kote'uhí ke tāmāte'i, pea ko te tamaí tana fānaú; pea 'e tu'u 'ia te fānaú ki te notou mātu'á, 'o tāmāte'i 'ia nātou.

¹³ Pea 'e kotou hoko ko te fihī'anakina 'e te kakai kotoa pē kote'uhí ko Toku hingoá; kā ko ia 'e kītaki 'o a'u ki te ngata'angá, ko ia ia 'e ma'uli.*

Ko te me'a fakalialia 'o te faka'auhá (Mātiu 24:15-21; Luke 21:20-24)

* 13:9 13:9-11 Māt 10:17-20; Luke 12:11-12 * 13:13 13:13 Māt 10:22

14 “Pea kā kotou vakai ki te ‘me'a fakalialia 'o te faka'auhá,’* 'oku tu'u 'i te feitu'u 'oku kailoa totonu ke tu'u aí (ko ia 'oku lau iá, ke mahino ki ai), pea ke toki hola ki te ma'ungá 'ia nātou 'oku 'i Siuteá.*

15 Pea ko ia 'oku 'i te tu'a falé ke 'aua na'a 'alu ifo ki fale, pe hū ki ai ke 'ave he me'a;*

16 pea ko ia 'oku 'i te ngoué ke 'aua na'a foki ki 'api ke 'ave tono kofú.

17 Kae pohoé 'ia nātou 'oku faitamá mo nātou 'oku tautama 'i te taimi ko iá!

18 Pea kotou lotua ke 'aua na'a hoko ia 'i te fa'ahita'u momokó.

19 He ko te 'ū 'aho ko iá ko te koto mamahi lahi; pea kua he'iki ai ha'aná tatau talu mei te kamata'angá, 'a ia ne'e ngaahi ai 'e te 'Atuá 'ia māmani, 'o a'u mai ki te taimi nei, 'io pea 'e kailoa 'aupito tē 'i ai.*

20 He ka ne ta'e'aua tonono fakanounou 'e te 'Alikí 'ia te taimi ko iá, pehē 'e 'auha 'ia te kakano kotoa pē; kā kote'uhí ko te kakai filí, 'a ia kua fili 'e Iá, ko ia kua Ina fakanounou ai 'ia te taimi.

21 Pea kāpau 'e pehē atu he taha, “Ē, 'oku 'i heni 'ia Kalaisi, pē “Oku 'i hena;’ 'aua na'a kotou tui ki ai.

22 Kote'uhí 'e tupu ake he kau Kalaisi lohi, mo he kau palōfita lohi, pea 'e notou fakahoko he 'ū faka'ilonga, mo he 'ū me'a fakafo, 'o fai ke kākaa'i 'aki te kakai filí, 'o kāpau ne lava.

23 Kae kotou tokanga 'ia kōtou; he kua U sinaki fakahaa'i atu 'ia te 'ū me'a nei fuli pē kiā kōtou.

Ko te hoko mai 'ia te Fanautama te Tangatá

(Mātiu 24:29-31; Luke 21:25-28)

24 “Kā 'i te 'ū 'aho ko iá, hili ange te mamahi ko iá, 'e fakapō'uli 'ia te la'aá, pea 'e tuku 'e te māhiná tana huhulú,*

25 pea 'e ngangana 'ia te 'ū fetu'ú mei te langí, pea 'e lulu'i 'ia te 'ū mālohinga 'o te langí.*

26 Pea 'e notou toki sisio ki te Fanautama te Tangatá 'oku hoko mai 'i te 'ū aó, pea ha'u mo Ia 'ia te mālohi mo te nāunau lahi.*

27 Pea 'e toki fekau atu 'e Ia Tana kau 'angeló, pea 'e notou tānaki 'ia te kakai filí mei te matangí 'e fā, mei te ngata'anga 'o māmani 'o a'u ki te ngata'anga 'o te langí.

Ko te ako mei te fu'u fiki

(Mātiu 24:32-35; Luke 21:29-33)

28 “Pea kotou ma'u mei te fu'u fiki tonono fakatātaá: kā muimuia tonono muká pea kamata lau, 'oku kotou 'ilo'i leva kua ofi 'ia te fa'ahita'u māfaná.

29 Ke pehē foki 'ia kōtou, kā kotou vakai leva kua hoko 'ia te 'ū me'a ko 'ení, pea kotou 'ilo'i kua ofi ia, 'io, kua a'u ki te matapaá.

30 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'e kailoa 'aupito mole 'ia te to'utangata ko 'ení, kae'aua ke hoko 'ia te 'ū me'a ko iá fuli pē.

31 'E mole 'ia te langí mo māmani, kā ko Taku 'ū leá 'e kailoa 'aupito mole.

Ko te kailoa 'ilo'i tonono houá

(Mātiu 24:36-44)

* 13:14 13:14 'Oku tānaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: ne'e lea 'aki 'e Tāniela ko te palōfita.

* 13:14 13:14 Tān 9:27; 11:31; 12:11 * 13:15 13:15-16 Luke 17:31 * 13:19 13:19 Tān 12:1; Fkhā

7:14 * 13:24 13:24 'Ais 13:10; 'Isi 32:7; Siieli 2:10, 31; 3:15; Fkhā 6:12 * 13:25 13:25 'Ais 34:4; Siieli

2:10; Fkhā 6:13 * 13:26 13:26 Tān 7:13; Fkhā 1:7

³² “Kā ko te me'a ki te 'aho ko iá, mo tono houá, 'oku kailoa he taha 'oku 'ilo ki ai, pe ko he 'āngelo 'i te langí, pea na'a mo te 'Aló, ngata pē 'i te Tamai Toko Taha.

³³ Kotou tokanga, kotou lele'o pē mo lotu, he 'oku kailoa kotou 'ilo'i pē 'e fakafea tono taimi.

³⁴ O hangē ko he tangata 'oku 'alu ki muli, pea tukuange 'e ia tono 'apí, mo tu'utu'uni ki tana tamaio'aliki taki taha tono tu'unga mo tana ngāue, pea na'ina'i foki 'e ia ki te tauhi matapaá ke le'o.*

³⁵ Ko ia kotou lele'o, he 'oku kala kotou 'ilo'i pe hoko fakafea mai 'ia te 'Aliko 'o te 'apí, pe afiafi, pe tu'ulapō, pe 'i te 'u'ua 'ia te moá, pe hengihengi –

³⁶ na'a ha'u fakafokifā pē ia, 'o 'ilo'i kōtou 'oku kotou momoe.

³⁷ Pea ko te me'a 'Okou tala kiā kōtoú, 'Okou tala ki te kakai kotoa pē: kotou lele'o!”

14

Ko te feinga ke tāmata'e 'ia Sīsuú

(Mātiu 26:1-5; Luke 22:1-2; Sione 11:45-53)

¹ Pea ne'e toe pē he 'aho 'e ua pea a'u ki te Pāsová, mo te Kātoanga Kai Mā Ta'e Lēvaní. Pea ko te kau taula'aliki lahí, mo te kau sikalaipé, ne'e notou fiu 'i te feinga pe fefe'aki he notou puke fakafufū 'ia Sīsū, 'o tāmata'e.*

² He ne'e notou pehē, “Aua na'a fai lolotonga te katoangá, na'a faifai angé kua 'i ai he maveuveu 'i te kakai.”

Ko te tākai lolo 'i Pētani

(Mātiu 26:6-13; Sione 12:1-8)

³ Pea ne'e 'i Pētani 'ia Sīsū 'i te fale 'o Saimone ko te kiliá, pea lolotonga Tana nofo 'i te kaí, ne'e ha'u he fafine mo tana hina 'alapasita, ne'e fonu 'i te lolo tākai, ko te na'ati mo'oni, pea mahu'inga 'aupito, 'o lilingi 'ia te loló ki Tono fofongá.*

⁴ Pea ne'e 'i ai he 'ihí ne'e notou lāunga, 'o pehē, “Ko te ā kua maumau 'i ai te lolo tākai nei?”

⁵ He kāpau ne'e fakatau atu ia, ne'e mei ma'u ai he tēnali* 'e tolungeau tupu ke foaki ki te masivá!” Pea notou fakaanga 'i lahi 'ia te fafiné.

⁶ Ka ne'e pehē ange 'e Sīsū, “Tuku ai pē 'ia te fafiné; ko te ā 'oku kotou fakamamahí ai kiā iá? He ko te ngāue lelei ia kua fai 'e ia kiā Aú.

⁷ He ko te me'a ki te masivá 'e kotou feangai ai pē mo nātou, pea kā kotou loto ke fai he 'ofa ki ai, pea faingafua; kā 'e kailoa kotou feangai ai pē mo Au.*

⁸ Kua fai 'e ia si'ana tūkuingatá; he kua sinaki tākai 'e ia Toku sinó ki fa'itoka.

⁹ 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, ko te feitu'u kotoa pē 'i māmani 'e malanga 'aki ai 'ia te ongoongolelé, 'e lea 'aki ai foki 'ia te me'a ne'e fai 'e te si'i fafine nei, ko te fakamanatu kiā ia.”

Ko te loto 'e Siutasi ke lavaki'i 'ia Sīsuú

(Mātiu 26:14-16; Luke 22:3-6)

¹⁰ Pea ko Siutasi 'Isikaliote, ne ina 'alu mei ai ki te kau taula'aliki lahí, kote'uhí ke lavaki'i 'e ia 'Ona kiā nātou.

¹¹ Pea 'i te notou fanongo ki tana laú, ne'e notou fiafia 'o notou aleapau ke 'avange hana pa'anga. Pea toki kumi faingamālie leva 'e Siutasi ke lavaki'i 'ia Sīsū.

* 13:34 13:34 Luke 12:36-38 * 14:1 14:1 'Eki 12:1-27 * 14:3 14:3 Luke 7:37-38 * 14:5 14:5

tēnali: vakai ki te 6:37. * 14:7 14:7 Teu 15:11

*Ko te kai Pāsova 'ia Sīsū mo Tana kau akó**(Mātiu 26:17-25; Luke 22:7-14, 21-23; Sione 13:21-30)*

¹² Pea 'i te 'uluaki 'aho 'o te Kātoanga Kai Mā Ta'e Lēvani, 'ā ē 'oku tāmāte'i ai 'ia te Pāsová, ne'e lea ange Tana kau akó kiā Ia, "Ko fea te feitu'u 'oku Ke loto ke motou ō 'o teuteu ke Ke 'ilo ai 'ia te pāsová?"

¹³ Pea fekau 'e Ia he toko ua 'o Tana kau akó, 'o iange, "Kulā ō ki te koló, pea 'e fakafetaulaki mai kiā kōlua he tangata 'oku fua he hina vai; kulā mulimuli ki ai.

¹⁴ Ko fea pē he 'api 'e hū ia ki ai, pea kulā lea ai ki te matāpule 'o te falé, "Okou pehē mai 'e te Tangata'alikí: "Ko fea Toku loki ke Au kai ai 'ia te Pāsová mo Taku kau akó?"

¹⁵ Pea 'e fakahā atu 'e ia kiā kōlua he fu'u falekai 'i lunga kua 'osi faliki mo teuteu; ko te feitu'u ia 'e kulā teuteu ai ma'a tātoú."

¹⁶ Pea 'alu atu te ongo akó, 'o nā hū ki te koló, 'o nā 'ilo'i pē 'o hangē ko Tana iange kiā nāuá; 'o nā teu ai 'ia te Pāsová.

¹⁷ Pea 'i te afiafi pō'ulí ne Ina nofo ifo ke kai fakataha mo te kau hongofulu mā uá.

¹⁸ Pea 'i te lolotonga te notou tā'u'utu 'o kaí ne'e lea ange 'e Sīsū 'o pehē, "Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, ko te toko taha 'iā kōtou 'e lavakí'i 'Oku, 'io, ko te toko taha 'oku kai mo Au."*

¹⁹ Pea notou kamata loto mamahi, pea notou hanga 'o lea tahataha kiā Ia, 'o pehē, "Okou kailoa nai ko au, 'ē?"

²⁰ Pea pehē ange 'e Ia kiā nātou, "Ko te toko taha pē 'o te kau hongofulu mā uá, 'a ia 'oku ala fakataha mo Au ki te tisí.

²¹ He 'oku mo'oni ko te mole 'ia te Fanautama te Tangatá 'oku hangē ko ia kua tohi Ma'aná, kae pohoē 'ia te tangata 'e ina lavakí'i 'ia te Fanautama te Tangatá! Ne ngutuhua ange ki te tangata ko iá kápau ne kailoa fanau'i."

*Ko te 'ohomohe 'a te 'Alikí**(Mātiu 26:26-30; Luke 22:14-23; 1 Kolinitō 11:23-25)*

²² Pea lolotonga te notou kaí ne Ina to'o he fe'i mā, 'o tāpuaki'i, mo pakipaki, 'o 'avange kiā nātou, 'o pehē ange 'e Ia, "To'o;† ko Toku sinó 'eni."

²³ Ne Ina to'o foki he ipu, pea hili Tana fai he fakafeta'i, ne Ina 'avange kiā nātou; pea notou inu kotoa pē mei ai.

²⁴ Pea pehē 'e Ia kiā nātou, "Ko Toku totó 'eni, ko te toto 'o te fuakavá,‡ 'a ia 'oku lilingi kote'uhí ko te tokolahí.*

²⁵ 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'e kailoa 'aupito ke Au tē inu mei te fua 'o te vainé, 'o a'u ki te 'aho ko ia 'e Au toki inu ai ia kua fo'ou 'i te Pule'anga 'o te 'Atuá."

²⁶ Pea hili ange te notou fai he hiva, ne'e notou ō ki te ma'unga ko 'Ōlivé.

*Ko te tukupā 'a Pitá**(Mātiu 26:31-35; Luke 22:31-34; Sione 13:36-38)*

²⁷ Pea iange 'e Sīsū kiā nātou, "E kotou tūkia kotoa pē, he kua tohi, "E Au taa'i 'ia te tauhí, pea 'e mavete te fanga sipí.*

²⁸ Kā neongo iá, kae hili ange Taku toetu'ú, 'e Au mu'amua 'iā kōtou ki Kāleli."*

* **14:18** 14:18 Saame 41:9 † **14:22** 14:22 To'o: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, To'o, 'o kai.

‡ **14:24** 14:24 fuakavá: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, Fuakava Fo'ou. * **14:24** 14:24 'Eki 24:8;

Sel 31:31-34 * **14:27** 14:27 Säk 13:7 * **14:28** 14:28 Mät 28:16

²⁹ Ka ne'e iange 'e Pita ki Ai, “Neongo 'e tūkia kotoa pē, kā 'e kailoa pehē 'eni ia.”

³⁰ Pea iange 'e Sisū kiā ia, “Okou tala mo'oni atu kiā koe, ko te 'ānaí, 'io, 'i te pō nei, 'i te he'iki ai 'u'ua tu'a ua 'ia te moá, kua tu'a tolu ta'aú fakafisinga'i 'Oku.”

³¹ Kā ne 'āsili ai ta'aná lea fakamātoato, “E kailoa 'aupito ke au fakafisinga'i 'Ou, neongo 'e iku pē ki ta'akú mate mo Koe!” Ne'e lea pehē foki 'ia nātou kotoa pē.

*Ko te lotu 'a Sisū 'i Ketisemani
(Mātiu 26:36-46; Luke 22:39-46)*

³² Pea notou a'u ki te feitu'u 'oku ui ko Ketisemani; pea pehē ange 'e Ia ki Tana kau akó, “Kotou nonofo ifo heni, kae Au 'alu 'o lotu.”

³³ Pea ne'e 'alu mo Ia 'ia Pita mo Sēmisi mo Sione, pea kamata ke mamahi Tono lotó 'o hoha'a lahi;

³⁴ pea pehē 'e Ia kiā nātou, “Oku mamahi lahi Toku laumālié, 'o hangē kā maté. Kotou tatali 'i heni, 'o le'o.”

³⁵ Pea 'alu si'i atu Ia, 'o tō fo'oifo ki te kelekelé, pea lotu 'e Ia ke tolona 'ia te houa meā Ia, 'o kāpau 'e lava.

³⁶ Pea pehē 'e Ia, “Apā, Tamai, 'oku malava 'e Koe 'ia te me'a kotoa pē; ke ke fakalaka mu'a 'ia te ipu nei meā Au. Kā neongo ia, 'aua na'a fai ki To'okú loto, kā ki To'ou pē.”

³⁷ Pea ha'u Ia 'o 'ilo'i 'ia nātou kua notou momoe, 'o Ina pehē ange kiā Pita, “E Saimone, 'oku ke moe koā koe ia? 'Oku kailoa koā lava ke ke 'ala 'o houa taha?”

³⁸ Kotou lele'o pē mo lotu, ke 'aua na'a kotou tō ki te 'ahi'ahí. 'Oku loto pē 'ia te laumālié ke fai, kā 'oku vaivai 'ia te kakanó.”

³⁹ Pea tē 'alu Ia 'o lotu, 'o fai 'aki 'ia te lea pē ko ía.

⁴⁰ Pea tē ha'u Ia, 'o 'ilo'i 'ia nātou 'oku notou kei momoe pē, he ne'e mafatukituki te notou maté. Pea ne'e kala notou 'ilo'i pe ko te ā he notou tali 'e fai kiā Ia.

⁴¹ Pea ha'u Ia ko tono tu'a tolu, 'o pehē kiā nātou, “Kotou momoe ai pe ā 'eni mo mālolō. Kua fe'unga; kua hokosia tono taimí. 'Ē, 'oku lavaki'i 'ia te Fanautama te Tangatá ki te nima 'o te kau angahalá.

⁴² Kotou tutu'u, kae tou ō; vakai, kua ofi mai Toku lavakí!”

*Ko te puke 'o Sisúú
(Mātiu 26:47-56; Luke 22:47-53; Sione 18:3-12)*

⁴³ Pea fokifā pē, lolotonga Tana kei leá, mo te a'u mai 'ia Siutasi 'Isikaliote, ko te toko taha 'o te kau hongofulu mā uá, pea ha'u mo ia he fu'u kakai mo te 'ū heletá mo te 'ū 'akau, ko te notou ōmai mei te kau taula'aliki lahí mo te kau sikalaipé mo te kau mātu'á.

⁴⁴ Pea ko ia ne'e lavaki'i Iá ne ina tuku he faka'ilonga kiā nātou, 'aki tana pehē, “Ko Ia ko 'ē 'e au 'uma ki aí, ko Ia ia; kotou puke'i 'Ona, 'o takí atu.”

⁴⁵ Pea 'i tana ha'ú, ne ina 'unu'unu leva ki Ai mo pehē, “Lāpai!” 'o 'uma kiā Ia.

⁴⁶ Pea ala mālohi kiā Ia 'e te kakaí, 'o notou puke Ia.

⁴⁷ Pea ko te toko taha 'o nātou ne tu'u ofi angé ne ina unuhi tana heletaá, 'o taa'i 'ia te tamaio'aliki 'a te Taula'aliki Lahí, 'o tu'usi tono lau'i talingá.

⁴⁸ Pea lea 'e Sisū, 'o pehē kiā nātou, “Ko te kotou ōmai mo te heletá mo te 'akau ke puke 'Okú, 'o hangé ko he kaiha'a 'ia Aú!

49 Ko te 'aho kotoa pē ne Au 'iā kōtou 'i te Temipalé 'o faiako, ka ne'e kailoa kotou puke'i 'Oku. Kā ko tono 'uhingá, ke fakamo'oni ki te 'ū Folafofá.”*

50 Pea notou si'aki 'Ona 'o notou hola kotoa pē.

51 Pea ko te talavou 'e toko taha, ne ina mulimuli atu mo te kakaí kua kailoa 'ai hana kofu, kā kua takatakai 'aki 'ona he fu'u tupenu, pea notou puke'i ia.

52 Pea si'aki 'e ia to'oná tupenu, 'o hola tēlefua meīā nātou.

Ko tono faka'eke'eke 'o Sīsū

(Mātiu 26:57-68; Luke 22:54-55, 63-71; Sione 18:13-14, 19-24)

53 Pea notou taki ange 'ia Sīsū ki te Taula'aliki Lahí. Pea fakataha kiā ia 'ia te hau'aliki taula'aliki kotoa pē, mo te kau mātu'á, mo te kau sikalaipé.

54 Pea ne'e mulimuli ki ai 'ia Pita mei te mama'ó 'o hū ki te loto'ā 'o te Taula'aliki Lahí; pea ne ina nofo fakataha mo te kau le'o Temipalé, 'o mūmū 'i te affi.

55 Pea ko te kau taula'aliki lahí, mo te Sanetalimí kotoa pē, ne'e notou fiu'a kumi he talatalaaki 'o Sīsū ke lava ai Tono tāmata'e; kā ne kailoa notou ma'u.

56 He neongo ne'e 'i ai he tokolahi ne'e notou tukuaki'i 'Ona, ka ne'e kailoa fai tatau te notou 'ū fakamatalá.

57 Pea tutu'u ake mo he 'ihi, 'o notou tukuaki'i Ia, 'o pehē,

58 “Ne'e motou fanongo kiā Ia 'oku pehē, “E Au vete 'ia te Fale Tapu nei, 'a ia kua ngaahi 'e te nimá, pea 'e Au langa 'i te 'aho 'e tolu he Fale Tapu 'e taha, 'a ia 'oku kailoa ko te ngaahi 'e te nimá.’ ”*

59 Kae na'a mo ia, ne'e kailoa pē fai tatau te notou fakamatalá.

60 Pea tu'u mai ki loto 'ia te Taula'aliki Lahí, 'o fehu'i ange kiā Sīsū, “Oku kala koā Ha'aú mama'i tali ki te me'a 'oku talatalaaki'i ai 'Ou 'e nātou nei?”

61 Kā ne fakalongolongo pē Ia, 'o kailoa tali Ia he me'a.

Pea toe fehu'i 'e te Taula'aliki Lahí, 'o pehē ki Ai, “Ko te Kalaisí 'ia Koe, ko te 'Alo 'o te Fakamāō'iná?”

62 Pea pehē ange 'e Sīsū, “Ko Au Ia; pea 'e kotou mamata ki te Fanautama te Tangatá 'oku nofo ki te nima to'omata'u 'o Mālohí, pea 'oku ha'u Ia mo te 'ū 'ao 'o te langí.”*

63 Pea toki hae ifo 'e te Taula'aliki Lahí tono kofu 'o'oná, 'o pehē ange, “Kote'uma'aki te tou tē kumi fakamo'oni?”

64 Kua kotou fānonongo ki te lea fia 'Atuá; ko te ā leva te kotou lotó?”

Pea notou loto taha kotoa pē, ko te Tangatá ia 'oku tonu 'aupito ke mate.*

65 Pea hanga he 'ihi 'o 'anuhi 'Ona, pea notou fakapūlou'i Tono fofongá, 'o notou taa'i 'Ona, mo notou pehē ki Ai, “Mate mai pe ko ai ne taa'i 'Oú!” Pea pēkalae'i 'Ona 'e te kau le'o Temipalé 'aki te notou lau'i nimá.

Ko te fakafisinga'i 'e Pita 'ia Sīsū

(Mātiu 26:69-75; Luke 22:56-62; Sione 18:15-18, 25-27)

66 Pea 'i te kei nofo 'ia Pita 'i lalo 'i te loto'aá, ne'e ha'u he toko taha 'o te kau kaunanga 'a te Taula'aliki Lahí.

67 Pea 'i tana vakai kiā Pita 'oku mūmuú, ne ina sio fakamama'u kiā ia 'o pehē, “Ko koe foki ne ke 'iā Sīsū mei Nāsaletí!”

* 14:49 14:49 Luke 19:47; 21:37 * 14:58 14:58 Sione 2:19 * 14:62 14:62 Saame 110:1; Tān 7:13

* 14:64 14:64 Lev 24:16

⁶⁸ Ka ne'e fakafisi ia, 'o pehē, “Oku kala 'ilo'i Ia 'e au, pea 'oku kailoa mahino kiā au pe ko tau laú ki te ā.” Pea 'alu atu ia mei ai ki te fale hū'angá; pea ne'e 'u'ua 'ia te moá. §

⁶⁹ Pea tē vakai kiā ia 'e te kaunangá, 'o kamata lea kiā natou ne'e tutu'u 'i aí, 'o pehē, “Oku kau 'ia te siana nei ki te fa'ahinga ko iá!”

⁷⁰ Pea tē fakafisi pē ia.

Pea fualoa si'i atu, ne'e tē lea kiā Pita 'ia nātou ne'e tutu'u 'i aí, “Ē, 'oku mo'oni pē 'oku ke kau ki te fa'ahinga ko iá; kae'uma'ā he ko te Kāleli foki 'ia koe!”

⁷¹ Ka ne'e tuki mo fuakava 'e ia 'o pehē, “Oku kailoa 'aupito ha'akú 'ilo' 'e taha ki te Tangata ko 'ena 'oku kotou lau ki Aí.”

⁷² Pea ne'e 'u'ua leva 'ia te moá ko tono tu'a uá. Pea manatu 'ia Pita ki te lea ne'e lea 'aki 'e Sīsū kiā ia 'o pehē, “I te he'iki ai 'u'ua tu'a ua 'ia te moá, kua tu'a tolu ta'áú fakafisinga'i 'Oku.” Pea 'i tana manatu ki aí, ne'e toki tangi mamahi ia.

15

Ko te faka'eke'eke 'o Sīsū 'e Pailató

(Mātiu 27:1-2, 11-14; Luke 23:1-5; Sione 18:28-38)

¹ Pea pongipongi'eva, ne'e fai 'e te kau taula'aliki lahi te notou fakakaukau, pea mo te kau mātu'á mo te kau sikalaipé, 'io, 'ia te Sanetalimí kotoa pē; 'o notou ha'i 'ia Sīsū, pea notou 'ave 'Ona kiā Pailato.

² Pea fehu'i 'e Pailato kiā Sīsū, “Ko Koe 'ia te Tu'i 'o te kakai Siú?”

Pea tali Ia ki ai, 'o pehē, “Ko ia pē.”

³ Pea hanga 'e te kau taula'aliki lahi, 'o talatalaaki'i 'Ona 'i te 'ū me'a lahi.

⁴ Pea tē fehu'i 'e Pailato kiā Ia, 'o pehē, “Oku kailoa Hau mama'i tali koā? Vakai ange ki te 'ū me'a kua notou talatalaaki'i 'aki 'Oú!”

⁵ Kā ne kailoa tē tali 'e Sīsū he mama'i me'a 'e taha; ko ia ne'e ofo ai 'ia Pailato.

Ko te tautea mate 'o Sīsú

(Mātiu 27:15-26; Luke 23:13-25; Sione 18:39–19:16)

⁶ Pea kā hoko 'ia te katoangá, ne'e vete ange 'e Pailato he pōpula 'e taha, 'a ia pē 'e notou kole ki aí.

⁷ Pea ne'e 'i ai he matu'a ne'e hingoa ko Palāpasa, 'a ia ne'e nofo ha'isia fakataha mo te 'ihi ne'e angatu'u, 'a ia ko te fa'ahinga ne'e notou fai he fakapō lototonga te notou angatu'ú.

⁸ Pea ō ange te kakai, 'o notou kaikaila kiā ia ke fai ange ma'a nātou 'o hangē ko tana fa'a faí.

⁹ Pea tali 'e Pailato, 'o pehē kiā nātou, “Oku kotou loto ke au vete atu 'ia te Tu'i Siú?”

¹⁰ Hē ne ina 'ilo'i, tā ko te loto meheka kua tukuange ai 'Ona 'e te kau taula'aliki lahi.

¹¹ Kā ne'e ue'i 'e te kau taula'aliki lahi 'ia te kakai ke vete mai pē 'ia Palāpasa.

¹² Pea toe tali 'e Pailato, 'o pehē kiā natou, “Pea ko te ā leva te me'a 'oku kotou loto ke au fai kiā Ia 'oku kotou ui ko te Tu'i Siú?”

¹³ Pea notou tē kalanga, “Kalusefai Ia!”

¹⁴ Pea pehē 'e Pailato kiā nātou, “He ko te ā he kovi kua fai 'e Ia?”

Kā ne fakautuutu pē te notou kalangá, “Kalusefai Ia!”

§ 14:68 14:68 pea ne'e 'u'ua 'ia te moá: 'oku kailoa 'asi 'ia te kupu'i lea nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi.

15 Pea ko Pailato, ko te me'a 'i tana fia fai te me'a 'oku loto ki ai 'ia te kakaí, ne ina vete ange 'ia Palâpasa kiâ nâtoú, pea 'i te 'osi ange tana kau'ima'e'i 'o Sísuú, ne ina tuku atu 'Ona ke kalusefai.

Ko te manuki'i 'e te kau sôtiá 'ia Sísuú

(Mātiu 27:27-31; Sione 19:2-3)

16 Pea taki ange 'Ona 'e te kau taú, 'o fakahū ki te lotoā 'o te Palasi 'o te kōvaná; pea notou fakataha 'ia te vāhenga taú kotoa pē.

17 Pea notou 'ai kiā Ia he kofu kulakula, pea notou fi he kalauni talatala, 'o 'ai takai 'i Tono fofongá.

18 Pea notou kamata fetapa kiā Ia, 'o pehē “Ēi, Tu'i 'o te kakai Siú!”

19 Pea notou taa'i Tono fofongá 'aki he kaho, mo notou 'anuhi 'Ona, pea notou tū'ulutui 'o hū kiā Ia.

20 Pea 'osi ange te notou va'inga'aki Iá, ne'e notou to'o meía Ia 'ia te kofu kulakulá, kae notou 'ai ki Ai Tono kofu 'O'oná. Pea notou taki atu Ia ke kalusefai.

Ko tono kalusefai 'o Sísuú

(Mātiu 27:32-44; Luke 23:26-43; Sione 19:17-27)

21 Pea ne'e notou fekau he tangata ko Saimone mei Sailine, ko tana ha'ú mei 'uta, pea ko te tamai 'a 'Alekisánita mo Lūfusi, ke fua Tono kolosí.*

22 Pea ne'e notou 'ave 'Ona ki te feitu'u ko Kolokota, 'a ia ko tono hikí, ko te feitu'u 'o te 'ulupoko.

23 Pea ne'e notou 'avatu kiā Ia he uaine kua hu'i 'aki te mula, ka ne'e kailoa tali 'e Ia.

24 Pea 'i te 'osi ange te notou kalusefai Iá, ne'e notou tufatufa Tono 'ū kofú, 'o notou talotalo ki ai, ke 'ilo'i pe ko te ā 'e ma'u 'e te tangata taki taha.*

25 Pea 'i te hoko te hiva pongipongi ne'e notou kalusefai ai 'Ona.

26 Pea ne'e 'ai he tohi 'i lungá ki te 'uhinga 'o Tono tauteá, 'a ia ne'e tohi 'i ai 'o pehē, “KO TE TU'I 'O TE KAKAI SIU.”

27 Pea notou kalusefai fakataha mo Ia he ongo kaiha'a, ko te toko taha mei to'omata'u, mo te toko taha mei to'ohema.

28 [Pea ne'e fakamo'oni'i ai te lau 'a te Folafolá, 'o pehē, “Pea ne'e fakakau Ia fakataha mo te kau maumau laó.】**

29 Pea ko te kakai ne'e ō angé ne'e notou talalākulaku ki Ai, mo notou kalokalo te notou 'ulú, 'o notou pehē, “Uē! 'Ia te Tama holoki Fale Tapu 'o langa 'i te 'aho 'e tolú!”

30 'Alu ifo angé mei te kolosí, 'o fakahaofi 'Ou!”

31 Pea manuki pehē foki mo te kau taula'aliki lahí mo te kau sikalaipé 'o notou fepehē'aki 'iā nâtoú 'o pehē, “Ne Ina fakahaofi 'ia te kakai kehé, kâ 'oku kailoa Ina lava ke fakahaofi pē 'Ona!”

32 Ko te Kalaisí takua 'eni, ko te Tu'i 'Isilelí; pea tukuangé ke 'alu ifo Ia mei te kolosí, ke motou sio ki Ai kae motou toki tui!”

Pea ko te ongo me'a foki ne'e kalusefai mo Iá ne'e nā manuki'i 'Ona.

Ko te pekia 'a Sísuú

(Mātiu 27:45-56; Luke 23:44-49; Sione 19:28-30)

* 15:21 15:21 Loma 16:13 * 15:24 15:24 Saame 22:18 * 15:28 15:28 'Oku kailoa 'asi 'ia te veesi nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi (vakai kiā Luk 22:37). * 15:28 15:28 'Ais 53:12 * 15:29 15:29 Saame 22:7; 109:25; Ma'ake 14:58; Sione 2:19

³³ Pea 'i te a'u ki te ho'atā mālié, ne'e hoko he pō'uli ki te fanuá fuli pē, 'o a'u ki te tolu afaí.

³⁴ Pea 'i te tolu afaí ne'e kalanga le'o lahi 'ia Sīsū, “‘Īlai, 'Īlai, lama sapakalani?”, 'a ia ko tono hikí, “‘E Toku 'Atua, 'e Toku 'Atua, ko te ā kua Ke si'aki ai 'Okú?”*

³⁵ Pea ko te 'ihi 'iā nātou ne'e tutu'u ofi maí, 'i te notou fānonongo ki aí, ne'e notou pehē, “Vakai, 'oku ui Ia kiā 'Ilaisiā!”

³⁶ Pea lele he toko taha, 'o unu he oma 'i te vinika, 'o 'ai ki te va'a kaho, 'o 'avange kiā Ia ke inu, mo pehē ange, “‘Ē, tou vakai angé pe 'e ha'u 'ia 'Ilaisiā ke 'ave ifo 'Ona!”*

³⁷ Pea ne'e kalanga le'o lahi 'ia Sīsū, 'o toki tukuange Tono laumālié.

³⁸ Pea ne'e mahaeua 'ia te puipui 'o te Fale Tapú mei lunga ki lalo.*

³⁹ Pea ko te senituliō ne'e tu'u ofi mai, 'o fehanganagai mo Iá, 'i tana vakai ki te pehē te tukuange Tono laumālié,† ne'e pehē ia, “Tā ko te mo'oni pē, ko te 'Alo Ia 'o te 'Atuá!”

⁴⁰ Pea ne'e 'i ai foki mo he kau fafine ne'e notou mamata mai mei te mama'ó; ko te 'ihi 'iā nātou ko Mele mei Makitalá, mo Mele ko te fa'ē 'a Sēmisí Si'i mo Sioseé, pea mo Sálome,*

⁴¹ ('ā ē ne'e notou mulimuli kiā Ia 'i Tana 'i Kālelí, 'o notou tauhi ki Ai,) pea mo he kau fafine tokolahí, 'a ia ne'e notou ō ake mo Ia ki Selusalema.

Ko te telio 'o Sīsuú

(Mātiu 27:57-61; Luke 23:50-56; Sione 19:38-42)

⁴² Pea 'i tana afaí ifó leva, pea kote'uhí ko te Tokonaki ia, 'a ia ko te 'aho 'oku mu'amu'a 'i te Sāpaté,

⁴³ ne'e fakato'ato'a 'ia Siosifa ko te 'Alemateá, ('a ia ko te 'aliki ne'e kau ki te Fakataha Fakamātu'ā, pea ne'e nofo 'amanaki ki te Pule'anga 'o te 'Atuá,) pea ne ina hū kiā Pailato, 'o kole 'ia te sino 'o Sīsuú.

⁴⁴ Pea ne'e ofo 'ia Pailato 'i Tana pekia vavé, 'o ina ui ange 'ia te senitulió, 'o fakafehu 'i kiā ia pe kua fualoa Tana pekia.

⁴⁵ Pea 'i tana 'ilo ki ai mei te senitulió, ne ina foaki 'ia te 'anga'angá kiā Siosifa.

⁴⁶ Pea hanga ia 'o fakatau he tupenu mahu'inga, 'o tuku ifo te sino 'o Sīsuú, 'o fakakoloa 'aki 'ia te tupenú, 'o telio 'i te fanualoto, 'a ia kua 'osi foa'i 'i te maká, 'o fakateka 'e ia he maka ke songo 'aki 'ia te fanualotó.

⁴⁷ Pea ko Mele mei Makitalá, mo Mele ko te fa'ē 'a Sioseé, ne'e nā mamata ki te feitu'u kua notou telio ai 'ia Sīsuú.

16

Ko te toetu'u 'a Sīsuú

(Mātiu 28:1-8; Luke 24:1-12; Sione 20:1-10)

¹ Pea 'i te 'osi 'ia te Sāpaté, ne'e hanga 'e Mele mei Makitalá, mo Mele ko te fa'ē 'a Sēmisí, mo Sálome, 'o notou fakatau 'ia te 'ū ahi namu lelei, kote'uhí ke notou ō 'o tākai 'aki 'ia te sino 'o Sīsuú.

² Pea notou 'alu ki te fanualotó hengihengi 'aupito 'i te fu'aki 'aho 'o te uiké, fe'unga mo te hopo 'ia te la'aá.

* **15:34** 15:34 Saame 22:1 * **15:36** 15:36 Saame 69:21 * **15:38** 15:38 'Eki 26:31-33 † **15:39** 15:39 ki te pehē te tukuange Tono laumālié: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, ki te pehē fau Tana kalangá, mo te tukuange Tono laumālié. * **15:40** 15:40-41 Luke 8:2-3

3 Pea notou fepehē'aki, “Ko ai ia 'e fakateka ma'a tātou 'ia te maká mei te matapā 'o te fanualotó?”

4 Pea 'i te notou hanga aké, tā kua teka'i atu 'ia te maká ia; he ne'e fu'u lahi.

5 Pea 'i te notou uulu ki te fanualotó, ne'e notou mamata he talavou 'oku nofo 'i te 'áfaki mata'ú, 'oku kofu 'aki he kofu hinahina mo tōtōlofa; pea ne'e notou fu'u 'oho.

6 Pea pehē ange 'e ia kiā nātou, “Aua 'e kotou 'ilifia; ko te kotou kumi kiā Sīsū mei Nāsaleti ne'e kalusefaí; kua toetu'u Ia! 'Oku kailoa 'i heni Ia; vakai ko te feitu'u 'ē ne'e notou telio ai Iá.

7 Kae kotou ō mu'a, 'o fakahā ki Tana kau akó, mo Pita, 'o pehē, “Oku mu'amū'a Ia 'iā kōtou ki Kāleli; ko te feitu'u ko iá 'e kotou mamata ai kiā Ia, 'o hangē ko Tana tala'i atu kiā kōtou.”*

8 Pea notou uulu ki tu'a, 'o hola mei te fanualotó, he ne'e notou tetetete mo tāfu'ua. Pea ne'e kailoa notou tala'i te me'á ki he taha; he ne'e notou fu'u manahē 'aupito.

Ko te hā 'ia Sīsū kiā Mele mei Makitalá

(Mātiu 28:9-10; Sione 20:11-18)

9* [Pea 'i Tana toetu'u 'i te hengihengi 'o te fu'aki 'aho 'o te uiké, ne'e fu'aki hā Ia kiā Mele mei Makitalá, 'ā ē ne'e kapusi mei ai 'ia te fanga tēvolo 'e toko fitú.

10 Pea 'alu 'ia te fafine ko iá, 'o tala kiā nātou kua kau mo Sisuú, lolotonga te notou nonofo mamahi mo te tangí.

11 Kā ko nātou, neongo te notou fanongo kua ma'uli Iá pea kua mātā 'Ona 'e te fafiné, ne'e kailoa he notou mama'i tui ki ai.

Ko te hā 'ia Sīsū ki te toko ua 'o Tana kau akó

(Luke 24:13-25)

12 'Osi ange ko iá ne Ina hā 'i te founga 'e taha ki te notou toko ua ne'e nā luelue, ko te nā fononga ki te tuku'utá.

13 Pea ne nā foki, 'o fakahā 'ia te me'á ki tono toé; ka ne'e kailoa pē tui nātou ia ki ai.

Ko te hā 'ia Sīsū ki Tana kau akó

(Mātiu 28:16-20; Luke 24:36-49; Sione 20:19-23; Ngāue 1:6-8)

14 Pea hili ko iá, ne Ina hā ki te kau hongofulu mā tahá, lolotonga te notou kainangá, 'o valoki 'i 'ia nātou 'i te notou ta'etuí mo ongononga'á, kote'uhí ko te kailoa notou tui kiā nātou ne'e mamata kiā Ia kua Ina toetu'ú.

15 Pea toki pehē ange 'e Ia kiā nātou, “Kotou ō ki māmani fuli pē, 'o malanga 'aki 'ia te ongoongoleléi ki te kakai kotoa pē.

16 Ko ia pē 'e tui mo papitaisó 'e ma'uli; kā ko ia ko 'ē 'e kailoa tuí 'e mala'ia.

17 Pea 'e ō mo nātou 'oku tuí 'ia te 'ū faka'ilonga ko 'ení: 'e notou kapusi tēvolo 'i te hingoa 'O'okú; 'e notou lea 'aki 'ia te 'ū lea fo'ou;

18 'e notou puke ake 'ia te fanga ngata; pea kāpau 'e notou inu he me'a 'oku kona, 'e kailoa 'aupito kovi ia kiā nātou; 'e notou hili'aki nima ki te mahakí, pea 'e notou mā'u'uli.”

* **16:7** 16:7 Māt 26:32; Ma'ake 14:28   * **16:9** 16:9 'I te 'ū hiki fualoa 'ihí 'oku kailoa 'asi ai 'ia te veesi 9-20. Pea 'i te 'ū hiki fualoa 'ihí, 'oku 'asi ai pē mo 'eni ('o veesi 9 mo te 10): 'Alu 'ia te kau fafiné kiā Pita mo tono 'ū kaungāme'á 'o notou fakamatala'i ange 'ia te 'ū me'a ne'e fakahā kiā nātou. Pea hili iá ne'e fakamafola 'e Sīsū tonu Tana ongoongoleléi 'o te fakama'uli ta'engatá 'a ē 'oku mā'oni'oni mo ta'engatá ki te hahaké mo te hihifó 'o vaka atu 'i Tana kau akó.

*Ko te hā'ele ake 'ia Sīsū ki langí
(Luke 24:50-53; Ngāue 1:9-11)*

¹⁹ Pea 'i te 'osi ange te folafola 'a te 'Alikí kiā nātou, ne'e 'avake Ia ki te langí, 'o 'afio mei te to'omata'u 'o te 'Atuá.

²⁰ Pea ko nātou, ne'e notou 'alu atu 'o malanga holo; pea ne'e ngāue fakataha mo nātou 'e te 'Alikí, 'o pou pou 'ia te Folafolá 'aki 'ia te 'ū faka'ilonga ne'e hokó.]†

---

† **16:20** 16:20 'I te 'ū hiki fualoa 'ihi 'oku faka'osi 'aki te 'Emeni.

Ko te Kōsipelí 'i tonono Tohi 'e Luké Ko te talateú

'Oku fakatou fakafōtunga'i mai 'ia Sīsū 'i te *Kōsipelí 'i tonono Tohi 'e Luké* ko te Fakama'uli ia 'o 'Isileli ne'e tala'ofá pea mo te Fakama'uli 'o te ha'a tangatá fuli pē. 'Oku hiki 'e Luke 'ia te pehē ne'e ui 'e te Laumālie 'o te 'Alikí 'ia Sīsū ke Ina "malanga 'aki 'ia te Ongoongolelei ki te masivá", pea 'oku fakahaa'i 'e te Kōsipeli ko 'ení 'oku fonu 'ia Sīsū 'i te 'ofa ki te kakai kotoa pē mo te notou 'ū masivá'anga kehekehe kotoa pē. 'Oku toe fakamatala'i foki 'e Luke 'i te le'o fiafia, 'o tautafito ki te 'ū vahe ki mu'a 'o te tohí, 'a ia 'oku fakahā mai ai 'ia te anga 'o te hoko mai 'ia Sīsū, pea pehē ai pē ki te kongá ki muli 'o te tohí, 'a ia 'oku hā ai 'ia te hā'ele ake 'ia Sīsū ki te langi.

Ko te Kōsipeli ko 'ení ko te fu'aki tohi ia ne'e hiki 'e Luké. Ko te tohi tonouá ko te Tohi Ngāué, 'a ia 'oku fakamatala ai ki te mafola 'o te lotu fakakalisitiané 'i te hili ange te hā'ele ake 'ia Sīsū.

'Oku 'i ai te ongo kongá 'e ua 'o *Luke* (ko te vahe 1-2 mo te 9-19) 'a ia 'oku ngata ai pē 'i te Kōsipeli ko 'ení 'ia te 'ū fakamatala lahi 'oku 'asi 'i ai, 'o hangē ko te 'ū talanoa 'o kau kiā Sīsū 'i Tono 'alo'i mai, mo te talanoa ki te tamasi'i ko Sīsū 'i te Temipalé, mo te talanoa fakatātā ki te tangata Samēlia loto 'ofa, mo te foha ne'e molé. 'Oku fakamamafa'i lahi 'i te Kōsipeli nei 'ia te lotu huú, mo te Laumālie Mā'oni'oní, mo te ngafa 'o te kau fafiné 'i te ngāue 'a Sīsū, mo te fakamolemole angahala 'a te Atua.

Ko te kakano 'o te tohi

Ko te talateú (1:1-4)

Ko tonono fā'ele'i 'o Sione Papitaisó mo tonono 'alo'i mai 'o Sīsū mo Tana kei tamasi'i (1:5–2:52)

Ko te ngāue 'a Sione Papitaisó (3:1-20)

Ko tonono papitaiso mo tonono sivi'i 'o Sīsū (3:21–4:13)

Ko te ngāue 'a Sīsū ki te kakai 'i Kāleli (4:14–9:50)

Ko te fononga 'a Sīsū mei Kāleli ki Selusalema (9:51–19:27)

Ko te uike faka'osi 'o te nofo 'ia Sīsū 'i māmaní 'i Selusalema (19:28–23:56)

Ko te toetu'u, mo te hāhā holo, mo te hā'ele ake 'a te 'Alikí (24:1-53)

Ko te talateú

¹ 'E Tiofilusi, ko te me'a 'i te hanga 'e te tokolahi, 'o fa'u tonono fakamatala 'o te 'ū me'a 'oku mātu'aki tui ki ai 'ia tātoú,

² 'o fakatatau ki tonono tala'i mai 'e nātou ne'e notou sio tonu ki ai mei tonono kamatá, 'o hoko ko te kau ngāue 'o te Fofafolá,

³ kua u fakakaukau mo au foki, tangata'aliki, ke tohi hokohoko ia, ma'au, he kua u fakatotolo'i mai kotoa pē ke mahu'inga mālie,

⁴ kote'uhí ke ke 'ilo'i lelei tonono mo'oni 'o te 'ū fakamatalá, 'a ia ne'e akonakina 'aki 'ou.

Ko te hā 'ia te 'āngeló kiā Sākalaiá

⁵ 'I te kuonga 'o Hēlota, ko te tu'i Siuteá,* ne'e 'i ai he taula'aliki ne'e hingoa ko Sākalaia, 'a ia ne'e kau ki te lakanga 'o Āpaiá; pea ne'e 'i ai tonu mali, 'a ia ne'e 'i te hako totonu 'o 'Ēloné, pea ko tonu hingoá ko 'Ilisapesi.*

⁶ Pea ko te ongo me'a ne'e sai 'aupito te nā fakafeangai ki te 'Atuá, pea nā lalaka 'i te 'ū fekau mo te tu'utu'uni kotoa pē 'a te 'Alíkí mo te haohaoa.

⁷ Pea ne'e kailoa 'i ai he nā tama, kote'uhí ne'e pa'a 'ia 'Ilisapesi; pea kua nā mātū'a fakatou'osi pē.

⁸ Pea ko te 'aho 'e taha ne ina fai ai tana ngāue fakataula'aliki ki te 'Atuá 'i te hokohoko tonu lakangá; ⁹ pea 'i te talotaló, 'o fakatatau ki te anga 'o te ngāue fakataula'alíkí, ne'e tō kiā ia 'ia te tutu 'o te 'inisēnisí 'i tana hū ki te Fale Tapu 'o te 'Alíkí.

¹⁰ Pea ne'e lotu 'i tu'a 'ia te fakatahá kotoa pē, 'i te hokosia te taimi 'o te tutu 'inisēnisí.

¹¹ Pea ne'e hā kiā ia he 'āngelo 'a te 'Alíkí, 'o tu'u 'i te 'āfaki mata'u 'o te 'ōlita tutu'anga 'inisēnisí.

¹² Pea 'i te sio ki ai 'ia Sākalaia, ne'e 'ilifia lahi ia mo puputu'u.

¹³ Ka ne'e lea kiā ia 'ia te 'āngeló 'o pehē, "E Sākalaia, 'aua 'e ke manahē; he kua tau ake tau huú, pea ko tou hoa ko 'Ilisapesí, 'e fanau'i ia he tama kiā koe, pea 'e ke fakahingoa 'ona ko Sione.

¹⁴ Pea 'e ke fīafia ai mo nekaneke: 'io, 'e fīafia he tokolahi 'i tonu fanau'i maí.

¹⁵ He 'e hoko ia ko te lahi 'i te vakai 'a te 'Alíkí; pea 'e kailoa 'aupito inu 'e ia he uaine pē he kava mālohi; pea 'e fonu ia 'i te Laumālie Mā'oni'oní, 'o kamata pē mei te manava 'o tana fa'éé.*

¹⁶ Pea 'e fakatafoki 'e ia he tokolahi 'o te kakai 'Isilelí ki te 'Alíkí ko te notou 'Atuá.

¹⁷ Pea 'e mu'amua atu ia ki te 'Alíkí 'i te anga mo te mālohi 'o 'Ilaisiaá, kote'uhí ke liliu 'ia te loto 'o te mātu'á ke tokanga ki te notou fānaú, pea mo te kau talangata'á ke notou ma'u te anga-fakapotopoto 'o te kau anga-tonú, pea ke teu'i ma'a te 'Alíkí he kakai lelei.*

¹⁸ Pea ne'e iange 'e Sākalaia ki te 'āngeló, "E au 'ilo'i fefe'aki 'ia te me'a nei? He ko aú ko te matu'a, pea ko toku malí ko te fafine fualoa 'aupito."

¹⁹ Pea iange 'e te 'āngeló kiā ia, "Ko au Kepaleli, pea 'okou fakafe'ao ki te 'Atuá; pea kua fekau'i 'oku ke lea kiā koe, pea ke 'avatu kiā koe 'ia te ongoongo lelei ko 'ení.*

²⁰ Pea vakai, 'e ke noa, 'o kailoa ke fa'a lea, 'o a'u ki te 'aho 'e hoko ai 'ia te 'ū me'a nei, kote'uhí ne'e kailoa ke tui ki taku 'ū talá, kā ko te 'ū me'a ia 'e hoko mo'oni 'o kā a'u ki tonu taimí."

²¹ Pea ne'e ma'u talia pē 'ia te kakai kiā Sākalaia, 'o notou fifili lahi ki tana fualoa 'i te Fale Tapú.

²² Pea 'i tana hū maí, ne'e kailoa lava ia ke lea kiā nātou; pea notou toki 'ilo'i ai, tā ne'e mamata ia he vīsone 'i te Fale Tapú. Pea ne'e kamokamo pē ia kiā nātou, mo fakalongolongo.

²³ Pea 'i te 'osi ange te 'ū 'aho 'o tana feia 'ia te ngāue tapú, ne'e foki mai ia ki 'api.

²⁴ Pea 'i te 'osi ange te 'ū 'aho ko iá, ne'e tu'itu'ina 'ia 'Ilisapesi ko tonu malí, pea nofo pē ia 'i te liló 'o nima māhina, 'i tana pehē,

* 1:5 1:5 Siuteá: 'oku 'uhinga 'ia te Siuteá 'i heni ki Palesitainē kātoa. * 1:5 1:5 1 Kal 24:10 * 1:15 1:15 Nōm 6:3 * 1:17 1:17 Mal 4:5-6 * 1:19 1:19 Tān 8:16; 9:21

25 “Kote'uhiā kua pehē fau te ngāue 'a te 'Alikí ma'akú, 'i Tana āfeitaualo mai, 'o to'o ange toku mā'anga ki te kakai.”

Ko te fakahaad'i mai te 'alo'i 'o Sīsuú

26 Pea 'i tonono māhiná, ne'e fekau mei te 'Atuá 'ia te 'āngelo ko Kepalelí ki te kolo 'o Kāleli ne'e hingoa ko Nāsaleti,

27 ke 'alu ki te tāupo'ou ne'e polo'i ki te tangata 'i te hako 'o Tēvitá, ne'e hingoa ko Siosifa; pea ko te hingoa 'o te ta'ahiné ko Mele.*

28 Pea 'i tana a'u atu kiā iá ne'e pehē ange 'e ia, “Mālō te lelei, 'ia koe kua 'ofainá; 'oku 'iā koe 'ia te 'Alikí!”†

29 Pea ma'utāfu'ua iá 'i te lea ko 'ení, 'o fifili pe ko te ā tonono 'uhinga 'o te fetapa nei.

30 Pea tē iange 'e te 'āngeló, “E Mele, 'aua 'e ke manahē; he kua 'ofaina 'ou mei te 'Atuá.

31 Pea ko 'eni, 'e ke tu'itu'ina, pea 'e ke 'alo'i he tama, pea 'e ke fakahuafa 'Ona ko Sīsuú.*

32 Pea 'e lahi Ia; pea 'e lau Ia ko te 'Alo 'o te 'Alikí Taupotú; pea 'e foaki kiā Ia 'e te 'Alikí ko te 'Atuá 'ia te taloni 'o Tana kui ko Tēvitá;*

33 pea 'e tu'i Ia ki te hako 'o Sēkopé 'o lauikuonga; pea ko Tana pulé 'e kailoa ngata.”

34 Pea iange 'e Mele ki te 'āngeló, “E hoko fefe'aki ia? He 'oku he'iki ai ke au 'iloa he tangata.”

35 Pea iange 'e te 'āngeló kiā ia, 'o pehē, “E hoko mai 'ia te Laumālie Mā'oni'oni kiā koe, pea 'e fakamalumu 'ou 'e te māfima'i 'o te 'Alikí Taupotú; pea ko ia ai 'e ui te hako tapu 'e ke fā'ele'í, ko te 'Alo 'o te 'Atuá.

36 Pea vakai, ko 'Ilisapesi ko tou kāingá, kua tu'itu'ina mo ia he tama, kā kua matu'a; pea ko tonono māhina 'eni 'o ia ne'e lau ko te pa'á.

37 He 'oku kailoa he me'a ia 'e faingata'a ki te 'Atuá.*

38 Pea iange 'e Mele, “Ko au 'eni, ko te kaunanga 'a te 'Alikí; ke hoko mai kiā kita 'o hangé ko tau me'á.” Pea 'alu leva 'ia te 'āngeló meiā ia.

Ko te 'a'ahi 'a Mele kiā 'Ilisapesi

39 Pea tu'u ake 'ia Mele, 'i te 'ū 'aho ko iá, 'o 'alu fakavave ki te fanua ma'ungá, ki te kolo 'o Siutea;

40 'o hū ki te fale 'o Sākalaiá, 'o fetapa kiā 'Ilisapesi.

41 Pea 'i te fanongo 'e 'Ilisapesi ki te fetapa 'a Melé, ne'e futefute 'ia te tama 'i tonono manavá. Pea fonu 'ia 'Ilisapesi 'i te Laumālie Mā'oni'oni,

42 'o kalanga le'o lahi,

“Oku manū'ia 'ia koe 'i te fafine kotoa pē!

Pea 'oku manū'ia mo te fua 'o tou manavá!

43 Ko te ā kua 'a'ahi mai ai kiā au, 'ia koe, ko te fa'e 'o toku 'Alikí!

44 He vakai ange, 'i te ongo mai leva tau fetapá ki toku talingá,

pea toki futefute te tama 'i toku manavá.

45 Pea manū'ia ā kā ko ia ne'e tuitalá!

Kote'uhi 'e fakamo'oni' i te 'ū me'a ne'e fakahā mei te 'Alikí kiā iá.”

Ko te hiva fakafeta'i 'a Melé

* 1:27 1:27 Māt 1:18 † 1:28 1:28 'Oku tñaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: 'oku 'ofaina 'ou 'i te fafine kotoa pē. * 1:31 1:31 Māt 1:21 * 1:32 1:32-33 2 Sām 7:12-13, 16; 'Ais 9:7 * 1:37 1:37 Sēn 18:14

46 Pea lea 'ia Mele 'o pehē,*

“Oku fakahīkīhīkī'i 'ia te 'Alīkī 'e toku laumāliē.

47 Pea fiafia toku laumāliē 'i te 'Atuá ko toku Fakama'uli.

48 He kua āfeitaulalo mai Ia kiā kita me'avale ko Tana kaunanga.*

He vakai mai, ko te 'aho nei 'e kamata
ke lau 'oku ko te manū'ia 'e te 'ū to'utangatá.

49 He kua fai ma'aku 'e te Māfimafí he 'ū me'a lalahi;
pea 'oku mā'oni'oni Tono huafá.

50 Pea ko Tana meesí 'oku laui to'utangata
kiā nātou 'oku 'apasia kiā Iá.

51 Kua fai kaukaua 'aki Tono nimá;
kua veteki Ia 'ia te ha'a 'afungí 'i te laukau te notou lotó.

52 Kua Ina hifo 'ia te kau pulé mei te notou taloní,
pea ko te mā'ulaló ne Ina hākeaki'i.*

53 Kua 'avange me'a lelei 'e Ia ki te fiakaiá 'o notou mākokona,
pea ko te ma'u me'á kua Ina tuku ke 'alu pakupaku.

54 Kua Ina taukapo'i 'ia 'Isileli, ko Tana tamaio'alīkī,
ke fakamanatua ma'u Tana 'ū meesí;

55 hangē ko Tana folafola ki te tou mātu'á 'i mu'a,
'e fai kiā 'Ēpalahame mo tonu hakó, 'o ta'engata.”*

56 Pea ne'e nofo 'ia Mele mo ia, 'o fe'unga nai mo te mähina 'e tolu, pea toki
foki ki tonu 'apí.

Ko te fanau'i 'o Sione Papitaisó

57 Pea 'i te kakato 'ia te 'ū mähina 'o 'Ilisapesí, ne'e fā'ele'i ia he tama.

58 Pea 'i te fanongo 'e te kakai 'o te feitu'u ko iá, mo tonu kāingá, kua fakae'a
'e te 'Alīkī Tana meesí 'i te fafine nei, ne'e notou fiafia fakataha mo ia.

59 Pea 'i te faifaí pea hoko tonu 'aho valú, ne'e notou ōmai ke kamu 'ia te
tamasi'í; pea notou pehē ke fakahingoa 'ona ki tana tamaí ko Sākalaia.*

60 Ka ne'e tali ange ta'aná fa'ē 'o pehē, “Aua, kā 'e hingoa ia ko Sione.”

61 Pea notou iange kiā ia, “Oku kailoa he taha 'i tou kāingá 'oku hingoa
pehē.”

62 Pea notou kamo ange leva ki tana tamaí, pe 'oku lotu ke fakahingoa te
tamasi'í ko ai.

63 Pea kole ange 'e ia ke 'aumai he maka tohi, 'o tohi 'e ia 'i ai 'o pehē, “Ko
tonu hingoa ko Sione.” Pea notou ofo kotoa pē 'i ai.

64 Pea ne'e faka'atā leva tonu ngutú mo tonu 'aleló; 'o kamata lea mo
fakamālō ki te 'Atuá.

65 Pea ne'e tō he 'ilifia lahi ki te kakai kotoa pē 'i te notou kaungā'apí; pea
'i te fanua ma'unga kotoa pē 'o Siuteá ne'e lahi tonu talanoa'i ai 'o te 'ū me'a
nei.

66 Pea ko nātou kotoa pē ne'e fanongo ki ai, ne'e notou fifili 'i te notou lotó,
'o pehē, “E fefe'aki nai te anga 'o te tamasi'í nei?” Pea ne'e kau mo ia 'ia te
māfimafí 'o te 'Alīkī.

Ko te hiva 'a Sākalaia

67 Pea ne'e fonu tana tamaí ko Sākalaia 'i te Laumālie Mā'oni'oní, pea ne'e
palōfisai ia 'o pehē:

68 “Fakafeta'i ki te 'Alīkī, ko te 'Atua 'o 'Isileli!

* 1:46 1:46-55 1 Sām 2:1-10 * 1:48 1:48 1 Sām 1:11 * 1:52 1:52 Siope 5:11; 12:19 * 1:55 1:55

He kua 'a'ahi mai Ia, mo huhu'i Tono kakai.

⁶⁹ Pea kua fokotu'u 'e Ia he mālohi 'o te fakama'ulí kiā tātou, 'i te hako 'o Tēvita ko Tana tamaio'alikí,

⁷⁰ 'o hangē ā ko Tana folafola 'i te ngutu 'o Tana kau palōfita tapú talu mei mu'a:

⁷¹ ko te fakahaofi mei te tou 'ū filí,

mo te nima 'o te kakai 'oku fihí'a maí;

⁷² ke fakaaí Tana meesi ki te tou mātu'á 'i mu'a,

mo te manatu ki Tana fuakava mā'oni'oni,

⁷³ 'ia te fuakava ne'e fuakava 'aki 'e Ia ki te tou tamai ko 'Ēpalahamé,

⁷⁴ ke tuku mai 'e Ia kiā tātou,

ke tou fai ta'emanahē te tou ngāue ki te 'Alikí,

he kua hamusi tātou mei te tou 'ū filí,

⁷⁵ 'o tou fakafeangai kiā Ia 'aki te mā'oni'oni mo te failelei

'i te 'ū 'aho kotoa pē 'o te tou ma'ulí.

⁷⁶ Pea ko koe, tamasi'i, 'e lau ko te palōfita 'o te 'Alikí Taupotú,

he 'e ke fakamelomelo kiā Ia ke teuteu'i Tono 'ū alá,*

⁷⁷ ke 'avatu 'ia te tala 'o te fakama'ulí ki te kakai 'A'aná,

ko te fakamolemole te notou 'ū angahalá,

⁷⁸ ko te me'a 'i te 'alo'ofa 'a te tou 'Atuá,

'a ia ne'e 'a'ahi mei ai 'ia te pongipongi mei lunga,

⁷⁹ ke hulu 'aki 'ia te nofo 'i te pō'ulí mo te malu 'o Maté,

mo tataki te tou va'é ki te ala 'o te fiamālié.”*

⁸⁰ Pea ne'e tupu ake 'ia te tamá, 'o ina faka'a'au ke mālohi fakalaumālie; pea ne ina 'i te toafá 'o a'u ki te 'aho ne'e fakahaa'i ai 'ona ki 'Isilelí.

2

Ko te 'alo'i 'o Sīsuú (Mātiu 1:18-25)

¹ Pea 'i te kuonga ko iá, ne'e 'alu atu he fekau meia Sisa 'Akositō, ke tohi kakai 'ia māmani kotoa pē.

² Pea ne'e fu'aki fai 'ia te tohi kakai ko iá, 'i te lolotonga te kōvana 'i Sīlia 'ia Sailinió.

³ Pea ne'e ō atu 'ia te kakai kotoa pē, taki taha ki tonokolo 'o'oná ke notou tohi ai.

⁴ Pea fononga ake mo Siosifa foki mei te kolo ko Nāsaletí 'i Kāleli, ko tana 'alu ki Siutea, ki te kolo 'o Tēvitá, 'a ia 'oku hinga ko Pēteliheima (he ne'e kau ia ki te hako mo te fa'ahinga 'o Tēvitá);

⁵ ke nā tohi ai mo Mele, ko te fafine kua polo'i kiā ia, 'a ia ne'e faitamá.

⁶ Pea 'i te lolotonga te nā 'i ai, ne'e kakato tonokolo māhiná ke fā'ele.

⁷ Pea ne'e 'alo'i leva 'ia te tamá, ko tonokolo 'uluakí Ia, pea fakakofu 'aki 'Ona 'ia te kofu 'o te tamasi'i valevale, mo fakatakoto 'i te 'ai'angakai 'o te monumanú; kote'uhi ne'e kala nā hao 'i te fale tali fonongá.

Ko te kau tauhi sipi

⁸ Pea ne'e 'i ai 'i te fanua ko iá he kau tauhi sipi ne'e notou momoe 'i te vaó, ko te le'ohi te notou fanga sipi 'i te pō'ulí. ⁹ Pea fokifá pē kua tu'u mai kiā nātou he 'angelo 'a te 'Alikí, pea malama mai te Sikaina 'o te 'Alikí 'o huhulu 'ia nātou; pea ne'e notou manahē 'aupito.

* 1:76 1:76 Mal 3:1 * 1:79 1:79 Ais 9:2

10 Pea iange 'e te 'āngeló kiā nātou, “Aua na'a manahē; he ko 'eni kua u ha'u mo au he talanoa mālie, ko te me'a fakafiafia 'aupito, ko te me'a ia ma'a te kakai 'Isilelí kotoa pē.

11 He ne'e 'alo'i kiā kōtou 'anenai 'i te kolo 'o Tēvitá he Fakama'uli, 'a ia ko Kalaisi ko te 'Alikí.

12 Pea ko tono faka'ilongá 'eni kiā kōtou: 'e kotou 'ilo'i he tamasi'i valevale, kua kofu fakatamasi'i valevale, pea 'oku takoto Ia 'i te 'ai'angakai 'o te monumanú.”

13 Pea fokifā pē ne'e 'i te 'āngeló he tokolahi 'o te hōsitē 'o langí, 'oku notou fakamālō ki te 'Atuá, mo notou pehē:

14 “Ko te kolōliá ki te 'Atuá 'i langí taupotu,

pea ko te melinó ki māmani

ki te kakai kua hōifua ki ai.”*

15 Pea 'i te 'alu leva meia nātou 'ia te kau 'āngeló ki te langí, ne'e fepehē'aki 'e te kau tauhi sipí, “Tou ō mu'a ki Pētelihema, 'o vakai angé 'ia te me'a nei kua fakahā mai 'e te 'Alikí kiā tātoú.”

16 Pea notou ō fakavave leva, 'o 'ilo'i 'ia Mele mo Siosifa fakatou'osi, pea mo te Tamasi'i valevalé 'oku takoto 'i te 'ai'angakai.

17 Pea 'i te notou mamata ki Aí, ne'e notou hanga leva 'o fakamatala'i 'ia te me'a ne'e fakahaa'i ange kiā nātou, 'o kau ki te Tamasi'i nei.

18 Pea ko nātou ne'e notou fanongo ki aí, ne'e notou ofo kotoa pē 'i te 'ū me'a ne lea 'aki 'e te kau tauhi sipí kiā nātou.

19 Ka ne'e kumuni kotoa pē 'e Mele 'ia te 'ū me'a ko 'ení, 'o fifili ki ai 'i tono lotó.

20 Pea foki atu 'ia te kau tauhi sipí, mo notou fakafeta'i mo fakamālō ki te 'Atuá; kote'uhí ko te 'ū me'a kotoa pē ne'e notou fanongo mo mamata ki aí, 'oku tatau tofu pē mo te me'a 'ā ē ne'e tala'i mai.

Ko tono fakahingoa 'o Sīsuú

21 Pea 'i te kakato Tono 'aho valú ke kamu ai Iá, pea ne'e fakahingoa 'Ona ko Sīsū; 'a ia ko tono fakahingoa mei te 'āngeló 'i te he'iki ai tu'itu'ina Ia 'i te manavá.*

Ko Simione mo 'Ana

22 Pea 'i te hokosia te 'aho ke fakama'a ai 'ia nāua, 'o fakatatau ki te lao 'a Mōsesé, ne nā 'ave leva 'Ona ki Selusalema ke 'avatu ki te 'Alikí,*

23 (‘o hangē ko ia kua tohi 'i te Lao 'a te 'Alikí, “Ko te tamasi'i kotoa pē, ko he olopo'ou, 'e lau 'ona ko te tapu ki te 'Alikí,”)*

24 pea kote'uhí foki ke nā fai 'ia te feilaulaú, 'o fakatatau mo ia 'oku hā 'i te Lao 'a te 'Alikí, “ko te ongo fe'i kulukulu, pē ko he fe'i lupe mui 'e ua.”

25 Pea vakai, ne'e nofo 'i Selusalema he tangata ne'e hingoa ko Simione; pea ko te tangata anga-tonu ia mo lotu mo'oni, 'i tana nofo 'amanaki ki te taukapo'i 'o 'Isilelí; pea ne'e 'iā ia 'ia te Laumālie Mā'oni'oní.

26 Pea ne'e fakahaa'i kiā ia 'e te Laumālie Mā'oni'oní, 'e kailoa ina mamata ki te maté kae'aua ke mamata ki te Kalaisi 'a te 'Alikí.

27 Pea kua 'alu ia ki te Temipalé kua Laumālie'ina, mo tono 'avange 'ia te tamasi'i ko Sīsū 'e Tana mātu'á ke fai kiā Ia 'o fakatatau ki te tu'utu'uni 'a te Laó.

* 2:14 2:14 ki te kakai kua hōifua ki ai: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, ko te hōifua ki te kakai.

* 2:21 2:21 Lev 12:3; Luke 1:31   * 2:22 2:22-24 Lev 12:6-8   * 2:23 2:23 'Eki 13:2, 12; 13:15

28 Pea ma'u 'e ia 'ia te tamá 'o hapai ake, mo fakamālō'ina 'ia te 'Atuá, 'o pehē,
 29 "E 'Alikí, tā ko Tau toki tukuange 'eni Tau pōpulá
 ke 'alu kua fiamālie, 'o hangē ko Tau folafolá.

30 He kua mamata toku matá ki Tou fakama'ulí,

31 'a ia ne Ke teuteu'i ke hā ki te kakai kotoa pē;

32 ko te maama ke tatala 'aki te fakapō'uli 'o te Senitailé,

pea ko te lāngilangi'anga 'o Tou kakai 'Isilelí."*

33 Pea ne'e fu'u ofo 'aupito Tana tamaí mo Tana fa'éé 'i te 'ū me'a ne'e lea 'aki
 'o kau ki te Tamá.

34 Pea ne'e tāpuaki'i nāua 'e Simione, 'o iange ia kiā Mele ko Tana fa'éé, "Vakai,
 ko te nafa 'o te Toko Taha nei ko te tūkia'anga mo te toetu'u'anga 'o he tokolahí
 'i 'Isilelí, pea ko te faka'ilonga kā leakovi'i,

35 ('io, na'a mo koe 'e ulu he heletá 'i tou lotó,) kote'uhí ke toki hā mai ai 'ia te
 fakakaukau 'i te lotó 'o te tokolahí."

36 Pea ne'e 'i ai he fafine palōfita ko 'Ana, 'a ia ko te 'ofafine 'o Fanueli, 'i te
 ha'a 'Āselí. Pea ko te fafine 'eni ne'e fualoa 'aupito: pea ne'e ma'u husepāniti
 ia 'i tana finamulí, 'o nā nonofo 'o fitu ta'u;†

37 pea kua nofo uítou ia 'o valungofulu mā fā ta'u. Pea ne'e kailoa mahu'i
 ia mei te Temipalé, ka ne'e tauhi ia ki te 'Atuá 'aki te 'aukai mo te lotu 'i te pō
 mo te 'aho.

38 Pea ne'e tu'u mai mo ia 'i te taimi pē ko iá, 'o fakafeta'i ki te 'Atuá; pea lea
 ia 'i te Tamá kiā nātou kotoa pē 'i Selusalema ne'e notou nofo 'amanaki ki te
 huhu'í.

Ko te foki 'ia Sīsū mo tana ongo mātu'á ki Nāsaleti

39 Pea kua 'osi te nā fakakakato 'ia te 'ū me'a nei kotoa pē, 'o fakatatau ki te
 Lao 'a te 'Alikí, pea ne'e notou foki leva ki Kāleli ki te notou koló ko Nāsaleti.*

40 Pea ne'e tupu ake 'ia te tamasi'í, 'o faka'a'au Ia ke mālohi,‡ 'i tonu fakafonu
 Ia 'aki te potó; pea ne'e nofo kiā Ia 'ia te 'ofa' 'a te 'Atuá.

Ko te tamasi'í ko Sisuú 'i te Temipalé

41 Pea ne'e ō Tana ongo mātu'á 'i te ta'u kotoa pē ki Selusalema, ki te
 kātoanga 'o te Pāsová.*

42 Pea 'i te hoko Tono hongofulu mā ua ta'ú, ne'e notou fononga ake, 'o
 hangē ko te notou fa'a fai 'i te kātoangá.

43 Pea kua faka'osi tonu 'ū 'ahó, 'o notou kamata foki atu, ka ne'e nofo pē te
 tamasi'í ia ko Sisuú 'i Selusalema; pea ne'e kailoa 'ilo ki ai Tana ongo mātu'á.

44 Pea 'i te nā mahalo 'oku 'i te kaungā fonongá pē Iá, ne nā hanga ō pē,
 kae'aua ke 'osi mai te vā'ihala 'o te 'aho ko iá; pea nā toki kumi 'Ona ki te notou
 kāingá mo te notou kau fe'iloaki.

45 Pea 'i te kailoa nā 'ilo'i Iá, ne nā tē foki ki Selusalema ko te kumi kiā Ia.

46 Pea 'i te 'osi angé, hili te 'aho 'e tolu, ne nā toki 'ilo'i 'Ona ki te Temipalé,
 'oku lotolotoi Ia 'i te kau akonakí, 'o fakafanongo mo fakafehu'i foki kiā nātou.

47 Pea ko nātou kotoa pē ne'e notou fanongo kiā Iá, ne'e notou fakatumutumu
 'i te anga 'o Tana fakakaukau mo Tana 'ū talí.

* 2:32 2:32 'Ais 42:6; 49:6; 52:10 † 2:36 2:36-37 'o nā nonofo 'o fitu ta'u, ko ia pe Ne ta'u pē 'e fitu tana
 nofo malí, pea kua ta'u 'e valungofulu mā fā 'eni tonu ta'u matu'á, ko ia pe kua ta'u 'e valungofulu mā
 fā tana uítou. * 2:39 2:39 Māt 2:23 ‡ 2:40 2:40 mālohi: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, mālohi
 'i te laumalié. * 2:41 2:41 'Eki 12:1-27; Teu 16:1-8

⁴⁸ Pea 'i te nā mamata ki ai, ne'e to'oa te nā lotó; pea lea kiā Ia Tana fa'eé, "Tama, ko te ā kua ke fai pehē mai ai kiā māuá? He ko 'eni, ko Tau tamaí mo au kua mā fiu'a kumi 'Ou mo te loto hoha'a lahi!"

⁴⁹ Pea iange 'e Ia kiā nāua, "He ne'e kulā kumi 'Okú ko te ā? Ne kailoa koā kulā 'ilo'i kua pau ke Au 'i te ngāue 'o Taku Tamaí?"[§]

⁵⁰ Pea ne'e kailoa nā lave'i tono 'uhinga 'o Tana lea ko 'eni kiā nāua.

⁵¹ Pea toki foki Ia mo nāua, 'o a'u ki Nāsaleti; pea ne'e anganofa Ia kiā nāua. Pea ne'e kumuni 'e Tana fa'eé 'ia te 'ū me'a kotoa pē ko 'eni 'i tono lotó.

⁵² Pea ne'e lalaka atu 'ia Sīsū 'i te potó, mo te lahi Tono sinó, pea mo Tono 'ofaina 'e te 'Atuá mo te tangatá.*

3

Ko te malanga 'a Sione Papitaisó

(Mātiu 3:1-12; Ma'ake 1:1-8; Sione 1:19-28)

¹ Pea 'i tono hongofulu mā nima ta'u 'o te pule 'a Taipilió ko te Sisá, pea 'i te lolotonga te kōvana 'ia Ponitō Pailato 'i Siuteá, pea tu'i 'ia Hēlota 'i Kāleli, mo tono tehina ko Filipé 'i 'Aitulua mo te feitu'u ko Telakonaitisi, pea tu'i 'ia Lisiansi 'i 'Apiliné,

² pea Taula'aliki Lahi 'ia 'Ānasi mo Kaiafasí, ne'e hoko ai 'ia te folafola 'a te 'Atuá kiā Sione ko te foha 'o Sākalaiá 'i te toafá.

³ Pea 'alu atu ia ki te feitu'u kotoa pē 'o Sioataní, 'o malanga 'aki te papitaiso 'o te fakatomalá ki te fakamolemole 'o te angahalá.

⁴ 'O hangē ko ia kua tohi 'i te tohi 'o te 'ū lea 'a 'Aisea ko te palōfitá:

"Ko te le'o 'o he toko taha 'oku kalanga 'i te toafá,

'Kotou teuteu 'ia te hā'ele'anga 'o te 'Alikí;

fakatonutonu Tono 'ū alá.

⁵ Ko te tele'a kotoa pē 'e tanu,

pea ko te ma'unga mo te tafungafunga kotoa pē 'e holoki;

pea 'e ngaahi te pikopikó ke hangatonu,

mo te tokatāmakí ke tokamālie.

⁶ Pea 'e mamata 'e te kakano kotoa pē ki te fakama'uli'anga 'a te 'Atuá.'^{**}

⁷ Pea toki lea 'e ia ki te fu'u kakai ne'e notou fononga mai ke papitaiso 'iā iá, 'o pehē, "Ia te hako'i ngata fekai, ko ai ia ne'e fale'i kōtou ke kotou hola mei te houhau kua mei a'u mai?"^{*}

⁸ Kāpau ko ia, pe'i kotou fua 'o taau mo he kau fakatomala; pea 'aia na'a kotou lau 'i te kotou lotó, 'o pehē takua, 'Ko 'Ēpalahame 'ia te motou tamaí. He 'okou tala'i atu, 'oku mafai 'e te 'Atuá ia ke fokotu'u mei te 'ū maka nei he fānau kiā 'Ēpalahame.*

⁹ Pea 'oku lolotonga tu'u 'eni te tokí 'i te tafito 'o te 'ū 'akaú; ko ia ai, kā 'i ai he fu'u 'akaú 'oku kailoa fua lelei 'oku tā ia 'o laku ki te afi."^{**}

¹⁰ Pea fa'a fehu'i kiā ia 'e te fu'u kakai, 'o notou iange, "Pea ko te ā leva te motou me'a 'e fai?"

¹¹ Pea iange 'e ia kiā nātou, 'o pehē, "Kā 'i ai he taha 'oku ua tono soté, ke nā taki taha mo ia 'oku halá; pea ko ia 'oku ma'u he me'akaí, ke fai pehē mo ia foki."

[§] 2:49 2:49 'i te ngāue 'o Taku Tamaí, ko ia pe 'i te fale 'o Taku Tamaí. * 2:52 2:52 1 Sām 2:26; Pal 3:4

* 3:6 3:4-6 'Ais 40:3-5 * 3:7 3:7 Māt 12:34; 23:33 * 3:8 3:8 Sione 8:33 * 3:9 3:9 Māt 7:19

12 Pea ha'u foki he kau tĕnaki tukuha'u ke papitaiso, 'o notou 'e'ke ange kiĕ ia, "Tangata'aliki, ko te ā 'a mĕtōu 'e motou fai?"*

13 Pea iange 'e ia, "Aua na'a kotou 'e'ke 'o lahi ange 'i te me'a kua tu'utu'uni kiĕ kōtōu."

14 Pea fehu'i ange kiĕ ia foki 'e te kau taú, "Ko te ā 'e motou fai 'e mĕtōu foki?"

Pea iange 'e ia, "Aua na'a kotou fakamĕlohi'i he taha; pea 'a'ua na'a lohiaki'i; pea kotou fiamĕlie pĕ 'i te totongi 'oku 'avatú."

15 Pea 'i te fakakaukau 'e te kakaí, mo notou fifili kotoa pĕ 'i te notou lotó kiĕ Sione, na'a ko te Kalaisi iĕ,

16 ne'e toe lea 'e Sione kiĕ nĕtōu kotoa pĕ, 'o pehĕ, "Ko au 'okou papitaiso kōtōu 'aki te vai; kĕ 'oku ha'u he Toko Taha 'oku mĕlohi ange 'iĕ au, ko te Toko Taha ko iĕ 'oku kailoa kita taau ke vete te nono'o 'o Tono senitoló; he 'e papitaiso 'e Ia 'ia kōtōu 'aki te Laumĕlie Mĕ'oni'oni mo te a'fi.

17 Ko te Toko Taha ia 'oku 'i Tono nimĕ 'ia te huo sivi uite, pea 'e Ina sivi 'aki ke ma'a Tono haha'angĕ; pea 'e Ina tĕnaki 'ia te 'ū fe'i uitĕ ki Tono faleokó; kĕ 'e Ina tutu 'ia te kafukafú 'aki te a'fi 'oku kailoa lava to'onó tĕmate'i."

18 Ne'e lahi mo te 'ū tala mĕlie kehe, ne ina fai 'aki tana tokoni ki te kakaí.

19 Ka ne'e valoki'i 'e ia 'ia Hĕlota ko te tu'í, kote'uhí ko Helotiasi ko te malí 'o tononohina, pea kote'uhí ko te 'ū kovi kehekehe ne'e fai 'e Hĕlotá;*

20 pea ne ina fakalahi 'aki 'eni kotoa pĕ, 'aki tana fakahū 'ia Sione ki te pilisoné.

Ko tononohina 'o Sĕsuú

(Mĕtiu 3:13-17; Ma'ake 1:9-11)

21 Pea 'i te 'osi tononohina 'o te kakaí kotoa pĕ, pea kua papitaiso mo Sĕsuú foki, pea 'i te fai 'e Ia Tana huú, ne'e matangaki 'ia te langí, 22 pea 'alu ifo kiĕ Ia 'ia te Laumĕlie Mĕ'oni'oni, 'i te sino ne'e tatau mo he fe'i lupe; pea ne'e 'i ai he le'o me'i te langí ne'e pehĕ mai, "Ko Toku 'Alo Pelé 'ia Koe, ko Koe 'Okou hōifua ki ai."*

Ko te tupu'anga 'o Sĕsuú

(Mĕtiu 1:1-17)

23 Pea ne'e tolungofulu ta'u nai 'ia Sĕsuú 'i Tana kamata ngĕu; pea ne'e lau

Ia ko te foha 'o Siosifa,

'a ia ko te foha 'o Hĕlai,

24 'a ia ko te foha 'o Mĕtati,

'a ia ko te foha 'o Lĕvai,

'a ia ko te foha 'o Melikai,

'a ia ko te foha 'o Sianai,

'a ia ko te foha 'o Siosifa,

25 'a ia ko te foha 'o Matataiasi,

'a ia ko te foha 'o 'Ēmosi,

'a ia ko te foha 'o Nĕhumi,

'a ia ko te foha 'o 'Esilai,

'a ia ko te foha 'o Nĕkai,

26 'a ia ko te foha 'o Mĕ'ati,

'a ia ko te foha 'o Matataiasi,

'a ia ko te foha 'o Semaini,

'a ia ko te foha 'o Sioseki,

* 3:12 3:12 Luke 7:29

* 3:19 3:19-20 Mĕt 14:3-4; Ma'ake 6:17-18

* 3:22 3:22 Sĕn 22:2; Saame 2:7;

Ais 42:1; Luke 9:35

'a ia ko te foha 'o Siota,
 27 'a ia ko te foha 'o Sioanani,
 'a ia ko te foha 'o Lesa,
 'a ia ko te foha 'o Seluipepeli,
 'a ia ko te foha 'o Saletili,
 'a ia ko te foha 'o Nēlai,
 28 'a ia ko te foha 'o Melikai,
 'a ia ko te foha 'o 'Ātai,
 'a ia ko te foha 'o Kōsame,
 'a ia ko te foha 'o 'Ēlimatami,
 'a ia ko te foha 'o 'Ea,
 29 'a ia ko te foha 'o Sīsū,
 'a ia ko te foha 'o 'Eliesa,
 'a ia ko te foha 'o Siolimi,
 'a ia ko te foha 'o Mātati,
 'a ia ko te foha 'o Līvai,
 30 'a ia ko te foha 'o Simione,
 'a ia ko te foha 'o Siuta,
 'a ia ko te foha 'o Siosifa,
 'a ia ko te foha 'o Sionami,
 'a ia ko te foha 'o 'Ilaiakimi,
 31 'a ia ko te foha 'o Melea,
 'a ia ko te foha 'o Mena,
 'a ia ko te foha 'o Mātata,
 'a ia ko te foha 'o Nētani,
 'a ia ko te foha 'o Tēvita,
 32 'a ia ko te foha 'o Sese,
 'a ia ko te foha 'o 'Ōpeti,
 'a ia ko te foha 'o Poasi,
 'a ia ko te foha 'o Solomone,
 'a ia ko te foha 'o Nāsoni,
 33 'a ia ko te foha 'o 'Aminatape,
 'a ia ko te foha 'o 'Atamaini,
 'a ia ko te foha 'o 'Alanai,
 'a ia ko te foha 'o 'Esilome,
 'a ia ko te foha 'o Felesi,
 'a ia ko te foha 'o Siuta,
 34 'a ia ko te foha 'o Sēkope,
 'a ia ko te foha 'o 'Aisake,
 'a ia ko te foha 'o 'Ēpalahame,
 'a ia ko te foha 'o Tela,
 'a ia ko te foha 'o Nēhoa,
 35 'a ia ko te foha 'o Sēluki,
 'a ia ko te foha 'o Le'u,
 'a ia ko te foha 'o Pēleki,
 'a ia ko te foha 'o 'Epa,
 'a ia ko te foha 'o Sela,
 36 'a ia ko te foha 'o Kēnani,
 'a ia ko te foha 'o 'Āfakisate,
 'a ia ko te foha 'o Semi,
 'a ia ko te foha 'o Noa,
 'a ia ko te foha 'o Lēmeki,
 37 'a ia ko te foha 'o Mētuisela,
 'a ia ko te foha 'o 'Īnoke,

'a ia ko te foha 'o Sēleti,
 'a ia ko te foha 'o Melilieli,
 'a ia ko te foha 'o Kēnani,
 38 'a ia ko te foha 'o Īnosi,
 'a ia ko te foha 'o Seti,
 'a ia ko te foha 'o 'Ātama,
 'a ia ko te foha 'o te 'Atuá.

4

*Ko tonu 'ahi'ahi'i 'o Sīsū 'e te tēvoló
 (Mātiu 4:1-11; Ma'ake 1:12-13)*

1 Pea ne'e foki mai 'ia Sīsū mei Sioataní, kua fonu 'i te Laumālie Mā'oni'oní; pea ne'e tatakí 'Ona ki te toafá 'i te mālohi 'o te Laumālie.

2 Pea ne'e 'ahi'ahi'i 'Ona 'e te tēvoló 'i te 'aho 'e fāngofulu: pea ko te 'ū 'aho ko iá ne'e kailoa Ina kai ai he me'a; pea 'i te hili ange ko iá ne'e hālofia leva Ia.

3 Pea iange 'e te tēvoló kiā Ia, “Kāpau ko te 'Alo 'ia Koe 'o te 'Atuá, fekau ki te fe'i maka nei ke hoko ko te fe'i mā.”

4 Pea tali ange 'e Sīsū kiā ia, “Kua tohi, “E kailoa ma'uli te tangatá 'i te maá pē.”**

5 Pea ne'e 'avake 'Ona 'e te tēvoló ki te potu mā'olunga,† 'o faka'ali'ali ange kiā Ia 'ia te 'ū pule'anga kotoa pē 'o māmaní 'i te fe'i sio tu'a taha pē.

6 Pea iange 'e te tēvoló kiā Ia, “E au 'avatu kiā Koe 'ia te pule ki te 'ū me'a nei kotoa pē, mo te notou nāunau, he kua tuku mai kotoa pē ia kiā au, pea kā 'i ai he taha 'okou loto ki ai 'e au foaki ange 'eni kiā ia.

7 Ko ia, kāpau 'e Ke punou 'o lotu mai kiā au 'e Koe, 'e 'O'ou kotoa pē ia.”

8 Pea tali ange 'e Sīsū kiā ia, “Kua tohi, “E ke lotu ki te 'Alikí ko tou 'Atuá, pea ko Ia pē Toko Taha 'e ke tauhi ki Aí.”**

9 Pea 'ave leva 'e ia 'Ona ki Selusalema, 'o fokotu'u ki te tumutumu 'o te Temipalé, 'o iange kiā Ia, “Kāpau ko te 'Alo Koe 'o te 'Atuá, hopo ki lalo mei heni.

10 He kua tohi, “E kouna 'e Ia Tana kau 'āngeló ke malu 'i 'Ou;’

11 mo 'eni foki, “E notou hapahapai 'Ou, na'a tūkia Tou va'é 'i te maká.’”*

12 Pea tali ange 'e Sīsū ki ai, “Kua folafola 'aki, “Aua 'e ke 'ahi'ahi'i te 'Alikí ko tou 'Atuá.’”*

13 Pea kua faka'osi 'e te tēvoló ta'aná 'ahi'ahi kotoa pē, pea 'alu ia meiā Sīsū 'o lama faingamālie.

*Ko te kamata ngāue 'a Sīsū
 (Mātiu 4:12-17; Ma'ake 1:14-15)*

14 Pea foki 'ia Sīsū ki Kāleli 'i te ivi 'o te Laumālie, pea mafola atu Tono ongoongó ki te feitu'u kotoa pē ko iá.

15 Pea ne'e fa'a faiako Ia 'i te notou 'ū falelotú, pea fakamālō kiā Ia 'e te kakai kotoa pē.

*Ko te fakasītua 'i 'e te kakai Nāsaleti 'ia Sīsū
 (Mātiu 13:53-58; Ma'ake 6:1-6)*

* 4:4 4:4 'Oku tånaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: kā 'i te Folafofa fuli pē 'a te 'Atuá. * 4:4 4:4 Teu 8:3 † 4:5 4:5 ki te potu mā'olunga, 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, ki te ma'unga mā'olunga.

* 4:8 4:8 Teu 6:13 * 4:11 4:10-11 Saame 91:11-12 * 4:12 4:12 Teu 6:16

16 Pea 'alu atu Ia ki Nāsaleti, 'ā ē ne Ina nofo ai 'i Tana kei si'í. Pea hangē ko Tana fa'a faí, ne'e hū Ia ki te falelotú 'i te 'aho Sāpaté, 'o tu'u ake ke lau 'ia te Folafolá.

17 Pea ne'e 'avange kiā Ia 'ia te tohi 'a te palōfita ko 'Aiseá. Pea 'i Tana folahi te tohi, ne Ina 'ilo'i ai 'ia te potu tohi 'oku hiki ai 'ia te lea ko 'ení,

18 “Ko te Laumālie 'o te 'Alikí 'oku 'iā Au;

he ne'e pani 'Oku ke Au 'alu mo te ongoongoleléi ki te masivá.

Kua Ina fekau'i 'Oku ke fanongonongo te tukuangé ki te pōpūlá, mo te faka'a'alá ki te kuí;

ke vete ange 'ia nātou kua laveá;

19 ke fanongonongo 'ia te ta'u 'o te hōifua 'a te 'Alikí.”*

20 Pea toki takataka'i 'e Ia 'ia te tohi, 'o 'avange ki te matu'a tauhí, 'o nofo ifo Ia ki lalo; pea sio fakamama'u kiā Ia 'ia te mata 'o nātou kotoa pē ne'e notou 'i te falelotú.

21 Pea ne'e kamata lea 'e Ia kiā nātou, 'o pehē, “Ko te 'aho nei kua fakamo'oni 'i te fe'i Folafola ko 'ení 'i te kotou fanongó.”

22 Pea ne'e notou fakamo'oni ki ai kotoa pē; 'o notou ofo 'i te 'ū lea mālie ne'e tō mei Tono fofongá, mo notou pehē, “Oku kailoa koā ko te foha pē 'ení ia 'o Siosifá?”

23 Pea iange 'e Ia kiā nātou, “Kua pau 'e kotou 'ai mai kiā Au 'ia te lea ko 'ení, 'Faito'o, fakama'uli 'Ou; ko te 'ū me'a ne'e motou fanongo ne Ke fai 'i Kāpaneumé, fai foki 'i heni 'i Tou kolo 'O'ou.”

24 Pea fai atu 'e Ia 'o iange, “Kā 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'oku kailoa mamalu he palōfita ia 'i tonu kolo 'o'oná.*

25 Ko te mo'oni 'ení 'Okou tala'i atu, ne'e tokolahi pē te kau fafine 'Isileli ne'e uitou 'i te kuonga 'o 'Ilaisiá, 'i te taimi ne'e tāpun'i ai 'ia te langí 'i te ta'u 'e tolu mo te māhina 'e onó, pea ne'e hoko ai he fu'u hongé ki te fanuá fuli pē;*

26 kae tala'i'eaí ne'e kouna 'ia 'Ilaisiá ki he taha 'iā nātou, kā ki te fafine uitou pē 'i Salepita, 'i te fanua 'o Saitoní.*

27 Pea ne'e tokolahi pē te tangata 'Isileli ne'e notou kilia 'i te kuonga 'o te palōfita ko 'Ilaisá; kae tala'i'eaí ne'e fakama'a he taha 'iā nātou, kā ko Neamani pē, 'a ia ko te tangata Sīlia.*

28 Pea ko nātou kotoa pē ne'e notou 'i te falelotú, ne'e notou mātu'aki lili 'i te notou fanongo ki te 'ū lea ko iá;

29 pea notou tutu'u atu, 'o kapusi 'Ona ki tu'a kolo, 'o notou taki 'Ona ki te tumutumu 'o te ma'unga ne'e tu'u ai te notou koló, ko te 'aí ke sī ifo 'Ona 'i te lilifá.

30 Ka ne'e moulu mai pē Ia 'i te lotolotonga 'o te kakaí, 'o 'alu.

Ko te tangata ne'e 'iā ia he fa'ahikehe

(Ma'ake 1:21-28)

31 Pea 'alu ifo Ia ki Kāpaneume, ko te kolo 'i Kāleli; 'o faiako kiā nātou 'i te 'ū 'aho Sāpaté.

32 Pea ne'e notou to'oa 'i te anga 'o Tana akonakí; he ko Ta'aná akonaki ne'e ha'u mo te mafai mālohi.*

33 Pea ne'e 'i te falelotú he tangata ne'e 'āvea 'i te fa'ahikehe; pea ne'e kalanga le'o lahi ia, 'o pehē,

* 4:19 4:18-19 'Ais 61:1-2 * 4:24 4:24 Sione 4:44 * 4:25 4:25 1 Tu'i 17:1 * 4:26 4:26 1 Tu'i 17:8-16 * 4:27 4:27 2 Tu'i 5:1-14 * 4:32 4:32 Māt 7:28-29

34 “Tuku ai pē 'ia mātou ia! He ko Tou ā 'ia mātou, 'e Sīsū 'o Nāsaleti? Kua Ke ha'u ai ke faka'auha 'ia mātou? 'Okou 'ilo'i lelei 'Ou, ko te Toko Taha Tapu Koe 'o te 'Atuá.”

35 Pea valoki'i 'ona 'e Sīsū, 'o iange ki ai, “Tuku tau leá, pea mahu'i mai meia ia.” Pea toki sī atu 'ia te tangatá 'e te fa'ahikehé ki te ha'oha'ongá, 'o toki mahu'i atu; kua ne'e kailoa lavea 'ia te tangatá ia.

36 Pea ne'e ofo lahi 'ia te kakaí kotoa pē, 'o notou pehē, “Ko te folafola ā 'eni? He 'oku kapusi 'e Ia 'ia te 'ū fa'ahikehé, 'aki te mālohi mo te mafai lahi, pea notou mahu'i atu leva!”

37 Pea ne'e mafola atu Tono ongoongó ki te feitu'u kotoa pē 'i te fanua ko iá.

Ko te fakama'uli 'e Sīsū he kakai tokolahi

(Mātiu 8:14-17; Ma'ake 1:29-34)

38 Pea 'i Tana mavahe atu mei te falelotú, ne'e hū Ia ki te fale 'o Saimoné. Pea ne'e 'i ai te fa'ē 'a te mali 'o Saimoné kua puke 'i te mofi lahi; pea notou kole ange kiā Ia kote'uhí ko ia.

39 Pea tu'u atu Ia ki ai, 'o lolomi 'ia te mofi; pea mahu'i leva ia mei te fafiné, pea ne'e tu'u ake ia 'o tauhi kiā nātou.

40 Pea kua tō 'ia te la'aá, pea ko nātou kotoa pē ne'e 'i ai he notou kakai ne'e puke he fa'ahinga mahaki kehekehe, ne'e notou 'aumai nātou kiā Ia; pea kamata fakama'uli 'e Ia 'ia nātou, 'aki Tana hilifaki Tono nimá kiā nātou taki taha.

41 Pea 'alu atu foki 'ia te 'ū fa'ahikehé mei te 'ihi, mo notou kalakalanga 'o pehē, “Ko te Kalaisí Koe ko te 'Alo 'o te 'Atuá.” Kae lolomi 'e Ia 'ia nātou, 'o kailoa Ina tuku ke notou lea; kote'uhí ne'e notou 'ilo'i ko Ia 'ia te Kalaisí.

Ko te malanga 'a Sīsū 'i te 'ū falelotú

(Ma'ake 1:35-39)

42 Pea kua 'aho leva, pea 'alu Ia ki tua'ā 'o mole atu ki te feitu'u lala. Pea ne'e fia ma'u 'Ona 'e te fu'u kakaí, 'o notou 'alu atu kiā Ia, 'o notou feinga'i ke 'aua na'a tē 'alu Ia meia nātou.

43 Ka ne'e iange 'e Ia kiā nātou, “Kua pau ke Au malanga 'aki 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá ki te 'ū kolo kehé foki; he ne'e fekau'i mai 'Okú ki te me'a ko iá.”

44 Pea ne'e malanga Ia 'i te 'ū falelotu 'o Siuteá.

5

Ko te ui 'e Sīsū Tana fu'aki kau akó

(Mātiu 4:18-22; Ma'ake 1:16-20)

1 Pea 'i te 'aho 'e taha ne'e fetā'ota'omi mai kiā Ia he fu'u kakai, ke notou fanongo ki te Folafola 'a te 'Atuá, pea 'oku tu'u 'ia Sīsū 'i te matā anovai ko Kenaleti.*

2 Pea ne Ina vakai atu he ongo ki'i vaka 'oku nā tau mai 'i te mata anó, pea kua 'alu atu mei ai 'ia te kau tautai, 'o fō te notou 'ū kupengá.

3 Pea heka leva Ia he taha 'o te ongo vaká, 'a ia ko te vaka 'o Saimoné; 'o kole ange kiā ia ke tukutuku si'i atu mei 'uta. Pea nofo ifo Ia 'o fai Tana ako ki te kakai mei te vaká.

4 Pea kua 'osi leva Tana leá, pea iange 'e Ia kiā Saimone, “Tukutuku atu ki te moaná, pea tuku ifo te kotou 'ū kupengá ki te ika.”

5 Pea tali 'e Saimone 'o iange kiā Ia, “'E 'Alikí, ko te talu ē te motou tautai 'anepō mo te kailoa he me'a 'e ma'u; kā 'i Tau me'á 'e au 'a'au pē te kupengá.”*

* 5:1 5:1-3 Māt 13:1-2; Ma'ake 3:9-10; 4:1

* 5:5 5:5 Sione 21:3

6 Pea 'i te notou fai iá, pea ko te ika lahi mo'oni ne'e ma'ú, pea ne'e kamata mahae te notou 'ū kupengá.*

7 Pea notou ta'alo leva ki te notou kaungā tautai 'i te vaka 'e tahá ke notou ōmai 'o tokoni, pea notou ha'u leva, 'o fakafonu 'ia te ongo vaká fakatou'osi, 'o hangē kā ngoto ifó.

8 Pea 'i te sio leva ki ai 'ia Saimone Pitá, ne'e hinga atu ia ki te tui 'o Sīsuú, 'o iange, “Me'a atu mu'a, 'Alikí, meīa au, he ko te tangata anghala 'eni.”

9 He ne'e 'ohovale lahi ia, pea pehē mo nātou ne'e notou 'iā iá, 'i te ola pehē fau te notou ha'ó.

10 Pea pehē foki kiā Sēmisi mo Sione ko te ongo foha 'o Sēpetí, 'a ē ne'e nā kaungā tautai mo Saimoné.

Pea iange 'e Sīsū kiā Saimone, “Aua 'e ke manahē; mei te taimi nei 'e ke tautai tangata.”

11 Pea kua notou 'aumai te ongo vaká ki 'uta, 'o notou si'aki kotoa pē, 'o mulimuli kiā Ia.

Ko te fakama'uli 'e Sīsū he tangata kilia

(Mātiu 8:1-4; Ma'ake 1:40-45)

12 Pea ne'e lolotonga Tana 'i te kolo 'e taha, pea vakai, ko he tangata kilia hoko; pea 'i tana sio leva kiā Sīsū, ne'e tō tū'ulutui atu ia 'o hū kiā Ia, 'o pehē, “Alikí, kāpau ne Ke loto ki ai, 'e Ke lava ke fakama'a 'oku.”*

13 Pea mafao atu leva 'e Ia Tono nimá, 'o ala ki te tangatá, 'o iange, “Okou loto pē: ke ma'a 'ia koe.” Pea matafi atu leva te kilí meīa ia.

14 Pea na'ina'i 'e Ia ki te tangatá ke 'aua na'a tala'i 'eni ki he taha; mo iange 'e Ia, “Kā ke 'alu pē ke fakahā 'ou ki te taula'alikí, mo 'avange 'ia te me'á 'o fakatatau ki te tu'utu'uni 'a Mōsesé mo'o tou fakama'a, ko te fakamo'oni kiā nātou.”*

15 Ka ne'e 'āsili ange te mafola ia 'o te talanoa kau kiā Iá; pea ne'e fakataha leva 'ia te kakai tokolahi 'aupito ke notou fānonongo kiā Ia, pea mo fakama'uli 'ia nātou mei te notou 'ū alanga mahakí.

16 Pea ne'e mavahe Ia mei ai ki te toafá, 'o fai Tana lotu.

Ko te fakama'uli 'e Sīsū he tangata mamatea

(Mātiu 9:1-8; Ma'ake 2:1-12)

17 Pea ko te 'aho 'e taha lolotonga Tana faiakó, ne'e 'i te ha'oha'ongá he kau Fālesi mo he kau faiako lao, 'a ia kua notou ōmai mei te 'ū feitu'u kehekehe 'o Kāleli mo Siutea mo Selusalema; pea ko te mālohi 'o te 'Alikí ne'e toka ki te faito'ó.

18 Pea vakai, ko te kau siana 'ena 'oku notou 'aumai he tangata 'i tonu moe'angá ne'e mamatea; 'o notou feinga'i ke fakahū 'ona ki loto ke tuku ifo ki mu'a 'iā Sīsū.

19 Pea 'i te kailoa notou 'ilo'i pe ko te ala fea 'e notou fakahū ai 'oná, kote'uhí ko te tokolahi 'ia te kakai, ne notou ō ake leva ki te tu'a falé, 'o notou tuku'i ifo 'ona mo te falá 'i te 'ató ki te loto falé 'i mu'a 'iā Sīsū.

20 Pea 'i Tana vakai leva ki te notou tuí, ne'e iange 'e Ia, “Toku foha, kua fakamolemole'i tau 'ū anghalá.”

21 Pea kamata fifili 'ia te kau sikalaipé mo te kau Fālesí, 'o notou pehē, “Ko ai 'ia te Siana nei mo te lea fia 'Atuá? He ko ai ia 'oku mafai ke fakamolemole anghala, kā ko te 'Atuá Toko Taha pē?”

* 5:6 5:6 Sione 21:6 * 5:12 5:12 fakama'a 'oku: ne tui te kakai Siú kā kilia he taha, pea kua 'uli ia 'i te sio fakalotu ki aī, 'o kailoa leva taau ia ke kau he ma'unga kelesi. * 5:14 5:14 Lev 14:1-32

22 Kā ne 'ilo'i pē 'e Sīsū te notou fakakaukāu, 'o toe iange 'e Ia kiā nātou, "Ko te ā ia 'oku kotou fifili ki ai 'i te kotou lotó?"

23 He ko te ā 'oku faingafuá, 'i te iange, 'Kua fakamolemole'i tau 'ū angahalá, pē ko te iange, 'Tu'u 'o 'eva'eva'?"

24 Kā kote'uhí ke kotou 'ilo'i, ko te Fanautama te Tangatá 'oku mafai 'e Ia 'i māmani ke fakamolemole angahala, (pea hanga leva Ia 'o iange ki te tangata mamateá.) 'Okou iatu kiā koe: tu'u, 'o to'o tou falá, pea 'alu ki tou 'apí."

25 Pea tu'u ake leva ia 'i te notou 'aó, 'o to'o te me'a ne'e takoto aí, 'o 'alu atu ki tonu 'apí, mo tana fakamālō'ina 'ia te 'Atuá.

26 Pea ne'e notou ofo ai kotoa pē, 'o notou fakamālō ki te 'Atuá, pea notou mate 'i te 'ilifiá, mo notou pehē, "Kua tou sisio 'eni he mana lahi 'i te 'aho nei!"

Ko te fili 'e Sīsū 'ia Līvai

(Mātiu 9:9-13; Ma'ake 2:13-17)

27 Pea 'i te 'osi ange 'ení ne Ina 'alu atu, 'o fakatokanga'i atu he tangata tānaki tukuhaú ne'e hingoa ko Līvai, 'oku nofo mai 'i te fale tuté; 'o iange kiā ia, "Mulimuli mai kiā Au."

28 Pea tukuange leva 'e ia 'ia te me'a kotoa pē, 'o mulimuli kiā Ia.

29 Pea fai 'e Līvai he fu'u kātoanga kiā Sīsū 'i tonu falé; pea ko te fu'u tokolahi 'o te kau tānaki tukuhaú mo te kakai kehe ne'e notou 'i te kātoangá fakataha mo nātou.

30 Pea kua lāunga 'ia te kau Fālesí mo te kau sikalaipé ki Tana kau akó, 'o notou iange, "Ko te ā 'oku kotou kai mo inu fakataha ai mo te kau tānaki tukuhaú mo te kau angahalá?"*

31 Pea tali 'e Sīsū kiā nātou, "Ko te tangata faito'ó 'oku kailoa ma'a te ma'uli lelei, kā 'oku ma'a te mahaki'iná.

32 Ne kailoa ke Au ha'ú ke ui 'ia te mā'oni'oní, kā ko te angahalá ke fakatomala."

Ko te fehu'i kau ki te 'aukai

(Mātiu 9:14-17; Ma'ake 2:18-22)

33 Pea notou fehu'i ange kiā Ia, "Ko te ā 'oku fa'a 'aukai ai 'ia te kau ako ia 'a Sioné, mo notou tauhi te 'ū feinga lotú; pehē foki ki te kau ako 'a te kau Fālesí; kae kai pē, mo inu nātou ia 'oku 'iā Koé?"

34 Pea tali ange 'e Sīsū kiā nātou, "He 'e kotou lava tonu fakaloto'i te kau fakaafe 'o te tangata ta'ané ke notou fai he 'aukai, 'i te kei 'iā nātou te tangata ta'ané?"

35 Kae tokaange pē he taimi 'e hiki ai meiā nātou 'ia te tangata ta'ané, pea 'e notou toki 'aukai leva 'i te taimi ko iá."

36 Pea lea 'aki foki 'e Ia he talanoa fakatātā kiā nātou, 'o pehe: "'Oku kailoa he taha 'e hae'i mei te kofu fo'ou he kongā ke 'oposi 'aki he kofu matu'a; he kā pehē leva, 'e hae ia 'e te me'a fo'ou, pea ko te matu'á 'oku kailoa tu'unga tatau mo ia 'ia te kongā mei te kofu fo'ou.

37 Pea 'oku kailoa he taha 'e 'utu he uaine fo'ou ki te 'ū hina leta matu'a; he kā pehē leva, 'e hae 'ia te 'ū hiná 'e te uaine fo'ou, pea mahua leva 'ia te uainé ia, pea maumau ai mo te 'ū hiná foki.

38 Kā ko tonu tononú ke 'utu he uaine fo'ou ki te 'ū hina fo'ou.

39 Pea 'oku kailoa he taha kua inu 'ia te uaine matu'a pea toe manako ki te fo'ou; he 'e pehē mai ia, 'Ko te uaine matu'á pē 'oku saí.' "

* 5:30 5:30 Luke 15:1-2

6

*Ko te fehu'i kau ki te Sāpaté**(Mātiu 12:1-8; Ma'ake 2:23-28)*

¹ Pea ko 'enī, ko te Sāpate 'e taha ne Ina fononga atu 'o ala loto ngoue; pea toli 'e Tana kau akó 'ia te 'ū fe'i uite, 'o milimili 'i te notou nimá mo notou kai.*

² Pea iange 'e te 'ihī 'o te kau Fālesí, “Ko te ā 'oku kotou fai ai te me'a 'oku kailoa ngafua 'i te Sāpaté?”

³ Pea tali 'e Sīsū kiā nātou, “Io, ne kala kotou lau koā 'ia te me'a 'ā ē ne'e fai 'e Tēvitá, 'i te taimi ne'e hālofia ai ia mo nātou ne'e iā iá?*

⁴ He ne'e hū ia ki te Fale 'o te 'Atuá, 'o to'o mai 'ia te mā fonó 'o kai, mo 'avange kiā nātou ne'e notou iā iá; kā ko te me'a ia 'oku kailoa ngafua tono kaí, ngata pē 'i te kau taula'alikí?!”*

⁵ Pea toe iange 'e Ia kiā nātou, “Ko te Fanautama te Tangatá ko te 'Alikī Ia 'o te Sāpaté foki.”

*Ko te fakama'uli 'e Sīsū he tangata nima mate**(Mātiu 12:9-14; Ma'ake 3:1-6)*

⁶ Pea hū 'ia Sīsū ki te falelotú he Sāpate 'e taha, 'o faiako 'i ai. Pea ne'e 'i ai he tangata kua mate tono nima mata'ú.

⁷ Pea ko te kau sikalaipé mo te kau Fālesí ne'e notou lamalama Hana fai he faito'o 'i te Sāpaté, ke notou ma'u ai he me'a ke faka'ilo'i 'aki 'Ona.

⁸ Kā ne 'ilo'i pē 'e Ia te notou fakakaukau, 'o iange 'e Ia ki te tangata nima maté, “Tu'u ake, 'o tu'u mai ki loto.” Pea tu'u ake leva ia 'o tu'u mai.

⁹ Pea iange 'e Sīsū kiā nātou, “Oku 'i ai Taku fehu'i ke fai atu, ko fea 'oku ngafua 'i te Sāpaté? Ke fai he lelei, pē ko te fai he kovi? Ke fakahaofi he ma'uli, pē ke tāmata'i?!”

¹⁰ Pea vakai foli 'e Ia 'ia nātou kotoa pē, 'o iange* ki te tangatá, “Mafao atu tou nimá.” Pea fai 'e ia ki ai, pea ne'e toe ma'uli mai tono nimá.

¹¹ Pea fakautuutu ai te notou seselé; 'o notou fealealea'aki ai, pe ko te ā koā he me'a 'e notou fai kiā Sisuú.

*Ko te fili 'e Sīsū Tana kau 'apōsetoló**(Mātiu 10:1-4; Ma'ake 3:13-19)*

¹² Pea ne'e hoko 'i te kuonga ko iá Tana 'alu atu ki te ma'ungá ke fai Tana lotu; pea ne'e 'osiki 'e Ia 'ia te poó 'i Tana lotu ki te 'Atuá.

¹³ Pea 'i tana 'aho aké, ne'e ui ange 'e Ia Tana kau akó, 'o fili'i meia nātou he toko hongofulu mā ua, 'o Ina fakahingoa 'ia nātou ko te kau 'apōsetolo:

¹⁴ ko Saimone ('ā ē ne'e fakahingoa foki ko Pitá) mo 'Anitelū ko tono tehiná, mo Sēmisi mo Sione mo Filipe mo Pātolomiu

¹⁵ mo Mātiu mo Tōmasi, ko Sēmisi ko te foha 'o 'Alefiusí, mo Saimone ne fa'a lau ko te mamahi'i fanuá,

¹⁶ mo Siutasi ko te foha 'o Sēmisi, pea mo Siutasi 'Isikalote 'ā ē ne'e hoko ko te lavakí.

*Ko te malanga, mo te fai fakama'uli 'a Sīsū**(Mātiu 4:23-25)*

¹⁷ Pea 'alu ifo Ia fakataha mo nātou, 'o Ina tu'u he feitu'u ne'e toka lelei; pea ne'e 'i ai mo te tokolahi 'o Tana kau akó, mo he fu'u kakai tokolahi, mei Siutea

* 6:1 6:1 Teu 23:25 * 6:3 6:3-4 1 Sām 21:1-6 * 6:4 6:4 Lev 24:9 * 6:10 6:10 iange: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihī, iange mo te tuputāmaki.

fuli pē, mo Selusalema, mo te hāngai ki te tai 'o Taia mo Saitoní, kua ōmai ke notou fānonongo kiā Ia, mo faito'o 'ia nātou ne'e notou mahakí'iná.

¹⁸ Ko nātou foki ne'e fakafiu'i 'e te 'ū fa'ahikehé ne'e fakama'uli.

¹⁹ Pea feinga 'ia te kakai kotoa pē ke ala kiā Ia, he ne'e 'alu atu meiā Ia he mālohi, 'o fakama'uli 'ia nātou fuli pē.

Ko te 'ū manū'ía mo te 'ū faingata'á

(Mātiu 5:1-12)

²⁰ Pea hanga ake Ia Tono fofongá ki Tana kau akó, 'o pehē ange,

“Oku manū'ia 'ia kōtou 'oku masivá,
he 'oku 'a kōtou 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá.

²¹ 'Oku manū'ia 'ia kōtou 'oku fiakaia ko 'ení,
he 'e fakamākona 'ia kōtou.

'Oku manū'ia 'ia kōtou 'oku tangi ko 'ení,
he 'e kotou kata.

²² 'Oku manū'ia 'ia kōtou, kā fihí'anakina'i 'e te kakai, pea kā notou kapusi 'ia kōtou, mo manukí'i, mo notou keu'i te kotou hingoá hangē he me'a 'oku pangó, kote'uhí pē ko te Fanautama te Tangatá.*

²³ 'E, kotou fiafia 'i te taimi ko iá, mo kotou hākahaka; he vakai, 'oku lahi te kotou totongi 'i hēvani; he ko te me'a pē ia ne'e fai 'e te notou mātu'á ki te kau palófitá.*

²⁴ Kae pohoē 'ia kōtou koloa'ina!

He ko tono ngata 'ena te kotou fiamālie 'oku kotou ma'ú.

²⁵ Pohoē 'ia kōtou 'oku kotou mākona nei!

He 'e kotou fiakaia.

Pohoē 'ia kōtou 'oku kotou kata nei!

He 'e kotou mamahi mo kotou tangi.

²⁶ Pohoē 'ia kōtou, 'o kā lau'i lelei 'e te kakai kotoa pē!

He ko te me'a pē ia ne'e fai te notou mātu'á ki te kau palófitá lohí.

Ko te 'ofa ki toto fili

(Mātiu 5:38-48; 7:12a)

²⁷ “Kā 'Okou tala'i atu kiā kōtou 'oku kotou fānonongo nā: kotou 'ofa'i te kotou 'ū filí, failelei kiā nātou 'oku fihí'a atu kiā kōtōú,

²⁸ tāpuaki'i 'ia nātou 'oku kape'i 'ia kōtōú, hūfia 'ia nātou 'oku notou ngaahikovi'i kōtōú.

²⁹ Kā tuki'i 'ou he taha 'i tou kau'ahé, 'avange ki ai mo te kau'ahé 'e tahá; pea ko ia kua ina 'ave tou pulupulú, 'aia na'a ta'ofi meiā ia mo tou soté foki.

³⁰ Kā 'i ai he taha 'e fai atu he kole kiā koe, foaki kiā ia; pea kā 'ave he taha hau me'a, 'aia na'a toe 'eke'i ia.

³¹ Pea hangē ko ia 'oku kotou loto ke fai 'e te kakai kiā kōtōú, kotou fai tatau foki kiā nātou.*

³² He kāpau 'oku kotou 'ofa'i pē 'ia nātou 'oku notou 'ofa maí, ko he me'a ia ke fakafeta'ina? He na'a mo te kakai angahalá 'oku notou 'ofa'i pē 'ia nātou 'oku notou 'ofa maí.

³³ Pea kāpau 'oku kotou failelei kiā nātou pē 'oku notou failelei maí, ko he me'a ia 'e fakafeta'ina? He na'a mo te kakai angahalá 'oku notou fai foki 'ia te me'a ko iá.

* 6:22 6:22 1 Pita 4:14

* 6:23 6:23 2 Kal 36:16; Ngā 7:52

* 6:31 6:31 Māt 7:12

³⁴ Pea kāpau 'e kotou tali he nō kiā nātou pē 'oku kotou 'amanaki ke toe ma'u mai mei ai, ko te me'a ia 'e fakafeta'ina? Na'a mo te kakai angahalá 'oku notou tali nō ki te kakai angahalá, kote'uhí ke notou ma'u mai tononō tatau.

³⁵ Kae kotou 'ofa'i te kotou 'ū filí, pea kotou failelei mo tali nō, neongo pē 'oku kala kotou 'amanaki 'e toe ma'u mai he me'a; pea 'e lahi leva te kotou totongí, pea 'e kotou hoko ko te 'ū foha 'o te 'Alikí Taupotú; hē 'oku anga-lelei Ia ki te ta'ehoungá mo te faiková.

³⁶ 'E, 'ai ke kotou manava'ofa, 'o hangē foki 'oku manava'ofa 'ia te kotou Tamai.

Ko te fakaanga'i 'o te kakai kehé

(Mātiu 7:1-5)

³⁷ "Pea 'e aua na'a kotou fakaanga, pea 'e kailoa anga'ina 'ia kōtou; pea 'e aua na'a fakahalaia, pea 'e kailoa fakahalaia'i kōtou; kotou fakamolemole, pea 'e fakamolemole'i kōtou.

³⁸ 'Avange pea 'e toe 'aumai kiā kōtou, kua fua fakalaka, kua fa'o lolomi ifo, kua lulu'i, kua fonu makulu; 'e pehē pē te notou toe 'avatu ki te kotou koná. He ko te fua 'oku kotou fua 'akí, ko ia pē 'e fua 'aki kiā kōtou."

³⁹ Pea lea 'aki foki 'e Ia he talanoa fakatātā kiā nātou, 'o pehē, "'E lava koā he kui ke takiala ki te kui? 'E kala koā nā fakatou tō ki te luo?'"

⁴⁰ Tala'i'ea'i 'oku lahi te tama akó 'i te faiakó, kae kā 'i ai he taha kua haohaoa ta'aná ako 'e hangē pē ia ko te faiakó.*

⁴¹ Pea ko te ā 'oku tokanga ai 'e koe ki te malamala'i 'akau 'i te mata 'o tou kāingá, kā ko te fu'u lalango 'ena 'i to'ou mata 'oku kala ke 'ilo ki ai?

⁴² 'E ke lava fefe'aki ke lea ki tou kāingá, 'Nga'ata, tuku ke au to'o mai te malamala 'a 'ena 'i tou matá; 'osi angé, 'oku kala tokanga'i 'e koe te fu'u lalango 'i to'ou mata? 'Ia te māluohi! Fu'aki to'o mai te lalango mei to'ou mata, pea 'e ke toki sio totonu ke to'o mai te malamala mei te mata 'o tou kāingá.

'Oku 'ilonga te 'akau 'i tononō fuá

(Mātiu 7:17-20; 12:33-35)

⁴³ "He 'oku kailoa he 'akau lelei 'e tupu mei ai 'ia te fua kovi, pē he 'akau kovi 'e tupu mei ai he fua lelei.

⁴⁴ Kā 'oku mahino 'ia te fu'u 'akau taki taha mei tononō fua 'o'oná. He 'oku kailoa tufi fiki 'i te vao talatala, pē he toli kālepi 'i te talatala'āmoa.*

⁴⁵ Ko te tangata lelei 'oku fisi ki tu'a mei ai 'ia te lelei mei te koloa lelei kua fa'o ki tononō lotó; pea ko te tangata kovi 'oku fisi ki tu'a mei ai 'ia te kovi mei te koloa kovi kua fa'o 'i tononō lotó. He ko te talanoa 'a te ngutú 'oku mei te me'a lahi 'oku 'i te lotó.*

Ko he ongo tangata langa fale

(Mātiu 7:24-27)

⁴⁶ "Pea ko te ā 'oku kotou ui ai 'Oku, 'Alikí, 'Alikí,' kae kala kotou fai te 'ū me'a 'Okou tala'i atú?

⁴⁷ Ko ia ko 'ē 'oku ha'u kiā Au, 'o fanongo ki Taku 'ū talá, mo fai ki ai, 'e Au fakatāta'a'i atu tononō tatau:

⁴⁸ 'oku tatau ia mo he tangata langa fale; 'a ia ne'e keli loloto ia, 'o 'ai te tu'ungá 'i te funga maká. Pea 'i te fā 'ia te vaitafé, pea pā atu ia ki te fale ko iá; pea ne'e kailoa mafai ia ke lulu'i 'ona, ko te me'a 'i te lelei tononō langá.

* 6:39 6:39 Māt 15:14   * 6:40 6:40 Māt 10:24-25; Sione 13:16; 15:20   * 6:44 6:44 Māt 12:33   * 6:45 6:45 Māt 12:34

49 Kā ko ia 'oku fanongo 'o kailoa fai ki ai, 'oku tataua ia mo he tangata ne'e langa fale 'i te funga kekelelé, mo kailoa 'ai hana tu'unga. Pea ne'e pā atu ki ai 'ia te vaitafé, pea holo leva ia; pea ne'e hoko te maumau 'o te fale ko iá ko te maumau lahi."

7

Ko te fakama'uli 'e Sīsū 'ia te pōpula 'a te senitulioó

(Mātiu 8:5-13)

1 Pea kua 'osi leva Tana 'ū tala kotoa pē kae fanongo 'ia te kakaí, pea toki 'alu Ia ki Kāpaneume.

2 Pea ne'e 'i ai he senituliō 'e taha, kua puke 'o teitei mate tana pōpulá, 'a ē ne'e mahu'inga'ina taha 'i ai.

3 Pea kua fanongo ia ko Sīsū 'ená, ne ina fekau'i atu he 'ihi 'o te kau mātu'a 'o te kakai Siú, ke kole kiā Ia, ke ha'u mu'a 'o fakama'uli tana pōpulá.

4 Pea notou ōmai leva kiā Sīsū, 'o kole fakamātoato kiā Ia, 'o pehē, "Ko te tangata 'eni 'oku taau ke Ke tokoni'i;

5 he 'oku 'ofa'i 'e ia te tou kakaí, pea ne ina langa kiā mātou te motou falelotú."

6 Pea 'alu atu 'ia Sīsū mo nātou. Pea kua mei a'u Ia ki te falé, mo te fekau ange mei te senitulioó he kāinga 'ihi ke iange kiā Ia, 'o pehē, "E 'Alikí, 'aua na'a ongosia mai 'ia Koe, he 'oku kala u taau ke hū mai 'ia Koe ki toku poko'i falé.

7 Pea ko te me'a ia foki ne au pehē ai 'oku kala u taau ke 'alu atu kiā Koé. Kae fai pē mu'a he fe'i folafola, pea 'e ma'uli ai pē ta'akú tamaio'alikí.

8 He ko aú foki ko te tangata 'okou fakaongo ki toku pule, pea 'oku 'i ai he kau sōtia 'oku notou fakaongo mai kiā au; pea 'e au iange ki te taha, "Alu,' pea 'e 'alu atu ia; pea ki te taha, 'Ha'u,' pea 'e ha'u leva ia; pea u iange ki taku pōpulá, 'Fai ē,' pea fai leva ia."

9 Pea 'i te fanongo 'e Sīsū ki te me'a ko iá, ne'e ofo Ia 'i te tangatá; pea tafoki leva Ia ki te fu'u kakai ne'e notou mulimuli maí, 'o iange, "'Okou talá'i atu 'eni kiā kōtou, na'a mo 'Isilelí 'ē, ne kailoa 'aupito ke Au 'ilo'i ai he tui kua pehē fau!"

10 Pea 'i te foki leva ki te falé 'ia te kakai ne fekau'i atú, ne'e notou 'ilo'i 'ia te pōpulá, kua ma'uli ia.

Ko te tamasi'i 'a te fafine uitou

11 Pea ko te 'aho tono hokó,* ne Ina 'alu atu ki te kolo 'oku hingoa ko Neini; pea ne'e fononga mai Tana kau akó, mo he fu'u kakai.

12 Pea 'i Tana ofi leva ki te matapā 'o te koló, pea vakai, ne'e fata mai ki tua'ā he pekia, ko te tama pē toko taha ia 'o tana fa'eé, pea ko te fafine uitou ia; pea ne'e 'iā ia he kakai tokolahí 'o te koló.

13 Pea 'i te mamata 'e te 'Alikí ki te fafiné, ne'e langa Tono fatú 'i te 'ofa kiā ia, 'o pehē ange 'e Ia, "Tuku tau tangí."

14 Pea 'alu atu Ia 'o ala ki te fatá; pea tu'u pē 'ia te kau fatá. Pea iange 'e Ia, "Tama, 'Okou iatu kiā koe, ke ke tu'u!"

15 Pea ta'utu ake 'ia te 'anga'angá, 'o kamata lea, pea tukuange 'ona 'e Sīsū ki tana fa'eé.

* 7:11 7:11 ko te 'aho tono hokó, ko ia pe fualoa si'i mei ai.

16 Pea ne'e hoko he fu'u 'ilifia ki te kakaí kotoa pē, 'o notou fakamālō'ina 'ia te 'Atuá, 'o notou pehē, “Kua tupu ake 'i te tou lotolotongá he palōfita lahi,” mo 'eni, “Kua 'a'ahi mai 'ia te 'Alíkí ki Tono kakaí.”

17 Pea mafola atu Tono ongoongo ko iá 'i Siutea fuli pē, kae'uma'ā 'ia te fu'u fanuá takatakai.

*Ko Sione Papitaiso
(Mātiu 11:1-19)*

18 Pea ne'e talanoa'i foki kiā Sione 'e tana kau ako 'a'aná 'ia te 'ū me'a ko iá kotoa pē.

19 Pea ui ange 'e Sione he toko ua 'o tana kau akó, 'o fekau'i atu 'ia nāua ki te 'Alíkí ke 'eke ange kiā Ia, “Ko Koe koā Ia ne'e pehē ke ha'ú, pē 'e tou toe talitali ki te taha kehe?”

20 Pea 'i te a'u mai te ongo me'á kiā Iá, ne nā iange, “Ko Sione Papitaiso 'eni ne'e fekau'i mai 'ia māua kiā Koe, pea ko tana me'a maí, 'Pē ko Koe koā Ia ne'e pehē ke ha'ú, pē 'e tou talitali ki te taha kehe?”

21 Ko te feitu'ula'a ko iá ne'e fakama'uli ai 'e Ia 'ia te tokolahi mei te 'ū mahakí, pea mo te 'ū me'a fakamamahí, mo te 'ū fa'ahikehé, pea ne'e 'ofa 'e Ia ki he 'ihi kui, 'o faka'a'ala 'ia nātou.

22 Pea tali ange 'e Ia 'o pehē ki te ongo me'á, “Kulā ō, 'o tala kiā Sione 'ia te 'ū me'a kua kulā mamata mo fanongo ki aí: kua 'a'ala te kuí, kua 'eva'eva te heké, kua fakama'a te kiliá,[†] kua ongo te tulí, kua fokotu'u te pekiá, pea 'oku malanga 'aki 'ia te ongoongolelé ki te masivá.*

23 Pea manū'ia ā kā ko ia 'oku kailoa tūkia 'iā Aú.”

24 Pea kua ō atu 'ia te ongo talafekau 'a Sioné, pea hanga leva 'e Sisū 'o lea ki te kakaí 'iā Sione, 'o pehē, “Ne kotou ō atu ki te toafá ke mamata ki te ā? Ko te kaho 'apē 'oku lulu'i 'e te matangí?

25 Kā ko te ā nai ne'e kotou ō atu ke mātaa'í? Ko he tangata 'apē, 'oku teunga faka'ofa'ofa? 'É, ko te fa'ahinga 'oku kofu faka'ofa'ofá, mo nātou 'oku ma'uli faka'ali'alíkí, 'oku notou nofo palasi 'ia nātou ia.

26 Kā ko te kotou ō atu 'ia kōtou ke mamata ki te ā? Ki te palōfita? 'Áua; 'Okou tala'i atu, 'oku lahi ia 'i te palōfitá.

27 Ko 'eni ia ne'e tohi ki ai 'ia te Folafolá, 'Vakai, 'Okou fekau atu Taku talafekau ke mu'amua kiā Koe, 'a ia 'e teuteu'i 'e ia Tou alá Mo'ou.*

28 'Okou tala'i atu 'eni, ko te kakaí kotoa pē kua fanau'i mei te fafiné, 'oku kala he taha ia 'oku lahi 'iā Sione; kā neongo pe ko ai 'oku mā'ulalo taha 'i te Pule'anga 'o te 'Atuá, 'oku lahi Ia 'iā Sione.”

29 Pea ko te kau 'Isileli kotoa pē ne'e notou fanongo ki aí, pea mo te kau tānaki tukuhaú, ne'e notou fakahaa'i te anga-tonu 'a te 'Atuá, 'aki te notou papitaiso 'i te papitaiso 'a Sioné.*

30 Kā ko te kau Fālesí mo te kau tufunga laó, ne'e notou fakata'e'anga'i 'ia te finangalo 'o te 'Atuá kiā nātou, pea ne'e kailoa notou papitaiso 'iā ia.

31 Pea pehē ange 'e Ia, “Kā 'e Au fakatatau ki te ā 'ia te kakaí 'o te to'utangata nei? Pea 'oku notou hangē nai ko te ā?

32 'Okou notou hangē ko he tamaliki 'oku notou nofo he mala'e fakatau, 'o notou fekālangaki, mo pehē, 'Ne'e motou ifi fangufangu atu kiā kōtou, kae kala kotou me'e; ne'e motou hua'i atu te pohoeé, kae kala kotou tangi.’

[†] 7:22 7:22 fakama'a te kiliá: vakai ki te 5:12. * 7:22 7:22 'Ais 35:5-6; 61:1 * 7:27 7:27 Mal 3:1

* 7:29 7:29-30 Māt 21:32; Luke 3:12

³³ He kua ha'u 'ia Sione Papitaiso, 'o kailoa kai mā, pe inu uaine; pea kotou pehē, 'Kua 'iā ia he tēvolo.'

³⁴ Kua ha'u 'ia te Fanautama te Tangatá, 'o kai mo inu; pea kotou pehē leva, "Isa! Ko te tama fa'a kai mo inu uaine, ko te kaume'a Ia 'o te kau tñaki tukuhaú mo te kau angahalá!"

³⁵ Kā ne fakatonuhia 'i 'ia Poto 'e te fānau kotoa pē 'A'aná."[‡]

Ko Sisū 'i te fale 'o te Fālesi ko Saimone

³⁶ Pea ne'e fakaafe 'i 'Ona 'e te Fālesi 'e taha ke nā kai, pea hū Ia ki te fale 'o te Fālesi, 'o nofo 'i ai ke kai.

³⁷ Pea vakai, ko he fafine fai angahala 'i te koló, 'i tana 'ilo'i pau 'oku kainanga 'e Sisū 'i te fale 'o te Fālesi, ne ina ha'u mo he hina 'alapasita ne'e fonu 'i te lolo tākai;*

³⁸ 'o tu'u mei Tono tu'á ofi ki Tono va'é, 'o tangi; pea kamata fufulu 'e ia Tono va'é 'aki tono lo'imatá, mo holoholo 'i 'aki tono lau'i'ulú, mo toutou 'uma ki Tono va'é, mo tākai 'aki ia 'ia te loló. ³⁹ Pea 'i te vakai leva ki ai 'e te Fālesi 'a ē ne'e fakaafe 'i 'Oná, ne'e pehē 'e ia 'i tono lotó, "Kāpau ko he palōfita 'eni, pehē kua 'ilo'i 'e Ia 'ia te fafine ko 'eni 'oku ala ange kiā Iá, mo tono angá; he ko te angahala ia."

⁴⁰ Pea tali 'e Sisū 'o iange kiā ia, "E Saimone, 'oku 'i ai Taku lea ke fai atu." Pea iange ia, "Fai pē, Tangata'aliki."

⁴¹ "Ne'e 'i ai he ongo tangata ne'e nā ma'ua ki te matāpule tali-nō-pa'anga: ko te ma'ua 'o te taha ko te tēnali 'e nimangeau, ko te taha ko te tēnali 'e nimangofulu.

⁴² Pea 'i te kailoa he nā me'a ke totongi 'aki, ne'e fakamolemole 'i nāua fakatou'osi. Ko te fea nai 'iā nāua 'e lahi ange tana 'ofa ki te matāpulé?"

⁴³ Pea tali 'e Saimone 'o pehē, "Okou pehē, ko te toko taha ko 'ē ne'e lahi tana fakamolemolé ki ai."

Pea iange leva 'e Sisū ki ai, "Mo'oni pē tau laú."

⁴⁴ Pea tafoki Ia ki te fafiné, mo iange kiā Saimone, "Oku ke vakai ki te fafine nei? Ne Au hū mai ki tou falé, ka ne'e kailoa ke 'aumai he vai ki Toku va'é. Kā ko te fafine nei kua fakaviviku 'e ia To'okú va'e 'aki tono lo'imatá, pea holoholo 'i 'aki tono laú.

⁴⁵ Ne'e kailoa ke ki'i 'uma mai kiā Au, kā ko te fafine nei, talu Taku hū mai mo te kailoa tuku ta'aná 'uma ki Toku va'é.

⁴⁶ Ne kailoa ke pani lolo Toku 'ulú. Kā ko te fafine nei kua ne pani 'aki te lolo tākai Toku va'é.

⁴⁷ Ko ia ai 'Okou tala'i atu, ko ta'aná angahala ne'e hulu atu, pea kua fakamolemole 'i, he vakai kua lahi tana 'ofá. Kā ko ia 'oku si'isi'i te fakamolemolé ki ai pea si'isi'i leva ta'aná 'ofa."

⁴⁸ Pea iange 'e Ia ki te fafiné, "Kua fakamolemole 'i ta'aú 'ū angahala."

⁴⁹ Pea ko nātou ne'e notou kainanga mo Iá, ne'e notou kamata lea 'i te notou lotó, 'o pehē, "Ko Ai 'eni, 'oku toe fakamolemole angahala Ia foki?"

⁵⁰ Pea iange 'e Sisū ki te fafiné, "Kua fakama'uli 'ou 'e tau tuí; 'alu ā 'o flamālie."

8

Ko te kau fafine ne'e tokoni kiā Sisú

[‡] 7:35 7:35 Kā ne fakatonuhia 'i ... 'A'aná 'oku 'uhinga 'eni: te kakai 'oku notou tali 'ia te poto 'a te 'Atuá 'oku notou tali foki ko Tana potó 'oku mo'oni. * 7:37 7:37-38 Māt 26:7; Ma'ake 14:3; Sione 12:3

¹ Pea 'i te 'osi leva ko iá, ne'e 'alu Ia ki te kolo lalahi mo te kolo liliki fuli pē, 'i Tana malanga'i te Pule'anga 'o te 'Atuá, mo tala tononongoongolelei. Pea ne'e notou ō holo mo te kau hongofulu mā uá,

² mo he kau fafine, 'a ia kua fakama'uli mei te notou 'ū fa'ahikehé, mo te notou 'ū vaivai'angá, ko Mele mei Makitalá, 'ā ē ne'e 'alu mei ai 'ia te fanga tēvolo 'e toko fitú,*

³ mo Sioana ko te mali 'o Kusa ko te tauhi koloa 'a Hēlotá, mo Sūsana, mo te tokolahi kehe, 'a ia ne'e notou tauhi kiā nātou 'aki te notou koloá.

Ko te talanoa ki te tangata ngoué

(Mātiu 13:1-9; Ma'ake 4:1-9)

⁴ Pea kua fakataha mai he fu'u' u kakai tokolahi, ne notou ōmai mei te 'ū koloa pē kiā Ia, pea hanga leva 'e Ia 'o lea fakatātā kiā nātou:

⁵ “Ne'e 'alu atu he tangata tūtuu'i ke tūtuu'i tana pulapula. Pea 'i tana lulu, ne ngangana he me'a 'i te va'ealá; pea ne'e mala ai 'ia te kakai, pea kai 'o 'osi 'e te fanga manupuna 'o te 'ataá.

⁶ Pea toe ngangana he me'a ki te funga maká; pea 'i tana tupu aké ne'e mate ia ko te kailoa vivikú.

⁷ Pea ngangana he me'a 'e taha ki te tu'unga 'akau talatala; pea tupu ake fakataha mo ia 'ia te 'akau talatalá, 'o notou kāsia' i ia.

⁸ Pea ngangana he me'a 'ihi ki te kelekele kua taau, pea 'i tana tupu aké ne'e fua ia, 'o fua teau.”

Pea 'i te 'ai atu 'e Sīsū te me'a ko iá ne'e kalanga Ia, “Ko ia 'oku ma'u talinga ke fanongo 'akí, ke ongo' i ia.”

Ko te 'uhinga 'o te talanoa fakatātaá

(Mātiu 13:10-17; Ma'ake 4:10-12)

⁹ Pea ne'e 'eke ange kiā Ia 'e Tana kau akó, 'o pehē, “Ko te ā tonononongo'uhinga 'o te talanoa fakatātā ko 'ení?”

¹⁰ Pea iange 'e Ia, “Kua tuku mai kiā kōtou ke kotou 'ilo' i ia te 'ū misiteli 'o te Pule'anga 'o te 'Atuá; kā 'oku fai fakatātā pē ia ki tonononongo'uhinga 'o te kakai; kote'uhí ke notou sio, kae kailoa tokanga, pea fanongo, kae kailoa mahino.*

Ko te faka'uhinga' i 'e Sīsū 'ia te talanoa ki te tangata ngoué

(Mātiu 13:18-23; Ma'ake 4:13-20)

¹¹ “Ko 'eni ia 'ia te talanoa fakatātā ko iá. Ko te pulapulá ko te Folafoia ia 'a te 'Atuá.

¹² Pea ko nātou 'i te va'ealá, ko te kakai ia 'oku notou fanongo; pea toki ha'u te tēvoló, 'o 'ave 'ia te Folafoia mei te notou lotó, na'a notou tui pea ma'u'uli ai.

¹³ Pea ko nātou 'i te funga maká, ko te kakai ia 'oku notou fanongo leva mo tali fiafia 'ia te Folafoia; kā 'oku kailoa fai aka 'ia nātou, kā 'oku notou tui pē 'i te taimi ko iá, pea 'i te taimi 'ahí'ahí 'oku notou hinga leva.

¹⁴ Pea ko ia ne'e tō ki te 'akau talatalá, ko nātou ia ne'e fanongo ki te Folafoia, kā kote'uhí ko te lahi te notou tokanga ki te koloá mo te 'ū mālie 'o māmani, pea 'oku kailoa ai notou fua.

¹⁵ Pea ko ia 'oku 'i te kelekele kua lelei, ko te fa'ahinga ia 'oku notou tali 'ia te Folafoia 'aki te loto lelei mo taau, 'o notou pukenima' i ia, pea notou fua leva 'i te notou fa'a kātáki.

Ko te maamá

(Ma'ake 4:21-25)

* 8:2-3 Māt 27:55-56; Ma'ake 15:40-41; Luke 23:49

* 8:10 8:10 'Ais 6:9-10

16 “Oku kala tutu he taha tana maamá, pea pūlou'i 'aki he me'a, pē 'e tuku he lalo moe'anga; kā 'oku 'ai ia ki te tu'unga maama, kote'uhí ke sio ki tono maamá 'e nātou 'oku notou hū mai.*

17 Hē 'oku kala he me'a 'oku lilo, kā 'e faifai pē pea e'a; pea 'oku kala he me'a 'oku fufuu'i kā 'e 'ilo'i pē ia, pea 'e hoko ia 'o fu'u mafola.*

18 Ko ia ai, kotou tokanga ki te anga 'o te kotou fanongó. He kā 'i ai he taha 'e ma'u he me'a, 'e 'avangé ki ai mo he toe me'a; pea kā 'i ai he taha 'oku kailoa ina ma'u, na'a mo te me'a 'oku matamata ma'u 'e iá 'e to'o meia ia.”*

Ko te fa'ē mo te 'ū tokoua 'o Sīsuú
(Mātiu 12:46-50; Ma'ake 4:31-35)

19 Pea ne'e ō ange kiā Ia Tana fa'eé mo Tono 'ū tokouá, ka ne'e kailoa notou lava ke ofi kiā Ia kote'uhí ko te fu'u kakaí.

20 Pea ne'e fakahaa'i ange kiā Sīsū, 'o pehē, “Ko Tau fa'eé mo Tou 'ū tokouá 'oku notou tutu'u mei tu'a, 'oku notou fia ma'u 'Ou.”

21 Pea tali ange 'e Ia kiā nātou, “Ko Taku fa'eé mo Toku 'ū tokouá, ko 'eni ia, 'ia nātou pē 'oku fanongo ki te Folafofa 'a te 'Atuá, mo fai ki aí.”

Ko he matangi mālohi
(Mātiu 8:23-27; Ma'ake 4:35-41)

22 Pea ko te 'aho 'e taha, ne'e heka Ia mo Tana kau akó he vaka; pea iange 'e Ia kiā nātou, “Tou ō ki te kauvai 'e tahá.” Pea notou tuku atu.

23 Kā 'i te notou folauú ne'e moe Ia. Pea hifo mai he matangi mālohi ki te anovái; pea ne'e fonu vai te vaká, pea hangē ko 'ē kā notou tu'utāmaki.

24 Pea notou 'unu'unu atu 'o fafangu'i 'Ona, “'Alikí, 'Alikí, 'oku tou tu'utāmaki!”

Pea tu'u ake Ia, 'o lolomi te matangi mo te hou 'o te taí: pea nā tuku leva 'o tofukí.

25 Pea iange 'e Ia kiā nātou, “Ko fea ia te kotou tuí?”

Pea notou ofo 'aupito mo 'ilifia, 'o notou fepehē'aki, “Ko ai tū 'eni? He kua Ina angí 'i 'ia te matangi mo te taí, pea nā fakaongo leva kiā Ia!”

Ko te tangata ne ma'u 'e te tēvoló
(Mātiu 8:28-34; Ma'ake 5:1-20)

26 Pea notou tau atu ki te fanua 'o te kakai Kēlasá,* 'a ia ko he fanua 'oku hangatonu ki Kāleli.

27 Pea 'i Tana hifo ki 'utá, ne'e fakafetaulaki mai kiā Ia he tangata mei te koló, 'a ia kua 'iá ia he fanga tēvolo, pea kua fualoa mo te kailoa tui 'e ia he kofu, mo kailoa nofo fale, kā ko te 'ū fanualotó pē.

28 Pea 'i tana sio kiā Sīsuú, ne'e kaila ia, 'o hinga atu kiā Ia, mo pehē, “Ko Tou ā 'ia au, 'e Sīsū, ko te 'Alo 'o te 'Atua Taupotú? 'Okou kole kiā Koe, ke 'aua mu'a na'a Ke fakamahi 'i 'okú.”

29 He kua fekau 'e Ia ki te fa'ahikehé ke mahu'i mai mei te tangatá. He kua fualoa tono 'āveá, pea ne'e fa'a ha'i seini 'ona, pea ma'u kii'i tono va'é; ka ne'e motuhi pē 'e ia tono 'ū ha'i, pea toki tekelele 'ona 'e te tēvoló ki te toafá.

30 Pea fehu'i ange 'e Sīsū kiā ia, “Ko ai tou hingoá?”

Pea iange 'e ia, “Ko Kongakau 'eni,” he ne'e tokolahi te fanga tēvolo kua notou hū kiā iá.

* 8:16 8:16 Māt 5:15; Luke 11:33 * 8:17 8:17 Māt 10:26; Luke 12:2 * 8:18 8:18 Māt 25:29; Luke 19:26 * 8:26 8:26 Kēlasá: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, Katala (vakai kiā Māt 8:28); kā 'i te 'ihi: Kelekesa.

31 Pea notou kole ange kiā Ia ke 'aia Ina tu'utu'uni ke notou ō mei ai ki te luo ta'ehanatakélé.†

32 Pea ne'e 'i ai he fanga puaka tokolahi ne notou huhua 'i te ma'ungá, pea kole ange 'e te kau fa'ahikehé kiā Ia ke tukuange ke notou uulu ki te fanga monumanu ko iá. Pea tukuange leva 'e Ia.

33 Pea 'alu atu te fanga tēvoló mei te tangatá, 'o notou uulu ki te fanga puaká; pea 'o'oho leva te fanga monumanú 'i te taifoifo ki te anovái, 'o notou malemo 'i ai.

34 Pea 'i te sio ki ai 'ia te kakai ne'e tauhi nātou, ne'e notou feholaki, 'o notou ongoongoa 'eni ki te koló mo te tuku'utá.

35 Pea ne'e ō atu 'ia te kakai ke vakai te me'a kua fai, pea notou ōmai kiā Sīsū, 'o 'ilo'i te tangata, 'ā ē ne'e 'alu mei ai 'ia te fanga tēvoló, kua ta'utu 'i te va'e 'o Sīsúú, kua kofu, pea kua poto; pea ne'e notou 'ilifia 'aupito.

36 Pea ne'e talanoa'i kiā nātou 'e te kakai ne'e notou mamata ki ai 'ia te anga tono fakama'uli 'o te tangata ne 'ulusino ai 'ia te 'ū fa'ahikehé.

37 Pea kole ange leva 'e te kakai kotoa pē 'o te feitu'u 'o Kēlasá kiā Sīsū ke mavahe mu'a meiā nātou; he ne'e notou fu'u 'ilifia 'aupito. Ko ia ai, ne'e heka vaka Ia, 'o foki atu.

38 Pea ko te tangatá, 'ā ē ne'e 'alu mei ai 'ia te fanga tēvoló, ne'e kole ange 'e ia kiā Sīsū ke nā ō mo Ia; ka ne'e fekau 'ona ia 'e Sīsū ke 'alu, 'o iange ki ai,

39 “Foki atu pē ki tou falé, 'o fakamatala'i 'ia te 'ū fu'u me'a kua fai 'e te 'Atuá ma'aú.”

Pea 'alu leva ia, 'o ongoongoa ki te koló kotoa pē 'ia te 'ū fu'u me'a kua fai ma'ana 'e Sīsúú.

*Ko te ki'i ta'ahine ne'e mate mo te fafine 'au totó
(Mātiu 9:18-26; Ma'ake 5:21-43)*

40 Pea 'i te foki atu 'ia Sīsúú, ne'e talitali fiafia 'Ona 'e te kakai; he kua notou talitali kotoa pē kiā Ia.

41 Pea vakai, ne'e ha'u kiā Ia he tangata, ne'e hingoa ko Sailosi, ko te toko taha ne'e pule 'i te falelotú. Pea tōmape'e atu ia 'i te va'e 'o Sīsúú, 'o kole kiā Ia ke 'alu ange mu'a ki tono 'apí,

42 he 'oku taha tofu pē tono 'ofafiné, 'oku ta'u hongofulu mā ua, pea 'oku faka'a'au 'eni ia ke pekia. Pea 'i Tana 'alu angé ne'e fihia Ia 'i te fu'u kakai.

43 Pea ne'e 'i ai he fafine kua ta'u hongofulu mā ua tana 'au totó, pea kua 'osi 'aupito tana me'a kotoa pē ki te kau faito'ó.‡ mo te kala pē ha'aná sai;

44 pea 'unu'unu atu ia 'i Tono tu'á, 'o ala ki te kapa 'o Tono kofú; pea matu'u ai pē tana 'aú.

45 Pea fehu'i 'e Sīsū 'o pehē, “Ko ai ia ne'e ala mai kiā Aú?”

Pea 'i te notou tali kailoa kotoa peé, ne'e iange 'e Pita mo nātou ne'e 'iā Iá, “'Aliki, 'oku kāpui 'Ou 'e te kakai, mo notou feta'omi atu.”

46 Kae pehē ange 'e Sīsū, “Ka ne'e 'i ai pē te taha ia ne'e ala mai, he 'Okou 'ilo'i ne'e 'alu atu meiā Au he mālohi.”

47 Pea 'i te mahino ki te fafiné kua kailoa tē lava ke pulí, ne'e ha'u tetetete ia, 'o hinga atu 'i Tono 'aó, 'o fakahaa'i 'i te 'ao 'o te kakai kotoa pē te 'uhinga 'o tana ala kiā Iá, pea mo tana ma'u leva te ma'ulí.

† 8:31 8:31 luo ta'ehanatakélé: ko he feitu'u 'i lolofanua ne'e tuku pillisone ai 'ia te 'ū fa'ahikehé ke a'u ki te notou fakamāu'i faka'osi 'e te 'Atuá. ‡ 8:43 8:43 pea kua 'osi ... faito'ó: 'oku kailoa 'asi 'ia te kupu'i lea nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi.

⁴⁸ Pea toki iange 'e Sisū kiā ia, “Nga'ata, kua fakama'uli 'ou 'e tau tuí; 'alu, 'o fiamālie pe ā.”

⁴⁹ Pea 'i te lolotonga Tana kei leá mo te ha'u he taha mei te fale 'o te pule 'o te falelotú, 'o iange kiā ia, “Kua pekia tou 'ofafiné; 'aua toe fakaongosia'i te Tangata'alikí.”

⁵⁰ Kā 'i te fanongo ki ai 'ia Sisuú ne'e iange 'e Ia, “Aua 'e ke lotosi'i; kehe pē ke tui 'ia koe, pea 'e fakama'uli 'ona.”

⁵¹ Pea 'i Tana hū leva ki te falé, ne'e kailoa Ina tuku he taha ke hū mo Ia, ngata pē 'iā Pita mo Sione, mo Sēmisi, pea mo te tamai 'a te ki'i fafiné mo tana fa'éé.

⁵² Pea ne'e fai 'e te kakai kotoa pē tonu tēngihia, mo notou tangilāulau. Kae iange 'e Sisū, “Tuku te kotou tangi; he 'oku kailoa pekia ia, kā 'oku moe pē.”

⁵³ Kā ne notou kakata mo manuki kiā Ia, he ne'e notou 'ilo'i lelei pē kua pekia ia.

⁵⁴ Pea puke^S 'e Ia tonu nimá, mo iange, “Ta'ahine, tu'u ake.”

⁵⁵ Pea ne'e foki mai tonu laumālie, 'o tu'u ake ia; pea fekau 'e Sisū ke notou 'avange he me'a ke kai.

⁵⁶ Pea ne'e 'ohovale 'aupito te ongo mātu'a 'a te ki'i ta'ahiné, kae fekau 'e Ia kiā nāua, ke 'aua na'a nā talanoa'i te me'a nei ke 'ilo'i he taha.

9

Ko te 'ū fakahinohino 'a Sisū ki te kau 'apōsetoló

(Mātiu 10:5-15; Ma'ake 6:7-13)

¹ Pea ne Ina fakataha'i 'ia te kau hongofulu mā uá, 'o tuku kiā nātou ke mālohi mo pule ki te kau tēvolo kotoa pē, pea ke notou fakama'uli mahaki.

² Pea ne Ina fekau atu 'ia nātou ke notou malanga 'aki 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá, mo fakama'uli mahaki.

³ Pea iange 'e Ia kiā nātou, “Aua 'e kotou to'o he me'a ki te alá, he tokotoko, pē ko he kato 'oho, pē he mā, pē he pa'anga, pē 'e kotou taki sote 'e ua.*

⁴ Pea kā kotou hū he fale, kotou nofo pē 'i ai, pea toki hiki pē mei ai 'i te kotou 'alu ki te feitu'u kehe.

⁵ Pea kā 'i ai he 'ihi 'e kailoa notou tali 'ia kōtou, pea kā kotou hū mai leva mei te kolo ko iá, kotou tūtuu'i tonu efú mei te kotou va'é ko te faka'ilonga kiā nātou.”*

⁶ Pea notou ō leva, 'o fononga atu 'i te ki'i kolo taki taha, 'o notou malanga 'aki 'ia te ongoongolelé, mo notou fakama'uli mahaki 'i te feitu'u kotoa pē.

Ko te hoha'a 'a Hēlotá

(Mātiu 14:1-12; Ma'ake 6:14-29)

⁷ Pea ne'e fanongo 'e te Tu'i ko Hēlotá ki te 'ū me'a kua fai 'e Iá, pea hoha'a 'aupito ia, kote'uhí he ne'e lau he 'ihi, “Ko Sioné kua toetu'u mei te pekia,”*

⁸ kae pehē he 'ihi, “Ko 'Ilaisiá kua hā mai;” mo te 'ihi, “Ko te toko taha 'o te kau palōfita mu'á kua toetu'u.”

⁹ Pea iange leva 'e Hēlota, “Kua u tu'usi te 'ulu 'o Sioné; kā ko ai 'eni ia kua ongo mai Tana 'ū fu'u me'a peheé?” Pea ne'e feinga 'e ia ke nā fe'iloaki mo Sisū.

^S 8:54 8:54 Pea puke: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, Kae hanga 'e Ia 'o tuku 'ia nātou kotoa pē ki tu'a, pea puke. * 9:3 9:3-5 Luke 10:4-11; Ngā 13:51 * 9:5 9:5 Ngā 13:51 * 9:7 9:7-8 Māt 16:14; Ma'ake 8:28; Luke 9:19

*Ko te fafanga 'e Sīsū te toko nima afē**(Mātiu 14:13-21; Ma'ake 6:30-44; Sione 6:1-14)*

¹⁰ Pea ne'e foki mai 'ia te kau 'apōsetolō, 'o notou fakamatala kiā Sīsū 'ia te 'ū me'a kua notou fai. Pea 'ave Ia 'ia nātou, 'o ō fakaenātou pē ki te kolo ne'e ui ko Petesaita.

¹¹ Ka ne'e 'ilo'i pē ki ai 'e te fu'u kakai, 'o notou mulimuli kiā Ia; pea Ina tali lelei 'ia nātou, 'o lea kiā nātou 'i te Pule'anga 'o te 'Atuá, 'o fakama'uli 'ia nātou ne'e fia ma'u faitō'ō.

¹² Pea kua kamata tō te la'aá, pea ha'u te kau hongofulu mā uá, 'o notou iange kiā Ia, "Tukuange mu'a te kakai ke notou ō ki te fanga ki'i kolo takatakai, mo te 'ū ngoué, ke notou momoe 'i ai mo kumi 'oho; he ko te feitu'u lala 'eni 'oku tou 'i ai."

¹³ Kā ne iange 'e Ia kiā nātou, "Avange 'e kōtou he notou kai."

Pea notou tali ange, "Oku kala he motou me'a 'e ma'u, ko te fe'i mā pē 'e nima, mo te mata'i ika 'e ua; ka na'a ko te pehē ke motou ō 'o fakatau me'akai ma'a te fu'u kakai nei kotoa pē!"

¹⁴ He ko te kakai tangatá ne'e fe'unga mo te toko nima afe nai.

Pea me'a 'e Ia ki Tana kau akó, "Fekau ke notou nonofo ifo, 'o fakakalasi, 'o tautau toko nimangofulu."

¹⁵ Pea notou fai pehē, 'o fakanononofo 'ia nātou kotoa pē.

¹⁶ Pea to'o 'e Ia 'ia te fe'i mā 'e nimá, pea mo te ongo mata'i iká, 'o tangaki ake ki te langi, mo tāpuaki'; pea pakipaki 'e Ia, mo 'avange ki Tana kau akó ke notou tufatufa ki te kakai.

¹⁷ Pea ne'e notou kakai, 'o mākokona kotoa pē; pea ne'e tñaki te notou mapakipaki'i mā ne'e toé, ko te kato 'e hongofulu mā ua.

*Ko ai 'ia Sīsū?**(Mātiu 16:13-19; Ma'ake 8:27-29)*

¹⁸ Pea ko te 'aho 'e taha, lolotonga te fai Tana lotú Toko taha pē, ne'e ōmai kiā Ia 'ia te kau akó; pea fehu'i ange 'e Ia kiā nātou, "Ko ai 'ia Au 'i te lau 'a te kakai?"

¹⁹ Pea notou iange, "Ko Sione Papitaiso; kā ko te lau te 'ihi, ko 'Ilaisiá; pea ko te 'ihi, kua toetu'u he taha 'o te kau palōfita mu'á."*

²⁰ Pea iange 'e Ia, "Kā ko ai 'ia Au 'i te kotou lau?"

Pea tali 'e Pita, 'o pehē, "Ko te Kalaisi Koe 'o te 'Atuá."*

*Ko te fakaha'a'i 'e Sīsū Tana mamahí mo Tana pekíá**(Mātiu 16:20-28; Ma'ake 8:30-9:1)*

²¹ Pea ne Ina lolomi 'ia nātou, mo tu'utu'uni ke 'aua na'a notou tala'i 'eni ki he taha,

²² 'o iange 'e Ia, "Kua pau ki te Fanautama te Tangatá ke lahi Tono fakamamahí'i; pea 'e fakatale'i 'Ona 'e te kau mātu'á mo te kau taula'aliki lahí, mo te kau sikalaipé, pea 'e tāmata'e'i Ia; pea 'e fokotu'u ake Ia 'i tonu 'aho tolú."

²³ Pea lea ange 'e Ia kiā nātou kotoa pē, "Kā 'i ai he taha 'oku fia mulimuli mai kiā Au, kua pau ke tuku 'e ia tonu lotó, pea fua tonu kolosí 'i te 'aho kotoa pē, 'o mulimuli mai kiā Au."*

²⁴ He ko ia 'oku feinga ke kalofaki tana ma'ulí, ko tana tuku ia ke molé; kā ko ia 'e tuku tana ma'ulí ke mole kote'uhí ko Aú, ko 'eni ia 'oku fakahaofi iá.*

* **9:19** 9:19 Māt 14:1-2; Ma'ake 6:14-15; Luke 9:7-8   * **9:20** 9:20 Sione 6:68-69   * **9:23** 9:23 Māt 10:38; Luke 14:27   * **9:24** 9:24 Māt 10:39; Luke 17:33; Sione 12:25

25 He ko te ā tonu 'aonga ki te tangatā kāpau 'e ma'u 'e ia 'ia māmani fuli pē, kae mole ai tana ma'ulí, pe si'aki ia?

26 He ko ia 'e maa'i 'Oku mo Taku 'ū leá, 'e maa'i te toko taha ko iá 'e te Fanautama te Tangatá, 'o kā hā'ele mai Ia mo Tono nāunau, pea mo te nāunau 'o Tana Tamai, pea mo te nāunau 'o te kau 'āngelo mā'oni'oní.

27 Pea 'Okou fakapapau atu, 'oku 'i ai he 'ihi 'iā nātou 'oku tutu'u hená, 'e kailoa notou mama'i lave ki te maté, kae'aua ke notou mamata ki te Pule'anga 'o te 'Atuá."

Ko te lāngilangi totonu 'o Sīsū
(Mātiu 17:1-8; Ma'ake 9:2-8)

28 Pea kua 'osi nai he 'aho 'e valu, 'i te 'osi ange Tana 'ū lea ko iá, pea ne'e 'ave 'e Ia 'ia Pita mo Sione mo Sēmisi, 'o notou ō ake ki te ma'ungá ke lotu.*

29 Pea 'i te lolotonga pē Tana kei lotú, kua liliu Tono fōtungá, mo Tono kofú ne'e hina ekiaki, pea tatapa ngingila ia hangē ko te 'uhilá.

30 Pea vakai, ko te ongo tangata 'ena 'oku nā talanoa mo Ia, 'a ia ko Mōsese mo 'Ilaisiā;

31 ne'e hā lāngilangi'ina 'ia nāua, 'o notou alea ki Tana pekiá, 'a ē 'oku Ina teu ke fai 'i Selusalemá.

32 Pea ko Pita mo nāua ne'e notou 'i aí kua notou tulemo; kā 'i te notou 'a'ala lelei aké ne'e notou sisio atu ki Tana lāngilangi'iná, pea mo te ongo tangata 'oku nā tutu'u mo Iá.

33 Pea 'i te faifaí pea nā kamata 'alu atu meiā Iá, ne'e iange 'e Pita kiā Sīsū, "Alikí, 'oku sai te tou 'i hení, kae motou ngaahi mu'a he palepale 'e tolu; 'o taha Mo'ou, pea taha mo'o Mōsese, pea taha mo'o 'Ilaisiā;" ka ne'e kailoa 'ilo'i 'e ia tana lea ko iá.

34 Pea 'i te lolotonga tana lea peheé, ne'e hoko mai he 'ao 'o fakapūlou'i nātou; pea ne'e notou manahē 'i te notou hū ki te 'aó.

35 Pea ne'e hoko mai he le'o mei te 'aó 'oku folafola mai, "Ko Toku 'Alo Pelé 'ena kua U filí; kotou fakaongo kiā Ia!"*

36 Pea 'i te hoko mai te le'ó, ko Sīsū pē ne'e 'iloá Toko Taha pē. Pea ne'e notou fakalongolongo pē, pea ne'e kailoa notou fakahā ki he taha 'i te taimi ko iá he mama'i me'a 'e taha ne'e notou sisio ki ai.

Ko te fakama'uli 'e Sīsū he tamasi'i ne'e mahaki moa
(Mātiu 17:14-18; Ma'ake 9:14-27)

37 Pea 'i te pongipongi aké, ne'e notou 'ō ifo mei te ma'ungá, pea fakafe-
taulaki mai kiā Ia he fu'u kakai.

38 Pea vakai, ne'e kaila mai he tangata mei te loto kakaí, 'o pehē, "Tan-
gata'alikí, 'okou kole atu kiā Koe, ke ke me'a mai ki toku 'uhikí; he ko si'aku
ki'i fohá pē ia 'e taha.

39 Pea vakai ange, 'oku fa'a 'ohofi 'ona 'e te fa'ahikehe; pea fokifā pē kua
kaila ia; mo tekelili, 'o a'u ki te koa tonu ngutu; mo fu'u ha'aki 'e ia 'ona, pea
'oku faingata'a tana mahu'i mai mei aí.

40 Pea ne au kole ange ki Tau kau akó ke notou kapusi 'ona, ka ne'e kailoa
notou lava."

41 Pea tali ange 'e Sīsū, 'o pehē, "Ia te fa'ahinga ta'etui mo ongongata'a, 'e
ngata 'āfea Taku feangai mo kōtou, mo Taku kātaki'i 'ia kōtou? Takí mai ki
heni tou fohá."

* 9:28 9:28-35 2 Pita 1:17-18 * 9:35 9:35 'Ais 42:1; Māt 3:17; 12:18; Ma'ake 1:11; Luke 3:22

42 Pea lolotonga pē tana 'unu'unu maí, ne'e ha'aki 'ona 'e te tēvoló, mo 'ai tonon fu'u fakatekelili'i. Ka ne'e lolomi 'e Sīsū 'ia te fa'ahikehé, 'o fakama'uli te tamá, mo 'avange ki tana tamai.

43 Pea ne'e notou fakatumutumu kotoa pē 'i te māfimafi 'o te 'Atuá.

Ko te toe lea 'aki 'e Sīsū Tana pekía

(Mātiu 17:22-23; Ma'ake 9:30-32)

Pea 'i te lolotonga te notou ofofo 'i te 'ū me'a kotoa pē ne'e faí, ne'e lea ange Ia ki Tana kau akó,

44 "Tuku ke ongo ki te kotou talingá 'ia te 'ū lea ko 'ení: 'e tukuange 'ia te Fanautama te Tangatá ki te nima 'o te kakai."

45 Ka ne'e kailoa notou 'ilo'i tonon 'uhinga 'o te lea ko iá, pea ne'e tuku fufuu'i pē ia meía nātou ke 'aua na'a notou 'ilo'i te me'a nei; pea ne'e notou manahē ke toe fehu'i kiá Ia 'i te lea ko iá.

Ko ai 'oku lahi tahá?

(Mātiu 18:1-5; Ma'ake 9:33-37)

46 Pea ne'e fai he felau'aki 'i te kau akó, pē ko ai koá 'iā nātou 'oku lahi.*

47 Kā ne 'ilo'i pē 'e Sīsū te fifili 'i te notou lotó, 'o puke mai 'e Ia he tamasi'i, 'o tuku 'i Tono tafa'akí,

48 pea iange 'e Ia kiá nātou, "Ko ia ko 'ē 'e tali 'ia te tamasi'i nei 'i Toku hingoá, 'oku tali 'e ia 'ia Au; pea ko ia 'e tali 'ia Aú, kua ina tali 'ia Ia ne'e fekau mai 'Okú. He ko ia 'oku si'i taha 'iā kōtoú, ko 'eni ia 'oku lahi."*

Ko te lea 'aki te huafa 'o Sīsú

(Ma'ake 9:38-40)

49 Pea iange 'e Sione kiá Ia, "Alikí, ne'e motou 'ilo'i he taha 'oku kapusi tēvolo 'i Tou huafá; pea ne'e motou ta'ofi ia, hē 'oku kailoa ina kau 'i te mulimulí fakataha mo mātou."

50 Ka ne'e iange 'e Sīsū kiá ia, "Aua 'e ta'ofi iá; he ko ia 'oku kala angatu'u kiá kōtoú, 'oku tu'u ia ma'a kōtoú."

Ko te fakasitua'i 'e te kau Samēliá 'ia Sīsū

51 Pea faifaí pea kua vave te taimi ke 'avake ai 'ia Sīsū mei māmaní, pea ne'e fakapapau'i 'e Ia 'i Tono lotó ke 'alu ki Selusalema.

52 Pea ne Ina fekau'i atu he kau talafekau ke notou fakamelomelo kiá Ia; pea 'i te notou fononga atú, ne'e notou hū he ki'i kolo 'o te kau Samēliá kote'uhí ke notou teuteu ki Tana a'u atú.

53 Ka ne'e kailoa notou fia talitali 'Ona, kote'uhí ko te hu'u Ta'aná fononga ki Selusalema.

54 Pea 'i te si'o ki ai Tana ongo akó, 'ia Sēmisi mo Sione, ne nā iange, "Alikí, 'oku Ke loto ke mā fekau ke tō ifo he afi mei te langí, 'o faka'auha 'ia nātou?""**

55 Pea tafoki Ia 'o valoki'i 'ia nāua;†

56 pea notou ō leva ki te ki'i kolo kehe.

Ko te toko tolu ne'e notou fia mulimulí kiá Sīsú

(Mātiu 8:19-22)

* 9:46 9:46 Luke 22:24 * 9:48 9:48 Māt 10:40; Luke 10:16; Sione 13:20 * 9:54 9:54 'Oku tānaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: 'o hangē ko ia ne'e fai 'e 'Ilaisiá. * 9:54 9:54 2 Tu'i 1:9-16 † 9:55 9:55 'Oku tānaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: 'o pehē, "Oku kailoa kotou 'ilo'i te fa'ahinga laumalie 'oku 'a'ana 'ia kōtoú. He ne'e kala ha'u 'ia te Fanautama te Tangatá ke faka'auha 'ia te ma'uli 'a te kakai, kā ke fakama'uli."

57 Pea 'i te notou ō atu 'i te alá, ne'e lea ange he toko taha kiā Ia, 'o pehē, "Alikī, 'e au mulimuli kiā Koe, neongo pe ko te fea he feitu'u 'e Ke me'a ki aī."

58 Pea iange 'e Sīsū kiā ia, "Ko te fanga fōkisi' 'oku 'i ai he notou tafu, mo te fanga manupuna 'o te 'ataá he notou pununga; kā ko te Fanautama te Tangatá 'oku kailoa si'a feitu'u ke 'olunga ai To'onó 'ulu."

59 Pea me'a 'e Ia ki te toko taha kehe, "Mulimuli mai koe kiā Au."

Ka ne'e tali ange 'e ia, "Alikī, tuku mai mu'a 'oku ke au 'alu 'o tanu si'aku tamaí."

60 Pea iange 'e Sīsū ki ai, "Tuku ki te kau maté ke tanu te notou mate 'a nātou; kā ke 'alu koe ia 'o malanga 'aki 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá."

61 Pea iange kiā Ia he taha kehe foki, "Alikī, 'e au mulimuli kiā Koe; kae tuku mai ke au fu'aki 'alu 'o fakamāvae mo nātou 'i 'apí.'"

62 Ka ne'e iange 'e Sīsū kiā Ia, "Ko ia 'oku ala ke faka'uli 'ia te palaú, mo toe fakasio ki te 'ū me'a 'i mulí, 'oku kailoa tuha ia mo te Pule'anga 'o te 'Atuá."

10

Ko te fakanofonofo 'e Sīsū Tono kaungā ngāue 'e toko fitungofulu

1 Pea 'i te 'osi ange te 'ū me'a ko iá, ne'e fakanofonofo 'e te 'Alikī he 'ihi kehe 'e toko fitungofulu,* 'o fekau'i atu 'ia nātou, 'o tautau toko ua, ke notou fakamelomelo kiā Ia ki te kolo mo te feitu'u fuli pē 'oku teu 'alu atu Ia ki aī.

2 Pea iange 'e Ia kiā nātou, "Kua lahi 'ia te ta'ú, kā 'oku kaungatāmaki 'ia te kau ngāué. Ko ia ai kotou kole ki te 'Alikī 'oku 'A'ana te ta'ú, ke fekau'i atu mo he kau ngāue ke utu mai Tana ta'ú.*

3 Kotou ō; he ko 'eni, 'Okou tuku atu 'ia kōtou ke kotou hangē ko he fanga lami 'i te lotolotonga 'o te fanga ulofí.*

4 'Aua 'e kotou to'o he kato pa'anga, pē he kato 'oho, pē he 'ū senitolo; pea 'aua 'aupito 'e fetapa mo he taha 'i te alá.*

5 Pea 'ilonga he fale 'e kotou hū ki ai, kotou fu'aki iange 'o pehē, 'Ke 'i te fale nei te fiamālié.'

6 Pea kāpau leva 'oku 'i ai he hoani 'o te kotou 'ofá, pea 'e nofo mai kiā ia te kotou tāpuakí; kae kā kailoa, pea 'e foki pē ia kiā kōtou.

7 Pea kotou nonofo 'i te fale pē ko iá, 'o kotou kakai 'i ai mo iinu 'ia te 'ū me'a 'e notou 'aumaí. He 'oku taau 'ia te tangata 'oku ngāué ke ma'u ha'aná totongi. 'Aua 'e kotou hiki mei te fale ki te fale.*

8 Pea kā 'i ai he kolo 'e kotou hū ki ai, pea notou tali 'ia kōtou, kotou kai 'ia te me'akai 'e notou tuku 'i te kotou 'aó.

9 Pea kotou fakama'uli te kakai 'i te koló 'a ē 'oku mahaki'iná, pea kotou iange kiā nātou, "Kua ofi mai kiā kōtou 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá.

10 Pea kā 'i ai leva he kolo 'e kotou hū ki ai, pea 'oku kala notou tali 'ia kōtou, kotou ō atu leva ki te 'ū mala'e 'o te koló, 'o kotou iange,*

11 'Na'a mo te efu 'o te kotou koló, 'a ē kua piki ki te motou va'é, 'oku motou holoholo'i atu; kā neongo ia, kotou 'ilo'i mu'a 'ia te me'a nei: kua ofi mai 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá.'

* **9:61** 9:61 1 Tu'i 19:20 * **10:1** 10:1 fitungofulu: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, fitungofulu mā ua. * **10:2** 10:2 Māt 9:37-38 * **10:3** 10:3 Māt 10:16 * **10:4** 10:4-11 Māt 10:7-14; Ma'ake 6:8-11; Luke 9:3-5 * **10:7** 10:7 1 Kol 9:14; 1 Tim 5:18 * **10:10** 10:10-11 Ngā 13:51

12 Pea ko 'eni 'Okou tala'i atu, 'e kātaki'ingafua ange 'ia Sōtoma 'i te 'aho ko iá, 'i te kolo ko iá.*

*Ko te 'ū kolo ta'etui
(Mātiu 11:20-24)*

13 "Pohoē 'ia koe, Kōlesini! Pohoē 'ia koe, Petesaita! He ka ne kua fai 'i Taia mo Saitoni 'ia te 'ū ngāue mamafa ne'e fai 'iā kōluá, ne fualoa pē te notou fakatomala, 'o nonofo mo te tauanga'a mo te pani efu.*

14 Kā 'e kātaki'ingafua ange 'i te 'Aho Fakamaaú 'ia Taia mo Saitoni 'iā kōlua.

15 Pea ko koe foki Kāpaneume, 'e hiki koā 'ou ki hēvani? 'E 'ave ifo 'ou ia ki Hētesi.*

16 Ko ia 'oku fakaongo kiā kōtoú, 'oku fakaongo kiā Au; pea ko ia 'oku si'aki 'ia kōtoú, 'oku si'aki 'e ia 'ia Au; pea ko ia kua ina si'aki 'ia Aú kua ina si'aki 'ia Ia ne Ina fekau'i mai 'Okú.*

Ko te foki mai 'ia te toko fitungofulú

17 Pea ne'e foki fiafia mai 'ia te kau fitungofulú,† 'o notou iange kiā Ia, "Alikí, na'a mo te fanga tēvoló 'oku notou vaivai mai kiā mātou kote'uhí ko Tou huafá."

18 Pea iange 'e Ia kiā nātou, "Ne Au sio ake ki te tō ifo 'ia Sētane mei te langí, hangē he 'uhilá.

19 Vakai, 'Okou tuku atu kiā kōtou 'ia te mafai ke malaki 'ia te fanga ngatá mo te fanga sikapió, pea mo te ngāue kotoa pē 'a te Filí; pea 'e kailoa 'aupito he me'a ia 'e lavea ai 'ia kōtou.*

20 Kā neongo iá, kae 'aua 'e kotou fiafia 'i te me'a ko iá, 'i te vaivai 'ia te 'ū fa'ahikehé kiā kōtoú; kā ko te me'a pē ke kotou fiafia aí, ko te tu'u te kotou 'ū hingoá 'i te tohi 'i hēvani."

*Ko te fakamālō 'ia Sisū ki Tana Tamai
(Mātiu 11:25-27; 13:16-17)*

21 'I te houa pē ko iá ne'e fiafia 'ia Sisū 'i te Laumālié Mā'oní'oní,‡ 'o pehē 'e Ia, "'Okou fakafeta'i atu kiā Koe, 'e Tamai, ko te 'Alikí 'o langí mo māmaní, 'i Tau fufuu'i te 'ū me'a peheé mei he kakai 'oku poto mo 'ilo'ilo, kā Ke tatala pē ki te kau tamaliki; 'io, 'e Tamai, tonuhia pē To'ou finangalo ke pehē.

22 Kua tuku mai kiā Au 'e Taku Tamai 'ia te 'ū me'a kotoa pē; pea 'oku kailoa he toko taha 'oku 'ilo'i pe ko ai 'ia te 'Aló, kā ko te Tamai pē; pē ko ai 'ia te Tamai, kā ko te 'Aló pē, pea mo he taha 'e loto te 'Aló ke faka'ilo 'Ona ki aí.*

23 Pea toki tafoki leva Ia 'o lea ki te kau akó fakaenātou pē, 'o iange, "Manū 'ia ā ko te 'ū mata kua notou sisio ki te 'ū me'a 'oku kotou sisio ki aí.

24 Hē 'Okou tala'i atu, kua tokolahi te kau palōfita, mo te 'ū tu'i, ne'e notou holi ke mamata ki te 'ū me'a 'oku kotou sisio ki aí, ka ne'e kailoa notou mamata; pea ke notou fanongo ki te 'ū me'a 'oku kotou fānonongo ki aí, ka ne'e kala notou fanongoa."

Ko te tangata Samēlia loto 'ofá

* **10:12** 10:12 Sēn 19:24-28; Māt 11:24; 10:15 * **10:13** 10:13 'Ais 23:1-18; 'Isi 26:1—28:26; Sioli 3:4-8; 'Ēmosi 1:9-10; Sāk 9:2-4 * **10:15** 10:15 'Ais 14:13-15 * **10:16** 10:16 Māt 10:40; Ma'ake 9:37; Luke 9:48; Sione 13:20 † **10:17** 10:17 fitungofulú; vakai ki te veesi 1. * **10:19** 10:19 Saame 91:13 ‡ **10:21** 10:21 'i te Laumālié Mā'oní'oní: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, 'i Tono laumālié. * **10:22** 10:22 Sione 3:35; 10:15

25 Pea vakai, ne'e tu'u ake he tufunga lao ke 'ahi'ahi'i 'Ona, 'o iange 'e ia, "Tangata'aliki, ko te ā he me'a 'e au fai kae tō mo'oku 'ia te ma'uli ta'engatá?"*

26 Pea iange leva 'e Ia ki ai, "Ko te ā te me'a kua tohi 'i te Laó? 'Oku fefe'aki tau laú?"

27 Pea tali ange ia 'o pehē, "E ke 'ofa ki te 'Alikí ko tou 'Atuá, 'o fai 'aki te kotoa 'o tou lotó, mo te kotoa 'o tou laumalié, mo te kotoa 'o tou iví, mo te kotoa 'o tou 'atamaí; pea 'e ke 'ofa ki tou kaungā'apí 'o hangē pē ko tau 'ofa kiā koé."*

28 Pea me'a ange 'e Ia ki ai, "Totonu 'aupito ta'aú tali; fai leva ia, pea 'e ma'uli 'ia koe."*

29 Kā 'i tana fia fakatonuhia'i iá, ne'e iange 'e ia kiā Sīsū, "He ko ai koā toku kaungā'apí?"

30 Pea tali ange 'e Sīsū, 'o pehē, "Ne'e 'i ai he tangata ne'e 'alu ifo mei Selusalema ki Selikō, pea ne'e 'ohofi 'ona 'e te kau kaiha'a; pea ne'e notou to'o tonó kofú, mo taa'i 'ona, pea 'i te notou tukuange 'ona 'o notou alú, kua kafo lahi ia, 'o teitei mate. 31 Pea fe'unga mo iá mo te 'alu ifo he taula'aliki 'i te ala ko iá; pea 'i tana sio leva ki te tangatá, ne'e afe ia ki te kauala 'e tahá.

32 Pehē foki mo he matu'a Līvaite, ne'e 'alu ifo 'i te ala ko iá, pea 'alu atu ia 'o sió, pea afe mo ia 'i te kauala 'e tahá.

33 Kā 'i te fononga mai leva he tangata Samēlia, ne'e a'u atu ia ki te tangatá, pea 'i tana sio ki ai ne'e langa tonó fatú 'i te 'ofa;*

34 pea toki 'unu'unu atu ia, 'o tulu'i tonó 'ū laveá 'aki te lolo mo te uaine, mo ha'iha'i; pea toki fakaheka 'e ia 'ona ki tana 'así, 'o taki atu ki te fale tali fonongá, 'o tauhi 'ona 'i ai.

35 Pea 'i te pongipongi aké, ne'e to'o mai 'e ia he fe'i tēnali 'e ua, 'o 'avange ki te matu'a ne'e tauhi 'ia te fale tali fonongá, mo iange, 'Ke ke tauhi pē te tangatá 'i heni; pea kāpau 'oku si'isi'i 'eni, pea 'i taku foki maí 'e au totongi atu 'e au hau me'a kua mole 'i ai."

36 Ko ai leva ia 'i te toko tolu ko 'ení, 'i tau laú, ne'e hoko ko te kaungā'apí 'o te siana ne'e ma'ua 'i te kau kaiha'á?"

37 Pea tali ange 'e ia, "Ko ia ko 'ē ne'e fai 'ofa ki te tangatá."

Pea iange 'e Sīsū kiā Ia, "Alu, 'o fai pehē mo koe foki."

Ko Mā'ata mo Mele

38 Pea 'i te lolotonga te notou fonongá, takua ne'e 'alu atu Ia ki te ki'i kolo 'e taha; pea ko he fafine ne'e hingoa ko Mā'ata ne'e fakaafe'i 'Ona ki tonó falé.*

39 Pea ne'e 'i ai tonó tehina ne'e ui ko Mele, pea ko te fafine ko iá ne'e fāite atu 'i te va'e 'o Sisuú, 'o fakafanongo ki Tana 'ū fakahinohinó.

40 Kae femo'uekina 'ia Mā'ata, 'i te fai 'o he fu'u teuteu; pea tu'u mai ia 'o iange, "Alikí, 'oku kala Ke tokanga'i koā tonó tukuange 'oku 'e toku tehiná ke au fai toko taha pē 'ia te teuteu? Ko ia ke Ke fekau mu'a kiā ia ke tokoni mai kiā au!"

41 Kae toki tali ange 'e Sīsū kiā ia, "E Mā'ata, Mā'ata, 'oku lotoma'ua 'ia koe mo hoha'a ki te 'ū me'a kehekehe,

42 kā 'oku mahu'inga pē he me'a 'e taha; pea vakai, kua fili 'e Mele 'ia te me'a 'oku lelei, 'a ia foki 'e kailoa to'o meia ia."

* 10:25 10:25-28 Māt 22:35-40; Ma'ake 12:28-34 * 10:27 10:27 Lev 19:18; Teu 6:5 * 10:28 10:28 Lev 18:5 * 10:33 10:33-34 2 Kal 28:15 * 10:38 10:38-39 Sione 11:1

11

Ko te lotu 'a te 'Alikí
(Mātiu 6:9-13; 7:7-11)

¹ Ne'e fai te lotu 'a Sisū 'i te feitu'u 'e taha; pea 'i Tana tukú ne'e lea ange he toko taha 'i Tana kau akó, 'o pehē, "Alikí, ako'i mu'a 'ia mātou ke fai he lotu, hangē foki ko tono ako'i 'e Sione tana kau ako 'a'aná."

² Pea iange 'e Ia kiā nātou, "Kāpau 'e kotou lotu, pea kotou pehē, "E Tamai,* ke tāpuhā Tou Huafá.

Ke hoko mai Tau Pulé.†

³ Ke foakí mai he motou me'akai ki te 'ānái,‡ 'o hokohoko 'aho pē.

⁴ Pea fakamolemole'i te motou 'ū angahalá, he ko mātou foki 'oku motou fakamolemole'i 'ia nātou fuli pē 'oku ma'ua maí. Pea 'aua na'a fakahū 'ia mātou ki te 'ahi'ahi.' §

⁵ Ne'e iange foki 'e Ia kiā nātou, "Ko ai 'iā kōtou 'e 'i ai tonon kaume'a, 'e 'alu atu kiā ia 'i te tu'ulapoó, 'o iange, "Alā, ke ke tuku mai mu'a he fe'i mā 'e tolu,

⁶ he ko te kāinga 'o'oku kua afe mai kiā au, pea 'oku kala haku me'a ke tali 'aki.'

⁷ Pea toki tali mai 'e ia mei falé, "Tuku tau fakafiu'i mai 'okú; he kua songo te matapaá, pea ko ta'akú fānau kua motou 'i te moe'angá mo au; 'oku kailoa ke au lava tu'u ake ke 'avatu.'

⁸ Tala'i atu, 'e kalá ina tu'u ia 'o 'avatu kote'uhí ko te nā kaume'á; kā kote'uhí ko tana ta'emangoí, 'e tu'u ake ai ia 'o 'avange kātoa tana fia ma'ú.

⁹ Tala'i atu foki: kole, pea 'e 'avatu kiā kōtou; kumi, pea 'e kotou 'ilo'i; tukituki, pea 'e to'o kiā kōtou.

¹⁰ He ko ia kotoa pē 'oku kolé, 'oku ma'u; pea ko ia 'oku kumí, 'oku 'ilo'i; pea ko ia 'oku tukitukí 'e to'o kiā ia.

¹¹ Pea ko te tamai fea ia 'iā kōtou, kāpau 'e kole mā ange tonon fohá, 'e 'avange koā ia he fe'i maka? Pe ko he ika, 'e tuku 'ia te iká kae 'avange ki ai he ngata?

¹² Pea kāpau 'e kole ange ia he fe'i moa, 'e 'avange koā ia he sikapio?

¹³ Pea kāpau leva 'oku kotou 'ilo'i ke 'avatu me'a'ofa lelei ki te kotou fānau, neongo ko te fa'ahinga kovi 'ia kōtou, huanoa te Tamai 'i te langí Tana 'avatu te Laumālie Mā'oni'oní kiā nātou fuli pē 'oku kole kiā Iá."

Ko Sisū mo te 'aliki 'o te kau tēvoló
(Mātiu 12:22-30; Ma'ake 3:20-27)

¹⁴ Pea ne'e kapusi ai 'e Ia he fa'ahikehe fakanoa. Pea 'i te mahu'i atu te fa'ahikehé ne'e toki lea te noá; pea ne'e ofo 'aupito heni 'ia te kakaí.

¹⁵ Ka ne'e pehē he 'ihi ia, "Oku fai 'e Ia Tana kapusi tēvoló 'iā Pelisipupe ko te 'aliki 'o te kau tēvoló."*

¹⁶ Pea ko te 'ihi kehe ne'e notou vili ange ke 'aumai 'e Ia he faka'ilonga mei langi, ko te notou 'ahi'ahi'i 'Ona.*

¹⁷ Ka ne'e mea'i pē 'e Ia te notou fakakaukaú, 'o iange kiā nātou, "Kā 'i ai leva he pule'anga 'oku māvahevahe mo fetu'usi, 'e 'auha ia; pea kā 'i ai he fāmili 'oku notou māvahevahe mo fetu'usi, 'e mavete ia.

* 11:2 11:2 'E Tamai: 'oku pehē 'i tonon 'ū hiki fualoa 'ihi, 'E motou Tamai 'oku 'i hēvani. † 11:2 11:2 'Oku tñaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: Ke fai Tou finangaló 'i māmani, hangē ko ia 'i te langí.

‡ 11:3 11:3 me'akai ki te 'ānái, ko ia pe me'akai ki 'āpongipongi. § 11:4 11:4 'Oku tñaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: kae fakama'uli 'ia mātou mei te koví. * 11:15 11:15 Māt 9:34; 10:25 * 11:16 11:16 Māt 12:38; 16:1; Ma'ake 8:11

¹⁸ Pea ko Sētane foki, kāpau leva 'e māvahevahe ia 'o fetu'usi mo ia pē, pea tu'u fefe'aki leva tonono pule'angá? Kote'uhí foki kua kotou pehē, ko Pelisipupe 'Okou fai ai Taku kapusi tēvoló.

¹⁹ Pea ko 'eni, kāpau leva 'Okou fai Taku kapusi tēvoló 'iā Pelisipupe, pea 'oku fai leva 'iā ai 'e te kotou kau tamá? Ko ia, ko nātou ia 'e kotou halaia mei aí.

²⁰ Kae kāpau leva ko te ivi 'o te 'Atuá 'Okou fai ai Taku kapusi tēvoló, pea tā kua a'u mai kiā kōtou 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá.

²¹ Kā 'ai mahafu leva he to'a, 'o le'ohi tonono falé, 'e malu tana 'ū me'á;

²² kae kā 'iloangé 'e ha'u he toko taha 'oku mālohi angé, 'o ikuna'i 'ona, mo 'ave tana mahafu kotoa pē, 'a ē ne falala ia ki aí, pea 'e toki tufaki 'e ia ta'aná koloa.

²³ Ko ia 'oku kailoa kau mo Aú, 'oku angatu'u ia kiā Au; pea ko ia 'oku kailoa ina kau mo Au 'i te tēnakí, 'oku fakamaveuveu ia.*

Ko te foki mai 'ia te fa'ahikehé

(Mātiu 12:43-45)

²⁴ “Kā 'alu atu leva 'ia te fa'ahikehé mei te tangatá, 'oku 'osiki ia 'ia te 'ū feitu'u moamoá tana 'alu'i, ko te kumi he mālo'ō'anga; pea kā kailoa ma'u, 'oku pehē leva ia, 'Ke au foki mu'a ki toku falé, 'a ē ne au 'alu mei aí'.

²⁵ Pea 'i tana a'u mai, 'oku sio atu ia kua tafi mo teuteu'i.

²⁶ Toki 'alu leva ia 'o tēnakí mai mo he fa'ahikehe 'e fitu kehe, ko he fa'ahinga 'oku kovi ange 'iā ia; pea notou uulu mai 'o nonofo 'i aí. Pea toki hoko ai ki te tangata ko iá 'o lahi ange tana kovi ki mulí 'i te kovi ki mu'á.”

Ko te manū'ia mo'oní

²⁷ Pea 'i te lolotonga Tana lea peheé, ne'e kalanga mai he fafine mei te kakai, “Manū'ia ā ko te manava ne Ke takoto aí, mo te ongo huhu ne Ke huhu aí!”

²⁸ Kae tali ange 'e Ia, “Ē, 'oku manū'ia pē 'ia nātou 'oku notou ma'u 'ia te Folafofa 'a te 'Atuá, 'o tauhi ki aí.”

Ko he faka'ilonga mei te 'Atuá

(Mātiu 12:38-42; Ma'ake 8:12)

²⁹ Pea 'i te tokolahi mai 'ia te fu'u kakai, ne'e lea ange 'e Ia 'o pehē, “Ko te to'utangata anga-kovi 'eni. 'Oku fia ma'u 'e ia he faka'ilonga, kā 'oku kailoa he faka'ilonga 'e 'avange, ngata pē 'i te faka'ilonga 'o Sioná.*

³⁰ He 'oku hangē ne'e hoko 'ia Siona ko te faka'ilonga ki te kakai Ninivé, 'e pehē foki mo te Fanautama te Tangatá ki te to'utangata nei.*

³¹ 'E tutu'u 'i te fakamaaú 'ia te kuini 'o te feitu'u Tongá pea mo te kau tangata 'o te to'utangata nei, pea 'e fakahalaia'i 'e ia 'ia nātou; he ne'e ha'u ia mei te ngata'anga 'o māmani ke fanongo ki te poto 'o Solomoné; kae vakai, 'oku 'i heni he Taha ia 'oku lahi ange 'iā Solomone.*

³² 'E hopo mo te to'utangata nei 'i te fakamaaú 'ia te kakai Ninivé, pea 'e notou fakahalaia'i 'ona, he ne'e fakatomala 'ia nātou 'i te malanga 'a Sioná; kae vakai, 'oku 'i heni he Taha ia 'oku lahi ange 'iā Siona.*

Ko te maamá

(Mātiu 5:15; 6:22-23)

* 11:23 11:23 Ma'ake 9:40 * 11:29 11:29 Māt 16:4; Ma'ake 8:12 * 11:30 11:30 Siona 3:4 * 11:31 11:31 1 Tu'i 10:1-10; 2 Kal 9:1-12 * 11:32 11:32 Siona 3:5

33 “Oku kailoa he taha ia 'oku tutu maama pea fufuu'i 'i te loto 'ana, pe fa'oki te loto puha; * kā 'oku 'ai ia ki te tu'unga maama, kote'uhí ke sio ki tono maamá 'e nātou 'oku hū mai. *

34 Ko te māma'anga 'o te sinó ko tou matá: kā haohaoa te sio tou matá, pea 'e maama tou sinó kotoa; kae kāpau 'e kovi tou matá, pea fakapō'uli leva tou sinó.

35 Ko ia, ke vakai'i 'ou na'a ko te koto pō'uli ia, 'ia te me'a 'iā koe ne'e ngaahi ke fakamaamá.

36 Pea kāpau 'oku māmangia tou sinó fuli pē, 'o kailoa hana feitu'u 'e fakapō'uli, pea 'e toki māmangia kotoa pē, 'o hangē ko te hulu'ina 'ou he maama 'oku ulo lahi.”

*Ko te valoki'i 'e Sisū 'ia te kau Fālesi mo te kau tufunga laó
(Mātiu 23:1-36; Ma'ake 12:38-40; Luke 20:45-47)*

37 Pea 'i te lolotonga Tana leá, kua fakaafe'i 'Ona 'e te matu'a Fālesi, ke nā ma'u me'atokoni. Pea hū leva Ia, 'o nofo ifo ke kai.

38 Kā ko te Fālesi, 'i tana sio ki aí, ne'e 'ohovale lahi ia 'i te kailoa fu'aki fanofano Ia, pea toki kai.

39 Kae toki me'a ange te 'Alikí kiā ia, “Vakai ange ā 'ia kōtou Fālesi, 'oku kotou fufulu 'ia te tu'a ipū mo te peletí, kā ko te kotou lotó kua fonu aí 'ia te fakamālohí mo te faikoví.

40 'Ia te kau vale! Ko Ia ne Ina ngaahi 'ia tu'á, ne'e kailoa koā ne Ina ngaahi mo loto fokí?

41 Kae kotou me'a'ofa 'aki mu'a ki te masivá 'ia te 'ū me'a 'oku kotou ma'ú, pea vakai, kua ma'a leva te 'ū me'a kotoa pē kiā kōtou.

42 Kae pohoē 'ia kōtou Fālesi! Hē 'oku kotou 'avatu te vahe hongofulu 'o te minití mo te pēkanó mo te fa'ahinga mahuku kai kehekehe; kae kotou si'aki 'ia te fakamaau totonú mo te 'ofa faka-'Atuá. Ne'e totonu ke kotou fai 'eni, pea 'aua foki na'a si'aki 'ena. *

43 Pohoē 'ia kōtou Fālesi! Hē 'oku kotou manako ke nofo ki mu'a 'i te falelotú, mo tonu faka'apa'apa'ina 'i te mala'e fakataú.

44 Pohoē 'ia kōtou! Hē 'oku kotou tatau mo te 'ū fanualoto 'oku kailoa hā mai, pea 'oku mala aí 'ia te kakai 'o kailoa notou 'ilo'i.”

45 Pea toki lea mai he toko taha 'o te kau tufunga laó, “Tangata'aliki, ko Tau lea peheé leva 'oku lavea ai mo mātou fokí.”

46 Pea folafola ange 'e Ia, “Pohoē 'ia kōtou, kau tufunga laó! Hē 'oku kotou fakauta ki te kakai he 'ū kavenga mamafa; kae kailoa kotou ala kōtou ki te 'ū kavenga ko iá 'aki he fe'i tuhu.

47 Pohoē 'ia kōtou! Hē 'oku kotou langafale'i 'ia te 'ū fanualoto 'o te kau palōfitá, kā ko te kotou mātu'a 'i mu'á ia ne'e tāmata'i 'ia nātou.

48 Tā kua kotou fakamo'oni'i pē te 'ū ngāue 'a te kotou mātu'a 'i mu'á, mo fakahaa'i ai te kotou loto lelei ki aí; he ne'e 'a nātou 'ia te tāmata'í, pea 'a kōtou leva te notou langafale'í.

49 Ko tonu ō pē ia foki 'o te folafola mai 'e te poto 'o te 'Atuá, 'o pehē, “E Au fekau atu kiā nātou he kau palōfita mo he kau 'apōsetolo, pea 'e notou tāmata'i te notou 'ihí mo fakatanga'i.”

50 Kote'uhí ke 'eke tāupaua'i ki te to'utangata nei 'ia te toto kotoa pē 'o te kau palōfitá, 'a ia kua lilingi talu mei te tanupou 'o māmaní,

* **11:33** 11:33 pe fa'oki te loto puha: 'oku kailoa 'asi 'ia te kupu'ile nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihí. * **11:33**

11:33 Ma'ake 4:21; Luke 8:16 * **11:42** 11:42 Lev 27:30

⁵¹ mei te toto 'o 'Ēpelí, 'o a'u ki te toto 'o Sākalaiá, 'ā ē ne'e tāmāte'i 'i te vaha'a 'o te 'ōlitá mo te Fale Tapú. 'Io, 'Okou tala'i atu, 'e 'eke tāupāua'i ia ki te to'utangata ko 'ení.*

⁵² Pohoē 'ia kōtou, 'ia te kau tufunga lao! Hē kua kotou 'ave te ki ki te potó; kua kailoa kotou hū ki ai 'e kōtou, pea kua kotou ta'ofi mo nātou ne'e notou me'i huú."

⁵³ Pea 'i Tana 'alu atu mei te feitu'u ko iá,† ne'e hanga leva 'e te kau sikalaipé mo te kau Fālesí, 'o notou feta'omi mai, ko te me'a faka'ulia, mo notou fehu'i kiā Ia 'ia te 'ū me'a lahi;

⁵⁴ ko te notou lamalama kiā Ia ke ma'u Ha'aná lea hala, ke notou tukuaki'i 'aki 'Ona.

12

Ko te 'ū fakatokangá (Mātiu 10:26-27)

¹ Pea lolotonga iá kua fakataha ange he fu'u kakai 'oku ta'efa'alaua, pea ne'e iku ai 'o tāmālaki he 'ihi; pea toki lea Ia, 'o kamata mei Tana kau akó, 'o pehē, "Kotou lamalama 'ia kōtou, talia 'ia te lēvani 'a te kau Fālesí, 'a ia ko te koto mālualo'i.*

² Hē 'oku kailoa he me'a ia kua 'ufi'ufi 'e ta'efakaha'a'i; pē 'e fufū 'e ta'e'ilo'i.*

³ Ko ia ai, kā 'i ai he me'a 'oku kotou tala pō'uli, 'e onгона ia 'i te 'ahó; pea kā 'i ai he me'a kua kotou fanafana'aki ki te talingá 'i loki, 'e kalanga 'aki ia mei te tu'a falé.

Ko te Toko Taha ke kotou manahē ki ai (Mātiu 10:28-31)

⁴ "Pea ko 'eni 'Okou lea atu kiā kōtou, si'aku tākanga, 'aua na'a kotou manahē kiā nātou 'oku notou tāmāte'i te sinó pē, kae 'osi angé 'oku kala notou toe lava mo he me'a kehe.

⁵ Kā 'e Au fakaha'a'i atu kiā kōtou 'ia te Toko Taha ko ia 'e kotou manahē ki Ai: kotou manahē kiā Ia, 'a ē 'oku hili ange Tana tāmāte'i 'ia te sinó pea toe mafai ke sī 'ia kōtou ki heli; 'io, 'Okou tala'i atu, kotou manahē ki te Toko Taha ko iá.

⁶ 'Oku kailoa koā fakatau he fanga ki'i misi 'e toko nima ki te kongā sēniti 'e ua? Kā 'oku kailoa māngalo he notou toko taha 'i te 'afio 'a te 'Atuá. ⁷ Ka na'a mo te 'ū tu'ani lau'i'ulu 'i te kotou 'ulú kua 'osi lau fakalautelau. 'Aua 'e kotou manahē; 'oku kotou mahu'inga ange kōtou ia 'i te fanga misi tokolahi.

Ko te fakamo'oni kiā Kalaisí (Mātiu 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ "Pea 'Okou tala'i atu 'eni, kā 'i ai he taha 'e fakaha'a'i 'e ia 'i te 'ao 'o te kakai tana kau kiā Aú, 'e fakaha'a'i foki 'e te Fanautama te Tangatá Tana kau kiā iá 'i te 'ao 'o te kau 'āngelo 'a te 'Atuá;

⁹ kā ko ia kua ina fakafisinga'i 'Oku 'i te 'ao 'o te kakai, 'e fakafisinga'i 'ona 'i te 'ao 'o te kau 'āngelo 'a te 'Atuá.

¹⁰ Pea kā 'i ai he taha 'e lea kovi ki te Fanautama te Tangatá, 'e fakamole-mole'i pē 'ona ia; kā ko ia kua lau kovi ki te Laumālie Mā'oni'oní 'e kailoa 'aupito fakamole-mole'i.*

* **11:51** 11:51 Sēn 4:8; 2 Kal 24:20-21 † **11:53** 11:53 Pea 'i Tana 'alu atu mei te feitu'u ko iá: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, Pea 'i Tana lea 'aki 'ia te 'ū me'a nei kiā nātou. * **12:1** 12:1 Māt 16:6; Ma'ake 8:15 * **12:2** 12:2 Ma'ake 4:22; Luke 8:17 * **12:10** 12:10 Ma'ake 3:29

11 Pea kāpau 'e notou 'ave 'ia kōtou ki te fakataha fakalotú, mo te hau'alíkí, mo te kau pulé, 'aua 'e kotou lotoma'ua pe 'e fefe'aki he kotou fakamatala, pe ko te ā he me'a 'e kotou lea 'akí.*

12 he ko te Laumālie Mā'oni'oni 'e Ina ako'i 'ia kōtou 'i te taimi ko iá 'ia te lea 'oku totonu ke kotou lea 'akí."

Ko he tangata tu'umālie ne fakavalevale

13 Pea lea mai he toko taha mei te kakaí, 'o pehē, "Tangata'alíkí, ke ke iange ki toku tokouá, ke mā vaeua mo au 'ia te tofi'á."

14 Kae talí ange 'e Sisū kiā ia, "Siana, ko ai ne'e fakanofu 'Oku ke fai fakamaau 'iā kōtou, pe ko te tufá?"

15 Pea toki lea 'e Ia kiā nātou, 'o pehē, "Kotou 'a'ala 'o le'ohi 'ia kōtou talia 'ia te mānumanú; hē neongo 'oku fu'u lahi te koloa he taha, kā 'oku kailoa hoko ai 'o tautau tana ma'ulí ki tana nga'ota'otá."

16 Pea lea 'aki 'e Ia he talanoa fakatātā kiā nātou, 'o pehē, "Takua ne'e 'i ai he tangata koloa'ina, ne'e fua lahi tana ngoué."

17 Pea pehē 'e ia 'i tonu lotó, 'Ko te ā taku me'a 'e faí, he 'oku kailoa haku kei fale ke tånaki ki ai taku 'ū fuá?"

18 Pea pehē 'e ia, "Ē, ko 'eni pē te me'a 'e au faí: 'e au veteki toku 'ū faleokó pea langa'i ke notou lalahi; pea u toki tånaki ki ai taku 'ū fua kotoa pē mo taku 'ū me'a leleí."

19 Pea 'e au pehē leva ki toku laumālié, "Si'i laumālie, kua lahi 'eni tau 'ū me'a leleí kua tånakí, 'o fe'unga mo he 'ū ta'u lahi; mālōlō ā, kai, inu, mo fiafia."

20 Kae toki folafola ange kiā ia 'e te 'Atuá, 'o pehē, "Ia te ta'eloto! Ko te pō neí 'e to'o mai ai tau ma'ulí; pea 'e 'a 'ai leva 'ia te 'ū me'a ne ke tokonakí?"

21 Ko te anga ia 'o he taha 'oku fakatupu koloa ma'aná, kā 'oku kailoa ina koloa'ina 'i te 'ū me'a 'a te 'Atuá."

Ko te lotoma'ua

(Mātiu 6:25-34)

22 Pea toki lea Ia ki Tana kau akó, "Ko ia ai, 'Okou tala'i atu kiā kōtou, 'aua 'e kotou hoha'a kote'uhí ko te kotou ma'ulí, he me'a 'e kotou kai; pe ki te kotou sinó, he me'a 'e kotou 'ai ki aí."

23 He 'oku lahi te ma'ulí 'i te me'akaí, mo te sinó 'i tonu kofú.

24 Kotou vakai angé ki te fanga lēvení, he 'oku kala notou tūtūu'i pē tu'usi; pea kala he notou faleoko, kā 'oku fafanga'i nātou 'e te 'Atuá. Hē 'oku kala koā mahu'inga ange pē 'ia kōtou ia 'i te fanga manupuná?"

25 Pea neongo ai te kotou lotoma'ua, kā ko ia ia 'iā kōtou 'e lava ke fakaloaloa si'i atu tana ma'ulí?"

26 'Io, pea kāpau leva 'oku kala kotou lava'i he ki'i mama'i me'a pehē, ko te ā 'oku kotou lotoma'ua ai ki te 'ū me'a kehé?"

27 Vakai angé ki te 'ū lilé, pe kua fefe'aki te notou tutupu aké: 'oku kala notou ngāue, pea 'oku kala notou filo, kā 'Okou tala'i atu: na'a mo Solomone, 'i tana 'ai tonu nāmaú kotoa pē, ne'e kailoa tatau tonu teungá mo he taha 'o te 'ū lile ko 'eni.*

28 Pea kāpau leva 'oku fakakofu pehe'i 'e te 'Atuá 'ia te mahukú, 'ā ē 'oku 'i te kelekelé 'i te 'aho nei, kae tafu 'aki te 'ōvaní 'āpongipongi, huanoa 'ia kōtou, 'ia te kau tui vaivai!

* 12:11 12:11-12 Ma'ake 13:11; Luke 21:14-15

* 12:27 12:27 1 Tu'i 10:4-7; 2 Kal 9:3-6

29 Kā ko kōtou, 'aua na'a kotou fa'a lotoma'ua he me'a ke kotou kai pe inu, pea 'aua na'a kotou loto tāla'a.

30 He ko te 'ū me'a peheé 'oku hoha'a ki ai 'e te kakai 'o māmaní, pea 'oku mea'i 'e te kotou Tamaí 'oku kotou masiva 'i te 'ū me'a ko iá.

31 Kehe pē ke kotou kumi ki Tono Pule'angá,* pea 'e 'avatu mo ia foki 'ia te 'ū me'a ko iá.

Ko te koloa 'i hēvaní

(Mātiu 6:19-21)

32 "Aua 'e kotou manahē, si'aku ki'i tākanga; he kua finangalo lelei te kotou Tamaí ke 'avatu kiā kōtou 'ia te pule'angá.

33 Fakatau atu te kotou nga'ota'otá, pea fai foaki 'aki tonu pa'angá. Ngaahi ma'a kōtou 'ia te 'ū kato pa'anga 'e kailoa popó, mo he koloa 'i hēvaní 'e kailoa 'osí, he ko te feitu'u ia 'oku kala ofi ai he kaiha'a, pe ko te maumau 'a te ané.

34 He ko te feitu'u 'oku 'i ai te kotou koloá 'e 'i ai foki mo te kotou lotó.

Ko te tamaio'aliki faitotonú

(Mātiu 24:45-51)

35 "Kotou mateuteu ma'u pē, mo ulu ai pē te kotou maamá;*

36 'o hangē ko he kau tangata 'oku talitali te notou 'alíkí, hana foki mai mei te ta'ané; kote'uhí kā a'u mai ia, 'o tukituki, pea notou to'o leva kiā ia.*

37 Manū'ia ā kā ko te kau tamaio'aliki ko iá, 'a ia 'e 'ilo'i nātou 'e te 'Alíkí 'i Tana hā'ele maí 'oku notou lele'o pē. 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'e hanga 'e Ia 'o huke Tono kofu 'O'oná, mo fakatangutu 'ia nātou ki te kaí, kae tu'u atu 'e Ia 'o teu kai ma'a nātou.

38 Pea kāpau ko te tu'ulapoó 'oku ha'u aí, pe ko te hengihengí, kā 'oku 'ilo'i atu 'e Ia 'ia nātou 'oku notou pehē pē, pea manū'ia ā kā ko nātou.

39 Pea ko te me'a ko 'ení 'oku kotou lāu'i'ilo ki ai, kāpau ne toka mea'i 'e te tangata'alíkí pe ko te ā te taimi 'e ha'u ai te kaiha'á, pehē ne le'o ia, 'o kailoa tuku tonu falé ke haea.*

40 Ko kōtou foki ke kotou toka teuteu, he ko te ha'u 'ia te Fanautama te Tangatá 'e fai ia he taimi 'oku kailoa kotou 'amanaki ai kiā Iá."

41 Pea pehē 'e Pita kiā Ia, "Alíkí, ko Tau fai te 'ū talanoa fakatātā ko 'ení kiā mātou pē, pe 'oku kau ai mo te kakai kotoa pē?"

42 Pea folafola ange 'e te 'Alíkí, "Io, ko ai nai 'ia te matāpule lototō mo fai fakapotopotó, 'a ia 'e fakanofu 'e tana 'alíkí ke pule 'i tonu kau nofo'angá, mo 'avange te me'akai kua tu'utu'uní 'i tonu taimi totonú?"

43 Manū'ia ā kā ko te tamaio'aliki ko iá, 'a ia 'e 'iloa 'e tana 'alíkí 'i tana ha'ú 'oku fai pehē.

44 'Okou tala mo'oni atu, 'e fakanofu 'e ia 'ona ke pule ki tana 'ū me'á kotoa pē.

45 Kae kā pehē 'e te tamaio'aliki ko iá 'i tonu lotó, "Oku fakatuatuaí taku 'alíkí tana ha'ú,' pea toki hanga 'e ia 'o haha te kau tamaio'alíkí mo te kau kaunangá, pea kai mo inu ia mo konā;

46 'e toki ha'u te 'alíkí 'o te tamaio'aliki ko iá he 'aho 'oku kailoa tokanga ai iá pea mo he houa 'oku kailoa 'ilo 'e ia ki aí, pea 'e ina tu'utu'u 'ona, pea tu'utu'uni ke 'inasi fakataha ia mo te kau ta'etuí.

* 12:31 12:31 Tono Pule'angá: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, te Pule'anga 'o te 'Atuá. * 12:35

12:35 Māt 25:1-13 * 12:36 12:36 Ma'ake 13:34-36 * 12:39 12:39-40 Māt 24:43-44

⁴⁷ Pea ko te tamaio'aliki ko ia ne'e 'ilo'i lelei ki te finangalo 'o tana 'aliki, kae kailoa toka teuteu, pe fai ki tana tu'utu'uní, 'e taa'i 'ona 'aki he 'ū tā lahi.

⁴⁸ Kā ko ia ne kailoa ina 'ilo'i ki ai, kae fai pē te 'ū me'a 'oku taau mo he tauteá, 'e si'isi'i pē te fe'i tā 'e 'ái. Pea ko ia kua 'avange ki ai he me'a lahi, 'e fia ma'u mei ai he me'a lahi; pehē foki, kā tukuange 'e te kakai he fu'u me'a ki he taha ke tauhi, pea hulu atu mo te me'a 'e 'eke kiā iá."

Ko te fepaki mo te faingata'á

(Mātiu 10:34-36)

⁴⁹ "Kua U ha'ú ke laku he afi ki māmani; pea ko Taku faka'amú, taumaiā kua tutu!

⁵⁰ Kā 'oku 'i ai Taku papitaiso ke Au papitaiso ai; pea 'Okou kukuta tu'u 'eni kae 'aua leva ke lava!*

⁵¹ 'Oku kotou mahalo koā ko Taku ha'ú ke tuku he melino ki māmani? Tala'i atu, kailoa, kā ko te māvahevahe.

⁵² Seuke, 'i te hili ange 'ení, tokaange he toko nima 'i te 'api pē taha 'e notou māvahevahe, 'o fetu'usi te toko tolu mo te toko ua, 'ia te toko ua mo te toko tolu.

⁵³ 'E fetu'usi 'ia te tamai mo tono foha, mo te foha mo tana tamai; 'ia te fafine mo tana ta'ahine, mo te ta'ahine mo tana fa'ē; 'ia te finematu'a mo te mali 'o tana tamá, mo te ta'ahine mo tana fa'ē 'i te fonó.*"

Ko te 'ilo'i 'o te 'ū 'ahó

(Mātiu 16:2-3)

⁵⁴ Pea ne Ina lea foki ki te kakai 'o pehē, "Kā kotou sio leva he 'ao 'oku tu'u ake 'i te hihifó, 'oku kotou pehē leva, "E 'ua; pea 'oku hoko ia.

⁵⁵ Pea kā kotou vakai 'oku angi mei te tongá 'ia te matangi, 'oku kotou pehē leva, "E pupuha; pea 'oku hoko ia.

⁵⁶ 'Ia te kau māluahoi! 'Oku kotou vavanga koā ki te mata 'o te fanuá mo te langí, kae fefe'aki ai te kotou ta'evavanga ki te kuonga nei?"

Fakalelei mo tou filí

(Mātiu 5:25-26)

⁵⁷ "To, pea ko te ā 'oku kala kotou 'ilo'i ai pē te totonú 'iā kōtou peé?

⁵⁸ He ko 'eni 'oku lolotonga ō pē 'ia koe mo tou filí ki te fakamaaú, 'ē, ke ke feinga leva ke fakahaofi 'ou meia ia lolotonga te kulā fononga 'i te alá; na'a faifai pea toho 'ou ki te fakamaaú, pea 'avatu mei te fakamaaú ki te polisí, pea sī leva 'ou 'e te polisí ki te pilisoné.

⁵⁹ Tala'i atu, 'e kailoa ke 'alu atu mei ai kae'aua ke 'osi 'aupito tou ma'uá tono totongi."

13

Ko te fakatomalá

¹ Pea ne'e ōmai he 'ihi 'i te taimi ko iá, 'o notou fakahā kiā Sisū 'ia te kau Kāleli 'ihi, ne'e hu'i te notou totó 'e Pailato fakataha mo te notou 'ū feilaulá.

² Pea pehē ange 'e Ia kiā nātou, "Oku kotou mahalo koā ne'e angahala lahi ange 'ia te kau Kāleli ko iá 'i te kakai Kāleli kehé, ko te pehē te notou fakamamahi'í?

³ 'Okou tala'i atu, ne kailoa; kaikehe, 'e kotou tu'utāmaki pehē kotoa pē, 'o kāpau 'e kailoa kotou fakatomala.

* 12:50 12:50 Ma'ake 10:38 * 12:53 12:53 Maika 7:6

⁴ Pea ko te toko hongofulu mā valu ko ia ne'e ta'omia 'o mate 'i te holo te taua 'i Sailoamé, 'oku kotou mahalo koā ne'e lahi ange te notou ma'uá 'i te kakai kotoa pē ne'e nofo 'i Selusalemá?

⁵ 'Okou tala'i atu, ne kailoa; kaikehe, 'e kotou tu'utāmaki pehē kotoa pē, 'o kāpau 'e kailoa kotou fakatomala."

Ko te talanoa ki te fu'u fiki

⁶ Ne'e lea 'aki foki 'e Ia te talanoa fakatātā ko 'eni: "Takua ne'e 'i ai he toko taha ne'e 'i ai tana fu'u fiki kua tō 'i tana ngoue vainé; pea ha'u ia ko te kumi he fua 'i ai, kā ne hala ia.

⁷ Pea iange 'e ia ki te tauhi 'o te ngoue vainé, 'Vakai angé, ko te ta'u 'eni 'e tolu mo taku ha'u 'o kumi he fua 'i te fu'u fiki nei, mo te kailoa pē ma'u. Taa'i ia, mo te maumau kekelele.'

⁸ Kae tali ange 'e ia, 'o pehē, "Aliko, tuku pē mu'a 'i te ta'u nei foki, kae'aua leva ke au keli takai tonu tafitō mo fafanga'i.

⁹ Hei'ilo 'e faifa'i pea toe fua ia; pea kā kailoa, pea ke toki taa'i.' "

Ko te fakama'uli 'e Sisū he fafine 'i te Sāpaté

¹⁰ Pea 'i te Sāpate 'e taha ne'e fai ai Tana ako 'i te falelotú.

¹¹ Pea vakai, ne'e 'i ai he fafine kua hongofulu mā valu ta'u tana ma'ua he fa'ahikehe fakavaivai sino, pea kua pikoua ia, 'o kailoa toe lava ke tu'u totonu.

¹² Pea 'i te vakai atu 'e Sisū kiā iá, ne'e kalanga 'e Ia 'o pehē, "Fafine, kua vete ange 'ou mei tou vaivai'angá!"

¹³ Pea 'ai 'e Ia Tono ongo nimá kiā ia, pea kevakeva tonu leva ia, 'o fakamālō'ina 'ia te 'Atuá.

¹⁴ Ka ne'e 'ita 'aupito 'ia te pule 'o te falelotú, kote'uhí kua fai 'e Sisū Tana faito'ó 'i te Sāpaté, pea hanga 'e ia 'o lea ki te kakai, "'Oku 'i ai te 'aho 'e ono, 'oku ngafua ai ke kotou ngāue; ko ia ai kotou ōmai 'i te 'ū 'aho ko iá ke faito'o, 'o 'aua 'aupito 'i te 'aho Sāpaté.'"*

¹⁵ Kae tali ange 'e te 'Alikí kiā ia, 'o pehē, "'Ia te kau māluahoi! 'Oku kala koā kotou taki taha vete ange mei te fale monumanú 'i te 'aho Sāpaté tana pulu pē ko tana 'asi, 'o taki atu ke fakainu?"

¹⁶ Kā ko te fafine nei ko te hako totonu ia 'o 'Ēpalahame, pea kua no'otaki 'ona 'e Sētane, 'io 'o ta'u 'e hongofulu mā valu 'eni, pea ne kailoa koā ngafua ke vete ange tonu ha'isiá, neongo ko te 'aho Sāpate?"

¹⁷ Pea 'i Tana lea peheé, ne'e mā Tono 'ū fili kotoa pē. Kae toki fiafia 'ia te fu'u fakatahá kotoa pē 'i te 'ū me'a fungani ne'e fai 'e Iá.

Ko te pulapula'i mūsita

(Mātiu 13:31-32; Mā'ake 4:30-32)

¹⁸ Pea toki lea 'e Ia 'o pehē, "'Oku hangē nai ko te ā 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá? 'Io, 'e Au fakatahau nai 'Ona ki te ā?"

¹⁹ 'Oku tatau Ia mo he pulapula'i mūsita, ne'e to'o he tangata, 'o tō 'i tana ngoué; pea tupu ake ia, 'o hoko ko te fu'u 'akau; pea ne'e nofo 'i tonu 'ū va'á 'e te fanga manupuna 'o te 'ataá."

Ko te lēvani

(Mātiu 13:33)

²⁰ Pea toe iange 'e Ia, "Ko te ā nai he me'a 'e Au fakatahau ki ai 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá?"

* 13:14 13:14 'Eki 20:9-10; Teu 5:13-14

21 'Oku tatau Ia mo he lēvani, 'a ia ne'e to'o he fafine, 'o natu 'aki te fua māhoa'a 'e tolu, kae'aua leva ke tupu 'ia te māhoa'á kotoa."

Ko te matapā fāsi'i
(Mātiu 7:13-14, 21-23)

22 Pea fononga atu Ia ki te 'ū kolo lalahí, mo te 'ū kolo lilikí, 'o faiako 'i ai, ko Tana faka'a'au atu ki Selusalema.

23 Pea iange kiā Ia he taha, "Alikí, 'oku tokosi'i pē koā 'ia te kakai 'e fakama'ulí?"

Pea iange 'e Sisū kiā nātou,

24 "Kotou tōtōivi ke hū 'i te matapā fāsi'í. Hē 'Okou tala'i atu, 'oku 'i ai he tokolahi 'e notou feinga ke notou hū, ká 'e kailoa notou lava.

25 Kā toki tu'u te Tangata'alikí, 'o tāpuni'i te matapaá, pea kotou toki tutu'u 'i tu'a 'o tukituki 'i te matapaá, mo kotou pehē, "Alikí, ke Ke to'o kiā mātou.' Pea 'e toki tali atu 'e Ia, "Oku kala U 'ilo'i pē ko te kakai mei fea 'ia kōtou.'

26 'E toki fakamatala leva 'e kōtou, "Ē, ne'e motou fa'a kakai mo iinu fakataha mo Koe pea ne'e faiako 'ia Koe 'i te motou 'ū mala'é.

27 Kā 'e toki pehē atu 'e Ia, "Okou tala'i atu 'eni, 'oku kailoa 'aupito ke Au 'ilo'i pē ko te kakai mei fea 'ia kōtou; tu'u atu meia Au, 'ia kōtou kotoa pē 'oku fai angahalá.*

28 Ko te feitu'u ia 'e toki hoko ai 'ia te tangi mo te fengai'itaki 'o te nifó, 'o kā kotou sio kiā 'Ēpalahame, mo 'Aisake, mo Sēkope, mo te kau palōfita kotoa pē, 'oku notou 'i te Pule'anga 'o te 'Atuá, kā ko kōtou kua kapusi ki tua'ā.**

29 Pea 'e ōmai he kakai mei hahake, mo hihifo, mo te tokelaú, mo te tongá, pea 'e notou kainanga 'i te Pule'anga 'o te 'Atuá.

30 Pea vakai, 'oku 'i ai te 'ihi mulimuli 'e notou mu'amua, pea 'i ai te 'ihi mu'amua 'e notou mulimuli.**

Ko Sisū mo Hēlota
(Mātiu 23:37-39)

31 'I te taimi ko iá ne'e 'unu'unu mai he 'ihi 'o te kau Fālesí, 'o notou iange kiā Ia, "Ke hiki 'ia Koe mei heni, 'o fononga, hē 'oku loto 'ia Hēlota ke tāmata'i 'Ou."

32 Pea folafola ange 'e Ia kiā nātou, "Kotou ō 'o iange ki te fōkisi ko iá, 'Ko 'eni, ko te 'aho nei mo te 'āpongipongí 'e Au fai ai Taku kapusi tēvoló, mo faka'osi Taku faito'ó, pea toki 'osi ia ki tonu 'aho tolú.'

33 Kā 'e Au kei fononga pē 'i te 'aho nei, mo 'āpongipongí, mo te 'aho tonu hokó; kote'uhí 'e kailoa tāmata'i he palōfita ia kā 'i Selusalema pē.

34 'E Selusalema! Selusalema! 'Ia te kolo 'oku tāmata'i ai 'ia te kau palōfitá, mo tolomaka'i ai 'ia te kakai 'oku fekau'i atu ki aí! Kua tu'a fia 'eni Taku loto ke tākaki mai tau fānaú, hangē ko te tākaki 'e te matu'a moá tana fānganga 'a'aná ki tonu lalo kapakaú, ka ne'e kala loto kōtou ia ki aí! 35 Ko 'eni kua motuhi atu kiā kōtou te kotou falé. Pea 'Okou tala'i atu, 'e kailoa 'aupito kotou tē sio kiā Au, kae'aua leva ke kotou pehē, "Oku manū'ia Ia 'oku hā'ele mai 'i te huafa 'o te 'Alikí.'**

14

Ko te fakama'uli 'e Sisū he tangata mahaki'ina 'i te 'aho Sāpaté

* 13:27 13:27 Saame 6:8 * 13:28 13:28 Māt 8:11-12 * 13:28 13:28-29 Māt 22:13; 25:30 * 13:30 13:30 Māt 19:30; 20:16; Ma'ake 10:31 * 13:35 13:35 Saame 118:26; Sel 22:5

¹ Pea 'i te 'aho Sāpate 'e taha ne'e hū Ia ki te fale he taha 'o te hau'aliki Fālesí ke kai, pea ne'e 'i ai foki te hau'aliki ko iá, 'o notou lamasi 'Ona.

² Pea tā, ne'e nofo fehanganhangai mo Ia he tangata ne'e fefulafulasi tono va'é.

³ Pea folafola 'ia Sisū 'o iange ki te kau tufunga laó mo te kau Fālesí, “Oku ngafua koā ke faito'o 'i te 'aho Sāpaté, pe kailoa?”

⁴ Pea ne'e kailoa he taha 'e tali mai. Pea puke mai 'e Ia te tangatá, 'o fakama'uli, 'o toki tukuange.

⁵ Pea iange 'e Ia kiā nātou, “Ko ai 'iā kōtou, kāpau 'e tō tana 'así pe ko tana pulú he luo, 'e kailoa koā ina to'o leva ia mei ai 'i te 'aho Sāpaté?”*

⁶ Pea ne'e kailoa notou lava ke tali ange 'ia te me'a ko iá.

Ko te 'ulungāanga ke fai 'i te fakaafé

⁷ Pea lea 'aki 'e Ia he talanoa fakatātā kiā nātou ne'e notou 'i te kātōangá, ko Tana vakai atu 'oku notou fili 'i pē 'e nātou te 'ū nofo'anga mu'á; pea toki iange 'e Ia kiā nātou,

⁸ “Kā fakaafé 'i 'ou he taha ke ke ha'u ki tana kātōanga, 'a ua na'a ke nofo 'i te nofo'a mu'á; na'a kua tala te kātōangá ia ki te toko taha 'oku mā'olunga ange 'iā koe.*

⁹ Pea kā faifai angé pea hū mai te matāpule 'oku 'a'ana te kātōangá 'oku kulā fakatou 'i ai, pea toki pehē atu ia kiā koe, 'Tuku mai te nofo'anga ia ko 'ená ki te toko taha nei; pea toki hiki 'ia koe ki mulí kua ke mā.

¹⁰ Kae kāpau 'e fakaafé 'i atu 'ou, 'alu 'o nofo 'i te nofo'anga ki mulí; kote'uhi kā hū mai te matāpule 'oku 'a'ana te kātōangá, pea iatu 'e ia, 'Nga'ata, ma'uma'u ake ki mu'a, pea 'e toki faka'apa'apa 'i 'ou 'e nātou kotoa pē 'oku kotou kainangá.

¹¹ He ko ia 'oku hākeaki 'i 'oná 'e fakavaivai; pea ko ia 'oku fakavaivai 'i 'oná 'e hākeaki 'i.*

¹² Pea iange foki 'e Ia kiā ia ne'e 'a'ana te kātōangá, “Kā fai leva hau fu'u fakaafe pe ko he kātōanga kai, 'a ua na'a tala ia ki tou 'ū kaume'á, pē ki tou 'ū tokouá, pē ki tou kāingá, pē ki tou kaungá'api 'oku koloa'iná; na'a toe tala kātōanga atu kiā koe 'e nātou, pea fai ai he totongi kiā koe.

¹³ Kae kāpau 'e fai hau kātōanga, tala ia ki te kau masivá, mo te mamateá, mo te heké, mo te kuí,

¹⁴ 'e toki manū 'ia 'ia koe, hē 'oku kailoa he notou me'a ke totongi 'aki kiā koe, kā 'e toki totongi kiā koe 'i te toetu'u 'a te anga-tonú.”

Ko te kai kātōanga 'i te Pule'anga 'o te Atua

(Mātiu 22:1-10)

¹⁵ Pea ko te toko taha 'iā nātou ne'e notou kainangá, 'i tana fanongo leva ki te me'a ko iá, ne'e iange 'e ia kiā Sisū, “He manū 'ia ā kā ko ia 'e kai kātōanga 'i te Pule'anga 'o te 'Atua!”

¹⁶ Kae toki tali ange 'e Ia ki ai, “Takua ne'e 'i ai he tangata ne'e teu tana fu'u kātōanga kai, 'o tala 'i atu ki te tokolahí.

¹⁷ Pea 'i te hongosia te taimi 'o te kātōangá, ne ina fekau atu tana tamaio'alikí ke fanongonongo kiā nātou kua tala ki ai, 'Kotou ōmai ā, he kua 'osi tono teu.’

¹⁸ Ka ne'e fāitaha te notou talí, 'o notou fakafisi kotoa pē. Ko te 'uluakí, ne'e iange 'e ia ki te tamaio'alikí, “Ē, ko taku toki fakatau mai 'eni he ngoue'anga,

* 14:5 14:5 Māt 12:11 * 14:8 14:8-10 Pal 25:6-7 * 14:11 14:11 Māt 23:12; Luke 18:14

pea kua pau ke au 'alu ua ia 'o vakai; ke ke tala'i ange mu'a ke fakamolemole'i 'oku.'

¹⁹ Pea iange tonou uá, 'o pehē, "Ē, ko taku toki fakatau 'eni ta'akú taulua'i pulu 'e nima, pea ko ta'akú 'eni 'alu ke 'ahi'ahi'i nātou; ke ke iange mu'a ke fakamolemole'i 'oku.'

²⁰ Pea iange tonou tolú, 'o pehē, "Ē, ko taku toki ma'u 'eni to'okú mali, ko ia ai 'e kala u lava atu.'

²¹ Pea ha'u leva te tamaio'alikí, 'o tala'i ange te 'ū me'a ko iá ki tana 'alikí. Pea tuputāmaki ai te tangata'alikí, 'o iange ki tana tamaio'alikí, "Alu vave ki te 'ū ala lalahi mo te 'ū ala lilikí 'o te koló, 'o taki mai 'ia te kau masivá, mo te mamateá, mo te kuí, mo te heké.' ²² Faifai pea toki iange te tamaio'alikí, "Alikí, kua fai kotoa pē te 'ū me'a ne ke tu'utu'uni maí, kā 'oku kei 'ata'atā pē.'

²³ Pea me'a ange leva te 'alikí ki tana tamaio'alikí, "Alu ki te 'ū ala matu'á, mo te 'ū lalo 'akaú, pea 'aumai fakamālohi'i 'ia te kakaí, kehe pē ke fonu toku 'apí.

²⁴ Hē 'okou tala'i atu kiā kōtou, 'e kailoa 'aupito he taha 'i te kau tangata 'a ē ne'e fu'aki fakaafe'í 'e mama he me'a 'i taku kátoangá.' "

Ko te faingata'a 'o te kau ki te mulimuli kiā Sísuá

(Mātiu 10:37-38)

²⁵ Pea ne'e 'i ai he fu'u kakai tokolahi ne'e notou fononga fakataha mo Ia. Pea tafoki 'e Ia 'o lea kiā nātou, 'o pehē,

²⁶ "Kāpau 'e ha'u he taha kiā Au, kā 'oku kailoa fihí'a ki tana tamaí, mo tana fa'eé, mo tonou malí, mo tana fānaú, mo tonou 'ū tokouá, mo tonou 'ū tu'afāfiné, 'io, mo tana ma'uli 'a'aná foki, 'e kala fa'a hoko ia ko Taku ako.*

²⁷ Pea ko ia 'e kailoa fua tonou kolosí 'o mulimuli mai kiā Aú, 'e kailoa 'aupito hoko ia ko Taku ako.*

²⁸ He ko ai 'iā kōtou 'oku loto ke langa he fu'u taua, kae kailoa fu'aki nofo ifo 'o fatu tonou totongí, pe 'oku fe'unga tana pa'angá ke faka'osi 'aki?

²⁹ Na'a faifai angé, kua 'osi tana 'ai te tu'ungá, 'oku kailoa ina lava ke faka'osi, pea ko te kakai kotoa pē 'e notou sio ki ai 'e notou hanga 'o luma'i 'ona,

³⁰ 'i te notou pehē, 'Ko te siana nei ne'e kamata ia ke langa, kae kala ina lava'i tonou faka'osí!'

³¹ Pea ko te tu'i fea ia 'oku teuteu tana tau mo he tu'i 'e taha, 'oku kala ina nofo ifo 'o fifili, pe 'e lava 'e ia mo tana taha manó ke tau'i 'aki te 'aliki 'oku ha'u ke tau'i 'ona mo te ua manó?

³² Pea kāpau 'e kailoa, pea lolotonga 'oku kei mama'o te filí 'e fekau atu 'e ia he fakafofonga ke kole ange he fakalelei.

³³ Pehē foki, ko ia ko 'ē 'oku kailoa ina lava ke si'aki te 'ū me'a kotoa pē 'oku 'a'aná, 'e kailoa 'aupito lava ia ke hoko ko Taku ako.

Ko te māsimá

(Mātiu 5:13; Ma'ake 9:50)

³⁴ "Ē, ko te me'a 'aonga 'ia te māsimá; kae kāpau 'e mole mei te māsimá tonou koná, 'e fakakonakona 'aki ia 'ia te ā?

³⁵ 'Oku kala fe'unga ia ke laku ki te ngoué, pē ki te tu'unga vevé, kā ko tonou laku pē ki tua'ā. Ko ia 'oku ma'u talinga ke fanongo 'akí, ke ongo'i ia."

* **14:26** 14:26 Māt 10:37 * **14:27** 14:27 Māt 16:24; Ma'ake 8:34; Luke 9:23

15

*Ko te sipi ne'e molé**(Mātiu 18:12-14)*

¹ Pea ne'e kātou mai te kau tākaki tukuhau kotoa pē mo te kau angahalá ke fanongo kiā Ia.*

² Pea ne'e lāunga ai 'ia te kau Fālesí, mo te kau sikalaipé, 'o notou pehē, “Ko te Siana nei 'oku tali pē 'e Ia 'ia te kau angahalá, 'o kai fakataha mo nātou!”

³ Pea toki lea 'aki 'e Ia te talanoa fakatātā nei kiā nātou, 'o pehē:

⁴ “Ko ai he taha 'iā kōtou 'oku 'i ai tana fanga sipi 'e toko teau pea kua mole he notou taha, 'e kailoa koā tuku 'e ia te toko hivangofulu mā hivá 'i te toafá, kae 'alu 'o kumi te taha kua molé kae'aua ke 'ilo'i 'ona?”

⁵ Pea kā ma'u ia, 'e kala koā fiafia lahi ia, mo fua 'ona 'i tono uma 'o'oná?

⁶ Pea 'i tana a'u ki 'apí, 'e fakataha'i 'e ia tono 'ū kaume'á, mo tono kaungā'apí, mo iange kiā nātou, ‘Tou fakafiafia, he kua u ma'u mai taku sipi ne'e molé.’

⁷ Tala'i atu, 'e pehē pē he fiafia 'i loto hēvani 'i te fakatomala he fe'i angahala 'e toko taha, 'io, 'o hulu atu ia 'i te toko hivangofulu mā hiva faitotonu, 'a ē 'oku kailoa he notou me'a ke fakatomala aí.

Ko te pa'anga ne'e molé

⁸ “Pea ko ai he fafine, 'oku hongofulu tana pa'anga silivá, pea kā mole he fe'i pa'anga 'e taha, 'e kailoa koā tutu 'e ia he maama, mo tafi 'ia te falé, 'o kumi fakamātoato kae'aua ke 'ilo'i?”

⁹ Pea 'i tana 'ilo'i leva iá, 'e fakataha'i 'e ia tono 'ū kaume'á, mo te kaungā'apí, 'o iange, ‘Tou fakafiafia, he kua u 'ilo'i te fe'i pa'anga ne'e molé.’

¹⁰ ‘Okou tala'i atu kiā kōtou, 'e hoko he fiafia pehē 'i te ha'oha'onga 'o te kau 'āngelo 'a te 'Atuá 'i te fakatomala he fe'i angahala 'e toko taha.’”

Ko te foha ne molé

¹¹ Pea lea Ia 'o pehē, “Takua ne'e 'i ai he tangata mo tonono ongo foha 'e toko ua.

¹² Pea iange 'e te tehiná ki tana tamaí, “E tamaí, vahe'i mai mu'a toku 'inasi 'i te koloá.' Pea tufa leva 'e ia kiā nāua, 'io, mo te me'a kotoa pē ne'e tauhi 'aki si'ana ma'ulí.

¹³ Pea 'osi mei ai te 'ū 'aho si'i, ne'e tākaki leva 'e te tehiná tana me'a kotoa pē, 'o hiki atu ki te fanua mama'o; pea 'i te feitu'u ko iá ne'e toloveka 'aki 'e ia tana koloá 'aki tana ma'uli fakalusá.

¹⁴ Pea 'i te faifaí pea 'osi 'aupito tana me'á kotoa pē, pea kua hongé lahi 'ia te fanua ko iá, pea kua kamata ia ke fiakaia.

¹⁵ Pea 'alu ia 'o ngāue totongi ki te toko taha ko te tangata 'o te fanua ko iá; pea ne'e fekau'i 'ona ke 'alu ki tana ngoue'angá, 'o tauhi tana fanga puaká.

¹⁶ Pea ne'e faka'amu 'e ia ke kai mei te me'akai 'a te fanga puaká; he ne'e kailoa 'avange he taha hana me'a.

¹⁷ Pea faifaí pea maama tonono lotó, pea pehē 'e ia, “Oku toko fia te kau ngāue totongi ki taku tamaí kua lahi mo toe te notou maá, kā 'i hení 'okou mate 'i te fiakaia!

¹⁸ Ke au tu'u mu'a 'o 'alu ki taku tamaí; pea u pehē kiā ia, “E tamaí, kua u fai angahala ki te langí, kae tau tonu kiā koe.

¹⁹ 'Oku kala u kei taau ke lau ko tou foha; kā ke fai mu'a kiā kita 'o hangé pē ko he taha 'o tau kau ngāue totongi.” ’

*

²⁰ Pea tu'u ia 'o 'alu ki tana tamaí. Pea 'i tana kei mama'ó, ne'e sio kiā ia 'e tana tamaí, pea langa tonu fatú 'i te 'ofa, 'o ina lele atu, 'o tāupe 'i te u'a 'o te tamá, 'o 'uma lolomi kiā ia.

²¹ Pea lea ange leva te tamá, “E tamai, kua u fai angahala ki te langí, kae tau tonu kiā koe. 'Oku kala kei taau 'eni ia ke lau ko tou foha.’

²² Kae pehē ange te tamaí ia ki tana kau tamaio'alikí, “Aumai te pulupulu funganí, 'o 'ai kiā ia; pea 'ai mo te mama ki tonu nimá, mo te senitolo ki tonu va'é.

²³ Pea 'aumai ki heni te 'uhiki'i pulu sinó, 'o tāmāte'i, pea tou kai mo fakafiafia.

²⁴ Hē ko 'eni si'aku foha ne'e maté, pea kua toe ma'uli; ne'e molé, pea kua 'iloa.' Pea ne'e notou kamata fiafia.

²⁵ Kae lolotonga iá ne'e kei 'i 'uta tonu foha lahí. Pea 'i te foki mai ia, 'o ofi ki 'apí, ne'e ongo mai he tā nafa mo te me'e.

²⁶ Pea ui ange 'e ia he taha 'o te kau tamaio'alikí, 'o 'eke ange ki te 'uhinga 'o te 'ū me'a nei.

²⁷ Pea iange 'e ia, 'Kua ha'u tou tehiná, pea kua tāmāte'i 'e tau tamaí 'ia te 'uhiki'i pulu sinó, kote'uhí ko tana toe ma'u ma'uli mai 'oná’.

²⁸ Pea 'ita ai ia, 'o kailoa fia hū ki fale. Pea 'alu ki tu'a tana tamaí 'o fakakolekole kiā ia.

²⁹ Ka ne'e iange 'e ia, “Ē, ko te 'ū ta'u lahi mo taku ngāue kiā koe 'o hangē ko he pōpulá; 'io, ne 'anefea haku si'aki hau fekau 'e taha? Kae 'anefea hau tuku mai, 'io, he ki'i kosi ke au fakafiafia 'aki mo toku 'ū kaume'á?

³⁰ Kā 'i te ha'u leva tou foha ko 'ená, 'a ia kua ina kai 'o 'osi tau koloá, 'aki tana fafanga te kau fe'auakí, pea ke tāmāte'i leva ma'ana 'ia te 'uhiki'i pulu sinó’

³¹ Pea tali ange 'e ia ki ai, 'Nga'ata, ko te me'a kiā koé, 'oku ke 'iā au ma'u pē, pea ko taku me'á kotoa pē ko tau me'a.

³² Ka ne'e totonu pē foki ke tou fakafiafia mo nēkaneka, he ko si'au tehina 'eni ne'e maté, kua ma'uli; ne'e molé, kua toe ma'u.’ ”

16

Ko te tauhi koloa kākaá

¹ Pea lea foki 'e Ia ki te kau akó, 'o pehē, “Takua ne'e 'i ai he tangata koloa'ina, mo te matāpule ne'e tauhi tana koloá. Pea ne'e faka'ilo 'ia te tauhi koloá kiā ia, takua 'oku toloveka 'aki 'e ia tana koloá.

² Pea ui mai 'e ia 'ona, 'o iange ki ai, 'Ko te ā 'eni 'okou fanongo ki ai 'o kau kiā koé? Tuku mai te tohi 'o tau tauhi koloá, he tala'i'eaí 'e lava ke ke toe tauhi.’

³ Pea pehē 'e te tauhi koloá 'i tonu lotó, 'Ko te ā haku me'a 'e faí? He kua to'o meíā au 'ia te lakangá 'e taku 'alikí. 'Oku kailoa ke au mafai ke keli; pea 'okou mā ke ma'uli kolekole.

⁴ Ē, 'okou 'ilo'i pē te me'a 'e au fai, kote'uhí ke talitali 'oku he 'ihi ki te notou falé, 'o kā hifo 'oku mei te lakangá.’

⁵ Pea ui ange tāutaha 'e ia 'ia te kakai ne'e ma'ua ki tana 'alikí, 'o iange ki te 'uluakí, “Oku fia tou ma'ua ki taku 'alikí?”

⁶ Pea tali ange 'e ia, 'Ko te pōkete lolo 'e teau.' Pea iange 'e ia ki ai, 'Ko 'ena tau tohi, pea ke nofo leva 'o tohi'i ai ke nimangofulu pē.’

⁷ Pea tē 'eke ia ki te taha kehe, 'Mo koe foki, 'oku fia ta'aú ma'ua?’ Pea iange 'e ia, 'Ko te tangai uite 'e teau.' Pea iange leva 'e ia ki ai, 'Ko 'ena tau tohi, pea ke tohi'i ai ke valungofulu pē.’

⁸ Pea fakamālō'ina 'e tana 'aliki te tauhi koloa kākaá, kote'uhí ko te ngali poto tana faí. He ko te fānau 'o māmaní, 'i te fai mo te notou fa'ahingá, 'oku ngali poto ange te notou tō'ongá 'i te tō'onga 'a te fānau 'o te maamá.

⁹ Pea 'Okou pehē atu kiā kōtou: kotou ngāue 'aki te koloa kākaá ke tupu ai he kakai 'e ofa mai; kote'uhí 'o kā kotou mate, pea notou fia ma'u kōtou ki te 'ū tēniti ta'engatá.

¹⁰ Ko ia 'oku faitotonu 'i te me'a 'oku si'í, 'e faitotonu foki 'i te me'a 'oku lahi; pea ko ia 'oku kākā 'i te me'a si'isi'í, 'e kākā foki ia 'i te me'a 'oku lahi.

¹¹ 'Io, pea kāpau kua kailoa kotou faitotonu 'i te fai ki te koloa kākaá, ko ai leva ia 'e falala kiā kōtou 'o 'avatu 'ia te koloa mo'oní?

¹² Pea kāpau kua kala kotou faitotonu 'i te ngāue 'aki te koloa he taha kehé, ko ai ia 'e 'avatu te koloa 'a kōtōú?

¹³ 'Oku kala lava he tamaio'aliki ke 'aliki 'aki te 'aliki 'e toko ua, he 'e fihí 'a ia ki te taha, kae 'ofa'i te taha; pē 'e piki ia ki te taha, kae ta'etoka'i te taha. 'Oku kailoa kotou lava ke 'aliki 'aki 'ia te 'Atuá pea mo te koloá fakatou'osi.'*

Ko he toe 'ū fakahinohino 'a Sīsū

(Mātiu 11:12-13; 5:31-32; Ma'ake 10:11-12)

¹⁴ Pea ne'e fanongo ki te 'ū me'a ko iá 'e te kau Fālesí, 'a ia ko te fa'ahinga ne'e mānumanu ki te pa'angá; pea ne'e notou fingofingo kiā Ia.

¹⁵ Pea iange 'e Ia kiā nātou, "Ko kōtou ia 'oku kotou ngāue pē ke hā totonu ki te kakai; kā 'oku mea'i 'e te 'Atuá te kotou lotó. He ko te me'a 'oku fungani 'i te lau 'a te kakai ko te fakalialia pē ia 'i te vakai 'a te 'Atuá.

¹⁶ Ne'e 'i ai 'ia te Laó mo te kau palōfitá 'o 'a'u mai kiā Sione; talu mei ai mo te malanga 'aki 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá, pea 'oku feinga mālohi ki ai 'ia te kakai kotoa pē.*

¹⁷ Kā 'oku faingafua ange ke mole 'ia te langí mo māmani 'i te tō kelekele he fe'i kohi 'e taha 'o te Laó.*

¹⁸ Kā 'i ai he taha 'oku vete'i tonon malí, 'o mali mo he fafine kehe, 'oku fe'auaki ia; pea ko ia 'e mali mo te fafine kua si'aki 'e tonon malí, 'oku tonon fafine ia.*

Ko he tangata koloa'ina mo he tangata masiva

¹⁹ "Ne'e 'i ai he tangata koloa'ina, ne'e tui ma'u pē te kofu kulakula mo te lineni mahu'inga, pea kai kātōanga ia 'i te 'aho kotoa pē.

²⁰ Pea ne'e 'i ai mo he matu'a masiva, ko tonon hingoá ko Lāsalsi, ne'e fakatakoto atu ia fe'unga mo te hū'anga ki te fale 'o te matāpulé, ko te toko taha ne'e papala 'aupito. ²¹ Pea faka'amu 'e ia ke kai mai 'ia te 'ū momo ne'e ngangana mei te tēpile 'a te koloa'iná; kā ko te fanga kulí foki ne'e notou ōmai, 'o 'emo tonon papala.

²² Pea faifaí pea pekia 'ia te si'i masivá, pea fata ange 'ona 'e te kau 'āngeló ki te fatafata 'o 'Ēpalahamé. Ne'e pekia foki 'ia te matāpule koloa'iná, pea tanu.

²³ Pea 'i tana 'i Hētesí* ne'e ma'ua ia 'i te 'ū mamahí, pea sio atu ia, 'o 'ilo'i 'ia 'Ēpalahame 'oku nofo mama'o atu, pea mo Lāsalsi 'i tonon fatafatá.

²⁴ Pea kaila atu ia 'o pehē, "Ēpalahame ē, 'ofa mai mu'a 'iā au, mo ke fekau 'ia Lāsalsi ke unu tonon mu'a tuhú ki te vai, mo'o fakamokomoko toku 'aléló; he 'okou mamahi lahi 'i te afi nei!"

* **16:13** 16:13 Māt 6:24 * **16:16** 16:16 Māt 11:12-13 * **16:17** 16:17 Māt 5:18 * **16:18** 16:18 1 Kol 7:10-11 * **16:23** 16:23 Hētesí: ko te nofo'anga ia 'o te kakai kua maté.

²⁵ Kae tali ange 'e 'Ēpalahame, 'Si'aku foha, manatu 'i ne ke ma'u ta'au 'ū me'a lelei fuli pē 'i tau ma'uli; pehē foki ne ma'u 'e Lāsalsosi 'ia te 'ū kovī; kā ko 'eni, 'i te feitu'u nei, 'oku ma'u 'e ia 'ia te fiamālié, kā ko koe 'ia te mamahi.

²⁶ Pea 'āsili ai, he ko te vaha'a 'o mātou mo koé 'oku 'i ai he fu'u vanu lahi kua fokotu'u, kote'uhī kā 'i ai he 'ihī 'oku fia ō atu mei heni kiā kōtōu ke 'auna na'a notou lava, 'uma'ā he laka mai kiā mātou mei hena.'

²⁷ Pea tali mai 'e ia, 'Kāpau ko ia, pea ko taku kole kiā koé, 'e tamai, ke ke fekau'i mu'a 'ona ki te fale 'o taku tamaí,

²⁸ he 'oku 'i ai toku 'ū tokoua 'e toko nima; ke tala'i ange kiā nātou, ke 'auna na'a notou toe ha'u ki te feitu'u fakamamahi nei!

²⁹ Ka ne'e iange 'e 'Ēpalahame kiā ia, "Oku notou ma'u 'ia Mōsese mo te kau palōfitá; ke notou fakaongo kiā nātou.'

³⁰ Kae toe iange pē 'e ia, 'Kailoa, 'Ēpalahame, kae kāpau 'e 'alu ange he taha 'iā nātou kua pekiá, kua pau 'e notou fakatomala!'

³¹ Pea toki tali ange 'e ia, 'Kāpau 'e kala notou tokanga kiā Mōsese mo te kau palōfitá, 'e kailoa fakaloto'i nātou ia neongo 'e toetu'u he taha mei te pekiá.' "

17

Tui mo ngāuē

(Mātīu 18:6-7, 21-22; Ma'ake 9:42)

¹ Pea iange 'e Ia ki Tana kau akó, "'E kala lava ke ta'ofi 'ia te hoko mai 'o te 'ū tūkia'angá; kae pohoē te toko taha 'a ia 'e hoko mei ai!

² 'Ē, ne'e mei sai ange ke tau he fu'u maka 'i tonono kiá, 'o sī 'ona ki te tai, 'i tana ma'uli ke fakatūkia'i he fe'i toko taha 'iā nātou nei 'oku lilikí.

³ Kotou lamasi 'ia kōtōu. Kāpau 'e faihala te tou tokouá, valoki'i 'ona; pea kāpau 'e fakatomala ia, fakamolemole'i 'ona.*

⁴ Pea neongo 'e tu'a fitu 'i te 'aho tana faihala kiā koé, kae tu'a fitu tana tafoki kiā koe, 'o pehē, "'Ē, 'okou fakatomala,' kā pehē, 'e ke fakamolemole'i 'ona."

⁵ Pea iange 'e te kau 'apōsetoló ki te 'Alíkí, "'Ke ke fakalahi te motou tui."

⁶ Pea folafola ange 'e te 'Alíkí, "'Ka ne 'i ai he kotou tui 'o tatau mo te fe'i pulapula'i mūsítá tonono lahi, pea kā kotou kamata lea ki te fu'u fiki nei, 'Fei mo mata'aki koe, pea hiki 'o tu'u 'i tai,' kua ina fai leva ia 'o hangē ko te kotou leá.

Ko te fatongia 'o te sevāniti

⁷ "Pea tou lau ko te toko taha 'iā kōtōu 'oku 'i ai tana tamaio'alíkí 'oku ngoue, pe tauhi monumanu; pea 'i te faifaí pea ha'u ia mei te ngoué, 'e ke pehē koā kiā ia, 'Ha'u ai leva, 'o nofo ifo ke tā kai?"

⁸ "E kailoa koā ko tau leá 'e pehē, "'Ke ke teuteu'i mai mu'a taku me'akaí, pea nono'o tou kofú 'o tauhi kiā au, kae'aua ke 'osi taku kaí mo taku inú; pea 'i te 'osi ko iá, pea toki kai mo inu 'ia koe?"

⁹ Ko te me'a koā ia ke fakamālō'ina 'i tonono fai 'e tau tamaio'alíkí 'ia te 'ū me'a ne ina tu'utu'uni?*

¹⁰ Pehē foki mo kōtōu, neongo kua kotou fai kotoa pē 'ia te 'ū me'a ne tu'utu'uni atú, kae kotou pehē pē, "'Ko te kau tamaio'alíkí ta'e'aonga ai pē 'ia mātou, kua motou fai pē 'ia te me'a ne'e totonu ke motou fai.' "

Ko te kau kilia 'e toko hongofulú

* 17:3 17:3 Māt 18:15 * 17:9 17:9 'Oku tñaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihī 'ia te pehē: 'Okou pehē 'oku kailoa.

11 Pea 'i Tana 'alu atu ki Selusalemá, ne'e fononga atu Ia 'i Samēlia mo Kāleli.

12 Pea 'i Tana a'u ki he ki'i kolo 'e taha, ne'e fakafetaulaki mai kiā Ia he kau tangata 'e toko hongofulu ne'e kilia, 'o notou tutu'u mei te mama'ó.

13 Pea kalakalanga 'e te kau tangatá, 'o notou pehē, "Aliko Sīsū, 'alo'ofa mai mu'a kiā mātou!"

14 Pea 'i Tana vakai ki aí ne'e pehē ange 'e Ia, "Kotou ō pē, 'o fakahā 'ia kōtou ki te kau taula'aliki." Pea 'i te notou kei ō atú, ne'e fakama'a[†] 'ia nātou.*

15 Pea ko te toko taha 'iā nātou, 'i tana vakai leva kua ina ma'ulí, ne'e foki mai ia, 'o kalanga le'o lahi 'i tana fakamālō ki te 'Atuá;

16 'o fo'oifo 'i te va'e 'o Sīsū, 'o fakafeta'i kiā Ia. Pea ko te toko taha ko iá ko te Samēlia.

17 Pea tali 'e Sīsū, 'o iange, "Ne kailoa koā ko te toko hongofulu ne'e fakama'á? Pea ko fea leva te toko hivá ia?"

18 Kua kailoa 'iloa mai ai he notou taha ke fai he fakafeta'i ki te 'Atuá, kā ko te si'i muli pē ko 'eni!"

19 Pea iange 'e Ia ki te tangatá, "Tu'u ake, pea 'alu ā; kua fakama'uli 'ou 'e tau tuí."

*Ko te Pule'anga 'o te 'Atuá
(Mātiu 24:23-28, 37-41)*

20 Pea 'i tono fehu'i kiā Ia 'e te kau Fālesí, pē 'e hoko fakafea mai 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá, pea tali 'e Ia kiā nātou, 'o pehē, "Ko te hoko mai 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá 'e kailoa ala 'ilo'i ia,

21 'uma'ā he fa'a pehē he 'ihi, "Ē, ko 'eni ia;' pe, 'Ko 'ena;' he vakai, ko te Pule'anga 'o te 'Atuá 'oku 'iā kōtou ia."[‡]

22 Pea iange 'e Ia ki te kau akó, "Tokaange he taimi 'e kotou faka'amu ai ke toe mamata ki te taha 'o te 'ū 'aho 'o te Fanautama te Tangatá, kā 'e kailoa kotou mamata ki ai.

23 Pea 'e iatu 'e te 'ihi kiā kōtou, "Ē, ko 'eni ia;' pe, "Ē, ko 'ena ia.' 'Aua 'e kotou afe atu, pe mulimuli ki ai.

24 He 'oku hangē ko te tapa mai te 'uhilá mei te 'āfaki 'e taha 'o te langí, 'o hulu'i 'o a'u ki te 'āfaki 'e tahá, 'e pehē pē foki 'ia te Fanautama te Tangatá 'o kā hoko mai Tono 'ahó.

25 Kā kua pau ke fu'aki lahi tono fakamamahi'í, mo tono si'aki 'Ona 'e te to'utangata nei.

26 Pea hangē ko ia ne'e fai 'i te kuonga 'o Noá, 'e pehē foki 'i te kuonga 'o te Fanautama te Tangatá.*

27 Ne'e notou kakai, ne'e notou iinu, ne'e notou ma'u 'unoho, ne'e notou foaki ke mali, 'o a'u ki te 'aho ko ia ne'e hū ai 'ia Noa ki te 'a'aké, mo te hoko mai 'ia te lōmakí, 'o faka'auha 'ia nātou kotoa pē.*

28 'E tatau foki mo ia ne'e hoko 'i te kuonga 'o Loté: ne'e notou kakai, ne'e notou iinu, ne'e notou fakatau mai, ne'e notou fakatau atu, ne'e notou tō ta'u, ne'e notou langa fale,*

29 kā 'i te 'aho ko ia ne'e hū atu ai 'ia Lote mei Sōtomá, ne'e faka'ua ifo 'ia te afi mo te maka vela mei langí, 'o faka'auha 'ia nātou fuli pē.

30 'E tatau tofu pē mo ia 'ia te 'aho 'e fakahaa'i mai ai 'ia te Fanautama te Tangatá.

† 17:14 17:14 fakama'a: vakai ki te 5:12. * 17:14 17:14 Lev 14:1-32 ‡ 17:21 17:21 'oku 'iā kōtou ia, ko ia pe 'oku 'i te kotou lotó. * 17:26 17:26 Sēn 6:5-8 * 17:27 17:27 Sēn 7:6-24 * 17:28 17:28-29 Sēn 18:20–19:25

³¹ 'I te 'aho ko iá, kā 'i ai he taha 'oku 'i te tu'a falé, kae 'i loto fale tana nga'ota'otá, ke 'aua na'a 'alu ifo ke 'ave ia: pehē foki; ko ia 'oku 'i te ngoué, ke 'aua na'a tafoki ke 'aumai 'ia te 'ū me'a kua tuku 'i 'api.*

³² Manatu 'i te hoa 'o Loté.*

³³ Kā 'i ai he taha 'e feinga ke fakahaofi tana ma'ulí, 'e mole ia; kā ko ia kua tuku tana ma'ulí ke molé, 'e ma'u mai ia.*

³⁴ Tala'i atu, ko te pō ko iá 'e 'i ai he ongo tangata 'i te moe'anga pē taha; 'e 'ave te taha, kae tuku te taha.

³⁵ 'E fakataha he ongo fafine 'o momosi; 'e 'ave te taha kae tuku te taha.

³⁶ ['E 'i ai he ongo tangata 'e toko ua 'e nā 'i te ngoué; 'e 'ave te taha kae tuku te taha.]"§

³⁷ Pea notou tali ange, 'o pehē ki Ai, "I fea, 'Alikí?"

Pea iange Ia kiā nātou, "Ko te feitu'u 'oku 'i ai te 'anga'angá, 'e fakataha foki ki ai 'ia te fanga 'ikalé.*"

18

Ko te uitoú mo te fakamaau

¹ Pea lea 'aki 'e Ia he talanoa fakatātā kiā nātou ke fakahaa'i, ko tono tonú ke notou lotu ma'u pē, 'o 'aua na'a fiu. Pea iange 'e Ia,

² "Ne'e 'i ai he fakamaau 'i te kolo 'e taha, 'a ia ne'e kailoa ina 'apasía ki te 'Atuá, pe toka'i he tangata.

³ Pea ne'e 'i ai he fafine uitoú 'i te kolo ko iá, ne'e fa'a ha'u kiā ia 'o pehē, 'Ke ke fai fakamaau ma'aku mo fakahaofi 'oku mei toku filí. ⁴ Pea kua fualoa mo te kailoa pē ha'aná tali. Kae toki fakakaukau 'e ia, 'o pehē, 'Neongo pē 'oku kailoa ke au 'a'apa ki te 'Atuá, mo kailoa ke au toka'i he tangata,

⁵ kā kote'uhí ko te fakafiu mai 'ia te uitoú nei, 'e au taukapo'i leva 'ona, na'a tautu'u mai ia 'o ta'engata, pea u kina 'iā ia.' "

⁶ Pea folafola ange te 'Alikí, "Fanongo ā ki te lea 'a te fakamaau kākāá.

⁷ Pea 'e kailoa koā fai 'e te 'Atuá 'ia te fakamaau ma'a Tono kakai filí, 'a ia 'oku notou tangi kiā Ia 'i te 'aho mo te pō, neongo Tana fakatuatuaí kiā nātou?"

⁸ Tala'i atu, 'e fai pē he fakamaau ma'a nātou, pea 'e vave. Kae kā hoko mai 'ia te Fanautama te Tangatá, 'e kei ma'u koā 'e Ia he tui pehē 'i māmani?"

Ko te Fālesí mo te tangata tānaki tukuhau

⁹ Pea ne'e lea 'aki 'e Ia 'ia te talanoa fakatātā nei ke tau ki te 'ihi ne'e notou 'afungi 'oku notou mā'oni'oni, mo notou sio lalo ki tono toe 'o te kakai:

¹⁰ "Ne'e ō ake he ongo tangata ki te Tempalé ke fai te nā lotu; ko te Fālesí te taha pea ko te taha ko te tangata tānaki tukuhau.

¹¹ Ko te Fālesí ne'e tu'u taha atu ia, 'o lotu,* 'o pehē, "E 'Atua, 'okou fakafeta'i atu, 'oku kala u hangē ko tono toe 'o te kakai, 'ia te kau fakamālohí, mo te kau kākāá, mo te kau fe'auakí, kae'uma'ā haku hangē ko te tangata tānaki tukuhau ko 'ení.

¹² 'Okou 'aukai tu'a ua 'i te uike, 'okou 'avatu tono vahe hongofulu 'o te me'a kotoa pē 'okou ma'ú.'

* **17:31** 17:31 Māt 24:17-18; Ma'ake 13:15-16 * **17:32** 17:32 Sēn 19:26 * **17:33** 17:33 Māt 10:39; 16:25; Ma'ake 8:35; Luke 9:24; Sione 12:25 § **17:36** 17:36 'Oku kailoa 'asi 'ia te veesi nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi (vakai kiā Māt 24:40). * **17:37** 17:37 Māt 24:28 * **18:11** 18:11 tu'u taha atu ia, 'o lotu: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, tu'u ake 'o lotu pē kiā ia.

¹³ Kā ko te si'i tangata tānaki tukuhaú ne'e tu'u pē ia mei te feitu'u mama'o atu, pea na'a mo tonono matá ne kailoa fa'a hanga ake ki te langí; kae si' fatafata pē ia, mo pehē, "E 'Atua, ke ke fakamolemole'i mu'a 'oku, 'ia au ko te angahala."

¹⁴ Tala'i atu, ne'e 'alu atu 'ia te toko taha ko iá ki tonono 'apí, kua ne ma'u he tonuhia ne'e lahi ange 'i te tonuhia 'a te tangata 'e tahá. He ko ia 'oku hākeaki'i 'oná, 'e fakavaivai'i; pea ko ia 'oku fakavaivai'i 'oná, 'e hākeaki'i."*

Ko te tāpuaki'i 'e Sīsū he fānau liliki

(Mātiu 19:13-15; Ma'ake 10:13-16)

¹⁵ Pea ne'e 'aumai 'e te kakai kiā Ia te notou fānau liliki, kote'uhí ke ala 'e Ia kiā nātou. Kā 'i te sio ki ai 'ia te kau akó ne'e notou lolomi 'ia te kakai.

¹⁶ Ka ne'e ui ange 'e Sīsū ke notou ōmai, 'o Ina iange, "Tukuange pē te tamaliki ke notou ha'u kiā Au, pea 'aua 'e ta'ofi nātou. Hē 'oku ma'a te fa'ahinga ko iá 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá."

¹⁷ 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, ko ia 'e kailoa ina tali 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá 'o hangē ko he tamasi'i, 'e kailoa 'aupito hū ia ki ai."

Ko te tangata koloa'iná

(Mātiu 19:16-30; Ma'ake 10:17-31)

¹⁸ Pea toki fehu'i kiā Ia he toko taha, 'a ia ko te pule, 'o pehē, "Tangata'aliki lelei, ko te ā 'e au fai kae au ma'u 'ia te ma'uli ta'engatá?"

¹⁹ Pea iange 'e Sīsū kiā ia, "Ko te ā kua ke ui ai 'Okou ko te lelei? 'Okou kailoa he taha 'oku lelei, ngata pē 'i te 'Atuá toko taha."

²⁰ 'Okou ke 'ilo'i pē 'ia te 'ū fekau: "Aua na'a ke fe'auaki, 'aua na'a ke fakapō, 'aua na'a ke kaiha'a, 'aua na'a ke fakamo'oni lohí, faka'apa'apa ki tau tamaí mo tau fa'éé."*

²¹ Pea tali ange 'e ia, "Ko te 'ū fekau fuli pē ko iá kua u tauhi ki ai talu taku kei tamasi'i."

²² Pea 'i te fanongo 'e Sīsū ki ai, ne'e iange leva 'e Ia, "'Okou kei toe he me'a 'e taha ke ke fai: fakatau atu te me'a kotoa pē 'oku ke ma'ú, pea tufa tonono pa'angá ki te masivá, pea 'e 'i ai he fu'u koloa 'e fa'olaki ma'au 'i hēvani; pea ke ha'u leva, 'o mulimuli 'iā Au."

²³ Pea 'i tana fanongo ki te lea ko iá, ne'e mamahi lahi ia, he ne'e koloa'ina 'aupito ia.

²⁴ Pea 'i te sio 'e Sīsū ki tana mata mamahí, ne'e pehē ange 'e Ia, "'E faingata'a 'aupito kiā nātou 'oku koloa'iná ke hū ki te Pule'anga 'o te 'Atuá."

²⁵ He 'oku faingafua ange ke ulu he kāmeli 'i te ava'i hui tuitui, 'i te hū he koloa'ina ki te Pule'anga 'o te 'Atuá."

²⁶ Pea ko nātou ne'e fanongo ki ai ne'e notou pehē, "Pea ko ai ia 'e ala ma'uli?"

²⁷ Pea pehē ange 'e Ia, "Ko te 'ū me'a 'oku kailoa malava 'e te tangatá, 'oku malava pē ia 'e te 'Atuá."

²⁸ Pea iange 'e Pita, "Vakai, ko mātou 'eni ia kua motou si'aki te 'ū me'a tonu 'a mātoú, 'o motou mulimuli kiā Koe!"

²⁹ Pea iange 'e Ia kiā nātou, "'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'oku kailoa he taha kua si'aki he fale, pe mali, pe 'ū tokoua, pe mātu'a, pe fānau, kote'uhí ko te Pule'anga 'o te 'Atuá,"

³⁰ kā 'e toe ma'u mai 'e ia 'o lōlahi 'i te nofo ko 'ení, pea 'i te maama kaha'ú ko te ma'uli ta'engata."

* **18:14** 18:14 Māt 23:12; Luke 14:11 * **18:20** 18:20 'Eki 20:12-16; Teu 5:16-20

*Ko te toe fakahaa'i 'e Sīsū Tana teu pekiá**(Mātiū 20:17-19; Ma'ake 10:32-34)*

³¹ Pea 'ave 'e Ia 'ia te kau hongofulu mā uá, 'o iange kiā nātou, “Ko 'eni, 'oku tou ō ake ki Selusalema, pea 'e fai 'i ai 'ia te 'ū me'a kotoa pē ne'e tohi 'e te kau palōfitá kau ki te Fanautama te Tangatá.

³² He 'e tuku atu 'Ona ki te kau Senitailé, pea 'e notou manuki'i 'Ona, mo notou pā'usi'i mo 'anuhia;

³³ pea 'e notou haha 'Ona, mo tāmata'i, pea 'i tonu 'aho tolú, 'e toetu'u Ia.”

³⁴ Ka ne'e kailoa 'aupito teitei mahino kiā nātou he me'a 'e taha 'o te 'ū lea ko iá; pea ne'e puli 'ia te 'ū lea ko 'ení me'iā nātou, 'o notou ta'emahino'i ai pē 'ia te 'ū me'a ne Ina lea 'akí.

*Ko te fakama'uli 'e Sīsū he tangata kui**(Mātiū 20:29-34; Ma'ake 10:46-52)*

³⁵ Pea 'i Tana ofi atu ki Selikoó, ne'e nofo mei te va'ealá he matu'a kui, 'o fai tana kolekole.

³⁶ Pea 'i tana fanongo ki te 'alu ange te fu'u kakaí, ne'e fehu'i ange 'e ia pe ko te ā tonu 'uhingá.

³⁷ Pea notou iange, “Ko Sīsū ko 'ē mei Nāsaletí 'oku me'a mai heni.”

³⁸ Pea toki kalanga ia, 'o pehē, “Sīsū ē! Hako 'o Tēvitá, 'alo'ofa mai mu'a kiā au!”

³⁹ Pea ko nātou ne'e mu'amú'á ne'e notou kamata ta'ofi ia ke longo. Ka ko te sianá, ne'e fakautuutu pē ta'aná kalanga, “Hako 'o Tēvitá ē, 'alo'ofa mai mu'a kiā au!”

⁴⁰ Pea tu'u ai 'ia Sīsū, 'o fekau ke taki mai 'ia te sianá. Pea 'i tana ofi maí, ne'e fehu'i ange 'e Ia,

⁴¹ “Ko te ā te me'a 'oku ke holi ke Au fai ma'au’?”

Pea iange 'e ia, “Alikí, ke au 'ala mu'a!”

⁴² Pea folafola 'e Sīsū kiā ia, “Ke 'ala 'ia koe; kua fakama'uli 'ou 'e tau tuí!”

⁴³ Pea 'ala leva ia, 'o mulimuli kiā Sīsū, mo fakamālō'ina 'ia te 'Atuá. Pea ko te kakai kotoa pē ne'e notou sio ki aí, ne'e notou fakamālō lahi ki te 'Atuá.

19*Ko Sākeasi*

¹ Pea ne'e ha'u 'ia Sīsū ki Selikō, 'o 'alu atu 'i te loto koló.

² Pea vakai, ne 'i ai he tangata ne'e hingoa ko Sākeasi; pea ko te pule ia 'o te kau tānaki tukuhaú, pea ne'e koloa'ina ia.

³ Pea ne'e feinga 'e ia ke mamata kiā Sīsū, pē ko ai nai Ia; kā ne kala ina lava kote'uhí ko te fu'u kakaí, he ne'e pukupuku ia.

⁴ Pea lele mu'amú'a ia, 'o kake he fu'u sukamino, kote'uhí ke mamata kiā Sīsū; he ne'e hu'u Tana fonongá ki te feitu'u ko iá.

⁵ Pea 'i te a'u 'ia Sīsū ki te feitu'u ko iá, ne me'a ake 'e Ia, 'o iange kiā ia, “'E Sākeasi, fai vave, pea 'alu ifo; he kua pau ke Au 'apitanga 'i tou falé 'i te 'aho nei.”

⁶ Pea fakavave ia, 'o 'alu ifo, 'o talitali fiafia 'Ona.

⁷ Pea lāunga 'ia te kakai kotoa pē 'i te notou sisio ki aí, 'o notou pehē, “'E, kua 'alu te Siana nei ke nā kai mo he siana anghala.”

⁸ Pea tu'u ai 'ia Sākeasi, 'o iange ki te 'Alikí, “Alikí, ko 'eni 'e au 'avatu tonu vaeua 'o taku nga'ota'otá ki te masivá; pea kápau kua u ma'u he me'a 'i tonu lohiaki'i he taha, 'e au toe totongi ange 'o liunga fā.”

⁹ Pea iange 'e Sīsū kiā ia, “Ko te 'aho nei kua hoko mai 'ia te fakama'ulí ki te fale nei, kae'uma'ā ko te hako foki 'eni 'o 'Ēpalahame.

¹⁰ He ne'e ha'u 'ia te Fanautama te Tangatá ke kumi mo fakama'uli 'ia nātou kua molé.”*

*Ko te talanoa ki te kau ngāue 'e toko hongofulú
(Mātiu 25:14-30)*

¹¹ Pea 'i te notou fanongo ki te me'a ko iá, ne toe fokotu'u atu 'e Ia mo he talanoa fakatātā; ko tono 'uhingá, he kua ofi Ia ki Selusalema, pea 'oku 'amanaki te kakai, 'oku vave 'aupito tonon fakahaa'i mai 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá.

¹² Ko ia ai, ne'e lea 'e Ia 'o pehē, “Takua ne'e 'i ai he tangata, ko te fe'i 'aliki, ne ia 'alu ki te fanua mama'o ke ma'u mo'ona he pule'anga, pea toki foki mai.

¹³ Pea ui 'e ia he toko hongofulu 'o tana kau tamaio'aliki, 'o tuku kiā nātou he mina pa'anga 'e hongofulu,* 'o iange kiā nātou, 'Fai fakatau 'aki ia 'i te lolotonga taku mama'ó.

¹⁴ Kā ko te kakai 'o tonon fanuá ne'e notou fihí'a kiā ia, 'o notou fekau atu he kau fakafongka ke fakahaa'i, “Oku kala motou loto ke ke fakanofa te siana nei ke tu'i kiā mātou.’

¹⁵ Pea faifaí pea foki mai ia, kua 'o'ona 'ia te pule'angá; pea fekau 'e ia ke ui mai te tu'unga tamaio'aliki ko iá, 'ā ē ne'e tuku ki ai 'ia te pa'angá, kote'uhí ke mea'i 'e ia pe kua fefe'aki te notou fakatau.

¹⁶ Pea tu'u mai 'ia te 'uluakí, 'o iange, “Alikí, ko tau miná kua toe ma'u mai 'e ia mo he mina kehe 'e hongofulu.’

¹⁷ Pea me'a mai 'e ia, “Oí seuke! Mālō, si'i tamaio'aliki lelei! Pea ko te me'a 'i tau anga-tonu 'i te ki'i me'a si'isi'i peheé, 'e ke nofo koe ko te pule ki te kolo 'e hongofulu.’

¹⁸ Pea ha'u mo tonon uá, 'o iange 'e ia, “Alikí, ko tau miná kua toe fakatupu mai mo he mina kehe 'e nima.’

¹⁹ Pea ki te toko taha ko iá foki ne'e me'a mai 'e ia, ‘Mo koe, foki, 'e ke hoko ko te pule ki te kolo 'e nima.’

²⁰ Pea ha'u mo te toko taha, 'o iange, “Alikí, ko 'ena tau miná, 'a ia kua u tauhi 'o kofu 'aki he holoholo;

²¹ he ne au manahē kiā koe, kote'uhí ko te tangata faingata'a 'ia koe. He ko tou angá ke 'eke 'ia te me'a ne'e kala ke 'avangé, pea ke utu te me'a ne kala ke toó.’

²² Pea pehē mai 'e ia, “Ia te tamaio'aliki pau'u! 'E au fakamāu'i 'ou mei tau lea 'a'áú. Ne ke 'ilo'i koā ko te tangata faingata'a 'ia au, 'okou 'eke te me'a ne'e kala u 'avangé, mo utu te me'a ne kala u toó?

²³ Pea ko te ā ne'e kala ke tuku ai taku pa'angá ki te pangikeé, pehē kua u ma'u mai ia mo tonon tupú foki 'i taku ha'u nei?'

²⁴ Pea me'a 'e ia kiā nātou ne'e tutu'u 'i aí, 'Kotou to'o te miná meiā ia, 'o 'ave kiā ia 'oku ma'u te hongofulú.’

²⁵ (Pea notou iange kiā ia, “Alikí, kā 'oku hongofulu ta'aná mina.)

* **19:10** 19:10 Māt 18:11 * **19:13** 19:13 Ko te mina 'e taha 'oku tatau ia mo te tēnali 'e teau. Ko te tēnali 'e taha ko te totongi ia 'o te ngāue 'aho 'e taha, ko ia ko te mina 'e tahá 'oku tatau ia mo te totongi ngāue 'aho 'e teau. Ko te mina leva 'e hongofulú ko te totongi ngāue ia 'a te toko taha 'i te ta'u 'e tolu.

²⁶ 'Tala'i atu, ko ia kotoa pē 'oku ma'ú, 'e 'avange ki ai mo he me'a; kā ko ia 'oku kailoa ma'ú, na'a mo te me'a 'oku ma'u 'e iá 'e to'o meiā ia.*

²⁷ Kā ko toku 'ū fili kotoa pē ne kailoa notou loto ke au pule kiā nātoú, taki mai ki heni, pea tāmāte'i 'i toku 'aó! ”

Ko te a'u 'ia Sīsū ki Selusalemá

(Mātiu 21:1-11; Ma'ake 11:1-11; Sione 12:12-19)

²⁸ Pea kua 'osi Tana 'ū lea ko iá, pea mu'amua 'a Ia 'iā notou, ko Tana 'alu ake ki Selusalema.

²⁹ Pea 'i te ofi mai Ia ki Petefesi mo Pētani, ki te ma'unga 'oku ui ko 'Ölivé, ne Ina fekau atu he toko ua 'o Tana kau akó,

³⁰ 'o iange, “Kulā ō ki te ki'i kolo 'oku hanga maí; pea 'i te kulā a'u atú, 'e kulā 'ilo'i he ki'i 'asi 'oku nono'o 'i ai, 'a ia kua he'iki ai heka ai he taha; pea kulā vete ia, 'o taki mai.

³¹ Pea kā 'i ai he taha 'e fehu'i atu, 'Ko te ā 'oku kulā vete ai?' pea kulā iange 'o pehē, “Oku fia ma'u 'ona 'e te 'Alikí.”

³² Pea ō atu te ongo me'á, 'o nā 'ilo'i pē 'o hangē ko Tana me'a kiā nāuá.

³³ Pea 'i te lolotonga te nā vete 'ia te ki'i 'asi, mo te lea mai 'ia te kakai ne'e 'o nātou iá, “Ko te ā 'oku kulā vete ai te ki'i 'asi?”

³⁴ Pea nā iange, “Oku fia ma'u ia 'e te 'Alikí.”

³⁵ Pea nā taki ia kiā Sīsū: pea notou 'ai te notou pulupulú ki te 'asi, 'o fakaheka ki ai 'ia Sīsū.

³⁶ Pea 'i Tana kamata me'a atú, ne'e notou falikiliki te alá 'aki te notou 'ū pulupulú.

³⁷ Pea 'i Tana ofi atu, 'o kamata 'alu ifo 'i te ma'unga ko 'Ölivé, ne'e pā mavava 'ia te fu'u fakataha kátoa 'o te kau akó, 'o notou fakamālō fiafia mo le'o lahi ki te 'Atuá, kote'uhí ko te 'ū ngāue mamafa kua notou mamata ki aí.

³⁸ Ne'e notou pehē,
“Oku manū'ia 'ia te Tu'i
'oku hā'ele mai 'i te huafa 'o te 'Alikí!
Ke 'i ai he melino 'i Langi,

mo he kolōlia 'i Langi Taupotu!”*

³⁹ Pea ko te 'ihi 'o te kau Fālesi ne'e 'i te kakai, ne'e notou pehē ange kiā Ia, “Tangata'aliki, fekau Tau kau akó ke notou lolongo!”

⁴⁰ Ka ne'e tali ange 'e Ia 'o pehē, “Tala'i atu, kāpau 'e notou fakalongolongo 'e nātou, 'e kaikaila 'ia te 'ū fe'i maká!”

⁴¹ Pea 'i Tana ofi atu, 'o hā mai 'ia te koló, ne'e tangi mamahi Ia,

⁴² mo pehē, “Ē, pehē ange mai ne ke lave'i, 'io, 'e koe, 'i tou 'aho nei, 'ia te 'ū me'a 'oku kau ki tau fiamālié! Kā kua fufuu'i 'eni ia meīā koe.

⁴³ 'E hoko mai he 'aho 'e 'ākolo'i ai 'ou 'e tou 'ū filí, pea 'e notou kāpui 'ou, mo tāpuni'i 'ou meī te 'āfaki kotoa pē,

⁴⁴ pea 'e notou laiki 'ou mo tau fānaú foki. Pea 'e kailoa notou tuku hau fe'i maka 'o ta'eholoki; kote'uhí ne'e kailoa ke lave'i te taimi 'o tou 'a'ahí!”

Ko Sīsū 'i te Temipalé

(Mātiu 21:12-17; Ma'ake 11:15-19; Sione 2:13-22)

⁴⁵ Pea hū Ia ki te Temipalé, 'o kamata tono tuli 'ia nātou ne'e notou fai fakatau 'i aí;

⁴⁶ 'o iange 'e Ia, “Kua tohi, 'Ko Toku falé ko te falelotu;’ kā kua kotou ngaahi ia ko te 'ana 'o he kau kaiha'a.”*

* 19:26 19:26 Māt 13:12; Ma'ake 4:25; Luke 8:18

* 19:38 19:38 Saame 118:26

* 19:46 19:46 Ais

47 Pea ne'e faiako 'e Ia 'i te Temipalé 'i te 'aho kotoa pē. Pea ko te kau taula'aliki lahi mo te kau sikalaipé mo te kau takimu'a 'o te kakai ne'e notou feinga ke tāmata'e 'i 'Ona,*

48 kā ne kailoa notou 'ilo'i pe ko te ā 'e notou fa'i; he ko te kakai kotoa pē ne'e notou tokanga lahi 'aupito ke notou fānonongo kiā Ia.

20

Ko te fehu'i kau ki te mafai 'o Sīsūi
(Mātiu 21:23-27; Mā'ake 11:27-33)

1 Pea ko te 'aho 'e taha, lolotonga Tana faiako ki te kakai mo malanga 'aki 'ia te ongoongolelei 'i te Temipalé, ne'e tutu'u mai 'ia te kau taula'aliki lahi mo te kau sikalaipé, fakataha mo te kau mātu'á,

2 'o notou pehē, "Tala'i mai angé pe ko te mafai mei fea 'oku fai ai 'e Koe 'ia te 'ū me'a nei? Pea ko ai ne ina tuku kiā Koe 'ia te mafai ko iá?"

3 Pea tali ange 'e Ia, "Ke fai atu mo Au Ha'akú fehu'i, pea kotou tali mai:

4 ko te fai papitaiso 'a Sioné, ne'e mei hēvani ia, pe mei te tangatá?"

5 Pea notou fealealea'aki leva 'iā nātou, 'o pehē, "Kāpau 'e tou tali, 'Mei hēvani,' 'e pehē mai 'e Ia, 'Pea ko te ā ne'e kailoa kotou tuitala ai kiā iá?"

6 Pea kāpau 'e tou pehē, 'Mei te tangatá,' 'e tolongi tātou 'e te kakai fuli pē; he 'oku notou tui 'aupito ko Sioné ko he palōfita."

7 Pea notou iange leva, "'Oku kala motou 'ilo'i pe ne'e mei fea ia."

8 Pea iange 'e Sisū kiā nātou, "Pea 'e kailoa ā ke Au tala'i atu 'e Au, pe ko te ā Toku mafai 'Okou fai ai 'ia te 'ū me'a nei."

Ko te kau lisi 'o te ngoue vainé
(Mātiu 21:33-46; Mā'ake 12:1-12)

9 Pea lea 'aki 'e Ia ki te kakai 'ia te talanoa fakatātā ko 'eni: "Takua ko he tangata ne'e tō tana ngoue vaine, pea tuku atu 'e ia ke lisi 'e te kau fa'a, kae 'alu ia ki muli, 'o fualoa 'i ai.*

10 Pea 'i tana a'u ki te to'ukai, ne ina fekau'i atu he tamaio'aliki ki te kau fa'á, kote'uhi ke notou tuku mai kiā ia tonono 'inasi mei te fua 'o te ngoué. Kā ko te kau fa'á ne'e notou haha ia, mo fakafoki nga'asi.

11 Pea toe fekau'i atu 'e ia mo he tamaio'aliki kehe. Pea notou toe haha mo pā'usi'i mo fakafoki nga'asi mo te toko taha ko iá.

12 Pea ne ina toe fekau'i mai mo tonono toko tolú. Pea notou taa'i mo ia foki, 'o sī 'ona ki tua'ā kua lavelavea.

13 Pea toki pehē 'e te 'aliki 'o te ngoue vainé, 'Ko te ā taku me'a 'e fai? 'Ē, 'e au fekau'i atu toku foha 'ofa'angá; na'a notou toka'i ā 'ona.'

14 Kā 'i te vakai atu 'e te kau fa'á kiā iá, ne'e notou fepehē'aki, 'Ko te 'eá 'ena; tou tāmata'e mu'a ia, kae 'o tātou 'ia te tofi'á.'

15 Pea notou toho leva 'ona ki te tua'ā ngoué, 'o tāmata'e'i.

Pea ko te ā leva 'e fai kiā nātou 'e te 'aliki 'o te ngoue vainé?

16 'E hoko mai ia 'o faka'auha 'ia te kau fa'a ko iá, pea 'avange te ngoue vainé ki te 'ihi kehe."

Pea 'i te notou fanongo ki ai, ne'e notou pehē, "'Aua 'aupito!"

17 Pea siofia 'e Ia 'ia nātou, mo iange, "Kā ko te ā ai 'eni kua tohi, 'Ko te maka ne'e fakata'e'aonga'i 'e te kau tufungá, kua hoko ia ko te fungani maka 'o te tuliki'?"*

* 19:47 19:47 Luke 21:37 * 20:9 20:9 'Ais 5:1 * 20:17 20:17 Saame 118:22

18 Kā 'i ai he taha 'e tō ki te maka ko iá 'e mafasifasi; kā ko ia 'e tō 'ia te maká ki ai, 'e laiki 'ona ke efu."

19 Pea ko te kau sikalaipé mo te kau taula'aliki lahi ne'e notou feinga ke puke'i 'Ona 'i te taimi ko iá; ka ne'e notou manahē ki te kakaí, he ne'e notou 'ilo'i kua Ina lea 'aki 'ia te talanoa fakatātā ko iá 'o kau kiā nātou.

Ko te totongi tukuhau

(Mātiu 22:15-22; Ma'ake 12:13-17)

20 Pea notou lamalama faingamālie leva, 'o notou fekau'i atu he 'ihi kua ako'i ke notou fakamā'oni'oni lohi'i 'ia nātou, kote'uhí ke notou ma'u'i 'Ona 'i te aleá, kae notou tuku'i atu 'Ona ki te pule mo te mafai 'o te kōvaná.

21 Pea notou fehu'i ange kiā Ia, 'o pehē, "Tangata'aliki, 'oku motou 'ilo'i 'oku totounu pē Ta'au lea mo te ako, pea 'oku kailoa Ke filifilimānako; pea 'oku Ke ako totounu 'aki 'ia te ala 'o te 'Atuá.

22 Pe 'oku ngafua ke motou totongi tukuhau kiā Sisa, pe kailoa?"

23 Ka ne'e 'ilo'i lelei pē 'e Ia te notou kakaá, 'o iange kiā nātou,

24 "Fakahaa'i mai he fe'i tēnali. Ko te fofonga mo te hingoa 'o ai 'oku 'i ai?" Pea notou tali ange, "O Sisa."

25 Pea iange 'e Ia kiā nātou, "Āua; pe'i 'avange kiā Sisa 'ia te 'ū me'a 'a Sisá, pea ki te 'Atuá 'ia te 'ū me'a 'a te 'Atuá."

26 Pea ne'e kailoa notou lava ke puke ki Tana leá 'i te 'ao 'o te kakaí, pea notou 'ohovale lahi 'i Tana talí, 'o notou fakalongolongo ai pē.

Ko te fehu'i kau ki te toetu'u mei te maté

(Mātiu 22:23-33; Ma'ake 12:18-27)

27 Pea ne'e ōmai he 'ihī 'o te kau Sātusi, 'ia nātou 'oku pehē 'oku kailoa he toetu'ú; pea notou fehu'i kiā Ia, 'o pehē,*

28 "Tangata'aliki, ne'e tohi mai 'e Mōsese 'o pehē, 'Kāpau 'e pekia he taha 'o he tautēhina, 'a ia ne'e 'i ai tono hoa, kā 'oku kailoa hana fānau, pea ma'u leva 'e tono tokouá 'ia te finematu'á, ke fakatupu ai he hako ki tono tokouá.*

29 Pea ne'e 'i ai he tautēhina 'e toko fitu; pea ne'e ma'u hoa 'ia te 'uluakí, pea pekia ta'ehako ia.

30 Ko tono uá foki,

31 mo tono toko tolú ne nā ma'u 'ona; pea pehē pē mo te toko fitú; ne'e kailoa he notou hako, pea notou pekia.

32 Pea toki pekia ki muli mai mo te fafiné.

33 Pea 'i te toetu'ú 'e hoko te fafine ko iá ko te mali 'o ai 'iā nātou? He ko te toko fitú kotoa ne'e notou ma'u 'ona ko te notou mali."

34 Pea iange 'e Sisū kiā nātou, "Ko te fānau 'o te maama ko 'ení 'oku notou mali mo foaki 'unoho, 'ia tangata mo fafine;

35 kā ko nātou 'oku notou lava'i tono taau ke ma'u 'ia te maama ko 'ená, mo te toetu'u mei te pekia, 'e kailoa notou ma'u mali, pe foaki 'unoho.

36 Hē 'oku kailoa foki notou kei lava ke pekia, kā 'oku notou tatau mo te kau 'āngeló; pea ko te fānau nātou 'a te 'Atuá, he ko te fānau 'o te toetu'ú.

37 Kā ko te me'a ki te toe fokotu'u 'o te pekia, na'a mo Mōsese ne ina lea 'aki 'i te vahe 'oku kau ki te talatala'āmoá, 'i tana lau ki te 'Alíkí ko te 'Atua 'o 'Ēpalahame, mo te 'Atua 'o 'Aisake, mo te 'Atua 'o 'Sēkope.*

38 Hē 'oku kala ko te 'Atua Ia 'o te maté kā 'o te ma'ulí, kote'uhí 'i Tana 'afio 'A'aná 'oku notou mā'u'uli kotoa pē."

* 20:27 20:27 Ngā 23:8

* 20:28 20:28 Teu 25:5

* 20:37 20:37 'Eki 3:6

³⁹ Pea tali ange he 'ihi 'o te kau sikalaipé, 'o pehē, “Tangata'aliki, kua mālō Tau leá.”

⁴⁰ He ne'e kailoa notou toe fakato'ato'a ke fai he fehu'i kiā Ia.

Ko te fehu'i kau ki te Hako 'o Tēvitá

(Mātiū 22:41-46; Ma'ake 12:35-37)

⁴¹ Pea tē iange 'e Ia kiā nātou, “Okou fefe'aki te notou lau ko te Kalaisí ko te Hako Ia 'o Tēvita?”

⁴² Kā 'oku lau 'e Tēvita 'i te Tohi Saamé:

‘Ne folafola te 'Alikí ki toku 'Alikí,

Nofo Koe 'i Toku to'omata'ú,

⁴³ kae'aua ke Au ngaahi Tou 'ū filí ko Tou tu'unga va'e.*

⁴⁴ Kāpau 'oku ui Ia 'e Tēvita ko tonu 'Alikí, pea ko tonu hako fefe'aki leva Ia?”

Ko Sisū mo te kau faiako lao 'a Mōsesé

(Mātiū 23:1-36; Ma'ake 12:38-40; Luke 11:37-54)

⁴⁵ Pea toki iange 'e Ia ki Tana kau akó 'i te 'ao 'o te kakai kotoa pē,

⁴⁶ “Kotou lamalama 'ia te kau sikalaipé, he ko te notou manakó ke 'eva'eva mo te kofu tōtōlofa, pea notou havalā ke faka'apa'apa'ina 'i te mala'e fakataú, mo te nonofo ki mu'a 'i te falelotú, mo te 'ū kātōangá.

⁴⁷ Okou notou folo 'ia te 'ū 'api 'o te kau uitóu, mo notou mounu 'aki te notou lotu loaloá. 'E ma'u 'e te kau siana ko iá he tautea 'oku kovi ange.”

21

Ko te foaki 'a te uitóu

(Ma'ake 12:41-44)

¹ Pea 'i Tana hanga aké ne'e mamata atu Ia ki te sī 'e te kakai koloa'iná te notou me'a'ofá ki te puha tānaki'anga me'a'ofá.

² Pea sio Ia ki te fafine uitou masiva 'oku sī ki ai he ongo ki'i pa'anga kapa.

³ Pea iange leva 'e Ia, “Okou tala'i mo'oni atu, ko te sī'i uitou masiva ko 'ení, ne'e hulu atu ta'aná sī 'iā nātou kotoa pē.

⁴ He ko nātou kotoa pē, ne'e notou sī mei te pa'anga hulu 'o te notou koloá ki te me'a'ofá; kā ne fusimo'omo 'ia te sī'i fafine nei, kae sī 'osi 'e ia 'ia te me'a ne'e ma'u ke tauhi 'aki si'ana ma'ulí.”

Ko te pau ke faka'auha 'ia te Temipalé

(Mātiū 24:1-2; Ma'ake 13:1-2)

⁵ Pea 'i te lau he 'ihi ki te Temipalé, 'i tonu teunga 'aki te 'ū maka matamatalelé, mo te 'ū me'a'ofá, ne'e iange 'e Ia,

⁶ “Ko te 'ū me'a ko 'eni 'oku kotou mamata ki aí, 'ē, 'e hoko mai te taimi 'e kailoa tuku ai heni he fe'i maka; he 'e holoki kotoa pē ia ki lalo.”

Ko te 'ū faingata'á mo te 'ū fakatangá

(Mātiū 24:3-14; Ma'ake 13:3-13)

⁷ Pea notou fehu'i kiā Ia, 'o pehē, “Tangata'aliki, 'e hoko fakafea 'ia te 'ū me'a ko iá? Pea ko te ā te faka'ilonga 'o kā ene 'ia te 'ū me'a ko iá ke hoko?”

⁸ Pea iange 'e Ia, “Vakavakai na'a takihee'i kōtou; kote'uhi 'e 'i ai he tokolahi 'e notou ha'u 'i te hingoa 'O'okú, mo notou pehē, 'Ko au ia;” mo notou pehē foki, ‘Kua ofi tonu taimi: 'Ē, 'aua 'e kotou mulimuli kiā nātou.

⁹ Pea kā kotou fānonongo leva ki te 'ū tau, mo he 'ū maveuveu, 'aua na'a kotou 'ilifia; he kua pau ke hoko te 'ū me'a peheé ia; kae kailoa hoko leva 'ia te ngata'angá.”

* **20:43** 20:42-43 Saame 110:1

¹⁰ Pea toki iange 'e Ia kiā nātou, “E tau te fanua mo te fanua, mo te pule'anga ki te pule'anga.

¹¹ Pea 'e 'i ai te 'ū fu'u mofuike mo te 'ū honge mo te 'ū mahaki faka'auha 'i te 'ū feitu'u kehekehe; ko te 'ū fu'u me'a faka'ilifia foki, mo te 'ū faka'ilonga 'e hā mei langi.

¹² Kā 'i te he'iki ai hoko te 'ū me'a ko iá, 'e notou puke 'ia kōtou, 'o fakatanga'i, mo notou faka'ilo ki te 'ū fakataha falelotú, mo tuku ki te 'ū pilisoné, pea 'e 'avatu 'ia kōtou ki te 'ū tu'í mo te 'ū kōvaná kote'uhí ko te hingoa 'O'okú.

¹³ Kā 'e hoko ia ko te fakamo'oni ma'a kōtou.

¹⁴ Ko ia, tukupau 'i te kotou lotó ke 'aua na'a fu'aki fa'u he kotou fakamatala,*

¹⁵ he 'e Au toki 'avatu kiā kōtou 'e Au 'ia te lea mo te poto, 'a ia 'e kailoa lava ke fa'a tali, pē ta'ofia, 'e te kotou 'ū fili kotoa pē.

¹⁶ Pea 'e faka'ilo 'ia kōtou 'e te kotou mātu'á, he tokoua, he kāinga, he kaume'a; pea 'e notou tāmata'e'i he kotou 'ihi.

¹⁷ Pea 'e fihī'anakina'i 'ia kōtou 'e te kakai kotoa pē kote'uhí ko te hingoa 'O'okú.

¹⁸ Kā 'e kailoa mole he kotou tu'ani lau'i'ulu 'e taha.

¹⁹ I te kotou kitakí 'e kotou ma'u mai te kotou laumalié.

Ko te pau ke faka'auha 'ia Selusalema

(Mātiu 24:15-21; Ma'ake 13:14-19)

²⁰ “Kā kotou vakai leva ki te kāpui 'o Selusalema 'e te 'ū matataú, 'e kotou toki 'ilo'i kua ofi tonu faka'auhá. ²¹ Pea ke toki hola ki te ma'ungá 'ia nātou 'oku 'i Siuteá; pea ko nātou 'oku 'i loto koló ke hiki mei ai; pea ko nātou 'oku 'i 'utá ke 'aua na'a notou hū ki te koló.

²² He ko te taimi ia 'o te sāuní, ke fakakakato 'ia te 'ū me'a kua tohí.*

²³ Pohoē 'ia nātou 'oku faitamá, mo nātou 'oku tautama 'i te taimi ko iá! Kote'uhí 'e 'i ai he fu'u faingata'a 'i māmani, mo te houhau ki te kakai 'Isileli neí.

²⁴ He 'e tō 'ia nātou 'i te heletaá, pea 'e taki pōpula 'ia nātou ki te Senitaile kehekehe; pea 'e tāmalagi 'ia Selusalema 'e te Senitailé, kae'aua ke kakato 'ia te kuonga 'o te Senitailé.

Ko te hoko mai 'ia te Fanautama te Tangatá

(Mātiu 24:29-31; Ma'ake 13:24-27)

²⁵ “Pea 'e 'i ai he 'ū faka'ilonga 'i te la'aá, mo te māhiná, mo te 'ū fetu'ú; pea 'i māmani 'e mamahi 'ia te 'ū pule'angá, ko te notou puputu'u 'i te longoa'a 'o te tai mo te peaú;*

²⁶ 'e pōngingia he 'ihi 'o te kakaí ko te notou 'ilifia, mo te tu'atamaki ki te 'ū me'a 'oku hoko ifo ki māmani; kote'uhí 'e ngatōtō 'ia te 'ū mālohinga 'o te langí.

²⁷ Pea 'e notou toki sisio ki te Fanautama te Tangatá 'oku ha'u 'i te 'ū 'aó, mo te mālohi mo te nāunau lahi.*

²⁸ Pea 'i te kamata hoko 'ia te 'ū me'a ko iá, kotou hihiki te kotou 'ulú, 'o hanga ake, he 'oku ofi mai te kotou huhu'í.”

Ko te ako mei te fu'u fiki

(Mātiu 24:32-35; Ma'ake 13:28-31)

²⁹ Pea lea 'aki 'e Ia he talanoa fakatātā kiā nātou: “Kotou vakai 'ia te fiki, mo te 'ū 'akau kehekehé.

* **21:14** 21:14-15 Luke 12:11-12 * **21:22** 21:22 Hōs 9:7 * **21:25** 21:25 'Ais 13:10; 'Isi 32:7; Siouli 2:31; Fkhā 6:12-13 * **21:27** 21:27 Tān 7:13; Fkhā 1:7

³⁰ Kā 'asi ake tonono muká, 'oku kotou 'ilo'i 'i te kotou sisio ki aí, kua ofi te fa'ahíta'u māfaná.

³¹ Pehē foki 'ia kōtou, kā kotou vakai leva kua hoko 'ia te 'ū me'a ko iá, pea kotou 'ilo'i kua ofi te Pule'anga 'o te 'Atuá.

³² 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'e kailoa 'aupito mole 'ia te to'utangata nei, kae'aua ke hoko 'eni fuli pē.

³³ 'E mole 'ia te langí mo māmani, kā ko Ta'akú 'ū lea 'e kailoa 'aupito mole.

Ko te fakatokangá

³⁴ “Kae kotou lamasi 'ia kōtou, na'a faifaí pea mafatukituki te kotou lotó, ko te me'a 'i te fa'a kai, mo te fa'a inu, mo te fa'a lotoma'ua ki te ma'uli nei, pea lapasi ai kōtou 'e te 'aho ko iá 'o hangē ko he hele puná.

³⁵ He 'e hoko mai 'eni ki te kakai kotoa pē 'oku notou nofo 'i te funga 'o māmaní kátoa.

³⁶ Kae kotou 'a'ala pē, mo lotu 'i te taimi kotoa pē, kote'uhi ke kotou lava ke hao mei te 'ū me'a ko iá fuli pē 'oku ene ke hokó, pea ke tu'u 'i te 'ao 'o te Fanautama te Tangatá.”

³⁷ Pea kā 'aho leva, ne'e nofo Ia 'i te Temipalé, 'o fai Tana ako; kae kā pō'uli, ne'e 'alu Ia 'o nofo 'i te ma'unga ko 'Ōlivé.*

³⁸ Pea ne'e fa'a uhu atu kiā Ia 'ia te kakai kotoa pē 'i te Temipalé ke notou fānonongo kiā Ia.

22

Ko te feinga ke tāmata'i 'ia Sīsú

(Mātiu 26:1-5; Ma'ake 14:1-2; Sione 11:45-53)

¹ Pea ne'e fakaofiofi mai 'ia te Kātoanga Kai Mā Ta'e Lēvaní, 'ā ē 'oku hingoa ko te Pāsová.*

² Pea ko te kau taula'aliki lahi, mo te kau sikalaipé, ne'e notou fiu'a feinga pē 'e fefe'aki he notou fakapoongi 'Ona; kā kote'uhi ne'e notou manahē ki te kakai.

Ko te loto 'e Siutasi ke lavaki'i 'ia Sīsú

(Mātiu 26:14-16; Ma'ake 14:10-11)

³ Pea hū 'ia Sētane kiā Siutasi ne'e ui ko 'Isikalioté, 'ā ē ne'e kau 'i te kau hongofulu mā uá.

⁴ Pea 'alu ia mei ai 'o notou alea mo te kau taula'aliki lahi, mo te kau 'alikotaú, ki te anga 'o tana lavaki'i 'Ona kiā nātou.

⁵ Pea notou fiafia leva, mo notou fakapapau'i ke 'avange hana pa'anga.

⁶ Pea ne'e loto ia ke fai 'ia te me'a ko iá, pea ne ina kumi he faingamalie ke lavaki'i ai 'Ona kiā nātou 'i te taimi 'oku mama'o ai 'ia te kakai.

Ko te taumafa 'ia Sīsū mo te kau akó

(Mātiu 26:17-25; Ma'ake 14:12-21; Sione 13:21-30)

⁷ Pea ne'e hoko ki te 'aho 'o te Mā Ta'e Lēvaní, 'ā ē ne'e totonu ke tāmata'i ai 'ia te Pāsová.

⁸ Pea fekau atu Ia 'ia Pita mo Sione, 'o iange, “Kulá ō 'o teuteu'i ma'a tātou 'ia te Pāsová, ke tou kai.”

⁹ Pea nā fehu'i ange kiā Ia, “Ko te feitu'u fea 'oku loto 'ia Koe ke mā teuteu'i aí?”

* 21:37 21:37 Luke 19:47 * 22:1 22:1 'Eki 12:1-27

¹⁰ Pea iange Ia kiā nāua, “Ko 'eni, kā kulā hū leva ki te koló, 'e kulā fetaulaki mo he tangata 'oku fua he hina vai; kulā mulimuli ki ai 'o a'u ki te fale 'oku ina 'alu ki ai.

¹¹ Pea 'e kulā lea leva ki te matāpule 'o te falé, “Oku pehē mai 'e te Tangata'alikí, pe ko fea 'ia te loki ke Au kai ai 'ia te Pāsová mo Taku kau akó?”

¹² Pea 'e ina taki 'ia kōlua ki te fu'u falekai 'ilunga, kua 'osi teu'i; kulā teuteu'i leva te feitu'u ko iá.”

¹³ Pea 'i te nā ō atú, ne'e nā 'ilo'i pē 'o hangē ko Tana iange kiā nāua, 'o nā teuteu 'ia te Pāsová.

Ko te 'ohomohe 'a te 'Alikí

(Mātiu 26:26-30; Ma'ake 14:22-26; 1 Kolinitō 11:23-25)

¹⁴ Pea 'i te hokosia tonou houá, ne'e nofo ifo Ia mo te kau 'apōsetoló.

¹⁵ Pea pehē ange Ia kiā nātou, “Oku faka'amua lahi Toku lotó ke kai 'ia te Pāsova nei fakataha mo kōtou, 'i te he'iki ai hoko mai Taku mamahí.

¹⁶ Hē 'Okou tala'i atu, 'e kailoa 'aupito ke Au toe kai ia, 'o a'u ki te taimi 'e fakakakato ai ia 'i te Pule'anga 'o te 'Atuá.”

¹⁷ Pea to'o 'e Sisū he ipu, 'o fai he fakafeta'i, mo iange, “To'o 'eni 'o vahevahe kiā kōtou.

¹⁸ Hē 'Okou tala'i atu, 'i te hili ange 'ení, 'e kailoa 'aupito ke Au toe inu mei te fua 'o te vainé, kae'aua ke hoko mai 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá.”

¹⁹ Ne Ina to'o foki he fe'i mā, 'o fakafeta'i, mo pakipaki 'o 'avange kiā nātou, mo iange, “Ko Toku sinó 'eni, 'a ia 'oku 'avatu kote'uhí ko kōtou; kotou fai 'eni ko te fakamanatu kiā Au.”

²⁰ Ne'e to'o foki Ia 'ia te ipú, hili te 'ohomohé, 'o pehē ange, “Ko te ipu ko 'ení ko te Fuakava Fo'ou ia 'oku fai 'aki Toku totó, 'a ia 'oku lilingi kote'uhí ko kōtou. **

²¹ Kā neongo iá, ko te toko taha 'e lavaki'i 'Okú 'oku 'i heni 'i te tēpilé mo Au.*

²² 'Ē, ko te fononga 'a te Fanautama te Tangatá 'e fou pē 'i te me'a kua tu'utu'uní; kae pohoē 'ia te tangata 'ā ē 'e lavaki'i 'Oná!”

²³ Pea notou kamata fe'ekenaki, pē ko ai tū ia 'iā nātou 'oku teu fai peheé.

Ko te fekīhiaki pē ko ai 'oku mā'olungá

²⁴ Pea ne'e fai he fakakikihī 'iā nātou, pē ko ai 'iā nātou 'oku tu'ukimu'a tahá.*

²⁵ Pea toki pehē ange 'e Ia kiā nātou, “Ko te 'ū tu'i 'o te Senitailé 'oku notou pule fa'italiha kiā nātou; pea ko nātou 'oku pule'i 'iā nātou 'oku lau ia ko te kau mateaki fanua.*

²⁶ Kā 'e kailoa kotou pehē kōtou; kā ko ia 'oku mā'olunga 'iā kōtou ke hoko ia 'o tatau mo te mā'ulalo; pea ko te takimu'á ke hoko ia ko te sevāniti.*

²⁷ He ko ai 'oku mā'olungá, 'ia ia 'oku nofo 'i te kaí, pe ko ia 'oku sevāniti? 'Oku kailoa koā ko ia 'oku nofo 'i te kaí? Kā ko Au, 'Okou 'i te kotou lotolotonga 'o hangē ko te sevāniti.*

²⁸ Ko kōtou ia kua nonofo ma'u mo Au 'i Toku 'ū 'ahi'ahí.

* **22:20** 22:19-20 Ko te 'ū hiki fualoa 'ihi, 'oku kailoa 'asi ai 'ia te 'ū lea 'i te hili te Ko Toku sinó 'eni 'o a'u ki te ngata'anga 'o te veesi 20. * **22:20** 22:20 Sel 31:31-34 * **22:21** 22:21 Saame 41:9 * **22:24** 22:24 Māt 18:1; Ma'ake 9:34; Luke 9:46 * **22:25** 22:25-26 Māt 20:25-27; Ma'ake 10:42-44 * **22:26** 22:26 Māt 23:11; Ma'ake 9:35 * **22:27** 22:27 Sione 13:12-15

29 Pea ko Aú 'Okou tu'utu'uni he pule'anga ma'a kōtou, hangē pē ko te tu'utu'uni he pule'anga Mo'oku 'e Taku Tamai,

30 ke kotou kakai mo iinu 'i Taku tēpilé 'i Toku pule'angá, pea nonofo ki te 'ū taloni, 'o fakamāu'i 'ia te matakali 'e hongofulu mā ua 'o 'Isilelí.*

'E sivi'i te kau ako 'a Sīsuú

(Mātiu 26:31-35; Ma'ake 14:27-31; Sione 13:36-38)

31 †“E Saimone, Saimone, vakai, 'oku holi 'ia Sētane ke ma'u 'ia kōtou, ke sivi'i kōtou 'o hangē ko te uité;

32 kā kua U hūfia 'ou, ke 'aua na'a mate 'aupito ta'au tui. Pea kā ke foki mai, ke ke pou pou'i 'e koe tou 'ū tokouá.”

33 Ka ne'e iange 'e Pita ki Ai, “Alikī, kua 'osi teu'i to'okú loto ke 'alu fakataha mo Koe, 'io, ki te pilisoné mo te maté.”

34 Pea iange Ia, “Pita, ko 'eni 'Okou tala'i atu, 'e kala 'u'ua te moá 'ānai, kae'aua ke ke fakafisinga'i 'Oku 'o tu'a tolu.”

Ko te 'ū me'a 'oku fai 'aki te fonongá

35 Pea iange 'e Ia kiā nātou, “I Taku fekau atu 'ia kōtou 'o kailoa he kato pa'anga, pē he kato 'oho, pē he 'ū senitoló, ne kotou masiva he me'a?”

Pea notou iange, “Kailoa.”*

36 Pea toki lea ange 'e Ia kiā nātou, “Kā 'i te taimi nei, ko ia 'oku ma'u he kato pa'angá, ke to'o ia, pehē foki mo he kato 'oho; pea ko ia 'oku kailoa ma'u hana heletaá, ke fakatau atu ia tonu pulupulú ke ma'u 'aki he heletá.

37 Hē 'Okou iatu kiā kōtou, kua pau ke fakamo'oni'i 'iā Au 'ia te me'a ko 'eni ne'e tohi 'o pehē: 'Pea ne'e fakakau Ia fakataha mo te kau maumau laó.' He ko 'eni kua faka'a'au ke 'osi 'ia te 'ū me'a ne'e tohi kiā Aú.”*

38 Pea notou iange, “Alikī, vakai, ko te heletā 'eni 'e ua.”

Pea iange 'e Ia kiā nātou, “'Oku fe'unga pē ia.”‡

Ko te lotu 'a Sīsuú 'i te ma'unga ko 'Ōlivé

(Mātiu 26:36-46; Ma'ake 14:32-42)

39 Pea ne'e 'alu atu Ia ki te ma'unga ko 'Ōlivé, 'o hangē ko Tana fa'a faí; pea mulimuli foki kiā Ia 'ia te kau akó.

40 Pea 'i Tana a'u ki te feitu'u ko íá, ne'e iange 'e Ia kiā nātou, “Kotou lotu ke 'aua na'a kotou hū ki te 'ahi'ahi.”

41 Pea ki'i mavahe atu Ia meia nātou, 'o tū'ulutui 'o lotu,

42 'o pehē, “E Tamai, kāpau ko Tou finangaló, ke to'o ange 'ia te ipu nei meia Au; kaikehe ke 'aua na'a fai To'okú loto, kā ko To'ou pē finangalo.”

43 Pea ne'e hā kiā Ia he 'āngelo mei te langí, 'o 'avange Hana mālohi.

44 Pea ma'ua Ia 'i te mamahi lahi, pea fakautuutu Tana lotu fakamātoató. Pea ne'e hoko Tana tauta'á 'o hangē ko te 'ū tulutá ta'ata'a, 'oku ngangana ki te kekekelé.§

45 Pea 'i Tana tu'u ake mei Tana lotú, 'o 'alu ki te kau akó, ne Ina 'ilo'i atu 'ia nātou kua notou momoe 'i te notou mamahí.

46 Pea iange 'e Ia kiā nātou, “Ko te ā 'oku kotou momoe aí? Kotou tutu'u ake, 'o lotu ke 'aua na'a kotou tō ki te 'ahi'ahí.”

* 22:30 22:30 Māt 19:28 † 22:31 22:31 'Oku tñnaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: Pea lea ange te 'Alikī. * 22:35 22:35 Māt 10:9-10; Ma'ake 6:8-9; Luke 9:3; 10:4 * 22:37 22:37 'Ais 53:12 ‡ 22:38

22:38 'Oku fe'unga pē ia, ko ia pe Tuku ia. § 22:44 22:44 'Oku kailoa 'asi 'ia te veesi 43 mo te 44 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi.

*Ko te puke 'o Sīsū**(Mātiu 26:47-56; Ma'ake 14:43-50; Sione 18:3-11)*

⁴⁷ Lolotonga Tana kei leá, tā ko he fu'u kakai; pea ko te tangata ne'e hingoa ko Siutasi, ko te toko taha 'o te kau hongofulu mā uá, ne'e 'alu mu'amua 'iā nātou, 'o ha'u kiā Sīsū ke 'uma kiā Ia. ⁴⁸ Pea iange 'e Sīsū ki ai, “E Siutasi, ko te 'umā koā kua ke lavaki'i 'aki 'ia te Fanautama te Tangatá?”

⁴⁹ Pea ko nātou ne'e 'iā Sīsū, 'i te notou vakai 'ia te me'a 'e hokó, ne'e notou iange, “Alikí, 'e motou taa'i 'aki te heletaá?”

⁵⁰ Pea ko te toko taha 'iā nātou, ne'e taa'i te tamaio'aliki 'a te Taula'aliki Lahí, 'o tu'usi tonu talinga mata'ú.

⁵¹ Pea tali 'e Sīsū, 'o pehē, “Tuku ā, kua lahi 'eni.” Pea ala 'e Ia ki te lau'i talingá, 'o fakama'uli ia.

⁵² Pea iange 'e Sīsū ki te kau taula'aliki lahí, mo te kau pule 'o te Temipalé, mo te kau mātu'a ne'e notou ōmai kiā Iá, 'o pehē, “Kua kotou ōmai mo te heletá mo te 'akau, 'o hangē ko he kaiha'a 'ia Aú!

⁵³ Ko te 'aho kotoa pē mo Taku 'iā kōtou 'i te Temipalé, pea ne'e kailoa kotou puke 'Oku. Kā ko tonu 'uhingá, he ko te kotou taimí 'eni, pea mo te mālohí 'o te fakapō'ulí.”*

*Ko te fakafisinga'i 'e Pita 'ia Sīsū**(Mātiu 26:57-58, 67-75; Ma'ake 14:53-54, 65-72; Sione 18:12-18, 25-27)*

⁵⁴ Pea notou puke'i 'Ona, 'o taki atu ki te fale 'o te Taula'aliki Lahí. Kae mulimuli atu 'ia Pita mei te mama'ó.

⁵⁵ Pea kua tafu he afi 'i te loto'aá, mo notou nonofo fakataha, pea nofo 'ia Pita 'o lotolōtoi 'iā nātou.

⁵⁶ Ka ne'e mamata kiā ia he kaunanga 'e taha 'i tana nofo ofi ki te afi, 'o sio fakamama'u kiā ia, mo iange, “Ko te siana nei foki ne'e 'iā Ia.”

⁵⁷ Ka ne'e fakafisi ia, mo iange, “Fafine, 'oku kala u 'ilo'i Ia 'e au.”

⁵⁸ Pea fualoa si'i atú ne'e mamata kiā ia he toko taha kehe, ko te tangata, 'o iange 'e ia, “Ko koe foki 'oku kau ki te fa'ahinga ko iá.”

Pea iange 'e Pita, “Tangata, 'oku kailoa.”

⁵⁹ Pea kua 'osi nai he houa 'e taha, pea fakapapau mai he tangata 'e taha, 'o pehē, “Ē, ko te mo'oni, ne'e kau mo Ia 'ia te siana nei foki; he ko te Kāleli ia.”

⁶⁰ Pea pehē ange 'e Pita, “Tangata, 'oku kailoa u 'ilo'i 'ia te me'a 'oku lau 'e koe ki ai.” Pea fokifā pē, lolotonga tana kei leá, mo te 'u'ua 'ia te moá.

⁶¹ Pea tafoki leva te 'Alikí 'o sio fakamama'u kiā Pita. Pea manatu'i 'e Pita te folafola 'a te 'Alikí, 'i Tana pehē mai, “I te he'iki ai 'u'ua te moá 'ānaí, 'e ke fakafisinga'i 'Oku 'o tu'a tolu.”

⁶² Pea 'alu atu ia ki tua'a, 'o tangi mamahi.

⁶³ Pea ko te kau tangata ne'e notou puke 'ia Sīsū ne'e notou pā'usi'i 'Ona, mo taa'i.

⁶⁴ Pea notou fakapūlou'i 'Ona, 'o notou 'eke ange, “Mate'i mai pe ko ai ne'e taa'i 'Oú!”

⁶⁵ Pea lahi mo te 'ū lea kovi kehekehe ne'e notou lea 'aki kiā Ia.

*Ko tonu faka'eke'eke 'o Sīsū 'e te Fakataha'anga Fakamātu'a 'o te kakai Siū**(Mātiu 26:59-66; Ma'ake 14:55-64; Sione 18:19-24)*

⁶⁶ Pea 'i tana 'aho aké, ne'e fakataha mai 'ia nātou ne'e kau ki te Fakataha Fakamātu'a 'o te kakaí, mo te kau taula'aliki lahí, mo te kau sikalaipé; 'o notou taki ange 'Ona ki te Sanetalimí 'o notou pehē ange,

* 22:53 22:53 Luke 19:47; 21:37

⁶⁷ “Ko Koe 'ia te Kalaisí? Pe'i tala'i mai.”

Pea iange 'e Ia kiā nātou, “Kāpau 'e Au tala'i atu kiā kōtou, 'e kailoa pē tui kōtou ia.

⁶⁸ Pea kāpau 'e Au fai atu he fehu'i, 'e kailoa he kotou tali.*

⁶⁹ Kā 'i te hili ange 'eni, 'e nofo 'ia te Fanautama te Tangatá ki te to'omata'u 'o te 'Atua Māfimafi.”*

⁷⁰ Pea notou iange kotoa pē, “Io! Pea ko te 'Alo 'o te 'Atuá 'ia Koe?”

Pea iange 'e Ia kiā nātou, “Oku kotou lea pehē; ko Au ia.”

⁷¹ Pea notou pehē, “Kote'uma'aki te tou toe kumi fakamo'oni? He kua tou fanongo tonu 'e tātou ki Ta'aná lea!”

23

Ko te fakamāu'i 'e Pailato 'ia Sīsū

(Mātiu 27:1-2, 11-14; Ma'ake 15:1-5; Sione 18:28-38)

¹ Pea tutu'u ake kātoa 'ia te fakatahá, 'o notou taki 'Ona kiā Pailato.

² Pea notou talatalaaki'i 'Ona, 'o pehē, “Ne motou 'ilo'i 'ia te Siana nei 'oku veuveuki 'e Ia te motou kakaí, mo ta'ofi te fai tukuhau kiā Sisá, mo Tana pehē ko Ia pē ko te Kalaisí ko te Tu'i.”

³ Pea fehu'i 'e Pailato kiā Ia, 'o pehē, “Ko Koe koā 'ia te Tu'i 'o te kakai Siú?”

Pea tali ange 'e Ia ki ai 'o pehē, “Ko ia pē.”

⁴ Pea lea ange 'e Pailato ki te kau taula'aliki lahi mo te fu'u kakaí, “Oku kailoa u 'ilo'i he fehālaaki 'a te Tangata nei.”

⁵ Ka ne'e 'āsili ai te notou lili, 'o notou pehē, “Oku veuveuki 'e Ia 'ia te kakaí, 'aki Tana faiakó 'i Siutea kātoa, 'o kamata mai mei Kāleli ki heni.”

Ko te taki 'o Sīsū kiā Hēlotá

⁶ Pea 'i te fanongo ki ai 'ia Pailató, ne ina fehu'i ange pe ko te tangata Kāleli Ia.

⁷ Pea 'i tana mea'i 'oku ha'u 'ia Sīsū mei te feitu'u 'oku pule ai 'ia Hēlotá, ne'e fekau 'e ia ke 'ave 'Ona kiā Hēlotá, he ne'e 'i Selusalema mo ia 'i te taimi ko iá.

⁸ Pea 'i te mamata 'e Hēlotá kiā Sīsūú, ne'e fiafia lahi ia, he kua fualoa tana faka'amu ke mamata kiā Ia, kote'uhí ko tonono fa'a ongoongoa maí, pea kua ina faka'amu ke sio he me'a mana 'e fai 'e Ia.

⁹ Pea lahi te 'ū fehu'i ne'e fai ange 'e Hēlotá kiā Iá; ka ne'e kailoa mama'i tali 'e Ia he me'a.

¹⁰ Pea tutu'u ai 'ia te kau taula'aliki lahi, mo te kau sikalaipé, 'o notou tōtōivi tonono talatalaaki'i.

¹¹ Pea ne'e manuki'i mo ngaahikovi'i 'Ona 'e Hēlotá mo tana kau taú, pea notou 'ai kiā Ia he kofu ngingila; mo fekau ke toe 'ave 'Ona kiā Pailato.

¹² Pea ne'e kamata fe'ofa'ofani 'ia Pailato mo Hēlotá 'i te 'aho ko iá; he ne'e nā vākovi ki mu'a.

Ko te tautea mate 'o Sīsū

(Mātiu 27:15-26; Ma'ake 15:6-15; Sione 18:39–19:16)

¹³ Pea fakatahá 'e Pailato 'ia te kau taula'aliki lahi, mo te kau pulé, mo te kakai,

¹⁴ pea iange 'e ia kiā nātou, “Ne kotou 'aumai kiā au 'ia te Tangata nei, ko te Toko Taha takua, 'oku veuveuki te kakai. Pea ko 'eni, ne au 'eke'i te Tangatá 'i te kotou 'aó 'e au, pea ne'e kailoa u 'ilo'i Hana mama'i hala 'e taha 'i te 'ū me'a ne kotou talatalaaki'i 'aki 'Oná.

* 22:68 22:68 'Oku tñaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: pe tukuange 'Oku. * 22:69 22:69 Saame 110:1

15 Pea kua pehē pē mo Hēlota; he kua fekau 'e ia ke toe 'aumai 'Ona kiā tātou. Pea tā 'oku kailoa he me'a ia kua fai 'e Ia 'oku totonu ke mate ai.

16 Ko ia, 'e au 'ai pē Hana tautea tā pea toki vete ange."

17 [He kua totonu ke vete ange ia he pōpula 'e taha 'i te kātōangá.]*

18 Pea notou kalanga fakataha kotoa pē, 'o pehē, "Tafi'i te Siana nā, kae vete mai 'ia Palāpasa!"

19 ('a ia ko te toko taha ne'e sī ki te pilisoné, kote'uhí ko tana angatu'u 'i te koló, mo te hia fakapō).

20 Pea toe lea 'e Pailato kiā nātou, ko tana loto ke vete ange 'ia Sīsuú.

21 Ka ne'e kaikaila mai pē te kakaí ia, 'o pehē, "Kalusefai, kalusefai Ia!"

22 Pea me'a 'e ia kiā nātou ko tono tu'a tolú, "He ko te ā he kovi kua fai 'e te Tangata nei? Kua kala u mama'i 'ilo'i Hana hiamatea. Ko ia 'e au 'ai Hana kinisi, pea toki tukuange."

23 Ka ne'e mālohi ange te notou kaikailá, 'o notou longoa'a lahi, 'i te notou kole ke kalusefai 'Oná. Pea ne'e lava'i 'eni 'e te notou longoa'á.

24 Pea toki fekau 'e Pailato ke fai ki te notou lotó.

25 Pea vete ange 'e ia 'ia te siana ne'e notou kole ki aí, 'ā ē ne'e sī ki te pilisoné kote'uhí ko tana angatu'u mo te fakapō; kā ko Sīsuú ne'e tukuange atu 'e ia ke fai te notou lotó kiā Ia.

Ko tono kalusefai 'o Sīsuú

(Mātu 27:32-44; Ma'ake 15:21-32; Sione 19:17-27)

26 Pea 'i te notou taki atu Iá, ne'e notou puke mai 'ia Saimone, ko te matu'a Sailline, 'i tana ha'u mei' utá, 'o notou hili kiā ia te kolosí, ke fua atu 'o mulimuli kiā Sīsū.

27 Pea mulimuli atu kiā Ia he fu'u kakai tokolahi, mo te kau fafine, 'a ia ne'e notou si fatafata mo pohōe kote'uhí ko Ia.

28 Ka ne'e tafoki 'ia Sīsū 'o pehē ange kiā nātou, "Si'i kau fafine Selusalema, 'aua 'e kotou tangi kote'uhí ko Au, kae kotou tangi kote'uhí ko kōtou, pea mo te kotou fānaú.

29 He vakai, kua 'unu mai pē te taimi 'e notou pehē ai, "Oku manū'ia 'ia te pa'á, mo te manava ne'e kailoa fanaú, mo te huhu ne'e kailoa fai ai he huhú."

30 Pea 'e notou toki kamata ke lea ki te 'ū ma'ungá, 'Hoholo mai kiā mātou,' pea ki te 'ū mā'olungá, "Ufi'ufi 'ia mātou.)*

31 He kāpau 'oku notou fai pehē ki te 'akau matá, ko te ā 'e fai ki te moamoá?"

32 Pea ne'e taki ange fakataha mo Ia he ongo faihia 'e toko ua ke tāmata'i.

33 Pea 'i te notou a'u ki te feitu'u 'oku ui ko 'Ulupoko,† ne'e notou kalusefai ai Ia mo te ongo faihia, ko te taha mei to'omata'u, mo te taha mei to'ohema.

34 Pea toki pehē 'e Sīsū, "E Tamai, fakamolemole'i 'ia nātou; he 'oku kala notou 'ilo'i 'ia te me'a 'oku notou faí."‡ Pea notou vahevahe Tono 'ū kofú, mo talotalo ki ai.*

35 Pea ne'e tu'u te kakaí 'o mamata. Pea manuki foki mo te kau pulé, 'o notou pehē, "Ne Ina fakama'uli 'ia te kakai kehé; 'ē, tuku ke fakahaofi 'e Ia 'Ona, 'o kāpau ko te Kalaisí Ia, ko te Toko Taha kua Ina filí."*

* **23:17** 23:17 'Oku kailoa 'asi 'ia te veesi nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi (vakai kiā Ma'ake 15:6). * **23:30** 23:30 Hōs 10:8; Fkhā 6:16 † **23:33** 23:33 'Oku ngāue 'aki 'e te liliu fualoa 'ihi Kalevale, ko te lea faka-Latina eni ki te 'ulupokó. ‡ **23:34** 23:34 Pea toki pehē ... notou faí: 'oku kailoa 'asi 'ia te kupu ko 'ení 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi. * **23:34** 23:34 Saame 22:18 * **23:35** 23:35 Saame 22:7

36 Pea ne'e luma'i 'Ona 'e te kau taú, mo notou 'unu'unu atu 'o 'avange he vinika kiā Ia,*

37 mo pehē ange, “Kāpau ko te tu'i Koe 'o te kakai Siú, pe'i fakahaofi 'Ou.”

38 Pea ne'e 'i ai mo he tohiŠ ne 'ai 'i te 'ulu'i kolosí, 'o pehē, “KO TE TU'I 'ENI 'O TE KAKAI SIU.”

39 Pea ko te toko taha 'i te ongo faihia ne'e tautau ne'e manuki kiā Ia, mo iange, “Kāpau ko te Kalaisí 'ia Koe, pe'i fakahaofi 'Ou mo māua.”

40 Ka ne'e valoki'i 'ona 'e te faihia 'e tahá, mo pehē ange, “Oku kala koā 'apasia 'ia koe ki te 'Atuá, hē 'oku kulā kaungā tautea mo Ia?”

41 Pea 'oku tonu pē ia kiā tāua; hē ko te totongi totonu ia 'o te tā faihiá; kā ko te Toko Taha nei, kua kailoa Ha'aná mama'i kovi 'e taha ne fai.”

42 Pea toki iange 'e ia kiā Sīsū, “E 'Alikí, manatu'i 'oku, 'o kā Ke hoko ki Tou pule'angá.”

43 Pea folafola ange 'e Sīsū ki ai, “Okou tala mo'oni atu kiā koe, ko te 'aho nei 'e ke 'i Palataisi mo Au.”

Ko te pekia 'a Sīsú

(Mātiu 27:45-56; Ma'ake 15:33-41; Sione 19:28-30)

44 Pea 'i te fe'unga nai mo te ho'atā mālié, ne'e fakapō'uli te fanuá fuli pē, 'o a'u ki te tolu afiafi.

45 Pea fakapō'uli 'ia te la'aá, pea mahaeua mālie 'ia te puipui 'o te Fale Tapú.*

46 Pea kalanga le'o lahi 'ia Sīsū, 'o pehē, “E Tamai, 'Okou tuku atu Toku laumālié ki To'ou nima!” Pea 'i te 'osi Tana lea peheé, pea pekia leva Ia.*

47 Pea 'i te vakai atu 'e te senitulió ki te me'a ne'e hokó, ne'e fakaongoon-golei'i 'e ia 'ia te 'Atuá, 'aki tana pehē, “Tā ko te mo'oni pē, ko te Tangata mā'oni'oni'eni!”

48 Pea ko te kakai kotoa pē ne'e notou fakataha ange ke mamata ki te me'a ko iá, 'i te notou vakai ki te 'ū me'a ne hokó, ne'e notou sī fatafata, 'o foki ki 'api.

49 Ka ne'e tutu'u mei te mama'ó Tono kau fe'iloakí kotoa pē, mo te kau fafine ne'e mulimuli kiā Ia mei Kālelí, 'o notou mamata ki te 'ū me'a nei.*

Ko tono telio 'o Sīsú

(Mātiu 27:57-61; Ma'ake 15:42-47; Sione 19:38-42)

50 Pea tā ne'e 'i ai he matāpule ne'e hingoa ko Siofisa 'a ia ne'e kau 'i te Fakataha Fakamātu'á, ko te tangata lelei ia mo faitotonu,

51 (ne'e kailoa loto ia ki te notou tu'utu'uní mo te notou ngāué,) ko te matāpule ia mei 'Alematea, ko te kolo Siu; pea ne'e nofo 'amanaki foki ia ki te Pule'anga 'o te 'Atuá.

52 Ko te tangata nei ne'e 'alu kiā Pailato, 'o kole ange te sino 'o Sīsú.

53 Pea tuku ifo 'e ia 'ia te 'anga'angá, 'o teu 'aki he tupenu mahu'inga; 'o telio 'ia Sīsū 'i te fanualoto kua tā 'i te loto maká, 'a ia 'oku he'iki ai 'aupito toka ai he taha.

54 Pea ko te 'aho Tokonaki ia, pea kua ofi mai te Sāpaté.

55 Pea ko te kau fafiné foki, 'ā ē ne'e fononga mai mo Ia mei Kālelí, ne'e notou mulimuli mai, pea notou vakai atu ki te fanualotó, mo te anga 'o te fakatoka Tono 'anga'angá.

56 Pea notou foki, 'o teu te 'ū ahi mo te 'ū lolo tākai.

* 23:36 23:36 Saame 69:21   § 23:38 23:38 tohi: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, tohi 'i te lea faka-Hepeluú mo te lea faka-Lomá, mo te lea faka-Kalisi.   * 23:45 23:45 'Eki 26:31-33   * 23:46

Pea ne'e notou mālōlō 'i te 'aho Sāpaté 'o hangē ko te tu'utu'uní.*

24

Ko te toetu'u 'a Sīsuú

(Mātiu 28:1-10; Ma'ake 16:1-8; Sione 20:1-10)

¹ Kā 'i te 'uluaki 'aho 'o te uiké, 'oku kei hengihengi 'aupitó, ne'e notou ō atu ki te fanualotó,* 'o 'ave te ahi kua notou teú.

² Pea notou 'ilo'i ai 'ia te maká kua teka'i mei te fanualotó.

³ Kā 'i te notou uulu ki ai, ne'e kailoa notou 'ilo'i te sino 'o te 'Aliko ko Sīsuú.

⁴ Pea 'i te lolotonga te notou puputu'u 'i te me'a ko iá, tā ne'e tu'u mai kiā nātou he ongo tangata ne'e huhulu te nā kofú.

⁵ Pea 'i te notou manahē fu'ú, mo fo'oifo ki te kekekelé, ne nā pehē ange kiā nātou, "Ko te ā 'oku kotou kumi ai 'ia Ia 'oku ma'ulí ki te kau pekiá?"

⁶ 'Oku kala 'i heni Ia, kā kua toetu'u. Manatu'i Tana me'a kiā kōtou 'i Tana kei 'i Kālelí, 'o pehē,*

⁷ 'Kua pau ki te Fanautama te Tangatá ke tukuange 'Ona ki te kakai angahalá, pea ke kalusefai, pea ke toetu'u 'i tonono 'aho tolú.' "

⁸ Pea notou manatu ai ki Tana 'ū leá,

⁹ pea notou foki mai mei te fanualotó, 'o notou tala 'ia te 'ū me'a ko iá ki te kau hongofulu mā tahá, pea mo tonono toe 'o te kakai.

¹⁰ Pea ko Mele mei Makitalá, mo Sioana, mo Mele ko te fa'ē 'a Sēmisi, pea mo te 'ihi ne'e 'iā nātou, ne'e notou tala 'ia te 'ū me'a ko iá ki te kau 'apōsetoló.

¹¹ Ka ne'e hangē te notou fakamatalá ko he muná; pea ne'e kailoa notou tui ki te kau fafiné.

¹² Ka ne'e tu'u 'ia Pita, 'o lele atu ki te fanualotó, pea tulolo ia 'o sio ko te 'ū tupenú pē; pea 'alu atu ia, mo tana fakatumutumu 'i te me'a kua hokó.†

Ko te hā 'ia Sīsū ki te toko ua 'o te kau akó

(Ma'ake 16:12-13)

¹³ Pea ko te toko ua 'o nātou ne'e nā fononga 'i te 'aho ko iá ki te ki'i kolo ne'e hingoa ko 'Emeasi, ko tonono mama'o mei Selusalemá ko te maile nai 'e fitu.

¹⁴ Pea nā talatalanoa ki te 'ū me'a kehekehe kua toki hokó.

¹⁵ Pea 'i te lolotonga te nā talanoa mo fe'eké, ne'e fakaofiofi mai 'ia Sīsū, 'o ō fakataha mo nāua.

¹⁶ Ka ne'e ta'ofi to'o nāua mata ke 'auna na'a nā 'ilo'i Ia.

¹⁷ Pea iange 'e Ia kiā nāua, "Ko te ā te 'ū me'a 'oku kulá fekīhiaki ai 'i te kulá fonongá?" Pea nā tutu'u 'oku nā mata mamahi.

¹⁸ Pea tali ange 'e te toko taha ne'e hingoa ko Kaliopasi, 'o pehē, "Tā ko te sola 'apē 'ia koe ki Selusalemá, 'i tau ta'e'ilo ki te 'ū fu'u me'a kua hoko 'i te 'ū 'aho nei?"

¹⁹ Pea iange 'e Ia kiā nāua, "Ia te ā koā?"

Pea nā iange, "Ia te 'ū me'a 'oku kau kiā Sīsū mei Nāsaletí, 'a ia ko te tangata palōfita ne'e hā ki te 'Atuá mo te kakai kotoa pē Tono mafaí 'i te ngāue mo te lea;

²⁰ 'i Tono tukuange foki 'e te kau taula'aliki lahí, mo te kau pule 'o mātoú, ke fakamāumatea, mo notou kalusefai Iá.

* **23:56** 23:56 'Eki 20:10; Teu 5:14 * **24:1** 24:1 'Oku tānaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: mo te 'ihi kehe. * **24:6** 24:6-7 Māt 16:21; 17:22-23; 20:18-19; Ma'ake 8:31; 9:31; 10:33-34; Luke 9:22; 18:31-33 † **24:12** 24:12 'Oku kailoa 'asi 'ia te veesi nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi.

²¹ Ka ne'e motou 'amanaki 'e mātou, ko Ia ia 'oku teuteu ke huhu'i 'ia 'Isileli. Kae 'uma'ā 'eni foki, ko tonu 'aho tolu 'eni talu te fai 'o te me'a ko iā.

²² 'Io, pea ne'e fakalele ma'uli kiā mātou 'e te 'ihi 'o te motou kau fafiné, 'a ia ne'e notou uhu ki te fanualotó;

²³ pea 'i te kailoa notou 'ilo'i Tono sinó, ne'e notou ōmai 'o tala kua notou sio takua he vīsone, ko he ongo 'āngelo ne'e nā fakahaa'i kua ma'uli 'ia Ia.

²⁴ Pea 'alu ki te fanualotó he 'ihi 'iā nātou 'oku motou kaú, 'o notou 'ilo'i 'o hangē tofu pē ko te lau 'a te kau fafiné; kā ne kailoa notou sio kiā Ia."

²⁵ Pea toki me'a 'e Ia kiā nāua, "'Ia te kau vale, pea tō'ohi ke tui ki te 'ū me'a ne lea 'aki 'e te kau palōfitá!

²⁶ Ne kailoa koā pau ke mamahi pehē 'ia Kalaisi, kae toki hoko ki Tana lāngilangi'iná?"

²⁷ Pea kamata Ia meiā Mōsese, mo te kau palōfitá kotoa pē, 'o faka'uhinga mei te Tohitapú 'ia te 'ū me'a fuli pē 'oku kau kiā Iā.

²⁸ Pea 'i te notou a'u ki te ki'i kolo ne nā fononga ki aí, pea fai atu 'e Ia 'o hangē kā 'alú.

²⁹ Pea ta'ofi 'Ona 'e nāua, 'o nā iange, "Afe mai mu'a mo māua; he kua afiafi 'eni, pea kua pale 'aupito te la'aá." Pea hū Ia ki te ki'i koló ke nofo mo nāua.

³⁰ Pea ne'e hoko 'o pehē, 'i Tana nofo mo nāua ki te kaí, ne Ina to'o 'ia te maá, 'o fai he tāpuaki, 'o pakipaki mo 'avatu kiā nāua.

³¹ Pea 'a'ala ai te nā matá, 'o nā 'ilo'i tā ko Ia; ka ne'e puli leva Ia meiā nāua.

³² Pea nā fepehē'aki, "Tā ne'ine'i ke vela to'o tāua loto lolotonga Tana talanoa mai 'i te alá, mo Tana vete kiā tāua 'ia te Tohitapú!"

³³ Pea nā tutu'u ake 'i te houa pē ko iá, 'o nā foki ki Selusalema; pea 'i te nā a'u atú, tā kua fakatahataha 'ia te kau hongofulu mā tahá ia mo nātou ne'e notou kaú.

³⁴ Pea notou pehē mai, "Kua toetu'u mo'oni te 'Alikí, pea kua hā Ia kiā Saimone!"

³⁵ Pea fakamatala mo nāua foki 'ia te me'a ne'e hoko 'i te alá, pea mo tonu 'ilo'i 'e nāua 'i te pakipaki 'o te maá.

Ko te hā 'ia Sīsū ki Tana kau akó

(Mātiu 28:16-20; Ma'ake 16:14-18; Sione 20:19-23; Ngāue 1:6-8)

³⁶ Pea 'i te lolotonga te notou talanoa peheé mo tana tu'u 'ia Sīsū 'i te notou ha'oha'ongá, 'o pehē kiā nātou, "Ke 'iā kōtou 'ia te melinó!"[‡]

³⁷ Pea ne'e notou manahē 'aupito mo tetetete, ko te notou mahalo ko he fa'ahihehe 'oku notou sisio ki aí.

³⁸ Pea iange 'e Ia kiā nātou, "Ko te ā 'oku kotou manahē aí? Pea ko te ā 'oku ake ai te 'ū fifili pehē 'i te kotou lotó?"

³⁹ Vakai mai ki Toku ongo nimá mo Toku va'é, ko Au mo'oni Ia. Fāfā 'ia Au 'o 'ilo'i; he 'oku kailoa kakano mo hui he fa'ahihehe, 'o hangē ko ia 'oku kotou sisio ai 'iā Aú."

⁴⁰ Pea 'i Tana lea peheé, ne'e faka'ali'ali ange 'e Ia Tono ongo nimá mo Tono ongo va'é. §

⁴¹ Pea 'i te notou kei tuingata'a, kote'uhí ko te notou fiafia mo ofoofó, ne'e toe iange 'e Ia kiā nātou, "'Óku 'i ai he kotou me'akai heni?"

⁴² Pea notou 'avange kiā Ia he kongá ika tunu.*

[‡] 24:36 24:36 'o pehē kiā nātou, "Ke 'iā kōtou 'ia te melinó!": 'oku kailoa 'asi 'ia te kupu'i lea nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi. § 24:40 24:40 'Oku kailoa 'asi 'ia te veesi nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi. * 24:42 24:42 he kongá ika tunu: 'oku tñaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: mo he nga'asi honi.

⁴³ Pea to'o 'e Ia, 'o kai 'i te notou 'aó.

⁴⁴ Pea iange 'e Ia kiā nātou, “Ko Taku 'ū lea ē ne Au fai kiā kōtou 'i Taku kei nofo mo kōtoú, 'o pehē: kua pau ke fakamo'oni'i 'ia te 'ū me'a kotoa pē kua tohi kiā Au 'i te Lao 'a Mōsesé, mo te kau palōfitá, mo te Saamé.”

⁴⁵ Pea toki tatala 'e Ia te notou lotó ke notou 'ilo'i tono 'uhinga 'o te Tohitapú;

⁴⁶ 'o folafola kiā nātou, “Ne'e pehē pē tono tohí, pea 'oku taau mo Kalaisi ke mamahi pehē, pea 'e toetu'u Ia mei te pekiá 'i tono 'aho tolú,

⁴⁷ pea 'e malanga 'aki 'i Tono hingoá 'ia te fakatomalá mo te fakamolemole angahalá ki te kakai kotoa pē, 'o kamata mei Selusalema.

⁴⁸ Ko kōtoú ko te kau fakamo'oni ki te 'ū me'a nei.

⁴⁹ Pea ko Au 'eni 'Okou tuku atu 'ia te tala'ofa Taku Tamaí kiā kōtou; pea ko kōtoú 'e kotou nonofo 'i Selusalema, kae'aua ke fakakofu 'aki kōtou he mālohi mei lunga.”*

*Ko te hā'ele ake 'ia Sīsū ki langí
(Ma'ake 16:19-20; Ngāue 1:9-11)*

⁵⁰ Pea taki atu 'e Ia 'ia nātou 'o a'u ki Pētani; pea hiki ake 'e Ia Tono ongo nimá 'o tāpuaki'i 'ia nātou.*

⁵¹ Pea vakai, 'i te lolotonga Tana tāpuaki'i nātou, ne'e mavahe Ia meiā nātou, 'o tukutuku ake ki te langí.†

⁵² Pea ne'e notou lotu kiā Ia, 'o notou toki foki ki Selusalema 'oku notou fiafifia 'aupito.

⁵³ Pea ne'e notou ō ma'u pē ki te Temipalé 'o fakamālō‡ ki te 'Atuá.§

* **24:49** 24:49 Ngā 1:4 * **24:50** 24:50-51 Ngā 1:9-11 † **24:51** 24:51 'o tukutuku ake ki te langí: 'oku kailoa 'asi 'ia te kupu ko 'eni 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi. ‡ **24:53** 24:53 fakamālō: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, fakamālō mo fakafeta'i. § **24:53** 24:53 'I te 'ū hiki fualoa 'ihi 'oku faka'osi 'aki te lea 'Emeni.

Ko te Kōsipelí 'i tonu Tohi 'e Sioné Ko te talateú

Ko tonu fakahaa'i mai 'o Sīsū 'e te *Kōsipelí 'i tonu Tohi 'e Sioné* ko Iá ko te Folafofa ta'engata Ia 'a te 'Atuá, 'ia Ia ne'e "hoko ko te kakano, 'o 'afio 'i te tou lotolotongá" (1:14). Hangē pē ko te lau 'a te tohi nei, "kua tohi 'ení kote'uhí ke kotou tui ko Sisuú ko te Mīsaiá ia, ko te 'Alo 'o te 'Atuá, pea 'i te kotou tui ke kotou ma'u ma'uli 'i Tono huafá" (20:31).

'Oku kamata te tohi nei 'aki te talateu 'oku fakamahino'i ai ko Sisuú ko te Folafofa ta'engata Ia 'a te 'Atuá. Pea 'oku hoko atu leva mei ai ki te fu'aki konga 'o te Kōsipelí, 'a ē 'oku fakamatala'i mai ai 'ia te 'ū mana, 'a ia 'oku notou fakamo'oni'i ko Sisuú ko te Fakama'ulí Ia, ko te 'Alo Ia 'o te 'Atuá. 'I te 'ū vahe ko 'ení 'oku hanga ai 'e Sīsū 'o fakamatala'i ki te kakai Siú ko ai 'ia Ia, pea mo te 'uhinga 'o Tana 'ū maná. 'Oku hā 'i te konga ko 'eni 'o te tohi 'ia te tui 'a te 'ihí kiā Sīsū 'o notou hoko ai ko Tana kau ako, kae ta'etui te 'ihí 'o notou fakafepaki kiā Ia.

Ko te vahe 13 'o a'u ki te 17 ko te fakamatala ia ki te feohi vāofi 'ia Sīsū mo Tana kau akó 'i te pō ne'e puke ai Iá, pea mo Tana 'ū lea ne'e teu'i mo fakalotolahi'i 'aki 'ia nātou 'i te afiafi 'o Tono tutuki ki te kolosí. Ko te 'ū vahe 18 ki te 21 ko te fakamatala ia ki tonu puke 'o Sisuú, mo Tono fakamāu'i, mo Tono tutuki ki te kolosí, mo Tana toetu'ū, mo Tana hāhā holo ki Tana kau akó 'i te hili ange Tana toetu'ū.

Ko te talanoa ki te fafine ne'e ma'ua 'i te tonu tangatá (vahe 8:1-11), 'oku ha'i ia kote'uhí he 'oku lahi te 'ū hiki mo te 'ū liliu matu'a 'o te Kōsipeli nei 'oku kailoa 'asi 'i ai, pea 'oku fakahū ia 'i te 'ū vahe kehe 'i te 'ū hiki kehé.

'Oku fakamamafa'i 'e te *Kōsipeli 'a Sioné* 'ia te me'a'ofa ko te ma'uli ta'engata 'iā Kalaisí, 'ia te me'a'ofa 'oku kamata 'inasi ai 'i te taimi nei pē 'ia nātou 'oku notou tali 'ia Sisuú pea 'oku hoko mai kiā nātou 'oku notou tali 'ia Sīsū ko te notou ala, mo te mo'oni, pea mo te ma'uli. Ko te tapa 'ilonga 'o te *Kōsipeli 'a Sioné* ko tonu ngāue 'aki ai 'ia te 'ū me'a maheni faka'aho 'o te ma'ulí ke faka'ilonga'i 'aki te 'ū mo'oni fakalaumālie, 'o hangē ko te vai, mo te mā, mo te maama, mo te tauhi sipi mo tana fanga sipi, pea mo te ngoue vaine mo tonu fua.

Ko te kakano 'o te tohi

Ko te talateú (1:1-18)

Ko Sione Papitaiso mo te fu'aki kau ako 'a Sisuú (1:19-51)

Ko te ngāue 'a Sīsū ki te kakaí (2:1–12:50)

Ko te 'ū 'aho faka'osi 'o te ma'uli mo te ngāue 'a Sīsū 'i Selusalemá (13:1–19:42)

Ko te toetu'u 'a Sisuú mo Tana hāhā holó (20:1-31)

Ko te toe hā 'ia Sīsū 'i Kālelí (21:1-25)

Ko te hoko 'ia Folafofa 'o kakanó

¹ 'I te kamata'angá ne'e 'i ai 'ia Folafofa, pea ne'e feangai mo te 'Atuá 'ia Folafofa, pea ne'e 'Atua 'ia Folafofa.

² Ko te Toko Taha ko iá ne'e 'i te kamata'angá mo te 'Atuá.

³ Ko te hoko mai 'o te me'a kotoa pē ne'e fou 'iā Ia; pea ne'e kailoa he mama'i me'a 'e taha 'e hoko mai, 'o 'ata'atā me'iā Ia.

4 Ne'e 'iā Ia 'ia te ma'ulí; pea ko te ma'uli ko iá 'ia te maama 'a te tangatá.

5 Pea 'oku ulo te maamá 'i te pō'ulí; pea ne'e kailoa lava'i 'ona 'e te pō'ulí.

6 Ne'e 'i ai he tangata ne'e fekau mei te 'Atuá, ko tonono hingoá ko Sione.*

7 Ne'e ha'u iá ko te fakamo'oni, ke fakamo'oni ki te Maamá, kote'uhí ke tui 'ia te kakai kotoa pē 'iā ia.

8 Ne'e kailoa ko te Maamá ia, ka ne'e 'i ai ke fakamo'oni ki te Maama ko iá.

9 Ko te Maama mo'oní 'eni, 'a ē 'oku Ina huluhulu 'ia te tangata kotoa pē, 'oku ha'u Ia ki māmani.

10 Ne Ina 'i māmani, pea ko te ngaahi 'o māmaní 'e Ia,* ka ne'e kailoa 'ilo'i 'Ona ia 'e māmani.

11 Ne Ina ha'u ki Tono 'api tonú, ka ne'e kailoa fia tali 'Ona ia 'e To'onó kakai.

12 Kā ko nātou kotoa pē ne'e notou tali Iá, ne Ina fakamafai 'i 'ia nātou ke hoko ko te fānau 'a te 'Atuá, 'io, 'ia nātou pē 'oku tui pikitai ki Tono huafá;

13 'ia nātou ne'e kailoa fakatupu 'e te toto, pe 'e te loto 'o te kakano, pe 'e te loto 'o he tangata, kā 'e te 'Atuá.

14 Pea ne'e hoko 'ia Folafofa ko te kakano, 'o 'afio 'i te tou lotolotongá, (pea ne'e tou mamata ki Tono kolōliá, ko te kolōliá 'o he 'Alo pē taha kua ha'u mei te Tamaí,) pea 'oku Ina fonu 'i te kelesi mo te mo'oni.

15 Ne'e fakamo'oni ki Ai 'e Sione, 'o ina kalanga 'o pēhē, “Ko 'eni Ia ne au lea ki ai, 'Ko Ia 'oku mulumuli mai 'iā au, 'oku lahi Ia 'iā au, he ne'e 'i mu'a noa pē Ia 'iā au.”

16 He ne'e tou ma'u kotoa pē mei Tana fonu ko iá, 'io, 'o taufetongi te kelesi mo he kelesi.

17 He ne'e tuku mai 'ia te Laó 'iā Mōsese, ko te me'a tuku mai, ka ne'e fou 'ia te kelesi mo te mo'oní 'iā Sīsū Kalaisi, 'o mātu'aki hiki mai.

18 'Oku kailoa he taha kua ina mamata ki te 'Atuá he kuonga; ko te 'Atua tofu pē tahá,† 'a ē 'oku 'i te fatafata 'o te Tamaí, kua Ina fakahaa'i mai 'Ona.

Ko te fakamatala 'e Sione Papitaiso kiā Sīsū

(Mātiu 3:1-12; Ma'ake 1:1-8; Luke 3:1-18)

19 Pea ko tonono fakahaa'i 'eni 'e Sioné, 'i tonono fekau'i mai 'e te kakai Siú mei Selusalema he kau taula'aliki mo he kau Līvaite, ke fehu'i kiā ia, 'o pēhē, “Ko ai 'ia koe?”

20 Pea ne'e lea totonu pē ia, 'o kailoa ina fakafisinga'i; 'io, ne'e lea totonu pē ia, “Oku kala ko te Kalaisí 'ia au.”

21 Pea notou fehu'i ange kiā ia, “Kā ko ai 'ia koe? Ko 'Ilaisiā?”

Pea iange 'e ia, “Kailoa.”

“Ko koe koā 'ia te palōfítá?”‡

Pea iange 'e ia, “Kailoa.”*

22 Pea notou iange kiā ia, “Pea ko ai leva 'ia koe? Kote'uhí ke 'i ai he motou tali kiā nātou ne'e fai te motou fekau'í. Ko te ā tau lau kiā koé?”

23 Pea iange leva 'e ia,

“Ko au 'ia te le'o 'o he toko taha 'oku kalanga 'i te toafá:

'Fakatonutonu te hā'ele'anga 'o te 'Alíkí;

hangē ko te lea 'a te palōfita ko 'Aiseá.”*

* **1:6** 1:6 Māt 3:1; Ma'ake 1:4; Luke 3:1-2 * **1:10** 1:10 ko te ngaahi 'o māmaní 'e Ia, ko ia pe 'o māmaní ne'e fou 'iā Ia. † **1:18** 1:18 'Atua tofu pē tahá: 'oku pēhē 'i tonono 'ū hiki fualoa 'ihí, 'Alo pē tahá. ‡ **1:21** 1:21 'ia te palōfítá: ko te toko taha ia ne'e 'amanaki 'ia te kakai Siú 'e hopo ake 'o fanongonongo 'i te hoko mai 'ia te Kalaisí. * **1:21** 1:21 Teu 18:15, 18; Mal 4:5 * **1:23** 1:23 'Ais 40:3

24 Pea kua fekau mai he 'ihi mei te kau Fālesí.Š

25 Pea fehu'i ange 'e nātou kiā ia, "Pea ko te ā tonou 'uhinga 'oku fai papitaiso ai 'e koé, kápau 'oku kailoa ko te Kalaisí 'ia koe, pe ko 'Ilaisiā, 'uma'ā 'ia te Palōfitá?"

26 Pea iange 'e Sione kiā nātou, 'o pehē, "Ko au 'okou papitaiso vai, kā 'oku tu'u 'i te kotou lotolotonga he Toko Taha 'oku kala kotou 'ilo'i;

27 ko Ia ia 'oku mulimuli mai, kā 'oku lahi Ia 'iā au, pea ko te nono'o Tono senitoló 'oku kailoa taau 'ia kita ke vete ange."

28 Ne'e hoko 'ia te 'ū me'a nei 'i Pētani* 'i Tu'a-Sioatani, ko te feitu'u ia ne'e fai ai 'e Sione tana papitaisó.

Ko te Lami 'a te Atuá

29 Pea 'i te 'aho tonou hokó, ne'e sio 'e Sione kiā Sīsū 'oku ha'u kiā ia, pea toki pehē 'e ia, "Kotou vakai, ko 'ena 'ia te Lami 'a te 'Atuá, 'a ē 'oku Ina 'ave 'ia te angahala 'a māmaní!

30 Ko 'eni Ia ne au lea ki ai 'o pehē: 'oku mulimuli mai he Tangata, 'a ē 'oku lahi 'iā au, kote'uhí he ne'e 'i mu'a noa pē Ia 'iā au.

31 Pea ne'e kailoa ke au 'ilo'i Ia 'e au, kā ko tonou fakahaa'i ki 'Isilelí, ko tonou 'uhinga ia 'o taku ha'u 'o papitaiso vai."

32 Pea ne'e fakahā 'e Sione 'o pehē, "Kua u mamata ki te Laumālié 'oku 'alu ifo mei te langí 'i te tatau 'o he lupe, 'o nofo 'i Ia.

33 Pea ne'e kailoa ke au 'ilo'i Ia 'e au, kā ko Ia ne'e fekau'i mai 'oku ke papitaiso vai ne'e folafola Ia, 'o pehē: 'Ko te Toko Taha 'e ke mamata ki aí, 'oku 'alu ifo te Laumālié, 'o nofo 'i Ia, ko Ia ia 'oku fai papitaiso 'aki te Laumālie Mā'oni'oní.'

34 Pea kua u mamata 'e au, pea kua u fakahaa'i: ko 'eni ia 'ia te 'Alo 'o te 'Atuá."

Ko te fu'aki kau ako 'a Sīsú

35 'I te 'aho tonou hokó ne'e tu'u ai pē 'ia Sione, pea 'i ai mo he toko ua 'o tana kau akó;

36 pea 'i tana sio kiā Sīsū 'oku 'eva'eva aké, ne'e iange ia, "Vakai, ko te Lami 'ena 'a te 'Atuá!"

37 Pea 'i te fanongo 'e te ongo akó ki tana leá, ne'e nā mulimuli leva kiā Sīsū.

38 Pea tafoki ange 'e Sīsū, 'o vakai ki te nā mulimuli mai, pea iange 'e Ia kiā nāua, "Ko te ā ia 'oku kulā kumí?"

Pea nā iange kiā Ia, "Lāpai" (ko tonou 'uhingá, "Faiako"), "'oku nofo 'ia Koé 'i fea?"

39 Pea iange 'e Ia kiā nāua, "Kulā ōmai, 'o sio ki ai." Pea nā ō, 'o mamata ki te feitu'u ne'e nofo Ia 'i aí, 'o notou nonofo mo Ia ke 'osi te 'aho ko iá, he ko te fā afiáfi'eni.

40 Ko te taha 'o te ongo me'a ne'e fanongo ki te lea 'a Sione, 'o mulimuli ai kiā Sīsú, ko 'Anitelū, ko te tehina 'o Saimone Pita.

41 Ko ia ia ne'e matu'a ma'u tonou tokoua 'o'oná 'ia Saimone, 'o iange kiā ia, "'E, kua mā 'ilo'i te Mīsaíá," ('a ia ko tonou hikí, ko Kalaisi).

42 Pea ne'e taki 'e ia 'ona kiā Sīsū. Pea 'i te mamata 'e Sīsū kiā iá, ne'e iange 'e Ia, "Ko Saimone koe, ko te foha 'o Sioná; 'e ui 'ou ko Kífasi," ('a ia ko tonou hikí, ko Pita, pe ko Maka.)

Ko te fili 'e Sīsū 'ia Filipe mo Nātanielá

Š 1:24 1:24 Pea ... Fālesí, ko ia pe Ko nātou ne'e fekau'i ko te kau Fālesí nātou. * 1:28 1:28 Pētani: 'oku pehē 'i tonou 'ū hiki fualoa 'ihi, Petapala.

⁴³ Pea 'i te 'aho tono hokó ne'e loto 'e Ia ke 'alu ki Kāleli; pea 'ilo'i ai 'e Sīsū 'ia Filipe, 'o iange kiā ia, "Mulimuli mai kiā Au."

⁴⁴ Pea ko Filipé ko ta'aná ha'u mei Petesaita, ko te kolo ia 'o 'Anitelū mo Pitá.

⁴⁵ Pea ne'e kumi 'e Filipe 'ia Nātaniela, 'o iange kiā ia, "'Ē, kua motou 'ilo'i 'ia Ia, 'ā ē ne'e lau ki ai 'e Mōsese 'i te Tohi Laó, mo te kau palōfitá, ko Sīsū mei Nāsaleti, ko te foha 'o Siosifá."

⁴⁶ Pea iange 'e Nātaniela, "He 'e lava koā ke tupu he lelei mei Nāsaleti?"

Pea iange 'e Filipe kiā ia, "Ha'u 'o sio."

⁴⁷ Pea 'i te vakai atu 'e Sīsū kiā Nātaniela 'oku ha'u kiā Iá, ne'e iange 'e Ia, "'Ē, ko te 'Isileli mo'oni 'eni, 'oku kailoa he kākā 'iā ia!"

⁴⁸ Pea iange 'e Nātaniela kiā Ia, "Ne'e fefe'aki Tau 'ilo'i 'okú?"

Pea tali 'e Sīsū kiā ia, "'I te he'iki ai ui 'ou ia 'e Filipe, lolotonga tau 'i te lalo fiki, ne Au sio kiā koe."

⁴⁹ Pea iange 'e Nātaniela, "'E Lāpai, ko Koe ia 'ia te 'Alo 'o te 'Atuá! Ko Koe ia 'ia te Tu'i 'Isilelí!"

⁵⁰ Pea iange 'e Sīsū kiā ia, "Ko tau tuí koā, kote'uhí ko Taku pehē atu: 'Ne Au 'ilo'i 'ou 'i te lalo fiki'? 'E ke mamata he 'ū me'a 'oku lahi ange 'i te me'a nei!"

⁵¹ Pea toe iange 'e Ia, "Ko te mo'oni, ko te mo'oni, 'Okou tala'i atu kiā kōtou: 'e kotou mamata 'āmuli ki te langí kua fakaava, pea 'oku 'alu ake mo 'alu ifo te kau 'āngelo 'a te 'Atuá 'i te Fanautama te Tangatá."*

2

Ko te mali 'i Kená

¹ Pea 'i tonu tolu 'o te 'ahó ne'e fai ai he kātoanga mali 'i Kena 'i Kāleli; pea ne'e 'i ai te fa'ē 'a Sīsū.

² Pea ne'e tala foki te ta'ané kiā Sīsū, mo Tana kau akó.

³ Pea 'i te maha 'ia te uainé, ne'e lea kiā Sīsū 'e Tana fa'eé, "'Oku kala he notou uaine."

⁴ Pea folafola ange 'e Sīsū kiā ia, "Fafine, ko te ā 'ia Au kiā koe? 'Oku he'iki ai hoko mai To'okú taimi!"

⁵ Pea iange 'e Tana fa'eé ki te kau ngāu, "Ko te ā pē he me'a 'e iatu 'e Ia ke kotou faí, fai leva."

⁶ Pea ne'e tu'u 'i ai he hina maka lalahi 'e ono, 'a ia ne'e tuku 'i ai kote'uhí ko te fakama'a faka-Siú, 'e hao ai takí taha he lita vai 'e valungofulu ki te teau uangofulu.

⁷ Pea folafola 'e Sīsū kiā nātou, "Kotou fakafonu vai 'ia te 'ū hiná." Pea notou fakafonu vai 'ia te 'ū hiná 'o fonu lelei.

⁸ Pea iange 'e Ia kiā nātou, "Fakatau leva, pea 'ave ki te 'aliki 'o te kātoangá." Pea notou 'ave.

⁹ Pea 'i te kamata 'e te 'aliki 'o te kātoangá ki te vai kua hoko 'o uainé, kae kailoa 'ilo'i 'e ia pē ne 'aumaí mei fea, (kā ne 'ilo'i pē 'e te kau sevānití, 'ā ē ne'e notou fakatau 'ia te vai) pea ui ange 'e te 'aliki 'o te kātoangá 'ia te 'aliki ta'ané,

¹⁰ 'o iange, "Ko te anga 'o te tangatá ke fu'aki 'aumaí te uaine lelei, pea kā konā leva 'ia te kakaí, pea toki 'aumaí te uaine koví; kā ko koe kua ke ta'ofi te uaine lelei ki te taimi nei!"

¹¹ Ne'e fai 'e Sīsū Tana fu'aki faka'ilonga mana ko 'ení 'i Kena 'i Kāleli, 'o fakae'a ai 'e Ia Tono lāngilangí; pea ne'e tuí pīkitai kiā Ia Tana kau akó.

¹² 'I te 'osi ange 'ení, ne'e 'alu ifo Ia ki Kāpaneume, mo Tana fa'eé, mo Tono 'ū tokouá, mo Tana kau akó, pea notou nofo 'i ai he 'ū 'aho si'i.*

* 1:51 1:51 Sēn 28:12 * 2:12 2:12 Māt 4:13

*Ko Sīsū 'i te Temipalé**(Mātiu 21:12-13; Ma'ake 11:15-17; Luke 19:45-46)*

13 Pea kua mei hoko 'ia te Pāsova 'o te ha'a Siū, pea 'alu ake 'ia Sīsū ki Selusalema.*

14 Pea 'ilo'i atu 'e Ia 'i te Temipalé he kau fakatau pulu mo te sipi mo te lupe, mo te kau fetongi pa'anga 'oku notou fetāngutu'i ai.

15 Pea ngaahi leva 'e Ia he uipi 'aki te 'ū afo, 'o kapusi 'ia nātou kotoa pē mei te Temipalé, mo te fanga sipi foki, mo te fanga pulú; 'o hua'i te pa'anga 'a te kau fetongi pa'angá, mo fulihi te notou 'ū tēpilé,

16 pea folafola 'e Ia kiā nātou ne'e notou fakatau lupé, “Ave te 'ū me'a nā mei heni, pea 'aua ngaahi 'ia te fale 'o Taku Tamaí ko te fale fakatau.”

17 Pea manatu Tana kau akó kua tohi 'o pehē, “Ko Taku mamahi'i Tou falé 'oku vela hangē he afi 'i Toku lotó.*

18 Pea tali 'e te ha'a Siū kiā Ia, “Ko te ā he faka'ilonga 'oku Ke tuku mai, 'i Tau fai te 'ū me'a nei?”

19 Pea folafola ange 'e Sīsū kiā nātou, “Holoki 'ia te fale tapu nei, pea 'e Au tē fokotu'u ia 'i te 'aho 'e tolu.”*

20 Pea iange 'e te kau Siū, “Kua 'osi te ta'u 'e fāngofulu mā ono tono langa 'o te Fale Tapu nei, pea 'e Ke fokotu'u koā ia 'e Koe he 'aho pē 'e tolu?”

21 Ka ne'e 'uhinga Ta'aná lea ki te fale tapu ko Tono sinó.

22 He ko te taimi ko 'ē ne'e fokotu'u ai 'Ona mei te pekiá, ne'e manatu Tana kau akó ki Tana lea peheé; pea notou tui leva ki te Tohitapú, mo te lea kua fai 'e Sīsú.

Ko te mahino kiā Sīsū te anga 'o te kakai

23 Pea ko te lolotonga ē Tana 'i Selusalema 'i te fai 'o te kātoanga Pāsová, ne'e tui ai he kakai tokolahi ki Tono huafá, 'i te notou mamata ki Tana 'ū faka'ilonga mana ne'e faí.

24 Ka ne'e kailoa falala 'e Sīsū ia kiā nātou, kote'uhí ko Tana 'afio'i lelei 'ia te kakai kotoa pē,

25 pea ne'e kailoa fia ma'u 'e Ia ke faka'ilo ange he taha he me'a 'oku kau ki te tangatá, hē ne Ina mea'i lelei pē 'ia te me'a 'oku 'i te loto 'o te tangatá.

3*Ko Sīsū mo Nikotīmasi*

1 Pea ne'e 'i ai he tangata 'i te kau Fālesí, ko Nikotīmasi tonu hingoá, ko he 'aliki ia 'i te kakai Siū.

2 Pea ha'u pō'uli ia kiā Sīsū, 'o iange, “Lāpai, 'oku motou 'ilo'i ko te faiako 'ia Koe kua Ke ha'u mei te 'Atuá, he 'oku kailoa he tangata kua ina fai he 'ū fu'u faka'ilonga mana pehē, hangē ko ia kua Ke faí, kā 'i te kau mo ia 'e te 'Atuá.”

3 Pea tali ange 'e Sīsū kiā ia, “Ko te mo'oni, ko te mo'oni, 'Okou tala'i atu kiā koe: kāpau 'e kailoa fanau'i fo'ou* he tangata, 'e kailoa 'aupito mamata ia ki te Pule'anga 'o te 'Atuá.”

4 Pea iange 'e Nikotīmasi kiā Ia, “O lava fefe'aki he tangata ke toe fanau'i kā kua matu'a? 'E lava koā 'e ia ke tē hū ki te manava 'o tana fa'eé, 'o fanau'i?”

* 2:13 2:13 'Eki 12:1-27 * 2:17 2:17 Saame 69:9 * 2:19 2:19 Māt 26:61; 27:40; Ma'ake 14:58; 15:29

* 3:3 3:3 fanau'i fo'ou, ko ia pe fanau'i mei lungá.

⁵ Pea tali 'e Sisū, “Ko te mo'oni, ko te mo'oni, 'Okou tala'i atu: kāpau 'e kailoa fanau'i he taha 'i te vai mo te Laumālié, 'e kailoa 'aupito lava ia ke hū ki te Pule'anga 'o te 'Atuá.

⁶ Ko te me'a kua fanau'i mei te kakanó ko te kakanó ia, pea ko te me'a kua fanau'i mei te Laumālié ko te laumālie ia.

⁷ 'Aua na'a ke ofo 'i Taku pehē atu, 'Kua pau ke kotou fanau'i fo'ou.'†

⁸ 'Oku feangi'aki fa'italiha pē 'ia te matangí, pea 'oku ke ongo'i tana mumuhú, kā 'oku kailoa ke 'ilo'i pe ko tana ha'ú mei fea, pe ko tana 'alú ki fea. Ko te anga ia 'o nātou kotoa pē kua fanau'i mei te Laumālié.”

⁹ Pea tali ange 'e Nikotīmasi kiā Ia, “O lava fefe'aki 'ia te 'ū me'a nei?”

¹⁰ Pea tali 'e Sisū kiā ia, “Ko koé ko he faiako 'Isilelí, pea 'oku kailoa koā ke 'ilo'i 'ia te 'ū me'a nei?”

¹¹ Ko te mo'oni, ko te mo'oni, 'Okou tala'i atu: 'oku motou lea 'aki 'ia te me'a 'oku motou 'ilo'i, pea motou fakahā 'ia te me'a kua motou sisio ki ai; kā 'oku kailoa kotou fia tali te motou fakamo'oní.

¹² Kāpau kua U tala kiā kōtou 'ia te 'ū me'a 'o te māmaní, kae kailoa pē he kotou tui, pea 'e kotou tui fefe'aki ai, 'o kāpau 'e Au tala kiā kōtou 'ia te 'ū me'a 'o hēvaní?

¹³ Pea kua he'iki ai 'alu ake he toko taha ki hēvani, ngata pē 'iā Ia ne'e 'alu ifo mei hēvaní, ko te Fanautama te Tangatá.”*†

¹⁴ Pea hangē ko te hiki ki lungā 'e Mōsese 'ia te ngatá 'i te toafá, pehē foki kua pau ke hiki ki lungā 'ia te Fanautama te Tangatá,*

¹⁵ kote'uhí ko ia kotoa pē 'oku tui kiā Iá ke 'aua na'a 'auha, kae ma'u 'ia te ma'uli ta'engatá.

¹⁶ He ne'e pehē fau te 'ofa 'a te 'Atuá ki māmaní, ko ia ne Ina foaki Tono 'Alo pē tahá, kote'uhí ko ia fuli pē 'oku tui pīkitai kiā Iá ke 'aua na'a 'auha, kae ma'u 'ia te ma'uli ta'engatá.

¹⁷ He ne'e kailoa fekau mai 'e te 'Atuá Tono 'Aló ki māmani ke fakamala'ia 'ia māmani, kā kote'uhí ke ma'uli 'ia māmani 'iā Ia.

¹⁸ Ko ia 'oku tui pīkitai kiā Iá 'oku kailoa fakamala'ia ia, kā ko ia 'oku kailoa tui, kua 'osi fakamala'ia ia; kote'uhí kua kailoa ina tui ki te huafa 'o te 'Alo pē taha 'o te 'Atuá.

¹⁹ Pea ko 'eni ia 'ia te mala'ia'angá: kua hoko mai 'ia te maamá ki māmani, kae kei 'ofa ange pē te kakaí ia ki te pō'ulí 'i te maamá, he ko te notou 'ū ngāué ne'e kovi.

²⁰ He ko te tangata faikovi fuli pē 'oku fihí'a ki te maamá, pea 'oku kailoa ha'u ia ki te maamá, na'a 'ilonga tana 'ū ngāué.

²¹ Kā ko ia 'oku fai ki te mo'oní 'oku ha'u ia ki te maamá, kote'uhí ke fakaha'i tana 'ū ngāué, he kua fai ia 'i te 'Atuá.

Ko Sisū mo Sione Papitaiso

²² 'I te 'osi ange 'eni, ne'e ha'u 'ia Sisū mo Tana kau akó ki te fanua ko Siuteá, pea nofo Ia 'i ai mo nātou, 'o fai papitaiso.

²³ Pea ne'e 'i ai foki 'ia Sione, 'oku fai tana papitaiso 'i 'Ēnoni ofi ki Sēlemi, kote'uhí ne'e lahi te vai 'i te feitu'u ko iá; pea ne'e ō ange 'ia te kakaí, 'o papitaiso 'i ai,

²⁴ he kua he'iki ai 'ave 'ia Sione ki te pilisoné.*

† 3:7 3:7 fanau'i fo'ou, ko ia pe fanau'i mei lungā. † 3:13 3:13 'Oku hoko atu nai 'ia te folafola 'a Sisuú 'o a'u ki te ngata'anga 'o te veesi 21. * 3:14 3:14 Nōm 21:9 * 3:24 3:24 Māt 14:3; Ma'ake 6:17; Luke 3:19-20

²⁵ Pea ne'e fakakikihi ai he 'ihi 'o te kau ako 'a Sioné mo he matu'a Siu, § 'o kau ki te fai fakama'á.

²⁶ Pea notou ōmai kiā Sione, 'o iange ki ai, “Lāpai, ko te Toko Taha ko 'ē ne'e 'iā koe 'i Tu'a-Sioatani, 'a ia kua ke fakahā'iná, 'ē, 'oku fai papitaiso 'e Ia, pea 'oku ō ange 'ia te kakaní kotoa pē kiā Ia.”

²⁷ Pea iange 'e Sione, “'Oku kailoa fa'a lava te tangatá ke ma'u he me'a, kā 'i tonu 'avange kiā ia mei hēvani.

²⁸ Ko kōtoú foki 'oku kotou fakamo'oni ki taku lea ne'e pehē, “Oku kailoa ko au ia 'ia te Kalaisí, kā kua fekau'i mai 'okú ke au mu'amú'a mai 'iā Ia.”*

²⁹ Ko Ia 'oku 'A'ana 'ia te ta'ahiné, ko Ia ia 'ia te Tangata Ta'ané; kā ko te moa'uli 'a te Tangata Ta'ané, 'a ē 'oku tu'u 'o fanongo kiā Iá, 'oku fiafia lahi ia 'i te ongo mai te le'o 'o te Tangata Ta'ané. Ko ia ai, ko ta'akú fiafia kua kakato.

³⁰ Kua pau ke faka'a'au Ia ki mu'a, kae faka'a'au kita ia ki muli.”

Ko te Toko Taha ne'e 'alu ifo mei hēvani

³¹ Ko Ia 'oku 'alu ifo mei lungá 'oku mā'olunga Ia 'i te me'a kotoa pē; ko ia 'oku tupu mei te māmaní 'oku fakaemāmani ia, pea 'oku fakaemāmani mo ta'aná lea. Ko Ia 'oku 'alu ifo mei hēvani 'oku mā'olunga Ia 'i te me'a kotoa pē.*

³² Pea ko te me'a kua Ina fanongoa mo mātaai, 'a 'eni ia 'oku fakamo'oni ki ai, kā 'oku kailoa tali he taha Tana fakamatalá.

³³ Ko ia kotoa pē 'oku tali Tana fakamatalá, kua ina sila'i Tana fakamo'oní, 'oku mo'oni 'ia te 'Atuá.

³⁴ He ko Ia ne'e fekau mai 'e te 'Atuá, ko te 'ū Folafola 'a te 'Atuá ia 'oku Ina lea 'akí, hē 'oku kailoa 'avatu fakafōfua 'e te 'Atuá 'ia te Laumālié kiā Ia.

³⁵ 'Oku 'ofa 'ia te Tamai ki te 'Aló, pea kua tukuange 'e Ia 'ia te me'a kotoa pē ki Tono nimá.*

³⁶ Ko ia 'oku tui pikitai ki te 'Aló 'oku ma'u 'e ia 'ia te ma'uli ta'engatá, kā ko ia 'oku kailoa ina tui ki te 'Aló 'e kala mamata 'e ia ki te ma'ulí, kā 'oku nofo ma'u kiā ia 'e te houhau 'a te 'Atuá.

4

Ko te hiki 'a Sisū mei Siutea ki Kāleli

¹ Pea 'i te mea'i 'e te 'Alikí kua fanongo 'e te kau Fālesí, 'o pehē 'oku fakaului mo papitaiso 'e Sisū he kau ako, 'o tokolahi ange 'iā Sioné;

² (kae tala'i'eaí ne'e fai papitaiso 'e Sisū, kā ko Tana kau akó pē.)

³ ko ia ne Ina hiki mei Siutea, 'o tē 'alu mei ai ki Kāleli.

Ko Sisū mo te fafine Samēlia

⁴ Pea ne'e pau ke 'alu atu Ia 'i loto Samēlia.

⁵ Pea fou atu Ia 'i te kolo 'o Samēlia, 'a ia ne'e ui ko Saika, 'oku ofi ki te kongā fanua ne'e 'avange 'e Sēkope kiā Siosifa ko tonu fohá.*

⁶ Pea ne'e 'i ai te vaikeli 'o Sēkopé. Pea kua hela'ina 'ia Sisū 'i te fonongá, pea ta'utu leva ia ki te ngutu vai; ne'e fe'unga nai 'eni mo te ho'atā mālie.

⁷ Pea ne'e 'alu ange he fafine Samēlia, ke 'utu vai. Pea iange 'e Sisū kiā ia, “'Ē, mai mu'a Si'aku inu.”

⁸ (He kua ō Tana kau akó ki te koló ke fakatau me'akai.)

§ 3:25 3:25 he matu'a Siu: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, he mātu'a Siu. * 3:28 3:28 Sione 1:20

* 3:31 3:31 'oku mā'olunga Ia 'i te me'a kotoa pē 'oku kailoa 'asi 'ia te kupu'i lea nei 'i te 'ū liliu fualoa 'ihi. * 3:35 3:35 Māt 11:27; Luke 10:22 * 4:5 4:5 Sēn 33:19; Sios 24:32

9 Pea iange 'e te fafine Samēliā kiā Ia, “Ko te Siu 'ia Koe, pea fefe'aki ai Tau kole inu mai kiā au, ko te fafine Samēlia?” He 'oku kailoa fe'ofa'ofani he Siu mo he Samēlia.**

10 Pea tali 'e Sīsū kiā ia, “Ka ne ke 'ilo'i te me'a'ofa 'a te 'Atuá, mo Ia 'oku pehē atu, 'Mai mu'a Si'aku inú,' pehē kua ke kole kiā Ia, pea kua Ina 'avatu 'ia te vai ma'ulí.”

11 Pea iange 'e te fafiné kiā Ia, “'Alikí, 'oku kala Hau me'a ke 'utu 'aki, pea 'oku loloto 'ia te vaitupú; pea mei fea ai Tau ma'u te vai ma'uli nā?”

12 Hē ko te lahi koā 'ia Koe 'i te tou kui ko Sēkopé, 'ā ē ne'e tuku mai kiā mātou 'ia te vai ko 'ení, pea ne'e inu ia mei ai, mo tana fānaú, mo tana fanga monumanú?”

13 Pea me'a ange 'e Sīsū kiā ia, “Ko ia kotoa pē 'oku inu mei te vai ko 'ená 'e toe fiainua,

14 kā ko ia 'e inu mei te vai 'e Au 'avatu, 'e kailoa 'aupito toe fiainua ia 'o ta'engata, kā ko te vai 'e Au 'avatu kiā iá, 'e tupu 'i lotu 'iā ia, ko te matavai mapunapuna ake, 'o iku ki te ma'uli ta'engata.”

15 Pea iange 'e te fafiné kiā Ia, “'Alikí, foaki mai te vai ko 'ená kiā au, kote'uhí ke 'aua na'a u fiainua, pe toe hela'ina mai ki heni ke 'utu.”

16 Pea me'a ange 'e Sīsū kiā ia, “'Alu, ui mai tou malí, pea kulā ōmai ki heni.”

17 Pea tali ange 'e te fafiné, “'Oku kailoa si'aku malí.”

Pea iange 'e Sīsū, “'Oku mo'oni pē ta'áu lea, “'Oku kailoa 'i ai si'aku mali;’

18 he ne ke ma'u te mali 'e toko nima, pea ko te tangata 'oku kulā nonofo nā, 'oku kala ko tou mali. Ko te mo'oni pē ta'áu lea.”

19 Pea lea ange 'e te fafiné kiā Ia, “'E 'Alikí, 'okou 'ilo'i 'eni ko te palōfita 'ia Koe.

20 Ne'e lotu te motou mātu'á 'i mu'a 'i te ma'unga nei, kā ko kōtoú 'oku kotou pehē, ko Selusalema pē te feitu'u 'oku totonu ke fai ai te lotú.”

21 Pea iange 'e Sīsū kiā ia, “'Fafine, tui mai kiā Au, 'oku 'unu mai 'ia te taimi, 'e kala toe fai ai 'i te ma'unga nei, pē 'i Selusalema, te kotou lotu ki te Tamaí.

22 Ko kōtoú 'oku kotou lotu ki te me'a 'oku kailoa he kotou 'ilo ki ai; 'oku motou lotu mātou ki te me'a 'oku motou 'ilo'i, he 'oku mei te kakai Siú 'ia te fakama'ulí.

23 Kā 'oku 'unu mai te taimi, 'io, kua hoko ia, 'a ia ko te kakai 'oku lotu mo'oni 'e notou fai 'i laumālie mo fai 'i mo'oni te notou lotu ki te Tamaí. He ko te Tamaí foki 'oku kumi 'e Ia 'ia te fa'ahinga ko iá, ke lotu kiā Ia.

24 Ko te 'Atuá ko te Laumālie, pea ko nātou 'e lotu kiā Iá, kua pau ke notou fai 'i laumālie pea fai 'i mo'oni te notou lotú.”

25 Pea iange 'e te fafiné kiā Ia, “'Okou 'ilo'i 'oku ha'u 'ia te Misaiá ('ā ē 'oku ui ko Kalaisí); kā ha'u Ia, 'e toki fakahaa'i 'e Ia kiā mātou 'ia te me'a kotoa pē.”

26 Pea folafola ai 'e Sīsū kiā ia, “'Ko Au ia, 'a 'eni 'oku lea kiā koé.”

27 Pea fe'unga iá mo te ōmai Tana kau akó, 'o notou 'ohovale 'i Tana talanoa mo te fafiné. Kae mole ke mama'o he notou taha 'e iange, “'Ko te ā te me'a 'oku Ke kumí?” pe, “'Ko te ā 'oku kulā talanoa ai mo te fafiné?”

28 Pea ne'e si'aki 'e te fafiné tana hina vai, kae foki ia ki kolo, 'o talanoa'i holo ki te kakai,

29 “'Kotou ōmai angé, 'o mamata ki te Tangata kua Ina 'a'au mai taku me'a kotoa pē kua u fai. Ko te Kalaisí nai 'eni pe kailoa?”

30 Pea notou 'alu atu mei te koló, 'o ōmai kiā Ia.

* 4:9 4:9 'oku kailoa fe'ofa'ofani he Siu mo he Samēlia, ko ia pe 'oku kailoa ipu taha 'ia te kakai Siú mo te kakai Samēliá. * 4:9 4:9 'Ēsela 4:1-5; Neh 4:1-2

31 Lolotonga iá ne'e kole ange 'e te kau akó kiā Ia, 'o pehē, “Lāpai, ke Ke tokoni mu'a.”

32 Kae iange 'e Ia kiā nātou, “‘Oku 'i ai Ta'akú kai 'oku kala kotou 'ilo ki ai.”

33 Pea pehē ai 'e te kau akó, “He kua 'avange he taha Hana me'a ke kai?”

34 Pea iange 'e Sīsū kiā nātou, “Ko Ta'akú ē me'akai, ko te fai 'ia te finangalo 'o Ia ne Ina fekau'i mai 'Okú, mo faka'osi Ta'aná ngāue.

35 'Oku kala koā kotou lau 'o pehē, “Oku toe te māhina 'e fā, pea hoko te utu-ta'ú? 'Ē, 'Okou tala'i atu: kotou hanga ake mu'a ki te 'ū ngoue nā; vakai, kua matu'atu'a lelei nātou ia ki te utu-ta'ú.

36 Pea ko ia 'oku utú 'oku ma'u 'e ia ta'aná totongi, 'o tñaki fua ki te ma'uli ta'engatá: kote'uhí ke nā fiafia fakataha, 'ia ia ne toó, mo ia ne utú.

37 Pea 'i te me'a nei 'oku mo'oni ai te leá, “Oku tō te taha, kae utu te taha kehe.”

38 Ne Au fekau atu 'ia kōtou ke utu 'ia te me'a ne'e kailoa kotou hela'ina aí. Ko te kakai kehe ia ne'e notou hela'ina 'i aí, pea kua kotou ma'u pale kōtou ia 'i te notou kakavá.”

39 Pea ne'e tui kiā Ia te tokolahi 'o te kakai Samēlia mei te kolo ko iá, ko te me'a 'i te lea 'a te fafiné, 'i tana fakahā, “Kua tala'i mai 'e Ia kiā au 'ia te me'a fuli pē ne au fai.”

40 Ko ia 'i te a'u ange te kau Samēliá kiā Iá, ne'e notou kole ange kiā Ia ke nofo ifo mu'a mo nātou; pea ne'e nofo Ia 'i ai 'i te 'aho 'e ua.

41 Pea ne'e tokolahi mo te kakai kehe ne'e notou tui ko te me'a 'i te folafola 'A'aná.

42 Pea notou iange ki te fafiné, “‘Oku kala motou kei tui kote'uhí pē ko tau talanoa ne'e fai; he kua motou fanongo tonu ki ai 'e mātou, pea kua motou 'ilo'i, ko 'eni mo'oni ia 'ia te Kalaisí, ko te Fakama'uli 'o māmaní.”

Ko te fakama'uli 'e Sīsū 'ia te foha 'o he tangata ngāue fakapule'anga (Mātiu 8:5-13; Luke 7:1-10)

43 Pea kua 'osi te 'aho 'e ua, pea 'alu Ia mei ai, 'o fononga ki Kāleli.

44 He ko Sīsū pē ne'e fakamo'oni, 'oku kailoa faka'apa'apa'ina he palōfita 'i tono fanua tonu 'o'oná.*

45 Ko ia 'i Tana a'u leva ki Kālelí, ne'e tali lelei 'Ona 'e te kakai Kālelí, he kua notou mamata tonu ki te 'ū fu'u me'a ne'e fai 'e Ia 'i Selusalema 'i te kātōangá; he ne'e notou ō foki mo nātou ki te kātōangá.*

46 Pea toe ha'u 'ia Sīsū ki Kena 'i Kālelí, 'ia te kolo ne'e liliu ai 'e Ia 'ia te vai ke uainé. Pea ne'e 'i ai he 'aliki, ne'e puke tono fohá 'i Kāpaneume.*

47 Pea 'i te fanongo 'e te matāpule ko iá, kua ha'u 'ia Sīsū mei Siutea ki Kālelí, ne'e 'alu atu ia ki Ai, 'o kole ange ke me'a ifo mu'a 'o fakama'uli si'ana fohá, hē kua vave ta'aná mate.

48 Pea me'a ai 'e Sīsū kiā ia, “‘Ē, kāpau 'e kailoa kotou mamata ki te 'ū faka'ilongá, mo te 'ū me'a fakaofó, 'e kailoa pē tui kōtou ia.”

49 Pea lea ange te tangatá kiā Ia, “‘Aliki, me'a mai mu'a, na'a pekia si'aku 'uhikí.”

50 Pea folafola ange 'e Sīsū kiā ia, “‘Alu koe ia; kua ma'uli to'ou foha.” Pea ne'e tui te matāpulé ki te Folafola kua fai ange 'e Sisuú, pea 'alu ia.

51 Pea 'i te lolotonga tana kei fononga atú, ne'e fakafetaulaki mai tana kau tamaio'alikí kiā ia, 'o notou iange, “Kua ma'uli tou fohá!”

* 4:44 4:44 Māt 13:57; Ma'ake 6:4; Luke 4:24

* 4:45 4:45 Sione 2:23

* 4:46 4:46 Sione 2:1-11

⁵² Pea fehu'i ange 'e ia kiā nātou ki te houa ne'e kamata sai ai. Pea notou iange, "Ne'e mahu'i atu te mofi meīa ia 'i te taha hoataā 'aneafi."

⁵³ Pea 'ilo'i leva 'e te tamaī, tā ne'e 'i te houa pē ko iā, ne'e folafola ai 'e Sisū kiā ia 'o pehē, "Kua ma'uli tou fohá." Pea tui leva ia, mo tono fāmili kātoa.

⁵⁴ Ko tono ua 'eni 'o te faka'ilonga mana ne'e fai 'e Sisū, 'i Tana ha'u mei Siutea ki Kāleli.

5

Ko te fakama'uli 'e Sisū he tangata mamatea

¹ Pea 'i te 'osi ange 'eni, ne'e 'i ai he kātouanga 'a te ha'a Siú; pea fononga ake 'ia Sisū ki Selusalema.

² Pea 'oku tu'u 'i Selusalema, 'o ofi ki te Matapā Sipí, he lepa vai 'e taha, 'oku ui 'i te lea faka-Hepeluú ko Petesata,* ne'e nima tono fakafaletoló.

³ Ko te 'ū fale ala ko iā ne'e tākokoto ai he fu'u kakai mahaki, ko te kui, mo te heke, mo te mamatea, ['o talitali ki te ngaungaue 'ia te vai. ⁴ Hē ne 'alu ifo he 'āngelo 'i te taimi pau ki te lepá, 'o ue' 'ia te vai; pea ko ia 'e fu'aki hopo ki te vai 'i te 'osi tono ue'iná, ne'e fakama'uli 'ona mei tono mahaki fuli pē.]†

⁵ Pea ne'e 'i ai he tangata 'i te feitu'u ko iā, kua ta'u tolungofulu mā valu tana mahaki'iná.

⁶ Pea 'i te mamata 'e Sisū kiā ia 'oku takotó, mo 'ilo'i kua fualoa tana peheé, ne'e fehu'i ange 'e Ia, "'Oku loto 'ia koe ke ke ma'uli?"

⁷ Pea iange 'e te mahakí, "'E 'Aliki, 'oku kala u ma'u si'aku taha ke hiki 'oku ki te lepá, 'o kā ue' 'ia te vai; pea 'i te lolotonga si'aku feinga 'alu 'iā kita peé, kua laka ifo he taha kehe ia, 'o mu'amua 'iā au."

⁸ Pea folafola 'e Sisū kiā ia, "Tu'u ake, to'o tou moe'angá, pea 'alu."

⁹ Pea ma'uli leva 'ia te tangatá, pea to'o 'e ia tono moe'angá, 'o 'alu.

Pea tā ko te Sāpate 'ia te 'aho ko iā.

¹⁰ Ko ia ne'e lea ai 'e te kau Siú ki te tangata kua fakama'ulí, "'Ē, ko te Sāpate 'eni, pea 'oku kala ngafua tau to'o moe'angá."*

¹¹ Ka ne'e iange 'e ia kiā nātou, "Ko Ia ko 'ē ne'e fakama'uli 'okú, ko Ia ia ne'e lea mai kiā au 'o pehē, 'To'o tou moe'angá, pea 'alu.' "

¹² Pea notou fehu'i kiā ia, "Ko ai te tangata ne'e iatu kiā koe, 'To'o tou moe'angá 'o 'alú?"

¹³ Kā ko te tangata kua faito'ó ne'e kailoa 'ilo'i 'e ia pe ko ai koā Ia; he kua mavahe 'ia Sisū ia mei ai, kote'uhí ne'e fonu te kakai 'i te feitu'u ko iā.

¹⁴ Faifaí pea 'ilo'i 'ona 'e Sisū 'i te Temipalé, pea me'a 'e Ia ki ai, "Ko 'eni kua fakama'ulí 'ou; 'aua na'a ke toe fai anghala, na'a hoko kiā koe he kovi 'oku lahi ange."

¹⁵ Pea 'alu 'ia te tangatá, 'o fakahaa'i ki te kau Siú, ko Sisū 'ia te Toko Taha ne'e fakama'uli iá.

¹⁶ Ko te 'uhinga 'eni tono fakatanga'i 'o Sisū 'e te kau Siú, ko Tana fai pehē 'i te 'aho Sāpaté.

¹⁷ Ka ne'e iange 'e Sisū kiā nātou, "Kua ngāue Taku Tamaī 'o a'u mai ki te taimi nei, pea 'oku ngāue mo Au foki."

* 5:2 5:2 Petesata: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, Peteseta. † 5:4 5:4 'Oku kailoa 'asi 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te kongatono ua 'o te veesi 3 ki te ngata'anga 'o te veesi 4. * 5:10 5:10 Neh 13:19; Sel 17:21

18 Ko tono 'uhinga ia ne'e 'āsili feinga ai 'e te kakai Siú ke tāmāte'i 'Oná, kote'uhí he ne'e kailoa ngata pē 'i Tana maumau Sāpaté, kā kua lau foki 'e Ia 'ia te 'Atuá ko Tana Tamaí tonu, 'o fakatatau ai 'Ona ki te 'Atuá.

Ko te mafai 'o te 'Aló

19 Ko ia ai ne'e folafola 'e Sisū kiā nātou, “Ko te mo'oni, ko te mo'oni, 'Okou tala'i atu: 'oku kailoa lava te 'Aló ke fai he me'a 'iā Ia pē, ngata pē 'i te me'a 'oku vakai atu 'e Ia 'oku fai 'e te Tamaí. He ko te me'a kotoa pē 'oku fai 'e te Tamaí, 'oku fai ia 'e te 'Aló foki.

20 Hē 'oku 'ofa te Tamaí ki te 'Aló, 'o fakahā kiā Ia 'ia te 'ū me'a kotoa pē 'oku fai 'e Tana 'Afió. Pea 'e fakahāa'i foki 'e Ia ki Ai he 'ū ngāue 'oku hulu atu 'i te 'ū me'a nei, kote'uhí ke kotou ofo.

21 He hangē ā 'oku fokotu'u 'e te Tamaí 'ia te kau pekiá, mo ngaahi 'ia nātou ke ma'ulí, 'oku pehē foki mo te 'Aló, 'oku ngaahi 'e Ia ke ma'uli 'ia nātou kotoa pē 'oku loto Ia ki aí.

22 He 'oku kailoa fakamāu'i 'e te Tamaí he toko taha, kā kua tukuange 'e Ia 'ia te fakamaau kotoa pē ki te 'Aló,

23 kote'uhí ke 'apasia 'e te kakai kotoa pē ki te 'Aló, 'o hangē ko te notou 'apasia ki te Tamaí. Ko ia 'oku kailoa 'apasia ki te 'Aló, 'oku kailoa 'apasia ia ki te Tamaí 'a ē ne'e fekau'i mai 'Oná.

24 Ko te mo'oni, ko te mo'oni, 'Okou tala'i atu: ko ia 'oku fanongo ki Taku leá, pea tui kiā Ia ne'e fekau mai 'Okú, 'oku ina ma'u 'ia te ma'uli ta'engatá, pea 'e kailoa fakamala'ia ia, kā kua hao ia mei te maté ki te ma'ulí.

25 Ko te mo'oni, ko te mo'oni, 'Okou tala'i atu: 'oku 'unu mai he taimi, 'io, ko 'eni ia, 'a ia 'e fānonongo ai 'e te kau maté ki te le'o 'o te 'Alo 'o te 'Atuá, pea ko nātou 'oku fanongó 'e notou ma'uli.

26 He hangē 'oku ma'u ma'uli 'ia te Tamaí 'iā Ia peé, 'oku pehē foki Tana tuku ki te 'Aló ke ma'uli 'iā Ia pē;

27 pea kua Ina tuku ke 'A'ana 'ia te fai fakamaau, kote'uhí ko te Fanautama te Tangata Ia.

28 'Aua 'e kotou ofo 'i te me'a ko iá, he 'oku 'unu mai he taimi, 'a ia 'e fānonongo ai ki Tono le'ó 'e te kakai kotoa pē 'oku 'i te 'ū fanualotó,

29 pea 'e notou ō ake mei ai: ko nātou ne'e ngāue leleí, ki te toetu'u 'o te ma'ulí, mo nātou ne'e faiková, ki te toetu'u 'o te fakamala'ia.*

Ko te 'ū fakamo'oni kiā Sisuí

30 “'Okou kailoa U lava ke fai he mama'i me'a 'iā Au pē. 'Okou fakamaau 'o hangē ko Taku fanongó; pea ko te fakamaau 'A'akú 'oku totonu, kote'uhí 'oku kailoa U fai ki te loto 'O'okú, kā ki te finangalo 'o Ia ne'e fekau'i mai 'Okú.

31 Kāpau ko Au pē 'oku fakamo'oni kiā Aú, tā 'oku kailoa mo'oni Ta'akú fakamo'oni.

32 Ko te Taha kehe ia 'oku fakamo'oni kiā Aú, pea 'Okou 'ilo'i 'oku mo'oni Tana fakamo'oni 'oku fai kiā Aú.

33 Ko kōtōu ne'e kotou fekau atu kiā Sione, pea ne'e fakamo'oni 'e ia ki te mo'oni.*

34 Kā ko Au 'oku kailoa U tali he fakamo'oni mei te tangatá, kā 'Okou lea peheé, kote'uhí ke kotou ma'uli.

35 Ko Sioné ko te maama ia kua tutu pea ulo, pea ko kōtōu ne'e kotou loto ke hākahaka 'i tona maamá, 'o fualoa si'i.

* 5:29 5:29 Tān 12:2 * 5:33 5:33 Sione 1:19-27; 3:27-30

³⁶ Kā ko Taku fakamo'oni 'A'akú 'oku lahi Ia 'iā Sione. He ko te 'ū ngāue ne'e tuku mai 'e te Tamaí ke Au lavá, 'io, ko te 'ū ngāue 'Okou faí, 'oku notou fakamo'oni'i kua fekau mai 'Oku 'e te Tamaí.

³⁷ 'Io, ko te Tamaí, 'a ē ne Ina fekau mai 'Okú, kua fakamo'oni 'e Ia kiā Au. Kae tala'i'eaí kua ongo Tono le'ó kiā kōtou he taimi, pea tala'i'eaí foki kua kotou mamata ki Hana 'ata.*

³⁸ Pea 'oku kala kotou ma'u Tana Folafolá 'iā kōtou, he 'oku kala kotou tui kōtou kiā Ia ne Ina fekau mai.

³⁹ 'Oku kotou hakule 'ia te Tohitapú, kote'uhí 'oku kotou mahalo 'oku tu'u 'i ai te kotou ma'u 'ia te ma'uli ta'engatá, pea ko ia ia 'oku fakamo'oni kiā Aú.

⁴⁰ Kā 'oku kailoa kotou loto ke ha'u kiā Au, kote'uhí ke kotou ma'u ma'uli.

⁴¹ 'Oku kailoa U tali te fakahihiki 'oku fai mei te tangatá.

⁴² Kā kua U 'ilo'i 'ia kōtou, 'oku kailoa 'iā kōtou te 'ofa ki te 'Atuá.

⁴³ Ko Aú ne Kita ha'u 'i te huafa 'o Taku Tamaí, kae tala'i'eaí 'oku kotou tali 'ia Au. Kāpau 'e ha'u he taha kehe 'i tonu hinga 'o'oná, 'e kotou tali te toko taha ko iá.

⁴⁴ 'E lava fefe'aki ke kotou tui, 'ia kōtou 'oku kotou tali te fakahihiki 'oku kotou fefai'akí, kae kailoa kotou kumi ki te fakahihiki 'oku mei te 'Atua Taha tofu peé?

⁴⁵ 'Aua na'a kotou pehē, 'e Au talatalaaki'i kōtou ki te Tamaí. 'Oku 'i ai he toko taha ia 'oku talatalaaki'i kōtou, ko Mōsese, 'a ē 'oku kotou falala ki aí.

⁴⁶ He kāpau ne'e kotou tui mo'oni kiā Mōsese, ne'e kotou tui foki kiā Au, he ne'e tohi 'e iá kiā Au.

⁴⁷ Kae kāpau 'oku kala kotou tui ki tana 'ū tohí, pea fefe'aki ai he kotou tui ki Ta'akú 'ū lea?"

6

Ko te fafanga 'e Sisū te toko nima afé

(Mātīu 14:13-21; Ma'ake 6:30-44; Luke 9:10-17)

¹ Pea 'i te 'osi ange 'ení, ne'e folau 'ia Sisū ki te kauvai 'o te Tai 'o Kālelí, 'a ia ko te Tai 'o Taipilió.

² Pea ne'e mulimuli kiā Ia he fu'u kakai tokolahi, kote'uhí ko te notou mamata ki Tana 'ū faka'ilonga mana ne'e fai kiā nātou ne'e mahaki'iná.

³ Pea ne'e 'alu ake 'ia Sisū ki te ma'ungá, 'o nofo ifo 'i ai mo Tana kau akó.

⁴ Pea ne'e ofi 'ia te Pāsová, 'a ia ko te katoanga 'o te ha'a Siú.

⁵ Pea hanga ake 'e Sisū 'o vakai atu, tā ko te fu'u kakai 'ena 'oku notou ha'u kiā Ia; pea iange 'e Ia kiā Filipe, "'E tou fakataua mei fea he mā ke kai 'ia te kakai ko 'ená?"

⁶ Kā ko Tana lea peheé ko Tana 'ahi'ahi'i pē 'ona, he ne'e mea'i 'e Tana 'Afió 'ia te me'a 'oku 'amanaki 'e Ia ke faí.

⁷ Pea tali 'e Filipe kiā Ia, "Neongo 'e ma'u mai he mā tēnali* 'e uangeau, kā 'e kailoa pē fe'unga ia ke notou taki taha to'o he me'a si'isi'i."

⁸ Pea lea kiā Ia he toko taha 'o Tana kau akó, ko 'Anitelū ko te tokoua 'o Saimone Pitá, 'o pehē,

⁹ "'Oku 'i ai he tamasi'i 'i heni, 'oku 'i ai tana fe'i mā pa'ale 'e nima, mo he mata'i ika 'e ua, kā ko te ā te me'a ko iá ki te fu'u kakai tokolahi pehē?"

* **5:37** 5:37 Māt 3:17; Ma'ake 1:11; Luke 3:22 * **6:7** 6:7 tēnali: ko te tēnalí ko te pa'anga ia ne fe'unga tonu mahu'ingá mo he ngāue faama he toko taha 'i te 'aho 'e taha (vakai kiā Māt 20:2).

¹⁰ Pea me'a ange 'e Sīsū, “Fekau te kakai ke notou nonofo ki lalo.” Pea ne'e musie'ina 'ia te feitu'u ko iá. Pea ne'e nonofo ki lalo 'ia te kau tangatá; ne'e fe'unga nai mo te toko nima afe.

¹¹ Pea to'o ai 'e Sīsū 'ia te 'ū fe'i maá, 'o fai he fakafeta'i, 'o toki tufa kiā nātou 'oku nonofo ki laló; pea pehē pē mo te ongo iká, 'o fai pē kae'aua ke notou mākona.

¹² Pea kua notou fu'u mākokona, pea iange 'e Ia ki Tana kau akó, “Kotou tānaki 'ia te 'ū mapakipaki'i mā 'oku toé, ke 'aua na'a maumau he me'a.”

¹³ Ko ia ne'e notou tānaki, 'o fakafonu he kato 'e hongofulu mā ua, 'aki te 'ū kongakonga mā mei te fe'i mā pa'ale 'e nimá, 'a ia ne'e toe 'iā nātou ne'e kaí.

¹⁴ Pea 'i te vakai 'e te kakai ki te faka'ilonga mana kua fai 'e Sisuú, ne'e notou pehē, “Ko 'eni mo'oni ia 'ia te palófitá† kā ha'u ki māmaní.”

¹⁵ Pea 'i te mea'i leva 'e Sīsū, 'oku notou teu ke ōmai 'o 'ave fakamālohi'i 'Ona, 'o fakanofu ke tu'í, ne'e toe 'alu ake Ia ki te ma'ungá toko taha pē.

*Ko te hā'ele 'a Sīsū 'i te fukahi vai
(Mātiu 14:22-33; Ma'ake 6:45-52)*

¹⁶ Pea kua afiafi, ne'e 'alu ifo Tana kau akó ki tai,

¹⁷ pea notou heka ai he vaka, 'o notou kamata folau ki te kauvai ki Kāpaneume. Pea ko 'eni kua pō'uli, pea kua he'iki ai a'u mai 'ia Sīsū kiā nātou.

¹⁸ Ne'e hou foki 'ia te tai, ko te me'a 'i te fu'u matangi kua tō.

¹⁹ Pea kua notou 'a'alo 'i te maile nai 'e tolu pe fā, pea notou vakai atu 'ia Sīsū 'oku hā'ele mai 'i te fukahi tai, pea 'oku fakaofiofi mai 'e Ia ki te vaká; pea ne'e notou 'ilifia 'aupito.

²⁰ Ka ne'e iange 'e Ia kiā nātou, “Ko Au pē ia; 'aua 'e kotou manahē.”

²¹ Pea notou loto leva ke ma'u Ia ki te vaká; pea ne'e tau leva 'ia te vaká ki te fanua ne'e notou folau ki ai.

Ko te kumi 'e te kakai kiā Sīsū

²² Pea 'i te pongipongi aké, ko te kakai ne'e tutu'u 'i te kauvai ne'e notou vakai atu 'oku taha tofu pē 'ia te ki'i vaka 'i te feitu'u ko iá, pea ne'e kailoa heka vaka 'ia Sīsū mo Tana kau akó, kā ko te kau akó pē ne'e folau.

²³ (Ka ne'e ha'u he fanga ki'i vaka kehe mei Taipiliō, 'o notou tau ofi ki te feitu'u ne'e notou kai ai 'ia te maá 'i te hili ange tono fakafeta'ina 'e te 'Alikí.)

²⁴ Ko ia 'i te 'ilo'i leva 'e te kakai, tā 'oku kailoa 'i te feitu'u ko iá 'ia Sīsū, pe ko Tana kau akó, ne'e notou heka foki mo nātou ki te fanga ki'i vaka, 'o notou ō ki Kāpaneume, ko te kumi kiā Sīsū.

Ko Sīsū ko te Mā 'o te ma'uli

²⁵ Pea 'i te notou 'ilo'i 'Ona 'i te kauvai, ne'e notou 'eke ange kiā Ia, “Lāpai, ne ha'u fakafea 'ia Koe ki heni?”

²⁶ Pea iange 'e Sīsū kiā nātou, “Ko te mo'oni, ko te mo'oni, 'Okou tala'i atu: ko te kotou kumi kiā Aú, 'oku kala kote'uhi ne'e kotou mamata ki te 'ū faka'ilonga maná, kā kote'uhi ne'e kotou kai 'ia te 'ū fe'i maá, 'o mākokona ai.

²⁷ Kotou ngāue, 'o kailoa ki te kai 'oku molé, kā ki te kai 'oku tolongá, 'o iku ki te ma'uli ta'engatá, 'a ia 'e 'avatu kiā kōtou 'e te Fanautama te Tangatá. He ko te Toko Taha ko iá kua sila'i 'e te 'Atua ko te Tamai.”

²⁸ Pea notou 'eke ange kiā Ia, “Ko te ā tū 'e motou faí, kae motou feia 'ia te 'ū ngāue mei te 'Atuá?”

²⁹ Pea tali 'e Sīsū kiā nātou, “Ko 'eni ia 'ia te ngāue mei te 'Atuá, ke kotou tui pīkitai kiā Ia ne'e fekau mai mei te 'Atuá.”

† 6:14 6:14 'ia te palófitá: vakai ki te 1:21.

30 Pea notou 'e ke ange kiā Ia, "Pea ko te ā ia he faka'ilonga 'oku fai 'e Koe, ke motou mamata ki ai 'o tui kiā Koé? Ko te ā Tau ngāue 'oku fai?"

31 Ko te tou mātu'á ne'e notou kai te maná 'i te toafá, 'o hangē ko ia kua tohi: 'Ne'e 'avatu 'e Ia kiā nātou, he mā mei te langí ke notou kakai.' ^{*}

32 Pea folafola ai 'e Sisū kiā nātou, "Ko te mo'oni, ko te mo'oni, 'Okou tala'i atu: ne'e kailoa ko Mōse ne 'avatu kiā kōtou 'ia te mā mei te langí; kā ko Taku Tamaí 'oku 'avatu 'e Ia kiā kōtou te mā mo'oni mei te langí.

33 He ko te mā 'a te 'Atuá, ko Ia ia 'oku 'alu ifo mei te langí, 'o foaki te ma'ulí ki māmani."

34 Pea notou iange kiā Ia, "Alikí, foaki mai kiā mātou 'ia te mā ko iá ma'u ai pē."

35 Pea folafola 'e Sisū kiā nātou, "Ko Au pē ko te Mā 'o te ma'ulí. Ko ia 'oku ha'u kiā Aú 'e kailoa 'aupito fiakaia ia, pea ko ia 'oku tui pīkitai kiā Aú, 'e kailoa 'aupito fiainua ia.

36 Kā ne Au 'osi tala kiā kōtou 'o pehē, 'Kua kotou mamata foki kiā Au, kae kailoa tui."

37 Ko te me'a kotoa pē 'oku foaki mai 'e te Tamaí kiā Aú 'e ha'u kiā Au; pea ko ia 'oku ha'u kiā Aú, 'e kailoa 'aupito ke Au kapusi.

38 Kote'uhí ne Au 'alu ifo mei te langí, 'o kala Ū fai ki te loto 'O'okú, kā ko te finangalo 'o Ia ne'e fekau mai 'Okú.

39 Pea ko 'eni ia 'ia te finangalo 'o Ia ne'e fekau mai 'Okú, kote'uhí ko ia kotoa pē kua foaki mai 'e Iá, ke 'aua na'a U tuku ke mole he toko taha, kaikehe ke Au fokotu'u ia 'i te 'aho fakamulí.

40 He ko 'eni ia te finangalo 'o Taku Tamaí, ke 'ilonga pē ia 'oku mamata ki te 'Aló, mo tui pīkitai kiā Iá, ke ma'u 'ia te ma'uli ta'engatá, kae Au fokotu'u ia 'e Au 'i te 'aho fakamulí."

41 Ko ia ne'e lāunga ai 'ia te ha'a Siú kiā Ia, kote'uhí ko Tana pehē: "Ko Au pē ko te Mā ne 'alu ifo mei te langí."

42 Pea notou pehē, "Oku kala koā ko Sisū 'eni, ko te foha 'o Siosifá, 'a ē 'oku tou lāu'ilo'i Tana tamaí mo Tana fa'éé? Pea fefe'aki ai Tana lea, 'o pehē, 'Kua U 'alu ifo mei te langí?"

43 Pea tali 'e Sisū kiā nātou, "Aua 'e kotou felāutu'u'aki.

44 Oku kailoa lava he taha ke ha'u kiā Au, kā 'i te tohoaki'i 'ona 'e te Tamaí ne'e fekau mai 'Okú, pea 'e Au fokotu'u 'ona 'i te 'aho fakamulí.

45 Kua tohi 'i te Tohi Palōfitá: 'Pea 'e notou hoko kotoa pē ko te kau akonakina 'e te 'Atuá. 'Ilonga pē ia kua fanongo mo akonakina mei te Tamaí, 'oku ha'u ia kiā Au. ^{*}

46 Oku kailoa he tangata kua mamata ki te Tamaí, ngata pē 'i te Toko Taha 'a ia 'oku mei te 'Atuá; kua mamata Ia ki te Tamaí.

47 Ko te mo'oni, ko te mo'oni, 'Okou tala'i atu: ko ia 'oku tuí[‡] 'oku ina ma'u 'ia te ma'uli ta'engatá.

48 Ko Au pē ko te Mā 'o te ma'ulí.

49 Ne'e kai mana 'e te kotou mātu'á 'i te toafá, pea notou mate pē.

50 Ko 'eni ia 'ia te Mā 'oku 'alu ifo mei te langí, ke kai ai he taha 'o 'aua na'a mate.

51 Ko Au pē ko te Mā 'oku Ma'ulí, 'a ia ne'e 'alu ifo mei te langí. Kāpau 'e kai he taha mei te mā ko 'eni 'e ma'uli pē ia 'o ta'engata. Pea ko te mā 'e Au 'avatu ko Toku kakanó, kote'uhí ke ma'uli ai 'ia māmani."

^{*} 6:31 6:31 'Eki 16:4, 15; Saame 78:24   ^{*} 6:45 6:45 'Ais 54:13   [‡] 6:47 6:47 ko ia 'oku tuí: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, ko ia 'oku tui kiā Aú.

⁵² Ko ia ne'e fekīhiaki ai te ha'a Siú, 'o pehē, "O lava fefe'aki te siana nei ke tuku mai Tono kakanó ke kai?"

⁵³ Ko ia ne'e me'a ange 'e Sisū kiā nātou, "Ko te mo'oni, ko te mo'oni, 'Okou tala'i atu: kāpau kua kailoa kotou kai 'ia te kakanó 'o te Fanautama te Tangatá, mo inu Tono ta'ata'á, 'oku kala kotou ma'u he ma'uli 'iā kōtou.

⁵⁴ Ko ia pē 'oku keina Toku kakanó, mo inu Toku totó, 'oku ma'u 'e ia 'ia te ma'uli ta'engatá, pea 'e Au fokotu'u ia 'i te 'aho fakamulí.

⁵⁵ He ko Toku kakanó ko he kai mo'oni ia, pea ko Toku totó ko he inu mo'oni.

⁵⁶ Ko ia 'oku keina Toku kakanó, mo inu Toku totó, 'oku nofo ma'u ia 'iā Au, mo Au 'iā ia.

⁵⁷ Hangē ne fekau mai 'Oku 'e te Tamaí 'oku ma'ulí, mo Taku ma'uli 'A'aku kote'uhí ko te Tamaí, pehē foki, ko ia 'oku keina 'ia Aú, 'e ma'uli foki 'ia ia kote'uhí ko Au.

⁵⁸ Ko 'eni ia 'ia te Mā ne 'alu ifo mei te langí, tala'i'eaí 'oku hangē ko te kai 'a te kotou mātu'á, pea notou mate pē. Ko ia 'oku keina te Mā ko 'ení 'e ma'uli ia 'o ta'engata."

⁵⁹ Ko te 'ū lea ko iá ne'e fai 'e Ia 'i Tana faiako 'i te falelotú 'i Kāpaneume.

Ko te lea 'a Sisū ko te ma'uli ta'engatá ia

⁶⁰ Pea 'i te fanongo ki ai he tokolahí 'o Tana kau akó, ne'e notou pehē, "Ko te lea fefeka 'eni; ko ai 'e kātaki'i ke fanongo kiā Ia?"

⁶¹ Pea 'i te mea'i 'e Sisū 'i Tono finangaló 'oku hanu Tana kau akó 'i te me'a ko iá, ne'e iange 'e Ia kiā nātou, "Oku kotou tūkia 'i te me'a nei koá?"

⁶² Huanoa kā kotou siofia 'ia te Fanautama te Tangatá 'oku 'alu ake ki te feitu'u ne 'i ai ki mu'á.

⁶³ Ko te Laumalié pē 'oku foaki ma'ulí; ko te me'a ki te kakanó 'oku kailoa mama'i 'aonga ia. Ko te 'ū lea kua U fai 'e Au kiā kōtou, ko te koto laumalie ia, mo te koto ma'uli.

⁶⁴ Kā 'oku 'i ai he 'ihí 'iā kotou 'oku kailoa tui." Hē ne toka mea'i 'e Sisū mei te kamata'angá 'ia nātou 'oku kailoa tuí, pea mo ia 'e lavaki'i 'Oná.

⁶⁵ Pea iange 'e Ia, "Ko tonu 'uhinga ia ne Au lea ai kiā kōtou, 'o pehē, "Oku kailoa lava he taha ke ha'u kiā Au, kā 'i tonu foaki kiā ia mei te Tamaí." "

⁶⁶ Pea 'i te me'a ko iá ne foki ai he tokolahí 'o Tana kau akó, 'o kailoa notou kei ō fano mo Ia.

⁶⁷ Ko ia ne'e iange 'e Sisū ki te kau hongofulu mā uá, "E kailoa koā fia ō mo kōtou foki?"

⁶⁸ Pea tali ki Ai 'e Saimone Pita, "Alikí, ke motou ō kiā ai? 'Oku 'iā Koe 'ia te 'ū lea 'o te ma'uli ta'engatá.*

⁶⁹ Pea kua motou tui, 'o 'ilo'i pau, ko Koe ia 'ia te Toko Taha Tapu 'o te 'Atuá."§

⁷⁰ Pea tali ange 'e Sisū kiā nātou, "Ne kala koā ke fili'i 'e Au 'ia kōtou, 'ia te kau hongofulu mā uá? Pea ko te kotou toko taha ko te tēvolo."

⁷¹ Ko Tana lea ko iá kiā Siutasí, ko te foha 'o Saimone 'Isikaliote, he ko ia ia 'e lavaki'i 'Oná, pea ko te toko taha 'o te kau hongofulu mā uá.

7

Ko Sisū mo Tono 'ū tehiná

¹ Pea 'i te 'osi ange 'ení, ne'e fononga fano 'ia Sisū 'i Kāleli. He ne'e kailoa loto Ia ke 'alu holo 'i Siutea, kote'uhí ne'e feinga 'e te ha'a Siú ke tāmata'e'i 'Ona.

* 6:68 6:68-69 Māt 16:16; Ma'ake 8:29; Luke 9:20 § 6:69 6:69 te Toko Taha Tapu 'o te 'Atuá: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihí, te Kalaisí, ko te 'Alo 'o te 'Atua ma'ulí.

² Pea ne'e ofi te kâtoanga 'a te ha'a Siú, ko te Kâtoanga 'o te Nofu Fale Lau'i'akau.*

³ Pea lea ai kiâ Ia 'e Tono kâingá, 'o pehē, “Ke hiki mei heni, pea 'alu ki Siutea, kote'uhí ke mamata Tau kau akó foki ki Tau 'ü ngāue 'oku fai.

⁴ He tala'i'eaí 'oku 'i ai he taha 'oku fai fufuu'i he me'a, kae 'osi angé, 'oku feinga ia ke ongoongoa. Kāpau leva 'oku fai 'e Koe 'ia te 'ü me'a ko iá, pe'i 'ai ke e'a 'ia Koe ki māmani.”

⁵ He na'a mo Tono 'ü tokouá ne kala notou tui kiâ Ia.

⁶ Pea lea ange 'e Sisū kiâ nātou, “Kua he'iki ai hoko To'okú taimi, kā ko ta'a kōtōu taimi 'oku hoko mā'u pē.

⁷ 'Oku kala lava 'e māmani ke fihí'a kiâ kōtōu; kā 'oku fihí'a ia kiâ Au, kote'uhí ko Au pē 'Okou fakahā ki ai, 'oku koví tana 'ü ngāué.

⁸ Kotou ō ake kōtōu ki te kâtoangá; 'e kailoa U 'alu leva ki te kâtoanga nei, kote'uhí kua he'iki ai kakato Tokou taimí.”

⁹ Hili ange Tana lea pehē kiâ nātōu, ne'e nofo pē Ia 'i Kāleli.

Ko Sisū 'i te Kâtoanga 'o te Nofu Fale Lau'i'akau

¹⁰ Kae hili ange te 'alu Tono kâingá ki te kâtoangá, pea toki 'alu ake mo Ia foki, kā ne kailoa fakae'a, kae fakafufū pē.

¹¹ Ko ia ne'e kumi kiâ Ia 'e te ha'a Siú 'i te kâtoangá, 'o notou pehē, “Ko fea 'ia te Siana ko iá?”

¹² Pea lahi foki mo te fefanafanahi 'e te kakaí 'iâ Ia. He ne'e pehē he 'ihí, “Ko te tangata lelei Ia;” kae pehē he 'ihí, “Oku kailoa, kā 'oku takiala'i 'e Ia 'ia te kakaí.”

¹³ Kae tala'i'eaí ne'e 'i ai he taha 'e lea fakahāhā 'iâ Ia, ko te notou manahē ki te ha'a Siú.

¹⁴ Pea kua 'osi mai tonu vaeua 'o te kâtoangá, pea me'a ake 'e Sisū ki te Temipalé, 'o faiako 'i ai.

¹⁵ Pea ofo ai 'ia te ha'a Siú 'o notou pehē, “Ko te fu'u poto 'o te Siana neí ko te mā'u mei fea? He tala'i'eaí ne'e ako!”

¹⁶ Pea tali 'e Sisū kiâ nātou, “Ko Taku tokāteliné 'oku kailoa 'A'aku ia, kā 'oku 'A'ana 'a ē ne Ina fekau'i mai 'Okú.

¹⁷ Kā 'i ai he taha 'oku fia fai 'ia te finangalo 'o te 'Atuá, 'e faifaí pea mahino kiâ ia Taku tokāteliné, pe ko te me'a mei te 'Atuá ia, pe ko Au pē ia 'Okou lea 'iâ Au.

¹⁸ Ko ia 'oku lea meiā ia peé, 'oku tuli pē ia ki to'oná ongoongo, kā ko Ia 'oku tuli ki te ongoongo 'o Ia ne'e fekau mai 'Oná, ko te Toko Taha Ia 'oku mo'oni, pea 'oku kailoa he ta'etotonu 'iâ Ia.

¹⁹ Ne'e kailoa koā 'avatu 'e Mōsese 'ia te Laó kiâ kōtōu? Kae tala'i'eaí 'oku tauhi te Laó he kotou toko taha. Ko te ā 'oku kotou feinga ai ke tāmāte'i 'Okú?”

²⁰ Pea tali ange 'e te kakaí, “Oku 'iâ Koe he tēvolo; he ko ai ia 'oku feinga ke tāmāte'i 'Oú?”

²¹ Pea tali ange 'e Sisū, “Ko te fe'i ngāue ē 'e taha ne Au fai, pea ne'e kotou ofo kotoa pē 'i ai.

²² Ko tonu 'uhinga ia ne'e tuku ai 'e Mōsese kiâ kōtōu te kamú (ka ne'e kailoa meiā Mōsese ia, kā ko te me'a mei te mātu'á 'i mu'a,) pea neongo ko te 'aho Sāpate, kā 'oku kotou kamu ai pē he tangata.*

* 7:2 7:2 Lev 23:33-34 * 7:22 7:22 Sēn 17:10; Lev 12:3

23 Pea kāpau leva 'e kamu he tangata 'i te 'aho Sāpaté, kote'uhí ke 'aua na'a maumau'i te Lao 'a Mōsesé, pea 'oku kotou 'ita mai koā kiā Au, kote'uhí ko Taku fakama'uli haohaoa he tangata 'i te 'aho Sāpaté?*

24 'Aua 'e kotou fakaanga 'o fai ki te me'a 'oku hā ki tu'á, kae kotou fakaanga ke totonu."

Ko te Kalaisí nai 'ia Sīsū?

25 Pea lea ai he 'ihí mei Selusalema, "'Oku kailoa nai ko 'eni Ia 'oku notou tuli ke tāmata'e'i?"

26 Pea vakai, 'oku lea fakahāhā Ia, pea 'oku kailoa notou mama'i fai he lau ki ai. Kua 'ilo'i mo'oni koā 'e te hau'alikí ko te Kalaisí tonu 'eni?"

27 Kā ko te Tangata nei, 'oku tou 'ilo'i lelei 'ia te feitu'u 'oku ha'u Ia mei aí, kae kā hoko mai 'ia te Kalaisí, 'e kailoa 'aupito 'ilo'i he taha, pē 'oku mei fea Ia."

28 Pea toki kalanga 'e Sīsū 'i te Tempalé 'i Tana faiakó, 'o pehē, "'Oku kotou 'ilo'i 'ia Au, pea 'oku kotou 'ilo'i 'ia te feitu'u 'Okou ha'u mei aí; pea 'oku kailoa ke Kita ha'u 'iā Au pē, kā 'oku 'i ai he Toko Taha, ko te mo'oni 'eni, ne Ina fekau mai 'Oku, 'ia Ia 'oku kailoa kotou 'ilo'i 'e kōtou.

29 'Okou 'ilo'i Ia 'e Au, hē ko Aú meīā Ia, pea ko Ia ia ne'e fekau mai 'Okú."

30 Ko ia ne'e notou feinga ke puke Ia, ka ne'e kailoa ala kiā Ia he taha, kote'uhí kua he'iki ai hoko Tono taimí.

31 Pea ne'e tui pikitai kiā Ia he tokolahi 'o te kakai, 'o notou pehē, "Neongo 'e ha'u 'ia te Kalaisí, 'e lahi ange koā Ta'aná faka'ilonga mana 'i te fai 'a te Tangata nei?"

Ko tonu fekau ke puke 'ia Sīsū?

32 Pea fanongo 'e te kau Fālesí ki te muhumuhu pehē 'a te kakai 'o kau kiā Iá; pea fekau atu 'e te kau taula'aliki lahi mo te kau Fālesí he kau le'o Tempale ke puke Ia.

33 Pea folafola ai 'e Sīsū, 'o pehē, "'Oku toe si'i pē Taku 'iā kōtou, pea U 'alu kiā Ia ne Ina fekau'i mai 'Okú.

34 'E kotou kumi 'Oku, kā 'e kailoa kotou 'ilo'i; pea ko te feitu'u 'Okou 'i aí, 'e kailoa kotou lava ke a'u ki ai."

35 Ko ia ne'e fealealea'aki ai 'ia te ha'a Siú, "Ko Tana teu 'alú ki fea, 'a ē 'e kailoa motou 'ilo'i ai Iá? Hē 'oku teu 'alu koā Ia ki muli, ki te feitu'u 'oku nofo ai te tou kakai, mo ako'i te kakai Kalisí?"

36 Ko te ā te 'uhinga 'o Tana lea ne'e pehē, "E kotou kumi 'Oku, kā 'e kailoa kotou 'ilo'i, pea 'Ko te feitu'u 'Okou 'i aí, 'e kailoa lava ke kotou a'u ki ai?"

Ko te 'ū vaitafe 'o te vai ma'ulí

37 'I te 'aho faka'osí, 'a ia ko te 'aho lahi ia 'o te katoangá, ne'e tu'u 'ia Sīsū 'o kalanga, 'o pehē, "Kā 'i ai he taha 'oku fiainua, ke ha'u kiā Au 'o inu.*

38 Ko ia 'oku tui pikitai kiā Aú, pea hangē ko te lau 'a te Tohitapú, 'e tafe atu mei tonu manavá he 'ū vaitafe 'o te vai ma'ulí.**

39 (Kā ne kau Tana lea ko iá ki te Laumalié, 'a ia kā ma'u 'e nātou ne tui pikitai kiā Iá. He kua he'iki ai 'ia te Laumalié, kote'uhí kua he'iki ai fakalāngilangi'i 'ia Sīsū.)

* 7:23 7:23 Sione 5:9 * 7:37 7:37 Lev 23:36 * 7:38 7:38 Ko ia 'oku tui ... 'o te vai ma'ulí, ko ia pe Hangē ko te lau 'a te Tohitapú, 'e tafe atu mei te manava 'o he taha pē 'e tui kiā Aú he 'ū vaitafe 'o te vai ma'ulí. Kā ko tonu hiki 'e taha 'o te 'ū lea 'a Sīsū 'i te veesi 37-38 ko te: Kā 'i ai he taha 'oku fiainua, ke ha'u kiā Au; pea 'ilonga pē ia 'oku tui kiā Aú, ke inu ia. Hangē ko te lau te Tohitapú, 'e tafe atu he vaitafe 'o te vai fakama'ulí mei tonu manavá. * 7:38 7:38 'Isi 47:1; Sāk 14:8

Ko te fakafa'afa'ahi 'ia te kakai

⁴⁰ Pea ko te kakai 'ihi, 'i te notou fanongo ki te 'ū lea ko iá, ne'e notou pehē, “Tā ko te mo'oni, ko 'eni ia 'ia te Palōfitá.”†

⁴¹ Pea pehē 'e te 'ihi, “Ko te Kalaisí 'eni.”

Ka ne'e pehē 'e te 'ihi, “Hē 'oku ha'u koā 'ia te Kalaisí mei Kāleli?

⁴² Ne'e kailoa koā lau 'e te Tohitapú 'o pehē: 'E tupu 'ia te Kalaisí mei te hako 'o Tēvitá, pea 'e ha'u Ia mei Pēteliheima, ko te ki'i kolo ne'e 'i ai 'ia Tēvitá?)*

⁴³ Pea ne'e hoko he māvahevahe 'i te kakai kote'uhí ko Ia.

⁴⁴ Pea loto he 'ihi 'iā nātou ke puke'i 'Ona, ka ne'e kala he notou taha 'e ala kiā Ia.

Ko tonu fakasitua'i 'o Sīsū 'e te kau taki 'o te kakai Siú

⁴⁵ Pea ōmai ai te kau le'o Temipalé ki te kau taula'aliki lahi mo te Fālesí; pea me'a kiā nātou 'e te kau taula'aliki ko iá, “Ko te ā kua kailoa kotou taki mai ai iá?”

⁴⁶ Pea tali ange te kau le'o Temipalé, “Ē, kua he'iki ai 'aupito he taha 'e lea 'o hangē ko te Tangata nei!”

⁴⁷ Pea tali ange 'e te kau Fālesí kiā nātou, “Kua takihee'i mo kōtou foki?

⁴⁸ He kua 'i ai he taha 'o te hau'aliki kua tui kiā Ia, pe he taha 'o te kau Fālesí?

⁴⁹ Kā ko te kakai nā ta'e'ilo ki te Laó, ko te koto mala'ia 'ia nātou.”

⁵⁰ Pea iange 'e Nikotīmasi kiā nātou, ('a ia ne'e ha'u kiā Ia 'i mu'á, ko te toko taha foki ia 'iā nātou,)*

⁵¹ “He ko te anga ia te tou laó ke fakamāu'i he tangata, he'iki ai ke tou fanongo ki hana fakamatala, pe mahino 'ia te me'a kua fai 'e iá?”

⁵² Pea notou iange leva kiā ia, “He ko te Kāleli foki mo koe? Hakule mu'a 'o 'ilo'i, 'oku kailoa hē palōfita 'e tupu mei Kāleli.” [

⁵³ Pea notou ō taki taha ki tonu 'api.

8*Ko te fafine ne'e ma'u atu tana fe'auaki*

¹ Ka ne'e 'alu 'ia Sīsū ia ki te ma'unga ko 'Ōlivé.

² Pea toe uhu Ia ki te Temipalé, pea ne'e ha'u kiā Ia 'ia te kakai kotoa pē; pea nofo ifo Ia 'o faiako kiā nātou.

³ Pea taki mai 'e te kau sikalaipé mo te kau Fālesí he fafine, ne'e ma'ua 'i te tonu tangata, pea notou fokotu'u 'ona 'i te ha'oha'ongá.

⁴ Pea notou pehē kiā Ia, “Tangata'aliki, ne'e ma'u atu te fafine nei lolotonga tana tonu tangata.

⁵ Pea ko Mōsese ne ina tu'utu'uni 'i te Laó, ke tolomaka'i te fa'ahinga peheé, kā ko te ā Ta'aú lau ki ai?)*

⁶ Ne'e notou lea peheé, ko te notou 'ahi'ahi'i 'Ona, kote'uhí ke notou talatalaaki'i ai Ia. Ka ne'e punou ifo 'e Sīsū ia, 'o kamata tohitohi 'i te kelekelé 'aki Tono tuhú.

⁷ Pea 'i te hokohoko atu te notou fehu'í, ne Ina mālanga ake, 'o folafola ange kiā nātou, “Ko ia 'iā kōtou 'oku 'ata'atā mei te angahalá, ke 'a'ana te fu'aki tolo ki te fafiné.”

⁸ Pea toe punou Ia, 'o tohi 'i te kelekelé.

† 7:40 7:40 'ia te Palōfitá: vakai ki te 1:21.
3:1-2 * 8:5 8:5 Lev 20:10; Teu 22:22-24

* 7:42 7:42 2 Sām 7:12; Maika 5:2

* 7:50 7:50 Sione

9 Pea ko nātou ne'e fanongo ki aí, ne'e notou hū tahataha ki tu'a, 'o kamata mei te mātu'á. Pea ne'e toe pē 'ia Sisū toko taha, pea mo te fafiné ne'e kei tu'u 'i te ha'oha'ongá.

10 Pea mālanga ake 'ia Sisū,* 'o iange ki te fafiné, “Ko fea 'ia nātou?† Kua kailoa koā he taha 'e fakamāu'i 'ou?”

11 Pea iange te fafiné, “E 'Alikī, 'oku kailoa he taha.”

Pea me'a ange Ia, “Pea 'e kailoa ke fakamāu'i 'ou ia 'e Au. 'Alu ā, pea 'auna na'a ke toe fai anghala.”‡

Ko Sisūú ko te māmā'anga 'o māmāni

12 Pea toe folafola 'e Sisū kiā nātou, 'o pehē, “Ko Au pē ko te Maama 'o māmāni; ko ia 'oku mulimuli mai kiā Aú, 'e kailoa 'aupito fononga ia 'i te pō'ulí, kā 'e ina ma'u 'ia te maama 'o te ma'ulí.”*

13 Ko ia ne'e lea ai 'ia te kau Fālesí kiā Ia, “Oku fakamo'oni pē Koe kiā Koe; tā ko Tau fakamo'oni 'oku kailoa mo'oni.”*

14 Pea me'a 'e Sisū kiā nātou, “Neongo 'Okou fakamo'oni kiā Au 'e Au, kā 'oku mo'oni pē Ta'akú fakamo'oni, kote'uhí 'Okou 'ilo'i te feitu'u ne Au ha'u mei aí, mo te feitu'u 'Okou 'alu ki aí. Kā ko kōtou, 'oku kailoa kotou 'ilo'i pe ko Taku ha'ú mei fea, pe 'alú ki fea.

15 'Oku fakaemāmani pē te kotou fakamaaú, kā ko Aú 'oku kala U fakamāu'i he taha.

16 Pea kāpau 'e Au fakamaau, 'oku totonu pē Ta'akú fakamaau; kote'uhí 'oku kailoa ke Au toko taha, kā 'oku mā toko ua mo te Tamaí ne Ina fekau'i mai 'Okú.

17 Pea kua tohi foki 'i te kotou laó, ko te fakamo'oni 'a te ongo tangatá, 'oku mo'oni.*

18 Ko Au 'ia te Toko Taha 'oku fakamo'oni pē kiā Aú, pea ko te Tamaí, 'ā ē ne'e fekau'i mai 'Okú, 'oku fakamo'oni Ia kiā Au.”

19 Pea notou iange kiā Ia, “He ko fea ia Tau Tamaí?”

Pea tali ange 'e Sisū, “Oku kala kotou 'ilo'i 'ia Au, pē ko Taku Tamaí. Ka ne kua kotou 'ilo'i 'ia Au, pehē ne kotou 'ilo'i mo Taku Tamaí foki.”

20 Ko te 'ū lea ko iá ne'e fai 'e Sisū 'i te feitu'u 'o te tuku'anga koloá, 'i Tana faiako 'i te Tempalé. Pea ne'e kailoa puke Ia he taha, kote'uhí kua he'iki ai hoko mai Tono taimí.

Ko te teu māvae 'ia Sisū mo Tana kau akó

21 Pea toe me'a Ia kiā nātou, “Okou 'alu Au, pea 'e kotou kumi kiā Au, pea 'e kotou mate 'i te kotou anghalá. Ko te feitu'u 'Okou 'alu ki aí, 'e kala lava kōtou ia ke a'u ki aí.”

22 Pea pehē leva 'e te kakai Siú, “He 'e tāmāte'i koā Ia 'Ona, kote'uhí ko Tana pehē, 'Ko te feitu'u 'Okou 'alu ki aí, 'e kailoa lava kōtou ia ke a'u ki aí?”

23 Pea iange Ia kiā nātou, “Ko kōtou 'oku kotou mei lalo nei; ko Aú 'Okou mei lunga nā. Ko kōtou 'oku 'o te maama ko 'eni; ko Au 'oku kailoa 'o te maama ko 'eni.

* 8:10 8:10 'Oku tñaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: 'o kailoa mamata ki he taha, kā ko te fafiné pē. † 8:10 8:10 'ia nātou: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, 'ia nātou ne'e notou faka'ilo 'ia koe. ‡ 8:11 8:11 'Oku lahí 'ia te 'ū hiki fualoa mo te 'ū liliu matu'a 'o Sione 'oku kailoa ke 'asi ai 'ia te 7:53–8:11. * 8:12 8:12 Māt 5:14; Sione 9:5 * 8:13 8:13 Sione 5:31 * 8:17 8:17 Teu 19:15

24 Ko te 'uhinga ia ne Au pehē ai kiā kōtou, "E kotou mate 'i te kotou angahalá,' he kāpau 'e kailoa kotou tui ko Au Ia, 'e kotou mate 'i te kotou angahalá."

25 Pea notou pehē ange kiā Ia, "Ko ai tū 'ia Koe?"

Pea folafola 'e Sīsū kiā nātou, "'Ē, 'a ia pē ne Au tala'i atu mei te kamata'angá,§

26 'Oku lahi pē Taku me'a ke lea ki aí, mo Taku fakaanga ke fai 'iā kōtōú, kā neongo iá, kā 'oku mo'oni pē Ia ne'e fekau mai 'Okú; pea ko te 'ū me'a kua U fanongo meía Iá, 'Okou tala ia ki māmani."

27 Ne'e kailoa mahino kiā nātou, ko Tana lea kiā nātōú 'i te Tamaí.

28 Ko ia ne'e folafola 'ia Sīsū, "Hili ange te kotou hiki ki lunga 'ia te Fanautama te Tangatá, 'e toki mahino kiā kōtou, ko Au Ia, mo te kailoa ke Au mama'i fai he me'a 'iā Au peé; kae hangē tofu pē ko Tono ako'i 'Oku 'e te Tamaí, 'oku pehē pē Taku lea ki te 'ū me'a nei.

29 Pea ko Ia ne'e fekau'i mai 'Okú 'oku 'iā Au Ia. Ne'e kailoa Ina tukuange 'Oku ke tuenoa; kote'uhí 'Okou fai ma'u pē 'ia te 'ū me'a 'oku hōhō'ina Ia 'i aí."

30 Pea 'i Tana lea peheé, ne'e tui te tokolahī kiā Ia.

Ko te mo'oni mo te tau'atāina

31 Pea pehē ange 'e Sīsū ki te kau Siu kua tui kiā Iá, "Kāpau 'e kotou nofo ma'u 'i Taku akonakí, ko Taku kau ako mo'oni 'ia kōtou;

32 pea 'e toki mahino kiā kōtou 'ia te mo'oni, pea 'e fakatau'atāina'i kōtou 'e te mo'oni."

33 Pea notou iange kiā Ia, "Ko te hako 'o 'Ēpalahame 'ia mātou, pea ne'e kailoa motou pōpula mātou ia ki he taha. Pea fefe'aki ai Tau lau nā, 'o pehē, "E faifaí pea kotou tau'atāina?"*

34 Pea iange 'e Sīsū kiā nātou, "Ko te mo'oni, ko te mo'oni, 'Okou tala'i atu kiā kōtou: ko ia 'oku fai angahalá, ko te pōpula ia ki te angahala.

35 Pea ko te pōpulá 'oku kailoa ina nofo ma'u 'i te falé 'o ta'engata; ko te 'Aló pē 'oku nofo ma'u 'o ta'engatá.

36 Ko ia kāpau 'e fakatau'atāina'i kōtou 'e te 'Aló, 'e kotou toki tau'atāina mo'oni.

37 'Okou 'ilo'i pē ko te hako 'o 'Ēpalahame 'ia kōtou, kā 'oku kotou feinga kōtou ia ke tāmata'i 'Oku, kote'uhí 'oku kailoa kotou fia tali Taku akonakí.

38 'Okou tala'i atu 'ia te 'ū me'a kua U mamata ki ai 'i Taku Tamaí; pea 'oku kotou fai 'e kōtou 'ia te 'ū me'a ne'e kotou fanongo ai mei te kotou tamaí."

39 Pea notou tali leva 'o iange kiā Ia, "Ko te motou tamaí 'ia 'Ēpalahame."

Pea iange 'e Sīsū kiā nātou, "Ka ne ko te fānau 'a 'Ēpalahame 'ia kōtou, 'e kotou fai te 'ū ngāue 'a 'Ēpalahamé.

40 Kā ko 'eni, 'oku kotou feinga ke tāmata'i 'Oku, 'ia Au ko te Tangata kua U tala kiā kōtou 'ia te mo'oni, 'a ē ne Au fanongo ki ai mei te 'Atuá. Ne'e kailoa fai 'e 'Ēpalahame ia he me'a pehē.

41 Kā ko kōtōú 'oku kotou fai 'ia te 'ū ngāue 'a te kotou tamaí."

Pea notou iange kiā Ia, "Kua kailoa motou tupu fe'auaki mātou; 'oku taha pē te motou tamaí, ko te 'Atuá."

§ 8:25 8:25 'a ia pē ne Au tala'i atu mei te kamata'angá, ko ia pe ko te ā 'Okou mama'i talanoa ai mo kōtōú? * 8:33 8:33 Māt 3:9; Luke 3:8

42 Pea folafola ange 'e Sīsū kiā nātou, “Ka ne ko te kotou tamaí 'ia te 'Atuá, pehē 'e kotou 'ofa kiā Au, he ne Au ha'ú mei te 'Atuá; pea ne'e kailoa ke Au ha'u 'iā Au pē, ka ne'e fekau mai 'Oku 'e Tana 'Afíó.

43 Ko te ā koā 'oku kailoa kotou 'ilo'i ai Taku leá? Kote'uhí pē 'oku kailoa kotou fia fanongo ki Taku akonakí.

44 Ko te tamaí kua kotou tupu mei aí ko te tēvoló, pea ko te 'ū manako 'a te kotou tamaí 'oku kotou loto ke fai. Ko te tāmāte tangata ia mei te kamata'angá, pea ne'e kailoa nofo ma'u ia ki te mo'oní, kote'uhí 'oku kailoa he mo'oni 'iā ia. Kā lea lohi ia, 'oku lea 'aki ia tana me'a pē 'a'aná: he ko te toko taha lohi ia, pea ko te tamaí ia 'a te lohi fuli pē.

45 Pea kote'uhí 'Okou tala'i atu 'ia te mo'oní kiā kōtou, 'oku kailoa kotou tui kōtou kiā Au.

46 Ko ai 'iā kōtou 'oku fakamo'oni'i Haku angahala? Pea kāpau 'Okou lea 'aki 'ia te mo'oní, ko te ā 'oku kala kotou fia tui mai ai kiā Aú?

47 Ko ia 'oku mei te 'Atuá, 'oku ina tali 'ia te 'ū Folafola 'a te 'Atuá. Ko tonu 'uhinga ē 'oku kailoa kotou fia tali aí, kote'uhí 'oku kala 'o te 'Atuá 'ia kōtou.”

Ko Sīsū mo 'Ēpalahame

48 Pea tali 'e te ha'a Siú kiā Ia, “Tono kala koā mo'oni 'ia te lea 'oku motou fai atú, 'o pehē, ko te Samēlia 'ia Koe, mo te 'iā Koe he tēvoló?”

49 Pea tali ange leva 'e Sīsū, “Oku kala he tēvolo 'iā Au; kaikehe, 'Okou faka'apa'apa'ina Taku Tamaí, pea ko kōtou pē 'oku kotou fakalialia'i 'Okú.

50 Pea 'oku kailoa ke Au feinga'i te ongoongo 'Okú pē; 'oku 'i ai he Toko Taha 'oku feinga'i ia, pea 'oku fakamāu'i 'e Ia 'ia te me'a.

51 Ko te mo'oni, ko te mo'oni, 'Okou tala'i atu: kāpau kua tauhi Taku leá he taha, 'e kailoa 'aupito ina mamata ki te maté 'o ta'engata.”

52 Pea lea ai kiā Ia 'e te ha'a Siú, “Áua, kua motou 'ilo'i 'eni 'oku 'iā Koe he tēvolo. Ko 'Ēpalahamé ne'e pekia ia, pea mo te kau palōfitá; kā ko 'eni kua Ke pehē 'e Koe, 'Kāpau kua tauhi Taku leá he taha, 'e kailoa 'aupito mama'i lave ia ki te maté, 'o ta'engata.”

53 Hē 'oku lahi koā 'ia Koe ia 'i te tou tamaí ko 'Ēpalahamé? Kā kua pekia ia, pea kua pekia mo te kau palōfitá. 'I te lau 'A'áú, ko ai 'ia Koe?”

54 Pea tali 'e Sīsū, “Kāpau 'e fakahīkīhīki'i 'Oku 'e Au, ko te launoa To'okú ongoongo; ko Taku Tamaí ia 'oku fakahīkīhīki'i 'Okú, 'a ē 'oku kotou pehē, ko te kotou 'Atuá Iá.

55 Kae tala'i'eaí kua kotou 'ilo'i 'Ona, kā ko Aú 'Okou lāu'ilo'i 'Ona. Pea kāpau 'e Au pehē 'oku kailoa ke Au 'ilo'i 'Ona, tā 'e Au tatau mo kōtou, ko te lohi, kā 'Okou lāu'ilo'i pē 'Ona, pea 'Okou tauhi Tana Folafolá.

56 Ko 'Ēpalahame, 'ia te kotou tamaí, ne'e fiafia ia 'i tana 'ilo'i 'e mamata ki Toku 'ahó; pea ne'e mamata ia ki ai, 'o fiafia.”

57 Pea iange 'e te kau Siú kiā Ia, “Ē, kua he'iki ai ke Ke nimangofulu ta'u, pea kua Ke mamata koā kiā 'Ēpalahame?!”*

58 Pea folafola 'e Sīsū kiā nātou, “Ko te mo'oní, ko te mo'oní, 'Okou tala'i atu: 'i te he'iki ai fanau'i 'ia 'Ēpalahamé, 'Okou 'i ai.”

59 Pea notou to'o maka leva ke tolongi 'aki Ia, kā ne fufuu'i pē 'e Sīsū Ia, 'o moulu atu mei te Temipalé 'i te notou lotolotongá.

* 8:57 8:57 kua Ke mamata koā kiā 'Ēpalahame? 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, kua mamata koā 'ia 'Ēpalahame kiā Koe?

9

Ko te faka'ala'i 'e Sisū he tangata ne'e fanau'i kui

¹ Pea 'i Tana 'alu angé, ne'e 'ilo'i atu Ia he tangata ne'e kui, talu pē mei tonu fanau'í.

² Pea fehu'i kiā Ia 'e Tana kau akó, “Lāpai, ko ai ne angahalá, 'ia te siana nei, pe ko tana mātu'á, 'o tupu ai tonu fanau'i kuí?”

³ Pea iange 'e Sisū, “Ne'e kailoa ko te angahala 'a te siana nei, pe ko Tana mātu'á, kā kote'uhi ke fakae'a 'iā ia 'ia te 'ū ngāue 'a te 'Atuá.

⁴ Kua pau ke tou fai te ngāue 'A'ana ne'e fekau mai 'Okú 'i te lolotonga 'oku 'ahó; 'oku 'unu mai 'ia te poó, 'a ia 'e kailoa lava ai he taha ke toe ngāue.

⁵ Kāpau kua U 'i māmani, ko te maama 'o māmani 'ia Au.”*

⁶ Pea 'i Tana lea peheé, ne'e 'a'anu 'e Ia ki te kekelelé, 'o ngaahi 'aki te fāvaí he me'i pelapela, 'o pani 'aki te ongo fe'i matá, ⁷ mo folafola ange kiā ia, “Alu pē 'o fufulu 'i te anovai ko Sailoamé.” (‘A ia ko tonu hikí, “Ko te fekau'í.”) Ko ia ne'e 'alu atu ia 'o fufulu, 'o foki mai kua 'ala.

⁸ Ko ia ko tonu kaungā'apí, pea mo te kakai ne fa'a mamata mu'a kiā ia, ko te toko taha ne'e ma'uli kole peé, ne'e notou pehē, “Oku kala nai ko te siana 'eni ne'e fa'a nofo hē, 'o kolekolé?”

⁹ Pea pehē he 'ihi, “Ko 'eni ia,” kae pehē he 'ihi, “Oku kailoa, kā 'oku mata tatau pē mo ia.”

Ka ne'e pehē ange 'e ia, “Ko au ia.”

¹⁰ Pea notou 'eke ange, “Ne'e faka'a'ala fefe'aki tou matá?”

¹¹ Pea tali ange 'e ia, “Ko te tangata 'oku ui ko Sisuú, ne Ina ngaahi he pelapela, 'o pani 'aki toku ongo fe'i mata nei, mo fekau mai 'e Ia: “Alu ki Sailoame 'o fufulu.’ Ko ia ne au 'alu leva 'o fufulu, pea ko 'eni kua u 'ala.”

¹² Pea notou 'eke ange, “Ko fea 'ia te tangata ko iá?”

Pea iange 'e ia, “Oku kala u 'ilo'i.”

Ko tonu faka'eke'eke 'e te kau Fālesí 'ia te 'ala 'a te tangata kuí

¹³ Pea notou taki atu 'ona, 'ā ē ne'e kuí, ki te kau Fālesí.

¹⁴ Pea tā ko te 'aho Sāpate ne'e ngaahi ai 'e Sisū 'ia te pelapelá, 'o faka'ala 'aki tonu matá.

¹⁵ Ko ia ne'e toe fehu'i kiā ia 'e te kau Fālesí, pē ne fefe'aki tana 'ala aké. Pea iange 'e ia kiā nātou, “Ne 'ai 'e Ia he pelapela ki toku poko'i mata nei, pea u fufulu, pea u 'ala.”

¹⁶ Pea lea ai he 'ihi 'o te kau Fālesí, 'o pehē, “Oku kala ko he tangata 'eni Ia mei te 'Atuá, he 'oku kailoa tauhi 'e Ia 'ia te 'aho Sāpaté.”

Kā ne pehē he 'ihi, “O lava fefe'aki he tangata 'oku angahalá ke fai he faka'ilonga mana pehē?” Pea ne'e hoko ai he fakakikihi 'iā nātou.

¹⁷ Pea notou toe fehu'i ange ki te matu'a ne'e kuí, “Ko te ā hau lau ia 'a'au ki te tangata nā, 'i Tana faka'ala tou matá?”

Pea iange 'e ia, “Ko he palōfita Ia.”

¹⁸ Ka ne'e kailoa tui te kakai Siú ne'e kui 'ia te tangatá, pea toe 'ala, kae'aua leva ke notou ui ange tana ongo mātu'á.

¹⁹ Pea notou 'eke ange kiā nāua, “Ko 'eni koā te kulā tamasi'í, 'ā ē 'oku kulā pehē ne'e fanau'i kuí? Pea 'oku fefe'aki ai tana 'ala nei?”

²⁰ Pea tali ange tana ongo mātu'á 'o pehē, “Oku mā 'ilo'i lelei ko te mā 'uhikí 'eni, pea ne'e fanau'i kui ia;

* 9:5 9:5 Māt 5:14; Sione 8:12

21 kā 'oku kailoa mā lave'i pē ko tana 'ala nei 'i te ā; pea 'oku kailoa mā lave'i 'e māua pē ko ai ne'e faka'ala'i tono matá. Kotou 'eke pē kiā ia; he kua fatu tangata, pea 'e lea atu pē ia ma'ana."

22 Ne'e pehē te lea tana ongo mātu'á he ne'e nā manahē ki te kau Siú; he kua 'osi tu'utu'uni 'e nātou, kā 'ilonga he taha 'e fakamo'oni ko te Kalaisi 'ia Sisū, 'e kapusi 'ona mei te falelotú.

23 Ko tono 'uhinga ia 'o te pehē ange tana ongo mātu'á, "Kua fatu tangata ia; kotou 'eke pē kiā ia."

24 Ko ia ne'e notou toe ui ange te tangata ne'e kui, 'o notou pehē ange, "Ke ke 'a'apa ki te 'Atuá. 'Oku motou 'ilo'i 'e mātou ko te Tangata nei ko te angahala."

25 Pea tali ange te sianá, "Ko te me'a ki Ha'aná angahala, 'oku kala u 'ilo'i. Ko te me'a pē taha 'okou 'ilo'í, ne'e kui 'ia au, kā ko 'eni 'okou 'a'ala!"

26 Pea notou toe 'eke kiā ia, "Ko te ā te me'a ne'e fai atu 'e Ia kiā koé? Ne fefe'aki Tana faka'ala'i tou matá?"

27 Pea tali ange 'e ia kiā nātou, "Kua 'osi taku tala kiā kōtou, pea 'oku kailoa kotou tokanga. Ko te ā 'oku kotou toe fia fanongo ai ki ai? Nā'a 'oku fia ului mo kōtou ki Tana kau akó fokí?"

28 Pea notou ngaahi'i 'ona, 'o notou iange, "Ko koe pē ko te ākongá 'a te Siana nā, kā ko te kau ako mātou ia 'a Mōsese.

29 'Oku motou 'ilo'i ne'e folafola 'e te 'Atuá kiā Mōsese, kā ko te Siana ko 'ená, 'oku kala motou 'ilo'i pe 'oku mei fea Ia."

30 Pea toki tali 'e te tangatá, 'o iange kiā nātou "Tā ko te toki me'a faikehe ia, 'i te kailoa 'ilo'i 'e kōtou pē 'oku mei fea Iá; 'osi, ko 'eni kua faka'ala'i 'e Ia toku poko'i mata nei!

31 'Oku tou 'ilo'i lelei pē, ko te 'Atuá 'oku kailoa Ina ongo'i 'ia te kau angahalá, kae kā lotu he tangata ki te 'Atuá, mo fai Tono finangaló, 'oku ongo'i 'e Ia he toko taha pehē.

32 Talu mei te kamata'anga 'o māmaní kua he'iki ai he talanoa 'o pehē, kua faka'ala'i he taha 'ia te mata 'o he toko taha ne'e fanau'i kui.

33 Kāpau ne'e kailoa mei te 'Atuá 'ia te Toko Taha nei, 'e kailoa 'aupito Ina lava he me'a 'e taha."

34 Pea notou tali ange kiā ia, "Ko koé ne'e fanau'i ko te angahala, pea ko tau hanga mai 'e ke ako'i 'ia mātou?" Pea notou kapusi 'ona ki tua'á.

Ko te kui fakalaumālié

35 Pea kua fanongo 'e Sisū kua notou kapusi 'ona ki tua'á, pea 'i Tana fetaulaki mo iá, ne'e iange 'e Ia, "'Oku ke tui ki te Fanautama te Tangatá?'"*

36 Pea tali ange te sianá, "'Alikí, ko ai Ia, ke au tui kiā Ia?"

37 Pea folafola ange 'e Sisū, "'Ē, kua ke mamata kiā Ia, pea ko Ia ia 'oku talanoa mo koé."

38 Pea iange leva 'e ia, "'Alikí, 'okou tui." Pea punou leva ia kiā Sisū.

39 Pea folafola ange 'e Sisū, "Ko Ta'akú ha'u ki māmani ke fai fakamaau, kote'uhi ko nātou 'oku kailoa 'alá ke notou 'a'ala; pea ko nātou 'oku 'a'alá, ke notou kui."

40 Pea ne'e fanongo ki te lea ko iá 'e nātou 'o te kau Fālesí ne'e 'iā Iá, 'o notou iange kiā Ia, "'Oku kui 'apē mo mātou fokí?"

41 Pea folafola ange 'e Sisū kiā nātou, "Kāpau ne'e kotou kui, pehē, 'oku kailoa he kotou angahala, kā ko 'eni 'oku kotou pehē: "Oku motou 'a'ala,' pea tā 'oku nofo ma'u te kotou angahalá.

* 9:35 9:35 te Fanautama te Tangatá: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihí, te 'Alo 'o te 'Atuá.

10

Ko te talanoa ki te sipi

¹ “Ko te mo'oni, ko te mo'oni, 'Okou tala'i atu: ko ia 'oku kailoa hū 'i te matapā ki te loto'ā sipí, kae kaka ake 'i te ala kehe, ko te kaiha'a ia mo te fakamālohi.

² Kā ko ia 'oku hū 'i te matapaá ko te tauhi ia 'o te fanga sipí. ³ Oku to'o 'e te le'o matapaá kiā ia; pea 'oku fānonongo 'e te fanga sipí ki tono le'ó. Pea 'oku ina ui te fanga sipi 'a'aná 'i te notou hīngoa taki taha, 'o taki atu nātou ki tua'ā.

⁴ Pea kā 'osi leva tana tuku ki tua'ā tana fanga sipí, 'oku 'alu mu'amua ia 'iā nātou, pea mulimuli te fanga sipí kiā ia, he 'oku notou 'ilo'i tono le'ó.

⁵ Kā 'e kailoa 'aupito notou mulimuli he taha kehe, kā 'e notou hola meiā ia, he 'oku kala notou 'ilo'i te le'o 'o te kehé.”

⁶ Ne'e lea 'aki 'e Sisū te fakatātā nei kiā nātou, ka ne'e kailoa 'aupito he notou 'ilo pe ko te ā tono 'uhingá.

Ko Sīsúu ko te Tauhi Sipi Lelei

⁷ Pea toe folafola ai 'e Sisū kiā nātou, “Ko te mo'oni, ko te mo'oni, 'Okou tala'i atu: ko Aú ko te matapā 'o te fanga sipí.

⁸ Ko nātou kotoa pē ne'e ha'u mu'amua 'iā Aú, ko te kau kaiha'a mo te fakamālohi, ka ne'e kailoa tokanga kiā nātou 'e te fanga sipí.

⁹ Ko Au pē ko te matapā; kā ulu he taha 'iā Au, 'e fakama'uli ia, pea 'e ulu atu ia, pea ulu mai, 'o mā'u me'akai.

¹⁰ 'Oku kala ha'u te kaiha'a ia ko he me'a, kā ke kaiha'asi pē, mo tāmata'e'i, mo faka'auha. Kā 'Okou ha'u 'ia Aú ke notou ma'u te ma'ulí, pea ke notou ma'u ia 'o lahi 'aupito.

¹¹ Ko Au ko te Tauhi Sipi Lelei. Ko te anga 'o te tauhi sipi lelei ke 'avatu Tana ma'ulí kote'uhí ko te fanga sipí.

¹² Kā ko ia 'oku ngāue totongi peé, pea 'oku kailoa ko he tauhi sipí, mo kailoa 'a'ana totonu 'ia te fanga sipí, kā sio ia ko te ulofi 'ena 'oku ha'ú, pea si'aki leva 'e ia 'ia te fanga sipí, 'o hola; pea 'oku pō nātou 'e te ulofi, 'o fakamavetevete'i.

¹³ 'Oku hola te toko taha ko iá kote'uhí he ko te ngāue totongi pē, pea 'oku kailoa mamafa kiā ia 'ia te fanga sipí.

¹⁴ Ko Au ko te Tauhi Sipi Lelei, pea 'Okou 'ilo'i 'ia te 'ū me'a 'A'atá, pea 'oku 'ilo'i Kita 'e te 'ū me'a 'A'atá,

¹⁵ 'o hangé 'oku 'ilo'i 'Oku 'e te Tamaí, pea mo Taku 'ilo'i te Tamaí 'e Aú. Pea 'Okou 'avatu Taku ma'ulí kote'uhí ko te fanga sipí.*

¹⁶ Pea 'oku 'i ai mo Taku fanga sipi kehe, 'a ia 'oku kailoa kau ki te loto'ā ko 'eni. Kua pau ke Au taki 'ia te fa'ahinga ko iá foki, pea 'e notou tokanga ki Toku le'ó, pea 'e notou hoko ko te tākanga* pē taha, mo te tauhi pē taha.

¹⁷ Ko ia 'oku 'ofa'i ai 'Oku 'e te Tamaí, kote'uhí 'Okou 'avatu Taku ma'ulí kae Au toe to'o mai ia.

¹⁸ 'Oku kala to'o ia he taha meiā Au, kā ko Taku 'avatu pē ia 'e Au. 'Okou fa'italiha ki tono 'avatu, pea 'Okou fa'italiha ki tono toe to'ó. Ko te fekau 'eni ne Au ma'u mei Taku Tamaí.”

¹⁹ Pea ne'e toe hoko he māvahevahe 'i te kakai Siú, ko te me'a 'i te 'ū lea ko iá

²⁰ Pea pehē 'e te notou tokolahi, “'Oku 'iā Ia he tēvolo, pea 'oku vale Ia; ko te ā 'oku kotou tokanga ai kiā Iá?”

* **10:15** 10:15 Māt 11:27; Luke 10:22 * **10:16** 10:16 'e notou hoko ko te tākanga: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, 'e 'i ai leva 'ia te tākanga.

21 Ka ne'e pehē he 'ihi, "'Oku kala ko te lea 'eni he taha 'oku 'iā ia he tēvolo. 'E mafai koā he tēvolo ke faka'ala'i te mata 'o te kuí?"

Ko te fakasītua' i 'o Sīsū

22 Pea ne'e fai 'i Selusalema 'ia te katoanga, ko te fakamanatu 'o tonu huufi fo'ou 'o te Temipalé, pea ko te fa'ahita'u momoko ia.

23 Pea ne'e hā'ele atu 'ia Sīsū 'i te Temipalé 'i te Fakafaletolo 'o Solomoné.

24 Pea ne'e ōmai te kakai Siú 'o kāpui 'Ona, 'o notou pehē kiā Ia, "Kua fualoa mo te kailoa Ke faka'ilo 'Ou kiā mātou! Kāpau ko te Kalaisi 'ia Koe, pe'i tala'i hangatonu mai."

25 Pea tali ange 'e Sīsū kiā nātou, "Ne Au 'osi tala'i atu, ka ne'e kailoa kotou tui. Ko te 'ū ngāue 'Okou fai 'i te huafa 'o Taku Tamaí, ko ia 'oku fakahaa'i 'Okú.

26 Kā 'oku kala pē kotou tui, kote'uhi 'oku kala ko Taku fanga sipi 'ia kōtou.

27 Ko Ta'akú fanga sipi 'oku notou tokanga ki Toku le'ó, pea 'Okou 'ilo' i 'ia nātou; pea 'oku notou mulimuli kiā Au,

28 pea 'Okou 'avatu kiā nātou 'ia te ma'uli ta'engatá; pea 'e kailoa 'aupito notou 'auha 'o ta'engata, pea 'e kailoa hamusi nātou he taha mei Toku nimá.

29 Ko Taku Tamaí, 'ā ē ne'e foaki mai 'ia nātou kiā Aú, 'oku lahi Ia† 'i te me'a kotoa pē; pea 'oku kailoa 'aupito lava he taha ke hamusi mei te nima 'o te Tamaí.

30 Ko Au mo te Tamaí 'oku mā taha pē."

31 Pea toe to'o maka leva 'e te kakai Siú, ke notou tolomaka'i 'aki 'ia Sīsū.

32 Kae tali ange 'e Sīsū kiā nātou, "Kua lahi te 'ū ngāue lelei kua U faka'ali'ali kiā kōtou mei te Tamaí; ko te ngāue fea ia 'oku kotou 'ai ai ke tolomaka'i 'Okú?"

33 Pea tali ange 'e te kau Siú kiā Ia, "'Oku kala ko he ngāue lelei ia 'oku motou tolomaka'i ai 'Oú, kā ko te lea fia 'Atuá; 'osi, ko te tangata 'ia Koe, kā kua Ke lau, ko te 'Atuá 'ia Koe!'"*

34 Pea tali leva 'e Sīsū kiā nātou, "Ne'e kailoa koā tohi 'i te kotou Laó, 'o pehē, 'Ne Au lau ko te 'ū 'atua 'ia kōtou?'"*

35 Ne'e ui 'e te Folafolá ko te 'ū 'atua' 'ia nātou ne'e 'ave ki ai te Folafolá 'a te 'Atuá, pea 'e kala ala tāmata'i 'ia te Folafolá.

36 Pea ko te ā 'oku kotou pehē ai 'Okou lea fia 'Atua, kote'uhiā ko Taku pehē 'Ko te 'Alo 'o te 'Atuá 'ia Au'? Kae 'osi angé ko te Tamaí ia ne'e fakanofa 'Oku mo fekau mai 'Oku ki māmani.

37 Kāpau leva 'oku kailoa U feia 'ia te 'ū ngāue 'o Taku Tamaí, pea 'aua 'e kotou tui kiā Au.

38 Kae kāpau leva 'Okou fai ia, pea neongo 'oku kala kotou tui kiā Au, tui pe ā ki te 'ū ngāué, kote'uhi' ke kotou vakai 'o 'ilo'i, 'oku 'iā Au 'ia te Tamaí, mo Au 'i te Tamaí."

39 Pea notou toe feinga ke puke'i 'Ona, ka ne'e moulu atu pē Ia mei te notou nimá.

40 Pea toe 'alu Ia ki Tu'a-Sioatani, ki te faitu'u ne'e fai papitaiso ai 'e Sione 'i te kamata'angá, pea nofo Ia 'i te faitu'u ko iá.*

41 Pea ne'e ōmai he tokolahi kiā Ia, 'o notou pehē, "Ne'e kailoa 'aupito fai 'e Sione ia he faka'ilonga mana, kā ko te 'ū me'a ne'e fakahaa'i 'e Sione 'o kau ki te Toko Taha nei, tā ko te mo'oni kotoa pē."

† 10:29 10:29 Ko Taku Tamaí, 'ā ē ne'e foaki mai 'ia nātou kiā Aú, 'oku lahi Ia: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, Ko te me'a kua foaki mai Taku Tamaí, 'oku lahi Ia. * 10:33 10:33 Lev 24:16 * 10:34

42 Pea ne'e tui he tokolahi kiā Ia 'i ai.

11

Ko te mate 'a Lāsaloš

1 Pea ne'e 'i ai he toko taha ne'e mahaki'ina, ko Lāsaloš 'i Pētani, 'i te kolo 'o Mele mo tonu tokoua ko Mā'atá.*

2 (Pea ko te Mele ko iā ne ina tākai 'ia te 'Alikí 'aki te lolo, mo holoholo 'i Tono va'é 'aki tonu lau'i'ulú, pea kua puke tonu tu'anga'ané ko Lāsaloš.)*

3 Ko ia ne'e fekau atu kiā Ia 'e tonu ongo tu'afāfiné, 'o pehē, “Alikí, vakai angé, ko te siana 'oku Ke 'ofa aí 'oku puke.”

4 Kā 'i te fanongo ki ai 'e Sisuú ne'e iange 'e Ia, “Ko te mahaki 'eni ia 'oku kailoa hoko maí ke pekia ai, kā ko tonu 'uhingá ko te lāngilangi 'o te 'Atuá, kote'uhí ke fakalāngilangi 'i ai 'ia te 'Alo 'o te 'Atuá.”

5 Pea ne'e 'ofa 'ia Sisuú kiā Mā'ata, mo tonu tokouá, pea mo Lāsaloš.

6 Ko ia 'i Tana fanongo leva 'oku puké, ne'e kei nofo pē Ia 'i te feitu'u ne'e 'i aí, 'o 'aho ua.

7 Kae hili ange iá, ne'e iange 'e Ia ki te kau akó, “Tou toe ō ki Siutea.”

8 Pea iange kiā ia 'e te kau akó, “Lāpai, ne'e toki feinga pē te kau Siú ke tolongi 'Ou; pea ko Tau tē 'alu koā ē ki ai?”

9 Pea tali ange 'e Sisuú, “'Oku kailoa koā hongofulu mā ua te houá 'i te 'aho? Kā hā'ele he taha lolotonga 'oku 'ahó, 'e kailoa tūkia, kote'uhí 'oku mamata ia ki te maama 'o māmaní.

10 Kae kāpau 'e hā'ele he taha 'i te pō'ulí 'e tūkia, kote'uhí 'oku kala 'iā ia 'ia te maamá.”

11 Ne'e pehē Tana 'ū leá, pea toki pehē ange 'e Ia kiā nātou, “Ko te tou kaume'a ko Lāsaloš kua moe, kā ko Taku 'alu 'ení ke fafangu 'i 'ona.”

12 Pea lea ange kiā Ia Tana kau akó, “Alikí, kāpau kua moe ia, 'e ma'uli pē.”

13 Ka ne'e lea 'e Sisuú ia 'o kau ki tana pekiá, kae mahalo 'e nātou ia ko Tana me'á ki ha'aná toka 'o moe.

14 Pea toe 'ai mahino ange 'e Sisuú kiā nātou, 'o pehē, “Kua pekia 'ia Lāsaloš.

15 Pea 'Okou fiafia 'i te kailoa ke Au 'i aí, kote'uhí ko kōtou, kote'uhia ke kotou tui. Kae tou ō pē kiā ia.”

16 Pea iange ai 'e Tōmasi, 'ā ē 'oku ui ko Titimasi* ki tonu kaungā akó, “Tou ō foki, ke tou mate fakataha mo ia.”

Ko Sisuú pē ko te Toetu'u pea mo te Ma'ulí

17 Pea 'i te a'u atu 'ia Sisuú, ne Ina 'ilo 'i ai tā kua 'osi te 'aho ia 'e fā tana 'i fanualotó.

18 Pea ne'e vāofi 'ia Pētani mo Selusalema, fe'unga nai mo te maile 'e ua.

19 Pea ha'u te tokolahi 'o te kau Siú kiā Mā'ata mo Mele, ke fakafiamālie kiā nāua kote'uhí ko te nā tu'anga'ané.

20 Pea ko Mā'ata, 'i tana fanongo leva 'oku ha'u 'ia Sisuú, ne'e 'alu atu ia 'o fakafetaulaki kiā Ia, kae nofo pē 'ia Mele ia 'i fale.

21 Pea lea ai 'e Mā'ata kiā Sisuú, “Alikí, kāpau ne Ke 'i heni, pehē ne'e kala pekia toku tu'anga'ané.

22 Kā 'okou 'ilo 'i pē, neongo pe ko te ā Hau kole 'e fai ki te 'Atuá, 'e 'avatu pē 'e te 'Atuá.”

23 Pea me'a ange 'e Sisuú kiā ia, “E toetu'u tou tu'anga'ané.”

* 11:1 11:1 Luke 10:38-39 * 11:2 11:2 Sione 12:3 * 11:16 11:16 Titimasi ko tonu 'uhinga: māhanga.

24 Pea tali ange 'e Mā'ata kiā Ia, “Okou 'ilo'i 'e toetu'u ia 'i te toetu'u 'o te 'aho fakamulí.”

25 Pea toki me'a ange 'e Sīsū kiā ia, “Ko au pē ko te Toetu'u, pea mo te Ma'uli. Ko ia 'oku tui pīkitai kiā Aú, neongo kua pekia, kā 'e ma'uli pē,

26 kā ko ia 'oku ma'uli mo tui pīkitai kiā Aú 'e kailoa 'aupito mate ia, 'o ta'engata. 'Oku ke tui ki te me'a ko iá?”

27 Pea iange ia, “Io, 'Alikí; 'okou tui ko te Kalaisí 'ia Koe, ko te 'Alo 'o te 'Atuá, ko te Toko Taha kā ha'u ki māmaní.”

Ko te tangi 'a Sīsú

28 Pea hili ange tana lea peheé, ne ina 'alu 'o ui ange 'ia Mele ko tono tehiná, 'o tala'i fakafufū kiā ia 'o pehē, “Kua me'a mai 'ia te Tangata'alikí, pea 'oku fia ma'u 'e Ia 'ou.”

29 Pea 'i tana fanongo ki aí, ne'e tu'u leva ia, 'o 'alu kiā Ia.

30 Pea kua he'iki ai a'u 'ia Sīsū ki te koló, kā 'oku kei 'i te feitu'u ne'e fakafetaulaki ai 'ia Mā'ata kiā Iá.

31 Pea ko te kau Siu ne'e notou 'iā Mele 'i te falé, 'o fakafiamālie kiā iá, 'i te notou vakai ki te tu'u vave 'ia Mele 'o hū ki tu'á, ne'e notou mulimuli kiā ia, 'i te notou mahalo ko tana 'alu ki te fanualotó ke tangi ai.

32 Pea 'i te a'u leva 'ia Mele ki te feitu'u ne'e 'i ai 'ia Sīsú, 'o mamata kiā Iá, ne'e tū'ulutui atu ia ki Tono va'é, 'o iange kiā ia, “Alikí, ka ne Ke 'i heni, ne'e kailoa pekia si'aku tu'anga'ané.”

33 Pea 'i te vakai atu 'e Sīsū kiā ia 'oku tangi, mo te kakai Siu ne'e ōmai mo iá, 'oku notou tangi, ne'e to'e Ia 'i Tono laumālié, mo mamahi,

34 pea iange 'e Ia, “Kua kotou telio 'oná 'i fea?”

Pea notou iange, “Alikí, me'a mai, 'o mamata ki ai.”

35 Pea ne'e tutulu 'ia Sīsū.

36 Pea lea ai 'ia te kau Siú, “Vakai ange ā, tā ne'e lahi Tana 'ofa kiā Lāsalosí!”

37 Kā ne pehē te notou 'ihi, “Ne kailoa koā mei lava pē te siana nei, 'ā ē ne'e faka'ā te mata 'o te kuí, ke ngaahi mo te tangata nei ke 'aua na'a mate?”

Ko te fokotu'u 'o Lāsalosi ki te ma'ulí

38 Pea tē to'e ai 'ia Sīsū 'i Tono lotó, mo 'alu atu ki te fanualotó. Pea ko te 'ana ia, pea ne'e tāpuni 'aki 'ia te maka. 39 Pea folafola ange 'e Sīsū, “To'o te maká.”

Pea lea kiā ia 'e te tu'afafine 'o ia kua maté, 'ia Mā'ata, “E 'Alikí, kua namuhāhā; he ko te 'aho 'eni 'e fā.”

40 Pea me'a ange 'e Sīsū kiā ia, “Ne'e kailoa koā ke Au tala'i atu: kāpau 'e ke tui, 'e ke mamata ki te lāngilangi 'o te 'Atuá?”

41 Pea notou to'o leva 'ia te maká. Pea toki hanga ake 'e Sīsū Tono fofongá, 'o pehē, “E Tamai, 'Okou fakafeta'i atu kote'uhí ne Ke ongo'i 'Oku.

42 Pea 'Okou 'ilo'i pē 'oku Ke ongo'i 'ia Au ma'u ai pē, kā ko Taku leá kote'uhí ko te fu'u kakai 'oku notou tutu'u nei, kote'uhí ke notou tui ko Koe kua Ke fekau mai 'Okú.”

43 Pea hili ange Tana lea peheé, pea kalanga le'o lahi Ia, “Lāsalosi, tu'u mai ki tu'a!”

44 Pea hū ki tu'a 'ia te pekiá, kua ha'i tono ongo va'é mo tono ongo nimá 'aki te 'ū tupenu, pea ko tono fofongá ne'e takatakai 'aki he holoholo. Pea folafola 'e Sīsū kiā nātou, “Vete ange ia, pea tukuange ke 'alu.”

Ko te feinga ke tāmata'i 'ia Sīsú

(Mātiu 26:1-5; Ma'ake 14:1-2; Luke 22:1-2)

45 Pea ko te tokolahi 'o te kakai Siu ne'e ōmai kiā Melé, pea kua notou mamata ki te me'a ne'e fai 'e Sīsú, ne'e notou tui pīkitai kiā Ia.

⁴⁶ Ka ne'e ō te notou 'ihi ki te kau Fālesí, 'o tala'i kiā nātou 'ia te 'ū me'a ne'e fai 'e Sīsuú.

⁴⁷ Ko ia ne'e fakataha 'e te kau taula'aliki lahi mo te kau Fālesí 'ia te Sanetalimí, 'o notou pehē, "Ko te ā he me'a 'e tou fai? He ko te tangata nei ko te me'a lahi Tana fai faka'ilonga maná.

⁴⁸ Kāpau 'e tou tuku noa'i ai pē 'Ona, 'e tui pīkitai kiā Ia 'ia te kakai kotoa pē, pea 'e ha'u 'ia te kau Lomá, 'o 'ave te tou fanuá mo te tou pule'angá fakatou'osi."

⁴⁹ Pea ko te notou toko taha, ko Kaiafasi, 'a ia ne'e Taula'aliki Lahi 'i te ta'u ko iá, ne'e pehē 'e ia kiā nātou, "Tā ko kōtou 'oku kala kotou mama'i 'ilo'i he me'a!

⁵⁰ Kotou fakakaukau'i angé, 'oku sai ange kiā tātou ke mate he fe'i tangata 'e toko taha kote'uhí ko te kakaí, kae'aua na'a 'auha 'ia te pule'angá kātoa."

⁵¹ Ka ne'e kailoa meia ia pē 'ia te lea ko iá, kā ko te me'a 'i tana Taula'aliki Lahi 'i te ta'u ko iá, ko ia ne'e palōfisai ai, 'oku ene 'ia Sīsū ke pekia kote'uhí ko te pule'angá;

⁵² 'o kailoa kote'uhí ko te pule'angá pē, kā kote'uhí foki ke fakatahataha'i 'ia te fānau 'a te 'Atuá kua mavetevete 'i mulí.

⁵³ Pea talu mei te 'aho ko iá ne'e notou fa'ufa'u ke tāmata'i 'Ona.

⁵⁴ Ko ia ai ne'e kailoa kei 'alu fakahāhā 'e Sīsū ki te ha'a Siú, kā ne 'alu Ia mei ai ki te tuku'utá, 'o ofi ki te toafá, ki te kolo ne'e hingoa ko 'Ifalemi, 'o nofo 'i ai mo Tana kau akó.

⁵⁵ Pea kua ofi mai te taimi 'o te Pāsova 'a te ha'a Siú; pea ne'e ō ake he tokolahi ki Selusalema mei te tuku'utá 'i te he'iki ai hoko 'ia te katoangá, kote'uhí ke fakama'a 'ia nātou.

⁵⁶ Pea notou fekumi ai kiā Sīsū, 'o notou fetalanoa'aki 'i te notou tutu'u 'i te Temipalé, 'o pehē, "Ko te ā he kotou lau? 'Oku kotou pehē 'e kala 'aupito ha'u Ia ki te katoangá?"

⁵⁷ Pea ko 'eni, kua fai tu'utu'uni 'e te kau taula'aliki lahi mo te kau Fālesí, 'o pehē, kā 'i ai he taha 'oku 'ilo'i pe 'oku 'i fea Ia, ke fakahaa'i ange, kote'uhí ke notou puke'i 'Ona.

12

Ko Sīsū 'i Pētani

(Mātiu 26:6-13; Ma'ake 14:3-9)

¹ Pea toe te 'aho 'e ono pea fai 'ia te Pāsová, ne'e ha'u 'ia Sīsū ki Pētani, ko te feitu'u ne'e nofo ai 'ia Lāsalsi, 'ā ē ne'e fokotu'u 'e Sīsū mei te pekia.

² Pea notou fai ai he katoanga Ma'ana 'i te feitu'u ko iá; pea tauhi tēpile 'ia Mā'ata, kā ko Lāsalsi ko te taha 'iā nātou ne'e nā nonofo mo Ia 'i te kaí.

³ Pea ne'e to'o 'e Mele he pāuni lolo tākai, ko te na'ati mo'oni pea mahu'inga lahi, 'o tākai 'aki te va'e 'o Sīsū, mo holoholo'i Tono va'é 'aki tonu lau'i'ulú. Pea ne'e fonu te falé 'i te ngangatu 'o te loló.*

⁴ Pea lea ai te toko taha 'o Tana kau akó, ko Siutasi 'Isikaliote, 'ā ē 'oku ene ke lavaki'i 'Oná, 'o pehē 'e ia,

⁵ "Ko te ā ne'e kala fakatau ai te lolo nei, ke ma'u ai he tēnali 'e tolungeau, 'o foaki ki te masivá?"

⁶ Kā ko tana lea ko iá, ne'e kailoa ko te pehē ne'e mamafa te masivá kiā ia, kā kote'uhí ko te kaiha'a ia, pea ne'e 'iā ia foki te notou puha pa'angá, pea ne'e fa'a 'ave 'e ia te 'ū me'a ne'e si ki ai.

* 12:3 12:3 Luke 7:37-38

7 Pea me'a ange 'e Sīsū, “Tuku ai pē te fafiné, he ko ta'aná tauhi 'eni ki te 'aho 'o Toku tanú.

8 He ko te masivá 'e kotou feangai ai pē mo nātou, kā 'e kailoa kotou feangai ai pē mo Au.”*

Ko te fa'ufa'u ke tāmata'i 'ia Lāsalsó

9 Pea 'ilo'i 'e te tokolahi 'o te kakai Siú 'oku 'i ai 'ia Sīsū 'i te feitu'u ko iá, pea notou ō leva ki ai, 'o kailoa kote'uhí ko Sīsū pē, kā kote'uhí foki ke notou mamata kiā Lāsalsosi, 'ā ē kua Ina fokotu'u mei te pekiá.

10 Ka ne'e alea'i 'e te kau taula'aliki lahí ke tāmata'i mo Lāsalsosi foki,

11 kote'uhí ko te me'a 'iā ia ne'e mole ai he tokolahi 'o te kakai Siú, 'o notou tui kiā Sīsū.

*Ko te a'u ake 'ia Sīsū ki Selusalema
(Mātiu 21:1-11; Ma'ake 11:1-11; Luke 19:28-40)*

12 'I te pongipongi aké, ne'e fanongo 'e te fu'u kakai tokolahi kua ōmai ki te kātouangá, 'oku me'a mai 'ia Sīsū ki Selusalema,

13 pea ne'e notou to'o leva he 'ū va'a paame, 'o notou hū ki tua'ā ke fakafetaulaki kiā Ia, mo notou kalanga, “Hōsana!

'Oku manū'ia 'ia te Tu'i 'Isilelí

'a ia 'oku hoko mai 'i te huafa 'o te 'Alikí.”*

14 Pea kua ma'u 'e Sīsū he 'asi mui, 'o Ina heka ki ai; 'o hangē ko ia kua tohí,

15 “E ta'ahine 'o Saione, 'aua 'e manahē, vakai, ko tou Tu'i 'oku me'a mai kiā koe,

'oku heka 'i te ki'i 'asi.”*

16 Ko te 'ū me'a ko 'ení ne'e kailoa mahino ia ki Tana kau akó 'i te kamata'angá, kā 'i te hoko ki tono fakalāngilangi'i 'o Sīsúú, pea notou toki manatu'i, tā ne'e tohi 'ia te 'ū me'a nei kiā Ia, pea kua notou fai pehē 'eni kiā Ia.

17 Pea ne'e fakahaa'i foki 'Ona 'e te kakai kotoa pē ne'e 'iā Ia lolotonga Tana ui mai 'ia Lāsalsosi mei te fanualotó, mo tono fokotu'u mei te pekiá.

18 Ko tono 'uhinga foki ia ne'e fakafetaulaki ai kiā Ia 'e te fu'u kakaí, kote'uhí kua notou fanongo ki Tana fai te fu'u faka'ilonga mana ko iá.

19 Ko ia ne'e fepehē'aki 'e te kau Fālesi, “Oku kotou tokanga'i koā 'oku kala tou lava 'o mafohi he me'a? Vakai angé, kua hiki fu'u 'ia māmani 'o mulimuli kiā Ia!”

Ko he kau Kalisi ne'e fia fe'iloaki mo Sīsū

20 Pea ne'e 'i ai he kau Kalisi 'i te kakaí ne'e ō ake ke fai te notou lotu 'i te kātouangá;

21 pea notou ōmai kiā Filipe, mei Petesaita 'i Kālelí, 'o kole kiā ia 'o pehē, “Alikí, 'oku motou fia fe'iloaki mo Sīsū.”

22 Pea ha'u 'ia Filipe 'o tala kiā 'Anitelū, pea ōmai leva 'ia 'Anitelū mo Filipe 'o tala kiā Sīsū.

23 Pea tali ange 'e Sīsū kiā nāua, 'o pehē, “Kua hokosia te taimi ke fakalāngilangi'i ai 'ia te Fanautama te Tangatá.

24 Ko te mo'oni, ko te mo'oni, 'Okou tala'i atu: kāpau 'e kailoa tō ki te kekelelé 'ia te pulapula'i uité 'o mate, 'e teka taha ai pē ia; kae kāpau 'e mate, 'e fua lahi.

* 12:8 12:8 Teu 15:11 * 12:13 12:13 Saame 118:25-26 * 12:15 12:15 Sāk 9:9

²⁵ Ko ia 'oku 'ofa pē ki ta'aná ma'uli, ko tana tuku ia ke molé, kā ko ia ko 'ē 'oku fihī'a ki tana ma'uli 'i te maama ko 'enī, ko tana tauhi ia 'o a'u ki te ma'uli ta'engatá.*

²⁶ Kāpau 'e tauhi 'Oku he taha, ke mulimuli mai ia kiā Au; pea ko te feitu'u 'Okou 'i aī, 'e 'i ai foki Taku sevānitī. Kāpau 'e tauhi 'Oku he taha, 'e fakahihiki'i 'ona 'e te Tamai.

²⁷ Ko 'enī kua mamahi fu'u Toku laumālié; pea ko te ā ai Taku lea 'e faí? 'E Tamai, fakahaofi mu'a 'Oku mei te houa ko 'enī! Kā ko tono 'uhinga ē ne Au ha'u aī, kote'uhī ko te houa ko 'enī.

²⁸ 'E Tamai, ke Ke fakalāngilangi'i To'ou huafa."

Pea ne'e hoko mai he le'o mei te langī, 'o pehē, "Kua U 'osi fakalāngilangi'i Ia, pea 'e Au toe fakalāngilangi'i foki."

²⁹ Pea ko te kakai ne'e notou tu'u 'i ai 'o fanongó, ne'e notou pehē kua mana. Kae pehē te 'ihi, "Ko te 'āngelo ne'e lea kiā Ia."

³⁰ Kae lea ange 'e Sīsū 'o pehē, "Ne'e kailoa kote'uhī ko Au ne'e hoko mai ai te le'o ko 'enī, kā kote'uhī ko kōtou.

³¹ 'Ē, kua hoko 'eni te fakamaau 'o te maama nei; 'e kapusi leva ki tu'a te 'aliki 'o te maama ko 'enī.

³² Pea ko Au, kāpau 'e hiki ake 'Oku ki lunga mei te kekelelé, 'e Au tohoaki'i te kakai kotoa pē kiā Au."

³³ Ko Tana lea peheé, ko te fakatāta'a'i atu 'ia te mate'anga 'e pekia aī.

³⁴ Pea lea ange 'e te kakai kiā Ia, "Kua motou fanongo mei te Laó, 'oku nofo 'ia te Kalaisi ia 'o ta'engata, pea fefe'aki ai Tau lau 'A'au 'o pehē, takua kua pau te hiki ki lunga 'ia te Fanautama te Tangatá? Ko ai tū 'ia te Fanautama te Tangata ko iá?""*

³⁵ Pea folafola ange 'e Sīsū kiā nātou, "'Oku toe si'i pē te taimi 'o te 'iā kōtou te maamá. Kotou laka 'i te kotou kei ma'u 'ia te maamá, ke 'aua na'a lapasi kōtou 'e te pō'ulí. He ko ia 'oku ha'ele 'i te pō'ulí 'oku kala ina 'ilo'i pe ko tana 'alú ki fea.

³⁶ 'I te kotou ma'u te Maamá, kotou tui pīkitai ki te Maamá, kote'uhī ke kotou hoko ko te fānau 'o te Maamá." Ne'e pehē te Folafola 'a Sisuú, pea hiki Ia mei ai, 'o fufuu'i 'Ona meiā nātou.

Ko te ta'e fia tui kiā Sīsū

³⁷ Pea neongo kua lahi fau Tana 'ū faka'ilonga mana kua fai 'e Ia 'i te notou 'aó, ka ne'e kailoa 'aupito notou tui kiā Ia.

³⁸ Kote'uhīa ke fakamo'oni ki te lau 'a te palōfita ko 'Aiseá, 'a ia ne'e pehē, "Alikī, ko ai kua tui ki te motou ongoongó?"

Pea kua fakahaa'i kiā ai 'ia te nima 'o te 'Alikī?""*

³⁹ Ko tono 'uhinga ia ne'e kailoa notou lava ai ke tuí, kote'uhī ko te toe lea 'ia 'Aisea 'o pehē,

⁴⁰ "Kua Ina fakakuihi te notou matá, pea fakafefeka'i te notou lotó; kote'uhī ke 'aua na'a notou sio 'aki te notou matá, pea 'ilo'i 'aki te notou lotó, pea notou tafoki mai, kae Au fakama'uli 'ia nātou."*

* **12:25** 12:25 Māt 10:39; 16:25; Ma'ake 8:35; Luke 9:24; 17:33 * **12:34** 12:34 Saame 110:4; 'Ais 9:7; 'Isi 37:25; Tān 7:14 * **12:38** 12:38 'Ais 53:1 * **12:40** 12:40 'Ais 6:10

41 Ne'e lea pehē 'e 'Aiseá, 'i tana mamata ki Tono lāngilangí pea ne'e kau tana leá kiā Ia.

42 Kā neongo iá, ne'e tui he tokolahi 'o te kau pulé kiā Ia kae fakapulipuli pē mei te kau Fālesí, na'a kapusi 'ia nātou mei te falelotú.

43 He ne'e lahi ange te notou manako ki te fakahīkihiki 'oku fai mei te tangatá 'i te fakahīkihiki 'oku fai mei te 'Atuá.

Ko te ha'u 'ia Sisuú ke fakahaofi 'ia māmani

44 Pea kalanga 'e Sisū 'o pehē, “Kā 'i ai he taha 'oku tui pīkitai kiā Au, 'oku kailoa ko Au pē 'oku tui ia ki aí, kā ko Ia ne'e fekau mai 'Okú.

45 Pea ko ia 'oku ina siofia 'Okú, 'oku ina siofia 'ia Ia ne'e fekau mai 'Okú.

46 Kua U ha'u 'ia Au ki māmaní ko te maama, kote'uhí ko ia 'e tui pīkitai kiā Aú, pea 'aua na'a kei nofo ai pē 'i te fakapō'ulí.

47 Pea kā fanongo he taha ki Taku 'ū leá, kae kailoa tauhi ki ai, 'e kailoa fakamāu'i 'ona ia 'e Au; he ne'e kailoa U ha'u ki māmaní ke fakamāu'i ia, kā ke fakama'uli 'ia māmani.

48 Ko ia kua ina si'aki 'Oku, 'o kailoa tali Taku 'ū leá, kua 'i ai he toko taha ia 'oku fakamāu'i 'ona: ko te lea 'Okou lea 'akí, ko te me'a ia 'e fakamāu'i 'aki te tangata ko iá 'i te 'aho fakamulí.

49 Kote'uhí ne'e kailoa 'A'aku Taku leá, kā ko te Tamaí ia ne Ina fekau'i mai 'Okú, ne tu'utu'uní mai 'e Ia ki te me'a 'e Au tala'í atú mo te lea 'e Au fai.

50 Pea 'Okou 'ilo'i ko Tana tu'utu'uní ko te ma'uli ta'engatá ia. Ko ia ko te me'a 'Okou lea 'akí, 'Okou lea 'aki 'o hangē pē ko Toku fekau 'e te Tamaí.”

13

Ko te fufulu 'e Sisū te va'e 'o Tana kau akó

1 Pea 'i te he'iki ai fai te katoanga 'o te Pāsová, ne'e mea'i 'e Sisū kua hokosia Tono taimi ke hiki ai mei te maama ko 'ení ke 'alu ki te Tamaí. Pea ko te me'a 'i Tana 'ofa ki Tono kakai 'O'ona 'oku 'i māmaní, ne'e 'ofa Ia kiā nātou 'o a'u ki te ngata'angá.

2 Pea ne'e fai he kai, pea kua 'osi 'ai 'e te tēvoló ki te loto 'o Siutasi, ko te foha 'o Saimone 'Isikalioté, ke lavaki'i 'Ona.

3 Pea kua mea'i 'e Sisū kua tuku kiā Ia 'e Tana Tamaí 'ia te me'a kotoa pē ki Tono nimá, pea kua Ina ha'u mei te 'Atuá, pea 'oku 'alu Ia ki te 'Atuá;

4 pea ne'e tu'u leva 'e Ia mei te kai, 'o to'o Tono 'ū kofu tu'á, pea to'o 'e Ia he tauveli, 'o nono'o 'i Tono kongalotó.

5 Pea lingi 'e Ia he vai ki te kumeté, 'o kamata fufulu te va'e 'o te kau akó, pea holoholo 'aki te tauveli kua Ina no'o 'akí.

6 Pea 'i te a'u mai Ia kiā Saimone Pitá, ne'e iange 'e Pita kiā Ia, “‘Alikí, 'e Ke fufulu toku va'é koā?”

7 Pea iange 'e Sisū kiā ia, “‘Ko te me'a 'Okou fai, 'e kala 'ilo'i ia 'e koe 'i te taimi nei, kā 'e toki mahino 'āmuli ange.”

8 Pea lea 'e Pita kiā Ia, “‘E kailoa 'aupito fufulu 'e Koe to'okú va'e.”

Pea tali 'e Sisū kiā ia, “‘Kā kailoa ke Au fufulu 'ia koe, tā 'oku kailoa ha'au kau mo Au.”

9 Pea iange 'e Saimone Pita, “‘Alikí, 'aua na'a ngata 'i toku va'é pē, kae fai foki ki toku ongo nimá mo toku 'ulú.”

10 Pea me'a ange 'e Sisū kiā ia, “‘Ko ia kua kaukau, 'oku kala 'aonga tana toe fufulu iá, ngata pē 'i tonu va'é, he kua ma'a to'onó sino. Pea kua ma'a foki 'ia kōtou, kā 'oku kala kotou pehē kotoa pē.”

11 He ne'e mea'i 'e Ia 'ia te toko taha 'e lavaki'i 'Oná; ko te 'uhinga ia Tana pehē: “Oku kailoa ma'a 'ia kōtou kotoa pē.”

12 Pea kua 'osi leva Tana fufulu te notou va'é, mo tui Tono 'ū kofu tu'á, pea toe nofo ifo Ia, 'o folafola ange kiā nātou, “Oku kotou mahino'i 'ia te me'a ne Au fai kiā kōtoú.”*

13 'Oku kotou ui 'Oku ko Lāpai, mo 'Alikī, pea ko te tonú ia, he ko Au Ia.

14 Pea kāpau ā kua U fufulu te kotou va'é, 'ia Au ko te 'Alikī mo te Lāpai, 'oku totonu ke fai pehē 'ia kōtou foki, 'o kotou fefufulu'aki te kotou va'é.

15 Hē kua U tuku kiā kōtou he sīpinga, kote'uhí ke kotou fai foki, 'o hangē ko Taku fai kiā kōtoú.

16 Ko te mo'oni, ko te mo'oni, 'Okou tala'i atu: 'oku kailoa he tamaio'aliki 'e lahi 'i tana 'aliki, pē ko he talafekau 'iā ia ne'e fekau'i 'oná.*

17 Kāpau kua kotou 'ilo'i te me'a ko iá, ko te toki kakai manū'ia 'ia kōtou, 'o kāpau 'e kotou fai ia.

18 'Oku kailoa kau Taku leá kiā kōtou kotoa pē; 'Okou 'ilo'i pē 'ia nātou ne Au fili'í. Kā ko tonu 'uhingá, kote'uhí ke fakamo'oni ki te potu Folafola 'oku pehē: 'Ko ia 'oku kai mā mo Aú, kua ina hiki tonu muliva'é kiā Au.*

19 Pea ko 'eni 'Okou fakahaa'i ia kiā kōtou 'i te he'iki ai hokó, kote'uhí kā hoko mai ia, ke kotou tui ko Au Ia.

20 Ko te mo'oni, ko te mo'oni, 'Okou tala'i atu: ko ia kua ina tali he taha pē 'e Au fekaú, kua ina tali 'Oku; pea ko ia kua ina tali 'Okú, kua ina tali 'ia Ia ne'e fekau'i mai 'Okú.”*

Ko te tala ki mu'a 'e Sīsū Tono lavaki'í

(Mātiu 26:20-25; Ma'ake 14:17-21; Luke 22:21-23)

21 Pea 'osi ange Tana folafola ko iá, ne'e mamahi Ia 'i Tono laumalié, pea fakapapau mai 'e Ia 'o pehē, “Ko te mo'oni, ko te mo'oni, 'Okou tala'i atu kiā kōtou: 'e lavaki'i 'Oku 'e te kotou toko taha.”

22 Pea ne'e fesiofaki 'ia te kau akó mo fiu'a fifili pe ko Tana laú kiā ia.

23 Pea ne'e 'i ai te toko taha 'o Tana kau akó ne'e falala atu ki te fatafata 'o Sīsū, ko te toko taha ne'e 'ofa ai 'ia Sīsū.

24 Ko ia ne'e kamo ange 'e Saimone Pita kiā ia, 'o pehē, “Eke ange, pe ko ai ia 'oku 'uhinga ki aí.”

25 Pea faaki atu ia ki te fatafata 'o Sīsū, 'o 'eke ange, “Alikī, ko ai ia?”

26 Pea tali ange 'e Sīsū, “Ko ia ko 'ē 'e Au unu Taku kongā maá 'o 'avange ma'aná.” Pea unu 'e Ia Tana kongā maá, 'o 'avange kiā Siutasi ko te foha 'o Saimone 'Isikalitoté.

27 Pea 'i te 'osi ange pē ko iá, ne'e hū leva kiā ia 'e Sētane. Pea folafola 'e Sīsū kiā ia, “Fai leva ke vave 'ia te me'a kua ke teu ke fai.”

28 Ka ne'e kailoa he taha 'iā nātou 'i te kaí 'e mahino ki ai pe ko Tana lea ki aí ke ā.

29 He ne'e mahalo te 'ihi, ko te me'a 'i te 'iā Siutasi te notou kato pa'angá, pea takua ko te lea 'a Sīsū ke fakatau mai te notou 'ū me'a 'oku fia ma'u ki te kátoangá, pē ko te 'uhingá ke 'avange he me'a ki te masivá.

30 Pea 'i te 'osi ange pē tana to'o te kongā maá, ne'e 'alu leva ia ki tu'a; pea kua pō'uli.

Ko he fekau fo'ou

* 13:12 13:12-15 Luke 22:27 * 13:16 13:16 Māt 10:24; Luke 6:40; Sione 15:20 * 13:18 13:18 Saame 41:9 * 13:20 13:20 Māt 10:40; Ma'ake 9:37; Luke 9:48; 10:16

³¹ Pea kua 'alu ia ki tua'ā, pea folafola ange 'e Sisū, “Ko 'eni kua fakalāngilangi'i te Fanautama te Tangatā, pea kua fakalāngilangi'i te 'Atuā 'iā Ia.

³² Kāpau 'oku fakalāngilangi'i 'ia te 'Atuā 'iā Ia, 'e fakalāngilangi'i 'Ona 'e te 'Atuā 'iā Ia, pea 'e vave pē Tana fakalāngilangi'i 'Onā.

³³ Si'i fānau, 'oku toe si'i pē Taku 'iā kōtōu. 'E kotou kumi 'Okou, kae hangē ko Taku lea ki te ha'a Siū 'o pehē: 'Ko te feitu'u 'Okou 'alu ki aī, 'e kala kotou lava ke a'u ki ai, 'oku pehē pē Taku lea ko 'eni kiā kōtōu.*

³⁴ Ko te tu'utu'uni fo'ou 'eni 'Okou tuku atu kiā kōtōu: ke kotou fe'ofa'aki. Hangē ā ko Taku 'ofa'i kōtōu, ke pehē foki te kotou fe'ofa'aki.*

³⁵ Ko te me'a 'eni 'e 'ilo'i ai 'e te kakai kotoa pē ko Taku kau ako 'ia kōtōu, 'o kāpau 'e kotou fe'ofa'aki.”

Ko te tukupā 'a Pitā

(Mātiu 26:31-35; Ma'ake 14:27-31; Luke 22:31-34)

³⁶ Pea lea ange 'e Saimone Pita kiā Ia, “Alikī, ko Tau me'ā ki fea?”

Pea tali ange 'e Sisū, “Ko te feitu'u 'Okou 'alu ki aī, 'e kala lava ke ke mulimuli mai ki ai 'i te taimi nei, kā 'e ke toki mulimuli kiā Au 'āmuli.”

³⁷ Pea iange 'e Pita, “Alikī, ko te kailoa lava ke au mulimuli atu 'i te taimi nei, ko te ā? Na'a mo taku ma'ulī 'e au si'aki ia Ma'au.”

³⁸ Pea tali ange 'e Sisū kiā ia, “E ke si'aki koā tau ma'ulī kote'uhī ko Au? Ko te mo'oni, ko te mo'oni, 'Okou tala'i atu: 'e kailoa 'u'ua te moā, kae'aua ke fakafisinga'i tu'a tolu 'Okou 'e koe.

14

Ko Sisū ko te ala ki te Tamaí

¹ “Aua na'a tuku ke puputu'u te kotou lotó: tui pīkitai* ki te 'Atuā, tui pīkitai foki kiā Au.

² 'I te fale 'o Taku Tamaí 'oku lahi ai 'ia te 'ū nofo'angá; ka ne kailoa, pehē kua U tala'i kiā kōtōu. Hē ko Taku 'alu 'eni ke teuteu'i he nofo'anga mo'o kōtōu.

³ Pea kāpau 'e Au 'alu, 'o teuteu he nofo'anga mo'o kōtōu, 'e Au toe ha'u pē, 'o ma'u 'ia kōtōu kiā Au; kote'uhī ko te feitu'u 'e Au 'i aī, ke kotou 'i ai foki.

⁴ Pea ko te feitu'u 'Okou 'alu ki aī 'oku kotou 'ilo'i, pea 'oku kotou 'ilo'i mo tononā.

⁵ Pea lea ange 'e Tōmasi kiā Ia, “Alikī, 'oku kala motou 'ilo'i pe ko Tau me'ā ki fea; pea motou 'ilo'i fefe'aki ai 'ia te alá?”

⁶ Pea tali ange 'e Sisū kiā ia, “Ko Au pē ko te Alá, pea mo te Mo'oní mo te Ma'ulī; 'oku kailoa ha'u he taha ki te Tamaí, kā 'i tana fou 'iā Au.

⁷ Kāpau ne kotou 'ilo'i 'Okou, pehē 'e kotou 'ilo'i mo Taku Tamaí foki. Pea mei te taimi nei 'oku kotou 'ilo'i Tana 'Afió, pea kua kotou mamata kiā Ia.”

⁸ Pea lea ange 'e Filipe kiā Ia, “Alikī, fakahaa'i mai 'ia te Tamaí kiā mātou, pea 'e motou fiamālie leva.”

⁹ Pea tali ange 'e Sisū kiā ia, “Kua fualoa fau Taku 'iā kōtōu, pea kua he'iki ai koā ke ke 'ilo'i 'Okou, Filipe? Ko ia kua ina mamata kiā Aú, kua ina mamata ki te Tamaí; pea fefe'aki ai tau pehē: 'Fakahaa'i mai 'ia te Tamaí kiā mātou?”

¹⁰ 'Okou kailoa koā ke tui, 'Okou 'i te Tamaí, pea ko te Tamaí 'oku 'iā Au? Ko te 'ū lea 'Okou fai kiā kōtōu, 'oku kailoa U lea 'aki meīa Au pē, kā ko te Tamaí 'oku fai 'e Ia Tana 'ū ngāué, 'i Tana nofo'ina 'Okú.

* **13:33** 13:33 Sione 7:34 * **13:34** 13:34 Sione 15:12, 17; 1 Sio 3:23; 2 Sio 1:5 * **14:1** 14:1 tui pīkitai, ko ia pe 'oku kotou tui pīkitai.

11 Tui mai kiā Au, 'Okou 'i te Tamaí, mo te Tamaí 'iā Au. Pea kā kailoa, pea kotou tui kote'uhí ko Tana 'ū ngāué.

12 Ko te mo'oni, ko te mo'oni, 'Okou tala'i atu: ko ia 'oku tui pīkitai kiā Aú, ko te 'ū ngāue 'Okou faí 'e fai 'e ia foki, 'io, 'e fai 'e ia te 'ū me'a 'oku hulu atu 'i te 'ū me'a nei; kote'uhí ko Taku 'alu ki te Tamaí.

13 Pea ko te me'a kotoa pē 'e kotou kole 'i Toku hingoá, 'e Au fai ia, kote'uhí ke fakalāngilangi'i te Tamaí 'i te 'Aló.

14 Ko te me'a kotoa pē 'e kotou kole 'i Toku hingoá, 'e Au fai ia.

Ko te foaki 'o te Laumālié

15 “Kāpau 'oku kotou 'ofa kiā Au, 'e kotou tauhi Taku 'ū fekaú.†

16 Pea 'e Au kole ki te Tamaí, pea 'e 'avatu 'e Ia kiā kōtou he Taukapo 'e Toko Taha, kote'uhí ke nofo 'e Ia mo kōtou 'o ta'engata,

17 'io, ko te Laumālie 'o te Mo'oní, 'a ē 'oku kailoa lava ke tali 'e māmani, kote'uhí 'oku kailoa sio ia ki Ai, pe 'ilo'i 'Ona. Kā 'e kotou 'ilo'i Ia, hē 'e nofo ma'u Ia mo kōtou, 'o 'afio 'iā kōtou.

18 'E kala U si'aki 'ia kōtou ke tuenoa; 'e Au toe ha'u pē kiā kōtou.

19 'Oku toe si'i pea kala kei sio 'e māmani kiā Au, kā 'e sisio ai pē kiā Au 'e kōtou; kote'uhí 'oku ma'uli 'ia Au, pea 'e kotou mā'u'uli ai pē.

20 'I te 'aho ko iá 'e kotou 'ilo'i, ko Au 'i te Tamaí, mo kōtou 'iā Au, mo Au 'iā kōtou.

21 Ko ia 'oku ma'u Taku 'ū tu'utu'uní, pea tauhi ki ai, ko te taha ia 'oku 'ofa kiā Aú. Pea ko ia 'oku 'ofa kiā Aú, 'e 'ofa'i 'ona 'e Taku Tamaí, pea 'e Au 'ofa mo Au kiā ia, pea 'e Au fakahaa'i 'Oku kiā ia.”

22 Pea pēhē ange 'e Siutasi kiā Ia, ka ne'e kailoa ko 'Isikaliote, “'Alikí, ko te ā 'e Ke fakahaa'i ai 'Ou kiā mātou, kae kailoa ki māmani?”

23 Pea tali ange 'e Sisū kiā ia, “Kāpau 'oku 'ofa he taha kiā Au, 'e fai 'e ia ki Taku leá, pea 'e 'ofa kiā ia Taku Tamaí, pea 'e Mā ōmai kiā ia, 'o nofo ma'u mo ia.

24 Ko ia 'oku kala 'ofa kiā Aú, 'oku kala tauhi 'e ia Taku 'ū leá. Pea ko te 'ū lea 'oku kotou fanongo ki ai, 'oku kailoa 'A'aku ia, kae 'a te Tamaí 'ā ē ne'e fekau'i mai 'Okú.

25 Ko te 'ū me'a ko 'ení 'Okou tala'i atu 'i Taku kei 'iā kōtóú.

26 Kā ko te Taukapó, ko te Laumālie Mā'oni'oní, 'ā ē 'e fekau'i mai 'e te Tamaí 'i Toku hingoá, 'e ako'i 'e Ia kiā kōtou 'ia te me'a kotoa pē, mo fakamanatu kiā kōtou 'ia te me'a kotoa pē 'Okou lea 'aki kiā kōtóú.

27 'Okou tuku he fiamālie kiā kōtou; ko te fiamālie 'A'akú 'Okou 'avatu kiā kōtóú. 'Oku kailoa hangē ko te foaki 'a māmani, Taku foaki kiā kōtóú. 'Aua na'a puputu'u te kotou lotó, pea 'aua na'a manahē.

28 Ne kotou fanongo ki Taku pēhē atu, 'Ko Taku 'alu 'eni pea U toe ha'u kiā kōtóú. Ka ne kotou 'ofa kiā Au, 'e kotou fiafia 'i Taku pēhē, “Okou 'alu ki te Tamaí; kote'uhí 'oku lahi te Tamaí 'iā Au.

29 Pea 'Okou tala'i atu 'eni kiā kōtóú 'i te he'iki ai hoko maí, kote'uhí kā hoko mai ia, pea kotou tui.

30 Ngata mei heni, 'e kala U toe talanoa lahi mo kōtou, he kua ha'u te 'aliki 'o te maama ko 'ení, pea 'oku kailoa ha'aná mama'i me'a 'iā Au.

31 Kā kote'uhí pē ke 'ilo'i 'e māmani 'Okou 'ofa ki te Tamaí, pea 'Okou fai hangē ko Toku tu'utu'uní 'e te Tamaí.

Kotou tutu'u ake ke tou ō mei heni.

† 14:15 14:15 'e kotou tauhi Taku 'ū fekaú: 'oku pēhē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihí, tauhi Taku 'ū fekaú.

15

Ko te Vaine Mo'oniá 'ia Sīsū

1 “Ko Aú ko te Vaine Mo'onia, pea ko Taku Tamaí ko te tauhi ngoué Ia.

2 Ko te va'a kotoa pē 'iā Au 'oku kailoa fua, 'e tu'usi 'e Ia; pea ko te va'a kotoa pē 'oku fuá, 'e 'auhani 'e Ia, ke 'āsili tana fuá.

3 Kua kotou ma'a 'eni kōtou, ko te me'a 'i te lea 'Okou fai kiā kōtou.

4 Kotou nofo ma'u 'iā Au, mo Au 'iā kōtou. 'Oku kala lava ke fua te va'á 'iā ia pē, 'o kāpau 'e kala nofo ma'u 'i te vainé, pehē foki 'e kala kotou lava ke fua, 'o kāpau 'e kala kotou nofo ma'u 'iā Au.

5 Ko Au pē ko te vaine, ko kōtou ko te 'ū va'a. Ko ia ko 'ē 'oku nofo ma'u 'iā Aú, mo Au 'iā iá, 'oku fua lahi 'ia te toko taha ko iá; he kā māvae mo Au, 'e kailoa kotou lava ke fai he me'a.

6 Kā kailoa nofo ma'u he taha 'iā Au, 'oku si'aki atu ia hangē ko te va'á, pea 'oku mae; pea 'oku tñaki ia 'e te kakaí, 'o laku ki te afí, ke vela ai.

7 Kāpau 'e kotou nofo ma'u 'iā Au, pea kāpau 'e nofo ma'u Taku 'ū leá 'iā kōtou, pea neongo pe ko te ā 'e kotou loto ki ai, kotou kole, pea 'e fai ia kiā kōtou.

8 'I te me'a ko iá kua fakalāngilangi'i ai Taku Tamaí, 'i te kotou fua lahi, pea 'e kotou hoko ai ko te kau ako 'A'aku.

9 Hangē ko te 'ofa'i 'Oku 'e te Tamaí, kua pehē Taku 'ofa'i kōtou. Kotou nofo ma'u 'i Taku 'ofá.

10 Kāpau 'e kotou tauhi Taku 'ū tu'utu'uní, 'e kotou nofo ma'u 'i Taku 'ofá; 'o hangē foki kua U tauhi 'e Au te 'ū tu'utu'uni mei te Tamaí, pea U nofo ma'u 'i Tana 'ofá.

11 Ko te 'ū me'a ko 'ení 'Okou tala'i atu, kote'uhí ke 'iā kōtou Taku fiafiá, pea ke kakato ai te kotou fiafiá.

12 Ko 'eni Taku tu'utu'uní, ke kotou fe'ofa'aki, 'o hangē ko Taku 'ofa kiā kōtou.*

13 'Oku kailoa he taha 'e lahi ange tana 'ofá 'i te 'ofa ko 'eé, ke foaki Tana ma'ulí kote'uhí ko Tono 'ū kaume'á.

14 Ko Toku 'ū kaume'a 'ia kōtou, 'o kāpau 'oku kotou fai te 'ū me'a 'Okou fekau kiā kōtou.

15 Ngata mei heni, 'oku kailoa ke Au kei ui 'ia kōtou ko te kau tamaio'aliki, he 'oku kala 'ilo'i 'e te tamaio'alikí 'ia te me'a 'oku fai 'e tana 'aliki; kā 'Okou ui 'ia kōtou ko Toku 'ū kaume'a, kote'uhí ko te me'a kotoa pē 'Okou fanongo ai mei Taku Tamaí, 'Okou faka'ilo ia kiā kōtou.

16 Ne'e kailoa kotou fili 'e kōtou 'ia Au, kā ko Au ne Au fili 'ia kōtou, pea U fakanofa 'ia kōtou, ke kotou 'alu 'o fua, pea ke nofo ma'u te kotou fuá, kote'uhiā ke 'ilonga he me'a 'e kotou kole ki te Tamaí 'i Toku hingoá, ke 'avatu 'e Ia.

17 Ko te 'ū me'a nei 'Okou tu'utu'uni atú: ke kotou fe'ofa'aki.

Ko te tāufihí'a 'a māmaní

18 “Kāpau 'oku fihí'a 'e māmani kiā kōtou, manatu'i ne'e fualoa pē tana fihí'a kiā Aú 'iā kōtou.

19 Kāpau ne'e 'o māmani 'ia kōtou, 'e 'ofa 'ia māmani ki te me'a 'a'aná. Kā kote'uhí 'oku kailoa 'o māmani 'ia kōtou, kā 'Okou fili kōtou mei māmani, ko tono 'uhinga ia 'oku fihí'a ai 'e māmani kiā kōtou.

* 15:12 15:12 Sione 13:34; 15:17; 1 Sio 3:23; 2 Sio 1:5

²⁰ Manatu'i te lea ne Au fai kiā kōtoú: "Oku kailoa he tamaio'aliki 'e lahi 'i tana 'aliki.' Kāpau kua notou fakatanga'i 'Oku, 'e notou fakatanga'i 'ia kōtou foki; kāpau kua notou tauhi te lea 'A'akú, 'e notou tauhi te lea 'a kōtoú foki.*

²¹ Kā ko te 'ū me'a kātoa ko iá 'e notou fai kiā kōtou kote'uhí ko Toku hingoá, kote'uhí 'oku kailoa notou 'ilo'i 'ia Ia ne'e fekau mai 'Okú.

²² Kāpau ne kala U ha'u 'o lea kiā nātou, pehē, ne'e kala he notou angahala; kā ko 'eni 'oku kailoa he 'ufi'ufi ki te notou angahalá.

²³ Ko ia 'oku fihí'a kiā Aú, 'oku fihí'a ia ki Taku Tamaí foki.

²⁴ Kāpau ne kailoa U fai te 'ū ngāue 'a ē kua he'iki ai fai he taha kehe 'i te notou 'aó, pehē ne kala 'i ai he notou angahala; kā ko 'eni kua notou mamata pea kua notou fihí'a kiā Au mo Taku Tamaí fakatou'osi.

²⁵ Kā ne'e pau ke hoko 'ia te me'a ko iá kote'uhí ke fakamo'oni'i te lea kua tohi 'i te notou laó: 'Ne'e notou fihí'a noa pē kiā Au.*

²⁶ Kā hoko mai te Taukapó, 'a ē 'e Au fekau atu mei te Tamaí, 'io, ko te Laumālie 'o te Mo'oní, 'a ē 'e 'alu atu mei te Tamaí, 'e fakamo'oni 'e Ia kiā Au.

²⁷ Pea ko te kau fakamo'oni foki 'ia kōtou, kote'uhí ne'e kotou 'iā Au mei te kamata'angá.

16

¹ 'Okou lea 'aki atu 'ia te 'ū me'a nei kiā kōtou, kote'uhí ke 'aua na'a kotou tūkia.

² 'E notou kapusi 'ia kōtou mei te falelotú. 'Io, 'oku 'unu mai te taimi, 'a ia kā 'i ai he taha 'e ina tāmata'e 'ia kōtou, 'e lau 'e ia kua ina fai he ngāue lelei ki te 'Atuá.

³ 'E notou fai pehē, kote'uhí ne'e kailoa notou 'ilo'i 'ia te Tamaí, pe ko Au.

⁴ Kā 'Okou lea peheé, kote'uhí kā hokosia tonu taimi pea kotou manatu'i ne Au 'osi fakahaa'i atu ia 'e Au. Pea ne'e kailoa U tala'i atu ia 'e Au mei te kamata'angá, kote'uhí ne Au 'iā kōtou 'e Au.

Ko te ngāue 'a te Laumālie Mā'oni'oní

⁵ "Kā ko 'eni, 'Okou 'alu atu kiā Ia ne Ina fekau mai 'Okú, pea 'oku kala fehu'i mai he kotou taha: 'Ko Tau 'alú ki fea?'

⁶ Kā kote'uhí 'Okou tala'i atu te 'ū me'a ko 'ení kiā kōtou, kua fonu leva te kotou lotó 'i te mamahi.

⁷ Kā ko te mo'oní 'eni 'Okou tala'i atú: 'oku lelei ange kiā kōtou Taku 'alú, he kāpau 'e kailoa U 'alu, pea 'e kailoa leva ha'u te Taukapó kiā kōtou; kae kāpau 'e Au 'alu, 'e Au fekau mai Ia kiā kōtou.

⁸ Pea kā ha'u Ia, 'e lea o'o Ia ki māmani 'i te angahalá, pea 'i te mā'oni'oní, pea 'i te fakamaatú:

⁹ 'i te angahalá, kote'uhí ko te kailoa notou tui kiā Aú;

¹⁰ 'i te mā'oni'oní, kote'uhí ko Taku 'alu ki te Tamaí, pea kailoa ai kotou kei sio kiā Aú;

¹¹ pea 'i te fakamaatú, kote'uhí kua fakamāu'i te 'aliki 'o te maama ko 'ení.

¹² 'Oku kei toe lahi te me'a ke Au lea ai kiā kōtoú, kā 'e kailoa kotou lava kātaki'i 'i te taimi nei.

¹³ Kā 'i te ha'u te Toko Taha ko iá, 'ia te Laumālie 'o te Mo'oní, 'e tataki 'e Ia 'ia kōtou ki te mo'oní kotoa pē. Hē 'e kailoa Ina lea 'iā Ia pē; kā ko te me'a kotoa pē 'e fanongo Ia ki ai, 'e lea 'aki 'e Ia; pea 'e Ina fakahā kiā kōtou 'ia te 'ū me'a 'oku ene ke hoko mai.

* 15:20 15:20 Māt 10:24; Luke 6:40; Sione 13:16

* 15:25 15:25 Saame 35:19; 69:4

14 'E fakaongoongolelei'i 'Oku 'e Ia, he 'e Ina to'o mei te me'a 'A'akú, 'o fakahaa'i kiā kōtou.

15 Ko te me'a kotoa pē 'a te Tamaí 'oku 'A'aku ia; ko tonu 'uhinga ē ne Au pehē atu ai, 'e Ina to'o mei te me'a 'A'akú 'o fakahaa'i kiā kōtou.

'E liliu te mamahí ko te fiafia

16 “Toe si'i, pea kailoa kotou kei mamata kiā Au, pea toe si'i atu, pea kotou tē sio kiā Au.”*

17 Ko ia ne'e fepehē'aki ai te 'ihi 'o Tana kau akó, “Ko te ā 'eni Tana lau mai: ‘Toe si'i pea kala kotou kei mātā 'Oku, pea toe si'i atu, pea kotou tē sio kiā Au;’ pea mo Tana lau: ‘Ko Taku 'alu 'eni ki te Tamaí?’”

18 Ko ia ai ne'e notou pehē, “Ko te ā tū te me'a ko 'ení Tana pehē, ‘Toe si'i? 'Oku kala motou 'ilo'i pe ko Tana 'uhingá ki te ā.”

19 Ka ne'e mea'i pē 'e Sīsū te notou fia fehu'i kiā Iá, 'o Ina pehē ange kiā nātou, “‘Oku kotou fifili koā 'iā kōtou 'o kau ki Taku pehē: ‘Toe si'i pea kailoa kotou kei mātā 'Oku, pea toe si'i atu, pea kotou tē sio mai kiā Au?’”

20 Ko te mo'oni, ko te mo'oni, 'Okou tala'i atu: 'e kotou tangi mo tangilāulau, kā 'e fiafia 'ia māmani. 'E kotou mamahi, kā 'e liliu te kotou mamahí ko te koto fiafia.

21 Kā langā he fafine 'e ongo'i mamahi ia, kote'uhí he kua hokosia tonu taimi; pea kā fā'ele'i leva te tamá, 'oku kailoa toe manatu ia ki ta'aná mamahi, kote'uhí he kua fiafia ia 'i tonu fanau'i mai he tangata ki māmani.

22 Pehē foki, 'oku kotou ma'u mamahi 'eni 'e kōtou 'i te taimi nei, kā 'e Au toe sio kiā kōtou, pea fiafia leva te kotou lotó, pea ko te kotou fiafiá 'e kailoa 'ave ia he taha meía kōtou.

23 Pea 'i te 'aho ko iá 'e kala kotou tē fehu'i mai he me'a kiā Au. Ko te mo'oni, ko te mo'oni, 'Okou tala'i atu: ko te me'a kotoa pē 'e kotou kole ki te Tamaí 'i Toku hingoá, 'e 'avatu 'e Ia kiā kōtou.

24 Kua he'iki ai kotou kole he me'a 'e taha 'i Toku hingoá, 'o a'u mai ki te taimi nei; kole, pea 'e kotou ma'u, kote'uhí ke kakato te kotou fiafiá.

Ko te ikuna'i 'o māmani

25 “Ko te 'ū me'a nei 'Okou tala'i kiā kōtou 'i te 'ū lea fakatātā; 'oku 'unu mai te taimi 'a ia 'e kailoa U kei tala me'a ai kiā kōtou 'i te 'ū lea fakatātā, kā 'e Au lea fakapatonu kiā kōtou 'o kau ki te Tamaí.

26 'I te 'aho ko iá, 'e kotou fai te kotou kolé 'i Toku hingoá, pea 'oku kala U pehē 'e Au fakakolekole ki te Tamaí kote'uhí ko kōtou,

27 he ko te Tamaí 'oku 'ofa Ia kiā kōtou 'iā Ia pē, kote'uhia kua kotou 'ofa kiā Au, pea kua kotou tui ne Au 'alu atu mei te Tamaí.

28 Ne Au ha'u mei te Tamaí, pea 'Okou ha'u ki māmani; pea ko 'eni 'Okou tuku 'ia māmani kae Au 'alu ki te Tamaí.”

29 Pea pehē ange 'e Tana kau akó, “Tā ko 'eni kua Ke lea fakapatonu mai, pea kua kala Ke mama'i lau fakatātā.

30 'Oku motou 'ilo'i 'eni kua Ke mea'i 'ia te me'a kotoa pē, pea 'oku kala 'aonga ke fehu'i he toko taha kiā Koe; ko te me'a ko iá 'oku motou tui ai ne Ke ha'u mei te 'Atuá.”

31 Pea tali ange 'e Sīsū kiā nātou, “‘Oku kotou tui 'eni koā’”

* 16:16 16:16 'Oku tñaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: kote'uhí 'Okou 'alu ki te Tamaí.

³² 'Ē, 'oku 'unu mai he taimi, 'io, kua hoko mai ia, 'a ia 'e vetekina ai 'ia kōtou taki taha ki to'onō 'api, pea 'e kotou si'aki 'Oku ke toko taha. Kā 'oku kala U toko taha, he ko te Tamai 'oku 'ia Au Ia.

³³ 'Okou tala'i atu kiā kōtou 'ia te 'ū me'a ko 'eni, kote'uhí ke kotou ma'u 'iā Au he fiamālie. 'I māmani 'oku kotou ma'u fakamamahi, kae kotou lototo'a pē, kua U ikuna'i 'ia māmani 'e Au!"

17

Ko te lotu 'a Sīsū

¹ Pea kua fai 'e Sīsū 'ia te 'ū lea ko 'eni, pea hanga ake Tono fofongá ki te langí, 'o pehē, "'E Tamai, kua hokosia te taimi; ke Ke fakalāngilangi'i mu'a Tou 'Aló, kote'uhí kae fakalāngilangi'i 'Ou 'e te 'Aló foki;

² he kua Ke tuku kiā Ia te pule ki te kakai kotoa pē, kote'uhí ke foaki 'e Ia 'ia te ma'uli ta'engatá kiā nātou kotoa pē kua Ke foaki kiā Iá.

³ Pea ko 'eni ia 'ia te ma'uli ta'engatá: ke notou 'ilo'i 'Ou ko te 'Atua mo'oní pē taha, pea mo Sīsū Kalaisi, 'ā ē kua Ke fekau'i maí.

⁴ Kua U fakalāngilangi'i 'Ou 'i māmani, he kua U faka'osi te ngāue ne Ke tuku mai ke Au faí.

⁵ Pea ko 'eni, 'e Tamai, ke Ke fakalāngilangi'i mu'a 'Oku 'e Koe fakataha mo te 'Afiona, 'aki te lāngilangi ne Au ma'u 'i te he'iki ai ke tu'u 'ia māmani, 'i Taku feangai mo Koé.

⁶ Kua U fakahaa'i Tou huafá ki te kakai ne Ke foaki mai kiā Au mei māmani; ne'e 'O'ou 'ia nātou, pea ne Ke foaki mai 'ia nātou kiā Au; pea kua notou tauhi Tau Fofafolá.

⁷ Kua notou 'ilo'i 'eni ko te 'ū me'a kotoa pē ne Ke foaki maí, 'oku meiā Koe ia.

⁸ He kua U 'osi 'avatu kiā nātou 'ia te 'ū lea ne Ke tuku mai kiā Aú; pea kua notou tali ia, pea kua notou 'ilo'i mo'oní ne Au ha'ú meiā Koe; pea kua notou tui ne Ke fekau mai 'Oku.

⁹ 'Okou lotu ma'a nātou; 'oku kailoa U lotú ma'a māmani, kae ma'a nātou pē ne Ke foaki maí, hē 'oku 'O'ou 'ia nātou.

¹⁰ Ko Taku 'ū me'á kotoa pē 'oku 'A'au, pea 'oku 'A'aku 'ia te 'ū me'a kotoa pē 'oku 'A'au, pea kua fakalāngilangi'i 'Oku 'iā nātou.

¹¹ Pea ko 'eni, 'oku kailoa ke Au kei 'i māmani, kā 'oku 'i māmani pē 'ia nātou nei, pea ko Ta'akú 'alu atu kiā Koe. 'E Tamai Mā'oni'oni, ke tauhi mu'a 'ia nātou neí 'i Tou huafá, 'ia te huafa ne Ke tuku kiā Aú,* kote'uhí ke notou taha, 'o hangē pē ko Tāuá.

¹² Lolotonga Taku 'iā nātou,† ne Au tauhi nātou 'e Au 'i Tou huafá, 'ia te huafa ne Ke foaki mai.‡ Kua U tauhi, pea kua kailoa mole he notou taha, ngata pē 'i te hako 'o malá, kote'uhia pē ke fakamo'oni ki te Tohitapú.*

¹³ Pea ko Taku 'alu atu 'eni kiā Koe, pea 'Okou lea pehē 'i māmani, kote'uhí ke notou ma'u kakato Taku fiafiá 'iā nātou.

¹⁴ Kua U tuku kiā nātou Tau Fofafolá, pea kua fihí 'a 'e māmani kiā nātou, kote'uhí 'oku kala notou 'o māmani, 'o hangē ko Aú, 'oku kala 'o māmani 'ia Au.

* **17:11** 17:11 'ia te huafa ne Ke tuku kiā Aú: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, 'ia nātou ne Ke tuku kiā Aú. † **17:12** 17:12 'Oku tānaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: 'i māmani. ‡ **17:12** 17:12 'ia te huafa ne Ke foaki mai: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, 'i Tou huafá, ko nātou ne Ke foaki maí.

* **17:12** 17:12 Saame 41:9; Sione 13:18

15 'Oku kala U kolé, ke Ke to 'o 'ia nātou mei māmani, kā ke Ke malu 'i 'ia nātou mei te Filí.

16 'Oku kala 'o māmani 'ia nātou, hangē ko Aú, 'oku kala 'o māmani 'ia Au.

17 Fakatāpui nātou 'i te mo'oní; ko te Folafofa 'A'áú ko te mo'oní ia.

18 Hangē ne Ke fekau mai 'Oku ki māmaní, pehē foki kua U fekau 'i atu 'ia nātou ki māmani.

19 Pea 'Okou fakatāpui 'ia Au kote'uhí ko nātou ko 'ení, kote'uhí ke fakatāpui 'ia nātou foki 'i te mo'oní.

20 Kā 'oku kailoa ko nātou pē ko 'ení 'oku kau ki ai Taku kolé, kā 'oku kau foki kiā nātou 'e notou tui pīkitai kiā Au 'i te notou malangá.

21 Ko Taku kolé ke notou taha 'ia nātou kotoa pē; hangē pē ko Tau 'iā Aú, 'e Tamai, mo Au 'iā Koé, ke pehē foki te notou 'iā Tāuá,^S kote'uhia pē ke tui 'e māmani ne Ke fekau 'i mai 'Oku.

22 Pea ko te lāngilangi ne Ke tuku mai kiā Aú, kua U tuku ia kiā nātou, ke notou taha 'o hangē ko te Tā tahá:

23 ko Au 'iā nātou, mo Koe 'iā Au, kote'uhí ke fakahaohaoa 'i 'ia nātou ke notou taha; kote'uhia ke 'ilo' 'e māmani ne Ke fekau 'i mai 'Oku, pea kua Ke 'ofa kiā nātou, hangē pē ko Tau 'ofa kiā Aú.

24 'E Tamai, ko nātou ko 'ē kua Ke foaki maí, ko Toku lotó, ko fea pē he feitu 'u 'e Au 'i ai, ke notou 'i ai foki mo Au; ke notou siofia ai te lāngilangi 'O'okú, 'a ē kua Ke foaki maí; he ne Ke 'ofa kiā Au 'i te he'iki ai tanupou 'ia māmaní.

25 'E Tamai mā'oní'oni, 'oku kala 'ilo' 'i 'Ou 'e māmani, kā kua U 'ilo' 'i 'Ou ia 'e Au, pea kua 'ilo' 'i 'e nātou ko 'ení ne Ke fekau 'i mai 'Oku.

26 Pea kua U faka'ilo kiā nātou Tou huafá, 'io, pea 'e Au toe faka'ilo pē, kote'uhí ke 'iā nātou te 'ofa kua Ke 'ofa 'i 'aki 'Okú, pea ke Au 'iā nātou foki 'e Au."

18

Ko te puke 'o Sīsuú

(Mātiu 26:47-56; Ma'ake 14:43-50; Luke 22:47-53)

1 Pea 'i te 'osi ange te folafola pehē 'ia Sīsuú, ne Ina 'alu atu mo Tana kau akó, 'o laka atu ki te tu'a vai ko Kitiloné; 'a ia ne'e tu'u ai he ngoue, pea ne Ina 'alu atu ki ai, mo Tana kau akó.

2 Pea ko Siutasi foki, ko Tono lavakí, ne ina 'ilo ki te feitu'u ko iá, he ne'e fa'a fakataha ki ai 'e Sīsū mo Tana kau akó.

3 Pea kua ma'u leva 'e Siutasi 'ia te vāhenga taú, mo he kau le'o Temipale mei te kau taula'aliki lahi mo te kau Fālesí, pea ha'u ia ki te feitu'u ko iá mo te 'ū tūhulu mo te 'ū maama mo te mahafu.

4 Pea ne'e mea 'i 'e Sīsū 'ia te 'ū me'a kotoa pē 'e hoko kiā Iá, pea hā'ele atu Ia, 'o folafola ange kiā nātou, "Ko ai ia 'oku kotou kumí?"

5 Pea notou tali ange, "Ko Sīsū mei Nāsaletí."

Pea folafola ange 'e Sīsū kiā nātou, "Ko Au 'ení." (Pea ne'e tu'u mo nātou foki 'ia Siutasi ko Tono lavakí.)

6 Pea 'i Tana me'a leva kiā nātou, 'o pehē, "Ko au 'ení," ne'e notou holomuli, 'o tō ki te kelekelé.

7 Pea toe fehu 'i ange Ia kiā nātou, "Ko ai ia 'oku kotou kumí?"

Pea notou iange, "Ko Sīsū mei Nāsaletí."

8 Pea tali ange 'e Sīsū, "Ne Au 'osi iatu kiā kōtou, ko Au 'ení. Ko ia kāpau ko Au 'oku kotou kumi ki ai, pe'i tukuange 'ia nātou nei ke notou 'alu."

^S 17:21 17:21 te notou 'iā Tāuá: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, te notou taha 'iā Tāuá.

⁹ Ko te fai 'enī kote'uhi ke fakamo'oni ki te Folafole ne'e fai 'e Ia, 'o pehē, “Ko nātou kua Ke foaki maī, 'e kala U tuku he notou taha ke mole.”

¹⁰ Pea ko Saimone Pita, 'ā ē kua ne ma'u heletaā, ne'e unuhi 'e ia, 'o taai te tamaio'aliki 'a te Taula'aliki Lahī, 'o tu'usi tonou lau'i talinga to'omata'ū. Ko te hinga 'o te tamaio'aliki ko Malikusi.

¹¹ Pea me'a ange 'e Sisū kiā Pita, “Ai tau heletaā ki tonou 'ai'angā; ko te ipu kua tuku mai kiā Au 'e Taku Tamaī, 'e kala koā ke Au inu ia?”*

Ko te fehanga'angai 'ia Sisū mo 'Ānasi

¹² Pea ko te vāhenga taū mo te 'alikitau mo te kau le'o Temipale 'a te ha'a Siū ne'e notou puke 'ia Sisū, 'o ha'i Ia,

¹³ 'o notou fu'aki taki 'Ona kiā 'Ānasi, he ko te tamai ia 'a te hoa 'o Kaiafasi, 'a ia ne'e Taula'aliki Lahī 'i te ta'u ko iā.

¹⁴ Pea ko Kaiafasi foki ia ne'e tala ki te kau Siū, 'o pehē, “Ko tonou lelei ke mate he tangata 'e taha kote'uhi ko te kakai.”*

Ko te fakafisinga'i 'e Pita 'ia Sisū

(Mātiu 26:69-70; Ma'ake 14:66-68; Luke 22:55-57)

¹⁵ Pea ne'e mulimuli atu 'ia Saimone Pita kiā Sisū, pea mo te tama ako 'e taha. Pea ko te tama ako ko iā ne'e maheni ia mo te Taula'aliki Lahī, pea ne'e hū fakataha ia mo Sisū ki te loto'ā 'o te Taula'aliki Lahī.

¹⁶ Ka ne'e tu'u 'ia Pita 'i tu'a, 'i te matapaā. Pea 'alu atu 'ia te tama ako 'e tahā, 'a ē ne'e maheni mo te Taula'aliki Lahī, 'o lea ki te fafine ne'e le'o matapaā, 'o fakahū mai 'ia Pita.

¹⁷ Pea lea ai kiā Pita 'e te kaunanga ne'e le'o matapaā, “Oku kailoa koā ko te taha 'ia koe 'i te kau ako 'a te Tangata nā?”

Pea iange 'e ia, “Oku kailoa.”

¹⁸ Pea ne'e tutu'u 'i ai 'ia te kau tamaio'aliki mo te kau le'o Temipalé, kua notou tafu he afi malala, he ne'e momoko; pea notou mūmū 'i ai. Pea ne'e 'iā nātou 'ia Pita foki, 'oku tu'u 'i ai 'o mūmū.

Ko tonou faka'eke'eke 'e te Taula'aliki Lahī 'ia Sisū

(Mātiu 26:59-66; Ma'ake 14:55-64; Luke 22:66-71)

¹⁹ Pea fakafehu'i 'e te Taula'aliki Lahī kiā Sisū, 'o kau ki Tana kau akó, pea mo Tana tokātelinē.

²⁰ Pea tali ange 'e Sisū kiā ia, “Kua U lea fakapatonu ki māmani; ko Taku akó ne'e fai ma'u pē 'i te falelotu, pea 'i te Temipalé, 'ā ē 'oku fakataha ki ai 'ia te ha'a Siū kotoa pē. Pea ne'e kailoa ke Au fai fakapulipuli he me'a 'e taha.

²¹ Ko te ā 'oku fehu'i mai ai 'e koe kiā Aú? Fehu'i pē kiā nātou kua notou fanongo kiā Aú, pe ko te ā Taku lea ne'e fai kiā nātou; 'ē, 'oku 'ilo'ilelei 'e nātou nei 'ia te 'ū me'a kua U lea 'aki.”

²² Pea 'i Tana lea pehē, ne'e pēkalae'i 'Ona 'e te toko taha 'i te kau le'o Temipalé, 'o iange, “Oku pehē koā Tau tali ki te Taula'aliki Lahī?”

²³ Pea tali ange 'e Sisū kiā ia, “Kāpau kua kovi Si'aku lea, pe'i fakahaa'i te kovi; kae kāpau kua lelei, ko te ā kua ke taai ai 'Okú?”

²⁴ Pea fekau 'e 'Ānasi ke 'ave ha'isia 'Ona kiā Kaiafasi ko te Taula'aliki Lahī.

Ko te toe fakafisinga'i 'e Pita 'ia Sisū

(Mātiu 26:71-75; Ma'ake 14:69-72; Luke 22:58-62)

²⁵ Pea ne'e tu'u 'ia Saimone Pita, 'o mūmū. Pea notou pehē kiā ia, “Oku kala kōā ko te toko taha koe 'i Tana kau akó?”

* **18:11** 18:11 Māt 26:39; Ma'ake 14:36; Luke 22:42 * **18:14** 18:14 Sione 11:49-50

Kā ne fakafisi 'e ia, 'o iange, “Oku kailoa.”

²⁶ Pea ko te toko taha 'i te kau tamaio'aliki 'a te Taula'aliki Lahí, ko te kāinga 'o ia ne'e tu'usi 'e Pita tono talingá, ne'e iange ia, “Ne kailoa koā ke au mātu'aki sio kiā koe 'i te ngoué fakataha mo Ia?”

²⁷ Pea toe fakafisi pē 'ia Pita. Pea 'u'ua leva 'ia te moá.

Ko te fakamāu 'i 'e Pailato 'ia Sīsū

(Mātiu 27:1-2, 11-14; Ma'ake 15:1-5; Luke 23:1-5)

²⁸ Pea notou taki ai 'ia Sīsū mei te fale 'o Kaiafasí ki te palasí. Pea ne'e kei hengihengi; pea ne'e kailoa notou hū 'e nātou ki te Palasí, kote'uhí na'a notou ta'ema'a ai, ke notou kai 'ia te Pāsová.

²⁹ Pea 'alu atu 'ia Pailato ki tu'a kiā nātou, 'o iange, “Ko te ā te me'a 'oku kotou talatalaaki 'i aki te tangata nei?”

³⁰ Pea notou tali 'o pehē kiā ia, “Kā ne kala ko te Siana faikovi Ia, 'e kala motou tukuange 'Ona kiā koe.”

³¹ Pea tali ange 'e Pailato kiā nātou, “Pe'i 'ave Ia 'e kōtou, pea kotou fakamāu 'i 'Ona 'o fakatatau ki te kotou laó.”

Ko ia ne'e lea ai 'e te kakai Siú kiā ia, “Kā 'oku kailoa ngafua ke motou tāmata'i he taha.”

³² Ko te fai pē ke fakamo'oni ki te folafola 'a Sīsū, 'a ē ne'e fa'a fai 'e Ia, 'i Tana fakahā atu te mate'anga 'e pekia ai Iá.*

³³ Ko ia ne'e toe hū 'ia Pailato ki te Palasí, 'o ui ange 'ia Sīsū, 'o iange ki Ai, “Ko te Tu'i Koe 'o te kakai Siú?”

³⁴ Pea tali 'e Sīsū, “Ko tau lea peheé 'iā koe pē, pe 'oku 'i ai he 'ihi kua notou fakahā pehe'i 'Oku kiā koe?”

³⁵ Pea tali 'e Pailato, “He ko te Siu 'ia au? Ko To'ou pē kakai mo te kau taula'aliki lahí kua notou tuku mai 'Ou kiā aú. Ko te ā kua Ke fai?”

³⁶ Pea tali ange 'e Sīsū, “Ko To'okú pule'anga 'oku kailoa 'o te maama ko 'ení. Ka ne 'o te maama ko 'ení Toku pule'angá, pehē 'e tau Ha'akú kau tau ke ta'ofi tono tukuange 'Oku ki te ha'a Siú. Kā ko 'ení, ko Toku pule'angá 'Oku, 'oku kailoa 'o 'ení.”

³⁷ Pea lea ai 'e Pailato kiā Ia, “Pea tā ko te tu'i 'ia Koe?”

Pea tali 'e Sīsū, “Ko ia pē 'oku Ke me'a 'aki: ko te tu'i 'ia Au. Ko te me'a ko iá ne'e fanau 'i ai 'Okú, pea ko te me'a ko iá kua U ha'u ai ki māmaní, kote'uhí ke Au fakahaa'i 'ia te mo'oní. Ko ia kotoa pē 'oku 'o te mo'oní 'oku tokanga ki Toku le'ó.”

³⁸ Pea pehē ange 'e Pailato kiā Ia, “Ko te ā tū 'ia te mo'oní?”

Ko te tautea mate 'o Sīsū

(Mātiu 27:15-31; Ma'ake 15:6-20; Luke 23:13-25)

Pea 'i tana lea peheé, ne'e tē 'alu ia ki tu'a ki te kakai Siú, 'o iange kiā nātou, “Oku kailoa 'aupito ke au mama'i 'ilo'i he kovi 'a te Tangata nei.

³⁹ Kā 'oku 'i ai te kotou anga-maheni, ke au vete atu kiā kōtou he pōpula 'e taha 'i te Pāsová. Pea ko te kotou lotó koā ia ke au vete atu 'ia te Tu'i Siú?”

⁴⁰ Pea toe kalanga 'ia nātou fuli pē, 'o pehē, “Aua 'e tuku mai 'ia te Siana nā, kā ko Palāpasa!” Pea ko Palāpasa' ko te tangata kaiha'a ia.

19

¹ Pea toki puke leva 'e Pailato 'ia Sīsū, 'o kau'imaea'i.

² Pea ne'e fī 'e te kau sōtiá he kalauni talatala, 'o 'ai takai ki Tono fofongá, pea notou 'ai leva kiā Ia he pulupulu kulakula,

* 18:32 18:32 Sione 3:14; 12:32

³ 'o notou lau, “‘Ēi, Tu'i 'o te kakai Siú!” Pea notou pēkalae'i 'Ona 'aki te notou nimá.

⁴ Pea toe 'alu atu ai 'ia Pailato ki tu'a kiā nātou, 'o pehē ange, “Ko 'eni 'okou 'aumai 'Ona ki tu'a kiā kōtou, kote'uhí ke kotou 'ilo'i 'oku kala u 'ilo'i Hana mama'i hia 'e taha mātē.”

⁵ Pea ha'u leva 'ia Sisū ki tu'a, kua 'ai kiā Ia te kalauni talatala, mo te pulupulu kulakula. Pea lea ange 'e Pailato kiā nātou, “Ko te tangatá 'ena!”

⁶ Pea 'i te mamata leva kiā Sisū 'e te kau taula'aliki lahi mo te kau le'o Temipalé, ne'e notou fekālanga'i 'o pehē, “Kalusefai Ia! Kalusefai Ia!”

Pea lea ange 'e Pailato kiā nātou, “Pe'i kotou 'ave Ia 'o kalusefai 'e kōtou; 'oku kailoa 'aupito ke au 'ilo'i 'e au ha'a Nā hia.”

⁷ Pea tali kiā ia 'e ha'a Siú, “Kā 'oku 'i ai te motou lao ia 'a mātou, pea 'i te lao ko iá 'oku totonu 'ia Ia ke mate, kote'uhí ne Ina lau 'o pehē: ko te 'Alo Ia 'o te 'Atuá.”

⁸ Pea 'i te fanongo leva 'e Pailato ki te Folafofa ko iá, ne'e fakautuutu ai tana manaheé;

⁹ pea toe hū ia ki te palasí, 'o fehu'i ange kiā Sīsū, “Mei fea tū 'ia Koe?” Ka ne'e kailoa toe fai 'e Sīsū ia he mama'i lea kiā ia.

¹⁰ Pea pehē ange 'e Pailato kiā Ia, “'Oku kailoa Ke lea mai kiā au koā? 'Oku kala koā Ke 'ilo'i 'okou mafai ke tukuange, pea 'okou mafai foki ke kalusefai 'ia Koe?”

¹¹ Pea tali ange 'e Sīsū kiā ia, “'Oku kailoa 'aupito ha'aú ia mafai kiā Au, ka ne ta'e'aua pē tono tuku kiā koe mei lungá; ko ia ai 'oku lahi ange te angahala 'a'ana ne'e tukuange atu 'Oku kiā koé.”

¹² Pea talu mei ai mo te feinga 'e Pailato ke tukuange 'Ona, kae fekālanga'i pē 'ia te kakai Siú ia 'o pehē, “Kāpau 'e ke tukuange 'ia te Siana ko 'ená, pea tā 'oku kala ko he tākanga koe 'o Sisa; he kā 'i ai he taha kua lau 'ona ko he tu'i, 'oku lea kovi ia kiā Sisa.”

¹³ Pea 'i te fanongo leva 'e Pailato ki te 'ū lea ko iá, ne'e taki atu 'e ia 'ia Sisū ki tu'a, kae nofo ifo ia ki te nofo'anga fakamaaú 'i te feitu'u 'oku ui ko “Falikimaka”, kā 'i te lea faka-Hepeluú ko “Kapata”.

¹⁴ Pea ko te 'aho Tokonaki ia, ko te teuteu ki te Pāsová; pea kua mei ho'atā mālie. Pea pehē 'e ia ki te ha'a Siú, “Ko 'ena te kotou Tu'í!”

¹⁵ Pea fekālanga'i leva te kakaí, “Tafi'i Ia! Tafi'i Ia! Kalusefai 'Ona!”

Pea iange 'e Pailato kiā nātou, “Ke au kalusefai koā te kotou Tu'í?”

Pea tali ange 'e te kau taula'aliki lahi, “'Oku kailoa he motou tu'i, ko Sisa pē!”

¹⁶ Pea toki tukuange 'e ia 'ia Sisū kiā nātou ke kalusefai.

Ko tono kalusefai 'o Sisuú

(Mātiu 27:32-44; Ma'ake 15:21-32; Luke 23:26-43)

Ko ia ne'e notou ma'u leva 'ia Sisū 'o taki atu.

¹⁷ Pea fua 'e Ia Tono kolosí, 'o 'alu atu ki te feitu'u 'oku ui ko “'Ulupoko”, kā 'i tono ui faka-Hepeluú ko “Kolokota”.

¹⁸ Pea ne'e notou kalusefai 'Ona 'i ai, mo te toko ua kehe, 'o nā taki taha te ongo tafa'akí, kae 'i loto 'ia Sisū.

¹⁹ Pea ne'e tohi 'e Pailato he tohi fakamatata, 'o 'ai ki te funga kolosí. Pea ne'e tohi'i ai 'o pehē, “KO SÍSŪ 'O NĀSALETI, KO TE TU'I 'O TE KAKAI SIU.”

²⁰ Pea ne'e lau te tohi fakamatata ko iá 'e te tokolahí 'o te kakai Siú, he ne'e ofi ki kolo 'ia te feitu'u ne'e kalusefai ai 'ia Sisuú; pea ne'e tohi foki ia 'i te lea faka-Hepeluú mo te lea faka-Lomá, mo te lea faka-Kalisi.

²¹ Ko ia ne'e lea ai kiā Pailato 'e te kau taula'aliki lahi Siú 'o notou iange, "Aua 'e ke tohi: 'Ko te Tu'i Siu,' kā ke tohi 'o pehē: 'Ne'e pehē 'e Ia, Ko te tu'i Siu 'ia Au.' "

²² Pea tali ange 'e Pailato, "Ko te me'a kua tohi, kua tohi."

²³ Pea 'i te 'osi ange tona kalusefai 'e te kau sōtiá 'ia Sīsuú, ne'e notou to'o leva Tono 'ū kofú, 'o notou vahe fá, 'o taki taha te sōtia tana vahe; pea pehē foki mo Tono kofu tu'á. Kā ko te anga te kofu tu'á, ne'e kailoa he hoko'anga, ka ne'e lalanga fua pē mei lunga ki lalo.

²⁴ Ko ia ne'e notou fepehē'aki, "Aua na'a tou hae iá, kae tou talotalo ki ai, pē 'e 'o ai ia." Ne'e hoko te me'a nei ke fakamo'oni ki te Folafofa ne pehē, "Ne'e notou tufa kiā nātou Toku kofú, pea notou talotalo ki Toku kofu tu'á." Ne'e pehē 'ia te ngāue 'a te kau sōtiá.*

²⁵ Pea ne'e tutu'u 'i te tafa'aki kolosi 'o Sīsuú Tana fa'eé, mo te tokoua 'o Tana fa'eé, mo Mele ko te hoa 'o Kaliopasi, mo Mele mei Makitalá.

²⁶ Pea 'i te vakai atu 'e Sīsū ki Tana fa'eé, mo te tu'u ai te tama ako ne'e 'ofa aí, pea folafola 'e Ia ki Tana fa'eé, "Fafine, ko 'ena tou foha!"

²⁷ Pea toe folafola 'e Ia ki te tama akó, "Ko 'ena tau fa'ē!" Pea mei te taimi ko iá ne'e 'ave 'e te tama akó 'ia te fafiné, ki tonu 'apí.

Ko te pekia 'a Sīsuú

(Mātiú 27:45-56; Ma'ake 15:33-41; Luke 23:44-49)

²⁸ Pea 'i te 'osi ange ení, pea 'i te mea'i 'e Sīsū kua 'osi Tana fakakakato 'ia te me'a kotoa pē, pea kote'uhí ke fakamo'oni ki te Tohitapú, ne'e folafola mai 'e Ia, "Okou fiainua!"*

²⁹ Pea ne'e tu'u 'i ai he ipu kua fonu 'i te vinika: ko ia ne'e notou unu he oma 'i te va'a 'isope kua fonu 'i te viniká, 'o notou 'avake ki Tono fofongá.

³⁰ Pea 'i te ma'u leva 'e Sīsū te viniká, ne'e folafola Ia, "Kua 'osi," pea punou leva Tono fofongá, 'o tuku ake Tono laumálié.

Ko tonu hoka'i te vakavaka 'o Sīsuú

³¹ Pea ko te 'aho Tokonaki ia; ko ia ne'e feinga leva 'e te kau Siú ke 'aua na'a tautau 'i te kolosi he 'ū 'anga'anga 'i te 'aho Sāpaté (he ko te 'aho lahi te Sāpate ko iá). Pea notou kole kiā Pailato ke fasi'i te notou 'ū va'é, pea toki 'ave 'ia nātou.

³² Ko ia ne'e ōmai te kau sōtiá, 'o notou fasi'i te kauva'e 'o te 'uluakí, pea mo te kauva'e 'o te siana 'e tahá 'a ē ne'e kaungā kalusefai mo Iá.

³³ Kā 'i te notou a'u atu kiā Sīsū, 'o vakai kua pekia Iá, ne'e kailoa leva notou fasi'i Tono va'é.

³⁴ Kā ko te toko taha 'o te kau sōtiá ne'e hoka'i 'e ia Tono vakavaká 'aki tonu taó, pea ne'e tafe mei ai he ta'ata'a mo he vai.

³⁵ Pea ko ia ne'e mamata ki aí kua 'osi fakamo'oni ia ki ai, pea ko tana fakamo'oni 'oku mo'oni; pea 'oku 'ilo'i 'e te toko taha ko iá 'oku mo'oni pē tana leá, kote'uhiá ke kotou tui foki.

³⁶ He ne'e hoko 'ia te 'ū me'a ko 'ení ke fakamo'oni'i te Tohitapú, 'a ia 'oku pehē 'i ai, "E kailoa maumau he hui 'e taha 'O'ona."*

³⁷ Pea 'oku pehē mo te tohi 'e taha, "E notou mamata kiā Ia kua notou hoka'í."*

* **19:24** 19:24 Saame 22:18 * **19:28** 19:28 Saame 69:21; 22:15 * **19:36** 19:36 'Eki 12:46; Nōm 9:12; Saame 34:20 * **19:37** 19:37 Sāk 12:10; Fkhā 1:7

*Ko tonu telio 'o Sīsū**(Mātiu 27:57-61; Ma'ake 15:42-47; Luke 23:50-56)*

³⁸ Pea 'i te 'osi ange te 'ū me'a ko iá, ne'e 'alu fakafufū atu 'ia Siosifa mei 'Alemateá, ko te tama ako 'a Sīsū, ko tana manahē ki te ha'a Siú, 'o ina kole ange kiá Pailato ke 'ave 'e ia te sino 'o Sīsū. Pea ne'e loto ki ai 'ia Pailato. Ko ia ne'e ha'u ia 'o 'ave te sino 'o Sīsū.

³⁹ Pea ne'e ha'u foki mo Nikotīmasi, ('ā ē ne'e ha'u pō'uli kiá Ia 'i te kamata'angá) mo he mula mo te 'ālosi kua fetuiaki, fe'unga nai tonu mamafá mo te pāuni 'e teau.*

⁴⁰ Ko ia ne'e notou to'o te sino 'o Sīsū, 'o kofu 'aki he 'ū tupenu, pea 'ai fakataha ai pē mo te 'ū me'a fakanamulelei, he ko te anga ia 'o te teu pekia 'o te ha'a Siú ki fa'itoká.

⁴¹ Pea ne'e tu'u 'ia te feitu'u ne'e kalusefai ai 'ia Iá he ngoue; pea ne'e 'i te ngoué he fanualoto fo'ou, 'a ia kua he'iki ai telio ai he taha.

⁴² Pea kote'uhí ko te 'aho Tokonaki ia 'o te ha'a Siú, mo te ofi mai 'ia te fanualotó, ko ia ai ne'e notou telio 'ia Sīsū 'i te feitu'u ko iá.

20*Ko te toetu'u 'a Sīsū**(Mātiu 28:1-8; Ma'ake 16:1-8; Luke 24:1-12)*

¹ 'I te fu'aki 'aho 'o te uiké, ne'e ha'u hengihengi 'ia Mele mei Makitalá ki te fanualotó, kei pō'uli, 'o vakai atú, tā kua to'o te maká mei te fanualotó.

² Pea lele leva ia, 'o 'alu kiá Saimone Pita, mo te ākongá 'e taha, 'ā ē ne'e 'ofa ai 'ia Sīsū, 'o iange kiá nāua, "Kua notou 'ave te 'Alikí mei te fanualotó, pea 'oku kala motou 'ilo'i pe kua notou tuku 'Oná ki fea."

³ Ko ia ne'e 'alu atu ai 'ia Pita ki tu'a mo te ako 'e tahá, 'o nā ō ki te fanualotó.

⁴ Pea nā felele'i fakataha; pea ne'e vave te lele 'ia te ako 'e tahá 'iā Pita, 'o fu'aki a'u ia ki te fanualotó.

⁵ Pea punou ia 'o vakai atu, tā 'oku tuku lelei pē te 'ū tupenú, kā ne kailoa ulu ia ki ai.

⁶ Kae mulimuli atu pē 'ia Saimone Pita, 'o ulu ki te fanualotó, 'o sio ki te 'ū tupenu ne'e tuku 'i ai,

⁷ mo te holoholo ko 'ē ne'e 'ai ki Tono fofongá, ne'e kailoa tuku fakataha mo te 'ū tupenú, kā kua fatufatu ia 'o tuku ki te tuliki kehe.

⁸ Pea toki ulu leva ki ai mo te ākongá 'e tahá, 'a ē ne'e fu'aki a'u ki te fanualotó, pea sio ia ki ai 'o tui.

⁹ He kua he'iki ai mahino kiá nātou 'ia te Folafola ne'e pehē, kua pau ke toetu'u Ia mei te pekia.

¹⁰ Pea toe foki leva te ongo ākongá ki 'api.

*Ko te fakaha'a 'i 'o Sīsū kiá Mele mei Makitalá**(Mātiu 28:9-10; Ma'ake 16:9-11)*

¹¹ Kae tu'u ai pē 'ia Mele 'i te tu'a fanualotó, 'o tangi; pea lolotonga tana tangi, ne'e punou ia ke sio ki te fanualotó.

¹² Pea vakai atu ia ki te ongo 'āngelo kofu hinahina 'oku nā nonofo maí, ko te taha mei 'ulu, mo te taha mei va'e, 'i te feitu'u ne'e fakatakoto ai 'ia te sino 'o Sīsū.

¹³ Pea lea ange te ongo me'á kiá ia, "E fafine, ko te ā 'oku ke tangi aí?"

Pea iange 'e ia kiá nāua, "Kua notou 'ave toku 'Alikí, pea 'oku kailoa u 'ilo'i pe kua notou tuku 'Oná ki fea."

* 19:39 19:39 Sione 3:1-2

14 Pea 'i te 'osi ange tana lea peheé, ne'e tafoki ia ki muli, 'o vakai atu kiā Sisū 'oku tu'u mai, ka ne'e kala 'ilo'i ia 'e ia ko Sisū.

15 Pea me'a ange 'e Sisū kiā ia, "E fafine, ko te ā 'oku ke tangi aí? Ko ai 'oku kumi 'e koe ki aí?"

Pea mahalo 'e Mele ko te tauhi ngoué Ia, 'o iange kiā Ia, "Alikí, kāpau ko Koe kua Ke 'ave Iá, pe'i tala'i mai te feitu'u kua Ke tuku 'Ona ki aí, kae au 'ave Ia 'e au."

16 Pea toki folafola ange 'e Sisū kiā ia, "Mele!"

Pea tafoki ange ia, 'o pehē ange 'i te lea faka-Hepeluú, "Lāponai!" (ko tonu 'uhingá, "E Faiako!")

17 Pea folafola ange 'e Sisū kiā ia, "Aua na'a ala mai kiā Au, he kua he'iki ai ke Au 'alu ake ki te Tamaí; kā ke 'alu leva ki Toku 'ū tokouá, 'o tala kiā nātou 'o pehē: 'Ko Taku 'alu 'eni ki Taku Tamaí pea ko te kotou Tamai, pea ki Toku 'Atuá mo te kotou 'Atua.' "

18 Ko ia ne'e ha'u 'ia Mele mei Makitalá, 'o fakahā ki te kau akó tana mamata ki te 'Alikí, pea mo Tana folafola pehē mo pehē kiā iá.

Ko te hā 'ia Sisū ki Tana kau akó

(Mātiu 28:16-20; Ma'ake 16:14-18; Luke 24:36-49)

19 Pea 'i te afaí ko iá, 'i te fu'aki 'aho 'o te uiké, pea kua tātāpuni 'ia te 'ū matapā 'i te fale ne'e nofo ai 'ia te kau akó, he ne'e notou manahē ki te kau Siú, ne'e ha'u 'ia Sisū, 'o tu'u ki te notou ha'oha'ongá, 'o folafola kiā nātou, "Ke 'iā kōtou 'ia te melinó."

20 Pea 'i Tana lea peheé, ne'e faka'ali'ali ange Ia kiā nātou Tono ongo nimá mo Tono vakavaká. Pea toki fiafia lahi 'ia te kau akó 'i te notou mamata ki te 'Alikí.

21 Pea toe folafola 'e Sisū kiā nātou, "Ke 'iā kōtou 'ia te melinó; hangē ko tonu fekau mai 'Oku 'e te Tamaí, pehē kua U fekau atu 'ia kōtou 'e Au."

22 Pea 'osi ange Tana lea peheé, ne'e hō Ia kiā nātou, mo folafola ange, "Kotou ma'u ā 'ia te Laumālie Mā'oni'oní.

23 Kāpau 'e kotou fakamolemole'i te hia 'a te 'ihi, kua fakamolemole'i ia; kāpau 'e kotou tuku te hia 'a te 'ihi, kua tuku pē ia."*

Ko Sisū mo Tōmasi

24 Kā ko Tōmasi, ko te toko taha 'i te kau hongofulu mā uá, 'a ē ne'e ui ko Titimasi,* ne'e kala 'i ai ia 'i te ha'u 'ia Sisū.

25 Ko ia ne'e lea kiā ia he 'ihi 'o te kau akó, "Kua motou mamata mātou ia ki te 'Alikí!"

Kae pehē ange 'e ia kiā nātou, "Kā kailoa u sio 'i Tono ongo nimá ki te mata fa'ó, mo velo toku tuhú ki te mata fa'ó, mo velo toku nimá ki Tono vakavaká, 'e kailoa 'aupito tui 'eni ia."

26 Pea 'osi mei ai te 'aho 'e valu, ne'e toe nofo 'i te loto falé Tana kau akó, pea ne'e 'iā nātou 'ia Tōmasi. Ha'u pē 'ia Sisū, kua tāpuni te 'ū matapaá, 'o tu'u 'i te notou ha'oha'ongá, 'o pehē ange, "Ke 'iā kōtou 'ia te melinó."

27 Pea pehē ange 'e Ia kiā Tōmasi, "Ai mai tou tuhú, 'o vakai Toku ongo nimá; pea 'ai mai tou nimá, 'o velo ki Toku vakavaká; pea 'aua na'a ke ta'etui, kae tui."

28 Pea toki tali ange 'e Tōmasi 'o pehē kiā Ia, "Ko toku 'Alikí pē, mo toku 'Atuá!"

* 20:23 20:23 Māt 16:19; 18:18

* 20:24 20:24 Titimasi: ko tonu 'uhinga: māhanga.

29 Pea folafola ange 'e Sisū kiā ia, “E Tōmasi, kua ke tui koā kote'uhí ko tau mamata kiā Aú? 'Oku manū'ia pē 'ia nātou ne'e kailoa mamata, kae notou tuí.”

Ko te 'uhinga ne'e fa'u ai 'ia te tohi nei

30 Pea ne'e lahi foki mo te 'ū faka'ilonga mana kehekehe ne'e feia 'e Sisū 'i te 'ao 'o te kau akó, 'a ia 'oku kala tohi 'i te tohi nei;

31 ká kua tohi 'ení kote'uhí ke kotou tui ko Sisú ko te Kalaisí Ia, ko te 'Alo 'o te 'Atuá, pea 'i te kotou tuí ke kotou ma'u ma'uli 'i Tono huafá.

21

Ko te hā 'ia Sisū ki Tana kau ako 'e toko fitú

1 Pea 'i te 'osi ange 'ení, ne'e tē fakahaa' 'e Sisū 'Ona ki te kau akó 'i te Tai 'o Taipilió, pea ko 'ení tonon angá:

2 ne'e 'i ai 'ia Saimone Pita, mo Tōmasi ā ē ne'e ui ko Titimasí, mo Nātaniela mei Kena 'i Kālelí, mo te ongo foha 'o Sēpeti, mo te toko ua kehe 'o Tana kau akó.

3 Pea iange 'e Saimone Pita kiā nātou, “E au 'alu au 'o tautai.”

Pea notou iange kiā ia, “Ē, tou ō mo mātou.” Pea notou ō atu leva 'o heka vaka; pea 'i te pō ko iá ne'e kailoa 'aupito notou ma'u he me'a.*

4 Pea 'i te pongipongi aké, ne'e tu'u mai 'ia Sisū 'i te matáai, ka ne'e kailoa 'aupito 'ilo'i 'e te kau akó ko Sisū ia. 5 Pea lea ange 'e Sisū kiā nātou, “Tamaliki, 'oku 'i ai he kotou kiki?”

Pea notou tali ange, “Kailoa.”

6 Pea ui mai 'e Ia kiā nātou, “A'au te kupengá ki te mata'u 'o te vaká, pea 'e kotou ma'u.” Pea notou 'a'au te kupengá 'i ai, pea ne'e kailoa lava ke notou toho te kupengá kote'uhí ko te lahi 'o te iká.*

7 Ko ia ne'e lea ange kiā Pita 'e te ākonga ne'e 'ofa ai 'ia Sisú, “Ko te 'Alikí ia.” Pea 'i te fanongo 'e Saimone Pita ko te 'Alikí iá, ne'e nono'o 'e ia tonon kofu tautái (he ne'e vete ia,) 'o hopo ki tai.

8 Kae toki ōmai te toenga 'o te kau akó 'i te ki'i vaká, (he ne'e kala notou loko mama'o mei 'uta, fe'unga nai mo te kiupite 'e uangeau,) 'o notou taulani'i mai te kupengá mo te iká.

9 Pea 'i te notou a'u mai ki 'utá, ne'e notou vakai ki te afi malala kua tafu, mo te mata'i ika kua tunu 'i ai, mo te fe'i mā.

10 Pea me'a ange 'e Sisū kiā nātou, “To'o mai he me'a mei te kotou ika kua toki ma'ú.”

11 Pea tē heka 'ia Saimone Pita ki te vaká, 'o toho mai te kupengá ki 'uta, kua fonu 'i te 'ū ika lalahi, ko tonon lau ko te ika 'e teau nimangofulu mā tolu. Pea neongo tana lahi, ka ne'e kailoa mahae ai te kupengá ia.

12 Pea me'a ange 'e Sisū kiā nātou, “Kotou ōmai ā 'o kai.” Pea ne'e kailoa 'aupito he taha 'i te kau akó 'e lava ke 'eke ange kiā Ia 'o pehē, “Ko ai tū 'ia Koé?” He ne'e notou 'ilo'i ko te 'Alikí pē Ia.

13 Pea me'a mai 'e Sisū, 'o to'o te fe'i maá, 'o 'avange kiā nātou, mo te mata'i iká foki.

14 Ko te tu'a tolu 'ení te hā 'ia Sisū ki Tana kau akó, hili ange Tana toetu'u mei te pekiá.

Ko Sisū mo Pita

* 21:3 21:3 Luke 5:5 * 21:6 21:6 Luke 5:6

15 Pea kua 'osi te notou kaí, pea me'a ange 'e Sisū kiā Saimone Pita, "Saimone, foha 'o Sione, 'oku ke 'ofa kiā Au 'o lahi ake 'iā nātou ko 'ení?"

Pea tali ange 'e Pita, "Io, 'Alikí; kua Ke mea'i pē 'okou 'ofa kiā Koe."

Pea folafola Ia kiā Pita, "Fafanga Taku fanga lamí."

16 Pea tē me'a ange 'e Sisū kiā ia, ko tono tu'a uá, "Saimone, foha 'o Sione, 'oku ke 'ofa kiā Au?"

Pea iange 'e Pita, "Io, 'Alikí; kua Ke mea'i 'okou 'ofa kiā Koe."

Pea folafola Ia kiā Pita, "Fafanga Taku fanga sipí."

17 Pea tē me'a 'e Ia kiā Pita, ko tono tu'a tolú, "Saimone, foha 'o Sione, 'oku ke 'ofa kiā Au?"

Pea mamahi 'ia Pita 'i te tu'a tolu Tana fehu'i mai 'o pehē, "Oku ke 'ofa kiā Au?"

Pea iange leva 'e ia, "Alikí, 'oku Ke mea'i te me'a kotoa pē; kua Ke mea'i 'okou 'ofa kiā Koe."

Pea folafola ange 'e Sisū kiā ia, "Fafanga Taku fanga sipí."

18 Ko te mo'oni, ko te mo'oni, 'Okou tala'i atu: lolotonga tau kei talavou, ne ke nono'o 'ia koe, pea ke 'eva'eva he feitu'u pē 'e ke loto ki aí, kae kāpau 'e ke matu'a, 'e ke mafao atu leva tou ongo nimá, kae nono'o 'ou he taha kehe, pea 'e 'ave 'ou ki te feitu'u 'e kala ke loto ki aí."

19 Ne'e lea pehē Iá, ko Tana fakatātā atu te anga 'o te mate'anga 'e ina fakaongoongolelei'i ai 'ia te 'Atuá. 'Osi ange Tana lea ko iá, pea toki folafola ange 'e Ia, "Mulimuli mai kiā Au."

20 Pea tafoki ki muli 'ia Pita, 'o vakai ki te tama ako ne'e 'ofa ai 'ia Sīsuú 'oku mulimuli mai, ('ā ē ne'e takoto 'i te kaí, 'o faaki ki Tono fatafatá, 'o pehē ange kiā Ia, "Alikí, ko ai ia 'e lavaki'i 'Oú?")*

21 pea 'i te mamata 'e Pita kiā iá, ne'e pehē ange 'e ia kiā Sisū, "Alikí, kae ā 'ia te tangata nei ia?"

22 Pea folafola ange 'e Sisū kiā ia, "Kāpau ko Toku lotó ke nofo pē ia kae'aua ke Au ha'u, he ko te ā ia kiā koe? Fai pē koe ta'au mulimuli kiā Au."

23 Ko ia ne'e mafola ki te kāingá 'ia te lea ko 'ení, 'e kailoa takua toe pekia te tama ako ia ko iá; ka ne'e kailoa tala 'e Sisū kiā iá, 'e kailoa mate ia; kā ko 'ení pē, "Kāpau ko Toku lotó ke nofo pē ia kae'aua ke Au ha'u, hē ko te ā ia kiā koe?"

24 Ko 'eni ia 'ia te tama ako 'oku fakamo'oni ki te 'ū me'a ko 'ení, pea ne ina tohi 'ia te 'ū me'a ko iá; pea kua motou 'ilo'i 'oku mo'oni tana fakamo'oní.

Ko te tātukú

25 Pea 'oku 'i ai mo te 'ū me'a kehekehe ne'e fai 'e Sisū. Kāpau ne'e hiki tohi 'eni kotoa pē, 'e au pehē, na'a mo māmani fuli pē, 'e kailoa hao ai te 'ū tohi 'e fai.*

* 21:20 21:20 Sione 13:25 * 21:25 21:25 'I te 'ū hiki fualoa 'ihi 'oku faka'osi 'aki te lea 'Ēmeni.

Ko te Ngāue 'a te Kau 'Apōsetoló Ko te talateú

Ko te Ngāue 'a te Kau 'Apōsetoló ko te hoko atu pē ia 'o te Kōsipelí 'a Luké. 'Oku pēhē 'e te tokolahi ko te tohi ko 'ení ne'e hiki 'e Luke ko te toketā faito'o. Ko te tafito'i kaveinga 'o te *Tohi Ngāue* ke fakahaa'i 'ia te anga tonu tatakí 'o te fu'aki kau ako 'a Sīsuú 'e te Laumālié Mā'oni'oní 'o notou fakamafola 'ia te ongoongolelei 'o kau kiā Iá “i Selusalema, mo Siutea kātōa, mo Samēlia, 'io, 'o a'u ki te ngata'anga 'o māmani” (vahe 1:8). Ko te fakamatala ia ki te lotu faka-Kalisitiané 'i tonu fu'aki malanga'i ki te kakai Siú pea hoko atu ai foki ki te kakai hītení, 'o hoko ai pē ia ko te lotu ma'a māmani fuli pē. Ne'e loto ai pē 'ia Luke ke fakapapau'i ange ki te kakai ko 'ē ne'e hiki ma'a nātou tana tohi 'oku kailoa ko he kau fakatupu kovi 'ia te kau Kalisitiané ki te pule'anga Lomá. Ko te lotu faka-Kalisitiané ko te fakakakato ia 'o te lotu faka-Siú.

'E lava ke vahevahe 'ia te *Tohi Ngāue* ki te kongā 'e tolu, 'o mahino mai mei ai 'ia te fakautuutu te mafola atu ki te funga 'o māmani 'ia te ongoongolelei 'o Sīsū Kalaisí:

1. Ko tonu fokotu'u 'o te lotu faka-Kalisitiané 'i Selusalema, hili ange te toetu'u mo te hā'ele ake 'ia Sīsuú;
2. Ko te mafola 'o te lotu faka-Kalisitiané ki te 'ū feitu'u kehekehe 'i Palesitainé;
3. Ko tana mafola lahi atu ki te 'ū fanua 'oku tu'u takai ki te tai Metiteleniané 'o a'u ai pē ki Loma.

Ko te kongā mahu'inga 'o te *Tohi Ngāue* 'ia te hā mai ai te ngāue 'a te Laumālie Mā'oni'oní, 'a ia ne'e hoko mai mo te ivi mālohi ki te kau ako 'a Sīsuú 'i te 'Aho Penitekosí. Pea 'oku tatakí 'e te Laumālie Mā'oni'oní 'ia te siasi mo fakavia 'ia nātou, kae notou toki lava ke malanga 'aki 'ia te ongoongolelei.

'I te *Tohi Ngāue* 'oku tou sio ai ki te 'ū malanga, 'a ia 'oku hiki fakanounou ai 'e te kau ako 'a Sīsuú 'ia te fekau 'o te ongoongolelei. Pea 'oku hā 'i te 'ū me'a 'oku fakamatala ki ai 'i te *Tohi Ngāue* 'ia te ivi 'o te 'ū malanga ko iá ki te ma'uli 'a te kakai ne'e tui pea mo te ma'uli 'a te siasi.

Ko te kakanu 'o te tohi

Ko te teu'i 'o te siasi ke fakamo'oni'i 'ia Sīsū ki māmani (1:1-26)

a. Ko te fekau mo te tala'ofa faka'osi 'a Sīsuú mo Tana hā'ele ake ki hēvani (1:1-11)

e. Ko te fetongi 'o Siutasí (1:12-26)

Ko te fakamo'oni 'a te siasi 'i Selusalema (2:1–8:3)

Ko te fakamo'oni 'a te siasi 'i Siutea mo Samēlia (8:4–12:25)

Ko te ngāue 'a Paulá (13:1–28:31)

a. Ko te 'uluaki fononga fakamisinale 'a Paulá (13:1–14:28)

e. Ko te fakataha 'a te kau 'apōsetoló 'i Selusalema (15:1-35)

f. Ko te fononga fakamisinale tonu ua 'a Paulá (15:36–18:22)

h. Ko te fononga fakamisinale tonu tolu 'a Paulá (18:23–21:16)

i. Ko te nofo pōpula 'a Paula 'i Selusalema, Sesalia mo Lomá (21:17–28:31)

¹'E Tiofilusi, ko te 'uluaki tohi ne au faí, ko te fakamatala ki te 'ū me'a kotoa pē ne'e fua fai mo ako 'aki 'e Sīsuú,*

* 1:1:1 Luke 1:1-4

² 'o a'u ki te 'aho ne'e 'ave ai Ia ki lungá, 'i te 'osi ange Tana tuku 'ia te 'ü fekaú 'i te Laumālie Mā'oni'oní, ki te kau 'apōsetolo kua fili 'e Iá.

³ Ko nātou ia foki ne'e fakahaa 'i 'Ona ki ai hili Tono feiá, pea lahi mo mahino Tana 'ü fakamo'oni kua ma'uli Iá; he ne'e hā Ia kiā nātou, 'o 'aho fāngofulu, mo Tana lea ki te 'ü me'a ne'e kau ki te Pule'anga 'o te 'Atuá.

⁴ Pea ne'e kai Ia mo nātou, * 'o Ina tu'utu'uni ke 'aua na'a notou hiki mei Selusalema, kae talitali ki te tala'ofa 'a te Tamaí, 'ā ē (ne'e me'a mai Ia) "ne'e kotou fanongo ki ai 'ia Aú.*

⁵ He ne'e papitaiso vai pē 'e Sione; kā 'e papitaiso kōtou 'aki 'ia te Laumālie Mā'oni'oní hili te 'ü 'aho si'i.*

Ko te hā'ele ake 'ia Sīsū ki langí

⁶ Ko ia, 'i te notou fakataha mo Iá, ne'e notou fehu'i kiā Ia, 'o pehē, "Alikí, 'e Ke toe 'avange 'i te kuonga nei te pule'angá ma'a 'Isileli?"

⁷ Pea folafola 'e Ia kiā nātou, "Oku kailoa 'a kōtou ke 'ilo'i 'ia te 'ü taimi mo te 'ü kuonga, 'ā ē kua ta'ofi 'e te Tamaí ki Tana fa'italiha 'A'aná.

⁸ Kā 'e kotou ma'u pē he mālohi, 'o kā hifo te Laumālie Mā'oni'oní kiā kōtou; pea 'e kotou hoko ko Taku kau fakamo'oni 'i Selusalema, mo Siutea kātōa, mo Samēlia, 'io, 'o a'u ki te ngata'anga 'o māmaní.*

⁹ Pea 'i Tana folafola peheé, pea lolotonga pē te notou siofia Iá, ne'e 'ave 'Ona ki lungá; pea ne'e 'avake 'Ona 'e te 'aó, 'o pulia meiā nātou.*

¹⁰ Pea 'i te notou kei sio fakamama'u ki te langí, 'i te lolotonga Tana 'alu aké, fokifā pē kua tutu'u mai kiā nātou he ongo tangata kofu hinahina.

¹¹ Pea nā iange, "E kau tangata Kāleli, ko te ā 'oku kotou tutu'u ai, 'o sisio pehē ki te langí? Ko te Sīsū ko ia kua 'avake meiā kōtou ki te langí, 'e toe ha'u, pea 'e hangē tofu pē tono angá ko Tana hā'ele ake ki langí 'ā ē kua kotou tokí mamata 'eni ki ai."

Ko he fetongi 'o Siutasi

¹² Pea notou foki leva ki Selusalema, mei te ma'unga ko 'Ölivé, 'a ia ko tono mama'o mei Selusalemá 'oku fe'unga mo te fononga 'aho Sāpate 'e taha.

¹³ Pea kua notou hū ki kolo, 'o notou ō ake ki te loki 'i lungá 'a ia ne'e notou nonofo 'i ai: 'ia Pita mo Sione mo Sēmisi mo 'Anitelū, 'ia Filipe mo Tōmasi, 'ia Pātolomiu mo Mātiu, 'ia Sēmisi ko te foha 'o 'Alefiusí, mo Saimone 'o te kautaha mamahi'i fanuá, pea mo Siutasi ko te foha 'o Sēmisi.*

¹⁴ Ko nātou 'eni kotoa pē ne'e notou faka'utumauku te notou lotú 'o loto taha; pea 'i ai mo he kau fafine, kae'uma'ā 'ia Mele ko te fa'ē 'a Sisuú, pea mo Tono 'ü tokouá.

¹⁵ Pea 'i te 'ü 'aho ko iá ne'e tu'u ake 'ia Pita 'i te ha'oha'onga 'o te kāingá, (ko te lau fakataha 'o te kakaí ko te toko teau mo te toko uangofulu,) pea iange 'e ia,

¹⁶ "E kāinga, ne'e pau ke hoko 'ia te Folafolá, 'a ia ne'e 'uluaki folafola 'aki 'e te Laumālie Mā'oni'oní 'i te fofonga 'o Tēvitá, 'o kau kiā Siutasi, 'a ia ne'e tatakí 'ia nātou ne'e puke 'ia Sisuú.

¹⁷ He ne'e 'osi lau ia mo tātou, pea ne'e 'i ai tono tufakanga 'i te ngāue nei."

* 1:4 1:4 ne'e kai Ia mo nātou, ko ia pe ne'e notou fakataha, ko ia pe 'i te lolotonga Tana nofo mo nātou.

* 1:4 1:4 Luke 24:49 * 1:5 1:5 Māt 3:11; Ma'ake 1:8; Luke 3:16; Sione 1:33 * 1:8 1:8 Māt 28:19; Ma'ake 16:15; Luke 24:47-48 * 1:9 1:9 Ma'ake 16:19; Luke 24:50-51 * 1:13 1:13 Māt 10:2-4; Ma'ake 3:16-19; Luke 6:14-16

18 (Pea ko te siana ko iá ne'e ma'u 'e ia he konga kekelekele 'aki te totongi 'o tana kākāá; 'o tō tū'ulu ia, pea mafahi tono fatú, pea fu'u mahua ki tu'a tono to'oto'ongá.*

19 Pea ne'e faifaí pea 'ilo ki ai 'e te kakai kotoa pē ne'e nofo 'i Selusalemá; ko ia ne'e hīngoa ai te 'api ko iá 'i te notou leá ko 'Akeletama, 'a ia 'oku tatau mo te 'Api 'o te Toto).

20 "He kua tohi 'i te tohi Saamé, 'Ke lala tono loto'aá, pea ke 'aua na'a nofo ai he taha,' pea, 'Ke ma'u he taha kehe tono lakangá;*

21 Ko ia ai, 'oku totonu ke fokotu'u he taha 'i te kau tangata kua kau mo tātou, 'i te lolotonga te felemofafo 'a te 'Aliko ko Sīsuú 'iā tātoú,

22 'o fai mei te Papitaiso 'a Sioné† 'o a'u ki te 'aho 'o Tono 'avake meīā tātoú — 'io, ke 'i ai he toko taha 'i te kakai nei ke hoko ko te fakamo'oni 'o Tana toetu'ú, fakataha mo mātou."*

23 Pea notou fili ai he toko ua: ko Siosifa ne'e ui ko Pasapa, 'a ia ne'e fakahīngoa foki ko Siusitasa, pea mo Mataiasī.

24 Pea notou hū 'o pehē, "Aliko, ko Koe ia 'oku tokaima'ananga ki ai 'ia te loto 'o te kakai kotoa pē; ke Ke fakahā'i pe ko te fea he taha 'i te ongo me'a nei kua Ke filí,

25 ke ma'u te potungāue faka'apōsetolo nei 'a ē ne'e laka mei ai 'ia Siutasi ke 'alu ki tono feitu'u 'o'oná."

26 Pea notou talotalo ma'a nāua, pea tonu kiā Mataiasī. Pea ne'e lau fakataha ia mo te kau hongofulu mā taha 'apōsetoló.

2

Ko te hoko mai 'ia te Laumālie Mā'oni'oní

1 Pea 'i te hoko ki te 'aho Penitekosí, 'oku notou kātoa he feitu'u 'e taha.*

2 Pea fokifā pē kua ongo ifo mei te langí he fu'u 'u'ulu, 'o hangē ko te mumuhu he matangi mālohi 'aupito, 'o fā'ofale 'i te fale kātoa ne'e notou nonofo 'i ai.

3 Pea ne'e hā kiā nātou he 'ū 'alelo hangē ko he afí, 'o māvahevahe, 'o nofo ifo kiā nātou taki taha.

4 Pea fā'ofale 'iā nātou fuli pē 'ia te Laumālie Mā'oni'oní; pea ne'e notou kamata lea 'aki 'ia te 'ū lea kehekehe, 'o fakatatau ki tono fakalea'i nātou 'e te Laumālié.

5 Pea ne'e nofo 'i Selusalema he kakai Siu, ko te mātu'a lotu mo'oni mei te 'ū fanua kotoa pē 'i te lalo langí.

6 Pea 'i te hoko te longoa'a ko iá, ne'e fakatahataha ki ai he notou fu'u tokolahi; pea ne'e hangē he pēpelí, he ko te notou 'ū leá taki taha 'oku notou ongo'i tono lea 'aki mai 'e nātou.

7 Pea notou fakatumutumu mo ofofofo, 'o notou pehē, "Vakai angé, 'oku kala koā ko te kau Kāleli kotoa pē 'ia nātou 'eni 'oku leá?

8 Pea 'oku fefe'aki ai te tou fanongo 'eni ki ta'a tātoú lea totonu ne tou taki taha tutupu ake mo iá?

9 Ko tātou mei Pātia mo Mītia mo 'Ilami, mo te nofo ki Mesopotēmiá, ki Siutea foki mo Kapatōsia, ki Ponitō mo 'Ēsia,

* **1:18** 1:18-19 Māt 27:3-8 * **1:20** 1:20 Saame 69:25; 109:8 † **1:22** 1:22 mei te Papitaiso 'a Sioné, ko ia pe mei tono papitaiso 'e Sioné. * **1:22** 1:22 Māt 3:16; Ma'ake 1:9; 16:19; Luke 3:21; 24:51 * **2:1** 2:1 Lev 23:15-21; Teu 16:9-11

10 ki Filisia foki mo Pamifilia, ki 'Isipite mo te 'ū feitu'u 'o Līpia 'oku ofi ki Saininé, mo te nofo hili mai mei Lomá,

11 'ia te Siu mo'oni mo te ului ki aī, 'ia te Kēliti mo te 'Ālepea, 'oku tou ongo'i 'eni te notou fai mai 'ia te 'ū lea 'a tātōu, te notou lea 'aki 'ia te 'ū me'a lalahi 'o te 'Atuá." 12 Pea ne'e notou fakatumutumu kotoa pē, mo tāla'a, 'o notou fepehē'aki, "Ko te ā nai te 'uhinga 'o te me'a nei?"

13 Ka ne'e kata manuki te 'ihi, 'o notou pehē, "Ā, 'oku notou konā 'i te uaine fo'ou."

Ko te lea 'ia Pita ki te kakai

14 Kā ko Pita, ne tutu'u ake ia mo te toko hongofulu mā tahá, 'o hiki ake tono le'ó 'o malanga kiā nātou, 'o pehē, "Ia te kau tangata 'o Siutea, mo te nofo Selusalema kotoa pē, ke mahino mu'a 'ia te me'a nei kiā kōtou, pea kotou fānongo mai ki taku lea.

15 He 'oku kailoa konā te kakai ko 'ená, 'o hangē ko te kotou mahaló, he ko te hivá pongipongi pē 'eni.

16 Kā ko 'eni ia ne'e folafola 'aki 'e te palōfita ko Sioelí:

17 "Oku me'a mai 'e te 'Atuá:

Pea 'e hoko 'i te kuonga fakamulí,

'e Au lilingi ai he me'a mei Toku Laumālié ki te kakai kotoa pē;

pea 'e toki palōfisai te kotou 'ū fohá mo te kotou 'ū 'ofafiné,

pea 'e mata vīsone te kotou kau talavou,

pea 'e fa'a misi te kotou mātu'á;

18 'io, na'a mo Taku kau tamaio'alikí mo Taku kau kaunangá,

'e Au lilingi he me'a mei Toku Laumālié

kiā nātou foki 'i te kuonga ko iá, pea 'e notou palōfisai.

19 Pea 'e Au 'ai he 'ū me'a fakafo 'i te langí 'i lungá,

mo he 'ū faka'ilonga ki māmani 'i lalo nei,

ko te toto, mo te afi, mo te 'ū pou kohu;

20 'e liliu 'ia te la'aá 'o pō'uli, mo te māhiná 'o toto,

'i te he'iki ai hoko te 'aho 'o te 'Alikí,

ko te 'aho lahi mo fakamanahē.

21 Pea toki hoko ai 'o pehē,

kā 'i ai he taha 'e tautapa ki te huafa 'o te 'Alikí 'e fakama'uli 'ona.*

22 'E kau tangata 'Isileli, kotou fanongo mai ki taku fakamatala ko 'ení: ko Sisū mei Nāsaletí, ko te Tangata ia ne'e fakamo'oni Ma'ana 'e te 'Atuá kiā kōtou, 'aki he 'ū mana mo te 'ū me'a fakafo mo te 'ū faka'ilonga, 'a ia ne'e fai 'e te 'Atuá 'iā ia 'i te kotou lotolotonga, hangē ko ia 'oku kotou lāu'i'ilo ki ai.

23 Ko te Toko Taha ko iá ne'e tukuange 'e te 'Atuá, 'i Tana fakakaukau potó mo Tana fu'aki 'afio'í, pea kotou nima'aki he kau hīteni, ke kalusefai Ia mo tāmata'i.*

24 Pea ne'e vete 'e te 'Atuá Tono kafai 'e te maté, 'o toe fokotu'u Ia; he ne'e kailoa 'aupito lava ke mapuke 'Ona 'i ai.*

25 He 'oku pehē 'e Tēvita 'i tana lau kiā Iá,

'Ne au mamata ma'u pē ki te 'Alikí 'i toku 'aó,

he 'oku tu'u Ia mei Toku to'omata'ú

ke 'aua na'a ue'i 'oku.

26 Ko ia ne'e neka ai toku lotó,

* 2:21 2:17-21 Sioeli 2:28-32 * 2:23 2:23 Māt 27:35; Ma'ake 15:24; Luke 23:33; Sione 19:18 * 2:24 2:24 Māt 28:5-6; Ma'ake 16:6; Luke 24:5

pea vīkiviki ai toku 'alelō,

pea 'e mālōlō foki toku sinó 'i te 'amanaki lelei.

²⁷ He tala'i'eaí 'e Ke si'aki toku laumālié 'i Hētesi, 'uma'ā Hau tuku Tau Toko Taha Toputapú

ke 'ilo'i 'ia te 'au'auhá.

²⁸ Kua Ke faka'ilo kiā au he 'ū ala 'oku notou tau ki te ma'ulí; 'e Ke 'ai ke au fonu nēkaneka,

'i te feangai mo Tou fofongá.*

²⁹ Kāinga, tuku mu'a ke au lea atu pē 'i te pēteliake ko Tēvitá; kua pekia ia pea telio foki, kae'uma'ā 'oku 'iā tātou tonon fanualotó 'o a'u mai ki te 'aho nei.

³⁰ Kā ko te me'a 'i tana palōfitá, mo tana 'ilo'i kua fuakava kiā ia 'e te 'Atuá, 'e 'i ai he toko taha 'i te kakano 'o tonon manavá, 'e 'afio 'i tonon taloní.*

³¹ Ko ia ai 'i tana sio fakalaka atú ne'e lea 'e ia ki te toetu'u 'a Kalaisí, he ne'e kailoa si'aki 'Ona ia 'i Hētesi, pē 'e 'ilo' 'e Tono kakanó 'ia te 'au'auhá.

³² Ko te Sīsū ko 'ení ne'e toe fokotu'u Ia 'e te 'Atuá, pea ko mātou kotoa pē ko 'ení ko te kau fakamo'oni ki ai.

³³ Ko ia ai, 'i Tono hākeaki'i 'e te nima to'omata'u 'o te 'Atuá,* mo Tana ma'u foki mei te Tamaí 'ia te tala'ofa 'o te Laumālie Mā'oni'oni, kua Ina hua'i ifo ai 'eni, 'a ia 'oku kotou sisio mo fānonongo ki ai.

³⁴ He tala'i'eaí ne'e 'alu ake 'ia Tēvita ki te langí, kae'uma'ā foki ne pehē 'e ia,

'Ne'e folafola te 'Alikí ki toku 'Alikí:

Nofo Koe 'i Toku to'omata'ú,

³⁵ kae'aua ke Au ngaahi tou 'ū filí ke hoko ko tou tu'unga va'e.*

³⁶ Ko ia ai ke mātua'aki 'ilo'i 'e te ha'a 'Isileli kotoa pē, kua fakanofa 'e te 'Atuá 'ia te Sīsū ko 'ení ke 'Alikí mo Kalaisi fakatou'osi; 'io, 'ia Ia ko 'ē ne'e kotou kalusefai."

³⁷ Pea 'i te notou fanongo ki ai, ne'e puputu'u te notou lotó, pea notou pehē ange kiā Pita mo te toenga 'o te kau 'apōsetoló, "Kāinga, ko te ā leva 'a mātou 'e fai?"

³⁸ Pea iange 'e Pita kiā nātou, "Kotou fei mo fakatomala, pea taki taha papitaiso 'i te huafa 'o Sīsū Kalaisí, ki te fakamolemole te kotou 'ū angahalá, pea 'e kotou ma'u 'ia te me'a'ofa ko te Laumālie Mā'oni'oni.

³⁹ He 'oku ma'a kōtou 'ia te tala'ofá, pea mo te kotou fānaú foki, mo nātou mama'ó, 'io, 'ia nātou kotoa pē 'e ui ange 'e te 'Alikí ko te tou 'Atuá."

⁴⁰ Pea ne'e lahi foki mo tana 'ū lea kehekehe ne'e fakamamafa'i 'aki, mo toutou enginaki 'aki 'ia nātou, 'i tana pehē, "Kotou tuku 'ia kōtou ke fakama'uli mei te fa'ahinga anga-kehe ko 'ení."

⁴¹ Pea ne'e notou tali tana leá, 'o notou papitaiso, pea ne'e fakaului mai 'i te 'aho pē ko iá he 'ū laumālie, fe'unga nai mo te toko tolu afe.

⁴² Pea ne'e notou nofo faka'utumauku ki te faiako 'a te kau 'apōsetoló, mo te fakakautaha, mo te pakipaki 'o te mā, mo te 'ū feinga lotu.

Ko te feohi 'a te kakai ne'e tui ki te 'Alikí

⁴³ Pea ne'e hoko he 'ilifia ki te kakai kotoa pē; pea ne'e lahi foki te 'ū me'a fakafo mo te 'ū faka'ilonga ne'e hoko 'i te kau 'apōsetoló.

* 2:28 2:25-28 Saame 16:8-11 * 2:30 2:30 Saame 132:11; 2 Sām 7:12-13 * 2:33 2:33 'e te nima to'omata'u 'o te 'Atuá, ko ia pe 'i te nima to'omata'u 'o te 'Atuá. * 2:35 2:34-35 Saame 110:1

44 Pea ko nātou fuli pē ne'e tuí ne'e notou fa'a nofo fakataha, mo notou me'a taha.*

45 Pea ne'e notou fakatau atu te notou 'ū tofi'á mo te nga'ota'otá; mo notou tufa te pa'anga ne'e ma'u 'i aí ki te kakai kehekehe, 'o fakatatau ki te notou masivá.

46 Pea ko te 'aho kotoa pē ne'e notou faka'utumauku 'o loto taha 'i te ō ki te Temipalé, mo notou pakipaki mā 'i 'api; pea ne'e notou kai te notou 'inasí 'i te fiafia mo te loto hangamālie;

47 'o notou fakamālō ki te 'Atuá, pea ne'e tokangaekina foki 'ia nātou 'e te kakai kotoa pē. Pea ne'e fakaului 'e te 'Alikí ki te notou fakatahá 'i te 'aho kotoa pē 'ia nātou ko 'ē kua kamata ma'ulí.

3

Ko te fakama'uli 'e Pita mo Sione he tangata heke

1 Pea ne'e ō ake 'ia Pita mo Sione ki te Temipalé, ki te feinga lotu hū 'o te tolu afiafi.

2 Pea ne'e 'i ai he tangata ne'e heke talu tono fanau'í, pea ne'e fata ange 'i te 'aho kotoa pē, 'o tuku 'i te matapā 'o te Temipalé, 'a ē 'oku ui ko Masanisaní, kote'uhi ke fai tana kolekole pa'anga ki te kakai 'a ē 'oku notou hū ki te Temipalé.

3 Pea 'i tana vakai kiā Pita mo Sione 'oku 'ai ke nā hū ki te Temipalé, ne'e kole ange ia hana pa'anga.

4 Pea sio fakamama'u 'e Pita kiā ia, fakataha mo Sione, 'o pehē ange, "Sio mai angé kiā māuá."

5 Pea tokanga atu ia, mo tana 'amanaki 'e ma'u hana me'a meīā nāua.

6 Pea iange 'e Pita, "Ko te silivá mo te koulá 'oku kala u ma'u; kā ko te me'a 'oku ma'ú 'e au 'avatu ia: 'i te huafa 'o Sīsū Kalaisi mei Nāsaletí, tu'u pea hā'ele." 7 Pea hanga 'e ia 'o puke te tangatá 'i tono nima mata'ú, 'o fusi ake 'ona; pea ma'uli leva tono va'é mo tono tunga'í va'é.

8 Pea hopo ake ia 'o tu'u, pea ha'ele, pea hū ia mo nāua ki te Temipalé, kua ha'ele, mo hopohopo, mo fakamālō ki te 'Atuá.

9 Pea ne'e mamata kiā ia te fu'u kakai kotoa pē, 'oku ha'ele mo fakamālō ki te 'Atuá.

10 Pea notou 'ilo'i foki ko te siana ia ne'e nofo 'o kole pa'anga 'i te Matapā Masanisaní 'o te Temipalé. Pea ne'e notou ofo lahi mo fakatumutumu 'i te me'a kua hoko kiā ia.

Ko te lea 'a Pita 'i te Temipalé

11 Pea 'i tana kei puke kiā Pita mo Sioné, ne'e felele'i mai te kakai kotoa pē kiā nātou, ki te fakafaletolo 'oku hingoa kiā Solomoné, 'oku notou ofo lahi 'aupito.

12 Pea 'i te sio leva ki ai 'ia Pitá, ne'e lea ange 'e ia ki te kakai, "'E kāinga 'Isileli, ko te ā 'oku kotou ofo ai 'i te me'a nei? Pea ko te ā 'oku kotou sio fakamama'u mai ai kiā māua, 'o hangé ko māua kua mā ngaahi 'ona ke hā'ele 'aki he mafai 'o māua, pe lotu mo'oni?"

13 Ko te 'Atua pē 'o 'Ēpalahame mo 'Aisake mo Sēkopé, 'io, ko te 'Atua 'o te tou mātu'á, kua Ina fakalāngilangi'i Tana Sevāniti* ko Sisuú, 'ia te Toko Taha

* 2:44 2:44 Ngā 4:32-35 * 3:13 3:13 Tana Sevāniti, ko ia pe Tono 'Alo.

'a ia ne'e kotou tukuange, pea fakafisinga'i 'i te 'ao 'o Pailató, lolotonga kua tu'utu'uni 'e ia ke vete'i angé.*

14 Kae fakafisinga'i 'e kōtou 'ia te Toko Taha Mā'oni'oni mo Anga-tonú, 'o kotou kole ke me'a'ofa 'aki mai kiā kōtou he tangata fakapō;*

15 kae kotou tāmāte'i te 'Alikí 'o te ma'ulí, 'a ē kua fokotu'u 'e te 'Atuá mei te pekiá. Pea ko mātou 'eni ko te kau fakamo'oni ki ai.

16 Pea ko te me'a 'i te mā tui ki te huafa 'O'oná, ko ia kua fakama'uli ai 'e Tono huafá 'ia te tangata nei, 'a ia 'oku kotou siofia mo lāu'i'ilo'i ki ai. 'Io, ko te tui kiā Iá kua tuku ai ki te tangata nei 'ia te ma'uli haohaoa ko 'ení 'i te 'ao 'o kōtou fuli pē.

17 Pea ko 'eni, kāinga, 'okou 'ilo'i ne'e kotou fai ia 'i te ta'e'ilo, pehē foki mo te kotou kau pulé.

18 Kā kua fakaai 'e te 'Atuá 'ia te 'ū me'a ne Ina fu'aki fakahā 'i te ngutu 'o Tana kau palōfita kotoa pē, 'o pehē, 'e mamahi 'ia te Kalaisí.

19 Ko ia ai kotou fakatomala leva, pea tafoki, ke fakamolemo ai te kotou 'ū angahalá, kote'uhí ke hoko mai 'ia te 'ū 'aho 'o te fakama'ulí mei te 'ao 'o te 'Alikí;

20 mo fekau'i mai 'e Ia 'ia Sīsū Kalaisí, 'a ia ne'e fu'aki malanga 'aki kiā kōtou,

21 'a ia kua pau ke ma'u 'e te langí, kae'aua ke hoko mai 'ia te taimi 'o te Fakafo'ou 'o te me'a kotoa pē, 'a ia kua folafola ki ai 'e te 'Atuá 'i te ngutu 'o Tana kau palōfita mā'oni'oni fuli pē, talu mei mu'a.

22 He ne'e lea mo'oni 'e Mōsese, 'o pehē, "E fokotu'u 'e te 'Alikí ko te kotou 'Atuá he palōfita kiā kōtou 'i te kotou kāingá, 'o hangē ko aú;† pea 'e kotou tokanga kiā Ia 'i te me'a fuli pē 'e folafola 'aki 'e Ia kiā kōtou.

23 Pea 'e hoko 'o pehē, kā 'i ai he taha 'e kailoa tokanga ki te palōfita ko iá, 'e faka'auha 'ona mei te kakaí.*

24 Pea ko te kau palōfitá kotoa pē, meiā Sāmiuela mo nātou ne'e hokó, 'ilonga pē nātou ne'e notou leá ne'e notou fakamatala foki ki te 'ū 'aho ko 'ení.

25 Ko te fānau kōtou 'a te kau palōfitá, mo te fuakava ne'e fai 'e te 'Atuá mo te tou mātu'á 'i mu'a, 'i Tana folafola kiā 'Ēpalahame 'o pehē, 'Pea ko tou hakó 'e manū'ia ai 'ia te fa'ahinga kotoa pē 'o māmani.*

26 Pea ko te 'Atuá, 'i Tana fokotu'u Tana Sevāniti‡ ko Sīsúu, ne'e fu'aki fekau'i 'Ona kiā kōtou, ke fakamanū'ia'i 'e Ia 'ia kōtou 'i te fakatafoki mai kōtou taki taha mei tana 'ū faiková."

4

Ko Pita mo Sione 'i te Sanetalimí

1 Pea 'i te lolotonga te nā kei lea ki te kakaí, ne'e tu'u mai kiā nāua 'ia te kau taula'alikí,* mo te 'alikitau 'o te Temipalé, mo te kau Sātusí,

2 he ne'e notou mamahi 'i te nā ako'i te kakaí, mo te nā malanga 'aki 'iā Sīsū 'ia te toetu'u mei te pekiá.

3 Pea notou puke 'ia nāua, 'o tuku ki te pilisoné ki te 'āpongipongí, he kua afiafi.

* 3:13 3:13 'Eki 3:6, 15 * 3:14 3:14 Māt 27:15-23; Ma'ake 15:6-14; Luke 23:13-23; Sione 19:12-15

† 3:22 3:22 'o hangē ko aú, ko ia pe 'o hangē ko Tana fekau mai 'oku. * 3:23 3:22-23 Lev 23:29; Teu 18:15, 18-19 * 3:25 3:25 Sēn 22:18; 26:4 ‡ 3:26 3:26 Tana Sevāniti, ko ia pe Tono 'Alo. * 4:1 4:1 taula'alikí: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, hau'alikí taula'alikí.

4 Ka ne'e tui he tokolahi 'iā nātou ne'e notou fanongo ki te malangá; pea ne'e fe'unga mo te toko nima afe nai.

5 Pea 'i te pongipongi aké ne'e fakataha 'i Selusalema te notou kau pulé, mo te kau mātu'á, mo te kau sikalaipé,

6 mo 'Ānasi ko te Taula'aliki Lahí, mo Kaiafasi, mo Sione, mo 'Alekisānita, mo nātou ne'e kau ki te ha'a Taula'aliki Lahí.

7 Pea notou fokotu'u nāua 'i te notou ha'oha'ongá, 'o notou fehu'i ange, "Ko te fa'ahinga ivi fea, mo te hingoa 'o ai, kua kulā fai 'aki te me'a nei?"

8 Ne'e toki fakafonu 'ia Pita 'e te Laumālie Mā'oni'oní, 'o pehē ange 'e ia kiā nātou, "E hau'aliki 'Isileli, mo te kau mātu'a,

9 kāpau kua 'eke'i māua 'i te 'aho nei 'i te ngāue lelei kua fai ki te tangata mahaki'iná, pe kua fakama'uli te siana nei 'i te á,

10 ke mahino mu'a kiā kōtou kotoa pē, mo te kakai 'Isileli fuli pē: ko te huafa pē 'o Sisū Kalaisi mei Nāsaletí, 'ā ē ne'e kotou kalusefaí, pea ne'e toe fokotu'u 'e te 'Atuá mei te pekiá, ko te Toko Taha ko iá kua tu'u mei ai 'ia te siana nei 'i te kotou 'aó kua ma'uli.

11 Ko te Maka 'eni ne'e ta'etoka'i 'e kōtou ko te kau tufungá, 'a ē kua hoko ko te fungani maka 'o te tulikí.*

12 'Io, pea 'oku kailoa tu'u te fakama'ulí ia he taha kehe; he tala'i'eaí 'oku 'i ai mo he hingoa kehe 'i te lalo langí kua tuku 'i te lotolotonga 'o te kakaí, 'a ia kua tu'utu'uni ke tou mā'u'uli ai."

13 Pea 'i te notou tokanga'i te ta'emālu'ina 'ia Pita mo Sioné, kae'uma'ā ne'e notou 'ilo'i ko te ongo me'a ta'ekolisi 'ia nāua, mo ta'ema'u tu'ungá, ne'e notou ofo; pea notou vakai, tā ko te ongo me'a ne nā fa'a 'iā Sisū.

14 Kā 'i te notou vakai ki te tangata ne'e fakama'ulí 'oku tu'u fakataha mai mo nāuá, pea kailoa leva he notou mama'i me'a ke tali 'aki.

15 Pea notou fekau ke nā hū ki tu'a mei te Sanetalimí, 'o notou felāu'aki

16 'o pehē, "Ko te ā leva he tou me'a 'e fai ki te ongo me'a nei? He ko te hoko 'iā nāua he faka'ilonga mana mo'oní, ko te me'a ia 'oku e'a ki te kakai kotoa pē 'oku nofo 'i Selusalema, pea tala'i'eaí 'e tou lava ke fakahalaki.

17 Kā kote'uhí ke 'aua na'a kei mafola ia ki te kakaí, tou fakamana'i 'ia nāua, ke 'aua 'aupito nā toe talanoa holo kau ki te huafa ko 'eni."

18 Pea notou ui ange 'iā nāua, 'o notou fekau mālohi ange ke 'aua na'a nā toe mama'i pu'aki te huafa 'o Sisuú, pe toe ako 'aki.

19 Ka ne'e tali ange 'e Pita mo Sione kiā nātou, "Kotou me'a lelei pē ki ai, pe ko fea te me'a 'oku totonu ki te finangalo 'o te 'Atuá, 'ia te mā talangafua kiā kōtoú, pē ki te 'Atuá.

20 He 'e kailoa 'aupito tuku te mā lea ki te 'ū me'a ne'e mā sio tonu mo fānonongo ki aí."

21 Pea tē 'āsili te notou fakamana'i nāuá, 'o notou toki tukuange, ko te kailoa notou 'ilo'i pē 'e notou tautea'i fefe'aki 'ia nāuá, talia te kakai; he ne'e fakahīhiki'i kotoa pē 'e nātou 'ia te 'Atuá 'i te me'a kua hokó.

22 He kua ta'u fāngofulu tupu te tangatá, 'a ē kua fai ki ai te faka'ilonga mana fakama'ulí.

Ko te lotu 'ia te kāinga lotú ke fakalotolahi'i 'ia nātou

23 Pea 'i tonu tukuange 'o nāuá, ne nā ō ki te notou kakaí, 'o nā talanoa'i te 'ū lea kehekehe kua fai ange 'e te kau taula'aliki lahí mo te kau mātu'á kiā nāuá.

* 4:11 4:11 Saame 118:22

24 Pea 'i te notou fānonongo ki aí, pea notou ofa'aki loto taha te notou leá ki te 'Atuá, 'o notou pehē, “E 'Alikí, ko Koe ia ne Ke ngaahi 'ia te langí, mo te fanuá, mo te taí, mo te 'ū me'a kotoa pē 'oku 'i aí.*

25 Ko Koe ia ne Ke folafola mai 'i te Laumālie Mā'oni'oní, mo te ngutu 'o te tou kui ko Tēvitá, ko Tau sevāniti, 'o pehē, 'Ko te ā 'oku futefute ai 'ia te Senitailé, mo fakakaukau mūnoa ai 'ia te 'ū matakalí?

26 'Ia te tu'u mai te 'ū tu'i 'o māmaní, pea fakatahataha te hau'alikí ke puleaki'i te 'Alikí, pea mo Tana Paní.*

27 He 'oku mo'oni ne'e fakataha 'i te kolo nei 'ia Hēlota mo Pōnitō Pailato fakatou'osi, mo te Senitailé mo te kakai 'Isilelí, ke notou fai he me'a ke lavaki'i 'aki Tau Sevāniti† Tapu ko Sisuú, 'a ē ne Ke paní,*

28 'a ia ko te 'ū me'a ia ne'e fu'aki tālanga'i 'e Tou Māfimaí mo Tou Potó.

29 Pea 'i te me'a ko 'ení, 'Alikí, ke Ke me'a ki te notou 'ū fakamaná, pea tuku foki ki Tau kau tamaio'alikí, ke notou lea mālohi 'aki Tau Folafolá, 30 'i Tau mafao mai Tou nimá ke faito'o, pea ke fai te 'ū faka'ilonga mana mo fakaofu 'i te huafa 'o Tou Sevāniti Mā'oni'oní ko Sisuú.”

31 Pea lolotonga te notou huú, ne'e ngalulululu 'ia te faitu'u 'oku notou fakataha 'i aí; pea ne'e fakafonu 'ia nātou kotoa pē 'aki te Laumālie Mā'oni'oní, 'o notou malanga mālohi 'aki te Folafolá 'a te 'Atuá.

Ko te me'a taha 'ia te kāingá

32 Pea ko nātou kotoa pē kua tuí, ne'e notou fāitaha, mo loto taha; 'io, ne'e kailoa he taha 'e lau tana me'a 'a'aná ko tana me'a; ka ne'e notou mātu'aki me'a taha pē.*

33 Pea ne'e fakamo'oni 'e te kau 'apōsetoló 'aki te mālohi lahi ki te toetu'u 'a te 'Alikí ko Sisuú; 'io, pea ne'e nofo'i 'ia nātou kotoa pē 'e te kelesi lahi.

34 He tala'i'eaí ne'e 'i ai he notou toko taha 'e masíva, he 'ilonga pē 'ia nātou ne'e ma'u 'api mo te fale ne'e notou fakatau atu ia, pea ne'e toutou 'aumai 'ia te pa'anga mei te 'ū me'a kua fakataú,

35 'o tuku atu ki te va'e 'o te kau 'apōsetoló, pea ne'e tufaki ki te tangata taki taha 'o fakatatau ki tana masivá.

36 Pea ne'e 'i ai he matu'a Livaite ne'e tupu ake 'i Saipalo, ko Siosifa, ka ne'e fakahingoa 'ona ko Pānepasa 'e te kau 'apōsetoló, ('a ia ko tono hikí, ko te foha 'o te fakafiamālie).

37 Ne'e fakatau atu 'e ia tono kongá kelekelé, 'o 'aumai tono pa'angá, 'o tuku atu ki te va'e 'o te kau 'apōsetoló.

5

Ko te fakamāu'i 'e Pita 'ia Ānanaia mo Sāfailá

1 Ka ne'e 'i ai he tangata, ne'e hingoa ko 'Ānanaia, ne'e fakatau atu 'e ia he 'api, pea kau ai 'ia Sāfaila ko tono 'unoho.

2 Pea ne'e tuku 'e ia ma'ana he kongá mei te totongí, 'o 'ilo'i foki ki ai tono 'unohó, pea 'aumai 'e ia he kongá pē, 'o tuku atu ki te va'e 'o te kau 'apōsetoló.

* 4:24 4:24 'Eki 20:11; Neh 9:6; Saame 146:6 * 4:26 4:25-26 Saame 2:1-2 † 4:27 4:27 Tau Sevāniti, ko ia pe Tou 'Alo. * 4:27 4:27 Māt 27:1-2; Ma'ake 15:1; Luke 23:1, 7-11; Sione 18:28-29 * 4:32 4:32 Ngā 2:44-45

³ Pea iange 'e Pita, “‘E Ānanaia, ko te ā kua fā'ofale ai 'ia Sētane 'i tou lotó, ke lohiaki 'i 'ia te Laumālie Mā'oni'oní, ke ke tuku ai he kongā mei te totongi 'o te kongā kekelelé?

⁴ 'I te he'iki ai ke fakataú, ne'e kailoa koā 'o'ou pē? Pea hili ange tonō fakataú, ne'e kailoa koā 'a'au pē ke fa'italiha ki tonō pa'angá? Ko te ā ne ke 'ai ai 'i tou lotó 'ia te me'a nei? Tala'i'eai ko tau lohiaki 'i he tangata, kā ko te 'Atuá.”

⁵ Pea 'i te fanongo 'e Ānanaia ki te lea ko iá, ne'e tō ai pē ia ki lalo 'o pekia. Pea tō ai he fu'u 'ilifia ki te kakai kotoa pē ne'e fanongo ki aí.

⁶ Pea tutu'u atu 'ia te kau talavou 'o teuteu'i ia, pea notou fata atu 'ona ki tua'ā, 'o tanu.

⁷ Pea kua 'osi nai he houa 'e tolu, pea hū mai tonō 'unohó, 'oku kala ina 'ilo 'i te me'a kua hokó.

⁸ Pea iange 'e Pita kiā ia, “Fakaha'a'i mai angé pe ne'e kulā fakatau te 'apí 'aki te totongi ko 'e pē?”

Pea iange 'e ia, “‘Io, ko ia pē.”

⁹ Pea me'a ange 'e Pita kiā ia, “Ko te ā kua kulā alea ai ke 'ahi'ahi'i te Laumālie 'o te 'Alikí? Ko 'ena 'oku 'i te matapaá te va'e 'o te kakai ne'e notou tanu tou husepānití, pea 'e notou fata atu foki mo koe.”

¹⁰ Pea hinga atu leva ia ki te va'e 'o Pitá, 'o pekia. Pea 'i te hū mai te kau tamá, tā kua pekia 'ia te fafiné; ne'e notou fata atu ia ki tua'ā, 'o tanu fakataha mo tonō hoá.

¹¹ Pea tō he fu'u 'ilifia ki te siasí kotoa pē, mo te kakai fuli pē ne'e notou fanongo ki te me'a ko iá.

Ko te mafai makehe 'o te kau 'apōsetoló

¹² Pea ne'e fai 'e te nima 'o te kau 'apōsetoló 'ia te 'ū faka'ilonga mana mo te 'ū me'a fakafo lahi 'i te 'ao 'o te kakai. Pea ne'e fa'a fakataha 'ia nātou kotoa pē 'i te fakafatololo 'o Solomóné.

¹³ Kā ko tonō toé ne'e kailoa kau mo nātou he toko taha, ko te notou manaheé; ka ne'e faka'apa'apa 'ia te kakai kiā nātou.

¹⁴ Pea ne'e ului mai ki te 'Alikí he kakai tokolahi ne'e notou tui, ko te tangata mo te fafine.

¹⁵ Pea faifaí pea notou 'aumai ki tu'a 'ia te kau mahaki'iná, 'o tuku fakaholoholo 'i te alá 'i te notou fanga ki'i moe'anga mo te fala, hei'ilo na'a lave'i he notou toko taha 'e te 'ata 'o Pitá 'i hana me'a ange.

¹⁶ Ne'e ha'u foki 'ia te kakai mei te 'ū kolo vāofi mo Selusalemá, ko te 'aumai te notou kau mahaki'iná, mo nātou ne'e 'ávea 'e te 'ū fa'ahikehé, pea ne'e fakama'uli 'ia te fa'ahinga ko iá kotoa pē.

Ko te fakatanga'i 'o te kau 'apōsetoló

¹⁷ Pea tutu'u ake ai 'ia te Taula'aliki Lahí, mo nātou kotoa pē ne'e kau mo iá, ('a ia ko te fa'ahi Sātusi.) kua vevele te notou meheká.

¹⁸ Pea notou puke 'ia te kau 'apōsetoló, 'o sí 'ia nātou ki te pilisone fakakoló.

¹⁹ Ka ne'e fakaava pō'uli 'ia te 'ū matapā 'o te pilisoné 'e te 'āngelo 'a te 'Alikí; 'o taki atu foki Ia 'ia nātou ki tu'a, 'o pehē ange,

²⁰ “Kotou ō 'o tu'u 'i te Tempalé, 'o malanga 'aki ki te kakai 'ia te 'ū Folafo kotoa pē 'oku kau ki te ma'uli ko iá.”

²¹ Pea 'i te notou fanongo ki aí, ne'e notou uhu atu leva ki te Tempalé, 'o faikao.

Faifai kua a'u ange 'ia te Taula'aliki Lahí mo tonu fa'ahí, 'o notou ui ange te Sanetalimí, pea ke kátoa mai 'ia te fakataha fakamātu'a 'o ha'a 'Isilelí; pea notou fekau atu ki te pilisoné ke taki mai 'ia nātou.

²² Kā ko te kau le'o Temipale ne ō angé ne'e kala notou 'ilo'i 'ia nātou 'i te fale fakapōpulá. Pea notou foki mai 'o fakahā ange,

²³ 'o pehē, “Ko te me'a ki te pilisoné, ne'e motou 'ilo'i ia kua tāpuni'i, 'o malu 'aupito, pea ko te kau le'ó 'oku notou tutu'u pē ki te 'ū matapaá; kā 'i te motou to'o aké, ne'e kala motou 'ilo'i he mama'i toko taha 'i te loto falé.”

²⁴ Pea 'i te notou fanongo ki te fakamatala ko iá, 'ia te 'alikitau 'o te Temipalé mo te kau taula'aliki lahí, ne'e notou fifili 'i te kau 'apōsetoló pe 'e iku ki te ā 'ia te me'a nei.

²⁵ Pea toki 'alu ange he toko taha, 'o fakahaa'i kiā nātou, “Vakai, ko te kau tangata 'ē ne'e kotou fakahū pilisoné, 'oku notou tutu'u 'i te Temipalé, 'o faiako ki te kakai.”

²⁶ Pea ō atu leva te 'alikitau mo te kau le'o Temipalé, 'o taki mai 'ia nātou, ka ne'e kailoa notou 'aumai fakamālohi'i, he ne'e notou manahē ki te kakai, na'a tolomaka'i 'ia nātou.

²⁷ Pea notou taki mai nātou, 'o fokotu'u 'i te lotolotonga 'o te Sanetalimí. Pea fakafehu'i kiā nātou 'e te Taula'aliki Lahí,

²⁸ 'o pehē, “Ne'e motou mātu'aki fekau kiā kōtou ke 'aua 'e kotou ako 'aki te hingoa nei, pea ko 'eni kua kotou fakafonu 'ia Selusalema 'aki te kotou akonakí, pea 'oku kotou fai 'ení ke fakahinga mai kiā mātou te toto 'o te Tangata ko iá.”*

²⁹ Pea tali ange 'e Pita mo te kau 'apōsetoló, 'o notou pehē, “Oku totonu pē ke motou talangafua ki te pule 'a te 'Atuá 'i te pule 'a te tangatá.

³⁰ Ko te 'Atua 'o te tou mātu'a 'i mu'á, ne'e fokotu'u 'e Ia 'ia Sīsū, 'a ē ne'e kotou tāmāte'i 'i Tono tautau 'i te kolosí.

³¹ Pea kua hākeaki'i Ia 'e te 'Atuá 'aki Tono nima* 'o'omata'ú ko te 'Aliko mo Fakama'uli, ke foaki mo'o 'Isileli 'ia te fakatomalá mo te fakamolemole angahalá.

³² Pea ko mātou ko te kau fakamo'oni 'o te 'ū me'a ko iá; pehē foki ki te Laumālie Mā'oni'oní, 'a ē kua foaki 'e te 'Atuá kiā nātou 'oku talangafua kiā Iá.”

³³ Pea 'i te notou fanongo ki ai, ne'e notou tekelili 'i te 'itá, pea notou alea'i leva te notou tāmāte'í.

³⁴ Pea tu'u ake 'i te loto Sanetalimí he matāpule Fālesi ne'e hingoa ko Kāmelieli, ko te faiako ia 'i te Laó, pea ne'e tokangaekina 'e te kakai kotoa pē; pea fekau atu 'e ia ke tuku si'i atu ki tu'a te kau tangatá.

³⁵ Pea toki lea ange ia kiā nātou, “E matāpule 'Isilelí, vakavakai lelei angé ki te me'a 'oku kotou pehē ke fai ki te kau tangata nei.

³⁶ He ne'e 'i ai he toko taha ne'e tu'u 'i mu'a, ko Teutasi, 'o pōlepole ia takua 'oku taha 'ana; pea ne'e hinga ki ai he kau tangata 'e toko fāngeau nai. Pea ne'e mate tāmāte'i ia, pea 'ilonga nātou ne'e tuitala kiā iá, ne'e notou mavete 'o 'osi'osingamālie.

³⁷ Hili ange te siana ko iá, ne'e tu'u ake 'ia Siutasi mei Kālelí 'i te taimi 'o te tohi kakai, pea tohoaki'i 'e ia he kakai ke angatu'u. Pea ne'e mole mo te tangata ko iá, pea ne'e fakamavete'i 'ia nātou kotoa pē ne'e tuitala kiā iá.

* 5:28 5:28 Māt 27:25 * 5:31 5:31 'aki Tono nima, ko ia pe ki Tono nima.

³⁸Pea 'i te me'a ko 'ení'okou fakalea atu: tu'u 'atā mo te kau tangata ko 'ení, pea tuku ai pē 'ia nātou. He kāpau 'oku mei te tangatá 'ia te fakakaukau mo te ngāue ko 'ení, 'e ngata pē ia;

³⁹kae kāpau 'oku mei te 'Atuá ia, 'e kailoa kotou lava ke fakangata 'ia nātou: kae'uma'ā foki na'a 'iloangé kua kotou tau'i 'ia te 'Atuá."

Pea ne'e notou tui kiā ia,

⁴⁰'o notou ui ange te kau 'apōsetoló 'o haha, mo notou fekau ke 'aua na'a notou toe malanga 'aki te huafa 'o Sīsuú, 'o notou toki tukuange 'ia nātou.

⁴¹Pea ō ai 'ia nātou mei te ha'oha'onga 'o te Sanetalimí, kua notou fiafia kote'uhí kua lau 'ia nātou 'oku notou taau ke ngaahikovi'i kote'uhí ko te Huafá.

⁴²Pea ko te 'aho kotoa pē, 'i te Temipalé pea 'i 'api, ne'e kailoa tuku te notou ako mo malanga 'aki 'ia Sīsū Kalaisí.

6

Ko te kau ngāue 'e toko fitu ma'a te siasi

¹Kā 'i te 'ū 'aho ko iá, 'a ē ne'e tupu tokolahi ai 'ia te kau akó, ne'e hoko he lāunga mei te fa'ahinga ne'e lea faka-Kalisí ki te fa'ahinga ne'e lea faka-Hepeluú, kote'uhí ne'e kailoa tokanga'i te notou kau uitoú 'i te tufa tokoni ne'e fai 'i te 'aho kotoa pē.

²Pea fakataha'i leva 'e te kau hongofulu mā uá 'ia te kau akó kotoa pē, 'o notou pehē, "Oku kala motou loto ke tuku si'aki te Folafofa 'a te 'Atuá kae motou nofo ki te fai 'o te tufa 'i te 'ū tēpilé.

³Ko ia ai, kāinga, kotou fili'i mai he toko fitu meiā kōtou, he kau tangata kua fakaongolelei maí, 'o mātu'aki fakalaumālie mo poto, pea 'e motou fakanofa lea 'ia nātou ki te ngāue ko iá.

⁴Kā ko mātoú, 'e motou faka'utumauku ki tono fai 'o te hūfiá, mo tono tufa 'o te Folafofá."

⁵Pea ne'e hā lelei 'ia te lea ko iá ki te kau fakatahá kotoa pē, pea notou fili lea 'ia Sitiveni, ko te tangata ne'e fonu 'i te tui mo te Laumālie Mā'oni'oní, pea mo Filipe, mo Pókolo, mo Naikano, mo Taimoni, mo Pāmīna, pea mo Níkola ko te matu'a mei 'Aniteoke ne'e tafoki ki te lotu faka-Siú.

⁶Pea notou hikotu'u nātou 'i te 'ao 'o te kau 'apōsetoló; pea hili te notou lotú ne'e notou hilifaki nima kiā nātou.

⁷Pea ne'e tupu ma'u pē 'ia te Folafofa 'a te 'Atuá; pea fakatokolahi 'aupito te lau 'o te kau akó 'i Selusalema; kae'uma'ā ko te fu'u tokolahi 'o te kau taula'alikí ne'e notou fakavaivai'i nātou 'o tui.

Ko tono puke fakamālohi 'o Sitiveni

⁸Pea ko Sitiveni, ne'e fai 'e ia 'i te lotolotonga 'o te kakaí 'ia te 'ū ngāue fakaofo, mo te 'ū faka'ilonga ne'e mamafa, 'i tana fonu kelesi mo te mafai lahi.

⁹Ka ne'e tu'u ake he 'ihi ne'e kau ki te falelotu ne'e ui ko te falelotu 'o te kau Lipatainé,* mo te kau Sailiné, mo te kau 'Alekišānitiá, mo te 'ihi 'i te kakai mei Silisia mo 'Ēsiá, 'o notou fakakikihi mo Sitiveni.

¹⁰Ka ne'e kala notou lava ke talí 'ia te poto pe ko te Laumālie ne'e fai ai tana leá.

¹¹Pea notou toki fale'i leva he kau tangata ke notou lau 'i 'ona, 'o pehē, "Ne'e motou fanongo ki tana lau kovi kiā Mōsesē pea mo te 'Atuá."

* 6:9 6:9 Lipatainé: ko te kau Siú 'eni ne hoko ko te kau pōpula, ne'e foaki ange te notou fakatau'atāina'i.

12 Pea notou o'i foki 'ia te kakai, mo te kau mātu'á, mo te kau sikalaipé; pea notou toki 'ohofi ia, 'o puke, 'o taki ki te Sanetalimí.

13 Ne'e notou 'aumai foki he kau fakamo'oni lohí, 'a ia ne'e notou pehē, “Ko te tangata nei 'oku kala tuku tana lea tuki ki te Fale Tapú mo te Laó.

14 He kua motou fanongo ki tana pehē, takua ko Sísuú, ko te siana mei Násaleti, 'e faka'auha 'e Ia 'ia te Fale Tapú, mo fakakehe 'ia te 'ū 'ulungāanga ne'e tuku 'e Mōsese kiā tātoú.”

15 Pea sio fakamama'u kiā ia 'e te kakai kotoa pē ne'e notou nofo 'i te Sanetalimí, pea tā ko tonono fofongá ne'e hangē ko te fofonga 'o he 'āngelo.

7

Ko te malanga 'a Sittivení

1 Pea me'a mai 'ia te Taula'aliki Lahí, “'Oku mo'oni koā 'ia te 'ū me'a nei?”

2 Pea pehē ange 'e ia, “Kāinga mo te mātu'a, kotou me'a mai. Ko te 'Atua 'oku 'A'ana 'ia te lāngilangí, ne'e fakahaa'i 'Ona ki te tou kui ko 'Ēpalahamé, lolotonga tana nofo 'i Mesopotēmia, kae he'iki ai nofo 'i Kālaná.*

3 Pea ne Ina folafola kiā ia, 'Hiki mei tou fanuá, pea mei tou kāingá, pea ha'u ki te fanua 'e Au toki fakahaa'i atu'.

4 Pea 'alu leva ia mei te fanua 'o te kakai Kalitiá, 'o nofo 'i Kālana. Pea hili te pekia tana tamaí, ne'e hiki 'ona 'e te 'Atuá mei ai ki te fanua ko 'ení, 'a ia 'oku kotou nofo aí.*

5 Ka ne'e kailoa foaki kiā ia he konga kekekele 'i ai ke fe'unga mo tonono topuva'é, pē ko hana 'api; ka ne'e tala'ofa 'e Ia 'e mātu'aki tuku ia mo'ona, pea mo tonono hakó 'āmuli, 'osi angé 'oku kailoa he nā fānau.*

6 Pea ne'e folafola ange 'e te 'Atuá, takua 'e nofo muli tonono hakó 'i te fanua he kakai kehe, 'a ia 'e notou fakapōpula'i 'ia nātou, mo ngaahikovi'i, 'o fāngeau ta'u.

7 Pea me'a mai 'e te 'Atuá, “E Au fakamāu'i te kakai ko 'ē 'e notou nofo pōpula ki ai; pea hili iá 'e notou hiki atu leva mei ai, pea 'e notou fai te notou lotu kiā Aú 'i te feitu'u ko 'ení.**

8 Pea ne'e tuku kiā ia 'ia te fuakavakamú. Pea 'i tana peheé, ne ina ma'u he foha ko 'Aisake, pea ne'e kamu 'ona 'i tonono aho valú; pea ma'u leva 'e 'Aisake 'ia Sēkope; pea ma'u 'e Sēkope 'ia te kau hongofulu mā ua pēteliaké.*

9 Pea meheka 'ia te kau pēteliaké kiā Siosifa, 'o notou fakatau 'ona ki 'Isipite; ka ne'e 'iā ia 'ia te 'Atuá,*

10 mo fakahaofi 'ona mei tana faingata'a'ina kotoa pē, mo tuku ke 'ofaina ia mo ngali poto 'i te 'ao 'o Felo ko te Tu'i 'Isipité, 'a ē ne'e fakanono 'ona ko te pule 'o 'Isipite mo tonono falé kotoa pē.*

11 Pea ne'e tō he hongē ki 'Isipite fuli pē mo Kēnani, pea lahi mo te faingata'á; pea ko te tou mātu'á ne'e kala notou ma'u he me'akai.*

12 Kā 'i te fanongo 'e Sēkope ki te uite'ina 'o 'Isipité, ne ina fekau atu ki ai te tou kau mātu'á, ko te fu'aki oó ia.

13 Pea 'i tonono tu'a uá ne'e fakahaa'i 'e Siosifa 'ona ki tonono 'ū tokouá; pea toki e'a leva kiā Felo 'ia te tupu'anga 'o Siosifá.*

* 7:2 7:2-3 Sēn 12:1   * 7:4 7:4 Sēn 11:31; 12:4   * 7:5 7:5 Sēn 12:7; 13:15; 15:18; 17:8; 48:4   * 7:7
7:6-7 Sēn 15:13-14   * 7:7 7:7 'Eki 3:12   * 7:8 7:8 Sēn 17:10-14; 21:2-4; 25:26; 29:31; 35:18   * 7:9
7:9 Sēn 37:11; 37:28; 39:2; 39:21   * 7:10 7:10 Sēn 41:39-41   * 7:11 7:11 Sēn 42:1-2   * 7:13 7:13
Sēn 45:1, 16

14 Pea ne'e fekau ange 'e Siosifa ke 'aumai 'ia Sēkope ko tana tamaí, mo tonokāingá kotoa pē, ko te toko fitungofulu mo te toko nima.*

15 Pea ne'e 'alu ifo 'ia Sēkope ki 'Isipite, pea pekia ia 'i ai mo te tou kau mātu'á,*

16 pea ne'e hiki 'ia nātou ki Sikemi, 'o telio 'i te fanualoto ne'e fakatau pa'anga 'e 'Ēpalahame mei te fānau 'a Hēmoá 'i Sikemi.*

17 Pea 'i te faka'a'au ke ofi mai te taimi 'o te tala'ofá, 'a ē ne'e fai 'e te 'Atuá kiā 'Ēpalahamé, pea tupu 'ia te kakaí 'i 'Isipite, 'o fu'u tokolahi 'aupito.*

18 Ka ne'e faifaí pea hau 'i 'Isipite he tu'i 'e taha, 'a ia ne'e kailoa ha'aná 'ilo kiā Siosifa.

19 Pea ne'e fai kākā ia ki te tou kāingá, mo ngaahikovi'i te tou kau mātu'á; ko ia ai ne'e notou laku ki tu'a te notou kau valevalé ke 'aua na'a notou ma'uli.*

20 Ko te kuonga pē ia ne'e fanau'i ai 'ia Mōsesé; pea ne'e faka'ofa'ofa lahi ia. Pea ne'e tauhi ia 'o māhina tolu 'i te fale 'o tana tamaí;*

21 pea 'i tonotuku 'ona ki tua'aá, ne'e fakaake'i 'ona 'e te 'ofafine 'o Feló, 'o tauhi 'ona ma'aná tama.*

22 Pea ne'e ako'i 'ia Mōsese 'i te fa'ahinga poto kotoa pē 'o te kakai 'Isipité, pea kaukaua foki tana 'ū leá mo tana 'ū ngāuē.

23 Pea 'i tana a'u ki tonofāngofulu ta'ú, pea ake 'i tonolotó ke 'a'ahi ki tonokāinga ko ha'a 'Isilelí.*

24 Pea 'i tana sio leva he toko taha 'oku ngaahikovi'í, ne'e langomaki'i leva 'e ia 'ona, 'o fai sāuni ma'a te fakamālohiná, 'o taa'i 'e ia 'ia te tangata 'Isipité.

25 Pea ne'e mahalo ia 'e 'ilo'i leva tonokāingá 'oku nima'aki 'ona 'e te 'Atuá ke 'aumai he notou fakama'uli; kā ne kailoa notou 'ilo'i ia 'e nātou.

26 Ko te 'aho leva tonohokó, ne'e fakahaa'i ia ki te notou toko ua ne'e nā keé, pea feinga ia ke fakalelei'i nāua, 'i tana iange, "Okukulā kāinga pē; ka ko te ā 'oku kulā fekainaki aí?"

27 Kā ko te tangata ne tupu ai te koví ne'e teke'i 'e ia 'ia Mōsese, 'o iange, 'Ko ai ne'e fakanofu 'ou ko te motou pule mo te fakamaaú?"

28 Na'a ko tou lotó ke fakapoongi 'oku, hangē ko tau fakapoongi te 'Isipite 'aneafi?"

29 Pea hola ai 'ia Mōsese 'i te lea ko iá, pea 'āunofu ia 'i te fanua ko Mitianí, 'o ma'u ai he ongo foha 'e toko ua.*

30 Pea 'osi he ta'u 'e fāngofulu, pea toki hā kiā ia he 'āngelo 'i te toafa 'o te ma'unga ko Sainá, mei te lotofu ai ne'e uló 'i te 'ulu 'akau.*

31 Pea 'i te sio ki ai 'e Mōsesé, ne'e ofo ia 'i te me'a ne'e hā mai; pea 'i tana 'unu'unu atu ke fakasio ki aí, 'iloangé ko te le'o 'o te 'Alikí 'oku pehē mai,

32 'Ko Au ko te 'Atua 'o tou kau mātu'á, ko te 'Atua 'o 'Ēpalahame mo 'Aisake mo Sēkope. Pea toki tetetete 'ia Mōsese, 'o manahē 'aupito ia ke toe fakasio atu.

33 Pea folafola ange 'e te 'Alikí kiā ia, "To'u tou senitoló mei tou va'é, he ko te feitu'u 'oku ke tu'u aí ko te kelekele tapu.

* 7:14 7:14 Sēn 45:9-10, 17-18; 46:27 * 7:15 7:15 Sēn 46:1-7; 49:33 * 7:16 7:16 Sēn 23:3-16; 33:19; 50:7-13; Sios 24:32 * 7:17 7:17-18 'Eki 1:7-8 * 7:19 7:19 'Eki 1:10-11, 22 * 7:20 7:20 'Eki 2:2 * 7:21 7:21 'Eki 2:3-10 * 7:23 7:23-29 'Eki 2:11-15 * 7:29 7:29 'Eki 18:3-4 * 7:30 7:30-34 'Eki 3:1-10

³⁴ Kua U mātu'aki mamata ki te ngaahikovi'i Toku kakaí, 'a ē 'oku 'i 'Isipité, pea kua ongo mai te notou to'é, pea ko Taku 'alu ifo 'eni ke fakahaofi 'ia nātou. Pea ko 'eni, ha'u ā ke Au fekau atu 'ou ki 'Isipite.'

³⁵ Ko Mōsese ko iá ne'e notou fakafisinga'i, 'i te notou pehē, 'Ko ai ne'e fakanofu 'ou ko te motou pule mo te fakamaaú?' — ko 'eni ia 'ia te tangata ne'e fekau atu 'e te 'Atuá ko te notou pule mo te huhu'i, 'o fakafou Tana fekaú 'i te 'āngelo ne'e hā kiā 'ia 'i te 'ulu 'akaú.*

³⁶ Ko 'eni ia ne'e taki atu ki tua'ā 'ia nātou, hili tana fai 'ia te 'ū me'a fakaofu, mo te 'ū faka'ilonga mana, 'i te fanua ko 'Isipité, mo te Tai Kulakulá, pea mo te toafá, 'o fāngofulu ta'u.*

³⁷ Ko 'eni ia 'ia te Mōsese ne'e me'a ki te ha'a 'Isilelí, 'o pehē, "E fokotu'u 'e te 'Atuá ma'a kōtou mei te kotou kāingá he palōfita 'oku hangē ko aú.**

³⁸ Ko 'eni ia ne'e 'i te fakataha 'i te Toafá, 'o feangai mo te 'āngeló, 'i Tana folafola mai kiā ia 'i te ma'unga ko Sainaí; 'o feangai foki Ia mo te tou mātu'á. Ko ia ia 'ia te taha ne'e ma'u 'ia te 'ū Folafola ma'ulí ke 'aumai mo'o tātou.*

³⁹ Ka ne'e kailoa fia talangafua ki ai te tou kau mātu'á, ka ne'e notou teke'i 'ona, 'o notou foki 'i te notou lotó ki 'Isipite,

⁴⁰ 'o notou iange kiā 'Ēlone, 'Ngaahi mai he tou fanga 'atua ke takiala kiā tātou; hē ko te me'a ki te siana nei ko Mōsesé, 'a ē ne'e 'aumai 'ia tātou mei 'Isipité, 'oku kala motou 'ilo'i pe ko te ā kua hoko kiā iá.*

⁴¹ Pea notou ngaahi he ki'i pulu 'i te taimi ko iá, pea notou 'avake feilaulau ki te 'aitolí, 'o notou hākahaka 'i te me'a ne'e ngaahi 'e te nima 'o nātou.*

⁴² Pea tafoki ai te 'Atuá, 'o tukuange 'ia nātou ke notou lotu ki te hōsitē 'o langí, 'o hangē ā ko ia 'oku tohi 'i te Tohi Palōfita, 'o pehē, "E ha'a 'Isilelí, he ne'e kotou tauhi mai koā he 'ū feilaulau, mo he 'ū me'a'ofa 'i te ta'u 'e fāngofulu ko ia 'i te toafá?

⁴³ Kae'uma'ā ne'e kotou to'o ake 'ia te tāpanekale 'o Moloké, mo te fetu'u 'o te kotou 'atua ko Lēfaná, mo te ongo fakatātā ne'e kotou ngaahi ke kotou lotu ki aí.

'Io, 'e Au hiki kōtou ki tu'a Pāpilone.*

⁴⁴ Ne'e ma'u te tou kau mātu'á 'ia te tāpanekale 'o te fakamo'oní 'i te toafá, 'o hangē ko te tu'utu'uni 'e Ia ne'e folafola kiā Mōsesé, 'o fekau ke ngaahi ia ke hangē ko te fakatātā kua ina mamata ki aí.*

⁴⁵ Pea ne'e 'aumai 'e te tou kau mātu'á mo Siosia ki te fanua 'o te kakai Senitailé, 'ia nātou ne'e kapusi 'e te 'Atuá mei te 'ao 'o te tou kau mātu'á, 'o a'u mai ki te 'ū 'aho 'o Tēvitá.*

⁴⁶ Ne'e 'ofaina 'ona 'i te 'ao 'o te 'Atuá, pea kole ia ki te 'Atuá ke tukuange ke ina langa he fale mo'o te 'Atua 'o Sēkopé.†*

⁴⁷ Ne'e toki langa 'e Solomone Mo'ona he fale.*

⁴⁸ Kā neongo iá, kae talaí'eaí 'oku 'afio 'ia te 'Aliki Taupotú he me'a 'oku ngaahi 'e te nimá; 'o hangē ko te lea 'a te palōfita:

⁴⁹ "Oku folafola mai 'e te 'Alikí,

* 7:35 7:35 'Eki 2:14 * 7:36 7:36 'Eki 7:5; 14:21; Nōm 14:33 * 7:37 7:37 'oku hangē ko aú, ko ia pe 'o hangē ko Tana fekau mai 'okú. * 7:37 7:37 Teu 18:15, 18 * 7:38 7:38 'Eki 19:1–20:17; Teu 5:1–33 * 7:40 7:40 'Eki 32:1, 23 * 7:41 7:41 'Eki 32:2–6 * 7:43 7:42–43 'Ēmosi 5:25–27 * 7:44 7:44 'Eki 25:9, 40 * 7:45 7:45 Sios 3:14–17 † 7:46 7:46 'Atua 'o Sēkopé: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, hako 'o Sēkopé. * 7:46 7:46 2 Sām 7:1–16; 1 Kal 17:1–14 * 7:47 7:47 1 Tu'i 6:1–38; 2 Kal 3:1–17

ko te langí ko Toku taloni pē,
 pea mo māmani ko Toku tu'unga va'e pē.
 Pea ko te ā ai te anga 'o te fale 'e kotou langa mai?
 Pea ko fea 'ia te feitu'u ke Au mālōlō aí?
 50 Ne'e kailoa koā ngaahi 'e Toku nimá

'ia te 'ū me'a ko 'ení kotoa pē?*

51 'Ia te fa'ahinga kia kekeva, mo ta'ekamu te kotou lotó mo te talingá, 'oku kotou teke'i ma'u ai pē 'ia te Laumālie Mā'oni'oní, 'o hangē ko te kotou mātu'á 'i mu'a.*

52 Ko fea he taha 'o te kau palōfitá ne'e kailoa fakatanga'i 'e te kotou mātu'á 'i mu'a? Pea kua notou tāmāte'i 'ia nātou ne'e notou fu'aki tala 'ia te hā'ele mai 'a te Toko Taha Anga-tonú; 'a ia kua kotou toki lavaki'i mo fakapoongí,

53 ko kōtou ne'e kotou ma'u te Laó 'i te 'ao 'o te kau 'āngelo, ka ne'e kala kotou tauhi ki ai."

Ko te tolomaka'i 'o Sitivení

54 Pea 'i te notou fanongo ki te me'a ko iá, ne'e hangē kua kilisiuá te notou lotó, 'o notou 'ūtaki kaunifo kiā ia.

55 Kā kua fonu 'ia Sitivení 'i te Laumālie Mā'oni'oní; pea 'i tana sio fakamama'u ki te langí ne'e sio ia ki te Sikaina 'o te 'Atuá, mo Sīsū 'oku tu'u mei te to'omata'u 'o te 'Atuá.

56 Pea pehē 'e ia, "Vakai, 'okou sio 'eni ki te 'ū langí kua matangaki, pea ko te Fanautama te Tangatá 'oku tu'u mei te 'āfaki to'omata'u 'o te 'Atuá."

57 Pea ne'e kaikaila te hau'aliki fakatahá, 'o notou tāpuni'i te notou talingá, pea notou 'oho taha kiā ia,

58 'o notou toho'i 'ona ki te tu'a koló, 'o tolomaka'i. Pea ko te kau tukuaki'í ne'e notou tuku atu te notou 'ū koté ki te va'e 'o he talavou ne'e hingoa ko Saula.

59 Pea 'i te notou fai tonono tolomaka'i 'o Sitivení ne'e lotu pē ia 'o pehē, "Alikí Sīsū, ke Ke ma'u atu Toku laumālié." 60 Pea tū'ulutui leva ia, 'o kalanga le'o lahi, "Alikí, 'aua na'a lau te angahala nei kiā nātou!" Pea hili tana lea peheé ne'e moe leva ia.

8

1 Pea ko Saula ne'e lotu pē ia ki tonono fakapoongí.

Ko tonono fakatanga'i 'e Saula 'ia te siasí

Pea 'i te 'aho ko iá ne'e hoko ai he fu'u fakatanga ki te siasí 'i Selusalema. Pea ne'e mavetevete 'ia nātou kotoa pē ki te 'ū feitu'u 'o Siutea mo Samēliá; ko te kau 'apōsetoló pē ne'e kailoa.

2 Pea ne'e fai 'ia te putu 'o Sitivení 'e te mātu'a lotu mo'oni, 'o notou tangilāulau 'iā ia.

3 Pea ko Saulá leva, ne ina have'i 'ia te siasí, 'aki tana hū ki te fale kotoa pē, mo toho 'ia te kakai tangatá mo fafine fakatou'osi, 'o fakahū pilisone.*

Ko te malanga'i 'o te ongoongoleléi 'i Samēliá

4 Pea ko nātou ne'e vetekiná ne'e notou ō atu pē mo malanga 'aki 'ia te Folafolá.

5 Pea 'alu ifo 'ia Filipe ki te kolo 'i Samēlia 'o malanga 'aki 'ia Kalaisi kiā nātou.

* 7:50 7:49-50 'Ais 66:1-2 * 7:51 7:51 'Ais 63:10 * 8:3 8:3 Ngā 22:4-5; 26:9-11

6 Pea ne'e tokanga taha 'ia te kakai ki te 'ū fakamatala 'a Filipé, he ne'e notou fanongo mo mamata ki te 'ū faka'ilonga mana ne'e fai 'e iá.

7 He ko te tokolahi 'iā nātou ne'e notou ma'ua 'i te fa'ahikehé ne'e notou hū mai ki tu'a mo te fu'u kaila; pea ne'e fakama'uli mo te tokolahi ne'e notou mamatea mo heké.

8 Pea ne'e lahi te fiafiá 'i te kolo ko iá.

9 Pea ne'e 'i ai he tangata ne'e hingoa ko Saimone, ne'e nofo mu'amua ia 'i te koló, 'o fai tana ngāue maki; pea ne'e to'oa te loto 'o te kakai Samēliá 'iā ia, 'i tana pehē, takua, ko te toko taha ia 'oku kehe.

10 Pea ne'e tokanga kotoa pē kiā ia 'e te liliki mo te lalahi, 'o notou pehē, “Ko te toko taha nei ko te fe'i ivi mālohi ia 'o te 'Atuá.”

11 Pea ne'e notou tokanga kiā ia, he kua fualoa te notou to'oa 'i tana 'ū ngāue maki.

12 Kā 'i te notou tui kiā Filipé, mo tana malanga 'aki 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá, mo te Huafa 'o Sīsū Kalaisi, ne'e notou papitaiso, 'ia te kau tangatá mo te kau fafiné foki.

13 Pea ne'e tui foki mo Saimone; pea 'i te 'osi tonono papitaisó ne'e ma'unganofa ia kiā Filipe, pea 'i tana mamata ki te 'ū faka'ilonga maná, mo te fu'u ngāue fakafo ne'e faí, ne'e to'oa ai tonono lotó.

14 Pea 'i te fanongo te kau 'apōsetoló mei Selusalema, takua kua tali 'e Samēlia 'ia te Folafofa 'a te 'Atuá, ne'e notou fekau atu kiā nātou 'ia Pita mo Sione.

15 Pea 'i te nā a'u ifó, ne'e nā hūfia 'ia nātou ke notou ma'u 'ia te Laumālie Mā'oni'oní;

16 he kua he'iki ai hifo Ia ki te notou toko taha, ka ne'e notou ngata pē 'i te papitaiso ki te Huafa 'o te 'Alikí ko Sīsú.

17 Pea nā toki hilifaki te nā nimá kiā nātou, pea notou ma'u leva 'ia te Laumālie Mā'oni'oní.

18 Pea 'i te vakai 'e Saimone 'oku 'alu ifo 'ia te Laumālie Mā'oni'oní 'i te hilifaki te nima 'o te ongo 'apōsetoló, ne'e mono atu 'e ia he pa'anga kiā nāua,

19 'o pehē ange, “Tuku mai foki kiā au 'ia te mafai ko iá, kote'uhí ke 'ilonga he taha 'e au hilifaki nima ki ai, pea ma'u 'e ia 'ia te Laumālie Mā'oni'oní.”

20 Pea pehē ange 'e Pita kiā ia, “Ke 'alu 'ia koe mo tau pa'angá ki mala, kote'uhí ko tau fakakaukau ke fakatau 'ia te me'a'ofa 'o te 'Atuá 'aki he pa'anga.

21 'Oku kailoa 'aupito hau 'inasi, 'uma'a hau kaunga 'i te me'a ko 'ení, he 'oku kailoa totonu tou lotó 'i tau fakafeangai ki te 'Atuá.

22 Ko ia ai fei mo liliu leva 'ia koe mei te anga-kovi ko 'ení, pea hū ki te 'Alikí; he'i'ilo na'a fakamolemole 'i ai te fakakaukau 'o tou lotó.

23 He kua u vakai atú 'oku kei ma'ua 'ia koe 'i te kona 'o te 'ahú, mo te ha'i 'o te angahalá.”

24 Pea tali 'e Saimone 'o pehē ange, “Kulā hūfia mu'a 'oku ki te 'Alikí, ke 'auna na'a hoko kiā au he taha 'o te 'ū me'a kua kulā lea ki aí.”

25 Pea ko nāua, hili te nā fakapapu 'i mo te nā malanga 'aki te Folafofa 'a te 'Alikí, ne'e nā foki leva ki Selusalema, 'o malanga 'aki 'ia te ongoongoleléi 'i te 'ū kolo lahi 'o te kau Samēliá.

Ko Filipe mo he matāpule Ttiopea

26 Pea me'a kiā Filipe he 'āngelo 'a te 'Alikí, 'o pehē ange, “Tu'u 'o 'alu ki te feitu'u tongá, ki te ala 'oku 'alu ifo mei Selusalema ki Kesá; ko te ala ia 'oku 'alu 'i te lalá.”

²⁷ Pea tu'u ia 'o 'alu atu. Pea tā ne'e 'i ai he matāpule 'Itiopea, pea ko te 'iunoke, ko te minisitā 'o Kanetake ko te kuini 'o te kakai 'Itiopeá, pea ko ia ia ne'e tauhi tana koloá kotoa pē. Pea kua 'alu ake ia ki Selusalema ke fai tana lotu,

²⁸ pea ko tana fokí 'eni, pea 'oku nofo ia 'i tana sālioté 'o lau 'ia te tohi 'a te palōfita ko 'Aiseá.

²⁹ Pea folafola 'e te Laumālié kiā Filipe, “Unu'unu atu 'o kulā ō mo te sāliote ko 'ená.”

³⁰ Pea 'i te lele atu 'ia Filipé, ne'e fanongo atu ia ki tana lau te tohi 'a te palōfita ko 'Aiseá, pea pehē atu 'e ia, “Oku mahino kiā koe tau me'a 'oku laú?”

³¹ Pea me'a mai leva ia, “Ke au mahino 'i fefe'aki, hē 'oku kailoa he taha ke fakahinohino 'i 'oku?” Pea kole ange ia kiā Filipe ke heka mai ke nā nonofo.

³² Pea ko 'eni 'ia te potu tohi ne'e laú,

“Ne'e taki atu Ia 'o hangē ko he sipi ke tāmāte'í;

pea hangē ko te longo he lami 'i tono ngaahi 'e te tangata 'oku kosi iá, ne'e pehē tofu pē te ta'emafa'a Tono fofongá.

³³ 'I Tana mā'ulaloá ne'e fakamālohina Tono fakamaáu;

pea ko ai 'e lea ki Hana hako?

He kua 'ave Ta'aná ma'uli mei māmani.”*

³⁴ Pea lea ange 'e te 'iunoké kiā Filipe, 'o pehē, “Fakamolemole, ka ke tala'i mai mu'a, pe ko te lea 'eni 'a te palōfita kiā ai? Kiā ia pē, pe ki te taha kehe?”

³⁵ Pea hanga leva 'e Filipe 'o lea, 'o kamata mei te potu tohi ko iá tana malanga 'aki 'ia Sīsū kiā ia.

³⁶ Pea 'i te nā fononga 'i te alá, ne'e nā a'u ki te vai; pea iange 'e te 'iunoké, “Ē, ko te vai 'eni; 'oku 'i ai he 'uhinga ke ta'ofi 'aki toku papitaisó?”

³⁷ [Pea tali 'e Filipe, “Kāpau 'e ke tui 'aki te kātoa tou lotó, 'e ke lava.” Pea tali ange 'e ia 'o pehē, “Okou tui ko Sīsū Kalaisi ko te 'Alo Ia 'o te 'Atuá.”]*

³⁸ Pea fekau 'e ia ke tu'u te sālioté; pea nā ō ifo leva ki te vai, 'ia Filipe mo te 'iunoké fakatou'osi, pea ne'e papitaiso 'ona 'e Filipe. ³⁹ Pea 'i te nā ō ake mei te vai, ne'e punakaki 'ia Filipe 'e te Laumālie 'o te 'Alikí, pea ne'e kailoa toe sio kiā ia 'e te 'iunoké; pea ne'e fai atu ta'aná fononga kua fonu fiafia tono lotó.

⁴⁰ Ka ne'e hā 'ia Filipe ia 'i 'Asota, pea ne'e malanga 'aki ia 'ia te ongoon-golelei 'i te 'ū kolo ko iá fuli pē, 'o a'u atu ki Sesalia.

9

Ko te ului 'a Saulá

(Ngāue 22:6-16; 26:12-18)

¹ Kā ko Saula ne'e kei mānava 'aki ia 'ia te fakamanamana mo te lau fakapō ki te kau ako 'a te 'Alikí, pea 'alu ai ia ki te Taula'aliki Lahí,

² 'o kole kiā ia ke fai he 'ū tohi ki Tāmasikusi ki te 'ū falelotú, ke fakangafua tana ha'i mo taki mai ki Selusalema 'ia nātou 'e 'ilo'i 'i ai kua notou tali 'ia te 'alunga 'o te 'Alikí, 'ia te tangata mo fafine.

³ Pea 'i te fai tana fonongá, 'o fakaofiofi atu ki Tāmasikusí, fokifā pē kua malama mai takatakai kiā ia he maama mei te langí.

⁴ Pea tō ia ki te kekelelé, 'o fanongo ki te le'o 'oku pehē mai, “E Saula, 'e Saula, ko te ā kua ke fakatanga'i ai 'Okú?”

⁵ Pea pehē ange ia, “E 'Alikí, ko ai 'ia Koe?”

* 8:33 8:32-33 'Ais 53:7-8 * 8:37 8:37 'Oku kailoa 'asi 'ia te veesi nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi.

Pea me'a mai 'e Ia, “Ko Au Sīsū, 'a ia 'oku ke fakatangā'í.*

⁶ Kā ke tu'u ake, 'o hū ki kolo; pea 'e fakahaa'i ai kiā koe 'ia te me'a kua pau ke ke fai.”

⁷ Pea ne'e tutu'u pē te kau tangata ne'e fononga mo iá 'oku notou mā'ulongoa, he ne'e notou fānonongo pē ki te le'ó, ka ne'e kailoa notou sio nātou ia he taha.

⁸ Pea kua tu'u ake 'ia Saula, 'o fakaava tonō matá, pea tā kua kailoa toe 'ilo'i ia he me'a. Pea notou takinima'i 'ona 'o 'aumi ki Tāmasikusi.

⁹ Pea ne'e nofo ia 'i ai 'i te 'aho 'e tolu, kae kui pē; pea ne'e kailoa kai ia pe inu.

¹⁰ Pea ne'e nofo 'i Tāmasikusi he ako ne'e hingoa ko 'Ānanaia; pea ne'e folafola 'e te 'Alíkí kiā ia 'i te vīsone, 'o pehē ange, “E 'Ānanaia.”

Pea pehē ange ia, “Alíkí, ko au 'eni.”

¹¹ Pea folafola 'e te 'Alíkí kiā ia, “Tu'u, pea ke 'alu ki te ala 'oku hingoa ko Totonú, 'o 'eke 'i te fale 'o Siutasi ki he matu'a Tāsusi ko tonō hingoá ko Saula. He ko 'eni, 'oku fai ia tana lotu;

¹² pea kua ina mamata 'i te vīsone ki te tangata 'oku hingoa ko 'Ānanaia, 'oku hū mai 'o hilifaki tonō nimá kiā ia, kote'uhí ke toe 'a'ala tonō matá.”

¹³ Pea tali ange 'e 'Ānanaia, “Alíkí, kua u fanongo mei te tokolahi ki te tangata nei, mo tana ngaahikovi'i lahi Tou kakai tapú 'i Selusalema.

¹⁴ Pea 'i hení kua ne ma'u tu'utu'uni mei te kau taula'alíkí lahi, ke ha'i 'ia te kakai kotoa pē 'oku notou tāpafua'i Tou huafá.”

¹⁵ Pea folafola ange 'e te 'Alíkí kiā ia, “Alu koe ia; he ko te ipu mātu'aki fili 'eni ia 'A'aku, ke hapai Toku hingoá 'i te 'ao 'o te Senitailé, mo te ha'a tu'i, mo te ha'a 'Isilelí foki.

¹⁶ He ko Aú 'e Au fakahaa'i kiā ia 'ia te 'ū fu'u mamahi 'e tō kiā ia kote'uhí ko Toku hingoá.”

¹⁷ Pea toki 'alu 'ia 'Ānanaia, 'o hū ki te falé; 'o hilifaki tonō nimá kiā ia, 'o pehē ange, “E Saula, ko te 'Alíkí ko Sīsū, 'ā ē ne'e hā atu kiā koe 'i te alá 'i tau fononga mai, kua Ina fekau mai 'oku kote'uhí ke toe 'ala tou matá, mo ke fonu 'i te Laumálie Mā'oni'oní.”

¹⁸ Pea ne'e ngangana leva mei tonō ongo fe'i matá he me'a hangē he 'uno'i iká; pea ne'e 'ala ia, 'o tu'u ake 'o papitaiso.

¹⁹ Pea 'i te 'osi ange tana kaí, ne'e mālohi ia. Pea ne'e nofo ia mo te kau akó 'i Tāmasikusi 'i te 'ū 'aho 'ihi.

Ko te malanga 'a Paula 'i Tāmasikusi

²⁰ Pea ne'e kamata leva 'e ia ke malanga 'aki 'ia Sīsū 'i te 'ū falelotú, 'o pehē, “Ko te 'Alo Ia 'o te 'Atuá.”

²¹ Pea fakatumutumu 'ia nātou kotoa pē ne'e fānonongo ki aí, 'o notou pehē, “Oku kailoa koā ko te siana 'eni ne'e laiki 'ia te kakai 'o Selusalema 'ā ē ne'e notou tāpafua'i 'ia te hingoa ko 'eni? Pea 'oku kailoa koā ko ta'aná ha'u 'eni ke fai te me'a tatau, 'o taki pōpula 'ia te kakai ki te kau taula'alíkí lahi?”

²² Ka ne'e toe fakautuutu ai te mālohi 'o Saulá mo tana fakapupu'u 'i te kakai Siu ne'e nofo 'i Tāmasikusi, ko te mālohi tana fakamo'oni ko Sīsū 'ia te Kalaisí.

²³ Pea kua 'osi 'eni te 'ū 'aho lahi, pea kua fakakaukau 'i 'e te kakai Siú ke notou tāmāte'i 'ona;*

* 9:5 9:5 'Oku tānaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: ko te me'a faingata'a ia kiā koe ke ke 'aka ki te me'a māsilá.” Pea 'i tana tetetete mo manahē lahi, ne'e lea ange ia 'o pehē, “Alíkí, ko te ā te me'a 'oku ke finangalo ke au fai?” Pea folafola ange 'e te 'Alíkí kiā ia, * 9:23 9:23-25 2 Kol 11:32-33

24 ka ne'e 'ilo'i pē 'e Saula te notou fakakaukaú. Pea ne'e notou le'ohi 'ia te 'ū matapaá 'i te 'aho mo te pō ke notou tāmata'e'ia.

25 Ka ne'e 'ave pō'uli 'ona ia 'e tana kau akó, 'o notou tuku'i ifo 'ona 'i te 'aá, 'o tukutuku ifo ki lalo 'i te kato.

Ko Saula 'i Selusalema

26 Pea 'i te ha'u 'ia Paula ki Selusalemá, ne ina feinga ke fakahoko 'ona ki te kau akó; ka ne'e notou teteki kotoa pē kiā ia, he ne'e kala notou falala 'e nātou ko he ākongā ia.

27 Ka ne'e 'ave ia 'e Pānepasa, 'o taki 'ona ki te kau 'apōsetoló, pea fakamatala'i 'e ia kiā nātou tana mamata ki te 'Alikí 'i te alá, mo te folafola 'a te 'Alikí kiā iá, mo tana malanga mālohi 'aki te huafa 'o Sisuú 'i Tāmasikusí.

28 Pea nofo ia 'i ai 'o felemofafo mo nātou 'i Selusalema, mo malanga mālohi 'aki 'ia te huafa 'o te 'Alikí;

29 pea ne'e lea mālohi 'e ia ki te fa'ahinga ne'e lea faka-Kalisí, 'o fakakikihi mo nātou; ka ne'e feinga leva 'e nātou ia ke tāmata'e'ona.

30 Pea 'i te 'ilo ki ai 'e te kāingá, ne'e notou holotaki'i 'ona ki Sesalia, 'o fekau ke 'alu mei ai ki Tāsusi.

31 Pea ne'e toki ma'u fiamālie 'e te siasí 'i Siutea kātoa, mo Kāleli, mo Samēlia, pea ne'e langa'i ake ai pē 'ia nātou; mo notou 'a'eva 'i te 'apasia ki te 'Alikí. Pea 'i te tokoni mo te fakalotolahi ne'e fai 'e te Laumālie Mā'oni'oní ne'e notou tutupu 'o tokolahi.

Ko te fakama'uli 'e Pita 'ia 'Eneasi mo Toakasé

32 Pea ko 'eni, lolotonga tono fai 'e Pita tana 'a'ahi ki te kakai lotú kotoa pē, ne'e a'u ifo ia kiā nātou ne'e nofo 'i Litá.

33 Pea ne ina 'ilo'i ai he tangata ne'e hingoa ko 'Eneasi, 'a ia kua ta'u valu tana takotó he ko te mamatea.

34 Pea lea 'e Pita kiā ia, "'E 'Eneasi, 'oku faito 'o 'ou 'e Sísū Kalaisi; tu'u 'o takai tou moe'angá 'e koe." Pea tu'u leva ia.

35 Pea ne'e mamata kiā ia 'e te fu'u kakai kotoa pē ne'e notou nofo 'i Litá, mo te feitu'u ko Saloní, pea ne'e notou tafoki ai ki te 'Alikí.

36 Pea ne'e nofo 'i Siopa he fafine ako ne'e hingoa ko Tāpaita, pea 'oku ui 'i te lea 'e tahá ko Toakase, ne'e fa'a fai 'e ia te 'ū ngāue lelei mo te ngāue 'ofa ki te tu'utāmaki.

37 Pea 'i te taimi ko iá ne'e tu'ina ia he mahaki, 'o pekia. Pea hili ange te notou tatafi iá, ne'e notou tuku tono sinó he loki 'i lungá.

38 Pea ko te me'a 'i te vāofi 'ia Lita mo Siopá, mo te fanongo 'e te kau akó 'oku 'i ai 'ia Pitá, ko ia ne'e notou fekau atu kiā ia he ongo tangata, ke nā kole ange 'o pehē, "'Aua ke fai tuai kā ke a'u vave mai kiā mātou."

39 Pea tu'u leva 'ia Pita, 'o ō mo nātou. Pea 'i tana lava maí ne'e notou 'avake 'ona ki te loki 'i lungá. Pea ne'e tutu'u mai 'ia te kau uitoú kotoa pē 'oku notou tangi, mo faka'ali'ali ange te notou 'ū kofu loto mo te 'ū kofu tu'a, 'ā ē ne'e ngaahi 'e si'i Toakasé lolotonga tana kei ma'ulí.

40 Pea ne'e kapusi 'ia nātou kotoa pē 'e Pita, pea tū'ulutui ia 'o lotu, 'o toki tafoki ange 'e ia 'o lea ki te 'anga'angá 'o pehē, "'Tāpaita, tu'u ake!" Pea 'ala leva tono matá, pea 'i tana vakai kiā Pitá, ne'e tangutu ake ia.

41 Pea mafao atu 'e Pita tono nimá ki te fafinē, 'o fokotu'u ia; pea ui mai 'e ia 'ia te kakai lotú mo te kau uitoú, 'o 'avatu 'ona kiā nātou kua ma'ulí.

42 Pea ne'e ongoonga 'eni 'i Siopa fuli pē, pea tui ai he tokolahi ki te 'Alikí.

43 Pea ne'e nofo fualoa 'ia Pita 'i Siopa 'i te fale 'o he matu'a ko Saimone ko te tufunga kili'i manu.

10

Ko Pita mo Koliniusi

1 Pea ne'e 'i ai he tangata 'i Sesalia ne'e hingoa ko Koliniusi, ko te senituliō ia 'i te vāhenga tau ne'e ui ko te “Vāhenga tau 'Ītali”;

2 ko te toko taha lotu mo'oni pea 'apasia ki te 'Atuá, 'e ia mo tono falé kotoa, pea ne'e lahi tana fai 'ofa ki te kakai Siu ne'e tu'utāmaki; pea ne'e lotu ia ki te 'Atuá ma'u ai pē.

3 Pea fe'unga nai mo te tolu afiafi 'i te 'aho 'e taha, ne'e mamata ia he vīsone ki te 'āngelo 'a te 'Alikí, 'oku hū ange 'o me'a mai, “E Koliniusi.”

4 Kae sio fakamama'u pē ia, mo manahē, 'o pehē atu, “E 'Alikí, ko te ā?”

Pea me'a mai 'e ia, “Kua tau ake tau 'ū lotú, mo tau 'ū foaki 'ofá, ko te me'a ke manatu ki ai 'e te 'Atuá.

5 Pea ko 'eni, fekau leva he kau tangata ki Siopa ke 'aumai te matu'a ko Saimone, 'a ia 'oku hingoa foki ko Pitá.

6 Pea 'oku nofo ia mo Saimone ko te tufunga kili'i manu, pea 'oku tu'u tono falé 'i matātai.”

7 Pea kua sítu'a te 'āngelo ne'e lea kiā iá, pea ui ange 'e ia he toko ua 'o tana kau tamaio'alikí, mo he toko taha 'i te kau tauú 'a ē ne'e ma'unganofa kiā iá, ko te sōtia lotu mo'oni;

8 pea 'i te 'osi tana fakamatala'i kotoa pē te 'ū me'á kiā nātou, ne ina fekau atu 'ia nātou ki Siopa.

9 Pea 'i te 'aho tono hokó, lolotonga te fononga mai 'ia te kau tangatá, 'o fakaofiofi atu ki te koló, kua 'alu ake 'ia Pita ki te tu'a falé ke fai tana lotu, fe'unga nai mo te ho'atā mālié.

10 Pea kua hālofia ia, pea loto leva 'e ia ke ma'u he me'atokoni; pea lolotonga te notou teuteú ne'e 'āvea tono lotó.

11 Pea vakai atu ia 'oku matangaki 'ia te langí, pea 'oku 'alu ifo he 'angame'a hangē he fu'u laá, pea 'oku tukutuku ifo ia ki māmani 'oku puke 'aki tono 'ū tuliki 'e faá.

12 Pea ne'e 'i ai te fa'ahinga monumanu kehekehe 'o te kekekelé, 'ia te va'e fā mo te totolo, pea mo te manupuna 'o te 'ataá.

13 Pea ne'e ongo mai he le'o kiā ia 'o pehē, “Tu'u, Pita, 'o tāmata'i 'o kai.”

14 Ka ne'e pehē 'e Pita, “E 'Alikí, 'e kala he me'a pehē; hē 'oku he'iki ai 'aupito ke au kai he 'ū me'a 'oku ta'etaau mo ta'ema'a.”

15 Pea tē hoko mai te le'o ko tono tu'a uá, 'o pehē ange, “Ko te 'ū me'a kua fakama'a 'e te 'Atuá, 'aua ke pehē 'e koe 'oku ta'etaau.”

16 Ne'e fai pehē 'eni 'o tu'a tolu, pea toki 'avake 'ia te 'angame'a ki te langí.

17 Pea lolotonga te fifili 'e Pita 'i tono lotó, pe ko te ā koā 'ia te vīsone ne'e mamata ki ai, mo tana a'u mai 'ia te kau talafekau 'a Koliniusi, 'a ia kua notou fehu'i holo ki te 'api 'o Saimoné, pea 'oku notou tutu'u ki te matapā hū'angá.

18 Pea ne'e notou ui, 'o fehu'i ange, pe 'oku 'apitanga ai 'ia Saimone, 'ā ē 'oku ui ko Pitá.

19 Pea lolotonga te kei fakakaukau'i 'e Pita ki te 'uhinga 'o te vīsoné, mo te folafola 'e te Laumālié kiā ia, “Ko 'eni 'oku kumi 'ou 'e te kau tangata 'e toko tolu.

20 Ko ia ke ke tu'u 'o 'alu ifo, 'o ō mo nātou, pea 'aua 'e ke mama'i tāla'a, he ko Ta'akú fekau 'ia nātou 'e Au.”

21 Pea 'alu ifo 'ia Pita ki te kau tangatá, 'o pehē ange, “Ko au 'eni 'oku kotou kumi ki aí; ko te ā te me'a 'oku kotou ōmai aí?”

22 Pea notou tali ange, “Ko te senitulió ko Koliniusi, ko te matāpule faitotonu mo 'apasia ki te 'Atuá, pea fakaongolelei 'ona 'e te kakai Siú kotoa pē, pea ne'e fale'i 'ona he 'āngelo tapu ke 'aumai 'ou ki tono falé, ke ma'u fakamatata 'e ia meia koe.”

23 Pea ui ange 'e ia kiā nātou ke notou hū ange 'o 'apitanga 'i ai.

Pea 'i te pongipongi aké ne'e tu'u ia 'o ō atu mo nātou, pea ne'e ō mo ia he 'ihi 'o te kāinga mei Siopá.

24 Pea ne'e notou a'u ki Sesalia 'i te 'aho 'e tahá. Pea ne'e nofo talitali 'ia Koliniusi kiā nātou, kua fakataha mo tono kāingá pea mo tono 'ū kaume'á.

25 Pea 'i te hū atu 'ia Pitá, ne'e fakafetaulaki kiā ia 'e Koliniusi, 'o hinga atu ki tono va'é, 'o hū.

26 Ka ne'e langa'i 'ona ia 'e Pita, 'o pehē ange, “Tu'u pē, he ko te tangata foki mo au.”

27 Pea nā hū atu pē mo talanoa mo ia; pea tā kua 'i ai he tokolahi kua fakataha.

28 Pea lea ia kiā nātou, “Oku kotou 'ilo'i, ko te me'a ia 'oku tāpuhā ki te tangata Siú ke feohi mo he toko taha 'i te fa'ahinga kehe, pe 'alu ki ai. Kā kua fakahā 'e te 'Atuá kiā au, ke 'aia na'a u toe ui he tangata kehe 'e toko taha 'oku ta'etaau pe ta'ema'a.

29 Ko tono 'uhinga foki ia ne au ha'u ai 'i te kotou fekaú, 'o kailoa ke au toe tatalí. Ko ia ko taku fehu'í pe ko te ā ne'e kotou fia ma'u ai 'okú?”

30 Pea me'a ange 'e Koliniusi, “Ko te 'aho 'e fā kua 'osi angé, ne fai taku lotu 'i toku falé 'i te tolu afiafi, pea u fai atu ke a'u ki te feitu'ula'a 'oku tou 'i ai ko 'eni; mo te 'ohovale pē kua tu'u mai he matāpule 'i toku 'aó kua kofu ngingila.

31 Pea pehē mai 'e ia, “E Koliniusi, kua ongo ake tau huú, pea ko tau 'ū fai 'ofá kua manatu ki ai 'e te 'Atuá.

32 Ko ia ke ke fekau leva ki Siopa, 'o iange ke ha'u 'ia Saimone, 'a ia 'oku hinga foki ko Pitá; pea 'oku 'aunofa ia 'i te fale 'o Saimone ko te tufunga kili'i manu 'i te matatái.

33 Ko ia ne'e 'alu atu leva taku fekaú kiā koe; pea ko te me'a lelei ia ko tau lava maí. Pea ko 'eni kua motou tefua mai 'i te 'afio 'a te 'Atuá, ke fanongo ki te 'ū tu'utu'uni kua ha'u mo koe mei te 'Alíkí.”

34 Pea toki ofa'aki 'e Pita tana leá 'o pehē ange, “Tā ko tana toki mahino mai ē kiā au, 'oku kailoa filifilimānako 'ia te 'Atuá,*

35 kā neongo pe ko fea he kakai, kae 'ilonga pē ia 'oku 'apasia ki te 'Atuá, pea faitotonú, 'oku ngafua ke a'u mai kiā Ia.

36 Tā ko te akonaki ia ne'e tuku atu ki te ha'a 'Isilelí 'i Tana fakahā 'iā Sīsū Kalaisi 'ia te ongoongolelei 'o te melinó; ko te 'Alíkí Ia 'o te kakai kotoa pē.

37 'Oku kotou 'ilo'i te ongoongo ne'e mafola 'i Siuteá kátoa, 'a ia ne'e kamata mei Kāleli, hili ange te papitaiso ne'e malanga 'aki 'e Sioné;

38 'ia te ongoongo 'o Sīsū mei Nāsaletí, 'a ia ne'e pani 'e te 'Atuá 'aki te Laumālie Mā'oni'oní, mo te mālohi. Pea fe'alu'aki Ia mo failelei, mo faito'o 'ia nātou kotoa pē ne'e fakapōpula'i 'e te tēvoló; he ne'e kau ma'u pē mo ia 'e te 'Atuá.

39 Pea ko mātoú ko te kau fakamo'oni ki te 'ū me'a ne Ina fai 'i te fanua 'o te kakai Siú, pea pehē foki 'i Selusalema; 'a ia foki ne'e notou fakapoongi, 'i te notou tautau 'Ona 'i te kolosí.

* 10:34 10:34 Teu 10:17

⁴⁰ Ka ne'e fokotu'u 'Ona ia 'e te 'Atuá' i tonu 'aho tolu, 'o tuku 'Ona ke mātu'aki hā,

⁴¹ 'o kailoa ki te kakai kotoa pē, kā ki te kau fakamo'oni pē ne'e sinaki fili 'e te 'Atuá, 'a ia ko mātou, ko te tu'unga me'a ne'e motou kai mo inu fakataha mo Ia hili Tana toetu'u mei te pekia.

⁴² Pea ne Ina fekau ke motou fanongonongo 'eni ki te kakai 'Isilelí, mo fakapapau'i ko 'eni ia 'ia te Toko Taha kua polo'i 'e te 'Atuá ko te Fakamaau 'o te kau ma'ulí mo te kau pekia.

⁴³ 'Oku fakamatala 'e te kau palōfita kotoa pē kiā Ia, 'o pehē, "Ilonga pē he taha 'oku tui pīkitai kiā Ia, 'oku ma'u 'e ia 'ia te fakamolemole angahalā kote'uhí ko Tono huafá." "

⁴⁴ Lolotonga te kei lea 'aki 'e Pita 'ia te 'ū me'a ko iá, ne'e hifo 'ia te Laumālie Mā'oni'oní kiā nātou fuli pē ne'e fanongo ki te fakamatalá.

⁴⁵ Pea ko nātou 'o te kau Siu ne'e tui kiā Sīsū, 'a ia kua notou ōmai mo Pitá, ne'e notou fakatumutumu kote'uhí ko te hua'i ki te Senitailé foki 'ia te me'a'ofa ko te Laumālie Mā'oni'oní.

⁴⁶ He ne'e notou fanongo kiā nātou 'oku notou lea 'aki 'ia te 'ū lea kehekehe, mo fakahīkihiki'i 'ia te 'Atuá. Toki lea ange 'e Pita,

⁴⁷ "Ko ai 'e kākunga ke ta'ofi 'ia te vai, ke 'aua na'a papitaiso ai 'ia nātou ko 'ená, he kua notou ma'u te Laumālie Mā'oni'oní 'o hangē ko tātou?"

⁴⁸ Pea fekau 'e ia ke papitaiso 'ia nātou 'i te huafa 'o Sisū Kalaisí. Pea ne'e notou kole kiā ia ke nofo ifo mo nātou 'o 'aho si'i.

11

Ko te fakamatala 'a Pita ki te siasi 'i Selusalemá

¹ Pea ne'e fanongo 'e te kau 'apōsetoló, mo te kāinga kehekehe 'i Siuteá, tā kua tali 'e te Senitailé foki 'ia te Folafofa 'a te 'Atuá.

² Pea 'i te 'alu ake 'ia Pita ki Selusalemá, ne'e fakakikihi mo ia 'ia te kau Siu ne'e tui kiā Sisuú, 'o notou pehē,

³ "Ne ke 'alu ki te kau tangata 'oku kailoa kamu, 'o kainanga mo nātou!"

⁴ Pea hanga 'e Pita 'o fakamatala hokohoko kiā nātou, 'o pehē,

⁵ "Ne au 'i te kolo ko Siopá, 'o fai taku lotu; pea ne'e 'āvea toku lotó, pea u sio ki te vīsone: 'oku 'alu ifo he 'angame'a, 'o hangē ko he fu'u laá, 'a ia kua tukutuku ifo mei te langí 'aki he hiku'i maea 'e fā; pea ne'e a'u mai kiā au.

⁶ Pea 'i taku sio fakamama'u atu ki aí, ne au tokanga'i 'o 'ilo'i ai he fanga monumanu va'e fā 'o te kekelelé, mo te manu kaivao, mo te manu tolo, pea mo te manupuna 'o te 'ataá.

⁷ Pea ne'e ongo mai foki he le'o 'oku pehē mai, 'Tu'u, Pita, 'o tāmata'i 'o kai.'

⁸ Pea u pehē, "E 'Alikí, 'e kala he me'a pehē, he kua he'iki ai 'aupito kita kai he me'a 'oku ta'etaau pe ta'ema'a.'

⁹ Pea hoko mai 'ia te le'o mei te langí ko tonu tu'a uá, 'o tali mai, 'Ko te 'ū me'a kua fakama'a 'e te 'Atuá, 'aua ke pehē 'e koe 'oku ta'etaau.'

¹⁰ Ne'e fai pehē 'o tu'a tolu, pea tē fusi ake kotoa pē ki te langí.

¹¹ Pea vakai, ne'e tutu'u mai he kau tangata 'e toko tolu ki te 'api ne'e motou 'i aí, kua fekau mai mei Sesalia kiā au.

¹² Pea folafola mai 'ia te Laumālié ke au ō mo nātou, 'o 'aua na'a u mama'i tāla'a. Pea ne'e ō mo au foki te kāinga lotu 'e toko ono nei, pea motou hū ki te fale 'o te matāpulé.

13 Pea ne'e fakamatala mai 'e ia kiā mātou tana sio ki te 'āngelo 'i tono falé, 'oku tu'u ia 'o me'a mai, 'Fekau angé ki Siopa ke 'aumai 'ia Saimone, 'a ia 'oku hīngoa foki ko Pitá;

14 pea 'e fai atu 'e ia he 'ū fakamatala kiā koe, 'a ia 'e ke ma'uli ai, 'ia koe mo tou falé kātoa.'

15 Pea kamata ke au leá, kua 'alu ifo 'ia te Laumālie Mā'oni'oní kiā nātou, 'o hangē tofu pē ko te fua fai kiā tātou 'i te kamata'angá.

16 Pea u manatu ai ki te Folafofa 'a te 'Alikí, 'i Tana pehē, 'Ne'e papitaiso vai pē 'e Sione, kā 'e papitaiso kōtou 'aki 'ia te Laumālie Mā'oni'oní.*

17 Pea kāpau leva ne'e me'a'ofa tatau 'aki 'e te 'Atuá kiā nātou 'ia te tui ki te 'Alikí ko Sīsū Kalaisí, pea ko ai 'ia kita ke ta'ofi 'ia te ngāue 'a te 'Atuá?'

18 Pea 'i te notou fānonongo leva ki te 'ū me'a ko iá, ne'e tuku leva te notou laú; 'o notou fakamālō'ina 'ia te 'Atuá, 'o notou pehē, "Tā kua tuku 'e te 'Atuá ki te Senitailé foki 'ia te fakatomalá, kote'uhi ke notou ma'uli."

Ko te siasi 'i 'Aniteoké

19 Pea ko 'eni, ko nātou ko 'ē ne'e vetekina 'i te kovi ne'e hoko 'iā Sitivení, ne'e a'u te notou 'alú ki Finisia, mo Saipalo, mo 'Aniteoke, ka ne'e kailoa notou malanga 'aki 'ia te Folafofá ki te kakai kehe, ngata pē 'i te kakai Siú.*

20 Ka ne'e 'i ai he notou 'ihi ko te kau tangata mei Saipalo mo Sailine, pea ko nātou 'i te notou a'u ki 'Aniteoké ne'e notou lea ki te kakai Kalisí foki, 'i te notou malanga 'aki 'ia te 'Alikí ko Sīsú.

21 Pea ne'e kau mo nātou 'ia te māfima'fi 'o te 'Alikí; pea ne'e tui he fu'u tokolahi 'o tafoki ki te 'Alikí.

22 Pea ne'e ongo mai 'ia te me'a ko 'eni ki te siasi 'i Selusalemá, pea ne'e notou fekau atu 'ia Pānepasa ke 'alu ki 'Aniteoke.

23 Pea 'i tana lava mai, 'o vakai ki te 'alo'ofa 'a te 'Atuá, ne'e fiafia lahi ia, pea ne'e ako 'i ia 'ia nātou kotoa pē ke notou pikitai ki te 'Alikí mo te lotopau.

24 He ko te tangata lelei ia, pea fonu 'i te Laumālie Mā'oni'oní mo te tui. Pea ne'e ului ki te 'Alikí he kakai tokolahi.

25 Pea 'alu ia mei ai ki Tāsusi ke kumi kiā Saula;

26 pea 'i tana 'ilo'i iá ne'e 'aumai 'e ia 'ona ki 'Aniteoke. Pea ne'e nā fa'a fakataha mo te siasi 'o ta'u kakato 'e taha, 'o nā akonakina he kakai tokolahi. Pea ne'e fu'aki ui ai 'i 'Aniteoke 'ia te kau akó ko te kau Kalisitiane.

27 'I te taimi ko iá ne'e 'alu ifo he kau palōfita mei Selusalemá ki 'Aniteoke.

28 Pea ne'e tu'u te notou toko taha ne'e hīngoa ko 'Akapusi, 'i tono hā'elea 'ona 'e te Laumālié, 'o ina kikite ki te fu'u hongē 'e hoko mai ki māmani fuli pē; 'ia te hongē 'a ia ne'e hoko 'i te kuonga 'o Kalotiasí.*

29 Pea ne'e tu'utu'uni 'e te kau akó ke tākaki he tokoni, 'o taki taha 'aumai he me'a 'e lavá, ke 'ave ki te kāinga ne'e nofo 'i Siuteá.

30 Pea ne'e notou fai ia 'o 'ave ki te kau faifekau 'iā Pānepasa mo Saula.

12

Ko te fakatanga 'i 'e Hēlota 'ia te siasi

1 Pea lolotonga iá, ne'e mafao atu 'ia te nima 'o te tu'i ko Hēlotá ki te 'ihi 'o te siasi ke ngaahikovi'i.

2 Pea ne ina tāmata'i 'aki te heletā 'ia Sēmisi ko te ta'okete 'o Sioné.

* 11:16 11:16 Ngā 1:5 * 11:19 11:19 Ngā 8:1-4 * 11:28 11:28 Ngā 21:10

³ Pea 'i tana vakai 'oku lelei'ina ai 'ia te kakai Siú, ne ina hoko atu 'o puke mo Pita. Pea ko te 'ū'aho ia 'o te Kātoanga Kai Mā Ta'e Lēvaní.

⁴ Pea kua ma'u 'e ia 'ona, 'o tuku pilísoné, pea tuku tono le'ohí ki te kulupu 'e fā, 'o tautau toko fā te sōtia ki te kulupu; 'o ina tu'utu'uni ke toki 'aumai 'ona ki tua'ā ki te kakai 'i te 'osi ange te Pāsová.*

⁵ Ko ia ne'e le'ohi pē si'i Pitá 'i te pilísoné; ka ne'e 'i ai he lotu hūfia ne'e fai tōtōaki ki te 'Atuá 'e te siasi kote'uhí ko ia.

Ko te fakahaofi 'o Pitá

⁶ Pea 'i te hoko ki te pō kae taki atu pongipongi 'ona 'e Hēlotá, ne'e moe 'ia Pita 'i te vaha'a 'o he ongo sōtia, kua hā'i 'aki 'ona he seini 'e ua, pea tutu'u 'ia te ongo le'o 'i te tu'a matapaá 'o tauhi te pilísoné.

⁷ Mo te 'ohovale pē kua tu'u mai he 'āngelo 'a te 'Alikí, pea tapa takatakai he fu'u maama 'i te lokí; pea taa'i 'e ia te vakavaka 'o Pitá, 'o langa'i ake, mo iange, "Tu'u ke vave." Pea ne'e ngangana mei tono ongo nimá te ongo seini ne'e hā'i 'aki 'oná.

⁸ Pea me'a 'e te 'āngeló kiā ia, "Ai tou no'ó, pea fakama'u tou senitoló." Pea fai ia ki ai. Pea toe pehē mai ia, "Ai tou pulupulú 'o mulimuli mai 'iā au."

⁹ Pea hū atu ia 'o mulimuli kiā ia; pea ne'e kailoa 'ilo'i 'e ia pe ko te mo'oni 'ia te me'a 'oku fai 'e te 'āngeló, kae mahalo ia ko te vīsoné pē 'oku mamata ki aí.

¹⁰ Pea kua nā tuku ki muli 'ia te 'uluaki le'ó mo tono uá, pea kua nā a'u 'eni ki te matapā ukameá, 'a ia ko te hū'anga ki te koló. Pea mato'o ia kiā nāua 'iā ia pē; pea kua nā hū atu ki tu'a 'o nā laka atu, 'o 'osi mai he ala 'e taha. Pea toki puli te 'āngeló meiā ia.

¹¹ Pea 'i te matala leva 'ia te loto 'o Pitá, pea toki pehē ia, "Tā kua toki e'a 'eni kiā au, kua fekau mo'oni 'e te 'Alikí Tana 'āngeló, pea kua ina hamusi 'oku mei te nima 'o Hēlotá mo te fu'u 'amanaki 'a te kakai Siú."

¹² Pea 'i te o'o kiā ia 'ia te me'á, ne'e 'alu leva ia ki te fale 'o Mele ko te fa'e 'a Sioné, (ko tono hīngoa 'e tahá ko Ma'ake,) 'a ia ne'e kátoa ki ai he tokolahí 'o lotu.

¹³ Pea 'i tana tukituki ki te matapā 'i tua'áá, ne'e ha'u he kaunanga ne'e hīngoa ko Lota ke fehu'i pe ko ai.

¹⁴ Pea 'i tana 'ilo'i ko te le'o 'o Pitá, ne'e pehē fau tana fiafiá ne kailoa to'o 'e ia 'ia te matapaá kiā Pita, kae lele ia ki loto fale, 'o iange 'oku tu'u 'ia Pita 'i te matapaá.

¹⁵ Pea notou pehē kiā ia, "Oku sesele 'ia koel!" Kae taukave pē 'ia te ta'ahiné, ko Pita pē. Pea notou pehē, "Tā ko tono 'āngeló pē ia."

¹⁶ Kae hokohoko pē 'e Pita tana tukituki; pea 'i te notou to'o te matapaá, ne'e notou mamata kiā ia, pea ne'e notou fakatumutumu lahi 'aupito.

¹⁷ Pea ta'alo atu ia ke notou fakalongolongo, kae fakamatala'i 'e ia kiā nātou tono fakahaofi 'ona 'e te 'Alikí mei te pilísoné. Pea pehē ange foki ia, "Kotou tala te me'a ko 'ení kiā Sēmisi mo te kāingá." Pea hū atu ia 'o 'alu ki te feitu'u kehe.

¹⁸ Pea 'i te 'aho aké, ne'e maveuveu lahi 'ia te kau sōtia le'ó pe 'oku 'i fea koā 'ia Pita.

¹⁹ Pea kua kumi 'e Hēlota kiā ia, 'o kailoa 'ilo'i, pea 'eke 'e ia 'ia te kau le'ó 'o fekau ke taki atu nātou 'o tāmata'i.

Pea 'alu ifo 'ia Hēlota mei Siutea ki Sesalia, 'o nofo taimi si'i 'i ai.

* 12:4 12:4 'Eki 12:1-27

Ko te pekia 'a Hēlotá

²⁰ Pea ko te taimi ko iá ne'e tuputāmaki lahi 'ia Hēlota ki te kakai 'o Taia mo Saitoní. Ka ne'e notou kautaha 'o notou ha'u kiá ia, pea notou fakaloto 'i 'ia Palasito ko te tauhi 'o te fale moe 'o te tu'í ko te notou fakafofonga, 'o notou kole ke fakalelei; kote'uhí ne'e ma'u me'akai te notou fanuá mei te fanua 'o te tu'í.

²¹ Pea 'i te hokosia te 'aho ne'e kotofá, ne'e 'ai ai 'e Hēlota hana kofu fakatu'í, 'o nofo ifo 'i te taloní, 'o fai he fu'u malanga ki te kakai.

²² Pea kalanga 'ia te kakai, "Ko te folafola 'eni he 'atua, 'o kailoa ko he tangata!"

²³ Pea te'ia leva 'ona 'e te 'angelo 'a te 'Alíkí, kote'uhí ko te kailoa ina tuku te kolóliá ki te 'Atuá; pea ne'e keina 'ona 'e te ponú 'o ina hala ai.

²⁴ Kā ko te Folafola 'a te 'Atuá ne'e tupulaki ma'u pē ia, 'o fakatokolahi.

²⁵ Pea ko Pānepasa mo Saulá ne'e nā foki mei Selusalema* 'i te 'osi te nā fekaú, 'o nā 'ave 'ia Sione, 'ā ē ne'e hingoa ko Ma'aké.

13*Ko tono fili mo fekau'i atu 'o Pānepasa mo Saulá*

¹ Pea ne'e nofo 'i Aniteoke, 'i te siasi ne tu'u 'i ai, he kau palōfita mo he kau akonaki; 'a ia ko Pānepasa, pea mo Simione ne'e hingoa ko Naiká, mo Lūsio mei Sailine; ko Maneno foki, 'ā ē ne'e huhu taha mo Hēlota ko te tu'í, pea mo Saula.

² Pea lolotonga te fai te notou lotu ki te 'Alíkí, mo te notou 'aukai, ne'e folafola mai 'e te Laumālie Mā'oni'oní, 'o pehē ange, "Vahe'i mai mu'a Ma'aku 'ia Pānepasa mo Saula ki te ngāue kua U tu'utu'uní ma'a nāua."

³ Pea notou 'aukai, mo hūfia, mo hilifaki nima kiá nāua, 'o notou toki tukuange ke nā ō.

Ko Pānepasa mo Saula 'i Saipalo

⁴ Pea ko 'eni, 'i te fekau ange 'ia nāua 'e te Laumālie Mā'oni'oní, ne'e nā a'u ifo ki Selusia; pea nā folau mei ai ki Saipalo. ⁵ Pea nā hifo ifo 'i Salamisi, 'o nā malanga 'aki 'ia te Folafola te 'Atuá 'i te 'ū falelotu 'o te kakai Siú. Pea ne'e ō mo nāua 'ia Sione* ko te nā tokoni.

⁶ Pea kua 'osi te motú 'i te notou 'alu'i, pea notou a'u ai ki Pafosi, 'o notou 'ilo'i ai he matāpule Siu, ko te maki mo te palōfita lohi, ko tono hingoá ko Pāsisū,

⁷ 'a ia 'oku nā nonofo mo Sesio Paula ko te kōvaná, ko te tangata loto matala. Pea fekau 'e te 'aliki ko iá ke 'aumai 'ia Pānepasa mo Saula, 'o holi ia ke fanongo ki te Folafola 'a te 'Atuá.

⁸ Kā ne fakafepaki 'i nāua 'e te maki ko 'Elimá (he ko tono hingoá ia 'i te lea 'e tahá), 'o ina feinga ke ta'ofi 'ia te kōvaná ke 'aua na'a tui ia.

⁹ Pea ko Saula, 'a ia ko tono hingoá foki ko Paula, ne'e fakafonu ia 'e te Laumālie Mā'oni'oní, pea sio fakamama'u ia ki te tangatá,

¹⁰ 'o pehē ange, "Ia te siana fonu ngutungutu 'i te kākā mo te pau'u, hako 'o te tēvoló, ko te fakafili ki te me'a kotoa pē 'oku totonú, 'e kailoa koā tuku ta'áú le'e'i 'ia te 'ū ala totonu 'o te 'Alíkí?"

¹¹ Pea ko 'eni vakai, kua ala 'eni te māfimafi 'o te 'Alíkí kiá koe; pea 'e ke kui, 'o kailoa ke sio ki te maamá 'o 'osi tono taimí."

* **12:25** 12:25 mei Selusalema: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, ki Selusalema. * **13:5** 13:5 Ko te Sione 'eni ne'e ui ko Ma'ake (12:12).

Pea ne'e tō leva kiā ia he nenefu mo he fakapō'uli; pea tautaufā holo ia ke piki he taha ke tataki tononimá.

¹² Pea 'i te vakai 'e te kōvaná ki te me'a kua hokó, ne'e tui leva ia, he kua to'oa ia 'i tononimá ako 'aki 'o te 'Alikí.

Ko Paula mo Pānepasa 'i 'Aniteoke 'i Pisitía

¹³ Pea kua tuku atu mei Pafosi 'ia te folau 'a Paula mo tononimá kau fonongá, pea notou a'u ki Peaka 'i Pamifilia. Pea ne'e si'aki ai nāua 'e Sione, 'o foki ki Selusalema.

¹⁴ Ka ne'e fou atu pē nāua mei Peaka, 'o nā a'u ki 'Aniteoke 'i Pisitía; pea 'i te 'aho Sāpaté ne'e nā hū ki te falelotú 'o nofo ifo 'i ai.

¹⁵ Pea 'i te 'osi tononimá lau 'o te Tohi Laó mo te Tohi Palōfitá, ne'e fekau mai 'e te kau pule 'o te falelotú ke fakahā kiā nāua, "Kāinga, kāpau 'oku 'i ai he kulá akonaki ke fai ki te kakai, pe'i kulá lea mai."

¹⁶ Pea tu'u 'ia Paula, 'o ta'alo ange 'o pehē, "E tu'unga mātu'a 'Isileli, mo te taka 'apasia mai ki te 'Atuá, kotou me'a mai.

¹⁷ Ko te 'Atuá 'o te kakai 'Isilelí, ne'e fili 'e Ia Ma'ana te tou mātu'á, mo tāpuaki 'i nātou lolotonga te notou 'āunofa 'i te fanua ko 'Isipité, 'o taki atu 'ia nātou mei ai kua hikitā Tononimá.*

¹⁸ Pea ne'e fualoa Tana kātaki 'i te notou angá 'i te toafá, ko te ta'u nai 'e fāngofulu.*

¹⁹ Pea kua 'osi Tana faka'auha he kakai 'e fitu 'i te fanua ko Kēnaní, ne'e vahe 'i leva 'e Ia 'ia te fanuá ma'a notou tofi'a;*

²⁰ 'o fe'unga ia mo te ta'u 'e fāngeau mā nimangofulu. Pea 'i te hili ange ko iá ne'e tuku 'e Ia he notou kau fakamaau, 'o a'u mai kiā Sāmiuela ko te palōfita.*

²¹ Pea 'i te 'osi ange ko iá ne'e notou kole he tu'i; pea 'avange ma'a nātou 'e te 'Atuá 'ia Saula ko te foha 'o Kisi, ko he matāpule 'i te matakali 'o Penisimaní, 'o fāngofulu ta'u.*

²² Pea kua Ina liua ia, pea ne Ina fokotu'u 'ia Tēvita ko te notou tu'i; 'a ia ne Ina fakamo'oni ai 'o pehē, 'Kua U toki 'ilo' 'i 'ia Tēvita ko te foha 'o Sesé, ko te tangata ia 'oku tatau mo Toku lotó, pea 'e fai 'e ia ki Ta'akú tu'utu'uni fuli pē.*

²³ Ko te hako 'o'oná 'eni kua 'aumi mei ai 'e te 'Atuá ma'a 'Isileli, 'o hanga ko Tana tala'ofá, he fakama'uli, 'a ia ko Sīsū ia.

²⁴ Ka ne'e fu'aki malanga 'aki 'e Sione ki te kakai 'Isileli kotoa pē 'ia te papitaisofakatomalá, ko te fakamelomelo ki Tana hā'ele maí.*

²⁵ Pea 'i te faka'osi 'e Sione tana ngāué, ne ina pehē ange, 'Ko ai 'ia au 'i te kotou lau? 'Ā, 'oku kala ko Ia 'ia au; kā ko 'eni, 'oku mulimuli mai 'iā au he Toko Taha 'oku kala kita taau ke vete To'onó senitolo.*

²⁶ Kāinga, ko te hako totonu 'o 'Ēpalahame, mo kōtou 'ia te taka 'apasia mai ki te 'Atuá, ko tātou ia kua fekau mai ki ai 'ia te tala 'o te ma'uli'anga ko iá.

²⁷ He ko te kakai 'oku nofo 'i Selusalema, mo te notou kau pulé, ko te me'a 'i te notou ta'e'ilo' 'i 'ia Sīsú, mo te 'ū lea 'a te kau palōfitá, 'ā ē 'oku lau 'i te Sāpate hokohokó, kua notou fakamo'oni ki te 'ū palōfisai ko iá 'aki te notou fakamāu 'i 'Ona ke mate.

* **13:17** 13:17 'Eki 1:7; 12:51 * **13:18** 13:18 Nōm 14:34; Teu 1:31 * **13:19** 13:19 Teu 7:1; Sios 14:1

* **13:20** 13:20 Fkm 2:16; 1 Sām 3:20 * **13:21** 13:21 1 Sām 8:5; 10:21 * **13:22** 13:22 1 Sām 13:14;

16:12; Saame 89:20 * **13:24** 13:24 Ma'ake 1:4; Luke 3:3 * **13:25** 13:25 Māt 3:11; Ma'ake 1:7; Luke 3:16; Sione 1:20, 27

28 Pea neongo ne'e kailoa notou 'ilo'i he mama'i me'a 'e taha ne'e totonu ke mate ai 'ia Ia, ka ne'e notou kole pē kiā Pailato ke tāmāte'i 'Ona.*

29 Pea kua notou fakahoko 'ia te 'ū me'a fuli pē ne'e tohi Ma'anā, ne'e notou 'ave ifo 'Ona mei te kolosí, 'o telio 'i te fanualoto.*

30 Ka ne'e fokotu'u 'Ona 'e te 'Atuá mei te pekiá,

31 pea ne'e hā Ia 'i te 'ū 'aho lahi ki te kakai ne'e notou ō mo Ia mei Kāleli ki Selusalemá, 'a ia ko Tana kau fakamo'oni lolotonga 'eni ki te kakai 'Isilelí.*

32 Pea ko māua 'eni, 'oku mā ongoonga atu 'ia te tala leleí, 'o pehē: ko te tala'ofa ne'e fai ki te tou kau mātu'á,

33 kua fakamo'oni'i ia 'e te 'Atuá kiā tātou ko te notou fānaú, 'aki Tana toe fokotu'u 'ia Sīsū; 'o hangē foki kua tohi 'i tonou ua 'o te Saamé:

'Ko Toku 'Aló 'ia Koe,

kua U fakatupu 'Ou 'i te 'aho nei.*

34 Pea ko te me'a ki te fokotu'u 'Ona 'e te 'Atuá mei te pekiá ke 'aua na'a toe foki ki te 'au'auhá, kua Ina folafola ai 'o pehē,

'E Au tuku kiā kōtou 'ia te 'ū tala'ofa ne'e fai kiā Tēvitá,

'a ia 'oku toputapu pea pau.*

35 Ko ia kua Ina pehē ai foki 'i te Saame 'e taha,

'Tala'ieaí 'e Ke tuku Tau Toko Taha Tapú ke 'ilo'i 'ia te 'au'auhá.*

36 He ko Tēvita, hili pē tana ngāue 'i tonou to'utangatá 'o fakatatau ki te finangalo 'o te 'Atuá, ne'e moe ia, 'o tanu fakataha mo tana 'ū kuí, 'o 'ilo'i ia 'ia te 'au'auhá;

37 kā ko te Toko Taha ko ia ne'e fokotu'u 'e te 'Atuá ne'e kala 'ilo'i 'e Ia 'ia te 'au'auhá.

38 Ko ia ai ke mahino kiā kōtou, 'ia te kāinga, ko te me'a 'iā Ia, 'oku malanga 'aki ai kiā kōtou 'ia te fakamolemole angahalá;

39 pea ko te me'a 'iā Ia foki, ko nātou kotoa pē 'oku tuí, 'oku fakatonuhia'i mei te me'a kotoa pē, 'a ia ne'e kala fa'a fakatonuhia mei ai 'e te Lao 'a Mōsesé.

40 Ko ia kotou tokanga, na'a hoko atu 'ia te me'a ne'e folafola 'aki 'i te Tohi Palōfitá:

41 'Vakai, 'ia kōtou ko te kau lumá,

kotou ofo pea kotou tokí 'auha ā;

he ko Taku fai 'eni he ngāue 'i te kotou kuongá,

he ngāue kehe, 'a ia 'e kala kotou tui ki ai,

neongo tonou 'a'au atu he taha 'o fakalauteleau.'**

42 Pea 'i te nā hū atú, ne'e notou kole ange ke toe malanga 'aki ange 'ia te 'ū me'a ko 'ení kiā nātou 'i te Sāpate kā hokó.

43 Pea 'i te tutuku leva 'ia te fakataha lotú, ko te tokolahi 'o te kakai Siú, mo te kakai kua ului mai ki te notou lotú ne'e notou mulimuli kiā Paula mo Pānepasa. Pea ne'e nā lea kiā nātou, 'o akonaki ke notou nofo ma'u 'i te 'ofa 'a te 'Atuá.

44 Pea 'i te Sāpate ne hokó, ne'e fakataha 'ia te kakai 'o te koló fuli pē, ke fanongo ki te Folafola 'a te 'Alikí.

* 13:28 13:28 Māt 27:22-23; Ma'ake 15:13-14; Luke 23:21-23; Sione 19:15 * 13:29 13:29 Māt 27:57-61;

Ma'ake 15:42-47; Luke 23:50-56; Sione 19:38-42 * 13:31 13:31 Ngā 1:3 * 13:33 13:33 Saame 2:7

* 13:34 13:34 'Ais 55:3 * 13:35 13:35 Saame 16:10 * 13:41 13:41 Hap 1:5

45 Pea 'i te mamata 'e te kau Siú ki te fu'u tokolahi peheé, ne'e vevele te notou meheká, pea notou fakafepaki'i 'ia te 'ū fakamatala 'a Paulá, 'o notou lea kovi 'aupito.

46 Pea toki lea mālohi 'ia Paula mo Pānepasa, 'o nā pehē ange, "Ne'e pau pē ke fu'aki tala te Folafofa 'a te 'Atuá kiā kōtou, kā 'i te kotou teke'i atu iá, 'oku kotou fakahaa'i ai 'e kōtou ki te kotou ta'etaau mo te ma'uli ta'engatá, pea vakai, ko te mā hiki 'eni ki te Senitailé.

47 He ne'e pehē te motou tu'utu'uni 'e te 'Alikí, 'Kua U fokotu'u 'ou ko he maama 'o te Senitailé, ke hoko 'ia koe ko te ma'uli'anga 'o a'u ki te ngata'anga 'o māmaní.' **

48 Pea 'i te fanongo ki ai 'ia te kau Senitailé ne'e notou fiafia, mo notou fakahihiki'i 'ia te Folafofa 'a te 'Alikí; pea 'ilonga pē nātou ne'e tu'utu'uni ki te ma'uli ta'engatá ne'e notou tui.

49 Pea ne'e mafola te Folafofa 'a te 'Alikí ki te fanuá fuli pē.

50 Kā ne o'i 'e te kau Siú 'ia te kau fafine 'aliki kua tafoki 'o tui ki te 'Atuá, pea mo te hau'aliki 'o te koló, pea notou fakalanga'i he fakatanga kiā Paula mo Pānepasa, 'o notou kapusi 'ia nāua mei te notou feitu'ú.

51 Pea nā tūtuu'i 'ia te efú mei to'o nāua va'e, ko te faka'ilonga kiā nātou, 'o nā ō mei ai ki 'Aikoniume.*

52 Pea ne'e fonu 'ia te kau akó 'i te fiafia pea mo te Laumālie Mā'oni'oni.

14

Ko Paula mo Pānepasa 'i 'Aikoniume

1 Pea 'i te lolotonga te nā 'i 'Aikoniumé, ne'e nā hū fakataha ki te falelotu 'o te kakai Siú; pea ko te me'a 'i te nā malangá, ne'e tui ai he fu'u tokolahi 'o te kakai Siú mo te kakai Kalisí fakatou'osi.

2 Kā ko te kau Siu ne'e kailoa tui, ne'e notou ue'i mo fakakovi'i 'ia te loto 'o te kau Senitailé ke notou fakafepaki'i 'ia te kāinga lotú.

3 Ko ia ne'e fualoa te nā nofo 'i ai, 'o nā malanga mālohi mo nā falala ki te 'Alikí, pea ne'e poupou'i 'e Ia 'ia te tala 'o Tana 'alo'ofá, 'aki Tana tuku ke hā 'i te nā ngāué 'ia te 'ū faka'ilonga mana mo faka'ofa 'aupito.

4 Pea ne'e mavae ua 'ia te kakai 'o te koló, pea ne'e kau he 'ihi mo te ha'a Siú, kā ko te 'ihi mo te ongo 'apōsetoló.

5 Pea 'i te teu ke 'ohofi nāua 'e te kakai Senitailé, mo te kau Siú mo te notou kau pulé, kote'uhí ke ngaahikovi'i mo toloomaka'i 'ia nāua,

6 ne'e nā fu'aki 'ilo ki ai, 'o nā hola ki te 'ū kolo 'o Laikonía, ki Līsita mo Teape mo te 'ū feitu'u ko iá.

7 Pea ne'e notou nonofo 'o malanga 'aki 'ia te ongoongolelé 'i te feitu'u ko iá.

Ko Paula mo Pānepasa 'i Līsita mo Teape

8 Pea ne'e 'i ai he tangata 'i Līsita, ne'e va'e mate, pea kua heke ta'utu mei tono fanau'í, 'o kailoa 'aupito lava ke hā'ele.

9 Pea ne'e fanongo ia ki te lea 'a Paulá. Pea 'i te sio fakamama'u 'ia Paula kiā ia mo tana vakai atu 'oku tui ia 'e lava tono fakama'ulí,

10 ne'e lea le'o lahi ia, 'o pehē ange, "Tu'u ake ki lunga!" Pea hopo ake leva ia 'o hā'ele.

* 13:47 13:47 'Ais 42:6; 49:6 * 13:51 13:51 Māt 10:14; Ma'ake 6:11; Luke 9:5; 10:11

¹¹ Pea 'i te mamata 'e te kakaí ki te me'a kua fai 'e Paulá, ne'e notou hiki tuē, 'o notou kalanga 'i te lea faka-Laikoniá, "Kua hifo fakatangata mai he ongo 'atua!"

¹² Pea ne'e notou ui 'ia Pānepasa ko Siupita, pea ui 'ia Paula ko Meakuli, he ko ia ia ne'e takimu'a 'i te leá.

¹³ Pea ko te taula'aliki 'o Siupitá, ko te 'atua ne'e 'afio 'i te matanikoló, ne'e 'aumai 'e ia mo he kakai 'ia te fanga pulu mo te 'ū tuinga kakala ki te 'ū matapā 'o te koló, ke notou feilaulau 'aki kiā nāua.

¹⁴ Pea 'i te ongo mai te me'á ki te ongo 'apōsetoló, kiā Pānepasa mo Paula, ne'e nā hahae ifo te nā kofú, 'o nā 'oho atu mei te falé ki te kakaí, 'o nā kalanga atu,

¹⁵ "E kau tangata, ko te ā kua kotou fai pehē aí? He 'oku mā alāanga mo kōtou, ko te ongo tangata pē, 'o mā tala'i atu 'ia te ongoongoleléi, ke kotou tafoki mei te 'ū 'atua noa ko 'ení ki te 'Atua Ma'ulí, 'a ia ne'e ngaahi 'ia te langí mo te fanuá mo te taí, mo te 'ū me'a kehekehe 'oku 'i ai.*

¹⁶ 'I te kua hilí ne'e tukuange pē Ia 'ia te kakaí kotoa pē ke notou fou 'i te founga pē 'a nātou.

¹⁷ Ka nā'a mo ia, tala'i'eaí ne'e nofo 'ia Ia 'o kailoa he faka'ilonga; he ne'e failelei Ia, 'o 'avatu kiā kōtou mei te langí 'ia te 'uá, mo te 'ū ta'u mahu, pea 'ai 'e Ia ke fonu ngutungutu te kotou lotó 'i te me'atokoni mo te fakafiafia."

¹⁸ Kā neongo te nā lea peheé, ne'e kailoa meimei lava ke nā ta'ofi 'ia te kakaí mei te fai feilaulau kiā nāua.

¹⁹ Ka ne'e ō ifo he kau Siu mei 'Aniteoke mo 'Aikoniume, 'o notou fakahinga'i te kakaí kiā nātou; pea notou tolomaka'i 'ia Paula, 'o notou toho 'ona ki tua'ā kolo, ko te notou mahalo kua pekia iá.

²⁰ Pea lolotonga te tu'u takai kiā ia 'ia te kau akó, ne'e tu'u ake ia 'o hū ki te koló; pea 'i te pongipongi aké ne'e nā ō atu mei ai mo Pānepasa ki Teape.

Ko te foki 'a Paula mo Pānepasa ki 'Aniteoke 'i Siliá

²¹ Pea 'i te 'osi ange te nā malanga 'aki 'ia te ongoongoleléi 'i te kolo ko iá, mo fakaului he tokolahi ki te kau akó, ne'e nā foki ki Līsita mo 'Aikoniume mo 'Aniteoke,

²² 'o nā poupou'i te kau akó ke notou tu'u ma'u 'i te tuí, 'o nā pehē foki, "Ko te tou hū ki te Pule'anga 'o te 'Atuá, kua pau ke tou fou tātou 'i te 'ū mamahi lahi."

²³ Pea ne'e hanga 'e Paula mo Pānepasa 'o fili he kau faifekau 'i te siasi tāutaha, pea nā fai he hūfia mo te 'aukai, 'o nā toki tuku 'ia nātou ki te 'Alikí, kua notou tui kiā Ia.

²⁴ Pea nā fou atu 'i Pisitía, 'o hoko atu ai ki Pamifilia.

²⁵ Pea 'i te 'osi te nā malanga 'aki 'ia te Folafolá 'i Peaká, ne nā a'u ifo ki 'Atalaia;

²⁶ pea nā folau mei ai ki 'Aniteoke, 'a ia ko te feitu'u ia ne'e fu'aki tukuange ai 'ia nāua ki te 'alo'ofa 'a te 'Atuá, ke nā fai te ngāue kua nā toki 'osi tonu fai ko 'ení.

²⁷ Pea 'i te nā a'u leva ki aí ne'e nā fakataha 'ia te siasí, 'o nā fakamatala'i kiā nātou 'ia te fu'u me'a kua fai 'e te 'Atuá 'i Tana kau mo nāuá, pea mo Tana fakaava 'ia te matapā 'o te tuí ki te Senitailé.

²⁸ Pea ne'e nā nofo 'i ai mo te kau akó 'o fualoa.

15

Ko te fakataha 'a te kau taki 'o te siasí 'i Selusalema

* 14:15 14:15 'Eki 20:11; Saame 146:6

1 Pea ne'e 'i ai he kau tangata ne'e notou ō ifo mei Siutea, 'o notou ako ki te kāinga lotú, 'o pehē, “Kāpau 'e kailoa kotou kamu, 'o hangē ko te tu'utu'uni 'a Mōsesé, 'e kailoa lava ke kotou ma'uli.”*

2 Pea ne'e hoko ai he fu'u fetu'usi mo te fe'eke 'iā Paula mo Pānepasa pea mo nātou, 'o notou tu'utu'uni leva ke ō ake ki Selusalema 'iā Paula mo Pānepasa, pea mo he 'ihi meīā nātou, ke 'ave 'iā te me'a nei ki te kau 'apōsetoló mo te kau faifekau.

3 Pea kua moimoi'i 'iā nāua 'e te siasí, ne'e nā ō atu 'i Finisia mo Samēlia, 'o notou fakamatala ki te liliu 'a te Senitailé, pea ne'e fu'u fiafia lahi 'iā te kāingá kotoa pē.

4 Pea 'i te nā a'u atu ki Selusalemá, ne'e tali lelei 'iā nāua 'e te siasí, mo te kau 'apōsetoló, mo te kau faifekau; pea fakamatala'i foki 'e nāua 'iā te 'ū fu'u me'a kua fai 'e te 'Alíkí 'i Tana kau mo nāuá.

5 Kā ne'e tu'u mai he 'ihi 'oku tuí 'i te fa'ahinga 'o te Fālesí, pea notou pehē, “Oku totonu ke kamu 'iā te kakai ko iá, pea tu'utu'uni foki ke notou tauhi 'iā te Lao 'a Mōsesé.”

6 Ne'e fakataha foki 'iā te kau 'apōsetoló mo te kau faifekau ke vakai'i te me'a ko 'eni.

7 Pea kua fualoa te notou aleá, pea toki tu'u 'iā Pita, 'o pehē ange kiā nātou, “Kāinga, 'oku kotou lāu'ilo'i, kua fualoa foki tonono fili 'oku 'e te 'Atuá meīā kōtou, ke fanongo 'e te kakai Senitailé mei toku ngutú ki te tala 'o te ongoongoleléi, 'o notou tui.”*

8 Pea ko te 'Atuá, 'a ia 'oku tokaima'ananga ki Ai 'iā te lotó, ne'e fakamo'oni Ia ma'a nātou, 'aki Tana foaki kiā nātou 'iā te Laumālie Mā'oni'oní, 'o hangē ko Tana fai kiā tātoú;*

9 pea ne'e kala he mama'i faikehekehe kiā tātoú pea mo nātou, 'i Tana fakama'a te notou lotó 'aki te notou tui.

10 Pea ko te ā 'eni 'oku kotou 'ahi'ahi'i ai 'iā te 'Atuá, 'o kotou pehē ke 'ai he kavenga ki te uma 'o te kau akó, 'a ia ne'e kailoa fa'a kātaki 'e te tou mātu'á, pē ko tātoú?

11 'Osí angé 'oku tou tui 'e tou ma'uli 'i te kelesi 'a te 'Alíkí ko Sísū 'o hangē tofú pē ko nātou.”

12 Pea toki sīlongo ai 'iā te fakatahá kotoa pē, 'o notou fakafanongo kiā Pānepasa mo Paula, ki te nā fakamatala'i 'iā te 'ū faka'ilonga mana mo fakaofa ne'e fai 'e te 'Atuá 'iā nāua 'i te lotolotonga 'o te Senitailé.

13 Pea kua longo leva 'iā nāua, pea tali 'e Sēmisi 'o pehē ange, “E kāinga, kotou tokanga mai kiā au.

14 Kua fakamatala'i 'e Saimone te 'uluaki 'a'ahi mai 'a te 'Atuá ke to'o mei te Senitailé he kakai ke kau ki Tono Huafá.

15 Pea 'oku tatau mo ia 'iā te 'ū tala 'a te kau palōfitá, 'o hangē ko ia kua tohí,

16 'Hili iá 'e Au foki mai,
pea 'e Au toe langa'i te tēniti 'o Tēvita kua holó;
pea 'e Au toe ngaahi Tono 'ū kongá kua maumaú,
pea 'e Au fokotu'u ia ke totonu,

17 kote'uhí ke toki fekumi ki te 'Alíkí tonono toenga 'o te kakai, pea mo te Senitaille kotoa pē;
he kua ui 'aki 'iā nātou Toku hingoá,
Ko te Folafoa ē 'a te 'Alíkí,

* 15:1 15:1 Lev 12:3 * 15:7 15:7 Ngā 10:1-43 * 15:8 15:8 Ngā 2:4; 10:44

'a ia kua Ina fai 'ia te 'ū me'a nei,

¹⁸ ko te 'ū me'a 'iloa ia talu mei mu'a. **

¹⁹ Ko ia ai ko toku lotó, ke 'aua tou tē fakakina'i 'ia nātou mei te Senitailé kua tafoki mai ki te 'Atuá,

²⁰ kā ke tou tohi kiā nātou ke notou faka'ehi'ehi mei te 'ū me'a kua 'uli'i 'e te 'aitolí, mo te fe'auakí mo te manu kua sisiná mo te totó.*

²¹ Hē 'oku 'i ai 'i te kolo kotoa pē, talu mei mu'a, 'ia nātou 'oku malanga 'aki 'ia Mōsese, hē 'oku lau tana tohí 'i te 'ū falelotú 'i te Sāpate kotoa pē.”

Ko te tohi ki te kakai tui mei te Senitailé

²² Pea ne'e toki hā lelei ki te kau 'apōsetoló mo te kau faifekau, pea mo te siasí kotoa pē, ke fili he notou ongo tangata, 'o fekau atu ke ō mo Paula mo Pānepasa ki 'Aniteoke: ko Siutasi ne'e ui ko Pasapá, pea mo Sailosi, ko te ongo matāpule ne'e nā takimu'a 'i te kāinga lotú;

²³ pea notou fai leva he tohi 'o 'avatu 'iā nātou, 'o pehē:

“Ko mātou 'eni ko te kau 'apōsetoló, mo te kau faifekau mo te kāinga lotú, 'oku motou 'ofa atu ki te kāinga lotu Senitaille 'i 'Aniteoke, mo Silia, mo Silisiá.

²⁴ Ko te me'a 'i te motou fanongo kua 'i ai he 'ihi kua ō atu meiā mātou, 'o fakahoha'asi 'ia kōtou 'aki he 'ū koto lau, mo uesia ai te kotou laumālié, kā ne'e kailoa motou fekau 'ia nātou,

²⁵ ko ia ne'e hā lelei ai kiā mātou 'i te motou loto tahá ke fili'i he 'ihi 'o fekau atu kiā kōtou, fakataha mo te ongo 'ofa'anga 'o mātou ko Pānepasa mo Paula,

²⁶ ko te ongo me'a kua si'aki te nā ma'ulí kote'uhí ko te huafa 'o te tou 'Aliko ko Sisū Kalaisí.

²⁷ Ko ia ai kua motou fekau atu 'ia Siutasi mo Sailosi, 'a ia 'e nā tala ngutu atu 'ia te 'ū me'a nei.

²⁸ Hē kua hā lelei ki te Laumālie Mā'oni'oní mo mātou, ke 'aua na'a toe 'ai mo he kavenga kiā kōtou, kae ngata pē 'i te 'ū me'a ko 'eni:

²⁹ ke kotou faka'ehi'ehi mei te 'ū me'a kua feilaulau'i ki te 'aitolí, mo te totó, mo te manu kua sisiná, pea mo te fe'auakí. Pea kāpau 'e kotou tauhi kōtou mei te 'ū me'a ko iá, 'e kotou lelei pē.

'Ofa atu.”

³⁰ Pea kua tukuange 'ia nātou, pea notou a'u ifo ki 'Aniteoke, pea notou fakataha'i 'ia te kakai, 'o 'avange te tohí.

³¹ Pea 'i te 'osi ange pē tono laú ne'e notou fiamālie 'i te tokoni kua fai.

³² Pea ko Siutasi mo Sailosi ko he ongo palófitā foki 'ia nāua, pea ne'e lahi te nālea 'o tokoni ki te kakai mo poupu'u te notou lotó.

³³ Pea kua fualoa si'i te nā nofo 'i aí, pea toki tukuange fiamālie atu 'ia nāua 'e te kāingá, ke nā foki kiā nātou ne'e notou fekau'i mai 'ia nāuá.†

³⁴ [Kā neongo iá ne'e kei fiamālie pē 'ia Sailosi ia ke nofo atu 'i ai.]‡

³⁵ Ka ne'e nofo atu pē 'ia Paula mo Pānepasa 'i 'Aniteoke, 'o nā faiako 'i ai mo nā malanga 'aki 'ia te Folafola 'a te 'Atuá fakataha mo he tokolahi kehe.

Ko te taki taha ma'ana 'ia Paula mo Pānepasá

* **15:18** 15:18 ko te 'ū me'a 'iloa ia talu mei mu'a: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, 'oku 'afio'i 'e te 'Atuá tana ngāue kotoa pē talu mei te kamata'anga 'o māmaní. * **15:18** 15:16-18 'Ēmosi 9:11-12

* **15:20** 15:20 'Ēki 34:15-17; Lev 17:10-16; 18:6-23 † **15:33** 15:33 kiā nātou ne'e notou fekau'i mai 'ia nāuá: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, ki te kau 'apōsetoló. ‡ **15:34** 15:34 'Oku kailoa 'asi 'ia te veesi nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi.

³⁶ Pea 'osi ange te 'ū 'aho 'ihi, ne'e iange 'e Paula kiā Pānepasa, “Tā tē foki, 'o 'a'ahi ki te kāingá 'i te 'ū kolo kehekehe ne tā 'osi malanga 'aki ai 'ia te Folafofa 'a te 'Alíkí, 'o vakai pe 'oku notou fefe'aki.”

³⁷ Pea ne'e lotu 'ia Pānepasa ke 'ave 'ia Sione foki, 'a ia 'oku ui ko Ma'aké.

³⁸ Kā ne'e kailoa sai kiā Paula ke nā 'ave 'ona, he ne'e si'aki 'e ia 'ia nāua 'i Pamifilia, 'o kailoa ō mo nāua ki te ngāué.*

³⁹ Pea ne'e hoko ai he kē; ko ia ne'e nā māvae ai. Pea 'ave 'e Pānepasa 'ia Ma'ake, 'o nā folau ki Saipalo;

⁴⁰ kā ko Paula ne'e fili 'e ia 'ia Sailosi, 'o nā fononga, kua tukuange 'ia nāua 'e te kāinga lotú ki te 'alo'ofa 'a te 'Atuá.

⁴¹ Pea ne'e nā fononga holo 'i Silia mo Silisia, 'o nā poupu'i 'ia te 'ū siasí.

16

Ko te ngāue fakataha 'ia Paula mo Sailosi pea mo Tímoté

¹ Pea ne'e 'alu ifo 'ia Paula ki Teape mo Līsita. Pea ne'e 'i ai te tama ako 'i te feitu'u ko iá ne'e hīngoa ko Tímote, ko te tama 'a te fafine Siu ne'e tui; kā ko tana tamaí ko te Kalisi;

² pea ne'e fakaongolelei'i 'ona 'e te kāinga lotu 'i Līsita mo 'Aikoniumé.

³ Pea ne'e lotu 'ia Paula ke nā fononga mo ia; pea hanga 'e ia 'o kamu 'ona talia 'ia te kau Siu ne'e notou nofo 'i te 'ū feitu'u ko iá, he ne'e notou 'ilo'i kotoa pē ko ta'aná tamaí ko te Kalisi.

⁴ Pea 'i te notou 'a'ahi ki te 'ū koló, ne'e notou tuku kiā nātou 'ia te 'ū fekau ne'e tu'utu'uni 'e te kau 'apōsetoló mo te kau faifekau 'o Selusalemá ke notou faí.

⁵ Pea ne'e faka'a'au ai 'o kaukau 'ia te 'ū siasí 'i te tuí pea tē fakautuutu te notou tokolahí 'i te 'aho kotoa pē.

Ko te misi 'a Paula 'i Taloasi

⁶ Pea kua 'osi 'ia Filisia mo te fanua 'o Kalētiá 'i te notou takai'i; kā ne'e ta'ofi 'e te Laumālie Mā'oni'oní ia te notou malanga 'aki 'ia te Folafofá 'i 'Esiá.

⁷ Pea 'i te notou a'u ki Misiá ne'e notou feinga ke ō ki Pitinia, kā ne ta'ofi 'ia nātou ia 'e te Laumālié.

⁸ Pea kua notou tukuange 'ia Misia, 'o notou a'u ifo ki Taloasi.

⁹ Pea ne'e hā he vīsone kiā Paula 'i te pō ko iá; ne'e tu'u mai ai he tangata, 'o kole ange kiā ia 'o pehē, “Laka mai ki Masitōnia 'o tokoni'i 'ia mātou.”

¹⁰ Pea 'i tana mamata ki te vīsone, ne'e motou feinga leva ke ō atu ki Masitōnia, he ne'e motou fakakaūkau 'o pehē, kua ui 'ia mātou 'e te 'Atuá ke malanga 'aki 'ia te ongoongolelei kiā nātou.

Ko te tui 'a Litia kiā Sīsuú

¹¹ Pea kua motou tuku folau 'eni mei Taloasi, pea ne'e motou lele ki Samotēsia, 'o tau ki Neapolisi 'i te 'aho 'e tahá;

¹² pea mei ai ki Filipai, 'a ia ko te kolo lahi 'i te vahefanua Masitōniá, pea ko te kolo faka-Loma ia; pea ne'e motou nofo 'i te kolo ko iá 'i te 'ū 'aho 'ihi.

¹³ Pea 'i te 'aho Sāpaté ne'e motou ō ki te tua'ā koló, ki te 'āfaki vaitafé, ko te feitu'u ne motou mahalo 'oku fa'a fai ai te lotu; pea motou nofo ifo 'o talanoa mo te kau fafine kua fakataha ki aí.

¹⁴ Pea ko te toko taha 'iā nātou ne'e hīngoa ko Litia, ne'e fai fakatau tupenu kulakula mei te kolo ko Taiatailá, pea ne'e lotu ia ki te 'Atuá, pea lolotonga

* 15:38 15:38 Ngā 13:13

tana fanongo 'e iá, ne'e tangaki 'e te 'Alikí tonono lotó ke tokanga ki te 'ū me'a ne'e lea 'aki 'e Paulá.

¹⁵ Pea 'i te 'osi tonono papitaisó, 'ia ia mo tonono falé, pea kole mai ia 'o pehē, “Kāpau leva kua kotou lau 'oku ko te toko taha 'oku tui mo'oni ki te 'Alikí, pe'i kotou hū mai mu'a ki toku falé, 'o nofo 'i ai.” Pea puketu'u 'e ia 'ia mātou.

Ko te puke pōpula 'o Paula mo Sailosi

¹⁶ Pea ko 'enī, lolotonga te motou ō atu ki te lotú, mo te fakafetaulaki mai he kaunanga 'a ia ne'e ma'u 'e te fa'ahihehe kikite, pea ne'e lahi te koloa ne'e ma'u 'e te kakai ne'e 'o nātou 'ia te fafiné 'i tana kikité.

¹⁷ Pea ne'e fa'a mulimuli te fafine ko iá kiā Paula mo mātou, pea fa'a kaikaila ia 'o pehē, “Ko te kau siana nei ko te kau tamaio'aliki 'a te 'Atua Taupotú, pea 'oku notou fakahaa'i kiā kōtou 'ia te ala ki te fakama'uli.”

¹⁸ Pea ne'e fai pehē ia 'o 'aho lahi. Pea ne'e mamahi ai 'ia Paula, 'o tafoki ia 'o lea ki te fa'ahihehé, “Okou fekau kiā koe 'i te huafa 'o Sisū Kalaisi ke ke hū mai mei te fafine ko 'ená!” Pea hū atu ia 'i te taimi pē ko iá.

¹⁹ Pea ko te kakai ne'e 'o nātou 'ia te fafiné, 'i te notou vakai leva kua 'alu mo te fa'ahihehé te notou 'amanaki ma'u koloá, ne'e notou puke 'ia Paula mo Sailosi, 'o toho ki te mala'e fakataú, ko te 'ave ki te hau'aliki.

²⁰ Pea notou taki 'ia nāua ki te ongo 'alikitau, 'o notou pehē, “Ko te ongo siana Siu 'enī 'oku nā veuveuki lahi 'ia te tou koló,

²¹ pea 'oku nā enginaki 'aki te 'ū anga 'oku kailoa ngafua kiā tātou ke fanongo ki ai, pe fai ki ai, he ko te kau Loma 'ia tātou.”

²² Pea ne'e kau 'ia te kakai 'i tonono tautea'i nāua; pea ne'e hae te nā kofú 'e te hau'aliki tau 'o fekau ke haha 'ia nāua.

²³ Pea 'i te 'osi te notou haha 'ia nāua 'o tu'a lahi, ne'e notou sī 'ia nāua ki pilisone, 'o notou fekau ki te seilá ke tauhi 'ia nāua ke ma'u.

²⁴ Pea ko te tangata ko iá, 'i tana ma'u leva he tu'utu'uni pehē, ne'e sī 'e ia 'ia nāua ki te loki lotolotó, 'o fakama'u te nā va'é ki te 'akau kii'i.

²⁵ Kā 'i te tu'ulapoó ne'e hiva fakamālō ki te 'Atuá 'ia Paula mo Sailosi, ko te fai te nā lotu, pea ne'e fakafanongo kiā nāua 'e te kau pōpulá.

²⁶ Pea fakafokifá pē, kua hoko he mofuike ne'e pehē tonono lahi he ne'e lulu'i te tu'unga 'o te pilisone. Pea ne'e matangaki leva 'ia te 'ū matapaá kotoa pē, pea mavete 'ia te ha'i 'o te kakai kotoa pē.

²⁷ Pea 'i te 'ala ake leva 'ia te seilá, 'o vakai atu kua matangaki 'ia te 'ū matapá 'o te pilisone, pea unuhi ia tana heletaá, 'o fai ke tāmata'e 'i ona, ko tana mahalo kua feholaiki 'ia te kau pōpulá.

²⁸ Ka ne'e kalanga le'o lahi 'ia Paula, 'o pehē atu, “Aua na'a ke fai he kovi kiā koe, hē 'oku motou kei katokātoa 'i heni.”

²⁹ Pea fekau 'e ia ke 'aumai he 'ū maama, 'o toki 'oho mai ki loto, 'o hinga tetetete atu 'i te 'ao 'o Paula mo Sailosi,

³⁰ pea 'aumai 'e ia 'ia nāua ki tu'a, 'o pehē ange, “Hau'aliki, ko te ā taku me'a ke fai kae au ma'ulí?”

³¹ Pea nā pehē ange, “Tui falala leva ki te 'Alikí ko Sisú ka ke ma'uli, 'ia koe mo tou falé.”

³² Pea nā lea kiā ia 'i te Folafofa 'a te 'Alikí, pea ne'e 'i ai ia mo tonono fāmilí kotoa pē.

³³ Pea ne'e 'ave 'ia nāua 'e te seilá 'i te taimi ko iá, 'o tafitafi 'i te nā 'ū laveá; pea ne'e papitaiso ia, 'ia ia mo nātou kotoa pē ne'e 'iā iá.

³⁴ Ne ina 'avake foki 'ia nāua ki tonono falé, 'o teuteu'i he nā me'atokoni; pea ne'e fiafia ia kote'uhí kua notou tui ki te 'Atuá mo tonono fāmilí kotoa pē.

³⁵ Pea kua 'aho leva, pea ne'e fekau mai 'e te ongo 'alikotaú 'ia te kau 'ōfisá ke iange, "Vete ange 'ia te ongo siana ko 'ená."

³⁶ Pea ne'e 'aumai 'e te seilá 'ia te tala ko iá kiā Paula, "Ko 'eni kua fekau mai 'e te ongo 'alikotaú ke vete ange 'ia kōlua; ko ia kulā hū atu leva, pea kulā ō fiamālie ā."

³⁷ Kā ne tali ange 'e Paula kiā nātou, "Kua notou haha 'ia māua 'i te 'ao 'o te kakaí he'iki ai fakamāu'i, kā ko te ongo Loma 'ia māua, pea kua nā sī ki te pilisoné; pea 'oku nā pehē 'eni koā ke tukuange fakafufū pē 'ia māua? 'E kailoa 'aupito; kaikehe, 'oku totonu ke nā ōmai 'e nāua 'o taki atu 'ia māua."

³⁸ Pea 'ave 'e te kau 'ōfisá 'ia te lea ko iá ki te ongo 'alikotaú; pea ne'e nā manahē 'i te nā fanongo ko te ongo Loma 'ia nāua.

³⁹ Pea nā ōmai leva, 'o fakakolekole kiā nāua, mo nā taki atu, 'o iange ke nā hiki ā mei te koló.

⁴⁰ Pea nā ō atu mei te pilisoné, 'o hū ki te fale 'o Litiá. Pea 'i te 'osi ange te notou fe'iloaki mo te kāingá, mo lea fakalotolahi kiā nātou, pea nā toki ō leva.

17

Ko te maveuveu 'i Tesalonaiká

¹ Pea ne'e notou fou atu 'i 'Amifipoli mo 'Apolonia, 'o notou a'u ki Tesalonaika, 'a ia ne'e tu'u ai he falelotu 'o te kakaí Siú.

² Pea hū 'ia Paula ki ai, 'o hangē ko tana fa'a faí, 'o kau mo nātou; pea ko te Sāpate hokohoko 'e tolu ne ina alea ai mo nātou mei te Tohitapú,

³ 'o faka'uhinga 'i mo fakamo'oni 'i 'o pehē, "Ne'e pau ke feia 'ia te Kalaisí, pea ke toetu'u Ia mei te pekiá; ko 'eni ia 'ia te Kalaisi ko iá, 'ia Sīsū 'okou malanga 'aki kiā kōtoú."

⁴ Pea ne'e 'i ai te notou 'ihi ne'e tui, 'o notou kau leva kiā Paula mo Sailosi, mo te fu'u tokolahi 'o te kau Kalisi kua lotu faka-Siú, mo te tokolahi 'o te kau fafine tu'ukimu'á.

⁵ Pea ne'e meheka ai 'ia te kau Siú, 'o notou 'ave he kau siana pau'u ne'e notou tutu'u noa pē 'i te mala'e fakataú, 'o notou tñaki he fu'u kakaí, mo notou veuveuki 'ia te koló. Pea notou 'ohofia 'ia te 'api 'o Sēsoní, 'o notou kumi kiā Paula mo Sailosi ke taki atu ki tu'a ki te kakaí.

⁶ Pea 'i te kailoa notou ma'u 'ia nāua, ne'e notou toki toho 'ia Sēsoni mo te 'ihi 'o te kāingá ki te kau pulekoló, 'o notou kalanga, "Ko te kau siana ko 'ená, 'a ia kua notou takihee'i 'ia māmaní, kua notou ha'u foki ki heni!

⁷ Pea kua fakaafe'i 'ia nātou 'e Sēsoni. Pea ko te kau siana ko iá kotoa pē 'oku notou talangata'a ki te 'ū tu'utu'uni 'a Sisá, 'aki te notou pehē, 'oku tu'i he taha kehe, ko Sīsū takua."

⁸ Pea ne'e notou fakahoha'asi 'ia te kakaí mo te kau pulekoló 'aki te notou tala 'ia te 'ū me'a ko iá.

⁹ Pea ne'e notou 'eke'i he pa'anga malu'i meīā Sēsoni mo te kāingá, 'o notou toki tukuange 'ia nātou.

Ko tono tali 'o te ongoongolelé 'i Pēleá

¹⁰ Pea hanga leva 'e te kāingá 'o tuku atu pō'uli 'ia Paula mo Sailosi ki Pēlea; pea 'i te notou a'u ki aí, ne'e ō ai pē 'ia nāua ki te falelotu 'o te kakaí Siú.

¹¹ Pea ne'e anga-lelei ange 'ia te kakaí ko 'ení 'iā nātou 'i Tesalonaiká, hē ne'e notou tali loto lelei 'aupito 'ia te Folafolá, 'o notou kumi 'i te Tohitapú 'i te 'aho kotoa pē ki te mo'oni 'o te 'ū me'a ko iá.

¹² Ko ia ne'e tokolahi te notou kakaí ne'e tui, pea mo te hau'aliki fafine 'o te kakaí Kalisí, pea mo te kau tangatá.

13 Kā 'i tono 'ilo'i 'e te kakai Siu mei Tesalonaiká, kua malanga 'aki 'i Pēlea foki 'ia te Folafole te 'Atuá 'e Paulá, ne'e notou ōmai, 'o notou o'i mo fakahoha'asi 'ia te kakai 'i te kolo ko iá.

14 Pea tukuange leva 'e te kāingá 'ia Paula ke 'alu atu ki tai, kā ne'e nofo pē 'ia Timote mo Sailosi 'i ai fakatou'osi.

15 Pea ko nātou ne'e notou 'ave 'ia Paulá ne'e notou 'aumai 'ona ki 'Atenisi; pea kua notou ma'u tana fekau kiā Sailosi mo Timote ke nā vave 'aupito mai, pea notou toki ō.

Ko Paula 'i 'Atenisi

16 Pea lolotonga te talitali 'e Paula kiā nāua 'i 'Atenisi, ne'e 'ita tono laumālie 'o'oná 'i tana vakai kua tamapua'ina 'ia te koló.

17 Ko ia ne'e talanoa fakakikihi ia 'i te falelotú mo te kau Siú, mo te kakai kua lotu ki te 'Atuá, pea 'i te mala'e fakataú ne'e fai 'e ia 'i te 'aho kotoa pē kiā nātou ne'e notou fe'iloaki.

18 Pea ne'e 'i ai he 'ihi 'o te kau filōsefa mei te fa'ahinga 'Epikuliō,* mo te fa'ahinga Sitoikó,† ne'e notou fakakikihi mo ia. Pea ne'e pehē he 'ihi, "Ko te ā nai te 'uhinga 'o te lau te siana pālalau nei?" Pea ko te 'ihi ne'e notou pehē, "Oku matamata ko he toko taha tu'uaki 'atua fo'ou;" ko tono 'uhingá ko tana malanga 'aki 'ia Sīsū mo te toetu'ú.

19 Pea notou puke'i 'ona, 'o taki ki te kosilio 'o te 'Aleopeikó, 'o notou iange, "E ngafua koā ke motou 'ilo'i pe ko te ā 'ia te tokāteline fo'ou nei, 'a 'eni 'oku lea 'aki 'e koé?"

20 He kua ke 'aumai ki te motou talingá he 'ū me'a fo'ou; ko ia ai 'oku motou fia 'ilo'i, pe ko te ā te 'uhinga 'o te 'ū me'a ko iá."

21 (He ko te kau 'Atenisi kotoa pē, mo te muli ne 'āunofa ki aí, ne'e kala notou tē fai he me'a kehe, kā ko te nofo pē ke talanoa, mo fakafanongo me'a fo'ou.)

22 Pea kua tu'u 'ia Paula 'i te loto kosilio 'Aleopeikó, pea pehē ange 'e ia, "Kau tangata 'o 'Atenisi, 'okou vakai, tā ko te kakai 'ia kōtou 'oku hulu atu 'i te tauhi fa'ahikehé. 23 He ko te lolotonga taku 'alu fanó, ne au fakatokanga'i 'ia te 'ū me'a 'oku koutou lotu ki aí, pea u 'ilo'i he 'ōlita ne'e tohi'i ai 'ia te lea ko 'eni, 'MO'O TE 'ATUA 'OKU KAILOA 'ILOA.' Pea ko te me'a 'oku koutou lotu ta'e'ilo ki aí, ko 'eni ia 'okou fakahaa'i atu kiā kōtou.

24 Ko te 'Atua ne'e ngaahi 'ia te 'univeesí, mo te me'a kotoa pē 'oku 'i aí, ko te 'Aliko Ia 'o te langi mo māmani; pea 'oku kailoa 'afio Ia he 'ū tempale kua ngaahi 'e te nimá;*

25 pea 'oku kailoa tauhi Ia 'e te nima 'o te tangata, 'o hangē kua masiva Ia he me'a — hē ko Tana 'Afio 'oku 'A'ana tona foaki mai kiā tātou kotoa pē 'ia te ma'ulí, mo te mānavá, mo te me'a kotoa pē!

26 Pea ne'e ngaahi 'e Ia mei te tangata pē taha 'ia te kakai kotoa pē ke nofo 'i te funga 'o māmani fuli pē, pea kua fu'aki tukupau 'ia te 'ū kuongá mo te ngata'anga 'o te notou taki taha nofo'anga;

27 kote'uhí ke notou kumi ki te 'Atuá, hei'ilo 'e notou fāfā Ia 'o 'ilo'i, kae tala'i'ea'i 'oku mama'o Ia mei te tou fe'i toko taha.

* **17:18 17:18** 'Epikuliō: Ne'e mulimuli te kau 'Epikuliō ki te 'ū akonaki 'a te filōsefa ko 'Epikulasi. Ne ina ako 'o pehē ke 'ai 'e te kakai 'ia te fiafiá ko te kaveinga ia 'o te ma'ulí pea faka'ehi'ehi mei te mamahi mo te 'ilifá. † **17:18 17:18** Sitoikó: Ko te kau Sitoikó ko te kau mulimuli ia 'o te filōsefa ko Seno. Ne ina ako 'o pehē ko te kakai ke notou tatakí te notou ma'ulí 'aki te faka'uhinga me'a, pea ke notou tali te ma'ulí 'i te tu'unga 'oku 'i aí 'o 'aua na'a uesia 'e te fiafiá pe ko te mamahi. * **17:24 17:24-25 1 Tu'i 8:27; 'Ais 42:5; Ngā 7:48**

28 Hē 'oku 'ia Ia 'ia te tou ma'ulí, mo te tou ngāué, mo te tou 'i aí; 'o hangē foki ko te lau 'e te 'ihi 'o te kau punake 'oku 'iā kōtōú 'o pehē, 'He ko Tono hako foki 'ia tātou.'

29 Pea kāpau leva ko te hako 'o te 'Atuá 'ia tātou, tala'i'eaí 'oku totonu te tou lau Tana 'Afíó 'oku tatau mo he konga koula, pe siliva, pe maka, he me'a kua tongitongi, ko te ngāue mo te fakakaukau 'a te tangata.

30 Pea neongo ne'e kailoa fia 'afío'i 'e te 'Atuá 'ia te 'ū kuonga 'o te ta'e 'ilo ko 'ení, kā 'i onopooni 'oku Ina fekau ki te kakai kotoa pē 'i te feitu'u kotoa pē ke notou fakatomala.

31 Kote'uhí kua Ina kotofa he 'aho, ke fakamaau mā'oni'oni ai 'ia māmani, 'o fou 'i te tangata kua Ina fakanofó; pea kua Ina fakapapau'i ia ki te kakai kotoa pē, 'i Tana fokotu'u 'Ona mei te pekiá."

32 Pea 'i te notou fanongo ki te lau toetu'u 'o te pekiá, ne'e luma he 'ihi; ka ne'e pehē he 'ihi, "'Aua leva ke motou tē fanongo kiā koe 'i te me'a ko iá 'āmuli ange."

33 Ne'e pehē te 'alu atu 'ia Paula mei te notou ha'oha'ongá.

34 Ka ne'e 'i ai he kau tangata ne'e notou piki kiā ia, 'o notou tui; ko te notou taha ko Taionisio, 'a ia ne'e kau ki te ha'a 'Aleopeikó, pea mo he fafine ne'e hingo ko Temalisi, mo te 'ihi kehe.

18

Ko Paula 'i Kolinitō

1 Pea 'i te 'osi ange te 'ū me'a ko iá, ne'e 'alu 'ia Paula mei 'Atenisi, 'o a'u atu ki Kolinitō.

2 Pea ne'e fetaulaki ai ia mo he matu'a Siu, ko 'Akuila tono hingoá, 'a ia ne'e tupu ake 'i Ponitō; kua nā toki hiki mai mei 'Itali mo tono hoá ko Písila, hē kua tu'utu'uni 'e Kalotiasi ke hiki 'ia te kakai Siu kotoa pē mei Loma.

3 Pea kote'uhí ko te notou faiva tahá, ko ia ai ne'e nofo ia 'iā nāua 'o notou ngāue fakataha, he ko ta'a nāua faiva ko te tufunga tēniti.

4 Pea fai atu 'e Paula tana talanoa mo nātou 'i te falelotú 'i te Sāpate kotoa pē, 'o fakaului ai 'e ia he kau Siu mo he kau Kalisi.

5 Kā 'i te a'u mai leva 'ia Sailosi mo Tīmote mei Masitōniá, ne'e tokanga lahi 'ia Paula ki tana malangá, 'o fakamo'oni mālohi ia ke mahino ki te kakai Siú, ko Sisū 'ia te Kalaisí.

6 Ka ne'e notou fakafepaki'i ia mo lau'ikovi'i, pea toki tuu'i ia tono kofú mo iange kiā nātou, "Ke 'i te 'ulu pē 'o kōtōú 'ia te kotou totó; kua 'ata'atā 'ia au ia. Ko te 'osi 'ení, 'e au 'alu au ia ki te Senitailé."

7 Pea 'alu ia mei ai, 'o hū ki te 'apí 'o he matu'a ne'e hingoa ko Siusitasa, 'a ia kua lotu mo'oni ki te 'Atuá, pea ko tono 'apí ne'e vāofi mo te falelotú.

8 Pea ko Kalisipō, ko te pule 'o te falelotú, ne'e lotu ia ki te 'Alikí mo tono fāmilí kotoa; pea ne'e fanongo mo tui 'ia te kakai Kolinitō tokolahi, 'o notou papitaiso.

9 Pea ne'e folafola mai te 'Alikí kiā Paula 'i te vīsone 'i te pō 'e taha, 'o pehē, "'Aua 'e ke manahē, ka ke lea pē, pea 'aua 'e mama'i fakalongolongo,

10 hē ko 'eni 'Okou kau mo koe, pea 'e kailoa ala he taha kiā koe ke fai tou ngaahikovi'i, hē 'oku 'i ai he fu'u kakai tokolahi ia 'A'aku 'i te kolo ko 'ení."

11 Pea ne'e nofo ia 'i ai ko te ta'u 'e taha mo te mähina 'e ono, 'o ako 'aki te Folafola 'a te 'Atuá.

12 Pea 'i te lolotonga te kōvana 'ia Kalio 'i 'Ākeiá, ne'e kau fakataha 'ia te kakai Siú, 'o notou puke 'ia Paula, 'o taki 'ona ki te fakamāu'angá,

¹³ 'o notou pehē, “Ko te siana ko 'ení 'oku fakaloto 'i 'e ia 'ia te kakaí, ke notou lotu ki te 'Atuá kae kala hangē ko te Laó.”

¹⁴ Pea 'i te kamata lea ake 'ia Paulá, ne'e me'a 'e Kalio ki te kakai Siú, “Kau tangata Siu, kāpau ne'e 'i ai he maumau lao, pe ko he kākā kovi, pehē ne au mei tali te kotou me'á.

¹⁵ Kae kāpau ko te kotou lau pē ia ki te akonaki, mo te 'ū hingoa, mo te kotou laó, pe'i kotou tokanga ki ai 'e kōtou; hē kua pau toku lotó 'e kailoa u fakamāu 'i he 'ū me'a pehē.”

¹⁶ Pea ne ina kapusi leva 'ia nātou mei te fakamāu'angá.

¹⁷ Pea toki hanga ai 'e te kakaí kotoa pē, 'o puke 'ia Sositene, ko te pule falelotú, 'o notou taa'i 'ona 'i te 'ao 'o te fakamāu'angá. Kā ne kailoa he mama'i tokanga 'e taha 'e Kalio kiā nātou.

Ko te foki 'a Paula ki 'Aniteoke 'i Siliá

¹⁸ Pea ne'e kei nofo ai pē 'ia Paula 'o fualoa, pea toki māvae ia mo te kāingá, 'o folau mei ai ki Silia, pea ne'e ō fakataha mo ia 'ia Pisila mo 'Akuila. Ka ne'e fu'aki tele 'e Paula to'onó 'ulu 'i Senikelea; kote'uhi ne'e 'i ai tana fuakava ne'e fai.*

¹⁹ Pea 'i te notou a'u ki 'Efesoó, ne'e tuku ifo 'e ia 'ia nāua 'i ai; kae 'alu pē ia ki falelotu, 'o fai tana talanoa lotu mo te kakai Siú.

²⁰ Pea 'i te notou kole ange ke ki'i nofonono ifo mu'a mo nātou, ne'e kailoa tali 'e ia,

²¹ ka ne'e lea māvae ange ia kiā nātou 'o pehē, “E au foki mai kiā kōtou 'o kāpau ko te finangalo ia 'o te 'Atuá.” Pea folau atu leva ia mei 'Efesō.

²² Pea 'i tana tū'uta ki Sesaliá, ne'e 'alu ake ia 'o fe'iloaki 'i ai mo te siasí, pea toki 'alu ifo mei ai ki 'Aniteoke. ²³ Pea ne'e nofo ai pē ia 'i ai 'o fualoa ange, pea toki 'alu atu 'o 'a'ahi ki te 'ū feitu'u kotoa pē 'o Kalētia mo Filisiá 'o poupou'i te kau ako kotoa pē 'i aí.

Ko 'Āpolosi 'i 'Efesō

²⁴ Pea ne'e ha'u ki 'Efesō he matu'a Siu ne'e hingoa ko 'Āpolosi, 'a ia ne'e fanau 'i 'i 'Aleksiānitia, ko te tangata tufunga lea, pea ne'e mafai lahi 'aupito ia 'i te Tohitapú.

²⁵ Pea kua akonakina 'ia te tangata nei ki te 'alunga 'o te 'Alikí, pea ko te toko taha loto māfana 'aupito; ko ia ne'e lea 'aki 'e ia mo ako totonu 'aki 'ia te 'ū me'a ne'e kau kiā Sisuú, neongo ko te papitaiso pē 'a Sioné ne'e 'ilo 'e ia ki aí.

²⁶ Pea ne'e kamata lea mālohi ia 'i te falelotú; pea 'i te fanongo ki ai 'e Pisila mo 'Akuilá, ne'e nā fakaafe 'i 'ona, 'o nā fakamatala'i kiā ia 'ia te 'alunga 'o te 'Atuá ke mahu'inga mālie kiā ia.

²⁷ Pea 'i tana tokanga ke 'a'ahi ki 'Ākeiá, ne'e tohi te kāingá ki te kau akó, 'o kole ke notou tali lelei 'ona. Pea 'i tana a'u ki aí, ne'e 'aonga lahi ia ki te kakai kua tuí, ko te me'a 'i te kelesi 'a te 'Atuá.

²⁸ He ne'e tōtōivi ia 'i te fai fakakikihi mo te kau Siú 'i te 'ao 'o te kakaí, pea fakamahino 'i 'e ia mei te Tohitapú ko Sisuú ko te Kalaisí Ia.

19

Ko Paula 'i 'Efesō

* 18:18 18:18 Nōm 6:18

¹ Pea 'i te lolotonga te 'i Kolinitō 'ia 'Āpulosí, ne'e takai foli 'e Paula 'ia te 'ū feitu'u 'o tuku'utá, 'o a'u ifo ai ki 'Efesō. Pea ne'e 'ilo'i ai 'e ia he kau ako 'ihi 'i ai;

² pea pehē ange ia kiā nātou, “Ne'e kotou ma'u 'ia te Laumālie Mā'oni'oní 'i te taimi ne kotou tui ai?”

Pea notou tali ange kiā ia, “Kailoa. Kua he'iki ai motou fanongo mātou ia 'oku 'i ai he Laumālie Mā'oni'oní.”

³ Pea iange 'e ia kiā nātou, “Ka ne'e kotou papitaisó ki te ā?”

Pea notou iange, “Ki te papitaiso 'a Sioné.”

⁴ Pea iange 'e Paula, “Ko te papitaiso ne'e fai 'e Sioné ko te papitaiso fakatomala; pea iange 'e ia ki te kakai ke notou tui kiā Ia 'oku mulimuli mai 'iā iá, 'a ia ko Sísū.”*

⁵ Pea 'i te notou fanongo ki ai, ne'e notou papitaiso ki te huafa 'o te 'Aliko ko Sísú.

⁶ Pea 'i te hilifaki 'e Paula tono nimá kiā nātou, ne'e hoko ifo kiā nātou 'ia te Laumālie Mā'oni'oní; pea notou kamata lea 'aki 'ia te 'ū lea kehekehe mo palōfisai.

⁷ Ko te kau tangatá ne'e fe'unga nai mo te toko hongofulu mā ua.

⁸ Pea hū atu ia ki te falelotú, pea ne'e mähina 'e tolu tana malanga mālohi 'aki 'ia te 'ū me'a ne'e kau ki te Pule'anga 'o te 'Atuá; 'o ina fakakikihi 'i ai, ke fakatui 'i nātou.

⁹ Pea 'i te loto fefeka te notou 'ihi, mo kailoa notou tuitalá, mo notou lea kovi ki te 'alunga 'o te 'Alikí 'i te 'ao 'o te kakai, ne'e hiki leva ia meiā nātou, pea ne'e vahe'i mai 'e ia 'ia te kau akó, 'o talanoa lotu 'i te 'aho kotoa pē 'i te fale ako 'o Tilanó.

¹⁰ Pea ne'e fai pehē ia 'o ta'u 'e ua; ko ia ne'e fanongo ki te Folafofa 'a te 'Alikí 'e te nofo 'Ēsiá kotoa pē, 'ia te Siu mo te Kalisí fakatou'osi.

Ko te 'ū foha 'o Sívá

¹¹ Ne'e fai foki 'e te 'Atuá 'iā Paula he fa'ahinga mana ne'e kehe atu,

¹² he ne'e 'ave pē he 'ū holoholo ki te kau mahakí, mo he 'ū vala, kua lave ki tono sinó, pea ne'e mahu'i leva meiā nātou te 'ū alanga mahakí, pea 'alu atu ki tu'a foki 'ia te 'ū fa'ahikehé.

¹³ Pea ne'e 'i ai he 'ihi foki 'o te kau Siú ne'e notou ō fano pē 'o faito 'o 'āvea, pea ne'e notou 'ahi'ahi lea 'aki ki te kakai kua fa'ahikehé 'ia te huafa 'o te 'Aliko ko Sísú, 'o pehē ange, “Ko taku kouna atu 'i te huafa 'o Sísú 'oku fakahaa'i 'e Paulá.”

¹⁴ Pea ne'e fai pehē 'e te 'ū foha 'e toko fitu 'o Siva, ko he Siu ne'e taula'aliki lahi.

¹⁵ Pea tali ange 'e te fa'ahikehé 'o pehē, “Kua u 'ilo'i mo'oni 'ia Sísú, pea kua u 'ilo'i foki 'ia Paula, kā ko te ā fua 'ia kōtou?”

¹⁶ Pea hopo kiā nātou 'ia te tangata ne'e 'ulusino ai 'ia te fa'ahikehé, 'o lava'i 'ia nātou, mo fai mālohi kiā nātou, ko ia ne'e notou feholaki mei te fale ko iá kua notou tēlefua mo māfakafafo.

¹⁷ Pea ne'e 'iloa 'ia te me'a ko 'ení ki te nofo 'Efesō kotoa pē, 'ia te Siu mo te Kalisi fakatou'osi; pea ne'e tō ai he 'ilifia kiā nātou kotoa pē, pea ne'e fakahikihiki 'i 'ia te huafa 'o te 'Aliko ko Sísú.

¹⁸ Ko te tokolahí foki 'i te kakai kua tuí ne'e notou ōmai, 'o vete mo fakamatala'i te notou 'ū ngāue.

* 19:4 19:4 Māt 3:11; Ma'ake 1:4, 7-8; Luke 3:4, 16; Sione 1:26-27

19 Pea ko te 'ihi 'o te fa'ahinga ne'e notou ngāue fiamaná ne'e notou tānaki mai te notou 'ū tohí 'o tutu 'i te 'ao 'o te kakai. Pea ne'e notou fatu te mahu'inga 'o te 'ū tohí, pea tā ne'e fe'unga mo te kongā siliva 'e nima mano. 20 Ne'e pehē tana mātu'aki tupulakina pea mālohi 'ia te Folafofa 'a te 'Atuá.

Ko te maveuveu 'i 'Efesoó

21 Pea kua 'osi te 'ū me'a ko iá, pea tu'utu'uni leva 'e Paula 'i tonō laumālié ke 'a'ahi ki Masitōnia mo 'Ākeia, pea toki 'alu mei ai ki Selusalema; 'o pehē ia, "Kā hili pē taku 'alu ki ai, kua pau leva ke au mātā 'ia Loma foki."

22 Pea fekau atu 'e ia he toko ua 'o tana kau tokoni ki Masitōnia, ko Timote mo Elasito; kā ne toe ta'ofi si'i ifo ia ki te ngāue 'i 'Ēsia.

23 Pea ne'e tupu 'i te 'ū 'aho ko iá he maveuveu lahi kote'uhí ko te lotú.

24 He ne'e 'i ai he tangata ne'e hingoa ko Temetelio, ko te tufunga tuki siliva, pea ne'e ngaahi 'e ia te fanga ki'i fale siliva ko te fakatātā 'o te tempale 'o Taianá,* pea ko te me'a lahi 'ia te koloa ne'e ma'u 'e te kau tufungá 'iā iá.

25 Pea ne ina fakataha'i 'ia nātou, pea mo te kakai ne'e ngāue ki te 'ū me'a peheé, pea iange ia, "Kau matāpule, 'oku kotou 'ilo'i ko te faiva ko 'eni 'oku tou tu'umālie ai.

26 Pea kua kotou sio mo fanongo, ko te siana ko Paulá kua ne fakaloto'i mo taki kehe'i he fu'u kakai, 'o kailoa 'i 'Efesō pē, kae meimei ko tonō kātōa 'o 'Ēsiá, 'aki tana pehē 'oku kailoa ko he 'ū 'atua ia 'ā ē kua ngaahi 'e te nima 'o te tangatá.

27 Pea ko tonō fakatu'utāmaki he 'e ongoongokovi ai te tou lakanga ko 'eni; 'o kala ko ia pē, kae hangē kā faifai pea lau 'ia te tempale 'o te fu'u 'atua fafine ko Taianá ko te me'a va'inga, pea hifo ai mei tonō tu'unga lāngilangi'iná tana 'afió, 'ā ē 'oku lotu ki ai 'ia 'Ēsiá kātōa, 'io, mo māmani foki."

28 Pea 'i te notou fanongo ki ai, ne'e notou mātu'aki lili 'aupito, pea notou kalanga 'o pehē, "Lāngilangi ā kā ko Taiana, ko te 'atua 'o te kakai 'Efesoó!"

29 Pea ne'e maveuveu lahi 'ia te koló; pea notou 'oho taha pē ki te fale faivá, pea kua notou puke 'ia Keio mo 'Alisitako, ko te ongo me'a Masitōnia, 'a ia ne'e kaungā fononga mo Paulá.

30 Kā 'i te tokanga 'ia Paula ke hū ki te fakatahá, ne'e ta'ofi 'ona 'e te kau akó.

31 Pea ko te 'ihi foki 'o te hau'aliki 'Ēsiá 'ā ē ne'e notou 'ofa kiā iá, ne'e notou fekau ange 'o kole ke 'aua na'a hū ia ki te fale faivá.

32 Pea ne'e kalanga 'aki te 'ihi 'a ē, pea ko te 'ihi ko 'ē, he ne'e hangē he pēpelí 'ia te fakatahá, pea ko te notou tokolahi ne'e kailoa notou 'ilo'i pe ko te ā te me'a kua notou fakataha ki ai.

33 Pea ko te 'ihi 'o te kakai ne'e notou fusi ake 'ia 'Alekisānita; pea ne'e teke ake foki 'ona 'e te kakai Siú. Pea ta'alo atu 'ia 'Alekisānita ko tana fia fai he fakamatala ki te fakatahá.

34 Kā 'i te notou vakai atu ko te Siu iá, ne'e hangē he le'o pē tahá 'ia te notou kalangá kotoa pē, 'o 'osi nai he houa 'e ua, "Lāngilangi ā kā ko Taiana ko te 'atua 'o tātou 'Efesoó!"

35 Pea kua lolomi 'ia te kakai 'e te sekelitali 'o te koló, pea iange 'e ia, "'E kāinga 'Efesō, ko ai he tangata 'i māmani 'oku kailoa ina 'ilo'i, ko te kolo 'o tātou 'Efesoó ko te tauhi 'o te tempale 'o tana 'afió ko Taiana, mo te 'aitoli ne'e tō ifo meia Siupitá?

* 19:24 19:24 Taiana ko te hingoa 'eni 'o he 'atua ne'e lotu ki ai 'ia te kakai 'o 'Efesoó, pea 'i te vahefanua 'Ēsiá kotoa. 'I te Tohitapu Kalisi 'oku ui 'ona ko 'Ātemisi.

³⁶ Ko te me'a ko iá 'e kailoa ala fakahalaki ia, ko ia ne'e mei sai ange ke kotou fakama'uma'u mu'a, 'o 'aia tou 'ohonoa ke fai he me'a.

³⁷ He kua kotou taki mai 'ia te ongo matápule nei, 'a ia kua kailoa he nā maumau'i te tapu 'o te temipalé, pe lea kovi ki te tou 'atuá.

³⁸ Pea ko te me'a kiá Temetelio, mo te kau tufunga 'oku notou kau mo iá, kāpau leva kua 'i ai he me'a 'oku notou kovi'ina ai he taha, ko te 'ū 'aho 'eni 'o te fai fakamaau, pea 'oku 'i ai te hau'aliki kōvana: ō nātou 'o 'ave te notou lāungá ki ai.

³⁹ Pea kāpau ko te kotou fehu'í he me'a ange, 'e fakatonutonu ia 'i te fakataha kua tu'utu'uni 'e te laó.

⁴⁰ Pea kala ko ia pē kae kāpau 'e 'ekea kiá tātou 'ia te fu'u angatu'u kua fai 'i te 'aho nei, tala'i'eaí 'oku 'i ai he tou fakamatala ke 'avatu ke 'uhinga ai 'ia te fakataha makehe ko 'eni."

⁴¹ Pea 'i te hili ange tana lea peheé, ne'e tukuange 'e ia 'ia te fakatahá.

20

Ko te fou atu 'ia Paula 'i Masitōnia mo Kalisi

¹ Pea 'i te nonga ifo 'ia te maveuveú, ne'e ui ange 'e Paula te kau akó, 'o fai he tokoni, mo he fekita kiá nātou, pea toki mahu'i atu ia ke 'alu ki Masitōnia.

² Pea 'i te 'osi ange tana 'a'ahi ki te 'ū feitu'u ko iá, mo fai tana 'ū tokoni lahi kiá nātou, pea toki 'alu ia ki Kalisi,

³ 'o māhina 'e tolu 'i ai. Pea 'i tono puleaki'i 'ona 'e te kakai Siú 'i tana teu ke tuku folau atu ki Siliá, ne'e fakakaukau leva ia ke foki ake 'i Masitōnia.

⁴ Pea ne'e ō fakataha mo ia 'i tana fonongá 'ia Sōpeta ko te tangata Pēlea, ko te foha 'o Pulo; mo 'Alisitako mo Sekunio mei Tesalonaiká; mo Keio ko te tangata Teape, mo Timote, pea mo Tikiko mo Talofima mei 'Ēsia.

⁵ Pea ne'e mu'amua 'ia nātou ko 'eni 'o talitali mai kiá mātou 'i Taloasi.

⁶ Kā ko mātou ne'e motou toki folau atu mei Filipai, 'i te 'osi 'ia te 'ū 'aho 'o te Mā Ta'e Lēvaní, pea ne'e motou toki a'u ake kiá nātou ki Taloasi 'i te 'aho tono nimá; 'o motou nofo ai 'i te 'aho 'e fitu.

Ko te fakamāvae 'ia Paula mo te kāinga Taloasi

⁷ Pea 'i te fu'aki 'aho 'o te uiké ne'e motou fakataha 'o pakipaki mā; pea ne'e malanga 'ia Paula kiá nātou, 'o a'u ki te tu'ulapoó, he ne'e teu ta'aná folau ki te 'āpongipongí.

⁸ Pea ne'e lahi te maama 'o te loki 'i lungá, 'ā ē ne'e motou fakataha 'i ai.

⁹ Pea ne'e 'i ai te talavou ne hinga ko 'Utiko, ne'e hekaheka 'i te matapā teké; pea ne'e tule ifo ia 'o ma'u tana moé 'i te malanga fualoa fau 'a Paulá. Pea ne'e hinga ifo ia 'i tana moé, 'o patū ifo mei te funga vaka tono tolu 'o te falé, pea 'i tono hiki aké, kua pekia ia. ¹⁰ Pea 'alu ifo 'ia Paula 'o fo'oifo kiá ia, mo fá'ufua ki ai, 'o iange, "Aua kotou puputu'u; he kua 'iā ia ta'aná ma'uli."

¹¹ Pea 'alu ake leva ia 'o fai te pakipaki 'o te maá, 'o notou kai; pea ne'e notou talanoa 'o fualoa, 'o a'u ki te ma'a 'o te 'ahó, pea toki mavahe ia 'o 'alu.

¹² Pea notou toki taki mai 'ia te tamá kua ma'uli, pea ne'e notou fiamalie lahi 'aupito.

Ko te folau mei Taloasi ki Miletó

¹³ Pea ne'e motou mu'amua 'ia mātou ia ki te vaká, 'o tuku folau atu ki 'Asosi, ke motou fakaheka 'ia Paula 'i ai, he ko tana tu'utu'uni ia, he ne'e fia 'alu ala 'uta pē ia.

14 Pea kua motou fetaulaki 'i 'Āsosi, pea motou fakaheka ia, 'o hoko atu ki Mitilene.

15 Pea ne'e motou folau atu mei ai 'i te 'aho 'e tahá, 'o fe'unga ake mo Kaio; pea 'i te 'aho tono uá ne'e motou a'u ake ki Samo; pea 'i te 'aho leva tono hokó ne'e motou a'u ai ki Mileto.

16 He kua fai tu'utu'uni 'e Paula ke fakalaka atu 'i 'Efesō, kote'uhí ke 'aua na'a tē mole he taimi 'i 'Ēsia, he ne'e fakavavevave ia, hei'ilo na'a lava ke 'Aho Penitekosi ki Selusalema.

Ko te lea fakamāvae 'a Paula ki te kau faifekau 'o te siasi 'o 'Efesoó

17 Pea fekau mai ia mei Mileto ki 'Efesō ke ōmai kiā ia 'ia te kau faifekau 'o te siasi.

18 Pea kua notou ōmai, pea iange leva 'e ia kiā nātou, "Ko kōtou 'eni, kua kotou 'ilo'i lelei 'ia te anga 'o taku nofo 'iā kōtōú, talu pē mei te fu'aki 'aho 'o taku a'u mai ki 'Ēsia;

19 'i taku ngāue fakatamaio'aliki ki te 'Alikí, 'a ia ne au fai mo te fakavaivai mo'oni, mo te tangi lo'imata; pea pehē foki ki te 'ū 'ahi'ahi ne'e hoko mai kiā au 'i tono puleaki'i 'e te kakai Siú.

20 Pea kua kotou 'ilo'i foki ne'e kailoa u ta'ofi he me'a 'e taha, kae au fakahaa'i pē mo ako 'aki kiā kōtou 'i te 'ao 'o te kakai, pea 'i te fale taki taha;

21 pea u fakapapau'i atu ki te Siu mo te Kalisi fakatou'osi 'ia te fakatomala 'o tafoki ki te 'Atuá, mo te tui pikitai ki te tou 'Alikí ko Sisuú.

22 Pea ko 'eni, ko taku 'alu 'eni ki Selusalema kua no'otekina 'oku 'e te Laumālie, pea 'oku kailoa u 'ilo'i pe ko te ā he me'a 'e hoko mai 'i ai kiā au.

23 Ngata pē 'i tono tala'i fakapatonu mai 'e te Laumālie Mā'oni'oní 'i te kolo taki taha, 'o pehē, 'oku talitali mai kiā au te 'ū ha'i, mo te fakamamahi.

24 Kae tala'i'ea'i 'okou lau taku ma'ulí ko te me'a mahu'inga, pe 'oku tatau ia kiā au, mo te faka'osi 'o toku fatongiá,* mo te lakanga ne au ma'u mei te 'Alikí ko Sisuú, ke fakamo'oni ki te ongoongolelei 'o te 'ofa lahi 'a te 'Atuá.

25 Pea ko 'eni kua u 'ilo'i 'eni 'e kailoa he kotou taha 'e toe vakai mai ki toku matá, 'ia kōtou kotoa pē kua u malanga 'aki ki ai 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá.

26 Ko ia kua u fakamo'oni atu kiā kōtou 'i te 'aho nei, 'oku 'ata'atā 'ia au ia mei te toto 'o te kakai kotoa pē.

27 He ne'e kala u ta'ofi tono fakahaa'i kakato kiā kōtou 'ia te finangalo 'o te 'Atuá.

28 Ko ia ai kotou lamasi 'ia kōtou, mo te fanga sipí kotoa pē, 'ā ē kua fakanofu kōtou ki ai 'e te Laumālie Mā'oni'oní ko te notou kau faifekau pule, kote'uhí ke kotou tauhi 'ia te siasi 'o te 'Atuá 'ā ē ne 'osi fakatau 'e Ia 'aki Tono ta'ata'a 'O'oná.†

29 He kua u 'ilo'i, kā 'osi ange ta'akú mavahe, 'e hū atu he fanga ulofi angamālohi, 'a ia 'e kailoa mamae ki te fanga sipí.

30 Pea na'a mo kōtou 'e ha'u mei ai te kau tangata 'oku lea 'aki te 'ū me'a 'oku 'alu kehe, ke tohoaki 'aki 'ia te kau akó ke mulimuli kiā nātou.

31 Ko ia ai kotou le'o, pea manatu'i, ko te ta'u 'e tolu, 'i te pō mo te 'aho, ne'e kailoa u tuku taku na'ina'i 'ia kōtōú tāutaha, 'o fai pē mo te tangi.

32 Pea ko 'eni kua u tuku 'ia kōtou ki te 'Atuá, mo te Folafola 'o Tana kelesi, kiā Ia 'e mafai ke langa ake 'ia kōtōú, pea ke 'avatu te tofi'á fakataha mo te kakai kotoa pē kua fakatāpui.

* 20:24 20:24 'Oku tānaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: mo te fiafia. † 20:28 20:28 'aki Tono ta'ata'a 'O'oná, ko ia pe 'aki te ta'ata'a 'o Tono 'Aló tonu.

³³ Ne'e kala u mānumanu he kongā siliva 'a te toko taha kehe, pe koula, pe kofu.

³⁴ 'Io, 'oku kotou 'ilo'i pē 'e kōtou ne'e ngāue toku ongo nima nei ki te tauhi 'o'oku mo te kakai ne'e notou 'iā aú.

³⁵ Ko taku ngāue kotoa pē ne fakahaa'i kiā kōtōu, kotou fai pehē, ke tokoni'i 'ia te vaivaí; pea ke manatu'i ai foki 'ia te Folafofa 'a te 'Aliko ko Sisuú, 'i Tana me'a mai, "Oku manū'ia lahi ange tata fai he foaki atú 'i tata ma'u he foaki mai." "

³⁶ Pea 'i te 'osi ange tana lea ko iá, ne'e tū'ulutui ia fakataha mo nātou kotoa pē 'o lotu.

³⁷ Pea ne'e notou fetāngihi kotoa pē, 'o notou tāupe 'i te u'a 'o Paulá, 'o toutou 'uma lolomi kiā ia.

³⁸ Pea ne'e 'ā'āsili te notou mamahí kote'uhí ko tana lea ne'e fai 'o pehē, 'e kala notou tē mamata ki tonō fofongá. Pea notou ō leva mo ia ki te vaká.

21

Ko te fononga 'a Paula ki Selusalemá

¹ Pea kua motou māvae mo nātou, 'o motou folau, pea motou lele 'o a'u ki Kusa; pea ko te 'aho tonō hokó ne'e motou tau ki Lota, pea mei ai ki Patala.

² Pea 'i te motou 'ilo'i 'i ai he vaka ne'e teu tana folau ki Finisiá, pea motou heka ki ai 'o folau.

³ Pea 'i te motou sio ki Saipaló, ne'e motou tuku ia ki to'ohema, kae motou taumu'a ki Silia, 'o motou tau ki Taia, he ko te feitu'u ia ke hifo ai te uta 'a te vaka nei.

⁴ Ka ne'e motou kumi ki te kau akó, 'o motou nofo ifo ai 'i te 'aho 'e fitu. Pea ko te kau ako ko iá ne'e notou pehē ange kiā Paula, 'i te notou Laumālie'iná, ke 'auna na'a 'alu ake ia ki Selusalema.

⁵ Pea 'i te faifai pea kakato 'ia te 'ū 'aho ko iá, ne'e motou ō, 'o kamata fononga atu; pea ne'e lue fakataha mo mātou 'e te kau akó kōtoa mo te notou 'ū 'unohó mo te fānaú ki te tua'ā koló. Pea ne'e motou tū'ulutui 'i te matātaí 'o lotu.

⁶ Pea kua motou māvae mo nātou, 'o motou heka ki vaka; kae notou foki nātou ia ki 'api.

⁷ Pea motou folau leva mei Taia ki Tolimeasi, 'o ngata 'i ai te motou folau; pea motou fe'iloaki leva mo te kāingá, 'o motou nofo mo nātou 'i te 'aho 'e taha.

⁸ Pea 'i te pongipongi aké ne'e motou fononga atu 'o a'u ki Sesalia, 'o motou hū ai ki te fale 'o Filipe ko te 'evangeliō, 'a ia ne'e kau 'i te Toko Fitú; 'o motou nonofo mo ia.*

⁹ Pea ne'e 'i ai tonō 'ū 'ofafine tāupo'ou 'e toko fā, pea ne'e fa'a palōfisi 'e nātou.

¹⁰ Pea 'i te motou nofo 'i ai 'o 'aho lahi ne'e 'alu ifo mei Siutea he palōfita ne'e hingoa ko 'Akapusi.*

¹¹ Pea ha'u ia kiā mātou, 'o to'o 'ia te no'o 'o Paulá, 'o ha'i 'aki tonō va'é mo tonō nima 'o'oná pē, mo iange, "Ko 'eni te folafola 'a te Laumālie Mā'oni'oní, 'Ko te tangata 'oku 'a'ana 'ia te no'o ko 'ení, 'e pehē pē tonō ha'i 'i Selusalema 'e te kakai Siú, pea 'e notou tukuange 'ona ki te Senitailé." "

¹² Pea 'i te motou fanongo ki te me'a ko iá, 'ia mātou mo te kakai 'o te feitu'u ko iá, ne'e motou kole ange ke 'auna na'a 'alu ake ia ki Selusalema.

* 21:8 21:8 Ngā 6:5; 8:5 * 21:10 21:10 Ngā 11:28

13 Kā ne tali mai 'e Paula, 'o pehē, “Ko te ā 'eni 'oku kotou faí, 'i te kotou fetāngihi ke fakavaivai'i toku lotó? He kua 'osi maau ta'akú teu, 'o kailoa ki te ha'isiá pē, kā ki te mate tāmata'e'i foki 'i Selusalema, kote'uhí ko te huafa 'o te 'Alíki ko Sísuú.”

14 Pea 'i te kailoa lava tono fakaloto'í, ne'e motou tuku leva, 'o motou pehē, “Ke fai pē 'ia te finangalo 'o te 'Alíki.”

15 Pea 'i te 'osi ange te 'ū 'aho ko iá ne'e motou fakamā'opo'opo te motou 'ū me'á, 'o motou ō ake ki Selusalema.

16 Pea ne'e fononga mo mātou he 'ihi 'o te kau akó mei Sesalia, 'o notou 'aumai 'ia mātou kiā Manasoni mei Saipalo, ko te toko taha ia 'o te fu'aki kau akó, 'a ē 'e motou 'āunofa ki aí.

Ko te 'a'ahi 'ia Paula kiā Sēmisi'

17 Pea 'i te motou a'u leva ki Selusalemá, ne'e talitali fiafia 'ia mātou 'e te kāingá.

18 Pea 'i te 'aho tono hokó, ne'e hū 'ia Paula mo mātou kiā Sēmisi; pea ne'e 'i ai foki mo te kau faifekau kotoa pē 'o te siasí.

19 Pea kua fe'iloaki ia mo nātou, pea toki fakamatala faka'āuililiki ia 'ia te 'ū me'a kua fai 'e te 'Alíki ki te Senitailé 'i tana ngāué.

20 Pea 'i te 'osi ange te notou fanongo ki aí, ne'e notou tuku kolōlia ki te 'Atuá, mo notou iange kiā ia, “Kua ke vakai, 'e tokoua, ki te laui mano 'o te kakai Siu kua notou tuí; pea 'oku notou mamahi'i kotoa pē takua 'ia te Laó.

21 Pea kua fakahā ange 'e te 'ihi kiā nātou, 'o pehē takua, 'oku enginaki'i 'e koe 'ia te kau Siu kotoa pē 'oku nofo fakataha mo te Senitailé ke notou hiki mei te lao 'a Mōsesé, 'o lau takua 'e koe ke 'aau notou kamu te notou fānaú, pē ke 'aau na'a notou fou 'i te 'ū tu'utu'uni.

22 Pea fefe'aki leva? He kua pau ke fakataha mai he fu'u kakai, * he 'e notou fanongo kua ke 'osi ha'u.

23 Ko ia ai ke ke fai leva 'ia te 'ū me'a ko 'eni 'oku motou tala'i atú: 'oku 'i ai he kau tangata heni 'e toko fā, kua 'i ai te notou fuakava.*

24 Ke 'alu 'ia koe mo nātou, 'o kotou fakama'a fakataha, pea ke totongi 'e koe ma'a nātou, kote'uhí ke lava te notou tele ulú. Pea 'e toki 'ilo'i kotoa pē, tā ko te launoa 'ia te 'ū me'a ne'e notou talatalaaki'i 'aki 'ouú; kaikehe 'oku fou founa 'ia koe, mo tauhi 'e koe 'ia te Laó.

25 Kā ko te me'a ki te kakai Senitaille kua tuí, kua motou tohi atu 'o tu'utu'uni, ke notou ngata pē 'i te faka'ehi'ehi mei te me'a kua feilaulau'i ki te 'aitolí, pea mei te totó, mo te manu kua sisiná, mo te fe'auaki.*

26 Pea ne'e toki 'ave 'e Paula 'ia te kau tangatá, pea 'i te 'aho leva tono hokó, ne'e fakama'a ia fakataha mo nātou, pea ne'e hū ia ki te Temipalé ke fakaongo ki te faka'osi 'o te taimi 'o te tapú, kae'aau ke fai he feilaulau ma'a nātou taki taha kotoa pē.

Ko tono puke 'o Paula 'i te Temipalé

27 Pea kua mei 'osi 'ia te 'aho 'e fitú, ne'e fakatokanga'i 'ona 'i te Temipalé 'e te kau Siu mei 'Ēsiá; pea ne'e notou ue'i ai 'ia te kakai kotoa pē, 'o notou ala fakamālohi kiā ia,

28 mo notou kalanga, 'o pehē, “Ia te kau tangata 'Isileli, kotou tokoni mai! Ko 'eni 'ia te tangata kua 'alu holo 'o fakaongoongokovi'i 'ia te kakai tapú, mo

* 21:22 21:22 kua pau ke fakataha mai he fu'u kakai: 'oku kailoa 'asi 'ia te kupu'i lea nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi. * 21:23 21:23-24 Nōm 6:13-21 * 21:25 21:25 Ngā 15:29

te Laó, mo te Temipale ko 'ení, 'i tana ako ki te kakaí 'i te feitu'u kotoa pē. 'Io, pea kua ne fakahū mai foki he kau Kalisi ki te Temipalé, 'o maumau 'i ai 'ia te tapu 'o te Potu Tapu nei." (

²⁹ Ko tonu 'uhingá, he ne'e notou mamata 'i mu'a kiā ia mo Talofima mei 'Efesō, 'oku nā ō holo mo ia 'i te koló, pea notou mahalo leva kua fakahū 'ona 'e Paula ki te Temipalé.*

³⁰ Pea ne'e maveuveu 'ia te koló kátoa, pea felele'i mai 'ia te kakaí. Pea notou puke 'ia Paula, 'o toho 'ona ki tu'a 'i te Temipalé; pea notou tāpuni'i 'ia te 'ū matapaá.

³¹ Pea 'i te notou feinga ke tāmata'i 'oná, ne'e 'avake tonu tala ki te 'aliki 'o te kau taú, 'o pehē, kua maveuveu 'ia Selusalema kátoa.

³² Pea 'alu leva ia mo he kau tau mo he kau senituliō, 'o notou felele'i ifo kiā nātou. Pea 'i te sio 'e te kakaí ki te 'alikotaú mo tana kau taú, ne'e notou tuku tonu haha 'o Paulá.

³³ Pea 'i te a'u mai 'ia te 'alikotaú, ne'e puke 'e ia 'ona, 'o fekau ke ha'i 'ona 'aki he seini 'e ua. Pea ne'e 'eke ange kiā ia pe ko ai ia, pea ko te ā 'ia te me'a kua faí 'e iá.

³⁴ Pea toki kalanga 'aki he 'ihi 'o te kakaí 'a ē, pea ko te 'ihi 'a ē; pea 'i te kailoa lava ke 'ilo'i pau te mo'oní kote'uhí ko te longoa'á, ne'e fekau ke taki 'ona ki te lotu kolotaú.

³⁵ Pea 'i tana a'u ki te 'ū kaka'anga ki lungá, ne'e hiki'i 'ona 'e te kau taú, he kua 'oho mālohi mai 'ia te kakaí.

³⁶ He ne'e fe'ohofi mai ai pē 'ia te fu'u fakatahá, 'o notou kaila, "Fei mo tāmata'i!"

Ko te lea 'a Paula ki te kakaí

³⁷ Pea 'i te notou feinga ke fakahū 'ia Paula ki te tauá, ne'e lea ange 'e ia ki te 'alikotaú, "E ngafua ke au ki'i lea atu?"

Pea pehē ange 'e ia, "'Oku poto koā 'ia koe 'i te lea faka-Kalisi?"

³⁸ Tā 'oku kailoa ko te matu'a 'Isipité 'ia koe, 'ā ē ne'e fakatupu angatu'u 'i te 'ū 'aho kua hili angé, mo taki atu ki te tofá 'ia te kau tangata fakapō 'e toko fā afe?"

³⁹ Pea iange leva 'e Paula, "Ko te tangata Siu 'ia au mei Tāsusi 'i Silisia, pea ko te kolo 'iloa ia 'okou kau ki aí. Ko ia ai 'okou kole atu ke ke tuku mu'a ke au lea ki te kakaí."

⁴⁰ Pea kua tukuange 'e ia ke lea, pea tu'u leva 'ia Paula 'i te 'ū kaka'anga ki lungá, 'o ta'alo tonu nimá ki te kakaí. Pea 'i te notou fakalongolóngo leva, ne'e lea atu ia 'i te lea faka-Hepeluú, 'o pehē:

22

¹ "Kāinga mo te mātu'a, kotou me'a lelei mai ki taku fakamatala 'oku fai atu ko 'ení."

² Pea 'i te notou fanongo 'oku lea 'aki mai 'e ia kiā nātou 'i te lea faka-Hepeluú, ne'e 'āsili ai te notou fakalongolóngo. Pea fai atu ia,

³ "Ko aú ko te matu'a Siu; ne'e fanau'i 'oku 'i Tāsusi 'i Silisia, kā ne au tupu ake 'i te kolo ko 'ení, 'o ta'utu 'i te va'e 'o Kāmelielí, pea ne'e akonakina 'oku ke au talangafua ki te 'ū lao kotoa pē kua tukufakaholo mai mei te tou mātu'a. Pea ne au mamahi'i 'ia te 'Atuá, 'o hangē ko kōtoú fuli pē 'i te 'aho nei.*

* 21:29 21:29 Ngā 20:4 * 22:3 22:3 Ngā 5:34-39

4 Pea ne au fakatanga'i 'ia te 'alunga ko 'eni 'o kala u toe afe mei te tāmáté, pea ne au ha'i 'o fakahū pilisone 'ia te tangata mo te fafine fakatou'osi.*

5 Pea 'oku fakamo'oni kiā au 'ia te Taula'aliki Lahí mo te Fakataha Fakamātu'á kotoa pē. Hē ne au ma'u tohi meiā nātou ke 'alu mo au ki te kāinga 'i Tāmasikusí, ke puke mo ha'i he kakai 'i ai, 'o taki mai ki Selusalema ke tautea'i.

*Ko te fakamatala 'e Paula ki tana tafokí
(Ngāue 9:1-19; 26:12-18)*

6 "Pea 'i taku fakaofiofi atu ki Tāmasikusí 'i te meimei ho'atā mālié, ne'e fokifā pē kua tapa takatakai kiā au he fu'u maama lahi mei te langí.

7 Pea ne'e tō 'ia au ki lalo, pea u fanongo ki te le'o 'oku pehē mai, "E Saula, 'e Saula, ko te ā kua ke fakatanga'i ai 'Okú?"

8 Pea u tali ange, "He ko ai 'ia Koe, 'Alikí?" Pea folafola mai Ia, "Ko Sīsū 'eni mei Nāsaletí, 'ā ē 'oku fakatanga'i 'e koé."

9 Pea ko nātou ne'e 'iā aú ne'e notou sio ki te maamá, ka ne'e kailoa ongo'i 'e nātou 'ia te le'o 'o Ia ne'e lea mai kiā aú.

10 Pea u fehu'i atu, "Alikí, ko te ā 'a'aku 'e faí?" Pea folafola mai te 'Alikí kiā au, "Tu'u 'ia koe, 'o 'alu ki Tāmasikusí; pea 'e fakahaa'i atu ai kiā koe 'ia te 'ū me'a kua tu'utu'uni ke ke faí."

11 Pea 'i te kui toku matá, ko te me'a 'i te fu'u ngingila 'o te maama ko iá, ne'e takinima'i 'oku 'e te kakai ne'e motou oó, pea u a'u ai ki Tāmasikusí.

12 Pea ko te toko taha ko 'Ananaia, ko te tangata lotu ne'e mātu'aki tauhi ia 'ia te Laó, pea ne'e fakaongolelei' 'e te kakai Siu kotoa pē ne'e nofo 'i ai,

13 ne'e ha'u ia kiā au, pea tu'u mai ia 'o pehē mai, "Si'aku tokoua ko Saula, 'a'ala ake tou matá." Pea u sio ake leva 'i te taimi pē ko iá, 'o 'ilo'i ia.

14 Pea toki pehē mai ia, "Kua fili 'ou 'e te 'Atua 'o te tou mātu'á, ke ke 'ilo'i Tono finangaló, mo mamata ki te Toko Taha Anga-tonu ko iá, pea ke ke fanongo ki te le'o mei Tono fofongá.

15 Kote'uhí ke hoko 'ia koe ko Tana fakamo'oni 'o te 'ū me'a kua ke mamata mo fanongo ai ki te kakai kotoa pē.

16 Pea ko te toe tatalí ke ā? Tu'u, pea papitaiso 'ia koe, 'o fufulu 'ou mei tau 'ū angahalá, pea ui ki Tono huafá."

Ko tonu ui 'o Paula ke malanga ki te Senitailé

17 "Pea 'i taku toe foki ki Selusalemá, ne'e 'ávea 'ia au, lolotonga taku lotu 'i te Tempalé.

18 Pea ne au mamata kiā Ia, pea me'a mai Ia kiā au, 'Fakato'oto'o, pea 'alu vave 'ia koe mei Selusalema; kote'uhí he 'e kailoa notou tali hau fakamatala kiā Au."

19 Kā ne au pehē ange, "Alikí, kā ko nātou 'eni 'oku notou 'ilo'i lelei, ko au ia ne au fa'a fakahū pilisone, mo haha 'i te 'ū falelotu kehekehe, 'ia te kakai 'oku lotu kiā Koé.

20 Pea 'i te notou fai te lilingí 'ia te toto 'o te Tou mā'ata ko Sitívení, ne au tu'u foki mo au 'i ai, pea u lotu ki tonu tāmáté'í, mo tauhi te 'ū kofu 'o te kakai ne'e notou tāmáté'í 'oná.*

21 Pea folafola mai Ia kiā au, "Alu pē, he ko Au 'e Au tuku atu 'ou ke 'alu ki te mama'ó, ke fai Taku fekaú ki te Senitailé.'" "

Ko Paula mo te 'alikitau Lomá

* 22:4 22:4-5 Ngā 8:3; 26:9-11 * 22:20 22:20 Ngā 7:58

22 Pea ne'e notou fakafanongo kiā ia 'o a'u ki te lea ko iá, pea notou toki kalanga le'o lahi, "Ave te siana ko 'ená mei māmani! He 'oku kailoa tonu ia ke ma'uli!"

23 Pea 'i te notou kaikaila, mo tupetupe'i te notou kofú, mo notou laku efu ki lungá,

24 ne'e fekau 'e te 'alíkitaú ke 'aumai 'ona ki te tauá, 'o 'eke'i mo taa'i 'ona, kote'uhí ke 'ilo'i pe ko te ā tonu 'uhinga 'o te notou kaila pehē kiā iá. 25 Kā 'i te lolotongā te notou ha'i 'o Paula ke fa'i tonu kau'imaeá, ne'e lea ange 'e Paula ki te senituliō ne'e tu'u 'i aí, "Oku ngafua koā 'i te laó ke kotou tautea taa'i he tangata Loma, kua he'iki ai fakamāu'i?"

26 Pea 'i te fanongo ki ai te senituliō, ne'e 'alu leva ia 'o tala ki te 'alíkitaú, 'o pehē, "Ko te ā tau me'a 'oku pehē ke fa'i, he ko te siana Loma 'eni!"

27 Pea ha'u leva 'ia te 'alíkitaú, 'o iange kiā ia, "Tala'i mai pe ko te Loma 'ia koe?"

Pea iange 'e ia, "Ko ia."

28 Pea tali ange 'e te 'alíkitaú, "Na'a mo au ne au totongi'i lahi ke au kau ki te kakai ko iá."

Pea iange 'e Paula, "Kā ko aú ne'e fā'ele'i ko te Loma."

29 Pea vave leva te hiki atu meīa ia 'ia te kakai ne'e notou fai ke fakamamahi'i 'oná, pea ko te 'alíkitaú foki ne'e manahē ia 'i tana 'ilo'i ko te Loma 'ia Paulá, he kua ne ha'i foki ia ke ma'u.

Ko te fakamāu'i 'o Paula 'i te Sanetalimí

30 Kā 'i te 'aho tonu hokó, kote'uhí ko tana fia 'ilo ki tonu mo'oni 'o te me'a kua tukuaki'i 'aki 'ona 'e te kakai Siú, ne'e vete ange 'e ia tonu ha'i, mo fekau ki te kau taula'aliki lahí mo te kau mēmipa 'o te Sanetalimí ke notou fakataha, pea toki 'aumai 'e ia 'ia Paula ki lalo 'o fokotu'u 'i te notou 'aó.

23

1 Pea sio fakamama'u 'e Paula ki te Sanetalimí, 'o ina lea ange kiā nātou, "E kāinga, talu pē mei mu'a 'o a'u mai ki te 'aho nei mo taku fai fatongia ma'a te 'Atuá mo te loto tau'atāina!"

2 Pea ne'e fekau 'e te Taula'aliki Lahí ko 'Ānanaia kiā nātou ne'e tu'u ofi 'i aí, ke notou taa'i tonu ngutú.

3 Pea pehē ange 'e Paula kiā ia, "E taa'i 'ou 'e te 'Atuá, 'ia koe ko te holisi kua valí hinahina! He kua ke nofo ke fakamāu'i 'oku 'o fakatatau ki te laó, kae fekau 'e koe ke taa'i 'oku, 'a ē 'oku tapu 'i te laó?"*

4 Pea ko nātou ne'e tu'u ofi ma'i ne notou iange, "Oku pehē koā tau lea kovi ki te Taula'aliki Lahi 'a te 'Atuá?"

5 Pea tali ange 'e Paula, "E kāinga, ne kailoa u 'ilo'i, ko te Taula'aliki Lahí ia; he kua tohi, "E kailoa ke lea kovi ki te pule 'o tou kakai."*

6 Pea 'i te 'ilo'i 'e Paula, ko te 'áfaki 'e tahá ko te kau Sātusi, pea ko te 'áfaki 'e tahá ko te kau Fālesi, pea kaila leva ia 'i te lolotongā 'o te Sanetalimí, 'o pehē, "E kāinga, ko aú ko te Fālesi, ko te foha 'o te matu'a Fālesi; ko te me'a 'oku tou 'amanaki ki aí, 'io, 'ia te toetu'u 'o te pekiá, ko 'eni ia 'oku 'eke'i ai 'okú."*

7 Pea 'i tana lea peheé, ne'e hoko leva he fetu'usi 'i te kau Fālesi mo te kau Sātusi, pea mavae ua ai 'ia te fakatahá.

* 23:3 23:3 Māt 23:27-28 * 23:5 23:5 'Eki 22:28 * 23:6 23:6 Ngā 26:5; Filip 3:5

⁸ He kua lau 'e te ha'a Sātusi, takua 'oku kala he toetu'u, pē he 'āngelo, pē he laumālie; kā 'oku tui 'ia te kau Fālesí 'oku 'i ai 'ia te 'ū me'a kātoa ko iá.*

⁹ Pea ne'e hoko leva he fu'u vālau, pea tutu'u ake he 'ihi 'o te kau sikalaipé ne'e kau ki te fa'ahi Fālesí, 'o notou taukave'i 'o pehē. "Oku kala motou 'ilo'i 'e mātou ia he kovi 'a te tangata nei; pea na'a kua lea kiā ia he laumālie pē he 'āngelo."

¹⁰ Pea 'i te fakalalahi te fetu'usi, ne'e manahē 'ia te 'alikotaú na'a haehae 'ia Paula 'e nātou, pea ne ina fekau te kau tau ke ō ifo, 'o 'ave fakamālohi'i 'ona me'i te notou lotolotonga, pea ke notou taki foki 'ona ki te tauá.

¹¹ Pea 'i te pō ko iá ne'e tu'u mai 'ia te 'Alikí, 'o folafola ange kiā Paula 'o pehē, "Aua ke lotosi'i; he 'e hangē pē ko tau fakamatala 'i Selusalema 'ia te 'ū me'a 'oku kau kiā Aú, pehē foki kua pau 'e ke fakamatala 'i Loma."

Ko te alealea ke tāmata'i 'ia Paulá

¹² Pea kua 'aho ake, pea ne'e fai 'e te kakai Siú te notou fefuakava'aki, 'o pehē, ke 'aua 'aupito na'a notou toe kai pe inu kae'aua leva kua notou tāmata'i 'ia Paula.

¹³ Pea ne'e toko fāngofulu tupu 'ia te kakai ne'e notou fai te fuakava ko iá.

¹⁴ Pea ne'e ō 'ia nātou ki te kau taula'aliki lahí, mo te kau mātu'á, 'o notou iange, "Kua fai te motou fuakava ki te 'Atuá, 'o pehē, 'e kala motou toe mama he me'a kae'aua ke motou tāmata'i 'ia Paula.

¹⁵ Pea ko 'eni, ke 'a kōtou mo te Sanetalimí tonu fakahā ki te 'alikotaú, ke 'ave ifo 'ia Paula kiā kōtou, 'o hangē pē ko he kotou fia 'eke'i ke mahu'inga mālie 'ia te 'ū me'a 'oku kau kiā iá. Pea ko mātou leva, 'i te he'iki ai ofi mai iá, 'e motou 'i ai ke tāmata'i 'ona."

¹⁶ Kā ne'e 'ilo'i te notou fa'ufa'ú 'e te 'ilamutu 'o Paulá, 'o 'alu ia 'o hū ki te tauá, 'o tala'i kiā Paula.

¹⁷ Pea ui ange leva 'e Paula he taha 'o te kau senitulioó, 'o pehē, "Ke 'ave mu'a te talavou nei ki te 'alikotaú, he 'oku 'i ai tana me'a ke fakahā ange kiā ia."

¹⁸ Ko ia ne'e 'ave leva te talavou ki te 'alikotaú, 'o iange, "Ko te pōpula ko Paulá ne'e ui ange 'oku, 'o kole ke au 'aumai te talavou ko 'ení kiā koe, he 'oku 'i ai tana lea ke fai atu."

¹⁹ Pea puke'i tonu nimá 'e te 'alikotaú, 'o 'ave ke nā fakaenāua pē, 'o fehu'i ange ia, "Ko te ā tau me'a 'oku fia fakahāa'i mai kiā aú?"

²⁰ Pea iange ia, "Kua alealea 'e te kau Siú ke kole atu kiā koe, ke 'ave ifo 'ia Paula 'āpongipongi ki te Sanetalimí, 'o hangē 'oku notou fia 'eke ke mahu'inga mālie 'ia te me'a 'oku kau kiā iá.

²¹ Ko ia 'aua na'a ke tui kiā nātou; hē 'oku toitoi he notou kau tangata 'e toko fāngofulu tupu, kua notou 'osi fuakava, 'e kailoa 'aupito notou kai pe inu kae'aua ke notou tāmata'i 'ona. Pea kua notou 'osi teuteu, 'o talitali pē ki ha'au tali te notou kolé."

²² Pea tukuange leva 'e te 'alikotaú 'ia te talavou, 'o fekau kiā ia, "Aua na'a ke teitei tala'i ki he taha ne ke 'osi fakahāa'i mai te me'a ko 'ení kiā au."

Ko tonu tuku atu 'o Paula ki te kōvana ko Filiké

²³ Pea ui ange 'e te 'alikotaú he toko ua 'o te kau senitulioó, 'o iange, "Teuteu mai te kau sōtia 'e toko uangeau, ke notou ō ki Sesalia, 'i te hivá pō'uli 'ānai, mo te kau tangata heka hoosi 'e toko fitungofulu, mo te kau tangata to'o tao 'e toko uangeau;

* 23:8 23:8 Māt 22:23; Ma'ake 12:18; Luke 20:27

²⁴ pea teuteu foki mo he fanga monumanu, kote'uhí ke heka ai 'ia Paula, 'o a'utaki lelei 'ona kiā Filike ko te kōvaná."

²⁵ Ne'e fai foki ia he tohi, 'o pehē:

²⁶ "Ko au Kalotiasi Lisia kiā Filike ko te 'aliki kōvana, 'ofa atu.

²⁷ Ko te tangata ko 'ení ne'e puke 'e te kau Siú 'o teuteu ke tāmata'i 'ona; kā ne au ha'u 'ia au mo taku kau taú, 'o fakahaofi, he 'okou 'ilo'i ko te Loma ia.

²⁸ Pea 'i taku fia 'ilo foki ki te 'uhinga ne'e notou tukuaki'i 'aki iá, ko ia ne au 'ave ifo leva 'ona ki te Sanetalimi 'o nātoú.

²⁹ Pea ne au toki 'ilo'i ai kua tukuaki'i 'ona 'i te me'a pē 'oku kau ki te notou laó, kā 'oku kailoa he me'a ia 'i te notou talatalaaki 'oku totonu ke mate ai, pē ke nofo pilisone ai ia.

³⁰ Pea 'i tono fakahaa'i mai kiā au takua kua toitoti he kau Siu ki te tangatá, ne au tuku atu leva 'ona kiā koe, pea ne au fekau foki ki te kau tukuaki ke fai te notou talatalaaki kiā koe.

'Ofa atu."

³¹ Pea ne'e toki 'ave 'e te kau taú 'ia Paula, 'o hangē ko te fekau kiā nātoú, 'o notou taki pō'uli 'ona ki Anitepeta.

³² Pea 'i te pongipongi aké, ne'e notou tukuange te kau tangata heka hoosi ke notou ō mo ia, kae notou foki nātou ia ki te tauá.

³³ Pea 'i te notou a'u atu ki Sesaliá, 'o notou 'ave te tohi ki te kōvaná, ne'e notou tuku atu foki 'ia Paula kiā ia.

³⁴ Pea kua lau 'ia te tohi, pea fehu'i ange 'e ia kiā Paula pē 'oku mei te fanua fea ia. Pea 'i tana 'ilo'i ko te toko taha ia mei Silisiá,

³⁵ ne'e iange 'e ia, "E au toki fakamāu'i tau me'á 'o kā a'u mai tou kau tukuaki." Pea fekau 'e ia ke tauhi 'ona 'i te palasi 'o Hēlotá.

24

Ko te tukuaki'i 'o Paula 'e te kau Siú

¹ Pea 'i te 'osi mei ai te 'aho 'e nima ne'e 'alu ifo 'ia Ānanaia ko te Taula'aliki Lahí mo te kau mātu'á, mo te tangata tufunga lea ko Tētulo, pea ne'e notou faka'ilo 'ia Paula ki te kōvaná.

² Pea kua ui 'ia Paula ke ha'u, pea kamata leva 'e Tētulo tono talatalaaki'í 'o pehē,

"Kua fualoa mai 'eni te motou nonofo melinó, ko te me'a 'i te feitu'u nā! Pea kua fakalalakala te motou fanuá ko te me'a 'i te taki lelei 'a te feitu'u nā, 'e 'Alikí Filike!

³ Pea 'oku hounga 'aupito ia kiā mātou fuli pē, pea ma'u ai pē!

⁴ Kā kote'uhí na'a u fakafiu'i 'ou 'i si'aku fualoa, ko ia ai 'okou kole atu kiā koe ke fai mu'a tou tau ko te anga-lelei, 'o me'a si'i mai kiā mātou.

⁵ He kua motou 'ilo'i 'ia te matāpule nei, ko te tangata 'oku pau'u lahi, ko te toko taha 'oku fakatupu maveuveu 'i te kakai Siú kotoa pē 'i māmani, pea ko te takimu'a foki ia 'o te kau lotu 'o te Nāsaliné.

⁶ Pea ko 'eni kua toe feinga 'eni ia ke pā'usi'i mo te tapu 'o te Temipalé; pea ne'e motou puke ia, ['o motou mei fakamāu'i 'ona 'o fakatatau ki te motou laó.

⁷ Ka ne'e ha'u 'ia te 'alikitau ko Lisia kiā mātou, 'o hamusi fakamālohi'i atu 'ona mei te motou nimá,

⁸ 'o fekau ke ōmai kiā koe tono kau tukuaki.]* Kāpau 'e ke faka'eke'eke'i 'ona, 'e ke toki mea'i lelei tono mo'oni 'o te 'ū me'a 'oku motou talatalaaki'i 'aki iá."

* 24:8 24:6-8 Ko te 'ū lea 'oku ha'i mei te veesi 6e ki te veesi 8a, 'oku kala 'asi 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi.

9 Pea ne'e pou pou foki kiā ia 'ia te kau Siú, 'o notou taukave'i 'oku mo'oni 'ia te 'ū me'a ko iá.

Ko te tali 'a Paulá

10 Pea kua ta'alo kiā ia 'e te kōvaná ke lea mai, pea pehē ange 'e Paula, "Okou fiafia mo'oni 'i tata tu'u ke fai taku fakamatata ki te 'ū me'a 'oku kau kiā kitá, ko tata 'ilo'i kua lahi ta'u tau nofo ko te fakamaau 'o te kakai nei.

11 Kote'uhi 'e faingafua ai kiā koe ke 'eke'i 'o 'ilo, kua kailoa lahi ake 'i te 'aho 'e hongofulu mā ua kua mole talu taku 'alu ake ki Selusalema ke fai taku lotú.

12 Pea ne he'iki ai tu'a taha ke notou sio mai 'okou fakakikihi mo he taha 'i te Tempalé, pē veuki he kakai 'i te falelotú pē 'i kolo.

13 Pea tala'i'ea'i 'e notou lava ke fakamo'oni'i 'i tou 'aó ki te 'ū me'a kua notou toki talatalaaki'i 'aki'okú.

14 Kā ko te me'a 'eni 'e au fakamo'oni atú, 'oku fou 'ia au 'i te 'alunga ko 'eé, 'ā ē kua notou ui ko te kau lotu 'e tahá, kā ko te anga pē ia 'o taku tauhi te 'Atua 'o te motou mātu'á; pea 'okou tui ai ki te me'a kotoa pē kua tohi 'i te Laó mo te Tohi Palōfitá.

15 Pea 'okou falala pē ki te 'Atuá 'e faifai pea hoko he toetu'u 'o te anga-tonú mo te angahalá fakatou'osi; pea ko te me'a ko iá 'oku tui ki ai 'ia nātou ko 'eni foki.

16 Pea ko tono 'uhinga ia 'oku ngāue ai 'ia aú foki, ke tauhi ma'u toku konisēnisi ke ta'ehalala ki te 'Atuá mo te kakai.

17 Pea kua hili te 'ū ta'u lahi, ne au ha'u ko te 'aumai he 'ū me'atokoni mo he 'ū me'a'ofa, ki toku kakai.*

18 Pea 'i te lolotonga taku fai iá, mo tono 'ilo'i 'oku 'i te Tempalé kua u fai te fakatāpuí; pea tala'i'ea'i ne'e 'i ai 'iā au he fu'u kakai, 'uma'ā he longoa'a, ngata pē 'i te tu'unga me'a Siu ko ia mei 'Ēsiá,† —

19 'a ia ne'e totonu ke notou 'i tou 'aó 'eni ke fai toku talatalaaki'i, 'o kāpau kua 'i ai he notou me'a kiā au.

20 Pea kā kailoa, pea lea pē 'ia nātou ko 'eni he kovi ne'e notou 'ilo'i 'iā au, lolotonga taku tu'u 'i te 'ao 'o te Sanetalimí.

21 Ko te fe'i lea pē koā ko 'eni, 'ā ē ne au kalanga 'aki lolotonga taku tu'u 'i te notou lotolotonga, 'o pehē, 'Ko te me'a ki te toetu'u 'o te pekiá, ko 'eni ia 'oku 'eke'i ai 'oku 'e kōtou 'i te 'aho nei.'**

22 Pea ne'e toloi 'e Filike‡ te notou me'á, he ne'e 'ilo'i kānokano 'e ia 'ia te 'ū me'a ne'e kau ki te 'alunga ko 'eé, mo pehē ange, "Kā toki ha'u 'ia Lisia ko te 'alikitau, pea 'e au toki fakamāu'i lelei te kotou me'á."

23 Pea fekau 'e ia 'ia te senitulioó ke tauhi 'ona, pea ke 'aua foki na'a fakapōpula'i fau 'ona, pe ta'ofi te tokoni kiā ia tonu kāngá.

Ko te lea 'a Paula kiā Filike mo Telusilá

24 Pea 'i te 'osi te 'ū 'aho 'ihi, ne'e a'u mai 'ia Filike mo tonu hoá ko Telusila, ko te fafine Siu ia, ne'e fekau leva 'e ia ke 'aumai 'ia Paula, 'o ina fanongo ki tana fakamatata 'o kau ki te tui kiā Kalaisi Sisuu.

25 Pea lolotonga tana malanga 'aki te faitotonú, mo te pule'i toto kakanó, mo te fakamaau 'oku tu'unuku maí, ne'e tetetete 'ia Filike, 'o iange ia kiā Paula, "Alu ā, pea tā fai 'aki ia; pea kā 'i ai he toe faingamālie, 'e au toki fekau atu ke ke ha'u."

* 24:17 24:17-18 Ngā 21:17-28 † 24:18 24:18 ngata pē 'i te tu'unga me'a Siu ko ia mei 'Ēsiá: 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi, 'oku kau te kupu'i lea nei ia ki te veesi 19. * 24:21 24:21 Ngā 23:6 ‡ 24:22 24:22 Pea ne'e toloi 'e Filike: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, Pea kua fanongo 'ia Filike ki te notou 'ū me'á, pea ne ina toloi.

26 Pea ne'e toutou fekau 'e Filike ke 'alu ange 'ia Paula ke nā talanoa, ko tana 'amanaki 'e 'avange 'e Paula ha'aná pa'anga.

27 Kā 'i te hili ange he ta'u 'e ua, ne'e hoko mai 'ia Posio Fesitō ko te fetongi 'o Filike. Pea ko te me'a 'i te loto 'ia Filike ke fakalai ki te kakai Siú, ne'e tuku kii'i pē 'e ia 'ia Paula.

25

Ko te fili 'e Paula ke fakamāu'i 'ona 'e Sisá

1 Pea kua hoko mai 'ia Fesitō ki te vahefanuá, pea 'osi mei ai te 'aho 'e tolu, ne'e 'alu ake ia mei Sesalia ki Selusalema.

2 Pea ne'e faka'ilo foki 'ia Paula kiā ia 'e te kau taula'aliki lahi mo te kau tu'ukimu'a 'o te kakai Siú.

3 Pea ne'e notou kole kiā ia, ke kātaki mu'a 'o fekau ke 'ave ifo 'ona ki Selusalema; kā ko ta'a nātou ia teuteu 'ia te malumu ke tāmata'i 'ona 'i te alá.

4 Pea tali ange 'e Fesitō ia, ke tauhi pē 'ia Paula ia 'i Sesalia, he 'e vave pē ta'aná 'alu ifo ki ai.

5 Ne'e me'a foki 'e ia 'o pehē ange, “Pea kā 'ilonga he kotou 'ihi ma'u tu'unga, tuku ke notou ō ifo mo au, 'o talatalaaki'i 'ia te matāpulé, 'o kāpau 'oku 'i ai hana kovi.”

6 Pea kua ina nofo mo nātou 'i te 'ū 'aho si'i, 'e valu nai pe hongofulu, pea toki 'alu ifo ia ki Sesalia; pea 'i te 'aho tono hokó ne'e nofo ia ki te fakamāu'angá, 'o fekau atu ke taki mai 'ia Paula.

7 Pea 'i tana a'u maí, ne'e kāpui 'ona 'e te kakai Siu kua ō ifo mei Selusalemá; pea lahi te 'ū me'a mamafa ne'e notou talatalaaki'i 'aki iá, kā ne kailoa lava ke notou fakamo'oni ki ai.

8 He ne'e fakamatala 'e Paula ia 'o pehē ange, “Kua kala u faihala he me'a 'e taha 'i te lao 'o te kakai Siú, pe ki te Temipalé, pe kiā Sisa.”

9 Kā ko te loto 'o Fesitō ke fakalai ki te kakai Siú, ko ia ai ne'e me'a mai 'e ia, “Oku loto 'ia koe ke 'alu ki Selusalema ke fakamāu'i ai 'ou 'i te 'ū me'a ko 'eni, kā 'i toku 'aó?”

10 Pea iange 'e Paula, “Ko te fakamāu'anga 'o Sisá 'eni, 'okou tu'u 'i ai, pea ko te feitu'u ia 'oku totonu ke fakamāu'i ai 'okú. Ko te me'a ki te kakai Siú, kua kala u fai he kovi ki ai; pea 'oku mātu'aki mea'i ia 'e koe.

11 Pea kāpau kua u maumau'i he lao, pē kua u fai he me'a 'oku totonu ke au mate ai, 'oku kala u fakafisinga'i te maté. Kae kāpau ko te launoa 'ia te 'ū me'a 'oku talatalaaki'i 'aki 'oku 'e nātou nei, pea tā 'oku kala ngafua he taha ke tukuange 'oku kiā nātou. 'Okou tautapa atu ke fai 'e Sisa ta'akú hopo.”

12 Pea toki alea leva 'ia Fesitō mo te fakataha tokoní, 'o toki tali mai 'e ia, “Kua ke tautapa koā kiā Sisa? Pe'i sai; 'e ke 'alu koe kiā Sisa.”

Ko te lea 'a Paula kiā 'Akilipa mo Pelenaisé

13 Pea kua 'osi atu he 'ū 'aho 'ihi, pea toki me'a ifo ki Sesalia 'ia te tu'i ko 'Akilipá mo Pelenaisé, ko te fai te nā 'a'ahi kiā Fesitō.

14 Pea kua nā nofo 'i ai 'o 'aho lahi, pea ne'e fakahā leva 'e Fesitō ki te tu'í 'ia te 'ū me'a ne'e kau kiā Paulá, 'o iange ia,

“Oku 'i ai he matāpule ne'e tuku 'i te pilisoné 'e Filike 'i tana hiki atú.

15 Pea 'i taku a'u ake ki Selusalemá, ne'e faka'ilo mai 'e te kau taula'aliki lahi mo te kau mātu'a 'o te kakai Siú, 'o notou kole ke fakahalaia'i 'ona.

16 Kā ne au fakahaa'i ange kiā nātou, “Oku kala ko te anga 'o te kakai Lomá ke fu'aki tukuange he tangata ke tautea mate, kae'aua leva ke fakamāu'i

fakataha 'ā ē 'oku tukuaki'í pea mo tonou kau tukuaki'í, pea ke 'auleva foki ke 'i ai hana fakamatala ki te kovi kua tukuaki'í 'aki iá.

¹⁷ Ko ia ai, 'i te notou ōmai ki heni, ne'e kailoa u toe toloi, kā 'i te 'aho tonou hokó ne au nofo leva ki te fakamāu'angá 'o fekau ke taki mai 'ia te matāpūlé.

¹⁸ Kā 'i te tu'u 'a te kau tukuaki'í, ne'e kailoa notou 'aumai he me'a kovi kau kiā ia 'oku tatau mo taku mahaló, 'o pehē ko he kovi.

¹⁹ Kā ko te me'a ne'e ōmai mo nātou 'o kau kiā iá, ko te koto me'a pē 'oku kau ki te notou tō'onga fakalotu fakaenātou pē, 'o kau ki te Toko Taha, ko Sīsū takua, 'a ia kua pekia, kae taukave pē 'e Paula kua Ina toe ma'uli.

²⁰ Pea ne au fiu 'i tonou fakakaukau'í pe fefe'aki tonou fakamāu'í 'o te 'ū me'a ko iá, pea ne au 'eke ange, pe 'oku lotou ia ke 'alu ki Selusalema, 'o fai ki ai tonou fakamāu'í.

²¹ Kā 'i tana unga 'e Paula, 'o pehē ke ta'ofi 'ona ki te fakamāu'anga 'o Sísá, ko ia ai ne au fekau ke tauhi ai pē 'ona kae'aua leva ke toki tuku atu kiā Sisa."

²² Pea me'a ange 'e 'Akilipa kiā Fesitō, "Ā, ne au mei lotou ke au fanongo ki te tangata ko iá." Pea iange 'e ia, "Āpongipongi 'e ke fanongo kiā ia."

²³ Pea 'i te 'aho tonou hokó ne'e me'a mai 'ia 'Akilipa mo Pelenaise, 'oku nā 'ai teunga lāngilangi'ina, 'o hū ki te fale tali 'aliki; ne'e 'i ai foki te kau 'alikitau, mo he kau tangata 'ilonga 'o te koló. Pea 'i tonou fekau 'e Fesitō ne'e taki mai leva 'ia Paula.

²⁴ Pea me'a 'e Fesitō, "E Tu'í ko 'Akilipa, mo te kau tangata kotoa pē 'oku tou haha'o heni, ko te toko taha nei 'oku kotou me'a mai ki ai, ko ia ia kua fakafiu'í 'aki 'oku 'e te kakai Siú kotoa pē 'i Selusalema mo 'eni foki, 'o notou kalanga 'oku kala totonu ke ma'uli ai pē ia.

²⁵ Kā ko au ne'e kailoa pē ke au tokanga'í au he me'a 'oku taau mo te maté. Kae'uma'ā ne'e unga ia kiā Sisa; ko ia ne au tu'utu'uni ke tuku atu 'ona ki ai.

²⁶ Kā 'oku kailoa hana me'a 'e au ma'u ke au tohi 'aki ki toku 'aliki; ko ia ai kua u 'aumai 'ona kiā kōtou, kae'uma'ā kiā koe, 'e Tu'í 'Akilipa, hei'ilo na'a 'osi te kotou 'eké, 'okou ma'u ai he me'a ke au tohi 'aki.

²⁷ He 'oku hā matamata kehe kiā au, ke tuku atu he pōpula, 'o kailoa he ki'i fakamatala ki te 'ū me'a 'ā ē 'oku tukuaki'í 'aki iá."

26

Ko te tali 'a Paula kiā 'Akilipá (Ngāue 9:1-19; 22:6-16)

¹ Pea me'a ange 'e 'Akilipa kiā Paula, "Okou ngafua ke lea 'ia koe ke taukapo'í 'ou." Pea hanga leva 'e Paula, 'o mafao atu tonou nimá, 'o kamata tana fakamatalá:

² "E Tou 'Afio, Tu'í 'Akilipa, 'okou lau ko toku manū'ia 'i tata tu'u 'i tou 'aó 'i te 'aho nei ke fai tata fakamatala ki te 'ū me'a kotoa pē 'ā ē 'oku tukuaki'í 'aki 'oku 'e te kakai Siú,

³ kote'uhí 'oku potopōto'í 'ia te feitu'u nā 'i te 'ū tō'onga kotoa pē 'a te kakai Siú, mo te 'ū me'a 'oku tokanga ki ai te notou lotó. Ko ia 'okou kole atu ke kātaki mu'a te Tou 'Afio, 'o me'a lelei mai kiā au.

⁴ Ko te anga 'o taku ma'ulí talu taku kei talavou, 'io, toku anga mei te kamata'angá 'i te lotolotonga 'o toku kakai 'o'okú 'i Selusalema, 'oku lāu'ilo'í 'ia 'e te kakai Siú kotoa pē.

5 He kua notou 'ilo' 'oku mei te kamata'angá, pea kāpau ne'e notou loto ki ai, 'e faingafua ke notou fakamo'oni'i, ne'e kau 'ia au ki te kau Fālesí, ko te fa'ahinga 'oku tokanga lahi taha ki te tou lotú.*

6 Pea ko 'eni, kua fokotu'u 'oku 'i heni, kote'uhí ko taku tui ki te tala'ofa ne'e fai 'e te 'Atuá ki te tou mātu'á,

7 'ia te tala'ofa ko ia, 'ā ē 'oku faka'amū ke a'usia 'e te tou 'ū matakali hongofulu mā uá 'i te notou lotu 'i te pō mo te 'aho. Pea kote'uhí ko te 'amanaki pē ko iá, 'e Tou 'Afio,* kua talatalaaki'i 'aki 'oku ko 'eni 'e te kau Siú.

8 Pea ko te ā 'oku kotou pehē ai, ko te me'a 'e kailoa kotou fia tui ki ai, 'ia te fokotu'u 'o te pekiá 'e te 'Atuá?

9 Ko ia ne'e hā mai leva kiā au, 'oku totonu ke au ngāue mālohi ki tonu fakafepaki'i 'ia te huafa 'o Sīsū mei Nāsaletí.*

10 Ne au fai foki 'eni 'i Selusalema; pea ko te tokolahi 'o te fa'ahinga tapú ne tuku pilisone 'ia nātou 'e au, 'i taku ma'u ngafua mei te kau taula'aliki lahi; pea ne au hikinima ki te notou tāmātē'í.

11 Pea ne'e tu'a lahi taku tautea'i 'ia nātoú 'i taku fakatotofu te 'ū falelotú, ko taku fakamālohi'i nātoú ke notou si'aki te notou tui; pea ne'e pehē fau taku loto lili kiā nātoú, ko ia ai ne au fakatanga'i 'ia nātoú 'o a'u ki te 'ū kolo mulí foki.

12 Pea 'i te lolotonga taku fai 'ia te 'ū me'a ko iá, pea u fononga ai ki Tāmasikusi, mo te tohi tu'utu'uni mo te fakangafua 'a te kau taula'aliki lahi

13 Lolotonga taku 'alu ho'atā mālié, 'e Tou 'Afio, ne au sio ki te maama ne'e ngingila ange 'i te la'aá, 'oku malama mai mei te langí, 'o hulu'i 'ia mātou ne'e motou fonongá.

14 Pea 'i te motou tō kotoa pē ki te kelekelé, ne au fanongo ki he le'o 'oku pehē mai 'i te lea faka-Hepeluú, 'E Saula, 'e Saula, ko te ā kua ke fakatanga'i ai 'Okú? 'Oku faingata'a ta'au' aka te me'a māsílá.'

15 Pea u iange, 'Alikí, ko ai 'ia Koe?' Pea me'a mai 'e te 'Alikí, 'Ko Au Sīsū, 'a ia 'oku ke fakatanga'í.

16 Kā ke tu'u, tu'u ki lunga; he ko 'eni 'ia te me'a kua U hā ai kiā koé, ke fakanofu 'ou ko te faifekau mo te fakamo'oni 'o te 'ū me'a kua ke mamata ki aí, pea mo te 'ū me'a 'e Au fakahā atu kiā koe 'āmuli.

17 Pea 'e Au fakahaofi 'ou mei te kakai 'Isilelí, pea mo te Senitailé, 'a ia 'Okou fekau atu 'ou ki ai,

18 ke faka'ā te notou matá, ke notou tafoki mei te fakapō'ulí ki te maamá, pea mei te pule'ina 'e Sētané ki te 'Atuá, ke notou ma'u te fakamolemole angahalá, pea mo he tofi'a 'i te lolotonga 'o te kakai kua fakamā'oni'oni'i 'e te notou tui pīkitai kiā Aú.'

19 Ko ia ai, 'e Tu'i 'Akilipa, ne'e kailoa u talangata'a ki te me'a ne'e hā mai mei te langí,

20 kā ne au kamata malanga'i ke notou fakatomala pea notou tafoki ki te 'Atuá, 'i te notou fai 'o taau mo he kau fakatomala; pea ko te malanga ko iá, ne au kamata tonu faí 'i Tāmasikusi, pea hili iá 'i Selusalema, mo te fanua kotoa pē 'o Siuteá, pea ki te Senitailé foki.*

* 26:5 26:5 Ngā 23:6; Filip 3:5 * 26:7 26:7 'Afio: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, tu'i 'Akilipa.

* 26:9 26:9-11 Ngā 8:3; 22:4-5 * 26:20 26:20 Ngā 9:20, 28-29

²¹ Ko tono 'uhinga ia ne'e puke ai 'oku 'e te kakai Siú 'i te Temipalé, 'o notou feinga ke tāmāte 'i 'oku.

²² Ko ia ai, ko te me'a 'i taku ta'imālie tokoni mei te 'Atuá kua u kei tu'u ai 'o a'u māi ki te 'aho nei, 'o fai taku fakamo'oní ki te liliki mo te lalahi; kae tala'i'eaí kua u fakahaa'i he me'a kehe, kā ko ia pē ne'e lau 'e te kau palōfitá mo Mōsese fakatou'osi, 'e faifaí pea hoko, 'o pēhē:

²³ 'e feia 'ia te Kalaisí, pea ko te fu'aki toetu'u Ia mei te pekiá, pea 'e ongoongoa atu 'e Ia 'ia te maamá ki te Siu mo te Senitailé fakatou'osi.*

²⁴ Pea 'i tana fakamatala peheé, ne'e 'ioho 'ia Fesitō, "E Paula, kua ke sesele; ko te 'ātunga ē tau fa'a lau tohí kua fakautuutu ange ai tau heé!"

²⁵ Kā ne iange 'e Paula, "E Fesitō, tapu mo te feitu'u nā, 'oku kailoa u sesele, kā ko te 'ū me'a 'okou pu'aki atú ko te 'ū tala 'o te mo'oní mo te fakapotopoto.

²⁶ Hē 'oku mea'í 'e te tu'í 'ia te 'ū me'a ko 'ení, pea 'okou 'āsili faingafua'ina ke lea kiā ia, kote'uhí 'okou pēhē, 'oku kailoa he mama'í me'a 'e taha 'e 'ufikaua kiā ia; he tala'i'eaí ko he me'a ia ne'e fai fūfūnaki.

²⁷ 'E Tu'í 'Akilipa, 'oku ke tui ki te kau palōfitá? 'Okou 'ilo'í 'oku tui 'ia koe ki ai."

²⁸ Pea me'a ange 'e 'Akilipa kiā Paula, "Tā 'oku lau 'e koe 'apē, 'e faingafua tau liliu 'oku ke hoko ko te Kalisitiané?"

²⁹ Pea iange 'e Paula, "Pe faingafua pe faingata'a, tau ange mo te 'Atuá ke ke hoko — 'o kailoa ko koe pē, kā ko nātou kotoa pē kua notou fanongo mai kiā au 'i te 'aho nei, ke kotou hoko 'o tatau mo au — tukukehe pē 'ia te ongo seini ko 'ení!"

³⁰ Pea tu'u leva 'ia te tu'í mo te kōvaná, 'ia Pelenaise foki mo te ha'oha'ongá,

³¹ pea 'i te notou tutuku atú, ne'e notou fealealea'aki leva 'o pēhē, "Kua kailoa fai 'e te sianá he me'a 'oku hoa mo te maté pe ko te nofo pōpūlá."

³² Pea me'a ange 'e 'Akilipa kiā Fesitō, "Ne'e mei tukuange te siana nei ia, kāpau ne ta'e'aua ta'aná unga kiā Sisa."

27

Ko te folau 'ia Paula ki Lomá

¹ Pea 'i te tu'utu'uni leva ke motou folau ki 'Italí, ne'e notou tuku 'ia Paula mo te kau pōpūla kehe ki te Senituliō ne'e hīngoa ko Suliasi, 'a ē ne'e kau ki te vāhenga tau 'a Sisá. ² Pea motou heka leva he vaka mei 'Ātalamaito, 'a ia ne'e teu folau ki te 'ū feitu'u 'o 'Ēsiá, 'o motou tuku folau atu; pea ne'e ō mo mātou 'ia 'Alisitako, ko te tangata Masitōnia mei Tesalonaika.

³ Pea ko te 'aho tonu hokó ne'e motou tau ai ki Saitoni. Pea ne'e anga-lelei 'ia Suliasi kiā Paula, 'o tukuange 'ona ke 'alu ki tonu kāingá ke notou tokanga kiā ia.

⁴ Pea kua motou folau mei ai, 'o motou folau 'i te ū 'o Saipaló, he ne'e angi mālohi 'ia te matangí mei mu'a.

⁵ Pea motou folau foki 'i te tai 'o Silisia mo Pamifiliá, 'o motou tau ki Maila 'i Līsiá.

⁶ Pea 'ilo'í ai 'e te senitulioó he vaka 'Aleksianitia ko tana folau ki 'Itali; 'o fakaheka 'e ia 'ia mātou ki ai.

⁷ Pea kua 'aho lahi mo te motou folau māmālie pē, 'o kailoa meimei ma'u 'ia Naitusi ko te kovi 'o te matangí, ko ia ai ne'e motou folau pē 'i te ū 'o Kēliti 'o fakalaka 'i Salemone.

* 26:23 26:23 'Ais 42:6; 49:6; 1 Kol 15:20

8 Pea ne'e motou folau ofi pē ki te matātai, ka ne'e faingata'a; 'o motou a'u ai ki te feitu'u ne'e ui ko Taulanga Lelei, 'a ia ne'e tu'u ofi ai te kolo ko Lāsea.

9 Pea kua 'osi te taimi lahi, pea kua matamata tu'utāmaki 'eni te motou folau, he kua mahili 'eni te 'aukaí,* ko ia ne fakatokanga ange 'e Paula kiā nātou,

10 'o pehē, “Kau matāpule, 'okou vakai atū 'e fakatu'utāmaki 'ia te folau ko 'eni; pea lahi te maumaú, 'o kailoa ko te utá pē mo te vaká, kā ko te tou ma'ulí foki.”

11 Kā ko te senitulioó, ne'e mamafa ange kiā ia te lea 'a te kapitení, mo te 'alíki vaká, 'i te lea ko 'ē 'a Paulá.

12 Kae'uma'a foki ko te taulanga ia ne'e kailoa sai ke hūfanga ki ai 'i te fa'ahita'u momokó, ko ia, ne'e loto ai te tokolahi ke notou folau mei ai ki Finisi ke hūfanga 'i ai; ko te taulanga ia 'o Kēliti 'oku ava ki te matangi tonga-hihifó mo te tokelau-hihifó.†

Ko te afaá

13 Pea 'i tana angi liliki mei te tongá, ne'e notou pehē kua lava te notou fakakauká; 'o notou fusi taula, 'o notou folau ofi pē ki te matātai 'o Kēliti.

14 Ka ne'e fuafualoa si'i pē, mo te hifo mai mei 'uta he matangi mālohi, 'oku hingoa ko te Tokelau-Hahake.

15 Pea 'i te ma'ua ai te vaká, 'o kala toe lava ke hu'u ki te matangi, ne'e motou tuku ai pē ke 'auhia te vaká 'i te matangi.

16 Pea 'i te motou folau 'o fakaū 'i te ki'i motu ne'e ui ko Kalauta, ne'e faingata'a 'aupito ke motou ma'u mai te vaka fokotu'ú.

17 Pea kua fusi leva ia, 'o notou hanga 'o ha'iha'i 'ia te vaká. Ne'e notou manahē foki na'a notou tūkia 'i Sítela, ko ia ai ne'e notou pelu lā, kae tuku ke pāpāea pē 'ia te vaká.

18 Pea 'i te motou mātu'aki afāngia 'i te 'aho 'e tahá, ne'e notou laku te utá ki tai;

19 pea 'i tonu tolu 'o te 'ahó ne'e notou hanga 'o laku te nāunau 'o te vaká ki tai.

20 Pea kua 'osi te 'aho lahi mo te kailoa pē hā te la'áa pe ko te 'ū fetu'ú, mo te kei angi mālohi 'ia te matangi, pea ne'e mole 'aupito te motou 'amanaki ki te ma'ulí.

21 Pea ne'e fualoa foki mo te ta'ekai; pea toki tu'u ai 'ia Paula 'i te notou lotolotonga, 'o iange ia, “Kau matāpule, kāpau ne'e kotou tui mai kiā au, 'o 'aua tou folau mai mei Kēliti, ne'e kailoa tou fetaulaki mo te tu'utāmaki mo te maumau ko 'eni.

22 Kā neongo iá 'okou kole atu ke kotou lototo'a, kote'uhí 'e kala mate he kotou toko taha, kā ko te vaká pē.

23 He ne'e hā mai 'anepō he 'āngelo 'a te 'Atuá, 'a ia 'oku 'O'ona 'ia aú, pea ko Ia 'okou lotu ki aí,

24 pea pehē mai ia, “E Paula, 'aua 'e ke manahē; kua pau ke tu'u koe ia 'i te 'ao 'o Sisá. Pea ko 'eni, kua me'a'ofa 'aki atu 'e te 'Atuá kiā koe 'ia te kakai kotoa pē 'oku kotou folau mo koé.’

25 Ko ia ai, kau matāpule, kotou lototo'a, hē 'okou tui ki te 'Atuá 'e hoko pē hangē ko Tana folafola maí.

* 27:9 27:9 'aukaí: ko te 'aho 'o te Fakalelei 'eni. Ne kátoanga'ia 'i te kongá ki muli 'o Sepitemá, ko ia pe ko te kongá ki mu'a 'o 'Okatopá, 'a ia ko te vaha'a 'alotámaki 'o fakatu'utámaki ai 'ia te folau vaká.

† 27:12 27:12 tonga-hihifó mo te tokelau-hihifó, ko ia pe tokelau-hahake mo te tonga-hahake.

²⁶ Kā kua pau, 'e tou tūkia he motu 'e taha."

²⁷ Pea kua kakato te pō 'e hongofulu mā fā, pea lolotonga te motou pāea holo 'i te tai ko 'Ataliá, 'ohovale pē, 'i te tu'ulapoó, ne'e mahalo 'e te kauvaká kua notou ofi ki te fanua.

²⁸ Pea 'i te notou tukutuku ifó, ko te ofa 'e uangofulu; pea notou fai atú 'o toe tukutuku ifo, ko te ofa 'e hongofulu mā nima.

²⁹ Pea ne'e motou manahē na'a 'ohovale pē kua motou tūkia he hakau, ko ia ne'e notou sī leva he taula 'e fā mei te taumulí, 'o notou faka'amu ke fei mo 'aho.

³⁰ Pea ne'e feinga 'ia te kauvaká ke fehólaki mei te vaká, pea notou tukutuku ifo 'ia te vaka fokotu'ú ki tai, 'o lau takua ko te notou sī taula mei mu'a.

³¹ Kae iange 'e Paula ki te senitulioó mo te kau sōtiá, "Kāpau 'e kailoa nofo 'i vaka 'ia te kau siana ko 'ení, 'e kailoa lava he kotou fakahaofi."

³² Pea hanga leva 'e te kau sōtiá, 'o tu'usi te 'ū maea 'o te vaka fokotu'ú, 'o tukuange ke tō 'o mole.

³³ Pea kua ofi te 'ahó, pea kole 'e Paula kiā nātou kotoa pē, ke notou kai he me'atokoni; 'o iange 'e ia, "Ko te 'aho ē 'e hongofulu mā fā mo te kotou nofo ta'ekai.

³⁴ Ko ia ai, 'okou lea atú ke kotou kai leva, ke mālohi ai te kotou sinó. He 'okou tala'i atu, 'e kailoa mole he kotou tu'ani lau'i'ulu 'e taha."

³⁵ Pea 'i tana lea peheé, ne'e to'o leva ia te maá, 'o fai he fakafeta'i ki te 'Atuá 'i te notou 'aó; pea pakípaki 'e ia 'o kamata kai.

³⁶ Pea ne'e notou toki fiafia kotoa pē, 'o notou kai.

³⁷ Pea ko tono lau fakakātoa te motou kau folau, ko te toko uangeau fitungofulu mā ono.‡

³⁸ Pea 'i te notou mākoná leva, ne'e notou fakama'ama'a 'ia te vaká, 'aki te notou tolo 'ia te uité ki tai.

Ko te fakaake 'o te vaká

³⁹ Pea 'i tana 'aho aké, kua 'asi mai te matāfanua, ka ne'e kailoa notou 'ilo'i pē ko te fanua 'i fea; ka ne'e notou vakai atu he ava ne'e 'i ai tono fanga, pea ne'e notou loto ke fakaake te vaká 'i te feitu'u ko iá, 'o kāpau 'e lava.

⁴⁰ Pea kua notou motuhi te 'ū taulá 'o tuku pē 'i tai, pea vete fakataha mo ia 'ia te ha'i 'o te ongo fohe'ulí, 'o notou fai lā 'i te taumu'á, 'o notou faka'uli ki te 'one'oné.

⁴¹ Kae 'ohovale pē, kua notou toloto he feitu'u ne'e fetaulaki ai te tai 'e ua, pea notou fakatoka ai 'ia te vaká; pea píkisia te taumu'á 'o toka ma'u, ka ne'e maumau tono taumulí 'i te mālohi 'o te peaú.

⁴² Pea loto leva te kau sōtiá ke tāmata'í te kau pōpulá, na'a kakau he taha ki 'uta 'o hola.

⁴³ Kā ko te senitulioó, ko te me'a 'i tana fia fakahaofi 'ia Paulá, ne'e ta'ofi 'e ia te notou fakakaukau ko iá. Pea fekau 'e ia 'ia nātou 'a ē 'oku lava 'o kakaú ke notou hopo ki tai 'o mu'amu'a ake ki 'uta;

⁴⁴ pea ko tono toé, ke piki he 'ihi 'i te 'ū kongá papa, pea ko te 'ihi he me'a pē mei te vaká. Pea 'i te notou fai peheé, ne'e motou hao kotoa pē ki 'uta.

28

Ko Paula 'i te motu ko Mēlitá

‡ 27:37 27:37 276: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, 275, ko ia pe 76 nai.

1 Pea kua motou hao mai ki 'uta, pea motou toki 'ilo'i tā ko te hingoa 'o te motú ko Mēlita.

2 Pea ne'e 'ofa'i 'ia mātou 'e te kakai 'o te motú, 'o notou talitali lelei 'ia mātou; he ne'e notou tafu he afi ma'a mātou, kote'uhí ko te 'ua ne toó, mo te momokó.

3 Pea 'i te okooko 'e Paula he 'ū va'a fafie, 'o 'ai ki te afi, ne'e totolo mai mei te māfaná he ngata fekai, 'o u'u tono nimá. 4 Pea 'i te mamata 'e te kakai 'o te motú ki te manú 'oku tāupe 'i tono nimá, ne'e notou pehē, "Āua, ko te siana nei ko te tangata fakapō, he neongo kua hao mai ia mei te tai, kā ne kailoa tuku 'ona ia 'e Nunu'a ke ma'uli."

5 Ka ne'e tupe'i 'e ia 'ia te manú ki te afi, 'o kailoa ina ongo'i he kovi.

6 Kā ko te 'amanaki te kakai 'o te motú 'e fefulafulasi te sino 'o Paulá, pe 'e fakafokifā pē kua tō 'o mate. Kā kua fualoa te notou tatalí, pea notou vakai kua kailoa he me'a ia 'e hoko kiā ia, pea liliu ai te notou lotó, 'o notou pehē ko te 'atua ia.

7 Pea ne'e tu'u 'i te feitu'u ko iá te 'api 'o te 'aliki 'o te motú, ko tono hingoá ko Popilió; 'ā ē ne ina tali 'ia mātou, 'o tauhi lelei 'i 'i tono 'apí 'i te 'aho 'e tolu.

8 Pea ne'e puke te tamai 'a Popilioó 'i te mofi mo te fakalelé. Pea hū atu 'ia Paula kiā ia, 'o lotu, mo hilifaki tono nimá kiā ia 'o fakama'uli.

9 Pea 'i te 'osi ange ko iá, ne'e ōmai te kakai kehe 'o te motú, 'a ē ne'e notou mahaki'iná, pea fakama'uli 'e ia 'ia nātou.

10 Pea ne'e notou fai he foaki lahi kiā mātou; pea 'i te motou folau, ne'e notou fakaheka te 'ū me'a kotoa pē ne'e fia ma'u ki te motou folau.

Ko te folau mei Mēlita ki Lomá

11 Pea kua 'osi atu he māhina 'e tolu, ne'e motou folau 'i te vaka 'Alekisānitia, ne'e hūfanga 'i te motú 'i te fa'ahita'u afaá, pea ne'e fakahingoa ki te ongo 'atua māhanga, ko Kasitōa mo Pōlaki.

12 Pea ne'e motou tau ki Sulakusa 'o motou 'aho tolu 'i ai.

13 Pea motou folau mei ai ki Lēsio; pea 'i te 'aho tono hokó ne'e tonga te matangí, pea motou a'u mai ai ki Piuteolai 'i te 'aho tono uá.

14 Pea motou 'ilo'i ai he 'ihi 'o te kāinga lotú, pea ne'e notou fakaafe'i 'ia mātou ke motou nofo mo nātou. Pea 'i te 'osi mei ai he 'aho 'e fitu, ne'e motou mavahe atu ki Loma.

15 Pea 'i te fanongo 'e te kāinga lotu 'i Lomá ki te motou ō atú, ne'e notou fononga leva mei ai ki te Māketi 'o 'Apiai mo te Fale Tali Fononga Tolú ke fakafetaulaki mai kiā mātou. Pea 'i te fe'iloaki 'ia Paula mo nātou, ne'e mālohi tono lotó, 'o fai ai tana fakafeta'i ki te 'Atuá.

Ko te nofo 'ia Paula 'i Lomá

16 Pea kua motou a'u atu ki Loma, pea ne tuku* 'ia Paula ia ke nofo pē 'i tono fale 'o'ona, mo he sōtia ke le'ohi ia.

17 Pea kua 'osi te 'aho 'e tolu, pea fekau atu 'e Paula ke fakataha mai 'ia te kau tu'ukimu'a 'o te kakai Siú; pea 'i te notou kātoa mai, ne'e lea ange ia kiā nātou 'o pehē, "Kāinga, kua he'iki ai tu'a taha ke au fai he kovi ki toku kakai, pea kua he'iki ai ke au fakafepaki'i te tou 'ulungāanga kua tukufakaholo mai mei te tou mātu'á. Kā ne puke pōpula 'oku 'i Selusalema 'o tukuange ki te kau Lomá.

18 Pea 'i te 'osi ange te notou fakamāu'i 'okú, ne'e notou loto ke tukuange 'oku, kote'uhí ne'e kailoa 'iā au he me'a ke tautea tāmāte'i ai 'oku.

* 28:16 28:16 pea ne tuku: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, pea tuku 'e te 'alikitau 'ia te kau pōpula ki te pule 'o te kau tau; kā ne tuku.

19 Kā 'i te lea mālohi 'e te kakai Siú ke ta'offi, ne'e pau leva ke au unga 'ia au ia kiā Sisa; ka ne'e kailoa ko te pehē kua 'i ai haku me'a ke talatalaaki 'i ai toku kakai.*

20 Pea ko tono 'uhinga ia ne au ui mai ai 'ia kōtoú, ke tou fe'iloaki, pea kote'uhí ke au talanoa atu; pea 'āsili aí, he ko te me'a 'oku 'amanakina 'e 'Isilelí, ko ia 'oku ha'isia 'aki ai 'oku 'ia te seini ko 'ení."

21 Pea notou tali ange kiā ia, "Kua kala motou ma'u he tohi mei Siutea 'o kau kiā koe; pea kua kala he taha 'o te kāingá 'e ha'u mo hau ongoongokovi, pe 'i ai hana talanoa 'e kau kovi kiā koe.

22 Kā 'e sai ange ke motou fanongo tonu 'iā koe pe ko te ā tau lau 'a'áú; he ko te fa'ahi ko iá, ko te me'a pē 'oku motou 'ilo'í ki aí, ko tono lau'ikovina 'i te feitu'u kotoa pē."

23 Pea notou kotofa leva he 'aho kiā ia, pea notou ōmai 'o tokolahi ange ki tono falé. Pea ne'e fakamatala'i totonu 'e ia kiā nātou 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá, 'o 'ahi'ahi fakatui'i 'e ia 'ia nātou ki te 'ū me'a 'oku kau kiā Sisuú, 'o tafito tana leá ki te Lao 'a Mōsesé mo te Tohi Palōfitá fakatou'osi pē, 'o faai mei te hengihengí ki te pō'uli.

24 Pea ne'e tui te 'ihi ki tana fakamatalá, kā ko te 'ihi ne'e kailoa tui.

25 Pea 'i te notou loto kehekehé, ko ia ne'e notou mātuku atu; kā 'i te he'iki ai ke notou oó, ne'e fai 'e Paula tana fe'i lea ko 'ení, "Oku mo'oni pē te Folafoa 'a te Laumālie Mā'oni'oni 'iā 'Aisea ki te tou mātu'á,

26 'o pehē,

"Alu ki te kakai ko iá, 'o pehē ange,

'E kotou mātu'aki fanongo,

kae kailoa ongo'i;

pea 'e kotou mātu'aki sio,

kae kailoa 'ilo'i.

27 He kua ongonoa te loto 'o te kakai nei,

pea kua ongongata'a te notou talingá,

pea ko te notou matá kua notou tāpuni'i;

na'a faifai angé 'e notou sisio 'aki te notou matá,

pea fānonongo 'aki te notou talingá,

pea 'i'ilo 'aki te notou lotó,

'o notou tafoki,

kae Au fakama'uli 'ia nātou.*

28 Ko ia ke kotou 'ilo'í 'eni, kua fekau atu ki te kakai Senitailé foki 'ia te fakama'uli 'a te 'Atuá, 'io, pea ko nātou 'e notou tokanga ki ai."

29 [Pea 'i te hili ange tana leá, ne'e mahu'i atu 'ia te kau Siú, 'o lahi te notou fakakikihí 'iā nātou pē.]†

30 Pea ne'e nofo 'ia Paula 'i te fale ne'e totongi pē 'e ia ki ai, ko te ta'u 'e ua; pea ne'e talitali 'e ia 'ia te kakai kotoa pē ne'e ha'u kiā iá.

31 Pea ne'e malanga 'aki ia 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá, mo ako 'aki 'ia te 'ū me'a 'oku kau ki te 'Aliki ko Sīsū Kalaisí, 'o mātu'aki fai mālohi, pea ne'e kailoa ta'ofi 'ona he taha.

* 28:19 28:19 Ngā 25:11 * 28:27 28:26-27 'Ais 6:9-10 † 28:29 28:29 'Oku kailoa 'asi 'ia te veesi nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi.

Ko te 'Ipiseli 'a Paula ki te Kakai Lomá Ko te talateú

Ko te 'Ipiseli 'a Paula ki te Kakai Lomá ne'e hiki ia ko tono teuteu 'e Paula tana 'a'ahi ki te siasí 'i Loma. Ko tana taumu'á ke ki'i ngāue fualoa si'i pē mo te kau Kalisitiane 'i aí, pea toki hoko atu ai ki Sipeini 'aki te notou tokoni kiā ia. Ko tana tohi kiā nātoú ke fakamamatala'i ange 'ia te ongoongolelei 'o Sisū Kalaisí pea mo tono ngāue'i 'o te ma'uli 'a te kau Kalisitiané. 'Oku hā 'i te tohi nei 'ia te fakamatala kakato taha 'a Paula 'o kau ki tana tuí.

'Oku kamata 'ia te tohí 'aki tana fakafe'iloaki ki te kakai 'o te siasí, mo tana fakahaa'i ange tana fa'a hūfia 'ia nātoú, pea hoko atu ai ki tana fokotu'u 'ia te kaveinga 'o tana tohí: "Hē 'oku fakae'a 'i ai he mā'oni'oni mei te 'Atuá, 'oku kamata mei te tui, pea iku ki te tui" (vahe 1:17).

Pea toki fakahoko fakakongakonga leva 'e Paula 'ia te kaveinga ko iá. Ko te tangata kotoa pē, 'ia te kakai Siú pea mo te Senitailé, kua pau ke fakalelei 'ia nātou mo te 'Atuá, hē 'oku notou mā'ulaloa fuli pē ki te angahalá. 'Oku notou fakalelei kotoa pē mo te 'Atuá 'aki te notou tui kiā Sisū Kalaisi. 'I te vahe 5-8 'oku hoko atu ai 'ia te fakamatala 'a Paulá ki te ma'uli fo'ou 'oku ma'u 'i te feohi mo Kalaisí, 'a ia 'oku tupu mei te fakafeangai fo'ou ko 'eni mo te 'Atuá. 'Oku ma'u 'e te toko taha tuí 'ia te melino mo te 'Atuá pea 'oku vete ange 'ona 'e te Laumālie 'o te 'Atuá mei te pule 'a te angahalá mo te maté. 'Oku fakamatala'i ai 'e Paula ki te 'aonga 'o te Lao 'a Mōsesé pea mo te ivi 'o te Laumālie Mā'oni'oni 'i te ma'uli 'o te toko taha 'oku tui.

'I te vahe 9-11 'oku hoko atu ai te fakamatala 'a Paulá ki tana feinga ke tali 'ia te fehu'i faingata'a ko ia, pe ko te ā 'ia te tu'unga taki taha 'o te kakai Siú mo te kakai Senitailé 'i te fokotu'utu'u 'a te 'Atuá. 'Oku faingata'a kiā Paulá ko tono fakasítua'i ko ia 'e te kakai Siú 'ia Sisuú, pea 'oku ina 'eke ai pe kua si'aki koā 'e te 'Atuá 'ia nātou. Ko tana tali leva ki aí, ko te kongá pē 'eni 'o te fokotu'utu'u 'a te 'Atuá ke fakama'uli 'ia te kakai kotoa pē 'o te tangatá fou 'iā Sisū Kalaisi. Ko tana tuí 'e kailoa fakasítua'i 'e te kakai Siú 'ia Sisū 'o ta'engata.

Ko te kongá faka'osi 'o te tohi nei (vahe 12-16), ko tana fakamatala ki te founa totonu 'o tono ma'uli 'aki te tui faka-kalisitiané, kae tautautafito ki te tu'unga 'o te 'ofá 'i te fetu'utaki mo te kakai kehé. 'Oku lave foki ia heni ki te 'ū kaveinga hangé ko te fai fatongia ma'a te 'Atuá mo te fatongia 'o te Kalisitiané ki te pule'angá mo te kakai kehé, pea mo te tu'unga 'o te konisēnisí 'i te ma'uli faka-kalisitiané. 'Oku faka'osi 'aki tana tohí 'aki he 'ū pōpoaki 'ofa mo he fakamālō ki te 'Atuá.

Ko te kakano 'o te tohí

Ko te talateú mo te kaveingá (1:1-17)

Ko te pau ke fakalelei 'ia te tangatá pea mo te 'Atuá (1:18–3:20)

Ko te anga 'o te fai fakama'uli 'a te 'Atuá (3:21–4:25)

Ko te ma'uli fo'ou 'iā Kalaisí (5:1–8:39)

Ko te tu'unga 'o 'Isileli 'i te fokotu'utu'u 'a te 'Atuá (9:1–11:36)

Ko te 'ulungāanga faka-kalisitiané (12:1–15:13)

Ko te tātukú mo te 'ū pōpoaki 'ofa 'a Paulá (15:14–16:27)

Ko te fakafe'iloaki

1 Ko au Paula, ko he tamaio'aliki 'a Sīsū Kalaisi, kua fili ko te 'apōsetolo, pea ne'e vahe'i ke malanga'i 'ia te ongoongolelei 'a te 'Atuá;

2 'ia te ongoongolelei ko ia ne'e tala'ofa ki ai 'i mu'a 'i Tana kau palōfitá 'i te Tohitapú,

3 ko te ongoongo 'o Tono 'Aló ko Sīsū Kalaisi ko te tou 'Alikí, 'ā ē ne'e tupu mei te hako 'o Tēvitá 'i Tono anga-kakanó,

4 pea ne'e mātu'aki fakae'a ko te 'Alo 'o te 'Atuá 'i Tono laumālie tāpuháá, 'aki Tana toetu'u mei te pekiá.

5 Pea ne'e fou meiā Ia te motou ma'u kelesí, mo te lakanga 'apōsetolo nei, kote'uhí ke 'i ai he talangafua ki te tuí 'i te Senitaile kotoa pē, kote'uhia ko Tono huafá;

6 'ia te fa'ahinga 'oku kotou kau ai foki, ko te fili 'e Sīsū Kalaisi.

7 Ko taku tohi 'eni kiā kotou kotoa pē 'i Loma 'a ia 'oku 'ofaina 'e te 'Atuá, pea kua fakaului ki te fa'ahinga tapú.

'Ofa ke kotou ma'u kelesi mo te fiamālie mei te 'Atuá ko te tou Tamai, mo te 'Alikí ko Sīsū Kalaisi.

Ko te fia fe'iloaki mo te kāinga lotú

8 'Uluakí, 'okou fakafeta'i ki toku 'Atuá 'iā Sīsū Kalaisi, kote'uhí ko kōtou kotoa pē, kote'uhí ko te ongoongo 'ia te kotou tuí 'i māmani kotoa pē.

9 Seuke, ko te 'Atuá ē, 'a ē 'okou tauhi ki ai 'aki toku laumālié 'i te ngāue ki te ongoongolelei 'o Tono 'Aló, pea ko toku fakamo'oní Ia, ki taku takua ma'u pē kōtou 'i taku lotú,

10 mo taku kole, ke faka'atā toku alá ke au 'alu atu 'i te finangalo 'o te 'Atuá.

11 He 'okou holi ke fe'iloaki mo kōtou, kote'uhí ke au 'avatu he kotou mei'i kelesi fakalaumālie, hei'ilo 'e kaukau ange ai te kotou tuí —

12 ko taku 'uhingá, kāinga, hei'ilo 'e fepoupou'aki te kotou tuí mo taku tuí.

13 Kua u loto leva ke kotou 'ilo'i, kāinga, kua tu'a lahi taku tokanga ke au 'alu atu kiā kōtou, kā kua ta'ofi 'oku 'o a'u ki te taimi nei; ko taku feinga ke 'i ai he fua 'iā kotou, 'o hangē foki ko te Senitaile kehé.*

14 'Oku 'i ai toku fatongia ki te Kalisí mo te kakai mulí fakatou'osi, ki te 'atamai mo te ta'e'atamai.

15 Ko ia ai, 'okou loto ke au malanga 'aki te ongoongolelei kiā kotou foki 'ia te kakai 'o Lomá.

Ko te ivi 'o te ongoongolelei

16 He tala'i'eaí 'okou maa'i 'ia te ongoongolelei; he ko te ivi ia 'o te 'Atuá 'oku ngāue ki te fakama'ulí 'iā nātou fuli pē 'oku tuí; 'o mu'a ki te Siú, kae pehē ki te Senitaile foki.*

17 Hē 'oku fakae'a 'i ai he mā'oni'oni mei te 'Atuá, 'oku kamata mei te tui, pea iku ki te tui; 'o hangē ko ia kua tohí, "Ko te mā'oni'oni 'e ina ma'uli mei te tui."**

Ko te halaia 'a te ha'a tangatá

18 Hē 'oku fakae'a mei Langí he houhau 'a te 'Atuá ki te 'ū faka'atuamaté mo te 'ū angahala 'a te kakai, 'oku notou ma'u 'ia te mo'oní, kae lolomi 'aki te fai angahalá.

19 Kote'uhia ko te 'ū me'a 'o te 'Atuá 'oku notou lāu'i'ilo ki ai, 'oku e'a ia 'i te notou lotó; he ne'e 'ai 'e te 'Atuá ke e'a kiā nātou.

* 1:13 1:13 Ngā 19:21 * 1:16 1:16 Ma'ake 8:38 * 1:17 1:17 Ko te mā'oni'oni 'e ina ma'uli mei te tui, ko ia pe Ko te mā'oni'oni mei te tui, 'e ma'uli ai. * 1:17 1:17 Hap 2:4

²⁰ He ko te 'ū me'a ta'e hā mai 'A'aná, 'a ia ko Tono māfima'fi ta'engatá mo Tono 'Atuá, kua 'ilongafua ia talu tono ngaahi 'o māmaní, 'oku 'ilo'i ia mei te 'ū me'a kua ngaahi; ko ia 'oku kailoa leva 'i ai he notou hao'anga.

²¹ Kote'uhí neongo ne'e notou 'ilo ki te 'Atuá, kā ne'e kailoa notou fakahíhiki'i 'Ona, pe fakafeta'ina, 'o ngali ko te 'Atua; kaikehe ne'e taka launoa 'ia te notou 'ū fakakaukaú; pea fakapō'uli te notou loto ta'e'íló.*

²² Pea 'i te notou taukave 'oku notou potó, ne'e notou hoko 'o vale.

²³ Pea notou fetongi te lāngilangi 'o te 'Atua ta'e'auhá 'aki te fakatātā 'i te tatau 'o he tangata 'oku 'auha, mo te 'ū fa'ahinga manupuna, mo te monumanu va'e fā, mo te manu totolo.*

²⁴ Ko tono 'uhinga ia ne'e tuku atu ai 'ia nātou 'e te 'Atuá ki te fakalialía 'i te 'ū holi kovi 'o te notou lotó; ke fakalialia'i ai te notou sinó 'i te notou feangá,

²⁵ ko te me'a 'i te notou fetongi te mo'oni 'o te 'Atuá, kae notou fai 'aki te koto lohi; 'o notou lotu mo tauhi ki te 'ū me'a kua ngaahi, 'o laka ake iā Ia ne'e ngaahi 'ia nātou, 'i Tana 'Afíó 'ā ē 'oku 'A'ana 'ia te fakamāloó 'o lauikuonga. 'Ēmeni.

²⁶ Ko ia ne'e tuku atu ai 'ia nātou 'e te 'Atuá ki te 'ū holi kovi. He ko te notou kakai fafiné ne'e notou tuku 'ia te fai fakaenatulá, kae notou hiki ki te anga 'oku makehe mo natulá.

²⁷ Pea pehē foki mo te kakai tangatá, ne'e notou si'aki 'ia te fai ki te fafiné, 'a ē 'oku fakaenatulá, kae notou mātu'aki vela 'i te fehóli'aki ko te fai 'e te tangata mo te tangata 'ia te me'a ta'etaau; pea ne'e notou ma'u 'i te sino 'o nātou 'ia te totongi ne'e hoa mo te notou heé.

²⁸ Pea 'i te kailoa notou loto ke puke ma'u te notou 'ilo totonu ki te 'Atuá, ne'e tuku atu 'ia nātou 'e te 'Atuá ki te loto kovi, ke notou fai me'a ta'etaau:

²⁹ ko te kakai kua fakafonu 'aki te angahala fuli pē,† mo te anga-kovi, mo te mānumanu, mo te loto kovi; ko te kakai 'oku fonu 'i te meheka, 'i te fakapō, 'i te fa'a kē, 'i te kākā, 'i te mahalo kovi; ko te kakai ngutu lau,

³⁰ ko te kakai fasitu'u — 'ia nātou 'oku fihí'a ki te 'Atuá‡ — mo flame'a, ko te kakai 'ulupupula, mo fialahi, ko te kakai fakakaukau kovi fo'ou, mo talangata'a ki te mātu'á;

³¹ ko te kau ta'emahino, ko te kau maumau fuakava, mo ta'e'ofa mo ta'efakamolemole.

³² Neongo kua notou 'ilo'i kánokano ki te tu'utu'uni 'a te 'Atuá, 'o pehē, kua tonu ki te maté 'ia nātou 'oku fai me'a peheé, kā 'oku kailoa notou ngata pē 'i te fai 'o te 'ū me'a ko iá, kā 'oku hōhō'ina foki te notou lotó 'i te kakai 'oku fai peheé.

2

Ko te fakamaau 'a te 'Atuá

¹ Ko ia ai, 'oku kailoa hau hao'anga 'ou ia, 'ia koe 'oku ke fakaangá; he ko tau anga'i te fa'ahinga ko 'ē 'i te me'a ko iá, 'oku ke anga'i ai foki 'ou; he 'oku fai 'ia te 'ū me'a pē ko iá 'e koe 'oku fakaangá.*

² Pea 'oku tou 'ilo'i pau ko te fakamaau 'a te 'Atuá ki te fa'ahinga 'oku fai me'a peheé, 'oku totonu ia.

* **1:21** 1:21 'Efe 4:17-18 * **1:23** 1:23 Teu 4:16-18 † **1:29** 1:29 'Oku tñaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: mo te fe'auaki. ‡ **1:30** 1:30 fihí'a ki te 'Atuá, ko ia pe fihí'anakina 'e te 'Atuá. * **2:1** 2:1 Māt 7:1; Luke 6:37

³ Pea ko koe, tangata, 'oku ke anga'i 'ia te kakai 'oku fai me'a peheé, 'osi ko iá, 'oku fai pehē pē mo koe — ko tau fakakaukau, 'e ke 'ata'atā 'ia koe mei te fakamaau 'a te 'Atuá?

⁴ Ka na'a ko tau ta'etoka'i 'ia te koloa nā ko Tana anga-'ofá, kae'uma'ā Tana anga-kātaki mo Tana anga-mokomokó; 'o kala ke 'ilo'i, ko te anga-'ofa 'a te 'Atuá ko te me'a ia ke tatakai ai 'ou ki te fakatomalá?

⁵ Kā ke fai 'aki tau loto fefeka nā mo ta'efakatomalá, 'o fokotu'u houhau ai 'e koe ma'au, 'o kā hoko mai te 'aho fai houháu mo tonon fakae'a 'o te fakamaau ta'e toe afe 'a te 'Atuá.

⁶ 'E 'avange ai 'e Tana 'Afió ki te tangata taki taha 'o fakatatau ki tana ngāué.*

⁷ Ko te ma'uli ta'engatá 'e 'avange kiā nātou kua kītaki 'ia te failleléi, 'o fou ai te notou ngāué ki te lāngilangi'iná mo te fakamāloó mo te ta'efa'a'auhá;

⁸ kā ko nātou 'oku siokita, pea 'oku kala notou talangafua ki te mo'oní, kae notou mulimuli pē ki te ta'etotonú, 'e tō kiā nātou 'ia te tuputāmaki mo te houháu.

⁹ Ko te fakamamahí mo te loto hoha'á 'e tō ki te tangata taki taha 'oku fai 'ia te koví; 'o mu'a ki te Siú, kā ki te Senitailé foki;

¹⁰ kā ko te lāngilangi'iná mo te fakamāloó mo te fiamalié 'e tō mo'o nātou taki taha 'oku ngāue lelei; 'o mu'a ki te Siú, kā ki te Senitailé foki.

¹¹ Hē 'oku kala he filiflimānako 'i te 'Atuá.*

¹² He ko nātou fuli pē ne'e fai angahala ta'ema'u 'ia te laó, 'e kailoa kau he lao 'i te notou faka'auhá; kā ko nātou leva ne'e fai angahala kā kua notou ma'u 'ia te laó, 'e fakamāu'i 'ia nātou 'aki te laó.

¹³ He tala'i'eaí ko te kau fanongo laó ia 'oku tonuhia 'i te 'ao 'o te 'Atuá, kā ko te kau fai ki te laó ko nātou pē 'e fakatonuhia.

¹⁴ (He ko te Senitailé, 'ia te kakai 'oku kailoa notou ma'u laó, kā 'i ai he notou fai fakaenatula pē 'ia te 'ū me'a 'oku 'i te Laó, neongo 'oku kala notou ma'u lao, kā ko te lao pē 'ia nātou ia ma'a nātou.

¹⁵ He ko nātou ia 'oku hā 'i te notou angá kua tohi 'ia te ngāue fakalaó 'i te notou lotó; pea 'i ai mo te fakamo'oni foki 'i te notou konisēnisí, pea 'oku fakahalaia'i pe fakatonuhia'i nātou 'e te notou fakakaukau.)

¹⁶ 'E hoko 'eni 'i te 'aho 'e fakamāu'i ai 'e te 'Atuá 'ia te 'ū me'a fufū 'a te kakai 'iā Sisū Kalaisi, 'o hangē ko te ongoongolelei 'okou malanga 'aki.

Ko te kakai Siú mo te laó

¹⁷ Kae vakai, 'oku ui 'ou ko te Siu, mo ke falala ki te laó, pea vīkiviki 'ia koe 'i te 'Atuá,

¹⁸ 'o ke 'ilo'i Tono finangalo totonú, mo ke sivi 'o 'ilo'i te 'ū me'a 'oku lelei lahi, ko tou akonakina ai pē mei te Laó;

¹⁹ pea ke falala ko te taha koe ke takiala ki te kakai kuí, ke fakamaama ki te kakai 'oku notou nonofo 'i te pō'ulí,

²⁰ ke fai fakahinohino ki te kakai 'oku ta'elotó, ke ako'i te kakai kei tamaliki, kote'uhí takua, kua ke ma'u mei te Laó 'ia te potó mo te mo'oní kua 'ai sino —

²¹ pea kā kua pehē, pea 'oku ako'i 'e koe koā 'ia te kakai kehé, kae kailoa fai he ako kiā koe, 'ō? Ko koé 'oku ke fanongonongo ke 'auna na'a kaiha'a, kae kaiha'a pē koe ia?

²² 'Oku ke pehē ke 'auna na'a tononofafine, kā ke tononofafine pē koe ia? 'Oku ke fakalili'a ki te 'aitolí, kā ke kaiha'a pē mei te fale 'aitolí, 'ō?

* 2:6 2:6 Saame 62:12; Pal 24:12 * 2:11 2:11 Teu 10:17

²³ 'Ē, 'ia koe 'oku pōlepole 'i te laó, 'oku fakaongoongokovi 'i 'e koe 'ia te 'Atuá 'aki tau maumau 'i 'ia te Laó.

²⁴ "He kua lau 'ikovi 'i 'ia te huafa 'o te 'Atuá 'i te Senitailé ko te me'a 'iā kōtou," 'o hangē ko ia kua tohí.*

²⁵ 'Io, 'oku mo'oni pē ko te me'a 'aonga kiā koe 'ia te kamú, 'o kāpau 'e ke fai kī te Laó. Kae kāpau ko te maumau lao 'ia koe, kua hoko tau kamú ko te ta'ekamu.

²⁶ Ko ia kāpau 'e fai 'e te ta'ekamú 'ia te 'ū tu'utu'uni 'a te Laó, 'e kailoa koā lau tana ta'ekamú ko te kamu?

²⁷ 'Io, ko ia 'oku 'osiki 'ia te Laó, neongo 'oku ta'ekamu ko tana fakaenatula pē, kā 'e fakahalaia 'i 'e ia 'ou, 'ia koe 'oku maumau lao neongo tau ma'u te Lao kua tohí mo te kamú.

²⁸ He tala 'i'eaí ko te Siu mo'oni ia 'oku Siu 'i tu'a peé; pea tala 'i'eaí ko te kamu mo'oni ia 'oku hā pē 'i tu'a, 'i te kakanó.

²⁹ Kaikehe, ko te Siu mo'oni ia 'oku Siu 'i lotó, pea ko te kamu mo'oni 'ia te kamu 'o te lotó, 'a ia 'oku tu'unga 'i te laumālie 'o kailoa 'i te tohi; 'a ia ko tono fakamālō 'iná 'oku kailoa mei te tangata, kā mei te 'Atuá.*

3

¹ Ko fea leva he 'āfaki 'oku laka ange ai 'ia te kakai Siú 'i te kakai kehé? 'Io, ko te ā hana 'aonga 'o te kamú?

² 'Oku lahi ta'aná hulu atu 'i te me'a kotoa pē. Kae lahi tahá pē ko te tuku falala kiā nātou, 'ia te 'ū Folafole 'a te 'Atuá.

³ Pea fefe'aki leva 'o kāpau ne'e kailoa tui he 'ihi? 'E hanga 'e te notou ta'etuí 'o fakata'e'aonga 'i 'ia te mo'oni 'a te 'Atuá?

⁴ 'E kailoa 'aupito! Tou tuku mu'a 'oku mo'oni pē 'ia te 'Atuá, kae lohi 'ia te kakai kotoa pē, 'o hangē ko ia kua tohí, "Kote'uhí ke hā tonuhia Tau 'ū Folafole, pea 'e Ke ikuna 'o kā fakamāu'."*

⁵ Kae kāpau leva ko te tou faihalá ko te me'a ia kua e'a ai te faitotonu 'a te 'Atuá, pea tou fefe'aki ai? 'E tou lau leva 'oku hala 'ia te 'Atuá 'i Tana fai houháú? (Ko si'aku lau fakaetangata pē.)

⁶ 'E kailoa 'aupito! He kā pehē leva, 'e fefe'aki tono fakamāu 'i 'e te 'Atuá 'ia māmaní?

⁷ 'Io, kāpau kua e'a 'ia te mo'oni 'a te 'Atuá, 'o fakautuutu ai Tono ongoon-golelé, ko te me'a takua 'i ta'akú lohi, pea ko te ā 'oku kei anga 'i ai 'oku ko te angahalá?

⁸ Pea ko te ā 'oku kailoa tou faikovi ai ki mu'a, kae tupu 'ia te lelei? ('o hangē ko te motou lau 'ikovi 'i 'oku faí, mo te taukave 'e te 'ihi, takua 'oku pehē te motou leá). 'Oku totonu pē tono tautea 'ia te kakai pehé.

'Oku kala he taha 'e faitotonu

⁹ Pea ā leva? Kua lelei lahi ake 'ia mātou? Kailoa 'aupito! Ne'e motou fakamo'oni 'anenai, 'oku mā'u'ua kotoa pē 'i te angahalá, 'ia te Siú mo te Senitailé fakatou'osi.

¹⁰ Pea 'oku hoa mo ia 'ia te me'a kua tohí,

* **2:24** 2:24 'Ais 52:5 * **2:29** 2:29 Teu 30:6 * **3:4** 3:4 Saame 51:4 * **3:9** 3:9 Kua lelei lahi ake 'ia mātou? Kailoa 'aupito! ko ia pe 'Oku motou lelei ange koā 'ia mātou Siú 'i te kakai kehé? Kailoa 'aupito! ko ia pe 'Oku motou kovi ange koā 'ia mātou Siú 'i te kakai kehé? 'Oku kala motou kovi ange 'aupito.

“Oku kailoa 'aupito he faitotonu;

'oku kailoa 'aupito he taha.

11 'Oku kailoa he fai fakapotopoto,

'oku kailoa he taha 'oku kumi ki te 'Atuá.

12 Kua notou afe kotoa pē;

kua notou hoko ko te koto ta'e'aonga kotoa pē.

'Oku kala he taha 'oku failelei,

'oku kailoa 'aupito he taha.*

13 Ko te fanualoto matangaki te notou kiá;

ko te ngāue 'a te notou 'aleló ko te fakahekeheke;

kua fufū 'i to'o nātou laungutu 'ia te me'a kona 'o te ngatá.*

14 Ko te koto kapekape te notou ngutú, mo te koto 'ita'ita.*

15 'Oku notou va'e vave ke lilingi toto.

16 'Oku 'i te notou 'ū alá 'ia te maumau mo te fakamamañi.

17 Pea ko te ala ki te melinó kua kailoa he notou 'ilo ki ai.*

18 Pea 'oku kailoa he me'i 'apasia ki te 'Atuá 'iā nātou.*

19 Pea ko 'eni, 'oku tou lāu'ilo'i, kā 'i ai he fakamatata 'a te Laó, ko te fai pē ki te kakai 'oku mā'ulaloa ki te Laó; ko te fai pē ke tāpuni'i ai 'ia te ngutu kotoa pē, pea ke hoko 'o halaia 'i te 'ao 'o te 'Atuá 'ia māmani fuli pē.

20 Ko ia 'e kailoa fakatonuhia'i he toko taha 'i Tono 'aó 'aki te 'ū ngāue fakalaó; he 'oku fou mei te Laó 'ia te 'ilo'i 'o te anghalá.*

Ko te fakatonuhia 'i te tui

21 Kā 'i onopooni kua fakae'a he fakatonuhia mei te 'Atuá, 'a ia 'oku ta'ekau ai 'ia te laó, kā 'oku 'i ai he lau ki ai 'ia te Laó mo te Tohi palōfitá.

22 'Io, ko te fakatonuhia mei te 'Atuá 'oku fou mai 'i te tui kiā Sīsū Kalaisi ki te kakai kotoa pē 'oku tui. He 'oku kala he faikehekehe;*

23 he kua fai anghala kotoa pē, pea 'oku kailoa notou a'usia 'ia te hōifua 'a te 'Atuá,

24 kae notou ma'u foaki pē 'ia te fakatonuhiá 'i Tana 'ofa pē 'A'aná, ko te me'a 'i te totongi huhu'i ne'e fai 'e Kalaisi Sīsúu.

25 He ne'e tuku mai 'Ona 'e te 'Atuá ko te me'a fakatupu hōifua tu'unga 'i te tui ki Tono ta'ata'á,† kote'uhí ke fakahaa'i Tana mā'oní'oní 'i te fakamolemole 'o te 'ū anghala mei mu'á, ko te me'a 'i te fa'a kātaki 'a te 'Atuá;

26 'io, kote'uhí ke hā ai Tana faitotonú 'i te kuonga ko 'eni, ke fakatou hā 'oku faitotonu Ia mo fai fakatonuhia kiā ia 'oku tui kiā Sīsúu.

27 Pea ko fea 'eni 'ia te pōlepole nā? Kua tuku 'aupito ia. Ko te ā te anga 'o te laó 'oku pehe'i aí? Ko he lao ngāue koā? Kailoa, kā ko he lao tui.

28 He 'oku motou pehē, 'oku fakatonuhia'i he tangata 'aki te tui, 'o 'ata'atā mei te 'ū ngāue fakalaó.

29 'Io, ko te 'Atuá ko te 'Atua 'o te Siú pē koā? 'Oku kailoa koā ko te 'Atua Ia 'o te Senitailé foki? 'Io, ko te 'Atua Ia 'o te Senitailé.

30 He 'oku taha tofu pē 'ia te 'Atuá, 'ā ē 'oku fakatonuhia'i te kamú mei te tui, pea mo te ta'ekamú 'i tana tui.*

* 3:12 3:10-12 Saame 14:1-3; 53:1-3 * 3:13 3:13 Saame 5:9; 140:3 * 3:14 3:14 Saame 10:7 * 3:17 3:15-17 'Ais 59:7-8 * 3:18 3:18 Saame 36:1 * 3:20 3:20 Saame 143:2; Kal 2:16 * 3:22 3:22 Kal 2:16 † 3:25 3:25-26 ki tono ta'ata'á, ko ia pe ki Tana pekia fakafeilaulá. * 3:30 3:30 Teu 6:4; Kal 3:20

31 Pea 'oku tou fakata'e'aonga'i ai koā 'ia te Laó, 'i te fai 'aki te tuí? Kailoa 'aupito! Kaikehe, 'oku tou poupou'i 'ia te Laó.

4

Ko 'Epalahamé ko te fa'ifa'itaki'anga 'o te tuí

1 Pea kāpau ko ia, pea ko te ā te tou lea 'iā 'Ēpalahame, ko te tou 'ulumatu'a fakasinó? Ko te ā he me'a kua lava'i 'e ia?

2 Seuke, kāpau ne'e fakatonuhia 'ia 'Ēpalahame mei tana ngāuē, tā 'oku 'i ai hana me'a ke pōlepole 'i ai. Kae tala'i'eaí 'oku 'i ai hana me'a pehē ke fai ki te 'Atuá.

3 Kā ko te ā 'ia te lau 'a te Tohitapú? 'A 'eni, "Pea ne'e tui 'ia 'Ēpalahame ki te 'Atuá, pea ne'e lau ia ma'aná mā'oni'oni."*

4 Pea ko 'eni, kāpau ko he taha 'oku ngāue, 'oku kala lau 'ia te totongi 'oku mā'ú ko te me'a'ofa, kā ko te ma'ua.

5 Kā ko ia ko 'ē 'oku kailoa ngāue, kā 'oku tui falala kiā Ia 'oku fakatonuhia'i 'ia te faka'atuamaté, 'oku lau 'ia te tuí 'a'aná ma'aná mā'oni'oni.

6 Hangē foki ko te fakamatala 'e Tēvita ki te manū'ia te tangata 'oku lau mā'oni'oni ki ai 'e te 'Atuá, 'o ta'ekau ai ha'aná ngāue, 'i tana pehē,

7 "Manū'ia ā ka ko te kakai kua fakamolemole'i te notou 'ū talangata'á, pea kua 'ufi'ufi te notou 'ū angahalá.

8 Manū'ia ā kā ko te tangata 'a ia 'e kailoa si'i lau kiā ia 'e te 'Alíkí he hia."*

9 Pea ko 'eni, 'oku lau 'ia te tāpuaki nei ki te kamú pē, pē ki te ta'ekamú foki? Hē 'oku tou pehē, ko 'Ēpalahame ia ne'e lau tana tuí ma'aná mā'oni'oni.

10 Pea ne'e fefe'aki ai tono lau kiā iá? 'I tana kamú, pē 'i tana ta'ekamú? Ne'e kailoa 'i tana kamú, kā 'i tana ta'ekamú.

11 Pea ne'e ma'u 'e ia 'ia te faka'ilonga ko te kamú mo'o sila'i 'o te mā'oni'oni mei te tui, 'ā ē ne'e ma'u 'e ia lolotonga tana ta'ekamú, kote'uhí ke hoko ko te tamai 'o nātou kotoa pē 'oku tui ta'ekamú, ke lau mā'oni'oni kiā nātou.*

12 Pea ko te tamai foki ia 'o te kamú, kiā nātou 'oku kailoa 'o te kamú pē, kā 'oku notou mulimuli foki 'i te tui 'a te tou tamai ko 'Ēpalahamé, lolotonga tana ta'ekamú.

Ko te tala'ofa ki te kakai tuí

13 He tala'i'eaí ne'e fou fakalao mai 'ia te tala'ofá kiā 'Ēpalahame pe ko tono hakó, 'i te pehē ko te 'ea ia 'e 'o'ona 'ia māmani; kā ne'e fou mai 'i te mā'oni'oni mei te tui.*

14 He kāpau 'oku 'ea 'ia te kakai 'oku tu'unga ki te Laó, tā 'oku ta'e'aonga 'ia te tuí, pea ka'anga 'ia te tala'ofá;*

15 hē ko te me'a 'oku fakatupu 'e te Laó ko te houhau. Kae kā kala leva he lao, pea 'oku kala foki he talangata'a.

16 Ko tono 'uhinga 'eni 'o tana tu'unga ki te tuí, kote'uhí ke fou mai ko te me'a'ofa; kote'uhí ke pau 'ia te tala'ofá ki te hako kotoa pē, 'o kala ki te hako pē 'oku tu'unga ki te Laó, kā ki te hako foki 'oku tu'unga ki te tui faka-'Ēpalahamé; 'ia 'Ēpalahame 'a ē ko te tamai 'a tātoú kotoa pē;*

17 ('o hangē ko ia kua tohí, "Kua U tu'utu'uni'i 'ou ko te tamai 'o he 'ū pule'anga lahi,") 'i te 'ao 'o te 'Atua ne'e tui ia ki ai, 'i Tana 'Afió 'oku fakama'uli

* 4:3 4:3 Sēn 15:6; Kal 3:6 * 4:8 4:7-8 Saame 32:1-2 * 4:11 4:11 Sēn 17:10 * 4:13 4:13 Sēn 17:4-6; 22:17-18; Kal 3:29 * 4:14 4:14 Kal 3:18 * 4:16 4:16 Kal 3:7

ake 'ia te pekiá, mo lau 'ia te 'ū me'a 'oku kala 'i aí, 'o hangē pē 'oku notou 'i aí.*

18 Ne'e tui 'ia 'Ēpalahame, 'o piki ki tana 'amanakí, neongo kua kailoa 'ia te 'amanakí'angá; kote'uhí ke hoko 'ia ia ko te tupu'anga 'o he 'ū pule'anga lahi, 'o hangē ko te me'a ne'e folafola 'aki mai, "E pehē tou hakó."*

19 Pea ne'e kala vaivai tana tuí, pe tokanga ki tono sino 'o'oná, tana maté, hē kua ofi ia ki te teau ta'u, kae'uma'ā 'ia te pa'a 'ia Selá.*

20 Pea ne'e kailoa tāla'a ia ki te tala'ofa 'a te 'Atuá 'i ha'aná ta'etui; kā ne hoko 'o kaukau tana tuí, mo fakahíhiki'i 'e ia 'ia te 'Atuá;

21 mo mātu'aki falala, ko te me'a kua tala'ofa 'e Ia ki aí 'oku malava foki 'e Ia ke fai.

22 Ko tono 'uhinga ia foki ne'e lau ia ma'aná mā'oni'oni.*

23 Kae tala'i'eaí ne'e tu'u 'i te Tohí 'o pehē, "Ne'e lau ma'ana," kote'uhí ko ia pē;

24 kā kote'uhí ko tātou foki. 'Io, 'e lau ma'a tātou 'oku tou tui kiā Ia ne'e fokotu'u 'ia te tou 'Alikí ko Sisū mei te pekiá —

25 'i Tana 'Afió ne'e tukuange ke pekia kote'uhí ko te tou 'ū faihalá, pea fokotu'u kote'uhí ko te tou fakatonuhía.*

5

Ko te fakalelei

1 Ko ia aí, kote'uhí kua fakatonuhia'i tātou 'i te tuí, 'oku tou ma'u* melino ai mo te 'Atuá 'i te tou 'Alikí ko Sisū Kalaisi.

2 Pea kua fou 'iā Ia te tou fakaa'u 'i te tuí, ki te kelesi ko 'eni 'oku tou tu'u 'i aí; pea 'oku tou vikiviki† 'i te 'amanakí kau ki te lāngilangi 'o te 'Atuá.

3 Pea kala ko ia pē, kā 'oku tou vikiviki‡ foki 'i te tou 'ū mamahí, 'i te tou 'ilo'i 'oku tupu mei te mamahí 'ia te kātakí,

4 pea mei te kātakí, 'ia te lava'i 'o te 'ahi'ahi; pea mei te lava'i 'o te 'ahi'ahi, 'ia te fakatu'amalié.

5 Pea tala'i'eaí ko te me'a fakamā 'ia te fakatu'amalie ko iá; kote'uhí kua taumalingi te 'ofa 'a te 'Atuá 'i te tou lotó 'i te Laumālie Mā'oni'oni, 'ā ē ne'e foaki mai kiā tātoú.

6 Ne'e pekia 'ia Kalaisi ma'a te faka'atuamaté 'i te hoko te kuonga totonú, lolotonga 'oku kei vaivai 'ia tātou.

7 Seuke, neongo ko he faitotonu, hei'ilo pē 'e 'i ai he taha 'e fia mate ma'ana; 'io, kāpau ko he tangata lelei, tokaange nai he taha 'e fakato'ato'a nai 'o mate ma'ana.

8 Kā ko te 'Atuá 'oku fakahaa'i 'e Ia 'ia te mo'oni 'o Tana 'ofa 'A'aná kiā tātou 'i te pekia 'ia Kalaisi ma'a tātou, lolotonga 'oku tou kei angahalá.

9 Pea ko ia aí, kua tou ma'u 'eni te fakatonuhia'i Tono ta'ata'á,§ pea huanoa te tou fakama'uli kā fai 'iā Ia mei te houhau.

10 He kāpau ne'e fakalelei 'ia tātou ki te 'Atuá 'i te pekia 'o Tono 'Aló, lolotonga Tana fili 'aki 'ia tātoú, pea huanoa te tou fakama'uli kā fai 'i te ma'uli 'A'aná, kā kua Ina hōifua mai.

11 Pea kala ko ia pē, kā 'oku vikiviki foki 'ia tātou 'eni 'i te 'Atuá, ko te me'a 'i te tou 'Alikí ko Sisū Kalaisi, 'ia Ia kua fou mei ai 'eni te tou ma'u fakalelei.

* 4:17 4:17 Sēn 17:5 * 4:18 4:18 Sēn 15:5 * 4:19 4:19 Sēn 17:17 * 4:22 4:22 Sēn 15:6 * 4:25

4:25 'Ais 53:4-5 * 5:1 5:1 'oku tou ma'u: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, kae tou ma'u. † 5:2

5:2 'oku tou vikiviki, ko ia pe ke tou vikiviki. ‡ 5:3 5:3 'oku tou vikiviki, ko ia pe ke tou vikiviki. § 5:9

5:9 'i Tono ta'ata'á, ko ia pe 'i Tana pekia fakafeilaulau.

Ko 'Ātama mo Kalaisi

¹² Ne'e hoko mai 'ia te angahalá ki māmani, mo te mate mei te angahalá, 'i te tangata pē taha. Ko ia ai, ne'e pehē te hoko mai 'ia te maté ki te kakai kotoa pē, kote'uhí ne'e angahala kotoa pē.*

¹³ He ne'e 'i māmani 'ia te angahalá 'i mu'a, 'o a'u atu ki te Laó; kae tala'i'eaí 'oku lau angahala 'i te kailoa he laó.

¹⁴ Kā neongo iá, ne'e hau pē 'ia te maté meia 'Ātama 'o a'u mai kiā Mōsese, 'o pule foki ia kiā nātou kua he'iki ai fai he angahala 'o fakatatau ki te talangata'a 'a 'Ātamá, 'a ia ko te fakatātā 'o Ia kā hoko mai.

¹⁵ Kā 'oku kala fai tatau 'aupito 'ia te foaki 'ofá mo te faihalá. He kāpau ne'e mate 'ia te tokolahi 'i te faihala 'a te toko taha, huanoa tana a'usia te tokolahi, 'o fu'u hulu atu, 'ia te 'ofa 'a te 'Atuá, mo Tana me'a'ofá, ko te me'a 'i te 'ofa 'a te tangata 'e toko taha ko Sīsū Kalaisi.

¹⁶ Pea ne'e kailoa tatau 'ia te me'a ne'e foakí mo te me'a ne'e hoko 'i te toko taha ne'e angahalá. He ko te fakamaaú ia ne'e langa'i 'e te toko taha, pea iku ki te fakahalaia; kā ko te foaki kelesí ne'e langa'i 'e te 'ū faihala lahi, pea iku ki te fakatonuhia.

¹⁷ He kāpau ne'e hau 'ia Mate 'i te faihala 'a te toko taha, pea founa tana hau 'i te toko taha ko iá, huanoa te notou hau 'i te ma'ulí, 'e nātou 'oku ma'u tonolahi faufaua 'o te kelesí, mo te me'a'ofa ko te fakatonuhiá, 'i te Toko Taha ko Sīsū Kalaisi.

¹⁸ Ko ia ai, hangē kua hoko 'ia te angahala 'a te toko taha ko te fakamala'ia ki te kakai kotoa pē, pehē foki, ko te me'a 'i te mā'oni'oni 'a te Toko Taha ke hoko mai ai 'ia te fakatonuhiá ki te kakai kotoa pē ke notou ma'uli.

¹⁹ He hangē ne'e fakahalaia 'i te tokolahi, ko te me'a 'i te talangata'a 'a te tangata 'e toko taha, pehē foki 'e fakatonuhia 'i te tokolahi, ko te me'a 'i te talangafua 'a te Toko Taha.

²⁰ Pea ko 'eni, ne'e hū ange 'ia te Laó, kote'uhí ke lahi 'ia te faihalá; kā ko tana lahi leva 'ia te angahalá, pea hulu atu noa pē 'ia te kelesí.

²¹ Kote'uhí hangē ne'e hau 'ia Angahala 'i te maté, pehē foki 'e hau 'ia Kelesi mei te fakatonuhiá, 'o iku ki te ma'uli ta'engata, 'iā Sīsū Kalaisi ko te tou 'Alikí.

6

Ko te mate mo te ma'uli 'iā Kalaisi

¹ Ko te ā leva te tou laú? 'E hokohoko atu pē koā te tou fai angahalá, kote'uhí ke hulu atu 'ia te kelesí?

² 'E kailoa 'aupito! Ko tātou ne tou 'osi mate ki te angahalá,* 'e fefe'aki te tou kei ma'uli 'aki iá?

³ 'Io, na'a 'oku kailoa koā kotou 'ilo'i, ko tātou ko 'ē ne'e papitaiso, 'o fakahoko ai kiā Sīsū Kalaisí, ne'e papitaiso 'o fakahoko ai ki Tana pekiá?

⁴ Pea ko te me'a 'i te tou papitaiso ki Tana pekiá, pea tā ne'e tou kaungā telio foki mo Ia; kote'uhí, hangē ne'e fokotu'u 'ia Kalaisi mei te pekiá 'e te 'Afio 'a te Tamaí, pehē foki ke fai 'aki 'e tātou he ma'uli 'oku fo'ou tonogā.*

⁵ He kāpau kua tou tupu taha mo Ia 'i te tatau 'o Tana pekiá, pea 'e tou pehē foki 'i te tatau 'o Tana toetu'ú.

* 5:12 5:12 Sēn 3:6 * 6:2 6:2 mate ki te angahalá 'oku 'uhinga ki te tau'atāina mei te ivi 'o te angahalá.

* 6:4 6:4 Kol 2:12

⁶ He 'oku tou 'ilo'i te me'a ko 'ení, ne'e kaungā kalusefai mo Ia 'ia te matu'a tangata 'o tātou, kote'uhí ke faka'auha 'ia te sino angahala'iná; ke 'aua na'a tou toe nofo pōpula ki te angahalá.

⁷ He ko ia kua maté, kua 'ata'atā ia mei te angahalá.

⁸ Pea ko 'eni, kāpau ne'e tou pekia fakataha mo Kalaisi, 'oku tou tui 'e tou kaungā ma'uli foki mo Ia,

⁹ 'i te tou 'ilo'i kua fokotu'u leva 'ia Kalaisi mei te pekiá, pea kailoa kei 'A'ana ke pekia; 'oku kailoa kei pule'i 'Ona 'e te maté.

¹⁰ He ko Tana maté, ko te mate tu'a taha tofu pē ki te angahalá; kā ko te ma'uli 'oku Ina fai ko 'ení, ko te ma'uli ki te 'Atuá.

¹¹ Pehē foki, kotou lau 'ia kōtou ko te koto mate ki te angahalá, kā ko te koto ma'uli ki te 'Atuá, 'i te kotou tu'u 'iā Kalaisi Sīsuú.

¹² Ko ia, 'aua na'a tuku he hau 'ia te angahalá 'i te kotou sino mate ngafuá, 'o kotou tuitala ki te 'ū holi 'a'aná.

¹³ Kae'uma'ā ke 'aua kotou 'avatu te kotou 'ū kupú ma'a te angahalá, ko te mahafu 'o te faikovi; kae 'avatu 'ia kōtou ki te 'Atuá, hangē ko te kakai kua ma'uli mei te maté, pea 'avatu te kotou 'ū kupú ma'a te 'Atuá, ko te mahafu 'o te failelei.

¹⁴ He tala'i'eai 'e pule'i 'ia kōtou 'e te angahalá; he 'oku kala kotou mā'ulalao ki te laó, kā ki te kelesi.

Ko te pōpula ki te mā'oni'oni

¹⁵ Pea ā leva? 'Oku ngafua ke tou fai angahala koā, kote'uhí 'oku kala tou nofo ki te laó kā ki te kelesi? 'E kailoa 'aupito!

¹⁶ 'Oku kala koā kotou 'ilo'i, kā kotou 'avatu 'ia kōtou ki te taha ko te kau tamaio'aliki talangafua kiā ia, pea ko te kau tamaio'aliki leva 'ia kōtou kiā ia 'oku kotou talangafua ki aí — pe ko te kau tamaio'aliki 'a te angahalá 'o iku ki te mate, pe ko te kau tamaio'aliki 'a te fai talangafuá, 'o iku ki te mā'oni'oni?

¹⁷ Pea ko 'eni, fakafeta'i ki te 'Atuá, neongo ne'e kotou nofo ki mu'á ko te kau tamaio'aliki 'a te angahalá, ka ne'e kotou talangafua fia talangafua ki te fa'ahinga akonaki ne'e tuku 'ia kōtou ki aí.

¹⁸ Pea 'i te fakatau'atāina'i 'ia kōtou meīā Angahalá, ne fakapōpula'i ai 'ia kōtou kiā Mā'oni'oni.

¹⁹ (Ko ta'akú pē lea fakaetangata, ko te me'a 'i te vaivai te kotou kakanó). Ko tonu 'uhingá: hangē ne'e kotou 'avatu te kotou 'ū kupú ki te anga-uli mo te anga-kovi ke faikovi, pehē, ke kotou 'avatu 'eni te kotou 'ū kupú ki te angatonú ke fai mā'oni'oni.

²⁰ Seuke, lolotonga ne'e kotou nofo ko te kau tamaio'aliki 'a te angahalá, ne'e kotou tau'atāina mei te mā'oni'oni.

²¹ Pea ko te ā tū he fua ne'e kotou ma'u 'i te taimi ko iá mei te 'ū me'a 'oku kotou mā'eni 'i aí? He ko te iku'anga 'o te 'ū me'a ko iá ko te mate.

²² Kā ko 'eni, 'i tonu fakatau'atāina'i 'ia kōtou mei te angahalá, kae fakapōpula'i ki te 'Atuá, 'oku 'i ai he kotou fua, ko te fua 'oku iku ki te mā'oni'oni, pea ko tonu iku'angá ko te ma'uli ta'engata.

²³ He ko te tokonaki 'a te angahalá ko te mate; kā ko te me'a'ofa 'a te 'Atuá ko te ma'uli ta'engata, tu'u 'iā Kalaisi Sīsū ko te tou 'Alíkí.

¹ He 'oku kala kotou 'ilo'i, kāinga (ko taku lea ki te kakai 'oku maheni mo te Laó), 'oku pule 'ia te Laó ki te tangatá lolotonga tana ma'ulí pē?

² He ko 'eni, ko te fafine malí 'oku ha'isia 'ona 'e te Laó ki tonu 'unohó 'i tana kei ma'ulí; kae kāpau kua pekia 'ia te 'unohó, kua 'ata'atā ia mei te lao 'o te 'unohó.

³ Pea ko ia, lolotonga te kei ma'uli tonu 'unohó, kāpau 'e nonofo ia mo he tangata kehe, 'e lau ia ko te fe'auaki. Kae kāpau kua pekia tonu 'unohó, 'oku tau'atāina ia mei te lao ko iá; pea kāpau 'e mali ia mo he tangata kehe, 'oku kala ko te fe'auaki ia.

⁴ Ko ia ai, si'aku kāinga, kua mate 'ia kōtōu foki ki te Laó 'i te sino 'o Kalaisí, kote'uhí ke kotou nonofo mo te Toko Taha 'a ia ne'e fokotu'u mei te pekia, kote'uhí ke kotou fakatupu fua ma'a te 'Atuá.

⁵ He lolotonga ne'e tou 'i te tou anga-kakanó, ko te 'ū holi ko 'ē ke fai angahalá, 'a ia ne'e langa'i 'e te Laó, ne'e ngāngāue ia 'i te tou 'ū kupú, ke fakatupu fua ki te mate.

⁶ Kā ko 'eni, kua faka'ata'atā 'ia tātōu mei te Laó, 'i te tou mate ki te me'a 'ā ē ne'e ma'u puke ai 'ia tātōu; ko ia ai, 'oku tou ngāue 'eni he anga fo'ou ko te Laumālie, 'o kailoa 'i te anga matu'á, ko he lao ne'e tohi.

Ko te laó mo te angahalá

⁷ Ko te ā leva te tou laú? Ko te angahala 'ia te laó? Kailoa 'aupito! Kā neongo iá, ka ne'e kala u lave'i te angahalá, kāpau ne'e ta'e'aua 'ia te Laó. 'O pehē, ne kala u ongona 'ia te mānumanú, kāpau ne ta'e'aua 'ia te pehē mai 'e te Laó, "Aua na'a ke mānumanu."*

⁸ Kā ko te angahalá, ne'e me'a ngāue 'aki ia 'ia te Laó ke fakatupu 'iā au 'ia te fa'ahinga mānumanu kehekehe. He kā kailoa he Lao, 'oku mate pē 'ia te angahalá ia.

⁹ He ne'e 'i ai te taimi 'i mu'a ne au ma'uli ai, 'i te kailoa 'i ai te Laó; kā 'i te a'u mai te fekau, ne'e ake ma'uli 'ia te angahalá, pea u mate ai.

¹⁰ Pea u 'ilo'i ko te fekau ne'e tu'utu'uni ko te ma'uli'angá, tā ko te mate'angá ia.

¹¹ Ko tonu 'uhingá, ne'e me'a ngāue 'aki 'e te angahalá 'ia te fekau ke kākaa'i 'oku, mo fai 'aki ia toku tāmata'í.*

¹² Ko ia, ko te me'a ki te Laó, 'oku mā'oni'oni pē ia, pea mā'oni'oni mo totonu mo lelei 'ia te fekau nā.

¹³ 'Io! Pea tā ko te me'a lelei nā ne'e hoko kiā aú ko te mate? Kailoa 'aupito! Kā ko te angahalá ia ne'e peheé; kote'uhí pē ke hā ai ko te angahala, 'i tana fakatupu mate kiā au 'aki te me'a lelei nā; 'io, kote'uhí ke hā 'i te fekau ko te angahalá ko te fungani 'i te me'a 'oku koví.

Ko te fefūsiaki 'i te tou lotó

¹⁴ He 'oku tou 'ilo'i 'oku fakalaumālie 'ia te Laó; kā ko kita ko te kakano 'atā, pea kua mā'ulalao ki te angahalá.

¹⁵ He tala'i'eaí 'okou 'ilo'i te me'a 'okou ngāue ki ai; he 'oku kala ko te me'a 'okou fia faí 'a ē 'okou faí; kā ko te me'a 'okou fihí'a ki ai, ko ia ia 'okou faí.*

¹⁶ Pea kāpau ko te me'a 'oku kailoa ke au fia faí 'a ē 'okou faí, tā 'okou fakamo'oni ai ki te Laó 'oku lelei ia.

¹⁷ 'I tana peheé leva, tala'i'eaí 'oku kei ko kita ia 'oku ngāue ki te me'a ko iá, kā ko te angahalá ia 'oku fale 'iā aú.

* 7:7-7 'Eki 20:17; Teu 5:21 * 7:11 7:11 Sēn 3:13 * 7:15 7:15 Kal 5:17

¹⁸ He kua u 'ilo'i, ko te me'a kiā aú, 'a ia ko te pehē ki toku kakanó, 'oku kailoa fale 'i ai he lelei 'e taha. He 'okou fia failelei, kā ko tono faí, 'oku kailoa.

¹⁹ 'Io, ko te lelei 'okou fia faí 'oku kailoa u faí; kaikehe, ko te koví, 'a ē 'oku kala u fia faí, ko ia ia 'okou feiá.

²⁰ Pea kāpau 'okou fai 'ia te me'a 'oku kala u fia fai ki aí, tala'i'eaí 'oku kei ko au ia 'oku ngāue ki te me'a ko iá, kā ko te angahala 'oku fale 'iā aú.

²¹ Pea ko ia, 'okou vakai ki te lao nei: kāpau 'e au fia failelei, tā 'oku ofi mai kiā au 'ia te faikoví ia.

²² Seuke, 'okou mālie'ina 'i te Lao 'a te 'Atuá, 'i toku tangata 'i lotó.

²³ Kā 'oku hā mai kiā au he lao kehe 'oku nofo 'i toku 'ū kupú, 'o fai tau mo te lao 'o toku lotó, mo taki pōpula 'oku ki te lao angahala'ina 'oku nofo 'i toku 'ū kupú.

²⁴ Pohoē! Si'i toki mala'ia kita! Ko ai tū 'e hamusi 'oku mei te sino 'oku mei ai 'ia te mate nei?

²⁵ Fakafeta'i ki te 'Atuá, 'a ia kua Ina fai 'iā Sīsū Kalaisi ko te tou 'Alikí!

Pea tā ko aú, fakaekita, 'okou tauhi ki te Lao 'a te 'Atuá 'i toku lotó, kā ko te Lao 'a te angahalá 'i toku kakanó.

8

Ko te ma'uli 'i te Laumālie 'o te 'Atuá

¹ Ko ia ai, 'oku kala he mama'i fakahalaia 'o te kakai 'oku 'iā Kalaisi Sīsúú.*

² He ko te Lao 'o te Laumālie 'o te ma'uli 'iā Kalaisi Sīsúú, kua ne fakatau'atāina' i koe† mei te Lao 'a te angahalá mo te maté.

³ He ko te me'a ne'e kala lava 'e te Laó, ko tana vaivai kote'uhí ko te kakanó, ne'e lava'i ia 'e te 'Atuá, 'i Tana fekau mai Tono 'Alo 'O'oná 'i te tatau 'o te kakano angahala'iná, pea mo'o feilaulau ki te angahalá, 'o fakavaivai' i la 'ia te angahalá mei tana pule 'i te kakanó,

⁴ kote'uhí ke fakakakato 'ia te me'a 'oku 'eke 'e te Laó 'iā tātoú, 'ia tātoú 'oku kala tou mulimuli ki te kakanó, kā ki te Laumālie.

⁵ He ko nātou 'oku anga-fakakakanó, 'oku notou tokanga ki te 'ū me'a 'o te kakanó; kā ko nātou 'oku anga-fakalaumālie, 'oku notou tokanga te 'ū me'a 'o te Laumālie.

⁶ Pea ko te pule 'a te kakanó ko te koto mate ia, kā ko te pule 'a te laumālie ko te koto ma'uli mo melino.

⁷ Kote'uhí ko te holi 'a te kakanó ko te koto fakafili ki te 'Atuá; hē 'oku kailoa fakavaivai' i 'e ia 'ona ki te Lao 'a te 'Atuá; seuke, 'oku kailoa 'aupito ina lava.

⁸ Pea ko nātou 'oku tu'u 'i te kakanó 'oku kala notou lava ke fakahōifua 'ia te 'Atuá.

⁹ Kā ko kōtou, 'oku kala kotou tu'u 'i te kakanó, kā 'i te Laumālie, 'o kāpau ā 'oku fale 'iā kōtou 'ia te Laumālie 'o te 'Atuá. Kae kāpau 'oku 'i ai he taha 'oku kailoa ina ma'u te Laumālie 'o Kalaisi, 'oku kailoa 'O'ona 'ia te toko taha ko iá.

¹⁰ Pea ko 'eni, kāpau 'oku nofo 'i 'ia kōtou 'e Kalaisi, tā kua mate te sinó kote'uhí ko te angahalá; kā ko te koto ma'uli te laumālie kote'uhí ko te mā'oni'oní.‡

¹¹ 'Io, kāpau 'oku fale 'iā kōtou 'ia te Laumālie 'o Ia ne'e fokotu'u 'ia Sīsū mei te pekiá, pea tā ko Ia ne'e fokotu'u 'ia Kalaisi mei te pekiá, 'e 'ai 'e Ia ke ma'uli

* 8:1 8:1 'Oku tñaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihí 'ia te pehē: 'ia nātou 'oku kala mulimuli ki te kakanó, kā ki te Laumālie. † 8:2 8:2 koe: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihí, 'oku. ‡ 8:10 8:10 ko te koto ma'uli te laumālie kote'uhí ko te mā'oni'oní, ko ia pe ko te Laumālie ko te koto ma'uli ma'a kōtou kote'uhí ko te mā'oni'oní.

'ia te koto mate nā ko te kotou sinó, kote'uhí ko Tono Laumālié 'oku Ina nofo'i 'ia kōtōú.*

¹² Pea kāpau ko ia, kāinga, tā ko te kakai ma'ua 'ia tātou, kae tala'i'eaí ko te ma'ua ki te kakano, ke tou ma'uli fai ki te kakanó.

¹³ He kāpau 'e kotou ma'uli fai ki te kakanó, 'e kotou mate; kae kāpau 'e kotou fai 'aki 'ia te Laumālié, 'o 'ai ke mate 'ia te feinga kovi 'a te sinó, 'e kotou ma'uli.

¹⁴ He 'ilonga nātou 'oku tākiekina 'e te Laumālie 'o te 'Atuá, ko nātou ia 'ia te 'ū foha 'o te 'Atuá.

¹⁵ He tala'i'eaí ne kotou ma'u he Laumālie anga pōpula, ke kotou toe foki ai ki te manaheé; ka ne'e kotou ma'u te Laumālie 'o te ohí; pea 'i te tou 'iā Iá 'oku tou kalanga, "Apā, Tamai."*

¹⁶ Ko te Laumālié, 'oku kaungā fakamo'oni Ia mo te tou laumālié, 'o pehē, ko te fānau 'a te 'Atuá 'ia tātou.

¹⁷ Pea kāpau ko te fānau, tā ko te kaungā 'ea foki, ko te kaungā 'ea 'o te 'Atuá, pea kaungā 'ea mo Kalaisi; 'o kāpau ā 'oku tou kaungā mamahi mo Ia, kae tou kaungā hākeaki'i foki mo Ia.

Ko te fakatu'amalie ki te kaha'ú

¹⁸ Seuke, 'oku pehē, ko te 'ū mamahi 'o te taimi neí 'oku kala kākunga ia ke tatau mo te lāngilangi 'oku ene ke fakae'a mai, 'o 'ai kiā tātōú.

¹⁹ 'Io, ko te 'amanaki tu'u 'ia te natulá 'oku nofo'aki tali ia ki te fakae'a 'o te 'ū foha 'o te 'Atuá.

²⁰ He ne'e fakamā'ulaloa'i 'ia natula ki te muna; kae tala'i'eaí ko tonu loto, kā kote'uhí pē ko Ia ne'e fai tonu fakamā'ulaloa'í. Ka ne'e tuku ke 'amanaki pē ia.*

²¹ Na'a mo natula, 'e faifai pea faka'ata'atā mei tana pōpula ki te 'auhá, kae fakahoko ia ki te tau'atāina fakalangi 'o te fānau 'a te 'Atuá.

²² He 'oku tou 'ilo'i pē, 'ia te fetoenaki mo te langā 'ia natula fuli pē 'o a'u ki te taimi nei.

²³ Pea tala'i'eaí ko ia pē, kae na'a mo tātou, neongo 'oku tou ma'u 'ia te polopolo 'o te Laumālié,§ kā 'oku tou to'e loto 'ia tātou foki, 'i te talitali ki te fakakakato 'o te ohí,* 'a ia ko te huhu'i 'o te tou sinó.*

²⁴ He ne'e fakama'uli 'amanaki pē 'ia tātou. Kae kāpau kua tou sio ki te me'a 'oku tou 'amanaki ki aí, 'oku kala kei ko te 'amanaki ia; he ko te me'a kua sio ki ai he taha, 'oku fefe'aki tana kei 'amanaki ki aí?

²⁵ Kae kāpau 'oku tou 'amanaki ki te me'a 'oku he'iki ai ke tou sio ki aí, pea tā 'oku tou tatali pē ki ai 'aki te kātaki.

²⁶ Pehē foki, ko te Laumālié 'oku tokoni'i 'e Ia te tou vaivaí; he 'oku kala tou 'ilo'i pe ko te ā 'e tou lotua ke hoa mo te tou faingata'á: kā ko te Laumālié 'oku hūfakina Ia 'ia tātou, 'aki te 'ū to'e 'oku kailoa fa'a lea 'aki.

²⁷ Kā ko Ia 'oku hakule 'ia te lotó, 'oku mea'i 'e Ia 'ia te me'a 'oku feinga ki ai 'ia te Laumālie, kote'uhí 'oku fai 'o taau mo te finangalo 'o te 'Atuá Tana hūfakina 'ia te kakai lotú.

²⁸ Pea 'oku tou 'ilo'i, 'oku fengāue'aki 'ia te me'a kotoa pē ma'a te lelei 'a te kakai 'oku 'ofa ki te 'Atuá,† 'ia nātou kua ului 'o fakatatau ki Tana tu'utu'uní.

* **8:11** 8:11 1 Kol 3:16 * **8:15** 8:15-17 Ma'ake 14:36; Kal 4:5-7 * **8:20** 8:20 Sēn 3:17-19 § **8:23**

8:23 polopolo 'o te Laumālie; ko te Laumālie Mā'oni'oní 'ia te 'uluaki me'a'ofa 'a te 'Atuá. * **8:23** 8:23 fakakakato 'o te ohí: 'oku kailoa 'asi 'ia te kupu ko 'ení 'i te 'ū hiki fualoa 'ihí. * **8:23** 8:23 2 Kol 5:2-4

† **8:28** 8:28 'oku fengāue'aki ... 'oku 'ofa ki te 'Atuá: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihí, ko te 'Atuá, 'oku kaungā ngāue ma'a te lelei 'a te kakai 'oku 'ofa 'iā Iá.

²⁹ He ko nātou ne'e toka mea'i 'e Iá, ne'e toka tu'utu'uni foki 'e Ia ke notou hokosia 'ia te 'Imisi 'o Tono 'Aló, kote'uhí ke Ta'okete 'e Ia ki te 'ū tehina tokolahi.

³⁰ Pea ko nātou ne'e toka tu'utu'uni 'e Iá, ne'e ui foki 'e Ia 'ia nātou; pea ko nātou ne'e uí, ne'e fakatonuhia'i foki 'e Ia 'ia nātou; pea ko nātou ne'e fakatonuhia'í, ne'e fakalāngilangi'i foki 'e Ia 'ia nātou.

Ko te 'ofa 'a te 'Atuá

³¹ Pea ko te ā ai he tou lea 'e fai ki te 'ū me'a nei? Kāpau 'oku kau 'ia te 'Atuá ma'a tātou, pea ko ai tū 'e ta'ofi mai?

³² Seuke, kāpau ne'e kailoa mamae Tana 'Afió ki Tono 'Alo 'O'oná, kae Ina tukuange pē 'Ona ke pekia kote'uhí ko tātou kotoa pē, pea fefe'aki ai Hana mamae ke foaki mai mo Ia 'ia te me'a kotoa pē?

³³ Ko ai ia 'e fai tono talatalaaki'i 'ia te kakai kua fili 'e te 'Atuá? Ko te 'Atuá ia 'oku fakatonuhia'i 'ia tātou.

³⁴ Ko ai ia 'oku fai fakahalaiá? Ko Kalaisi ia ne'e pekia, 'io, pea kua toetu'u aké; 'ia Ia 'oku 'i te nima to'omata'u 'o te 'Atuá, 'ia Ia foki 'oku hūfakina 'ia tātou.

³⁵ Ko ai tū he taha 'e ina motuhi 'ia tātou mei te 'ofa 'a Kalaisi: 'ia mamahi, pe ko te faingata'a, pe ko te fakatanga, pe ko te hongē, pe ko te masiva kofu, pe ko te tu'utāmaki, pe ko te heletá?

³⁶ ('O hangē ko ia kua tohi,

“'Oku 'osi atu te 'ahó mo te kei fai te motou tāmata'í kote'uhí ko Koe; ne lau 'ia mātou ko te fanga sipi pē ke tāmata'í.”*)

³⁷ Kailoa, kā 'i te 'ū me'a ko 'eni kotoa pē 'oku tou ikuna noa pē 'iā Ia ne'e 'ofa'i 'ia tātou.

³⁸ Seuke, 'okou tui, 'e kala lava 'e te maté, pe ko te ma'ulí, pe ko he kau 'āngelo, pe ko he kau pule, pe ko he 'ū me'a 'oku lolotonga, pe ko he 'ū me'a kā hoko mai,

³⁹ pe ko he 'ū mālohi, pe ko he mā'olunga, pe ko he loloto, pe ko he me'a 'e taha 'i natula, 'e kailoa ina lava ke motuhi 'ia tātou mei te 'ofa 'a te 'Atuá, 'ā ē 'oku 'iā Kalaisi Sīsū ko te tou 'Alikí.

9

Ko tonu fili 'o 'Isileli

¹ Ko taku lea mo'oni ē 'iā Kalaisi — 'oku kala ko taku lohi, pea 'oku fakamo'oni kiā au toku konisēnisí, 'i te Laumālie Mā'oni'oní —

² 'a 'eni: 'oku 'iā au he mamahi lahi, pea 'oku hoha'a ma'u pē toku lotó.

³ Seuke, ne au mei loto ke au mala'ia 'ia au, 'o mama'o mo Kalaisi, ko te fetongi 'o toku 'ū tokouá, ko si'aku kāinga fakakakano.

⁴ He ko te ha'a 'Isileli 'ia nātou; 'oku 'a nātou tonu 'ia te ohí, mo te sikainá, mo te 'ū fuakavá;* pea ko nātou ne 'aumai ki ai 'ia te Laó, mo te 'ū feinga lotú, mo te 'ū palōmesi.*

⁵ Pea 'oku 'a nātou 'ia te tou kau mātu'á, pea 'oku meia nātou 'ia Kalaisi, 'i Tono anga-kakanó, 'a ia ko te 'Atuá 'oku pule ki te me'a kotoa pē, pea 'O'ona 'ia te fakamāloó 'o ta'engata.†'Emeni.

⁶ Kā 'oku kala fou pehē 'ia te me'á, ko te pehē kua ka'anga te Fofafola 'a te 'Atuá. He tala'i'eaí ko te 'Isileli kotoa pē 'ia nātou kua fanau'i mei 'Isileli.

* **8:36** 8:36 Saame 44:22 * **9:4** 9:4 te 'ū fuakavá: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, te fuakavá.

* **9:4** 9:4 'Eki 4:22 † **9:5** 9:5 Kalaisi, 'i Tono anga-kakanó ... 'o ta'engata, ko ia pē Kalaisi, 'i Tono anga-kakanó. Ko te 'Atuá, 'ā ē 'oku pule ki te me'a kotoa pē, ke fakamālo'ia 'o ta'engata.

⁷ 'Io, neongo ko te hako 'o 'Ēpalahame, kā 'oku kailoa lau ai kotoa pē ko tana fānau. Hē 'oku pehē mai 'e te Tohí, “E ngata pē 'iā 'Aisake 'ia te lau ko tou hakó.”*

⁸ Ko tono 'uhingá: 'oku kala ko te fānau 'oku fou fakakakano maí,† 'a ia ko te fānau 'a te 'Atuá, kā ko te fānau 'oku fou fakapalōmesi maí, ko 'eni ia 'oku lau ko te hakó.

⁹ He ko te palōmesi ia 'ia te lea ko 'ení, “Ko te taimi ko 'ení§ 'e Au ha'u ai, pea 'e ma'u 'e Sela he tama.”*

¹⁰ Pea kala ko ia pē; kae hā foki 'i te faitama 'a Lēpeká ki te toko taha, ko te tou kui ko 'Aisaké.

¹¹ Pea neongo kua he'iki ai fā'ele'i 'ia nāua, pea he'iki ai nā fai he me'a lelei pe kovi, kā kote'uhí ke tu'u ma'u te tu'utu'uni fili 'a te 'Atuá, ke 'aua na'a tu'u 'i te ngāue, kae 'iā Ia 'oku fai te uí,*

¹² pea ne'e fakahaa'i ai ki te fafiné, “Ko te ta'oketé 'e tauhi ia 'ia te tehiná.”

¹³ Pea 'oku hoa mo ia 'ia te tohí, “Ne Au 'ofa kiá Sēkope; kā ko 'Īsoa ne Au fihí'a ki ai.”*

¹⁴ Pea tou fefe'aki ai? 'E tou pehē koā, tā 'oku 'i ai Hana fai ta'etotonu 'a te 'Atuá? Kailoa 'aupito!

¹⁵ He ne'e folafola 'e Ia kiā Mōsese, 'o pehē, “Ilonga ia 'Okou 'alo'ofa ki aí, 'e Au fai 'alo'ofa ki ai;

'io, 'ilonga ia 'Okou manava'ofa ki aí 'e Au fai manava'ofa ki ai.”*

¹⁶ 'Āua; pea tā 'oku kailoa tu'unga ki te tou loto ki aí, pē ki te tou lele ki aí, kā ki te fai 'alo'ofa 'ata'atā pē 'a te 'Atuá.

¹⁷ 'Io, ko 'eni te lau 'a te Tohitapú kiā Feló, “Ko te me'a pē ia ne Au fokotu'u ai 'Oú, kote'uhí ke Au 'ai ke hā Toku māfimafi 'iā koe, pea kote'uhí ke ongoongoa ai Toku hingoá 'i māmani kotoa pē.”*

¹⁸ 'Āua; pea tā 'e Ina 'alo'ofa kiā ia 'oku finangalo ke 'alo'ofa ki aí, pea 'e Ina fakafefeka'i 'ia ia 'oku finangalo ke fakafefeká'i.

Ko te houhau mo te 'alo'ofa 'a te 'Atuá

¹⁹ Pea tā 'e ke pehē mai, “Pea ko Tana toe lāunga aí ke ā? He 'e ta'ofi 'e ai Tana tu'utu'uni?”

²⁰ 'Isa! Ko aí 'ia koe, tangata, ke tali fakaanga ki te 'Atuá? 'E lea koā te me'a ngaahí kiā Ia ne ngaahi 'oná, 'o pehē, “Ko te ā kua ke ngaahi ai 'oku ke peheé?”*

²¹ 'Io! 'Oku kala koā fa'italiha te tufunga ipú ki te 'umeá, ke ngaahi mei te takaonga pē taha he ipu 'e taha ke faka'ofa'ofa, mo te ipu 'e taha ke palakú?

²² 'Āua, neongo ne'e finangalo 'ia te 'Atuá ke fakae'a Tono houháu, mo 'ai ke mahino 'ia te me'a 'e Ina lava'í, kā ne anga-mokomoko pē Ia 'o fualoa, mo kātaki'i 'ia te 'ū ipu 'o te houháu 'a ē kua 'osi sāuni ki te faka'auhá;

²³ kote'uhí ke Ina fakahaa'i 'ia te fu'u koloa 'o Tono lāngilangi, ki te 'ū ipu 'o te 'alo'ofá, 'a ē kua Ina teuteu'i ke 'inasi 'i te lāngilangi ko iá.

²⁴ 'Io, 'ia tātou kua ui 'e Iá, 'o kailoa mei te Siú pē, kae mei te kakai Senitailé foki.

* 9:7 9:7 Sēn 21:12 † 9:8 9:8 ko te fānau 'oku fou fakakakano maí: ko tono 'uhingá ko te hako 'o 'Ēpalahame 'ia 'Isime'eli, ko tono foha mo Heka'ā (vakai kiā Kal 4:22-23). § 9:9 9:9 Ko te taimi ko 'ení,

ko ia pe te ta'u kaha'ú, ko ia pe 'ia te taimi tonu. * 9:9 9:9 Sēn 18:10 * 9:11 9:11-12 Sēn 25:23

* 9:13 9:13 Mal 1:2-3 * 9:15 9:15 'Eki 33:19 * 9:17 9:17 'Eki 9:16 * 9:20 9:20 'Ais 29:16; 45:9

25 'O hangē ko Tana folafola 'i te tohi 'a Hōseá:

“E Au lau ko Toku kakai 'ia nātou ne'e kailoa ko Toku kakaí,
pea ko te 'ofaina 'ia ia ne'e kailoa 'ofainá.”*

26 “Pea toki hoko 'o pehē, ko te feitu'u 'a ē ne'e pehē ai kiā nātou,
“Oku kala ko Toku kakai 'ia kōtou,

'e lau ai 'ia nātou, ko te fānau 'o te 'Atua Ma'ulí.”*

27 Pea 'oku kalanga 'e 'Aisea kiā 'Isileli 'o pehē,

“Neongo 'e tatau tonou lau 'o te hako 'o 'Isilelí pea mo te 'one'one 'o te matātaí,
ko te toengá pē 'e fakama'ulí;

28 he 'oku 'i ai he tu'utu'uni 'e fai 'e te 'Atuá 'i māmani,
'o faka'osi'i 'e Ia mo fakato'oto'o.”*

29 Pea 'oku hoa mo ia 'ia te lea 'a 'Aisea 'i mu'a atú,

“Ka ne ta'e'aua tonou fakatoe 'e te 'Alíki Sāpaotí he hako,
pehē kua tou hoko 'o hangē ko Sōtomá,

pea kua fakatatau 'ia tātou mo Kōmola.”*

Ko te ongoongolelé mo te kakai 'Isilelí

30 Pea ko te ā ai te tou lea 'e fai? 'A 'eni, ko te kau Senitaile ta'etuli ki te
mā'oni'oni, kua notou ma'u 'ia te mā'oni'oni 'oku mei te tuí;

31 kā ko 'Isileli tuli ki te lao 'oku mei ai he mā'oni'oni, na'a mo te lao ko iá
ne'e kala notou a'usia.

32 Kote'uhi ko te ā? Kote'uhiā, ko te me'a 'i te kala notou kamata mei te tuí,
kae notou fou fakangāue pē, ko ia ne'e notou tūkia 'i te maka tūkia'angá,

33 'o hangē ko ia kua tohí,
“Ko 'eni 'Okou 'ai 'i Saione he maka tūkia'anga,
mo he makatu'u hinga'anga;

pea ko ia 'oku tui kiā Iá 'e kailoa fakamaa'i.”*

10

1 Kāinga, ko te feinga toku lotó, pea ko taku kole ia ki te 'Atuá kote'uhi ko te
kakai 'Isilelí, ke notou ma'ulí.

2 He 'okou fakamo'oni'i pē, 'oku 'i ai he notou hohoi ki te 'Atuá, kā 'oku
kailoa fou 'i te 'ilo totonú.

3 He ko te me'a 'i te kailoa he notou 'ilo'i ki te mā'oni'oni 'oku mei te 'Atuá,
kae notou feinga pē ke tu'u te mā'oni'oni 'a nātou, ko ia ai ne'e kailoa notou
fakavaivai ki te mā'oni'oni 'oku mei te 'Atuá.

4 He ko Kalaisí ko te fakangata ia 'o te laó, kae mā'oni'oni 'ia te tangata kotoa
pē 'oku tuí.

Ko te atā 'ia te ma'ulí ki te taha kotoa pē

5 Hē kua tohi 'e Mōse, ko te me'a ki te mā'oni'oni 'oku mei te Laó, “Ko te
tangata kua fai iá 'e ma'uli ai ia.”*

6 Kā ko 'eni 'ia te lau te mā'oni'oni 'oku mei te tuí, “Aua na'a ke pehē 'i tou
lotó, ‘Ko ai tū 'e 'alu ake ki te langí?’ ” (A ia ko te pehē ke 'ave ifo 'ia Kalaisi.)*

7 Pē, “Ko ai tū 'e 'alu ifo ki lolofanuá?” (A ia ko te pehē ke 'avake 'ia Kalaisi
mei te pekiá.)

* 9:25 9:25 Hōs 2:23 * 9:26 9:26 Hōs 1:10 * 9:28 9:27-28 'Ais 10:22-23 * 9:29 9:29 'Ais 1:9

* 9:33 9:33 'Ais 8:14; 28:16 * 10:5 10:5 Lev 18:5 * 10:6 10:6-8 Teu 30:12-14

⁸ Kā ko te ā tana talá? 'A 'eni ia, “Oku ofi pē kiā koe 'ia te Folafolá, 'oku 'i tou ngutú, pea 'i tou lotó;” 'a ia ko te pehē ko te Folafoia tuí 'oku motou fanongonongó.

⁹ Kote'uhí, kāpau 'e ke fakahaa'i 'aki tou ngutú, ko te 'Alíkí 'ia Sísū, pea tui 'aki tou lotó kua fokotu'u 'Ona 'e te 'Atuá meí te pekiá, 'e fakama'uli 'ou.

¹⁰ He 'oku fai 'ia te tuí 'aki te lotó ke ma'u 'ia te fakatonuhiá, kā 'oku fai te fakahaa'aki te ngutú ke ma'u 'ia te fakama'ulí.

¹¹ Hē 'oku pehē 'e te Tohí, “Ko ia pē 'e tui kiā Iá, 'e kailoa fakamaa'i 'ona.”*

¹² He 'oku kala he faikehekehe ki te Siú mo te Senitailé; hē 'oku taha ai pē te 'Alíkí 'o te kakai kotoa pē, pea mohu me'a ma'a te kakai kotoa pē 'oku tautapa kiā Iá.

¹³ Hē ko ia pē 'e tautapa ki te huafa 'o te 'Alíkí 'e fakama'uli 'ona.*

¹⁴ Kā 'e notou lava fefe'aki ke tautapa ki te Toko Taha 'oku he'iki ai notou tui ki ai? Pea 'e notou lava fefe'aki ke tui ki te Toko Taha kua he'iki ai notou fanongo ki ai? Pea fefe'aki ai he notou fanongo kā kailoa he taha ke malanga?

¹⁵ Pea 'e malanga fefe'aki ai he 'ihí kāpau 'e kala fekau'i atu 'ia nātou? 'O hangē ko ia kua tohí, “Tono kala faka'ofa'ofa te si'i va'e 'o te kakai 'oku ongoongona mai he 'ū me'a lelei!”*

¹⁶ Kae tala'i'eaí ne'e tuitala kotoa pē ki te ongoongolelei ko iá. Hē 'oku pehē 'e 'Aisea, “Alíkí, ko ai kua ina tui ki te ongoongo ne'e motou malanga 'akí?”*

¹⁷ Tā 'oku tupu 'ia te tuí meí te fanongó, pea 'oku fai te fanongó ko te 'i ai he Folafoia 'a Kalaisi.

¹⁸ Kā 'okou pehē: na'a kua kailoa notou fanongoa? 'Isa, “Kua ongo atu te notou le'ó ki te fanua kotoa pē, mo te notou 'ū leá ki te ngata'anga 'o māmaní.”*

¹⁹ Kā 'okou pehē: na'a kua kailoa lave'i 'e 'Isileli 'ia te me'a ko iá. 'Ā, 'oku lea ange leva 'e Mōsese ki ai, 'o pehē,

“‘E Au fakafua'a'i 'ia kōtou 'aki 'ia nātou 'oku kala ko he kakai; 'e Au fakatupu te kotou 'itá 'aki he kakai ta'e'atamai.”*

²⁰ Pea 'oku mātu'aki lea mālohi 'ia 'Aisea, 'i tana pehē, “Kua 'ilo'i 'Oku 'e nātou ne'e kailoa kumi maí;

kua U fakahaa'i 'Oku ki te kakai ne'e kailoa 'eke maí.”*

²¹ Kā 'i Tana lau ki te kakai 'Isilelí 'oku pehē 'e Ia, “Oku 'osi atu te 'ahó mo te ta'alo atu Tokū nimá ki te kakai talangata'a mo fakafisi mai.”*

11

Ko te kei tali 'e te 'Atuá 'ia te kakai 'Isilelí

¹ He 'okou pehē: kua si'aki koā 'e te 'Atuá Tono kakai? Kailoa 'aupito! He ko aú foki ko te tangata 'Isileli, ko te hako 'o 'Ēpalahame, ko he ha'a Penisimani.*

² Kua kailoa si'aki 'e te 'Atuá Tono kakai, 'ia te kakai ne Ina toka mea'í. Tā 'oku kailoa kotou 'ilo'i 'apē te lau 'a te Tohitapu 'i te vahe 'oku kau kiā 'Ilaisiaá? Tana hū ki te 'Atuá 'i tana talatalaaki'i 'ia ha'a 'Isilelí, 'o pehē,

* **10:11** 10:11 'Ais 28:16 * **10:13** 10:13 Sioeli 2:32 * **10:15** 10:15 'Ais 52:7 * **10:16** 10:16 'Ais 53:1

* **10:18** 10:18 Saame 19:4 * **10:19** 10:19 Teu 32:21 * **10:20** 10:20 'Ais 65:1 * **10:21** 10:21 'Ais

65:2 * **11:1** 11:1 Filip 3:5

3 “‘Alikí, kua notou tāmāte'i Tau kau palōfitá; kua notou holoki Tau 'ū 'ōlitá; pea ko au toko taha pē 'eni 'oku toé, pea 'oku notou kumi 'oku foki ke tāmāte'i.”*

4 Kā ko te ā te Folafofa 'a te 'Atuá ne'e fai kiā iá? “Kua U fakatōe Ma'aku he kau tangata 'e toko fitu afe, 'a ia kua he'iki ai notou mama'i tū'ulutui kiā Peali.”*

5 Ko ia ai, 'oku pehē foki mo te taimi ko 'eni, 'oku 'i ai he toenga kua fakatōe, 'a ia kua fili 'i te 'ofa 'ata'atā pē.

6 Pea kāpau 'oku fai 'ofa pē, pea tā 'oku kala kei tafito ki te ngāue; he kāpau ne'e pehē, pea tā ko te 'ofa ko iá 'oku kala kei ko te 'ofa ia.

7 Pea ā leva? ‘Ē, ko te me'a ne'e kumi ki ai 'e ha'a 'Isilelí ne'e kala notou ma'u ia; kā kua ma'u ia 'e te kakai kua filí, kā ko tonō toé kua notou fakafefeka.

8 ‘O tatau tofū pē mo ia kua tohí,
 “Kua tuku kiā nātou 'e te 'Atuá he laumālie tulemoe,
 he 'ū mata 'e kala notou sio 'aki,
 mo te 'ū talinga 'e kala notou fanongo 'aki;
 pea 'oku kei pehē ia 'o a'u mai ki te 'aho nei.”*

9 ‘Oku lea mai foki 'ia Tēvita, 'o pehē,
 “Ke hoko te notou kainanga'angá ko te hele;
 ko te tauhele, mo te tūkia'anga, mo te nunu'a:

10 Tuku ke fakapō'uli te notou matá,
 ke 'aua na'a notou mamata,

pea 'ai ke mapelu ma'u pē te notou tu'á.”*

11 Ko ia 'okou pehē: ne'e notou tūkiá kote'uhí ke notou tō 'aupito? Kailoa 'aupito! Kā ko te me'a 'i te notou fai angahalá kua hoko ai 'ia te fakama'ulí ki te Senitailé, kote'uhí ke fua'a 'e te ha'a 'Isilelí 'iā nātou.

12 Pea ko 'eni, kāpau ko te notou hingá ko te fakakoloa'i ia 'o māmani, pea ko te notou fakamasivá ko te fakakoloa'i ia 'o te Senitailé, huanōa he me'a 'e ma'u mei te notou toe tafoki kotoa pē ki te 'Atuá!

Ko te fakama'uli 'o te kakai Senitailé

13 Kā ko taku leá ma'a kōtou 'ia te Senitailé. Pea ko ia, 'i taku nofo ko te 'apōsetolo 'o te Senitailé, 'okou fakahīhiki'i toku lakangá.

14 Hei'ilo 'e au fakatupu he fua'a 'i toku kakanó, 'o fakama'uli ai he notou 'ihi.

15 He kāpau ne'e hoko te notou si'akí ko te fakalelei'anga ia 'o māmani, pea ko te ā tū he me'a 'e hoa mo te notou toe ma'u mai kā ko te ma'uli tofū pē mei te maté?

16 He kāpau ne'e tapu ki te 'Alikí 'ia te polopolo 'o te takaonga maá, 'oku tapu foki mo te takaongá kakato; pea kāpau 'oku tapu ki te 'Alikí 'ia te tafitó, 'oku tapu foki mo te 'ū va'a.

17 Kā neongo ne tu'usi he va'a 'ihi, pea 'aumai 'ou ko te 'ōlive vaó, 'o hunuki ki te 'ū va'a, 'o ke 'inasi fakataha foki mo nātou 'i te tafitó, 'ā ē 'oku mei ai 'ia te mā'u'uli 'o te 'ōlivé —

18 'io, neongo iá kae'aua na'a pōlepole 'ia koe ki te 'ū va'a nā; pea neongo tau pōlepolé, kae tala'i'eai 'oku ma'uli 'ia te tafitó 'iā koe, kā ko koe 'oku ma'uli 'i te tafitó.

19 Pea 'e ke pehē nai, “Ka ne'e tu'usi 'ia te 'ū va'a, kote'uhí ke hunuki 'oku.”

* 11:3 11:3 1 Tu'i 19:10, 14 * 11:4 11:4 1 Tu'i 19:18 * 11:8 11:8 Teu 29:4; 'Ais 29:10 * 11:10 11:9-10 Saame 69:22-23

²⁰ Ko te mo'oni ia; ne'e tu'usi 'ia nātoú 'i te notou ta'etuí, pea 'oku tu'u 'ia koé ko tau tuí. 'Ē, 'aua na'a ke anga-hiki ai, kā ke manavasi'i.

²¹ He kāpau ne'e kailoa mamae'i 'e te 'Atuá 'ia te 'ū va'a totonú, tala'i'eaí 'e mamae Ia kiā koe.

²² Vakai ange ā ki te anga-lelei mo te fai tautea 'a te 'Atuá: ko te fai tautea kiā nātou ne'e hingá, kā ko te anga-lelei kiā koe, 'o kāpau 'e ke nofo ma'u 'i Tana anga-lelei; he kāpau 'e kailoa, 'e tu'usi 'ia koe foki.

²³ 'Io, pea ko nātou foki, kāpau 'e kala notou nofo ma'u 'i te notou ta'etuí, 'e hunuki 'ia nātou, hē 'oku mafai 'e te 'Atuá he notou toe hunuki.

²⁴ Seuke, kāpau ne'e tu'usi 'ou mei te 'ōlive 'ā ē ko tono angá ko te tupu vao pē, pea 'aumi 'o hunuki ki he 'ōlive tō, 'ā ē ne'e kailoa ko tou angá ke tu'u 'i ai, huanoa hana lava ke hunuki 'ia te fa'ahinga ko 'eé ki te notou sino 'i 'ōlive 'o nātoú, he ko te notou anga-totonu.

E fakatafoki mai 'e te 'Atuá 'ia 'Isileli

²⁵ Hē 'oku kala u loto, kāinga, ke kotou ta'e'ilo ki te misiteli ko 'ení, kote'uhí ke 'aua na'a kotou pōlepole 'o hulu atu. Kua tō ki te ha'a 'Isileli 'ihi 'ia te fakafefeká; pea 'e pehē pē kae'aua ke hū mai tono kátoa 'o te Senitailé.

²⁶ Pea 'e tōki fakama'ulí 'ia 'Isileli kotoa pē, 'o hangē ko te me'a kua tohí, "E ha'u mei Saione 'ia te Fakama'ulí, pea 'e Ina 'ave 'ia te faka'atuamaté mei ha'a Sēkope.*

²⁷ Pea ko Taku fuakava ia mo nātoú, 'i Taku 'ave te notou hiá.*

²⁸ 'Oku mo'oni 'ia te sio fakakōsipelí, kua Ina fili 'aki 'ia nātou kote'uhiā ko kōtou; kā 'i te sio faka-tu'utu'uni-filí, kua 'ofaina 'ia nātou kote'uhí ko te notou kau mātu'á.

²⁹ He ko te 'ū me'a'ofa 'a te 'Atuá, mo Tana tu'utu'uni filí, 'oku kailoa liliu ia.

³⁰ Hē 'oku hangē ne'e kotou talangata'a 'i mu'a ki te 'Atuá, kā kua kotou ma'u meesi 'eni 'i te talangata'a 'a nātoú,

³¹ pehē foki, kua talangata'a 'eni 'ia te fa'ahinga ko 'eé, kote'uhiā ke notou ma'u meesi, ko te me'a 'i te kotou ma'u meesi.

³² Hē kua loki 'e te 'Atuá 'ia te kakai kotoa pē ki te talangata'á, kote'uhiā ke fai meesi 'e Ia ki te kakai kotoa pē.

Ko te fakahīhiki 'i 'o te 'Atuá

³³ Vakai angé! Tono kilukilua 'ia te koloa mo te poto mo te 'ilome'a 'a te 'Atuá! Tono kailoa ta'emāhakulea Tana 'ū tu'utu'uní, mo ta'emāfakatotoa Tono 'ū foungá!*

³⁴ He kua 'i ai he taha kua lave'i 'ia te finangalo 'o te 'Alikí, pē he taha kua fale'i 'Ona?*

³⁵ Ko ai he taha ne ina 'avange ki mu'a he me'a kiā Ia, kae toe totongi?*

³⁶ Seuke, 'oku tafito ki Tana 'Afió, pea fou 'i Tana 'Afió, pea iku ki Tana 'Afió 'ia te me'a fuli pē. Kē 'o Tana 'Afió 'ia te kolōliá 'o lauikuonga! 'Ēmeni.*

12

Ko te ma'uli fo'ou

* 11:26 11:26 'Ais 59:20 * 11:27 11:27 'Ais 27:9; Sel 31:33-34 * 11:33 11:33 'Ais 55:8 * 11:34 11:34 'Ais 40:13 * 11:35 11:35 Siope 41:11 * 11:36 11:36 1 Kol 8:6

1 Ko ia, 'okou enginaki atú, kāinga, 'i te funga 'o te 'ū fai manava'ofa 'a te 'Atuá, ke kotou 'avatu te kotou sinó ko te feilaulau, 'oku ma'uli, 'oku tapu ki te 'Atuá, 'oku fakahōifua kiā Ia — ko te fakaloto ē te kotou fai 'ia te lotú.

2 Pea 'aua na'a kotou tuku te fakaangatatau 'ia kōtōu ki te maama ko 'ení; kae tuku ke fai ai pē te kotou liliú, 'i te fakafou te kotou 'atamaí, ke kotou sivi 'o 'ilo'i pe ko te 'ā te finangalo 'o te 'Atuá, 'ia te me'a 'oku lelei, 'ia te me'a 'e hōifua ái, mo te me'a 'oku haohaoá.

3 He ko taku lea 'eni kiā kōtōu tāutaha, ko taku fai 'i te funga 'o te kelesi kua tuku maí, ke 'aua na'a hulu atu tana fakakaukau kiā iá 'i te me'a 'oku totonú. Kā ke hu'u tonono lotó ki te fakakaukau 'oku ngali potó, 'o fakatatau ki te mafai fakaloto kua vahe'i 'e te 'Atuá ma'a te tangata taki taha.

4 He hangē tofu pē 'oku tou ma'u he 'ū kupu lahi 'i te fe'i sino pē taha, kā 'oku kailoa faiva taha 'ia te kupu kotoa pē,*

5 pēhē foki, ko tātōu tokolahī, ko te fe'i sino pē taha 'iā Kalaisi, kā 'i te lau fakatāutahá, ko te 'ū kupu 'oku notou fekau'aki.

6 'Oku tou taki taha pē 'ia te mafai fakalaumālie kua 'aumai 'e te 'Atuá ke tou ngāue 'aki; ko ia, kāpau ko te malanga palōfisaí ia, pea tou fai ke hoa mo te tou tuí;*

7 kāpau ko te lakanga tauhi, tou nofo pē 'i te tou lakanga tauhí; ko ia 'oku faiakó, ke nofo pē ia 'i tana faiakó;

8 ko ia 'oku fai enginakí, ke nofo pē ia ki tana enginakí; ko ia 'oku fai 'ia te foakí, ke fai 'ata'atā; ko ia 'oku takimu'á ke nima mo va'e ia; ko ia 'oku fai manava'ofá, ke vēvekeke tonono faí.

9 Ke ta'elohi te kotou 'ofá. Fihī'a ki te koví; pīkitai ki te lelei.

10 Kotou fe'ofa'aki 'ia kōtōu 'aki te 'ofa fakakāinga; 'o kotou fai loto lelei 'ia te kotou fefaka'apa'apa'akí.

11 'Aua kotou fakapikopiko 'i te mamahi'i 'o te ngāué; kae kotou loto vela 'i te tauhi ki te 'Alíkí.

12 Kotou fiafia 'i te 'amanaki lelei; 'i te fakamamahí, kotou kātaki pē; 'i te hūfiá, kotou faka'utumauku tonono fai;

13 kotou tokoni ki te fa'a masiva 'a te kau lotú; nofo ki te fakaafe 'āunofó.

14 Tāpuaki'i 'ia nātōu 'oku fakatanga'i 'ia kōtōu; 'io, kotou tāpuaki'i pē, 'aua na'a tutuku'i.*

15 Fiafia mo nātōu 'oku fiafiá; tangi mo nātōu 'oku tangí. 16 Ke fakatangata tatau te kotou fetokanga'akí. 'Aua na'a hu'u te kotou tokangá ki te 'ū me'a mā'olungá, kae tuku 'ia kōtōu ke 'auhia mo mā'ulalo.* 'Aua na'a kotou hoko ko te kau poto fakaekōtōu.*

17 Neongo pe ko ai, 'aua na'a kotou totongi tana koví 'aki te kovi. Kotou fakakaukau'i te kotou 'ū me'á ke hā lelei ki te kakai kotoa pē.

18 Kotou nofo melino pē mo te kakai kotoa pē, 'o kāpau 'e ala lava.

19 Si'aku 'ofa'anga, 'aua kotou sāuni te kotou 'ū me'á, kae tuku ia ki te houhau 'a te 'Atuá; hē kua tohi, "'Oku 'A'aku 'ia te sāuní; ko Au 'e Au 'avatu tonono tuhá," ko te Folafola ē 'a te 'Alíkí.*

* 12:4 12:4-5 1 Kol 12:12 * 12:6 12:6-8 1 Kol 12:4-11 * 12:14 12:14 Māt 5:44; Luke 6:28 * 12:16 12:16 kae tuku ... mā'ulalo, ko ia pe kae kotou fia fakamaheningafua ki te kakai 'oku kala he notou tu'unga mā'olunga, ko ia pe kae kotou tali fiamālie he 'ū fatongia 'oku kailoa lāngilangi'ia. * 12:16 12:16 Pal 3:7 * 12:19 12:19 Teu 32:35

²⁰ Kā ko koe, kāpau 'oku fiakaia tou filí, fafanga'i 'ona; kāpau 'oku fiainua, 'avange hana inu; he ko tau fai peheé 'e ke fokotu'u ai 'ia te 'ū malala'i afi ki tono 'ulú.*

²¹ 'Aua na'a tuku ke ikuna'i 'ou 'e te koví, kae ikuna'i te koví 'aki 'ia te lelei.

13

Fakaongoongo ki te kau taki fakafanuá

¹ Ke anganofo 'ia te tangata kotoa pē ki te 'ū pule 'oku mā'olungá. He 'oku kailoa he pule, kā 'oku mei te 'Atuá pē; pea ko te 'ū pule 'oku 'i ai ko 'ení, ko te fokotu'u 'e te 'Atuá.

² Ko ia 'oku angatu'u ki te pulé, ko tana tu'u ia ki te tu'utu'uni 'a te 'Atuá; pea ko nātou 'oku angatu'ú, 'e tautea'i.

³ Hē tala'i'eai 'oku nofo 'ia te kau pulé mo'o faka'ilifia'i 'o te ngāue lelei, kā ko te ngāue koví pē. Pea kāpau ko tou lotó ke 'aua na'a 'i ai hau manahē ki te pulé, pe'i failelei, pea 'e ke toki ma'u he fakamālō meiā ia.

⁴ He ko te sevāniti ia 'a te 'Atuá kiā koe ki te lelei. Kae kāpau 'e ke faikovi, ke manahē mu'a 'ia koe; he tala'i'eai ko te va'inga tana to'o te heletaá; he ko te sevāniti ia 'a te 'Atuá, ke tautea'i 'ia te faikoví, ke fakae'a 'i ai Tono houháu.

⁵ Ko ia ai, kua pau ke kotou anganofo, 'o kailoa talia 'ia te houháu pē, kae talia 'ia te konisēnisí foki.

⁶ Seuke, ko tono 'uhinga foki ia 'oku kotou tukuhau aí, he ko te kau fai 'o te ngāue tapu 'a te 'Atuá 'ia nātou, pea 'oku notou nofo pē ki te me'a ko íá.*

⁷ Ko ia, kotou fai kiā nātou kotoa pē 'ia te me'a 'oku totonú: 'ia te tukuhaú kiā ia 'oku 'a'ana te tukuhaú; 'ia te tuté kiā ia 'oku 'a'ana te tuté; 'ia te manaheé kiā ia 'oku 'a'ana te manahē'iná; 'ia te faka'apa'apá kiā ia 'oku 'a'ana 'ia te faka'apa'apa'iná.

Ko te fe'ofa'aki fakatautēhiná

⁸ 'Aua 'e 'i ai he kotou ma'ua ki te 'ihi, ngata pē 'i te ma'ua ke 'ofa ki ai; he ko ia 'oku 'ofa ki he taha, kua ina 'osiki te Laó.

⁹ He ko te 'ū leá, "'Aua 'e ke tono fafine, 'aua 'e ke fakapō, 'aua 'e ke kaiha'a, 'aua 'e ke mānumanu," mo te ā fua he fekau 'oku toé, 'oku fālute ia 'e te Folafofa ko 'ení, "'E ke 'ofa ki tou kaungā'apí, hangē pē ko tau 'ofa kiā koé."*

¹⁰ Tala'i'eai 'oku fai 'e 'ofa he koví ki tono kaungā'apí; 'āua, tā ko te 'ofá ko te koto 'osiki ia 'o te Laó.

¹¹ Ke 'āsili te kotou fai ko te kotou 'ilo'i te laka 'o te kuongá, ko te taimi 'eni ke kotou 'a'ala leva mei te moé. Hē 'oku ofi ange 'eni te tou fakama'ulí 'i te taimi ne'e tou fu'aki tui aí.

¹² Kua faka'a'au atu 'ia te poó, pea kua ofi te 'ahó. Ko ia ai, tou hu'ihu'i 'ia te 'ū ngāue 'o te pō'ulí, kae tou 'ai te mahafu 'o te maamá.

¹³ Tou fai mu'a te laka 'o te 'ahó, 'o anga-māopo, 'o 'aua 'e fai 'aki te fa'a kātōanga kai mo te fa'a konā, pe ko te fai fe'auaki mo te pau'u fakalialia, pe ko te fetu'usi mo te meheka.

¹⁴ Kae kotou 'ai mu'a 'ia te 'Aliki ko Sīsū Kalaisí; pea 'aua na'a tokonaki ki te kakanó ke fakaai tana 'ū holí.

14

'Aua 'e ke anga'i tou kāingá

* **12:20** 12:20 Pal 25:21-22 * **13:6** 13:6-7 Māt 22:21; Ma'ake 12:17; Luke 20:25 * **13:9** 13:9 'Eki 20:13-15, 17; Teu 5:17-19, 21; Lev 19:18

1 Pea ko 'eni, kā 'i ai he taha 'oku tui vaivai, kotou fakakau mai pē; 'aua na'a anga'i tana 'ū fakakaukāú.*

2 He 'oku tui te toko taha ke kai 'ia te me'a kotoa pē; kā ko te si'i vaivai 'oku kai hamu pē.

3 Ko ia 'oku kai noa peé, ke 'aua ne ina manuki'i te si'i kai faka'ehi'ehí; pea ko te si'i kai faka'ehi'ehí, ke 'aua na'a anga'i 'ia ia 'oku kai noa peé, he kua fakakau mai pē 'e te 'Atuá.

4 Ko ai tū 'ia koe ke anga'i te tamaio'aliki 'o he taha kehe? 'Oku 'i tana 'aliki pē 'a'aná ha'aná tu'u pe hinga. 'Io, 'e tu'u pē ia, hē 'oku mafai 'ia te 'Alikí ke poupou'i 'ona.

5 Ko Me'a, 'oku mamafa kiā ia he 'aho 'e taha 'i te 'aho 'e taha; kā ko Me'a, 'oku tatau kiā ia 'ia te 'aho kotoa pē, 'Ē, ke taki taha 'ai ke pau tana fakakaukāú 'a'aná.

6 Ko ia 'oku tokanga'i 'ia te 'ahó, 'oku tokanga ia ki ai kote'uhí ko te 'Alikí; pea ko ia 'oku kai noa peé, 'oku kai ia kote'uhí ko te 'Alikí, hē 'oku fai ai 'e ia 'ia te fakafeta'i ki te 'Atuá; pea ko ia 'oku kai faka'ehi'ehí, 'oku kai pehē iá kote'uhí ko te 'Alikí, 'o fai ai pē tana fakafeta'i ki te 'Atuá.

7 Hē tala'i'eaí 'oku 'i ai he tou toko taha 'oku ma'uli pē ma'ana; pea tala'i'eaí 'oku 'i ai he tou toko taha 'oku pekia pē ma'ana.

8 He kāpau 'oku tou ma'uli, 'oku tou ma'uli ma'a te 'Alikí; pea kāpau 'oku tou pekia, 'oku tou pekia ma'a te 'Alikí. Ko ia, pe 'oku tou ma'uli, pe 'oku tou pekia, ko te me'a 'a te 'Alikí ai pē 'ia tātou.

9 Seuke, ko te me'a ko iá ne'e pekia ki ai 'ia Kalaisí, mo toe ma'ulí, kote'uhiā ke 'Alikí Ia ki te pekia mo te ma'ulí fakatou'osi.

10 Pea ko koe ko 'ená, ko te ā 'oku ke anga'i ai tou tokouá? 'Io, mo koe ko 'ená, ko te ā 'oku ke ta'etoka'i ai tou tokouá? Hē 'e tou hopo kotoa pē 'i te fakamāu'anga 'o te 'Atuá.*

11 He kua tohi,
"Kua folafola te 'Alikí, 'Okou fakapapau'i atu 'e Au, ko te 'Atua ma'ulí,
ko te tui kotoa pē 'e tū'ulutui kiā Au,

pea ko te 'alelo kotoa pē 'e fai tana vete ki te 'Atuá.*"

12 'Aua, pea tā 'e tou taki taha fai kotoa pē he fakamatala ki te 'Atuá ma'ata.

'Aua 'e 'ai ke faingata'a'ina he taha

13 Pea kāpau ko ia, pea 'aua na'a tou toe fefakaanga'aki; kā ko 'eni pē te me'a ke kotou fifili ki ai mu'a, ke 'aua 'e kotou 'ai he tūkia'anga, pē he tauhele, ke ma'ua ai tou tokouá.

14 'Okou onгона mo mātu'aki tui, 'i tata tu'u 'i te 'Alikí ko Sisuú, 'oku kala he me'a 'e taha 'oku tapu 'iā ia pē. Kā ko 'eni pē, 'ilonga ia 'oku lau 'oku tapu he me'a, pea 'oku tapu leva ia kiā ia.

15 Seuke, kāpau ko he me'akai pē ia 'oku mamahi ai tou tokoua nā, tā 'oku kailoa kei fou koe ia 'i te 'ofá. 'Aua 'e ke maumau'i 'aki tau kaí, si'i toko taha ko 'e ne'e pekia ki ai 'ia Kalaisí.

16 Ko ia, 'aua 'e tuku ke lau'ikovi'i te kotou lelei nā.

17 He ko te Pule'anga 'o te 'Atuá 'oku kala ko he kai mo he inu, kā ko te mā'oni'oni mo te melino mo te fiafia 'i te Laumālie Mā'oni'oni.

18 He ko ia 'oku fai 'aki ia tana tauhi kiā Kalaisí, 'oku hōifua ai 'ia te 'Atuá, pea lelei'ina ai 'ia te kakaí.

* 14:1 14:1-6 Kol 2:16 * 14:10 14:10 2 Kol 5:10 * 14:11 14:11 'Ais 45:23

¹⁹ Ko ia, pe'i tou nofo ā* ki te 'ū me'a 'oku kau ke fakamelinó, mo te 'ū me'a 'oku kau ki te tou fefai'aki te tou langa aké.

²⁰ 'Aua pē na'a ke holoki te ngāue 'a te 'Atuá kote'uhí pē ko he me'akai. 'Oku ngafua 'ia te me'a kotoa pē, kā 'oku kovi pē ki te tangata 'oku kai mo fakatūkiá.

²¹ Ko tonono lelei ke 'aua 'e ke kai kakano, pe inu uaine, pe ko te ā fua he me'a 'oku tūkia ai tou tokouá.

²² Pea ko te tui kua ke a'usiá, fai 'aki ia fakaekoe pē, 'i te kulá feangai mo te 'Atuá. He manū'ia ā kā ko ia 'oku kailoa tāla'a tonono lotó 'i te fai he me'a ta'eveiveiua.

²³ Kā ko ia 'oku kei tāla'a he me'á, kāpau 'oku ina hanga 'o kai ia, kua halaia leva, kote'uhí ne kailoa tafito ki te tui tana fai iá. 'Io, 'ilonga pē he me'a 'oku kailoa fai mei te tuí, ko te angahala ia.

15

Fakamu'amu'a 'ia te kāingá

¹ Pea ko tātou 'oku tou makalohí, ko te tou fatongiá ke kātaki'i 'ia te 'ū vaivai'anga 'o te kakai 'oku kala mālohí, 'o 'aua na'a tou fai 'ia ia pē 'oku sai kiā tātou.

² 'Ē, tou taki taha fai te me'a 'e fakafiamālie ki te tou kaungā'apí, 'ia te me'a 'e 'aonga ki tonono langa'i aké.

³ He ko Kalaisí foki ne'e kailoa Ina fai 'ia te me'a pē ne'e loto Ia ki ai; kae hangē pē ko ia ne'e tohí, "Ko te 'ū manuki 'a te kakai 'oku manuki'i 'Oú, ne'e tó kiā Au."*

⁴ He ko te 'ū me'a kotoa pē ne'e tohi 'i mu'á, ne'e tohi ko te tou akonaki, kote'uhí ke tou ma'u 'ia te 'amanaki lelei, ko te me'a 'i te fa'a kātaki mo te poupou 'oku fai 'e te Folafolá.

⁵ Pea ko te 'Atuá 'oku 'i Tana 'Afíó 'ia te fa'a kātaki mo te poupou, 'ofa ke 'avatu Ia ke hu'ufataha te kotou lotó 'i te kotou feangai, 'o kotou fa'ifa'itaki kiā Kalaisi;

⁶ kote'uhí ke loto taha mo ngutu taha te kotou fakamālō'ina 'ia te 'Atuá, ko te Tamai 'o te tou 'Alíkí ko Sisū Kalaisi.

Ko te ongoongolelei ma'a māmani kotoa pē

⁷ Ko ia ke kotou fefakakau'aki 'ia kōtou, 'o hangē foki kua fakakau mai 'ia kōtou 'e Kalaisi, kote'uhí ke ongoongolelei ai 'ia te 'Atuá.

⁸ He 'okou pehē, kua hoko 'ia Kalaisi ko te Sevāniti 'o te ha'a kamú, kote'uhí ko te mo'oni 'a te 'Atuá, ke ma'uma'uluta ai 'ia te 'ū palōmesi ne'e fai ki te notou kau mātu'á,

⁹ pea ke fakamālō'ina 'e te Senitailé 'ia te 'Atuá, kote'uhí ko Tana meesí; 'o hangē ko ia kua tohí, 'o pehē,

"Ko ia, 'e au fakahīkīhīkī'i 'Ou 'i te Senitailé,

pea u hiva 'aki Tou huafá."*

¹⁰ Pea toe pehē 'e ia,

"Kotou fiafia, 'ia te Senitailé, fakataha mo To'oná kakai."*

¹¹ Pea toe pehē,

"Kotou tuku kolōlia ki te 'Alíkí, 'e te Senitailé kotoa pē,

'io, ke fakahīkīhīkī'i 'Ona 'e te kakai kotoa pē."*

* **14:19** 14:19 pe'i tou nofo ā: 'oku pehē 'i tonono 'ū hīki fualoa 'ihī, 'oku tou nofo ai. * **15:3** 15:3 Saame 69:9 * **15:9** 15:9 2 Sām 22:50; Saame 18:49 * **15:10** 15:10 Teu 32:43 * **15:11** 15:11 Saame 117:1

12 Pea toe pehē ai 'e 'Aisea,
 “E 'i ai te hūli 'o Sese;
 'io, ko te Toko Taha kua tu'u ke pule'i 'ia te Senitailé;
 pea 'e 'amanaki 'ia te Senitailé 'iā Ia.”*

13 Pea ko 'eni, ko te 'Atuá 'a ē 'oku 'A'ana 'ia te 'amanaki lelei, 'ofa ke fakafonu Ia 'ia kōtou 'aki he fu'u fiafia mo te melino 'i te kotou tuí, kote'uhí ke kotou tupulakina 'i te 'amanaki lelei, 'i te mālohi 'o te Laumālie Mā'oni'oní.

Ko te ngāue fakamisinale 'a Paulá

14 Pea ko 'eni, si'aku kāinga, 'okou mātu'aki tui 'ia au, ko te koto failelei 'ia kōtou, ko te koto potopōto'i, mo kotou lava foki ke fetokoni'aki 'ia kōtou.

15 Kā neongo iā kā 'oku māmālohi pē taku tohi atú 'i te 'ū me'a 'ihi, ko si'aku fakamanatu kiā kōtou; pea ne au faí foki kote'uhí ko te kelesi ne'e tuku mai 'e te 'Atuá:

16 ke au hoko ko te faifekau 'a Kalaisi Sisū ki te Senitailé, 'o u ngāue ki te ongoongolelei 'a te 'Atuá 'o hangē ko he taula'alikí, kote'uhí ke hoko 'ia te 'avatu 'o te Senitailé ko te feilaulau 'e hōifua Ia 'i ai, pea kua fakamā'oni'oni' 'e te Laumālie Mā'oni'oní.

17 Ko ia, 'okou lava ke pōlepole 'iā Kalaisi Sisū 'i te 'ū me'a 'oku kau ki te 'Atuá.

18 He 'oku kala u fa'a lea ki te 'ū me'a ko ia ne'e kailoa fai 'e Kalaisi 'iā aú, 'i Tana ue'i 'ia te Senitailé ke talangafua, 'i te lea mo te ngāue;

19 'o tu'u 'i te ivi 'o te 'ū mana, mo te 'ū me'a fakaafo, pea 'i te ivi 'o te Laumālie Mā'oni'oní; ko ia, kua u 'osiki te ongoongolelei 'a Kalaisi mei Selusalema, 'o takai ake 'o a'u mai ki 'Ililikumi.

20 Ka ne'e pehē pē taku feingá, ne au tokanga ke 'aua na'a u malanga 'aki 'ia te ongoongolelei 'i te 'ū feitu'u kua 'osi malanga 'aki ai te huafa 'o Kalaisi, ke 'aua na'a u langa 'i te tu'unga kua 'ai he taha kehe.

21 Kā ne au tokanga ke fai 'o hangē ko ia kua tohi,
 “Ko nātou ne'e kailoa notou ma'u he ongoongo kiā Iá,
 'e notou sió;
 Ko nātou kua he'iki ai notou fanongo kiā Iá,
 'e notou 'ilo'i.”*

Ko te fia 'a'ahi 'ia Paula ki Lomá

22 Ko te me'a foki ia, ne'e fa'a ta'ofi ai taku 'alu atu kiā kōtoú.*

23 Kā 'i te taimi nei 'oku kala kei toe haku faingamālie 'i te 'ū feitu'u ko 'eni; pea kua lahi ta'u mo taku holi ke 'a'ahi atu kiā kōtou.

24 Pea kā fai haku fononga ki Sipeini, 'okou faka'amu ke au fe'iloaki mo kōtou 'i taku 'asi atú, pea ke kotou moimoi'i 'oku 'i taku fonongá, 'o kā hili taku ma'u si'a fiamālie meia kōtou.

25 Kā ko taku 'alu 'eni ki Selusalema, ke tokoni ki te kakai lotú.*

26 He kua hā lelei ki te kau lotu 'o Masitōnia mo 'Akeiá ke fai he tākaki tokoni ma'a te kau lotu 'i Selusalema 'oku masivá.

27 'Io, kua hā lelei ia kiā nātou; kae'uma'ā 'oku notou ma'ua ki te fa'ahinga ko iá. He kāpau kua 'inasi 'ia te Senitailé 'i te me'a fakalaumālie 'o te fa'ahinga ko iá, pea 'oku notou ma'ua foki 'eni ke fai he tokoni kiā nātou 'i te me'a fakasinó.*

28 Pea ko ia, kā 'osi leva taku fai 'ia te ngāue ko iá, mo taku fakaa'u 'ia te me'a'ofa ko 'eni kiā nātou, pea 'e au toki foki mai 'o fou atu 'iā kōtou ki Sipeini.

* 15:12 15:12 'Ais 11:10 * 15:21 15:21 'Ais 5:15 * 15:22 15:22 Loma 1:13 * 15:25 15:25-26 1

Kol 16:1-4 * 15:27 15:27 1 Kol 9:11

²⁹ Pea 'okou ongo'i pē, kā u 'alu atu, kua kakato 'iā au 'ia te tāpuaki 'o te ongoongolelei 'o Kalaisí.

³⁰ Ko ia ai, 'okou kole atu, kāinga, 'i te tou 'Alikí ko Sisū Kalaisí, pea 'i te 'ofa 'oku mei te Laumālié, ke kotou kau mu'a mo au 'i te kotou 'ū lotú, 'i te fefa'uhi mo te 'Atuá 'i toku hūfiá,

³¹ kote'uhí ke au hao mei te kau talangata'a 'i Siuteá, mo tali lelei'i 'e te kau lotú taku ngāue ko 'eni 'oku 'ave ki Selusalemá.

³² Kote'uhí ke au a'u fiafia atu kiā kōtou, 'o kā finangalo ki ai 'e te 'Atuá, 'o tou fefakafiamālie'aki.

³³ Pea ko 'eni, 'ofa ke 'iā kōtou kotoa pē 'ia te 'Atua 'o te melinó. 'Ēmeni.

16

Ko te 'ū pōpoaki 'ofá

¹ 'Okou fakaongolelei'i atu 'ia Fipē, ko te tou tu'afafine lotu, pea ko te fafine akonaki foki 'o te siasi 'i Senikeleá,

² ke kotou tali lelei ia 'i te 'Alikí, 'a ē 'oku taau mo te kau lotú ke notou fai. Pea kā 'i ai he me'a 'e fia ma'u ai 'e ia he kotou tokoni, pea kotou poupou kiā ia; he kua ina taukapo'i 'ia te me'a 'o te tokolahí, pea mo au foki.

³ Tala'i ange toku 'ofa kiā Písila mo 'Akuila, ko te ongo kaungā ngāue 'o'oku 'i te ngāue 'a Kalaisi Sísuú;*

⁴ ko te ongo me'a ia ne nā feilaulau'i ta'a nāuá fia ma'u ke fakahaofi taku ma'ulí. Tala'i'eai ko au pē 'oku fakafeta'i kiā nāuá, kā 'oku pehē mo te 'ū siasi kotoa pē 'o te Senitailé.

⁵ Tala'i atu toku 'ofa foki ki te siasi 'oku 'i to'o nāuá falé.

Tala'i atu toku 'ofa ki si'aku 'ofa'anga ko 'Epaineto, ko ia 'ia te polopolo 'o 'Ēsia kiā Kalaisí.

⁶ Tala'i atu toku 'ofa kiā Mele, 'a ia ne'e lahi tana fakaongosia ma'a kōtōú.*

⁷ Tala'i atu toku 'ofa kiā 'Anitalonaika mo Sūnia,† ko te si'i ongo kāinga 'o'oku, mo te si'i ongo kaungā nofo pilisone mo au; ko te ongo me'a ia 'oku tokangaekina 'i te ha'o'ha'onga 'o te kau 'apōsetoló, pea ne'e nā fu'aki Kalisitiane nāua 'iā au.

⁸ Tala'i atu toku 'ofa kiā 'Amipeleasi, ko si'aku 'ofa'anga 'i te lotú.

⁹ Tala'i atu foki toku 'ofa kiā 'Uapane, ko te kaungā ngāue 'o tātou 'i te ngāue 'a Kalaisí; pea ki si'aku 'ofa'anga ko Sítakí.

¹⁰ Tala'i ange toku 'ofa kiā 'Āpeli, ko te tangata kua 'osi-ā-sivi 'i te ngāue 'a te 'Alikí.

Tala'i ange toku 'ofa kiā nātou 'oku 'i te 'api 'o 'Alisitopuló.

¹¹ Tala'i atu foki toku 'ofa ki si'aku kāinga ko Hēlotioní.

Tala'i atu toku 'ofa kiā nātou 'oku 'i te 'api 'o 'Nāsisó, 'ia nātou kua lotu ki te 'Alikí.

¹² Tala'i ange toku 'ofa kiā Talafina mo Talafosa, 'a ē 'oku nā fai mālohi 'i te ngāue 'a te 'Alikí.

Tala'i atu toku 'ofa kiā Pēsisí, ko te si'i fafine 'ofaina, 'a ia kua lahi tana ngāue mālohi 'i te ngāue 'a te 'Alikí.

¹³ Tala'i atu toku 'ofa kiā Lūfusi, ko te tangata kua fili 'i te 'Alikí; pea ki tana fa'eé, pea ko si'aku fa'ē foki ia.*

* 16:3 16:3 Ngā 18:2 * 16:6 16:6 ma'a kōtōú: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, ma'a mātōú. † 16:7 16:7 Sūnia, ko ia pe Sūniasi; 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, Sūlia. * 16:13 16:13 Ma'ake 15:21

14 Tala'i atu toku 'ofa kiā 'Asinikalaito, mo Felekoni, mo Heamesi, mo Patalopa, mo Heamasi, mo te kāinga 'oku nofo mo nātou.

15 Tala'i atu toku 'ofa kiā Filoloko mo Sūlia, kiā Nilio foki mo tono tu'afafiné, mo 'Olimipa, pea ki te kāinga lotu kotoa pē 'oku nonofo mo nātou.

16 Kotou fefekita'aki 'aki he 'uma tapu. 'Oku 'ofa atu 'ia te 'ū siasi kotoa pē 'o Kalaisi.

Ko te 'ū tu'utu'uni faka'osi

17 Kā 'okou enginaki atú, kāinga, ke kotou vakai 'ia nātou 'oku notou fakatupu 'ia te 'ū māvahevahe mo te 'ū tūkia'angá, 'a ē 'oku fehālaaki mo te tokāteline ne kotou ako 'i ai; mo kotou faka'ehi'ehi meiā nātou.

18 He ko te fa'ahinga ko iā 'oku kala notou ngāue ki te tou 'Aliko ko Kalaisi, kā ki te notou keté pē; pea notou ngāue 'aki te 'ū lea lelei mo te talanoa fakalai, ke kākaa'i 'aki te lotu 'o te kakai 'oku kei tui vaivai.

19 Seuke, kua ongo atu te kotou talangafuá ki te kakai kotoa pē. Ko ia ai 'okou fiafia 'iā kōtou; kā 'okou lotó ke kotou poto 'i te failelei, kae kotou vale 'i te faikovi.

20 Pea ko te 'Atua 'o te melinó, 'e vave Tana laiki 'ia Sētane 'i te kotou lalo va'é.

Ko te kelesi 'a te tou 'Aliko ko Sisū, 'ofa ke 'iā kōtou ia.

21 'Oku 'ofa atu 'ia Tīmote, ko si'aku kaungā ngāue, pea mo toku kāinga ko Lūsio, mo Sēsoni, mo Sosipeta.*

22 Ko au Teasio, ne au hiki 'ia te 'ipiseli ko 'ení, 'okou 'ofa atu kiā kōtou 'i te 'Alikí.

23 'Oku 'ofa atu 'ia Keio, ko te tauhi ia 'o'oku pea mo te siasí kotoa pē. 'Oku 'ofa atu 'ia 'Elasito ko te tauhi koloa 'o te koló; pea mo te kāinga ko Kuató.*

24 [Ko te kelesi 'a te tou 'Aliko ko Sisū Kalaisi ke 'iā kōtou kotoa pē ia. 'Ēmeni.]‡

Ko te lotu faka'osi 'a Paulá

25 Pea ko Tana 'Afió, 'ia Ia 'oku mafai ke pou pou 'ia kōtou 'o taau mo taku ongoongolelei, mo taku malanga 'aki 'ia Sisū Kalaisi; 'o fakatatau mo te fakahaa'i mai 'o te misiteli, 'a ia ne'e tuku fufuu'i talu mei te kamata'anga 'o māmaní,

26 kā kua fakae'a 'i onopooni, pea fakahaa'i mai 'i te 'ū tohi palōfisaí, 'o fakatatau ki te tu'utu'uni 'a te 'Atua ta'engatá, kote'uhí ke tupu 'ia te talangafua 'o te tuí, ki te kakai kotoa pē —

27 'io, ke 'i te 'Atua poto taha peé, 'ia te fakamāloó 'iā Sisū Kalaisi ke ta'engata! 'Ēmeni. §

* 16:21 16:21 Ngā 16:1   * 16:23 16:23 Ngā 19:29; 1 Kol 1:14; 2 Tim 4:20   ‡ 16:24 16:24 'Oku kailoa 'asi 'ia te veesi nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi.   § 16:27 16:27 'I te 'ū hiki fualoa 'ihi, 'oku tu'u 'ia te veesi 25-27 'i heni pea 'i te 'osi 'o te 14:23; pea 'oku tu'u 'i te 'ihi 'i te 'osi 'o te 15:33.

Ko te 'Uluaki 'Ipiseli 'a Paula ki te Kakai Kolinitōó Ko te talateú

Ko te 'Uluaki 'Ipiseli 'a Paula ki te Kakai Kolinitōó ne'e fa'u ia ke veteki 'aki te 'ū faingata'a 'i te ma'uli faka-Kalisitiané mo te tui 'a te kakai 'o te siasi ne'e fokotu'u 'e Paula 'i Kolinitōó. 'I te 'aho ko iá, ko te kolo lahi 'ia Kolinitō 'a ia ne'e nonofo ai 'ia te kakai matakali kehekehe. Ko te kolomu'a ia 'o te vahefanua Loma ko 'Ákeia. Ne'e 'iloa ia 'i tana fakatupu koloa, mo tana sivilaise mā'olunga, mo te ma'uli fe'auaki lahi tonu kakai, pea mo te 'ū fa'ahinga lotu kehekehe kua ake 'i ai.

Ko te me'a ne taftio ai te tokanga 'a te 'apōsetoló 'i tana tohí ko te 'ū faingata'a 'i te siasí, 'o hangē ko te fakafa'afa'ahí, mo te fe'auaki, mo te 'ū fehu'i fihí 'o fekau'aki mo te nonofo 'a te tangatá mo te fafiné, mo te malí, mo te konisēnisí, mo te fokotu'utu'u 'o te siasí, mo te 'ū me'a'ofa 'a te Laumālie Mā'oni'oni, pea mo te toetu'ú. Ne'e fakahaa'i 'e Paula 'aki tana 'ilo loloto 'aupito ki te anga 'o te tali 'a te ongoongolelei ki te 'ū fehu'i ko 'ení.

Ko te vaha 13, 'a ia 'oku fakahaa'i ai 'e Paula ko te 'ofá ko te taha ia 'o te 'ū me'a'ofa fungani 'a te 'Atuá ki Tono kakai, ko te potu Folafoa 'iloa taha nai ia 'i te tohí.

Ko te kakano 'o te tohí

Ko te talateú (1:1-9)

Ko te fakafa'afa'ahí 'i te lotu siasí (1:10–4:21)

Ko te anga 'o te nofo 'a te tangata mo te fafine mo te ma'uli fakafamilí (5:1–7:40)

Ko te kakai Kalisitiané mo te kakai hītení (8:1–11:1)

Ko te ma'uli fakasiasí mo te lotú (11:2–14:40)

Ko te toetu'u 'a Kalaisí mo te toetu'u 'a te kakai lotú (15:1-58)

Ko te me'a'ofa ma'a te kau Kalisitiane 'i Siuteá (16:1-4)

Ko te 'ū me'a fakafe'ituitui 'a Paula mo te tātukú (16:5-24)

Ko te fakafe'iloaki

¹ Ko au Paula, ne'e ui ko te 'apōsetolo 'a Sīsū Kalaisi, 'i te finangalo 'o te 'Atuá, mo te si'í tokoua ko Sositené.

² Ko te tohí 'eni 'a māua ki te siasi 'o te 'Atuá 'i Kolinitō — 'ia te kakai ne'e fakatāpui Ma'ana 'iā Kalaisi Sīsū — pea kua hoko ko te kau mā'oni'oni, mo nātou fuli pē 'i te feitu'u kotoa pē 'oku lotu ki te huafa 'o te tou 'Alikí ko Sīsū Kalaisí, 'oku 'o nātou mo tātou fakatou'osi.*

³ 'Ofa ke kotou ma'u kelesi mo te fiamālie mei te 'Atuá ko te tou Tamai mo te 'Alikí ko Sīsū Kalaisi.

Ko te mahu tāpuaki 'a te kau Kolinitōó

⁴ 'Okou fakafeta'i ma'u ai pē ki toku 'Atuá kote'uhí ko kōtou, kote'uhí ko te kelesi 'a te 'Atuá kua foaki atu kiā kōtou 'iā Kalaisi Sīsū;

⁵ kote'uhí kua Ina fakakoloa'i kōtou 'i te me'a kotoa pē, 'o kotou ma'u kātoa 'ia te 'ū faiva lea mo te 'ū faiva potó foki;

⁶ hangē pē ko te fakapapau'i 'oku mo'oni te fakamatala 'o Kalaisí 'iā kōtou.

⁷ Ko ia, 'oku kailoa kotou tōmulí he mafai 'e taha, 'i te kotou talitali ki te fakahaa'i mai 'o te tou 'Alikí ko Sīsū Kalaisí.

* 1:2 1:2 Ngā 18:1

⁸ Ko Ia 'e pou pou 'i 'ia kōtou, 'o 'a'u ki te ngata'angá, ke ta'emele 'ia kōtou 'i te 'aho 'o te tou 'Aliko ko Sīsū Kalaisí.

⁹ Ko te 'Atuá 'oku anga-tonu Ia, pea ne'e fou meia Ia te kotou ui ki te feohi mo Tono 'Aló, ko Sīsū Kalaisi ko te tou 'Aliko.

Ko te fakafa'afa'ahi

¹⁰ Pea ko 'eni, 'okou kole atu, kāinga, 'i te huafa 'o te tou 'Aliko ko Sīsū Kalaisí, ke kotou lea taha kotoa pē, pea ke 'aua 'e 'iā kōtou he māvahevahe; kaikehe, ke kotou mā'opo'opo, 'o loto taha mo fakakaukau taha.

¹¹ He kua u ma'u talanoa kiā kōtou, si'aku kāinga, mei te fāmili 'o Koloí, takua 'oku 'i ai he fetu'usi 'iā kōtou.

¹² Ko taku lea atu, he 'oku pehē takua he 'ihi, “Oku 'a Paula 'ia au;” pea ko te taha, “Oku 'a 'Āpolosi 'ia au;” pea ko te taha, “Oku 'a Kīfasi 'ia au;” pea ko te taha, “Oku 'a Kalaisi 'ia au.”*

¹³ Kua vahevahe koā 'ia Kalaisi? He ne'e kalusefai 'ia Paula kote'uhí ko kōtou? pe ne'e papitaiso 'ia kōtou ki te hingoa 'o Paulá?

¹⁴ Mālō mo te 'Atuá ne kailoa ke au papitaiso he kotou taha, ngata pē 'iā Kalisipō mo Keio;*

¹⁵ talia na'a lau he taha, ne'e kotou papitaiso ki te hingoa 'o okú.

¹⁶ 'Io, ne au papitaiso foki mo te fale 'o Setivená; hei'ilo pē ne toe 'i ai mo he taha ne au papitaiso.*

¹⁷ He ne'e kala fekau 'i 'oku 'e Kalaisí ke fai papitaiso, kā ke malanga 'aki 'ia te ongoongolelei; 'o kala fai ia 'i te poto 'o te lea, na'a hoko 'o ma'ama'a ai 'ia te kolosi 'o Kalaisi.

Ko te ivi mo te poto 'o te 'Atuá, ko Kalaisi

¹⁸ He ko te tokāteline 'o te kolosí ko te me'a ngali vale ia ki te kakai 'oku fakatau ki te mala'ia; kae kiā tātou kua fakama'ulí, ko te ivi ia 'o te 'Atuá.

¹⁹ He kua tohi, “E Au faka'auha 'ia te poto 'o te kau potó, pea 'e Au fakaiku launoa 'ia te 'ilo 'o te kau 'ilo'ilo.”*

²⁰ He ko fea ia 'ia te tama poto fakaemaama ko 'ení? Ko fea ia tono tama filōsefá? Kua kala koā fakaiku launoa 'e te 'Atuá 'ia te poto 'o māmani?*

²¹ He 'i te fai 'aki te poto 'o te 'Atuá, ne kailoa 'ilo'í te 'Atuá 'e māmani 'aki te notou potó, ne'e toki finangalo 'e te 'Atuá ke fai 'aki 'ia te me'a ngali vale ko ia ko te malangá, ke fakama'uli 'ia te kakai 'oku tuí.

²² 'Oku 'eke 'e te Siú ki te 'ū mana, pea kumi 'e te Senitailé ki te potó;

²³ kae motou malanga 'aki 'e mātou he Kalaisi kua kalusefai, 'a ia ko te tūkia'anga leva ki te Siú, pea ko te koto vale ki te Senitailé;

²⁴ kā ki te kakai ko ia kua Ina ui, pē 'oku notou Siu pe Senitaille, ko te Kalaisi ko iá ko te ivi Ia mo te poto 'o te 'Atuá.

²⁵ He ko te me'a 'a te 'Atuá 'oku ngali valé, 'oku poto ia 'i te kakai; pea ko te me'a 'a te 'Atuá 'oku ngali vaivaí, 'oku mālohi ia 'i te kakai.

²⁶ Kotou vakai ange ki te ui 'o kōtou, kāinga. Tala'i'eaí ko te kotou tokolahi ko te poto fakakakano, pe ko te mālohi, pe ko te hau'aliki.

* **1:12** 1:12 Ngā 18:24 * **1:13** 1:13 Kua vahevahe koā 'ia Kalaisi: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, 'Oku kailoa vahevahe 'ia Kalaisi. * **1:14** 1:14 Ngā 18:8; 19:29; Loma 16:23 * **1:16** 1:16 1 Kol 16:15

* **1:19** 1:19 'Ais 29:14 * **1:20** 1:20 Siope 12:17; 'Ais 19:12; 33:18; 44:25

²⁷ Kā kua fili 'e te 'Atuá 'ia te 'ū me'a 'o māmani 'oku valé ke fakamaa'i 'ia te kau potó; pea kua fili 'e te 'Atuá 'ia te 'ū me'a 'o māmani 'oku vaivai ke fakamaa'i 'ia te 'ū me'a 'oku mālohí;

²⁸ pea ko te 'ū me'a fākatu'a 'o māmani, mo te 'ū me'a 'oku ta'etoka'í, 'io, ko te 'ū me'a 'oku kailoa ko he me'á, kua fili ia 'e te 'Atuá ke fakanoa'i 'ia te 'ū me'a 'oku lau ko te me'á,

²⁹ kote'uhiā ke 'aua na'a pōlepole he taha 'i te 'ao 'o te 'Atuá.

³⁰ He 'oku mei Tana 'Afió te kotou tu'u ko 'ení pea 'iā Kalaisi Sisū, 'ā ē kua hoko mai kiā tātou ko te poto mei te 'Atuá, ko te fakatonuhia, mo te mā'oni'oni mo te tou huhu'i.

³¹ Kote'uhiā ke hangē ko te tohí, “Ko ia 'oku vīkivikí, ke vīkivikí ia 'i te 'Alikí.”*

2

Ko te malanga 'aki 'o Kalaisi kua kalusefai

¹ Pea ko au, 'i taku 'alu atu kiā kōtou, kāinga, ne'e kailoa ke au 'alu atu 'i te mālie 'o te lea, pe 'i te poto, ke malanga 'aki kiā kōtou te fakamo'oni 'a te 'Atuá.*

² He ne'e kailoa ke au tu'utu'uni mo he me'a ke au 'ilo ki ai 'iā kōtou, kā ko Sisū Kalaisi pē, mo Tono kalusefai.

³ Pehē foki 'i taku feangai 'a'aku mo kōtou, ne au vaivai mo manavasi'i, pea lahí taku teté mo taku 'ilifí.*

⁴ Pea ko taku akonakí, mo taku malangá, ne kailoa fai 'aki te 'ū lea fakaoleole 'o te potó, ka ne'e fai 'aki te fakamo'oni 'a te Laumālié mo te mālohí;

⁵ kote'uhí ke 'aua na'a tu'u te kotou tu'í 'i te poto 'o te tangata, kā 'i te māfimafi 'o te 'Atuá.

Ko te poto 'a te 'Atuá

⁶ Kā 'oku 'i ai he poto 'oku motou lea ki ai 'i te fai kiā nātou 'oku matu'atu'a fakalaumālié. Kā ko he poto ia 'oku kala 'o te maama ko 'ení, pe 'o te hau'alikí 'o te maama ko 'ení, 'ia nātou 'e iku ke 'osí.

⁷ Kā ko te me'a 'oku motou lea fakamisiteli ki ai, ko te poto 'o te 'Atuá, 'a ia ne'e fakafufū, 'a ia foki ne'e sinakí teuteu 'e te 'Atuá 'i te he'iki ai tu'u 'ia te māmani, mo'o tou fakalāngilangi'i,

⁸ 'a ia ne kala lave'i he taha 'o te hau'alikí 'o te maama ko 'ení; he kāpau ne'e notou lave'i ia, tala'i'ea'i ne'e notou kalusefai 'ia te 'Alikí 'oku 'A'ana 'ia te lāngilangi.

⁹ Kā ne mo'oni pē te lau 'a te Tohí,

“Ko te 'ū me'a kua kailoa mātā 'e te matá,
pe fanongoa 'e te talingá,
pe ake ki te loto 'o he tangata;

ko te 'ū fu'u me'a kua teuteu 'e te 'Atuá ma'a te kakai 'oku 'ofa kiā Iá.”*

¹⁰ Kā† ko te 'Atuá kua Ina faka'ilo te 'ū me'a ko iá kiā tātou 'i Tono Laumālié; he ko te Laumālié 'oku hakule 'e Ia 'ia te me'a kotoa pē, 'io, 'ia te 'ū me'a loloto 'o te 'Atuá.

¹¹ He ko ai he tangata 'oku 'ilo'i 'ia te 'ū me'a 'a te tangata, ngata pē 'i te laumālie 'o te tangatá 'oku 'iā iá? Pehē foki, kua kala lave'i he taha 'ia te 'ū me'a 'a te 'Atuá, ngata pē 'i te Laumālie 'o te 'Atuá.

* **1:31** 1:31 Sel 9:24   * **2:1** 2:1 fakamo'oni 'a te 'Atuá, ko ia pe 'ia te mo'oni fufū 'a te 'Atuá.   * **2:3** 2:3 Ngā 18:9   * **2:9** 2:9 'Ais 64:4   † **2:10** 2:10 Kā: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, He.

¹² Pea tala'i'eaí ko te laumālie 'o māmani kua tou ma'ú, kā ko te Laumālie 'oku ha'u mei te 'Atuá, kote'uhí ke tou 'ilo'i 'ia te 'ū me'a kua me'a'ofa 'aki mai 'e te 'Atuá.

¹³ Ko te 'ū me'a 'eni 'oku motou lea 'akí; 'o kailoa 'i te 'ū lea 'oku ako mai 'e te poto 'o te tangata, kā ko ia 'oku ako mai 'e te Laumālié;† 'o motou faka'uhinga 'ia te me'a fakalaumālié 'aki te me'a fakalaumālie. §

¹⁴ Kā ko te tangata fakakakanó 'oku kala ina tali 'ia te 'ū me'a 'o te Laumālie 'a te 'Atuá; seuke, ko te koto vale ia kiā ia; pea 'oku kailoa ala tali 'e iá, kote'uhí 'oku fakalaumālie to'onó 'ilo'i.

¹⁵ Kā ko ia 'oku anga-fakalaumālié 'oku lava 'e ia 'o fakakaukau'i lelei te me'a kotoa pē; pea 'oku kailoa uesia nātou 'e te fakakaukau 'a te kakai kehé.

¹⁶ He ko ai kua ina 'ilo'i te finangalo 'o te 'Alikí, kote'uhí ke fale'i 'e ia 'Ona? Kā 'oku tou ma'u te finangalo 'o Kalaisi.*

3

Kaungā ngāue ma'a te 'Atuá

¹ Pea ko au foki, kāinga, ne kala u fa'a lea kiā kōtou, 'o hangē ki te kau fakalaumālie, kae hangē pē ki te kakai ne'e fakakakano; 'io, 'o hangē ko he kau valevale 'iā Kalaisi.

² Ko te hu'akau ia ne au fafanga 'aki 'ia kōtou, ne kala ko te me'akai mālohi: he kua he'iki ai ke kotou makalohi. 'Io, na'a mo te taimi nei 'oku he'iki ai ke kotou makalohi,*

³ he 'oku kotou kei fakakakano. He 'oku 'iā kōtou 'ia te meheká mo te fetu'usí, mo te māvahevahé, 'oku kala koā kotou kei fakakakano, pea laka fakaetangata pē?

⁴ He kā lau he kotou taha, “'Oku 'a Paula 'ia au,” kae pehē he taha kehe, “'Oku 'a 'Āposoli 'ia au,” 'oku kala koā ko te kotou fakaetangata pē?*

⁵ Pea ko te ā ai 'ia 'Āposoli? Pea ko te ā ai 'ia Paula? Ko te ongo sevāniti pē, 'a ia ne'e fou ai te kotou tuí; 'o fakatatau ki te me'a kua 'aumai 'e te 'Alikí kiā māua taki taha.

⁶ Ne 'a'aku te toó, ne 'ā 'Āposoli 'ia te fakavivikú; kae 'a te 'Atuá ai pē 'ia te fakatupú.*

⁷ Ko ia, tala'i'eaí ko he me'a ia, 'ia ia 'oku fai te toó, pe ko ia 'oku fai te fakavivikú; kā ko ia pē 'oku fakatupú, 'a ia ko te 'Atuá.

⁸ Pea ko 'eni, ko te toó mo te fakavivikú 'oku nā fa'ahinga, kā 'e ma'u taki taha tana totongi, 'o fakatatau ki tana ngāue 'a'ana.

⁹ He ko te ongo kaungā ngāue 'ia māua ki te 'Atuá; ko kōtou ko te ngoue'anga 'a te 'Atuá, ko Tono fale 'oku langa.

¹⁰ Ko au, 'i taku fai 'aki te kelesi 'a te 'Atuá ne foaki mai kiā au, ne au 'ai 'ia te makatu'ungá, 'o taau mo he tufunga poto, kā ko te langa aké 'oku fai ia he taha kehe. Kā ke taki taha tokanga ki te anga 'o tana langa. ¹¹ Hē 'e kala lava he taha ke 'ai mo he makatu'unga kehe, kā ko ia pē kua 'ái, 'a ia ko Sīsū Kalaisi.

¹² Pea kā fai he taha tana langá 'i te makatu'unga ko iá, 'o langa koula, siliva, maka mahu'inga, 'akau, musie, pe lau'i'akau,

† **2:13** 2:13 Laumālié: 'oku pehē 'i tonó 'ū hiki fualoa 'ihi, Laumālie Mā'oní'oní. § **2:13** 2:13 'aki te me'a fakalaumālie, ko ia pe ki te kakai 'oku notou ma'u te Laumālié, ko ia pe 'aki 'ia te 'ū lea ne'e 'aumai 'e te Laumālié. * **2:16** 2:16 'Ais 40:13 * **3:2** 3:2 Hep 5:12-13 * **3:4** 3:4 1 Kol 1:12 * **3:6** 3:6 Ngā 18:4-11, 24-28

¹³ 'e faifaí pea e'a te ngāue 'a te tangata taki taha; he 'e fakahā ia 'e te 'Aho Lahí, kote'uhí ko tana hoko mai mo te afi; pea 'e sivi 'e te afi ko iá 'ia te ngāue 'a te tangata taki taha, pe kua fefe'aki.

¹⁴ Kāpau 'e tu'u te ngafa 'o he taha 'i te langa falé, 'e ma'u totongi ia.

¹⁵ Kāpau 'e vela 'o 'auha tana ngafá, 'e mole ta'aná totongi, kā 'e fakahaofi ia; kae hangē he hao mei te affi.

¹⁶ 'Oku kala kotou 'ilo' i koā ko te tempale 'o te 'Atuá 'ia kōtou, pea 'oku fale 'iā kōtou 'e te Laumālie 'o te 'Atuá?*

¹⁷ Kā maumau' i he taha te tempale 'o te 'Atuá, 'e maumau' i 'e te 'Atuá 'ia te toko taha ko iá; he ko te tempale 'o te 'Atuá 'oku toputapu; pea ko kōtou 'ia te tempale ko iá.

¹⁸ Ke 'aua 'e kākaa' i he taha 'e ia. Kāpau 'oku 'i ai he taha 'iā kōtou 'oku ina lau ko te poto ia 'i māmani, ke hoko mu'a ia ko te vale, kae toki poto.

¹⁹ He ko te poto 'o te maama ko 'ení, ko te koto vale ia ki te 'Atuá. He kua tohi, "Oku ma'u' i 'e Ia te kau potó 'i te fia potó 'a nātoú."*

²⁰ Pea ko te potu tohi 'e taha 'oku pehē, "Oku 'afio ifo 'e te 'Alikí ki te 'ū fifili 'a te kau potó, ko te koto launoa ia."*

²¹ Ko ia, ke 'aua 'e vikiviki he taha 'i te tangatá, he 'oku 'a kōtou 'ia te me'a kotoa pē –

²² ko Paula, pē ko 'Āpolosi, pē ko Kífasí; pe ko te māmaní, pe ko te ma'ulí, pe ko te maté; pe ko te 'ū me'a 'i hení, pe ko te 'ū me'a kā hoko maí; 'io, 'oku 'a kōtou 'ia te me'a kotoa pē;

²³ pea ko kōtoú 'oku 'a Kalaisi, pea ko Kalaisí 'oku 'a te 'Atuá.

4

Ko te ngāue 'a te kau 'apōsetoló

¹ Ko ia ke pehē te lau 'e te tangatá kiā mātoú, ko te kau tamaio'aliki pē 'a Kalaisi, pea ko te kau tauhi 'o te 'ū misiteli 'a te 'Atuá.

² Pea ko te fia ma'u mamafa ia ki te kau tauhí, ke hā mai 'oku notou faitotonu.

³ Kā 'oku ma'ama'a 'aupito kiā au toku sivi 'e kōtoú, pe ko te fakamaau 'a te tangatá, 'io, na'a mo kita, 'oku kala fakamāu' i 'oku 'e au.

⁴ He 'oku kala u 'ilo' i he me'a 'iā kita pē, pea 'oku kala u tonuhia ai; kā ko Ia 'oku 'A'ana toku sivi, ko te 'Alikí.

⁵ Ko ia, 'aua 'e kotou fakamāu' i he me'a, 'i te he'iki ai hoko tono kuongá, kae'aua ke hoko mai 'ia te 'Alikí, pea 'e toki fakahaa' i 'e Ia 'ia te 'ū me'a ne fufū 'i te pō'ulí, mo 'ai ke e'a 'ia te 'ū fakakaukau 'o te lotó. Pea 'e toki ma'u taki taha mei te 'Atuá tono fakamāloó.

⁶ Pea ko te 'ū me'a ko 'ení, kāinga, kua u tā sīpinga 'aki 'oku pea mo 'Āpolosi, kote'uhí ko kōtou; kote'uhí ke kotou ako 'iā māua, ke 'aua na'a hulu atu he fakakaukau 'i te me'a kua tohi; kae'aua 'e kotou 'afungi, mo lau 'o pehē, 'oku sai ange 'ia Me'a 'iā Me'a.

⁷ Pea ko ta'au makehe atu, ko te ngāue ia 'a 'ai? He 'oku 'i ai hau me'a ne kailoa foaki atu? Pea kāpau leva ko tau ma'u foaki, ko te ā 'oku ke pōlepole ai, hangē ko 'ē ne kala ke ma'u foaki?

* 3:16 3:16 1 Kol 6:19; 2 Kol 6:16

* 3:19 3:19 Siope 5:13

* 3:20 3:20 Saame 94:11

⁸ Pea ko 'eni kua kotou mākokona, kua kotou koloa'ina, kua kotou hoko 'o tu'i, 'o laka 'iā māua! Seuke, taumaiā ko te mo'oni te kotou tu'i nā, hei'ilo 'e mā mā kaungā tu'i foki fakataha mo kōtou!

⁹ He 'oku hangehangē kiā au kua tuku mai 'e te 'Atuā 'ia mātou 'apōsetolō, ke hā ko te kakai taupotu ki lalo, 'o hangē tofu kua tukupau ki te maté, ko te me'a ke siofia 'e māmani, mo te kau 'āngelō mo te kakai.

¹⁰ 'Oku lau 'ia mātou ko te kau vale, kote'uhí ko Kalaisi, kā 'oku poto 'ia kōtou 'iā Kalaisi; ko mātoú ko te vaivai, kā ko kōtoú ko te kau mālohi; 'oku faka'apa'apa'i 'ia kōtou, kae ta'etoka'i 'ia mātou.

¹¹ Na'a mo te houa nei, 'oku motou fiakaia, mo fiainua, mo tēlefua; 'oku ngaahikovi'i 'ia mātou, 'oku motou hēhētu'u pē.

¹² 'Oku motou ongosia, 'o fai 'aki te motou nimá; kā manuki'i 'ia mātou 'oku motou tali 'aki he tāpuaki; kā fakatanga'i, 'oku motou 'ūkuma pē;*

¹³ kā lau'ikovi'i 'oku motou lea lelei atu. Ko te motou nonofó 'o a'u ki te taimi nei, 'oku hangē tofu pē ko te tu'unga veve 'o māmani, ko te kinoha'a 'o te 'uli kotoa pē.

¹⁴ 'Oku kala u tohi pehē atu ko te fakamaa'i 'o kōtou; kā ko si'aku na'ina'i ki te fānau 'okou 'ofa ki aí.

¹⁵ He neongo 'e toko mano te kotou kau faiakó 'i te ma'uli faka-Kalaisi, kae tala'i'eaí 'oku tokolahi te kotou kau tamaí; he ko au ia ne au fakatupu kōtou 'iā Kalaisi Sīsū 'aki te ongoongolelei.

¹⁶ Ko ia 'okou kole atu, ke kotou fa'ifa'itaki kiā au.*

¹⁷ Ko tono 'uhinga ia 'o taku tuku atu 'ia Tīmoté, 'a ia ko toku foha 'okou 'ofa ai, pea ko te tōnunga 'i te ngāue 'a te 'Alíkí; pea 'e fakamanatu 'e ia kiā kōtou taku tō'onga ma'uli 'iā Kalaisi, 'o hangē 'okou enginaki 'aki ki te siasi kotoa pē 'i te feitu'u kotoa pē.

¹⁸ Kā ko 'eni kua fialahi he kotou 'ihi, 'o hangē 'e kala u 'alu atu kiā kōtoú.

¹⁹ Kā 'e au 'alu vave atu pē, 'o kāpau ko te finangalo ia 'o te 'Alíkí; pea 'e au toki 'eke 'o 'ilo'i, 'o kala ki te me'a 'oku lau 'e te kau fialahi nā, kā ki te ivi 'oku notou fai 'akí.

²⁰ He ko te Pule'anga 'o te 'Atuā 'oku kala tu'u 'i te lea, kā 'i te ivi.

²¹ Ko te ā te kotou lotó? 'E au 'alu atu mo te me'a kinisi? pe 'e au 'alu atu 'i te 'ofa, mo te laumālie anga-vaivai?

5

Ko te tautea 'o te fe'auaki 'i te siasi

¹ Kua lahi te fakaango mai 'oku 'i ai pē te fe'auaki 'iā kōtou, kae'uma'ā ko te fe'auaki 'oku taha 'ana, na'a mo te hītení 'e kala notou kātaki'i he me'a pehē, ke nonofo he tangata mo te hoa 'o tana tamaí.*

² Kae kotou 'afungi ai pē; ka ne'e tonú ke kotou loto mamahi, 'o kapusi meiā kōtou 'ia te tangata 'oku fai he me'a peheé.

³ Kā ko te me'a kiā aú, seuke, neongo 'oku mama'o toku sinó, kā 'oku kala mama'o to'okú loto; pea kua u 'osi fakamāu'i te me'á, 'o hangē pē kua u 'i hená. Pea ko taku tu'utu'uní 'eni ki te siana kua ina fai he fu'u me'a pango pehē —

⁴ 'i te huafa 'o te tou 'Alíkí ko Sīsúu, ke kotou fai te kotou fakatahá, pea 'e 'iā kōtou toku lotó, kua ma'u 'ia te ivi 'o te tou 'Alíkí ko Sīsū Kalaisi,

* 4:12 4:12 Ngā 18:3   * 4:16 4:16 1 Kol 11:1; Filip 3:17   * 5:1 5:1 Teu 22:30

⁵ ke tukuange 'ia te toko taha peheé kiā Sētane; kote'uhí ke faka'auha tonokakanó, he'i'ilo 'e fakahaofi tonokalaumálié 'i te 'aho 'o te 'Alíkí.

⁶ 'Oku kala lelei te kotou pōlepole nā. 'Oku kala kotou 'ilo'i koā, kā lave he me'i lēvani ki te takaonga maá, tā 'oku lēvani tonokotoa?*

⁷ 'Ē, kotou tafi ki tu'a 'ia te lēvani mu'á, kae kotou hoko ko te takaonga fo'ou; ko te 'ū fe'i mā ta'e lēvani. Pea 'āsili he kua feia foki 'ia te tou Pāsová, ko Kalaisi.*

⁸ Ko ia ke tou fai te katoangá; 'o kala fai 'aki 'ia te lēvani mu'á, 'uma'ā 'ia te lēvani ko te loto kovi mo te ngāue pango; kae tou fai 'aki 'ia te mā ta'e lēvani, ko te ma'a mo te mo'oni.*

⁹ Ne au tohi atu kiā kōtou 'i taku tohí, ke 'aua na'a kotou fe'iloaki mo te kakai fe'auaki.

¹⁰ Ka ne'e kala ko te ta'ofi 'aupito mei te fe'iloaki mo te kakai fe'auaki 'o te maama ko 'eni, pe mānumanú mo fai fakamālohí, pē 'oku lotu ki te 'aitolí; he kápau ko taku tu'utu'uní ia, tā ko te hiki mei māmani 'e fai.

¹¹ Kā ko 'eni pē 'ia te me'a ne au tohi atú: kā 'i ai he taha 'oku ui ko te kaungā lotu, kā 'oku fe'auaki, pe mānumanu, pe lotu ki te 'aitoli, pe manukí, pe fa'a konā, pe fai fakamālohi, ke 'aua 'e kotou fe'iloaki mo he toko taha pehē, 'io, pea 'aua 'e kainanga mo ia.

¹² He ko taku me'a ia ke fakamāu'i te kakai 'o tua'aá? 'Oku kala koā ko te kakai pē 'o loto'aá 'oku kotou fakamāu'í?*

¹³ Kā ko te kakai 'o tua'aá 'oku fakamāu'i ia 'e te 'Atuá. Kehe pē ke kotou kapusi 'ia te tangata faiková meīā kōtou.*

6

Ke te hopo mo te kaungā lotú

¹ 'Oku 'i ai koā he kotou taha 'oku pehē fau tana fiamatamu'á, ke 'ave tana hopo mo he kaungā lotu 'o fakamāu'i 'e te fa'ahinga ta'elotu, 'o kala fakamāu'i 'e te kakai lotú?

² 'Oku kala koā kotou 'ilo'i 'e fakamāu'i 'ia māmani 'e te kakai lotú? 'Io, pea kápau 'e fakamāu'i 'ia māmani 'e kōtou, 'oku kotou ta'etaau koā ke fai he fanga ki'i fakamaau pehē?

³ 'Oku kala kotou 'ilo'i koā 'e 'a tātou 'ia te fakamaau 'o he kau 'āngelo? Huanoa he 'ū me'a 'o te maama ko 'ení?

⁴ Pea kápau 'oku 'i ai he kotou me'a 'o te maama ko 'ení ke fakamāu'i, pea 'oku kotou fili ke fai ia 'e te 'ihi 'oku mā'ulalo ifo 'i te siasí?

⁵ 'Okou lea peheé ko te kotou fakamaa'i. He 'oku pehē koā te kotou masiva kakai potó? 'Oku kala koā he taha 'e lava ke fakamāu'i te me'a tonokoua lotú?

⁶ Kā ko 'eni 'oku tala hopo 'e te tangata lotu ki tonokoua lotu, pea ke fai te nā hopó 'e te kau ta'etuí!

⁷ Seuke, 'oku 'i ai he fehālaaki lahi 'iā kōtou, kote'uhí kua kotou fe-fakamāu'aki 'ia kōtou. Ko te ā 'oku kailoa kotou fia kātaki'i ai te ngāue ta'etotonu kua fai maí? Ko te ā 'oku kailoa kotou fia kātaki'i ai te kotou fakamālohiná?

⁸ Kā ko 'ení, ko kōtou ia 'oku fai ta'etotonú, mo fai fakamālohí, 'io, ki te kāingá foki.

* 5:6-5:6 Kal 5:9 * 5:7-5:7 'Eki 12:5 * 5:8-5:8 'Eki 13:7; Teu 16:3 * 5:12-5:12-13 Teu 13:5 * 5:13 5:13 Teu 17:7

⁹ Tā 'oku kala kotou 'ilo'i 'apē, kā 'ilonga he 'ihi 'oku fai ta'etotonu, 'e kailoa he notou tofi'a 'i te Pule'anga 'o te 'Atuá? 'Aua 'e tuku ke kākaa'i 'ia kōtou: 'oku kala he fe'auaki, pē he lotu ki te 'aitoli, pē he tono 'unoho, pē he ma'uli fakafāfine, pē he fai fakasōtoma,

¹⁰ pē he kaiha'a, pē he mānumanu, pē he fa'a konā, pē he kapekape, pē he fai fakamālohi, 'e notou ma'u tofi'a 'i te Pule'anga 'o te 'Atuá.

¹¹ Pea ne'e pehē te kotou 'ihi; kā kua fufulu 'ia kōtou, kā kua fakatāpui 'ia kōtou, kā kua fakatonuhia 'i 'ia kōtou 'i te huafa 'o te 'Alikí ko Sīsū Kalaisi, pea 'aki te Laumālie 'o te tou 'Atuá.

Ko te sinó 'oku kailoa ma'a te fe'auaki, kā ma'a te 'Alikí

¹² "Ko te me'a kotoa pē 'oku ngafua kiā kita", kā 'oku kala 'aonga kotoa pē. "Ko te me'a kotoa pē 'oku ngafua kiā kita", kā 'e kala u tuku ke fa'italiha he me'a 'e taha kiā kita.*

¹³ "Ko te 'ū me'akai 'oku ma'a te fatú, pea ko te fatú 'oku ma'a te 'ū me'akai;" kā 'e faka'auha 'e te 'Atuá 'ia nāua fakatou'osi. Kā ko te sinó 'oku kala ma'a te fe'auaki, kā 'oku ma'a te 'Alikí; pea ko te 'Alikí 'oku ma'a te sinó.

¹⁴ Pea kua fokotu'u ake 'e te 'Atuá 'ia te 'Alikí, pea 'e fokotu'u ake foki 'e Ia 'ia tātou 'i te māfimafi 'O'oná.

¹⁵ 'Oku kala koā kotou 'ilo'i, ko te kotou sinó ko te 'ū kupu ia 'o Kalaisi? Pea 'e au 'ave koā 'ia te 'ū kupu 'o Kalaisí, 'o ngaahi ia ko te 'ū kupu 'o he taha fe'auaki? Kailoa 'aupito!

¹⁶ 'Io, 'oku kala kotou 'ilo'i koā, kā tuku atu he tangata tono sinó ki te fafine fe'auaki, 'oku nā sino taha pē mo ia? He 'oku folafola mai 'e Ia, "E hoko 'ia te toko uá ko te kakano pē taha."*

¹⁷ Pea ko ia 'oku taha mo te 'Alikí, 'oku nā laumālie taha mo Ia.

¹⁸ Hola mei te fai fe'auaki. Ko te angahala kotoa pē 'oku fai 'e te tangatá, 'oku 'i tu'a 'i te sinó; kā ko ia 'oku fai fe'auaki 'oku fai angahala ia ki to'onó sinó.

¹⁹ Ko te ā? 'Oku kala kotou 'ilo'i koā ko te kotou sinó taki taha ko te temipale 'o te Laumālie Mā'oni'oní 'oku 'iā kōtoú, 'a ia kua hoko kiā kōtou mei te 'Atuá, pea 'oku kala 'a kōtou 'ia kōtou?*

²⁰ He ne'e fakatau 'ia kōtou 'aki he totongi. Ko ia, kotou fakalāngilangi'i te 'Atuá 'aki te kotou sinó.*

7

Ko he 'ū fehu'i kau ki te nofo malí

¹ Pea ko te 'ū me'a ne'e kotou tohi mai ki ai:

'Oku lelei ki te tangatá ke 'aua 'e ala ki he fafine.*

² Kā ko te me'a 'i te lahi 'o te fe'auaki, ke taki taha ma'u tono 'unoho 'o'ona, pea ma'u taki taha foki 'e te fafine tono malí 'o'ona.

³ Ke fai ange 'e te tangatá ki tono malí 'ia te tō'onga totonú; pea pehē foki te fafiné ki to'onó 'unoho.

⁴ 'Oku kala pule 'e te fafiné ki tono sino 'o'oná, kā ko tono 'unohó pē; pehē foki, 'oku kala pule 'e te tangatá ki tono sino 'o'oná, kā ko tono 'unohó pē.

* **6:12** 6:12 1 Kol 10:23 * **6:16** 6:16 Sēn 2:24 * **6:19** 6:19 1 Kol 3:16; 2 Kol 6:16 * **6:20** 6:20 'Oku tānaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: pea 'i te kotou laumālie, 'a ia 'oku 'o te 'Atuá. * **7:1** 7:1 'Oku lelei ... fafine, ko ia pe 'Oku kotou pehē 'oku lelei ki te tangatá ke 'aua na'a ala ki he fafine.

⁵ 'Aua 'e ta'ofi te kulā feohi fakasinó, ngata pē 'i te kulā loto taha ke fai, 'o fualoa si'i pē, kote'uhí ke kotou 'ata'atā ke fai he lotu; pea ke toe fakataha, talia na'a 'ahí'ahí'i 'ia kōlua 'e Sētane 'i te kulā ta'e fa'a kātaki.

⁶ Kā ko taku lea peheé ko taku fakangafua pē, 'oku kala ko taku fekau ke fai.

⁷ 'Okou faka'amu mai 'e au ke tatau 'ia te kakai kotoa pē mo au. Kā 'oku ma'u takí taha kotoa pē ta'aná me'a'ofa kua ma'u mei te 'Alikí; ko te toko taha 'a ē, pea ko te toko taha ko 'ē.

⁸ Pea ko taku lea 'eni ki te kau ta'emalí mo te kau fafine uitoú: 'oku sai kiā nātou ke notou nonofo pē 'o hangé ko aú.

⁹ Kae kāpau 'oku kala notou fa'a kātaki, tuku ke notou mali, he 'oku lelei ake 'ia te malí 'i tana kakaha ai pē te holi 'a te notou kakanó.

¹⁰ Kā ki te kakai kua malí 'okou tu'utu'uni — kae tala'i'eaí ko au pē, kā ko te 'Alikí — ke 'aua 'e māvae te fafiné mo tonó 'unohó,*

¹¹ (kae kāpau kua fai te māvae, ke nofo ta'emalí ai pē ia, pē ke fakalelei mo tonó 'unohó,) pea ke 'aua na'a tukuange 'e te tangatá tonó 'unohó.

¹² Kā ko te me'a ki tonó toe 'o te kakáí, 'oku kala he Folafofa 'a te 'Alikí ki ai, kā 'okou pehē 'e au: kā 'i ai he tangata lotu ne mali mo he fafine ta'elotu, pea 'oku loto lelei pē te fafiné ke nā nonofo, 'e kala tukuange 'e ia te fafiné.

¹³ Pea kā 'i ai he fafine lotu ne mali mo he tangata ta'elotu, pea 'oku loto lelei pē te tangatá ke nā nonofo, 'e kala ina tukuange tonó 'unohó.

¹⁴ He kua fakatāpui† te tangata ta'elotú kote'uhí ko tonó 'unohó, pea kua fakatāpui 'ia te fafine ta'elotú kote'uhí ko te lotu tonó 'unohó. He ka ne ta'e'aua ia, pehē 'e ta'ema'a te kotou fānaú; kā ko 'eni kua notou fakatāpui.

¹⁵ Kae kāpau 'oku lau māvae 'e ia 'oku ta'elotú, tuku ia ke 'alu. He kā pehē he me'a, 'oku kailoa ke ha'isia he tangata lotu, pē he fafine lotu, kā kua uí tāua 'e te 'Alikí ki te nofo melino.

¹⁶ He 'oku ke 'ilo'i fefe'aki, 'e fafine, 'e ke lava te fakama'uli 'o tou 'unohó?‡ Pea 'oku ke 'ilo'i fefe'aki, 'e tangata, 'e ke lava 'ia te fakama'uli 'o to'ou 'unoho?§

Taki taha nofo ki te 'Atuá 'i te tu'unga ne fakaului mei aí

¹⁷ Kā neongo ia, kae 'ilonga pē te tufakanga 'o te tangata taki taha mei te 'Alikí, ko te ā pē te 'alunga ne 'i ai ia 'i tonó uí 'e te 'Atuá, ke fou pē ia 'i ai. Pea ko taku tu'utu'uni ia ki te siasi kotoa pē.

¹⁸ Kā kua fakaului he taha kua kamu, ke 'aua 'e toe feinga ke liliu; kā kua fakaului he taha ta'ekamu, ke 'aua 'e kamu ia.

¹⁹ Tala'i'eaí ko he me'a 'ia te kamú, pe ko te ta'ekamú, kā ko te tauhi pē 'o te 'ū tu'utu'uni 'a te 'Atuá.

²⁰ Ke taki taha nofo pē 'i te 'alunga ko ia ne'e fakaului ia mei aí.

²¹ Kāpau ne'e fakaului 'ou 'oku ke pōpula, 'aua 'e ke hoha'a ai; kaikehe, kāpau 'e fakatau'atāina'i 'ou, faka'aonga'i ia.*

²² He ko ia kua uluí ki te 'Alikí, neongo ko te pōpula, kā ko te tau'atāina ia 'a te 'Alikí; pehē fokí, ko te tau'atāina kua uluí ko te pōpula ia 'a Kalaisi.

* **7:10** 7:10-11 Māt 5:32; 19:9; Ma'ake 10:11-12; Luke 16:18 † **7:14** 7:14 fakatāpui 'oku 'uhinga nai ia ke fakakau ki te fa'ahinga tapú. ‡ **7:16** 7:16 He 'oku ke 'ilo'i... 'unohó, ko ia pe He 'oku ke 'ilo'i fefe'aki, 'e fafine, 'e kailoa ke lava 'ia te fakama'uli 'o tou 'unohó? § **7:16** 7:16 He 'oku ke 'ilo'i... 'unoho, ko ia pe He 'oku ke 'ilo'i fefe'aki, 'e tangata, 'e kailoa ke lava te fakama'uli 'o tou 'unohó? * **7:21** 7:21 kaikehe, kāpau 'e fakatau'atāina'i 'ou, faka'aonga'i ia, ko ia pe neongo 'e ke lava ke ke tau'atāina, 'e, ngāue 'aki pē mu'a tau pōpula nā.

²³ Ne'e fakatau 'ia kōtōu 'aki he totongi; 'aau 'e kotou hoko ko te pōpula 'a te kakai.

²⁴ Kāinga, ke taki taha nofo ki te 'Atuá, 'i te 'alunga ko ia ne'e ui ai iá.

Ko te 'ū fehu'i kau ki te kakai he'iki ai malí mo te kau uitoú

²⁵ Pea ki te kau finamulí, 'oku kailoa ke au ma'u he tu'utu'uni 'a te 'Alíkí, kā 'okou 'avatu taku fakakaukaú, he ko te taha 'ia au kua 'alo'ofa 'e te 'Alíkí 'o tuku ko te toko taha ke falalá'anga.

²⁶ Ko ia, 'okou pehē 'e au, ko tono lelei ke nofo pehē ai pē he tangata 'i te me'a 'oku 'i ai, kote'uhí ko te faingata'a 'oku lolotonga hoko nei.

²⁷ Kā kua ke 'osi mali, 'aau na'a ke kumi he vete. Kā 'oku ke 'ata'atā mei he fafine pe ta'emali, 'aau 'e ke kumi he 'unoho.

²⁸ Kā neongo ia, kae kāpau 'e ke mali, tala'i'eaí ko tau angahala; pea kāpau 'e mali he finamuli, 'oku kailoa angahala ai ia. Kā ko te fa'ahinga ko iá 'e notou fou 'i te 'ū faingata'a lahi; pea 'okou loto ke malu 'i 'ia kōtōu mei te 'ū faingata'a ko iá.

²⁹ Kā ko taku tala'i atu 'ení, kāinga, kua fakanounou 'ia te kuongá; pea 'i te taimi 'oku toé, ke 'ilonga 'ia te ma'u hoá, ke notou hangē 'oku kala notou ma'ú;

³⁰ pea ko nātou 'oku tangí, ke notou hangē 'oku kala notou tangí; pea ko nātou 'oku fiafiá, ke notou hangē 'oku kala notou fiafiá; pea ko nātou 'oku fakatau mai he me'á, ke hangē 'oku kala ko te notou me'á;

³¹ pea ko nātou 'oku ngāue 'aki te me'a 'o māmaní, ke 'aau 'e notou ngāuekovi 'aki iá. He ko te teunga 'o te māmaní 'oku 'alu ia ke mole.

³² Pea ko toku lotó ke 'aau na'a kotou lotoma'ua. 'Oku ma'ua te loto 'o te tangata ta'emalí 'i te 'ū me'a 'a te 'Alíkí, 'i tana feinga ke fakafiamālie 'i 'ia te 'Alíkí;

³³ kā ko te tangata 'oku ma'u 'unohó 'oku ma'ua tono lotó 'i te 'ū me'a 'o māmaní, 'i tana feinga ke hōhō'ina tono 'unohó;

³⁴ Pea 'oku fefūsiaki ai tono lotó. Pea ko te fafine ta'emalí, pe ko te finamulí, 'oku ma'ua tono lotó 'i te 'ū me'a 'a te 'Alíkí, kote'uhí ke mā'oni'oni tono sinó mo tono laumālie fakatou'osi. Kā ko te fafine kua malí, 'oku ma'ua tono lotó 'i te me'a 'o māmaní, 'i tana feinga ke hōhō'ina tono 'unohó.

³⁵ Kā 'okou lea peheé ke tokoni kiā kōtōu; 'oku kala ko ha'akú lafo he tauhele kiā kōtōu, kā kote'uhí ke lava 'ia te me'a 'oku taau mo te fakafe'ao lelei ki te 'Alíkí 'o kailoa he fehākaaki.

³⁶ Kae kāpau 'oku pehē he tangata 'oku ta'engali tana tu'utu'uni ki te ki'i fafine tāupo'ou 'oku nā fakama'ú, pea 'oku hulu fau ta'aná tokanga ki ai, ke mali ā ia mo te fafiné; 'oku kailoa angahala ia.†

³⁷ Kā ko te tangata kua tu'u ma'u to'onó loto, pea 'oku kala he faingata'a, pea 'oku pule'i lelei ia ta'aná fia ma'u, pea kua pehē 'e ia 'e kala toe mali; 'oku lelei ta'aná fai pehē.‡

³⁸ Ko ia ai, kā loto he taha ke mali, 'oku failelei ia; kā ko ia 'oku ta'ofi 'ona mei te malí, 'oku failelei lahi ake ia.§

† 7:36 7:36 Ko tono hiki 'e taha 'o te veesi nei 'oku pehē: Pea kāpau 'oku mahalo he taha 'oku fai ta'engali ia ki tono 'ofafine tāupo'ou, kāpau kua lahi lelei ia, pea 'oku 'aonga ke pehē, ke fai pē te me'a 'oku loto ia ki ai, 'oku kala angahala ia; tuku ke nā mali. ‡ 7:37 7:37 Ko tono hiki 'e taha 'o te veesi nei 'oku pehē ko te tamai mo tono 'ofafine: Kā 'oku ma'u 'e ia te totonu ke fai pē to'oná loto, 'o pehē ke ta'ofi 'e ia tana ki'i 'ofafiné ke ta'emali, 'oku lelei tana fai peheé. § 7:38 7:38 Ko tono hiki 'e taha 'o te veesi nei 'oku pehē: Ko ia 'oku foaki tono 'ofafiné ke malí 'oku failelei ia. Ko ia 'oku ne ta'ofi mei te malí 'oku lelei lahi ia.

³⁹ 'Oku ha'isia 'ia te finematu'á lolotonga 'oku ma'uli tonu 'unohó; kae kápau kua moe 'ia te 'unohó, 'oku 'ata'atā ia ke mali mo he toko taha 'oku loto ki ai, kehe pē ko te toko taha kua lotu.

⁴⁰ Kā neongo iá, 'e sai ange tana nofo ta'emalí. Ko ta'akú ia fakakaukau, pea 'oku kita pehē 'oku 'iā kita foki 'ia te Laumālie 'o te 'Atuá.

8

Ko te me'akai kua feilaulau'i ki he 'aitolí

¹ Pea ko te 'ū me'a ne'e feilaulau'i ki te 'aitolí, 'oku tou 'ilo'i, he 'oku tou ma'u kotoa pē te 'ilo ki ai. Ko te 'iló ko te me'a fakatupu hīkisia ia, kā ko te 'ofá ko te me'a lānga ake.

² Kā mahalo he taha kua ne 'osi 'ilo'i he me'a, tā 'oku he'iki ai ke a'u ta'aná 'ilo ki te me'a 'oku totonú.

³ Kae kā 'ofa he taha ki te 'Atuá, ko te toko taha ia kua 'iloa 'e te 'Atuá.

⁴ Pea ko 'eni, ko te kai 'o te me'a ne'e feilaulau'i ki te 'aitolí, 'oku tou 'ilo'i, ko te 'aitolí 'oku kala he me'a pehē 'i māmani; pea 'oku kala he toe 'Atua, kā 'oku taha tofu pē.

⁵ 'Io, pea kā ne 'i ai mo'oni, 'i langi pe 'i māmani, he 'ū me'a 'oku lau ko te 'ū 'atua — he 'oku 'i ai he 'ū 'atua tokolahi, mo he 'ū 'aliki tokolahi —

⁶ kā 'oku taha pē 'ia te 'Atuá kiā tātou, ko te Tamai, 'a ia 'oku mei ai 'ia te me'a kotoa pē, pea ko tātoú Ma'ana; pea 'oku taha pē 'ia te 'Alíkí, ko Sīsū Kalaisi, 'a ia 'oku fou mai 'iā Ia 'ia te me'a kotoa pē, pea 'oku fou 'iā Ia 'ia tātou.

⁷ Kā 'oku kailoa 'i te tangata kotoa pē 'ia te 'ilo pehe; he 'oku 'i ai te 'ihi, ko te me'a 'i te kei tolonga mai te notou maheni mo te 'aitolí, ko ia 'oku notou ongo'i leva 'i te notou kai iá, ko te me'a ia ne'e feilaulau'i ki te 'aitoli, pea 'uli ai te notou konisēnisi ko tana vaivaí.

⁸ Pea tala'i'eaí ko te me'akai 'e fakaongolelei'i 'ia tāua ki te 'Atuá; kápau 'oku kala tou kai, 'oku kala tou tōmulu ai, pea kápau 'oku tou kai, 'oku kala tou lelei ai.

⁹ Kae kotou tokanga, na'a faifai angé 'e hoko te kotou tau'atāina nā, ko te tūkia'anga kiā nātou 'oku vaivaí.

¹⁰ He kā mamata he toko taha kiā koe, 'ia koe ko te potó, 'oku ke kainanga 'i te fale 'aitolí, 'e kala koā langa'i ake ai si'ana konisēnisi vaivaí ke kai 'ia te me'a ne'e feilaulau'i ki te 'aitolí?

¹¹ 'Oku 'auha 'ia te si'i vaivaí 'i te fai 'aki tou poto nā, si'i tokoua ne'e pekia ma'ana 'ia Kalaisí.

¹² Kā ko te kotou fai anghala pehē ki te kotou kāingá, mo te kotou 'ai ke lavea te notou 'ū konisēnisi vaivaí, ko te kotou fai anghala ia kiā Kalaisi.

¹³ 'Aua, pea kápau ko te me'akai pē ia 'oku fakahingaki ai si'aku tokouá, pea tā 'e kailoa 'aupito ke au toe kai kakano 'o lauikuonga, ke 'aua 'e au fakahingaki si'aku tokouá.

9

Ko te 'ū totonu mo te 'ū fatongia 'o he 'apōsetolo

¹ 'Oku kala koā ke au tau'atāina? 'Oku kala koā ko te 'apōsetolo 'ia au? Kua kala koā ke au mamata kiā Sīsū Kalaisi, ko te tou 'Alíkí? 'Oku kala ko taku ngāue koā 'ia kōtou 'i te 'Alíkí?

² Ko te lau 'a te 'ihi 'oku kala ko te 'apōsetolo 'ia au, kaikehe ko te 'apōsetolo 'ia au kiā kōtou; he ko te faka'ilonga 'ia kōtou 'o toku lakanga 'apōsetolo 'i te 'Alíkí.

³ Ko 'eni ia taku tali kiā nātou 'oku 'eke'i 'okú.

⁴ 'Oku pehē koā? 'Oku kala 'a māua koā ke 'eke he me'akai, pē he me'ainu?

⁵ 'Oku kala 'a māua koā ke ō holo mo he tu'afafine tui, pē he mali, 'o hangē foki ko tonu toe 'o te kau 'apōsetoló, mo te 'ū tokoua 'o te 'Alikí, mo Kífasi?

⁶ Tā ko au pē 'apē, mo Pānepasa, 'oku totonu ke mā ngāue ke tauhi 'aki 'ia māua?

⁷ Ko ai he sōtia 'oku 'alu ki te taú mo totongi pē 'e ia ki tonu tauhi? 'Anefea ia? Ko ai 'oku tō he ngoue vaine, 'o kala ina kai mei tonu fuá? Ko ai 'oku tauhi he fanga monumanu, 'o kala ina ma'u tokoni mei te hu'akau 'o te fanga monumanu ko iá?

⁸ 'Oku kala ko te lau fakaetangata pē ia 'a'aku. 'Oku kailoa koā ke lau pehē 'e te Laó foki?

⁹ He kua tohi 'i te Lao 'a Mōsesé, "E kailoa ha'iha'i te ngutu 'o he pulu 'i tana 'au'au te koané." Ko tana toka'i koā 'e te 'Atuá 'ia te fanga pulú pē?*

¹⁰ Kae kailoa ko Tana folafola peheé kote'uhiā ko tātou? 'Io, ne'e tohi ia kote'uhí ko tātou; he 'oku totonu ke fai 'i te 'amanaki lelei 'e ia 'oku faka'uli 'ia te palaú, pea ke fai 'amanaki lelei mo ia 'oku 'au'aú, ko te 'amanaki lelei 'e 'i ai hana 'inasi.

¹¹ Kāpau kua mā tō ma'a kōtou 'ia te 'ū me'a fakalaumalié, 'e hala koā, 'o kāpau 'e mā utu te kotou 'ū me'a fakakakanó?*

¹² Kāpau 'oku 'i ai he 'ihi kehe 'oku ngafua ke notou 'inasi 'i te pule peheé kiā kōtou, mu'a ake 'ia māua, kailoa koā ko ia?

Kā ne kailoa ke mā ngāue 'aki 'ia te pule ko iá; kaikehe, 'oku mā 'ūkuma 'ia te me'a kotoa pē, kote'uhí ke 'aua na'a mā ta'ofi 'ia te ongoongolelei 'o Kalaisí.

¹³ 'Oku kala koā kotou 'ilo'i, ko nātou 'oku ngāue 'i te me'a tapu 'o te Tempalé 'oku notou kai mei te Tempalé? Pea ko nātou 'oku tauhi ki te 'ōlitá 'oku notou 'inasi taha mo te 'ōlitá?*

¹⁴ Pehē foki, ne'e fekau 'e te 'Alikí kiā nātou 'oku malanga 'aki 'ia te ongoongolelei, ke notou ma'u te notou tauhi mei te ongoongolelei.*

¹⁵ Kā ko au, kua he'iki ai ke au ngāue 'aki he taha 'o te 'ū me'a nei, pea tala'i'eaí ko taku tohi 'ia te 'ū me'a nei kote'uhí ke fai pehē kiā au. Seuke! 'E sai ange kiā au ke au mate, 'i tonu fakanga'asi he taha toku pōlepole'angá.

¹⁶ He neongo 'okou malanga 'aki 'ia te ongoongolelei, tala'i'eaí 'okou ma'u ai he pōlepole'anga, he ko he fatongia ia kua hilifaki mai. 'Io, 'e au mala'ia, 'o kāpau 'e kailoa ke au malanga 'aki 'ia te ongoongolelei!

¹⁷ He kāpau 'okou fai ia ko taku fa'italiha, 'e 'i ai taku totongi; kae kāpau 'oku kala ko taku fa'italiha, tā ko he lakanga ia kua hilifaki kiā au.

¹⁸ Pea ko te ā leva taku totongi? 'A 'eni, 'i taku malanga 'aki 'ia te ongoongolelei, 'okou tuku ke notou ma'u ia ta'etotongi, 'o kala u ngāue 'aki toku mafái 'i te ongoongolelei.

¹⁹ Seuke, neongo 'okou tau'atāina mei te kakai kotoa pē, kā ne au fakapōpula'i 'oku ki te kakai kotoa pē, kote'uhiā ke tokolahi taha 'ia te kakai 'e au fakaului mai.

²⁰ 'Io, 'i taku fai ki te kau Siú ne au hangē ko he Siú, kote'uhí ke au fakaului ai he 'ihi Siu; pea 'i te fai ki te fa'ahinga 'oku mā'ulalao ki te Laó, ne au hangē ko he taha 'oku mā'ulalao ki te Laó, tala'i'eaí kua u mā'ulalao ai ki te Laó, kā kote'uhí pē ke au fakaului ai 'ia nātou 'oku mā'ulalao ki te Laó.

* 9:9 9:9 Teu 25:4; 1 Tīm 5:18 * 9:11 9:11 Loma 15:27 * 9:13 9:13 Teu 18:1 * 9:14 9:14 Māt 10:10; Luke 10:7

21 'I te fai ki te fa'ahinga 'i tu'a Laó, ne au hangē he toko taha 'i tu'a Laó, tala'i'eai kua u 'i te tu'a lao 'a te 'Atuá, kaikehe ne au 'i te loto lao 'a Kalaisi, kā kote'uhí pē ke au fakaului ai 'ia te fa'ahinga 'i tu'a Laó.

22 Ne au hoko ko te vaivai ki te kau vaivai, kote'uhí pē ke au fakaului ai 'ia te kau vaivai. Kua u hoko ko te me'a kehekehe ki te kakai kehekehe, kehe pē ke au fakama'uli ai he notou 'ihí.

23 Pea 'okou fai pehē 'eni kote'uhí ko te ongoongolelei, kote'uhí ke au 'inasi ai fakataha mo kōtou.

24 'Oku kala kotou 'ilo'i koā, ko te kakai 'oku lele 'i te fakapuepué 'oku notou lele kotoa pē, kā ko te toko taha pē 'oku ma'u te palé? Ke pehē te kotou lelé, kote'uhí ke kotou ma'u 'ia te palé. 25 Ko te kakai kotoa pē 'oku feinga ki te ikuná, 'oku fakama'uma'u 'e ia 'i te me'a kotoa pē. Pea ko te fai 'e nātou foki ke ma'u he kalauni 'e mae, kā ko tātou he kalauni 'e kailoa mae.

26 'E, ko te anga 'eni 'o taku lelé, 'oku kala hamumu; ko te anga 'eni 'o taku fuhú, 'oku kala u tuki matangi.

27 Kaikehe, 'oku kīta tautea'i toto sinó, mo taki pōpula'i: na'a 'iloangé, hili ange taku fai te malangá ki te kakai kehé, pea u hoko au ia ko te si'akina.

10

Ko te fakatokanga ki te tauhi 'aitoli

1 He 'okou loto, kāinga, ke 'aua na'a ngalo 'ia te me'a nei: ko te tou kau mātu'á ne'e notou 'i te malumalu 'o te 'aó kotoa pē, 'o notou laka atu kotoa pē 'i te Tai;*

2 pea notou papitaiso kotoa pē kiā Mōsese* 'i te 'aó mo te tai;

3 pea notou kai kotoa pē mei he me'akai mana pē taha,*

4 pea notou inu kotoa pē mei te me'ainu mana pē taha, he ne'e notou inu ai pē mei te Maka mana ne'e tulimuli kiā nātou; kā ko te Maka ko iá ko Kalaisi pē.*

5 Kā neongo iá, kae tala'i'eai ne'e hōifua 'e te 'Atuá ki te notou tokolahi; he ne'e tulaki holo nātou 'i te toafá.*

6 Pea ko 'eni, ne'e fai 'ia te 'ū me'a ko iá, ko te taipe kiā tātou, ke 'aua na'a tou holi ki te koví, 'o hangē ā ko nātou nā.*

7 Kae'uma'ā ke 'aua 'e kotou hoko ko te kau tauhi 'aitoli, 'o hangē ko te 'ihí 'i te kakai nā; 'o tatau mo ia 'oku tu'u 'i te Tohí, "Ne nofo 'ia te kakai ke kakai mo iinu, pea notou tutu'u ake 'o me'e."*

8 Pea 'aua 'e tou fe'auaki, 'o hangē ko te fe'auaki 'a te 'ihí 'o te kakai nā, pea tō ai he notou toko ua mano mā tolu afe 'i te 'aho pē 'e taha.*

9 Pea 'aua 'e tou 'ahi'ahi'i 'ia te 'Alikí,† 'o hangē ko te 'ahi'ahi'i 'e te 'ihí 'o te kakai nā, pea tāmata'i ai nātou 'aki te fanga ngatá.*

10 Pea 'aua 'e kotou lāunga, 'o hangē ā ko te lāunga 'a te 'ihí 'o te kakai nā, 'o notou 'auha ai 'i te ngāue 'a te 'angelo faka'auhá.*

11 Pea ne'e hoko kiā nātou 'ia te 'ū me'a ko iá ko te taipe, pea ne'e tohi ia mo'o tou na'ina'i, 'ia tātou kua tou ma'uli 'i te kuanga faka'osi ko 'eni.

* 10:1 10:1 'Eki 13:21-22; 14:22-29 * 10:2 10:2 notou papitaiso kotoa pē kiā Mōsese 'oku 'uhinga'eni: ne'e notou hoko ko te kau mulimuli 'o Mōsese. * 10:3 10:3 'Eki 16:35 * 10:4 10:4 'Eki 17:6; Nōm 20:11 * 10:5 10:5 Nōm 14:29-30 * 10:6 10:6 Nōm 11:4 * 10:7 10:7 'Eki 32:6 * 10:8 10:8 Nōm 25:1-18 † 10:9 10:9 'ia te 'Alikí: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihí, 'ia Kalaisi. * 10:9 10:9 Nōm 21:5-6 * 10:10 10:10 Nōm 16:41-49

12 Ko ia ko 'e 'oku ina pehē kua tu'u ma'ú, ke vakai na'a hinga ia.

13 Kua he'iki ai ma'ua 'ia kōtou 'e te fa'ahinga 'ahi'ahi 'oku ta'ehoa mo te tangatā. Pea ko te 'Atuá 'oku faitotonu, pea 'oku kailoa Ina fakangafua ke 'ahi'ahi'i kōtou 'o lahi ange 'i te kotou mafai; kaikehe, 'e ngaahi fakataha 'e Ia 'ia te 'ahi'ahi mo tonono hao'anga foki mei ai, kote'uhí ke lava tonono kātaki'i.

14 Ko ia, si'aku 'ofa'anga, kotou hola mei te tauhi 'aitolí.

15 Seuke, ko taku lea ki te kakai poto, 'oku 'a kōtou ke fakamāu'i taku leá.

16 Ko te ipu fakafeta'i, 'a ia 'oku tou tāpuaki'í, 'oku kala koā ko te me'a ia 'oku tou kautaha ai 'i te ta'ata'a 'o Kalaisí? Ko te mā 'oku tou pakipakí, 'oku kala koā ko te me'a ia 'oku tou kautaha ai 'i te sino 'o Kalaisí?*

17 He neongo pē 'oku tou toko fia, kā ko te mā pē taha 'ia tātou, 'a ia ko te sino pē taha; he 'oku tou 'inasi kotoa pē mei te mā pē 'e taha ko iá.

18 Vakai 'ia te kakai 'Isilelí fakakakano: ko nātou ko 'ē 'oku kai feilauláu, 'oku kala koā notou kautaha ai mo te 'ōlitá?*

19 Kā ko te ā te me'a 'oku hu'u ki ai taku lau? Ko he me'a koā 'ia te 'aitolí, pe ko he me'a ia 'a ē ne'e feilaulau'i ki te 'aitolí?

20 Kā ko taku lea pē, 'ē, ko te 'ū feilaulau 'oku 'avatu 'e te kakai hītení, † 'oku notou 'avatu ki te 'ū fa'ahihehe, kae kailoa ki te 'Atuá; pea 'oku kailoa u loto ke kotou kautaha mo he 'ū fa'ahihehe.*

21 'E kailoa lava ke kotou inu 'ia te ipu 'a te 'Alikí, mo te ipu foki 'a te fa'ahihehé; 'e kala kotou lava ke 'inasi 'i te tēpile 'a te 'Alikí mo te tēpile foki 'a te fa'ahihehé.

22 He 'oku tou pehē koā ke tou fakatupu fua'a ki te 'Alikí? He 'oku tou mālohi ange 'iā Ia?*

Fakalāngilangi'i ma'u pē 'ia te 'Atuá

23 "Ko te me'a kotoa pē 'oku ngafua," kā 'oku kala 'aonga 'ia te me'a kotoa pē. "Ko te me'a kotoa pē 'oku ngafua," kā 'oku kailoa ke fai 'e te me'a kotoa pē he langa ake.*

24 Ke 'aua 'e kumi he taha tana lelei pē 'a'aná, kā ko te lelei 'a te taha kehé.

25 'Ilonga pē he me'a 'oku fakatau 'i te māketi kakano'i manú, kotou kai pē, 'o 'aua 'e fai he 'eke ma'a konisēnisi.

26 He 'oku 'a te 'Alikí 'ia māmani mo tonono fonú.*

27 Kāpau 'e tala kātōanga atu he taha 'o te kau ta'elotú, pea 'oku kotou tokanga ke ō ki ai, pea kā 'i ai he me'a 'oku notou tuku 'i te kotou 'aó, kotou kai pē, 'o 'aua 'e 'eke ma'a konisēnisi.

28 Kae kā pehē atu he taha, "Ko te me'a ia ne'e feilaulau'i ki te 'aitolí," pea 'aua leva 'e kotou kai ia, kote'uhí ko te toko taha ne'e fakahā maí, pea kote'uhí ko konisēnisi.

29 Kā 'oku kala u pehē, kote'uhí ko te konisēnisi 'o'ou, kā ko te konisēnisi 'o te taha kehe ko iá. Ko te ā tonono 'uhinga 'oku fakamāu'i ai ta'akú tau'atāina 'e te konisēnisi kehé?

30 Kāpau 'oku kita kai mo te fakafeta'i, pea fefe'aki ai toto lau'ikovi'i 'i te me'a 'oku kita fakafeta'i ai?

31 Ko ia, pe ko te kotou kai, pe ko te kotou inu, pe ko te kotou fai he me'a, kotou fai kotoa pē ke ongoongolelei ai 'ia te 'Atuá.

* 10:16 10:16 Māt 26:26-28; Ma'ake 14:22-24; Luke 22:19-20 * 10:18 10:18 Lev 7:6 † 10:20 10:20 hītení: 'oku kailoa 'asi 'ia te fe'i lea nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihí. * 10:20 10:20 Teu 32:17 * 10:22 10:22 Teu 32:21 * 10:23 10:23 1 Kol 6:12 * 10:26 10:26 Saame 24:1

³² 'Aua 'e fai faka'ita te kotou tō'onga ki te Siú mo te Senitailē fakatou'osi, pea ki te siasi 'o te 'Atuá,

³³ 'o hangē foki 'okou fai fakaoleole 'e au ki te kakai kotoa pē 'i taku me'a kotoa pē, 'o kala u kumi pē ta'akú lelei, kā ko te lelei 'a te tokolahī, hei'ilo 'e lava ai te notou fakama'ulí.

11

¹ Kotou hoko ko te kau fa'ifa'itaki kiā au, 'o hangē foki ko ta'akú fa'ifa'itaki kiā Kalaisi.*

Ko te 'ufi'ufi 'o te 'ulú

² Pea ko 'eni 'okou fakamālō atu 'i te kotou manatu'i 'oku 'i te me'a kotoa pē, mo tauhi 'ia te 'ū tu'utu'uní 'o fakatatau ki taku tuku atú.

³ Kā 'okou loto ke kotou 'ilo'i, ko te 'ulu 'o te tangata kotoa pē ko Kalaisi; pea ko te 'ulu 'o te fafiné ko te tangata; pea ko te 'ulu 'o Kalaisi ko te 'Atuá.

⁴ Kā 'i ai he tangata 'oku fai hana lotu, pē he malanga palōfisai, kā 'oku 'ufi'ufi tonu 'ulú, 'oku fai ta'etaau ia mo tonu 'ulú.

⁵ Kā 'i ai he fafine 'oku fai hana lotu, pē he malanga palōfisai, ta'e'ufi'ufi tonu 'ulú, 'oku fai ta'etaau ia mo tonu 'ulú; he 'oku tatau tofu pē ia mo ha'aná tele to'onó 'ulu.

⁶ 'Io, kāpau 'oku kailoa 'ufi'ufi he fafine, pea tuku ke tele foki; pea kāpau ko te me'a fakamā ki te fafiné ke tele pe kosi tonu 'ulú, kua pau ke 'ufi'ufi ia.

⁷ Kā 'oku kala totonu ke 'ufi'ufi 'e te tangatá tonu 'ulú, he ko te 'Imisi ia mo te lāngilangi 'o te 'Atuá; kā ko te fafiné ko te lāngilangi ia 'o te tangatá.*

⁸ He tala'i'eaí ko te tupu'anga 'o te tangatá ko te fafine; kaikehe, ko te tupu'anga 'o te fafiné ko te tangata.*

⁹ Kae'uma'ā foki, ne'e kailoa ngaahi te tangatá kote'uhí ko te fafiné, kā ko te fafiné kote'uhí ko te tangatá.

¹⁰ Ko tonu 'uhinga ia, 'oku totonu ke 'ai ai 'e te fafiné ki tonu 'ulú 'ia te faka'ilonga pule'iná, kote'uhí ko te kau 'āngeló.

¹¹ Kā neongo ia, kae tala'i'eaí 'oku fakapalataha 'ia te fafiné 'i te lotú, ta'ekau ai 'ia tangata, pe fakapalataha 'ia te tangatá, ta'ekau ai 'ia fafine.

¹² He hangē ā ko te tangatá ko te tupu'anga 'o te fafiné, pehē foki 'oku fou 'iā fafine 'ia te tangatá; kā ko te tupu'anga 'o te me'a kotoa pē ko te 'Atuá.

¹³ Kotou fakakaukau'i angé: 'oku taau koā mo he fafine he hū ki te 'Atuá ta'e'ufi'ufi?

¹⁴ 'Oku kala koā ako'i kōtou 'e Natula, kā 'ulu loloa he tangata ko te me'a ta'engali kiā ia?

¹⁵ Kae kā 'ulu loloa he fafine, ko tonu lāngilangi ia; he kua foaki kiā ia 'ia te lau'i'ulú ko te 'ufi'ufi.

¹⁶ Kae kāpau 'oku fia fakakikihi he taha 'o kau ki te me'á, 'ē, 'oku kala tou fai he me'a pehē, 'e tātou pe ko te 'ū siasi 'o te 'Atuá.

Ko te fakanofonofu 'o te 'ohomohe 'a te 'Alíkí (Mātiu 26:26-29; Ma'ake 14:22-25; Luke 22:14-20)

¹⁷ Kā ko taku tu'utu'uní ko iá, 'oku kala 'avatu ia mo te fakamālō; kote'uhi ko te kotou fa'a fakatahá 'oku kala iku ki te lelei, kā ki te kovi.

¹⁸ He ko te fu'aki me'á, kā fai he fakataha fakasiasi, kua u fanongo 'oku hoko 'iā kōtou 'ia te 'ū māvaevahe; pea 'okou tui ki te me'a 'ihī.

* 11:1 11:1 1 Kol 4:16; Filip 3:17 * 11:7 11:7 Sēn 1:26-27 * 11:8 11:8-9 Sēn 2:18-23

19 Seuke, kua pau ke 'iā kōtou mo he fakafa'afa'ahi, kote'uhī ke 'e'a ai 'iā kōtou ko 'enā 'ia nātou 'oku lelei mo'onī.

20 Pea ko 'eni, kā kotou fakataha ki te feitu'u 'e taha, 'oku kala ko te kai ia 'o te 'ohomohe 'a te 'Alikī.

21 He 'i te fai 'o te kaī, 'oku taki taha ala leva ki te me'a ne'e ha'u mo iá; pea ko Me'a ē 'oku fiakaia, kā ko Me'a ē 'oku konā.

22 'Oku kailoa 'apē he kotou 'ū fale ke fai ai te kotou kaī mo te inū? Pe na'a ko he kotou ta'etoka'i 'ia te siasi 'o te 'Atuá, mo kotou fakamaa'i 'ia te masivá? Ko te ā taku lea 'e fai atú? 'E au fakamālō atu? 'E kailoa 'aupito ha'akú fakamāloo'i kōtou 'i te me'a nei.

23 Hē ne au ma'u 'e au mei te 'Alikī 'ia te me'a ne au 'avatu kiā kōtou, 'o pehē: ko te 'Alikī ko Sisuú, 'i te pō ko ia ne'e fai ai Tono lavaki'í, ne'e to'o Ia he mā;

24 pea hili ange Tana fakafeta'í, ne'e pakipaki 'e Ia, 'o pehē, "Ko Toku sinó 'eni,* 'a ia 'oku ma'a kōtou;† kotou fai pehē ko Toku fakamanatu."

25 Pehē foki Tana to'o te ipú, hili 'ia te 'ohomohé, 'o pehē, "Ko te ipu nei ko te Fuakava Fo'ouá 'oku fai 'aki Toku totó; 'ilonga he kotou inu ia, fai pehē ko Toku fakamanatu."*

26 Hē 'ilonga he kotou kai 'ia te mā nei mo inu te ipú, 'oku kotou fakahaa'i te pekia 'a te 'Alikī kae'aua ke toe ha'u.

27 Ko ia ai, ko ia ko 'e 'e fai ta'engali tana kai 'ia te maá, pe ko tana inu 'i te ipu 'a te 'Alikī, kua halaia ia ki te sino mo te ta'ata'a 'o te 'Alikī.

28 Kā ke sivi mu'a 'e te tangatá 'ona, pea toki kai 'ia te maá mo inu 'i te ipú.

29 He ko ia 'oku fai ta'engali‡ tana kaī mo tana inú, 'oku kai mo inu 'e ia 'ia te mala'ia kiā ia, ko tana ta'e'ilo'i te sinó.§

30 Ko tono ō ia 'oku 'i ai he tokolahi 'iā kōtou 'oku vaivai mo mahamahaki, 'io, pea kua momoe te 'ihi.

31 He kāpau ne tou fifili 'o 'ilo'i 'ia tātou, pehē 'e kailoa fakamāu'i 'ia tātou.

32 Kā 'i tono fakamāua 'ia tātou, ko te 'Alikī ia 'oku fai te tou kinisí, kote'uhī ke 'aua na'a fakamala'ia 'ia tātou fakataha mo māmani.

33 Ko ia ai, si'aku kāinga, kā kotou fakataha leva ke kai, kotou tatali mu'a ke toki kakato atu 'ia te kāinga lotú.

34 Kāpau 'oku fiakaia he taha, ke kai pē 'e ia 'i tono 'apí, ke 'aua na'a fakamāu'i kōtou 'i te fakataha'angá. Ko tono toe 'o te 'ū me'á 'e au toki tu'utu'uni ki ai 'i taku 'alu atú.

12

Ko te 'ū mafai fakalaumālié

1 Pea ko te me'a ki te 'ū mafai fakalaumālié, kāinga, 'oku kala u loto ke kotou ta'e'ilo.

2 'Oku kotou 'ilo'i, lolotonga te kotou nofo ko te kau hīteni, ne'e takihee'i kōtou ki te 'ū 'aitolí ta'elea, he me'a pē 'e taki kōtou ki ai.

3 Ko ia 'okou tala'i atu, 'oku kailoa he taha 'oku fakalea'i 'e te Laumālie 'o te 'Atuá 'e pehē, "Ko te mala'ia 'ia Sīsū," pea 'oku kailoa he taha 'oku fa'a hua 'aki 'o pehē, "Ko Sīsū ko te 'Alikī," kā 'i te Laumālie Mā'oni'oní.

* 11:24 11:24 Ko Toku sinó 'eni: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, To'o, 'o kai, ko Toku sinó 'eni.

† 11:24 11:24 'a ia 'oku ma'a kōtou: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, 'a ia 'oku foaki ma'a kōtou.

* 11:25 11:25 'Eki 24:6-8; Sel 31:31-34 ‡ 11:29 11:29 ta'engali: 'oku kailoa 'asi 'ia te fe'i lea nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi. § 11:29 11:29 te sinó: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, te sino 'o te 'Alikī.

4 Pea ko 'eni, 'oku tufa kehekehe 'ia te 'ū ivi fakalaumālié, kā 'oku taha ai pē 'ia te Laumālié;*

5 pea 'oku tufa kehekehe te 'ū lakangá, kā 'oku taha ai pē 'ia te 'Alikí;

6 pea 'oku tufa kehekehe te 'ū ngāué, kā 'oku taha ai pē 'ia te 'Atuá 'a ia 'oku fai te ngāue kotoa pē 'i te kakai kotoa pē.

7 Kā 'oku tuku 'ia te fakahā'anga 'o te Laumālié ki te tangata taki taha, pea ke 'aonga.

8 He 'oku tuku ki te taha 'ia te mafai ke lea 'aki te potó, 'o fou mai 'i te Laumālié; pea ki te taha 'ia te mafai ke lea 'aki te 'iló, kā 'i te Laumālié pē ko iá;

9 'oku tuku ki te taha kehe 'ia te tuí, 'i te Laumālié pē ko iá; pea ki te taha 'ia te 'ū mafai faito'o, kae taha ai pē 'ia te Laumālié 'oku fai 'akí;

10 pea 'oku tuku ki te taha 'ia te 'ū ngāue mana; ki te taha 'ia te malanga palōfisai; ki te taha 'ia te vavanga'i 'o te 'ū laumālié; ki te taha kehe 'ia te lea 'akí te 'ū lea kehekehe, pea ki te taha 'ia te fakatonulea'i 'o te 'ū leá.

11 Kā ko te 'ū me'a kotoa pē ko iá, ko te ngāue 'a te Laumālié pē 'e taha ko iá, 'i Tana tufa kehekehe ki te kakai taki taha, 'o fakatatau ki Tono finangaló.

Ko te sino pē 'e taha kae kupu kehekehe

12 He hangē tofu pē 'oku taha te sinó, kae lahi tonono 'ū kupú, pea ko te 'ū kupu kehekehe 'o te sinó, neongo 'oku lahi, kā ko te sino pē 'e taha — 'oku pehē foki 'ia Kalaisi.*

13 Kote'uhí 'i te fai 'akí he Laumālié pē taha, ne'e papitaiso 'ia tātou kotoa pē ki he sino pē taha; pe 'oku tou Siu pe Senitaile, pōpula pe tau'atāina; pea ne'e fakainu 'akí 'ia tātou kotoa pē te Laumālié pē 'e taha.

14 He 'oku kala ko te kupu pē taha 'ia te sinó, kā 'oku lahi.

15 Kāpau 'e pehē 'e te va'é, “Oku kala kau kita ia ki te sinó, kote'uhí 'oku kala ko te nimá 'ia kita;” pea 'oku kailoa ai koā kau ia ki te sinó?

16 Pea kā pehē 'e te talingá, “Oku kala kau kita ia ki te sinó, kote'uhí 'oku kala ko te matá 'ia kita;” pea 'oku kailoa ai koā kau ia ki te sinó?

17 Kā mata 'ia te sinó kotoa, pea fefe'aki ai te fanongó? Kā fanongo tonono kotoa, pea fefe'aki ai te nanamú?

18 Kā 'i tonono anga ko 'ení, kua fakatoka 'e te 'Atuá 'ia te 'ū kupu 'o te sinó, 'o taki taha ma'ana; he ko Tono finangaló ia.

19 Kae kāpau ne kupu pē taha 'a 'eni kotoa pē, 'e 'i fea leva te sinó?

20 Kā 'i tonono anga ko 'ení, 'oku lahi 'ia te 'ū kupú, kae taha pē 'ia te sinó.

21 Tala'i'eaí 'oku lava 'e te matá ke lea ki te nimá, 'o pehē, “Oku kala ke 'aonga kiā au;” pehē foki 'e te 'ulú ki te va'e, “Oku kala kulá 'aonga kiā au.”

22 Kaikehe, ko te 'ū kupu 'o te sinó 'oku matamata vaivaí, 'oku lahi ake noa pē te notou 'aonga;

23 pea ko te 'ū kupu 'o te sinó 'oku tou lau 'oku feifei'avalé, 'oku lahi ake 'ia te teu 'oku tou 'ai ki ai; pea ko te tou 'ū kupu 'oku palakuú, 'oku 'i ai hana matamatalele'i'anga 'oku hulu atu.

24 Kā 'oku kala 'aonga he me'a pehē ki te tou 'ū feitu'u 'oku matamataleleí. Kā ko 'eni, ne'e ngaahi 'e te 'Atuá 'ia te sinó ke mahu'inga tonono 'ū kupu kotoa pē, 'o a'u ai pē ki te 'ū kupu 'oku ngali mā'ulalo tahá;

25 kote'uhí ke 'auna na'a 'i ai he māvahevahe 'i te sinó, kā ke tatau 'ia te fetokanga'akí 'ia te 'ū kupú.

* 12:4 12:4-11 Loma 12:6-8 * 12:12 12:12 Loma 12:4-5

²⁶ Pea kā mamahi he kupu 'e taha, pea 'oku kaungā mamahi mo ia 'ia te kupu kotoa pē; pea kā fiafia he kupu 'e taha, pea 'oku kaungā fiafia mo ia 'ia te 'ū kupu kotoa pē.

²⁷ Pea ko kōtoú ko te sino 'o Kalaisi, ko te 'ū kupu taki taha.

²⁸ Pea kua fokotu'u 'e te 'Atuá he 'ihi 'i te siasí, ko te 'uluakí ke 'apōsetolo, ko tono uá ko te kau palōfita, ko tono tolú ko te kau faiako; hoko ai 'ia te 'ū mafai mana, hoko ai 'ia te 'ū mafai faito'o, 'ia te 'ū tokoní, 'ia te 'ū tu'unga pule, 'ia te mafai 'o te 'ū lea kehekehe.*

²⁹ 'Oku 'apōsetolo kotoa pē koā? 'Oku malanga palōfisai kotoa pē? 'Oku faiako kotoa pē? 'Oku mafai mana kotoa pē?

³⁰ 'Oku ma'u kotoa pē 'ia te 'ū mafai faito'o? 'Oku lea 'aki kotoa pē 'ia te 'ū lea kehekehe? 'Oku hiki lea kotoa pē?

³¹ Kae kotou kakapa ki te 'ū mafai 'oku mā'olungá.

'Io, 'okou fakahā atu foki he ala 'oku fungani ake.

13

Ko te 'ofá

¹ Neongo 'e au lava ke lea 'aki 'ia te 'ū lea 'a te kakaí, mo te 'ū lea 'a te kau 'āngelo, kā 'oku kailoa 'iā au te 'ofá, 'okou tatau pē mo te ukamea pakihi, pe ko te simipale tatangi.

² Pea neongo 'e au lava 'ia te malanga palōfisai; neongo 'e au a'usia 'ia te 'ū misiteli kotoa pē, mo te fa'ahinga 'ilo kotoa pē; 'io, neongo 'e au 'osiki 'ia te tuí, 'o lava ai ke au hiki ma'unga, kā 'oku kailoa 'iā au te 'ofá, ko te me'a noa pē 'ia au ia.*

³ Pea neongo 'e au tufatufa taku koloá kotoa pē; pea neongo 'e au si'aki toku sinó ke lava taku pōlepolé;* kā 'oku kailoa 'iā au te 'ofá, 'oku kailoa ha'aná 'aonga kiā au.

⁴ 'Oku anga-mokomoko 'ia te 'ofá, mo anga-lelei. 'Oku kala meheka 'ia te 'ofá, 'oku kala fai pē ke ongoongoa, 'oku kala ina fakafōfua lahi,

⁵ 'oku kala ina fai ta'etaau, 'oku kala ina kumi tana lelei 'a'aná, 'oku kala ina faka'ita, 'oku kala ina lau 'ia te koví,

⁶ 'oku kala ina fiafia 'i te ta'etotonú, kā 'oku fiafia ia 'i te mo'oní.

⁷ 'Oku 'ūkuma 'i te me'a kotoa pē, 'oku tui 'i te me'a kotoa pē, 'oku 'amanaki 'i te me'a kotoa pē, 'oku kātaki 'i te me'a kotoa pē.

⁸ 'Oku kailoa ka'anga te 'ofá ia he taimi. Kā neongo ko te malanga palōfisai, kā 'e hoko 'o ta'e'aonga; neongo ko te fai 'aki 'ia te 'ū lea kehekehe, kā 'e faifai 'o tuku ia; neongo ko te 'ilomé'a, kā 'e hoko 'o ta'e'aonga.

⁹ He 'oku fakakonga te tou 'iló, pea fakakonga te tou palōfisai;

¹⁰ kae kā hoko mai 'ia te haohaoá, 'e toki ta'e'aonga ai 'ia te fakakongá.

¹¹ Lolotonga taku kei tamasi'í ne au lea fakatamasi'í, ne au 'ilo fakatamasi'í, ne au fakakaukau fakatamasi'í; kae tālunga taku hoko ko te tangatá, kua u tukuange te tō'onga fakatamasi'í.

¹² He ko te taimi nei, 'oku tou sio he 'ata nenefu 'i te sio'ata; kā 'i te taimi ko 'eé, ko te tou sió ko te femātaaki. Ko te taimi nei 'okou 'ilo fakakonga pē, kā 'i te taimi ko 'eé 'e au 'ilo faka'āfuli, 'o hangē foki ne'e 'ilo'i faka'āfuli 'okú.

* **12:28** 12:28 'Efe 4:11   * **13:2** 13:2 Māt 17:20; 21:21; Ma'ake 11:23   * **13:3** 13:3 ke lava taku pōlepolé: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, ke tutu.

¹³ 'Āua! Kā 'oku tolonga pē 'ia te tuí, mo te 'amanakí, mo te 'ofá; 'ia te tolu nei; pea ko te notou tu'ukimu'á ko te 'ofá.

14

Ko te lea kehekehé mo te ivi fakapalōfitá

¹ Kotou tuli ki te 'ofá, kae kakapa ki te 'ū mafai fakalaumālié, pea lahi pē ke kotou malanga palōfisai.

² He ko ia 'oku lea 'i te lea kehekehé, * 'oku kala ko ta'aná lea ki te kakaí, kā ki te 'Atuá; he 'oku kala 'uhinga ia ki he taha, kā 'oku lea 'aki ia 'ia te 'ū misiteli fou 'i te Laumālié.

³ Kā ko ia 'oku malanga palōfisai 'oku lea ia ki te kakaí, ke langa'i ake mo enginaki'i mo fakafiamālié'i.

⁴ Ko ia 'oku lea 'i te lea kehekehé, 'oku fai 'e ia tono langa ake 'o'oná pē; kā ko ia 'oku malanga palōfisai, 'oku langa'i ake 'e ia 'ia te siasí.

⁵ 'Okou 'amusia ange 'e au, 'oku kotou mafai kotoa pē ke lea 'aki 'ia te 'ū lea kehekehé, kae lahi pē ke kotou malanga palōfisai. 'Ē, 'oku lahi ange ia 'oku malanga palōfisai 'iā ia 'oku lea 'i te 'ū lea kehekehé, 'o kāpau 'e kailoa ina hiki 'ia te leá ki tono langa'i ake 'o te siasí.

⁶ Pea ko 'eni, kāinga, kāpau 'e au 'alu atu, 'o lea 'i te 'ū lea kehekehe, ko te ā haku 'aonga kiā kōtou, 'o kāpau 'e kailoa fou taku leá ki te fakahā me'a, pe ki te faka'ilo 'o he me'a loloto, pe ki te malanga palōfisai, pe ki te akonaki?

⁷ Ko te 'ū me'a mate kā 'oku ongo, pe ko he fangufangu, pe ko te ha'ape, kāpau 'e kailoa kehekehe te notou ongó, 'e 'ilo fefe'aki 'ia te fasi 'oku ifí pe taá?

⁸ Kae'uma'ā kāpau 'oku kailoa mahino 'ia te lea 'o te talupité, ko ai ia 'e teu ke fakahoko taú?

⁹ Pehē foki mo kōtou 'i te fai 'aki te kotou 'aleló, kāpau 'oku kala kotou fai he lea 'oku 'ilongafuá, 'e 'ilo'i fefe'aki 'ia te me'a 'oku lau? Kā ko te kotou lea ki te 'eá pē!

¹⁰ 'Oku lahi te 'ū lea kehekehé 'i māmani, pea tala'i'eai 'oku 'i ai he taha 'e ta'e'uhinga;

¹¹ kae kāpau 'oku kala u 'ilo'i te 'uhinga 'o te leá, 'e au hangē au ia ko he mulí kiā ia, pea 'e hangē ia ko he mulí kiā au.

¹² Pehē foki mo kōtou, he ko 'eni 'oku kotou vēkeveke ke ma'u 'ia te 'ū me'a'ofa fakalaumālié, ko ia kotou feinga ke kotou poto lahi 'i tono langa'i ake 'o te siasí.

¹³ Ko ia ai, ko ia ko 'ē 'oku mafai ke lea kehekehé, ke lotu 'e ia ke ne fai tono fakamatala'i.

¹⁴ He kāpau 'e au hū 'i te lea kehekehe, ko toku laumālié pē 'oku huú, kā 'oku kala mahino ia ki toku 'atamaí.

¹⁵ Pea fefe'aki ai? 'E kita hū 'aki toto laumālié, pea 'e kita hū 'aki toto 'atamaí foki. 'E kita hiva 'aki toto laumālié, pea 'e kita hiva 'aki toto 'atamaí foki.

¹⁶ He ko 'eni, kāpau kua fai he fakafeta'i 'aki tou laumālié pē, pea fefe'aki ai si'i nofo fanongó, ha'aná pehē 'Ēmeni ki tau fakamālō nā? He 'oku kala ina 'ilo'i 'ia te me'a 'oku ke lau.

¹⁷ Seuke, 'oku mālō pē ta'au fakafeta'i, kā ko te taha kehé 'oku kala ha'aná tokoni mei ai.

* **14:2** 14:2 lea kehekehé 'oku 'uhinga ki te 'ū lea mei te Laumālie Mā'oni'oní, 'a ia 'oku kailoa mahino ki he taha.

18 'Okou fakafeta'i ki te 'Atuá 'oku lahi ake taku lea 'i te lea kehekehé 'iā kōtou kotoa pē.

19 Kae kāpau ko te lea 'i te fakataha'anga 'o te siasí, 'e au fili mu'a ke fai he fe'i lea 'e nima pē 'aki toku 'atamaí, kote'uhí ke ako'i 'aki he 'ihi, 'i tata fai he fe'i lea 'e mano 'i te lea kehekehé.

20 Si'aku kāinga, 'aua 'e kotou hoko ko te fānau liliki 'i te kotou fakakaukaú; 'i te anga-koví ke kotou tatau mo te kau valevale, kā 'i te fakakaukaú ke kotou tatau mo te kakai kua matu'atu'a.

21 Kua tohi 'i te Laó, "Oku folafola mai 'e te 'Alikí: 'E Au lea ki te kakai nei 'o fou 'i te kau tangata 'oku lea kehekehe, pea mo te laungutu 'o he 'ū fa'ahinga kehe; kā neongo iá 'e kailoa pē notou tokanga mai nātou ia kiā Au."*

22 He ko te lea 'aki 'ia te lea kehekehé ko te faka'ilonga ia, 'o kailoa ki te kakai tuí, kā ki te kakai ta'etuí; kā ko te malanga palōfisaí ko te faka'ilonga ia, 'o kailoa ki te kakai ta'etuí, kā ki te kakai tui.

23 Ko ia, kā kua fakataha 'ia te siasí ki te feitu'u pē taha, pea notou lea kotoa pē 'i te 'ū lea kehekehe; pea hū ki ai he 'ihi 'oku fo'ou, pē he kau ta'etuí, 'e kala koā notou pehē 'oku kotou sesele?

24 Kae kāpau 'e malanga palōfisaí kotoa pē, pea hū mai he toko taha ta'elotu, pē he taha 'oku fo'ou, 'e mahino kiā ia tana angahalá, pea 'oku fakamāu'ina ai 'ia nātou taki taha.

25 Ko te 'ū me'a fufū 'o tonoto lotó 'e fu'u e'a, pea 'e toki fo'oifo ia 'o hū ki te 'Atuá, mo tala'i atu, "Ko te mo'oni, 'oku 'iā kōtou 'ia te 'Atuá!"

Ko te 'ū fakataha lotú ke maau

26 Pea fefe'aki ai, kāinga? Kā fai he kotou fakataha, pea taki taha fai hana hiva, hana akonaki, hana fakahā me'a, hana lea kehekehe, hana hiki lea. Tuku ke fai ia kotoa pē ke 'i ai he langa ake.

27 Kāpau 'oku lea he taha 'i te lea kehekehe, ke ngata pē 'i te toko ua pe tolu, pea notou taufetongi ai, pea ke 'i ai he toko taha ke fakatonulea.

28 Pea kāpau 'oku kailoa he taha ke fakatonulea, pea ke longo pē ia 'i te fakatahá; kā ke lea kiā ia pē mo te 'Atuá.

29 Pea ko te kau malanga palōfisaí, tuku ke lea he toko ua pe toko tolu, kae sivi 'e tonotoé.

30 Pea kāpau 'e fakahā he me'a mei te Ta'ehāmaí ki te taha 'oku nofo ofi mai, pea ke longo pē 'e te fu'aki leá.

31 Hé 'e kotou malanga palōfisaí kotoa pē, kote'uhí ke kotou ako kotoa pē mei ai, pea ma'u ai fuli pē he fakafiamālie.

32 Pea ko te 'ū laumālie 'o te kau palōfitá 'oku mapule'i 'e te kau palōfitá.

33 He ko te 'Atuá 'oku kala ko te fakatupu maveuveu, kā ko te fakatupu melino, 'o hangē ko ia 'oku fai 'i te 'ū siasi kotoa pē 'o te kāinga lotú.

34 Ko te me'a ki te kau fafiné, ke notou longo pē 'i te 'ū fakatahá; he 'oku kailoa ngafua kiā nātou ke lea, kae notou tali angí, 'o hangē foki ko te lau 'a te Laó.

35 Pea kāpau 'oku 'i ai he me'a 'oku notou fia 'ilo ki ai, ke notou toki fehu'i 'i 'api ki te notou 'unohó; he ko te me'a ta'engali mo he fafine ke lea 'i te fakatahá.

36 He ko kōtou koā ne'e fou mei ai 'ia te Folafola 'a te 'Atuá, pe ko kōtou pē kua a'u atu ki aí?

37 Kā 'i ai he taha 'oku pehē ko te palōfita ia, pē ko he Laumālie'ina, tuku ke fakamo'oni 'e ia ki te 'ū me'a kua u tohi atu, ko te tu'utu'uni ia 'a te 'Alikí.

* 14:21 14:21 'Ais 28:11-12

³⁸ Pea kā 'i ai he taha 'oku ta'e'ilo ki ai, ke 'iā ia pē ta'anā ta'e'ilo.

³⁹ Ko ia ai, si'aku kāinga, kotou kakapa ki te malanga palōfisaí, pea 'aua foki na'a ta'ofi te lea 'i te lea kehekehé.

⁴⁰ Pea ko te me'a kotoa pē ke fai ke taau mo hokohoko lelei.

15

Ko tonu fokotu'u 'o Kalaisi ke ma'ulí

¹ Pea ko 'eni, kāinga, 'okou fakahaa'i atu 'ia te ongoongolelei ne au malanga 'aki kiā kōtoú, 'a ia ne'e kotou talí foki, 'io, pea 'oku kotou tutu'u ai 'eni;

² 'a ia foki ne'e fakama'uli ai 'ia kōtoú, 'o kāpau 'e kotou puke ma'u 'ia te ongoongolelei 'i tonu anga ne au fakahaa'i atu aí, tukukehe kāpau ko te kulanoa pē te kotou tuí.

³ He ko te 'ū me'a ne au fu'aki tuku atú, 'a ia foki ne au ma'u 'e aú, 'a 'eni: ne'e pekia 'ia Kalaisi kote'uhi ko te tou 'ū angahalá, 'o fakatatau ki te Tohitapú;*

⁴ pea ne'e telio Ia; pea ne'e fokotu'u 'Ona 'i tonu 'aho tolú, 'o fakatatau ki te Tohitapú;*

⁵ pea ne'e hā Ia kiā Kifasi, pea hili iá ki te kau hongofulu mā uá.*

⁶ Hili ko iá ne'e hā Ia ki te kāinga lotu 'e toko nimangeau tupu fakataha, 'a ia 'oku kei tolonga nei te notou tokolahi, kā kua momoe te 'ihí.

⁷ Hili ko iá ne'e hā Ia kiā Sēmisi; hili iá ki te kau 'apōsetolo kotoa pē.

⁸ Pea ki muli 'aupitō ne'e hā Ia kiā au foki, 'o hangē tofu pē ko te fanau'i ta'ehoko* 'o'otá.*

⁹ He ko au ia 'ia te si'i taha 'i te kau 'apōsetoló; he 'oku kala taau 'ia au ke ui ko te 'apōsetolo, kote'uhiā ne au fakatanga'i 'ia te siasi 'o te 'Atuá.*

¹⁰ Kae tu'unga 'i te kelesi 'a te 'Atuá kua u hoko ai ki te me'a kua u hoko ki ai 'eni, pea ko Tana kelesi ko 'ē ne'e ngāue maí, ne'e kala ta'e'aonga ia. Kaikehe, ne'e hulu atu taku fakafita'á 'iā nātou nā fuli pē; kae tala'i'ei ko au ne'e faí, kā ko te kelesi 'a te 'Atuá 'a ia ne'e 'iā aú.

¹¹ Pea 'oku tatau ai pē, pe ko au, pe ko nātou, kā 'oku pehē pē te motou malangá, pea ne'e pehē pē te kotou tuí.

E fokotu'u 'ia te kakai 'a te 'Atuá

¹² Pea ko 'eni, kāpau 'oku malanga 'aki 'ia Kalaisi, 'o pehē, kua fokotu'u 'Ona mei te pekiá, pea fefe'aki ai te lau 'a te kotou 'ihi, takua 'oku kailoa he toetu'u 'o te pekiá?

¹³ He kāpau 'oku kala he toetu'u 'o te pekiá, pea tā kua kailoa fokotu'u 'ia Kalaisi;

¹⁴ pea kāpau kua kala fokotu'u 'ia Kalaisi, pea tā 'oku ta'e'aonga te motou malangá, pea 'oku ta'e'aonga foki te kotou tuí.

¹⁵ Io, pea kua motou hā ko te kau fakamo'oni lohi ki te 'Atuá; he kua motou fakamo'oni'i ne fokotu'u 'e te 'Atuá 'ia Kalaisi. Kae kāpau 'oku kailoa fokotu'u te pekiá, pea tā ne kailoa fokotu'u ake 'e te 'Atuá 'ia Kalaisi.

¹⁶ He kāpau 'oku kailoa fokotu'u 'ia te pekiá, pea tā kua kailoa fokotu'u 'ia Kalaisi.

* 15:3 15:3 'Ais 53:5-12 * 15:4 15:4 Saame 16:8-10; Māt 12:40; Ngā 2:24-32 * 15:5 15:5 Māt 28:16-17; Ma'ake 16:14; Luke 24:34, 36; Sione 20:19 * 15:8 15:8 fanau'i ta'ehoko 'oku 'uhinga 'eni: fanau'í ki mu'a 'i tonu taimi totonú. * 15:8 15:8 Ngā 9:3-6 * 15:9 15:9 Ngā 8:3

¹⁷ Pea kāpau kua kailoa fokotu'u 'ia Kalaisi, tā ko te kulanoa pē te kotou tuí, pea 'oku kotou kei 'i te kotou angahalá.

¹⁸ Pea tā ko nātou ne'e momoe 'iā Kalaisi ne'e notou 'auha.

¹⁹ Kāpau ko te tou fakatu'amalie 'iā Kalaisi 'oku ngata pē 'i te ma'uli ko 'ení, pea tā ko te toki kakai tu'utāmaki taha 'ia tātou 'i te kakai fuli pē.

²⁰ Kā ko 'ení, kua fokotu'u 'ia Kalaisi mei te pekiá, ko te polopoló 'o te fa'ahinga kua momoé.

²¹ He ko te me'a 'i te fou mai 'i te tangata 'ia te maté, pea fou mai 'i te tangata foki 'ia te toetu'u 'o te pekiá.

²² 'Io, hangē tofu pē 'oku mate kotoa pē 'iā 'Ātamá, pehē foki 'e fakama'uli ake kotoa pē 'iā Kalaisi.

²³ Kā 'e taki taha 'i tonu vāhenga; ko te polopoló ko Kalaisi; hoko ai 'ia nātou 'oku 'o Kalaisi, 'o kā fai Tana hā'ele maí.

²⁴ Pea 'e toki hoko 'ia te ngata'angá, 'o kā tukuange 'e Ia 'ia te pule'angá ki te 'Atuá ko te Tamai, 'o kā kua Ina ikuna'i 'ia te pule kotoa pē mo te tu'unga mo te mālohi fuli pē.

²⁵ Hē kua pau pē ke hau Ia, kae'aua ke tuku 'e Ia 'ia te fili kotoa pē ki Tono lalo va'é.*

²⁶ Ko te fili fakamulimuli taha 'e faka'auhá, 'ia te maté.

²⁷ He kua tuku 'e Ia 'ia te me'a kotoa pē ki Tono lalo va'é. Kā ko Tana folafola mai, 'o pehē, “Kua tuku ki lalo 'ia te me'a kotoa pé,” 'oku mahino 'oku kailoa ke kau ai Ia ne'e fai 'ia te tuku ki lalo 'o te me'a kotoa pē kiā Iá.*

²⁸ Pea kā 'osi leva 'ia te tuku ki lalo 'o te me'a kotoa pē kiā Iá, pea 'e toki tuku ki lalo 'ia te 'Aló 'e Ia kiā Ia ne'e tuku ki lalo 'ia te me'a kotoa pē kiā Iá; kote'uhiā ke tāfataha te 'Atuá 'i te me'a kotoa pē.

²⁹ He kā kailoa, pea ko te ā 'ia nātou ai 'e faí, 'e te fa'ahinga 'oku papitaiso ma'a te pekiá, 'o kāpau 'oku kailoa 'aupito he fokotu'u 'o te pekiá? Pea kote'uma'ā te notou papitaiso ma'a nātou?

³⁰ Pea ko te ā 'oku tou tu'utāmaki ai 'i te houa kotoa pē?

³¹ 'Okou pōlepole 'i te kotou fiafiá 'a ia 'okou ma'u 'iā Kalaisi Sīsū ko te tou 'Alikí, 'okou mate hokohoko 'aho pē.

³² Kāpau ne'e fakaetangata pē ta'akú tau mo te fanga manu fekai 'i 'Efesoó, ko te ā tonu 'aonga kiā au, 'o kāpau 'oku kailoa fokotu'u 'ia te pekiá? “‘Ē, tou kakai mo iinu ē, he ko 'āpongipongí 'e tou mate.”*

³³ 'Aua 'e tuku ke kākaa'i kōtou: “‘Okou maumau'i te 'ū 'ulungāanga leleí 'e te fa'a talanoa koví.”

³⁴ 'A'ala ake ki te anga-totonú, pea 'aua na'a kotou fai angahala. He 'oku 'i ai te 'ihi 'oku kala he notou 'ilo ki te 'Atuá. 'Okou lea peheé ko te kotou fakamaa'i.

Ko te tou sino toetu'ú

³⁵ Kā 'e pehē nai he toko taha, “‘E fefe'akí tonu fokotu'u 'o te pekiá? Ko te ā tonu anga 'o te sino 'e notou ha'u mo nātou?”

³⁶ He toki siana vale! Na'a mo te me'a 'oku tō 'e koé 'oku kailoa fakama'uli ake ia 'o kāpau 'oku kala mate.

³⁷ Pea ko te me'a 'oku ke toó, tala'i'eaí 'oku ke tō 'ia te sino'i me'a 'e hoko ki aí, kā ko he pulapula pē, he uite nai, pē he 'akau kehe;

³⁸ kā 'oku 'avatu ki ai 'e te 'Atuá he sino, 'o fakatatau ki Tono finangaló; pea ki te fa'ahinga pulapula taki taha tonu sino 'o'ona.

* 15:25 15:25 Saame 110:1 * 15:27 15:27 Saame 8:6 * 15:32 15:32 'Ais 22:13

39 Tala'i'eaí 'oku anga taha 'ia te kakano kotoa pē; kaikehe, 'oku taha te kakano 'o te tangatá, kae taha kehe te kakano 'o te monumanú, pea taha kehe te kakano 'o te manupuná, pea taha kehe te kakano 'o te iká.

40 'Oku 'i ai foki te fa'ahinga sino fakalangi, mo te fa'ahinga sino fakaemāmani; kā 'oku taha 'ia te teunga 'o te sino fakalangí, pea taha kehe te teunga 'o te sino fakaemāmani.

41 'Oku taha te teunga 'o te la'áá, pea taha te teunga 'o te māhiná, pea taha kehe te teunga 'o te 'ū fetu'ú; 'io, 'oku faikehekehe te teunga 'o te fetu'u ko 'eé mo te fetu'u ko 'eé.

42 'Oku pehē pē mo te toetu'u 'o te pekiá. 'Oku tō ko te koto 'auha, 'e fokotu'u ko te koto ta'efa'a'auha;

43 'oku tō ko te koto palakū, 'e fokotu'u ko te koto teunga'ina; 'oku tō ko te koto vaivai, 'e fokotu'u ko te koto mālohi;

44 'oku tō ko te sino fakakakano, 'e fokotu'u ko te sino fakalaumālie. Hangē pē ko te 'i ai te sino fakakakanó, 'oku 'i ai foki mo te sino fakalaumālie.

45 'O hangē foki ko te me'a kua tohí, "Ne'e hoko 'ia te fu'aki tangatá, 'ia 'Ātama, ko te kakano ma'ulí," ne'e hoko 'ia te 'Ātama ki mulí, ko te laumālie fakama'ulí.*

46 Kae tala'i'eaí 'oku fuafua hoko 'ia te fakalaumālié; kaikehe, ko te fakakakano, pea toki hoko 'ia te fakalaumālié.

47 Ko te fu'aki tangatá ko te tupu fakaemāmani, ko he me'a efu pē; ko tono ua 'o te tangatá ko te tupu fakalangi.

48 Hangē pē ko te me'a efu nā, 'oku pehē mo te fa'ahinga me'a efú; pea hangē pē ko te tupu fakalangí nā, 'oku pehē pē mo te fa'ahinga tupu fakalangí.

49 Pea hangē kua tou ma'u te 'imisi 'o te me'a efú, pehē foki 'e tou ma'u† 'ia te 'imisi 'o te tupu fakalangí.

50 Pea ko 'eni pē te me'a 'okou tala'i atú, kāinga: 'oku kailoa lava 'e te kakanó mo te totó ke hokosi noa pē 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá, pehē foki 'oku kailoa hokosi 'e te 'auhá 'ia te ta'efa'a'auhá.

51 'Ē! 'Okou fakahaa'i atu he misiteli: 'e kailoa tou momoe kotoa pē, kā 'e tou liliu kotoa pē, 'i te fe'i mōmeniti,*

52 'i te fe'i kemo pē, 'i te ifi fakamuli 'o te talupité; 'io, 'e ifi 'ia te talupité, pea 'e fokotu'u 'ia te pekiá, 'o ta'efa'a'auha, pea ko tātoú 'e liliu.

53 He kua pau ke 'ai 'e te me'a 'auha nei 'ia te ta'efa'a'auhá, pea ke 'ai 'e te me'a mate nei 'ia te ta'efa'amaté.

54 Pea kā 'ai leva 'e te me'a 'auha nei 'ia te ta'efa'a'auhá, mo 'ai 'e te me'a mate nei 'ia te ta'efa'amaté, pea 'e toki hokosia 'ia te Folafole ne'e tohí, "Kua folo ifo 'ia te maté 'o liliu ko te ikuna."*

55 "E mate, ko fea tau ikuna nā?

'E mate, ko fea tau huhu nā?""*

56 Ko te huhu 'a te maté ko te angahala, pea ko te mālohinga 'o te angahalá ko te lao.

57 Kae fakafeta'i ki te 'Atuá, 'i Tana tuku mai ke tou ikuna 'i te tou 'Alíkí ko Sísū Kalaisi!

* 15:45 15:45 Sēn 2:7 † 15:49 15:49 'e tou ma'u: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, ke tou ma'u.

* 15:51 15:51-52 1 Tes 4:15-17 * 15:54 15:54 'Ais 25:8 * 15:55 15:55 Hōs 13:14

⁵⁸ Ko ia, si'aku kāinga 'ofa'anga, ke kotou tutu'u ma'u, ta'engaue, 'o kotou tupulakina ma'u ai pē 'i te ngāue 'a te 'Alikí, 'i te kotou 'ilo'i, ko te me'a ki te 'Alikí, ko te kotou fakaongosía 'oku kala ko te ta'e'onga ia.

16

Ko he me'a'ofa ma'a te kāinga lotú

¹ Pea ko te me'a ki te tñaki tokoni ma'a te kāinga lotú: ke fai pē 'e kōtou, 'o hangē ko ia ne au tu'utu'uni atu ki te 'ū siasi 'i Kalētiá.*

² 'I te fu'aki 'aho 'o te uike kotoa pē, ke taki taha ta'ofi 'i 'api, 'o tauhi he tokoni mei te hulu 'o tana koloá, kote'uhí ke 'aua na'a 'i ai he fu'u tñaki 'e fai 'i taku 'alu atú.

³ Pea kā u'a'u atu, 'ilonga he 'ihi 'e kotou fili ki ai, 'e au fekau atu 'ia nātou mo te 'ū tohi, ke 'ave te kotou 'ofá ki Selusalema.

⁴ Pea kápau 'e totonu ke au 'alu atu mo au, pea 'e notou ō mo au.

Ko te teu fononga 'a Paulá

⁵ Pea ko 'eni, 'e au 'alu atu kiā kōtou hili ange taku fou atu 'i Masitōniá; he 'e au fou atu 'i Masitōnia.*

⁶ Pea mahalo 'e au nofonofo atu, 'io, 'o fa'ahita'u momoko nai mo kōtou, kote'uhí ke kotou moimoi 'i 'oku 'i ha'akú fononga 'e toki fai.

⁷ He 'oku kala u' loto ke fai leva he a'u atu kiā kōtou; hē 'okou 'unaloto ke nofonofo ifo mo kōtou, 'o kápau 'e finangalo ki ai 'e te 'Alikí.

⁸ Kā 'e au nofo pē 'i 'Efesō, 'o a'u ki te Penitekosí; **

⁹ he kua fakaava kiā au he matapā lahi pea 'aonga, pea 'oku tokolahi 'ia te kau fakafepakí.

¹⁰ Pea ko 'eni, kápau 'e hoko atu 'ia Tímote, pea kotou tokanga ke 'aua na'a 'i ai he me'a 'e fai manavasi 'i ai tana feangai mo kōtoú, he ko te ngāue 'a te 'Alikí ia 'oku fai 'e iá, 'o tatau pē mo au.*

¹¹ Ko ia, ke 'aua na'a 'i ai he taha 'e ta'etoka 'i 'ona; kae kotou moimoi 'i lelei pē 'ona ke a'u mai kiā au, he 'okou talitali kiā ia, ki hana a'u mai mo te kāinga lotú.

¹² Pea ko te me'a ki si' i tokoua ko 'Āpolosí, ne au kole lahi kiā ia ke 'alu atu kiā kōtou fakataha mo te kāinga lotú; ka ne'e kailoa si' i loto* ia ke 'alu 'i te taimi nei, kā 'e 'alu atu pē 'i ha'aná faingamālie.

Ko te 'ū fakatokanga faka'osi mo te 'ū pōpōaki 'ofa 'a Paulá

¹³ Kotou le'o; kotou tu'u ma'u 'i te tuí; kotou fai 'o ngali tangata; kotou fakama'u ifo.

¹⁴ Ke fai te kotou 'ū me'a kotoa pē 'i te 'ofa.

¹⁵ 'Oku kotou 'ilo'i 'ia te fāmili 'o Setivená, ko te polopolo ia 'o 'Ākeia, pea ne'e tuku nātou 'e nātou pē ke fai 'ia te tauhi 'o te kakai lotú. Pea 'okou kole kiā kōtou, 'e kāinga,*

¹⁶ ke faka'apa'apa 'ia kōtou ki te kakai peheé, pea kiā nātou kotoa pē 'oku tokoni 'i mātou mo fakafita'á.

¹⁷ Pea 'okou fakafeta 'i 'i te ha'u 'ia Setivena, Fotunato mo 'Akeikó, he ko te notou 'i hení, ne'e hangē ai pē 'oku kotou 'i hení.

* **16:1** 16:1 Loma 15:25-26 * **16:5** 16:5 Ngā 19:21 * **16:8** 16:8 Lev 23:15-21; Teu 16:9-11 * **16:8** 16:8-9 Ngā 19:8-10 * **16:10** 16:10 1 Kol 4:17 * **16:12** 16:12 ne'e kailoa si' i loto, ko ia pe 'oku kailoa 'aupito ko te finangalo ia 'o te 'Atuá. * **16:15** 16:15 1 Kol 1:16

¹⁸ He kua notou fakafiamālie'i toku lotó mo te loto 'o kōtóu foki. Ko ia ke kotou tokanga'i 'ia te fa'ahinga peheé.

¹⁹ 'Oku 'ofa atu 'ia te 'ū siasi 'o 'Ēsiá. 'Oku 'ofa lahi atu kiā kōtou 'i te 'Alikí 'e 'Akuila mo Pīsila, mo te siasi 'oku 'i to'o nāuá 'api.*

²⁰ 'Oku 'ofa atu 'ia te kāinga lotu kotoa pē kiā kōtou.

Kotou fefekita'aki 'aki he 'uma tapu.

²¹ Ko te fetapa 'eni 'a'akú Paula 'oku fai 'aki te nima pē 'o'okú.

²² Kā 'i ai he taha 'oku kailoa ina 'ofa ki te 'Alikí ko Sīsū Kalaisí, ke mala'ia ia!

Malanata!†

²³ Ko te kelesi 'a te 'Alikí ko Sīsū Kalaisí, 'ofa ke 'iā kōtou ia!

²⁴ Si'aku 'ofa atu kiā kōtou fuli pē 'iā Kalaisi Sīsū. 'Ēmeni.

---

* **16:19** 16:19 Ngā 18:2 † **16:22** 16:22 Ko tono 'uhinga 'o te lea Malanata' 'a 'eni: Kua ha'u 'ia te 'Alikí, ko ia pe 'Alikí, ha'u.

Ko tonu Ua 'o te 'Ipiseli 'a Paula ki te Kakai Kolinitōó Ko te talateú

Ne'e fa'u 'e Paula tana *Ua 'o te 'Ipiseli 'a Paula ki te Kakai Kolinitōó* 'i te taimi faingata'a 'i tonu vā 'o'oná mo te siasi 'i Kolinitōó. Ne fai nai he 'ū lau kovi 'e te kau mēmipa 'o te siasi kiā Paula, kā 'oku hā 'i tana tohi nei tana faka'amu lahi ke fakalelei mo nātou, pea mo tana fiafia lahi 'i te faifai pea notou lava 'o fakalelei.

'I te kongā 'uluaki 'o te tohi (vahe 1-7) 'oku fakamatala ai 'e Paula ki te anga 'o tana feangainga mo te siasi 'i Kolinitōó, 'o fakamahino 'i ai 'e ia te tupu'anga 'o tana tali ta'e toe afe tonu lau 'ikovi 'i mo fakafepaki 'i 'e te siasi, pea fakahā ai pē 'e ia tana fiafia 'i tana iku ke tali lelei te notou fakatomala pea fakalelei mo iá. Ne'e kole leva 'e ia ki te siasi ke notou fai he tokoni nima mafola ma'a te kakai Kalisitiane masiva 'i Siuteá (vahe 8-9). 'I te 'ū vahe ki muli 'o tana tohi nei (vahe 10-13) 'oku taukapo 'i ai 'e Paula tonu tu'unga 'apōsetoló, 'a ia ne'e fehu'ina 'e te 'ihī 'i Kolinitō 'a ia ne'e notou tala ko te kau 'apōsetolo mo'oni 'ia nātou, kae tukuaki 'i 'ia Paula takua ko te 'apōsetolo lohi ia.

Ko te kakano 'o te tohi

Ko te talateú (1:1-11)

Ko Paula mo te siasi 'i Kolinitōó (1:12–7:16)

Ko te me'a'ofa ma'a te kau Kalisitiane 'i Siuteá (8:1–9:15)

Ko tonu taukapo 'i 'e Paula tonu tu'unga 'apōsetoló (10:1–13:10)

Ko te tātukú (13:11-13)

Ko te fakafe'iloaki

¹ Ko au Paula ko he 'apōsetolo 'a Sīsū Kalaisi 'i te finangalo 'o te 'Atuá, mo te si'i kāinga ko Tīmoté — ko te mā tohi ki te siasi 'o te 'Atuá 'oku 'i Kolinitōó, mo te kau lotu fuli pē 'oku 'i 'Ākeiá kátoa.*

² 'Ofa ke kotou ma'u kelesi mo te fiamālie, mei te 'Atuá ko te tou Tamai, mo te 'Alikī ko Sīsū Kalaisi.

Ko te fakafeta 'i 'a Paula ki te 'Atuá

³ Fakafeta 'i ki te 'Atua mo Tamai 'a te tou 'Alikī ko Sīsū Kalaisi, 'a ia ko te Tamai 'o te fai manava'ofá, pea ko te 'Atua 'oku 'A'ana 'ia te fiamālie kotoa pē;

⁴ 'ia Ia 'oku tokoni 'i 'ia mātou 'i te motou tu'utāmaki fuli pē, kote'uhī ke motou lava ai ke tokoni 'i 'ia nātou 'oku 'i te tu'utāmaki kehekehe, 'aki 'ia te tokoni 'oku tokoni 'i 'aki 'ia mātou 'e te 'Atuá.

⁵ He hangē 'oku mahua mai 'ia te 'ū mamahi 'o Kalaisi kiā mātou, pehē foki ko te me'a 'iā Kalaisi 'oku mahua mai mo te motou tokoni 'i.

⁶ Kāpau 'oku motou mamahi, 'oku 'uhinga iá ki te kotou fiamālie mo te fakama'uli; pea kāpau kua fakafiamālie 'i 'ia mātou, ko te fai ai pē kote'uhī ko te kotou tokoni 'i, 'a ia 'oku ngāue lelei ke kotou lava kātaki 'i 'ia te 'ū mamahi ko ia 'oku motou kātaki 'i foki.

⁷ Pea 'oku tu'u ma'u pē te motou 'amanaki 'iā kōtoú; ko te motou 'ilo 'i, hangē 'oku tou kaungā mamahi, pehē foki 'oku tou kaungā tokoni 'i.

* 1:1 1:1 Ngā 18:1

⁸ He 'oku kala motou loto ke kotou ta'e'ilo'i, kāinga, ki te tu'utāmaki ne'e hoko kiā mātou 'i 'Ēsiá; 'i te motou mātu'aki mafasia 'i ai, 'o kala mei lava ke tali, ko ia ne'e mole 'aupito te motou 'amanaki ki te ma'ulí.*

⁹ 'Io, ne'e motou ongo'i kua tonu 'ia mātou ki te maté, kote'uhí ke 'aua na'a motou falala kiā mātou, kā ki te 'Atuá, 'ia Ia 'oku fokotu'u 'ia te pekiá.

¹⁰ Pea ne Ina hamusi 'ia mātou meī te fu'u mate'anga ko ia ne'e pehē fau, pea 'e Ina hamusi; 'io, 'oku motou falala kiā Ia 'e toe fai ai pē 'e Ia te motou hamusi.

¹¹ Kehe pē ke kotou kau 'i te motou lotuá: kote'uhí ke 'avatu 'e te tokolahi 'ia te lotu fakamālō'ina ma'a mātou, kote'uhí ko te tāpuaki ne motou ma'u mei te hūfakina 'a te tokolahi.

Ko te liliu 'e Paula tana fokotu'utu'ú

¹² He ko te motou fiafia'angá 'a 'eni, ko te fakamo'oni 'e te motou konisēnisí, ko te motou fakafeangai ki māmani, pea kiā kōtou, ne'e 'i te mā'oni'oni* faka-Atua, mo te loto hangataha, 'o kailoa tu'u 'i te poto fakakakano, kā 'i te kelesi 'a te 'Atuá.

¹³ He 'oku kailoa motou toe tohi atu he me'a kehe, kā ko ia pē 'oku kotou lau 'eni mo fakamo'oni'í. Pea 'okou falala 'e kotou fakamo'oni'i 'o a'u ki te ngata'angá,

¹⁴ ('o hangē foki ko te 'ilo'i 'o mātou 'e te kotou 'ihi,) 'o pehē, ko te kotou pōlepole'anga 'ia mātou, 'o hangē foki ko te motou pōlepole'anga 'ia kōtou 'i te 'aho 'o te tou 'Aliki ko Sisu.

¹⁵ Pea 'i taku falala peheé, ne au loto ke fu'aki 'alu atu kiā kōtou, kote'uhí ke kotou ma'u tu'a ua he kelesi.

¹⁶ Kā ke au fou atu 'iā kōtou ki Masitōnia, pea ke au toe ha'u mei Masitōnia kiā kōtou kae 'a kōtou toku moimoi'í ki Siuteá.*

¹⁷ Pea 'i taku loto peheé, pea ne au va'inga'aki koā? Pē ko taku 'ū tu'utu'uní 'oku fokotu'u fakaemāmani koā, kote'uhí ke fai he "Io, 'io", mo te "Kailoa, kailoa"?

¹⁸ Kā ko te 'Atuá 'oku mo'oni Ia, 'oku kala ko te "Io" mo "Kailoa" 'ia te motou 'ū lea 'oku fai atu.

¹⁹ He ko te 'Alo 'o te 'Atuá — 'ia Kalaisi Sīsū, 'ā ē ne'e malanga 'aki 'i te kotou lotolotonga 'e mātou, 'e au mo Silivenusi mo Timoté — tala'ieafí ne hoko Ia ko te "Io" pea "Kailoa"; ka ne'e "Io" pē 'iā Ia.*

²⁰ He neongo pē 'oku fia 'ia te 'ū tala'ofa 'a te 'Atuá, kā 'oku notou tu'u kotoa pē 'iā Ia tono "Ió"; pea fou 'iā Ia foki tono "Ēmeni", ke 'i ai he lāngilangi 'o te 'Atuá 'iā mātou.

²¹ Pea ko te 'Atuá ia, ko Ia 'oku fakatu'uma'u 'ia mātou fakataha mo kōtou 'iā Kalaisí, pea ko Ia kua Ina pani 'ia tātou;

²² ko Ia foki ne'e sila'i 'ia tātou, mo 'aumai 'ia te Laumálié ke 'afio 'i te tou lotó ke faka'ilonga'i ko tātou ko Tono kakai.

²³ Kā ko taku leá 'eni — ko te 'Atuá ē ke hopo mo toku lotó! — ko tono 'uhinga 'o te kala u 'alu atu ki Kolinitoó, ko taku mamae pē kiā kōtou.

²⁴ Kā 'oku kala ko taku pehē 'oku 'a mātou ke pule ki te kotou tuí; kaikehe ko te kau tokoni pē 'ia mātou ki tono langa'i te kotou fiafiá. Seuke, ko te me'a ki te tuí 'oku kotou tu'u.

* 1:8 1:8 1 Kol 15:32

* 1:12 1:12 mā'oni'oni: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, loto tau'atāina.

* 1:16 1:16 Ngā 19:21

* 1:19 1:19 Ngā 18:5

2

1 Ka ne'e pau toku lotó ki te me'a nei, 'e kala u toe 'alu atu mo fakalotomamahi pehē kiā kōtou.

2 He kāpau 'okou fakamamahi'i 'ia kōtou, pea ko ai tū he taha ke fakafiafia'i 'oku? 'E kala nai ko ia pē kua mamahi meīā aú?

3 Pea 'okou tohi te me'a ko iá, kote'uhí ke 'aua na'a u 'alu atu 'o kai mamahi meīā kōtou, 'ia kōtou ne au mei fiafia aí; ko taku falala ko te anga 'eni 'o kōtōú kotoa pē, kā 'i ai sí'aku fiafia, ko te fiafia ia 'a kōtou fulli pē.

4 He ne'e fai taku tohi kiā kōtōú mei te loto ne fu'u mafasia mo hoha'a, pea fu'u lo'imata lahi; pea ne'e kala faí ko te kotou fakamamahi'i, kā kote'uhí ke kotou 'ilo'i taku 'ofá, tana hulu atu kiā kōtōú.

Ko te fakamolemole'i 'o te toko taha faikovi

5 Pea kāpau kua fakatupu mamahi he taha, 'oku kala ko au kua fakamamahi'i 'e iá, kā ko kōtou kotoa pē — kehe 'oku kotou ongo'i; he 'oku kala u fia 'ai ke mafasia 'ia kōtou.

6 He kua lahi pē ki te toko taha pehē 'ia te tautea ne'e fai 'e te kotou tokolahi.

7 Ko ia ne'e kotou mei anga-lelei mu'a 'o fai tono fakamolemole' mo tonu fakafiafiā, na'a 'iloangé 'e fōngia 'aupito he toko taha pehē, 'o kā hulu atu ta'anā mamahi.

8 Ko ia 'okou enginaki atu ke kotou fakapapau'i te kotou 'ofa kiā iá.

9 He ko tonu 'uhinga ia foki ne au fai aí taku tohí, ke au 'ilo'i te mo'oni 'o kōtōú, pe 'e kotou talangafua 'i te me'a kotoa pē.

10 Kā ko ia 'oku kotou fakamolemole'i he me'a ki aí, 'okou fakamolemole'i 'ona 'e au foki; kae'uma'ā ko te fakamolemole 'a'akú, 'o kāpau kua u fakamolemole'i he me'a, kua u faí kote'uhí ko kōtou 'i te 'ao 'o Kalaisí;

11 talia na'a kākaa'i 'ia tātou 'e Sētane, he 'oku kailoa ke tou ta'e'ilo ki tana 'u founa ngāue.

Ko te loto hoha'a 'a Paula 'i Taloasi

12 Pea ko 'eni, 'i taku hoko atu ki Taloasi ke malanga 'aki te ongoongolelei 'o Kalaisí, pea fakaava ai kiā au he matapā 'i te ngāue 'a te 'Alikí,*

13 kā ne kailoa he fiamālie 'i toku laumālie, kote'uhí ko te kailoa ke au 'ilo'i 'i ai sí'aku tokoua ko Taitusí; kā ne au fai taku tataú kiā nātou, pea u 'alu atu mei ai ki Masitōnia.

Ko te ikuna 'iā Kalaisí

14 Kā 'okou fakafeta'i ki te 'Atuá, 'i Tana tataki 'ia tātou hangē he takimu'a 'oku taki atu Tana kau pōpulá, mo Tana faka'alaha atu 'iā mātou 'i te feitu'u kotoa pē 'ia te nanamu ko te 'ilo kiā Iá.

15 He ko te ngangatu 'ia mātou 'o Kalaisi ki te 'Atuá 'iā nātou kua fakama'ulí, mo nātou 'oku fakatau ki malá;

16 ki te fa'ahinga ko 'eé ko te nanamu 'o he mate, pea iku ai ki te mate; kā ki te fa'ahinga ko 'eé, ko te nanamu 'o he ma'ulí pea iku ki te ma'ulí. Pea ko ai tū ia 'oku fe'unga mo he fu'u me'a pehē?

17 He 'oku kala motou hangē ko te tokolahi 'oku fai kākā 'aki te Folafofa 'a te 'Atuá; kā 'oku motou lea 'iā Kalaisi 'i te mo'oni 'o te lotó, pea 'i te 'Atuá, pea 'i te 'ao 'o te 'Atuá.

3

Ko te Fuakava Fo'ou 'a te 'Atuá

* 2:12 2:12-13 Ngā 20:1

¹ He 'oku motou toe kamata ke sani 'ia mātou? Pe ne'e mei tonu 'apē ke motou fai 'o hangē ko te 'ihi, he tohi fakaongolelei atu kiā kōtou, pe ko te 'ū tohi fakaongolelei mai meīā kōtou?

² Kā ko kōtōu ko te motou tohi kua tongi 'i te motou lotó, 'o 'ilo'i mo toutou lau 'e te kakai kotoa pē,

³ 'o kotou mātū'aki e'a ko te tohi ne'e fai 'e Kalaisi, 'o ngāue 'aki 'ia mātou; 'a ia 'oku kala fai 'aki te vaitohi, kae 'aki 'ia te Laumālie 'o te 'Atua ma'ulí, 'o kailoa tohi he tohi'anga maka, kā 'i te 'ū tohi'anga ma'uli, ko te 'ū lotó.*

⁴ Pea ko 'eni, ko te me'a 'iā Kalaisi, 'oku 'i ai he motou falala pehē ki te 'Atuá.

⁵ 'Oku kala ko taku pehē, 'oku fe'unga 'ia mātou ke fakakaukau'i he me'a fakaemātou pē; kā ko te motou fe'unga'angá 'oku mei te 'Atuá.

⁶ Ko Ia foki ne Ina ngaahi 'ia mātou ke fe'unga mo te motou lakangá, ko te kau talafekau 'o te Fuakava Fo'ou, 'o kala 'o he tohi, kā 'o te Laumālié. He 'oku tāmāte 'ia te tohi, kā 'oku foaki ma'uli 'ia te Laumālié.*

⁷ Pea kāpau ko te Laó ne'e vaka mai ai te maté, ne'e tohi tongi 'i te ongo maka, pea fakaofu te anga tonu foaki mai 'i te hā lāngilangi'ina te fofonga 'o Mōsesé, 'o popongi te mata 'o te kakai 'Isilelí 'i te notou mamata ki ai, neongo ne mole ngafua te lāngilangi ko iá,*

⁸ pea huanoa te lāngilangi'ina ange te alepau 'oku vaka mai 'i te Laumālié.

⁹ 'Io, kāpau ko te me'a lāngilangi 'ia te me'a ne'e vaka mai ai te tautea maté, kae huanoa tana hulu atu 'ia te tala fakatonuhiá 'i te lau lāngilangi.

¹⁰ Pea neongo ko he me'a lāngilangi'ina, seuke, 'oku kailoa ha'aná lāngilangi 'i te me'a nei, kote'uhí ko te fungani ange 'ia te lāngilangi 'e tahá.

¹¹ 'Io, kāpau ne'e lāngilangi'ina 'ia te me'a kua molé, huanoa tana lāngilangi'ina 'ia te me'a 'oku tu'uloa 'o ta'engatá.

¹² Ko ia 'i te motou ma'u he 'amanaki peheé, 'oku motou lea mālohi mo ta'e toe afe.

¹³ Pea 'oku kala motou fai hangē ko Mōsesé, 'a ia ne'e 'ai he pūlou ki tonu fofongá, kote'uhí ke 'auna na'a sio atu 'e ha'a 'Isileli ki te ngata'anga 'o te me'a mole nā.*

¹⁴ Kaikehe, ne'e fakakuihi te notou 'atamaí; he 'oku kei tu'u pē 'ia te pulonga ko iá, 'o a'u mai ki te 'aho nei, 'o kā fai tonu lau 'o te Fuakava Matu'á; 'o kailoa tatala 'ia te pulongá he kua ka'anga ia 'iā Kalaisi.

¹⁵ Kā 'oku a'u ki te 'aho nei, 'oku kei fakapūlou'i ai pē te notou lotó 'i te lau 'o Mōsesé;

¹⁶ kae kā tafoki he taha ki te 'Alikí, pea to'o leva 'ia te pūlou.*

¹⁷ Kā ko te 'Alikí ko 'ení ko te Laumālie; pea ko fea pē he feitu'u 'oku 'i ai te Laumālie 'o te 'Alikí, 'oku 'i ai te tau'atāina.

¹⁸ Kā ko tātou fulli pē, lolotonga 'ia te tou ta'epūlou, 'o sio ki te lāngilangi 'o te 'Alikí hangē 'oku 'asi mai he sio'atá, 'oku tou liliu ai ki Tono 'Imisi ko iá, 'o fai mei te lāngilangi ki te lāngilangi, 'o hangē ai pē ko te ngāue 'a te Laumālie 'o te 'Alikí.

4

Ko te koloa 'i te ipu 'umea

* 3:3 3:3 'Eki 24:12; Sel 31:33; 'Isi 11:19; 36:26
3:13 'Eki 34:33 * 3:16 3:16 'Eki 34:34

* 3:6 3:6 Sel 31:31

* 3:7 3:7 'Eki 34:29

* 3:13

¹ Kote'uhī kua 'alo'ofa te 'Atuá kiā mātou 'o foaki mai te ngāue ko 'enī, 'oku kala motou fo'i.

² Kā kua motou si'aki 'ia te fai fufū 'o te 'ū me'a fakamaá, 'o kailoa motou laka fakaoloolo, 'uma'ā he motou hu'i 'ia te Folafofa 'a te 'Atuá; kā ko te motou 'ai ke e'a 'ia te mo'oni, ko te me'a ia 'oku motou fakaongolelei'i 'aki mātou ki te konisēnisi taki taha 'o te kakai kotoa pē 'i te 'ao 'o te 'Atuá.

³ Pea kāpau 'oku pulonga te motou ongoongolelei, 'oku pulonga pē ia ki te kakai 'oku mala'ia –

⁴ 'ia nātou kua fakakuihi te notou 'atamaí 'e te 'atua 'o te tu'u ko 'enī, kote'uhī ke 'aua na'a notou sisio ki te maama 'o te ongoongolelei lāngilangi'ina 'o Kalaisi, 'a ia ko te 'īmisi 'o te 'Atuá.

⁵ He 'oku kala motou malanga 'aki 'ia mātou; kā 'oku motou malanga 'aki 'ia Kalaisi Sīsū ko te 'Alikí, pea ko mātoú ko te kotou kau tamaio'alikí kote'uhī ko Sīsū.

⁶ He ko te 'Atuá ia ne'e folafola, “E ulu mai he maama mei te pō'ulí;” pea ko Ia ia kua Ina ulu 'i te motou lotó, kote'uhī ke 'i ai he ulu atu 'o te 'ilo ki te lāngilangi 'o te 'Atuá, 'i te fofonga 'o Sīsū Kalaisi.*

⁷ Kā 'oku motou ma'u 'ia te koloa ko 'enī 'oku fa'o ipu 'umea, kote'uhī ke 'o te 'Atuá ai pē 'ia te makehe atu 'o te mafaí, 'o kailoa ko te me'a meiā mātou.

⁸ Ko te motou angá ē, ko te fetēkeekina 'o mātou mei te feitu'u kotoa pē, kae kailoa 'efitu'ua; ko te faka'efihia'i, kae kailoa hē 'aupito;

⁹ ko te fakatanga'i kae kailoa si'akina; ko te te'ia kae kailoa tāmata'e'i.

¹⁰ 'Oku motou 'alu fano ai pē 'ia mātou 'i te sino nei 'ia te tau'aki 'a Sīsúú, kote'uhī ke hā foki 'i te motou sinó 'ia te ma'uli 'a Sīsúú.

¹¹ He ko mātou 'oku ma'ulí, 'oku tukuange ma'u ai pē ki te mate kote'uhī ko Sīsū; kote'uhī ke hā 'ia te ma'uli 'a Sīsúú foki 'i te kakanano mate nei 'o mātoú.

¹² Ko ia ko te maté ia 'oku ngāue 'iā mātoú, kā ko te ma'ulí 'iā kōtou.

¹³ Kā ko te me'a 'i te motou ma'u he laumalie 'o te tuí, 'o hangē ko ia kua tohí, “Ne au tui, ko ia ai ne au lea;” pehē foki 'oku motou tui, ko ia ai 'oku motou lea;*

¹⁴ 'i te motou 'ilo'i, ko Ia ne'e fokotu'u 'ia Sīsúú, 'e fokotu'u 'e Ia 'ia mātou foki mo Sīsū, pea 'avatu 'ia mātou fakataha mo kōtou.

¹⁵ He ko te me'a ko iá fuli pē 'oku ma'a kōtou, kote'uhī ke opeope 'ia te kelesi ki te tokolahi 'oku ma'u iá, pea fakautuutu ai 'i tana ngāué 'ia te fakafeta'i, kae ongoongolelei ai 'ia te 'Atuá.

Ko te ma'uli 'i te tui

¹⁶ Ko ia 'oku kala motou fo'i, kā neongo 'oku 'au'auha te motou nga'asi tangata nei, ka 'oku fai ai pē te fakafo'ou 'o te motou tangata 'i lotó, 'o hokohoko 'aho pē.

¹⁷ He ko te tou mamahi ma'ama'a nei mo taimi si'i peé, 'oku fakatupu ia ma'a tātou he lāngilangi mamafa mo ta'engata, ko te me'a lahi ake fakamanahē 'aupito 'aupito.

¹⁸ He 'oku kala tou tokanga'i 'ia te 'ū me'a 'oku hā maí, kā ko te 'ū me'a 'oku kala haá; he ko te me'a 'oku haá 'oku fakataimi pē, kā ko te 'ū me'a 'oku kailoa haá 'oku faka'itāniti ia.

* 4:6 4:6 Sēn 1:3 * 4:13 4:13 Saame 116:10

5

1 'Io, neongo 'e veteki te motou nofo'anga fakaemāmaní, 'a ia ko te tēniti pē, kā 'oku motou 'ilo'i kua 'i ai 'i te langí he motou fale langa 'e te 'Atuá, ko te nofo'anga ne'e kala ngaahi 'e te nima, ko te me'a ta'engata.

2 Seuke, lolotonga te motou 'i te tēniti ko 'ení 'oku motou māpuhoi, 'i te motou holi ke kofu 'aki te motou fale tonu mei te langí;

3 he kāpau kua tou kofu 'aki ia, 'e kala 'iloa 'ia tātou 'oku tou tēlefua.

4 'Io, ko mātou 'oku 'i te tēniti nei, 'oku motou māpuhoi 'i te motou mafasiá, kote'uhí 'oku kala motou loto ke ta'ekofu, kā ke fakakofu'i, kote'uhí ke fōngia ifo 'ia te me'a mate ko 'ení 'e te ma'ulí.

5 Pea ko 'eni, ko Ia ne'e fai te motou teu ki te me'a ko iá ko te 'Atuá, 'a ia kua Ina tuku mai tonu me'a faka'amanakí ko te Laumálié.

6 Ko ia 'oku motou lototo'a ma'u ai pē, 'o 'ilo'i, lolotonga te motou 'i heni 'i te sinó, 'oku motou nofo kehekehe mo te 'Alikí

7 (he ko te motou fonongá 'oku fai 'aki te tui, kae kailoa 'aki te mamata.)

8 Kā 'oku motou lototo'a; 'io, 'oku lelei mu'a kiā mātou ke mama'o mei te sinó, kae motou nonofo 'o feangai mo te 'Alikí.

9 Ko ia ai foki 'oku motou kakapa ki te me'a ko 'ení, pē 'e motou 'i te motou 'api nei, pē 'e motou mama'o, kehe pē ke hōifua mai Ia 'iā mātou.

10 Hē kua pau ke tou mātū'aki e'a kotoa pē 'i te 'ao 'o te fakamāu'anga 'o Kalaisí, kote'uhí ke taki taha ma'u tana totongi 'o fakatatau ki te 'ū me'a ne ina fai 'i te sinó, pe ne'e lelei pe kovi.*

Ko te fakalelei 'a te 'Atuá 'iā Kalaisi

11 'Oku mahino kiā mātou 'ia te 'apasia ki te 'Alikí, pea 'oku motou fakaloto'i 'ia te kakai kiā mātou. Kā kua fakahaa'i atu 'ia mātou ki te 'Atuá; 'io, 'okou falala kua motou e'a ki te konisēnisi 'o kōtōú foki.

12 'Oku kala ko te motou toe sani atu 'ia mātou 'eni, kā ko te motou 'avatu he tu'unga ki te kotou vikia 'ia mātou, kote'uhí ke kotou tali 'aki kiā nātou 'oku pōlepele 'i te me'a 'oku hā 'i tu'á, kae kailoa 'i te me'a 'o te lotó.

13 He kāpau 'oku motou fakasesele, kā ko te fai ma'a te 'Atuá; pea kāpau 'oku motou fakapotopoto, ko te fai ma'a kōtou.

14 'Io, 'oku loki 'ia mātou 'e te 'ofa 'a Kalaisí; he ne'e pehē te motou fakakaukáú, ne'e mate he Toko Taha ko te fetongi 'o te kakai kotoa pē, pea tā ne'e mate ai kotoa pē.

15 Pea ko Tana mate 'o fetongi 'ia te kakai kotoa peé ne'e fai kote'uhí ke 'aua na'a toe ma'uli ma'a nātou 'e te kakai 'oku ma'ulí, kae ma'a te Toko Taha ko iá, 'a ia ne'e pekia mo toetu'u ko te notou fetongi.

16 Ko ia, talu 'ia te me'a ko iá mo te kala motou 'ilo'i he taha 'o fakaetangata pē; 'io, neongo kua motou lave'i 'ia Kalaisi 'o fakaetangata, kā 'oku kailoa motou kei lave'i pehē.

17 Ko ia foki, kāpau 'oku 'iā Kalaisi he taha, ko te mātū'aki fakatupu fo'ou ia; kua mole te 'ū me'a 'o ono'ahó, uē, kua notou hoko 'o fo'ou!

18 Pea ko te 'ū me'a kotoa pē ko iá 'oku tupu mei te 'Atuá, 'a ia ne'e fai 'e Ia 'iā Kalaisi 'ia te fakalelei 'o Tono finangaló mo tātou, mo 'aumai 'e Ia kiā mātou 'ia te tala 'o te fakalelei ko iá,

19 'o pehē takua: ne'e fai ai pē 'e te 'Atuá 'iā Kalaisi Tana fakalelei 'o māmani mo Tono finangaló, 'o kailoa lau 'e Ia kiā nātou te notou 'ū angahalá; pea kua tuku mai Ia kiā mātou tonu malanga'i 'o te fakalelei ko iá.

* 5:10 5:10 Loma 14:10

²⁰ Ko ia ko te kau fakafofonga 'ia mātou 'o Kalaisi, 'o pehē ko te 'Atuá ia 'oku enginaki 'iā mātoú; ko te motou kole 'eni 'oku faí ko te fakafofonga 'o Kalaisi: tuku ke fai te kotou fakalelei mo te 'Atuá.

²¹ Ne'e ngaahi 'e Ia ko te koto angahala 'ia te Toko Taha ko ia ne'e kailoa Ha'aná angahala, kote'uhiá ko tātou; kote'uhi ke tou hoko ai 'iā Ia ko te koto mā'oni'oni faka-'Atua.

6

¹ Kae'uma'ā 'i te motou kaungā ngāue mo Iá, 'oku motou enginaki foki ke 'aua na'a iku te kotou tali 'ia te kelesi 'a te 'Atuá ko te koto laufānō.

² He 'oku folafola mai Ia,
 “Ko te taimi tali huú ne Au ongo'i ai koe,
 ko te 'aho fai fakama'ulí ne Au tokoni'i ai 'ou.
 Vakai mai, ko 'eni pē 'ia te taimi mātu'aki tali huú;
 vakai mai, ko 'eni pē te 'aho fai fakama'ulí.”*

³ Kae'uma'ā 'oku motou tokanga ke 'aua na'a 'i ai he tükia'anga 'e tupu mei te motou ngāué, na'a lau 'i 'ia te lakangá.

⁴ Kae motou fakaongolelei 'i atu 'ia mātou 'i te 'ū me'a kotoa pē, 'o taau mo te kau faifekau 'a te 'Atuá, 'i te fa'a kātaki, 'i te fa'a faingata'a'ina, 'i te fa'a masiva, 'i te fa'a fakamamahi lahi,

⁵ 'i te fa'a haha, 'i te fa'a nofo pilisone, 'i te fa'a 'ohofia; 'i te fa'a ngāue fakaongosia, 'i te fa'a 'a'ala, 'i te fa'a 'aukai;*

⁶ 'i te anga-ma'a, 'i te 'ilome'a, 'i te anga-mokomoko, 'i te anga-'ofa; 'i te Laumālie Mā'oni'oni'ina, 'i te 'ofa ta'elohi,

⁷ 'i te tala te mo'oni, 'i te ma'u ivi mei te 'Atuá; ko te fai 'aki 'ia te mahafu 'o te mā'oni'oni 'i to'omata'u mo to'ohema,

⁸ ko te motou 'asi atu 'i te faka'apa'apa'ina mo te ta'efaka'apa'apa'ina, 'i te lau'ikovina mo te lau'ileleia; takua ko te kau fai kākā kā ko te kau fai mo'oni,
⁹ hangē ko te kau ta'e'iloa kā 'oku 'iloa lahi; hangē 'oku tau'akí, kae vakai, 'oku motou mā'u'uli; hangē ko te motou tautea 'oku faí, kā ko 'eni, 'oku kala motou mate;

¹⁰ hangē ko te kau ma'ua 'i te mamahi, kā 'oku motou fiafia ma'u ai pē; hangē ko te kau masiva, kā 'oku motou fakakoloa 'i he tokolahi; hangē ko te kau ta'ema'u he me'a, kā 'oku motou mātu'aki ma'u 'ia te me'a kotoa pē.

¹¹ Si'i kau Kolinitō, kua fakaava te motou ngutu kiā kōtou, pea tupu 'o lahi te motou lotó.

¹² 'Oku kala kotou 'efihiá 'iā mātou, kā 'oku 'i te mānava 'o kōtoú pē.

¹³ 'Ē, 'okou lea atu hangē he fai kī taku fānaú, ke kotou tali mu'a te motou fai pehē atú, 'o kotou faka'ata'atā te kotou lotó foki.

Ko te tempale 'o te 'Atua ma'ulí

¹⁴ 'Aua 'e kotou feohi mo te kakai ta'etuí; he 'oku me'a taha fefe'aki 'ia te faitotonú mo te fai kākāá? Pea 'oku feohi fefe'aki 'ia te maamá mo te pō'ulí?

¹⁵ 'Io, 'o loto taha fefe'aki 'ia Kalaisi mo Pileali? Pea kautaha fefe'aki 'ia te tuí mo te ta'etuí?

¹⁶ 'Io, pea fa'ahi fefe'aki 'ia te tempale 'o te 'Atua mo te 'ū 'aitolí? He ko tātoú ko te tempale 'o te 'Atua ma'ulí; 'o hangē ko te Folafola 'a te 'Atuá 'o pehē, “E Au fale 'aki 'ia nātou, 'e Au 'eva'eva 'iā nātou, pea 'e Au nofo ko te notou 'Atua, pea 'e notou nofo ko Toku kakai.”*

* 6:2 6:2 'Ais 49:8 * 6:5 6:5 Ngā 16:23 * 6:16 6:16 Lev 26:12; 'Isi 20:34, 41; 37:27; 1 Kol 3:16; 6:19

17 'Oku folafola 'e te 'Alikí,
 “Ko ia, kotou hiki mei te notou lotolotongá,
 pea mavahe 'ia kōtou,
 pea 'aua na'a kotou ala ki te me'a ta'ema'á;
 pea 'e Au tali 'ia kōtou,*
 18 pea 'e Au nofo atu ko te kotou Tamai,
 pea 'e kotou nofo mai ko Toku 'ū foha mo Toku 'ū 'ofafine —
 ko te Folafola ia 'a te 'Alikí Aoniú.”*

7

1 Ko ia, si'aku 'ofa'anga, 'i te tou ma'u leva he 'ū palōmesi 'oku pehē fau, tou fakama'a 'ia tātou mei te 'uli kotoa pē 'o te kakanó mo te lotó, 'o tou fakakakato te tou mā'oni'oní 'i te 'apasía ki te 'Atuá.

Ko te fiafia 'a Paulá

2 'Ē, kotou faka'ata'atā mu'a te kotou lotó kiā mātou; he tala'i'eaí ne'e motou ngāue ta'etotonu ki he taha, tala'i'eaí ne'e motou maumau'i he taha, pē ne'e motou kākaa'i he taha.

3 'Oku kala u lea peheé ko he tukuaki'i 'o kōtou; seuke, kua 'osi taku fakahaa'i atu 'oku kotou 'i te motou lotó ke mate mo ma'uli fakataha mo kōtou.

4 'Oku lahi taku lea fakapatonu atu kiā kōtou, pea 'oku lahi taku pōlepole 'iā kōtou. Kua u fonu ngutungutu 'i te fiamālié; 'oku ake fu'u te fiafiá, 'i te motou 'ū mamahi kehekehe.

5 He na'a mo te motou ōmai ki Masitōnia neí, ka ne'e kailoa he mālōlō ki te motou sinó, ka ne'e tautu'u mai te motou fakamamahí mei te feitu'u kotoa pē: mei tu'á ko te koto fepaki, mei lotó ko te koto manahē.*

6 Kā ko te 'Atuá, 'a ia 'oku fakalotolahi kiā nātou 'oku mā'ulaloá, ne'e tokoni'i 'e Ia 'ia mātou 'aki te lava mai 'ia Taitusí;

7 'o kailoa 'aki tana lava mai pē, kae 'aki te fakalotolahi foki, 'a ia ne'e tokoni'i 'aki 'ona 'e kōtou: he ne'e fakamatala'i 'e ia kiā mātou te kotou holi mai, te kotou fakamamahí, te kotou mamahi'i 'okú; ko ia ne'e 'āsili ai taku fiafiá.

8 He neongo ne au fakamamahi'i 'ia kōtou 'aki taku tohí, 'oku kala u fakatomala 'i taku fai iá. Kā 'oku mo'oni ne au fakatomala, he 'okou vakai ne'e 'i ai mo'oni te kotou mamahi 'i te tohi ko iá, kae fualoa si'i pē.

9 Kā 'okou fiafia 'eni 'o kailoa kote'uhí pē ko te kotou mamahí, kā kote'uhí he ne'e iku te kotou mamahí ki te kotou fakatomala 'o tafoki ki te 'Atuá 'aki te kotou lotó kotoa. He ko te kotou fakamamahí ne'e fai 'i te funga 'o te finangalo 'o te 'Atuá, ke 'aua na'a 'i ai he kotou masiva 'e hoko 'i te motou ngāué.

10 He ko te mamahi 'oku faka-'Atua tonó faí, 'oku langa'i ai he fakatomala 'oku iku ki te fakama'uli, 'a ia 'e kala toe mā ai he taha; kā ko te mamahi 'oku fakamāmani 'oku fakatupu mate ia.

11 He vakai ange 'ia te me'a nā, 'ia te kotou mamahi faka-'Atua ne'e faí, ki te feinga lahi ne'e fakatupu 'iā kōtou, 'io, 'ia te faka'ata'ataa'i 'o kōtou, 'ia te faka'isa'isá, 'ia te manahē mai, 'ia te holi mai, 'ia te fakamātoató, 'ia te fai tauteá! Kua kotou fai te kotou tūkungatá ke fakahaa'i 'oku kotou 'ata'atā 'i te me'a nei.

* 6:17 6:17 'Ais 52:11; 'Isi 20:34, 41 * 6:18 6:18 2 Sām 7:14; 1 Kal 17:13; 'Ais 43:6; Sel 31:9 * 7:5 7:5 2 Kol 2:13

¹² 'Āua; he neongo ne au tohi pehē atu, tala 'i'eaí ne au faí kote 'uhí ko te siana ne'e fai 'ia te koví, pē ki te tangata ne'e fai kiā ia 'ia te koví; kā kote 'uhí ke e'a kiā kōtou, pea 'i te 'ao 'o te 'Atuá, 'i te toka te motou lotó kiā kōtou.

¹³ Ko ia ne'e motou lotolahi.

Ka ne'e fakalahi ki aí, 'io, ko te me'a ne'e fu'u hulu atu ai te motou fiafiá, ko te fiafia 'a Taitusi, kote 'uhí kua ma'u nonga tono lotó meiā kōtou fuli pē.

¹⁴ He kāpau ne au pōlepole kiā ia he me'a kau kiā kōtou, 'oku kala u mā ai; kaikehe hangē ne'e mo'oni te motou 'ū lea kehekehe ne'e fai kiā kōtou, pehē foki ne'e hā 'oku mo'oni mo te motou pōlepole ne'e fai 'i te 'ao 'o Taitusi.

¹⁵ Pea ko tana manava'ofa kiā kōtou 'oku lahi ake 'aupito 'i tana fa'a manatu ake ki te talangafua 'a kōtou kotoa pē, mo te kotou talí 'ona 'i te 'apasia mo te taiilili.

¹⁶ Ko ia ai 'okou fiafia 'i taku falala kiā kotou 'i te me'a kotoa pē.

8

Ko te foaki 'a te Kalisitiané

¹ Pea ko 'eni kāinga, 'oku motou ongoongoa atu 'ia te kelesi kua tuku mei te 'Atuá ki te 'ū siasi 'i Masitōniá;*

² 'o pehē, neongo ne'e 'ahi'ahi 'i ia nātou 'aki he fu'u mamahi, kā ne opeope atu te notou fiafiá, pea neongo tana 'ango'ango te notou masivá, ka ne'e tupulaki mei ai he fu'u koloa ne notou foaki.

³ 'Io, 'okou fakamo'oni'i, kua notou fai ki te ngata'anga 'o te notou mafaí, 'io, 'o hulu atu;

⁴ pea ne'e notou kole fakamātoato ke motou 'ofa 'o ma'u te notou foakí, mo tuku ke notou kau 'i te tokoni 'i 'o te kāinga lotú.

⁵ Pea ne'e notou fai 'eni, 'o kailoa hangē ko te motou 'amanakí, he ne'e notou si'aki 'ia nātou ki te 'Alikí, pea kiā mātou foki, 'i te finangalo 'o te 'Atuá.

⁶ Ko ia ne'e motou kole kiā Taitusi, ko te me'a 'i te 'a'ana tono langa'i 'o te ngāue 'ofa ko 'eni 'iā kōtou, ko ia ke 'alu atu foki ia 'o fakakakato.

⁷ Ko ia ai, hangē 'oku kotou hulu atu 'i te me'a kotoa pē — 'i te tui, mo te akonaki, mo te 'ilo, mo te fia tokoni, mo te kotou 'ofa kiā mātou* — ke pehē foki te kotou hulu atu 'i te ngāue 'ofa ko 'eni.

⁸ 'Oku kala u lea peheé ko te fekau; kā ko taku fakahaa'i te fia tokoni 'a te kakai kehé, ke au sivi'i ai te mo'oni 'o te 'ofa 'a kōtou foki.

⁹ (Seuke, 'oku kotou 'ilo'i te 'ofa 'a te tou 'Alikí ko Sīsū Kalaisí, Tana mahu koloa'ina, kae hoko 'o masiva kote 'uhí ko kōtou, kote 'uhí ko te me'a 'i Tana masivá ke kotou hoko 'o koloa'ina.)

¹⁰ 'Io, 'i te me'a ko 'eni ko taku fakakaukau pē 'oku 'avatú, he 'oku 'aonga ia kiā kōtou; he ne'e kotou kamata 'i te ta'u kua hílí, 'o mu'amua 'i te 'ū siasi ko 'eé, 'o kailoa 'i tono kamata fai pē 'o te me'á, ka ne'e kotou loto 'aki tono fai foki.

¹¹ 'Ē, ke kotou faka'osi 'eni tono faí foki, ke hangē ko te fia loto ki aí, ke pehē foki te fia foakí, 'o fe'unga mo te me'a 'oku kotou ma'ú.

¹² He kāpau 'oku 'i ai te loto lelei ki aí, 'e lau ia 'o fakatatau ki te me'a 'oku kotou ma'ú, 'o kailoa 'aki te me'a 'oku kala kotou ma'ú.

¹³ Pea tala'i'eaí ko te fai 'eni ke ma'u fiamālie ai he 'ihi kehe, kae mafasia 'ia kōtou;

* 8:1:8-14 Loma 15:26 * 8:7:8:7 te kotou 'ofa kiā mātou: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, te motou 'ofa kiā kōtou.

¹⁴ kae fakatatau 'i te kuonga nei te kotou ma'u me'a lahi ki te notou masivá, ke hoko ai te notou ma'u me'a lahi ko te tokoni ki te kotou masivá foki: kote'uhí ke kotou tatau pē.

¹⁵ 'O hangē ko ia kua tohi, "Ko ia ne'e tufi 'o lahi ne'e kala toe he me'a, pea ko ia ne'e tufi si'í, ne'e kala ha'aná masiva."*

Ko Taitusi mo tonu ongo kaungāme'á

¹⁶ Pea fakafeta'i ki te 'Atuá, 'i Tana 'ai ki te lotu 'o Taitusi ke tokanga kiā kōtou 'o hangē ko taku tokanga atu.

¹⁷ He ko ta'aná 'alu atu, 'oku mo'oni ko tana tali taku kolé, ka ne'e mu'amua pē ta'aná lotu ke 'alu atu.

¹⁸ Pea ko 'eni kua motou fekau ke ō mo ia te si'i kāinga ko iá, 'a ia 'oku 'iloa 'e te 'ū siasi kotoa pē kote'uhí ko tana fakamafola te ongoongolelí.

¹⁹ Pea kala ko ia pē, ka ne'e fili foki ia 'e te 'ū siasi, ke kau mo mātou 'i te 'ave 'o te 'ofa ko 'eni 'a ia kua tuku kiā mātou tonu tauhi; ki te hākeaki 'i 'o te 'Alíkí, pea mo te motou lotu fia tokoní.

²⁰ Ko te motou faka'ehi'ehi peheé, na'a lau 'i 'ia mātou he taha 'i te fu'u koloa ko 'eni kua tuku kiā mātou tonu tauhi.

²¹ He ko te motou angá ke fu'aki fakakaukau 'i te motou 'ū me'á ke hā lelei, 'o kala ki te 'Atuá pē, kā ki te tangatá foki.*

²² Pea kua motou fekau ke ō mo nāua te motou tokoua 'e taha, 'a ia kua tu'a lahi te motou sivi'í, pea 'i te 'ū me'a lahi, 'o motou 'ilo'i ko iá 'oku feinga mo'oni; pea 'i te taimi nei 'oku 'āsili lahi tana feingá ko tana falala 'aupito kiā kōtōu.

²³ Ko ia kāpau 'oku 'eke'i he 'ihi kiā Taitusi, ko te kaume'a ia 'oku, kae'uma'ā ko te kaungā ngāue 'oku 'i te fai kiā kōtōu. Pea kāpau ko te 'eke ki si'i kāinga nei, ko te ongo fakafofonga nāua 'o te 'ū siasi, pea ko te lāngilangi 'o Kalaisi.

²⁴ Ko ia kotou tuku ke hā kiā nātou, pea ki te 'ū siasi, 'ia te mo'oni 'o te kotou 'ofá, mo te mo'oni te motou pōlepole 'iā kōtōu.

9

Ko te foaki ma'a te kāinga lotú

¹ He ko te me'a ki te tokoni ki te kāinga lotú, seuke, kote'uma'aki taku tohi atu ai;

² he 'okou 'ilo'i te kotou lotu lelei; 'io, 'okou fa'a pōlepole 'iā kōtou ki te kau Masitōniá, 'i taku pehē, "Talu te ta'u kua 'osí mo te 'osi teu 'ia te kāinga 'o 'Ákeiá." Pea ko te kotou fai vēkeveke ko iá ne'e ue'i ai te tokolahi.

³ Kā neongo ia, kā kua tuku atu te kāinga nā, talia na'a ta'e'aonga te motou pōlepole 'iā kōtou ne'e fai; kae hangē ko taku tala'i atu, ke kotou teuteu pē; ⁴ na'a 'iloangé 'e ō atu mo au he kau Masitōnia, 'o notou 'ilo'i 'ia kōtou kua he'iki ai teuteu, pea mā ai 'ia mātou 'i te pōlepole ko 'eni (tukukehe pē te mā ia 'a kōtōu).

⁵ Ko ia ne au pehē ai, ko tonu lelei ke au kole ki te kāinga ko 'ená ke mu'amua atu kiā kōtou, 'o 'uluaki fakamā'opo'opo te kotou me'a'ofa nā, 'a ia kua loa tonu fakahaa'í; kote'uhí ke mau mālie ia, 'o ngali ko he me'a'ofa, 'o kala ko he 'avatu mamae.

* 8:15 8:15 'Eki 16:18 * 8:21 8:21 Pal 3:4

⁶ Kae manatu'i, ko ia 'oku fakakaisi'i tana fakaheká 'e fakakaisi'i foki tana utu maí; pea ko ia 'oku fakakailahi tana fakaheká 'e fakakailahi foki tana utu maí.

⁷ Ke taki taha fai ki te me'a kua ina tu'utu'uni 'i tonu lotó, pea 'aua na'a fai 'i te mamahi, pe ko te pu'ia; he 'oku 'ofa'i 'e te 'Atuá he taha 'oku véveveke foaki.

⁸ Pea 'oku mafai noa pē 'e te 'Atuá ke 'avatu ke kotou fonu mahuahua 'i te fa'ahinga foaki kotoa pē; kote'uhí ke fe'unga te kotou koloa kehekehe 'i te taimi kotoa pē mo te me'a kotoa pē, pea hulu atu ke fai 'aki te ngāue lelei fuli pē.

⁹ Hangē ko ia kua tohí,

“Kua tufaki atu 'e Ia;

kua foaki 'e Ia ki te masivá;

pea 'e tu'u ma'u Tana mā'oni'oní 'o ta'engata.”*

¹⁰ Pea ko Ia 'oku tokonaki 'ia te pulapula ke toó mo te me'a ki te kaí, 'e tokonaki 'e Ia mo fakalahi te kotou pulapulá, pea fakatupulakina te fua 'o te kotou failelei.*

¹¹ 'E tāpuaki'i 'ia kōtou 'i loto mo tu'a, kae lava ke kotou nima homo ma'u ai pē. Pea kā kotou 'ave leva te kotou me'a'ofá ki te kāingá, pea 'e fakafeta'i ai he tokolahi ki te 'Atuá.

¹² He ko te fakahoko 'o te kotou ngāue ko 'ení, 'oku kala ngata 'i te tokoni ki te masiva 'a te kāinga lotú, kā 'oku tupulakina ai 'ia te 'ū fakafeta'i lahi ki te 'Atuá.

¹³ 'E lāngilangi'ina 'ia te 'Atuá kote'uhí ko te kotou fai te fatongia ko 'ení ke fakamo'oni'i 'aki te lahi 'o te kotou 'ofá. Ne'e kotou tui ki te ongoongolelei 'o Kalaisi, 'o kotou talangafua ki ai 'aki te kotou fia vahevahe te kotou me'a 'oku ma'ú mo te kāinga lotú, mo te kakai kehe kotoa pē;

¹⁴ kae'uma'ā te notou lotua 'ia kōtoú, mo te faka'amu ke kotou fe'iloaki kote'uhí ko te opeope 'iā kōtou te kelesi 'a te 'Atuá.

¹⁵ 'E, fakafeta'i mu'a ki te 'Atuá, 'i Tana me'a'ofa 'a ia 'oku ta'efa'alauá.

10

Ko te fai fatongia 'a Paula ma'a Kalaisi

¹ Pea ko 'eni, ko au Paula, 'okou kole atu 'aki te fa'a kātaki mo te anga-vaivai 'a Kalaisi — 'ia kita ko te feifei'avale 'i tata 'iā kōtoú, kā 'i tata toki mama'ó takua, pea loto mālohi 'i tata fai atú;

² kā 'okou kole atu, ke 'aua na'a 'i ai haku loto mālohi foki 'i taku 'i hená, 'i te pule 'okou pehē ke fai mālohi ki te kotou 'ihi, 'ia nātou 'oku notou pehē 'oku motou fai fakaekakano pē.

³ Seuke! Neongo 'oku motou fou 'i te kakanó, tala'i'eá'i 'oku fakaekakano te motou fai taú.

⁴ He ko te mahafu 'o te tau 'oku motou faí 'oku kala ko te koto kakano, kā 'oku motou mahafu 'aki te ivi māfima'i 'o te 'Atuá mo'o holoki 'o te 'ū kolotau;

⁵ 'o motou holoki 'aki 'ia te 'ū fakakaukau, mo te mā'olunga kotoa pē 'oku fokotu'u ke ta'ofi 'ia te 'ilo ki te 'Atuá; pea motou taki pōpula 'ia te fakakaukau kotoa pē 'o te lotó ke fakavaivai kiā Kalaisi;

⁶ 'o motou tali teuteu ke toki tautea 'ia te talangata'a kotoa pē, 'o kā kakato te kotou talangafuá.

* 9:9 9:9 Saame 112:9 * 9:10 9:10 'Ais 55:10

⁷ Kae kotou tokanga pē ki te me'a 'oku hā 'i tu'á! Kā 'i ai he taha 'oku falala ko te toko taha ia 'o Kalaisi, 'ē, ke toe fakakaukau'i te me'a ko iá 'e ia, he 'oku motou kau 'ia mātou mo Kalaisi, 'o hangē pē ko iá.

⁸ Seuke, 'e kala lava toku fakamaa'í, 'o kāpau 'e toe taha atu taku pōlepolé 'i te mafai kua tuku 'e te 'Alikí kiā mātou, 'a ia ne'e tuku mai mo'o kotou langa'i ake, 'o kailoa mo'o kotou holoki.

⁹ Kae talia na'a hangē 'oku kīta fakamana'i 'ia kōtou 'aki tata 'ū tohí.

¹⁰ He 'oku notou lau, "Ko tana 'ū tohí 'oku mamafa mo kaukau; kā ko te fotu mai tonu sinó 'oku masivasiva, pea ko tana leá 'oku kovi pē."

¹¹ 'Ē, ke fakakaukau mu'a 'e te toko taha ko iá 'ia te me'a nei, ko te motou 'ū lea 'i te motou 'ū 'ipiselí 'i te motou mama'ó, ko mātou ai pē ia 'i te ngāue 'o kā motou 'i ai.

¹² He 'oku kala motou fa'a kau 'ia mātou, pe fakatatau 'ia mātou ki te 'ihi 'o te fa'ahinga nā 'oku notou sani 'ia nātou pē, pē 'e motou fa'a fakatatau 'ia mātou mo nātou; kā 'oku kala notou ngali poto, 'i te notou fua pē 'e nātou 'aki 'ia nātou, mo te notou fakatatau 'ia nātou mo nātou pē.

¹³ Kā ko mātou 'e fakangatangata pē te motou pōlepolé. 'E motou pōlepole pē mātou 'i te fatongia ne'e vahe'i mai 'e te 'Atuá, pea ko te fatongia ia 'e fai kiā kōtou foki.

¹⁴ Pea 'oku kala tō ki tu'a te motou pōlepolé 'i te me'a 'oku tonu ke ngata 'i ai, 'o hangē 'e kailoa motou a'u atú. He ne'e mātu'aki a'u kiā kōtou te motou ongoonga 'ia te ongoongolelei 'o Kalaisi.

¹⁵ 'Oku kala motou pōlepole mātou ia he ngāue ne'e fai he taha kehe, 'o lau takua ko te ngāue ia ne'e motou fai. Kā 'oku motou faka'amu ke tupulakina ai pē te kotou tuí, kote'uhi ke tokolahi ange te kakai 'i te kotou feitu'ú 'e lava ke a'u atu ki ai te motou ngāue.

¹⁶ Ke motou malanga 'aki 'ia te ongoongolelei ki kō atu 'iā kōtou, 'o kala motou pōlepole he 'ū ngāue ne 'osi fai he 'ihi kehe.

¹⁷ Kā ko ia 'oku pōlepolé ke pōlepole ia 'i te 'Alikí;*

¹⁸ he 'oku kala ko ia ko 'ē 'e sani pē 'oná 'e fakamālō'iná, kā ko ia 'oku sani 'e te 'Alikí.

11

Ko Paula mo te kau 'apōsetolo kākaá

¹ Tau ange mo kōtou ke kotou kātaki'i si'aku fai fakasesele! 'Io, kotou kātaki'i 'oku.

² He 'okou fua'a 'iā kōtou, 'aki te fua'a faka-'Atuá; hē ne au fakanofu 'ia kōtou ke mali mo he Toko Taha pē, 'io, ke au 'avatu 'ia kōtou kiā Kalaisi ko te tāupo'ou molumalu.

³ Kā kua u manahē tu'u na'a faifai angé 'e le'ei te kotou tokangá, 'o kotou hiki mei te kotou toka taha mo nofo molumalu kiā Kalaisi, 'o hangē ko te kākaa'i 'o 'Ivi 'e te ngatá 'aki tana oló.*

⁴ 'Io, kāpau 'oku malanga 'aki 'e te ha'u fo'ou nā he Sīsū 'e taha, 'a ia 'oku kailoa ko te Sīsū ne'e motou malanga 'akí, pea kāpau 'oku kotou ma'u ai he laumālie kehe 'a ia ne'e kailoa kotou fu'aki ma'ú, pē he ongoongolelei 'oku faikehekehe mo ia ne'e kotou fu'aki talí; pea tā 'oku tonuhia pē te kotou kātaki'i iá.

⁵ Hē 'okou lau 'e au 'oku kailoa ke au mama'i tōmuli 'i te ha'a 'apōsetolo makehe atu nā.

* 10:17 10:17 Sel 9:24 * 11:3 11:3 Sēn 3:1-5, 13

⁶ He neongo nai ko te ta'epoto 'ia kita 'i te leá, kae tala'i'eaí 'okou pehē 'i te 'ilome'á; kaikehe, 'i te me'a kotoa pē ne'e motou fai, ne'e motou 'ai ke matala 'i te 'ao 'o te kakai kotoa pē ke 'aonga kiā kōtou.

⁷ Ka na'a kua u anghahala koā 'i taku fakatōkilaló, ke lava ai te kotou fakahīhiki'í, 'i taku malanga 'aki te ongoongolelei 'a te 'Atuá kiā kōtou ta'etotongi?

⁸ Ne au fakamasiva'i te 'ū siasi kehé, 'o ma'u 'oho mei ai ki taku ngāue kiā kōtōú.

⁹ Pea 'i taku 'iā kōtōú, pea faifai pea u masiva, kae tala'i'eaí ne au fakamafasia'i he taha; he ne'e fakaai toku masivá 'e te kāinga ne'e ōmai mei Masitōniá. Pea 'i te me'a kotoa pē ne au ta'ofi 'oku, ke 'aua 'e au hoko ko te kavenga kiā kōtōú; 'io, pea 'e au ta'ofi ai pē.*

¹⁰ Ko te mo'oni 'a Kalaisi 'okou fai 'akí, ko ia ai 'e kailoa ta'ofi 'oku he taha mei te pōlepole ko iá 'i te 'ū feitu'u nā 'o 'Ākeiá.

¹¹ Ko te ā nai? Ko te kala u 'ofa kiā kōtou koā? 'Ā, 'oku 'afio'i ia 'e te 'Atuá.

¹² Kā ko te me'a 'okou faí, 'e au fai ai pē foki; kote'uhí ke au motuhi 'aupito te tu'unga 'o te pōlepolé mei te fa'ahinga nā 'oku notou fia pōlepole takua 'oku notou tatau mo mātou.

¹³ He ko te fa'ahinga ko iá ko te kau 'apōsetolo lohi, ko te kau ngāue kākā; 'oku notou fakakehe 'ia nātou ke tatau mo te kau 'apōsetolo 'a Kalaisi.

¹⁴ Pea 'oku kailoa he ofo 'i ai; he na'a mo Sētane 'oku fakakehe 'e ia 'ona ke tatau mo he 'āngelo 'o te maamā.

¹⁵ Pea tala'i'eaí ko te me'a fakafo tonu fakakehe tana kau sevānití ke tatau mo te kau sevāniti 'o te mā'oni'oni. Kā ko te iku'anga 'o te fa'ahinga ko iá 'e fakatatau ki te notou ngāue.

Ko te kai mamahi 'a Paula ma'a Kalaisi

¹⁶ 'Okou toe lea atu 'eni: 'ofa ke 'aua na'a lau'i 'oku he taha ko te sesele; pea kāpau 'e kailoa lava ia, pe'i tali pē 'oku 'aki te tali 'o te sesele, kote'uhí ke au fai mo au ha'akú ki'i pōlepole.

¹⁷ Ko te me'a 'okou lea 'akí, 'oku kailoa ke au lea 'aki mei te 'Alikí, kae hangē 'okou valé 'i taku falala pehē ki te pōlepolé.

¹⁸ Ko 'eni 'oku 'i ai he tokolahí 'oku pōlepole 'i te kakanó, ko ia 'e au pōlepole foki mo au.

¹⁹ He ko 'eni 'oku kotou kātaki'i fiamālie pē 'ia te kau seselé, he ko te kau poto 'ia kōtou.

²⁰ Seuke, 'oku kotou kātaki'i pē neongo tana fakapōpula'i kōtou he taha, neongo tana kai 'o 'osi te kotou me'á, neongo tana tauhele'i 'ia kōtōú, neongo tana fakahīhiki'i 'ona peé, neongo tana sipi'i te kotou matá.

²¹ Tā 'oku hoa taku leá mo toku manukí'í, 'o pehē takua ne'e motou vaivai.

Kā ko 'eni, 'ilonga he me'a 'oku tu'unga ai he taha tana pōlepolé, ko te me'a ko iá 'okou pōlepole ai (ko taku fakaseselé 'eni 'oku leá).

²² Ko te Hepelū koā 'ia nātou? Pehē mo au. Ko te 'Isileli 'ia nātou? Pehē mo au. Ko te hako 'o 'Ēpalahame 'ia nātou? Pehē mo au.

²³ Ko te kau sevāniti 'a Kalaisi 'ia nātou? ('Okou lea hangē he valé,) makehe atu pē 'ia au: 'i te hulu atu taku fakafitafita'á, 'i te hulu atu taku nofo pilisoné, 'i te hulu fau toku taa'í, 'i te tu'a lahi taku tei maté;*

* 11:9 11:9 Filip 4:15-18 * 11:23 11:23 Ngā 16:23

24 ne tu'a nima toku kau'imaea'i 'e te kakai Siú, pea 'i te notou fai iá, ne'e taki tolungofulu mā hiva te fe'i hapo;*

25 kua tu'a tolu toku tā 'aki te 'ū va'a 'akau, tu'a taha toku tolomaka'i, tu'a tolu taku folau 'i te vaká 'o ngoto, ko te 'aho kakato mo te pō mo taku kakau 'i te moaná.*

26 Talu taku fa'a fononga holo mo taku fa'a faingata'a'ina 'i te 'ū lōmakí, mo te kau kaiha'á, 'i te kakai pē 'o'okú, mo te kakai mulí foki. Kua tu'a fia taku meimei mate 'i te 'ū koló, mo te 'ū toafa mamaté, mo te 'ū moaná, pea mo te kakai 'oku fakangalingali lotu peé;*

27 'i te ngāue mamahi mo te ongosia, 'i te fa'a 'ala fualoa, 'i te fiakaia mo fiainua, 'i te fa'a 'aukai, 'i te mokosia mo masiva kofu.

28 Pea 'oku kala ko te 'ū me'a pē ko 'eni mei tu'á, kā 'oku 'i ai taku kavenga 'oku hilifaki mai 'i te 'aho kotoa pē, ko te lotoma'ua ki te tauhi 'o te 'ū siasí kotoa pē.

29 'Anefea he vaivai he taha 'o kailoa ke au vaivai ai? 'Anefea he humu he taha 'o kailoa ke au loto mamahi ai?

30 Kāpau kua pau pē ke au pōlepole, pea tā 'e au pōlepole pē 'i toku 'ū vaivai'angá.

31 Ko te 'Atua mo Tamai 'a te tou 'Alikí ko Sisuú, Tana 'Afio 'oku 'O'ona 'ia te fakamāloó 'o lauikuonga, 'oku 'afio'i 'e Ia 'oku kala ko taku lohi.

32 'I taku 'i Tāmasikusí, ne'e le'ohi 'ia te koló 'e te kōvana 'a te tu'i ko 'Aletasí ko tana fia puke'i 'oku;*

33 pea ne'e fakahū 'oku he kātupa 'i te kato, 'o tukutuku ifo ki tua'ā, pea u hao ai meia nātou.

12

Ko te 'ū vīsona 'a Paulá

1 Tā kua pau ke au pōlepole, neongo 'e kailoa ke au hā lelei ai, kae au fai atu pē ki te 'ū vīsona, mo te 'ū fakahā me'a mei te 'Alikí.

2 'Oku 'i ai he tangata Kalisitiane 'okou 'ilo'i, 'i te ta'u 'e hongofulu mā fā kua hili angé: ne'e punakaki te toko taha ko iá ki te langí tu'a tolu ('oku kala u 'ilo'i pe ne'e sino ia, pe kua ne hiki mei te sinó; ko te 'Atuá pē 'oku mea'i iá).

3 'Io, 'okou 'ilo'i he tangata ne pehe'i, (hei'ilo pe ne'e 'ave mo te sinó, pe ne'e tuku pē ia; ko te 'Atuá pē 'oku mea'i iá;)

4 takua ne'e punakaki ia ki Palataisi; pea ongo'i ai ia he 'ū lea tāpuhá, 'a ia 'oku kailoa ngafua ki he taha ke lea 'aki.

5 'E 'i ai taku pole he toko taha 'e pehe'i, kā 'e kailoa ke au pole 'iā kita tonu, kā 'i toku 'ū vaivai'angá pē.

6-7 Seuke, kā ne au loto ke au pōlepole, 'e kailoa ke au vale ai, he 'e au lea mo'oni pē. Kā neongo tonu makehe atu 'o te fakahā me'a kiā aú, kā 'okou faka'ehi'ehi mei te pōlepole 'i aí, na'a fu'u mā'olunga toku tokanga'í he taha 'i te me'a 'oku mamata 'e ia 'iā aú mo fanongo 'iā aú.

Ko ia, talia na'a u hīkisia ai, ne'e tuku mai he tonoua ke nofo 'i toku kakanó, ko te 'āngelo 'a Sētane, ke tuki'i 'e ia 'oku, ke 'aua 'e au anga-hiki.

8 Ne tu'a tolu taku kole lahi ki te 'Alikí, ke hiki 'ona meia au;

* 11:24 11:24 Teu 25:3

* 11:25 11:25 Ngā 16:22; 14:19

* 11:26 11:26 Ngā 9:23; 14:15

* 11:32

11:32-33 Ngā 9:23-25

⁹pea ne Ina folafola mai, “Oku lahi fe'unga Taku kelesi ma'au; he 'oku toki hā Toki ivi kakato 'i te vaivai.” Ko ia 'e au fili mu'a ke au pōlepole 'i taku 'ū vaivai, kote'uhī kae nofo 'i 'oku 'e te mālohi 'o Kalaisi.

¹⁰Ko ia 'okou fiamālie ai 'i toku 'ū vaivai'angá, 'i te fa'a pā'usia, 'i te fa'a faingata'aina, 'i te fa'a fakatanga'i, 'i te fa'a 'efitu'ua, kote'uhī ko Kalaisi; hē 'i taku vaivai, ko taku toki mālohi ia.

Ko te hoha'a 'a Paula ki te kau Kolinitō

¹¹Tā kua u hoko 'o sesele 'i taku pōlepolé; ka ne'e kotou loki 'ia au ki ai. Seuke, ne'e mei totonu mu'a ke kotou sani 'ia au; he ne'e kailoa ha'akū mama'i tōmuli 'i te ha'a 'apōsetolo makehe atu nā, neongo ko he me'a noa 'ia au.

¹²Ko te 'ū faka'ilonga 'o te 'apōsetolō ne'e feia 'iā kōtou, 'i te funga 'o he fu'u kātaki lahi, ko te 'ū faka'ilonga, mo te 'ū mana mo'oni, mo te 'ū ngāue fakafo.

¹³He ko te ā tū he me'a ne'e kotou tōmuli ai 'i te 'ū siasi kehé, ngata pē 'apē 'i te kailoa ke au fakamafasia'i 'ia kōtou 'e aú? 'Ē, fakamolemole'i taku ngāue kovi ko iá!

¹⁴Vakai, ko tonu tu'a tolu 'eni taku teu 'alu atu kiā kōtou, kā 'e kailoa ke au fakamafasia'i ai 'ia kōtou. He 'oku kala u fia ma'u he kotou me'a, kā ko kōtou 'ata'atā pē. Hē 'oku kailoa ko te fānaú ke tānaki koloa ma'a te mātu'á, kā ko te mātu'á ma'a te fānaú.

¹⁵Kā ko aú 'okou mātu'aki loto ke foaki atu taku me'á, 'io, ke 'osi atu mo au foki kote'uhī ko te kotou laumālié, neongo 'e faka'a'au ifo toku 'ofa'i 'i te tupulakina taku 'ofa atú.

¹⁶Pea ko 'eni, tou tuku ko ia; tā ne'e kala u fakamafasia'i 'ia kōtou 'e au; kā ko taku ma'u 'ia kōtou takua, 'aki taku oló, he ko te tama kākā.

¹⁷'Ē, 'oku 'i ai nai he taha kua u fekau'i atu, pea u ma'u me'a ai meiā kōtou?

¹⁸Ne au kole kiā Taitusi ke 'alu atu, pea u fekau ke 'alu mo ia 'ia te kāinga 'e taha; ne ma'u me'a 'ia Taitusi meiā kōtou? Ne kailoa koā mā 'a'eva 'i te laumālie pē taha? Ne kailoa koā mā topuva'e taha pē?

¹⁹Kua loa te kotou mahalo 'o pehē, 'oku motou tuli tonuhia atu kiā kōtou. 'Ā, 'i te 'ao 'o te 'Atuá 'oku motou fai ai te motou leá, pea 'oku motou tu'u 'iā Kalaisi; pea ko te motou me'a kotoa pē 'oku faí, si'aku 'ofa'anga, ko te fai ke langa'i ake ai 'ia kōtou.

²⁰Hē 'okou manahē na'a 'iloangé 'e kailoa ke au 'ilo'i 'ia kōtou, 'i taku a'u atú, 'oku kotou taau mo toku lotó; pea kotou 'ilo'i ai 'oku foki, ke au taau mo te kotou lotó. Na'a 'iloangé 'e hā 'iā kōtou he fetu'usi, he meheka, he fe'ita'itani, he feke'ike'i, he felau'ikovi'aki, he fefanafanahi, he fakamafutafuta, mo te fakamaveuveu.

²¹'Io, 'okou manahē na'a toe fakatōkilalo'i 'oku 'e toku 'Atuá 'i taku a'u atú, 'iā kōtou; pea 'e 'a'aku ke tēngihia he 'ihī 'iā nātou kua notou taukave te notou angahala mu'á, 'o kailoa notou fakatomala 'i te anga-'ulí, mo te fe'auaki, mo te pau'ú, 'a ia ne'e notou faí.

13

Ko te 'ū fakatokanga faka'osi mo te 'ū pōpoaki 'ofa

¹Ko taku 'alu atu 'eni tonu tu'a tolu — 'i te ngutu 'o te fakamo'oni 'e toko ua pe toko tolu 'e fakapapau'i ai 'ia te lea kotoa pē.*

²Ne au fu'aki tala'i atu ki mu'a, pea 'okou sinaki tala 'eni — hangē pē 'okou 'i hená, ko tonu tu'a uá, pehē mo taku lea 'eni 'i taku kei mama'ó — 'okou tala

* 13:1 13:1 Teu 17:6; 19:15

kiā kōtou ne'e kotou fai angahala 'i mu'á, pea ki te kotou toengá: 'e kala u toe fakama'uma'u 'i taku 'alu atu kā fai;

³ ko te me'a 'i te kotou kumi ki te fakamo'oni 'o te lea 'a Kalaisi 'iā aú, 'a ia 'oku kailoa vaivai kiā kōtou, kaikehe 'oku ngāue mālohi ia 'iā kōtou.

⁴ He neongo ne'e kalusefai Ia ko Tana vaivaí, kā 'oku ma'uli Ia ko Tana mālohi mei te 'Atuá. Pea 'oku mo'oni 'oku motou vaivai fakataha mo Ia, kā 'e motou ma'uli fakataha mo Ia 'i te fai kiā kōtoú, ko te motou mālohi mei te 'Atuá.

⁵ 'Ē, kotou sivi mu'a 'ia kōtou, pe 'oku mo'oni te kotou tuí; 'eke fakamo'oni meia kōtou. 'Io, na'a 'oku kailoa kotou ongona 'ia te 'iā kōtou 'ia Sisū Kalaisi? Na'a ko te kau ta'e-he-fakamo'oni 'ia kōtou.

⁶ Kā 'okou pehē 'e kotou 'ilo'i 'oku kala ko te kau ta'e-he-fakamo'oni 'ia mātou.

⁷ Kā 'oku motou hū ki te 'Atuá ke 'aia 'aupito na'a kotou fai he kovi; 'o kala motou lotú ke hā te motou mo'oní, kā ke failelei 'e kōtou, kae motou nofo hangē 'oku kailoa he motou fakamo'oní.

⁸ He 'oku kala he motou mālohi ke fakafepaki ki te mo'oní, kā ke kauhaki 'i 'ia te mo'oní.

⁹ He 'oku motou fiafia 'i te motou vaivai kae kotou mālohí; pea ko te me'a ko 'ení 'oku motou faka'amu ki ai, 'ia te kotou fakahaohaoá.

¹⁰ Ko tona 'uhinga ia 'okou tohi pehē ai kei mama'ó, talia na'a u fai māsila 'i taku 'iā kōtoú, 'i taku ngāue 'aki toku mafai, 'a ia ne'e foaki mai 'e te 'Alikí kiā au ke fai 'aki te langa'i aké, 'o kailoa ko te holoki ifo.

¹¹ Ko taku lea faka'osí 'eni, kāinga: kotou fiafia pē, kotou haohaoa, tali taku fakafiamalié, kotou loto taha, kotou nonofo melino; pea ko te 'Atua 'o te 'ofá mo te melinó 'e toki kau Ia mo kōtou.

¹² Kotou fefekita'aki 'aki he 'uma tapu.

'Oku 'ofa atu 'ia te kāinga lotú kotoa pē.

¹³ Ko te kelesi 'a te 'Alikí ko Sisū Kalaisi, mo te 'ofa 'a te 'Atuá, mo te feohi 'a te Laumālie Mā'oni'oní, 'ofa ke 'iā kōtou fuli pē ia.*

* 13:13 13:13 'I te 'ū hiki fualoa 'ihi 'oku faka'osi 'aki te lea 'Ēmeni.

Ko te 'Ipiseli 'a Paula ki te Kakai Kalētiá Ko te talateú

Ne'e kamata ke malanga'i atu te ongoongolelei 'o Sisuú 'o tali lelei ia 'e te kakai ne'e kala ko te kakai Siú, pea fe'ekenaki leva 'e te 'ihi pē kua pau ke notou talangafua ki te Lao 'a Mōsesé kae toki Kalisitiane mo'oni. Ko te lau 'a Paulá 'oku kailoa; 'a ia ko tonu mo'oni, ko te makatu'unga pau pē taha ki te ma'uli 'iā Kalaisí ko te tui, 'a ia 'oku fakalelei ai 'ia te kakai kotoa pē mo te 'Atuá. Kā kua hū holo 'i te 'ū siasi 'i Kalētiá, ko te vahefanua Loma ia 'i 'Ēsia Mínu, he 'ihi ne'e notou fakafepaki'i 'ia Paula 'o notou pehē kua pau ke tauhi kita ia ki te Lao 'a Mōsesé kote'uhí kae toki lava ke fakalelei'i kita mo te 'Atuá.

Ko te taumu'a 'o te *'Ipiseli 'a Paula ki te Kakai Kalētiá* ke fakafoki ki te tui mo te ma'uli totonú 'ia nātou kua hē 'i te akonaki hala ko iá. 'Oku kamata 'aki 'e Paula tana tohi nei 'aki tana taukapo'i 'ia te totonu tonu ui 'ona ko te 'apōsetolo 'a Sisū Kalaisí. 'Oku taukave'i 'e ia ne'e mei te 'Atuá tonu ui 'ona ke 'apōsetoló, 'o kailoa mei te fa'ahinga mafai fakae tangata, pea ko tana ngāuē ne'e tafito pē ia ki te kakai ne'e kailoa ko he kakai Siu 'ia nātou. Ne'e toki fakamatala fakaikiiki leva 'e Paula 'ia te tu'unga pē ki te tui tonu fakalelei he taha mo te 'Atuá. Pea ko te 'ū vahe faka'osi 'o te tohi 'eni 'a Paulá ko tana fakamahino'i 'ia te pau ke hā atu pē 'ia te 'ulungāanga faka-Kalisitiane mei te tui kiā Kalaisí.

Ko te kakano 'o te tohi

Ko te talateú (1:1-10)

Ko te tu'unga 'apōsetolo 'o Paulá (1:11–2:21)

Ko te ongoongolelei 'o te kelesi 'a te 'Atuá (3:1–4:31)

Ko te tau'atāina 'a te Kalisitiane mo tonu 'ū fatongiá (5:1–6:10)

Ko te tātukú (6:11-18)

Ko te fakafe'iloaki

¹ Ko au Paula, ko he 'apōsetolo, (ka ne'e kailoa tupu toku lakangá mei te tangata, 'uma'ā hana 'aumai he tangata, kā ne'e meīā Sisū Kalaisi, pea mei te 'Atua ko te Tamaí, 'ā ē ne'e fokotu'u 'Ona mei te pekiá;)

² pea mo te kāinga lotu kotoa pē 'oku nonofo mo aú — ko te motou tohi ki te 'ū siasi 'o Kalētiá.

³ 'Ofa ke kotou ma'u kelesi mo te fiamālie mei te 'Atua ko te Tamaí, mo te tou 'Aliko ko Sisū Kalaisí,

⁴ 'a ia ne'e foaki 'e Ia 'Ona pē kote'uhí ko te tou 'ū angahalá, ke fakahaofi 'ia tātou mei te maama kovi nei, 'o fakatatau ki te finangalo 'o te 'Atuá ko te tou Tamaí.

⁵ Kē 'o Tana 'Afió 'ia te kolóliá 'o lauikuonga pea ta'engata! 'Ēmeni.

Ko te ongoongolelei pē 'e tahá

⁶ 'Okou ofo 'i te vave pehē fau te kotou tafoki meīā ia ne fakaului 'ia kōtou 'aki te kelesi 'a Kalaisí, 'o kotou hiki ai ki te ongoongolelei kehe;

⁷ 'a ia 'oku kala ko he ongoongolelei, kā 'oku 'i ai he 'ihi 'oku ue'i 'ia kōtou, mo notou feinga ke liliu 'ia te ongoongolelei 'o Kalaisí.

⁸ Kā neongo pe ko mātou, pe ko he 'angelo mei langi, kae kāpau 'e malanga 'aki 'e ia he ongoongolelei 'oku makehe atu mo ia ne'e motou malanga 'aki atú, ke mala'ia pē ia.

⁹ Hangē ko te motou lea mu'á, ko ia 'okou toe tala'i 'eni: kāpau 'e malanga 'aki atu he taha he ongoongolelei 'oku makehe atu mo ia ne'e kotou ma'ú, ke mala'ia ia.

¹⁰ He 'okou fai 'eni ke fakafiamālie ki te tangatá pe ki te 'Atuá? Pē ko taku fai 'eni ke lelei pē ki te kakaí? Kāpau ne au fai ke mālie'ina te kakaí 'iā au, pehē 'oku kala ko he tamaio'aliki kita 'ia 'a Kalaisi.

Ko te fakamatala 'e Paula ki tana hoko ko te 'apōsetoló

¹¹ Pea ko 'eni, kāinga, 'okou fakamahino'i atu, ko te ongoongolelei ne malanga 'aki 'e aú, 'oku kailoa ko he me'a fakaetangata ia.

¹² He ne'e kailoa ke au ma'u ia mei te tangata, pē 'i ta'atá ako, kā ko te fakahā tonu mai pē 'e Sisū Kalaisi.

¹³ He ne'e kotou fanongo ki taku tō'onga mu'á 'i te lotu faka-Siú; 'ia te makehe atu ta'akú fakatanga'i 'ia te siasi 'o te 'Atuá, mo taku feinga ke laiki iá;*

¹⁴ mo ta'akú 'amo atu 'i te tokolahi 'o toku kakaí 'ā ē ne'e to'ume'a mo au 'i te lotu faka-Siú; 'o hulu atu ta'akú mamahi'i 'o te 'ū akonaki ne'e tukufakaholo mai mei taku 'ū tamaí.*

¹⁵ Kā ko te 'Atuá ne Ina polo'i 'oku mei te manava 'o taku fa'eé, 'aki Tana kelesi. Pea 'i te 'iloangé ne'e finangalo 'e Ia*.

¹⁶ ke faka'ilo Tono 'Aló 'i toku lotó, kote'uhí ke au ongoongoa ai pē 'Ona ki te Senitailé; ne'e kailoa leva ke au toe kumi fale'i ki te kakano mo te toto,

¹⁷ 'uma'ā haku 'alu ake ki Selusalema kiā nātou ne'e fu'aki 'apōsetolo 'iā aú, kae au 'alu pē ki 'Ālepea, pea u toe foki mei ai ki Tāmasikusí.

¹⁸ Pea ne'e 'osi te ta'u 'e tolu, pea u toki 'alu ake ki Selusalema ke 'a'ahi kiā Kifasi; pea u nofo mo ia 'o 'aho hongofulu mā nima.*

¹⁹ Kā ne kailoa ke au toe fe'iloaki mo he taha kehe 'i te kau 'apōsetoló, ko Sēmisi pē ko te tokoua 'o te 'Alikí.

²⁰ (Pea ko te 'ū me'a 'okou tohi atú, ko te 'Atuá ē, 'oku kala ko taku lohi.)

²¹ Hili ange ko iá ne au 'alu ki te 'ū feitu'u 'o Silia mo Silisiá.

²² Pea ne'e kailoa 'ilo'i toku matá 'e te 'ū siasi 'o Siutea ne'e 'iā Kalaisí;

²³ kā ne ngata pē 'i te notou fa'a fanongo, "Takua, ko ia ne'e fakatanga'i mu'a 'ia nātou, 'oku malanga 'aki 'eni 'e ia 'ia te tui ne ina feinga ke laiki."

²⁴ Pea ne'e notou fakahīkīhiki'i te 'Atuá 'i Tana hā atu 'iā aú.

2

Ko Paula mo te kau 'apōsetolo kehé

¹ Pea 'osi te ta'u 'e hongofulu mā fā, pea u toe 'alu ake ki Selusalema fakataha mo Pānepasa; pea ne au 'ave foki mo Taitusi.*

² Pea ko taku 'alu ko iá ko te fakahā mei te 'Atuá ke au 'alu. Pea ne au faka'ilo atu kiā nātou 'ia te ongoongolelei 'okou malanga 'aki 'eni ki te Senitailé, kae fakaemātou pē mo te kau tu'ukimu'á, na'a 'iloangé 'e iku launoa 'ia te lele 'okou faí, pe ne au faí.

³ Ka na'a mo Taitusi, 'ā ē ne'e 'alu mo aú, neongo ko te Kalisi, kā ne kailoa fakamālohi 'i ona ia ke kamu;

* 1:13 1:13 Ngā 8:3; 22:4-5; 26:9-11 * 1:14 1:14 Ngā 22:3 * 1:15 1:15-16 Ngā 9:3-6; 22:6-10; 26:13-18

* 1:18 1:18 Ngā 9:26-30 * 2:1 2:1 Ngā 11:30; 15:2

⁴ kā kote'uhí pē ko te kau lotu lohi ne moulu mai, 'o notou tolotolo mai ke mataki'i te tau'atāina 'oku tou ma'u 'iā Kalaisi Sisuú, kae notou feinga ke fakapōpula'i 'aupito 'ia tātou.

⁵ Kā ne'e kailoa motou mama'i fakavaivai kiā nātou he fe'i mōmeniti 'e taha, kote'uhí ke nofo ma'u kiā kōtou 'ia te mo'oni 'o te ongoongoleléi.

⁶ Kā ko te me'a kiā nātou kua lau ko he me'á, (ko ia ai pē pe ne'e notou fefe'aki 'i mu'a, he ko te ā ia kiā au? tala'i'eai 'oku filifilimānako 'ia te 'Atuá ki te tangata;) seuke, ne'e kailoa 'aupito fakahā kiā au he me'a 'e te kau tu'ukimu'a nā.*

⁷ Kaikehe, 'i te notou vakai kua tuku kiā au 'ia te ongoongoleléi ki te ta'ekamú, 'o hangē ko te tuku kiā Pita ma'a te kamú;

⁸ (hē ko Ia ko 'ē ne Ina tokoni kiā Pita ke lava tana ngāue faka'apōsetolo ki te ha'a kamú, ne Ina tokoni foki ma'aku ke lava taku ngāue ki te Senitailé;)

⁹ 'io, ko Sēmisi mo Kifasi mo Sione, 'a ia 'oku lau ko te 'ū pou, 'i te notou vakai ki te kelesi kua tuku mai kiā aú, ne'e notou tuku mai kiā au mo Pānepasa 'ia te nima to'omata'u 'o te kautahā, kote'uhí ke 'a māua te ngāue ki te Senitailé, kae 'a nātou te fai ki te ha'a kamú.

¹⁰ Ngata pē, ne'e notou kole ke mā manatua 'ia te kau masivá; 'a ia foki ko te me'a pē ne au mātu'aki loto ke fai.

Ko te fakafepaki'i 'e Paula 'ia Pitá

¹¹ Pea 'i te 'alu ake 'ia Kifasi ki 'Aniteoké, ne au tu'u ake 'o valoki'i 'ona, he ne'e mahino tana halá.

¹² Kote'uhí 'i te he'iki ai o ifo he 'ihi me'iā Sēmisi, ne'e kainanga fakataha ia mo te Senitailé; kā 'i te notou a'u ifó leva, ne'e kamata faka'ehi'ehi ia 'o nofo kehe, 'i tana manahē talia 'ia te ha'a kamú.

¹³ Pea fai mālualohe mo ia foki tonu toe 'o te kau Siú; ko ia na'a mo Pānepasa ne'e 'auhia 'i te mālualohe 'a nātoú.

¹⁴ Kā 'i taku vakai 'oku kailoa notou 'a'eva totonu 'o fakatatau ki te mo'oni 'o te ongoongoleléi, ne au lea leva kiā Kifasi 'i te 'ao 'o nātoú katoa, 'o pehē, "Kāpau 'oku ma'uli faka-Senitaille 'ia koe, 'o kailoa faka-Siu, 'ia koe ko te Siú, pea 'oku fefe'aki ai tau kouna'i te Senitailé ki te fai faka-Siu?"

Ko te fakatonuhia 'i te tui kiā Sīsū Kalaisi

¹⁵ Neongo ko te tupu'i Siu 'ia mātou, 'o kala ko te kau angahala mei te Senitailé,

¹⁶ kā 'i te motou 'ilo'i 'oku kailoa fakatonuhia he tangata mei te 'ū ngāue fakalaó, kae ngata pē 'i te tui kiā Sīsū Kalaisi, ko ia, ko mātou foki ne'e motou tui kiā Kalaisi Sīsū, kote'uhí ke motou ma'u fakatonuhia mei te tui kiā Kalaisi, 'o kailoa mei te 'ū ngāue fakalaó; he 'oku kailoa fakatonuhia'i he toko taha 'e te 'ū ngāue fakalaó.*

¹⁷ Pea kā lolotonga te motou kumi ke ma'u tonuhia 'iā Kalaisi, kua hā ko te kau angahala 'ia mātou, pea tā kua hoko 'ia Kalaisi ko te tokoni 'o angahala? 'E kailoa 'aupito!

¹⁸ He kāpau 'okou toe langa'i ake te 'ū me'a ne au 'osi holokí, tā 'okou fakamo'oni'i 'e au ko te faihala 'ia kita.

¹⁹ Hē ko kitá, ko te me'a 'i te Laó ne au mate ki te Laó, kote'uhí ke au ma'uli ki te 'Atuá.

²⁰ Kua kalusefai 'oku fakataha mo Kalaisi, pea ko taku ma'uli 'oku fai, 'oku kala kei ko au, kā ko te ma'uli 'oku fai 'e Kalaisi 'iā au; 'io, ko te ma'uli 'okou

* 2:6 2:6 Teu 10:17 * 2:16 2:16 Saame 143:2; Loma 3:20, 22

fai 'eni' i te kakanó ko te ma'uli' i te tui ki te 'Alo' o te 'Atuá, 'a ia ne Ina 'ofa kiā au, mo Ina foaki 'Ona ke pekia kote'uhí ko au.

²¹ 'Oku kailoa kita fakata'e'aonga' i 'ia te kelesi 'a te 'Atuá; he kāpau 'oku fou mei te Laó 'ia te mā'oni'oní, pea tā ne'e pekia 'ia Kalaisi 'o kala he 'uhinga.

3

Ko te tuí pē 'oku tou ma'uli aí

¹ 'Ia te kau Kalētia vale, ko ai ia kua ne fakamatavalea' i 'ia kōtōú,* 'ia kōtōu ne'e fehanganagai tonu mo te kotou matá 'ia Sisū Kalaisi, tonu faka'ali'ali 'o Tono kalusefaí?

² Ko te me'a pē 'eni' 'okou fia 'ilo meia kōtōú, pe ne'e kotou ma'u 'ia te Laumālie Mā'oni'oní mei te 'ū ngāue fakalaó, pe mei te kotou fanongo ki te ongoongoleléi 'o tui ki aí?

³ 'Oku pehē fau te kotou valé? Hili pē te kotou kamata 'i te Laumālié, 'oku kotou nofo 'eni koā ke fakakakato mei te kakanó?

⁴ Ne kotou kātaki' i koā 'ia te 'ū fu'u mamahi ko iá ko te me'a ke ta'e'aonga? He ko te koto ta'e'aonga koā ia?

⁵ Pea ko 'eni, ko Ia kua Ina tuku kiā kōtōu 'ia te Laumālié, mo fakatupu 'iā kōtōu 'ia te mafai maná, 'oku tafito Tana faí ki te 'ū ngāue fakalaó, pē ki te kotou fanongo ki te ongoongoleléi 'o tui ki aí?

⁶ 'O hangē pē ko te Folafolá, "Ne'e tui 'ia 'Ēpalahame ki te 'Atuá, pea ne'e lau ia ma'ana ko te mā'oni'oní."*

⁷ 'Oku totonu leva ke kotou 'ilo' i, ko nātou 'oku' i te tuí, ko nātou ia 'ia te hako 'o 'Ēpalahamé.*

⁸ Pea ko te Tohitapú, 'i tana vakai mama'o 'i mu'a ki te fakatonuhia 'e te 'Atuá 'ia te Senitailé mei te tuí pē, ko ia ne Ina malanga 'aki 'ia te ongoongoleléi 'i mu'a kiā 'Ēpalahame, 'o pehē, "'E manū'ia 'iā koe 'ia te fa'ahinga kotoa pē."*

⁹ Ko ia, ko nātou 'oku notou' i te tuí, 'e notou manū'ia fakataha mo 'Ēpalahame ne'e tuí.

¹⁰ He ko nātou kotoa pē 'oku tafito ki te 'ū ngāue fakalaó, 'e notou mala'ia nātou ia; he kua tohi, "'Oku mala'ia 'ia te tangata kotoa pē 'oku kailoa nofo'aki fai 'ia te 'ū me'a kotoa pē kua tohi' i te Tohi Laó."*

¹¹ Pea ko 'eni, ko te pehē 'oku kailoa fakatonuhia he toko taha 'i te 'ao' o te 'Atuá 'i tana tu'unga ki te Laó, 'oku mahino ia mei te Folafofa nei, "Ko te mā'oni'oní 'e ma'uli mei te tuí."†*

¹² Kā ko te Laó 'oku kailoa tafito ki te tui, kā 'oku pehē 'e te Folafolá, "Ko ia 'oku fai 'ia te 'ū me'a ko iá 'e ma'uli ia mei aí."*

¹³ Ne'e huhu' i tātou 'e Kalaisi mei te mala'ia fakalaó, 'i Tana hoko ko te koto mala'ia kote'uhí ko tātou (he kua tohi, "'Oku mala'ia 'ia te taha kotoa pē 'oku tautau ki te 'akaú");*

¹⁴ kote'uhí ke hoko mai ki te Senitailé 'ia te tāpuaki 'a 'Ēpalahamé 'iā Sisū Kalaisi; kae tou ma'u 'i te tou tuí 'ia te tala'ofa, ko te Laumālié.

* **3:1** 3:1 'Oku tānaki mai' i te 'ū hiki fualoa 'ihī 'ia te pehē: kote'uhí ke 'auna na'a kotou talangafua ki te mo'oní. * **3:6** 3:6 Sēn 15:6; Loma 4:3 * **3:7** 3:7 Loma 4:16 * **3:8** 3:8 Sēn 12:3; 18:18 * **3:10** 3:10 Teu 27:26 † **3:11** 3:11 Ko te mā'oni'oní 'e ma'uli mei te tuí, ko ia pe Ko ia 'oku mā'oni'oní mei tana tuí, 'e ma'uli ia. * **3:11** 3:11 Hap 2:4 * **3:12** 3:12 Lev 18:5 * **3:13** 3:13 Teu 21:23

Ko te Laó mo te tala'ofá

¹⁵ Kāinga, 'okou lea 'o taau pē mo te tangata; neongo ko te fuakava pē 'a te tangata, kae kāpau kua fakapapau'i ia, tala'i'eai 'oku fakata'e'aonga'i ia he taha, pe fakalahi ki ai.

¹⁶ Pea ko 'eni, ne'e fai 'ia te 'ū tala'ofá ma'a 'Ēpalahame mo tono hakó. 'Oku kailoa pehē 'e Ia, "Pea mo tou 'ū hakó," 'a ia ko te lau ki te tokolahī; kā ki te hako pē 'e Toko Taha, 'o pehē, "Pea mo tou Hakó," 'a ia ko Kalaisi.*

¹⁷ Pea ko 'eni ia 'ia te me'a 'okou lau ki ai, ko te Fuakava 'a ia kua loa tono fakapapau'i 'e te 'Atuá, 'e kailoa lava 'e te Laó ke fakapekia, 'o fakata'e'aonga'i 'ia te tala'ofá; he ne'e ki muli mai te Laó ia, kua hili te ta'u ia 'e fāngeau mā tolungofulu.*

¹⁸ He kāpau ne'e tafito ki te Laó 'ia te ma'u 'o te tofi'á, tā 'oku kailoa tafito ia ki te tala'ofá; ka ne'e tō ia kiā 'Ēpalahame ko te me'a'ofa 'a te 'Atuá, kote'uhī ko te tala'ofá.*

¹⁹ Pea kāpau ko ia, pea ko te ā leva te 'aonga 'o te Lao? 'Ā, ne'e tānaki mai iá kote'uhī ko te 'ū faihalá, kae'aua ke hoko mai 'ia te Hako ne'e fai ki ai te tala'ofá; pea ne'e tuku mai 'e te kau 'āngelo, 'o fakafou mai 'i te tangata ko he fakalaloa.

²⁰ Pea ko 'eni, ko te fakalaloá 'oku kailoa ko te fakalaloa'i 'o he toko taha; kā ko te 'Atuá 'oku taha tofu pē.‡

Ko te taumu'a 'o te Laó

²¹ Pea kāpau ko ia, pea 'oku fepaki koā 'ia te Laó mo te 'ū tala'ofa 'a te 'Atuá? Kailoa 'aupito! Seuke, kāpau ne'e tuku mai he lao 'a ia ne'e lava ke foaki 'ia te ma'ulí, pehē 'e tafito mo'oni 'ia te fakatonuhiá ki te Laó.

²² Kaikehe ne'e fakahā 'e te Folafolá kua mā'ulaloa kotoa pē ki te angahalá, kote'uhī ke foaki te tala'ofá ki te kakai tuí, kote'uhī pē ko te tui kiā Sīsū Kalaisí.

²³ Kā 'i te he'iki ai hoko mai 'ia te tuí, ne'e tauhi pilisone 'ia tāua 'e te pule 'a te Laó, 'o loki ki te tui ne'e ene ke toki fakahā 'āmuli.

²⁴ Pea tā ko te Laó ko te tou fakale'o kiā Kalaisi, kae fakatonuhia 'ia tātou mei te tuí.

²⁵ Kā 'i te hoko mai 'ia te tuí, pea 'oku kailoa leva kei le'ohi 'aki 'ia tātou te Laó.

²⁶ He ko te fānau 'a te 'Atuá 'ia kōtou fuli pē, ko te me'a 'i te kotou tui kiā Kalaisi Sīsúú.

²⁷ 'Io, ko kōtou fuli pē ne'e papitaiso kiā Kalaisí, ne'e kotou kofu 'aki ai 'ia Kalaisi.

²⁸ 'Oku kailoa leva 'i ai he Siu pē he Senitaile, 'oku kailoa 'i ai he pōpula pe tau'atāina, 'oku kailoa ai ke tangata mo fafine; hē ko kōtou katokātoa ko te toko taha tofu pē 'iā Kalaisi Sīsū.

²⁹ Pea kāpau 'oku 'a Kalaisi 'ia kōtou, pea tā ko te hako 'o 'Ēpalahame 'ia kōtou, ko te fānau 'ea 'o fakatatau ki te tala'ofá.*

4

¹ Pea ko 'eni, 'okou pehē, 'i tana kei tamasi'i 'ia te 'eá, 'oku kailoa faikehekehe ia mo he pōpula, neongo 'oku 'a'ana 'ia te me'a kotoa pē;

² kaikehe 'oku mā'ulaloa ia ki te kau tauhi, mo te kau le'o, kae'aua ke hokosia te taimi ne'e kotofa 'e tana tamai.

* **3:16** 3:16 Sēn 12:7 * **3:17** 3:17 'Eki 12:40 * **3:18** 3:18 Loma 4:14 ‡ **3:20** 3:20 kā ko te ... tofu pē, ko ia pe pea 'oku ngāue Toko Taha pē 'ia te 'Atuá ia. * **3:29** 3:29 Loma 4:13

³ Pehē pē mo tātou; lolotonga ne'e tou tamaliki, ne'e tou mā'ulaloa ki te fanga ki'i laumālie 'oku pule 'i te maama ko 'eni.

⁴ Kā 'i te hokosia leva te fakakakato 'o te taimi, ne'e fekau atu 'e te 'Atuá Tono 'Alo 'O'oná, 'a ia ne'e tupu mei te fafine, mo tupu ko te mā'ulaloa ki te Laó,

⁵ kote'uhiā ke huhu'i 'e Ia 'ia nātou 'oku mā'ulaloa ki te Laó, kae tou ma'u 'ia te ohi 'o te 'ū fohá.*

⁶ Pea kote'uhiā ko te 'ū foha 'ia kōtou, ko ia ne'e fekau atu ai 'e te 'Atuá ki te tou lotó 'ia te Laumālie 'o Tono 'Aló, 'oku Ina kalanga, "Apā, Tamai."

⁷ Ko ia 'oku kailoa ke kei ko he pōpula, kā ko he foha; pea kāpau ko he foha, pea tā ko he 'ea 'o te 'Atuá.*

Ko te lotoma'ua 'a Paula ki te kāinga lotu Kalētia

⁸ Kā ko 'eni, 'i mu'a atú, 'i te kailoa he kotou 'ilo ki te 'Atuá, ko te kau pōpula 'ia kōtou 'o te 'ū 'atua lohi.

⁹ Kā 'i te taimi nei, kua 'osi ange te kotou 'ilo'i 'ia te 'Atuá, kae'uma'ā te kotou 'iloa 'e te 'Atuá, pea 'oku fakafefe'aki ai te kotou toe tafoki ki te 'ū laumālie vaivai mo masiva ko iá, 'a ia 'oku kotou holi 'eni ke toe pōpula ki aí?

¹⁰ 'Oku kotou tauhi 'eni he 'ū 'aho mo he 'ū māhina, mo he 'ū fa'ahita'u mo he 'ū ta'u.

¹¹ 'Ē, 'okou manahē kiā kōtou, na'a kua ta'e'aonga taku fakaongosia ne'e fai ma'a kōtōú.

¹² Kāinga, 'okou kole kiā kōtou ke kotou hoko 'o hangē ko aú, he 'okou hoko foki 'o hangē ko kōtōú; he ne'e kailoa kotou mama'i fai he kovi kiā au.

¹³ 'Oku kotou 'ilo'i ne au fu'aki malanga 'aki 'ia te ongoongolelei kiā kōtou kote'uhi' ko he vaivai ne'e hoko ki toku sinó.

¹⁴ Pea ko te me'a ne'e tu'u 'i toku sinó, 'a ia ne'e hangē he tūkia'anga kiā kōtōú, ne'e kailoa kotou si'aki ai 'oku, 'uma'ā he kotou palakū'ina ai; kaikehe ne'e kotou tali 'oku 'o hangē he 'āngelo 'a te 'Atuá, pea hangē ko Sisū Kalaisi.

¹⁵ Pea ko fea 'eni te kotou lau manū'ia ne'e fai? He 'okou fakamo'oni atu, kā ne lava, pehē ne kotou kape'i te kotou matá 'o 'aumai mo'oku.

¹⁶ Pea tā kua u hoko ko te kotou fili 'apē, 'i taku lea 'aki te mo'oni kiā kōtōú?

¹⁷ 'Ē, ko te notou mamahi'i 'ia kōtōú 'oku kailoa lelei; kaikehe ko te notou lotó ke fakamavahe'i 'ia kōtou, kae kotou toki mamahi'i 'ia nātou.

¹⁸ Kā ko te me'a lelei ke mamahi'i ma'u ai pē 'e kōtou 'ia te me'a 'oku lelei, 'o kailoa ngata pē 'i te tou feohi mo aú.

¹⁹ Si'aku fānau liliki, 'okou toe langā 'eni 'i te kotou fā'ele'í, kae'aua ke kakato 'ia Kalaisi 'ia kōtou.

²⁰ 'Oku kita faka'amu ange 'okou 'iā kōtou 'eni, kae au liliu te anga 'o taku leá; he 'okou puputu'u kote'uhi ko kōtou.

Ko Heka'ā mo Sela

²¹ Tala'i mai angé, 'ia kōtou kua kotou holi ke mā'ulaloa ki te Laó, 'oku kala kotou tokanga'i koā 'ia te Laó?

²² He kua tohi 'i ai, takua ne'e ma'u 'e 'Ēpalahame he ongo foha 'e toko ua; ko te tama 'e taha 'a te fafine pōpula, ko te tama 'e taha 'a te fafine tau'atāina.*

²³ Kā ko te tama 'a te fafine pōpula ne'e tupu fakakakano, kā ko te tama 'a te fafine tau'atāina ne'e fou fakapalōmesi mai.

* 4:5 4:5-7 Loma 8:15-17 * 4:7 4:7 'o te 'Atuá: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, ki te 'Atuá 'iā Kalaisi.

* 4:22 4:22 Sēn 16:15; 21:2

²⁴ Ko te fa'ahinga me'a peheé 'oku fai fakatātā: hē ko te ongo fafine ko iá, ko te ongo Fuakava. Ko te taha 'oku mei te ma'unga ko Sainai, pea 'oku fanau'i kakai ke pōpula; ko Heka'a ia.

²⁵ Kā ko te Heka'a ko iá ko te ma'unga ko Sainai 'i 'Ālepeá; pea 'oku hoa ia mo te Selusalema 'o te 'aho nei, he 'oku nofo pōpula ia mo tana fānaú.

²⁶ Kā ko te Selusalema mei lungá 'oku tau'atāina ia; pea ko ia ia 'ia te fa'e 'a tātoú.

²⁷ He kua tohi,
 “Fiafia, si'i pa'a 'oku kailoa fanaú;
 hiki tué 'o kalanga, si'i ta'elangā!
 He 'e tokolahi pē he fānau 'a te si'i si'akiná,
 'o hulu atu 'i te fafine 'oku 'i ai tonu malí.”*

²⁸ Pea ko 'eni, ko kōtoú, kāinga, ko te fānau 'a te palōmesí, 'o hangē ko 'Aisaké.

²⁹ Kae hangē tofu pē ko ia 'i mu'á, 'i tonu fakatanga'i 'e te tama ne'e tupu fakakakanó 'ia te tama ne'e tupu fakalaumālié, 'oku pehē pē foki mo ia 'i te 'aho nei.*

³⁰ Kā ko te ā te lau 'a te Tohi? 'A 'eni, “Kapsi te fafine pōpulá mo tana tamá; he 'e kailoa 'aupito kaungā 'ea tana tamá mo te tama 'a te fafine tau'atāina.”*

³¹ Ko ia, kāinga, 'oku kailoa ko te fānau 'a te fafine pōpulá 'ia tātoú, kā ko te fānau 'a te tau'atāina.

5

Ko te tau'atāina 'iā Kalaisi

¹ Ko ia, tu'u ma'u 'i te tau'atāina 'a ia kua fakatau'atāina'i 'ia tātoú ki ai 'e Kalaisi, pea 'aua 'e toe 'efihia 'i te ha'amonga 'o te fakapōpulá.

² Vakai mai: ko au Paula 'okou tala'i atú, kāpau 'e kotou fai 'aki 'ia te kamú, 'e kailoa mama'i 'aonga 'ia Kalaisi kiā kōtoú.

³ 'Io, 'okou toe fakapapau'i atu 'eni ki te tangata fuli pē kua kamú, 'oku ma'ua leva 'ia ia ke fai tonu kotoa 'o te Laó.

⁴ Kua motuhi leva 'ia kōtoú meiā Kalaisi, 'ia te fa'ahinga nā 'oku kotou feinga ke tonuhia mei te Laó; 'io, kua fakahee'i kōtoú mei te kelesi.

⁵ He ko mātoú, ko te me'a 'i te Laumālié, pea kote'uhí ko te motou tuí, 'oku motou tatali fiafia ki te fakatonuhia 'oku motou 'amanaki ki aí.

⁶ Hē 'i te tu'u 'iā Kalaisi Sisuú, 'oku kailoa mamafa ta'atá kamu pe ta'ekamu, kā ko te tuí pē 'oku ngāue 'o fou 'i te 'ofá.

⁷ 'Ē, ne'e lelei te kotou lelé. Ko ai tū ne ina ta'ofi 'ia kōtoú mei te talangafua ki te totonú?

⁸ Ko te kotou fakaloto'i ko iá, 'oku kailoa fou meiā Ia ne Ina ui 'ia kōtoú.

⁹ Kā lave he me'i lēvani ki te takaonga mā, 'e lēvani leva tonu kotoa.*

¹⁰ 'Oku 'i ai taku falala 'a'aku kiā kōtoú 'i te 'Alikí, 'e kailoa mama'i fou kehe te kotou lotó; kā ko ia 'oku fakatupu maveuveu 'iā kōtoú 'e fua 'e ia tonu tauteá, neongo pe ko ai 'ia ia.

¹¹ Kā ko te me'a kiā aú, kāinga, kāpau ne mo'oni 'okou kei malanga 'aki 'ia te kamú, pea ko te ā ai toku fakatanga'i 'oku fai? He kāpau ne au fai pehē, pehē kua 'osi 'ia te fihí'anakina 'o te kolosí.

¹² Ko toku loto ki te kakai 'oku fakaangatu'u'i 'ia kōtoú, taumaiā ke tu'usi 'aupito 'ia nātou!

* 4:27 4:27 'Ais 5:4   * 4:29 4:29 Sēn 21:9   * 4:30 4:30 Sēn 21:10   * 5:9 5:9 1 Kol 5:6

¹³ Seuke, ne'e ui 'ia kōtōu, kāinga, ke kotou tau'atāina; kae'aua pē iku te kotou tau'atāina ko he ava ki te kakanó; kā ke kotou nofo fetamaio'aliki'aki 'i te 'ofá.

¹⁴ He 'oku 'osiki 'ia te Laó kotoa 'i te fe'i lea ko 'eni, "'E ke 'ofa ki tou kaungā'apí 'o hangē ko tau 'ofa kiā koé."*

¹⁵ Kae kápau 'e kotou fetu'usi mo fekainaki, vakai na'a faifai angé pea kotou fetāmate'aki pē 'ia kōtōu.

Ko te Laumālié mo te kakanó

¹⁶ Pea ko taku leá 'eni, kotou fou 'i te Laumālié, pea 'e kailoa ai kotou mama'i fakaai 'ia te holi 'a te kakanó.

¹⁷ He 'oku holi tu'u 'ia te kakanó 'o fakafepaki ki te Laumālié, pea pehē mo te Laumālié ki te kakanó; he 'oku nā feta'ofi'aki 'ia te ongo me'a ko ia, kote'uhí kā 'i ai he me'a 'oku kotou loto ke fai, pea 'aua 'e kotou fai ia.*

¹⁸ Kae kápau 'oku tākiekina 'ia kōtōu 'e te Laumālié, tā 'oku kala kotou mā'ulaloa ki te Laó.

¹⁹ 'Oku mātu'aki e'a 'ia te 'ū ngāue 'a te kakanó, 'o pehē: ko te fe'auaki, ko te anga-'ulí, ko te pau'u,

²⁰ ko te tauhi 'aitoli, ko te fakalou'akau, ko te fetāufihi'anaki, ko te fetu'usi, ko te meheka, ko te fe'ita'itani, ko te siokita, ko te māvahevahe, ko te fakafa'afa'ahi,

²¹ ko te femeheka'aki, ko te fefakapōngaki, ko te fa'a konā, ko te fa'a kai, mo te 'ū alā me'a peheé; 'a ia 'okou sinaki tala'i atu, 'o hangē ko taku lea ki mu'á, ko te kakai fai me'a peheé, 'e kailoa he notou tofi'a 'i te Pule'anga 'o te 'Atuá.

²² Kā ko te fua 'o te Laumālié, ko te 'ofa, mo te fiafia, mo te melino, mo te anga-mokomoko, mo te anga-'ofa, mo te failelei, mo te anga-tonu,

²³ mo te anga-malū, mo te anga-fakama'uma'u. 'Oku kailoa he lao ke ta'ofi 'ia te 'ū me'a peheé.

²⁴ Pea ko nātou 'oku 'o Kalaisi Sīsuú, kua notou kalusefai 'ia te kakanó mo tonu 'ū o'í mo te holi.

²⁵ Kápau ko te Laumālié 'oku tou ma'uli aí, tou laka foki 'i te Laumālié.

²⁶ 'Aua na'a tou hiki ki te fia ongoongoá, 'o fepōlepolei mo femeheka'aki.

6

Kotou fetokoni'aki

¹ Kāinga, kápau 'e ma'ua he taha lolotonga tana fai he kovi, kā ko kōtōu, 'ia te kau fakalaumālié, kotou faito'o ki te taha peheé 'o anga-fakaalaala; pea ke vakai kiā koe talia na'a 'ahi'ahi' 'ia koe foki.

² Kotou fetoutou fefua'aki te kotou 'ū mafasia'angá; pea 'i te kotou fai peheé, kua kotou 'osiki 'aupito 'ia te lao 'a Kalaisí.

³ Seuke, kápau 'oku 'afungi he taha ko he me'a 'ia ia, 'osi, 'oku kala ko he mama'i me'a 'ia ia, 'oku fakahalaki ia 'e tono lotó.

⁴ Kā ke taki taha sivi'ivi'i ta'aná ngāue, ke 'i ai hana me'a ke pōlepole mo'oni ai, 'o kailoa 'aki he taha kehe.

⁵ Kote'uhí kua pau ke taki taha fua pē ta'aná kavenga.

⁶ Pea ko 'eni, ko ia 'oku akonakina 'i te Folafolá, ke tuku kiā ia 'oku faiakó ke 'inasi 'i tana koloá kotoa.

⁷ 'Aua 'e tuku ke fakahalaki 'ia kōtōu; tala'i'eaí 'oku ala pā'usi'i 'ia te 'Atuá. Ko te ā pē te me'a 'oku tō 'e te tangata, ko ia pē 'e ina utú foki. ⁸ He ko ia 'oku

* **5:14** 5:14 Lev 19:18   * **5:17** 5:17 Loma 7:15-23

tō ki tonō kakanó, 'e utu 'e ia mei te kakanó 'ia te 'auhá; kā ko ia 'oku tō ki te Laumālié, 'e utu 'e ia mei te Laumālié 'ia te ma'uli ta'engatá.

⁹ Kae'aua na'a tou fiu 'i te faileléi, he 'e tou utu 'i tonō fa'ahita'u totonú, 'o kāpau 'e kala tou vaivai.

¹⁰ Ko ia ai, lolotonga 'oku tou faingamālié, tou ngāue 'aonga ki te kakai kotoa pē; kae lahi pē kiā nātou 'oku 'i te fāmili 'o te kakai tuí.

Ko te fakatokanga faka'osi mo te pōpoaki 'ofa

¹¹ Vakai angé ki taku tohi mata lalahi ma'a kōtou 'aki toku nima 'o'okú.

¹² Ko nātou ko 'ē 'oku holi ke hā matamatalelei 'i te me'a fakatu'asinó, ko nātou ia 'oku fakaloto'i 'ia kōtou ke kotou kamú; kā ko tonō 'uhingá pē, ke 'aua na'a fakatanga'i 'ia nātou kote'uhí ko te Kolosi 'o Kalaisí.

¹³ He na'a mo te fa'ahinga kamu nā, tala'i'eaí 'oku notou tauhi te Laó 'e nātou; kā 'oku notou tangi ke kotou kamu, kote'uhí ke notou pōlepole 'aki te kotou kamú.

¹⁴ Kā ko au, mole ke mama'o si'aku pōlepole, kā 'i te kolosi pē 'o te tou 'Alíkí ko Sīsū Kalaisí, 'a ia kua kalusefai ai 'ia māmani kiā au, mo au ki māmani.

¹⁵ He tala'i'eaí ko he me'a 'ia te kamú, pe ko he me'a 'ia te ta'ekamú, kā ko te fakatupu fo'ou pē.

¹⁶ Pea ko nātou 'e fai te notou laká ki te fua ko 'ení, ke 'iā nātou 'ia te fiamālié mo te meesí, pea pehē foki ki te ha'a 'Isileli 'o te 'Atuá!

¹⁷ Ngata mei heni, ke 'aua na'a fakangangau'i 'oku he taha, he ko aú kua 'alu mo kita 'ia te 'ū faka'ilonga 'o Sīsú, kua tā 'i toku sinó.

¹⁸ Kāinga, ko te kelesi 'a te tou 'Alíkí ko Sīsū Kalaisí, 'ofa ke 'i te kotou laumālié ia! 'Ēmeni.

Ko te 'Ipiseli 'a Paula ki te Kakai 'Efesō Ko te talateú

Ko te tafito'i kaveinga 'o te 'Ipiseli 'a Paula ki te Kakai 'Efesō ko te fokotu'utu'u 'a te 'Atuá "ke fālute 'ia te me'a kotoa pē 'iā Kalaisi, 'ia te 'ū me'a 'oku 'i langi, mo te 'ū me'a 'oku 'i māmaní" (1:10). 'I te 'ipiseli ko 'eni 'oku fakalotolahi'i ai foki 'e Paula 'ia te kakai 'a te 'Atuá ke notou ma'uli 'o taau mo te fokotu'utu'u 'a te 'Atuá: ke taha 'ia te fa'ahinga 'o te tangatá 'iā Sisū Kalaisi.

'I te konga 'uluaki 'o te 'ipiseli nei (vahe 1-3) 'oku kamata 'e Paula tana fakamatalá ki te anga tono fili 'e te 'Atua ko te Tamaí Tono kakai, kua Ina fakamolemole'i te notou angahalá 'o fakatau'atāina'i nātou 'iā Sisū Kalaisi ko Tono 'Aló. Kua ngaahi 'e Ia 'ia te Siú mo te hīteni ko te kakai pē 'e taha 'iā Sisū Kalaisi, pea kua Ina foaki mai te Laumālie Mā'oni'oni ko te fakamo'oni ki te tala'ofa kāfakafa 'a te 'Atuá. Ko te konga tono ua 'o te tohi (vahe 4-6) ko te kole ange 'e Paula ki te kau Kalisitiane 'o 'Efesō ke notou fai 'ia te fa'ahinga tō'onga ma'uli 'e mo'oni ai te notou taha 'iā Kalaisi 'i te anga 'o te notou nofó.

'Oku ngāue 'aki 'e Paula 'ia te lea fakatātā 'ihi ki tono fakahaa'i 'ia te taha 'o te kakai 'a te 'Atuá 'iā Kalaisi: ko te siasí 'oku hangē ko he sinó, ko tono 'ulú 'ia Kalaisi; pea 'oku hangē he falé, ko Kalaisi tono maka tuliki; pea hangē he hoá, ko Kalaisi 'ia te 'unohó. Ko te 'ū lea mālie mo fakapunake 'aupito 'oku fa'u 'aki 'ia te 'ipiseli ko 'eni 'i te mātu'aki ongo kiā Paula 'ia te 'ofa tu'unga'a 'oku fai mai 'e te 'Atuá 'iā Kalaisi. 'Oku hulungia tana kupu'i lea kotoa pē mei te 'ofa, mo te si'aki ma'uli, mo te fakamolemole, mo te kelesi, mo te mā'oni'oni 'a Kalaisi.

Ko te kakano 'o te tohi

Ko te talateú (1:1-2)

Ko Kalaisi mo te siasí (1:3–3:21)

Ko te ma'uli fo'ou 'iā Kalaisi (4:1–6:20)

Ko te tātukú (6:21-24)

Ko te fakafe'iloaki

¹ Ko au Paula, ko he 'apōsetolo 'a Kalaisi Sisū 'i te finangalo 'o te 'Atuá, ko taku tohi ki te kāinga lotu 'oku nofo 'i 'Efesō,* 'ā ē 'oku notou tui kiā Kalaisi Sisuú.*

² 'Ofa ke kotou ma'u kelesi mo te fiamālie, mei te 'Atua ko te tou Tamaí mo te 'Alikí ko Sisū Kalaisi.

Ko te tāpuaki fakalaumālie 'iā Kalaisi

³ Fakafeta'i ki te 'Atuá ko te Tamai 'a te tou 'Alikí ko Sisū Kalaisi, 'ā ē ne'e tāpuaki'i tātōu, 'aki te 'ū tāpuaki fakalaumālie kehekehe 'i te 'ū feitu'u 'o langi 'iā Kalaisi.

⁴ He kua Ina fili'i 'ia tātou 'iā Kalaisi 'i te he'iki ai fakatupu 'ia te māmaní, kote'uhí ke tou mā'oni'oni mo ta'emele 'i Tana 'Afió ifó, 'o tu'unga 'i te 'ofa,

⁵ 'o toka† tu'utu'uni 'e Ia 'ia tātou ke ohi 'iā Sisū Kalaisi ki Tana 'Afió, 'o fakatautu ki te me'a ne'e hā lelei ki Tono finangaló,

* **1:1** 1:1 'Oku kailoa 'asi 'i 'Efesō 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi. * **1:1** 1:1 Ngā 18:19-21; 19:1 † **1:5** 1:4-5 'i Tana 'Afió ... toka, ko ia pe tana 'Afió ifó. Tu'unga 'i tana 'ofa ne toka.

⁶ ke fakamālō'ina te lāngilangi'ina 'o Tana kelesi 'a ē ne'e me'a'ofa 'aki mai 'i te Pelé.

⁷ 'I te tou 'iā Iā, 'oku tou ma'u 'eni 'ia te huhu'í, ko te me'a 'i Tono ta'ata'á,[‡] ko te fakamolemole te tou 'ū angahalá, 'o fakatatau ki te lahi fau 'o Tana kelesi,*

⁸ 'a ia ne Ina lilingi mai ke lahi ko te poto fuli pē mo te 'ilo'ilo;

⁹ 'i Tana faka'ilo kiā tātou te misiteli 'o Tono finangaló, 'o fakatatau ki te me'a ne'e hā lelei kiā Iā, 'a ia ne Ina tu'utu'uni 'iā Ia pē,

¹⁰ kote'uhí 'i te kakato 'o te 'ū kuonga kua Ina tu'utu'uni, ke fālute 'ia te me'a kotoa pē 'iā Kalaisi, 'ia te 'ū me'a 'oku 'i langí, mo te 'ū me'a 'oku 'i māmaní.

¹¹ Kua tou hoko 'eni ko te tofi'a 'o Tana 'Afió 'iā Ia, 'o fakatatau ki te fa'italiha 'o Tana 'Afió, 'ia Ia 'oku ngāue 'i 'ia te 'ū me'a kotoa pē 'o fakatatau ki te poto 'o Tono finangaló;

¹² kote'uhí ke nofo 'ia mātou mo'o fakamālō'ina Tana lāngilangi'iná, 'ia mātou ne'e fu'aki falala kiā Kalaisí.

¹³ Pea ne'e kotou falala foki kiā Ia, 'i te kotou fanongo ki te tala 'o te mo'oní, ko te ongoongolelei 'o te kotou fakama'uli; pea 'i te kotou tui ne'e fai 'iā Ia te kotou sila'í 'aki 'ia te Laumālie Mā'oni'oni ne'e tala'ofá;

¹⁴ 'a ia ko te me'a faka'amanaki 'o te tou tofi'á; kote'uhí ke lava te huhu 'i 'o nātou ne'e fakataú, ki te fakamālō'ina 'o Tono lāngilangi.

Ko te lotu 'a Paulá

¹⁵ Ko ia ai, ko aú foki, 'i taku fanongo ki te kotou tui ki te 'Aliko ko Sisuú, mo te kotou 'ofa ki te kāinga lotú kotoa pē,

¹⁶ pea 'oku kailoa tuku taku fakafeta'í kote'uhí ko kōtou, mo taku takua kōtou 'i taku 'ū lotú;

¹⁷ ke hanga 'e te 'Atua 'o te tou 'Aliko ko Sísū Kalaisí, ko te Tamai 'oku 'A'ana te lāngilangi, 'o tuku kiā kōtou 'ia te Laumālie 'o te potó, mo fakahā me'á ke ngāue 'i te 'ilo'i lelei 'o Tana 'Afió;

¹⁸ kua fakamāma'i te mata 'o te kotou lotó, ke kotou 'ilo'i pe ko te ā te 'amanaki 'oku tupu mei Tana uí, pea ko te ā te koloa lelei 'o Tono tofi'á, 'a ia 'oku mā'u 'e te kau mā'oni'oni,

¹⁹ mo tonono lahi 'i te lahi ange fau 'o Tana māfima'í, 'a ē 'oku ngāue ma'a tātou 'oku tui; 'a ē 'oku hoa mo te ngāue tōtōivi 'o Tono māfima'í,

²⁰ 'a ē ne'e fai 'e Ia 'iā Kalaisí, 'i Tana fokotu'u 'Ona mei te pekiá, mo fakanofa 'Ona mei Tono to'omata'ú 'i te 'ū feitu'u 'o langí,*

²¹ 'o mā'olunga lahi Ia 'i te 'ū pule kotoa pē, mo te ma'u tu'unga, mo te ma'u mālohi, mo te tu'unga 'aliki, 'io, 'i te hingoa kotoa pē 'oku hingoa 'aki 'i te maama ko 'eni, pea 'i te maama foki kā hoko mai;

²² pea ne'e tuku 'e Ia ke 'i Tono lalo va'é 'ia te me'a kotoa pē; pea fakanofa Ia ko te 'ulu 'o te me'a kotoa pē kote'uhí ko te siasí.*

²³ He ko te siasí ko te sino ia 'o Kalaisí, ko te nofo'anga 'o te katokātoa[§] 'o Tana 'Afió, 'a ia 'oku Ina fakafonu 'ia te 'ū me'a kotoa pē 'aki te notou 'ū me'á.

2

Mei te maté ki te ma'ulí

¹ Pea ko kōtou, ne'e kotou mate 'i te kotou 'ū talangata'á mo te angahalá,*

[‡] 1:7 1:7 ta'ata'á, ko ia pe pekia fakafeilaulaú. * 1:7 1:7 Kol 1:14 * 1:20 1:20 Saame 110:1 * 1:22 1:22-23 Kol 1:18; Saame 8:6 § 1:23 1:23 te katokātoa, ko ia pe te fakakakato. * 2:1 2:1-5 Kol 2:13

² 'a ē ne'e kotou fou ai 'i mu'a 'i te 'alunga 'o te nofo fakaemaama ko 'enī, 'i te 'alunga 'o te 'aliki 'o te pule'anga 'o te 'ataá, ko te laumālie 'oku lolotonga ngāue 'enī 'i te kakai talangata'á.

³ Ko tātoú foki ne'e tou kau ai 'i mu'a, 'i te 'ū holi kovi 'o te tou kakanó, 'i te tou fai 'ia te 'ū holi 'o te tou kakanó mo te tou 'ū fakakaukaú, pea ne'e tou nofo ai pē ko te fānau 'o te houhaú 'i te 'ulungāanga, 'o hangē foki ko te kakai kotoa pē.

⁴ Kā ko te 'Atuá, 'ia Ia 'oku mohu 'i te 'alo'ofá, ko te me'a 'i te 'ofa lahi 'a ia ne Ina 'ofaina 'aki 'ia tātoú,

⁵ neongo kua tou mate 'i te 'ū talangata'á, ne Ina kaungā fakama'uli ake 'ia tātou mo Kalaisi, (ko te kelesí pē kua kotou ma'uli mei aí,)

⁶ pea kaungā fokotu'u 'e Ia 'ia tātou mo Ia, mo kaungā fakanofu mo Ia 'i te 'ū feitu'u 'o langí 'iā Kalaisi Sīsū,

⁷ kote'uhí ke Ina fakahaa'i atu 'i te 'ū kuonga kā hoko maí tono lahi 'i te lahi ange fau 'o Tana kelesí 'aki Tana anga-'ofa kiā tātou 'iā Kalaisi Sīsū.

⁸ He ko te kelesí pē kua kotou ma'uli mei aí, ko te me'a 'i te kotou tuí; 'io, ne'e kailoa meīā kōtou ia, kā ko te foaki mei te 'Atuá;

⁹ ne'e kailoa tupu ia mei te 'ū ngāue, kote'uhí ke 'aua na'a pōlepole ai he taha.

¹⁰ Hē ko Tana ngaahi 'ia tātou, kua fakatupu 'iā Kalaisi Sīsūú ke fai 'ia te 'ū ngāue lelei, 'a ia ne'e fu'aki teuteu 'e te 'Atuá ke tou fou aí.

Ko te taha 'iā Kalaisí

¹¹ Ko ia ai, manatu 'i ko te kau Senitaile 'i te kakanó 'ia kōtou 'i mu'a, ne'e lau ko te Ta'ekamu 'e te kakai 'oku lau ko te Kamú ('i te kakanó pea fai 'aki te nimá) –

¹² he 'i te taimi ko iá ne'e kala he kotou kaunga 'iā Kalaisi, kae kotou nofo ko te kau fakahee'i mei te pule'anga 'o 'Isilelí, ko te kau muli ta'ekau 'i te 'ū fuakava 'o te tala'ofá, 'o kailoa he 'amanaki lelei, mo te kau nofo 'i māmani ta'ema'u 'ia te 'Atuá.

¹³ Kā 'i te taimi nei, 'iā Kalaisi Sīsū, ko kōtou ne'e mama'o 'i mu'á, kua fakaofi mai 'ia kōtou 'aki te ta'ata'a* 'o Kalaisí.

¹⁴ He ko te tou melino'angá Ia, 'ia Ia ne'e ngaahi 'ia te uá† ke taha pē; 'io, ne'e holoki 'aki Tono kakanó 'ia te 'āvahevahe 'i lotó, 'a ia ko te fe'ita'itaní,

¹⁵ mo Ina fakangata 'ia te Lao fekaú, 'a ia ko te koto tu'utu'uni peé, kote'uhí ke Ina ngaahi 'ia te ua ko iá ko he tangata fo'ou pē taha 'iā Ia, pea fakamelino ai;*

¹⁶ pea 'i te sino pē tahá ke toe fakalelei'i ai mo te 'Atuá 'ia tāua, ko te me'a 'i te kolosí, 'i Tana tāmata'í te fe'ita'itaní 'i te me'a ko iá.*

¹⁷ Pea ha'u Ia 'o tala melino kiā kōtou ne'e mama'o atú, pea ki te kakai ne'e ofi maí;*

¹⁸ he 'oku fou 'iā Ia te tou fakaa'u kotoa pē ki te Tamaí, 'i te Laumālie pē taha.

¹⁹ Ko ia ai, 'oku kala kotou kei ko te kau muli mo te 'āunofu, kā 'oku kotou kakai taha mo te fa'ahinga tapú, pea 'oku kotou 'i te fāmili 'o te 'Atuá.

²⁰ He kua langa 'ia kōtou ki te makatu'unga ko te kau 'apōsetoló mo te kau palōfitá,‡ ko Sīsū Kalaisi ia Tono fungani maka tulikí;

* **2:13** 2:13 ta'ata'a, ko ia pe pekia fakafeilaualú. † **2:14** 2:14 te uá 'oku 'uhinga 'eni ki te Siu mo te Senitaile. * **2:15** 2:15 Kol 2:14 * **2:16** 2:16 Kol 1:20 * **2:17** 2:17 'Ais 57:19 ‡ **2:20** 2:20 makatu'unga ... palōfitá, ko ia pe makatu'ungá, 'a ia ne'e fakatoka 'e te kau 'apōsetoló mo te kau palōfitá.

²¹ 'a ia 'oku fai ai pē 'i Tana 'Afió tonono hokohoko lelei 'o te falé kātoa, pea 'oku faka'a'au ake ai pē ia ke hoko ko he temipale tapu, tu'u 'i te 'Alikí;

²² 'i Tana 'Afió 'oku fakahoko ai 'ia kōtou foki ki te falé, mo'o 'afio'anga 'o te 'Atuá 'i te Laumálié.

3

Ko te ngāue 'a Paula ki te kakai Senitailé

¹ Pea kote'uhí ko te me'a ko 'ení, ko au Paula, ko te nofo pilisone 'a Kalaisi Sīsū kote'uhí ko kōtou Senitailé —

² He kua kotou 'osi fanongo ki taku ma'u lakanga 'i te kelesi 'a te 'Atuá, 'a ia ne'e tuku kiā au ma'a kōtou:

³ kote'uhí ne'e faka'ilo 'e Ia 'i Tana fakahā mai kiā au 'ia te misiteli, 'o hangē ko ia ne au ki'i lea ki ai 'i mu'á.

⁴ Pea 'i te kotou lau iá 'e kotou 'ilo'i mei ai 'ia te lahi 'o taku poto 'i te misiteli kau kiā Kalaisi.*

⁵ Ko te misiteli ko 'ení ne'e kailoa faka'ilo mai 'i te 'ū kuonga 'i mu'á ki te hako 'o te tangatá, kā kua fakahā'i mai 'eni 'e te Laumálié ki te kau 'apōsetolo tapu 'o Tana 'Afió, mo Tana kau palōfitá;

⁶ 'a ia ko te pehē: 'oku kaungā 'ea mo mātou 'ia te Senitailé, mo sino taha, mo te kaungā kau 'i te tala'ofá 'iā Kalaisi Sīsū, pea fou mai 'i te ongoongolelei.

⁷ Ne au hoko ai ko te faifekau 'o te ongoongolelei ko 'ení 'o taau mo te me'a'ofa 'o te kelesi 'a te 'Atuá, 'a ia ne'e tuku mai kiā au 'i te ngāue 'o Tono māfīmāfi.

⁸ 'Io, ko au ia ne'e tuku ki ai 'ia te kelesi ko 'ení, 'ia au ko te mā'ulalo taha 'i te kāinga mā'oni'oni kotoa pē, ke 'a'aku tonono malanga 'aki ki te Senitailé 'ia te koloa 'a Kalaisi 'oku ta'emāhakuleá,

⁹ kae'uma'ā foki ke au faka'ilo ki te kakai kotoa pē te palani fufú 'a te 'Atuá, 'a ia ne'e fufú talu mei te kamata'anga 'o māmani, ('i Tana 'Afió ne'e ngaahi 'ia te me'a kotoa pē);*

¹⁰ kote'uhí ke e'a atu ai 'eni mei te siasí 'ia te poto kehekehe 'o te 'Atuá, ki te kau pule mo te ma'u tu'unga 'i te 'ū feitu'u 'o langí,

¹¹ Ko 'eni te taumu'a 'a te 'Atuá talu mei mu'a, pea fai 'iā Kalaisi Sīsū ko te tou 'Alikí;

¹² 'ia Ia 'oku tou ma'u ai te lototo'a ko 'ení, mo te lotoma'u ke tou hū mālohi atu 'i te tou tui ki Tana 'Afió.

¹³ Ko ia ai 'okou kole atu, ke 'a'ua na'a kotou lotosi'i 'i te 'ū mamahi kua hoko mai kiā aú, kote'uhí ko kōtou; hē ko te me'a peheé 'oku hā atu 'i ai te kotou mahu'ingá.

Ko te ofa 'a Kalaisi 'iā tātoú

¹⁴ Pea kote'uhí ko te me'a ko iá, ko ia 'okou tū'ulutui ai ki te Tamai,†

¹⁵ 'a ia 'oku tauhingoa ki Ai 'ia te 'ū fāmili kotoa pē 'i langi mo māmani,

¹⁶ ko taku kolé ke foaki kiā kōtou, 'o taau mo te mohu me'a 'o Tana 'Afió, ke fakamālohi'i 'ia kōtou 'aki te mālohi 'i Tono Laumálié ki te kotou tangata 'i lotó,

¹⁷ kae fale 'ia Kalaisi 'i te kotou lotó, ko te me'a 'i te kotou tuí. Pea 'i te kotou aka leva mo tu'u ma'u 'i te 'ofá,

¹⁸ 'e kotou lava 'aupito ke lave'i, fakataha mo te kau mā'oni'oní kotoa pē, tonono māukupu, mo tonono loaloa, mo tonono mā'olunga, mo tonono lolotó —

* **3:4** 3:4-6 Kol 1:26-27 * **3:9** 3:9 'Okou tōnaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: 'iā Sīsū Kalaisi.

† **3:14** 3:14 te Tamai: 'oku pehē 'i tonono 'ū hiki fualoa 'ihi, te Tamai 'a te tou 'Alikí ko Sīsū Kalaisi.

19 'io, ke 'ilo'i te 'ofa 'a Kalaisí, 'a ia 'oku hulu atu ia 'i te ngata'anga 'o te 'iló; kae fakafonu 'ia kōtou ke a'usia Tono fonu kotoa pē 'o te 'Atuá.

20 Pea ko Tana 'Afíó, 'a ia 'oku lava ke fai 'o hulu atu noa pē 'i te 'ū me'a 'oku tou fa'a kolé pē fakakaukau ki aí, kote'uhí ko te ivi 'oku ngāue 'i te tou lotó,

21 'io, ke 'o Tana 'Afíó 'ia te kolōliá 'i te siasí pea 'iā Kalaisi Sísū, 'i te 'ū kuonga kotoa pē, 'o lauikuonga pea ta'engata! 'Ēmeni.

4

Ko te taha mo Kalaisí

1 Pea ko 'eni, ko au ko te pōpula 'a te 'Alikí, 'okou kole kiā kōtou, ke kotou laka 'o taau mo te lakanga ne'e ui 'ia kōtou ki aí,

2 'i te anga-vaivai fuli pē mo te anga-malū, mo te anga-mokomoko, 'o kotou fekātaki'aki pē 'i te 'ofá,*

3 mo feinga ke kotou tauhi 'aki te no'o ko te melinó, 'ia te taha kua fakatupu 'e te Laumālié.

4 'Oku taha pē 'ia te sinó, pea taha 'ia te Laumālié, hangē foki 'oku taha 'ia te 'amanaki 'oku tupu mei te ui ne'e ui 'aki 'ia kōtou.

5 'Oku taha pē 'ia te 'Alikí, taha 'ia te tuí, taha 'ia te papitaisó;

6 taha 'ia te 'Atua ko te Tamai 'o te kakai kotoa pē, 'a ia 'oku pule ki te kakai kotoa pē, pea 'oku fou 'i te kakai kotoa pē pea 'oku nofo'ina 'ia kōtou kotoa pē.

7 Kā kua foaki kelesi kiā tātou tāutaha, 'o fakatatau ki te lahi 'o te me'a'ofa 'a Kalaisí.

8 Ko ia ai 'oku Ina folafola mai,

“I Tana hā'ele ki lungá,

ne Ina taki pōpula he koto pōpula,

pea Ina foaki me'a'ofa ki te fa'ahinga 'o te tangatá.”*

9 Pea ko te lau ki Tana hā'ele ki lungá, ko te ā hana 'uhinga kā ko 'eni pē, tā ne hā'ele ifo Ia foki ki lolofanua.*

10 Ko Ia ne hā'ele ifó, ko Ia pē foki ne'e toe hā'ele aké, 'o mā'olunga taha 'i te 'ū langí, kote'uhí kae fonu Ia 'i te 'univeesí fuli pē.

11 Pea foaki ai pē 'e Ia he 'ihi 'oku 'apōsetolo, he 'ihi 'oku palōfita, he 'ihi 'oku 'evangeliō, he 'ihi 'oku faifekau mo faiako,

12 kote'uhí ke fakahaohaoa 'i te kāinga lotú ma'a te ngāue fakalotú, mo'o langa'i ake 'ia te sino 'o Kalaisí,

13 kae'aua ke tou a'usia kotoa pē 'ia te tui pē tahá mo te 'ilo'i 'o te 'Alo 'o te 'Atuá, ke a'usia 'ia te tangata haohaoá, ke a'usia 'ia te fuá, ko te lahi 'o te fonu 'o Kalaisí.

14 'E kala tou kei anga-fakatamaliki vale ai, 'o tou felili'aki mo fe'ave'aki fano 'e te matangi fakaakonaki kotoa pē 'oku tupu 'i te fiamana 'a te kakai, 'ia te kākā 'oku notou lolotonga talitali 'eni ke fai 'aki tonu fakahee'i;

15 kae tou lea 'aki te totonú 'i te 'ofa, 'o tou tupu ake 'i te tou me'a kotoa pē 'iā Ia, 'a ia ko te 'Ulú, 'ia Kalaisi.

16 Pea meiā Iá 'oku hōkohoko lelei mai, mo fema'uma'utaki mai, 'ia te sinó kotoa, pea fai ai pē Tana tupú mei te 'ū fakahoko'anga kotoa pē 'o te tokoní, 'i te ngāue 'o te fe'i me'a taki taha 'o taau mo tana mafai, mo'o langa'i ake te sinó 'i te 'ofa.*

* 4:2 4:2 Kol 3:12-13 * 4:8 4:8 Saame 68:18 * 4:9 4:9 lolofanua, ko ia pe lalo 'aupito, ko māmani tonu. * 4:16 4:16 Kol 2:19

Ko te ma'uli matu'á mo te ma'uli fo'ou

¹⁷ Ko ia ai, 'okou tala mo fakapapau atu 'i te 'Alikí, ke tuku ā te kotou ma'uli fakavalevalé 'o hangē ko te kakai Senitailé.

¹⁸ Kua fakapō'uli te notou 'atamaí, kua notou motu mei te ma'uli 'a te 'Atuá, ko te me'a 'i te vale 'oku 'iā nātou, ko te me'a 'i te fakafefeka 'o te notou lotó.

¹⁹ 'Oku notou ongonoa, pea notou tukuange 'ia nātou ki te pau'ú, ke fai te anga-'uli kotoa pē 'i te mānumanu.

²⁰ Ka ne'e kailoa pehē te kotou ako 'o kau kiā Kalaisí;

²¹ he ne'e kotou fanongo kiā Ia, pea kua akonakina 'ia kōtou meiā Ia, 'o fakatatau ki te mo'oni 'oku 'iā Sīsuú —

²² 'o pehē, ke kotou liliu te kotou tō'onga mu'á, 'o hu'ihu'i te tangata matu'á, 'a ia 'oku 'au'auha ko te me'a 'i te 'ū holi 'a kākaá;*

²³ pea kotou tuku ke fai ai pē te kotou fakafo'ou 'e te laumālie 'o te kotou 'atamaí;

²⁴ pea kotou kofu 'aki 'ia te tangata fo'ou, 'a ia ne'e ngaahi ke tatau mo te 'Atuá 'i te anga-tonu mo te mā'oni'oni mo'oni.*

²⁵ Ko ia ke si'aki te lohí, kae taki taha lea mo'oni ki tonu kaungā'apí; he ko te 'ū kupu 'ia tātou 'oku fekau'aki.*

²⁶ Kā ke 'ita, 'aua 'e ke angahala ai; 'aua na'a tuku ke tō te la'aá 'oku kotou kei 'ita;*

²⁷ kae'uma'ā, 'aua na'a tukuange he ava ki te tēvoló.

²⁸ Ke 'aua na'a kei kaiha'a 'e te kaiha'á, kā ne fakafita'fita'a mu'a, 'o ngāue 'aki tonu nimá ki te me'a 'oku leleí, kote'uhí ke 'i ai hana me'a ke foaki ki te masivá.

²⁹ Ke 'aua 'e ha'u he talanoa 'uli mei te kotou ngutú, kae lea 'aki pē te me'a 'oku 'aonga ki te langa aké, hei'ilo 'e ma'u tokoni mei ai 'e te kakai 'oku fanongó.

³⁰ Pea 'aua 'e 'ai ke mamahi 'ia te Laumālie Mā'oni'oni 'o te 'Atuá, 'a ia ne'e sila'i 'aki 'ia kōtou ki te 'aho huhu'í.

³¹ Ko te lotu mamahi kotoa pē mo te lilí mo te 'itá mo te fe'ioho'akí mo te lau'iková, tuku ke hiki ia meiā kōtou, 'io, mo te lotu kovi kotoa pē.

³² Kae kotou anga-'ofa mu'a 'i te kotou feangai, mo manava'ofa, pea kotou fefakamolemole'aki, 'o hangē foki ko te 'Atuá ne Ina fakamolemole'i 'ia kōtou 'iā Kalaisi.*

5

¹ Ko ia ai, kotou hoko mu'a ko te kau fa'ifa'itaki ki te 'Atuá, 'o taau mo te fānu kua 'ofaina;

² pea fou 'i te 'ofá, 'o hangē foki ko Kalaisí ne Ina 'ofa'i 'ia tātou, 'i te foaki 'Ona kote'uhí ko tātou, ko te foaki 'ofa mo te feilaulau ki te 'Atuá mo'o ngangatu fakahōifua.*

³ Kā ko te me'a ki te fe'auakí mo te anga-'uli kotoa pē, 'uma'ā te mānumanú, na'a mo te lau ki aí ke kotou faka'ehi'ehi mei ai, talia te taau 'ia te feangai 'o te kakai 'a te 'Atuá.

⁴ Pea 'aua na'a 'asi he talanoa ta'etaau meiā kōtou, mo te lau fakaseselé pe ko te fia ngutuhú, ko te 'ū me'a 'oku kailoa lelei; kā 'oku taau mu'a he fakafeta'i.

* 4:22 4:22 Kol 3:9 * 4:24 4:24 Sēn 1:26; Kol 3:10 * 4:25 4:25 Sāk 8:16 * 4:26 4:26 Saame 4:4

* 4:32 4:32 Kol 3:13 * 5:2 5:2 'Eki 29:18; Saame 40:6

⁵ He 'oku mahino 'eni kiā kōtou, 'oku kala he fe'auaki, pē he anga-'uli, pē he mānumanu (ko te toko taha tauhi 'aitoli ia), 'e 'i ai hana tofi'a 'i te Pule'anga 'o Kalaisi mo te 'Atuá.

⁶ 'Aua 'e tuku ke kākaa'i 'ia kōtou he taha 'aki he koto lau pē; he 'oku hoko mo'oni 'i te 'ū me'a peheé 'ia te houhau 'a te 'Atuá ki te fānau talangata'á.

⁷ Ko ia 'aua 'e kotou kaume'a mo nātou,

⁸ he ko te koto pō'uli 'ia kōtou 'i mu'a, kā 'i te taimi nei ko te koto maama 'ia kōtou 'i te 'Alikí; kotou laka 'o taau mo te fānau 'o te maamá,

⁹ (he ko te fua 'o te maamá* 'oku 'i te lelei kotoa pē mo te mā'oni'oni mo te mo'oni;)

¹⁰ mo kotou sivi 'o 'ilo'i, pe ko te ā te me'a 'e hōifua ai 'ia te 'Alikí.

¹¹ Pea 'aua 'e kotou kau 'i te 'ū ngāue ta'efua 'o te fakapō'ulí; kaikehe, ke kotou valoki'i mu'a ia.

¹² Seuke, ko te notou 'ū me'á 'oku fai fufuu'i, na'a mo te lea ki aí ko te me'a fakamā.

¹³ Kā ko te 'ū me'a ko iá kotoa pē, 'o kā valokia, 'oku fakae'a 'e te maamá; he ko te me'a kotoa pē kua fakae'a ko te maama ia.†

¹⁴ Mo'oni pē te lau 'a te Folafolá,

“‘Ā, 'ia koe 'oku moé,
pea tu'u ake mei te kau maté;
'e toki ulo mai 'ia Kalaisi kiā koe.”

¹⁵ Ko ia ai, kotou tokanga 'aupito ki te kotou laká, 'o 'aua 'e hangē ko te kau valé, kae hangē ko te kau poto;

¹⁶ mo kotou lamalama ke ngāue 'aki te faingamālié, kote'uhí 'oku kovi 'ia te 'ū 'ahó.*

¹⁷ Ko ia, 'aua 'e kotou fakavalevale, kae kotou fai ke 'ilo'i ko te ā te finangalo 'o te 'Alikí.

¹⁸ Pea 'aua foki na'a kotou konā 'i te uainé, he 'oku 'i ai he fakalusa 'i te fai peheé; kā ke fakafonu kōtou 'aki te Laumālié;

¹⁹ 'o kotou fealealea'aki 'i te 'ū saamé, mo te 'ū himí, mo te 'ū hiva fakalaumālié, mo kotou hiva mo fakamālō 'i te kotou lotó ki te 'Alikí;*

²⁰ mo kotou fakafeta'i mā'u ai pē 'i te me'a fuli pē ki te 'Atua ko te Tamaí 'i te huafa 'o te tou 'Alikí ko Sīsū Kalaisi.

²¹ Ke kotou feanganofa'aki 'i te 'apasía ki te 'Atuá.

Ko te kau mātu'a malí

²² 'E kau fafine, kotou anganofa ki te kotou 'unohó, 'o hangē ki te 'Alikí.*

²³ He ko te 'ulu 'o te fafiné 'ia te tangatá hangē pē foki ko Kalaisi ko te 'ulu 'o te siasí; 'io, ko Ia ia ko te fakama'uli 'o te sinó.

²⁴ Ko ia, hangē 'oku anganofa te siasí kiā Kalaisi, ke pehē foki mo te kau fafiné ki te notou 'unohó 'i te me'a kotoa pē.

²⁵ Kau tangata, kotou 'ofa ki te kotou 'unohó, 'o hangē foki ko Kalaisi ne Ina 'ofa'i 'ia te siasí, 'o Ina foaki Tana 'Afíó kote'uhí ko ia;*

²⁶ kote'uhí ke Ina fakamā'oni'oni'i te siasí 'aki te fufulu vai fou 'i te Folafolá;

²⁷ kote'uhí ke Ina 'aumai 'ia te siasí kiā Ia 'oku fetapatapaki, pea kailoa hana 'ila pe ko he fe'ufe'u, pē he me'a pehē 'e taha, kaikehe ke mā'oni'oni ia mo ta'emele.

* **5:9** 5:9 te fua 'o te maamá: 'oku pehē 'i tonó 'ū hiki fualoa 'ihi, te fua 'o te Laumālié. † **5:13** 5:13 he ko te me'a kotoa pē kua fakae'a ko te maama ia, ko ia pe ko te maamá 'oku fakae'a 'aki 'ia te me'a kotoa pē. * **5:16** 5:16 Kol 4:5 * **5:19** 5:19-20 Kol 3:16-17 * **5:22** 5:22 Kol 3:18; 1 Pita 3:1 * **5:25** 5:25 Kol 3:19; 1 Pita 3:7

28 'Oku totonu foki ke pehē te 'ofa 'a te kau tangatā ki te notou 'unohó, he ko te notou sino 'ia nātou. Ko te tangata 'oku 'ofa ki tono 'unohó 'oku 'ofa foki kiā ia.

29 He 'oku he'iki ai fihī'a he taha ki tono sino 'o'oná; kā 'oku fafanga'i mo tauhi ia, 'o hangē foki ko te fai 'e Kalaisi ki te siasí.

30 He ko te 'ū kupu 'ia tātou 'o Tono sinó.

31 "Ko ia ai 'e tukuange 'e te tangatā tana tamaí mo tana fa'eé kae pīkitai ki tono 'unohó; pea nā hoko ai ko te kakano pē taha."*

32 Ko te misiteli loloto 'eni; kā 'oku kau ta'akú lea kiā Kalaisi mo te siasí

33 Kā ko kōtou foki fakafe'itangata, 'e, kotou taki taha 'ofa ki to'oná hoa 'o hangē ko tana 'ofa kiā iá; pea ko te fafiné ke faka'apa'apa ia ki to'oná 'unoho.

6

Ko te mātu'á mo te fānau

1 'E fānau, kotou talangafua ki te kotou mātu'á 'i te 'Alikí;* he 'oku totonu ia.

2 "Faka'apa'apa ki tau tamaí mo tau fa'eé," ko te fu'aki fekau ia 'oku 'i ai hana tala'ofa,

3 "ka ke manū'ia, pea nofo fualoa 'i māmani."*

4 Pea ko kōtou 'ia te kau tamaí, 'aua 'e kotou faka'ita'i te kotou fānau; kae tauhi nātou 'aki te akonaki mo te valoki 'a te 'Alikí.*

Ko te kau tamaio'alikí mo te notou kau pule

5 'E kau tamaio'alikí, kotou talangafua ki te kotou 'aliki fakasinó 'i te 'apasia mo te taiiili, 'o kotou lototō 'o hangē ko te fai kiā Kalaisi.*

6 Pea 'aua na'a fakamamata pē, ke mālie'ina 'ia te tangatā pē; kae kotou fai ko te kau tamaio'alikí 'a Kalaisi 'oku fai 'ia te finangalo 'o te 'Atuá.

7 Kotou fai loto lelei pē 'ia te ngāué, ko te fai ki te 'Alikí 'o kailoa ki te tangata.

8 He 'oku kotou 'ilo'i, kā 'i ai he lelei 'e fai he toko taha, 'e ma'u 'e ia tono totongi mei te 'Alikí, pē ko te pōpula ia, pē ko te tau'atāina.

9 Pea ko kōtou 'ia te kau 'aliki, kotou fai pehē foki kiā nātou, 'o tuku te fa'a fakamaná; he 'oku kotou 'ilo'i 'oku 'afio 'i langi 'ia te 'Alikí 'o nātou mo kōtou fakatou'osi, pea 'oku kala 'iā Ia he filifilimānako.*

Ko te teunga tau faka-Atuá

10 Ko te faka'osí, ke kotou kaukau 'i te 'Alikí, 'io, 'i te ivi 'o Tono māfimafi.

11 'Ai kiā kōtou 'ia te teunga tau kakato faka-Atuá, kote'uhí ke kotou lava ke tu'u ki te 'ū feinga kākā 'a te tēvoló.

12 He tala'i'eaí ko te tou fangatua nei mo he toto mo kakano; kaikehe, ko te fai ia mo te 'ū pule, mo te 'ū mafai, mo te kau pule 'o te fakapō'uli 'o te māmani, mo te 'ū kongakau laumālie 'a te koví 'i te 'ū feitu'u 'o langi.

13 Ko ia ai, kotou to'o 'ia te teunga tau faka-Atuá, kote'uhí ke kotou lava ke talitu'u 'i te 'aho 'o te koví; pea kua lava'í kotoa pē, kae tu'u pē.

14 Ko ia ai, kotou tu'u, kua nono'o 'aki te kotou kongalotó 'ia te fai mo'oní, pea kua 'ai te kofu tau ko te mā'oni'oní,*

15 pea kua kotou topuva'e 'aki te 'osi teuteu mei te ongoongolelei 'o te melinó;*

* 5:31 5:31 Sēn 2:24 * 6:1 6:1 'i te 'Alikí: 'oku kailoa 'asi 'ia te kupu'i lea nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi.

* 6:3 6:2-3 'Eki 20:12; Teu 5:16 * 6:4 6:4 Kol 3:21 * 6:5 6:5-8 Kol 3:22-25 * 6:9 6:9 Teu 10:17

* 6:14 6:14 'Ais 11:5; 59:17 * 6:15 6:15 'Ais 52:7

¹⁶ kae'uma'ā kua kotou to'o 'ia te pā ko te tuí, 'a ia 'e kotou lava ke tāmāte'i 'aki 'ia te 'ū ngahau vela fuli pē 'a te filí.

¹⁷ Pea 'ai 'ia te tatā tau ko te fakama'ulí, mo te heletā 'a te Laumālié, 'a ia ko te Folafola 'a te 'Atuá.*

¹⁸ Pea 'i te faingamālie kotoa pē kotou fai te kotou lotú 'i te Laumālié 'aki te fa'ahinga hū kehekehe mo te kole, 'o kotou tokanga ki ai 'i te faka'utumauku te kotou hūfia 'o te kāinga lotú kotoa pē;

¹⁹ kae'uma'ā foki 'ia au, kote'uhí, kā u tangaki toku ngutú, pea 'aumai haku lea ke au fakahaa'i mālohi te misiteli 'o te ongoongoleleí;

²⁰ ('a ia 'okou 'i ai 'eni ko te fakafofonga ha'isia;) kote'uhí ke au lea mālohi 'i te me'a ko iá, 'a ia 'oku totonu ke au faí.

Ko te 'ū pōpoaki 'ofá

²¹ Kā kote'uhí ke kotou 'ilo'i foki 'e kōtou taku 'ū me'á mo taku nofó, ko ia 'e fakahaa'i atu kotoa pē ia 'e Tikiko, ko te si'i kāinga 'ofaina, mo te faifekau anga-tonu 'i te 'Alikí.*

²² 'Okou fekau'i atu 'ona kiā kōtou 'i te me'a ko iá, ke kotou 'ilo'i ai te motou 'ū me'á, pea ke fakafiamālie'i ai te kotou lotó.

²³ 'Ofa ke ma'u 'e te kāinga lotú 'ia te melinó mo te tuí pea mo te 'ofá, mei te 'Atua ko te Tamaí mo te 'Alikí ko Sīsū Kalaisi.

²⁴ Ke nofo 'ia te kelesí mo te kakai kotoa pē, 'a ia 'oku 'ofa mo'oni ki te tou 'Alikí ko Sīsū Kalaisi.†

---

* 6:17 6:17 'Ais 59:17 * 6:21 6:21-22 Ngā 20:4; 2 Tīm 4:12; Kol 4:7-8 † 6:24 6:24 † te 'ū hiki fualoa 'ihi 'oku faka'osi 'aki te lea 'Ēmeni.

Ko te 'Ipiseli 'a Paula ki te Kakai Filipai Ko te talateú

Ko te *'Ipiseli 'a Paula ki te Kakai Filipai* ne'e fai ia ki te fu'aki siasi ne fokotu'u 'e Paula 'i te kelekele 'o 'Iulopé 'i te vahefanua Loma ne'e ui ko Masitōnia. Ne fai te 'ipiseli ko 'ení 'oku lolotonga nofo pōpula te 'apōsetoló. Pea 'i te taimi ko iá ne'e faingata'a'ina ai kote'uhí ko te fakafepaki ne'e fai 'e te kau ngāue Kalisitiane kehe kiā ia, pea ne'e mafasia ai tono lotó kote'uhí ko te akonaki hala kua fai 'i te siasi 'i Filipai. Kā neongo ia, ko te 'ipiseli 'eni 'oku hā mata'ala'ala ai 'ia te fiafia mo te fakatu'amalie 'a Paulá 'a ia ko tono tupu'angá pē ko tana mātu'aki tui falala kiā Sisū Kalaisi.

Ko te 'uhinga ne fu'aki fakakaukau ai 'e Paula ke fai tana 'ipiseli ko 'ení, ko tana fia fakamālō ki te kau Kalisitiane Filipai kote'uhí ko te me'a'ofa ne notou fakamoimoi mai kiā ia 'i te tu'unga ne'e fia ma'u ai 'e ia 'ia te tokoni ko iá. Ne fai foki 'e Paula tana tohí ko te faingamālie ke pou pou ai kiā nātou ke notou lototo'a mo loto falala, neongo tono 'ū faingata'a'ina mo te 'ū faingata'a'ina 'o nātou. Ne ina kole foki kiā nātou ke notou loto fakatōkilalo 'o hangē ko Sīsū, pea 'aua na'a notou 'efihia 'i te loto siokitá mo te 'afungí. Ne fakamanatu 'e Paula kiā nātou ko te notou ma'uli 'iā Kalaisi ko te me'a'ofa ia mei te 'ofa tu'unga'a 'a te 'Atuá. 'Oku notou ma'u te me'a'ofa nei 'i te notou tuí, 'o kailoa ko te notou tauhi 'ia te 'ū ouau 'o te Lao Faka-Siú.

'Oku 'ilonga 'ia te 'ipiseli ko 'ení tono fakamamafa'i te fiafiá, mo te loto falalá, mo te fāitahá, mo te vilitaki atu 'i te ma'uli faka-Kalisitiane. 'Oku hā ai pē foki mei te tohí 'ia te fu'u 'ofa lahi 'ia Paula ki te siasi 'o Filipai.

Ko te kakano 'o te tohí

Ko te talateú (1:1-11)

Ko te 'ū me'a ne hoko 'i te ma'uli 'a Paulá (1:12-26)

Ko te ma'uli 'i te taha mo Kalaisi (1:27–2:18)

Ko te 'ū palani kiā Timote mo 'Epafalataitō (2:19-30)

Ko te 'ū fakatokanga fekau'aki mo te 'ū filí mo te 'ū fakatu'utāmaki (3:1–4:9)

Ko Paula mo tono 'ū kaume'a 'i Filipai (4:10-20)

Ko te tātukú (4:21-23)

Ko te fakafe'iloaki

¹ Ko māua Paula mo Timote, ko he ongo tamaio'aliki 'a Kalaisi Sisū, ko te mā tohi ki te kāinga lotu kotoa pē 'oku 'iā Kalaisi Sisū, 'oku nofo 'i Filipai, pea mo te kau faifekau pulé mo te kau akonaki.*

² 'Ofa ke kotou ma'u kelesi mo te fiamālie mei te 'Atua ko te tou Tamaí mo te 'Aliko ko Sisū Kalaisi.

Ko te lotu 'a Paula ma'a te kakai Filipai

³ Ko taku manatu ma'u pē kiā kōtou pea u fakafeta'i ai ki toku 'Atuá.

⁴ Pea 'oku fai fiafia ma'u pē taku taimi lotú 'i tono hūfia 'o kōtoú kotoa pē,

⁵ kote'uhia ko te kotou kau fakataha mo au 'i te ongoongolelei, talu mei te fu'aki 'ahó 'o a'u mai ki te taimi nei.

* 1:1 1:1 Ngā 16:12

⁶'Okou 'ilo'i pau 'ia te me'a ko 'ení, kote'uhí ko Ia kua Ina kamata 'i te kotou lotó he ngāue leleí, 'e fai ai pē Ia Tono fakahaohaoa'í, 'o a'u ki te 'aho 'o Sīsū Kalaisí.

⁷He 'oku totonu ke pehē taku 'amanakí 'iā kōtou kotoa pē, pea 'okou tauhi ma'u kōtou 'i toku lotó; pea 'i taku nofo ha'isiá, pea 'i taku taukapo'i mo fakamo'oni ki te ongoongoleleí, 'oku kotou kau kotoa pē mo au 'i te kelesi 'oku 'aumaí.

⁸Seuke, ko te 'Atuá ē ko toku fakamo'oni ki te lahi 'o taku tokanga kiā kōtou 'i te mānava 'o Kalaisi Sīsú.

⁹Pea ko taku lotú 'eni, ke toe tupulakina 'o lahi ake 'aupito te kotou 'ofá, mo te 'iló mo te fakapotopoto 'i te me'a kotoa pē;

¹⁰kote'uhí ke kotou sivi'i 'o 'ilo te 'ū me'a 'oku lelei lahí, kae kotou nofo anga-tonu mo ta'emele, 'o a'u ki te 'aho 'o Kalaisí;

¹¹kua kotou fonu ngutungutu 'i te fua 'o te mā'oni'oní, 'a ia 'oku fou 'iā Sīsū Kalaisí, ke lāngilangi'ina mo fakamālō'ina ai 'ia te 'Atuá.

Ko te tāpuaki 'o te tuku pōpula 'o Paulá

¹²Pea 'okou loto, kāinga, ke mahino 'eni kiā kōtou, ko te 'ū me'a kua hoko kiā aú, kua notou iku ki te fakamafola 'o te ongoongoleleí.

¹³Ko ia, kua 'iloa ai toku 'ū ha'í 'i te palasí kátoa, pea ki te kakai kotoa pē, 'o hā ko te tupu mei taku kau kiā Kalaisí.*

¹⁴Pea mo te tokolahi 'o te kāinga lotú, kua langa'i ake te notou falala ki te 'Aliikí kote'uhí ko toku 'ū ha'í, pea kua fakautuutu ai te notou lototo'a 'o lea 'aki te Fofafola 'a te 'Atuá* 'o ta'emanahē.

¹⁵Ko te mo'oni 'oku 'i ai he 'ihí 'oku malanga 'aki 'ia Kalaisí ko te meheka, mo te fakafekāke'i; kā 'oku fai foki te 'ihí ko te notou loto lelei mai.

¹⁶Ko te ha'a 'ofá, 'oku notou fai ko te notou 'ilo'i ko toku nafá ko te taukapo'i 'o te ongoongoleleí;

¹⁷kā ko te 'ihí 'oku notou ongoongoa 'ia Kalaisí, ko te siokita ke fakalahi 'aki te mamahi ki toku 'ū ha'í.

¹⁸Kā ko te toe 'aí ke fefe'aki? Ko ia ai pē tonon angá: pe ko te kofu 'o he me'a, pe ko te fai mo'oni, kehe pē 'oku ongoongoa ai 'ia Kalaisi, pea 'okou fiafia ai au. 'Io, pea 'e au fiafia ai foki,

¹⁹he 'okou 'ilo'i 'e iku te me'a ko iá ki toku fakama'uli, 'i te kotou hūfiá mo te tokonaki 'a te Laumālie 'o Sīsū Kalaisí.

²⁰Pea 'okou 'amanakí 'eni mo falala, 'e kailoa fakamaa'i 'oku he me'a; kaikehe, hangē ko ia 'i mu'á, 'e pehē foki 'i onopooni, 'e au mālohi noa pē 'i te fakahīkihiki'i 'o Kalaisi 'aki toku sinó, pe 'i te ma'ulí, pe 'i te maté.

²¹He ko te me'a kiā kitá, ko taku ma'ulí ko Kalaisi 'atá, pea ko taku pekiá ko te 'āsili to'okú fakakolooa.

²²Kae kāpau ko taku ma'uli atu 'i te kakanó, ko te me'a ia 'oku tu'u ai taku ma'u fua 'i te ngāué, pea tā 'oku kala u 'ilo'i pe ko te ā 'e au fili ki aí.

²³Kā 'oku fefūsiaki 'oku 'e te me'a ko iá 'e ua: 'oku holi toku lotó ke tuku folau atu, 'o nonofo mo Kalaisi, he 'oku lelei lahi ake noa pē ia;

²⁴kā ko te nofo pē 'i te sinó 'oku 'aonga ange kiā au kote'uhí ko kōtou.

²⁵Pea 'i taku ongo'i peheé, 'okou 'ilo'i 'e au nofo pē 'o ma'uli atu ma'a kōtou fuli pē, ke tupulakina ai te kotou tuí, pea fai mo te fiafia;

* 1:13 1:13 Ngā 28:30

Folafolá.

* 1:14 1:14 te Fofafola 'a te 'Atuá: 'oku pehē 'i tonon 'ū hiki fualoa 'ihí, te

²⁶ kae tupulakina 'aupito ai te kotou fiafiá 'iā Kalaisi Sīsū kote'uhí ko au, 'i taku toe 'a'ahi atu kiā kōtōú.

²⁷ Ko te me'á pē, ke hoa te kotou feangá mo te ongoongolelei 'o Kalaisí, kote'uhí, pe 'e au 'alu atu 'o mamata, pe 'e au mama'o pē 'o fanongo ki te kotou 'ū me'á, ke hā 'oku kotou tu'u ma'u, 'o laumālie taha, 'o kotou loto uauangataha pē 'i te fakafitafita'a 'i te tui ki te ongoongolelei.

²⁸ Pea 'oku kala kotou 'ilifia he me'a 'e taha 'oku fai atu 'e te kotou 'ū filí. He ko te faka'ilonga mala'ia ia kiā nātou, kā ko te fakama'uli ia kiā kōtōu, pea ko te faka'ilonga foki ia mei te 'Atuá.

²⁹ He kua 'avatu 'eni kiā kōtōu, 'o kala ko te tui pē kiā Kalaisi pea ngata ai, kā ke kātaki mamahi foki kote'uhí ko Ia,

³⁰ pea 'oku kotou fekuki mo te faingata'a tatau, hangē ko ia ne kotou sio mu'a ai 'iā aú, pea 'oku kotou fanongo 'eni 'oku 'iā aú foki.*

2

Ko te sīpinga 'a Kalaisi

¹ Ko ia, kāpau 'oku 'i ai he kotou fakalotolahi 'iā Kalaisi, kāpau 'oku 'i ai he kotou fiamālie mei te 'ofá, kāpau 'oku 'i ai he kotou feohi 'i te Laumālie,* kāpau 'oku ngāue te kotou fatú 'i te 'ofá, pea 'i ai he kotou fai meesi,

² 'ē, kotou fakakakato taku fiafiá, 'i te kotou loto tahá; ke taha te kotou 'ofá, pea kotou uauangataha, pea hu'ufataha te kotou feingá.

³ 'Aua 'e kotou fai he me'a ko te siokita pe ko te fiaongoonga, kā 'i te kotou loto ta'ehiki kotou taki taha lau 'oku lelei ake tonu kāingá 'iā ia.

⁴ Pea 'aua 'e taki taha tokanga ki te me'a 'a'aná pē, kā ki te me'a 'a te kakai kehé foki.

⁵ 'Io, ke 'iā kōtōu 'ia te loto peheé, 'a ia ne'e 'iā Kalaisi Sīsúú foki;

⁶ 'a ia, neongo Tana 'afio 'i te anga 'o te 'Atuá, kā ne kailoa lau 'e Ia Tana tatau mo te 'Atuá ko te me'a ke puke ma'u ki ai,†

⁷ kaikehe ne Ina fakamasivasiva 'i 'e Ia 'Ona, 'o to'o 'ia te anga 'o te tamaio'alikí, mo Ina hoko mai 'i te tatau 'o te tangatá.

⁸ Pea 'i Tana hoko leva 'i te tatau 'o te tangatá, ne Ina fakamā'ulaloa 'i 'Ona, 'i Tana talangafua 'o a'u ki te maté, kā ko te mate 'i te kolosi.

⁹ Pea ko ia ai kua mātu'aki hākeaki 'i 'Ona 'e te 'Atuá, mo foaki kiā Ia he hingoa 'oku mā'olunga taha 'i te hingoa fuli pē,

¹⁰ kote'uhí ko te tui kotoa pē 'i langi mo māmani mo lolofanua‡ ke tū'ulutui 'i te huafa 'o Sīsúú;

¹¹ pea ko te 'alelo kotoa pē, ke fakahaa 'i ko te 'Alikí 'ia Sīsū Kalaisi, ki tonu fakalāngilangi 'i 'o te 'Atuá ko te Tamai.*

Ko te ulo atu 'i māmani

¹² Pea ko 'eni, si'aku 'ofa'anga, kua kotou fai talangafua ma'u ai pē, ko ia 'aua 'e kotou ngāue 'o hangē ko he me'a ia ke fai 'i toku 'aó pē, kā ke fakautuutu 'aupito 'i taku mama'o ko 'ení te kotou ngāue ke lava 'i te kotou fakama'uli 'o kōtōú, 'o kotou fai 'apasia pē mo te tailiili;

* **1:30** 1:30 Ngā 16:19-40 * **2:1** 2:1 'oku 'i ai ... Laumālie, ko ia pe 'oku 'i ai he kotou feohi mo te Laumālie, ko ia pe kua tatakí 'ia kōtōu 'e te Laumālie ki te feohi fakatahá. † **2:6** 2:6 ne kailoa ... ki ai, ko ia pe ne kala lau 'e Ia 'oku totonu Tana ha'aki 'ai ke hoko 'o tatau mo te 'Atuá. ‡ **2:10** 2:10 lolofanua: ne tui 'ia te kakai 'oku hoko atu te kakai kua maté 'i te feitu'u fakapó'ulí 'i lolofanua. * **2:11** 2:10-11 'Ais 45:23

13 he ko te 'Atuá ia 'oku ngāue 'iā kōtou 'i Tana finangalo lelei ke kotou loto ke fai ki ai pea mo kotou lava foki ke fai iá.

14 Kotou fai 'ia te me'a kotoa pē 'o kala he lāunga pe ko he fakakikihi,

15 kote'uhí ke kotou haohaoa mo 'ata'atā mei te koví, ko te fānau 'a te 'Atuá 'oku ta'emele 'i te lotolotonga 'o te to'utangata anga-pikopiko mo heke ko 'eni. Fai feinga ke kotou ulo atu 'i te notou ha'oha'ongá ko te 'ū māma'anga 'i māmani;*

16 pea kotou pukepuke atu 'ia te Folafola 'o te ma'ulí, kote'uhí ke 'i ai he me'a ke au pōlepole ai 'i te 'aho 'o Kalaisí, pea kailoa ta'e'aonga taku lele ne'e fai, pe ta'e'aonga taku fakaongosía.

17 Pea kā faifai angé 'e lilingi toku totó 'i te funga 'o te feilaulaú mo te ngāue 'a te kotou tuí, 'e fiafia pē 'eni ia, mo nēkaneka fakataha mo kōtou fuli pē;

18 pea kotou fiafia foki 'i te me'a pē ko iá, mo nēkaneka fakataha mo au.

Ko Tīmote mo 'Epafalotaito

19 Kā 'okou falala ki te 'Alikí ko Sīsuú, 'e toe si'i pē pea u fekau atu 'ia Tīmote, kote'uhí ke au fiamālie foki 'i si'aku 'ilo'i pe 'oku fefe'aki 'ia kōtou.

20 He 'oku kala u ma'u mo he taha 'oku loto tatau mo ia; he taha ne tokanga mo'oni kiā kōtou;

21 he ko nātou kotoa pē ko 'eni 'oku notou kumi te notou me'a pē 'a nātou, 'o kala ko te me'a 'a Sīsū Kalaisí.

22 Kā 'oku kotou 'ilo'i ia ko te pau mo'oni, 'o hangē pē ko te foha mo te tamai, kua pehē tana ngāue mo au 'i te ongoongolelei.

23 'Io, ko te toko taha ko iá 'okou 'amanaki fekau'i atu, 'o kā hili taku 'ilo'i pe 'e fefe'aki te 'ū me'a 'oku kau kiā aú.

24 Kā 'okou falala ki te 'Alikí, 'e toe si'i pē pea u 'alu atu mo au foki.

25 Kā 'okou fakakaukau 'e lelei mu'a ke au fekau'i atu 'ia 'Epafalotaito, ko te kaungā lotu, mo te kaungā ngāue, mo te kaungā tau 'oku, kā ko te kotou talafekau, pea ko ia ne ina tokoni ki taku masivá.

26 He ne'e nofo hoholi pē ia kiā kōtou, mo te hoha'a lahi, kote'uhí kua kotou fanongo ne'e mahaki'ina iá.

27 Pea 'oku mo'oni ne'e mahaki'ina, 'o teitei pekia; kā ne 'alo'ofa te 'Atuá kiā ia, 'io, 'o kailoa kiā ia pē, kā kiā au foki, na'a fu'u lahi fau taku mamahí.

28 Ko ia 'oku 'āsili to'oto'o ai taku tuku'i atu 'o'oná, kote'uhí ke kotou mamata kiā ia 'o kotou toe fiafia, pea si'isi'i ai mo taku hoha'á.

29 Ko ia, kotou tali lelei 'ona 'i te 'Alikí mo te fiafia lahi, pea kotou mahu'inga'ina foki 'i te kakai peheé,

30 he ko te me'a 'i tana ngāue kiā Kalaisí ne'e ofi ai ia ki te maté; he ne'e kailoa ke ina mamae ki tana ma'ulí, kote'uhí ke ina fai 'ia te 'ū fatongia ne'e toe ke kotou fakakakato mai kiā aú.

3

Ko te tali 'o kita 'e te 'Atuá

1 Ko taku lea faka'osí 'eni, kāinga: kotou fiafia 'i te 'Alikí. Ko taku tohi 'ia te 'ū me'a pē ko iá kiā kōtou, 'oku kala ko he me'a fakafiu kiā au, kā 'oku lelei ia kiā kōtou.

2 Tokanga'i te fanga kulī nā, 'ia te kau ngāue koví, mo te kau tu'utu'u 'o te kakanó.

* 2:15 2:15 Teu 32:5

³ He ko tātou pē 'ia te kamu mo'oní, 'ia tātou 'oku tou tauhi ki te 'Atuá 'i te Laumālié,* pea mo vīkiviki 'iā Kalaisi Sīsū, pea 'oku kailoa tou falala ki te me'a fakasinó.

⁴ Neongo 'oku ala falala pē 'e kita ki te me'a fakasinó. Kā 'i ai he taha 'oku pehē 'e lava 'e ia ke falala ki te me'a fakasinó, huanoa 'ia au:

⁵ He ne'e kamu 'oku 'i te 'aho tonu valú, ne au tupu ko te 'Isileli, ko te ha'a Penisiani, ko te Hepelū tupu mei te kau Hepelū; kā lau ki te Laó, ko te Fālesi kita;*

⁶ Kā lau ki tonu mamahi'í, ne au fakatanga'i te siasí, kā lau ki te mā'oni'oni fakalaó, ne au haohaoa.*

⁷ Kā ko te 'ū me'a peheé, 'ā ē ko toku fakakoloa 'i mu'á, kua u lau ia ko te koto fakamasiva kote'uhí ko Kalaisi.

⁸ Seuke, 'okou kei lau 'eni 'ia te 'ū me'a ko iá fuli pē ko te koto fakamasiva, kote'uhí ko te fungani 'ia te 'ilo'i 'o Kalaisi Sīsū ko toku 'Alíkí. 'I Tana 'Afió ne au tuku ai ke mole kātoa, 'io, 'o kita lau ko te kinoha'a pē, kote'uhí ke fakakoloa 'aki 'oku 'ia Kalaisi,

⁹ pea ke 'ilo'i 'oku 'okou 'iā Ia, pea 'oku kala 'i ai mo au ta'akú mā'oni'oni, 'ā ē 'oku mei te Laó, kā ko ia 'oku founa 'i te tui kiā Kalaisí, 'io, ko te mā'oni'oni 'oku mei te 'Atuá, pea 'oku tafito ki te tuí;

¹⁰ kote'uhí ke au 'ilo'i ai Tana 'Afió, mo te mālohi 'o Tana toetu'ú, mo te kau 'i Tana 'ū mamahi, 'i te fakatatau atu 'oku ki Tana pekiá;

¹¹ hei'ilo 'e au lava ke kau 'i te toetu'u ko 'ē mei te kau pekiá.

Ko te tuli atu ki te palé

¹² Tala'i'eai ko taku pehē kua u 'osi ma'u 'eni, pē kua 'osi toku fakahaohaoa'í; kā 'okou tuli atu pē, hei'ilo 'e au puke ki te me'a ko 'ē ne puke ai 'oku 'e Kalaisí.

¹³ Kāinga, 'oku kala† u lau 'e au kua u 'osi ma'u, kā ko te me'a pē taha 'okou faí: 'okou fakangalongalo'i te 'ū me'a kua tuku ki mulí, kae au kakapa atu ki te 'ū me'a ki mu'á,

¹⁴ 'o kita tuli atu pē ki te ngata'angá, ke ma'u 'ia te pale 'o toku ui mei lunga ne'e fai 'e te 'Atuá 'iā Kalaisi Sīsú.

¹⁵ Ko ia ai, ko tātou ko 'ē 'oku haohaoá ke pehē te tou lotó; pea kā 'i ai he me'a 'oku hā kehe ki te kotou lotó, 'e faifaí pea faka'ilo mo ia 'e te 'Atuá kiā kōtou.

¹⁶ Kā ko ia kua tou lava'í, ke tou 'a'eva 'i te lao tatau.‡

¹⁷ Kāinga, kotou kaungā fa'ifa'itaki mai kiā au; pea kotou tokanga kiā nātou 'oku tatau te notou laká mo te fa'ifa'itaki'anga 'oku kotou ma'u 'iā mātoú.*

¹⁸ He 'oku 'i ai te tokolahi, 'oku hoko te notou laká ko te 'ū fili 'o te kolosi 'o Kalaisí. Ne au 'osi tala'i atu 'eni kiā kōtou, pea 'okou toe tala'i atu 'eni mo te tangi.

¹⁹ Ko te notou iku'angá ko te mala'ia; 'oku notou 'atua 'aki te notou keté, pea 'oku notou pōlepole 'i te me'a fakamā; 'oku hu'u te notou tokangá ki te 'ū me'a 'o māmani.

²⁰ Hē ko to'o tātoú kolo 'oku tu'u 'i hēvani, 'a ia ko te feitu'u 'oku tou nofo'aki tali ke ha'u mei ai he Fakama'uli, ko te 'Alíkí ko Sīsū Kalaisi.

* 3:3 3:3 tauhi ki te 'Atuá 'i te Laumālié: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, tauhi 'i te Laumālie 'o te 'Atuá. * 3:5 3:5 Ngā 23:6; 26:5; Loma 11:1 * 3:6 3:6 Ngā 8:3; 22:4; 26:9-11 † 3:13 3:13 'oku kala: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, 'oku he'iki ai. ‡ 3:16 3:16 'Oku tākani mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: pea tou tokanga ki te me'a pē ko iá. * 3:17 3:17 1 Kol 4:16; 11:1

21 'E liliu 'e Ia 'ia te sino mā'ulaloa ko 'enī ke alāanga mo Tono sino lāngilangi'inā, 'i te mālohi ko iá, 'a ia 'oku mafai ai 'e Ia ke fakamā'ulaloa kiā Ia 'ia te me'a kotoa pē.

4

Ko he 'ū fakahinohino

1 Ko ia ai, si'aku kāinga, 'a ia 'okou 'ofa mo holi ki aí, ko si'aku fiafia'anga mo te kalauni, ke pehē te kotou tu'u ma'u 'i te 'Alikí, si'aku 'ofa'anga.

2 'Okou kole atu kiā 'Tuotia, pea kiā Siniteke, ke nā loto taha 'i te 'Alikí.

3 'Io, 'okou kole atu kiā koe foki, ko te si'i hoa ngāue mo'oni 'o'okú, ke ke tokoni atu ki te ongo fafine ko iá; he ne'e nā kaungā ngāue mo au 'i te ongoongoleléi, 'o hangē foki ko Kelemení, mo tono toe 'o toku kaungā ngāue, 'ā ē 'oku tu'u te notou 'ū hingoá 'i te tohi 'o te ma'ulí.

4 Kotou fiafia 'i te 'Alikí ma'u ai pē; 'io, kā u toe 'ai atu, kotou fiafia.

5 Ko te kotou anga nā, 'ia te kotou fa'a faka'atu'í, tuku ke hā ia ki te kakai kotoa pē. 'Oku ofi mai 'ia te 'Alikí.

6 'Aua 'e kotou lotoma'ua he me'a 'e taha; kā 'i te me'a kotoa pē tuku ke hā ki te 'Atuá te kotou 'ū kolé, 'i te lotu mo te hūfia, pea fai mo te fakafeta'i.

7 Pea ko te nonga 'a te 'Atuá, 'a ia 'oku mama'o 'i te tatae 'o te 'atamai kotoa pē, 'e ina malu'i te kotou lotó mo te kotou 'ū fakakaukaú 'iā Kalaisi Sīsū.

8 Ko taku lea faka'osi, kāinga. 'Ilonga pē te 'ū me'a 'oku mo'oni, 'ilonga pē te 'ū me'a 'oku taaú, 'ilonga pē te 'ū me'a 'oku totonú, 'ilonga pē te 'ū me'a 'oku ma'á, 'ilonga pē te 'ū me'a 'oku faka'ofa'ofá, 'ilonga pē te 'ū me'a 'oku ongoongoleléi, 'io, kā 'i ai he 'ulungāanga lelei, pea kā 'i ai he me'a 'oku fakamālō'ina, ko te 'ū me'a ia ke kotou tokanga ki aí.

9 'Io, ko te 'ū me'a ne kotou ako, mo ma'u, mo fanongo, mo mamata ai 'iā au, ko te 'ū me'a ia ke kotou faí; pea 'e toki 'iā kōtou 'ia te 'Atua 'o te melinó.

Ko te fakamālō 'a Paula ki te me'a'ofa ne foaki ki aí

10 Ne au fiafia 'aupito 'i te 'Alikí, kote'uhí ko te faifai pea tē ake mai te kotou tokanga ki toku fakatu'umálié; 'a ia foki ne'e kotou tokanga ai pē ki aí, ka ne'e kailoa he kotou faingamālie.

11 'Oku kala u lea peheé kote'uhí pē ko taku masivá; he ko te me'a kiā kitá kua u ako ke au fiamālie pē 'i te me'a 'okou 'i aí.

12 'Io, 'okou lava te nofo mā'ulaloá, pea 'okou lava foki 'ia te mahu me'á. Ne ako'i 'oku, 'i te feitu'u kotoa pē 'i te me'a kotoa pē, ke au potopōto'i 'i te nofo mākoná mo te nofo fiakiá, 'i te nofo mahu me'á mo te nofo masivá.

13 'Okou mafeia 'ia te me'a kotoa pē 'iā Kalaisi, 'ā ē 'oku Ina fakaivia 'okú.

14 Kā neongo ia, ne mālō pē te kotou faí, te kotou kau mo au 'i toku mamahí.

15 Kae'uma'ā 'oku kotou 'ilo'i foki, kau Filipai, 'i te fu'aki a'u atu 'ia te ongoongoleléi, 'i te taimi ne au 'alu ai mei Masitōniá, ne kala mo he siasi 'e 'aumai he me'a kiā au 'i te fefoaki'akí, ngata pē 'iā kōtou.*

16 He na'a mo taku 'i Tesalonaiká, ne tu'a taha, 'io, ne tu'a ua te kotou 'aumai tokoni ki toku masivá.*

17 Tala'ieaí ko taku mamafa ki te me'a'ofá, kā ko te me'a 'okou mamafa ki aí, ke 'i ai he fua 'e hulu atú ko te kotou tāpuaki.

18 Kā 'oku fe'unga 'eni ia mo taku me'á kotoa pē, pea hulu atu ia; 'io, 'okou fonu ngutungutu 'i taku ma'u meia 'Epafalotaito te me'a ne kotou tuku maí,

* 4:15 4:15-16 2 Kol 11:9

* 4:16 4:16 Ngā 17:1

ko te ngangatu 'o te me'a namu kakala, ko te feilaulau 'e tali 'e te 'Atuá, pea 'e fakahōifua kiā Ia.*

¹⁹ Pea ko toku 'Atuá 'e fakaai 'e Ia te kotou masiva kotoa pē, mei te mahutafea kua Ina ma'u 'i te nāunaú 'iā Kalaisi Sīsū.

²⁰ Pea ko te 'Atuá ko te tou Tamai, ke 'o Tana 'Afió 'ia te kolōliá, 'o lauikuonga pea ta'engata. 'Ēmeni.

Ko te pōpoaki 'ofá

²¹ Kotou tala'i atu toku 'ofa 'iā Kalaisi Sīsū ki te kakai lotú tāutaha. 'Oku 'ofa atu 'ia te kāinga 'oku notou nonofo mo aú.

²² 'Oku 'ofa atu 'ia te kakai lotu kotoa pē, pea lahi tahá 'ia nātou 'oku mei te loto'á 'o Sisá.

²³ Ko te kelesi 'a te 'Alikí ko Sīsū Kalaisi, 'ofa ke 'i te kotou laumālié ia.*

---

* 4:18 4:18 'Eki 29:18 * 4:23 4:23 I te 'ū hiki fualoa 'ihi 'oku faka'osi 'aki te lea 'Ēmeni.

Ko te 'Ipiseli 'a Paula ki te Kakai Kolosé Ko te talateú

Ko te 'Ipiseli 'a Paula ki te Kakai Kolosé ne'e fai ia ki te siasi 'i Kolose, ko te kolo 'i 'Ēsia Minu 'i te fakahahake 'o 'Efesoó. Ne'e kailoa fokotu'u te siasi ko 'ení 'e Paula, ka ne'e tu'u 'i te feitu'u ne'e ongo'i ai 'e Paula ko tono fatongia ke tokanga'i, hē ne ina fekau atu te kau ngāue mei 'Efesō, 'ia te kolomu'a 'o te vahefanua Loma ko 'Ēsiá. Ne 'ilo'i 'e Paula 'oku 'i ai 'i te siasi 'i Kolosé he kau fai akonaki hala, 'a ia ne'e notou taukave'i takua ke lotu 'ia te kakaí ki te "kau pule mo te kau ma'u tu'unga fakalaumalié" ke notou 'ilo'i lelei ai 'ia te 'Atuá mo ma'u ai te notou fakama'uli kakató. Pea kailoa ngata ai, kae toe taukave'i 'e te kau faiako ko 'ení, kua pau ke kita tali ke fai he 'ū ouau makehe, 'o hangē ko te kamú, mo tauhi te 'ū tapu 'i te me'akaí mo te 'ū me'a kehe.

Ko te taumu'a 'o te tohi 'a Paulá ke fakafepaki'i 'ia te 'ū akonaki hala ko 'ení 'akí te 'ū akonaki faka-Kalisitiane totonú. Ko te 'elito 'o tana talí ko te pehē 'oku meía Sīsū Kalaisi 'ia te fakama'uli kakató, pea ko te 'ū tui kehé mo te 'ū ouau kehé ko te notou takihee'i meía Ia. Ne'e tafito 'iā Kalaisi tono fakatupu 'e te 'Atuá 'ia māmani pea 'oku Ina fakafoki ai pē 'ia māmani kiā Ia 'iā Kalaisi. Ko te 'amanaki'anga pē taha ki tono fakama'uli 'o māmani, ko te taha 'ia māmani mo Kalaisi. Ne'e toki fakaikiiki mai leva 'e Paula 'i tana 'ipiseli ko 'ení 'ia te anga 'o te felāve'i 'ia te taha'i mo'oni ko iá mo te ma'uli 'a te kakai 'oku tuí.

'Oku tou fakatokanga'i te me'a lelei 'i te tohi nei: ko tono 'ave 'ona ki Kolose 'e Tikiko, fakataha mo 'Onesema, ko te tama pōpula ne'e fai tohi ai 'ia Paula kiā Filimoné.

Ko te kakano 'o te tohi

Ko te talateú (1:1-8)

Ko te anga 'o Kalaisi mo Tana ngāue (1:9–2:19)

Ko te ma'uli fo'ou 'iā Kalaisi (2:20–4:6)

Ko te tātukú (4:7-18)

Ko te fakafe'iloaki

¹ Ko au Paula, ko te 'apōsetolo 'a Kalaisi Sīsū 'i te finangalo 'o te 'Atuá, mo toku kāinga ko Tīmoté,

² ko te mā tohi ki te kakai lotu 'i Kolosé, ko te kau tui 'oku kāinga 'iā Kalaisi.

'Ofa ke kotou ma'u kelesi mo te fiamālie mei te 'Atuá ko te tou Tamai.

Ko te lotu fakafeta'i

³ 'Oku mā fakafeta'i ki te 'Atuá, ko te Tamai 'a te tou 'Alíkí ko Sīsū Kalaisi, mo te hūfia ma'u pē 'ia kōtou,

⁴ talu te mā fanongo ki te kotou tui kiā Kalaisi Sīsú, mo te kotou 'ofa ki te kāinga lotu kotoa pē;

⁵ 'a ia 'oku tupu mei te kotou 'amanaki ki te me'a kua tuku tauhi ma'a kōtou 'i hēvani, 'a ia ne kotou fanongo ki ai 'i mu'a 'i te lea 'o te mo'oni 'o te ongoongoleí,

⁶ 'a ia ne'e a'u atu kiā kōtou, pea pehē foki ki māmani fuli pē; pea 'oku fakatupu fua, 'o hangē ko tana fai 'iā kōtōú, talu te 'aho ne kotou fanongo ai 'o 'ilo'i mo'oni te kelesi 'a te 'Atuá.

7 Ne'e kotou ako 'iā 'Epafasi ko te mā kaungā tamaio'aliki 'ofaina, 'a ia ko te faifekau anga-tonu 'a Kalaisi kiā kōtou;*

8 pea ko ia foki ne ina fakahā mai te kotou 'ofá 'i te Laumālié.

9 Ko ia, ko māua foki, talu te 'aho ne'e mā fanongo ki aí, 'oku kailoa tuku te mā hūfia 'ia kōtōu, mo te mā kole ke kotou potopoto 'i te 'ilo ki Tono finangaló 'aki te poto kehekehe 'oku mei te Laumālié;

10 kote'uhí ke taau te kotou laká pea mo te 'Alikí 'o fakafiamālie 'i te me'a kotoa pē, ke kotou fua lahi 'i te ngāue lelei kotoa pē, mo tupulakina 'i te 'ilo ki te 'Atuá.

11 'Ofa ke fakamālohi 'i 'ia kōtou 'aki te mafai kotoa pē, 'o fakatatau mo Tono mālohi lahi 'aupitó, ke kotou lava ai ke kotou fa'a kātaki mo loto fiafia 'i te me'a kotoa pē,

12 mo fakafeta'i ki te Tamaí, 'a ia kua Ina ngaahi 'ia kōtou ke kotou taau ke 'inasi 'i te tofi'a 'o te kau mā'oni'oni 'a ia 'oku 'i te maamá.

13 He kua Ina hamusi 'ia tātou mei te pule 'a te pō'ulí, pea kua Ina hiki 'ia tātou ki te pule'anga 'o tonó 'Alo 'Ofa'angá;

14 pea 'i te tou tu'u 'iā Iá kua tou ma'u te huhu'í 'i Tono ta'ata'á, ko te fakamolemole 'o te tou 'ū angahalá.*

Ko Kalaisi mo Tana ngāue

15 Ko Kalaisí ko te 'ata totonu Ia 'o te 'Atua ko te Ta'ehāmaí, ko te 'uluaki Ia ne'e fakatupú, ko te 'Uluaki 'i te me'a kotoa pē kua ngaahí,

16 kote'uhí ne'e tafito kiā Ia tonó ngaahi 'o te me'a kotoa pē, 'ia te me'a 'i hēvani mo te me'a 'i māmani, 'ia te me'a hā maí mo te me'a ta'e hā maí, pe ko he fa'ahinga ma'u taloni, pe ko te fa'ahinga hau'aliki, pe ko he fa'ahinga pule, pe ko he fa'ahinga ma'u tu'unga; 'io, kua ngaahi 'ia te me'a kotoa pē 'iā Ia pea Ma'ana,

17 pea ko te ki mu'a Tana 'Afió kae ki muli 'ia te me'a kotoa pē, pea 'oku fema'uma'utaki 'iā Ia 'ia te me'a kotoa pē.

18 Pea ko Tana 'Afió ko te 'Ulu 'o te sinó 'a ia ko te siasí; he ko te kamatá Ia, ko te 'Uluaki ne'e fakatupu mei te kau pekiá, kote'uhí ke mā'olunga taha pē Ia 'i te me'a kotoa pē.*

19 He ne'e finangalo lelei 'e te 'Atuá ke nofo'ina 'e Tono fonu kotoa pē 'i te 'Aló,

20 pea 'iā Kalaisí ne finangalo 'e te 'Atuá ke fakalelei 'ia te me'a fuli pē ki Tana 'Afió, pe ko te me'a 'i hēvani pē 'i māmani, pea ne'e fai te fakamelinó 'aki te ta'ata'á* 'i te kolosi 'O'oná.*

21 Pea ko kōtōu foki ne'e fakahee'i 'i mu'a, pea kotou nofo ko te 'ū fili 'i loto, 'o hā 'i te kotou 'ū ngāue koví;

22 kā 'i te taimi nei kua Ina fakalelei'i 'ia kōtou 'aki te pekia 'o Tono sino kakanó, kote'uhí ke 'avatu 'ia kōtou 'oku mā'oni'oni mo ta'emele mo ta'elau'i 'i Tono 'aó;

23 kāpau 'e kotou nofo ma'u 'i te tuí, kua pulusi ki te tu'ungá, mo ma'uma'uluta, pea kala hiki mei te 'amanaki fakakōsipelí, 'a ia ne'e kotou fanongo ki aí, 'a ia ne'e malanga 'aki ki te me'a ma'uli kotoa pē 'i te lalo langí, 'a ia ne'e fakanofa 'ia au Paula ko tonó faifekau.

Ko te fai fatogia 'a Paula ma'a te siasí

* 1:7 1:7 Kol 4:12; Filim 1:23 * 1:14 1:14 'Efe 1:7 * 1:18 1:18 'Efe 1:22-23 * 1:20 1:20 ta'ata'á, ko ia pe pekia fakafeilaulá. * 1:20 1:20 'Efe 2:16

²⁴ 'Okou fiafia 'eni 'i taku 'ū mamahí kote'uhi ko kōtou, 'o fai 'i toku kakano nei te fakakakato 'o te 'ū mamahi 'a Kalaisi 'oku toe ke faí kote'uhí ko Tono sinó, ko te siasi.

²⁵ Ne au hoko ko te faifekau ki ai, ke fai 'ia te lakanga ne'e tuku kiā au ma'a kōtou, ke talaki kakato atu 'ia te Folafofa 'a te 'Atuá —

²⁶ 'ia te misiteli 'a ia ne'e fufuu 'i te 'ū kuonga mo te 'ū to'utangata kua hilí, kā kua fakae'a 'eni ki Tono kakai tapú.

²⁷ Ne'e finangalo 'e te 'Atuá ke faka'ilo kiā nātou tonu lahi faufau 'o te lāngilangi'ina 'o te misiteli ko iá 'i te lotolotonga 'o te Senitailé; 'a ia ko 'eni: ko te 'iā kōtou 'ia Kalaisi, ko te faka'amanaki ki te lāngilangi'iná.

²⁸ Pea 'oku motou ongoongoa Ia, 'i te motou valoki mo akonakina 'ia te tangata kotoa pē, 'aki te fa'ahinga poto fuli pē; kote'uhí ke motou 'avatu te tangata kotoa pē kua haohaoa 'iā Kalaisi Sīsū.

²⁹ Pea 'okou fai ke ongosia foki 'ia kita, 'i te fefa'uhi ke lava 'ia te me'a ko iá, 'o fakatau mo Tono iví, 'a ē 'oku fai mālohi 'aupito 'iā kita.

2

¹ He ko toku lotó ke kotou 'ilo 'i 'ia te fu'u lahi 'o taku fefa'uhi 'oku faí kote'uhí ko kōtou, mo te kāinga 'i Leotisiá, 'io, 'ia kōtou kotoa pē 'oku he'iki ai mamata ki toku mata fakasinó,

² 'i taku feinga ke fiamālie te kotou lotó, kua fehokotaki 'i te 'ofá, pea kote'uhí ke kotou 'osiki 'ia te fu'u koloa ko iá, ko te 'ilo fakapapau mo te 'ilo kānokano, 'io, 'ia te 'ilo faka'āfuli ki te misiteli faka-'Atuá, 'a ia ko Kalaisi,*

³ 'a ia 'oku fufuu 'i ai 'ia te koloa kotoa pē 'o te potó mo te 'iló.

⁴ Pea 'okou lea peheé, kote'uhí ke 'aua na'a fakahalaki 'ia kōtou he taha, 'i ha'aná lea fakaoleole.

⁵ He neongo 'okou mama'o 'i te sinó, kā 'okou 'iā kōtou 'i loto, 'o kita fiafia pē, mo tokanga 'i 'ia te maau 'o te kotou nofó, mo te aka loloto 'o te kotou tui kiā Kalaisi.

Ko te katokātoa 'o te ma'uli 'oku 'iā Kalaisi

⁶ Ko ia, ko te me'a 'i te kotou 'osi tali 'ia Kalaisi Sīsū ko te 'Alíkí, kotou fou 'iā Ia pē;

⁷ ko te kakai kua aka 'iā Ia, pea kua langa 'i ake 'iā Ia, pea kua tupu kaukaua 'i te tui, 'i tono anga ne'e akonakina ai 'ia kōtou, 'o kotou tupulakina ai 'i te fa'a fakafeta'i.

⁸ Vakai na'a faifaí pea takihee 'i kōtou he taha 'aki tana poto fia filōsefá, 'a ia ko te koto muna mo te kākā, 'o fakatau ki te talatupu'a 'a te tangatá, mo te fanga ki'i laumālie 'oku pule 'i te maama ko 'ení, 'o kailoa 'i te 'alunga 'o Kalaisi.

⁹ Kote'uhí he 'oku fale 'i Tana 'Afió tonu katokātoa 'o te 'Atuá, 'o nofo sino;

¹⁰ pea kua kotou 'osi fonu 'i te kotou tu'u 'iā Iá, 'i Tana 'Afió 'a ia ko te 'Ulu 'o te fa'ahinga pule mo te ma'u tu'unga kotoa pē.

¹¹ Pea ne'e kamu foki 'ia kōtou 'iā Ia, ko he kamu ta'efai 'e te nima, kā ko te hu'ihu 'i 'o te sino kakano'iná, ko te kamu 'oku 'a Kalaisi,

¹² 'a ia ne'e fai 'i te kotou kaungā telio mo Ia 'i te papitaisó, pea 'i te kotou kaungā fokotu'u mo Ia, ko te me'a 'i te kotou tui ki te ngāue 'a te 'Atuá, 'i Tana fokotu'u 'Ona mei te pekiá.*

* 2:2:2 te misiteli faka-'Atuá, 'a ia ko Kalaisi: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, te misiteli 'o te 'Atuá, 'io, 'ia te Tamaí pea mo Kalaisi. * 2:12 2:12 Loma 6:4

¹³ Ko kōtōu foki, lolotonga ne'e kotou mate 'i te kotou 'ū faihalá, pea 'i te kotou ta'ekamú, 'a ia ko te kotou kei kakano'iná, ne Ina kaungā fokotu'u ake 'ia kōtōu mo Ia, hili ange Tana fakamolemole'i te tou 'ū faihala fuli pē.*

¹⁴ 'Io, ne tāmāte'i 'e Ia 'ia te tohi ma'ua ne'e fakama'ua'i 'ia tātou 'aki tono 'ū tu'utu'uni, 'ia te tohi 'a ia ne'e tu'u ko te tou filí; 'io, kua Ina 'ave 'ia te tohi, 'o to'u 'aupito ia 'o tukifa'o ki Tono kolosí;*

¹⁵ pea 'i te 'osi ange Tana maumau'i ia te kau pulé mo te kau ma'u tu'unga fakalaumālié, ne mātu'aki faka'ali'ali 'e Ia 'ia nātou, 'i Tana ikuna'i 'o nātou 'i te kolosí.

¹⁶ Ko ia, ke 'aua na'a 'i ai he taha 'e anga'i 'ia kotou 'i te me'akai pe ko he me'ainu, pe 'i te me'a hangē ko he kātōanga pe ko he fakamāhina fo'ou, pe 'i te Sāpate;*

¹⁷ he ko te 'ū me'a ko iá ko te 'ata pē 'o he 'ū me'a kā hoko mai, kā ko te sino 'o te 'ū me'a ko iá 'oku tafito kiā Kalaisi.

¹⁸ Pea ke 'aua na'a fakatauvele'i kōtōu he taha ke mole ai te kotou palé, 'i tana loto ke fou 'i te fakavaivai takua, mo te lotu ki te kau 'āngelo, tana futa'aki te 'ū me'a takua ne'e notou sio ki ai, kua fakafōfua lahi ia ko te me'a 'i tono 'atamai fakaekakanó;

¹⁹ pea 'oku kailoa puke ma'u ki te 'Ulú, 'a ē 'oku ma'u tokoni mei ai, pea 'oku fema'uma'utaki mei ai, 'ia te sinó kātōa, ko te me'a 'i te 'ū hokotanga hui mo te 'ū uauá, 'o ina tupu ai, ko te tupu 'i te 'Atuá.*

Ko te kaungā pekia mo te kaungā ma'uli mo Kalaisi

²⁰ 'Ē, kāpau leva ne'e kotou kaungā pekia mo Kalaisi, 'o 'ata'atā ai mei te fanga ki'i laumālie 'oku pule 'i te maama ko 'ení, ko te ā 'oku kotou fai ai hangē 'oku kotou kei ma'uli fakamaamá? 'Oku kotou mā'ulalao ai ki te 'ū tu'utu'uni 'a te tangatá,

²¹ 'o pehē, "Aua 'e ala ki ai, 'aua 'e ahí'ahi'i, 'io, pe mama'i lave ki ai" —

²² 'osí, ko te 'ū me'a ia 'e 'auha kotoa pē 'i tono ngāue 'akí —

²³ 'a ia ko te fa'ahinga tu'utu'uni 'oku matamata poto mo'oni ko te 'i ai he fakalahi 'o tata lotú, mo he fu'u fakavaivai, mo te ta'etokanga'i 'o te sinó; kā 'oku kailoa ha'aná 'aonga 'e taha ke ta'ofi 'ia te fai ke topono 'ia te kakanó.

3

¹ Pea kāpau leva ne'e kaungā fokotu'u 'ia kōtōu mo Kalaisi, pe'i kotou kumi ki te 'ū me'a 'i lungá, 'ia te feitu'u 'oku 'i ai 'ia Kalaisí, 'oku 'Afio 'i te to'omata'u 'o te 'Atuá.*

² Ke hu'u te kotou tokangá ki te 'ū me'a 'o lungá, 'o kailoa ki te 'ū me'a 'oku 'i māmaní;

³ he kua kotou pekia, pea ko te kotou ma'ulí kua fufū fakataha mo Kalaisi 'i te 'Atuá.

⁴ Pea kā fakahaa'i mai 'ia Kalaisi, 'a ia ko te tou ma'ulí, pea 'e toki fakahā 'ia kōtōu foki fakataha mo Ia 'i te lāngilangi'iná.

Ko te ma'uli matu'á mo te ma'uli fo'ou

⁵ Ko ia, kotou tāmāte'i leva te kotou 'ū kupu 'oku 'i māmaní, ko te fe'auaki, mo te anga-'uli, mo te havala, mo te holi pango, kae'uma'a 'ia te mānumanú, 'a ia ko te tauhi 'aitoli tofu pē ia;

* 2:13 2:13 'Efe 2:1-5 * 2:14 2:14 'Efe 2:15 * 2:16 2:16 Loma 14:1-6 * 2:19 2:19 'Efe 4:16 * 3:1 3:1 Saame 110:1

⁶ he ko te 'ū me'a ko iá 'oku hoko mei ai 'ia te houhau 'a te 'Atuá ki te fānau talangata'á.*

⁷ Ko te 'ū me'a ko iá ne'e fou ai 'ia kōtou 'i mu'a, lolotonga ne'e kotou kei ma'uli ki te 'ū me'a ko iá.

⁸ Kā ko 'eni ke kotou si'aki 'eni kotoa pē foki, 'ia te 'itá, 'ia te lili, 'ia te loto koví; pea ta'ofi te kotou ngutú mei te lau'ikoví mo te kapekapé.

⁹ 'Aua 'e lohi 'i te kotou feangaí, he kua kotou hu'ihu'i te matu'a tangatá, mo tana 'ū ngāué,*

¹⁰ pea kua kotou 'ai 'ia te tangata fo'ou, 'a ia kua fakafo'ou 'i te 'iló, 'o fakatatau ki te 'imisi 'o Tana 'Afió ne'e ngaahi 'oná.*

¹¹ Pea 'i te tu'u ko iá 'oku kailoa ai he Senitaile pe Siu, he kamu mo ta'ekamu, he muli, Sitia, pōpula, tau'atāina; kā kua hoko ia kātoa ko Kalaisi pē, pea ko Kalaisi 'oku 'iā tātou tāutaha.

¹² Ko ia, ke kotou fai 'o taau mo te kau fili 'e te 'Atuá, 'a ia 'oku tapu mo 'ofainá, 'o kotou 'ai 'ia te fatu 'oku langa 'i te fai meesi mo te anga-ofa mo te anga-vaivai mo te anga-kātaki mo te anga-mokomoko;*

¹³ pea kā 'i ai he taha 'oku ina kovi'ina he taha he me'a, ke kotou fekātaki'aki pē mo fefakamolemole'aki; 'io, 'o hangē foki ne'e fakamolemole'i 'ia kōtou 'e te 'Alikí, ke pehē pē mo kōtou.*

¹⁴ Pea kotou 'ufi'ufi te 'ū me'a ko iá fuli pē 'aki te 'ofá, 'a ia ko te fakama'u 'o te haohoa.

¹⁵ Pea tuku te melino 'a Kalaisi ke fakamaau 'i te kotou lotó, 'a ia foki ne'e fakaului kōtou ke kotou hoko 'o sino taha pē; pea ke kotou fakafeta'i.

¹⁶ Ke mātu'aki nofo'ina 'ia kōtou 'e te Folafoa 'a Kalaisi, 'o tu'u 'i te fa'ahinga poto kotoa pē; 'o kotou feakonaki'aki mo fetokoni'aki 'i te 'ū Saame, mo te 'ū himi, mo te 'ū hiva fakalaumālie, 'o kotou hiva mo 'ofa 'i te kotou lotó ki te 'Alikí.*

¹⁷ Pea neongo pe ko te ā he me'a 'e kotou fai, he lea pe ko he ngāue, kotou fai kotoa pē 'i te huafa 'o te 'Alikí ko Sisuú, mo kotou fakafeta'i 'iā Ia ki he 'Atua ko te Tamaí.

Ko te tauhi vaha'a 'i te ma'uli fo'ou

¹⁸ 'Ia te kau fafine, kotou fakavaivai ki te kotou 'unoho 'o kōtoú, he 'oku hoa ia mo te kau mulimuli ki te 'Alikí.*

¹⁹ 'Ia te kau tangata, kotou 'ofa ki te kotou 'unohó, pea 'aua 'e kona te kotou lotó kiā nātou.*

²⁰ 'Ia te fānau, kotou talangafua ki te kotou mātu'á 'i te me'a fuli pē, he ko te me'a faka'ofa'ofa ia ki te 'Alikí.*

²¹ 'Ia te kau tamaí, 'aua 'e kotou faka'ita'i te kotou fānaú, na'a faifaí pea notou fo'i ai.*

²² 'Ia te kau tamaio'aliki, kotou talangafua ki te kotou kau 'aliki fakasinó 'i te me'a kotoa pē; 'o kailoa 'i te fai fakamamata 'o hangē ko te kakai 'ia kōtou 'oku fai ke mālie'ina 'ia te tangatá pē; kae kotou fai lototó pē, ko te kotou 'apasia ki te 'Atuá.*

* **3:6** 3:6 ki te fānau talangata'á: 'oku kailoa 'asi 'ia te kupu'i lea nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi. * **3:9** 3:9 'Efe 4:22 * **3:10** 3:10 Sēn 1:26; 'Efe 4:24 * **3:12** 3:12-13 'Efe 4:2 * **3:13** 3:13 'Efe 4:32 * **3:16** 3:16-17 'Efe 5:19-20 * **3:18** 3:18 'Efe 5:22; 1 Pita 3:1 * **3:19** 3:19 'Efe 5:25; 1 Pita 3:7 * **3:20** 3:20 'Efe 6:1 * **3:21** 3:21 'Efe 6:4 * **3:22** 3:22-25 'Efe 6:5-8

²³ Kā 'i ai he me'a 'e kotou fai, ngāue fia ngāue ki ai, he ko te ngāue ki te 'Alikí, 'o kailoa ki te tangata;

²⁴ 'o kotou 'ilo'i, ko te 'Alikí ia 'e kotou ma'u mei ai te totongi totonú ko te tofi'á. Ko te 'Alikí ko Kalaisí ia 'oku kotou nofo tamaio'aliki ki Aí.

²⁵ Kā ko ia 'e ngāue ta'etotonú 'e ina ma'u te totongi 'o ta'aná ngāue ta'etotonu, pea tala'i'eaí 'oku 'i ai he filifilimānako 'i te 'Atuá.*

4

¹ 'Ia te kau 'aliki, kotou 'avatu ki te kotou kau tamaio'alikí te me'a 'oku totonu mo taaú, 'i te kotou 'ilo'i 'oku 'i ai he kotou 'Alikí foki 'i hēvani.*

Ko te 'ū fakahinohinó

² Kotou faka'utumauku te kotou huú; pea kotou 'a'ala 'i tonofai, pea fai mo te fakafeta'i.

³ Pea ke hūfia 'ia mātou foki, kote'uhí ke fakaava mai 'e te 'Atuá he matapā mo'o te Folafolá ke motou tala 'ia te misiteli 'o Kalaisí, 'a ia 'okou nofo ha'isia aí foki;

⁴ 'io, kote'uhí ke au fakahaa'i atu ia, 'i te mahino taha 'oku totonu ke au lea 'akí.

⁵ Ke fakapotopoto te kotou fakafeangai ki te kakai 'o tua'aá, 'o lamalama ke ngāue 'aki te faingamālié.*

⁶ Ke kelesi'ina ma'u pē te kotou leá, mo fakaifo 'aki he māsima, kote'uhí ke kotou 'ilo'i 'ia te tali 'oku totonu ke fai kiā nātou taki taha.

Ko te 'ū pōpoaki 'ofá

⁷ Ko te me'a ki taku 'ū me'á, 'e fakahaa'i atu 'e Tikiko, ko te si'i kāinga 'ofaina, mo te tokoni lototō mo te kaungā tamaio'aliki mo au 'i te ngāue 'a te 'Alikí,**

⁸ 'a ia kua u fekau tonu atu ki te me'a ko iá, ke kotou 'ilo'i te mā 'ū me'á, pea ke ina fakafiamālie'i te kotou lotó.

⁹ E nā ō mo 'Onesema foki, ko si'i kāinga faitotonu mo 'ofaina, 'a ia foki 'oku mei te kotou feitu'ú. 'E 'a'au atu 'e nāua 'ia te 'ū me'a 'oku fai 'i henií.*

¹⁰ 'Oku 'ofa atu 'ia 'Alisitako, ko toku kaungā nofo pilisone, pea mo Ma'ake, ko te tokoua 'o Pānepasa; (ne 'osi tu'utu'uni atu ke kotou tali lelei 'ia Ma'ake: kāpau 'e a'u atu ia kiā kōtou, kotou tali lelei'i ia;)*

¹¹ kae'uma'ā 'ia Sisū 'a ia 'oku hīngoa ko Siusitasá. Ko nātou pē 'o te ha'a kamú 'oku kau mo au 'i te ngāue ma'a te Pule'anga 'o te 'Atuá; pea kua notou fakafiamālie kiā au.

¹² 'Oku 'ofa atu 'ia 'Epafasi, ko te tamaio'aliki 'a Kalaisi Sisū mei te kotou feitu'ú, 'a ia 'oku fai fefa'uhi ai pē ia 'i tana 'ū huú kote'uhí ko kōtou, ko te kolé ke kotou tu'u ma'u, kua kotou matu'atu'a mo kakato 'i te tu'utu'uni kotoa pē 'a te 'Atuá.*

¹³ Seuke, 'okou fakamo'oni kiā ia, 'oku lahi tana feingá ma'a kōtou, fakataha mo te kāinga 'i Leotisia mo Hailapolí.

¹⁴ 'Oku 'ofa atu 'ia Luke ko te si'i faito'ó, mo Tīmasi.*

¹⁵ Kotou tala'i atu toku 'ofa ki te kāinga lotu 'i Leotisiá, kae'uma'ā 'ia Nimifa mo te siasi 'i tonofai 'apí.

* **3:25** 3:25 Teu 10:17; 'Efe 6:9 * **4:1** 4:1 'Efe 6:9 * **4:5** 4:5 'Efe 5:16 * **4:7** 4:7 Ngā 20:4; 2 Tim 4:12 * **4:7** 4:7-8 'Efe 6:21-22 * **4:9** 4:9 Filim 1:10-12 * **4:10** 4:10 Ngā 19:29; 27:2; Filim 1:24; Ngā 12:12, 25; 13:13; 15:37-39 * **4:12** 4:12 Kol 1:7; Filim 1:23 * **4:14** 4:14 2 Tim 4:10-11; Filim 1:24

¹⁶ Pea kā 'osi leva te lau 'o te 'ipiseli nei kiā kōtou, pea tuku ke lau ia ki te siasi 'o te kakai Leotisiá, pea ke kotou lau foki 'ia te 'ipiseli mei Leotisiá.

¹⁷ Pea kotou lea kiā 'Ākipo, 'o pehē, “Tokanga ki te lakanga kua ke ma'u 'i te ngāue 'a te 'Alikí, ke ke 'osiki ia.”*

¹⁸ Ko te fetapa 'eni 'a'aku Paula 'oku fai 'aki te nima pē 'o'okú. Manatu'i ange toku 'ū háí.

Ke nofo mo kotou 'ia te kelesí.*

---

* **4:17** 4:17 Filim 1:2   * **4:18** 4:18 I te 'ū hiki fualoa 'ihi 'oku faka'osi 'aki te lea 'Ēmeni.

Ko te 'Uluaki 'Ipiseli 'a Paula ki te Kakai Tesalonaiká Ko te talateú

Ko Tesalonaiká ko te kolomu'a ia 'o te vahefanua Loma ko Masitōnia. Ne'e fokotu'u ai 'e Paula he siasi 'i te hili tana mavahe mei Filipaí. Kā neongo iá, ne matavave pē 'ia te kamata te fakafepaki mei te kakai Siu 'a ia ne'e loto meheka 'i tono malanga'i 'e Paula 'ia te mo'oni faka-Kalisitiané ki te kakai Senitaile, 'a ē kua notou kamata mahu'inga'ina foki 'i te lotu faka-Siú. Ne'e iku ai ke mavahe 'ia Paula mei Tesalonaika ki Pēlea. Pea faifai pea a'u mai ia ki Kolinitō, pea fakahaa'i mai ai kiā ia 'e tono kaume'a ko Timoté 'o fekau'aki mo te 'ū me'a kua hoko 'i te siasi 'i Tesalonaiká.

Ne'e fai leva 'e Paula tana 'Uluaki 'Ipiseli ki te Kakai Tesalonaiká ke fakalotolahi'i mo fakatu'uma'u 'ia te kua Kalisitiané 'i ai. Ne'e fai tana fakamālō 'i te 'ipiseli nei kote'uhí ko te 'ū ongoongo lelei kua fai 'o kau ki te notou tuí mo te notou 'ofá. Pea ne ina fakamanatu foki kiā nātou 'ia te anga 'o tana ma'ulí 'i tana kei nofo mo nātou. Pea ne ina tali foki te notou 'ū fehu'i felāve'i mo te toe hā'ele mai 'ia Sisū Kalaisí: 'e toe 'inasi nai he Kalisitiané ne'e mate ki mu'a 'i te toe hā'ele mai 'ia Kalaisí 'i te ma'uli ta'engata 'e foaki 'i Tana toe hā'ele maí? 'E foki mai 'āfea 'ia Kalaisí? Ne iange leva 'e Paula kiā nātou ke fai atu pē te notou 'amanaki ki Tana toe hā'ele maí mo hokohoko atu ta'e toe ue'ina te notou ngāue.

Ko te kakano 'o te tohí

Ko te talateú (1:1)

Ko te hounga mo te fakamāloó (1:2–3:13)

Ko te langa'i ake te tō'onga ma'uli faka-Kalisitiané (4:1-12)

Ko te toe hā'ele mai 'ia Kalaisí (4:13–5:11)

Ko te 'ū akonaki faka'osí (5:12-22)

Ko te tātukú (5:23-28)

Ko te fakafe'iloaki

¹ Ko au Paula, mo Silivenusi mo Timote, ko te motou tohi ki te siasi 'o te kakai Tesalonaiká, 'a ia 'oku 'i te 'Atuá ko te Tamai, pea mo te 'Aliki ko Sisū Kalaisí.

'Ofa ke kotou ma'u kelesi mo te fiamālie.*

Ko te ma'uli mo te tui 'i te siasi 'o Tesalonaiká

² 'Oku motou fakafeta'i ma'u ai pē ki te 'Atuá kote'uhí ko kōtou kotoa pē, 'o motou takua 'ia kōtou 'i te motou 'ū lotú;

³ 'o manatu ma'u ai pē ki te kotou ngāue 'i te tuí, mo te kotou fai mālohi 'i te 'ofá, mo te kātaki 'i te 'amanaki lelei 'i te tou 'Aliki ko Sisū Kalaisí, 'i te 'ao 'o te 'Atua ko te tou Tamai.

⁴ He 'oku motou 'ilo'i, si'i kāinga 'ofaina, te kotou fili 'e te 'Atuá.

⁵ He ne'e kailoa hoko atu te motou ongoongolelei kiā kōtou 'i te lea pē, kā 'i te mālohi foki, pea 'i te Laumālie Mā'oni'oní pea mo te fakamo'oni lahi. Seuke, 'oku kotou 'ilo'i 'ia te anga ne'e motou anga'aki 'i te kotou lotolotonga, kote'uhiā ko kōtou.

* 1:1 1:1 Ngā 17:1

⁶ Kae'uma'ā foki, ne'e kotou hoko ko te kau fa'ifa'itaki kiā mātou mo te 'Alikí; he neongo ne'e kotou mamahi lahi, ka ne'e kotou tali lelei te Folafolá mo te fiafia 'i te Laumālie Mā'oni'oní.*

⁷ Ko ia kua kotou hoko ai ko te fa'ifa'itaki'anga ki te kakai tui kotoa pē 'i Masitōnia mo 'Ākeia.

⁸ 'Io, ko kōtōu kua ongo mei ai 'ia te Folafolá 'a te 'Alikí ki Masitōnia mo 'Ākeia, 'o kailoa ngata 'i ai, kā kua mafola te kotou tui ki te 'Atuá ki te feitu'u kotoa pē; ko ia 'oku kala 'aonga ke motou tē lea ki ai,

⁹ he 'oku fai 'e te kakai te ongoonga 'o mātōu ki te anga te motou hoko atu kiā kōtōu, mo te kotou tafoki ki te 'Atuá; 'o fulitu'a ki te 'ū 'aitolí, kā ke tauhi ki te 'Atuá 'a ia 'oku ma'uli mo mo'oní,

¹⁰ pea ke nofo'aki tali ki te ha'u mei hēvani 'ia Sisū ko Tono 'Aló, 'a ia ne'e fokotu'u mei te kau pekiá, 'a ia 'oku Ina fakahaofi 'ia tātou mei te houhau 'oku tu'unuku mai.

2

Ko te ngāue 'a Paula 'i Tesalonaiká

¹ He 'oku kotou lāu'i'ilo, kāinga, 'ia te anga te motou hoko atu kiā kōtōu; ne'e kailoa ta'e'aonga ia.

² Kaikehe, neongo kua toki fakamamahi'i mo ngaahikovi'i 'ia mātou 'i Filipai, 'ā ē kua kotou 'ilo'í, ne motou ma'u mālohi 'i te motou 'Atuá ke lea 'aki kiā kōtōu te ongoongolelei 'a te 'Atuá 'i te lotolotonga 'o he fakatanga lahi.*

³ He ko te motou fai akonaki ne'e kailoa tupu ia mei te motou hē, pe ko he motou tokanga ta'etaau, pe ko he motou fai kākā.

⁴ Kā 'oku motou lea 'ení kote'uhí he kua sivi'i mātou 'e te 'Atuá, pea lelei ai kiā Ia ke tuku kiā mātou 'ia te ongoongolelei; 'o kala motou faí ke mālie'ina ai 'ia te kakai, kā ko te 'Atuá, 'ia Ia 'oku sivi'i te motou lotó.

⁵ He 'oku kotou 'ilo'í pē, kua he'iki ai ke motou fai he lea ko te fakalai, pe ko te kofu 'o he mānumanu. Ko te 'Atuá ē ko te fakamo'oni ki ai.

⁶ Pea ne'e kala motou kumi ki te fakahikihiki 'e te kakai, 'e kōtōu, pe 'e te kakai kehé, ka ne'e faingafua pē te motou fai faka'ali'alikí, he ko te kau 'apōsetolo mātou ia 'a Kalaisi.

⁷ Kaikehe ne'e motou 'i te kotou lotolotonga 'o anga-lelei pē, hangē tofu pē he fafine tautama 'ā ē 'oku tauhi si'ana fānau 'a'aná.

⁸ Pea 'i te motou tokanga 'ofa kiā kōtōu ne'e motou loto ke 'avatu, 'o kailoa ko te ongoongolelei pē 'a te 'Atuá, kā ko te motou ma'ulí foki, he ne'e kotou hoko ko te motou 'ofa'anga.

⁹ He 'oku kotou manatu'i, kāinga, te motou fakaongosiá mo te motou fakafitafita'á. Ne'e motou malanga 'aki te ongoongolelei 'a te 'Atuá kiā kōtōu, kae motou ngāue 'i te 'aho mo te pō, ke 'auna na'a motou fakamafasia'i he kotou toko taha.

¹⁰ Ko kōtōu 'ia te kau fakamo'oní, 'io, mo te 'Atuá foki, ki te molumalu mo totonu mo ta'emele te motou fakafeangai kiā kōtōu ko te kāinga lotú.

¹¹ 'Oku kotou 'ilo'í pē, hangē ko te fai he tamai ki tana fānau 'a'aná,

¹² ne pehē te motou enginaki'i 'ia kōtōu tāutaha, mo fakanonga, mo tapou, ke kotou laka 'o taau mo te 'Atuá, 'ā ē 'oku Ina ui 'ia kōtōu ke hū ki Tono pule'angá mo Tono lāngilangí.

* 1:6 1:6 Ngā 17:5-9 * 2:2 2:2 Ngā 16:19-24; 17:1-9

¹³ Ko te me'a ko iá 'oku motou fai ta'etuku ai te motou fakafeta'i ki te 'Atuá, kote'uhi 'i te kotou tali te Folafofa 'a te 'Atuá 'ā ē ne'e kotou fānonongo ai 'iā mātoú, ne'e kailoa ko te lea he tangata ne'e kotou ma'ú, kā ko te Folafofa 'a te 'Atuá, he ko ia mātē pē, pea ko te me'a foki 'oku ngāngāue 'iā kōtou 'oku tuí.

¹⁴ He ne'e kotou hoko, kāinga, ko te kau fa'ifa'itaki ki te 'ū siasi 'o te 'Atuá 'i Siutea 'oku 'iā Kalaisi Sīsuú; he 'oku tatau te kotou ngaahikovi'ina 'e te kotou kakaí, pea mo nātou 'e te kakai Siú,*

¹⁵ 'ia te fa'ahinga ne'e notou fakapoongi 'ia Sīsū ko te 'Alikí, mo te kau palōfitá, pea fakatanga'i 'ia mātoú, pea 'oku kailoa notou fai he anga 'oku taaú ki te 'Atuá, pea ko te fakafili ki te kakai kotoa pē.*

¹⁶ 'Oku notou ta'ofi te motou malanga ki te Senitailé ke notou ma'uli, ko te fai ai pē ke fakakakato te notou 'ū anghalá; kā kua tō kiā nātou 'ia te houháú ki te taupotu tahá.

Ko te faka'amu 'a Paula ke toe 'a'ahi mai

¹⁷ Pea ko mātoú, kāinga, 'i te motou mavahe meīā kōtou 'i te sinó kae kailoa 'i te lotó, kua he'íkí ai ke fualoa si'i, kua makehe atu te motou feinga ke tou tē femātaaki mo te holi lahi.

¹⁸ Ko ia ne'e motou fia ō atu kiā kōtou, 'io, 'ia au Paula, 'o kailoa tu'a taha pē, kae tu'a ua; ka ne'e felei te motou alá 'e Sētane.

¹⁹ He ko ai ia te motou 'amanaki'angá, mo te fiafia'angá mo te pale 'e motou pōlepole ai 'i te 'ao 'o te tou 'Alikí ko Sīsū, 'o kā hā mai? 'E kala koā ko kōtou foki?

²⁰ 'Io, ko kōtou te motou pōlepole'angá, mo te motou fiafia'angá.

3

¹ Ko ia, 'i te kala motou kei fakama'uma'ú, ne au pehē, 'e lelei mu'a ke mā nofo 'i 'Atenisi,*

² kae fekau atu 'ia Tīmote ko te si'i tokoua 'o māua, pea ko te kaungā ngāue mo te 'Atuá* 'i te ongoongolelei 'o Kalaisi; kote'uhi ke pou pou'i 'ia kōtou, pea ke fakafiamālie'i kōtou talia te kotou tuí;

³ ke 'aua na'a ue'i he toko taha 'i te 'ū mamahi ko iá; he 'oku kotou lāu'ilo'i ko te finangalo ia 'o te 'Atuá.

⁴ He na'a mo te taimi ko 'ē ne'e motou 'iā kōtou aí, ne'e motou sinaki tala'i atu, 'e fakamamahi'i 'ia mātoú, 'ā ē kua hokó foki, pea kua kotou 'ilo'í.

⁵ Ko tono 'uhinga ia ne'e kala u kei fakama'uma'u aí, kae au fekau'í atu 'ia Tīmote ke au 'ilo'í te kotou tuí, na'a 'iloangé kua fai te kotou 'ahi'ahi'í 'e te toko taha fakatauvelé, pea hoko te motou fakaongosiá ko te kulanoa.

⁶ Kā kua foki mai 'ia Tīmote meīā kōtou, pea kua 'aumai 'e ia te ongoongolelei ki te kotou tuí mo te kotou 'ofá, kae 'uma'ā 'oku kotou manatu 'ofa ma'u ai pē kiā mātoú; mo te kotou holi ke sio kiā mātoú, hangē tofu pē ko te motou holi ke mamata atú.*

⁷ Ko ia ai kāinga, ne'e motou ma'u fiamālie 'iā kōtou kote'uhi ko te kotou tuí, neongo te fu'u faingata'a mo te mamahi 'oku motou 'i aí.

⁸ He kua motou ma'uli 'eni 'o kāpau 'oku kotou tu'u ma'u 'i te 'Alikí.

* **2:14** 2:14 Ngā 17:5   * **2:15** 2:15 Ngā 9:23, 29; 13:45, 50; 14:2, 5, 19; 17:5, 13; 18:12   * **3:1** 3:1 Ngā 17:15   * **3:2** 3:2 te kaungā ngāue mo te 'Atuá: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, te faifekau 'a te 'Atuá, pea ko te kaungā ngāue.   * **3:6** 3:6 Ngā 18:5

⁹ He ko te ā he fakafeta'i 'e motou fa'a 'avatu ki te 'Alikí kote'uhí ko kōtōu, ke hoa mo te fu'u fiafia 'oku motou fiafia 'aki 'i te 'ao 'o te motou 'Atuá, kote'uhiā ko kōtōu?

¹⁰ Pea 'oku lahi ange 'aupito te motou lotú 'i te pō mo te 'aho ke tou femātaaki, pea ke motou fakakakato te 'ū me'a 'oku kotou kei tōmuli ai 'i te tuí.

¹¹ Pea tau ange mo te 'Afio 'a te 'Atuá ko te tou Tamai, mo te tou 'Alikí ko Sisuú, ke faka'atā te motou alá kiā kōtōu!

¹² Pea 'ofa ke ngaahi kōtōu 'e te 'Alikí ke lahi mo hulu atu te kotou fe'ofa'aki, mo te kotou 'ofa ki te kakai kehé, hangē ko te 'ofa 'a mātou kiā kōtōu!

¹³ 'Ofa ke fakatu'uma'u 'e Ia te kotou lotó, ke ta'emele tonō mā'oni'oní 'i te 'ao 'o te 'Atuá ko te tou Tamai, 'o kā hoko mai te tou 'Alikí ko Sisū Kalaisi mo Tana kau mā'oni'oní kotoa pē.

4

Ko te fa'ahinga ma'uli 'oku fakahōifua ki te 'Atuá

¹ Pea ko te me'a 'e tahá, kāinga, 'oku motou kole atu kiā kōtōu, mo te enginaki 'i te huafa 'o te 'Alikí ko Sisuú, ke hangē ko ia ne kotou ma'u meīā mātoú 'o kau ki te kotou laká ke hōifua ai 'ia te 'Atuá, 'io, 'o hangē ko ia 'oku kotou lolotonga laka 'eni 'i aí, ke toe 'āsili te kotou hulu atú 'i te me'a ko iá.

² He 'oku kotou 'ilo'i te anga 'o te 'ū fekau ne'e motou 'avatu kiā kōtōu mei te 'Alikí ko Sisuú.

³ He ko 'eni te finangalo 'o te 'Atuá, ko te kotou fakamā'oni'oni'i, 'o pehē, ke kotou faka'ehi'ehi mei te fe'auaki;

⁴ ke kotou 'ilo'i taki taha ke ma'u tonō hoa 'o'oná* 'i te fai mā'oni'oni mo te faka'apa'apa;

⁵ 'o 'aua na'a fai 'i te holi fakalialia 'o hangē ko te Senitaile ta'e'ilo 'Atuá.

⁶ Ke 'aua na'a 'i ai he kotou toko taha 'e faihala ki tonō kāingá, 'o fai kākā 'i te me'a nei; kote'uhí ko te 'Alikí ia 'oku fai tautea ki te kakai pehé kotoa pē, 'o hangē foki ne'e motou lea ki ai 'i mu'a kiā kōtoú, mo fakamamafa ki aí.

⁷ He tala'i'ea'i ne'e ui 'ia tāua 'e te 'Atuá ki te anga-'uli, kā ki te fai mā'oni'oni.

⁸ Ko ia ko 'ē 'oku anga ta'etoka'í, 'oku kala ko te tangatá 'oku ta'etoka'i 'e iá, kā ko te 'Atuá, 'a ia kua Ina foaki foki kiā kōtōu† Tono Laumālie Mā'oni'oní.

⁹ Pea ko te me'a ki te 'ofa ki te kāinga lotú, 'oku kailoa fia ma'u ia ke motou tohi atu ai kiā kōtōu, he kua akonakina 'ia kōtōu mei te 'Atuá ke kotou fe'ofa'aki.

¹⁰ 'Io, 'oku motou fai ia foki ki te kāinga lotu kotoa pē 'oku 'i Masitōniá. Kā 'oku motou enginaki atu, kāinga, ke fakautuutu te kotou hulu atú 'i te me'a ko iá,

¹¹ pea kotou kakapa ke kotou nofo melino pē, pea ke taki taha fai tonō lakanga, pea kotou ngāue 'aki te kotou nimá, hangē ko te motou tu'utu'uni kiā kōtoú.

¹² Kote'uhí ke taau te kotou fakafeangá ki te kakai 'o tua'aá, pea ke 'aua na'a kotou masiva he me'a.

Ko te toe hā'ele mai 'ia te 'Alikí

¹³ 'Oku kala motou loto foki ke kotou ta'e'ilo'i, kāinga, 'i te me'a 'oku kau ki te kakai kua moé; ke 'aua na'a kotou mamahi hangē ko te kakai kehé, 'a ia 'oku kailoa ha'a nātōu 'amanaki.

* 4:4 4:4 ke ma'u tonō hoa 'o'oná, ko ia pe pule'i tonō sinó, ko ia pe pule'i tonō ipu. † 4:8 4:8 kōtōu: 'oku pehē 'i tonō 'ū hiki fualoa 'ihi, tātōu.

¹⁴ He kāpau leva 'oku tou tui ne'e pekia 'ia Sisū, pea toetu'u, pehē foki ko te kakai ne'e momoe ko te me'a 'iā Sisuú, 'e 'aumai 'ia nātou 'e te 'Atuá fakataha mo Ia.

¹⁵ He ko te me'a 'eni 'oku motou tala'i atú ko te Folafoa tonu 'a te 'Alikí: ko tātou 'e kei mā'u'uli 'o a'usia 'ia te toe hā'ele mai 'a te 'Alikí, mole ke mama'o he tou mu'amua 'iā nātou kua momoé.*

¹⁶ Kote'uhí 'e hā'ele mei te langí 'e te 'Alikí, pea 'i ai he kalanga, mo te le'o he 'āngelo pule, mo te ifi talupite 'a te 'Atuá; pea ko te pekia 'iā Kalaisí 'e fu'aki tu'u.

¹⁷ Hili ange ko iá, ko tātou kua tou tolonga 'o a'usia 'ení, 'e punakaki 'ia tātou fakataha mo nātou 'i te 'ū 'aó ki te 'ataá, ke fakafetaulaki ki te 'Alikí; pea hili iá 'e tou 'i te 'Alikí ma'u ai pē.

¹⁸ Ko ia kotou fetokoni'aki 'ia kōtou 'aki te 'ū lea ko 'ení.

5

Teuteu ki te toe hā'ele mai 'a te 'Alikí

¹ Pea ko te me'a ki te 'ū taimí mo te 'ū kuongá, kāinga, 'oku kala 'aonga ke motou tohi atu.

² He 'oku kotou 'ilo'i kānokano, ko te hoko mai 'ia te 'aho 'o te 'Alikí 'oku hangē ko te ha'u te kaiha'á 'i te poó.*

³ Tokaange he taimi 'oku notou pehē, “Oku tou lelei pē mo tu'umālie,” fakafokifā kua tu'u mai 'ia mala, hangē ko te langaá ki te fāfine faitamá; pea 'e kailoa 'aupito notou hao.

⁴ Kā ko kōtou, kāinga, 'oku kala kotou 'i te pō'ulí, ke ma'utāmakia 'ia kōtou 'e te 'aho ko iá, hangē he kaiha'á.

⁵ He ko te fānau 'ia kōtou kotoa pē 'o te maamá, mo te fānau 'o te 'ahó; 'oku kala 'o te poó 'ia tātou, pe 'o te pō'ulí.

⁶ Ko ia, 'aia na'a tou momoe hangē ko te kakai kehé, kae tou 'a'ala pē mo lele'o.

⁷ He ko nātou 'oku moé 'oku momoe 'i te poó, pea ko nātou 'oku konaá 'oku konā 'i te poó.

⁸ Kā ko tātou ko te kakai 'o te 'ahó; ko ia, tou faka'ehi'ehi mu'a mei te konaá. Kae'uma'ā kua tou 'ai 'ia te kofu tau ko te tuí mo te 'ofá, pea mo te 'amanaki lelei ki te fakama'ulí ko te tou tatā tau.*

⁹ He ne'e kailoa tu'utu'uni 'ia tātou 'e te 'Atuá ki te houhau'ina, kā ke lava'i mai 'ia te fakama'ulí 'i te tou 'Alikí ko Sisū Kalaisí;

¹⁰ 'a ia ne'e pekia kote'uhí ko tātou, kote'uhí, pe 'oku tou 'a'ala, pe 'oku tou momoe, kehe pē ke tou mā'u'uli fakataha mo Ia.

¹¹ Ko ia ai, kotou fefakalotolahi 'aki 'ia kōtou, pea fefai'aki te kotou langa aké, hangē foki ko 'eni 'oku kotou faí.

Ko te fale'i faka'osi mo te pōpoaki 'ofa

¹² Pea 'oku motou kole kiā kōtou, kāinga, ke kotou pou pou'i 'ia nātou 'oku fakafita'ita'a 'iā kōtou, pea 'oku notou pule'i mo ako'i 'ia kotou 'i te 'Alikí.

¹³ Pea kotou tokanga 'ofa 'aupito kiā nātou, kote'uhí ko te notou ngāué. Pea kotou nonofo melino ai pē.

¹⁴ Pea ko 'eni, kāinga, 'oku motou enginaki atu ke kotou valoki'i 'ia nātou 'oku fakamaveuveú; fakalotolahi'i 'ia te lotosi'í; pou pou'i 'ia te vaivaí; pea kotou anga-mokomoko ki te kakai kotoa pē.

* 4:15 4:15-17 1 Kol 15:51-52

* 5:2 5:2 Māt 24:43; Luke 12:39; 2 Pita 3:10

* 5:8 5:8 'Ais 59:17; 'Efe

15 Vakai ke 'aia na'a 'i ai he taha 'e totongi te kovi he taha 'aki he kovi; kaikehe ke kotou tuli ai pē ki te me'a 'oku lelei kiā kōtōu, pea ki te kakai kotoa pē.

16 Fiafia ma'u ai pē.

17 Lotu ta'etuku.

18 Fakafeta'i 'i te me'a kotoa pē, he ko te finangalo ia 'o te 'Atuá ma'a kōtōu 'iā Kalaisi Sisū.

19 'Aua 'e taliteke'i te Laumālié;

20 'aia 'e ta'etoka'i 'ia te 'ū malanga palōfisaí,

21 kae kotou sivi'i 'ia te me'a kotoa pē: kā 'i ai he lelei, puke ma'u ia.

22 Kotou faka'ehi'ehi mei te kovi kotoa pē.

23 Pea ko te 'Afio 'a te 'Atua 'o te melinó, 'ofa ke Ina fakamā'oni'oni'i faka'āufuli 'ia kōtōu! Pea 'ofa ke fakatolonga ta'ehalaia te kotou laumālié, mo te lotó, mo te sinó, 'o kakato mo ta'emele 'i te hā'ele mai te tou 'Alíkí ko Sisū Kalaisi.

24 Ko Ia 'oku ui 'ia kōtōu, 'oku Ina fai ki Ta'aná lea, pea 'e Ina fai foki 'ia te me'a nei.

25 Kāinga, kotou hūfia 'ia mātou.

26 Kotou fekita ki te kāinga lotú kotoa pē 'aki he 'uma tapu.

27 Ko te 'Alíkí ē 'okou fekau atu ai kiā kōtōu, ke kotou lau 'ia te 'ipiseli nei ki te kāinga lotú kotoa pē.

28 Ko te kelesi 'a te tou 'Alíkí ko Sisū Kalaisí, 'ofa ke 'iā kōtōu ia.*

---

* 5:28 5:28 'I te 'ū hiki fualoa 'ihi 'oku faka'osi 'aki te lea 'Emeni.

Ko tono Ua 'o te 'Ipiseli 'a Paula ki te Kakai Tesalonaiká Ko te talateú

Hili ange tana fu'aki 'ipiselí, ne hoko atu 'ia te puputu'u mo te uesia 'ia te siasi 'i Tesalonaiká kote'uhi ko te 'amanakí 'e toe hā'ele mai 'ia Kalaisí. Ko te taumu'a 'o *Tono Ua 'o te 'Ipiseli 'a Paula ki te Kakai Tesalonaiká* ke fakatonutonu 'ia te fakakaukau hala 'oku pehē, ko te 'aho 'o te toe hā'ele mai 'a te 'Aliikí kua 'osi hoko ia. Ne'e fakamahino'i 'e Paula 'e kei tuai 'ia te toe hā'ele mai 'a Kalaisí, kua a'ua'u 'ia te kovi mo te fakalialiá 'i tono tataki 'e te toko taha 'oku ui ko te “tangata 'o te angahalá”, 'a ia ko te toko taha 'oku kailoa 'ilo'i pau pē ko ai 'ia ia, kā 'e fakafili ia kiā Kalaisí.

'Oku fakamamafa'i 'e te 'apōsetoló ke tu'u ma'u 'ia te siasí 'i te notou tuí, neongo te faingata'á mo te mamahí, ke notou taki taha feinga'i tono tauhi pē 'o'oná, hangē ko Paula mo tono kaungā ngāué, mo vivili atu 'i te failleléi.

Ko te kakano 'o te tohi

Ko te talateú (1:1-2)

Ko te fakamālo mo te fakaongoongolelei (1:3-12)

Ko te 'ū fakahinohino fekau'aki mo te tē hā'ele mai 'a Kalaisí (2:1-17)

Ko te langa'i ake 'o te tō'onga ma'uli faka-Kalisitiané (3:1-15)

Ko te tātukú (3:16-18)

Ko te fakafe'iloaki

¹ Ko au Paula mo Silivenusi mo Tīmote, ko te motou tohi ki te siasi 'o te kakai Tesalonaiká, 'a ia 'oku 'i te 'Atuá ko te tou Tamai pea mo te 'Aliikí ko Sisū Kalaisí.*

² 'Ofa ke kotou ma'u kelesi mo te fiamālie mei te 'Atuá ko te tou Tamai, mo te 'Aliikí ko Sisū Kalaisí.

Ko te fakamaau 'e fai 'e Kalaisí 'o kā liuaki mai

³ 'Oku taau ke motou fakafeta'i ma'u pē ki te 'Atuá kote'uhi ko kōtou, 'e kāinga, he ko tono taaú ia, kote'uhi ko te fu'u tupulakina te kotou tuí, pea mo te fakalahi te kotou 'ofá, ko te 'ofa 'a te taha ki te taha.

⁴ Ko ia, na'a mo mātou 'oku motou pōlepole 'iā kōtou 'i te 'ū siasi 'o te 'Atuá, kote'uhi ko te kotou kātakí mo te kotou tuí; neongo te 'ū fu'u fakatanga 'o kōtoú, mo te 'ū mamahi 'oku kotou fa'a kātakí'í.

⁵ Ko te 'ū fakamo'oni 'eni 'o te fakamaau totonu 'a te 'Atuá, ke faifaí pea fakahaa'i ai te kotou taau mo te Pule'anga 'o te 'Atuá, 'a ia 'oku kotou mamahi aí foki.

⁶ He ko te me'a totonu pē ia ki te 'Atuá ke totongi 'aki te mamahí kiā nātou 'oku fakamamahi'i 'ia kōtoú;

⁷ kae kiā kōtou kua fakamamahi'í, 'aki he mālōlo, 'a ia 'e kotou ma'u fakataha mo mātou, 'o kā fakahā mai 'ia te 'Aliikí ko Sisuú mei te langí mo Tana kau 'āngelo mālōhi,

⁸ 'i te ulo'i afi mo Tana fai sāuni ki te kau ta'e'ilo 'Atuá, pea 'oku kailoa talangafua ki te ongoongolelei 'o te tou 'Aliikí ko Sisuú.

⁹ 'E tautea 'ia nātou 'aki 'ia te faka'auha ta'engata mei te 'ao 'o te 'Aliikí, pea mei te lāngilangi 'o Tana māfimaí,*

* 1:1 1:1 Ngā 17:1   * 1:9 1:9 'Ais 2:10

¹⁰ 'o kā hoko mai Ia ke hā Tono lāngilangí 'i Tono kau mā'oni'oní, pea mo fakatumutumu ai, 'i te 'aho ko iá, 'iā nātou fuli pē 'oku tui; he ne'e kotou tui ki te motou fakamo'oni ne fai kiā kōtoú.

¹¹ Pea kote'uhí ke lava 'ia te me'a ko iá, ko ia 'oku motou hūfia 'ia kōtou ma'u ai pē, kote'uhí ke finangalo lelei 'e te tou 'Atuá 'oku kotou taau mo te lakanga ne'e ui kōtou ki aí; ke fakakakato 'e Ia te finangalo lelei kotoa pē 'o Tana anga-lelei, mo te ngāue 'a te tui 'aki te mālohi;

¹² kae faifaí pea lāngilangi'ina te huafa 'o te tou 'Alikí ko Sisuú 'iā kōtou, pea ke hā te kotou lāngilangí 'iā Ia, 'o fakatatau ki te kelesi 'a te tou 'Atuá, mo te 'Alikí* ko Sīsū Kalaisí.

2

Ke te tangata 'o te angahalá

¹ Pea ko te me'a ki te hoko mai 'a te tou 'Alikí ko Sīsū Kalaisí, mo te tou fakatahataha kiā Iá, 'oku motou kole atu, kāinga,*

² ke 'aia 'e ue'ingafua te kōtou lotó; kae'uma'ā ke 'aia 'e kotou puputu'u he palōfisai, pē he lea pe tohi, neongo 'e notou lau 'oku meia mātou ia, 'o pehe kua hokosia 'ia te 'aho 'o te 'Alikí.

³ Ke 'aia 'e kākāa'i 'ia kōtou he toko taha he me'a 'e taha; he 'e kailoa hoko mai te 'aho ko iá, kae'aia leva ke fu'aki hoko 'ia te fu'u fakaholomuli lahi, pea mo te fakahāa'i mai 'ia te tangata 'o te angahalá, ko te foha 'o te mala'ia,

⁴ ko te fakafili, 'a ia 'oku fakahīkihiki'i 'ona ke mā'olunga 'i te me'a kotoa pē 'oku ui ko te 'Atua, pe 'oku fai ki ai 'ia te lotú; 'io, 'oku mātu'aki hū 'e ia ki te potu tapu 'o te 'Atuá, 'o nofo ai, 'o fakahāhaa'i ia ko te 'Atua.*

⁵ 'Oku kala kotou manatu'i koā, ne au tala'i atu 'ia te 'ū me'a ko iá 'i taku 'iā kōtou 'i mu'á?

⁶ Pea ko 'eni 'oku kotou 'ilo'i te me'a 'oku pukepuke'i tonu fakahāa, kae'aia ke hoko tonu kuonga totonú.

⁷ He 'oku lolotonga ngāue mai 'ia te misiteli 'o te angahalá; kā 'oku 'i ai te toko taha 'oku pukepuke'i 'ona, kae'aia ke toki to'o atu ia.

⁸ Pea 'e toki fakahāa'i mai 'ia te tangata 'o te angahalá; 'a ia 'e tāmāte'i 'e te 'Alikí ko Sisuú 'aki te mānava 'o Tono fofongá, pea 'e faka'auha 'aki te maama ngingila 'o Tana hoko mai.*

⁹ Kā ko te hoko mai 'a te tangata 'o te angahalá 'e fakatatau ki te fa'a ngāue 'a Sētane, 'i tana fai 'aki te fa'ahinga mana kehekehe, mo te me'a faka'ilonga mo te me'a fakafofo, kā ko te koto lohī pē;*

¹⁰ mo te fai 'aki te fa'ahinga kākā fuli pē 'o te ta'emā'oni'oní, 'o fai ki te kakai 'oku fakatau ki malá, kote'uhí ne'e kala notou 'ofa ki te mo'oní, kote'uhí ke notou mā'uli ai.

¹¹ Pea ko tonu ō ia 'e fakangafua 'e te 'Atuá 'ia nātou ke fakahee'i, kote'uhí ke notou tui ki te lohī;

¹² kae faifaí pea fakamāu'i 'ia nātou fuli pē 'oku kala tui ki te mo'oní, kā 'oku notou mālie'ina 'i te me'a 'oku halá.

Tu'u ma'u

¹³ Kā 'oku totonu ke motou fakafeta'i ma'u ai pē ki te 'Atuá kote'uhí ko kōtou, si'i kāinga 'ofaina 'e te 'Alikí, kote'uhí ko te fili 'ia kōtou 'e te 'Atuá ko

* 1:12 1:12 te tou 'Atuá, mo te 'Alikí, ko ia pe te tou 'Atua mo 'Alikí.

* 2:1 2:1 1 Tes 4:15-17

* 2:4

2:4 Tān 11:36; 'Isi 28:2

* 2:8 2:8 'Ais 11:4

* 2:9 2:9 Māt 24:24

te fu'aki kakai,* ke kotou ma'u te fakama'ulí, 'i tonu fakamā'oni'oni' 'ia kōtōu 'e te Laumālié, pea 'i te kotou tui ki he mo'oní.

¹⁴ Ne Ina ui 'ia kōtōu ki ai fou 'i te motou ongoongolelé, ke kotou lava'i te lāngilangi 'o te tou 'Alíkí ko Sīsū Kalaisí.

¹⁵ Ko ia, kāinga, ke kotou tu'u ma'u, pea puke 'ia te 'ū tu'utu'uni ne'e kotou ako ai 'i te motou 'ū leá mo te tohi.

¹⁶ Pea ko te 'Afio 'a te tou 'Alíkí ko Sīsū Kalaisi, mo te 'Atuá ko te tou Tamai, 'a ia ne Ina 'ofa' 'i 'ia tātou, mo tuku mai he fiamālie ta'engata mo he 'amanaki lelei fou 'i te kelesi —

¹⁷ 'ofa ke fakafiamālie' 'i 'e Ia te kotou lotó, mo 'ai ke kotou tu'u ma'u 'i te 'ū lea mo te ngāue lelei fuli pē.

3

Hūfia 'ia mātou

¹ Ko taku lea faka'osí, kāinga, kotou hūfia 'ia mātou, kote'uhiā ke lele atu 'ia te Folafofa 'a te 'Alíkí, pea fakahīkīhiki'i, hangē ko tonu fai 'iā kōtōu foki;

² pea kote'uhiā ke fakahaofi 'ia mātou mei te kakai anga-kehé mo pau'ú: he 'oku kala notou ma'u kotoa pē 'ia te tui.

³ Kā ko te 'Alíkí 'oku Ina fai ki Ta'aná lea, pea 'e Ina poupou'i 'ia kōtōu, 'o le'ohi mei te Filí.

⁴ 'Io, 'oku motou falala 'i te 'Alíkí 'oku kotou fai, pea 'e kotou fai, 'ia te 'ū me'a 'oku motou fekau'i atú.

⁵ Pea 'ofa ke takí tonu 'e te 'Alíkí te kotou lotó ki te 'ofa 'a te 'Atuá, mo te kātaki 'a Kalaisí.

Ko te fakatokanga ki te fakapikopikó

⁶ Pea ko 'eni, kāinga, 'oku motou fekau kiā kōtōu 'i te huafa 'o te 'Alíkí ko Sīsū Kalaisí, ke kotou faka'ehi'ehi 'aupito mei te kāinga 'oku fakamaveuveú, 'o makehe mei te tu'utu'uni ne'e notou ma'u meiā mātōu.

⁷ He 'oku kotou 'ilo'i, 'oku totonu ke kotou fa'ifa'itaki kiā mātou; he ne'e kailoa motou laka hala 'i te motou 'iā kōtōu,

⁸ pe ne'e motou kai ta'etotongi he mā 'a te toko taha kehe, kaikehe ne'e motou kai 'i te ongosia mo te fitafita'a, he ne'e motou ngāue 'i te 'aho mo te pō ke 'aua na'a mafasia he kotou toko taha. ⁹ 'Oku kala ko taku pehē ne'e kailoa he motou totonu, kā kote'uhí ke motou hoko ko te taípe kiā kōtōu ke kotou fa'ifa'itaki mai.

¹⁰ Kae'uma'a, lolotonga te motou 'iā kōtōu, ko 'eni te fekau ne'e motou tuku atú, "Kā kala fia ngāue he taha, pea 'aua foki na'a kai ia."

¹¹ He ko 'eni kua motou fanongo, 'oku 'i ai he kotou 'ihi 'oku laka hala, 'oku notou ma'uli fakapikopiko mo fakatupu maveuveu.

¹² Kā 'oku motou fekau mo enginaki 'i te 'Alíkí ko Sīsū Kalaisí ki te kakai 'oku fai peheé, ke notou ngāue fakalongolongo pē, pea kai te notou mā totonu.

¹³ Pea ko te me'a kiā kōtōu, kāinga, 'aua 'e kotou fiu 'i te failelé.

¹⁴ Pea kā 'i ai he taha 'oku kailoa talangafua ki te motou leá 'i te 'ipiseli ko 'ení, 'ai ke 'ilonga 'ia te tangata ko iá, pea fakamama'o meiā ia ko tonu fakamaa'i.

¹⁵ Kae'aua lau 'ona ko te fili, kae valoki'i pē ia hangē he tokouá.

Ko te 'ū pōpōaki 'ofá

* **2:13** 2:13 fili 'ia kōtōu 'e te 'Atuá ko te fu'aki kakai: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, fili kōtōu 'e te 'Atuá mei te kamata'angá.

¹⁶ Pea ko te 'Afio 'a te 'Alikí, 'a ia 'oku 'A'ana 'ia te melinó, 'ofa ke Ina 'avatu 'ia te melinó 'i te taimi kotoa pē mo te me'a fuli pē! 'Ofa ke 'iā kōtou kotoa pē 'ia te 'Alikí!

¹⁷ Ko te fetapa 'eni 'a'aku Paula 'oku fai 'aki te nima pē 'o'okú; 'a ia ko te faka'ilonga 'i taku 'ipiseli kotoa pē; ko te anga 'eni 'o taku mata'itohí.

¹⁸ Ko te kelesi 'a te tou 'Alikí ko Sisū Kalaisí, 'ofa ke 'iā kōtou kotoa pē ia. *

---

* 3:18 3:18 'I te 'ū hiki fualoa 'ihi 'oku faka'osí 'aki te lea 'Ēmeni.

Ko te 'Uluaki 'Ipiseli 'a Paula kiā Timoté Ko te talateú

Ko Timoté ko he toki Kalisitiane mei 'Esiá Minu, ko te tama ne'e fa'ē Siu kae tamai Kalisi. Ne'e hoko ia ko he kaume'a mo te tokoni kiā Paula 'i tana ngāue fakamisinale. Ko te 'Uluaki 'Ipiseli 'a Paula kiā Timoté 'oku tokanga ia ki te 'ū me'a 'e tolu.

1. 'Oku tokanga te tohi ki te akonaki hala 'i te siasí. Ko te akonaki ko 'eni 'oku fio ai 'ia te 'ū fakakaukau faka-Siu mo te 'ū fakakaukau ne'e kala faka-Siu. Ne'e tafito ia 'i te tui ko te māmani matelié 'oku kovi, pea 'e toki lava ke fakama'uli he taha 'i ha'aná a'usia he 'ilo fakalilolilo pea mo ma'u hoa.
2. 'Oku toe fakamatala foki 'e Paula 'o kau ki tono pule'i 'o te siasí mo tono 'ū ouaú, fakataha mo te fakamatala ki te fa'ahinga tō'onga ma'uli kua pau ke ma'u 'e te kau takí 'o te siasí.
3. 'Oku fakahinohino'i foki 'e Paula 'ia Timote ki te founa 'e ina hoko ai ko he tamaio'aliki lelei 'a Sisū Kalaisi, mo te 'ū fatongia ke ina fakahoko ki te 'ū fa'ahinga kakai tui kehekehe.

Ko te kakano 'o te tohi

Ko te talateú (1:1-2)

Ko te 'ū fakamatala kau ki te siasí mo tono kau takí (1:3–3:16)

Ko te 'ū akonaki kiā Timote fekau'akí mo tana ngāué (4:1–6:21)

Ko te fakafe'iloaki

¹ Ko au 'eni Paula, ko he 'apōsetolo 'a Sisū Kalaisi 'i te fekau 'a te 'Atuá ko te tou Fakama'uli, mo Sisū Kalaisi ko te tou 'amanaki'angá.

² Ko taku tohi kiā Timote ko toku foha mo'oni 'i te tui.*

'Ofa ke ke ma'u kelesi mo te meesi mo te fiamālie, mei te 'Atuá ko te Tamai, mo Kalaisi Sisū ko te tou 'Alikí.

Ko te 'ū fakatokanga ki te akonaki halá

³ Hangē ko taku kole kiā koe 'i taku 'alu ki Masitōniá, ke ke nofo ifo 'i 'Efesō, kote'uhí ke ke fekau he 'ihi ke tuku te notou ako 'aki te me'a kehé;

⁴ kae'uma'ā te notou nofo ki te 'ū talatupu'á, mo te lau hohokó, 'a ia 'oku fakatupu ai he fakakikihi, 'o kailoa ko te palani ngāue faka-'Atua 'ā ē 'oku 'o te tui.

⁵ Kā ko te 'uhinga 'o te fekau, ke 'i ai he 'ofa 'oku ha'u mei te loto ma'a, mo te konisēnisi 'ata'atā, mo te tui ta'elohi.

⁶ Kua 'i ai he 'ihi kua notou afe mei ai, 'o notou hē ai ki te launoa,

⁷ 'o notou holi ke lau ko te kau faiako 'o te Laó, kae tā ko 'ē 'oku kailoa 'uhinga kiā nātou 'ia te 'ū lea 'oku notou faí, pe ko te 'ū me'a 'oku notou lea fakapapu ki ai.

⁸ Kā 'oku tou 'ilo'i 'oku lelei pē 'ia te Laó ia, kāpau 'e fakalao pē ta'atá ngāue 'aki,

⁹ 'o 'ilo'i ai 'eni, 'oku kala fokotu'u 'ia te Laó ma'ana 'oku mā'oni'oní; kae ma'a te kau malaki laó mo te angatu'ú, ma'a te kau faka'atuamaté mo te angahalá, ma'a te kau ta'emā'oni'oní mo te anga-fakalialí, ma'a te kau tāmāte tamai mo te tāmāte fa'ē, ma'a te kau fakapō,

* 1:2 1:2 Ngā 16:1

¹⁰ ma'a te kau fe'auaki, mo te kau fai fakasōtoma, ma'a te kau kaiha'a tangata, mo te kau lohi, ma'a te kau maumau fuakava; pea mo te me'a kehekehe neongo pe ko te ā, 'a ia 'oku fehālaaki mo te tokāteline haohaoā;

¹¹ 'o fakatatau mo te ongoongolelei nāunau'ina 'o te 'Atua Mohu Manū'ia, 'ia te ongoongolelei 'a ia ne'e tuku mai kiā au ke au tauhi.

Ko te fakahounga'i te 'ofa 'a te 'Atuá

¹² 'Okou fakafeta'i ki te tou 'Alikí ko Kalaisi Sisū, kote'uhí kua Ina foaki ivi ma'aku, mo lau 'oku ko te anga-tonu, 'i Tana fokotu'u 'oku ki te lakanga nei.

¹³ Neongo ko te toko taha 'ia au ne'e lau kovi ki te 'Atuá 'i mu'a, mo fakatanga mo pau'u, ka ne'e fai meesi kiā au, kote'uhí ne au fai ta'e'ilo'i pē, pea ko te ta'etui.*

¹⁴ Io, ne'e mātu'aki ope mai 'ia te kelesi 'a te tou 'Alikí, pea ō mo ia 'ia te tui mo te 'ofa, 'a ia 'oku tu'u 'iā Kalaisi Sisū.

¹⁵ 'Ē, 'oku mo'oni te leá, pea taau ke tali 'e te kakai kotoa pē: "Ne'e ha'u 'ia Kalaisi Sisū ki māmaní ke fakama'uli 'ia te kakai angahalá;" 'a ia 'okou fungani aí.

¹⁶ Kā ne fai meesi kiā au kote'uhí ko te me'a nei, kote'uhí ke fakahaa'i 'e Kalaisi Sisū 'iā au ko te fungani angahalá tonono katokātoa 'o Tana kātakí, mo'o taipe ma'a nātou 'e notou tui kiā ia 'āmuli ke ma'u 'ia te ma'uli ta'engatā.

¹⁷ Pea ke 'o te Tu'i 'itānití, ko te Ta'e'auha, ko te Ta'ehāmai, ko te 'Atua pē Taha,* ke 'o Tana 'Afíó 'ia te faka'apa'apá mo te kolōliá 'o lauikuonga pea ta'engata. 'Ēmeni.

¹⁸ Ko te fekau ko 'ení 'okou tuku kiā koe, 'e foha Tĭmote, 'o fakatatau ki te 'ū palōfisai ne'e fu'aki fai kau kiā koé. Ke ke kofu 'aki 'ia te 'ū palōfisai ko iá, ke ke fai 'ia te tau lelei.

¹⁹ Ke puke ma'u 'e koe 'ia te tuí, kae'uma'ā 'ia te konisēnisi 'ata'atā; he ko te 'ihi, 'i te notou teke'i 'ia te me'a ko iá, kua notou tūkia 'i te me'a 'oku kau ki te tuí;

²⁰ 'a ia 'oku kau ai 'ia 'Aiminia mo 'Alekisānita, 'ā ē ne au tukuange kiā Sētane, he'i'ilo 'e nā poto ai, ke tuku te nā lau kovi ki te 'Atuá.

2

Ko te hū ki te 'Atuá

¹ Ko ia, 'okou fu'aki enginaki atu, 'i te fai 'o te huú, mo te 'ū lotú, mo te hūfakiná, mo te fakafeta'i, kote'uhí ko te kakai kotoa pē;

² kote'uhí ko te 'ū tu'í, mo nātou kotoa pē 'oku mā'olunga, kote'uhí pē ke malu te tou ma'ulí, mo fiamālie, 'o tou mātu'aki fai 'i te lotu mo'oni mo te anga-tonu kotoa pē.

³ Ko te me'a lelei ia, pea ko te me'a 'e finangalo lelei ki ai 'ia te 'Atuá ko te tou Fakama'uli,

⁴ 'a ia 'oku finangalo ke ma'u ma'uli 'e te kakai kotoa pē, pea ke notou lava'i 'ia te 'ilo'i 'o te mo'oni.

⁵ Hē 'oku taha pē 'ia te 'Atuá, taha foki 'ia te Fakalaloá 'i te vaha'a 'o te 'Atua mo te tangata, ko Kalaisi Sisū ko te tangata,

⁶ 'a ia ne Ina foaki pē 'Ona ko te fetongi huhu'i 'o te kakai kotoa pē, kae toki fai tonono fakamatalá 'i tonono kuonga totonú.

* **1:13** 1:13 Ngā 8:3; 9:4-5   * **1:17** 1:17 'Atua pē Taha: 'oku pehē 'i tonono 'ū hiki fualoa 'ihi, 'Atua poto taha pē.

⁷ Ko tono 'uhinga ia ne'e fili ai 'oku ki aí, ko te malanga mo te 'apōsetolo; ('okou lea 'aki te mo'oní 'iā Kalaisi, 'oku kala ko taku lohi,) 'io, ko te faiako 'o te Senitailé 'i te tui mo te mo'oní.*

⁸ Ko ia, ko toku lotó ke fai lotu 'ia te kau tangatá 'i te feitu'u kotoa pē, 'o hiki ake 'ia te nima mā'oní'oni,* 'o kailoa he 'ita pē he fakakikihi.

⁹ Pehē foki, ko toku loto ki te kau fafiné, ke notou teu 'aki nātou 'ia te kofu 'oku ngali ke 'aí, pea ō mo te anga-maau mo te anga-fakama'uma'u, 'o 'aua na'a fai 'aki 'ia te fafatu 'o te lau 'i'ulú, pe ko te koula mo te mata'itofe mo te kofu mahu'inga.*

¹⁰ Kae notou fai ke teunga'ina 'i te 'ū ngāue lelei, 'a ia ko te me'a 'oku taau mo te kau fafine 'oku notou fakahaa'i ko te kau lotu 'ia nātou ki te 'Atuá.

¹¹ Ke tali 'e te kau fafiné 'ia te akonakí, 'o fakalongo pē mo fakavaivai ai pē.

¹² Kā 'oku kailoa ke au toku ki te fafiné ke fai akonakí, 'uma'ā 'ia te pule ki te tangatá; kā ke nofo fakalongo pē.

¹³ He ko 'Ātama ne'e fu'aki ngaahí, kae ki muli ia 'Ivi.*

¹⁴ Kae'uma'ā ne'e kailoa kākaa'i 'ia 'Ātama, kā ko te fafiné ne'e kākaa'í, 'o tō ai ki te faihalá.*

¹⁵ Kā ko te notou ala ki te ma'ulí 'oku fou 'i te fai fānaú,† 'o kāpau 'e notou nofo ma'u‡ 'i te tuí mo te 'ofá mo te mā'oní'oni, mo te anga-fakama'uma'u.

3

Ko te kau faifekau pulé

¹ 'Oku mo'oní 'ia te leá: kā feinga he taha ke ma'u 'ia te lakanga 'o te faifekau pulé, ko tana holi ia ki te ngāue lelei.

² Ko ia, 'oku totonu ki te faifekau pulé ke ta'emele, ko te 'unoho 'o he fafine pē taha,* ko te toko taha 'oku kala konā, 'oku anga-fakama'uma'u, 'oku maau tana tō'ongá, 'oku fa'a fakaafe 'āunofo, 'oku poto 'i te faiakó.*

³ Ko te toko taha 'oku kala fa'a inu uaine; 'oku kala fa'a tā, kā 'oku anga-lelei; 'oku kala fia fakakikihi, 'oku kala mānumanu;

⁴ ko te toko taha 'oku pule lelei ki tono fale 'o'oná, 'oku mapule'i tana fānaú ke ma'uli talangafua mo anga-faka'apa'apa ma'u pē;

⁵ (kae kāpau 'oku kailoa lava he tangata 'o mapule'i tono fale 'o'oná, pea fefe'aki ai ha'aná tauhi 'ia te siasi 'o te 'Atuá?)

⁶ ko te toko taha 'oku kala ko te toki liliu, na'a 'ao'aofia tono lotó 'i te 'afungí, 'o tō ai ia ki te tautea 'o te tēvoló.

⁷ Kae'uma'ā ko tonu totonú ke ongoongolelei 'ia ia mei te kakai 'o tua'áá, na'a tō ia ki te manukí, pea mo te tauhele 'a te tēvoló.

Ko te kau tokoní

⁸ Pehē foki ko tonu tonu 'o te kau tokoní ke notou fakamātoato, 'o 'aua 'e ngutungutuua, 'aua 'e fa'a inu uaine, 'aua 'e havala ki te pa'anga 'uli;

⁹ ko te kakai 'oku notou tauhi 'ia te misiteli 'o te tuí 'aki he konisēnisi ma'a.

¹⁰ Pea 'aua leva ke sivi'i foki 'ia nātou; pea kāpau 'oku notou ta'emele, pea notou toki fai te ngāue 'o te kau tokoní.

* 2:7 2:7 2 Tim 1:11 * 2:8 2:8 hiki ake 'ia te nima mā'oní'oni 'oku 'uhinga 'eni: hiki ake 'ia te nima 'i te loto ma'a. * 2:9 2:9 1 Pita 3:3 * 2:13 2:13 Sēn 2:7, 21-22 * 2:14 2:14 Sēn 3:1-6 † 2:15 2:15 ko te notou ala ... fānaú, ko ia pe 'e malu'i 'ona 'i tana fai fānaú. ‡ 2:15 2:15 'e notou nofo ma'u, ko ia pe 'e nofo ma'u ia. * 3:2 3:2 ko te 'unoho 'o he fafine pē taha, ko ia pe ke mali tu'a taha pē. * 3:2 3:2-7 Tait 1:6-9

11 Pehē foki ko te notou 'unohó[†] ke notou fai fakamātoato, 'o 'aia ko te kau fakakovi; pea faka'ehi'ehi mei te konaá, pea falala'anga 'i te me'a kotoa pē.

12 Ke ma'u 'e te kau tokoní he 'unoho pē taha,[‡] 'o notou pule'i lelei te notou fānaú, mo te notou fale 'o nātoú.

13 Hē ko nātou ne'e notou lava'i lelei 'ia te ngāue 'o te tokoní, 'oku notou ma'u ai ma'a nātou he tu'unga lelei, mo te fu'u lotu mālohi 'i te notou tui kiā Kalaisi Sīsū.

Ko te misiteli 'o te tou lotú

14 'Okou tohi atu 'ia te 'ū me'a nei, neongo taku 'amanaki 'e vave taku 'alu atú,

15 kote'uhí, kāpau 'e au tuai atu, ke ke 'ilo'i te anga 'oku totonú ke fai 'aki 'i te Fale 'o te 'Atuá, 'a ia ko te siasi 'o te 'Atua ma'ulí, ko te pou mo te tu'unga 'o te mo'oní.

16 'Io, ko te mo'oni 'aupito, ko te me'a lahi 'ia te misiteli 'o te lotú:

Ko te Toko Taha[§] ne'e fakahā 'i te kakanó,
ne'e fakahaa'i 'e te Laumālié,*
ne'e mātā 'e te kau 'āngelo,
ne'e malanga 'aki ki te Senitailé,
ne'e tui ki Ai 'i māmani,
ne'e 'avake 'o 'afio 'i te lāngilangi.

4

Ko te hē 'a te 'ihi

1 Kā 'oku folafola fakapatonu mai 'e te Laumālié, 'o pehē, 'e hiki he 'ihi mei te tui totonú 'i te 'ū kuonga 'āmuli, 'i te notou nofo ki te 'ū fa'ahikehe fakahala, mo te 'ū tokāteline 'a te kau tēvolo;

2 ko te me'a 'i te mālualohe 'a te kakai 'oku lea lohí, 'ia te kakai kua tā fakā'longa 'i te notou konisēnisí,

3 'o notou tapui 'ia te malí, 'o fekau ke faka'ehi'ehi mei te 'ū me'akai, 'a ia ko te 'ū me'a ne'e ngaahi 'e te 'Atuá ma'a te kakai 'oku tui mo 'ilo kānokano ki te mo'oní, ke notou kai mo te fakafeta'i.

4 He 'ilonga he me'a kua ngaahi 'e te 'Atuá 'oku lelei ia, pea 'oku kala he me'a ke si'aki, kāpau 'e ma'u mo te fakafeta'i,

5 kote'uhí kua hoko ko te me'a mā'oni'oni 'i te Folafola 'a te 'Atuá mo te hūfiá.

Ko te fai fatongia 'aonga ma'a Kalaisi

6 Kāpau 'e ke fakamanatu 'ia te 'ū me'a nei ki te kāingá, 'e ke hoko ko te faifekau lelei 'ā Kalaisi Sīsū, 'i tau fakamaheni ai pē 'ou 'i te 'ū lea 'o te tui, pea mo te tokāteline lelei kua ke mulimuli ki ai.

7 Kā ko te 'ū talatupu'a launoa nā mo fakafinēmātu'á, fakafisi 'ia koe ki ai; kā ke ako'i 'ou ke ke anga ki te lotu mo'oní.

8 Hē ko tonu ako'i 'o te sinó 'oku 'aonga ki te me'a si'i pē, kā ko te lotu mo'oní 'oku 'aonga ki te me'a kotoa pē; he 'oku ma'u tala'ofa ia ki te ma'uli ko 'ení, pea mo te ma'uli kā hoko mai.

9 'Okou mo'oní 'ia te leá pea taau ke tali 'e te lotu kotoa pē.

[†] 3:11 3:11 te notou 'unohó, ko ia pe te kau (tokoni) fafiné. [‡] 3:12 3:12 Ke ma'u ... taha, ko ia pe Ke mali tu'a taha pē. [§] 3:16 3:16 Ko te Toko Taha: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, ko te 'Atuá.

* 3:16 3:16 ne'e fakahaa'i 'e te Laumālié, ko ia pe ne'e fakatonuhia 'e te Laumālié.

¹⁰ He ko te me'a ia 'oku tou ngāue ki ai mo tau,* kote'uhí kua tu'u te tou falalá ki te 'Atua ma'ulí, 'a ia ko te Fakama'uli 'o te kakai kotoa pē, kae lahi pē kiā nātou 'oku tui.

¹¹ Ke ke tu'utu'uni 'ia te 'ū me'a nei mo ako 'aki.

¹² 'Aua na'a tuku ke ta'etoka'i 'ou he taha ko tau kei talavou; kaikehe ke ke hoko ko te fa'ifa'itaki'anga ki te kakai lotú, 'i te lea, 'i te 'ulungāanga, 'i te 'ofa, 'i te tui, 'i te anga-ma'a.

¹³ Nofo ki te lau 'o te Folafolá, mo te fai enginakí, mo te faiakó, kae'aua ke au 'alu atu.

¹⁴ 'Aua na'a tuku noa'i 'ia te mafai 'oku 'iā koé, 'a ia ne'e foaki kiā koe 'i te palōfisai mo te hilifaki nima 'e te kau taki lotú.

¹⁵ Ke ke mamafa ki te 'ū me'a ko iá; ke ke ngāue ki te 'ū me'a ko iá, kote'uhí ke hā ki te kakai kotoa pē tau lalaka ki mu'á.

¹⁶ Lamalama kiā koe mo te me'a 'oku ke ako 'akí, ke nofo'aki fai 'e koe 'ia te ongo me'a ko iá; hē 'i tau fai peheé, 'e ke fakama'uli ai 'ou pea mo nātou foki 'oku fanongo kiā koé.

5

Ko te fatongia 'o te fa'ahinga kehekehe

¹ 'Aua 'e valoki'i kakaha he matu'a, kā ke fai fakaoleole pē hangē ko tau tamaí. Fai ki te kau talavou hangē ko tou tokouá;

² ki te kau fine'alikí hangē ko tau fa'éé; ki te kau finamulí hangē ko tou tu'afafiné, 'o mātu'aki anga-ma'a.

³ Tokanga'i 'ia te kau fafine uitou 'oku paea mo'oní.

⁴ Kae kāpau 'oku ma'u fānau pe makapuna te si'i uitoú, tuku mu'a ke ako'i nātou ke notou fai 'ia te tō'onga totonú 'i 'api, pea totongi lelei ki te notou mātu'á: he ko te me'a ia 'e hāngai fofonga ki ai 'ia te 'Atuá.

⁵ Pea ko 'eni, ko te uitou 'oku paea mo'oní pea tuku tuenoá, kua tu'u tana 'amanakí ki te 'Atuá, pea 'oku nofo ia ki te fai 'o te 'ū hū mo te lotu 'i te pō mo te 'aho.

⁶ Kā ko te uitou 'oku fakausousá, neongo ko te ma'uli kā kua mate.

⁷ Ko te 'ū me'a ko iá foki ke tu'utu'uni 'e koe ki ai, kote'uhí ke notou ta'emele.

⁸ Kae kā 'i ai he taha 'oku kailoa tokanga ki tono kāingá, kae'uma'a tono fāmilí, 'oku fakata'e'aonga'i 'e ia ta'aná lotu, 'io, 'oku kovi ange ia 'i te kau ta'etuí.

⁹ Ke 'aua na'a tu'u he taha 'i te tohi 'o te kau uitoú, 'oku si'i tono ta'ú 'i te onongofulú, ko te 'unoho 'o te tangata pē taha.

¹⁰ Ko te toko taha kua fakaongolelei'i 'e tana 'ū ngāue lelei, tana tauhi he fānau, mo fakaafe he 'aunofo, mo fufulu 'ia te va'e 'o te kau lotú, mo tokoni'i he kakai kua ma'ua he mamahi, 'ilonga pē he ngāue lelei pea feinga ia ki ai.

¹¹ Kā ko te kau uitoú 'oku kei finamulí ke ke fakafisi ki ai; he kā faifai pea lahi ange te notou hoha'á 'iā Kalaisi, 'e notou tangi ke mali,

¹² 'o notou nofo mo nātou te notou halaiá, kote'uhí kua notou maumau'i te notou fuakava mu'á.

¹³ Kae'uma'a 'e notou hoko ai 'o fakapikopiko 'i te notou 'alu fano 'i te 'ū 'apí; 'o kala ko te fakapikopikó pē, kā ko te fa'a lau, mo kau noa, 'o lea 'aki 'ia te 'ū me'a ne'e kailoa totonu.

* **4:10** 4:10 mo tau: 'oku pehé 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, mo kātaki'i te manukí.

14 Ko ia, ko toku loto ki te kau uitou 'oku kei finamulí, ke notou toe mali, ke notou fānau, ke notou tauhi te notou 'apí, 'o 'aua 'e 'avatu mo'o te filí he me'a ke lau'ikovi'i 'aki 'ona.

15 He na'a mo 'eni kua afe te notou 'ihi, 'o mulimuli kiā Sētane.

16 Kāpau ko he fafine lotu 'oku nofo he kau uitou 'i tonono 'apí, ke ina tokoni kiā nātou, 'o 'aua 'e tuku ke mafasia ai 'ia te siasí; kae 'i te siasí ke tokoni ki te kau uitou 'oku paea mo'oni.

17 Ko te kau faifekau 'oku pule leleí, ko te notou taaú he totongi 'o liunga ua;* tautautafito kiā nātou 'oku fai mālohi 'i te malangá mo te faiakó.

18 He 'oku lau 'e te Folafolá, "Ko te pulu 'oku 'au'au 'ia te koané 'e kailoa ha'iha'i to'onó ngutu." Mo 'eni, "Ko te tangata 'oku ngāue, 'oku taaú ia ke ma'u ha'aná totongi."*

19 'Aua na'a tali te faka'ilo 'o he faifekau, kā 'i te 'i ai he fakamo'oni 'e toko ua pe toko tolu.*

20 Kā ko nātou 'oku faihalá ke valoki 'i 'i te 'ao 'o te kakaí kotoa pē, kote'uhí ke manahē tonono toé.

21 'Okou fekau atu 'i te 'ao 'o te 'Atuá, mo Sīsū Kalaisi, mo te kau 'āngelo filí, ke ke tauhi 'ia te 'ū me'a nei, 'o 'aua na'a fu'aki fakapapau'i he me'a, pe fai 'i te filifilimānako.

22 'Aua 'e ke hilifaki nima fakavave'i he toko taha, pe 'e ke kau 'i te 'ū angahala 'a te kakaí kehé; ke ke tauhi 'ou ke ma'a.

23 Tuku tau inu pē 'ia te vai, kā ke 'ai he me'i uaine si'isi'i pē, kote'uhí ko tou fatú mo tau fa'a mahamahaki.

24 Ko te 'ihi 'oku fu'u e'a te notou angahalá ki mu'a pea toki ō ki te fakamaaú, kae toki hā ki muli te angahala 'a te 'ihi.

25 'Okou pehē pē foki mo te fu'u e'a 'o te 'ū ngāue leleí; pea ko te 'ū ngāue leleí 'oku kala peheé, 'e kailoa lava ia ke fufuu'i.

6

1 Ko nātou 'ia te kau pōpulá, ke notou faka'apa'apa 'aupito ki te natou kau 'alíkí, na'a lau'ikovi'i 'ia te huafa 'o te 'Atuá, mo te tou tokāteliné.

2 Pea ko nātou 'oku lotu te notou kau 'alíkí, ke 'aua 'e notou fakataau kote'uhí kua notou kāinga; kā, ke 'āsili te notou tauhi kiā nātou, kote'uhí ko te kakaí lotu mo 'ofaina 'ia nātou 'ā ē 'oku 'aonga ki ai te notou ngāue 'ofá. Ko te 'ū me'a ko iá ke ako'i 'e koe mo enginaki 'aki.

Ko te fakahinohino halá mo te koloa mo'oni

3 Kāpau 'oku ako kehe he taha, 'o kailoa loto ia ki te 'ū lea haohaoa 'a te tou 'Alíkí ko Sīsū Kalaisi, mo te akonaki 'oku faka-'Atua mo'oni,

4 'oku fialahi ia, mo ta'e'ilo'i he me'a; kā 'oku mahaki 'aki ia 'ia te fa'a fehu'í, mo te fakakikihí leá pē, 'a ia ko te 'ū me'a 'oku tupu mei ai 'ia te meheka, mo te fetu'usi, mo te felau'ikovi'aki, mo te femahalokovi'aki,

5 mo te fepaki ai pē 'ia te kakai loto kovi, kua to'o meia nātou 'ia te 'ilo totonú, 'ia te kakai 'oku notou mahalo ko te lotu mo'oni ko te me'a fakatupu koloa pē.

6 Kā 'oku mo'oni ko te me'a fakakoloa 'aupito 'ia te lotu mo'oni, 'o kā ō mo te loto toponó.

7 He ne'e kala ha'u mo tātou he me'a ki māmani, pea 'e kala tou lava ke ō mo tātou he mama'i me'a;

8 pea 'i te tou ma'u leva te tou me'akaí mo te kofú, pea tou fiamālie pē 'i ai.

* 5:17 5:17 totongi 'o liunga ua, ko ia pe faka'apa'apa lahi. * 5:18 5:18 Teu 25:4; Māt 10:10; Luke

⁹ Kā ko nātou kua pau te notou lotó ke koloa'iná, 'oku notou tō ki te 'ahi'ahi, mo te tauhele, mo te 'ū holi vale kehekehe mo fakamamahi, ko te fa'ahinga me'a 'oku notou lōmakina 'ia te kakaí ki te 'auha mo te mala'ia.

¹⁰ He ko te 'ofa ki te pa'angá ko te aka ia 'oku tupu mei ai 'ia te kovi fuli pē, pea ko te 'ihi 'i te notou holi ki te me'a ko iá kua notou hē mei te tuí, pea kua notou hokahoka'i 'aki nātou 'ia te 'ū mamahi lahi.

Ko te to'a 'i te tuí

¹¹ Kā ko koe, tangata 'o te 'Atua, hola mei te 'ū me'a peheé; kā ke tuli ki te faitotonú, ki te lotu mo'oní, ki te tuí, ki te 'ofá, ki te kātakí, ki te anga-vaivaí.

¹² Tau 'ia te tau lelei 'o te tuí, puke ki te ma'uli ta'engatá, 'a ia ne'e ui 'ou ki aí, pea ne'e fai tau tukupā lelei 'i te 'ao 'o he kau fakamo'oni tokolahí.

¹³ 'Oku fekau atu kiā koe, 'i te 'ao 'o te 'Atuá, 'a ia 'oku Ina foaki te ma'ulí ki te me'a kotoa pē, mo Kalaisí Sísū, 'a ia ne'e fakamo'oni ki Tana tukupā lelei 'i te 'ao 'o Ponitō Pailató,*

¹⁴ ke tauhi 'e koe 'ia te fekaú ke ta'emele mo ta'efa'alau'i, 'o a'u ki te fakahā mai 'o te tou 'Alikí ko Sísū Kalaisí,

¹⁵ 'a ia 'e fai 'i tonu taimi totonú, 'e Tana 'Afió ko te Pule Mahu Manū'ia mo Tāfataha, ko te Tu'i 'o te 'ū tu'i, mo te 'Alikí 'o te 'ū 'alíkí,

¹⁶ 'a ia 'oku 'Aana Toko Taha pē 'ia te ta'efa'amaté, 'i Tana 'afio 'i te maama 'oku kailoa ala ofi ki Ai he taha; pea kua he'íkí ai mamata ki Ai he tangata, pē 'e ina lava ke sio kiā Ia — kē 'o Tana 'Afió 'ia te faka'apa'apá, mo te pule ta'engatá, 'Ēmeni.

¹⁷ Ke na'ina'i 'ia nātou 'oku koloa'ina fakaemāmaní, ke 'aua 'e notou anga-hiki, 'uma'ā ke tu'u te notou falalá ki te koto ta'epau nā ko te koloa, kā ki te 'Atuá, 'a ia 'oku 'aumai 'ia te me'a kehekehe 'o fu'u lahi, ma'a tou fiamālié pē.

¹⁸ Na'ina'i ke notou ngāue 'aonga, ke notou koloa'ina 'i te ngāue lelei, ke notou nima homo 'o anga fia tokoni;

¹⁹ 'o notou fa'olaki ai ma'a nātou he tu'unga lelei ki te 'āmuli, kote'uhí ke notou puke ki te ma'uli mo'oní.

²⁰ 'E Timote, ke le'ohi 'e koe 'ia te me'a kua tuku kiā koé, pea fulitu'a ki te 'ū koto lau fakalialia mo launoá, 'a ia 'oku lau ko te 'ilo loloto, kā 'oku kailoa;

²¹ 'a ia 'i te tokanga ki ai he 'ihi kua notou hē mei te tuí.

'Ofa ke 'iā kōtou 'ia te kelesí.*

* 6:13 6:13 Sione 18:37 * 6:21 6:21 'I te 'ū hiki fualoa 'ihi 'oku faka'osi 'aki te lea 'Ēmeni.

Ko tono Ua 'o te 'Ipiseli 'a Paula kiā Tīmoté Ko te talateú

Ko te konga lahi 'o *Tono Ua 'o te 'Ipiseli 'a Paula Kiā Tīmoté* ko tana 'ū akonaki fakahangatonu kiā Tīmote, ko te kaungā ngāue kei si'i ange 'iā Paula pea ko tono tokoni. Ko te tafito'i kaveingá ko te fa'a kātaki. Ne'e fale'i mo fakalotolahi'i 'e Paula 'ia Tīmote ke tu'u ma'u ai pē ia 'i tana malanga'i 'o Sisū Kalaisi, ke pipiki ai pē 'ia ia ki te akonaki mo'oni 'o te Folafofa 'a te 'Atuá, mo fai tono fatongia fakafaiakó mo faka'evangelioó, neongo te 'ū faingata'á mo te 'ū fakafepakí.

Ne'e fakatokanga makehe 'e Paula kiā Tīmote 'i te fakatu'utāmaki kiā ia ha'aná 'efihia 'i te “fehu'i vale mo launoa” (2:23), 'a ia 'oku kailoa 'i ai he lelei, kā 'oku holoki ifo ai 'ia te ma'uli 'o te kakai 'oku fanongo ki aí.

Ne'e fakamanatu ange ai pē 'e Paula kiā Tīmote 'ia te ma'uli mo te taumu'a 'a Paulá: ko tana tuí, mo tana 'ofá, mo tana fakama'uma'ú, mo tana fa'a kātaki 'i te fakatangá.

Ko te kakano 'o te tohi

Ko te talateú (1:1-2)

Ko te fakamālō mo te enginakí (1:3–2:13)

Ko te fale'i mo te fakatokangá (2:14–4:5)

Ko te anga 'o te ma'uli 'a Paulá (4:6-18)

Ko te tātukú (4:19-22)

Ko te fakafe'iloaki

¹ Ko au 'eni Paula, ko he 'apōsetolo 'a Kalaisi Sisū 'i te finangalo 'o te 'Atuá, kote'uhiá ko te palōmesi 'o te ma'ulí 'oku 'iā Kalaisi Sīsuú.

² Ko taku tohi kiā Tīmote, ko toku foha 'ofa'anga.*

'Ofa ke ke ma'u kelesi mo te meesi mo te fiamālie, mei te 'Atua ko te Tamaí, mo Kalaisi Sīsū ko te tou 'Alikí.

Ko te fakamālō mo te na'ina'i

³ 'Okou fakafeta'i ki te 'Atuá, 'a ia 'okou tauhi ki Ai, 'o hangē ko te tou kau mātu'á 'i mu'a, 'i te fai 'aki te konisēnisi 'ata'atā — ki te ta'emotu taku manatu'i 'ou 'i taku 'ū huú 'i te pō mo te 'aho,

⁴ mo taku holi ke tā fe'iloaki, ko taku manatu ki tou lo'imatá, kae au fonu 'i te fiafia.

⁵ 'Io, 'okou fakafeta'i 'i taku manatu ki te tui ta'elohi 'oku 'iā koé; 'ia te tui ne'e fua nofo 'i tau kuí ko Loisi, pea mo tau fa'eé ko 'Iunisi; pea 'okou falala 'oku 'iā koe foki. ⁶ Ko ia, 'okou fakamanatu ai kiā koe, ke ke ngāue 'aonga 'aki tou mafai mei te 'Atuá, 'a ia 'oku 'iā koe 'i te hilifaki toku nimá.

⁷ He ko te Laumālie ne'e foaki 'e te 'Atuá kiā tāuá, ne'e kala ko te Laumālie anga fo'i, kā ko te anga-mālohi mo te 'ofa, mo te loto fakama'uma'u.

⁸ Ko ia, 'aua 'e ke mā 'i te fakamo'oni ma'a te tou 'Alikí, pē ke maa'i 'oku ko Tana pōpula; kaikehe, ke ke kau mo au 'i te kai mamahi kote'uhí ko te ongoongoleléi 'i te funga 'o te māfifafi 'o te 'Atuá,

* 1:2 1:2, 5 Ngā 16:1

⁹'a ia ne Ina fakama'uli 'ia tātou, mo Ina ui tātou ki te lakanga tapú; 'o kailoa kote'uhí ko he ngāue 'a tātou, kā ke fakatatau ki Tana taumu'a 'A'aná, pea kote'uhí ko te kelesi ne'e foaki mai 'iā Kalaisi Sīsū mei te 'ū kuonga 'o 'Itānití,

¹⁰kā kua fakae'a 'eni 'i te fakahā mai 'o te tou fakama'ulí ko Sīsū Kalaisi; 'a ia ne Ina fakaka'anga 'ia te maté, kā ne Ina fakahā 'ia te ma'ulí mo te ta'e'auhá 'aki te ongoongoleí.

¹¹Pea ko te me'a ne'e fokotu'u 'oku ki aí, ko te malanga mo te 'apōsetolo mo te faiako. **

¹²Ko tonu 'uhinga foki ia 'okou ma'ua ai 'i te 'ū mamahi nei; kā 'oku kailoa ke au mā ai, he 'okou 'ilo'i pē 'ia Ia kua u tui ki aí, pea 'okou 'ilo'i pau 'oku Ina mafai ke tauhi taku me'a kua u tuku kiā Iá,† 'o a'u ki te 'aho ko iá.

¹³Kua te anga ē 'o te 'ū lea ma'ulí ne ke fanongo ai meīā aú, 'ia te tui mo te 'ofa 'oku 'iā Kalaisi Sīsū.

¹⁴Ko te me'a lelei ko iá kua tuku kiā koe, 'ē, ke ke tauhi 'i te Laumālie Mā'oni'oní, 'a ia 'oku nofo'i 'ia tātou.

¹⁵Kua ke 'osi 'ilo'i foki ne'e si'aki 'oku 'e nātou kotoa pē 'i 'Ēsiá; 'a ia 'oku kau ai 'ia Faikelo mo Heamokena.

¹⁶'Ofa ke meesi ange 'e te 'Alikí ki te fāmili 'o 'Onesifoló, he ne'e tu'a lahi tana tokoni'i 'okú, pea ne'e kala maa'i 'e ia toku kii'í.

¹⁷Kā 'i tana 'i Lomá, ne'e fai mālohi ia 'i toku kumí 'o ma'u 'e ia 'oku.

¹⁸'Ofa ange te 'Alikí ke ma'u meesi 'e ia mei Tana 'Afíó 'i te 'aho ko 'ē, pea ko tana 'ū fu'u tokoni ne'e fai 'i 'Efesoó 'oku 'ilo'i lelei ki ai 'e koe.

2

Ko te sōtia lelei 'a Kalaisi

¹Kā ko koe, si'aku foha, ke hoko 'ia koe 'o kaukau 'i te kelesi 'oku 'iā Kalaisi Sīsū.

²Pea ko te 'ū me'a ne'e fanongo ki ai 'e koe meīā au 'i te 'ao 'o te kau fakamo'oni tokolahi, ke ke tuku ia ki te kau tangata falala'anga ke tauhi, ko he 'ihi 'e notou mafai ke ako 'aki ki te kakai kehé foki.

³Kai pē tou 'inasí 'i te mamahi, 'o taau mo te sōtia lelei 'a Kalaisi Sīsū.

⁴Kā ko he sōtia 'oku ma'ua 'i te taú, tala'i'eaí 'e tuku 'ona ke fihia 'i te 'ū ma'ua 'o te ma'uli nei, kote'uhí ke hōhō'ina 'iā ia 'ia te 'aliki ne'e fokotu'u 'ona ki te taú.

⁵Kae'uma'ā, kā ko he taha 'oku kau he fe'auhi, tala'i'eaí 'oku fakapale'i ia kāpau 'oku kailoa fai 'e ia hangē ko te laó.

⁶Kā ko he kau fa'a, ko ia pē 'oku fakaongosiá 'oku 'a'ana ke fu'aki 'inasi 'i te fua 'o te ngoué.

⁷Feinga ke ma'u te 'uhinga 'o taku leá, kote'uhí 'e 'avatu 'e te 'Alikí 'ia te potó 'i te me'a kotoa pē.

⁸Manatu ai pē kiā Sīsū Kalaisi, ko te hako 'o Tēvitá, mo Tono fokotu'u mei te pekiá — 'o fakatatau mo taku ongoongoleí,

⁹'a ia 'oku ngaahikovia ai 'oku 'i tonu faí, 'io, 'o a'u ki toto ha'isia hangē ko he angahalá; kā 'oku kailoa ha'isia ai 'ia te Fofafola 'a te 'Atuá. ¹⁰Kā ko tonu 'uhinga 'eni 'o taku kātaki 'ia te me'a kehekehe mo'o te kakai filí, kote'uhíā ke ta'imālie 'i te fakama'ulí 'ia nātou foki, 'ia te fakama'uli 'oku 'iā Kalaisi Sīsū, pea ō mo ia 'ia te kolōlia ta'engatá.

¹¹'Oku mo'oni pē 'ia te leá:

* 1:11 1:11 'Oku tñaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: 'o te kakai Senitailé. * 1:11 1:11 1 Tim 2:7 † 1:12 1:12 taku me'a kua u tuku kiā Iá, ko ia pē 'ia te me'a kua Ne tuku kiā aú.

He kāpau ne'e tou mate mo Ia,
 'e tou ma'uli mo Ia;
¹² kāpau 'oku tou kātaki,
 'e tou kaungā tu'i foki mo Ia;
 kāpau 'e tou fakafisinga'i 'Ona,
 pea 'e fakafisinga'i 'e Ia 'ia tātou; *
¹³ kāpau 'oku tou si'aki te tou tuí,
 kā 'oku piki ai pē Ia ki Ta'aná lea;
 he tala'i'eaí 'oku lava 'e Ia ke fakafisinga'i Tana 'Afíó.

Ko te kaungā ngāue lelei

¹⁴ Ko te 'ū me'a 'eni ke fakamanatu ki te kakai, 'o fekau kiā nātou 'i te 'ao 'o te 'Alikí, ke 'aua na'a notou fakakikihi 'i te leá pē, 'a ia 'oku kailoa ha'aná 'aonga, kā ki te maumau'i pē te tuí 'a te kakai 'oku fanongó.

¹⁵ Kā ko koe, feinga ke ke fakahaa'i 'ou ki te 'Atuá 'oku ke tu'u mo te lau, ko te tangata ngāue 'oku kailoa mā, ko tau vahevahe totonu 'ia te Folafofa 'o te mo'oní.

¹⁶ Kā ke faka'ehi'ehi 'ia koe mei te 'ū koto lau fakalialia mo launoá, he ko te kakai ko iá, 'e fakautuutu te notou anga faka'atuamaté;

¹⁷ pea ko te notou leá, 'oku hangē he hangatāmaki 'oku totolo hangē he palá. 'Oku 'i te fa'ahinga ko iá 'ia 'Aimínia mo Faillito.

¹⁸ He kua nā hē mei te mo'oní, 'i te nā pēhē, ko te me'a ki te toetu'ú kua 'osi hoko ia; pea kua nā fakahinga'i ai te tuí 'a te 'ihi.

¹⁹ Kā neongo iá, kā 'oku tu'u pē te tu'unga ma'uma'uluta 'o te 'Atuá, pea kua tohi tongi ai 'ia te faka'ilonga ko 'ení, "Oku 'ilo'i pē 'e te 'Alikí 'ia nātou 'oku 'O'oná;" mo 'eni, "Ko ia pē 'oku hua 'aki 'ia te huafa 'o te 'Alikí, ke ina faka'ehi'ehi mei te faihalá."*

²⁰ Ko te fale lahi kotoa pē, 'oku kala ngata 'i te 'ū ipu koula mo silivá pē, kā 'oku 'i ai foki mo te 'ū ipu 'akau mo 'umea, pea ko te 'ihi ke fakaongoongolelei'i, kā ko te 'ihi ke 'aonga si'i pē.

²¹ Pea kā 'i ai he taha 'e fakama'a 'ona mei te 'ū me'a ko iá, 'e hoko ia ko te ipu ke fakaongoongolelei, kua fakatāpui, pea 'oku 'aonga ki te 'Alikí, mo mateuteu ki te ngāue lelei kotoa pē.

²² Kā ko te 'ū holi fakatalavou ke hola 'ia koe mei ai; kā ke tuli ki te mā'oní'oní, ki te tuí, ki te 'ofá, pea ki te melino mo te kakai 'oku lotu ki te 'Alikí mei te lotu ma'a.

²³ Kā ko te fehu'i vale mo launoá, ke fakafisi 'ia koe ki ai, ko tau 'ilo'i 'oku tupu ai 'ia te fakakikihi.

²⁴ Pea ko te tamaio'aliki 'a te 'Alikí 'oku kailoa taau ia ke fakakikihi, kā ke anga-vaivai ia ki te kakai kotoa pē, ke poto ia 'i te faiakó, mo fa'a kātaki;

²⁵ ke fai anga-malū tana fakatonotonu 'ia nātou 'oku fakafepakí, hei'ilo 'e faifaí pea 'avange 'e te 'Alikí 'ia te fakatomalá ke notou tafoki ai ki te 'ilo'i totonu 'o te mo'oní;

²⁶ pea ke notou haofaki 'ia nātou mei te tauhele 'a te tēvoló, 'ia nātou kua ina fakapōpula'i 'i tana fa'italihá.

3

Ko te kuonga faka'osi 'o māmaní

* 2:12 2:12 Māt 10:33; Luke 12:9 * 2:19 2:19 Nōm 16:5

¹ Pea ke 'ilo'i foki 'ia te me'a nei, 'e hoko 'i te 'ū 'aho fakamulí 'ia te kuonga fakatu'utāmaki.

² He ko tono kakai 'e notou ma'uli siokita, 'o mānumanu pa'anga, mo hīkisia mo notou fialahi, mo notou lau kovi ki te 'Atuá, mo angatu'u ki te notou mātu'á; 'e notou ma'uli ta'ehounga, mo ta'ema'a,

³ 'e notou anga-ta'e'ofa, ko te kau ta'efakamolemole, ko te kau tukuaki'i lohi, ko te kau holi kovi, ko te kau anga-fakamanu, ko te kau manuki kiā nātou 'oku lelei,

⁴ ko te kau lavaki, ko te kau 'ohonoa, ko te kau 'afungi, ko te kau 'ofa lahi ange ki te mālié 'i te notou 'ofa ki te 'Atuá,

⁵ ko te kakai 'oku ma'u 'ia te nga'asi 'o te lotú, kā kua notou si'aki tono mālohí. Ke sītu'a 'ia koe ki te kakai peheé.

⁶ He 'oku 'i te fa'ahinga ko iá 'ia te kakai 'oku totolo ki te 'ū falé, pea taki pōpula he kau fafine fakavalevale kua mafasia 'i te 'ū angahalá, pea kua notou hē 'i te 'ū holi kehekehe.

⁷ Ko te kau fafine 'oku notou holi ma'u pē ke 'ilo he me'a fo'ou, kā 'oku kailoa 'aupito notou lava'i te 'ilo ki te mo'oní.

⁸ Pea hangē ko te tu'u 'e Siani mo Siamepi kiā Mōsesé, 'oku pehē pē mo te tu'u 'ia te fa'ahinga nei ki te mo'oní; ko te kakai 'oku 'atamai fakalialia, pea 'i te lau ki te tuí 'oku kala he notou mama'i sia'a.*

⁹ Kā 'e kailoa notou toe hoko atu, kote'uhi 'e hā atu te notou valé ki te kakai kotoa pē, hangē tofupē ko te vale 'a nāuá.

Ko te fale'i faka'osi

¹⁰ 'E Tīmote, kua mahino lelei kiā koe te anga 'o taku akonakí, mo taku tō'ongá, mo taku tu'utu'uni paú, mo taku tuí, mo taku anga-mokomokó, mo taku 'ofá, mo taku kātaki,

¹¹ mo toku fa'a fakatanga'í, mo te 'ū fu'u mamahi ne'e tō kiā au 'i 'Aniteoke mo 'Aikoniume mo Lisitá, 'ia te 'ū fu'u fakatanga ne au ma'ua aí, ka ne'e hamusi 'oku mei ai fuli pē 'e te 'Alikí.*

¹² 'Io, pea ko nātou kotoa pē 'oku loto ke lotu mo'oní 'iā Kalaisi Sīsuú 'e fakatanga'i 'ia nātou foki.

¹³ Kā ko te kakai kovi mo fakahekeheké 'e notou faka'a'au atu mei te kovi ki te kovi, 'i te notou kākaa'i te kakai kehé, pea 'e kākaa'i mo nātou foki.

¹⁴ Kā ko koe, nofo ma'u 'i te 'ū me'a ne ke ako aí, pea kua ke 'ilopau ki aí, ko tau 'ilo ki te anga 'o te kakai ne'e ako 'ia koe mei aí.

¹⁵ Pea mo te talu tau valevale mo tau maheni mo te Tohitapú, 'a ia 'oku mafai ke fakapoto'i 'ou ke ma'u 'ia te fakama'ulí 'i te tui 'oku 'iā Kalaisi Sīsuú.

¹⁶ Ko te potu Folafofa kotoa pē, kua fakamānava'i 'e te 'Atuá pea 'oku 'aonga* foki ki te akonaki, ki te faka'ilo hala, ki te fakatonutonu, ki te fakapoto'i ke mā'oní'oní,*

¹⁷ kote'uhiā ke tu'u kakato 'ia te tangata 'a te 'Atuá, kua 'osi sāuni ki te ngāue lelei kotoa pē.

4

¹ 'Okou fekau'i atu 'ou 'i te 'ao 'o te 'Atuá, mo Sīsū Kalaisi, 'ā ē 'oku ene ke fakamāu'i 'ia te ma'ulí mo te pekiá 'i Tana hā mai mo Tono pule'angá,

* 3:8 3:8 'Eki 7:11 * 3:11 3:11 Ngā 13:14-52; 14:1-7; 14:8-20 * 3:16 3:16 Ko te potu Folafofa kotoa pē, kua fakamānava'i 'e te 'Atuá pea 'oku 'aonga, ko ia pe Ko te potu Folafofa kotoa pē ne fakamānava mei te 'Atuá, 'oku 'aonga. * 3:16 3:16 2 Pita 1:20-21

² ke ke malanga'i 'ia te Folafolá; tōtōivi tonō faí, 'i te faingamālie mo te kala he faingamālie, fakatonutonu, valoki, enginaki 'i te anga-kātaki 'aupito, pea 'aki te fa'ahinga ako kehekehe.

³ Kote'uhí 'e hoko mai 'ia te kuonga, 'a ia 'e kala kātaki'i ai 'e te kakaí 'ia te tokāteline haohaoá; kā 'i te veli te notou talingá, 'e notou fakatokolahi ma'a nātou he kau akonaki, 'o fakatatau ki te 'ū holi 'a nātou;

⁴ pea 'e notou le'ei te notou talingá mei te mo'oní, kae notou tafoki ki te 'ū talatupu'a.

⁵ Kā ke le'o pē 'ia koe 'i te me'a kotoa pē; kātaki'i te ngaahikoviá, fai 'ia te ngāue faka'evangelioó, fai ke kakato te 'ū fatongia 'o tou lakangá.

⁶ He ko au 'eni kua ofi ke feilaulau'i; pea 'oku ofi mai te taimi 'o ta'akú hiki.

⁷ Kua u tau 'ia te tau lelei, kua u lava'i te fakapuepué, kua u tauhi mai 'ia te tui totonú.*

⁸ Hili 'ení kua tuku tauhi ma'aku 'ia te kalauni 'o te mā'oni'oní, 'a ia 'e toki 'aumai kiā au 'i te 'aho ko 'ē 'e te 'Alíkí ko te Fakamaau totonu; 'o kala kiā au pē, kae kiā nātou kotoa pē foki kua 'ofa ki Tana hā maí.

Ko he 'ū me'a kehe

⁹ Ke ke feinga ke ha'u vave kiā au.

¹⁰ He kua si'aki 'oku 'e Tímasi, 'i tana 'ofa ki te maama ko 'ení; pea kua 'alu ia ki Tesalonaika. Kua 'alu 'ia Kilisini ki Kalētia, mo Taitusi ki Talamati.*

¹¹ Ko Luke pē toko taha 'oku 'iā aú. Fakaheka 'ia Ma'ake 'o kulā ōmai mo koe, he 'oku 'aonga ia kiā au ke tokoni 'i te ngāue.*

¹² Kā ko Tikiko, ne au fekau'i 'ona ki 'Efesō.*

¹³ Ke ha'u mo koe 'ia te pulupulu ne au tuku 'iā Kāposi 'i Taloasí; pea mo te 'ū tohi, kae tautautafito ki te 'ū tohi kili'i manú.*

¹⁴ Ko 'Alekisānita, ko te tuki ukameá, ne'e lahi te kovi ne fai 'e ia kiā aú; 'e totongi 'e te 'Alíkí kiā ia 'o tatau mo tana 'ū ngāue.*

¹⁵ Ke ke tokanga foki ki ai, he ne'e lahi tana fakafepaki ki te motou 'ū leá.

¹⁶ 'I taku fu'aki fakamatalá ne'e kailoa he toko taha 'e poupuu'i 'oku, ka ne'e si'aki 'oku 'e nātou kotoa pē. 'Ofa ke 'aua na'a lau ia kiā nātou.

¹⁷ Kā ko te 'Alíkí ne'e ofi mai Ia, 'o fakamālohi'i 'oku, kote'uhí ke 'iā au 'ia te tala kakato 'o te ongoongolelei, pea fanongo ki ai 'ia te Senitailé kotoa pē. Pea ne'e hamusi 'oku mei te ngutu 'o te laioné.

¹⁸ 'Io, 'e hamusi 'oku 'e te 'Alíkí mei te ngāue kovi kotoa pē, pea 'e Ina fakama'uli 'oku, 'o a'u ki Tana fakahū 'oku ki Tono pule'anga fakalangí — ke 'o Tana 'Afíó 'ia te kolōliá 'o lauikuonga pea ta'engata. 'Ēmeni.

Ko te 'ū pōpoaki 'ofá

¹⁹ Tala toku 'ofa kiā Písila mo 'Akuila, pea mo te fāmili 'o 'Onesifoló.*

²⁰ Ko 'Elasito, ne'e nofo ia 'i Kolinitō; kā ne au tuku 'ia Talofima 'i Mileto 'oku puke.*

²¹ Feinga pē ke ke ha'u 'i te he'iki ai hoko 'ia te fa'ahita'u momokó.

'Oku 'ofa atu 'ia 'Iupulo, mo Piutena, mo Laino, mo Kalōtia, pea mo te kāinga kotoa pē.

* **4:7** 4:7 tauhi mai 'ia te tui totonú, ko ia pe tauhi taku faitotonú. * **4:10** 4:10 Kol 4:14; Filim 1:24; 2 Kol 8:23; Kal 2:3; Tait 1:4 * **4:11** 4:11 Kol 4:14; Filim 1:24; Ngā 12:12, 25; 13:13; 15:37-39; Kol 4:10 * **4:12** 4:12 Ngā 20:4; 'Efe 6:21-22; Kol 4:7-8 * **4:13** 4:13 Ngā 20:6 * **4:14** 4:14 1 Tim 1:20; Saame 62:12; Loma 2:6 * **4:19** 4:19 Ngā 18:2; 2 Tim 1:16-17 * **4:20** 4:20 Ngā 19:22; Loma 16:23; Ngā 20:4; 21:29

22 'Ofa ke 'i tou laumālié 'ia te 'Alikí.
'Ofa ke 'iā kōtou 'ia te kelesí.†

---

† 4:22 4:22 'I te 'ū hiki fualoa 'ihi 'oku faka'osi 'aki te lea 'Ēmeni.

Ko te 'Ipiseli 'a Paula kiā Taitusí Ko te talateú

Ko Taitusí ko te Senitaille ne'e ului ki te lotu faka-Kalisitiané pea ne'e hoko ia ko te kaungā ngāue mo te tokoni kiā Paula 'i tana ngāue fakamisinalé. Ko te 'Ipiseli 'a Paula kiā Taitusí ne'e fai ia ki tono tokoni kei talavou ko 'eni, 'a ia ne'e tuku ai 'ona 'i Kēliti te tokanga'i te ngāue 'a te siasí. 'Oku tolu te 'ū me'a 'oku tokanga ki ai te tohi.

1. Ne'e fakamanatu 'e Paula kiā Taitusi 'ia te tō'onga ma'uli 'oku totonu ke hā mei te kau taki 'o te siasí, 'āsili aí ko te tō'onga ma'uli kovi 'a te kakai Kēliti tokolahi.
2. Ne'e fakahinohino ange 'e Paula kiā Taitusi 'ia te fa'ahinga ako ke fai ki te kakai 'i te 'ū tu'unga kehekehe 'i te siasí, 'ia te mātu'a tangatá, mo te finemātu'a fafiné, ('a ia 'e notou akonaki'i te kau finamulí), mo te kau talavou, mo te kau pōpulá.
3. Ne'e fale'i 'e Paula kiā Taitusi 'o kau ki te 'ulungāanga faka-Kalisitiané, 'o tautautafito ki te nofo melino, mo te fe'ofa'ofani, mo te faka'ehi'ehi mei te lotu tāufihi'a, mo te feke'ike'i, mo te fakafa'afa'ahi 'i te siasí.

Ko te kakano 'o te tohi

Ko te talateú (1:1-4)

Ko te kau ma'u lakanga 'i te siasí (1:5-16)

Ko te 'ū fatongia 'o te kakai tu'unga kehekehe 'i te siasí (2:1-15)

Ko te 'ū akonaki mo te fakatokanga (3:1-11)

Ko te tātukú (3:12-15)

Ko te fakafe'iloaki

¹ Ko au 'eni Paula ko he tamaio'aliki 'a te 'Atuá, kae'uma'ā ko he 'apōsetolo 'a Sisū Kalaisi ma'a te tui 'a te kakai kua fili 'e te 'Atuá, pea ki te 'ilo'i 'o te mo'oní 'a ia 'oku tataki ki te ma'uli faka-'Atuá,

² 'i te 'amanaki lelei ki te ma'uli ta'engatá, 'a ia ne'e tala'ofa 'aki 'e te 'Atuá, 'a ia 'oku kailoa 'aupito lohí, ki mu'a 'i te kamata'anga 'o taimí.

³ Kā kua fakahā 'i tono 'ū kuonga totonú Tana Folafolá, 'aki te malanga 'a ia kua tuku kiā au, 'o fakataatau ki te fekau 'a te tou 'Atuá ko te tou Fakama'uli.

⁴ Ko taku tohi kiā Taitusi, ko toku foha mo'oní 'i te tui 'oku tā taha ai.*

'Ofa ke ke ma'u kelesi mo te fiamālie mei te 'Atua ko te Tamaí, mo Kalaisi Sisū ko te tou Fakama'uli.

Ko te fai fatongia 'a Taitusi 'i Kēliti

⁵ Ko tono 'uhinga 'eni 'o taku tuku 'ou 'i Kēliti, kote'uhí ke fai atu 'e koe tono fakatonotonu 'o te 'ū me'a ne'e toé, 'o fakanofa te kau faifekau 'i te kolo kotoa pē hangē ko taku tu'utu'uni atú:

⁶ Ko te takí ko te toko taha ia 'oku ta'emele, ko te 'unoho 'o he fafine pē taha,* 'oku 'i ai tana fānau 'oku lotu, pea 'oku kailoa notou pau'u mo talangata'a.*

⁷ He ko tono tonu 'o te kau faifekau pulé ke ta'elau'i, he ko te tangata tauhi ia 'a te 'Atuá; ko te toko taha 'oku kalá fai ki tono lotó, 'oku kala 'itangafua, 'oku kailoa uaine'ina, 'oku kailoa fa'a kē, 'oku kailoa havala ki te pa'anga 'ulí;

* 1:4 1:4 2 Kol 8:23; Kal 2:3; 2 Tīm 4:10

* 1:6 1:6 ko te 'unoho ... taha, ko ia pe ne mali tu'a taha pē.

* 1:6 1:6-9 1 Tīm 3:2-7

⁸ kā ko te toko taha 'oku fa'a fakaafe 'āunofu, 'oku 'ofa ki te me'a 'oku lelei, 'oku anga-fakapotopoto, 'oku faitotonu, 'oku mā'oni'oni, 'oku anga-fakama'uma'u.

⁹ 'Oku piki ma'ui ia ki te 'ū lea totonu, 'a ia ne'e ako 'i aí, kote'uhí ke ina malava 'ia te enginaki 'aki 'ia te tokāteline haohaoá, pea mo ikuna'i 'ia nātou 'oku fakafepakí.

¹⁰ He 'oku tokolahi he kau talangata'a, (ko te notou tokolahi mei te ha'a Kamú), 'oku lea launoa, mo fakahalakí te loto 'o te kakai.

¹¹ Ko tonu totonú ke tāpuni'i te ngutu 'o te kakai ko iá, he ko te fa'ahinga 'oku notou fakahinga'i te 'ū fāmili kakato, 'i te notou ako 'aki 'ia te 'ū me'a ta'etaaú ko te notou sio koloa 'uli.

¹² Ko te notou toko taha, ko te fe'i palōfita 'o nātou, ne'e iange ia, "Ko te anga ai pē 'o te kau Kēlití ke lohi; ko te fanga manu fe kai 'ia nātou; ko te koto kete pē fakapikopiko."

¹³ 'Oku mo'oni 'ia te tala ko iá, ko ia ke valokí'i māsila 'ia nātou 'e koe, kote'uhí ke ma'uli lelei te notou tuí,

¹⁴ 'o 'aua 'e notou tokanga ki te 'ū talatupu'a faka-Siú, mo te 'ū fekau 'a te kakai 'oku afe mei te totonú.

¹⁵ 'Oku ma'a 'ia te me'a kotoa pē kiā nātou 'oku ma'á; kā kiā nātou kua 'uli mo ta'etuí 'oku kailoa ma'a he me'a ia, kā kua 'u'uli pē te notou lotó mo te konisēnisí fakatou'osi.

¹⁶ 'Oku notou lau 'oku notou 'ilo'i 'ia te 'Atuá, kā 'i te notou 'ū ngāu'é 'oku notou fakafisinga'i Ia, 'i te notou fakalialiá mo talangata'á, mo te kailoa notou 'aonga he me'a 'e taha.

2

Ko te fale'i ma'a te kulupu kehekehe

¹ Kā ko koe, ke ke lea 'aki 'ia te 'ū me'a 'oku taau mo te akonaki haohaoá.

² 'O pehē, ko te me'a ki te mātu'a tangatá ke notou anga fa'a kātaki, 'o taau mo te faka'apa'apa, ke notou anga-fakama'uma'u, ke ma'uli lelei te notou tuí, te notou 'ofá, mo te fa'a kātaki.

³ Ke pehē foki mo te kau finemātu'á; ke hā mā'oni'oni te notou angá, 'o 'aua ko te kau fakakovi, pe tokanga lahi ki te inu uainé, ko te kau akonaki 'o te 'ū me'a lelei;

⁴ kote'uhí ke notou ako ki te kau finamulí ke notou fakapotopoto, ke 'ofa ki te notou 'unohó, pea 'ofa ki te notou fānaú, ⁵ ke notou anga-fakama'uma'u, ke notou anga-mā'a, ke notou ngāue 'i 'api, ke notou anga-lelei, ke notou anganofu ki te notou 'unohó, na'a lau'ikovi'i te Folafofa 'a te 'Atuá.

⁶ Pehē foki ke enginaki'i 'ia te kau talavou ke notou anga-fakama'uma'u.

⁷ Pea 'i te me'a kotoa pē ke hā 'ia koe ko te fa'ifa'itaki'anga 'o te ngāue lelei; pea 'i tau akonaki ke ke hā 'oku ta'epopo mo anga-māopo,

⁸ pea haohaoa tau leá, 'o kailoa ala lau'i; kote'uhí ke mā te kotou filí, ko te kailoa hana me'a ke lau 'oku kovi kiā tātou.

⁹ Ke ke enginaki ke anganofu 'ia te kau tamaio'alikí ki te notou 'alikí, 'o fai ke notou hōhō'ina 'i te me'a kotoa pē, 'o 'aua 'e notou taungutu;

¹⁰ pea 'aua na'a kaiha'a, kae notou mātu'aki fai 'aki te lototó mo'oni; kote'uhí ke teunga'ina 'ia nātou 'i te me'a kotoa pē 'o te tokāteline 'a te tou 'Atua Fakama'uli.

¹¹ He kua fakahā mai 'ia te kelesi 'a te 'Atuá, 'a ia 'oku 'aumai te fakama'ulí ki te kakai kotoa pē,

¹² 'oku akonakina 'ia tātou ke tou fakafisi ki te faka'atuamaté, mo te 'ū holi fakaemāmaní, kae tou ma'uli anga-fakapotopoto mo faitotonu mo anga faka-Atua 'i te maama ko 'eni,

¹³ 'i te tou talitali ki te 'amanaki fakamanū'ia ko iá, pea mo te fakahā mai 'o te lāngilangi'ina 'o te tou 'Atua Lahi mo Fakama'ulí ko Sisū Kalaisi.

¹⁴ Ko ia ne foaki 'e Ia 'Ona kote'uhí ko tātou, kote'uhí ke huhu'i 'ia tātou mei te maumau lao kotoa pē; pea fakama'a Ma'ana he kakai tonu 'O'ona, he kakai 'oku mamahi'i 'ia te 'ū ngāue lelei.*

¹⁵ Ko te 'ū me'a ko 'ení ke ke lea 'aki mo enginaki mo valoki 'aki, 'o fai fakapule ai pē. 'Aua 'e tuku ke ta'etoka'i 'ou he taha.

3

Ko te fai 'o te 'ū ngāue 'aongá

¹ Fakamanatu kiā nātou ke notou anganofa ki te kau pulé mo te kau ma'u mafai; ke notou talangafua pē; ke nofo teuteu ki te ngāue lelei kotoa pē;

² Ke 'aua na'a notou lau'ikovi'i he taha; ke 'aua na'a ko te kau fakakikihi, kā ko te kau faka'atu'i pē, 'o mātu'aki fai 'aki te anga-vaivai ki te kakai kotoa pē.

³ He ko tātoú foki 'i mu'a, ko te kau fakavalevale, talangata'a, mo 'alu hē; 'o tou nofo pōpula ki te 'ū holi mo te 'ū mālie kehekehe; 'o tou ma'uli 'aki 'ia te loto kovi, mo te meheka, ko te fih'i'anakina 'ia tātou pea tou fetāufih'i'a'aki.

⁴ Kā 'i te fakahaa'i mai 'ia te anga-lelei 'a te tou 'Atua Fakama'ulí, mo Tana 'ofa ki te tangatá,

⁵ ne Ina fakama'uli 'ia tātou, 'o kala mei te 'ū ngāue ne'e tou fai 'i te tou mā'oni'oni, kā ko te me'a pē 'i Tana 'alo'ofá, 'i te fufulu 'aki te fanau'i fo'ou, pea mo te fakafu'ou 'e te Laumālie Mā'oni'oni,

⁶ 'a ia ne'e lilingi mai 'e Ia 'o lahi kiā tātou 'iā Sisū Kalaisi ko te tou Fakama'uli;

⁷ kote'uhí ke fakatonuhia'i 'ia tātou 'i te kelesi 'o Tana 'Afíó, 'o tou hoko ai ko te kau 'ea, 'o taau mo te 'amanaki lelei ki te ma'uli ta'engatá.

⁸ 'Oku mo'oni 'ia te lea ko iá, pea ko toku lotó ke ke mātu'aki fakapapau ki te 'ū me'a peheé, kote'uhí ko te kakai kua tui ki te 'Atuá, ke notou tokanga ke nofo ki te 'ū ngāue lelei. Ko te 'ū me'a peheé 'oku lelei mo 'aonga ki te kakaí.

⁹ Kā ko te 'eke me'a launoá, mo te 'ū lau hohokó, mo te 'ū fetu'usí, mo te 'ū fakakikihi 'i te Laó, ke faka'ehi'ehi 'ia koe mei ai, he ko te 'ū me'a ta'e'aonga ia mo ikunoa.

¹⁰ Ko te tangata 'oku fakatupu māvahevahé, ke ke fakatokanga'i tu'a taha, mo tu'a ua, pea toki mavahe 'ia koe mei ai;

¹¹ 'i tau 'ilo'i, ko te toko taha peheé kua fulikivanu, pea 'oku fai angahala pē ia, pea 'oku iange 'e tono lotó 'oku halaia.

Ko te 'ū fakahinohino faka'osi

¹² Kāpau 'e au fekau atu 'ia 'Ātema, pe ko Tikiko, ke ke feinga leva ke vave mai kiā au ki Naikopoli, he kua u tu'utu'uni ke fa'ahita'u momoko 'i te feitu'u ko iá.*

¹³ Ko te me'a kiā Sena ko te tufunga laó, mo 'Āpolosi, ke ke nima mo va'e tono tokonaki ki te nā fononga atú, ke 'aua na'a nā masiva he me'a.*

* 2:14 2:14 Saame 130:8; 'Eki 19:5; Teu 4:20; 7:6; 14:2; 1 Pita 2:9 * 3:12 3:12 Ngá 20:4; 'Efe 6:21-22; Kol 4:7-8; 2 Tím 4:12 * 3:13 3:13 Ngá 18:24; 1 Kol 16:12

¹⁴ Kae'uma'ā ke ako'i te tou kakaí ki te fai 'o te 'ū ngāue lelei, 'o notou tokoni ki te notou 'ū fia ma'u vivili, talia na'a notou hala he fua.

¹⁵ 'Oku 'ofa atu 'ia te kāinga kotoa pē 'oku 'iā aú. Tala toku 'ofa ki te kakai fuli pē 'oku 'ofa kiā mātou 'i te tuí.

'Ofa ke 'iā kōtou kotoa pē 'ia te kelesi.*

---

* **3:15** 3:15 'I te 'ū hiki fualoa 'ihi 'oku faka'osi 'aki te lea 'Ēmeni.

Ko te 'Ipiseli 'a Paula kiā Filimoné Ko te talateú

Ko Filimoné ko he Kalisitiane mahu'inga ia, ko he mēmipa ia 'o te siasi 'i Kolosé, pea ne'e 'i ai tana pōpula ko 'Onesema. Ko te pōpula ia kua hola mei tono 'aliki, pea kua nā fetaulaki mo Paula, 'a ia ne'e nofo pilisoné. Ne ului 'ia 'Onesema ki te lotu faka-Kalitiané 'iā Paula. Ko te *'Ipiseli 'a Paula kiā Filimoné* ko he kole ia kiā Filimone ke fakalelei mo tana pōpulá, 'a ia kua fakafoki ki ai 'e Paula, pea ke toe tali ia hangē ko tana pōpula kua fakamolemole'i mo te tokoua Kalisitiane foki.

Ko te kakano 'o te tohí

Ko te talateú (*veesi1-3*)

Ko te fakamālō kiā Filimone (*veesi4-7*)

Ko te kole kiā 'Onesema (*veesi8-22*)

Ko te tātukú (*veesi23-25*)

Ko te fakafe'iloaki

1 Ko au Paula 'eni, ko he pōpula 'a Sīsū Kalaisi, mo Timote ko te kāinga, kiā Filimone ko te mā 'ofa'anga, mo te kaungā ngāue 'o māua,

2 pea kiā 'Afia, ko te mā tu'afafine,* mo 'Ākipo, ko te motou hoa tau, pea ki te siasi 'oku 'i tou 'apí.*

3 'Ofa ke kotou ma'u kelesi mo te fiamālie mei te 'Atuá ko te tou Tamai mo te 'Alikí ko Sīsū Kalaisi.

Ko te 'ofa mo te tui 'a Filimoné

4 'Okou fakafeta'i ma'u ai pē ki toku 'Atuá, mo takua 'ou 'i taku 'ū lotú,

5 'i taku fanongo ki tau fai 'ofá mo te tui ki te 'Alikí ko Sīsúú, pea ki te kau lotu kotoa pē.†

6 'Okou lotua ke ngāue mālohi tau feohi fakalotú, 'o taka 'i te 'ilo kānokano 'o te me'a lelei kehekehe 'oku 'iā tātoú, 'o hu'u kiā Kalaisi.

7 He kua lahi taku fiafiá mo taku fiamālie 'i tau 'ofá, si'aku tokoua, kote'uhí 'oku nonga 'ia te loto 'o te kāinga lotú 'i tau ngāué.

Ko te kole 'a Paula 'o felāve'i mo 'Onesemá

8 Ko ia, neongo 'e au lava noa pē 'iā Kalaisi ke tu'utu'uni ke ke fai 'ia te me'a 'oku totonú,

9 kā 'okou fia fai ko te kole pē, 'o tu'unga 'i te 'ofa. Pea 'i toto anga ko iá, 'ia kita Paula, ko te matu'a, pea 'i te taimi nei ko te nofo pilisone foki 'a Sīsū Kalaisi,

10 'okou kole atu kote'uhí ko si'aku fohá, 'a ia kua u fakatupu lolotonga taku nofo ha'isiá, 'io, 'ia 'Onesema,*

11 ā ē ne'e kailoa 'aonga kiā koe 'i mu'a, kā 'i te taimi nei 'oku 'aonga kiā koe mo au.

12 Kua u fakafoki atu ia, pea 'oku tatau ia mo he kakano 'o toku manavá.

* 1:2 1:2 tu'afafine: 'oku pēhē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihī, 'ofa'anga. * 1:2 1:2 Kol 4:17 † 1:5 1:5 tau fai 'ofá mo te tui ki te 'Alikí ko Sīsúú, pea ki te kau lotu kotoa pē, ko ia pe tau tui ki te 'Alikí ko Sīsúú, mo tau 'ofa ki te kau lotu kotoa pē. * 1:10 1:10 Kol 4:9

¹³ 'Ē, ne au mei loto ke ta'ofi 'ona ia mo'oku, kote'uhí ke fetongi 'e ia 'ou 'i toku tauhí, lolotonga 'oku ha'isia 'oku kote'uhí ko te ongoongoleléi.

¹⁴ Kā ne kala u fia fai he me'a 'e kala ke loto ki aí, na'a hā tau 'ofá 'o hangē he fakakolotó, 'o kala ko te fai loto lelei.

¹⁵ He na'a ko tono 'uhinga ia 'o te kulā māvae fe'i houa peé, kote'uhí ke ke ma'u ia mo'ou 'o ta'engata;

¹⁶ 'o kala kei hangē ko he pōpulá, kae makehe mo he pōpula, ko he tokoua 'ofaina – 'oku mātu'aki 'aonga ia kiā au, kae huanoa ha'aná pehē kiā koe; hē ko tau pōpula ia pea mo tou toe tokoua 'i te 'Alikí.

¹⁷ Ko ia, kāpau 'oku ke lau 'oku ko tou kaume'a, pe'i tali 'ia te tangata nei 'o hangē ko aú.

¹⁸ Kae kāpau ne'e ngāue ta'etotonu ia kiā koe he me'a, pē 'oku ma'ua kiā koe, tohi ia kiā au.

¹⁹ Ko au Paula, 'okou tohi 'aki toku nima 'o'okú, 'e au totongi ia 'e au (kā 'oku kala u tala'i atu kiā koe foki tou ma'ua kiā aú, 'a ia foki ko to'ou kotoa).

²⁰ 'Io, si'aku tokoua, taumaiā ke ke fakafiafia'i 'oku 'i te 'Alikí: fakafiamālie'i toku lotó 'iā Kalaisi.

²¹ Kua u tohi atu 'i taku falala 'e ke talangafua mai, 'i taku 'ilo'i 'e hulu atu tau faí 'i te me'a kua u talá.

²² Kae'uma'ā foki, ke ke teuteu he loki mo'oku; he 'okou 'amanaki 'e tali te kotou 'ū lotú, pea 'e tuku atu 'oku kiā kōtou.

Ko te pōpoaki 'ofá

²³ 'Oku 'ofa atu 'ia 'Epafasi, 'a ia 'oku nofo pilisone mo au 'iā Kalaisi Sīsū,*

²⁴ mo si'aku kaungā ngāue ko Ma'ake, mo 'Alisitako, mo Tīmasi mo Luke.*

²⁵ Ko te kelesi 'a te tou 'Alikí ko Sīsū Kalaisi, 'ofa ke 'i te kotou laumālié ia.‡

* **1:23** 1:23 Kol 1:7; 4:12   * **1:24** 1:24 Ngā 12:12, 25; 13:13; 15:37-39; 19:29; 27:2; Kol 4:10, 14; 2 Tīm 4:10-11   ‡ **1:25** 1:25 'I te 'ū hiki fualoa 'ihī 'oku faka'osi 'aki te lea 'Ēmeni.

Ko te 'Ipiseli ki te Kakai Hepeluú Ko te talateú

Ko te *'Ipiseli ki te Kakai Hepeluú* ne'e fai ki te kau Kalisitiane kua fakaututu te fakafe'ātungia'i 'o nātoú, pea tu'u mole ai te notou tui faka-Kalisitiane. 'Oku kala 'ilo'i pe ko ai ne ina hiki 'ia te 'ipiseli ko 'ení. Ko te tafito'i me'a ne'e fakalotolahi'i 'aki 'ia nātou 'e te fa'u tohí, ko tana fakahaa'i ko Sīsū Kalaisi 'ia te fakahā'anga mo'oni mo aofangatuku 'o te 'Atuá. Ne ina fakamamafa'i ai 'ia te 'ū fe'i mo'oni 'e tolu:

1. Ko Sisuú ko te 'Alo ta'engata Ia 'o te 'Atuá, 'a ia ne Ina ako'i 'ia te talangafua mo'oni ki te Tamaí 'i te 'ū mamahi ne Ina kātaki'i. Kote'uhi ko te 'Alo 'o te 'Atuá 'ia Sīsū, 'oku mā'olunga Ia 'i te kau palōfita kotoa pē 'o te Fuakava Matu'á, mo te kau 'āngeló, pea mo Mōsese foki.
2. Kua 'osi fakahaa'i 'e te 'Atuá ko Sisuú ko te Taula'aliki Lahi Ia, 'o mā'olunga Ia 'i te kau taula'aliki kotoa pē 'o te Fuakava Matu'á.
3. Ko te taha kotoa pē 'oku tui kiā Sīsū 'oku fakama'uli 'iā Ia mei te angahalá, mo te 'ilifía, pea mo te maté. Pea 'i te tu'unga Taula'aliki Lahi 'o Sisuú 'oku ma'u ai 'ia te fakama'uli mo'oni, 'a ia ko tonono fakakakato pē 'o te 'ū ouau mo te 'ū feilaulau 'o te lotu faka-Siú.

Ne toe fakalau 'e te fa'u tohí he 'ū fa'ifa'itaki'anga 'o te tuí mei te ma'uli 'o te kakai 'iloa 'ihi 'i te hisitōlia 'o 'Isilelí (vahe 11), ko tana feinga ke tu'u ma'u 'ia te kakai ne'e fai ki ai tana tohí. Pea 'i te vahe 12 ne'e kouna'i 'e ia 'ia nātou ke notou tu'u ma'u ai pē 'o a'u ki te ngata'angá, kua sio fakamama'u te notou matá kiā Sīsū, mo kātakina te 'ū mamahi mo fakatanga 'e hoko mai kiā nātou. 'Oku faka'osi 'aki te tohí he 'ū fale'i mo te fakatokanga.

Ko te kakano 'o te tohí

- Ko te talateú: ko Kalaisí ko te fakahā'anga kakato 'o te 'Atuá (1:1-3)
 Ko te mā'olunga ange 'ia Kalaisí 'i te kau 'āngeló (1:4–2:18)
 Ko te mā'olunga ange 'ia Kalaisí 'iā Mōsese mo Siosiuá (3:1–4:13)
 Ko te mā'olunga ange 'ia te tu'unga taula'aliki 'o Kalaisí (4:14–7:28)
 Ko te mā'olunga ange 'ia te Fuakava Fo'ou 'a Kalaisí (8:1–9:22)
 Ko te mā'olunga ange 'ia te feilaulau 'a Kalaisí (9:23–10:39)
 Ko te mu'amu'a 'o te tuí (11:1–12:29)
 Ko te me'a 'oku fakahōifua ki te 'Atuá (13:1-19)
 Ko te lotu tukú (13:20-21)
 Ko te tātukú (13:22-25)

Ko te folafola mai 'a te 'Atuá 'i Tono 'Aló

¹I te kua hili ne tu'a lahi mo founa kehekehe 'ia te Folafola mai 'ia te 'Atuá ki te tou mātu'á 'o fakafou mai 'i te kau palōfita,

²kā 'i te 'ū 'aho faka'osi ko 'ení kua Ina folafola mai kiā tātou 'i Tono 'Aló, 'a ia ne'e tu'utu'uni 'e 'O'ona 'ia te me'a kotoa pē, 'a ia foki ne'e fou ai Tana ngaahi 'ia te 'univeesi;

³ko te Toko Taha 'a ia ko te ulo atu 'o Tono lāngilangi, mo te 'Imisi 'o Tana 'Afio mo'oni, pea 'oku Ina poupou'i ake 'ia te me'a kotoa pē 'aki Tana folafola mālohí, pea 'i te hili Tana feia 'ia te fakama'aangahalá, ne'e nofo ifo Ia mei te to'omata'u 'o Tana 'Afio 'i lunga.

⁴ Pea kua hoko Ia 'o fu'u mā'olunga 'i te kau 'āngeló, kote'uhí ko te fu'u lelei ange te huafa kua tō Mo'oná 'i to'o nātoú.

Ko te mā'olunga ange te 'Aló 'i te kau 'āngeló

⁵ He ko ai ia 'i te kau 'āngeló ne'e folafola ki ai he taimi, 'o pehē, “Ko Toku 'Aló 'ia Koe,

kua U fakatupu 'Ou 'i te 'aho nei’?”*

Mo toe folafola 'e Ia,

“E Au nofo ko Tana Tamai,

pea 'e nofo Ia ko Toku Foha.”*

⁶ Kae'uma'ā, 'i te 'aumai 'e Ia 'ia te Ta'oketé ki māmani, 'oku toe me'a Ia,

“Ke hū kiā Ia 'e te kau 'āngeló kotoa pē 'a te 'Atuá.”*

⁷ Pea 'i Tana lau foki ki te kau 'āngeló, 'oku me'a Ia 'o pehē,

“A ia 'oku Ina ngaahi Tana kau 'āngeló ko te 'ū matangi,

pea ko Tana kau ngāué ko te ulo'i afi.”*

⁸ Kā ko Tana lau ki te 'Aló, 'oku pehē,

“E 'Atua, ko Tou taloní 'oku lauikuonga pea ta'engata;

pea ko te tokotoko 'o Tou pule'angá

ko te tokotoko mā'oni'oni ia.

⁹ Kua Ke 'ofa ki te mā'oni'oni

kae fihi'a ki te maumau laó;

ko ia ko te 'Atuá, ko tou 'Atuá,

ne Ina pani 'aki 'Ou 'ia te lolo 'o te fiafiá,

'o lahi ake 'i Tou 'ū kaungāme'á.”*

¹⁰ Mo 'eni,

“Ko Koe, 'Alikí, 'i te kamata'angá ne'e tanupou 'e Koe 'ia māmani;

pea ko te ngāue 'o Tou nimá 'ia te 'ū langí.

¹¹ 'E 'auha ia; kā 'e tu'u ai pē 'ia Koe;

'io, 'e notou faka'a'au kotoa pē ke matu'a 'o hangē ko te kofú.

¹² Pea 'e Ke takatakai ia hangē ko te pulupulú;

'io, 'e fetongi ia hangē he kofú.

Kā ko Koe 'e pehē ai pē,

pea ko Tou 'ū ta'ú 'e kailoa ngata.”*

¹³ Kae'uma'ā ko ai 'i te kau 'āngeló kua Ina folafola ki ai he taimi,

“Nofo 'ia koe mei Toku to'omata'ú,

kae'aua ke Au ngaahi tou 'ū filí ko tou tu'unga va'e’?”*

¹⁴ 'Oku kala koā ko te 'ū laumālie ngāue 'ia nātou kotoa pē, 'oku fekau'i atu ke tauhi 'ia nātou 'e notou ma'u 'ia te fakama'ulí?

2

Ko te fakama'uli lahi

¹ Ko te me'a ia 'oku totonu ke 'āsili ai te tou tokanga lahi ki te 'ū me'a kua ongo maí, na'a 'iloangé 'e tou hē mei ai.

² He kāpau ne'e tu'u ma'u 'ia te lea ne lea 'aki 'e te kau 'āngeló, pea ko te maumau pe talangata'a kotoa pē ne'e tō kiā ia tono totongi totonú,

* 1:5 1:5a Saame 2:7; 2 Sām 7:14; 1 Kal 17:13 * 1:5 1:5b 2 Sām 7:14 * 1:6 1:6 Teu 32:43 * 1:7 1:7 Saame 104:4 * 1:9 1:8-9 Saame 45:6-7 * 1:12 1:10-12 Saame 102:25-27 * 1:13 1:13 Saame 110:1

³ pea 'e tou hao fefe'aki 'ia tātou, kāpau kua tou ta'etokanga ki te fakama'uli kua pehē fau? He ne'e kamata tono fakahaā 'e te 'Aliki, pea ne'e fakapapau kiā tātou 'e nātou ne'e fanongo ki ai.

⁴ Pea ne'e kaungā fakamo'oni foki 'e te 'Atuá 'aki he 'ū faka'ilonga, mo te 'ū me'a fakaofa, mo te 'ū mana kehekehe, kae'uma'a 'ia te 'ū me'a'ofa 'a te Laumalie Mā'oni'oni, ne'e tufatufa 'o fakatatau ki te finangalo 'o Tana 'Afió.

Sisū ko te tou Takimu'a 'i te fakama'uli

⁵ He tala'i'eaí ne Ina tuku ki lalo ki te kau 'āngeló 'ia te maama kaha'ú, 'a ia 'oku tou lea ki ai.

⁶ Kā 'oku fakapapau mai he toko taha 'i te potu 'e taha 'o pehē, "Ko te ā te tangata, ke Ke manatu ai kiā ia?

Pe ko te hako 'o te tangatá ke Ke 'a'ahi ai kiā ia?

⁷ Ne Ke tuku 'ona ke mā'ulalo si'i pē 'i te kau 'āngeló;

ne Ke fakakalauni 'ona 'aki te lāngilangi mo te faka'apa'apa'ina, pea ne Ke fakanofa 'ona ke pule ki te 'ū ngāue 'a te Tou nimá.*

⁸ Ne Ke tuku ki To'oná lalo va'e 'ia te 'ū me'a kotoa pē.*

'Io, 'i Tana tuku ki lalo 'ia te 'ū me'a kotoa pē kiā Iá, ne'e kala Ina fakatōe he mama'i me'a ne kala tuku ki lalo kiā Ia. Kā 'i onopooni, 'oku he'iki ai ke tou sio kua tuku ki lalo te 'ū me'a kotoa pē kiā Ia.

⁹ Kā 'oku tou mamata kiā Sisū kua fakakalauni 'aki 'ia te lāngilangi mo te faka'apa'apa'ina, kote'uhí ko Tana kātaki'i te mamahi 'o te pekiá, pea ne'e ngaa'hi ke mā'ulalo si'i pē 'i te kau 'āngeló, kote'uhí 'i te 'ofa 'a te 'Atuá ke Ina kamata'i 'ia te maté ma'a te tangata kotoa pē.

¹⁰ He ne'e taau mo Tana 'Afió, 'a ia 'oku Ma'ana 'ia te me'a kotoa pē, pea 'oku fou 'iā Ia 'ia te me'a kotoa pē, ke Ina taki ki te lāngilangi he 'ū foha tokolahi, 'i Tana fakahaohaoa'i 'ia te Takimu'a 'o te notou fakama'uli 'i Tana kātaki'i 'ia te 'ū mamahi.

¹¹ He ko Ia 'oku fakatāpuí, mo nātou kua tapuí, 'oku notou taha pē kotoa pē; ko tono 'uhinga foki ia 'oku kala Ina mā ai ke lau 'ia nātou ko te kāinga, 'i Tana pehē,

¹² "E Au fakahā Tou huafá ki Toku kāingá;

'e Au hiva 'aki 'ia Koe 'i te lotolotonga 'o te siasí.*

¹³ Pea 'oku toe pehē Ia,

"E Au falala kiā Ia.*"

Mo pehē foki,

"Ko Au eni mo te fānau kua foaki mei te 'Atuá kiā Aú."

¹⁴ 'Aua; kote'uhí ko te 'inasi te fānau 'i te toto mo te kakanó, pehē ne'e 'inasi mo Ia foki 'i te ongo me'a ko iá; kote'uhí, ko te me'a 'i Tana maté, ke Ina fakaka'anga ai 'ia te toko taha 'a ē 'oku 'a'ana te mālohi 'o te maté, 'a ia ko te tévoló;

¹⁵ pea ke Ina fakatau'atāina'i 'ia te fa'ahinga kotoa pē kua notou ma'uli 'aki te nofo pōpulá, 'i te notou manahē ki te maté.

¹⁶ He tala'i'eaí ko he kau 'āngelo ia 'oku Ina pukenima'í, kā ko te hako 'o 'Ēpalahamé.*

* 2:7 2:7 pea ne Ke fakanofa 'ona ke pule ki te 'ū ngāue 'a te Tou nimá: 'oku kailoa 'asi 'ia te kupu'i lea nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi. * 2:8 2:6-8 Saame 8:4-6 * 2:12 2:12 Saame 22:22 * 2:13 2:13 Ais 8:17-18 * 2:16 2:16 Ais 41:8-9

¹⁷ Ko ia ai ne'e pau ke fakatatau 'Ona mo Tono kāingá 'i te me'a kotoa pē, kote'uhi ke hoko ai Ia ko he Taula'aliki Lahi 'oku 'ofangafua mo anga-tonu, ke Ina tokanga ki te notou 'ū me'a mo te 'Atuá, kote'uhi ke Ina fai 'ia te fakalelei mo'o te angahala 'a te kakai.

¹⁸ He ko te me'a ki Tana mamahi 'i Tono 'ahi'ahi'i 'O'oná, 'oku Ina malava ai ke tokoni kiā natou 'oku 'ahi'ahi'i.

3

Ko te lahi 'ia Sīsū 'iā Mōsesé

¹ Ko ia ai, 'e kāinga mā'oni'oni, si'i kau 'i te ui mei langi, kotou tokanga'i 'ia te 'Apōsetolo mo te Taula'aliki Lahi 'o te lotu 'oku tou tu'uaki, 'io, 'ia Sīsū.

² Ne Ina anga-tonu kiā Ia ne'e fakanofa Iá, hangē ko te anga-tonu 'a Mōsesé 'i te 'api kotoa 'o Tana 'Afió.*

³ He kua lau 'ia Sīsū ko 'eni kua taau mo te fakahīhiki lahi ange 'iā Mōsesé, ke hoa mo te lahi ake te mahu'inga 'O'ona ne'e langa te 'apí, 'i te mahu'inga 'o te 'apí.

⁴ He ko te fale kotoa pē ne'e langa he tangata; kā ko te 'Atuá ko Ia ne'e langa 'ia te me'a kotoa pē.

⁵ Pea ne'e anga-tonu mo'oni 'ia Mōsesé 'i te fale kotoa 'o Tana 'Afió; ko te tamaio'aliki pē, mo'o fakamo'oni ki te 'ū me'a kā folafola 'aki 'āmuli;

⁶ kā ko te anga-tonu 'a Kalaisí, ko te fai he 'Alo 'oku pule ki te fale 'o Tana 'Afió. Pea ko Tono falé 'ia tātou, 'o kāpau 'e tou kuku ma'u 'o a'u ki te ngata'angá 'ia te tou lotolahí, mo te fiafia 'i te fakatu'amalie kua tou ma'ú.

Ko te famālie mo'o te kakai 'a te 'Atuá

⁷ Ko ia, hangē ko te Folafola 'a te Laumālie Mā'oni'oni, "Ko te 'ahó pē 'eni, kāpau 'e kotou fanongo ki Tono le'ó,

⁸ 'a'ua na'a fakafefeka te kotou lotó, hangē ko ia ne'e fai 'i te fakahouháu,

'o tatau mo te 'aho 'o te 'ahi'ahi 'i te toafá;

⁹ 'ā ē ne 'ahi'ahi'i ai 'Oku 'e te kotou mātu'á, 'i te notou ala'aki māi,

'o notou mamata ki Taku 'ū ngāué 'i te ta'u 'e fāngofulu.

¹⁰ Ko ia ne Au 'ita ki te to'utangata nei, pea U pehē, "Oku notou hē 'i te notou lotó ma'u pē,

pea ne'e kala notou a'usia 'ia te 'ilo'i Toku 'ū foungá'.

¹¹ Ko ia ne Au fuakava ai 'i Taku 'itá,

"E kailoa 'aupito notou hū ki Toku mālōlō'angá' ".*

¹² Ko ia, kotou vakai, 'e kāinga, na'a 'i ai 'i te kotou toko taha he loto kovi, he ta'etui, 'a ia 'oku mavahe mei te 'Atua 'oku ma'ulí.

¹³ Kae kotou feenginaki'aki pē, 'o hokohoko 'aho pē, lolotonga 'oku kei lau ko te "Aho nei", talia na'a fakafefeka he kotou taha 'i te kākā 'a te angahalá.

¹⁴ He kua tou hoko ko te kau 'inasi 'iā Kalaisi, kāpau 'oku tou kuku ma'u 'o a'u ki te ngata'angá 'ia te lotopau ne'e tou kamata 'akí.

¹⁵ Ko te lau 'eni 'a te Folafolá,

"Ko te 'aho nei, kāpau 'e kotou fanongo ki tono le'ó,

'a'ua na'a fakafefeka te kotou lotó, hangē ko te fai 'i te fakahouháu."*

* 3:2 3:2 Nōm 12:7 * 3:11 3:7-11 Saame 95:7-11 * 3:15 3:15 Saame 95:7-8

16 He ko ai 'ia nātou ne'e fanongo kae fakatupu houhau pē? 'Ē, 'oku kala koā ko nātou kotoa pē ne'e 'alu atu mei 'Isipite 'iā Mōsesé?*

17 Pea ko ai ne Ina houhau ki ai 'o fāngofulu ta'ú? 'Oku kala koā ko nātou ko 'ē ne'e angahalá, 'a ē ne'e makulu te notou 'ū 'anga'angá 'i te toafá?

18 Pea ko ai 'ia nātou ne Ina fuakava ki ai, 'e kala notou hū ki Tono mālōlō'angá? 'Oku kala koā ko nātou ne'e talangata'á?

19 Pea 'oku tou 'ilo'i, ne'e kala notou lava ke huú, kote'uhí ko te ta'etui.

4

1 Ko ia ai, 'oku kei tu'u pē te tala'ofá 'o pehē 'e tou 'inasi 'i te nofo fiamālié, pea tou tokanga mu'a na'a 'i ai he taha 'iā kōtou 'e kailoa 'inasi 'i ai.

2 He ko tātou foki kua tala ki ai he ongoongolelei, hangē ko nātou; kā ko te lea 'o te Folafolá ne'e kala 'aonga ki te fa'ahinga ko iá, ko te kala ō fakataha mo te tui 'ia nātou ne'e fanongo ki aí.

3 He 'oku tou hū ki te mālōlō'angá, 'ia tātou ne'e tui, 'o hangē ko Tana Folafolá,

“Ne Au 'ita pea U fuakava ai,

'e kailoa 'aupito notou hū ki Toku mālōlō'angá!”*

Neongo kua 'osi Tana 'ū ngāué talu mei te tanupou 'o māmaní.

4 He kua Ina folafola he potu 'e taha, 'i Tana lau ki te Sāpaté, 'o pehē, “Pea ne'e mālōlō 'ia te 'Atuá 'i tonu fitu 'o te 'ahó mei Tana 'ū ngāue kotoa pē.”*

5 Pea 'i te potu tohi ko 'eni 'oku toe folafola mai Ia, “‘E kailoa 'aupito notou hū ki Toku mālōlō'angá!”*

6 Tā 'oku kei toe he 'ihi ke hū ki ai, pea ko nātou ne'e fu'aki tala ki ai 'ia te ongoongolelei nā, ne'e kala notou hū ki ai kote'uhí ko te talangata'á.

7 Ko ia ai, 'oku toe kotofa 'e Ia he 'aho, 'o pehē, “Ko te 'ahó pē 'eni” — ko Tana Folafolá ē 'iā Tēvitá, kua hili he 'ū ta'u lahí, 'o hangē ko tonu fakahaá,

“Ko te 'ahó pē 'eni, kāpau 'e kotou fanongo ki Tono le'ó,

'aua 'e fakafefeka te kotou lotó.”*

8 He kāpau ne fakamālōlō'i 'ia nātou 'e Siosiuá, pehē ne kala Ina folafola ki muli ki te 'aho kehe.*

9 'Āua; pea tā 'oku toe pē he mālōlō faka-Sāpate mo'o te kakai 'a te 'Atuá.

10 He ko Ia ne'e hū ki Tono mālōlō'angá, ne Ina mālōlō foki mei Tana 'ū ngāué, hangē tofu pē ko te 'Atuá mei Ta'aná.*

11 Ko ia, ke tou tōtōivi ke hū ki te mālōlō'anga ko iá, na'a 'i ai he taha 'e tō ki te anga-talangata'a ko iá.

12 He ko te Folafolá 'a te 'Atuá, ko te koto ma'uli mo te koto mālohi, pea māsila ange ia he heletá fakatoumata; 'o ina 'asi atu 'o vahe'i 'ia te lotó mo te laumālié, 'io, tonu 'ū hokongá mo te uhó; pea 'oku ina vavanga'i 'ia te 'ū holi mo te fakakaukau 'o te lotó. 13 Pea 'oku kala he me'a kua ngaahi 'e fufuu'i mei Tana 'Afió, kā 'oku tēlefua mo tokaima'ananga 'ia te me'a fuli pē ki te fofonga 'o Ia 'oku tou fakamaau ki Aí.

Ko Sīsuú ko te Taula'aliki Lahi

14 Ko ia, 'i te tou ma'u leva he Taula'aliki Lahi 'oku funganí, 'a ia kua Ina hū atu 'i hēvani, 'io, 'ia Sīsū ko te 'Alo 'o te 'Atuá, ko ia, ke tou puke ma'u te tou lotú.

* 3:16 3:16-18 Nōm 14:1-35

* 4:3 4:3 Saame 95:11

* 4:4 4:4 Sēn 2:2

* 4:5 4:5 Saame 95:11

* 4:7 4:7 Saame 95:7-8

* 4:8 4:8 Teu 31:7; Sios 22:4

* 4:10 4:10 Sēn 2:2

¹⁵ He tala'i'eaí 'oku tou ma'u he Taula'aliki Lahi 'oku ta'emalavea 'i te tou 'ū vaivai'angá, kaikehe 'oku tou ma'u he Toko Taha kua 'osi 'ahi'ahi 'i te me'a kotoa pē, hangē ko tātoú, kae kailoa Ha'aná angahala.

¹⁶ Ko ia, ke tou 'unu'unu atu mālohi ai ki te taloni 'o te kelesí, ke tou ma'u meesi, mo tou ta'imālie he kelesi ke tokoni mai 'i te taimi 'e 'aonga aí.

5

¹ He ko te taula'aliki lahi kotoa pē, ko te me'a 'i tonono to'o mei te kakaí, ko ia 'oku fakanofa mo'o te kakaí, ke tokanga ki te notou 'ū me'a mo te 'Atuá, ke 'avatu 'ia te 'ū me'a'ofa mo te 'ū feilaulau kote'uhí ko te angahalá.

² Pea 'oku ina lava ke fai faka'atu'i ki te fai valé, mo te kakaí kua heé, kote'uhí kua kāpui mo ia foki 'e te vaivai'angá.

³ Pea kote'uhí ko te me'a ko iá, kua pau ai ke ina 'avatu he feilaulau mo'o te angahala 'a'aná, 'o kala ko te angahala 'a te kakaí pē.*

⁴ Kae'uma'ā 'oku kala to'o he taha 'ia te lakanga ko iá ma'ana, kā 'i tonono ui 'ona ki ai 'e te 'Atuá, hangē foki ko 'Ēloné.*

⁵ Ko ia, na'a mo Kalaisi, ne'e kala Ina hākeaki 'i 'e Ia 'Ona ke Taula'aliki Lahi, kā ko Ia pē ne'e folafola kiā Ia,

“Ko Toku 'Aló 'ia Koe;

kua U fakatupu 'Ou 'i te 'aho nei.”*

⁶ Hangē foki ko Tana folafola 'i te potu 'e taha,

“Ko te taula'aliki 'ia Koe 'o ta'engata,

'i te lakanga 'o Melekisētekí.”**

⁷ Ko te Toko Taha ko iá 'i te 'ū 'aho 'o Tana nofo kakanó, ne'e 'avatu 'e Ia 'ia te 'ū lotu, mo te 'ū hū tōtōaki, kiā Ia ne'e mafai ke fakahaofi 'Ona mei te maté, 'o fai 'aki 'e Ia 'ia te fu'u kalanga, mo te tangi lo'imata; pea ne'e tali ko te me'a 'i Tana fai fakaongoongó.*

⁸ 'Io, neongo ko te 'Aló Ia, kā ne Ina ako 'ia te talangafuá mei Tana 'ū mamahí.

⁹ Pea kua fakahaohaoa'í leva, ne Ina hoko ma'a nātou kotoa pē 'oku talangafua kiā Iá, ko te tupu'anga 'o he fakama'uli 'oku laui 'Itāniti;

¹⁰ 'i tonono ui 'Ona 'e te 'Atuá, ko te Taula'aliki Lahi 'i te lakanga 'o Melekisētekí.†

Ko te fakatokanga ki te si'aki 'o tata tui

¹¹ 'Oku lahi 'aupito te motou fakamatala ke fai ki aí, pea faingata'a tonono faka'uhingá; kote'uhí ko te kotou hoko ko te kau ongongata'a.

¹² He neongo ne'e totonu ke kotou faiako, kote'uhí ko te kotou fualoa, kā ko te kotou taau 'eni ke toe ako 'i kiā kōtou he taha 'o te 'ū tafito'i mo'oni 'o te 'ū Folafola 'a te 'Atuá. 'Io, kua kotou hoko ko he kakaí 'oku tuha mo te hu'akau pē, 'o kala ko te me'akai mālohi.*

¹³ He ko ia ko 'ē 'oku me'akai 'aki te hu'akau, 'oku kailoa potu ia 'i te Folafola 'o te mā'oni'oní, he ko te valevale ia.

* 5:3 5:3 Lev 9:7 * 5:4 5:4 'Eki 28:1 * 5:5 5:5 Saame 2:7 * 5:6 5:6 'i te lakanga 'o Melekisētekí, ko ia pe 'o hangē ko Melekisētekí, ko ia pe 'i te hohoko fakahangatonu mai meīa Melekisētekí. * 5:6 5:6 Saame 110:4 * 5:7 5:7 Māt 26:36-46; Ma'ake 14:32-42; Luke 22:39-46 † 5:10 5:10 'i te lakanga 'o Melekisētekí; vakai ki te 5:6. * 5:12 5:12-13 1 Kol 3:2

14 Kā ko te me'akai mālohí 'oku ma'a nātou pē 'oku matu'atu'á, 'ia nātou ko 'ē ko te me'a 'i te notou fa'a fai ki aí, kua ako'i te notou 'ū ongo'angá ke fakafaikehekehe 'i 'ia te lelei mo te kovi.

6

1 Ko ia, tou tuku ā te fakamatala'i 'o te 'ū 'elemēniti faka-Kalaisí, kae tou tuiaki atu ki te haohaoá; 'o 'aua na'a tou tanupou ai pē te fakatomala mei te 'ū ngāue maté mo te tui ki te 'Atuá,

2 mo te tokāteline 'o te 'ū papitaisó mo te hilifaki nimá, mo te toetu'u 'o te pekiá mo te fakamaau ta'engatá.

3 Pea 'e tou fai ia, 'o kāpau 'e lelei ki te finangalo 'o te 'Atuá.

4 He 'ilonga pē 'ia nātou ne fakamā mangia mu'a, mo kamata ki te me'a'ofa fakahēvani, pea ne'e 'inasi 'i te Laumālie Mā'oni'oní,

5 pea ne'e kamata tono lelei 'o te Fofafola 'a te 'Atuá, mo te 'ū ivi 'o te maama kaha'ú,

6 kae notou hinga pē, 'oku kailoa 'aupito lava ke toe fakafou 'ia nātou ia ke notou fakatomala, 'i te notou kalusefai fo'ou kiā nātou 'ia te 'Alo 'o te 'Atuá, 'o fai fakahāhā pē tono fakamaa'í.

7 He ko te kelekele, 'a ia kua ina inumia 'ia te 'ua 'oku fa'a tō ki aí, pea fakatupu ai he 'ū 'akau 'oku 'aonga kiā nātou 'oku ngoue'í iá, 'oku fai tāpuakina 'ia te kelekele ko iá 'e te 'Atuá;

8 kae kā tupu mei ai 'ia te 'akau talatala mo te talatala'āmoa, 'oku si'aki leva ia, pea kua ofi tono fakamala'iá; 'a ia ko tono iku'angá ko te vela.*

9 Kā neongo foki kua motou lea pehē, kā 'oku motou mātu'aki tui, si'aku 'ofa'anga, 'e 'a kōtou 'ia te 'ū lelei nā, 'io, ko te 'ū me'a 'oku hoa mo te fakama'ulí.

10 He tala'i'eaí 'oku kala faitotonu 'e te 'Atuá ke Ina fakangalo'i 'ia te kotou ngāué, mo te 'ofa ki Tono huafá 'a ia kua kotou fakahaa'í 'i te kotou tokoni ki te kakai lotú, 'a ia foki 'oku kotou kei fai.

11 Kā 'oku motou faka'amu ke kotou taki taha fakahaa'i he feinga hangē ko iá, ke fakapapau'i te kotou fakatu'amalié, 'o a'u ki te ngata'angá,

12 kote'uhí ke 'aua 'e kotou hoko ko te kau fakapikopiko, kā ko te kau fa'ifa'itaki ki te kakai kua notou hokosi 'ia te 'ū tala'ofá 'i te tui mo te kītaki.

Ko te falala'anga 'o te tala'ofa 'a te 'Atuá

13 He ne'e tala'ofa 'e te 'Atuá kiā 'Ēpalahame, pea 'i te kailoa he toko taha mā'olunga ake ke Ina fuakava ki ai, ko ia ne Ina fuakava 'iā Ia pē,

14 'o pehē, "Ko au ē 'e Au mātu'aki tāpuaki'í 'ou, pea 'e Au mātu'aki fakatoko-lahi'í 'ou."*

15 Pea ko ia ai, ne'e kītaki ia, 'o lava'i te me'a ne'e tala'ofa ange 'e te 'Atuá.

16 He 'oku fuakava 'e te kakai 'iā Ia 'oku mā'olungá, pea kā 'i ai he notou fakakikihi, 'oku fakangata 'aki he fuakava, pea pau ai 'ia te me'á.

17 Ko ia, ko te 'Atuá, 'i Tana finangalo ke 'āsili hā ki te kau 'ea 'o te tala'ofá tono kala māliiliu Tono finangaló, ko ia ne Ina fakamo'oni 'aki he fuakava,

18 kote'uhí, ko te me'a 'i te 'i ai te ongo me'a 'oku kala māliiliu 'e uá, 'a ē ne'e kailoa 'aupito lava ke lohi ai 'e te 'Atuá, ko ia ke 'i ai he tou tokoni mālohí, 'ia tātou kua tou hola hūfangá ke puke ki te 'amanaki lelei kua tuku 'i te tou 'aó;

* 6:8 6:8 Sēn 3:17-18 * 6:14 6:14 Sēn 22:16-17

19 'ia te 'amanaki ko ia 'oku tou ma'u mo'o taula 'o te tou laumālié, ko te taula mālohi mo ma'uma'uluta, pea kua hū atu ki te lotu puipui;***

20 'a ia kua hū ki ai 'e Sīsū ma'a tātou, ko te tou Takimu'á, 'i Tana hoko ko te Taula'aliki Lahi 'o ta'engata 'i te lakanga 'o Melekisēteki.†*

7

Ko te taula'aliki ko Melekisēteki

1 He ko te Melekisēteki ko iá, 'ia te tu'i 'o Salema, 'ia te taula'aliki 'o te 'Atua Taupotú, 'ia te toko taha ne'e fakafetaulaki kiā 'Ēpalahame 'i tana foki mai mei te taa'i 'o te 'ū tu'í, 'o tāpuaki'i iá;*

2 pea ne'e tuku ma'ana 'e 'Ēpalahame tonono vahe hongofulu 'o te me'a kotoa pē. 'Uluakí, ko te 'uhinga tonono hingoá ko te "tu'i 'o te mā'oni'oni", pea kala ko ia pē, kā ko te tu'i Salema, 'a ia ko te "tu'i 'o te melinó".

3 'Oku kala ha'aná tamai, pe ha'aná fa'ē, pea kala ha'aná hohoko; 'oku kailoa he kamata'anga 'o tonono 'ū 'ahó, pē he ngata'anga 'o tana ma'ulí; kae'uma'ā 'oku fakatatau ia ki te 'Alo 'o te 'Atuá, pea nofo ko te taula'aliki 'o ta'engata.

4 'Ē, vakai angé ki te lahi 'o te tangata nei! He ne'e 'avatu kiā ia 'e te pēteliake ko 'Ēpalahamé 'ia te vahe hongofulu 'o te koloa 'i te veté.

5 Pea ko 'eni, ko nātou mei te hako 'o Līvaí 'oku ma'u te lakanga fakataula'alikí, 'oku 'i ai te notou tu'utu'uni fakalao ke to'o te vahe hongofulu mei te kakaí; 'a ia ko te notou kāingá, neongo ko te tupu 'ia nātou foki mei te manava 'o 'Ēpalahamé.*

6 Kā ko te toko taha nei, 'a ia 'oku kailoa lau tonono hohokó meiā nātou, kā kua ina to'o 'ia te vahe hongofulú meiā 'Ēpalahame; 'io, pea kua tāpuaki'i 'e ia 'ia te toko taha ne'e 'a'ana 'ia te 'ū tala'ofá.

7 Pea 'oku mahino pē foki, 'oku tāpuaki'i 'ia te si'í 'e te lahi.

8 Kae'uma'ā foki, 'i te me'a ko 'ení, 'oku ma'u 'ia te 'ū vahe hongofulú he fa'ahinga 'e mate; kā 'i te me'a ko 'ená, 'oku ma'u ia he toko taha 'a ia 'oku fakamo'oni'i mai 'oku ma'uli ai pē.

9 Pea 'e lava ke tou pehē, ko Līvaí foki, 'a ia 'oku 'a'ana 'ia te 'ū vahe hongofulú, ne'e totongi vahe hongofulu ia 'iā 'Ēpalahame;

10 he ne'e kei 'i te manava ia 'o tana kuí 'i te fakafetaulaki kiā ia 'e Melekisēteki.

11 Pea ko 'eni, kāpau ne lava 'ia te fakahaohoaó 'i te fai 'aki te taula'aliki faka-Līvaí — he ne'e makatu'unga 'i te lakanga taula'aliki faka-Līvaí tonono foakí 'o te Laó ki te kakai 'Isilelí — pea ko te ā tonono 'aonga ke fokotu'u he taula'aliki 'oku fa'ahinga kehe 'i te lakanga takua 'o Melekisēteki,* kae kailoa 'i te 'alunga 'o 'Ēloné?

12 He kā fai he liliu 'o te tu'unga taula'alikí, kua pau ke liliu ai mo te Laó.

13 He ko te Toko Taha 'oku kau ki ai te lea ko iá, 'oku kau ia ki te matakali kehe, pea ne'e kailoa he taha mei ai 'e ngāue 'i te 'ōlitá.

14 He 'oku mātu'aki mahino kua tupu te tou 'Alíkí mei te ha'a Siutá, 'a ia ko te matakali ne'e kailoa he mama'i lau taula'aliki mei ai 'e Mōsese.

* 6:19 6:19 lotu puipuí ko te puipui 'i te lotu tempalé ne'e vahe'i te Potu Tapú mei te Potu Toputapú.

* 6:19 6:19 Lev 16:2 † 6:20 6:20 'i te lakanga 'o Melekisēteki: vakai ki te 5:6. * 6:20 6:20 Saame

110:4 * 7:1 7:1-2 Sēn 14:17-20 * 7:5 7:5 Nōm 18:21 * 7:11 7:11 'i te lakanga takua 'o Melekisēteki: vakai ki te 5:6.

Ko te taula'aliki 'e taha hangē ko Melekisēteki

15 Kae'uma'ā ē, 'oku 'āsili hā 'ia te me'a ko iá, kāpau 'oku 'i te tatau 'o Melekisēteki tonu fokotu'u he taula'aliki kehe,

16 he Toko Taha 'oku kala Ina hoko pehē mei te lao 'oku fakaetangata tonu tu'utu'uni, kā 'i te mālohi 'o he ma'uli 'oku ta'engata.

17 He 'oku Ina fakahā mai 'o pehē,
“Ko te Taula'aliki 'ia Koe 'o ta'engata

'i te lakanga 'o Melekisēteki.”^{†*}

18 Hē 'oku 'i ai mo'oni tonu tāmata'e'i 'o te tu'utu'uni 'oku mu'amua, kote'uhí ko tonu vaivai mo ta'e'aonga,

19 (He tala'ieai ne'e 'i ai he mama'i me'a 'e fakahaohaoa'i 'e te Laó). Kā kua tuku mai 'eni he 'amanaki'anga pau 'oku lava ke tou fakaofiofi atu ai ki te 'Atuá.

20 Pea ne'e kailoa hoko ia ta'ekau ai he fuakava; he ko nātoú ne'e notou hoko 'o taula'aliki kae kala he fuakava;

21 kā ne fakanofo 'ia Sīsū 'aki he fuakava, fai 'e Ia ne'e folafola kiā Iá 'o pehē,
“Kua fuakava 'e te 'Alikí, pea 'e kailoa Ina liliu,

Ko te Taula'aliki 'ia Koe 'o ta'engata.”^{*}

22 'Oku 'uhinga te faikehekehe ko 'ení kua fakamo'oni'i mai 'iā Sīsū he fuakava 'oku lelei ange.

23 Kae'uma'ā, ko nātoú ne'e fokotu'u tokolahi ke taula'aliki, kote'uhí ko te ta'ofi 'e te maté 'ia te notou fai ma'u peé.

24 Kā ko te Toko Taha nei, ko te me'a 'i Tana tolonga 'o ta'engatá, ko ia 'oku kailoa ai liua Tana lakanga Taula'alikí.

25 Ko ia ai foki 'oku Ina mafai ke fakama'uli opeope 'ia nātou 'oku ha'u ki te 'Atuá 'iā Iá, ko Tana ma'uli ma'u ai pē ke hūfakina 'ia nātoú.

26 He ne'e tuha foki mo tātou he Taula'aliki Lahi 'oku pehē, he taha 'oku mā'oni'oni, mo 'ata'atā mei te koví, mo ta'emele; he taha kua mavahe mei te kakai angahalá, pea kua hoko 'o mā'olunga ake 'i te langí.

27 'Oku kala fia ma'u 'e Ia ke fu'aki 'avatu Ma'ana 'i te 'aho kotoa pē he 'ū feilaulau kote'uhí ko Ha'aná 'ū angahala, hangē ko te kau taula'aliki lahi ko iá, pea hili iá ke toki fai 'e Ia mo'o te kakai; he ne'e fai 'e Iá ke tā tu'a taha pē, Tana 'avatu 'Ona 'e Iá.^{*}

28 He ko te Laó, 'oku fokotu'u ia ke taula'aliki lahi he kau tangata 'oku vaivai; kā ko te Folafola 'o te fuakavá, 'a ia ne'e hoko ki muli 'i te Laó, 'oku fokotu'u ai te 'Aló, 'a ia kua 'osi fakahaohaoa'i 'o ta'engata.

8

Ko Sīsū 'ia te tou Taula'aliki Lahi

1 Pea ko 'ení, 'i te 'ū me'a 'oku tou lau 'eni ki aí, ko 'eni pē te me'a 'oku tu'ukimu'á: 'oku 'i ai te tou Taula'aliki Lahi 'oku pehē fau, he kua nofo ifo Ia mei te to'omata'u 'o te taloni 'o Tana 'Afió 'i hēvani,^{*}

2 ko te Faifekau 'o te Potu Toputapú, mo te tāpanekale mo'oniá, 'a ē ne'e fokotu'u 'e te 'Alikí, 'o kailoa 'e te tangata.

3 He ko te taula'aliki lahi kotoa pē, kua fokotu'u 'ona ke 'avatu te 'ū me'a'ofa, mo te 'ū feilaulau; ko ia ai, kua pau ke 'i ai Hana me'a ke 'avatu 'e te Taula'aliki Lahi ko 'ení foki.

† 7:17 7:17 'i te lakanga 'o Melekisēteki: vakai ki te 5:6.   * 7:17 7:17 Saame 110:4   * 7:21 7:21

Saame 110:4   * 7:27 7:27 Lev 9:7   * 8:1 8:1 Saame 110:1

⁴Pea ko 'eni, kā ne 'i māmani 'ia Ia 'e kala Ina kākungā ke taula'aliki, kote'uhī 'oku 'i ai te kau taula'aliki ke 'avatu te 'ū me'a'ofā 'o fakatatau ki te Laó.

⁵Kā 'oku notou ngāue ki te fakatātā mo te 'ata 'o te 'ū me'a fakalangi, hangē ko te valoki'i 'e te 'Atuā 'ia Mōsese 'i tana teuteu ke fokotu'u 'ia te tāpanekalé. He ne'e folafola kiā ia 'o pehē, “Tokanga ke ke ngaahi 'ia te 'ū me'á 'o fakatatau ki te fakatātā'anga ne'e faka'ali'ali kiā koe 'i te ma'ungá.”*

⁶Kā 'i heni 'oku ma'u Ia he lakanga 'oku hulu atu, ke hoa mo te lelei ake 'o te fuakava 'oku nofo 'e Ia ko tona Fakalaloá; 'a ia ko te fuakava kua tu'unga ki te 'ū palōmesi 'oku lelei ake.

⁷He ka ne ta'emele 'ia te 'uluaki fuakava ko iá, 'e kala toe fia ma'u he fuakava kehe.

⁸He 'oku tala'i 'e Ia te notou melé 'i tana pehē,
“Vakai, 'oku pehē 'e te 'Alikí, 'e hoko mai 'ia te 'ū 'aho
'e Au fakakakato ai ki te ha'a 'Isileli mo te ha'a Siutá he fuakava fo'ou;

⁹'a ia 'oku kala hangē ko te fuakava ne Au fokotu'u ki mu'a atu mo'o te notou kau mātu'á,

'i te 'aho ne Au pukenima'i ai 'ia nātou ke taki atu mei 'Isipité;
he ne'e kala notou nofo 'i Taku fuakava ko iá,
pea ne kailoa ke Au tokanga'i 'ia nātou —
ko te Folafola ia 'a te 'Alikí.

¹⁰'Io, 'oku folafola 'e te 'Alikí,

he ko 'eni ia te fuakava 'a ē 'e Au fokotu'u mo'o te ha'a 'Isileli hili te taimi ko iá:

'e Au 'ai Taku 'ū laó ki te notou 'atamaí,
pea 'e Au tohi tongi ia ki te notou lotó;
pea 'e Au nofo ko te notou 'Atua,
pea 'e notou nofo ko Toku kakai.

¹¹Pea tala'i'eai 'e notou taki taha ako'i tona kaungā'api,
pe ko tona tokoua, 'o pehē,
'Ke ke kumi ke 'ilo'i 'ia te 'Alikí';
kote'uhī he 'e notou lāu'i'ilo kotoa pē kiā Au,
mei te liliki ki te lalahi.

¹²Hē 'e Au fakamolemole te notou 'ū fai ta'etotonú;
pea ko te notou 'ū angahalá 'e kala U toe manatua.”*

¹³Pea 'i Tana pehē mai ko 'ē, “he fuakava fo'ou,” tā kua matu'a 'ia te 'uluakí.
Pea ko 'eni, ko te me'a kua matu'a mo vaivaí, kua ofi ta'aná mole.

9

Ko te tāpanekale fakamāmani mo fakahēvani

¹Pea ko ia, ko te fu'aki fuakavá foki ne'e 'i ai tona 'ū tu'utu'uni lotu, mo te fale tapu 'i māmani.

²He ne'e fokotu'u he tāpanekale,* 'a ia ko tona 'uluaki feitu'ú ne'e 'i ai te tu'unga maama, mo te tēpile, mo te mā kua fakatāpui; ko te feitu'u tāpanekale ia 'oku ui ko te Potu Tapu.*

³Pea ne'e 'i loto 'i tona ua 'o te puipuí, 'ia te feitu'u tāpanekale 'oku ui ko te Potu Toputapu,*

* **8:5** 8:5 'Eki 25:40 * **8:12** 8:8-12 Sel 31:31-34 * **9:2** 9:2 tāpanekale, ko ia pe tēniti. * **9:2** 9:2 'Eki 26:1-30; 25:31-40; 25:23-30 * **9:3** 9:3 'Eki 26:31-33

⁴ 'a ia 'oku kau ai 'ia te 'ōlita tutu'anga 'inisēnisi, 'a ia ne'e koula, mo te puha 'o te fuakavá 'a ia ne'e 'ufi'ufi koula takatakai, 'a ia ne'e 'i ai te 'ai'anga mana ne'e koula, mo te tokotoko 'o 'Ēloné, 'a ia ne'e muka mai, mo te ongo maka tohi'anga fuakavá.*

⁵ Pea ne'e tu'u 'i lunga te ongo Selupimi 'o te Sikainá ne'e fakamalumu'ū'i te hōifua'angá. Kā ko te 'ū me'a ko iá 'oku kala lava he fakamatala fakalikiliki ki ai 'i heni.*

⁶ Pea ko 'eni, kua fokotu'u leva te 'ū me'a ko iá, ne'e hū te kau taula'aliki ki te fu'aki feitu'u tāpanekalé 'i te taimi kotoa pē, 'i te fai 'o te 'ū ngāue fakalotú.*

⁷ Kā ko tonu uá ne'e tu'a taha pē 'i te ta'u, pea ne'e fai 'e te Taula'aliki Lahí toko taha pē; pea ne'e hū ia ki ai mo he toto, 'a ia ne'e 'avatu ia kote'uhí ko ia, pea kote'uhí ko te 'ū faihala ta'e'ilo 'a te kakai;*

⁸ ko te fakamahino mei ai 'e te Laumālie Mā'oni'oní 'ia te me'a nei: kua he'iki ai fakae'a 'ia te ala ki te Potu Toputapú, lolotonga 'oku kei 'i ai 'ia te fu'aki tāpanekalé.

⁹ Ko te fakatātā 'eni ki te kuonga 'oku lolotonga nei, pea hangē ko ia 'oku lolotonga 'avatu te 'ū me'a'ofa mo te 'ū feilaulau, 'a ia 'oku kala he notou mafai ke fakahaohaoa'i te konisēnisi 'o ia 'oku lotu 'aki iá.

¹⁰ Kote'uhí ko te 'ū tu'utu'uni ia 'oku felāve'i pē mo te me'atokoni, mo te me'ainu, mo te ouau fakama'a kehekehe, ko te koto tu'utu'uni fakakakano pē, ne'e hīlifaki mai kae 'aua ke hoko 'ia te kuonga 'o te Fakafo'ou.

¹¹ Kā 'i te a'u mai 'ia Kalaisi, ko te Taula'aliki Lahi 'o te 'ū lelei kā hoko nei,† ne'e fou atu Ia 'i te tāpanekale mahu'inga ange ko 'ē, 'a ia ne'e kala ngaahi 'e te nima, ko tonu 'uhingá, ne'e kala 'o te 'univeesi ko 'eni.

¹² Ne tā tu'a taha pē te hū 'ia Kalaisi ki te Potu Toputapú, pea ne'e kala Ina hū mo te toto 'o te kosi pe 'uhiki' i pulu, kae 'aki Tono ta'ata'a 'O'oná pē, 'o hū Ia 'i ai ke tā tu'a taha ki te Potu Toputapu ná, 'o Ina lava'i ai he huhu'i ta'engata.

¹³ He kāpau ā ne'e lava 'e te toto 'o te fanga kosi mo te fanga pulú mo te efuefu 'o he pulu fafine, 'i tonu luluku 'aki te kakai kua ta'ema'á — kāpau ne'e lava 'e ia ke fakatāpui nātou ki te fakama'a 'o te kakanó;*

¹⁴ huanoa te ta'ata'a 'o Kalaisi, 'a ia ne Ina 'avatu ta'e Hana mele ki te 'Atuá, fai 'e te laumālie laui 'itāniti — huanoa tonu fakama'a 'e te ta'ata'a ko iá te tou konisēnisi mei te 'ū ngāue maté, ke tou tauhi te 'Atua ma'uli.

¹⁵ Pea ko tonu 'uhingā ia 'oku hoko ai 'e Ia ko te Fakalalao 'o te Fuakava Fo'ou, kote'uhí 'i te fai 'o he mate mo'o huhu'i 'o te 'ū angahala ne hoko lolotonga te 'uluaki fuakavá, kae toki ma'u 'e nātou kua uí 'ia te palōmesi ko te tofi'a ta'engatá.

¹⁶ He kā 'i ai he tohi tuku kua fai, kua pau ke kau ai 'ia te mate 'o te toko taha ne'e fai iá.

¹⁷ Hē 'oku mamafa he fuakava 'o kā ō mo te mate he 'ihi; pea 'oku kailoa ma'u he tohi tuku, lolotonga 'oku ma'uli 'ia ia ne'e fai iá

¹⁸ Ko ia ai, na'a mo te 'uluaki fuakavá[‡] ne'e kailoa fokotu'u 'o kailoa he toto.

¹⁹ He 'i te hili pē tonu lea 'aki 'e Mōsese ki te kakai kotoa pē 'ia te tu'utu'uni taki taha, 'o fakatatau ki he Laó, ne'e to'o ia te toto 'o te fanga 'uhiki' i pulu mo

* 9:4 9:4 'Eki 30:1-6; 25:10-16; 16:33; Nōm 17:8-10; 'Eki 25:16; Teu 10:3-5 * 9:5 9:5 'Eki 25:18-22

* 9:6 9:6 Nōm 18:2-6 * 9:7 9:7 Lev 16:2-34 † 9:11 9:11 kā hoko nei, 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa

'ihi, kua hoko mai. * 9:13 9:13 Lev 16:15-16; Nōm 19:9, 17-19 ‡ 9:18 9:18 fuakavá: 'oku tatau pē te faka-Kalisi 'o te fuakavá mo te tohi tukú.

te fanga kosi, mo te vai, mo te fulufulu'i sipi kulakula, mo te va'a 'Isope, 'o ina luluku 'aki 'ia te tohi foki, mo te kakai kotoa pē,*

²⁰ 'o pehē ia, "Ko 'eni te toto 'o te fuakavá, 'a ia kua tu'utu'uni ma'a kōtou 'e te 'Atuá."

²¹ Kae'uma'ā ne'e luluku pehē foki 'e ia 'ia te tāpanekalé, mo te nāunau kotoa pē 'o te lotú, 'aki te toto.*

²² Pea kua mei 'osi 'ia te me'a kotoa pē 'i tonu fakama'a 'aki te toto, 'i te tu'utu'uni 'o te Laó; pea kā kailoa he lilingi toto, 'oku kala he fakamolemole.*

Ko te feilaulau kāfakafa 'a Kalaisí

²³ Ko ia ai, ne'e pau ke fakama'a 'aki te 'ū me'a peheé 'ia te 'ū fakatātā 'o te 'ū me'a 'i te langí; kā ko te 'ū me'a 'i te langí 'aki te 'ū feilaulau 'oku lelei ake.

²⁴ Hē tala 'i eai kua hū 'ia Kalaisí ki te Potu Toputapu ne ngaahi 'e te nima, ko te fakatātā pē 'o te mo'oniá, kā ki te langí tonu, ke fakahaa 'i 'Ona ki te fofonga 'o te 'Atuá ma'a tātou.

²⁵ Kae'uma'ā ne'e kala Ina hū ke 'avatu tu'a lahi 'Ona, 'o hangē ko te hū 'ia te Taula'aliki Lahí ki te Potu Toputapú 'i te ta'u kotoa pē 'aki te toto 'o he taha kehe.

²⁶ He kāpau ne pehē, pea tā kua pau ke tu'a lahi Tono feiá talu te tanupou 'o māmaní; kā 'i tonu anga ko 'eni, kua tā tu'a taha Tana haá 'i te faka'osi 'o te 'ū kuongá, ke Ina 'ave te angahalá 'aki Tana feilaulau 'A'aná.

²⁷ Pea hangē kua tu'utu'uni ki te kakai ke mate tā tu'a taha pē, pea hili iá ko te fakamaaú pē;

²⁸ pehē foki mo te Kalaisí, kua feilaulau 'aki tu'a taha ke fua te angahala 'a te tokolahí, pea 'e fakahá 'e Ia ko tonu liunga uá kiā nātou, ta'e he angahala, ki te kakai 'oku nofo'aki tali kiā Iá, mo'o nātou fakama'uli.*

10

¹ He ko te me'a 'i te ma'u 'e te Laó 'ia te 'ata pē 'o te 'ū lelei kā hokó, 'o kala ko te 'Imisi totonu 'o te 'ū me'a, ko ia 'i te fai 'o te 'ū feilaulau pē ko iá 'i te ta'u kotoa pē, 'a ia 'oku notou 'avatu 'o kala he ngata'angá, 'oku kailoa ai notou mama'i lava ke fakahaohaoa 'i te kakai 'oku ha'u ki te 'Atuá.

² He kāpau ne'e pehē, 'e kala koā tuku leva tonu 'avatu? Kote'uhi ko te kala kei ongo'i angahala'ina 'e te kakai 'oku lotu 'aki iá, kā kua 'osi fakama'a 'ia nātou.

³ Kā 'i te fai 'o te 'ū feilaulau ko iá, 'oku 'i ai he fakamanatu angahala 'i te ta'u kotoa pē.

⁴ He 'oku kailoa malava ke 'ave te angahalá 'e te toto 'o te fanga pulú mo te fanga kosí.

⁵ Ko ia ai, 'i te hoko mai 'ia Kalaisí ki māmaní, 'oku me'a Ia, "Ne'e kala Ke tangi ki te feilaulau pē he foaki, kā kua Ke teuteu he sino Mo'oku.

⁶ Ko te 'ū feilaulau tutú

mo te 'ū feilaulau mo'o te angahalá ne'e kala Ke hōhō'ina 'i ai.

⁷ Pea U toki pehē, 'Ko 'eni kua U ha'u

('i te takainga tohi kua tohi kiā Aú)

ke fai Tau tu'utu'uni, 'e 'Atua.' ”*

* 9:19 9:19-20 'Eki 24:6-8 * 9:21 9:21 Lev 8:15 * 9:22 9:22 Lev 17:11 * 9:28 9:28 'Ais 53:12

* 10:7 10:5-7 Saame 40:6-8

⁸ Ne'e pehē Tana fu'aki pehē maí, “Ko te 'ū feilaulaú, mo te 'ū foakí, mo te 'ū feilaulau tutú, mo te 'ū feilaulau mo'o te angahalá, ne'e kala Ke tangi ki ai, 'uma'ā Hau hōhō'ina 'i ai,” 'ia te 'ū fa'ahinga me'a 'oku 'avatu 'i te tu'utu'uni fakalaó.

⁹ Pea toki pehē 'e Ia, “Ko 'eni kua U ha'u ke fai Tau tu'utu'uni.” Tā 'oku 'ave 'e Ia 'ia te 'uluakí kote'uhí ke Ina fokotu'u tono uá.

¹⁰ Pea 'i te tu'utu'uni ko iá kua 'osi tapui 'ia tātou, ko te me'a 'i te 'avatu 'o te sino 'o Kalaisí ke tā tu'a taha pē.

¹¹ Pea 'ilonga pē he taula'aliki, 'oku tu'u ia 'o hokohoko 'aho pē 'i te fai tana ngāué, 'io, te 'avatu tā tu'a lahi 'ia te 'ū feilaulau tatau ai pē, 'a ia ko te 'ū feilaulau 'e kailoa si'i lava he taimi ke 'ave 'aupito te angahalá.*

¹² Kā ko te Toko Taha nei, hili Tana 'avatu kote'uhí ko te angahalá he fe'i feilaulau tofu pē taha 'o ta'engata, ne'e nofo ifo Ia mei te to'omata'u 'o te 'Atuá.*

¹³ Pea mei ai 'oku nofo'aki tali Ia kae'aua ke ngaahi Tono 'ū filí ko Tono tu'unga va'e.

¹⁴ Hē 'i te 'avatu feilaulau tā tu'a taha ko iá, kua Ina fakahaohao'i 'o ta'engata 'ia nātou kua fakatāpuí.

¹⁵ Kae'uma'ā 'oku fakahaa'i kiā tātou 'e te Laumālie Mā'oni'oni foki; pea ko Tana fu'aki laú 'ē,

¹⁶ “'Oku folafola 'e te 'Alikí,

Ko 'eni ia te fuakava 'e Au fai ma'a nātou hili te taimi ko iá: 'e Au 'ai Taku 'ū laó ki te notou lotó,

pea 'e Au tohi tongi ia 'i te notou 'atamaí;”*

¹⁷ pea hili iá 'oku toki pehē Ia,

“Pea ko te notou 'ū angahalá, mo te notou 'ū maumau laó,

'e kala U toe manatu'i.”*

¹⁸ Pea kā 'i ai leva he fakamolemole 'o te 'ū me'a ko iá, pea 'oku kala leva he toe 'avatu feilaulau kote'uhí ko te angahalá.

Ko te pou pou mo te fakatokanga

¹⁹ Ko ia ai, kāinga, ko te me'a 'i te tou ma'u te lotolahi 'i te ta'ata'a 'o Sisū, ke hū ki te Potu Toputapú,

²⁰ 'i te ala fo'ou mo ma'uli ne Ina tofa mo'o tātou, 'i Tana fou atu 'i te puipui, 'a ia ko Tono sinó;

²¹ pea 'i te tou ma'u he taula'aliki 'oku funganí, 'a ia 'oku pule ki te 'api 'o te 'Atuá;

²² ko ia ke tou 'unu'unu atu mo te loto mo'oni, kua ma'uma'uluta te tou tuí, kua luluku te tou lotó 'o fakama'a mei te konisēnisi koví, pea kua fufulu te tou sinó 'i te vai fakama'á.*

²³ Ke tou kuku ma'u, ta'engaue, 'ia te fai fakahā 'o te tou fakatu'amalié, he ko Ia ne'e tala 'ia te 'ū palōmesí 'oku Ina fai ki Tana leá.

²⁴ Pea tou fetokanga'akí, ke fefaka'ai'ai'aki 'ia tātou ki te fe'ofa'akí mo te ngāue leleí,

²⁵ ke 'aua na'a tou si'aki te tou 'ū fakatahá, hangē ko ia 'oku fai 'e te 'ihi; kae kotou feenginaki'akí, pea fakautuutu, he 'oku kotou sio ki te fakao fiofi mai 'ia te 'ahó.

* **10:11** 10:11 'Eki 29:38 * **10:12** 10:12-13 Saame 110:1 * **10:16** 10:16 Sel 31:33 * **10:17** 10:17 Sel 31:34 * **10:22** 10:22 Lev 8:30; 'Isi 36:25

²⁶ He kāpau 'oku tou angahala fia angahala 'i te hili ange te tou 'ilo kānokano ki te mo'oní, 'oku kala kei toe he feilaulau kote'uhí ko te angahalá.

²⁷ Kā 'oku toe pē he 'amanaki faka'ilifia ki te fakamaaú, pea 'oku toe pē te afi kakaha, 'a ia 'e keina ai 'ia te kakai 'oku angatu'ú.*

²⁸ Kā ta'etoka'i he taha 'ia te lao 'a Mōsesé, ne'e mate ta'efakamolemole'i ia, 'o kā 'i ai he fakamo'oni 'e toko ua, pe toko tolu.*

²⁹ Kotou faka'uta ki te kovi ange 'ānoa 'o te tautea 'oku tuha mo ia kua malaki ifo 'ia te 'Alo 'o te 'Atuá, pea kua lau 'e ia 'ia te ta'ata'a 'o te fuakavá ko te me'a noa pē, 'ia te ta'ata'a ne'e fakatāpui ai iá, pea kua ina pā'usi'i 'ia te Laumālie 'o te kelesi!*

³⁰ He 'oku tou 'ilo'i Ia 'a ia kua Ina pēhē,

“Oku 'A'aku 'ia te sāuní,

ko Au 'e Au 'avatu tono tuhá.”

Mo toe pēhē 'e Ia,

“E fakamāu'i 'e te 'Alikí Tono kakai.”*

³¹ 'Ē, ko te me'a faka'ilifia ke tō ki te nima 'o te 'Atua ma'ulí.

³² Kae kotou fakamanatu'i ake 'ia te 'ū 'aho ki mu'á, 'a ia, hili ange te kotou fakamaamá, ne'e kotou fai kītaki pē 'ia te fu'u fefa'uhi, 'a ia ko te koto fakamamahi pē.

³³ Ko te taimi 'ihi ko te fai fakahāhā 'aki 'ia kōtou he 'ū manuki mo te fakatanga; pea ko te taimi 'ihi ko te kotou hoko 'o kaungāme'a mo nātou ne'e fai pēhē kiā nātou.

³⁴ Pea ne'e kala ngata pē 'i te kotou kaungā mamahi mo nātou* ne'e nofo pilisoné, pea ne'e kotou tali fiafia foki tono fa'aoa te kotou nga'ota'otá, ko te kotou 'ilo'i 'oku 'i ai he kotou koloa 'oku lelei lahi ake pea tolonga.

³⁵ Ko ia, 'aia na'a kotou si'aki te kotou lotolahí, he ko te me'a ia 'oku lahi tonu fakakoloá.

³⁶ Hē 'oku taau mo kōtou 'ia te kītakí, kote'uhí ke kotou fai ke 'osi 'ia te finangalo 'o te 'Atuá, ke kotou ma'u ai te me'a ne tala'ofá.

³⁷ He

“Oku toe pē he ki'i mama'i taimi, pea ko Ia 'oku ha'ú 'e ha'u pē;

pea 'e kailoa Ina fakatotoka.

³⁸ Kā ko te tangata mā'oni'oní, 'e ma'ulí ia 'i te tuí;

kae kāpau 'e holomuli ia, 'e kala hōifua Toku laumālié 'iā ia.”*

³⁹ Kā ko tātou 'oku kala ko te ha'a holomuli 'oku tō ki mala, kā ko te ha'a tui ai pē ke ma'u mai te tou laumālié.

11

Ko te tui 'a te kakai 'a te 'Atuá

¹ Pea ko 'eni, ko te tuí, 'oku fakasino 'e ia 'ia te 'ū me'a 'oku 'amanakiná, ko te fakamo'oni 'o te 'ū me'a 'oku kailoa haá.

² He ko 'eni ia 'ia te me'a ne'e ma'u ai 'e te kau mātu'á te notou ongoon-goleléi.

* **10:27** 10:27 'Ais 26:11   * **10:28** 10:28 Teu 17:6; 19:15   * **10:29** 10:29 'Eki 24:8   * **10:30** 10:30 Teu 32:35-36   * **10:34** 10:34 kaungā mamahi mo nātou ne'e nofo pilisoné: 'oku pēhē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, kaungā mamahi mo au ne au nofo pilisoné.   * **10:38** 10:37-38 Hap 2:3-4

³ Ko te tuí 'oku tou mahino'i ai, ne'e langa 'ia te 'univeesí 'e te Folafofa 'a te 'Atuá; 'o pehē, 'oku kailoa tupu 'ia te me'a 'oku tou sio ki aí mei te 'ū me'a 'oku haá.*

⁴ Ko te tuí ne'e 'avatu ai ki te 'Atuá 'e 'Ēpeli he feilaulau lelei ake 'iā Keini; 'io, ko ia ia ne'e fakamo'oni ai ma'ana 'oku mā'oni'oni ia, he ne'e fakamo'oni 'e te 'Atuá 'e 'ia te funga 'o te 'ū me'a ne ina 'aumaí; pea ko ia ia 'oku kei lea ai 'e iā, neongo kua pekia.*

⁵ Ko te tuí ne'e hiki ai 'ia 'Īnoke, ke 'aua mamata 'e ia ki te maté; pea ne'e kala 'iloa, kote'uhí kua hiki ia 'e te 'Atuá; he 'i te he'iki ai hiki 'oná ne'e fakamo'oni ma'ana, kua ina fakahōifua 'ia te 'Atuá.*

⁶ Kae kā kailoa kau 'ia te tuí, 'oku kailoa mama'i lava ha'atá fakahōifua'i 'Ona; hē ko ia 'oku 'unu'unu ki te 'Atuá, kua pau ke tui 'oku 'i ai Ia, pea 'oku totongi 'e Ia kiā nātou 'oku kumi hākili kiā Iá.

⁷ Ko te tuí ne'e ngāue ai 'ia Noa, 'i tonu valokia ki te 'ū me'a kua he'iki ai hā maí; pea 'i tana manahē ki aí, ne ina fa'u 'ia te 'a'aké mo'o fakama'uli tonu 'apí; 'io, ko ia ia ne ina fakahalaia'i ai 'ia māmani, 'o hoko ai ia ko te 'ea ki te mā'oni'oni fakatuí.*

⁸ Ko te tuí ne'e talangafua ai 'ia 'Ēpalahame 'i tonu uí, 'o 'alu atu 'e ia mei tonu fanuá ki te feitu'u 'e toki ma'u 'e ia ko tonu tofi'a; 'io, ne ina 'alu atu, 'o kailoa 'ilo'i pe ko tana 'alú ki fea.*

⁹ Ko te tuí ne'e hanga ai 'e ia 'o 'āunofu ki te fanua 'o te tala'ofá, hangē ko te nofo muli; 'o fale 'aki 'e ia 'ia te tēniti pē, fakataha mo 'Aisake mo Sēkope, 'a ia ne'e notou kaungā 'ea ki te tala'ofa ko iá.*

¹⁰ He ne'e nofo 'amanaki ia ki te kolo 'oku 'o'ona 'ia te 'ū tu'unga, 'a ia ko tonu fokotu'utu'ú mo tonu tufunga lahí ko te 'Atuá.

¹¹ Ko te tuí ne'e ma'u mālohi ai 'e Sela foki ke tu'itu'ina, pea fanau'i 'e ia te tama, neongo kua matu'a, ko te me'a 'i tana lau* 'oku mo'oni Ia, 'a ē kua Ina tala'ofa ki aí.*

¹² Ko ia ai foki ne'e tupu mei te toko taha, pea na'a mo ia ko te koto mate pē, he kakai ke hangē ko te fetu'u 'o te langí tonu tokolahí, pea hangē ko te 'one'one 'i te matātaí 'a ē 'oku kala malava tonu lau.*

¹³ Ko nātou neí kotoa pē ne'e notou pekia tui pē, kua kala notou ma'u 'ia te 'ū me'a ne'e tala'ofá; kā kua notou sio ki ai mei te mama'ó, pea kua notou fetapa ki ai, pea kua notou fakamo'oni, ko te 'āunofu mo te muli 'ia nātou 'i māmani.*

¹⁴ He ko nātou 'oku lea peheé, 'oku hā mahino leva mei ai 'oku notou kumi he notou fanua tonu.

¹⁵ Ko te mo'oni, kāpau ne notou manatu ki te fanua ko ia ne'e notou ōmai mei aí, ne'e notou faingamālie nātou ia ke foki.

¹⁶ Kā ko 'eni, ko te fanua lelei ake 'oku notou holi ki aí, ko tonu 'uhingá ko te fanua fakalangí. Ko ia, 'oku kala maa'i 'ia nātou 'e te 'Atuá ke ui 'Ona ko te notou 'Atua, he ne'e teuteu 'e Ia mo'o nātou he kolo.

* **11:3** 11:3 Sēn 1:1; Saame 33:6, 9; Sione 1:3 * **11:4** 11:4 Sēn 4:3-10 * **11:5** 11:5 Sēn 5:21-24

* **11:7** 11:7 Sēn 6:13-22 * **11:8** 11:8 Sēn 12:1-5 * **11:9** 11:9 Sēn 35:27 * **11:11** 11:11 Ko te tuí ne'e ma'u mālohi ai 'e Sela ... 'i tana lau ('e Sela), ko ia pe Ko te tuí ne'e lava 'o fanau ai 'ia 'Ēpalahamé ... 'i tana lau ('e 'Ēpalahame). * **11:11** 11:11 Sēn 18:11-14; 21:2 * **11:12** 11:12 Sēn 15:5; 22:17; 32:12

* **11:13** 11:13 Sēn 23:4; 1 Kal 29:15; Saame 39:12

17 Ko te tuí ne feilaulau 'aki ai 'e 'Ēpalahame 'ia 'Aisake 'i tono 'ahi'ahi ne'e fai; 'io, ko ia kua tali 'ia te 'ū tala'ofá, ne'e kamata 'e ia ke feilaulau 'i tono foha tofu pē tahá;*

18 neongo ne'e folafola ki ai 'o pehē, "Ko 'Aisake 'e mei ai tou hakó."*

19 He ne'e lau 'e ia, na'a mo te pekiá, kā 'oku mafai 'e te 'Atuá ke fokotu'u mei ai; 'io, pea ne'e tatau tofu pē foki mo tana toe ma'u mai 'e ia 'ia 'Aisake mei te maté.

20 Ko te tuí ne'e tāpuaki 'i ai 'e 'Aisake 'ia Sēkope mo 'Īsoa, 'o lau 'e ia foki ki te 'ū me'a 'i te kaha'ú.*

21 Ko te tuí ne'e tāpuaki 'i ai 'e Sēkope 'ia te ongo foha 'o Siosifá tāutaha, 'i tana teu pekiá, pea hūfaki 'i, mo falala ki tono tokotokó.*

22 Ko te tuí ne'e lau ai 'e Siosifa ki te hiki 'a te ha'a 'Isilelí, 'i tana teu pekiá, 'o fai tu'utu'uni 'e ia ki tono 'anga'angá.*

23 Ko te tuí ne'e fufū ai 'ia Mōsese 'e tana mātu'á 'i tono fanau'í, 'o māhina tolu, kote'uhí ne'e nā vakai ko te tama faka'ofa'ofa ia; pea ne'e kala nā manahē ki te fekau 'a te tu'í.*

24 Ko te tuí ne'e fakatale 'i ai 'e Mōsese 'i tana fu'u lahí, tono lau ko te tama 'a te 'ofafine 'o Feló;*

25 pea ne'e fili 'e ia ke kaungā ngaahikovia mo te kakai 'a te 'Atuá, 'i tana ma'u fakataimi pē he fiafia 'o te angahalá;

26 he ne'e lau 'e ia te manuki 'i 'o Kalaisi ko te koloa ne'e hulu atu 'i te 'ū koloa 'o 'Isipité, he ne'e sio fakamama'u atu ia ki te totongí.

27 Ko te tuí ne ina si'aki ai 'ia 'Isipite, 'o kala ina manahē ki te tuputāmaki 'a te tu'í; he ne'e kītaki ia 'i tana sio kī te 'Atua ta'ehāmai.

28 Ko te tuí ne'e fai ai pē 'e ia 'ia te Pāsová mo te luluku 'aki te totó, kote'uhí ke 'aua na'a ala kiā nātou 'e Ia 'oku faka'auha 'ia te 'ū 'uluaki fohá.*

29 Ko te tuí ne'e notou 'asi atu ai 'i te Tai Kulakulá, hangē ko te 'alu 'i te moamoá; 'a ia 'i tono 'ahi'ahi ki ai 'e te kakai 'Isipité ne'e notou malemo ai.*

30 Ko te tuí ne'e holo ai 'ia te 'ū 'ākolo 'o Selikoó, 'i te 'osi tono 'alu takai 'i 'o 'aho fitu.*

31 Ko te tuí ne'e kala 'auha ai 'ia Lēhapi fe'auaki, fakataha mo te kau talangata'á, he kua tali lelei 'e ia 'ia te ongo asiasi.*

32 Pea ko taku toe lea atú ke ā? He 'oku si' i te taimí ke fakamatala kiā Kitione mo Pélaki mo Samisoni mo Sēfita, kiā Tēvita foki mo Sāmiuela mo te kau palōfitá.*

33 Pea 'i te fai 'aki 'o te tuí ne'e notou ikuna 'i te 'ū pule'anga, ne'e notou feia te mā'oni'oni, ne'e notou lava 'i te 'ū tala'ofá, ne'e notou tāpuni te ngutu 'o te fanga laione,*

34 ne'e notou tāmate 'i te mālohi 'o te afi, ne'e hao mei te mata 'o te heletā, ne'e fakaake mālohi mei te vaivai, ne'e notou hoko 'o to'a 'i te tau, ne'e notou tulia 'ia te 'ū matatau 'o te kakai muli.*

* 11:17 11:17 Sēn 22:1-14 * 11:18 11:18 Sēn 21:12 * 11:20 11:20 Sēn 27:27-29, 39-40 * 11:21

11:21 Sēn 47:31; 48:1-20 * 11:22 11:22 Sēn 50:24-25; 'Eki 13:19 * 11:23 11:23 'Eki 2:2; 1:22

* 11:24 11:24 'Eki 2:10-12 * 11:28 11:28 'Eki 12:21-30 * 11:29 11:29 'Eki 14:21-31 * 11:30

11:30 Sios 6:12-21 * 11:31 11:31 Sios 2:1-21; 6:22-25 * 11:32 11:32 Fkm 6:11-8:32; 4:6-5:31;

13:2-16:31; 11:1-12:7; 1 Sām 16:1-1 Tu'í 2:11; 1 Sām 1:1-25:1 * 11:33 11:33 Tān 6:1-27 * 11:34

11:34 Tān 3:1-30

³⁵ Ne'e ma'u 'e te kau fafiné te notou pekiá kua toetu'u; kae fakamamahi'i 'ia te 'ihi, 'o kala notou fia tali te lau fakahaofi, kote'uhí ke notou lava'i te toetu'u 'oku lelei aké.*

³⁶ Pea ne'e manuki'i he 'ihi mo haha, kae'uma'ā te nofo ha'isia mo te pillisone.*

³⁷ Ne'e tolomaka'i he 'ihi, ne'e kilisi ua, ne'e 'ahi'ahi'i, ne'e fakapoongi heletaa'i; ne'e notou hēhētu'u, 'o kofu kili'i sipi mo kili'i kosi, he kua notou masiva mo fakatanga'i mo ngaahikovia;*

³⁸ (kā ko te fa'ahinga ne'e kala taau mo nātou 'ia te maama ko 'ení;) ne'e notou 'alu fano 'i te 'ū toafa mo te 'ū ma'unga mo te 'ū 'ana mo te 'ū luo 'o te fanuá.

³⁹ Io, ko nātou nei, neongo ne'e notou ma'u kotoa pē he ongoongolelei 'i te notou tuí, kā ne'e he'iki ai notou ma'u 'ia te me'a ne'e tala'ofá,

⁴⁰ kote'uhí kua tokonaki 'e te 'Atuá he me'a lelei ake ma'a tātou, pea kote'uhí ke 'aua na'a fakahaohaoa'i 'ia nātou 'o kala tou kau ai.

12

Ko te akonakina 'e te 'Atuá

¹ Ko ia ai, ko te me'a 'i te kāpui 'ia tātou 'e te kau fakamo'oni 'oku tokolahi pehē fau, ko ia ai ke tou hu'ihu'i te fakamamafa kotoa pē, mo te angahala 'oku tou ma'uangafua ki ai, pea tou kītaki atu te tou lelé 'i te fakapuepue kua teuteu mai kiā tātou;

² 'o tou sio fakamama'u atu ki te Takimu'á 'i te tui mo tonono Fakaa'ú, 'io, 'ia Sisū; 'a ia, ko te me'a ke ma'u 'e Ia 'ia te fiafia ne'e teuteu kiā Iá, ko ia ne Ina kātaki 'ia te mate kalusefai, ne'e kala Ina toka'i Tono fakamaa'í, pea kua Ina nofo ifo foki mei te to'omata'u 'o te taloni 'o te 'Atuá.

³ Ke kotou tokanga'i 'ia Ia ne Ina kātaki 'ia te fu'u angatu'u pehē fau mei te kau angahalá kiā Iá, talia na'a kotou fiu mo vaivai 'i te kotou laumálié.

⁴ Kua he'iki ai kotou talitu'u 'o a'u ki te mate, 'i te kotou fekuki mo te angahalá.

⁵ Pea kua ngalo 'aupito 'iā kōtou te akonaki 'a ia 'oku lea kiā kōtou hangē he fānaú,

“Si'aku foha, 'aua ke ta'etoka'i te kinisi 'oku fai 'e te 'Alikí, pe vaivai 'i tou valoki'i 'e Iá.

⁶ He ko ia 'oku 'ofa ki ai 'e te 'Alikí, 'a ē 'oku kinisi 'e Iá;

'io, 'oku tautea'i 'e Ia 'ia te foha taki taha 'oku ma'u 'e Iá.”*

⁷ Ko te kotou kinisi'ia 'oku kotou kātaki nā, 'a ia 'oku fai 'e te 'Atuá kiā kōtou 'o taau mo te 'ū foha. He ko fea ia he foha 'a ē 'oku kailoa kinisi 'e tana tamai?

⁸ He kāpau leva 'oku kotou 'ata'atā mei te kinisi, 'a ē kua 'inasi ai kotoa peé, pea tā ko te koto tupe fe'auaki 'ia kōtou, pea 'oku kala ko te fānau.

⁹ Kae'uma'ā, ne'e kinisi 'ia tātou 'e te tou kau tamai fakasinó, pea ne'e tou faka'apa'apa ki ai; tonono kailoa koā taau ange noa pē te tou anganofa ki te Tamai 'o te 'ū laumálié, kae tou ma'uli?

¹⁰ Io, ko te tou tamai fakasinó ne'e notou kinisi 'ia tātou 'o 'aho si'i pē, 'o fakatatu ki te me'a ne'e hā lelei kiā nātou; kā ko te Toko Taha ko 'ē, ko te fai ke 'aonga mo'oni, kote'uhí ke tou kau 'i te mā'oni'oni 'A'aná.

* **11:35** 11:35 1 Tu'i 17:17-24; 2 Tu'i 4:25-37

* **11:36** 11:36 1 Tu'i 22:26-27; 2 Kal 18:25-26; Sel 20:2;

37:15; 38:6

* **11:37** 11:37 2 Kal 24:21

* **12:6** 12:5-6 Siope 5:17; Pal 3:11-12

11 Pea ko 'eni, kā fai he kinisi, tala'i'eaí 'oku tou ongo'i leva ko te me'a fakafiafia ia, kaikehe, ko te me'a fakamamahi; kae hili ange iá 'oku tupu ai 'ia te fua fakamelino 'o te mā'oni'oni kiā nātou kua akonakina aí.

12 Ko ia, kotou 'ai ke mafao 'ia te 'ū nima 'oku tāupé, mo te 'ū tui 'oku vaivai;*

13 pea ngaahi he 'alu'anga totonu ki te kotou va'é, kote'uhí ke 'aua na'a fakahee'i 'ia te si'i ketú, kae fakama'uli mu'a ia.*

Ko te fakatokanga ki te tafoki mei te 'Atuá

14 Tuli ke kotou melino mo te kakai kotoa pē; pea ki te mā'oni'oni, 'a ia kā kala ma'u, 'e kailoa mamata he taha ki te 'Alíki.

15 Kotou vakavakai lelei, na'a 'i ai he taha kua kailoa ina ma'u te kelesi 'a te 'Atuá; 'io, na'a 'i ai he aka kona 'oku tupu ake 'o fakafitu'i 'ia kōtou, pea pihia ai tonu kotoa;*

16 'io, na'a 'oku 'i ai he taha fe'auaki, pē he taha 'oku anga-kovi mo ta'elotu, hangē ko 'Īsoá, 'a ē ne ina fakatau ki te fe'i me'akai pē taha 'ia te tu'unga hoko ne'e 'o'oná.*

17 He 'oku kotou 'ilo'i, 'i te hili ko iá pea loto mo ia foki ke tō mo'ona 'ia te tāpuakí, kae ina teke'i peé; 'io, ne'e kala ina 'ilo'i he ava ki hana fakamatala, neongo ne ina kumi hākili ki ai, mo tangi lo'imata.**

18 He tala'i'eaí kua kotou 'unu'unu ki te me'a 'oku alasi, mo te afi kua tutu, pē he loa mo te fakapō'uli mo te afā,*

19 pe ki te le'o 'o te talupite mo te ongo mai he 'ū fe'i folafola; 'a ia 'i te fanongo ki ai 'e te kakai ne'e notou kole, ke 'aua na'a toe fai mai he lea kiā nātou;

20 he ne'e kala notou kātaki 'ia te me'a ne'e tu'utu'uní, “Neongo ko he monumanu pē 'e lave ki te ma'ungá, kā 'e tolomaka'i.”*

21 'Io, ne'e pehē tonu faka'ilifia 'o te me'a ne'e haá, ko ia ne'e pehē ai 'e Mōsese, “Okou manahē 'aupito mo tetetete.”*

22 Kā kua kotou 'unu'unu ki te ma'unga ko Saioné, mo te kolo 'o te 'Atua Ma'ulí ko Selusalema fakalangí, pea ki te kau 'āngelo tokolahi ta'efa'alaua,

23 ko te kātanga mo te fakataha 'o te kau 'uluaki foha kua tohi 'i langí, pea ki te 'Atuá ko te Fakamaau 'o te kakai kotoa pē, pea ki te 'ū laumalie 'o te kau anga-tonu kua fakahaohaoá,

24 pea kiā Sísū ko te Fakalalao 'o te Fuakava Fo'ou, pea ki te ta'ata'a luluku, 'a ia 'oku ina lea 'o lelei ake 'iā 'Ēpeli.*

25 'Ē, vakai ke 'aua na'a kotou fakafisinga'i 'ia te Toko Taha 'oku lea nei. He kápau ne'e kala hao 'e nātou, 'i te notou fakafisi kiā ia ne'e folafola mai 'i māmani, huanoa 'ia tāua, kápau 'e tā fulitu'a kiā Ia 'oku folafola mei hēvani.*

26 'I te taimi ko iá ne'e lulu'i ai 'e Tono le'ó 'ia māmani, kā 'i te taimi nei kua tala'ofa Ia 'o pehē, “Okou toe tu'a taha pē Taku lulú, 'a ia 'e kailoa fai ki māmani pē, kā ki hēvani foki.”*

* 12:12 12:12 'Ais 35:3 * 12:13 12:13 Pal 4:26 * 12:15 12:15 Teu 29:18 * 12:16 12:16 Sēn 25:29-34

* 12:17 12:17 ne ina kumi hākili ki ai, ko ia pe ne ina feinga ke ma'u 'ia te tāpuakí. * 12:17 12:17 Sēn

27:30-40 * 12:18 12:18-19 'Eki 19:16-22; 20:18-21; Teu 4:11-12; 5:22-27 * 12:20 12:20 'Eki 19:12-13

* 12:21 12:21 Teu 9:19 * 12:24 12:24 Sēn 4:10 * 12:25 12:25 'Eki 20:22 * 12:26 12:26 Hāk 2:6

²⁷ Pea ko te lea ko ia, “Oku toe tu'a taha peé,” 'oku ina fakahā tonu 'ave 'o te 'ū me'a 'oku lulu'í, he ko te 'ū me'a kua ngaahi; kote'uhiā ke tu'u ai pē 'ia te 'ū me'a 'oku kailoa fa'a lulu'í.

²⁸ Ko ia ko te me'a 'i te tou ma'u he pule'anga 'a ē 'e kala fa'a lulu'í, ke tou fakafeta'i mu'a, pea tou fai ai ki te 'Atuá he ngāue 'e Ina hōhō'ina 'i aí, fai mo te faka'apa'apa mo te manahē,

²⁹ he ko te tou 'Atuá ko te afi faka'auha.*

13

Ko te fai fatongia 'oku hōifua ki ai 'ia te 'Atuá

¹ Ke tu'u ma'u te kotou fe'ofa'aki fakakāinga.

² 'Aua 'e kotou loto ngalongalo 'i te fakaafe 'āunofó, he 'i te fai 'o te me'a ko ía, kua tali 'e te 'ihi he kau 'āngelo 'i te ta'e'ilo.*

³ Kotou manatua 'ia nātou 'oku nofo pilisoné, 'o hangē 'oku kotou kaungā nofo pilisone mo nātou; manatua te ngaahikoviá 'i te kotou ongo 'i 'oku kotou 'i te sinó foki mo nātou.

⁴ Ke faka'apa'apa 'i 'ia te malí 'e te kakai kotoa pē, pea ke ta'e'uli 'i 'ia te moe'angá; he ko te kau fe'auakí mo te tonu 'unohó 'e fakamāu 'i nātou ia 'e te 'Atuá.

⁵ Ke ta'emānumanu te kotou tō'ongá, pea kotou fiamālie 'i te 'ū me'a 'oku kotou ma'u nei; he kua folafola mai Tana 'Afió, “E kala U mahu 'i meiā koe, kae'uma'ā Haku mama 'i si'aki 'ou.”*

⁶ Ko ia 'oku tou lea mālohi ai 'o pehē,
“Ko te 'Alikí toku tokoní,
'e kala u manahē;

ko te ā tū he me'a 'e fai kiā au he tangata?”*

⁷ Fakamanatu 'i ake 'ia te kau tu'ukimu'a 'o kōtōú, 'a ē ne'e tala kiā kōtōu te Folafola 'a te 'Atuá; pea kotou fakatokanga 'i te iku'anga 'o te notou ma'ulí, 'o fa'ífa'itaki ki te notou tuí.

⁸ Ko Sīsū Kalaisí 'oku tatau ai pē 'i te 'aneafi, mo te 'aho nei, 'io, 'o ta'engata.

⁹ 'Aua na'a tuku ke 'auhia 'ia kōtōu 'i te 'ū akonaki 'oku kehekehe tonu angá mo fo'ou. He ko tonu leleí ke poupu 'i te lotó 'aki te kelesi, 'o kailoa 'aki te 'ū tu'utu'uni kai, 'a ia ne'e kala 'aonga kiā nātou ne'e fou 'i aí.

¹⁰ 'Oku 'i ai he tou 'ōlita, 'a ia 'oku kala ngafua ke kai mei ai 'e nātou 'oku tauhi ki te tāpanekalé.

¹¹ He ko te fanga monumanu 'a ē ne'e 'aumai te notou totó ki te Potu Toputapú 'e te Taula'aliki Lahí, ne'e tutu 'o 'osi te notou 'anga'angá 'i tu'a 'apitanga.*

¹² Ko ia, ko Sīsū foki, kote'uhiā ke Ina fakatāpui 'ia te kakai 'aki Tono ta'ata'a 'O'oná, ko ia ne Ina 'alu atu ki te tu'a matanikoló ke feia 'i aí.

¹³ Pea ko ia, tou ō atu kiā Ia ki tu'a 'apitanga, 'o fua Tono manukia'angá.

¹⁴ He tala'í'eaí 'oku tou ma'u 'i heni he kolo tu'u ma'u, kā 'oku tou kumi ki te kolo kā hoko mai.

¹⁵ Ko ia ke tou 'avatu 'iā Ia he feilaulau fakafeta 'i ki te 'Atuá 'o ma'u ai pē, 'a ia ko te fua 'o te laungutu 'oku takua Tono huafá.

¹⁶ Kae'uma'ā, 'aue 'e ngalo 'ia te fai 'ofá mo te fai tokoní, he ko te 'ū feilaulau peheé 'oku hōhō'ina ai 'ia te 'Atuá.

* **12:29** 12:29 Teu 4:24 * **13:2** 13:2 Sēn 18:1-8; 19:1-3 * **13:5** 13:5 Teu 31:6, 8; Sios 1:5 * **13:6**

13:6 Saame 118:6 * **13:11** 13:11 Lev 16:27

¹⁷ Kotou tuitala ki te kau tu'ukimu'a 'o kōtoú, pea fakavaivai kiā nātou; he ko nātou ia 'oku notou 'a'ala ke le'ohi te kotou laumālié, he ko nātou 'e notou fakamatala ki ai. Tuku ke notou fai fiafia te notou ngāue ko iá, 'o kala fai mo te to'e; he 'e ta'e'aonga ia kiā kōtou.

¹⁸ Kotou hūfia 'ia mātou; he 'oku motou pehē 'oku 'ata'atā te motou konisēnisí, he ko te motou lotó ke taau te motou ma'ulí 'i te me'a kotoa pē.

¹⁹ Pea 'oku 'āsili taku kolé ke kotou fai pehē, kote'uhí ke vave toku fakafoki atu kiā kōtoú.

Ko te lotu tuku mo te pōpoaki 'ofa

²⁰ Pea ko te 'Atua 'o te melinó, ne Ina toe 'aumai mei te pekiá te tou 'Aliko ko Sīsū Kalaisí, 'ia te Tauhi fungani 'o te fanga sipí 'i te ta'ata'a* 'o te Fuakava Ta'engatá,

²¹ pea 'ofa ke fakakakato 'e Tana 'Afió 'iā kōtou 'ia te me'a lelei kotoa pē ke kotou 'osiki Tono finangaló, 'i Tana feia 'iā tātou te me'a 'oku lelei 'i Tono 'aó 'iā Sīsū Kalaisi; kē 'o Tana 'Afió 'ia te kolōliá, 'o lauikuonga pea ta'engata. 'Ēmeni.

²² Kāinga, 'okou kole atú ke kotou kātaki'i taku lea tokoni nei, he 'oku nounou pē 'ia te 'ipiseli kua u fai atú.

²³ Ke kotou 'ilo'i pē, kua vete ange te tou tokoua ko Tīmoté; pea kāpau 'e vave tana ha'ú, 'e au 'a'ahi atu kiā kōtou fakataha mo ia.

²⁴ Tala toku 'ofa ki te kau takimu'a kotoa pē 'o kōtou, pea ki te kakai lotu kotoa pē. 'Oku 'ofa atu 'ia te kakai 'o 'Ītalí.

²⁵ 'Ofa ke 'iā kōtou fuli pē 'ia te kelesí.†

* **13:20** 13:20-21 ta'ata'a, ko ia pe pekia fakafeilaulau. † **13:25** 13:25 'I te 'ū hiki fualoa 'ihi 'oku faka'osi 'aki te lea 'Ēmeni.

Ko te 'Ipiseli 'a Sēmisi Ko te talateú

Ko te 'Ipiseli 'a Sēmisi ko he 'ū akonaki ne'e fai ki te "matakali 'e hongofulu mā ua 'oku nofo maveteve" (1:1). 'I te veesi 1:1 'oku hā ai ko Sēmisi ne'e 'a'ana 'ia te 'ipiseli ko 'eni. 'Oku ngalingali ko Sēmisi 'eni ko te tehina 'o Sisuú pea ko te tokoua foki 'o Siutasi (Māt. 13:55). Ne'e ngāue 'aki 'e Sēmisi he 'ū lea fakatātā lahi mo mahino ki tonu 'a'umai tana 'ū akonakí, 'a ia 'oku kau ki te fakapotopotó mo te 'ū tō'onga ma'uli mo te tūkunga fakakaukau 'o te Kalisitiané. 'Oku fakamatala'i ai 'e Sēmisi 'ia te 'ulungāanga totonu 'o te Kalisitiané 'i te 'ū tafa'aki kehekehe hangē ko te koloa'iná, mo te masivá, mo te 'ahi'ahí, mo te 'ulungāanga lelei, mo te filifilimānakó, 'ia te tui mo te ngāué, mo tonu ngāue 'aki 'o te 'aleló, mo te potó, feke'ike'í, 'ia te 'afungí mo te anga-fakatōkialó, fakaangá, pōlepolé, kātakí, mo te fa'a lotú.

'Oku fakamamafa'i 'e te tohí 'ia te mahu'inga 'o te ngāué, 'o kala ko te tuí pē, 'i te ma'uli 'a te Kalisitiané.

Ko te kakano 'o te tohí

Ko te talateú (1:1)

Ko te tuí mo te potó (1:2-8)

Ko te masivá mo te koloa'iná (1:9-11)

Ko te 'ū faingata'á mo te 'ahi'ahí (1:12-18)

Ko te fanongó mo te talangafuá (1:19-27)

Ko te fakatokanga ki te filifilimānakó (2:1-13)

Ko te tuí mo te ngāué (2:14-26)

Ko te Kalisitiané mo tonu 'aleló (3:1-18)

Ko te Kalisitiané mo māmani (4:1–5:6)

Ko te 'ū akonaki kehekehe (5:7-20)

Ko te fakafe'iloakí

¹ Ko au Sēmisi, ko he tamaio'aliki 'a te 'Atuá mo te 'Alikí ko Sīsū Kalaisi, ko taku tohi ki te matakali 'e hongofulu mā ua 'oku nofo maveteve: 'ofa atu.*

Ko te tuí mo te potó

² Si'aku kāinga, kotou lau ko te koto fakafiafia 'o kā kotou tō ki te 'ū 'ahi'ahi hekeheke;

³ ko te kotou 'ilo'i, ko te sivi 'o te kotou tuí 'oku fakatupu ai te kātakí.

⁴ Pea ko 'eni, tuku ke fai 'e kātaki tana ngāué ke haohaoa, kote'uhí ke kotou haohaoa, mo tu'u kakato, 'o ta'emasiva he me'a.

⁵ Kā 'i ai he kotou taha 'oku masiva 'i te potó, ke kole ia mei te 'Atuá, 'a ia 'oku Ina foaki 'ata'atā pē ki te kakai kotoa pē, pea 'oku kailoa valoki'i; pea 'e foaki ia kiā ia.

⁶ Kā ke ina kole mo tui, 'o 'a'ua tāla'a. He ko ia 'oku tāla'á 'oku hangē ia ko te peau 'o te taí 'oku fakateka 'o liaki holo 'e te matangí.

⁷ 'Io, ke 'a'ua 'e mahalo te tangata ko iá 'e ina ma'u he me'a mei te 'Alikí.

⁸ Ko te tangata lotolotoua ia, 'oku ta'emaau ta'aná anga kotoa pē.

Ko te masivá mo te koloa'iná

⁹ Pea ko 'eni, ke vīkiviki si'i tokoua lotu 'oku mā'ulaló he kua hākeaki'i 'ona;

* 1:1 1:1 Māt 13:55; Ma'ake 6:3; Ngā 15:13; Kal 1:19

¹⁰ kā ko te koloa'iná 'i tono fakatōkilalo'í; he 'oku hangē ko te fisi'i mahukú tana mole 'a'aná.*

¹¹ He ne'e hopo 'ia te la'aá mo tana faka'a'afu, pea ne fakamae 'ia te mahukú, pea ngangana tono fisi, pea mole tono matamatalelé. 'E pehē pē foki te 'auha 'ia te koloa'iná, 'o kā fai atu tono 'alunga ko iá.

Ko te 'ū faingata'á mo te 'ahi'ahi

¹² Manū'ia ā ka ko te tangata 'oku ina kātaki'i he 'ahi'ahi; he kā 'osi tono sivi, 'e ina ma'u ai te kalauni 'o te ma'ulí, 'a ē kua Ina tala'ofa kiā nātou 'oku 'ofa kiā iá.

¹³ Ke 'aia na'a lau he toko taha 'o kā 'ahi'ahi'i, "Oku mei te 'Atuá toku 'ahi'ahi'i." He 'oku kala fa'a 'ahi'ahi'i te 'Atuá 'e te koví, pea 'oku kailoa 'ahi'ahi'i he taha 'e Tana 'Afió.

¹⁴ Kā 'oku 'ahi'ahi'i te tangata taki taha 'i te tohoaki'i 'ona 'e tana holi 'a'aná, mo taki 'aki he mounu.

¹⁵ Faifai pea tu'itu'ina te holi ko iá, 'o ina fanau'i he angahala; pea ko te angahala ko iá, 'o kā kakato, 'oku ina fā'ele'i 'ia te mate.

¹⁶ Si'aku kāinga 'ofa'anga, 'aia na'a kotou hē.

¹⁷ Ko te foaki lelei kotoa pē, mo te foaki haohaoa kotoa pē, ko te 'alu ifo pē ia mei te Tamai 'o te 'ū maamá, 'a ia 'oku kala 'i Tana 'Afió he fetu'oaki, pe ko he 'ata 'o te liliú.*

¹⁸ Kote'uhí ko Tono finangalo pē 'O'oná ne Ina fakatupu ai 'ia tātou 'aki te Folafofa 'o te mo'oní, kote'uhí ke tou hoko ai ko te polopolo takua 'o te 'ū me'a kua Ina ngaahí.

Ko te fanongó mo te talangafuá

¹⁹ Ko ia ai, si'aku kāinga 'ofaina: ke fakavave te tangata fuli pē ki te fanongó, kae fakatuatua'i ki te leá, pea fakatuatua'i ki te 'itá.

²⁰ He ko te 'ita 'a te tangatá 'oku kala ina fakatupu 'ia te mā'oni'oni 'o te 'Atuá.

²¹ Ko ia, kotou si'aki 'ia te 'uli kotoa pē, mo te lahi fau 'o te koví, 'o kotou tali anga-vaivai te Folafofa kua toó, 'a ia 'oku mafai ke fakama'uli te kotou laumālié.

²² Kae kotou hoko ko te kau fai ki te Folafolá, 'o kala ko te kau fanongo pē, 'o kotou kākāa'i ai 'ia kōtou.

²³ He kā 'i ai he taha, 'a ia ko he fanongo pē ki te Folafolá, kā ko he ta'efai ki ai, 'oku tatau ia mo he siana 'oku fakasio ki te fōtunga ne'e tupu mo iá he sio'ata;

²⁴ he kua ina fakasio leva kiā ia, pea 'alu, pea ngalo leva pe 'oku fefe'aki tona fofongá.

²⁵ Kā ko ia 'oku fakasio ifo ki te lao haohaoá, 'a ē 'oku fakatau'atāina'i ai 'ia kōtou, 'o ina fai ma'u ai pē ki ai, kae'uma'ā 'oku kala ngalo 'iā ia te me'a 'oku fanongo ki ai, kā 'oku fai ngāue, 'ē, 'e manū'ia te toko taha ko iá 'i tana ngāué.

²⁶ Kā 'i ai he taha 'oku lau ko te lotu ia, kā 'oku kala ina 'ai piti tona 'aleló, kā 'oku ina kākāa'i pē to'onó loto, 'ē, ko ta'aná lotu ko te launoa.

²⁷ Ko 'eni ia 'ia te tō'onga lotu 'oku ma'a mo ta'emele 'i te 'afio 'a te 'Atuá ko te Tamai, ko te 'a'ahi ki te kau tamai maté mo te kau uitoú 'i te notou mamahí, pea faka'ehi'ehi mei te 'ū tō'onga 'oku fakamāmaní.

* 1:10 1:10-11 'Ais 40:6-7 * 1:17 1:17 1 Sām 15:29

2

'Aua 'e filifilimānako

¹ Si'aku kāinga, ko te kakai 'ia kōtou 'oku tui ki te tou 'Alikī lāngilangi'ina ko Sišū Kalaisí. 'Aua 'e kotou filifilimānako.

² He vakai, kāpau 'e hū mai ki te kotou fakatahá he matāpule 'oku 'i ai he mama koula, pea kofu ngingila, pea hū ki ai foki he taha masiva 'oku vala mahae; he

³ pea 'oku kotou tokanga leva kiā ia 'oku 'ai te kofu ngingila nā, pea kotou pehē, “Me'a mai koe ki te 'āfaki lelei;” kā ke pehē ki te si'i masivá, “Tu'u atu 'ia koe 'i hená,” pe, “Nofu ki lalo 'i toku tu'unga va'e nei.”

⁴ 'Ē, 'oku kala koā kotou filifilimānako 'iā kōtou, 'o kotou hoko ai ko te kau fakamaau filifi kovi?

⁵ Fanongo mai, si'aku kāinga 'ofa'anga: ne kala koā fili'i 'e te 'Atuá 'ia nātou 'oku masiva 'i māmaní ke koloa'ina 'i te tuí, pea ke 'ea ki te pule'anga ne Ina tala'ofa kiā nātou 'oku 'ofa kiā Iá?

⁶ Kā ko kōtou kua kotou fakalialia 'i te si'i masiva nā. 'Oku kala koā ko te kau koloa'iná ia 'oku notou fakapōpula'i 'ia kōtou, mo notou toho 'ia kōtou ki te 'ū fakamāu'angá?

⁷ 'Oku kala koā ko nātou ia 'oku notou lau'ikovi'i 'ia te Huaafa lelei ko iá, 'a ē 'oku ui 'aki 'ia kōtou.

⁸ 'Io, kāpau mo'oni ko te kotou tauhi ke haohaoa 'ia te lao fakatu'i nā, 'o fai ki te Fofalofá, “E ke 'ofa ki tou kaungá'apí 'o hangē ko tau 'ofa kiā koé,” tā 'oku mālō te kotou ngāué;*

⁹ kae kāpau 'oku kotou filifilimānako, ko te angahala ia 'oku kotou faí, hē 'oku faka'ilo 'ia kōtou 'e te lao ko iá ko te talangata'a.

¹⁰ He ko ia 'e ina fai kotoa pē 'ia te laó, kae humu he kupu 'e taha, kua halaia ia ki tonu me'a kotoa pē.

¹¹ He ko Ia ne'e fofalofa mai, “Aua 'e ke tonu 'unohó,” ne'e pehē Ia foki, “Aua 'e ke fakapō.” Pea neongo 'oku kala ke tonu 'unoho, kā ke fakapō pē, kua hoko 'ia koe ko te maumau lao.*

¹² 'Ē, ke pehē te kotou leá, pea pehē te kotou ngāué, ke taau mo he kakai 'e fakamāu'i 'aki te lao tau'atāiná.

¹³ He 'e fai ta'emeesi 'ia te fakamaau kiā ia ne'e kala fai meesi. 'Oku luki 'ia meesi ki te fakamaau.

Ko te ngāue'i 'o te tuí

¹⁴ Si'aku kāinga, ko te ā tū hana 'aonga 'o te pehē he taha, 'oku ina tui; 'osi, 'oku kala hā ai he ngāue? 'E ala fakama'uli nai 'ona 'e tana tui ko iá?

¹⁵ Kāpau 'e masiva kofu mo fiakaia he tangata lotu, pē he fafine lotu,

¹⁶ pea kā iange he kotou toko taha, “Alu ā 'o fiamālie, pea 'ofa ke ke māfana mo mākona;” kā 'oku kala kotou 'avange te 'ū me'a 'oku 'aonga ki te sinó; ko te ā tonu 'aonga?

¹⁷ Pehē foki 'ia te tuí, kāpau 'oku kala ō mo te ngāue, 'oku mate pē ia, 'i tana tu'u tahá.

¹⁸ Kua pau ke pehē atu he taha, “Ko tau me'á takua 'ia te tuí, kā ko ta'akú 'ia te 'ū ngāué.” Pe'i faka'ali'ali mai tau tui 'ata'atā mei te 'ū ngāué, kā u faka'ali'ali atu taku tuí 'i tana hā 'i taku 'ū ngāué.

¹⁹ 'Oku ke tui, 'oku taha pē 'ia te 'Atuá; 'io, mālō ia, pea 'oku tui pehē mo te kau tēvoló, pea notou tetetete.

20 Kā 'oku ke loto ke mahino atu koā, siana ta'eloto, 'i te ka'anga* te tui 'oku ta'e o mo te 'ū ngāué?

21 'E, ne kala koā fakatonuhia'i te tou kui ko 'Ēpalahamé mei te 'ū ngāué, 'i tana 'avatu 'ia 'Aisake ko tonono fohá, 'o hilifaki ki te 'ōlitá?*

22 'Oku ke vakai, ko tana tui ne'e ngāue fakataha mo tana 'ū ngāué, pea ne'e fakahaohaoa 'ia te tui 'e te 'ū ngāué.

23 Pea ne'e fakamo'oni 'ia te Folafala ne'e pehē, "Pea ne'e tui 'ia 'Ēpalahame ki te 'Atuá, pea ne'e lau ia ma'aná mā'oni'oni;" pea ne'e ui ia ko te tākanga 'o te 'Atuá.*

24 Vakai ā, 'oku fakatonuhia te tangatá mei te 'ū ngāue, 'o kala mei te tui pē.

25 Pea pehē foki, ne kala koā fakatonuhia 'ia Lēhapi fe'auaki mei te ngāué, 'i tana tali te ongo talafekau, 'o ina fakahinohino ange 'ia te ala kehe ke nā hola ai?*

26 He hangē ā 'oku mate 'ia te sinó kā mavahe mei te laumalié, pehē foki 'oku mate 'ia te tui kā mavahe mei te ngāué.

3

Ko te 'alelō

1 Si'aku kāinga, 'aua 'e kotou hoko ko te koto akonaki kotoa pē, ko te kotou 'ilo'i 'e 'o mātou* 'ia te tautea 'oku lahi ake.

2 He 'oku lahi 'ia te me'a 'oku tou tūkia ai kotoa pē. Kāpau 'e 'i ai he tangata 'oku kala tūkia 'i te leá, pea ko te tangata haohaoa ia, mo mafai ke 'ai piti ki te sinó kotoa.

3 Ko 'eni, kāpau 'e tou 'ai piti ki te ngutu 'o te fanga hoosí ke notou talangafua kiā tātou, uē, 'oku tou pule'i 'aki ia te notou sinó kotoa. 4 Vakai foki 'ia te 'ū vaká, neongo te notou fu'u lalahí, pea fakangaholo 'e te 'ū matangi mālohí, kā 'oku afe'i holo ia 'e te ki'i fohe'uli si'isi'i ki te me'a 'oku loto ki ai 'e te 'alivaká.

5 Pehē foki, ko te 'alelō ko te kupu si'isi'i, kā 'oku lau me'a lalahi.

6 Vakai ki tonono lahi 'o te fu'u vao 'akau 'oku tutu 'aki te ki'i afi si'isi'i! Pea ko te 'alelō ko he afi ia, ko he maama angahala; 'oku pehē 'ia te 'alelō ki te tou 'ū kupú, ko ia ia 'oku fakamele'i 'ia te sinó kotoa, 'o tutu 'ia te siakale 'o natulá,† pea 'oku tutu ia mei heli.

7 He ko te fanga monumanu kotoa pē, mo te fanga manupuná, mo te manu totoló mo te me'a taí, ne'e fakalalata pē 'i mu'a, 'io, pea 'oku kei fakalalata'i 'e te tangatá.

8 Kā ko te 'alelō kua he'iki ai malava ke fakalalata'i he tangata; ko te kovi 'oku ta'emapule'ina, ko te koto kona fakamate.

9 Ko ia ia 'oku tou fakamālō 'aki ki te 'Alikí ko te Tamaí, pea ko ia ia 'oku tou tutuku'i 'aki te kakaí 'a ē ne'e ngaahi 'i te tatau 'o te 'Atuá.*

10 'Oku tō mai mei te ngutu pē taha, 'ia te fakamālō mo te tutuku'i. Si'aku kāinga, 'oku kala totonu ke pehē he me'a.

11 He 'oku puna koā mei te matavai pē taha 'ia te vai malié mo te vai koná?

12 'O lava koā, si'aku kāinga, ke fua 'ōlive te fikí, pe fua fiki te vainé? 'Aua, pehē 'oku kailoa he matavai 'e puna mei ai te vai kona mo he vai malie.

* 2:20 2:20 ka'anga: 'oku pehē 'i tonono 'ū hiki fualoa 'ihī, mate. * 2:21 2:21 Sēn 22:1-14 * 2:23 2:23 Sēn 15:6; 2 Kal 20:7; 'Ais 41:8 * 2:25 2:25 Sios 2:1-21; Hep 11:21 * 3:1 3:1 mātou 'oku 'uhinga 'eni: mātou 'oku fai akonaki. † 3:6 3:6 siakale 'o natulá 'oku 'uhinga 'eni: ko te ma'ulí kātoa, ko ia pe ko māmani kātoa. * 3:9 3:9 Sēn 1:26

Ko te poto mei lungá

¹³ Ko ai ia koā 'iā kōtou 'oku poto mo 'ilome'á? 'Ē, ke 'ai 'e ia ke hā tana 'ū ngāué 'i te lelei tana tō'ongá, 'o fai 'aki te anga-vaivai 'o te potó.

¹⁴ Kae kāpau 'oku 'i te kotou lotó 'ia te meheka koná mo te siokitá, 'aua 'e kotou 'afungí ai, mo lohiaki 'i 'ia te mo'oní.

¹⁵ 'Oku kala ko 'eni 'ia te poto 'oku 'alu ifo mei lungá, kā 'oku fakaemāmani pē, pea fakakakano pē, pea taka fakatēvolo.

¹⁶ He ko ia 'oku 'i ai te meheká mo te siokitá, 'oku 'i ai te maveuveú mo te ngāue kovi kotoa pē.

¹⁷ Kā ko te poto 'oku mei lungá, 'uluakí 'oku ma'a, hoko ai mo tana melino mo tana anga-faka'atu'i, pea ongongafua ki te kolé, 'o mohu manava'ofa, pea fonu 'i te meesi mo te fua lelei, pea 'oku kala filifilimānako, 'oku kala mālualo. hī.

¹⁸ Pea ko 'eni, ko te fuá ko te mā'oni'oni, ko tonu toó 'oku fai 'i te melino 'e nātou 'oku fakatupu melinó.

4

Ko te 'ofa ki te maama ko 'eni

¹ 'Oku mei fea 'ia te 'ū taú, pea mei fea 'ia te 'ū fetu'usi 'oku 'iā kōtōú? 'Oku kala koā notou tupu mei te me'a nei, 'io, mei te 'ū holi kovi, 'a ē 'oku fai tau 'i te kotou 'ū kupú?

² 'Oku kotou holi me'a, 'o kala ma'u; 'oku kotou fai fakapō ai, 'o meheka, kā 'oku kala kotou lava ke ma'u; 'oku kotou fetu'usi leva 'o tau. 'Ā, 'oku kala kotou ma'ú kote'uhí 'oku kala kotou kole.

³ 'Oku kotou kole, pea 'oku kala kotou ma'u, kote'uhiā 'oku kotou kole kovi, he ko te fai pē ke tauhi 'aki te kotou 'ū holi kovi.

⁴ 'Ia te kau tonu tangata mo te kau tonu fafine, 'oku kala koā kotou 'ilo'i, ko te tākau mo māmaní ko te fakafili ia ki te 'Atuá? Ko ia, 'ilonga pē ia 'oku loto ke tākau mo māmaní ko te fili ia 'o te 'Atuá.

⁵ 'Io, 'oku kotou pehē koā ko te launoa 'ia te Folafoa ko iá, 'a ē 'oku pehē mai, "Ko te laumālie kua Ina tuku ke nofo 'iā tātōú 'oku holi ki te meheká"?"*

⁶ Kā 'oku Ina foaki te kelesi lahi ange. Ko ia ai, 'oku Ina pehē mai, "Oku taliteke 'i 'e te 'Atuá 'ia te 'afungí, kā 'oku Ina foaki kelesi ki te anga-vaivai."*

⁷ Ko ia, kotou fakavaivai 'i 'ia kōtou ki te 'Atuá. Kotou taliteke 'i 'ia te tēvoló, pea 'e hola ia meia kōtou.

⁸ 'Unu'unu atu ki te 'Atuá, pea 'e 'unu'unu mai Ia kiā kōtou. Fakama'a te kotou nimá, 'ia te kau anghala; pea fakatāpui te kotou lotó, 'ia te kau veiveiua.

⁹ Kotou fakamamahi, mo to'e, mo tangi; ke liliu te kotou katá ko te to'e, mo te kotou fiafiá ko te mamahi.

¹⁰ Fakavaivai 'i 'ia kōtou 'i te 'ao 'o te 'Alikí, pea 'e Ina hākeaki 'i 'ia kōtou.

Ko te felau'ikovi'aki

¹¹ Kāinga, 'aua 'e kotou felau'ikovi'aki. Ko ia 'oku ina lau'ikovi'i tonu tokouá, pe 'oku anga'i tonu tokouá, 'oku ina lau'ikovi'i 'ia te Laó, mo anga'i te Laó. Kae kāpau 'oku anga'i 'e koe 'ia te Laó, tā 'oku kala ko he fai ki te Laó 'ia koe, kā ko te fakamaau.

* 4:5 4:5 Ko te laumālie ... meheká, ko ia pe 'Oku hohoi mai mo te fua'a 'ia te 'Atuá ki te laumālie kua ne tuku ke nofo 'iā tātōú. * 4:6 4:6 Pal 3:34

¹² Ko te 'Atuá pē ne Ina foaki 'ia te Laó, pea ko Ia pē 'ia te Fakamaaú. Ko Tana 'Afió 'oku Ina mafai ke fakama'uli, pea ke faka'auha. Kā ko ai tū 'ia koe ke anga'i te tou kaungā'apí?

Ko te fakatokanga ki te 'afungí

¹³ Vakai mai, 'ia kōtou 'oku lau, 'o pehē, “Ko te 'aho nei, pe ko te 'āpongipongí, 'e motou fononga ki te kolo ko 'eé, pea motou nofo ai 'i te ta'u 'e taha, pea 'e motou fai fakatau ai mo fakatupu pa'anga.”*

¹⁴ 'Osi, 'oku kala kotou 'ilo'i te me'a 'o te 'āpongipongí. He ko te ā tū te kotou ma'uli? Ko te mao pē 'ia kōtou, 'a ia 'oku hā 'o fualoa si'i pē, pea mole atu leva.

¹⁵ 'Ē, ne'e kotou mei pehē, “Kāpau ko te finangalo 'o te 'Alikí 'e motou ma'uli, 'o fai 'ē mo 'ē.”

¹⁶ Kā 'i tono anga ko iá, 'oku tu'unga te kotou pōlepolé 'i te kotou 'afungí; ko te pōlepole peheé 'oku kovi.

¹⁷ Ko ia 'oku ina 'ilo'i he lelei ke fai kā 'oku kala fai iá, ko ta'aná ia angahala.

5

Ko te fakatokanga ki te kau koloa'iná

¹ Vakai mai, 'ia kōtou 'oku koloa'iná, kotou tangi, 'o pohoē 'i te kotou 'ū mamahi 'oku tu'unuku maí.

² Kua popo te kotou koloá, pea kua anea te kotou 'ū kofú.*

³ Kua 'osi 'ume'umea te kotou koulá mo te silivá; 'io, ko tono 'ume'umeá 'e ina talatalaaki'i ai 'ia kōtou, pea 'e ina keina te kotou kakanó 'o hangē ko te afi. Kua kotou fa'olaki koloa 'i te faka'osi 'o te kuongá.

⁴ Ko 'ena te totongi 'o te kau ngāue ne'e utu te kotou ta'ú, 'a ia kua kotou ta'ofi 'i te kākā, 'oku tangi ia; kae'uma'ā ko te tangi 'a te kau utú kua tau atu ki te fofonga 'o te 'Alikí Sāpaotí.*

⁵ Kua kotou ma'uli fakafiamālie 'i māmani, mo fakausousa; kua kotou fangapesi te kotou lotó 'o hangē ko ia 'i te 'aho 'o te tāmáté.

⁶ Kua kotou fakahalaia'i, mo fakapoongi te anga-tonú; tala'i'eaí 'oku ina lava ke talitu'u kiā kōtou.*

Ko te fa'a kātaki mo te lotú

⁷ Ko ia, kāinga, kotou kātaki pē 'o a'u ki te hā'ele mai 'ia te 'Alikí. Vakai, 'oku nofo'aki tali te tangata fa'á ki te fua mahu'inga 'o te kelekelé; pea 'oku kātaki ia tono tauhí, kae'aua ke tō ki ai te 'ua mu'á mo te 'ua mulí.

⁸ Ke kotou kātaki mo kōtou; pou pou te kotou lotó, he kua ofi te hā'ele mai 'a te 'Alikí.

⁹ Kāinga, 'aia 'e kotou felāunga'aki, na'a fakamāu'i 'ia kōtou; ko 'ena te fakamaaú 'oku tu'u 'i te matapaá.

¹⁰ Si'aku kāinga, tokanga ki te kau palōfitá, 'a ia ne'e notou lea 'i te huafa 'o te 'Alikí, ko te fa'ifa'itaki'anga 'o te mamahí mo te kātaki.

¹¹ Vakai, 'oku tou lau ko te manū'ia 'ia nātou kua kātaki. Kua kotou fanongo ki te kātaki 'a Siopé; kotou vakai foki tono iku'anga mei te 'Alikí, tā 'oku 'ofa u'uu'u 'ia te 'Alikí, mo 'ofangafua.*

* 4:13 4:13-14 Pal 27:1 * 5:2 5:2-3 Māt 6:19 * 5:4 5:4 Teu 24:14-15 * 5:6 5:6 tala'i'eaí 'oku ina lava ke talitu'u kiā kōtou, ko ia pe kailoa 'e talitu'u kiā kōtou 'e te 'Atuá? * 5:11 5:11 Siopé 1:21-22; 2:10; Saame 103:8

12 Kā ko te me'a mahu'inga tahá, si'aku kāinga, 'aia 'e kotou lea tuki; pe ki te langí, pe ki te fanuá, pē ki te me'a 'e taha, kā ke “io” pē te kotou 'i'ó, mo “kailoa” pē te kotou kailoá; kote'uhí ke 'aia na'a kotou ma'ua 'i te fakamaaú.*

13 'Oku faingata'a'ina koā he kotou taha? Ke lotu pē ia. 'Oku loto fiafia he taha? Ke hiva ia.

14 'Oku 'i ai he kotou taha 'oku mahaki'ina? Ke ui ange ia 'ia te kau faifekau 'o te siasi; pea 'e notou lotua 'ona, 'o tākai 'aki te lolo 'i te huafa 'o te 'Alikí.*

15 Pea ko te lotu 'i te tuí 'e fakama'uli ai 'ia te mahakí, pea 'e fokotu'u 'ona 'e te 'Alikí; pea neongo kua fai ia he angahala, kā 'e fakamolemole 'i ia.

16 Ko ia, kotou fevete'aki te kotou 'ū angahalá, pea fehūfia'aki, kote'uhí ke kotou ma'uli. Ko te lotu fakamātoato 'a te tangata mā'oni'oni 'oku ivi lahi.

17 Ko 'Ilaisiā ko te tangata alāanga ia mo tātou, pea ne'e mātu'aki lotu ia ke 'aia na'a 'ua; pea ne'e kala tō he 'ua 'i te fanuá, 'o 'osi he ta'u 'e tolu mo te māhina 'e ono.*

18 Pea toe fai ia tana lotu, pea ne'e tuku ifo te langí he 'ua, pea tupu mei te kelekelé tono fua.*

19 Si'aku kāinga, kāpau 'e takihee 'i he kotou toko taha mei te mo'oni, pea toe fakafoki mai 'ona he taha kehe,

20 ke kotou 'ilo'i pē, ko ia kua fakafoki mai he taha angahala mei tana 'alu heé, ko tana fakahaofi ia he laumālie† mei te maté, mo ina 'ufi'ufi he 'ū angahala lahi.*

---

* 5:12 5:12 Māt 5:34-37 * 5:14 5:14 Ma'ake 6:13 * 5:17 5:17 1 Tu'i 17:1; 18:1 * 5:18 5:18 1 Tu'i 18:42-45 † 5:20 5:20 he laumālie: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, tono laumālie 'o'oná. * 5:20 5:20 Pal 10:12; 1 Pita 4:8

Ko te 'Uluaki 'Ipiseli 'a Pitá Ko te talateú

Ko te 'Uluaki 'Ipiseli 'a Pitá ne'e fai ki te kau Kalisitiane 'oku ui ko te "kakai fili" 'a te 'Atuá 'a ia kua notou mavetevete 'i te fakatokelau 'o 'Ēsia Minú. Ko te tafito'i kaveinga 'o te tohi ko tono fakalotolahi'i 'o te kakai ne'e fai ki ai te tohi, 'a ia kua notou fehengahangi mo te fakatanga mo te mamahi kote'uhi ko te notou tuí. Ne'e fai 'eni 'e Pita 'aki tana fakamanatu ki te kakai ko iá 'ia te ongoongolelei 'o Sísū Kalaisí, 'a ia 'oku lava ke notou fakatu'amalie ki Tana pekiá mo Tana toetu'ú, pea mo Tana toe hā'ele maí. 'Oku totonu ke notou tali fiamālie ai mo kātakina te notou 'ū mamahí, 'a ia ko te sivi'anga ia 'o te notou tuí pē 'oku mo'oni pe kailoa, pea 'e fakapale'i 'ia nātou "i te fakahā mai 'o Sísū Kalaisí" (1:7).

Ne'e toe kouna'i 'e Pita 'ia te kakai ne'e fai ki ai tana tohi ke notou ma'uli 'aki te fa'ahinga ma'uli 'oku hoa mo te kakai kua notou 'o Kalaisí

Ko te kakano 'o te tohi

Ko te talateú (1:1-2)

Ko te fakamanatu 'o te fakama'uli 'a te 'Atuá (1:3-12)

Ko te kouna ki te ma'uli mā'oni'oni (1:13–2:10)

Ko te 'ū fatongia 'o te Kalisitiane 'i te 'aho 'o te mamahi (2:11–4:19)

Ko te anga-fakatōkilalo mo te fai fatongia te Kalisitiane (5:1-11)

Ko te tātukú (5:12-14)

Ko te fakafe'iloaki

¹ Ko au Pita, ko he 'apōsetolo 'a Sísū Kalaisi, ko taku tohi ki te kakai fili 'a ia 'oku notou nofo mavetevete 'i Ponitō, Kalētia, Kapatōsia, 'Ēsia, mo Pitinia,

² kua fili 'o fakatatau ki te fu'aki 'afio'i 'e te 'Atua ko te Tamai, 'i te kotou fakatāpui 'e te Laumālié ke iku ki te talangafua, mo te luluku 'aki te ta'ata'a 'o Sísū Kalaisí.

'Ofa ke fakalahi kiā kōtou 'ia te kelesí mo te fiamālié.

Ko he 'amanaki 'oku ma'uli

³ Fakafeta'i ki te 'Atuá ko te Tamai 'a te tou 'Aliko ko Sísū Kalaisí; 'a ia, 'i te lahi 'o Tana meesi, ne Ina fakatupu fo'ou 'ia tātou ke ma'u he 'amanaki 'oku ma'ulí, ko te me'a 'i te toetu'u 'ia Sísū mei te pekiá;

⁴ 'io, ke tou ma'u he tofi'a 'oku ta'e'auha mo ta'emele mo ta'ema'e, 'a ia kua tokonaki 'i hēvani mo'o kōtou;

⁵ 'ia kōtou 'oku malu'i 'e te māfimafi 'o te 'Atuá ko te me'a 'i te tuí, ke lava'i te fakama'uli 'a ia kua 'osí sāuni ke fakae'a mai 'i te kuonga fakamulí.

⁶ Pea 'oku kotou fiafia lahi 'i ai, neongo te kotou fakamamahi fuanounou 'i te taimi nei, 'i te kotou ma'ua 'i te 'ahi'ahi lahi, 'o kāpau ne'e kala ala ta'ofi;

⁷ kote'uhiā ke hā 'oku mo'oni te kotou tuí, pea 'oku mahu'inga ange te kotou tuí 'i te koula 'a ia ko te me'a 'auha, neongo kua 'ahi'ahi'i ia 'aki te afi. Pea 'e kotou ma'u leva 'ia te fakamālō mo te lāngilangi'ina mo te faka'apa'apa'iná 'i te fakahā mai 'o Sísū Kalaisí.

⁸ Neongo kua he'iki ai kotou mamata kiā Ia, kā 'oku kotou 'ofa ki ai; neongo 'oku kala kotou mamata kiā Ia 'i te taimi nei, kā 'oku kotou tui kiā Ia, pea 'oku kotou fiafia 'aki te fiafia 'oku kala malea'aki, pea 'oku fungani tono lelei,

⁹ 'i te kotou ma'u te taumu'a 'o te kotou tuí, 'a ia ko te fakama'uli 'o te kotou laumálié.

¹⁰ Pea ko te fakama'uli ko 'ení ne'e 'e kelesi ne'e 'e eke lahi mo fakatotolo lahi ki ai 'e te kau palōfitá, 'ia nātou ne'e notou kikite ki te kelesi ne'e ta'ofi ma'a kōtōu;

¹¹ 'o notou fakatotolo'i atu, pe ko fea ia 'ia te kuonga, pea fefe'aki tono angá,* 'a ia ne'e lau ki ai 'e te Laumálie 'o Kalaisi ne'e 'iā nātōú, 'i Tana sinaki fakahā te 'ū mamahi 'e ma'ua ai 'ia Kalaisí, mo te 'ū lāngilangi 'e hoko 'i aí.

¹² Ne'e fakahā 'eni kiā nātou, takua ne'e kala ma'a nātou, kae ma'a kōtōu te notou tokonaki 'ia te 'ū me'a ko iá 'a ia kua fakahā 'i onopooni kiā kōtōú, 'e nātou kua notou malanga 'aki atu 'ia te ongoongoleléi 'aki te Laumálie Mā'oni'oní 'a ia ne'e fekau'i ifo mei te langí. Pea 'oku holi 'ia te kau 'angeló ke fakasio ifo ki te 'ū me'a nei.

Ko toto ui ke ma'uli mā'oni'oní

¹³ Ko ia, kotou 'ai te no'o 'o te kotou lotó, mo laka faka'ehi'ehi, pea mātu'aki 'amanaki lelei, ki te kelesi 'e 'aumai kiā kōtōu 'i te fakahā mai 'o Sīsū Kalaisí.

¹⁴ Fai 'o ngali mo he fānau talangafua, ke 'aua 'e fakatatau 'ia kōtōu ki te kotou 'ū holi 'i mu'á, 'o fai 'i te ta'e'ilo;

¹⁵ kae kotou anga ki te Toko Taha Mā'oni'oní ne'e ui 'ia kōtōú, 'o kotou hoko 'ia kōtōu foki ko te mā'oni'oní 'i te kotou tō'onga kotoa pē;

¹⁶ kote'uhí kua tohi 'o pehē, “E kotou mā'oni'oní, he 'Okou mā'oni'oní.”*

¹⁷ Pea kāpau ā 'oku kotou tautapa ki te Tamaí, 'a ia 'oku fakama'u ta'efilifilimānakó, kae fakatatau ki te ngāue 'a te tangata taki taha, pea kotou fai manahē pē te kotou fakafeangáí lolotonga te kotou 'āunofo nei;

¹⁸ ko te kotou 'ilo'i, ne'e kala fai 'aki te 'ū me'a 'auha, he siliva pē he koula, te kotou huhu'i mei te anga-ta'e'aonga ne tukufakaholo mai mei te kotou mātu'á;

¹⁹ ka ne'e fai 'aki he ta'ata'a ma'onga'onga 'o Kalaisi, 'o hangē he lami ta'emele mo ta'e'ila.

²⁰ Ne'e fu'aki fili Ia 'e te 'Atuá 'i te he'iki ai tanupou 'ia māmaní, ka ne'e fakae'a pē 'i te faka'osi 'o ono'ahó kote'uhí ko kōtōu.

²¹ Fou 'iā Iá 'oku kotou tui píkitaí ki te 'Atuá, 'a ia ne'e fokotu'u 'Ona mei te pekiá, mo 'avange kiā Ia ke lāngilangi'ina, kote'uhí ke 'i te 'Atuá te kotou tuí mo te 'amanaki lelei.

²² Ko 'eni kua kotou fakama'a te kotou laumálié 'i te fai talangafua ki te mo'oní ke lava te fe'ofa'aki fakalotu 'oku ta'elohi, ko ia ke kotou tōtōivi 'i te kotou fe'ofa'aki, 'o fai mei te lotó.†

²³ He kua fakatupu fo'ou 'ia kōtōu, kae kailoa 'aki te tenga 'auha, kae 'aki te tenga ta'e'auha, 'o fou 'i te Folafoa 'a te 'Atuá 'a ia 'oku ma'uli mo tolongá.

²⁴ Kote'uhíā

“Oku hangē ko te mahukú 'ia te kakano kotoa pē, pea ko tono nāunau kotoa pē 'oku hangē ko te fisi'i mahukú. Kua mae te mahukú, pea ngangana tono fisi;

²⁵ kā ko te Folafoa 'a te 'Alikí 'oku tolonga 'o ta'engata.”*

Pea ko te Folafoá 'eni 'a ia ko te ongoongolelei ne'e malanga 'aki kiā kōtōu.

* **1:11** 1:11 pe ko fea ia 'ia te kuonga, pea fefe'aki tono angá, ko ia pe pe ko ai te toko taha ko iá, pea 'e hoko mai 'āfea. * **1:16** 1:16 Lev 11:44-45; 19:2 † **1:22** 1:22 lotó: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, loto ma'a. * **1:25** 1:24-25 'Ais 40:6-8

2

Ko he maka ma'uli mo he kakai tapu

¹ Ko ia, kotou hu'ihu'i te loto kovi kotoa pē, mo te kākā kotoa pē, mo te fa'a mālualo, mo te fa'a meheka, mo te fakakovi kotoa pē;

² pea kotou fai 'o hangē ko te fānau toki fā'ele'i, 'o kotou holi ki te hu'ahuhu fakaloto 'oku ta'ehu'i, kote'uhī ke kotou tupu ai ke a'usia 'ia te fakama'ulī;

³ he kua kotou fakamo'oni'i 'oku sai 'ia te 'Alikī.*

⁴ Pea kotou 'unu'unu kiā Ia, ko te Maka Ma'uli, 'a ia kua fakata'e'aonga'i 'e te kakai, kā kua fili 'e te 'Atuá, pea 'oku mahu'inga;

⁵ pea kotou tuku ke langa'i ake 'ia kōtou foki, he ko te koto maka ma'uli, mo'o fale fakalaumālie; ke kotou hoko ko te tu'unga taula'aliki tapu, ke 'avatu 'ia te feilaulau fakalaumālie, 'a ia 'oku hōifua ai 'ia te 'Atuá 'ia Sīsū Kalaisi.

⁶ He 'oku pehē 'e te Folafolá,
 "Ko 'eni 'Okou 'ai 'i Saione, he fungani maka tuliki,
 kua fili, he maka mahu'inga;

pea ko ia 'oku tui ki ai 'e kailoa fakamaa'i."*

⁷ 'Āua, tā ko tonu mahu'ingá 'oku ma'a kōtou 'oku tuí; kā ki te kau talangata'á,
 "Ko te maka ne fakata'e'aonga'i 'e te kau tufungá

kua hoko ia ko te fungani maka 'o te tulikí;*

⁸ ko te maka tūkia'anga foki, mo te makatu'u hinga'anga" —*
 kiā nātou 'oku notou humu 'i te notou talangata'a ki te Folafolá, 'a ia foki ne'e tu'utu'uni 'ia nātou ki ai.

⁹ Kā ko kōtōu ko te ha'a fili, ko te tu'unga taula'aliki fakatu'i, ko te kakai tapu, ko te fa'ahinga 'oku Ma'aná me'a tonu, kote'uhīā ke kotou ongoonga atu te 'ū lelei 'o Tana 'Afió, 'a ia ne Ina ui mai 'ia kōtou mei te pō'ulī ki te maama faka'ofa 'A'aná;*

¹⁰ 'ia kōtou ne'e kala ko he kakai 'i mu'a, kā ko 'eni ko te kakai 'a te 'Atuá; ko te kakai ne'e kala fai he meesi ki ai, kā ko 'eni kua ma'u meesi.*

Ma'uli ke taau mo he sevāniti 'a te 'Atuá

¹¹ Si'aku 'ofa'anga, 'okou enginaki atu, ke kotou fai 'o ngali mo te 'āunofa mo te muli, 'o kotou faka'ehi'ehi mei te 'ū holi fakakakanó; he ko te fa'ahinga me'a ia 'oku fai tau ki te kotou laumālie.

¹² Pea kotou 'ai ke taau te kotou ma'ulī 'i te 'ao 'o te kakai Senitailé; kote'uhī, 'i te me'a 'oku notou lau'ikovi ai 'ia kōtōu, takua ko te faikovi, ke notou mamata ki te kotou 'ū ngāue lelei, pea fakahīkiki'i ai te 'Atuá 'i te 'aho 'o te 'a'ahī.*

¹³ Kotou fakavaivai'i 'ia kōtou ki te tu'unga kotoa pē kua fokotu'u 'e te tangatá, kote'uhī ko te 'Alikī: ki te tu'í, he ko te mā'olunga taha;

¹⁴ ki te 'ū kōvaná foki, 'ia nātou kua ina fakanofa ke tautea 'ia te faikovi, kae fakamālo'ina 'ia te failēlei.

¹⁵ He kua finangalo pehē 'e te 'Atuá, ke kotou fakanoa'i 'aki te kotou failēlei 'ia te vale 'a te kau siana ta'eloto nā.

¹⁶ Fai 'o ngali ko he kau tau'atāina, 'o kala hangē ko he kakai 'oku ngāue 'aki te tau'atāina ko te 'ufi'ufi 'o te loto kovi, kae ngali ko he kau tamaio'aliki 'a te 'Atuá.

* 2:3 2:3 Saame 34:8 * 2:6 2:6 'Ais 28:16 * 2:7 2:7 Saame 118:22 * 2:8 2:8 'Ais 8:14 * 2:9 2:9 'Eki 19:5-6; 'Ais 43:20-21; Teu 4:20; 7:6; 14:2; Tait 2:14; 'Ais 9:2 * 2:10 2:10 Hōs 2:23 * 2:12 2:12 te 'aho 'o te 'a'ahī 'oku 'uhinga 'eni: te 'aho ne notou liliu ai, ko ia pe te 'aho 'o te fakamaaú.

17 Kotou faka'apa'apa ki te tangata taki taha; kotou 'ofa ki te ha'a lotú; kotou manahē ki te 'Atuá; kotou faka'apa'apa ai pē ki te tu'í.

Ko te sīpinga 'o te mamahi 'o Kalaisi

18 'Ia te kau sevāniti, kotou anganofa ki te kotou pulé, 'o 'apasía 'aupito; 'o kala kiā nātou pē 'oku lelei mo fai faka'atu'í, kā ki te anga-kehé foki.

19 He ko te me'a 'eni 'e fakafeta'iná, 'ia te kātaki'i he taha 'ia te 'ū faka-mamahi 'oku fai ta'etotonu kiā iá, kote'uhí 'oku ina ongo'i 'ia te 'Atuá.

20 He kāpau kua kotou fai angahala, pea tuki ai kōtou, 'o kotou 'ūkuma pē, ko te ā he ongoongo 'e ma'u? Kae kāpau 'oku kotou faillelei kae ngaahikovi'i, 'o kotou 'ūkuma pē, seuke, ko te me'a ko iá 'oku fakafeta'ina mei te 'Atuá.

21 He ko te me'a ia ne'e ui 'ia kōtou ki a: he ne'e kātaki mamahi 'e Kalaisi foki kote'uhí ko kōtou, 'o tuku mai he fa'ifa'itaki'anga kiā kōtou, ke kotou mulimuli ofi, 'o topuva'e taha mo Ia.

22 Ne'e kailoa fai 'e Ia he angahala, pē ne 'ilo'i he kākā 'i Tono fofongá;*

23 'a ia 'i Tono leakovi'iná ne'e kailoa Ina tali 'aki he lea kovi; 'i Tono ngaahikovi'i ne'e kailoa fakamana 'e Ia, kā ne Ina tuku 'Ona kiā Ia 'oku fakamaau totonú;*

24 'ia Ia ne'e fua Toko Taha 'ia te 'ū angahala 'a tātou 'i Tono sinó, 'i te kolosí, kote'uhí ke tou mate ki te tou 'ū angahalá, ke tou ma'uli ki te mā'oni'oní. Ko Tono kafó ne mei ai te kotou faito'ó.*

25 He ne'e kotou 'alu hē hangē ko te fanga sipi; kā ko 'eni kua kotou foki ki te Tauhi mo te Le'o 'o te kotou laumalié.*

3

Ko te kau ma'u 'unohó mo te notou 'ū hoá

1 Pehē foki, 'ia te kau fafiné, kotou anganofa ki te 'unoho 'o kōtou; kote'uhí kā 'i ai he 'ihí 'oku talangata'a ki te Folafolá, hei'ilo 'e fakaului mai 'ia nātou 'aki 'ia te tō'onga 'o te notou 'ū hoá, kae kailoa 'aki he lea;*

2 'i te notou mamata ki te ma'a te kotou fakafeangai mo taka 'apasía.

3 Pea ko te kotou teú ke 'aua na'a ko te teu 'i tu'a pē, ko te fi 'o te 'ulu mo te 'ai 'o te koula mo te tui 'o te 'ū kofu,*

4 kā ke notou teu 'aki 'ia te tangata fufū 'o te lotó, 'io, 'aki te me'a ta'e'auha ko te anga-vaivai mo te anga-malū, 'a ia ko te me'a mahu'inga 'aupito 'i te 'afio 'a te 'Atuá.

5 He ne'e pehē foki te teu 'ia te kau fafine mā'oni'oni 'i mu'á, 'a ia ne'e tu'u te notou falalá ki te 'Atuá; he ne'e notou anganofa ki te notou 'unohó.

6 Pehē foki, ko Selá ne'e talangafua kiā 'Ēpalahame, 'o ina ui ko tono 'aliki, pea ko kōtou ko tana fānau, 'o kāpau 'oku kotou faillelei, pea 'oku kala kotou manahē 'aki he manahē kovi.*

7 Pehē foki mo kōtou tangata, 'i te kotou nonofa mo te fafiné ke fai fakakaukau'i, he ko te hama vaivai; 'o kotou tu'utu'uni he notou faka'apa'apa, 'o taau mo he kakai 'oku notou kaungā 'ea foki mo kōtou ki te kelesi ko te ma'ulí; kote'uhí ke 'aua na'a ta'ofi te kotou 'ū lotú.*

Ko te faingata'a 'o te faillelei

* 2:22 2:22 'Ais 53:9 * 2:23 2:23 'Ais 53:7 * 2:24 2:24 'Ais 53:5 * 2:25 2:25 'Ais 53:6 * 3:1
3:1 'Efe 5:22; Kol 3:18 * 3:3 3:3 1 Tīm 2:9 * 3:6 3:6 Sēn 18:12 * 3:7 3:7 'Efe 5:25; Kol 3:19

⁸ Pea ko taku lea faka'osí, ke kotou uauangataha, ke kotou tau'aki kaungā mamahi, ke kotou fe'ofa'aki fakakāinga, ke kotou manava'ofa, ke kotou anga-vaivai;

⁹ 'o 'aua ne'a kotou totongi 'ia te koví 'aki te kovi, pe ko te lea koví 'aki te lea kovi, kaikehe kotou tāpuaki'i; he ne'e ui 'ia kōtōu ki te me'a ko 'ení, ke tō mo'o kōtōu he tāpuaki.

¹⁰ He,

“Ko ia 'oku loto ke 'ofa ki te ma'ulí,
pea ke 'ilo he 'ū 'aho lelei,
ke ina ta'ofi tonon 'aleló mei te koví,
mo tonon laungutú ke 'aua lea 'aki 'ia te kākā;

¹¹ pea ke ina faka'ehi'ehi mei te koví,
kae fai 'ia te lelei;
ke ina kumi ki te melinó,
'io, 'o tuli ki ai.

¹² He ko te ongo fe'i fofonga 'o te 'Alikí
'oku nā siofi 'ia te mā'oni'oní;
pea ko Tono ongo talingá
'oku fakafanongo ki te notou lotú.
Kā ko te fōtungá 'o te 'Alikí
'oku Ina hanga ki te kau faikoví.”*

¹³ Pea ko ai tū 'e ngaahikoví'i 'ia kōtōu, 'o kāpau 'oku kotou mamahi'i 'ia te lelei?

¹⁴ 'Io, pea neongo 'e kotou ma'ua 'i te 'ū mamahí kote'uhí ko te mā'oni'oní, 'oku kotou manū'ia ai pē. Kae 'aua 'e kotou manahē ki te 'ū me'a 'oku notou manahē ki ai, 'uma'ā he kotou puputu'u.*

¹⁵ Kae kotou 'ai ke tāpuhā 'ia Kalaisi 'i te kotou lotó, ko te 'Alikí pē Ia;* 'o kotou 'osi teu ai pē ke fai he fakamatala kiā ia fua pē 'e 'eke kiā kōtōu 'ia te 'uhinga 'o te 'amanaki 'oku kotou ma'ú;

¹⁶ kae fai 'i te anga-vaivai mo te tailiili, kua 'ata'atā te kotou konisēnisí, kote'uhí 'i te me'a 'oku notou lau'ikoví ai 'ia kōtōu, ke mā 'ia nātou 'oku tukuaki'i te kotou tō'onga lelei 'iā Kalaisí.

¹⁷ He 'oku lelei mu'a ke kotou ma'ua 'i te mamahí kote'uhí ko te failelei, 'o kāpau 'oku finangalo pehē te 'Atuá, 'i ta'a kōtōu ma'ua pehē, ko he faikovi.

¹⁸ Hē ko Kalaisí foki ne Ina ma'ua mamahi† tu'a taha kote'uhí ko te 'ū angahalá, ko te anga-tonú ma'a te ta'eangatonú, kote'uhí ke Ina fakao fiofi 'ia tātōu ki te 'Atuá; pea ne'e tāmata'i 'i Tono anga-kakanó, ka ne'e fakama'uli ake 'i Tono anga-laumālié;

¹⁹ 'a ia foki ne Ina 'alu 'aki 'o malanga ki te 'ū laumālie nofo pilisoné,

²⁰ 'ia nātou ne'e talangata'a mu'á, 'i te taimi ne'e tatali ai te anga-mokomoko 'a te 'Atuá 'i te kuonga 'o Noá, lolotonga 'oku teu te 'a'aké. Pea ne'e hao ki ai te tokosi'i, ko te toko valu pē, 'a ia ne'e fakama'uli 'aki te vai.*

²¹ Ko te vai 'o te lōmakí ko te fakatātā 'ia 'o te papitaisó 'a ē 'oku fakama'uli ai 'eni 'ia kōtōu, ko te me'a 'i te toetu'u 'a Sīsū Kalaisí; 'o kala ko te hu'ihu'i 'ia te 'ulí 'o te kakanó, kā ko te tukupā 'e te konisēnisi 'ata'atā ki te 'Atuá.

* **3:12** 3:10-12 Saame 34:12-16 * **3:14** 3:14-15 Māt 5:10; 'Ais 8:12-13 * **3:15** 3:15 'ia Kalaisi 'i te kotou lotó, ko te 'Alikí pē Ia: 'oku pehē 'i tonon 'ū hiki fualoa 'ihi, 'ia te 'Alikí ko te 'Atua 'i te kotou lotó.

† **3:18** 3:18 ma'ua mamahi: 'oku pehē 'i tonon 'ū hiki fualoa 'ihi, pekia. * **3:20** 3:20 Sēn 6:1-7:24

²² 'Oku 'a'fio 'ia Sisū Kalaisi mei te to'omata'u 'o te 'Atuá, he kua Ina 'alu ki hēvani; pea ko te kau 'āngeló mo te kau ma'u tu'ungá mo te kau ma'u mālohí kua tuku ki lalo kiá Ia.

4

Ko te fai tōnunga ki te 'Atuá

¹ Pea ko te me'a 'i te kātaki mamahi 'e Kalaisi 'i Tono anga-kakanó, ko ia ke teuteu 'ia kōtou foki 'aki 'ia te fakakaukau pē ko iá, 'o pehē, ko ia kua ina kātaki mamahi 'i te kakanó kua faka'ata'atā mei te angahalá;

² kote'uhí ke 'aua na'a kotou toe ma'uli 'aki 'ia te 'ū holi 'a te tangatá, kā ko te kotou toenga taimi 'i te kakanó ke kotou ma'uli 'aki te finangalo 'o te 'Atuá.

³ He kua lahi pē te taimi 'i te kua hilí ke fai 'aki te loto 'o te Senitailé; 'a ē ne'e kotou fou ai 'i te 'ū pau'u fakalialia, mo te 'ū holi kovi, mo te fa'a uaine'ina, mo te 'ū kātōanga kai, mo te 'ū kātōanga inu kava, pea mo te fakalialia 'o te tauhi 'aitolí.

⁴ 'Oku notou ofo 'i te kailoa kotou ō mo nātou ki te lotolotonga ko ia 'o te ma'uli fakalusá, 'o notou lau'ikovi ai 'ia kōtou,

⁵ kā 'e notou hopo 'i te 'ao 'O'oná 'a ia 'oku teuteu ke Ina fakamāu'i 'ia te kau ma'uli mo te kau pekiá.

⁶ He ko tonu 'uhinga ia ne'e malanga 'aki ai 'ia te ongoongolelé ki te kau pekiá foki, kote'uhí ke notou nofo kua fakamāu'i 'o fakatatau ki te tangatá te notou anga-kakanó, kae notou ma'uli 'o fakatatau ki te 'Atuá 'i te notou anga-laumālié.

Ko te kau tauhi lelei 'o te 'ū me'a'ofa 'a te 'Atuá

⁷ Kā ko 'eni kua ofi te ngata'anga 'o te me'a kotoa pē; ko ia kotou fakama'uma'u mu'a, 'o kotou ma'uli faka'ehi'ehi, kote'uhí ke kotou fa'a lotu,

⁸ kā ko te me'a mahu'ingá ke kotou tauhi ai pē te kotou fe'ofa'akí ke tūkingata pē; he 'oku 'ufi'ufi 'e te 'ofá 'ia te 'ū angahala lahi.*

⁹ Ke kotou fefakaafe'aki ta'e he lāunga.

¹⁰ Ke kotou fetauhi'aki 'ia kōtou 'aki te mafai fakalaumālie ne kotou taki taha ma'ú, 'o taau mo he kau tauhi lelei 'o te kelesi kehekehe 'a te 'Atuá.

¹¹ Kāpau 'oku lea he taha, ke fakatatau ia mo te Folafoa 'a te 'Atuá; kāpau 'oku fai tauhi he taha, ke ina fai 'o ngali ko he toko taha kua ma'u tana mafaí mei te 'Alikí; kote'uhí ke fakahihiki'i te 'Atuá 'i te me'a kotoa pē 'iā Sisū Kalaisi, 'a ia 'oku 'o Tana 'Afió 'ia te kolōliá mo te māfimafí 'o lauikuonga pea ta'engata. 'Ēmeni.

Ko te 'ū faingata'a 'o te Kalisitiane

¹² Si'i 'ofa'anga, 'aua kotou ofo 'i te vela kua hoko kiá kōtou mo'o kotou 'ahi'ahi'í, hangē ko he me'a fo'ou ia kua hoko noa atú;

¹³ kaikehe ke kotou fiafia, kote'uhí ko te kotou kau 'i te 'ū mamahi 'a Kalaisi; kote'uhí ke kotou fiafia foki mo hākailangitau 'i te fakae'a 'o Tono lāngilangi'iná.

¹⁴ Kā kua manuki'i 'ia kōtou 'i te huafa 'o Kalaisi, 'oku manū'ia 'ia kōtou; he 'oku nofo'i 'ia kōtou 'e te Laumālie 'oku 'A'ana 'ia te lāngilangi, 'io, ko te Laumālie 'o te 'Atuá.*

¹⁵ Kae'aua na'a 'i ai he kotou toko taha 'e ma'ua he mamahi ko te fakapō, pe kaiha'a, pe faikovi, pē ko tana kau noa he me'a.

* **4:8** 4:8 Pal 10:12 * **4:14** 4:14 'Oku tñaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: 'oku lau'ikovina Ia 'e nātou, kae ongoongolelé Ia 'iā kōtou.

¹⁶ Kae kā ngāhi'i pehe'i 'ona ko tana Kalisitiané, ke 'aua 'e mā ia, kae fakahīkiki'i 'e ia 'ia te 'Atuá kote'uhí ko te hingoa ko iá.

¹⁷ He ko te kuonga 'eni ke kamata ai te fakamaaú mei te 'api 'o te 'Atuá. Pea kápau 'oku fua fai kiā tātou, ko te ā tū te notou iku'angá, 'ia nātou 'oku notou talangata'a ki te ongoongolelei 'a te 'Atuá?

¹⁸ Pea kápau 'oku kala meimeie hao 'ia te mā'oni'oní, pea 'e tu'u 'i fea te faka'atuamaté mo te anghalá?*

¹⁹ Ko ia, ko nātou foki 'oku ma'ua 'i te 'ū mamahí 'i te finangalo 'o te 'Atuá, ke notou tukupau te notou laumālié 'i te failelei ki te 'Atua Fakatupú 'a ia ko te Toko Taha anga-tonu.

5

Ko te fanga sipi 'a te 'Atuá

¹ Ko ia, 'oku tokoni atu ki te kau faifekau 'oku iā kōtou, 'ia au 'oku kaungā faifekau mo kōtou, mo te fakamo'oni ki te 'ū mamahí 'o Kalaisí, mo te 'inasi foki 'i te lāngilangi 'oku ene ke fakae'a māi.

² 'Ē, kotou tauhi te fanga sipi 'a te 'Atuá 'oku iā kōtou, 'o 'aua na'a fai fakakoloto pē tono le'ohí, kā 'i te loto fia fai 'i te funga 'o te finangalo te 'Atuá; 'o kala ko te sio pa'anga 'uli, kā 'i te 'ofa ki te ngāué;*

³ pea 'aua 'e kotou anga fia pule ki te 'ū potungāué, kae kotou hoko ko te fa'ifa'itaki'anga ki te fanga sipi.

⁴ Pea 'i te faifai pea fakae'a mai 'ia te Tauhi Lahí, pea 'e kotou ma'u te kalauni 'o te lāngilangi'iná.

⁵ Pehē foki mo kōtou 'ia te kau talavou, kotou anganofa ki te kau mātu'á. 'Io, kotou no'o kotoa pē 'aki te fefakavaivai'aki, he

“'Oku taliteke'i 'e te 'Atuá 'ia te 'afungí, kā 'oku Ina foaki kelesi ki te anga-vaivai.”*

⁶ Ko ia, kotou fakavaivai'i kōtou 'i te lalo nima māfima'i 'o te 'Atuá, kote'uhí ke Ina hākeaki'i 'ia kōtou 'o kā hoko tono taimí.*

⁷ Pea kotou sī atu ā tono kotoa 'o te kotou lotoma'uá ki Tana 'Afió; hē 'oku Ina mamahí 'i 'ia kōtou.

⁸ Kotou laka faka'ehi'ehi, kotou 'a'ala; ko te kotou filí ko te tēvoló 'oku ina 'alu fano hangē ko he laione ngungulú, 'i tana kumí he taha ke mātu'aki folo.

⁹ Kotou taliteke'i 'ona, 'i te tu'u ma'uma'uluta 'i te tuí; mo kotou 'ilo'i 'oku tatau 'aupito mo te 'ū mamahí nā 'ia te 'ū me'a 'oku ma'ua ai te kotou fa'ahingá 'i māmani.

¹⁰ Kā ko te 'Atuá, 'a ē 'oku 'a'ana 'ia te kelesi kotoa pē, 'a ia kua Ina ui ange 'ia kōtou iā Kalaisi Sīsū ki te lāngilangi ta'engata 'O'oná, 'o kā hili te kotou kātaki mamahí 'o fuanounou, 'e fakakakato 'ia kōtou 'e Tana 'Afió, mo pou pou'i, mo fakaivia, mo pulusi ki te tu'ungá.

¹¹ Kē 'o Tana 'Afió 'ia te māfima'i 'o lauikuonga pea ta'engata. 'Ēmeni.

Ko te pōpoaki 'ofá

¹² Ko taku ki'i tohi atu 'eni iā Silivenusi, ko te kāinga tōnunga 'i taku lau 'a'akú; pea ko taku enginaki mo fakapapau atu ko te kelesi mo'oni 'eni 'a te 'Atuá; kotou tu'u ma'u 'i ai.*

* 4:18 4:18 Pal 11:31 * 5:2 5:2 Sione 21:15-17 * 5:5 5:5 Pal 3:34 * 5:6 5:6 Māt 23:12; Luke 14:11; 18:14 * 5:12 5:12 Ngā 15:22, 40

¹³ 'Oku 'ofa atu 'ia te siasi 'i Pāpilone* ko te kaungā filí, pea mo Ma'ake ko si'aku foha.*

¹⁴ Kotou fefekita'aki 'aki te 'uma 'o te 'ofá.

Ke 'iā kōtou 'ia te melinó, 'ia kōtou kotoa pē 'oku 'iā Kalaisí.†

---

* **5:13** 5:13 Pāpilone 'oku 'uhinga nai 'eni ki Loma, 'o hangē ko tana 'asi 'i te Tohi Fakahaá. * **5:13**
5:13 Ngā 12:12, 25; 13:13; 15:37-39; Kol 4:10; Filim 1:24 † **5:14** 5:14 'I te 'ū hiki fualoa 'ihi 'oku faka'osi
'aki te lea 'Ēmeni.

Ko tono Ua 'o te 'Ipiseli 'a Pitá Ko te talateú

Ko Tono Ua 'o te 'Ipiseli 'a Pitá ne'e fai ia ki te kau Kalisitiané 'i te 'ū 'ātakai kehekehe. Ko te tafito 'i kaveingá ko tono fakafepaki 'i 'o te kau akonaki halá pea mo te 'ulungāanga fakalialia 'oku tupu mei te notou ngāue ko iá. Ko te veteki'anga 'o te 'ū faingata'a ko iá ko te pipiki ma'u ki te 'ilo'i mo'oni 'o te 'Atuá pea mo te 'Aliko ko Sīsū Kalaisí. Ko te 'ilo ko iá kua fakafou mai 'e te kakai ne'e notou mamata tonu kiā Sīsū mo notou fanongo tonu ki Tana faiakó. Ne'e tokanga makehe 'ia Pita ki te akonaki 'a nātou ne'e notou pehē 'e kala toe hā'ele mai 'ia Kalaisi ia. Ne'e pehē 'e Pita ko te he'iki ai ke toe hā'ele mai 'ia Kalaisí hē 'oku kailoa finangalo 'e te 'Atuá “ke 'auha he taha, kā ke a'usia te fakatomalá 'e te kakai kotoa pē” (3:9).

Ko te kakano 'o te tohi

Ko te talateú (1:1-2)

Ko te ma'uli fa'ifa'itaki ki te 'Alikí (1:3-21)

Ko te kau akonaki halá (2:1-22)

Ko te toe hā'ele mai 'a Kalaisí (3:1-18)

Ko te fakafe'iloaki

¹ Tū ko au Saimone Pita, ko he tamaio'aliki mo 'apōsetolo 'a Sīsū Kalaisi, ko taku tohi kiā kōtou kua ta'imālie he tui 'oku ma'onga'onga tatau mo ta'a mātou, 'i te fai mā'oni'oni 'a te tou 'Atua mo Fakama'uli ko Sīsū Kalaisi.

² 'Ofa ke fakalahi 'e te 'Atuá kiā kōtou 'ia te kelesi mo te fiamālie 'i te 'ilo kānokano ki te 'Atuá, mo Sīsū Kalaisi ko te tou 'Alikí.

Ko te ma'uli fa'ifa'itaki ki te 'Alikí

³ He kua foaki mai 'e Tana māfimafi faka-'Atuá 'ia te 'ū me'a 'oku kau ki te ma'ulí, mo te lotu mo'oni, 'i te tou 'ilo'i Tana 'Afió 'a ia ne Ina ui 'ia tātou 'aki Tono lāngilangi* mo Tono 'ulungāanga lelei;

⁴ 'a ia kua foaki ai kiā tātou 'ia te 'ū tala'ofa fungani mo mahu'inga, kote'uhí ke kotou hoko ai 'i te 'ū tala'ofa ko iá ko te kakai 'oku 'inasi 'i te anga 'o te 'Atuá, kua kotou hao mei te 'auha 'oku 'i māmani 'o tafito 'i te holi kovi.

⁵ Pea kote'uhí ko te me'a ko iá, ke tūkingata 'ia kōtou ke lava 'i te kotou ma'u tui nā 'ia te 'ulungāanga lelei; pea 'i te kotou ma'u te 'ulungāanga lelei ke lava 'ia te 'iló;

⁶ pea 'i te kotou ma'u te 'iló, ke lava 'ia te anga-fakama'uma'ú; pea 'i te kotou ma'u te anga-fakama'uma'ú, ke lava 'ia te kātáki; pea 'i te kotou ma'u te kātáki, ke lava 'ia te nofo ki te 'Atuá;

⁷ pea 'i te kotou ma'u te nofo ki te 'Atuá, ke lava 'ia te fe'ofa'aki fakakāingá; pea 'i te kotou ma'u te fe'ofa'aki fakakāingá, ke lava 'ia te 'ofá.

⁸ He kāpau 'oku 'iā kōtou 'ia te 'ū me'a nei, 'o tupulakina, 'e kala kotou fakapikopiko ai, pe ta'efua, 'i te lava'i 'o te 'ilo kānokano ki te tou 'Aliko ko Sīsū Kalaisí.

⁹ 'Io, ko ia 'oku kala 'iā ia 'ia te me'a nei, 'oku kui ia, 'o kala ina 'ilome'a mama'o; kua lotu ngalongalo ki tono fakama'a mei te 'ū angahala mu'á.

* 1:3 1:3 'aki Tono lāngilangi, ko ia pe ke notou 'inasi 'i Tono lāngilangi.

¹⁰ Ko ia ai, kāinga, ke 'āsili te kotou feinga ke 'ai ke pau te kotou uí mo te kotou filí; he ko kōtou 'oku fai 'ia te 'ū me'a ko iá, 'e kailoa 'aupito kotou humu[†] he taimi.

¹¹ He 'i te kotou fai peheé 'e faifai pea 'avatu ke kotou mātu'aki 'atā ke kotou hū ki te pule'anga ta'engata 'o te tou 'Aliko mo Fakama'ulí ko Sisū Kalaisi.

¹² Ko ia, kua pau 'e au fakamanatu ai pē 'ia te 'ū me'a ko iá kiā kōtou, neongo 'oku kotou lau'i'ilo pē ki ai, pea kua kotou tu'u 'i te mo'oni 'oku 'iā kōtou.

¹³ Kā 'okou pehē, ko taku ngāue totonu, lolotonga 'okou kei 'i te sino ko 'ení, ke langaki 'ia kōtou 'aki taku fakamanatu kiā kōtou.

¹⁴ Hē 'okou 'ilo'i, 'o hangē foki ko te hinoi'i 'oku 'e te tou 'Alikí ko Sisū Kalaisi, 'oku vave pē te tukuange 'o te sino ko 'ení.

¹⁵ Kae'uma'ā 'e au feinga ke 'i ai he kotou me'a fakatupu manatu ma'u ai pē ki te 'ū me'a ko iá, hili ange taku pekiá.

Ko te kau mamata tonu 'i te lāngilangi 'o Kalaisí

¹⁶ He tala'i'eaí ko te motou angimuli ki te 'ū fananga ne fa'u 'aki te lohi, 'ia te motou ongoonga atu te māfimaí 'o te tou 'Aliko ko Sisū Kalaisí, mo Tana toe hoko maí; kā ko te kau sio tonu 'ia mātou ki Tono lāngilangi. ¹⁷ Hē ne Ina ma'u mei te 'Atua ko te Tamaí 'ia te faka'apa'apa mo te fakalāngilangi'i, 'i te hoko mai kiā Ia 'ia te le'o ko ia mei te nāunau lelei lahi 'aupitó, 'o pehē, "Ko Toku 'Alo Pelé'ena, 'a ia 'Okou hōifua ki Aí."*

¹⁸ Pea ko te le'o ko iá, ne'e motou fanongo ki ai 'i tana ha'u mei hēvani, 'i te motou 'iā Ia 'i te ma'unga tapú.

¹⁹ Kae'uma'ā 'oku tou ma'u 'ia te Fofafola palōfisai, 'a ia ko te me'a 'oku pau angé; pea 'oku mālō te kotou fakatokanga ki ai, he 'oku hangē ko he maama 'oku ulō he potu fakapō'ulí, kae'aua ke mafoa 'ia te atá, pea hopo te fetu'u 'ahó 'i te kotou lotó.

²⁰ Kae kotou 'ilo'i mu'a, 'ilonga he palōfisai 'i te Tohitapú, ne'e kala tupu ia mei te faka'uhinga 'a te tangata.*

²¹ He kua he'iki ai ke 'aumai he palōfisai 'i te tu'utu'uni 'a te tangata, ka ne'e lea mei te 'Atuá he kau tangata 'i te takina 'ia nātou 'e te Laumālie Mā'oni'oní.

2

Ko te kau palōfitá mo te kau faiako lohi

¹ Ka ne'e 'i ai foki he kau palōfita lohi 'i te kakai 'Isilelí, hangē foki 'e 'i ai he kau akonaki lohi 'iā kōtou, 'ia te fa'ahinga 'e notou fakahū fufū mai 'ia te 'ū akonaki hē, 'a ia ko te me'a faka'auha, 'o notou fakafisinga'i te 'Aliko ne'e fakatau 'ia nātou, 'o notou fakatō kiā nātou he faka'auha 'e fakato'oto'o tonofai.

² Pea 'e mulimuli te tokolahi ki te notou 'ū ngāue fakalialí; pea ko te me'a 'iā nātou 'e tupu ai te lau'ikovi'i 'ia te ala 'o te mo'oní.

³ Pea 'i te notou mānumanú, 'e notou ngāue 'aki 'ia kōtou ke ma'u pa'anga, 'i te notou fai 'aki te 'ū lea kākā; kā ko te notou tauteá kua fualoa mo te kala tuku tana ngāue maí, pea 'oku kala kemo ifo te notou faka'auhá.

[†] 1:10 1:10 humu, ko ia pe si'aki te kotou tui. * 1:17 1:17-18 Māt 17:1-5; Ma'ake 9:2-7; Luke 9:28-35

* 1:20 1:20-21 2 Tīm 3:16

⁴ He ne'e kailoa mamae 'e te 'Atuá ki te kau 'āngelo ne'e angahalá, kae Ina sī ifo 'ia nātou ki heli, 'o tuku ki te 'ū 'ana, 'a ia ko te koto fakapō'uli,* ke tauhi ki te Fakamaaú.

⁵ Pea ne'e kala Ina mamae ki te maama matu'á, kā ne Ina tauhi pē he toko fitu, pea valu 'aki 'ia Noa, 'a ē ne'e malanga 'aki 'ia te mā'oni'oni, 'i Tana 'aumai te lōmakí ki te maama 'o te kau faka'atuamaté.*

⁶ Ne Ina tutu ke efu 'ia te ongo kolo ko Sōtoma mo Kōmolá, mo fakamāu'i ke nofo ko te koto lusa, 'o tuku ai he taípe ki te kau faka'atuamate 'o te 'āmuli;*

⁷ mo Ina hamusi 'ia Lote mā'oni'oni, 'ā ē ne mafasia 'i te tō'onga 'a te kau malaki lao nā, 'a ia ne'e notou ma'uli 'aki 'ia te pau'u fakalialia;*

⁸ he ko te si'i mā'oni'oni ko iá, ko te me'a 'i tana nofo 'i te notou lotolotonga, 'o sio mo fanongo ki te notou me'á, ne'e fakahoha'a tu'u tonu laumālie mā'oni'oni 'i te 'aho kotoa pē 'aki te notou 'ū ngāue maumau laó.

⁹ Ko ia ai, 'oku poto pē te 'Alikí ke hamusi 'ia te kakai lotu mo'oni mei te 'ahi'ahi, pea ke tauhi tautea 'ia te kau fai ta'etotonú, 'o a'u ki te fakamaaú;

¹⁰ kae'uma'ā 'ia nātou 'oku mulimuli ki te kakanó, 'oku notou fou 'i te holi fakalialia, mo notou fakasīkaka'i 'ia te kau pulé.

Ko te ha'a ta'emālu'ina 'ia nātou, ko te ha'a holi ke fai pē to'o nātou loto, ko te kakai 'oku kala notou manahē ke lau'ikovi'i 'ia te kau pulé.

¹¹ Kā ko te kau 'āngeló, neongo 'oku notou hulu atu 'i te mālohi mo te mafai, kā 'oku kala notou lau'ikovi'i 'ia nātou 'i te 'ao 'o te 'Alikí.

¹² Kā ko te kau siana nei, hangē tofu pē ko he fanga monumanu ta'e'atamaí 'ia nātou, kua ngaahi ke pooki 'ia nātou mo tāmata'i, pea 'oku notou lau kovi ki te 'ū me'a 'oku kala he notou 'ilo ki ai; pea 'i te notou fakalusa 'oku faí, 'e notou mātu'aki 'auha ai,

¹³ pea 'e notou ma'u te totongi 'o te fai ta'etotonú. 'Oku notou pehē ko te me'a mālie ke ma'uli fa'italiha 'i te kei 'ahó. Ko te 'ū 'ila mo te 'ū mele 'ia nātou 'oku notou va'inga'aki te notou kākaa'í lolotonga te notou kātoanga pē mo kōtoú.

¹⁴ 'Oku notou tama'imata 'aki he fafine ke fe'auaki, pea 'oku ta'efakangatanga te notou fai angahalá; 'oku notou taki 'aki he mounu 'ia te 'ū laumālie 'oku he'iki ai matu'ú; kua ako te notou lotó 'i te mānumanú, ko te fānau mala'ia 'ia nātou.

¹⁵ Kua notou afe mei te hala totonú, 'o 'alu hē ai pē, pea kua notou mulimuli atu 'i te ala ne'e fou ai 'ia Pēlami ko te foha 'o Pōsolí, 'a ē ne'e manako ki te totongi 'o te kākā;*

¹⁶ ka ne'e valoki'i 'ona 'i tana faihalá, he ne'e lea kiā ia he 'asi noa, 'aki te le'o 'o te tangata, 'o ina ta'ofi te vale 'a te palófitá.

¹⁷ Ko te kau siana nei ko te 'ū matavai 'oku hala 'i te vai, ko te 'ū kongā 'ao 'oku fakaoma 'e te afaá; kua tauhi mo'o nātou 'ia te 'uli'uli 'o te fakapō'uli ta'engatá.

¹⁸ 'Oku notou pu'aki mei'a lalahi, kā ko te koto nga'asi pē, 'oku notou 'ai tauhele 'i te 'ū holi fakakakanó, mo te anga-fakalialia, kiā nātou ne'e 'osi hao mei te fa'ahinga 'oku ma'uli hēhē peé.

¹⁹ 'Oku notou tala'ofa kiā nātou he tau'atāina; 'osi, ko te koto pōpula 'ia nātou ki te 'auha. He kā kua ikuna'i he tangata 'e te taha, kua hoko leva ia ko te pōpula 'a te toko taha ko iá foki.

* 2:4 2:4 'o tuku ... fakapō'uli: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihī, 'o ha'i seini 'i te fakapō'uli. * 2:5

2:5 Sēn 6:1–7:24 * 2:6 2:6 Sēn 19:24 * 2:7 2:7 Sēn 19:1-16 * 2:15 2:15-16 Nōm 22:4-35

²⁰ He kāpau ne'e notou hao mei te 'ū me'a fakamoua'a 'o māmaní, 'i te notou 'ilo kānokano ki te 'Alikí mo Fakama'ulí ko Sīsū Kalaisi, kae notou toe fihia 'i te 'ū me'a ko iá, 'o ikuna'i ai 'ia nātou, pea tā 'oku lahi te kovi ki mulí 'i te kovi mu'á.

²¹ 'Io, ne lelei mu'a kiā nātou ke 'aua notou 'ilo'i te ala 'o te mā'oni'oni, 'i te notou 'ilo ki ai pea toki foki mei te tu'utu'uni tapu ne'e tuku kiā nātou.

²² Kua fakamo'oni 'iā nātou 'ia te paloveepi totonu,

“Foki te kulí ki tana lua 'a'aná;”^{*}
 pea mo te paloveepi 'e taha,
 “Puaka ne ma'a
 toe fakapelapela.”

3

E toe foki mai 'ia te 'Alikí

¹ Si'i 'ofa'anga, ko tono ua 'eni 'o taku 'ipiseli kiā kōtou 'okou tohi atu ki ai, 'a ia 'okou langa'i ai te kotou loto ma'á,

² 'i taku fakamanatu atu ke 'aua na'a ngalo te 'ū lea ne'e folafola 'aki 'i mu'a 'e te kau palōfita tapú, mo te fakau 'a te 'Alikí mo Fakama'ulí, 'a ia ne'e fou atu 'i te kotou kau 'apōsetoló.

³ Kotou 'ilo'i mu'a 'ia te me'a nei: takua 'e hoko 'i te taimi fakamulí he fa'ahinga 'oku mātu'aki manukí, 'o notou fou 'i te 'ū holi kovi 'a nātou,^{*}

⁴ mo notou lau, “Ko fea ia 'ia te tala'ofa 'o Tana hoko mai? He talu te momoe 'ia te kau mātu'á mo te tatau ai pē 'ia te me'a kotoa pē, 'io, 'o tatau ai pē talu mei te kamata'anga 'o māmaní.”

⁵ Ko te fa'ahinga 'eni 'oku kala notou fia fakamo'oni ki te me'a nei, ko te me'a 'i te Folafola 'a te 'Atuá ne'e tu'u ai 'ia te langí 'i mu'a, pea fokotu'u ai te fanuá mei te vai pea ngaahi 'aki te vai,^{*}

⁶ 'a ia ne'e lōmaki vai ai 'ia te maama 'o ono'ahó, 'o 'auha.^{*}

⁷ Kā ko te 'ū langí mo te fanua 'o onopooní kua tauhi 'aki te Folafola 'o Tana 'Afió, 'o ta'ofi ki te afi, 'o ká toki hoko te 'aho 'o te fakamāu'i mo te faka'auha 'o te kakai faka'atuamaté.

⁸ Kā ke 'aua na'a puli 'iā kōtou, si'i 'ofa'anga, 'ia te fe'i me'a nei: ko te 'aho 'e tahá 'oku tatau ia ki te 'Alikí mo he ta'u 'e afe, pea ko te ta'u 'e afé 'oku tatau mo te 'aho 'e taha.^{*}

⁹ Tala'i'eaí ko te fai tuai 'a te 'Alikí 'i Tana tala'ofá, 'o hangē ko te lau tuai 'e te 'ihi, kā ko Tana anga-mokomoko pē kiā kōtou,^{*} mo te kala finangalo 'e Ia ke 'auha he taha, kā ke a'usia te fakatomalá 'e te kakai kotoa pē.

¹⁰ Kā 'e hoko mai pē 'ia te 'aho 'o te 'Alikí 'o hangē he kaiha'á; pea 'e mole ai 'ia te 'ū langí mo te longoa'a, pea 'e vela 'ia te 'ū fetu'ú 'o 'auha, pea ko te fanuá mo te 'ū ngāue 'oku 'i ai 'e vela 'o 'osi ai.^{†*}

¹¹ Pea kāpau leva 'e 'auha pehē 'ia te 'ū me'a nei kotoa pē, pea faka'uta mu'a ki te anga 'oku totonú ke kotou anga'akí, 'o taka 'i te tō'onga mā'oni'oni mo te lotu mo'oni,

^{*} 2:22 2:22 Pal 26:11   ^{*} 3:3 3:3 Siuta 1:18   ^{*} 3:5 3:5 Sēn 1:6-9   ^{*} 3:6 3:6 Sēn 7:11   ^{*} 3:8 3:8

Saame 90:4   ^{*} 3:9 3:9 kiā kōtou: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, kiā tātou.   [†] 3:10 3:10 'e vela 'o 'osi ai: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'e 'ihi. Ka 'oku ngali tonu tonu hiki 'o: 'e puli. 'Oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa kehe: 'e 'ilo, pea 'i tonu hiki fualoa 'e taha: 'e 'ilo ia kua faka'auha.   ^{*} 3:10 3:10 Māt 24:43; Luke 12:39; 1 Tes 5:2; Fkhā 16:15

¹² 'o kotou nofo'aki tali ki te hoko mai te 'aho 'o te 'Atuá mo kotou fakato'oto'o mai ia, 'a ia 'e tutu ai 'ia te 'ū langí 'o 'auha, pea 'e vela 'o vai 'ia te 'ū fetu'ú.

¹³ Kā 'oku tou 'amanaki ki te langi fo'ou mo he fanua fo'ou, 'a ia 'oku nofo'anga ai 'ia te mā'oni'oní, 'o fakatatau ki Tana tala'ofá.*

¹⁴ Ko ia ai, si'i 'ofa'anga, ko te me'a 'i te kotou 'amanaki ki te 'ū me'a peheé, kotou fai feinga leva ke 'iloa 'ia kōtou kua kotou melino, kua kotou kala he 'ila, pea kala he mele 'i Tana vakai 'A'aná.

¹⁵ Pea kotou lau 'ia te kātaki fualoa 'a te kotou 'Alikí ko te koto fakama'uli; hangē foki ne'e tohi atu 'e te tou tokoua 'ofaina ko Paulá, 'o fakatatau ki te poto ne'e foaki kiā iá;

¹⁶ 'o hangē foki ko tana fai 'i tana 'ū 'ipiseli kotoa pē, 'o lea ai 'e ia ki te 'ū me'a nei. 'Oku 'i ai te 'ū me'a 'oku 'ilongata'a, pea 'oku mio'i ia 'e te kau ta'eako, mo te ta'ematu'ú, 'o hangē foki ko te notou fai ki te 'ū kongá kehe 'o te Tohitapú, 'o notou langa'i ai te faka'auha 'o nātoú.

¹⁷ Kā ko kōtou, si'i 'ofa'anga, ko te me'a 'i te kotou sinaki 'ilo ki aí, kotou le'ohi 'ia kōtou na'a kotou 'auhia 'i te hē 'a te kau malaki lao nā, 'o kotou mātu'aki hinga mei te kotou tu'u ma'u nā.

¹⁸ Kae kotou tupu ai pē 'i te kelesí, pea 'i te 'ilo' 'o te tou 'Alikí mo Fakama'ulí ko Sisū Kalaisi.

Kē 'o Tana 'Afió 'ia te kolōliá 'i te taimi nei, 'o a'u ki te 'aho 'o 'Itānití.‡

* **3:13** 3:13 'Ais 65:17; 66:22; Fkhā 21:1 ‡ **3:18** 3:18 'I te 'ū hiki fualoa 'ihi 'oku faka'osi 'aki te lea 'Ēmeni.

Ko te 'Uluaki 'Ipiseli 'a Sioné Ko te talateú

Ko te 'Uluaki 'Ipiseli 'a Sioné 'oku ua tono tafito'i kaveingá: (1) ke fakaloto-lahi'i te kakai ne'e fai ki ai te tohi ke ma'uli 'i te feohi mo te 'Atuá mo Tono 'Aló, ko Sisū Kalaisi, pea (2) ke fakatokanga kiā nātou ke 'a'ua na'a notou tali te akonaki hala 'e maumau ai te notou feohi ko iá. Ko te akonaki hala ko 'ení ne'e tafito ia 'i te fakakaukau 'oku tupu te kovi mei te fetu'utaki mo te matelié, pea takua ko Sisū, 'ia te 'Alo 'o te 'Atuá, ne'e kailoa lava ke tangata mo'oni 'ia Ia. Ne'e taukave'i 'e te kau fai akonaki hala ko 'ení ko to'otó fakama'ulí ko toku vete ange ia mei te hoha'a ki taku nofo 'i te maama ko 'ení; pea notou toe akonaki 'o pehē, ko te fakama'ulí 'oku kailoa takua ha'aná fekau'aki mo te 'ulungāangá pe ko te 'ofa ki te kakai kehé.

Ne'e fakafepaki'i 'e Sione 'ia te akonaki ko 'ení 'aki tana pehē ko Sisū Kalaisi ko te tangata mo'oni Ia, pea toe ina fakamamafa'i 'o pehē, ko nātou kotoa 'oku notou tui kiā Sisū mo 'ofa ki te 'Atuá kua pau ke notou fe'ofa'aki foki.

Ko te kakano 'o te tohi

Ko te talateú (1:1-4)

Ko te maamá mo te fakapō'ulí (1:5–2:29)

Ko te fānau 'a te 'Atuá mo te fānau 'a te tēvoló (3:1-24)

Ko te mo'oni mo te halá (4:1-6)

Ko te fatongia ke fe'ofa'aki (4:7-21)

Ko te tui 'oku ikuná (5:1-21)

Ko te Folafofa 'o te ma'ulí

¹ 'Oku motou fakahaa'i atu kiā kōtou 'ia te 'ū me'a ne'e 'i ai mei te kamata'angá, ko te 'ū me'a kua motou fanongoa, ko te 'ū me'a kua motou mamata ki ai 'aki te motou matá, ko te 'ū me'a ne'e motou siofia, pea fā ki ai 'e te motou nimá, 'o kau ki te Folafofa 'o te ma'ulí.*

² (He ne'e fakae'a mo'oni 'ia te ma'ulí, pea kua motou mamata ki ai, pea 'oku motou fakamo'oni ki ai, pea 'oku motou fakahaa'i atu 'ia te ma'uli ta'engata ko iá, 'ā ē ne feangai mo te Tamaí, pea ne'e fakae'a kiā mātoú.)*

³ 'Io, ko te 'ū me'a kua motou mamata mo fanongo ki ai, 'oku motou fakahaa'i kiā kōtou foki, kote'uhí ke kotou ma'u 'e kōtou foki 'ia te feohi mo mātoú: pea ko te feohi foki 'a mātoú ko te feohi mo te Tamaí, pea mo Tono 'Alo ko Sisū Kalaisi.

⁴ Pea 'oku motou tohi te 'ū me'a ko iá kote'uhí ke kakato te tou* fiafiá.

Ko te 'Atuá ko te maama

⁵ Ko 'ení ia 'ia te me'a ne'e motou fanongo meiā Ia, 'o tala kiā kōtoú, 'a 'eni: ko te 'Atuá ko te maama, pea 'oku kala he mama'i fakapō'ulí 'i Tana 'Afió.

⁶ Kāpau 'oku tou pehē, 'oku tou feohi mo Ia, kae tou fou 'i te pō'ulí; tā 'oku tou lohí, pea 'oku kala tou fai ki te mo'oni.

⁷ Kae kāpau 'oku tou fou 'i te maamá, 'o hangē ko Tana 'afio 'e Ia 'i te maamá, pea tā 'oku tou feohi 'ia te taha mo te taha, pea ko te ta'ata'a 'o Sisū ko Tono 'Aló 'oku Ina fakama'a 'ia tātou mei te angahala fuli pē.

* 1:1 1:1 Sione 1:1   * 1:2 1:2 Sione 1:14   * 1:4 1:4 te tou: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, te kotou.

⁸ Kāpau 'oku tou pehē 'oku kala he tou angahala, tā 'oku tou kākaa 'i 'ia tātou, pea 'oku kala 'iā tātou 'ia te mo'oni.

⁹ Kāpau 'oku tou vete te tou 'ū angahalá, ko Tana anga fakamo'oni tala'ofá, mo Tana anga-faitotonú, 'oku nā kau ke fakamolemole te tou 'ū angahalá, pea ke Ina fakama'a 'ia tātou mei te faihala fuli pē.

¹⁰ Kāpau 'oku tou pehē kua kala tou fai angahala, tā 'oku tou pehē ko te lohi Tana 'Afió, pea 'oku kala 'iā tātou Tana Folafolá.

2

Ko Kalaisi 'ia te tou Taukapó

¹ Si'aku fānau, 'okou tohi pehē atú kote'uhí ke 'aue 'e kotou mama'i angahala. Pea kā kua fai angahala he taha, 'oku tou ma'u he Taukapo ki te Tamaí, ko Sīsū Kalaisi ko te faitotonú;

² pea ko te fakatupu hōifua'anga foki Ia kote'uhí ko te tou 'ū angahalá; pea tala'i'eafi kote'uhí ko te 'ū angahala 'a tātoú pē, kā kote'uhí foki ko te 'ū angahala 'a māmaní fuli pē.

³ Pea ko 'eni 'ia te me'a 'oku tou 'ilo ai kua tou 'ilo'i mo'oni Tana 'Afió, 'i te tou tauhi Tana 'ū tu'utu'uni.

⁴ Kā 'i ai he taha 'oku pehē ia, “Kua u 'ilo'i mo'oni Tana 'Afió,” kā 'oku kala tauhi 'e ia Tana 'ū tu'utu'uni, ko te lohi ia, pea 'oku kala 'iā ia 'ia te mo'oni.

⁵ Kae 'ilonga pē ia 'oku tauhi Tana 'ū tu'utu'uni, tā 'oku a'u mo'oni ia ki te haohaoa 'o te 'ofa ki te 'Atuá. Ko ia 'ia te me'a 'oku tou 'ilo'i ai 'oku tou 'i Tana 'Afió.

⁶ Ko ia 'oku ina pehē, takua 'oku nofo ma'u ia 'i Tana 'Afió, 'oku totonu ke laka ia, 'o hangē ko te laka Tana 'Afió.

Ko te fekau fo'ou

⁷ Si'i 'ofa'anga, 'oku kala ko he tu'utu'uni fo'ou 'okou tohi atu aí, kā ko he tu'utu'uni kua fualoa, 'ā ē ne'e kotou ma'u mei te kamata'angá. Ko te tu'utu'uni fualoa nei, ko te Folafolá ne kotou 'osi fanongo ki ai.*

⁸ Kā neongo iá, ko te tu'utu'uni fo'ou ia 'okou tohi atu nei, 'a ia ko te me'a kua hoko mo'oni 'i Tana 'Afió, pea 'iā kōtou; kote'uhí kua faka'au ke mole 'ia te pō'ulí, pea kua kamata ulo nei 'ia te maama mo'oniá.

⁹ Ko ia 'oku pehē 'oku 'i te maamá ia, kā 'oku fihí'a ia ki tono tokouá, kua 'i te pō'ulí pē ia 'o a'u ki te taimi nei.

¹⁰ Ko ia 'oku 'ofa ki tono tokouá, 'oku nofo ma'u ia 'i te maamá; pea 'oku kala he tūkia'anga 'iā ia.

¹¹ Kā ko ia 'oku fihí'a ki tono tokouá, 'oku 'i te pō'ulí ia, pea 'oku laka ia 'i te pō'ulí, pea 'oku kala ina 'ilo'i pe ko tana 'alú ki fea, he kua fakakuihi tono matá 'e te pō'ulí.

¹² 'Okou tohi atu kiā kōtou, si'i fānau, kote'uhí kua fakamolemole'i te kotou 'ū angahalá kote'uhí ko Tono huafá.

¹³ 'Okou tohi atu kiā kōtou, mātu'a, kote'uhí kua kotou 'ilo'i Tana 'Afió ne'e 'i ai mei te kamata'angá. 'Okou tohi atu kiā kōtou, kau talavou, kote'uhí kua kotou ikuna'i te Filí.

¹⁴ Ne au tohi atu kiā kōtou, si'i fānau, kote'uhí kua kotou 'ilo'i 'ia te Tamaí. Ne au tohi atu kiā kōtou, mātu'a, kote'uhí kua kotou 'ilo'i Tana 'Afió ne'e 'i ai mei te kamata'angá. Ne au tohi atu kiā kōtou, kau talavou, kote'uhí kua kotou

* 2:7 2:7 Sione 13:34

kaukua, pea 'oku nofo ma'u te Folafofa 'a te 'Atuá 'iā kōtou, pea kua kotou ikuna'i te Filí.

¹⁵ 'Aua 'e kotou 'ofa ki māmani, 'uma'ā 'ia te 'ū me'a 'oku 'i māmaní. Kā 'ofa he taha ki māmani 'oku kala 'iā ia te 'ofa ki te Tamaí.

¹⁶ He ko te me'a kotoa pē 'oku 'i māmaní, 'ia te holi 'o te kakanó, mo te holi 'o te matá, mo te 'afungi 'o te ma'ulí, 'oku kala mei te Tamaí ia, kā 'oku mei māmani.

¹⁷ Pea 'oku faka'a'au ke mole 'ia māmani mo tana holi 'a'aná; kā ko ia 'oku fai 'ia te finangalo 'o te 'Atuá, 'oku nofo ma'u ia 'o ta'engata.

Ko te Fili 'o Kalaisí

¹⁸ Si'i fānau, ko te houa fakamulí 'eni; pea hangē ne'e kotou fanongo 'oku tu'unuku mai 'ia te Fili 'o Kalaisí, pehē foki kua hoko mai 'eni he kau fili 'o Kalaisí tokolahi; 'a ia 'oku tou 'ilo'i mei ai ko te houa fakamulí 'eni.

¹⁹ Ne'e notou ō atú me'iā tātou, kae tala'i'eai ne'e notou 'o tātou; he kāpau ne'e notou 'o tātou, pehē kua notou nofo ma'u mo tātou; ka ne'e hoko 'ení kote'uhiā ke e'a 'oku kala 'o tātou kotoa pē.

²⁰ Pea ko kōtoú 'oku kotou ma'u 'ia te pani* mei te Toko Taha Tapú, 'o kotou 'ilo'i te me'a kotoa pē.†

²¹ Tala'i'eai ne au tohi atu kiā kōtoú ko te pehē ne'e kala kotou 'ilo ki te mo'oní, kā kote'uhi ne'e kotou 'ilo'i ia, pea kote'uhi ke 'ilonga he lohi 'oku kala mei te mo'oní ia.

²² Ko ai ia 'oku lohí, kā ko ia 'oku fakafisinga'i 'o pehē, 'oku kala ko te Kalaisí 'ia Sisú? Ko 'eni ia 'ia te Fili 'o Kalaisí, 'a ia 'oku ina fakafisinga'i 'ia te Tamaí mo te 'Aló.

²³ Ko ia kotoa pē 'oku fakafisinga'i 'ia te 'Aló, na'a mo te Tamaí 'oku kala ina ma'u; ko ia 'oku fakamo'oni ki te 'Aló, 'oku ina ma'u mo te Tamaí foki.

²⁴ Ko kōtoú leva, tuku ke nofo ma'u 'i te kotou lotó 'ia te me'a kua kotou fanongo ki ai mei te kamata'angá. Kāpau 'e nofo ma'u 'i te kotou lotó 'ia te me'a kua kotou fanongo ki ai mei te kamata'angá, pea 'e kotou nofo ma'u 'ia kōtou foki 'i te 'Aló pea mo te Tamaí.

²⁵ Pea ko 'eni ia 'ia te me'a ne'e tala'ofa 'aki 'e Ia kiā tātou, ko te ma'uli ta'engatá.

²⁶ Ko te 'ū me'a 'eni kua u tohi atu kiā kōtou 'o kau ki te fa'ahinga 'oku takihee'i 'ia kōtoú.

²⁷ Pea ko kōtou, 'oku kei nofo 'i te kotou lotó te kotou pani ne ma'u me'iā Iá, pea 'oku kala kotou toe tatali ke ako'i 'ia kōtou he taha. Kaikehe, ko te pani 'o Tana 'Afió 'oku ina ako'i 'ia kōtou 'i te me'a kotoa pē, kae'uma'ā ko te koto mo'oni ia 'o kala ko te lohi; pea hangē ko te ako'i 'ia kōtou 'e Iá, ko ia kotou nofo ma'u 'iā Ia.

²⁸ Pea ko 'eni, si'i fānau, kotou nofo ma'u 'iā Ia, kote'uhi 'o kā fakae'a mai Ia, ke tou lotolahi, 'o kala tou mā mei Tana 'Afió 'i Tana hoko maí.

²⁹ Kāpau 'oku kotou 'ilo'i ko te mā'oni'oni Tana 'Afió, 'oku kotou 'ilo'i leva, ko ia kotoa pē 'oku fai mā'oni'oni kua fanau'i ia mei Tana 'Afió.

3

Ko te fānau 'a te 'Atuá

* **2:20** 2:20 te pani 'ia ko te Laumálie Mā'oni'oní. † **2:20** 2:20 'ilo'i te me'a kotoa pē: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, 'oku kotou ma'u kotoa pē te 'iló.

1 Vakai ā ki tonu fakafofo 'o te 'ofa kua foaki mai 'e te Tamaí, he ko te faí ke ui 'ia tātou ko te fānau 'a te 'Atuá, pea ko tātou ia.* Ko tonu 'uhinga ia 'oku kala 'ilo'i ai 'ia tātou 'e māmaní, kote'uhí ne'e kala notou 'ilo'i Tana 'Afió.*

2 Si'i 'ofa'anga, na'a mo 'eni ko te fānau 'a te 'Atuá 'ia tātou, pea kua he'iki ai fakahaa'i mai, pe ko te ā 'e tou hoko ki ai 'āmuli; 'oku tou 'ilo'i pē, kā toki fakahā ia, 'e tou tatau ai mo Tana 'Afió, he 'e tou mamata kiā Ia 'i Tono anga-tonou.

3 Pea ko ia kotoa pē 'oku 'i ai te 'amanaki ko 'eni 'iā Iá, 'oku ina fakama'a 'ona, 'o hangē foki 'oku ma'a Tana 'Afió.

4 Ko ia kotoa pē 'oku fai angahalá 'oku maumau'i ia 'ia te laó; 'io, ko te angahalá ko te maumau lao ia.

5 Pea 'oku kotou 'ilo'i ne'e fakae'a mai Tana 'Afió ke Ina 'ave 'ia te 'ū angahalá;† pea 'oku kala he angahala 'iā Ia.*

6 Ko ia kotoa pē 'oku nofo ma'u 'i Tana 'Afió, 'oku kala ina fai angahala; ko ia kotoa pē 'oku angahalá kua he'iki ai mamata ia ki Tana 'Afió, 'uma'ā hana 'ilo'i mo'oni Ia.

7 Si'i fānau, ke 'aia na'a takihee'i 'ia kōtou he taha; ko ia 'oku fai mā'oni'oni, ko te mā'oni'oni ia, 'o hangē foki 'oku mā'oni'oni Tana 'Afió.

8 Ko ia 'oku fai angahalá, 'oku 'o te tēvoló ia; he ko te tēvoló ko te fai angahala ia mei te kamata'angá. Ko tonu 'uhinga ia ne'e fakae'a ai 'ia te 'Alo 'o te 'Atuá, kote'uhí ke Ina holoki 'ia te 'ū ngāue 'a te tēvoló.

9 Ko ia kotoa pē kua fanau'i mei te 'Atuá, 'oku kala fai angahala; kote'uhí 'oku nofo ma'u 'iā ia 'ia te pulapula 'o Tana 'Afió; pea tala'i'ea'i 'oku lava 'e ia ke angahala, he kua fanau'i ia mei te 'Atuá.

10 Ko te me'a ko iá 'oku mahino ai 'ia te fānau 'a te 'Atuá pea mo te fānau 'a te tēvoló: ko ia 'oku kala fai mā'oni'oni 'oku kala mei te 'Atuá ia, kae'uma'ā 'ia ia 'oku kala 'ofa ki tonu tokouá.

Ke kotou fe'ofa'ofani

11 He ko 'eni ia 'ia te fekau ne'e tala kiā kōtou mei te kamata'angá, ke tou fe'ofa'aki.*

12 Ke 'aia na'a tou hangē ko Keini'a ia 'oku 'o te tēvoló, 'o ina tāmata'i tonu tokouá. Pea ko te ā tonu 'uhinga 'o tana tāmata'í? Kote'uhí pē he ne'e kovi ta'aná 'ū ngāue, kae totonu te 'ū ngāue ia to'onó tehina.*

13 'Aia na'a kotou ofo, kāinga, 'i te fihí'a 'ia māmani kiā kōtoú.

14 'Oku tou 'ilo'i kua tou hiki mei te maté ki te ma'ulí, he 'oku tou 'ofa ki te kāinga lotú. Ko ia 'oku kailoa 'ofá‡ 'oku 'i te maté ai pē ia.*

15 Ko ia fuli pē 'oku fihí'a ki tonu tokouá ko te tāmata tangata ia, pea 'oku kotou 'ilo'i, kā 'i ai he tāmata tangata, 'oku kailoa nofo ma'u te ma'uli ta'engatá 'iā ia.

16 Ko te me'a ko 'eni 'oku tou 'ilo'i mo'oni ai ki te 'ofá, 'i te si'aki 'e Ia Tana ma'ulí kote'uhí ko tātou; pea ko tātou foki, 'oku totonu ke tou si'aki te tou ma'ulí kote'uhí ko te kāingá.

17 Kā ko ia 'oku ina ma'u 'ia te me'a 'o māmaní, mo sio ki tonu tokouá 'oku masiva, kae kailoa ha'aná foaki kiā ia, pea 'oku nofo ma'u fefe'aki te 'ofa ki te 'Atuá kiā ia?

* 3:1 3:1 pea ko tātou ia: 'oku kailoa 'asi 'ia te kupu'i lea nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi. * 3:1 3:1 Sione

1:12 † 3:5 3:5 te 'ū angahalá: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, te tou 'ū angahalá. * 3:5 3:5 Sione

1:29 * 3:11 3:11 Sione 13:34 * 3:12 3:12 Sēn 4:8 ‡ 3:14 3:14 kailoa 'ofá: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki

fualoa 'ihi, kailoa 'ofa ki tonu tokouá. * 3:14 3:14 Sione 5:24

18 Si'i fānau, 'aua na'a tou 'ofa 'aki he lea pē, 'uma'ā 'aki te tou 'alelō pē; kae tou fai 'i te ngāue mo fai 'i te mo'oni te tou 'ofá.

Ko te lotolahi 'i te feangai mo te 'Atuá

19 Ko te me'a ko iá 'e tou 'ilo'i ai 'oku tou mei te mo'oni, pea 'e tou fakanonga 'aki te tou lotó 'i te 'ao 'o Tana 'Afió.

20 He kāpau 'oku fakahalaia'i 'ia tātou 'e te tou lotó, 'oku lahi 'ia te 'Atuá 'i te tou lotó, pea 'oku Ina mea'i 'ia te me'a kotoa pē.

21 Si'i 'ofa'anga, kāpau 'oku kala fakahalaia'i 'ia tātou 'e te tou lotó, 'oku tou lotolahi 'i te feangai mo te 'Atuá.

22 Kae'uma'ā, 'ilonga he me'a 'oku tou kole ki ai, 'oku tou ma'u me'iā Ia, kote'uhí 'oku tou tauhi Tana 'ū tu'utu'uní, pea 'oku tou fai 'ia te 'ū me'a 'oku Ina hōhō'ina 'i ai.

23 Pea ko 'eni ia Tana tu'utu'uní, ke tou tui ki te huafa 'o Tono 'Aló ko Sisū Kalaisi, pea ke tou fe'ofa'aki, 'o hangē ko te tu'utu'uní ne Ina tuku mai.*

24 Pea ko ia 'oku tauhi Tana 'ū tu'utu'uní 'oku ina nofo ma'u 'i Tana 'Afió, pea mo Tana 'Afió 'iā ia. Pea ko 'eni ia 'ia te me'a 'oku tou 'ilo'i ai 'oku Ina nofo'ina 'ia tātou: kote'uhí ko te Laumālie kua Ina foaki mai kiā tātou.

4

Sivi 'ia te 'ū laumālie

1 Si'i 'ofa'anga, 'aua 'e kotou tui ki te laumālie fuli pē, kae kotou sivi 'ia te 'ū laumālie pe 'oku mei te 'Atuá 'ia nātou; he 'oku tokolahi te kau palōfita lohi kua ō atu ki māmani.

2 Ko 'eni ia te me'a 'e kotou 'ilo'i ai 'ia te Laumālie 'o te 'Atuá: ko te laumālie fuli pē 'oku fakamo'oni'i ne'e ha'u 'ia Sisū Kalaisi 'i te kakanó,* 'oku 'o te 'Atuá ia.

3 Pea 'ilonga he laumālie 'oku kala fakamo'oni'i 'ia Sisū, 'oku kala mei te 'Atuá ia, pea ko te laumālie ia 'o te Fili 'o Kalaisi, 'a ia kua kotou fanongo 'oku tu'unuku mai; 'io, na'a mo 'eni kua 'i māmani.

4 Si'i fānau, 'oku mei te 'Atuá 'ia kōtou, pea kua kotou ikuna'i 'ia nātou; kote'uhí ko ia 'oku 'iā kōtou 'oku mā'olunga 'iā ia 'oku 'i māmani.

5 Ko nātou ko te tupu mei māmani; ko tono 'uhinga ia 'oku fakaemāmani ai te notou leá, pea 'oku tokanga 'e māmani kiā nātou.

6 Ko mātou ko te tupu mei te 'Atuá. Ko ia 'oku 'ilo'i 'ia te 'Atuá 'oku tokanga ia kiā mātou; ko ia 'oku kala mei te 'Atuá 'oku kala tokanga ia kiā mātou. Ko te me'a ko iá 'oku tou 'ilo mei ai 'ia te Laumālie 'o te mo'oni, mo te laumālie 'o te fakaheé.

Ko te 'Atuá ko te 'ofa

7 Si'i 'ofa'anga, ke tou fe'ofa'aki mu'a, he ko 'ofá ko te tupu mei te 'Atuá ia; pea ko ia kotoa pē 'oku 'ofá kua fanau'i ia mei te 'Atuá, pea 'oku ina 'ilo'i 'ia te 'Atuá.

8 Ko ia 'oku kailoa 'ofá, kua kala ina mama'i 'ilo'i 'ia te 'Atuá, he ko te 'Atuá ko te 'ofa.

9 Ko 'eni te me'a kua fakahaa'i ai te 'ofa 'a te 'Atuá 'iā tātou, 'ia te fekau atu 'e te 'Atuá Tono 'Alo pē tahá ki māmani, kote'uhí ke tou ma'uli 'iā ia.

10 Ko 'eni ia te me'a 'oku 'i ai 'ia 'ofá, ne'e kala ko te tou 'ofa ki te 'Atuá, ká ko Tana 'ofa'i 'ia tātou 'e Iá, mo Tana fekau atu Tono 'Aló mo'o fakatupu hōifua'anga kote'uhí ko te tou 'ū angahalá.

* 3:23 3:23 Sione 13:34; 15:12, 17 * 4:2 4:2 'i te kakanó 'oku 'uhinga 'eni: ko te tangata mo'oni, ko ia pe ko te tangata kakato.

¹¹ Si'i 'ofa'anga, kāpau leva ne'e pehē te 'ofa 'ia te 'Atuá kiā tātou, pea ko tātou foki 'oku totonu ke tou fe'ofa'aki.

¹² Kua kailoa mamata he taha ki te 'Atuá he taimi. Kāpau 'e tou fe'ofa'aki, 'oku nofo ma'u te 'Atuá 'iā tātou, pea kua fakakakato Tana 'ofá 'iā tātou.*

¹³ Ko 'eni ia te me'a 'oku tou 'ilo'i ai 'oku tou nofo ma'u 'i Tana 'Afió mo Tana 'Afió 'iā tātou, kote'uhí kua Ina foaki kiā tātou mei Tono Laumálié.

¹⁴ Pea kua motou siofia, pea 'oku motou fakahā, kua fekau mai 'e te Tamaí Tono 'Aló mo'o Fakama'uli 'o māmani.

¹⁵ 'Ilonga pē ia kua fakamo'oni ko Sisuú ko te 'Alo 'o te 'Atuá, 'oku nofo ma'u te 'Atuá 'iā ia, pea nofo ma'u ia 'i te 'Atuá.

¹⁶ Pea ko tātou kua tou 'ilo'i mo'oni, pea kua tou tui ki te 'ofa 'a te 'Atuá 'iā tātou.

Ko te 'Atuá ko te 'ofa, pea ko ia 'oku nofo ma'u 'i te 'ofá, 'oku nofo ma'u ia 'i te 'Atuá, pea 'oku nofo ma'u te 'Atuá 'iā ia.

¹⁷ Ko te me'a ko 'eni 'oku fakahaohaoa'i ai 'ia te 'ofá 'iā tātou, kote'uhí ke tou lotolahi 'i te 'aho 'o te fakamaaú; he hangē ko Tana 'Afió 'A'aná, 'oku pehē mo tātou 'i te maama ko 'eni.

¹⁸ 'Oku kailoa he manahē 'i te 'ofá; kaikehe, ko te 'ofa haohaoá 'oku ina kapusi 'ia te manaheé, he ko te manaheé 'oku fekau'aki ia mo te tautea. Kā ko ia 'oku manaheé kua he'iki ai fakahaohaoa'i 'ona 'i te 'ofá.

¹⁹ 'Oku tou 'ofa 'iā tātou, kote'uhí ne'e fu'aki 'ofa mai 'e Tana 'Afió kiā tātou.

²⁰ Kāpau 'e pehē he taha, "Okou 'ofa ki te 'Atuá," 'osi ko iá, 'oku fihí'a ia ki tono tokouá, ko te lohi ia. Hē ko ia 'oku kala 'ofa ki tono tokouá, 'a ē kua mātaa'i iá, 'e kailoa ina lava ke 'ofa ki te 'Atuá,† 'a ē kua he'iki ai ke ina mamata ki Ai.

²¹ Pea ko 'eni ia te tu'utu'uni 'oku tou ma'u mei Tana 'Afió: ko ia ko 'ē 'oku 'ofa ki te 'Atuá, ke ina 'ofa foki ki tono tokouá.

5

Ko te ikuna'i 'o māmani

¹ Ko ia kotoa pē 'oku tui ko te Kalaisí 'ia Sīsū, kua fanau'i 'ona mei te 'Atuá; pea ko ia kotoa pē 'oku 'ofa kiā Ia ne Ina fakatupú 'oku ina 'ofa foki kiā nātou kua fanau'i mei Tana 'Afió.

² Ko te me'a ko 'eni 'oku tou 'ilo'i ai 'oku tou 'ofa ki te fānau 'a te 'Atuá, kāpau 'oku tou 'ofa ki te 'Atuá, mo fai ki Tana 'ū tu'utu'uni.

³ Ko 'eni ia 'ia te 'ofa ki te 'Atuá, ko te tou tauhi ki Tana 'ū fekaú. Pea 'oku kailoa fakamafasia Tana 'ū tu'utu'uni,*

⁴ kote'uhí ko ia kotoa pē kua fanau'i mei te 'Atuá 'oku ina ikuna 'ia māmani; pea ko 'eni ia 'ia te fe'i ikuna ne'e ikuna'i 'ia māmani, 'ia te tou tui.

⁵ Ko ai ia 'oku ikuna'i 'ia māmani? 'Oku kala koā ko ia pē 'oku tui ko Sīsū ko te 'Alo 'o te 'Atuá?

Ko ai 'ia Sīsū?

⁶ Ko 'eni ia 'ia te Toko Taha ne'e fou mai 'i te vai mo te ta'ata'á, 'ia Sīsū Kalaisi; 'o kala 'i te vai pē, kā 'i te vai mo te ta'ata'a foki. Pea ko te Laumálié ia 'oku fakamo'oni, he ko te Laumálié ko te mo'oni ia.

⁷ He 'oku 'i ai te toko tolu 'oku fakamo'oni [i hēvani: ko te Tamaí, mo te Folafofá, pea mo te Laumálie Mā'oni'oni; pea 'oku taha pē 'ia te toko tolu nei.

* **4:12** 4:12 Sione 1:18 † **4:20** 4:20 'e kailoa ina lava ke 'ofa ki te 'Atuá: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihí, 'e fefe'aki ha'aná 'ofa ki te 'Atuá. * **5:3** 5:3 Sione 14:15

⁸ He 'oku 'i ai te toko tolu 'oku fakamo'oni 'i māmaní]:* ko te Laumālié mo te vai mo te ta'ata'a; pea 'oku taha 'ia te fakamo'oni 'a te tolu ko iá.

⁹ Kāpau 'oku tou tali te fakamo'oni 'a te kakaí, kā 'oku lahi ake 'ia te fakamo'oni 'a te 'Atuá; he ko 'eni ia te fakamo'oni 'a te 'Atuá, 'ia te fakamo'oni ne Ina fai ki Tono 'Aló.

¹⁰ Ko ia 'oku tui pīkitai ki te 'Alo 'o te 'Atuá 'oku ina ma'u 'i tonu lotó 'ia te fakamo'oni ko iá. Ko ia 'oku kailoa tui ki te 'Atuá, kua ina tuku ko te lohi Tana 'Afió; kote'uhí ko te kala ina tui ki te fakamo'oni kua fai 'e te 'Atuá ki Tono 'Aló.

¹¹ Pea ko 'eni ia 'ia te fakamo'oni: kua foaki 'e te 'Atuá kiā tātou te ma'uli ta'engata, pea ko te ma'uli ko iá 'oku tu'u 'i Tono 'Aló.*

¹² Ko ia 'oku ma'u 'ia te 'Aló 'oku ina ma'u 'ia te ma'uli; ko ia 'oku kala ina ma'u 'ia te 'Alo 'o te 'Atuá 'oku kala ina ma'u 'ia te ma'uli.

Ko te 'ilo ki te ma'uli ta'engata

¹³ Ko te 'ū me'a ko 'eni kua u tohi atu kiā kōtou, kote'uhí ke kotou 'ilo'i 'oku kotou ma'u te ma'uli ta'engata, 'io, 'ia kōtou 'oku tui pīkitai ki te huafa 'o te 'Alo 'o te 'Atuá.

¹⁴ Pea ko 'eni ia te tou lotolahi 'i te feangai mo Tana 'Afió: kāpau 'e tou kole he me'a 'o fakatatau ki Tono finangaló, 'oku tokanga Ia kiā tātou.

¹⁵ Pea kāpau leva 'oku tou 'ilo'i 'oku Ina tokanga mai kiā tātou, neongo pe ko te ā te tou kole 'oku fai, 'oku tou 'ilo'i 'oku tou ma'u 'ia te 'ū me'a kua tou kolé.

¹⁶ Kāpau 'e 'ilo'i he taha tonu tokouá 'oku ina fai he angahala 'oku kala tonu ki te maté, 'e kole ia, pea 'e tuku kiā ia he ma'uli, 'io, kiā nātou 'oku fai angahala kae kala tonu ki te maté. 'Oku 'i ai he angahala 'oku tonu ki te maté; 'oku kala u pehē ke kole 'e ia kote'uhí ko te angahala ko iá.

¹⁷ Ko te faihala kotoa pē ko te angahala ia, pea 'oku 'i ai he angahala 'oku kala tonu ki te maté.

¹⁸ 'Oku tou 'ilo'i, ko ia kotoa pē kua fanau'i mei te 'Atuá, 'oku kailoa angahala ia; kaikehe, ko Ia ne'e fanau'i mei te 'Atuá 'oku Ina tauhi ia, pea 'oku kailoa ala kiā ia 'e te Filí.

¹⁹ 'Oku tou lāu'ilo'i 'oku mei te 'Atuá 'ia kōtou, pea ko tonu kotoa 'o māmaní 'oku 'i te nima 'o te Filí.

²⁰ Pea 'oku tou lāu'ilo'i kua ha'u 'ia te 'Alo 'o te 'Atuá, pea kua tuku mai 'e Ia he mafai ke tou 'ilo'i 'ia te Toko Taha Mo'oniá, pea 'oku tou tu'u 'i te Toko Taha Mo'oniá, 'i te tou tu'u 'i Tono 'Aló ko Sīsū Kalaisi. Ko 'eni ia 'ia te 'Atuá Mo'oniá, pea ko te ma'uli ta'engata.

²¹ Si'i fānau, ta'ofi 'ia kōtou mei te tauhi 'aitolí.†

* 5:8 5:8 'Oku lahi 'ia te 'ū hiki fualoa mo te 'ū liliu matu'a 'oku kailoa ke 'asi ai 'ia te 'ū lea 'oku ha'i 'i te veesi 7 mo te 8. * 5:11 5:11 Sione 3:36 † 5:21 5:21 'I te 'ū hiki fualoa 'ihi 'oku faka'osi 'aki te lea 'Ēmeni.

Ko tono Ua 'o te 'Ipiseli 'a Sioné Ko te talateú

Ko Tono Ua 'o te 'Ipiseli 'a Sioné ne'e fai ia 'e te “faifekau” ki te “fafine ... mo tana fānaú” (v. 1), ko tono 'uhingá nai ko he siasi mo tono kāinga lotú. Ko te tohi nounou ko 'eni ko he kole kiā nātou ke notou fe'ofa'aki, mo te fakatokanga kiā nātou kote'uhí ko te kau faiako lohí mo te notou 'ū akonakí.

Ko te kakano 'o te tohi

Ko te talateú (veesi1-3)

Ko te fungani 'o te 'ofá (veesi4-6)

Ko te fakatokanga kote'uhí ko te 'ū akonaki halá (veesi7-11)

Ko te tātukú (veesi12-13)

Ko te fakafe'iloaki

¹ Tū ko au ko te faifekau, ko taku tohi ki si'i fine'aliki kua filí, pea mo tana fānaú, * 'a ia 'okou 'ofa ki ai, 'i taku tu'u 'i te mo'oní; pea 'oku kala ko au pē, kā ko nātou kotoa pē kua 'ilo'i te mo'oní,

² kote'uhia ko te mo'oni 'oku nofo ma'u 'ia tātou, 'a ia foki 'e kau mo tātou 'o ta'engata.

³ 'E nofo mo tātou 'ia te kelesi mo te meesi mo te melinó, mei te 'Atua ko te Tamaí, pea meia Sisū Kalaisi ko te 'Alo 'o te Tamaí, 'i te mo'oni mo te 'ofa.

Ko te mo'oní mo te 'ofá

⁴ Ne au fiafia 'aupito 'i taku 'ilo'i he 'ihi 'i tau fānaú 'oku notou laka 'i te mo'oní, hangē ko te tu'utu'uni ne'e tou ma'u mei te Tamaí.

⁵ Pea ko 'eni 'okou kole atú, 'e fafine, ke tou fe'ofa'aki, 'o kala hangē ko haku tohi atu he fekau fo'ou, kā ko ia pē kua tou ma'u mei te kamata'angá.*

⁶ Pea ko 'eni ia 'ia te 'ofá, ko te tou laka 'o fakatatau ki te 'ū tu'utu'uni 'o Tana 'Afió. Ko 'eni ia 'ia te tu'utu'uní, 'a ia ko 'ē ne kotou fanongo ki ai mei te kamata'angá, 'o pehē, ke kotou laka 'i te me'a ko iá.

⁷ He kua 'i ai te tokolahi fakahē ne'e 'alu atu ki māmani, ko te fa'ahinga 'oku kala notou fakamo'oni kua ha'u 'ia Sisū Kalaisi 'i te kakanó.† Ko 'eni ia 'ia te fakahē mo te Fili 'o Kalaisí.

⁸ Kotou tokanga kiā kōtou kote'uhí ke 'aua na'a mole te kotou‡ 'ū me'a ne'e tupu 'i te motou§ ngāue, kaikehe ke kotou* ma'u kakato 'ia te totongí.

⁹ Ko ia kotoa pē 'oku faihala, 'o kala nofo ma'u 'i te tokāteline 'a Kalaisí, 'oku kala ina ma'u 'ia te 'Atua. Ko ia 'oku nofo ma'u 'i te tokāteline ko iá, 'oku ma'u 'e ia 'ia te Tamaí mo te 'Aló fakatou'osi.

¹⁰ Kāpau ā kua ha'u kiā kōtou he toko taha, 'o kala ha'u mo ia 'ia te tokāteline ko iá, 'aua 'e kotou tali ia ki te kotou falé, pea 'aua 'e kotou pehē kiā ia, “Mālō te lelei”;

¹¹ hē ko ia 'oku pehē kiā ia “Mālō te lelei” 'oku kau ia mo tana 'ū ngāue koví.

* **1:1** si'i fine'aliki kua filí, pea mo tana fānaú 'oku 'uhinga nai eni ki te siasi mo tono kāinga lotú (vakai ai pē ki he veesi 4-5). * **1:5** 1:5 Sione 13:34; 15:12, 17 † **1:7** 'i te kakanó 'oku 'uhinga 'eni: ko te tangata mo'oní, ko ia pe ko te tangata kakato. ‡ **1:8** 8 te kotou: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, te tou. § **1:8** 8 te motou: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, te kotou. * **1:8** 8 kotou: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, tou.

Ko te lea fakamāvae

12 'Oku lahi taku 'ū me'a ke tohi atú, kā 'oku kailoa u fia fai 'aki te pepa mo te vaitohi; kā 'okou 'amanaki ke 'alu atu kiā kōtou 'o talanoa ngutu pē, kote'uhí ke kakato te kotou† fiafiá.

13 'Oku 'ofa atu te fānau 'a te tou tokoua kua filí.‡§

---

† 1:12 12 te kotou: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, te tou. ‡ 1:13 13 te fānau 'a te tou tokoua kua filí 'oku 'uhinga nai 'eni ki te kāinga lotu 'o te siasi ne'e fai mei ai te tohí nei. § 1:13 13 'I te 'ū hiki fualoa 'ihi 'oku faka'osi 'aki te lea 'Ēmeni.

Ko tono Tolu 'o te 'Ipiseli 'a Sioné Ko te talateú

Ko Tono Tolu 'o te 'Ipiseli 'a Sioné ne'e fai ia 'e te “faifekau” ki te taki siasi ko tono hingoá ko Keio. Ne'e fakamālō te fa'u tohi kiā Keio kote'uhí ko tana tokoni ki te kau Kalisitiane kehé, pea ne'e fakatokanga ange ia ki te tangata ko Taiotifi tono hingoá.

Ko te kakano 'o te tohi

Ko te talateú (veesi1-4)

Ko te fakamālō kiā Keio (veesi5-8)

Ko te fakatokanga kau kiā Taiotifi (veesi9-10)

Ko tono fakaongoongolelei'i 'o Temetelió (veesi11-12)

Ko te tātukú (veesi13-15)

Ko te fakafe'iloaki

¹ Tū ko au ko te faifekau, ko taku tohi kiā Keio ko te 'ofaina, 'a ia 'okou 'ofa ki ai, 'i tata tu'u 'i te mo'oni.*

² Si'i 'ofa'anga, 'okou hūfia 'ou ke ke tu'umālie 'i te me'a kotoa pē, kae'uma'a ke ke ma'uli lelei, 'o hangē ko te tu'umālie tou laumālie.

³ He ne au fiafia lahi 'i te ōmai te kāingá, 'o notou fakahaa'i mai tau ma'u 'ia te mo'oni, 'o pehē 'oku hoa mo te fai 'i te mo'oni 'o tau laká.

⁴ 'Oku kala haku fiafia 'oku lahi ange 'i te me'a nei, 'i taku fanongo, 'oku lalaka taku fānaú 'i te mo'oni.

Ko te ngāue fakatahá

⁵ Si'i 'ofa'anga, 'oku ke fai anga-totonu pē, tau 'ū ngāue ma'a te kāinga lotú, mo te kau 'āunofó.

⁶ Kua notou fakamo'oni ki tau 'ofá 'i te 'ao 'o te siasí. Pea 'e mālō tau ngāue kápau 'e ke moimoi'i 'ia nātou, 'i te anga 'oku fakahōifua ki te 'Atuá.

⁷ He ne'e notou 'alu atu kote'uhí pē ko te Huafá, 'o kala notou to'o he me'a mei te hīteni.

⁸ Ko ia 'oku totonu ke tou tauhi 'e tātou 'ia te fa'ahinga peheé, kote'uhí ke tou hoko ai ko te kaungā ngāue mo nātou ki te mo'oni.

Ko Taiotifi mo Temetelio

⁹ Ne'e 'i ai he me'a ne au tohi atu ai ki te siasi ko 'ená, kā ko Taiotifi, 'a ia 'oku fia pule toko taha 'iā nātou, 'oku kala ina tali 'ia mātou.

¹⁰ Ko ia, kápau 'e au 'alu atu 'e au fakamanatu'i ake tana 'ū ngāué, 'ia te koto lau kovi 'oku fai 'e ia kiā mātou. Pea 'oku kala ina topono 'i ai, kae kailoa ina tali 'ia te kāingá, mo ina ta'ofi foki 'ia nātou ne'e loto ke talí, mo ina kapusi 'ia nātou mei te siasi.

¹¹ Si'i 'ofa'anga, 'aua 'e ke fa'ifa'itaki ki te kovi, kā ki te lelei. Ko ia 'oku failelei 'oku mei te 'Atuá ia; ko ia 'oku faikovi kua kala mamata ia ki te 'Atuá.

¹² Ko te me'a kiā Temetelió, kua fakamo'oni ki tana lelei 'e te kakai kotoa pē, 'io, pea 'e te mo'oni foki; kae'uma'a 'oku motou fakamo'oni 'e mātou foki, pea 'oku 'ilo'i 'e koe 'oku mo'oni te fakamo'oni 'a mātou.

Ko te fakamāvae

* 1:1 1:1 Ngā 19:29; Loma 16:23; 1 Kol 1:14

¹³ Ne'e lahi taku me'a ke tohi atu ki aí, kā 'oku kala u fia tohi kiā koe 'aki te vaitohi mo te peni;

¹⁴ kā 'okou 'amanaki 'e vave te tā fe'iloakí, pea tā toki talanoa ngutu pē.

¹⁵ Ke 'iā koe 'ia te melinó. 'Oku 'ofa atu tou 'ū kaume'á. Tala toku 'ofa ki toku 'ū kaume'á tāutaha.

Ko te 'Ipiseli 'a Siutá Ko te talateú

Ko te *'Ipiseli 'a Siutá* ne'e fai ia ko te fakatokanga 'o kau ki te kau akonaki hala ne'e notou pehē ko te kau Kalisitiane 'ia nātou. 'Oku hā 'i te veesi 'uluakí ko Siuta ne ina hiki 'ia te tohi nei. 'Oku matamata ko Siuta 'eni ko te tehina 'o te 'Alikí pea ko te tokoua foki 'o Sēmisi. Ko te tohi nounou ko 'eni 'oku hangē tonono kakanó ko te kakano 'o *Tono Ua 'o te 'Ipiseli 'a Pitá*, pea 'oku fakalotolahi 'i ai 'e Siuta 'ia te fa'ahinga ne'e fai ki ai tana tohi ke notou "fefa'uhi 'i te taukapo'i te tokāteline ne'e 'aumai tu'a taha ki te kakai lotú" (v. 3).

Ko te kakano 'o te tohi

Ko te talateú (*veesi1-2*)

Ko te 'ulungāanga, mo te akonaki, mo te iku'anga 'o te kau akonaki halá (*veesi3-16*)

Ko te na'ina'i ki te kau Kalisitiane ke notou tu'u ma'u 'i te tuí (*veesi17-23*)

Ko te lotu fakamāloó (*veesi24-25*)

Ko te fakafe'iloaki

¹ Ko au Siuta, ko he tamaio'aliki 'a Sīsū Kalaisi, pea ko te tehina 'o Sēmisi, ko taku tohi kiā kōtou kua 'ofaina 'i te 'Atua ko te Tamaí, pea kua tauhi ma'a Sīsū Kalaisi, ko te kakai kua ui.*

² 'Ofa ke fakalahi kiā kōtou 'ia te meesí mo te melinó mo te 'ofá.

Ko te kau akonaki lohí

³ Si'i 'ofa'anga, 'oku hu'u toku lotó ke fai he tohi kiā kōtou kau ki te fakama'uli 'oku tā taha 'i ai, kā ne'e hā kiā au, kua pau ke au tohi leva kiā kōtou mo taku enginaki ke kotou fefa'uhi 'i te taukapo'i te tokāteline ne'e 'aumai tu'a taha ki te kakai lotú.

⁴ He kua moulu mai he tu'unga tangata, 'io, 'ia nātou kua loa to'o nātou tohi ki te mala'ia ko iá, 'a ia ko te kau faka'atuamate, 'o notou liliu te kelesi 'a te tou 'Atuá 'o fai'anga pau'u fakalialia, kae'uma'ā 'oku notou fakafisinga'i te 'Alikí* Pule pē tahá, mo te tou 'Alikí ko Sīsū Kalaisí.

⁵ Kā 'okou fia fakamanatu pē, (he ne'e kotou 'osi 'ilo'i ki mu'a 'ia te me'a nei), ne'e fakahaofi 'e te 'Alikí 'ia te kakaí mei 'Isipite, pea toki faka'auha 'e Ia 'ia nātou ne'e kailoa tuí.*

⁶ Ko te kau 'angeló foki, 'ia nātou ne'e kala notou tauhi ma'u 'ia te notou fu'aki tu'ungá, kae notou si'aki te notou nofo'anga totonú, 'oku tauhi ma'u 'ia nātou 'e Tana 'Afíó 'i te 'ū ha'i ta'engata 'o te fakapō'ulí, 'o a'u ki te fakamaaú 'i te 'Aho Lahí.

⁷ Ko Sōtoma foki mo Kōmola, mo te 'ū kolo ne'e tu'u takai ki ai, ne'e notou tuli ki te fe'auakí, 'o hangē tofufu pē ko te fa'ahinga ko 'ē, 'o notou mulimuli ki te fa'ahinga kakano kehe, ko ia kua fokotu'u ai 'ia nātou ko te taípe, 'i te notou ma'ua 'i te tautea ko te afi ta'engata.*

* **1:1** 1:1 Māt 13:55; Ma'ake 6:3   * **1:4** 1:4 te 'Alikí: 'oku pehē 'i tonono 'ū hiki fualoa 'ihi, te 'Alikí ko te 'Atuá.   * **1:5** 1:5 'Eki 12:51; Nōm 14:29-30   * **1:7** 1:7 Sēn 19:1-24

8 'Oku pehē foki 'ia nātou nei, ko te notou misi fakaseselē, 'oku notou 'uli'i ai pē te notou sinó, mo notou ta'etoka'i 'ia hau'aliki; 'io, 'oku notou lau'ikovi'i 'ia te fa'ahinga lāngilangi'iná.

9 Kā ko Maikeli, ko te 'āngelo pulé, 'i tana fakakikihi mo te tēvoló, 'i te nā alea'i te sino 'o Mōsesé, tala'i'ea'i ne'e ta'e'apasia ia, 'o lea 'asi ke lau tana koví; ka ne'e me'a pē ia, "Ke lōmia 'ou 'e te 'Alikí."*

10 Kā ko nātou ko 'ení, 'oku notou lau koví ki te me'a kotoa pē 'oku kala he notou 'ilo ki ai; pea kā 'i ai he me'a 'oku notou 'ilo'i fakaenatula pē, 'o tatau mo te fanga monumanu ta'e'atamaí, ko te 'ū me'a ko iá 'oku notou fakalusa ai 'ia nātou.

11 Pohoē 'ia nātou! He kua notou 'alu 'i te 'alunga 'o Keiní, 'o notou 'alu atu 'i te hē 'a Pēlamí ko te sio totongi, pea notou 'auha 'i te angatu'u 'a Kolá.*

12 Ko 'eni ia 'ia te 'ū hakau 'oku tu'u 'i te kotou 'ū kātōanga 'ofá, 'o notou kainanga ta'e'apasia mo kōtou mo notou tauhi 'ia nātou pē. Ko te 'ū 'ao 'oku hala he vai 'iā nātou, 'oku leleakina 'e te 'ū matangi; ko te 'ū 'akau 'i fakaafumate 'oku ta'efua, kua mate tu'a ua, pea kua ta'aki fu'u;

13 ko te 'ū peau fasi 'o te taí 'oku notou koa 'aki te notou 'ū ngāue fakamā; ko te 'ū fetu'u hē, 'a ia kua tauhi ma'a nātou 'ia te pō'uli 'o te kaupō'ulí 'o ta'engata.

14 'Io, ne'e kau foki kiā nātou 'ia te palōfisai 'a 'Īnoké, ko tono toko fitu meiā 'Ātamá, 'i tana pehē, "Vakai! Ne hoko mai 'ia te 'Alikí 'oku ha'ofia Ia 'e Tono kau toko mano tapú,*

15 ke fai fakamaau ki te kakai kotoa pē, pea ke fakamo'oni ki te kau faka'atuamate kotoa pē te notou 'ū ngāue faka'atuamate fuli pē, 'a ia kua notou fai 'ilo pē, pea mo te 'ū lea fefeka kua fai kiā Ia 'e te kau anghala faka'atuamate."

16 Ko te kakai ko iá ko te koto lāunga mo ngulungulu 'ia nātou nei, 'oku notou fou 'i te 'ū holi 'a nātou; pea 'oku lau me'a lalahi te notou ngutú, 'o notou filifilimānako ki te kakai kote'uhí ko te sio me'á.

Ko te 'ū fakatokanga

17 Kā ko kōtou, si'i 'ofa'anga, ke kotou manatu ki te 'ū lea ne'e lea 'aki 'i mu'a 'e te kau 'apōsetolo 'a te tou 'Alikí ko Sīsū Kalaisí;

18 hē ne'e notou tala kiā kōtou, 'o pehē, "Takua 'e hoko 'i te kuonga fakamulí he kau manuki 'oku fou 'i te 'ū holi 'a nātou, ko te koto faka'atuamate."*

19 Ko te kakai ia 'oku notou fakatupu māvahevahe ki te kakai 'o te siasí, ko te koto fakakakano pē, 'o kala ma'u 'ia te Laumālie.

20 Kā ko kōtou, si'i 'ofa'anga, kotou fai te kotou langa aké 'i te me'a toputapu kua kotou tui ki aí, mo kotou lotu 'i te Laumālie Mā'oni'oní,

21 mo tauhi ai 'ia kōtou 'i te 'ofa 'a te 'Atuá; 'o kotou nofo'aki tali ki te meesi 'a te tou 'Alikí ko Sīsū Kalaisí, 'o a'u ki te ma'uli ta'engatá.

22 Pea ko te 'ihi ke kotou manava'ofa ki ai 'i te notou kei tāla'á;

23 pea ko te kotou fakama'uli 'o te 'ihi, hamusi pē mei te afi; pea ko te 'ihi ke kotou 'ofa ki ai mo te tailiili, 'o kotou fakalili'a foki ki te notou kofú, he kua 'uli'i 'e te kakanó.

Ko te lotu fakamālō

* 1:9 1:9 Tān 10:13, 21; 12:1; Fkhā 12:7; Teu 34:6; Sāk 3:2 * 1:11 1:11 Sēn 4:3-8; Nōm 22:1-35; 16:1-35

* 1:14 1:14 Sēn 5:18; 5:21-24 * 1:18 1:18 2 Pita 3:3

²⁴Pea ko Tana 'Afió, 'a ia 'oku Ina mafai ke tauhi 'ia kōtou ke 'aua na'a humu, pea ke fokotu'u 'ia kōtou 'i te 'ao 'o Tana 'Afió, 'oku kotou ta'emele, mo fiafia lahi 'aupito;

²⁵'io, ko te 'Atua pē tahá, 'a ia ko te tou Fakama'uli 'iā Sisū Kalaisi ko te tou 'Alikí — kē 'o Tana 'Afió 'ia te kolōliá mo te lāngilangi'iná mo te māfimaí mo te pulé, mei 'itāniti, pea 'i onopooni, 'o lauikuonga pea ta'engata. 'Ēmeni.

Ko te Tohi Fakahā kiā Sioné Ko te talateú

Ko te *Tohi Fakahā kiā Sioné* ne'e fa'u ia 'i te 'ū 'aho ne'e fakatanga'i ai 'ia te kakai Kalisitiane kote'uhí ko te notou tui ki te 'Alíki ko Sisū Kalaisí. Ko te tafito 'i kaveinga 'a Sioné ke notou fakatu'amalie mo lototo'a ai, mo tu'u ma'u 'o kā hoko mai he 'ū faingata'a mo he 'ū fakatanga.

Ko te konga lahi 'o te tohi ko he 'ū fakahā mo te 'ū vīsone 'oku fakalea 'aki te 'ū fakatātā mo te heliaki fakapunake 'e mahino ki te kau Kalisitiane 'o te kuonga ko iá, kae lilo ai pē ki te kakai kehé kotoa pē. Ko te 'ū fakatātā mo te 'ū faka'ilongá 'oku notou mahu'inga 'i te Tohi Fakahā, pea 'oku notou toutou 'asi mai. Hangē ko te takainga tohi mo te sila 'e fitú; ko te talupite 'e fitú; ko te ipu 'e fitu 'o te houhau 'a te 'Atuá. Neongo 'oku faka'uhinga'i kehekehe tono fakalikiliki 'o te tohi nei, kā 'oku mahino 'aupito pē te tafito 'i kaveinga ia 'o te tohi: 'a ia, 'e toki hanga 'e te 'Atuá 'iā Sisū Kalaisí ko te 'Alíki 'o ikuna'i Tono 'ū fili kotoa pē, 'o kau ai mo Sētane, pea 'e Ina fakapale'i tono kakai tui falalá 'aki te 'ū tāpuaki 'o he hēvani fo'ou mo he māmani fo'ou 'o kā kakato leva te ikuna ko iá.

Ko te kakano 'o te tohi

Ko te talateú (1:1-8)

Ko te 'uluaki vīsone mo te 'ū tohi ki te 'ū siasi 'e fitú (1:9–3:22)

Ko te takainga tohi mo tono 'ū sila 'e fitú (4:1–8:1)

Ko te 'ū talupite 'e fitú (8:2–11:19)

Ko te talākoni mo te ongo manu feka'i 'e uá (12:1–13:18)

Ko te 'ū vīsone kehekehé (14:1–15:8)

Ko te 'ū ipu 'e fitu 'o te houhau 'a te 'Atuá (16:1-21)

Ko tono faka'auha 'o Pāpiloné, pea mo tono ikuna'i 'o te manu feka'i, mo te palōfita lohí, pea mo te tēvoló (17:1–20:10)

Ko te fakamaau faka'osí (20:11-15)

Ko te hēvani fo'ou, mo te māmani fo'ou, mo te Selusalema fo'ou (21:1–22:5)

Ko te tātukú (22:6-21)

Ko te talateú

¹ Ko te me'a fakahā 'e Sisū Kalaisí, 'a ia ne'e tuku kiā Ia 'e te 'Atuá, ke fakahāa'i ki Tana kau tamaio'alíkí 'ia te 'ū me'a kua pau ke vave tana hoko maí; 'o fekau atu Tana 'āngeló, ke ina faka'ilo atu ki Tana tamaio'alíki ko Sioné.

² Ne ina fakamatala'i 'ia te Folafola 'a te 'Atuá, mo te fakamo'oni ne'e fai 'e Sisū Kalaisí, 'io, 'ia te 'ū me'a kotoa pē ne ina sio ki ai.

³ Manū'ia ā kā ko ia 'oku laú, mo nātou 'oku fanongo ki te 'ū lea 'o te palōfisai nei, mo tauhi 'ia te 'ū me'a kua tohi 'i ai; he kua ofi tono taimí.

Ko te fakafe'iloaki ki te 'ū siasi 'e fitú

⁴ Ko au 'eni Sione, ko taku tohi ki te siasi 'e fitu 'oku 'i 'Ēsía.*

'Ofa ke kotou ma'u kelesi mo te fiamālie meíā Ia 'oku 'i ai, pea ne'e 'i ai, pea mo Ia 'e ha'ú, pea mei te Laumālie 'e fitu 'oku 'i te 'ao 'o Tono taloní;

* 1:4 1:4 'Eki 3:14; Fkhā 4:5

⁵ pea meīā Sīsū Kalaisi ko te Fakamo'oni Falala'anga, ko te 'uluaki ne'e fakatupu mei te kau pekiá, mo te Pule 'o te 'ū tu' i 'o māmani.*

Ko Ia 'oku 'ofa kiā tātoú, pea Ina fufulu 'ia tātoú mei te tou 'ū angahalá 'aki Tono ta'ata'a 'O'oná,

⁶ pea ngaahi 'ia tātoú ko te pule'anga, ko te kau taula'aliki ki te 'Atuá ko Tana Tamai — ke 'o Tana 'Afíó 'ia te kolóliá mo te mālohí, 'o lauikuonga pea ta'engata, 'Ēmeni.*

⁷ Vakai, 'oku hā'e'le mai Ia mo te 'ū 'aó; pea 'e mamata kiā Ia 'e te mata kotoa pē, 'io, mo nātou ne'e notou hoka'i 'Oná; pea 'e tangi mamahi 'ia te 'ū matakali kotoa pē 'o māmani kote'uhí ko ia. 'Io, 'Ēmeni.*

⁸ 'Oku folafola mai te 'Alikí ko te 'Atuá, “Ko Au ko te 'Álifa mo te 'Ōmeke, ko Ia 'oku 'i ai, pea ne'e 'i ai, pea mo Ia 'e ha'ú, ko te Aoniú.” *

Ko te hā mai 'ia Kalaisi kiā Sioné

⁹ Ko au Sione, ko te kotou tokoua, mo te 'inasi fakataha mo kōtou 'i te mamahi mo te pule'anga mo te kātaki 'oku 'iā Sisuú — ne au nofo 'i te motu 'oku ui ko Pātimosi, kote'uhí ko te Folafola 'a te 'Atuá, mo te fakamo'oni ne'e fai 'e Sisuú.

¹⁰ 'Iloangé ne au Laumālie'ina 'i te 'aho 'o te 'Alikí, pea ne'e ongo mei toku tu'á he fu'u le'o, 'o hangē ko he talupité,

¹¹ 'oku pehē mai,* “Ko te me'a 'oku ke sio ki aí ke ke tohi 'i te tohi, pea 'ave ki te siasi 'e fitú: ki 'Efesō, mo Símana, mo Peakamosi, mo Taiataila, mo Sātisi, mo Filatelifia, pea mo Leotisia.”

¹² Pea ne au tafoki ke vakai pe ko te ā te le'o 'oku talanoa mo aú. Pea 'i taku tafokí, ne au vakai he tu'unga maama koula 'e fitu, ¹³ pea ne'e 'i te lotolotonga 'o te 'ū tu'unga maamá he Toko Taha ne'e hangē ko te Fanautama te Tangatá, kua Ina 'ai he kofu tōtōlofa, pea no'o koula 'i Tono fatafatá.*

¹⁴ Ko Tono fofongá mo Tono lau 'i'ulú ne'e hina ekiaki, hangē ko te fulufulu 'i sipi hinahina, 'io, hangē ko te sinóú; pea ko Tono ongo fe 'i fofongá ne'e hangē ko he ulo 'i afi;*

¹⁵ pea ko Tono ongo va'é ne'e hangē ko te palasa ngingila, hangē kua ta'o 'i te ngoto'umú; pea ko Tono le'ó ne'e hangē ko te le'o 'o te 'ū vai lahi.*

¹⁶ Pea ne'e 'i Tono nima to'omata'ú he fetu'u 'e fitu; pea ne'e 'alu atu mei Tono ngutú he heletā fakatoumata ne'e māsila; pea ko Tono fōtungá ne'e hangē ko te la'aá tana ulo mālohí.

¹⁷ Pea 'i taku mamata kiā Iá, ne au hinga atu ki Tono va'é 'o hangē ko he maté. Pea ne Ina ala mai kiā au 'aki Tono nima to'omata'ú, 'o folafola mai, “Aua ke manahē; ko Au ko te 'uluaki mo te ki muli;*

¹⁸ pea ko Au ia 'oku ma'ulí, pea ne Au mate, pea vakai, 'Okou ma'uli 'o lauikuonga pea ta'engata; pea 'oku 'iā Au 'ia te 'ū ki 'o Mate mo Hētesí.

¹⁹ Tohi pē te 'ū me'a kua ke mamata ki aí, mo te 'ū me'a 'oku 'i aí, pea mo te 'ū me'a 'oku ene ke hoko 'āmulí.

²⁰ Ko 'eni 'ia te misiteli 'o te fetu'u 'e fitu ne ke sio ki ai 'i Toku nima to'omata'ú, pea mo te tu'unga maama koula 'e fitú: ko te fetu'u 'e fitú ko te

* **1:5** 1:5 'Ais 55:4; Saame 89:27 * **1:6** 1:6 'Eki 19:6; Fkhā 5:10 * **1:7** 1:7 Tān 7:13; Māt 24:30; Ma'ake 13:26; Luke 21:27; 1 Tes 4:17; Sāk 12:10; Sione 19:34, 37 * **1:8** 1:8 Fkhā 22:13; 'Eki 3:14 * **1:11** 1:11 'Oku tñaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: Ko Au ko te 'Álifa mo te 'Ōmeke. * **1:13** 1:13 Tān 7:13; 10:5 * **1:14** 1:14-15 Tān 7:9; 10:6 * **1:15** 1:15 'Isi 1:24; 43:2 * **1:17** 1:17 'Ais 44:6; 48:12; Fkhā 2:8; 22:13

kau 'āngelo ia 'o te siasi 'e fitú, pea ko te tu'unga maama 'e fitú, ko te 'ū siasi ia 'e fitú.

2

Ko te tohi ki 'Efesoó

1 "Tohi ki te 'āngelo 'o te siasi 'i 'Efesoó, 'o pehē:

Ko 'eni te Folafofa 'a te Toko Taha 'a ia 'oku Ina puke 'ia te fetu'u 'e fitu 'i Tono nima to'omata'ú, 'a ia 'oku Ina hā'ele 'i te lotolotonga 'o te tu'unga maama koula 'e fitú.

2 'Okou 'ilo'i pē tau 'ū ngāué, mo tau fakaongosiá, mo tau kātaki; mo te kala ke makātaki 'i te kau kovi; mo tau sivi 'ia nātou 'oku taukave ko te 'apōsetolo 'ia nātou, kā 'oku kailoa, 'o ke 'ilo'i tā ko te koto lohi.

3 Pea 'oku kei kātaki pē 'ia koe, pea kua ke fua kavenga kote'uhí ko Toku hingoá, 'o kala ke fiu.

4 Kā neongo iá, 'oku 'i ai he me'a 'Okou kovi'ina ai kiā koe; ko tau hiki mei tau fu'aki 'ofá.

5 Ko ia ai, fakamanatu ki te me'a kua ke hinga mei aí, pea fakatomala leva, 'o fai te 'ū fu'aki ngāué; kā kailoa, ko Taku 'alu atu 'eni kiā koe, pea 'e Au hiki tau tu'unga maamá mei tonono tu'u'angá, 'o kāpau 'e kala ke fakatomala.

6 Kā 'oku 'i ai tau me'a ko 'eni, ko tau fihí'a ki te 'ū ngāue 'a te kau Nīkolaitaní, 'a ia 'Okou fihí'a ki ai foki mo Au.

7 Ko ia 'oku talingá, ke ina fakafanongo ki te me'a 'oku folafola 'aki 'e te Laumālié ki te 'ū siasi.*

Ko ia ko 'ē 'e ikuná, 'e Au tuku kiā ia ke kai mei te 'akau 'o te ma'ulí, 'a ia 'oku tu'u 'i te Palataisi 'o te 'Atuá.

Ko te tohi ki Sīmaná

8 "Pea tohi ki te 'āngelo 'o te siasi 'i Sīmaná, 'o pehē:

Ko 'eni te Folafofa 'a te 'uluakí mo te ki mulí, 'ia te Toko Taha 'a ia ne'e mate pea toe ma'ulí.*

9 'Okou 'ilo'i pē tau mamahí'iná, mo tau masivá, (kā 'oku koloa'ina pē 'ia koe,) pea 'Okou 'ilo'i te lau kovi 'oku fai 'e te fa'ahinga 'oku notou taukave ko te Siu 'ia nātou, kā 'oku kailoa, kā ko te fakataha'anga 'o Sētane.

10 'Aua ke manahē ki te 'ū mamahí 'oku ene ke hoko kiā koé. Ko 'eni, 'oku teu sī 'e te 'ēvoló 'ia te kotou 'ihi ki te pilisoné, ko te 'ahí'ahí 'i 'o kōtou; pea 'e kotou ma'ua 'i te mamahí 'o 'aho hongofulu. Kā ke fai anga-tonu pē 'o a'u ki te mate, pea 'e Au 'avatu kiā koe te kalauni 'o te ma'ulí.

11 Ko ia 'oku talingá, ke ina fakafanongo ki te me'a 'oku folafola 'aki 'e te Laumālié ki te 'ū siasi.

Ko ia ko 'ē 'e ikuná, 'e kailoa 'aupito mama'i lavea ia 'i te mate 'angauá.*

Ko te tohi ki Peakamosí

12 "Pea tohi ki te 'āngelo 'o te siasi 'i Peakamosí, 'o pehē:

Ko 'eni 'ia te Folafofa 'a te Toko Taha 'oku 'iā Ia 'ia te heletā fakatoumata 'oku māсила.

13 'Okou 'ilo'i pē te feitu'u* 'oku ke nofo aí, 'a ia 'oku tu'u ai te taloni 'o Sētané; pea 'Okou 'ilo'i pē 'oku kuku 'e koe Toku hingoá, pea ne'e kala ke fakafisingá 'i 'ia te tui kiā Aú, 'io, na'a mo te 'ū 'aho 'o 'Anitipasa ko Si'aku mā'atá, mo Si'aku

* 2:7 2:7 Sēn 2:9; Fkhā 22:2; 'Isi 28:13; 31:8 * 2:8 2:8 'Ais 44:6; 48:12; Fkhā 1:17; 22:13 * 2:11 2:11

Fkhā 20:14; 21:8 * 2:13 2:13 'Okou 'ilo'i pē te feitu'u: 'oku pehē 'i tonono 'ū hiki fualoa 'ihi, 'Okou 'ilo'i tau 'ū ngāué, mo te feitu'u.

fakamo'oni anga-tonu, 'a ia ne'e tāmāte'i 'i te kotou lotolotongá — 'ia te potu 'oku nofo ai 'ia Sētané.

¹⁴ Kā 'oku 'i ai he me'a 'ihi 'Okou kovi'ina ai 'iā koe, ko tau ma'u 'i hena 'ia nātou 'oku notou puke ki te akonaki 'a Pēlamí, 'ā ē ne'e fale'i 'ia Pēlaki ke 'ai he tūkia'anga 'i te 'ao 'o te ha'a 'Isilelí, ke notou kai te me'a ne'e feilaulau ki te 'aitolí, pea ke notou fe'auaki.*

¹⁵ Pehē 'oku 'iā koe foki 'ia nātou 'oku notou puke ki te akonaki 'a te kau Nīkolaitaní, 'a ē 'oku hangē ko te fa'ahinga ko 'ē.†

¹⁶ Ko ia, ke ke fakatomala leva; he kā kailoa, ko Taku 'alu atu leva kiā koé, 'e Au tau'i 'ia nātou 'aki te heletā 'o Toku ngutú.

¹⁷ Ko ia 'oku talingá, ke ina fakafanongo ki te me'a 'oku folafola 'aki 'e te Laumālié ki te 'ū siasi.

Ko ia ko 'ē 'e ikuná, 'e Au 'avatu kiā ia te mana ne'e fufū, pea 'e Au 'avatu kiā ia he maka hinahina, pea mo he hingoa fo'ou kua tohi kī te maká, 'a ia 'oku kala 'ilo ki ai he taha, kā ko ia pē 'oku ina ma'ú.*

Ko te tohi ki Taiatailá

¹⁸ “Pea tohi ki te 'āngelo 'o te siasi 'i Taiatailá 'o pehē:

Ko 'eni 'ia te Folafola 'a te 'Alo 'o te 'Atuá, 'ia te Toko Taha ko 'ē ko Tono ongo matá 'oku hangē he uloi' afí, pea ko Tono va'é 'oku hangē ko he palasa ngingilá.

¹⁹ 'Okou 'ilo'i pē tau 'ū ngāué, tau 'ofá, mo tau tuí, mo tau tokoní, mo tau kātakí, mo te lahi ake tau ngāue ki mulí 'i tau ngāue mu'á.

²⁰ Kā neongo iá, 'oku 'i ai he me'a 'Okou kovi'ina ai kiā koe, ko tau kātaki'i te fafine ko Sisipelí,‡ 'a ē 'oku taukave ko te palōfita ia, mo ina akonakina mo takihee'i Taku kau tamaio'alikí, ke notou fe'auaki mo kai te me'a ne'e feilaulau ki te 'aitolí.*

²¹ Pea ne Au tuku hana taimi ke fakatomala; kā 'oku kailoa loto ia ke fakatomala 'o tafoki mei tana fe'auakí.

²² Vakai, 'e Au sii' 'ona ki te moengá, pea 'e Au sī 'ia nātou 'oku kau mo ia 'i te fe'auakí ki te mamahi lahi, 'o kāpau 'e kala notou fakatomala 'o tafoki mei te 'ū ngāue 'a'aná.

²³ Pea 'e Au tāmāte'i tana fānaú 'aki te mahaki faka'auha; pea 'e 'ilo'i 'e te 'ū siasi kotoa pē, ko Au ia 'oku hakule 'ia te 'ū holí mo te lotó. Pea 'e Au 'avatu kiā kōtou taki taha 'o fakatatau ki te kotou ngāué.*

²⁴ Kā ko Taku lea ki tono toe 'o te kakai 'o Taiatailá, 'ia nātou 'oku kala mulimuli ki te akonaki ko 'eni, 'ia te fa'ahinga kua kala notou 'ilo'i te 'ū akonaki loloto 'o Sētané, 'o hangē ko te lau 'e nātou ko 'ená: ko 'eni 'oku kala U hilifaki kiā kōtou mo he kavenga.

²⁵ Ko 'eni pē, ko te me'a 'oku kotou ma'ú, kuku pē kae'aua ke Au 'alu atu.

²⁶ Pea ko ia ko 'ē 'e ikuná, mo ina tauhi Taku ngāué 'o a'u ki te ngata'angá, 'e Au tuku kiā ia 'ia te pule ki te 'ū kakai,

²⁷ pea 'e ina pule'i 'ia nātou 'aki he tokotoko ukamea; 'o hangē ko te laiki ke lailai 'ia te 'ū ipu 'umeá, hangē ko ia foki ne Au ma'u 'e Au mei Taku Tamaí.*

* **2:14** 2:14 Nōm 22:5, 7; 31:16; Teu 23:4; Nōm 25:1-3; Siuta 1:11 † **2:15** 2:15 'a ē 'oku hangē ko te fa'ahinga ko 'ē: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, 'a ia 'Okou fihí'a ki aí. * **2:17** 2:17 'Eki 16:14-15; 16:33-34; Sione 6:48-50; 'Ais 62:2; 65:15 ‡ **2:20** 2:20 te fafine ko Sisipelí: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, tou 'unoho ko Sisipelí. * **2:20** 2:20 1 Tu'i 16:31; 2 Tu'i 9:22, 30 * **2:23** 2:23 Saame 7:9; Sel 17:10; Saame 62:12 * **2:27** 2:26-27 Saame 2:8-9

²⁸ Pea 'e Au tuku kiā ia 'ia te Fetu'u Pongipongi.

²⁹ Ko ia 'oku talingá, ke ina fakafanongo ki te me'a 'oku folafola 'aki 'e te Laumálié ki te 'ū siasí.

3

Ko te tohi ki Sātisi

¹ “Pea tohi ki te 'āngelo 'o te siasí 'i Sātisi, 'o pehē:

Ko 'eni 'ia te Folafofa 'a te Toko Taha 'a ia kua 'iā Ia 'ia te Laumālie 'e fitu 'o te 'Atuá, pea mo te fetu'u 'e fitú.

'Okou 'ilo'i pē tau 'ū ngāué, 'io, 'oku ke ma'u te hingoa 'oku ke ma'uli, kā 'oku ke mate pē.

² Ke 'ala 'ia koe 'o le'o, pea pou pou hau 'ū me'a 'oku kei toe, 'a ia ne mei maté; he 'oku kala U 'ilo'i kua fai tau ngāué ke kakato, 'i te 'ao 'o Toku 'Atuá.

³ Ko ia ke ke manatu'i te me'a ne ke ma'ú, mo ia ne ke fanongo ki ai, pea tauhi ma'u ia, 'o fakatomala leva. Pea kāpau 'e kala ke 'ala, 'e Au 'alu atu hangē ko he kaiha'á, pea 'e kailoa 'aupito ke ke 'ilo'i te houa 'o Taku ha'u kiā koé.*

⁴ Kā 'oku ma'u 'e koe he hingoa 'ihi 'i Sātisi, 'a ia kua kala notou 'uli'i te notou kofú; pea ko nātoú 'e notou 'a'eva mo Au kua kofu hinahina, he 'oku notou taau.

⁵ Ko ia ko 'ē 'e ikuna peheé, 'e 'ai kiā ia he 'ū kofu hinahina; pea 'e kailoa 'aupito ke Au tāmāte'i tonon hingoá mei te tohi 'o te ma'ulí, pea 'e Au fakamo'oni ki tonon hingoá 'i te 'ao 'o Taku Tamaí, pea 'i te 'ao 'o Tana kau 'āngeló.*

⁶ Ko ia 'oku talingá, ke ina fakafanongo ki te me'a 'oku folafola 'aki 'e te Laumálié ki te 'ū siasí.

Ko te tohi ki Filatelifía

⁷ “Pea tohi ki te 'āngelo 'o te siasí 'i Filatelifía, 'o pehē:

Ko 'eni 'ia te Folafofa 'A'ana 'oku mā'oni'oní, 'a ia 'oku mo'oní, 'ia te Toko Taha 'oku 'iā Ia te kī 'a Tēvitá, 'a ia 'oku Ina to'o pea kala tāpuni he taha, pea 'oku Ina tāpuni'i, pea kala to'o he taha.*

⁸ 'Okou 'ilo'i pē tau 'ū ngāué: ko 'eni, kua U tuku kiā koe he matapā kua ava, 'a ia 'oku kala mafai he taha to'onó tāpuni'i; kote'uhí 'oku si'i tou iví, kā kua ke tauhi Taku leá, pea ne'e kala ke fakafisinga'i Toku hingoá.

⁹ Ko 'eni, 'e Au tuku atu he 'ihi 'o te fakataha'anga 'o Sētane 'oku taukave ko te Siu 'ia nātoú, ka 'oku kailoa, kā 'oku notou lohi; 'io, 'e Au ngaahi 'ia nātou ke notou 'alu atu 'o hū 'i tou va'é, pea ke notou 'ilo'i kua U 'ofa kiā koe.*

¹⁰ Kua ke tauhi Taku tala ke ke fai te kātaki 'A'akú, ko ia ai 'e Au tauhi 'ou mei te taimi 'ahi'ahi 'oku ene ke hoko ki māmaní kotoa, ke 'ahi'ahi'i 'ia nātou fuli pē 'oku nofo 'i te fanuá.

¹¹ 'Oku vave Taku 'alu atú; kuku ke ma'u te me'a 'oku ma'u 'e koé, ke 'aua na'a to'o tou kalauní he taha kehe.

¹² Ko ia ko 'ē 'e ikuná, 'e Au ngaahi 'ona ko te pou 'i te Tempale 'o Toku 'Atuá, pea 'e kala ina toe mavahe atu. Pea 'e Au tohi kiā ia 'ia te huafa 'o Toku 'Atuá, mo te hingoa 'o te kolo 'o Toku 'Atuá, 'ia Selusalema fo'ou 'a ia 'oku 'alu ifo mei te langí mei Toku 'Atuá, pea mo te hingoa fo'ou 'O'okú.*

* **3:3** 3:3 Māt 24:43-44; Luke 12:39-40; Fkhā 16:15 * **3:5** 3:5 'Eki 32:32-33; Saame 69:28; Fkhā 20:12;

Māt 10:32; Luke 12:8 * **3:7** 3:7 'Ais 22:22; Siopē 12:14 * **3:9** 3:9 'Ais 49:23; 60:14; 43:4 * **3:12** 3:12 Fkhā 21:2; 'Ais 62:2; 65:15

¹³ Ko ia 'oku talingá, ke ina fakafanongo ki te me'a 'oku folafola 'aki 'e te Laumālié ki te 'ū siasí.

Ko te tohi ki Leotisiá

¹⁴ “Pea tohi ki te 'āngelo 'o te siasí 'i Leotisiá, 'o pehē:*

Ko 'eni 'ia te Folafola 'a 'Ēmeni, ko te Fakamo'oni falala'anga mo mo'oni, ko te Kamata'anga* 'o te Fakatupu 'e te 'Atuá.

¹⁵ 'Okou 'ilo' i pē tau 'ū ngāué, 'i te kala ke momoko pe māfaná. 'Amusia ange 'e Au 'oku ke momoko pe māfana!

¹⁶ Kā 'i tau pehe nā, 'o māmfana pē, 'o kala ke māfana pe momokó, ko ia 'Okou teu pu'aki 'ou mei Toku ngutú.

¹⁷ He 'oku pehē takua 'e koe, ‘Tū ko te koloa'ina 'ia au, 'io, kua u ma'u me'a, pea 'oku kala haku masiva;’ kā 'oku kala ke 'ilo' i ko koe ia 'ia te mala'ia tahá, mo te tu'utāmaki tahá, pea masiva mo kui mo tēlefua.

¹⁸ 'Ē, 'Okou fale' i 'ou ke ke fakatau meiā Au he koula kua toki haka 'i te afi, ke ke koloa'ina ai; mo he 'ū kofu hinahina ke kofu 'aki 'ou, ke 'auna na'a hā te mā'anga 'o tou tēlefua; pea mo he tulu' i ki tou matá, ke ke 'ala ai.

¹⁹ Ko Au, 'Okou valoki' i mo kinisi 'ia nātou 'Okou 'ofa ki ai; ko ia, kotou fai tōtōivi, pea fei mo fakatomala.*

²⁰ Ko 'eni, 'Okou tu'u ki te matapaá, 'o tukituki. Kāpau 'e fanongo he taha ki Toku le'ó, 'o ina to'o 'ia te matapaá, 'e Au hū atu kiā ia, pea 'e Au kainanga fakataha mo ia, pea 'e kainanga ia mo Au. ²¹ Ko ia ko 'ē 'e ikuná, 'e Au tuku ke ina nofo mo Au 'i Toku taloní, hangē foki ne Au ikuna 'e Au, 'o nofo mo Taku Tamá 'i Tono taloní 'O'oná.

²² Ko ia 'oku talingá, ke ina fakafanongo ki te me'a 'oku folafola 'aki 'e te Laumālié ki te 'ū siasí.”

4

Ko te ouau lotu 'i te langí

¹ Pea hili 'ení, ne au vakai, pea tā ko te matapā kua fakaava 'i hēvani, pea ko te 'uluaki le'o ne'e ongo mai kiā au hangē ko te talupité, ne'e lea mai 'o pehē, “Ha'u ki lungu nei, pea 'e Au faka'ali'ali kiā koe 'ia te 'ū me'a kua pau ke hoko 'āmuli.”

² Pea u Laumālie'ina leva, pea tā ko te taloní ne'e tu'u 'i langi, pea ne'e 'afio he Toko Taha 'i te taloní.*

³ Pea ko ia ne'e 'afio 'i ai, ne Ina hā hangē ko te maka ko te siasipa, mo te sātio, pea ne'e takatakai ki te taloní 'e te 'umata, 'o hā ia hangē ko te 'emalata.

⁴ Pea takatakai ki te taloní ne'e 'i ai he 'ū taloní 'e uangofulu mā fā, pea ne'e nofo 'i te taloní 'e uangofulu mā fā ko iá he kau mātu'a, kua notou 'ai kofu hinahina, pea kua 'ai ki te notou fofongá he kalauni koula.

⁵ Pea ne'e 'alu atu ma'u pē mei te taloní he 'ū 'uhila, mo te 'ū le'o, mo te 'ū mana; pea ne'e ulo 'i te mu'a taloní he 'ū maama afi 'e fitu, 'a ia ko te Laumālie 'e fitu 'o te 'Atuá.*

⁶ Pea ko te 'ao 'o te taloní ne'e hā hangē ko te tai sio'ata ia, 'o tatau mo te kilisitala.

Pea 'i te lotu taloní, ne'e 'i ai he me'a ma'uli 'e toko fā, kua fonu 'i te 'ū fe'i mata te notou sinó 'i 'ao mo tu'a.*

* 3:14 3:14 Pal 8:22 * 3:14 3:14 Kamata'anga, ko ia pe Pule. * 3:19 3:19 Pal 3:12; Hep 12:6 * 4:2 4:2-3 'Isi 1:26-28; 10:1 * 4:5 4:5 'Eki 19:16; Fkhā 8:5; 11:19; 16:18; 'Isi 1:13; Fkhā 1:4; Sāk 4:2 * 4:6 4:6-7 'Isi 1:22; 1:5-10; 10:14

⁷ Pea ko te fu'aki me'a ma'ulí ne'e hangē ko te laione, pea ko tono ua 'o te me'a ma'ulí ne'e hangē ko te pulu, pea ko tono tolu 'o te me'a ma'ulí ko tono fōtungá ne'e hangē ko te tangata, pea ko tono fā 'o te me'a ma'ulí ne'e hangē ko te 'ikale 'oku puna.

⁸ Pea ko te 'ū me'a ma'uli 'e fā ko iá tāutaha ne'e notou taki ono te kapakau; takatakai ki te 'ū kapakau ko iá, pea 'i te 'aofi kapakaú mo te notou sinó kotoa, ne'e fe'i mata 'ata'atā. Pea 'oku kala he notou mālōlō, 'i te notou lea 'i te 'aho mo te pō, 'o pehē,

“'Ei Mā'oni'oni! 'Ei Mā'oni'oni! 'Ei Mā'oni'oni!

'Ia te 'Afioná ko te 'Atua, ko te 'Aliko Aoniú!

'Ia te 'Afioná ne'e 'i ai, pea 'oku 'i ai, pea 'oku ha'u!”*

⁹ Pea kā fai 'e te 'ū me'a ma'ulí te notou tuku kolōlia mo te faka'apa'apa mo te fakafeta'i kiá Ia 'oku 'afio 'i te taloní, 'a ia 'oku ma'uli 'o lauikuonga pea ta'engatá,

¹⁰ pea toki tō ki lalo 'e te mātu'a 'e toko uangofulu mā faá 'i te 'ao 'o Ia 'oku 'afio 'i te taloní, pea notou fai te notou hū kiá Ia 'oku ma'uli 'o lauikuonga pea ta'engatá, pea notou laku te notou 'ū kalauní ki te 'ao 'o te taloní 'i te notou pehē,

¹¹ “Taaú pē Koe, 'ia te motou 'Aliko mo te motou 'Atuá, ke Ke ma'u 'ia te kolōliá, mo te faka'apa'apá, mo te mafai. Hē ko Koe ia ne'e ngaahi 'ia te me'a kotoa pē, pea ne'e notou 'i ai, pea ne'e ngaahi 'ia nātou, kote'uhí pē ko Tou finangaló ia.”

5

Ko te takainga tohi mo te Lamí

¹ Pea u vakai, tā 'oku 'i te 'aofi nima to'omata'u 'o Ia ne'e 'afio 'i te taloní he takainga tohi, kua tohi 'i loto mo tu'a, pea sila'i 'aki he sila 'e fitu.*

² Pea u vakai he 'āngelo mālohi 'oku ina fanongonongo le'o lahi 'o pehē, “Ko ai 'oku taaú ke folahi 'ia te tohi, mo vete tono 'ū silá?”

³ Pea ne'e kailoa he taha 'i hēvani, pē 'i māmani, pē 'i lolofanua,* ne'e mafai ke folahi 'ia te tohi, pē ke sio ki ai.

⁴ Pea u tangi lahi, kote'uhí ne'e kailoa 'ilo'i he taha 'oku taaú ke folahi 'ia te tohi, pe sio ki ai.

⁵ Pea lea mai he toko taha 'o te kau mātu'á, “Aua ke tangi, vakai, ko te Laione mei te matakali 'o Siutá, ko te Huli 'o Tēvitá, kua ikuna Ia, ko Ia ia 'e lava ke vete 'ia te tohi mo tono 'ū silá.”*

⁶ Pea u vakai, tā 'oku tu'u 'i lotomālie 'i te taloní, mo te me'a ma'uli 'e fā, mo te mātu'a 'e uangofulu mā faá, he Lamí, 'oku Ina tu'u pē kae hangē kua tāmata'í, 'oku me'atui 'e fitu mo te mata 'e fitu, 'a ia ko te Laumālie 'e fitu 'o te 'Atuá, 'a ia ne fekau atu ki māmani kotoa pē.*

⁷ Pea 'alu atu Ia, 'o to'o te tohi mei te nima to'omata'u 'o Ia ne'e 'afio 'i te taloní.

⁸ Pea 'i Tana to'o 'ia te tohi, pea tō ki lalo 'i te 'ao 'o te Lamí 'ia te me'a ma'uli 'e faá, mo te mātu'a 'e uangofulu mā faá, 'oku notou to'o taki taha he ha'ape, pea mo te 'ū ipu koula kua fonu 'inisēnisi, 'a ia ko te 'ū hū ia 'a te kakai lotú.*

* 4:8 4:8 'Isi 1:18; 10:12; 'Ais 6:2-3 * 5:1 5:1 'Isi 2:9-10; 'Ais 29:11 * 5:3 5:3 lolofanua ko te nofo'anga ia 'o te kakai kua maté (vakai ki te 1:18). * 5:5 5:5 Sēn 49:9; 'Ais 11:1, 10 * 5:6 5:6 'Ais 53:7; Sāk

⁹ Pea ne'e notou hiva 'aki he hiva fo'ou, 'o pehē,
 "Taaupē 'ia Koe ke to'o 'ia te tohí,
 mo vete tonou 'ū silá.
 He ne'e mate tāmāte'i 'ia Koe,
 pea ne'e huhu'i kakai 'e Koe mo'o te 'Atuá 'aki Tou ta'ata'á,
 mei te matakali mo te lea,
 mo te fa'ahinga mo te pule'anga kotoa pē.*

¹⁰ Pea ne'e ngaahi 'ia nātou† 'e Koe
 ko te pule'anga mo te kau taula'aliki,
 pea 'e notou‡ hau 'i māmani.”*

¹¹ Pea u vakai, pea tā ne'e ongo mai te le'o 'o he kau 'āngelo tokolahi, ne'e
 takatakai ki te taloní mo te 'ū me'a ma'ulí mo te mātu'á, pea ko te notou laú
 ko te 'ū mano laui mano, mo te afe laui afe;*

¹² Pea 'oku notou kalanga le'o lahi, 'o pehē,
 "Oku taau pē 'ia te Lamí ne mate tāmāte'í
 ke lau kiā Ia 'ia te mafai, mo te koloa,
 mo te poto, mo te mālohi,
 mo te faka'apa'apa, mo te kolōlia, mo te fakafeta'i.”

¹³ Pea ne au fanongo ki te me'a ma'uli kotoa pē ne'e 'i hēvani, mo māmani,
 mo lolofanua, mo te taí, mo te 'ū me'a kotoa pē 'oku 'i aí, 'oku notou pehē,
 "Ko Ia 'oku 'afio 'i te taloní pea mo te Lamí,
 ke 'o Nāua 'ia te fakafeta'í, mo te faka'apa'apá,
 mo te kolōliá, mo te mālohí,
 'o lauikuonga pea ta'engata.”

¹⁴ Pea ne'e pehē 'e te me'a ma'uli 'e faá, "Ēmeni.” Pea ne'e tō ki lalo 'e te kau
 mātu'á 'o hū.‡

6

Ko tonou to'o 'o te fitu'i silá

¹ Pea u vakai, pea 'i te vete leva 'e te Lamí he taha 'o te 'ū sila 'e fitú, pea u
 fanongo ki te toko taha 'o te me'a ma'uli 'e faá 'oku ina lea, (ko tonou le'ó ko te
 mana tofupē) 'o pehē, "Ha'u.”*

² Pea u vakai, pea tā ko te hoosi hinahina. Pea ko ia ne'e heka 'i aí ne ina
 to'o he kaufana; pea ne'e 'avange kiā ia he kalauni, pea ne'e 'alu atu ia ko te
 ikuna pea ke ina ikuna.*

³ Pea 'i te vete leva 'ia te sila tonou uá, ne au fanongo ki tonou ua 'o te me'a
 ma'ulí 'oku pehē ia, "Ha'u.”

⁴ Pea ne'e 'alu atu he hoosi 'e taha ne'e kulakula. Pea ne'e tuku kiā ia
 ne'e heka 'i aí ke ina 'ave 'ia te melinó mei māmani, pea ke ina 'ai ke notou
 fetāmāte'aki. Pea ne'e 'avange kiā ia he heletā lahi.*

* 5:9 5:9 Saame 33:3; 98:1; 'Ais 42:10 † 5:10 5:10 'ia nātou: 'oku pehē 'i tonou 'ū hiki fualoa 'ihi, 'ia
 tātou. ‡ 5:10 5:10 'e notou: 'oku pehē 'i tonou 'ū hiki fualoa 'ihi, 'e tou. * 5:10 5:10 'Eki 19:6; Fkhā
 1:6 * 5:11 5:11 Tān 7:10 § 5:14 5:14 Pea ne'e tō... 'o hū: 'oku pehē 'i tonou 'ū hiki fualoa 'ihi, Pea ko
 te kau mātu'a 'e toko uangofulu mā faá ne'e notou tō ki lalo 'o hū kiā Ia 'oku ma'uli 'o lauikuonga pea
 ta'engatá. * 6:1 6:1 Ha'u: 'oku pehē 'i tonou 'ū hiki fualoa 'ihi, Ha'u 'o mamata. Tatau tofupē mo te
 veesi 3, 5 mo te 7. * 6:2 6:2 Sāk 1:8; 6:3, 6 * 6:4 6:4 Sāk 1:8; 6:2

⁵ Pea 'i Tana vete leva 'ia te sila tonono tolu, pea u fanongo ki tonono tolu 'o te me'a ma'ulí 'oku ina pehē, "Ha'u." Pea u vakai, pea tā ko te hoosi 'uli'uli. Pea ko ia ne'e heka 'i aí ne ina to'o he me'a-fua mamafa 'i tonono nimá.*

⁶ Pea ne au fanongo ki te me'a hangē he le'o mei te lotolotonga 'o te me'a ma'uli 'e faá 'oku pehē, "Ke tēnali 'e taha 'ia te fua'anga uité,† pea ke tēnali 'e taha 'ia te fua'anga pa'ale 'e tolu; pea 'aua na'a maumau'i 'ia te loló mo te uainé."

⁷ Pea 'i Tana vete leva 'ia te sila tonono faá, pea ne au fanongo ki te le'o 'o tonono fā 'o te me'a ma'ulí, 'oku ina pehē, "Ha'u."

⁸ Pea u vakai, pea tā ko he hoosi tea. Pea ko ia ne'e heka 'i aí ko tonono hingoá ko Mate, pea mulimuli mai 'ia Hētesi‡ iā ia. Pea ne'e tuku kiā nāua ke fa'italiha ki tonono vahe fā 'o māmaní, ke tāmata'i 'aki te heletā, mo te hongē, mo te mate, § pea mo te manu feka'i 'o te fanuá.*

⁹ Pea 'i Tana vete 'ia te sila tonono nimá, ne au vakai 'i te lalo 'ōlitá ki te 'ū laumālie 'o te kakai ne tāmata'i kote'uhi ko te Folafofa 'a te Atuá, mo te fakamo'oni 'a ia ne'e notou fai.

¹⁰ Pea ne'e notou kalanga le'o lahi 'o pehē, "E 'Alikí mā'oni'oni mo mo'oni, ko te ā tonono fualoa mo te kailoa Ke fakamāu'i mo sāuni te motou totó, ki te kakai 'oku nofo 'i māmaní?"

¹¹ Pea ne'e 'avange kiā nātou he kofu tōtōlofa hinahina; pea ne'e tala kiā nātou ke notou mālōlo atu pē 'o fualoa si'i, kae'aua ke 'osi mai foki te notou kaungā tamaio'alikí mo te notou kāingá, 'a ia 'oku ene te notou tāmata'i foki, 'o hangē ko nātou.

¹² Pea u vakai, pea 'i Tana vete leva te sila tonono onó, ne'e hoko he fu'u mofu'ike. Pea ne'e 'uli'uli te la'aá hangē he tupenu 'uli'uli tauanga á, pea ne'e hangē te māhiná kotoa ko he totó;*

¹³ pea ne'e ngangana ki te kekelelé 'ia te 'ū fetu'u 'o te langí, hangē ko te makulu mei te fikí tonono 'ū kaulo'á 'i tonono lulu'i 'e te matangi lahi.*

¹⁴ Pea vaeua 'ia te langí, hangē ko tonono takai'i he takainga tohi; pea ne'e hiki 'ia te ma'unga kotoa pē mo te 'ū motú mei te notou tu'u'angá.*

¹⁵ Pea ko te 'ū tu'i 'o māmaní, mo te hau'alikí, mo te kau 'alikitá, mo te kakai koloa'iná, mo te kau to'á, mo te tangata kotoa pē, 'ia te pōpula mo te tau'atāina, ne'e notou toi 'i te 'ū 'aná, mo te 'ū makatu'u 'o te ma'ungá;*

¹⁶ pea ne'e notou lea ki te 'ū ma'ungá mo te 'ū makatu'ú, 'o pehē, "Hinga mai ā kiā mātou, 'o fufuu'i mātou mei te fofonga 'o Ia 'oku 'afio 'i te taloní, pea mei te houhau 'a te Lamí.*

¹⁷ he kua hokosia 'ia te 'aho lahi 'o Tana houháu, pea ko ai tū 'e ala tu'u?""*

7

Ko te toko 144,000 kua sila'i ma'a te Atuá

* 6:5 6:5 Sāk 6:2, 6 † 6:6 6:6 te fua'anga uité 'oku tatau 'eni mo te kilo pē lita 'e taha. ‡ 6:8 6:8 Hētesi: ko te nofo'anga 'o te kakai kua maté (vakai ki te 1:18). § 6:8 6:8 mate, ko ia pe mahaki faka'auha.

* 6:8 6:8 'Isi 14:21 * 6:12 6:12 Fkhā 11:13; 16:18; 'Ais 13:10; Sioeli 2:10, 31; 3:15; Māt 24:29; Ma'ake 13:24-25; Luke 21:25 * 6:13 6:13-14 'Ais 34:4 * 6:14 6:14 Fkhā 16:20 * 6:15 6:15 'Ais 2:19, 21

* 6:16 6:16 Hōs 10:8; Luke 23:30 * 6:17 6:17 Sioeli 2:11; Mal 3:2

¹ Hili ange te me'a ko iá, ne au vakai he 'āngelo 'e toko fā, ne'e notou tu'u 'i te tuliki 'e fā 'o māmaní, 'o notou puke te matangi 'e fā 'o māmaní, ke 'aua na'a angi he matangi ki te fanuá, pe ki te taí, pe ki te 'akaú.*

² Pea ne au vakai te 'āngelo 'e taha ne ina 'alu ake mei te hahaké, 'oku 'iā ia te sila 'a te 'Atua ma'ulí. Pea ne'e kalanga le'o lahi ia ki te 'āngelo 'e toko fā, 'a ia kua tuku kiā nātou ke maumau 'i te fanuá mo te taí,

³ 'o pehē, "Aua 'e kotou mama'i maumau 'i te fanuá, pe ko te taí, pe ko te 'ū 'akaú, kae'aua ke 'osi te motou sila'i 'ia te kau tamaio'aliki 'a te tou 'Atuá 'i te notou la'é."*

⁴ Pea u fanongo ki te lau 'o te kakai ne'e sila'í, ko te toko taha kilu mā toko fā mano mā toko fā afe (144,000) ne'e sila'i mei te matakali kotoa pē 'o te ha'a 'Isileli.

⁵ Ne sila'i meiā Siuta he toko taha mano mā toko ua afe,

meiā Lūpeni, he toko taha mano mā toko ua afe,

meiā Kata, he toko taha mano mā toko ua afe,

⁶ meiā 'Āseli, he toko taha mano mā toko ua afe,

meiā Nafitalai, he toko taha mano mā toko ua afe,

meiā Manase, he toko taha mano mā toko ua afe,

⁷ meiā Simione, he toko taha mano mā toko ua afe,

meiā Līvai, he toko taha mano mā toko ua afe,

meiā 'Īsaka, he toko taha mano mā toko ua afe,

⁸ meiā Sepulone, he toko taha mano mā toko ua afe,

meiā Siosifa, he toko taha mano mā toko ua afe,

pea ne sila'i meiā Penisimani he toko taha mano mā toko ua afe.

Ko te kakai ta'efa'alaua mei te fanua kotoa pē

⁹ Hili iá ne au vakai, pea tā ko te fu'u kakai lahi, 'a ia 'e kailoa lava he taha tonou lau, mei te 'ū pule'anga, mo te 'ū matakali, mo te 'ū fa'ahinga, mo te 'ū lea kotoa pē, ne'e notou tutu'u 'i te 'ao 'o te taloní pea 'i te 'ao 'o te Lamí, kua notou kofu 'aki te 'ū kofu tōtōlofa hinahina, pea 'oku notou to'o te 'ū va'a paame;

¹⁰ pea ne'e notou kalanga le'o lahi, 'o pehē,

"Ko te tou fakama'ulí 'oku mei te tou 'Atuá,

'a ia 'oku 'afio 'i te taloní,

pea mei te Lamí."

¹¹ Pea ko te kau 'āngelo kotoa pē ne'e notou tu'u takatakai ki te taloní, pea ki te kau mātu'á, pea ki te me'a ma'ulí 'e faá; pea ne'e notou tō fo'oifo leva 'i te 'ao 'o te taloní, pea notou hū ki he 'Atuá, 'o pehē,

¹² "Ēmeni.

Ko te tāpuakí, mo te kolōliá, mo te potó,

mo te fakafeta'í, mo te faka'apa'apá,

mo te māfaí, mo te mālohí,

'e lau ia ki te tou 'Atuá,

'o lauikuonga pea ta'engata. 'Ēmeni."

¹³ Pea ne'e tali he taha 'o te kau mātu'á, 'o pehē mai, "Ko ai 'ia nātou ko 'ena 'oku kofu hinahina? Pea ko te notou ha'u mei fea?"

¹⁴ Pea u pehē kiā ia, "Alikí, ko koe pē 'oku mea'í."

Pea me'a mai ia, "Ko 'eni ia 'ia nātou 'oku ha'u mei te mamahi lahi, pea ne'e notou fō te notou kofú, 'o fakahinahina 'i te ta'ata'a 'o te Lamí.*

* 7:1 7:1 Sel 49:36; Tān 7:2; Sāk 6:5 * 7:3 7:3 'Isi 9:4, 6 * 7:14 7:14 Tān 12:1; Māt 24:21; Ma'ake 13:19

15 Ko te 'uhinga ia 'o te notou 'i mu'a 'i te taloni 'o te 'Atuá, pea 'oku notou tauhi kiā Ia 'i Tono tempalé 'i te 'aho mo te pō. Pea ko Ia 'oku 'afio 'i te taloní 'e Ina fokotu'u Tono tēniti 'o fakamalumalu 'ia nātou.

16 'E kala notou toe fiakaia, 'umaā he notou toe fiainua, 'umaā he mama'i lave kiā nātou 'ia te la'aá, pe ko te 'ū me'a fakavelehiá.*

17 He ko te Lamí 'oku 'i te loto taloní, 'e Ina tauhi 'ia nātou hangē ko he fanga sipí, pea 'e Ina tatakí 'ia nātou ki te 'ū matavai 'o te ma'ulí. Pea 'e holoholó 'i 'e te 'Atuá 'ia te lo'imata fuli pē mei te notou matá.*

8

Ko tonu vete 'o te sila tonu fitú

1 Pea 'i Tana tokí vete 'ia te sila tonu fitú, 'iloangé ne'e 'i ai he fakalongo-longo 'i hēvani, 'o fe'unga nai mo te vaeua mālie 'o te houá.

2 Pea u vakai te kau 'āngelo 'e toko fitu 'oku notou tutu'u 'i te 'ao 'o te 'Atuá, pea ne'e 'avange kiā nātou he talupite 'e fitu.

3 Pea ne'e 'alu he 'āngelo 'e taha, 'o tu'u 'i te 'ōlitá, 'oku 'iā ia he 'ai'anga 'inisēnisi koula; pea ne'e 'avange kiā ia he 'inisēnisi lahi, ke ina hapai fakataha mo te 'ū hū 'a te kakai lotu kotoa pē 'i te funga 'ōlita koula ne'e 'i te 'ao 'o te taloní.*

4 Pea ne'e 'alu ake ki te 'ao 'o te 'Atuá mei te nima 'o te 'āngeló 'ia te kohu 'o te 'inisēnisi fakataha mo te 'ū hū 'a te kakai lotú.

5 Pea ne'e to'o 'e te 'āngeló 'ia te 'ai'anga 'inisēnisi, 'o fakafonu ia 'aki te afi mei te 'ōlitá, 'o ina laku ki māmani; pea ne'e hoko leva he 'ū mana, mo te 'ū le'o, mo te 'ū 'uhila, mo he mofuike.*

Ko te kau 'āngelo 'e toko fitú mo te notou talupite 'e fitú

6 Pea ko te 'āngelo 'e toko fitu, 'a ē ne'e notou to'o te talupite 'e fitú, ne'e notou teuteu ke notou ifi.

7 Pea ifi 'ia te 'uluakí, pea hoko ai 'ia te 'ua maka mo te afi, ne'e fiofio toto, pea laku ifo ki te fanuá. Pea ne'e vela ai tonu vahe tolu 'o te fanuá, pea vela mo tonu vahe tolu 'o te 'akaú, pea vela 'ia te mahuku mata kotoa pē.*

8 Pea ifi tonu ua 'o te 'āngeló, pea ne'e sí ki te taí he me'a ne'e hangē ko te fu'u ma'unga afi 'oku vela; pea ne'e liliu ai tonu vahe tolu 'o te taí ke toto.

9 Pea mate tonu vahe tolu 'o te 'ū me'a ne'e ma'uli 'i te taí, pea maumau tonu vahe tolu 'o te 'ū vaká.

10 Pea ifi tonu tolu 'o te 'āngeló, pea tō ai mei langi he fu'u fetu'u ne'e ulu hangē he maamá, pea tō ia ki tonu vahe tolu 'o te vaitafé, pea ki te 'ū matavai.*

11 Pea ko te hingoa 'o te fetu'u ko iá ko Kona'I'I; pea ne'e liliu 'ia te vahe tolu 'o te vai ke kona'I'I; pea ne'e mate he tokolahi 'o te kakaí 'i te 'ū vai ko iá, kote'uhí kua fakakona'i.*

12 Pea ifi tonu fā 'o te 'āngeló, pea ne'e taa'i tonu vahe tolu 'o te la'aá, mo tonu vahe tolu 'o te māhiná, mo tonu vahe tolu 'o te 'ū fetu'ú; ko ia ne fakapō'uli tonu vahe tolu 'o te 'ū me'a ko iá, pea ke 'aua na'a maama tonu vahe tolu 'o te 'ahó, pea pehē mo te poó.*

* 7:16 7:16 'Ais 49:10 * 7:17 7:17 Saame 23:1-2; 'Isi 34:23; 'Ais 49:10; 25:8 * 8:3 8:3 'Emosi 9:1; 'Eki 30:1, 3 * 8:5 8:5 Lev 16:12; 'Isi 10:2; 'Eki 19:16; Fkhā 11:19; 16:18 * 8:7 8:7 'Eki 9:23-25; 'Isi 38:22 * 8:10 8:10 'Ais 14:12 * 8:11 8:11 Sel 9:15 * 8:12 8:12 'Ais 13:10; 'Isi 32:7; Sioeli 2:10, 31; 3:15

13 Pea u vakai mo fanongo ki te 'īkale 'e taha 'oku puna 'i loto langi, 'o lea le'o lahi ia, 'o pēhē, "Mala'ia, mala'ia, mala'ia, 'ia nātou 'oku nofo 'i te fanuá, kote'uhi ko te 'ū le'o 'o te talupite 'a te 'āngelo 'e toko tolu 'oku toé, 'a ia 'oku notou ene ke ifi!"

9

1 Pea ifi tononima 'o te 'āngeló, pea u vakai he fetu'u kua tō mei langi ki māmani, pea ne'e 'avange ki ai 'ia te kī 'o te luo ta'ehanatakélé.*

2 Pea ne ina fakaava 'ia te luo ta'ehanatakélé; pea ne'e 'alu ake te kohu mei te luó, 'o hangē ko te kohu 'o he fu'u ngoto'umú pea ne'e fakapō'uli ai 'ia te la'aa mo te 'ataá, ko te me'a 'i te kohu 'o te luó.*

3 Pea ne'e 'alu atu mei te kohú 'ia te fanga he'e ki te fanga fanuá; pea ne'e tuku kiā nātou 'ia te mālohi, hangē ko te mālohi 'o te fanga sikapio 'o te fanuá.*

4 Pea ne'e fekau kiā nātou, ke 'aua 'e notou maumau 'i te mahuku 'o te fanuá, 'uma'ā he me'a mata, pē he 'akau; ngata pē 'i te kakai 'oku kailoa tu'u te sila 'o te 'Atuá 'i te notou la'é.*

5 Pea ne'e tuku kiā nātou ke fakamamahi 'i 'ia te kakai 'o māmaní 'o māhina nima, 'o 'aua 'e tāmata 'i 'ia nātou; pea ko te notou mamahí 'oku hangē ko te mamahi 'a te tangatá 'i tononima 'i te sikapio.

6 Pea 'i te taimi ko iá 'e kumi 'e te kakai ki te maté, kā 'e kala notou 'ilo'ia; pea 'e notou faka'amu 'aupito ke pekia, kā 'e hola 'ia te maté me'ā nātou.*

7 Pea ko te anga 'o te fanga he'é, ne'e tatau mo te fanga hoosi kua teuteu ki te tau; pea ne'e 'ai 'i te notou 'ulú he me'a hangē ko te 'ū kalauni 'oku matamata koula; pea ko te notou matá ne'e hangē ko te mata 'o te tangata.*

8 Pea ne'e 'i ai te notou lau'i'ulu hangē ko te lau'i'ulu 'o te fafiné, pea ko te notou nifó ne'e hangē ko te nifo 'o te laione.*

9 Pea ne'e 'i ai te notou kofu fatafata, hangē ko te kofu fatafata ukamea; pea ko te longoa 'a 'o te notou kapakaú ne'e hangē ko te longoa 'a 'o te 'ū sāliote 'oku toho 'e te fanga hoosi tokolahi ki te taú.*

10 Pea ne'e 'i ai te notou iku, hangē ko te fanga sikapió, kae'uma'ā 'ia te 'ū me'a huhu; pea 'oku tu'u 'i te notou 'ū ikú te notou mafai ke tautea 'ia te kakai 'o māhina nima.

11 'Oku 'i ai te notou tu'i 'oku pule kiā nātou, ko te 'āngelo 'o te luo ta'ehanatakélé, 'a ia ko tononima 'i te lea faka-Hepeluú ko 'Apatoni, kā 'i te lea faka-Kalisi 'oku ui ko 'Apolione.†

12 Ko te 'uluaki mala'ia 'eni kua hokó; vakai 'oku kei toe he mala'ia 'e ua.

13 Pea ifi tononima 'o te 'āngeló, pea ne au fanongo ki te le'o mei te 'ū me'atui 'e fā 'o te 'ōlita koula 'oku 'i te 'ao 'o te 'Atuá,*

14 'oku ina lea ki tononima 'o te 'āngelo, ne'e 'i ai 'ia te talupité, "Vete ange te kau 'āngelo 'e toko fā 'oku nofo ha'isia 'i te vaiatafale lahi ko 'Eufaletesí."

15 Pea ne ina vete ange 'ia te 'āngelo 'e toko faá, 'a ia ne'e teuteu ki te houa mo te 'aho mo te māhina mo te ta'u ko ia, ke notou tāmata 'i ai tononima vahe tolu 'o te kakai.

* 9:1 9:1 luo ta'ehanatakélé: ko he fetu'u 'i lolofanua ne'e tuku pilisone ai 'ia te 'ū fa'ahikehé ke a'u ki te notou fakamāu'i faka'osi 'e te 'Atuá. * 9:2 9:2 Sēn 19:28 * 9:3 9:3 'Eki 10:12-15 * 9:4 9:4 'Isi 9:4 * 9:6 9:6 Siope 3:21; Sel 8:3 * 9:7 9:7 Sioeli 2:4 * 9:8 9:8 Sioeli 1:6 * 9:9 9:9 Sioeli 2:5 † 9:11 9:11 'Apatoni, 'Apolione: 'oku fakatou 'uhinga te ongo lea nei ki te faka'auha pe maumau.

* 9:13 9:13 'Eki 30:1-3

16 Pea ko te lau 'o te 'ū matataú ko te kau tangata heka hoosi 'e toko uangeau miliona; pea ne au fanongo ki tono laú.

17 Pea ko 'eni te anga 'o te fanga hoosi ne au sio ki ai 'i te vīsoné, pea mo te kakai ne'e heka 'i ai: ne'e 'iā nātou he 'ū kofu tau lanu afi, mo lanu moana, mo lanu sūlifa; pea ko te 'ulu 'o te fanga hoosi ne'e hangē ko te 'ulu'i laione, pea ne'e 'alu atu mei te notou ngutú 'ia te afi mo te kohu mo te sūlifa.

18 Ko te 'ū fakamamahi ko iá 'e tolu ne'e tāmata'i 'aki te vahe tolu 'o te kakai, 'ia te afi mo te kohu mo te sūlifa ne'e 'alu atu mei te notou ngutú.

19 He ko te mālohi 'o te fanga hoosi 'oku 'i te notou ngutú mo te notou ikú; he ko te notou ikú ne'e hangē ko te fanga ngata 'oku 'i ai te notou 'ulu, pea ko ia ia 'oku notou fakatupu lavea 'akí.

20 Pea ko tono toe 'o te kakai, 'ia nātou ne'e kala notou mate 'i te 'ū fakamamahi ko iá, ne'e kala notou mama'i fakatomala 'o tafoki mei te 'ū ngāue 'a te notou nimá, 'o tuku te notou hū ki te 'ū fa'ahikehé, mo te 'ū 'aitoli koula, mo siliva, mo palasa, mo maka, mo 'akau, 'a ia 'oku kala notou lava ke sio pe fanongo pe ha'elé;*

21 Pea ne'e kala notou fakatomala 'o tafoki mei te notou fai fakapō, mo te notou fakalou'akaú, mo te notou fe'auakí, mo te notou fa'a kaiha'á.

10

Ko te 'āngelo pea mo te ki'i takainga tohi

1 Pea u vakai he 'āngelo mālohi 'e taha 'oku 'alu ifo mei hēvani, kua kofu 'aki he 'ao, pea ne'e 'i tono fofongá 'ia te 'ūmatá, pea ko tono fōtungá ne'e hangē ko te la'áa, pea ko tono ongo va'é ne'e hangē ko he ongo pou afi.

2 Pea ne ina to'o he ki'i takainga tohi kua folahi, pea ne ina 'ai tono va'e to'omata'ú ki te taí, mo te to'ohemá ki te fanuá.

3 Pea kalanga le'o lahi ia, 'o hangē tofu pē ko he ngungulu 'a te laione; pea 'i tana kalangá leva pea fai 'e te mana 'e fitú te notou leá.

4 Pea 'i te fai leva 'e te mana 'e fitú te notou leá, ne au ofa ke tohi. Pea ne au fanongo ki te le'o mei te langí ne'e pehē mai, "Sila'i pē 'ia te 'ū me'a ne'e lea 'aki 'e te mana 'e fitú, 'o 'aua 'e tohi ia."

5 Pea ko te 'āngelo 'a ia ne au vakai 'oku tu'u 'i te taí mo te fanuá, ne'e hiki ia tono nima to'omata'ú ki hēvani;*

6 'o ina lea tuki 'iā Ia 'oku ma'uli 'o lauikuonga pea ta'engatá, 'a ia ne Ina ngaahi 'ia te langí mo te 'ū me'a 'oku 'i ai, mo te fanuá mo te 'ū me'a 'oku 'i ai, mo te taí mo te 'ū me'a 'oku 'i ai, 'oku kala kei toe he taimi;

7 kā 'i te 'ū 'aho 'o te lea 'a te 'āngelo tono fitú, kā ofa'aki 'e ia ke ifi, pea fakakakato ai 'ia te misiteli faka-'Atuá, 'o hangē ko Tana ongoongolelei ne Ina tuku mai ki Tana kau tamaio'alikí ko te kau palōfitá.

8 Pea ko te le'o ne'e ongo mai mei te langí ne'e toe lea mai 'o pehē, "Alu 'o to'o te tohi 'a ē 'oku folahi 'i te nima 'o te 'āngelo 'oku tu'u 'i te taí mo te fanuá."*

9 Pea u 'alu ki te 'āngeló, 'o iange kiā ia ke tuku mai te ki'i tohi. Pea pehē mai ia kiā au, "To'o pē, 'o kai ia ke 'osi; pea 'e kona ai tou keté, kā 'i tou ngutú 'e malie ia hangē he honí."

10 Pea u to'o 'ia te ki'i tohi mei te nima 'o te 'āngeló, pea u kai ia 'o 'osi; pea ne'e malie ia 'i toku ngutú 'o hangē ko te honí; pea 'i te 'osi taku kai iá ne'e toki kona ai toku keté.

* 9:20 9:20 Saame 115:4-7; 135:15-17; Tān 5:23 * 10:5 10:5-7 'Eki 20:11; Teu 32:40; Tān 12:7; 'Ēmosi 3:7 * 10:8 10:8-10 'Isi 2:8-3:3

11 Pea ne'e notou* pehē mai kiā au, “Kua pau 'e ke toe palōfisai ki te 'ū fa'ahinga, mo he 'ū pule'anga, mo he 'ū lea, mo he tu'i tokolahi.”

11

Ko te ongo fakamo'oní

1 Pea ne'e tuku mai kiā au he kaho, hangē he tokotokó; pea ne'e pehē mai, “Tu'u 'o fua te Temipale 'o te 'Atuá, mo te 'ōlitá, mo nātou 'oku fai 'i ai te notou lotú.*

2 Kā ko te loto'ā 'oku 'i te tu'a Temipalé, 'aua 'e fua ia; he kua tuku ia ki te Senitailé, pea 'e notou malaki 'ia te kolo tapú ko te māhina 'e fāngofulu mā ua.*

3 Pea 'e Au fakamafai'i Taku ongo fakamo'oní, ke nā palōfisai 'i te 'ū 'aho 'e taha afe mā uangeau mā onongofulu, kua nā 'ai tauanga'a.”

4 Ko 'eni ia 'ia te ongo fu'u 'ōlivé, pea mo te ongo tu'unga maama 'oku tu'u 'i te 'ao 'o te 'Alikí 'o māmaní.*

5 Pea kāpau 'e loto he taha ke ngaahikovi'i 'ia nāua, 'e 'alu atu he afi mei te nā ngutú, 'o keina te nā 'ū filí; 'io, kāpau 'oku loto he taha ke ngaahikovi'i 'ia nāua, kua pau ke mate pehē ia.

6 'Oku ma'u 'e nāua 'ia te mafai ke tāpuni 'ia te langí, ke 'aua na'a tō te 'uá lolotonga te 'ū 'aho 'o te nā palōfisai, pea 'oku nā ma'u te mafai ki te 'ū vai ke liliu ia ke toto, pea ke taa'i te fanuá 'aki te 'ū fakamamahi kehekehe, 'o kāpau 'e nā loto ki ai.*

7 Pea kā 'osi leva te nā fakamo'oní, pea ko te manu fekai 'oku 'alu ake mei te luo ta'ehanaakelé, 'e fai tau ia mo nāua, pea 'e ina ikuna'i 'ia nāua, 'o tāmata'i.*

8 Pea ko te nā 'anga'angá 'oku tuku 'i te mala'e 'o te kolo lahí, 'a ia 'oku ui fakalaumālie ko Sótoma mo 'Isipite, ko te potu ne'e kalusefai ai foki te nā 'Alikí.*

9 Pea ko te 'ihi mei te 'ū fa'ahingá, mo te 'ū matakali, mo te 'ū lea, mo te 'ū pule'angá, 'e notou mamata ki te nā 'anga'angá 'o 'aho tolu mo te vaeua mālie, pea 'e kailoa notou tuku ke telio te nā 'anga'angá he fanualoto.

10 Pea ko nātou 'oku nofo 'i te fanuá, 'e notou fiafia, mo fai katoanga, 'o fe'ave'aki me'a'ofa; kote'uhí ko te ongo palōfita ko iá ne'e nā fakamamahi'i te kakai ne'e nofo 'i te fanuá.

11 Pea hili te 'aho 'e tolu mo te vaeua mālie, ne'e ha'u 'ia te Laumālie* 'o te ma'ulí mei te 'Atuá, 'o hū kiā nāua, 'o nā tu'u ki lungá; pea ne'e tō he 'ilifia lahi ki te kakai ne'e sio kiā nāua.*

12 Pea ne'e nā fanongo ki te le'o lahi mei te langí 'oku pehē mai, “Kulá ōmai ki lungá.” Pea ne'e nā ō ake ki hēvani 'i te 'aó; pea siofia 'ia nāua 'e te nā 'ū filí.*

13 Pea 'i te houa ko iá ne'e hoko he mofuike lahi, pea ne'e holo tono vahe hongofulu 'o te koló, pea ne'e mate 'i te mofuike ko iá 'ia te kakai 'e toko fitu afe. Pea manahē lahi tono toe 'o te kakai, pea notou tuku kolōlia ki te 'Atua 'o te langí.*

14 Kua hoko tono ua 'o te malá; vakai, 'oku ha'u vave tono tolú.

* **10:11** 10:11 ne'e notou pehē mai: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, ne'e pehē mai 'e ia. * **11:1**
 11:1 'Isi 40:3; Sāk 2:1-2 * **11:2** 11:2 Luke 21:24 * **11:4** 11:4 Sāk 4:3, 11-14 * **11:6** 11:6 1 Tu'i 17:1;
 'Eki 7:17-19; 1 Sām 4:8 * **11:7** 11:7 Tān 7:7, 21; Fkhā 13:5-7; 17:8 * **11:8** 11:8 'Ais 1:9-10 * **11:11**
 11:11 Laumālie, ko ia pe mānava. * **11:11** 11:11 'Isi 37:10 * **11:12** 11:12 2 Tu'i 2:11 * **11:13** 11:13
 Fkhā 6:12; 16:18

Ko te talupite tonofitú

¹⁵Pea ne'e ifi te 'āngelo tonofitú; pea 'iloangé ne'e 'i ai te 'ū le'o lalahi 'i hēvani ne'e notou pehē,

"Ko te pule'anga 'o māmaní kua hoko ko te pule'anga 'o te tou 'Alikí, mo Tana Kalaisi;

pea 'e pule Ia 'o lauikuonga pea ta'engata."*

¹⁶Pea ko te mātu'a 'e toko uangofulu mā faá, 'a ia ne'e notou nofo 'i te notou 'ū taloní 'i te 'ao 'o te 'Atuá, ne'e notou tō fo'oifo, 'o notou hū ki te 'Atuá

¹⁷'o pehē,

""Oku motou fakafeta'i kiā Koe, 'ia te 'Alikí ko te 'Atua Aoniú, 'ia te 'Afiona 'oku 'i ai, pea ne'e 'i ai; kote'uhí kua Ke to'o kiā Koe Tou mafai lahi, pea kua ke hau.

¹⁸Pea ne'e 'ita 'ia te 'ū pule'angá, pea ne'e hoko mai Tou houhaú, mo te taimi ke fakamaau te pekiá, pea ke totongi ki Tau kau tamaio'alikí, 'ia te kau palōfita mo te kakai lotú, mo nātou 'oku 'apasia ki Tou huafá, 'ia te liliki mo te lalahi; pea ke faka'auha 'ia nātou

'oku faka'auha 'ia te fanuá."*

¹⁹Pea ne'e fakaava te Temipale 'o te 'Atuá 'i te langí; pea ne'e hā 'i Tono Temipalé 'ia te puha 'o te fuakavá. Pea ne'e hoko 'ia te 'ū 'uhila, mo te 'ū le'o, mo te 'ū mana, mo he mofuike, pea mo he fu'u 'ua maka.*

12*Ko te fafiné mo te fu'u talākoni*

¹Pea ne'e hā 'i te langí he fu'u faka'ilonga: ko he fafine ne'e kofu 'aki te la'aá, pea ne'e 'i tonofalo va'é 'ia te māhiná, pea ne'e 'ai ki tonofulú he kalauni ne'e hongofulu mā ua tonofetu'ú.

²Pea kua faitama ia, pea tangi, 'o langā, pea mamahi ke fā'ele.

³Pea ne'e hā mo te faka'ilonga 'e taha 'i te langí, pea tā ko he fu'u talākoni kulakula, 'oku 'ulu fitu, pea me'atui hongofulu, pea 'oku 'ai ki tonofū 'ulú te kalauni 'e fitu.*

⁴Pea ne'e toho 'aki tonofikú te vahe tolu 'o te 'ū fetu'u 'o te langí, 'o ina laku 'ia nātou ki te fanuá. Pea tu'u te talākoni 'i te 'ao 'o te fafine ne'e teu ke fā'elé, kote'uhí ke keina tana tamá 'o kā fā'ele'i.*

⁵Pea ne ina fā'ele'i he tama tangata, 'ia te toko taha 'e ina pule'i 'ia te 'ū kakai kotoa pē 'aki he tokotoko ukamea; pea ne'e hamusi ake tana tamá ki te 'Atuá, pea ki Tono taloní.*

⁶Pea ne'e hola 'ia te fafiné ki te toafá, 'a ia ne'e 'i ai tonopotu ne'e teu 'e te 'Atuá, kote'uhí ke notou tauhi ai kiā ia 'i te 'ū 'aho 'e taha afē mā uangeau mā onogofulu.

* **11:15** 11:15 'Eki 15:18; Tān 2:44; 7:14, 27 * **11:18** 11:18 Saame 2:5; 110:5; 115:13 * **11:19** 11:19 Fkhā 8:5; 16:18; 21 * **12:3** 12:3 Tān 7:7 * **12:4** 12:4 Tān 8:10 * **12:5** 12:5 'Ais 66:7; Saame 2:9

7 Pea ne'e hoko he tau 'i hēvani: ko Maikeli mo tana kau 'āngeló ne'e notou fai tau mo te talākoní, pea ne'e tau te talākoní mo tana kau 'āngelo 'a'aná,*

8 kā ne kala notou lava'i; 'io, ne'e kala kei ma'u he notou feitu'u 'i hēvani.

9 Pea ne'e kapusi te talākoní lahi, 'a ia ko te ngata ia 'o ono'ahó, 'ia te toko taha 'oku ui ko te tēvoló mo Sētane, 'a ia 'oku ina kākaa'i 'ia māmani kotoa; pea ne'e sī 'ona ki māmani, pea sī mo ia foki tana kau 'āngeló.*

10 Pea ne au fanongo he fu'u le'o 'i hēvani ne'e pehē,

“Kua hoko mai 'eni 'ia te fakama'ulí, mo te mālohi, mo te Pule'anga 'o te tou 'Atuá,

pea mo te pule 'o Tana Kalaisí.

He kua kapusi 'ia te toko taha talatalaaki'i 'o te tou kāingá,

'a ē 'oku ina talatalaaki'i 'ia nātou 'i te 'ao 'o te tou 'Atuá 'i te 'aho mo te pō.*

11 Ka ne'e notou ikuna'i 'ona

ko te me'a 'i te ta'ata'a 'o te Lamí,

mo te lea 'o te notou fakamo'oni;

pea ne'e kala notou mamae ki te notou ma'ulí

'o a'u ki te notou mate.

12 Ko ia, kotou fiafia, 'ia te 'ū langí,

mo kōtou 'oku nofo 'i aí.

Kae pohoē 'ia te fanuá mo te taí!

He kua hoko ifo 'ia te tēvoló kiā kōlua,

'oku ina 'ita lahi,

ko tana 'ilo'i, 'oku toe si'i pē tonono taimí.”

13 Pea 'i te vakai leva 'e te talākoní kua sī 'ona ki te fanuá, ne'e hanga ia 'o fakatanga'i te fafiné, 'a ē ne'e fā'ele'i 'ia te tama tangatá.

14 Pea ne'e 'avange ki te fafiné 'ia te ongo kapakau 'o te 'ikale lahi, ke puna ki te toafá ki te feitu'u 'o'oná. Pea 'oku tauhi 'ona 'i ai ke 'osi he kuonga, mo te kuonga 'e ua, mo te vaeua 'o te kuonga, ke 'aua na'a 'ilo ki ai 'e te ngatá.*

15 Pea ne'e pu'aki 'e te ngatá mei tonono ngutú he vai hangē ko he vaitafé, ke tuli ki te fafiné, hei'ilo na'a 'auhia ia 'i ai.

16 Pea ne'e tokoni 'e te kekelelé ki te fafiné, pea ne'e fakamanga 'e te kekelelé tonono ngutú, 'o folo ifo 'ia te vaitafe ne'e pu'aki 'e te talākoní.

17 Pea ne'e 'ita 'ia te talākoní ki te fafiné, pea 'alu ia mei ai ke fai tau mo tonono toe 'o te hako 'o te fafiné, 'ia nātou 'oku notou tauhi te 'ū tu'utu'uni 'a te 'Atuá, pea notou puke ma'u mo te fakamo'oni 'a Sīsuú.

18 Pea ne'e 'alu ia, 'o tu'u* 'i te 'one'one 'o te taí.

13

Ko te ongo manu fekai

1 Pea u sio 'oku 'alu ake mei te taí he manu fekai, ne'e nifo hongofulu mo 'ulu fitu pea ne'e 'i ai 'i tonono 'ū me'atuí he 'ū kalauni 'e hongofulu, pea ne'e tohi 'i tonono 'ū 'ulú he 'ū hingoa fia 'atua.*

2 Pea ko te manu ne au sio ki aí ne'e hangē ko te lēpati, pea ko tonono va'é ne'e hangē ko te va'é 'o he pea, pea ko tonono ngutú ne'e hangē ko te ngutu 'o he

* 12:7 12:7 Tān 10:13, 21; 12:1; Siuta 1:9 * 12:9 12:9 Sēn 3:1; Luke 10:18 * 12:10 12:10 Siope

1:9-11; Sák 3:1 * 12:14 12:14 Tān 7:25; 12:7 * 12:18 12:18 Pea ne'e 'alu ia, 'o tu'u: 'oku pehē 'i tonono

'ū hiki fualoa 'ihī, Pea ne au tu'u. * 13:1 13:1 Tān 7:3; Fkhā 17:3, 7-12

laione. Pea ne'e tuku kiā ia 'e te talākoní tonon mālohi 'o'oná mo tonon taloní, mo tana fu'u pulé.*

³ Pea ko te taha 'o tonon 'ū 'ulú ne'e hangē kua te'ia 'o maté; ka ne'e faito'o tonon lavea fakamate ko iá; pea tulimulí 'ia māmani fulí pē ki te manu fekaí 'oku notou ofo 'iā ia.

⁴ Pea notou hū ki te talākoní, kote'uhí kua tuku ia tana pulé ki te manu fekaí; pea notou hū ki te manú, 'o notou pehē, "Ko ai 'oku tatau mo te manu fekaí? Pea ko ai 'oku kākunga ke tau'i iá?"

⁵ Pea ne'e 'avange ki te manu fekaí he ngutu lau me'a lalahi, mo lea fia 'atua; pea ne'e fakangafua ke ina ngāue 'i te māhina 'e fāngofulu mā ua.*

⁶ Pea tangaki ia tonon ngutú ke talalākulaku ki te 'Atuá, ke lau kovi ki Tonon huafá, mo Tonon tāpanekalé, mo nātou 'oku nofo 'i te langí.

⁷ Pea ne'e tuku kiā ia ke ina tau'i te fa'ahinga tapú, pea ke ikuna'i 'ia nātou; pea ne'e tuku kiā ia 'ia te pule ki te matakali, mo te fa'ahinga, mo te lea, mo te pule'anga kotoa pē.*

⁸ Pea 'e hū kiā ia 'e te kakai kotoa pē 'oku nofo 'i te funga fanuá, 'ia nātou tāutaha kua kailoa tohi tonon hingoá 'i te tohi 'o te ma'uli 'a te Lamí, 'a ē ne'e tāmata'i talu mei te tanupou 'o māmaní.*

⁹ Ko ia 'oku ma'u talingá, ke ongo'i ia.

¹⁰ Ko ia kua tonu pā ki te pōpulá*

'e mole pē ia ki te pōpulá.

Ko ia 'oku tonu pā ki te mate heletaá†

kua pau ke mate heletā.*

'Oku 'i te me'a ko 'ení 'ia te kātaki mo te tui 'a te kakai lotú.

¹¹ Pea u vakai he manu fekaí 'e taha ne'e 'alu ake mei te fanuá, pea ne'e me'atui ua ia hangē ko he lamí, pea ne'e lea ia hangē ko he talākoní.

¹² Pea ne ina fai 'ia te pule kotoa 'o te fu'aki manu fekaí, 'i te 'ao 'o te manu ko iá, pea ne ina ngaahi 'ia te fanuá mo nātou 'oku nofo 'i aí, ke hū ki te fu'aki manú, 'ia te manu ne'e faito'o tonon te'ia ke maté.

¹³ Pea 'oku fai 'e ia 'ia te 'ū faka'ilonga lahi, 'io, 'oku ina fekau ke 'alu ifo 'ia te afi mei te langí ki te fanuá 'i te 'ao 'o te kakaí.

¹⁴ Pea 'oku ina kākāa'i 'ia te kakai 'oku nofo 'i te fanuá, 'aki te 'ū faka'ilonga ne'e tuku kiā ia ke fai 'i te 'ao 'o te manu fekaí; pea ne ina tala'i ki te kakai 'oku nofo 'i te fanuá ke notou ngaahi he 'imisi 'o te manú, 'ia te manu ne'e taa'i 'aki te heletā kae toe ma'ulí.

¹⁵ Pea ne'e tuku kiā ia ke 'avange he laumālie ki te 'imisi 'o te manu fekaí, kote'uhí ke lea foki te 'imisi 'o te manú, pea ke tu'utu'uni ke tāmata'i 'ia nātou kotoa pē 'e kala notou hū ki te 'imisi 'o te manú.

¹⁶ Pea ne ina kouna 'ia te kakai kotoa pē, 'ia te liliki mo te lalahi, 'ia te koloa'ina mo te masiva, 'ia te tau'atāina mo te pōpula, ke notou 'ai kiā nātou he faka'ilonga 'i te notou nima to'omata'ú, pe 'i te notou la'é;

¹⁷ Pea ke 'aua foki na'a lava he taha ke fakatau mai pe fakatau atu, 'o kāpau 'oku kala 'iā ia 'ia te faka'ilonga ko iá, 'a ia ko te hingoa 'o te manu fekaí, pe ko te fika 'o tonon hingoá.

* 13:2 13:2 Tān 7:4-6 * 13:5 13:5-6 Tān 7:8, 25; 11:36 * 13:7 13:7 Tān 7:21 * 13:8 13:8 Saame 69:28 * 13:10 13:10 tonu pā ki te pōpulá: 'oku pehē 'i tonon 'ū hiki fualoa 'ihi, ina tatakí ki te pōpulá.

† 13:10 13:10 tonu pā ki te mate heletaá: 'oku pehē 'i tonon 'ū hiki fualoa 'ihi, 'oku tāmata'i 'aki te heletaá.

* 13:10 13:10 Sel 15:2; 43:11

18 'Oku 'i te me'a ko 'ení 'ia te potó. Ko ia 'oku 'atamaí, ke fatu ia 'ia te fika 'o te manu fekaí, he ko te fika fakaetangata[‡] ia; pea ko tonu fiká ko te onongeau mā onongofulu mā ono.

14

Ko te toko 144,000 ne'e kau mo te Lamí

¹ Pea u vakai, pea tā ne'e tu'u 'ia te Lamí 'i te funga ma'unga ko Saioné, pea ne'e 'iā Ia he toko taha kilu mā toko fā mano mā toko fā afe, 'a ia kua tohi ki te notou la'é Tono huafá, mo te huafa 'o Tana Tamaí.*

² Pea ne au fanongo ki he le'o mei te langí, hangē ko te le'o 'o he 'ū vai lahi, pea hangē ko te le'o 'o he fu'u mana; pea ko te le'o ne au fanongo ki aí, ne'e hangē ko te tā ha'ape 'a te kau hiva.

³ Pea ne'e notou hiva 'aki he hiva fo'ou 'i te 'ao 'o te taloní, pea 'i te 'ao 'o te me'a ma'uli 'e faá, mo te mātu'á. Pea ne'e kailoa he taha 'e lava ke ako 'ia te hiva ko iá, ngata pē 'i te toko taha kilu mā toko fā mano mā toko fā afé, 'a ia ne'e fakahaofi mei māmaní.

⁴ Ko 'eni ia 'ia nātou ne'e kailoa 'uli 'i 'aki 'ia te fafiné, he 'oku notou tāupo'ou. Ko nātou 'eni 'oku notou mulimuli ki te Lamí, 'i te feitu'u kotoa pē 'oku Ina 'alu ki ai. Ko nātou 'eni ne'e huhu 'i mei te kakaí, ko te polopolo ma'a te 'Atuá mo te Lamí.

⁵ Pea 'i te notou ngutú ne'e kailoa 'ilo 'i ai he kākā; 'oku notou ta'emele.*

Ko te 'ū fekau 'a te kau 'āngelo 'e toko tolú

⁶ Pea u vakai he 'āngelo 'e taha, 'oku puna 'i te lotu langí, pea 'oku 'alu mo ia 'ia te ongoongolelei ta'engatá ke malanga 'aki kiā nātou 'oku nofo 'i te fanuá, pea ki te pule'anga, mo te matakali, mo te lea, mo te fa'ahinga kotoa pē,

⁷ 'o ina lea le'o lahi 'o pehē, "Kotou manahē ki te 'Atuá, pea tuku kolōlia kiā Ia; he kua hokosia te taimi 'o Tana fakamaaú; pea kotou hū kiā Ia ne Ina ngaahi 'ia te langí mo te fanuá mo te taí mo te 'ū matavaí."

⁸ Pea ne'e mulimuli mai he 'āngelo 'e taha, ko tonu uá ia, 'o pehē, "Kua tō ki lalo, kua tō ki lalo 'ia fu'u Pāpilone, 'a ē ne ina fakainu 'ia te 'ū kakaí 'aki te uaine ko te houhau 'o tana fe'auaki."*

⁹ Pea mulimuli kiā nāua he 'āngelo 'e taha, ko tonu tolú ia, 'o ina lea le'o lahi 'o pehē, "Ilonga pē ia 'oku lotu ki te manu fekaí mo tonu 'Imisí, pea 'oku ina ma'u 'ia te faka'ilonga 'i tonu la'é, pe 'i tonu nimá,

¹⁰ 'e inu mo ia foki 'ia te uaine ko te tautea mei te 'Atuá, 'a ē 'oku lingi ta'ehu 'i ki te ipu 'o Tana houhaú; pea 'e fakamamahi 'i 'aki 'ia te afi mo te sūlifa 'i te 'ao 'o te kau 'āngelo mā'oni'oní, pea 'i te 'ao 'o te Lamí.*

¹¹ Pea 'e 'alu ake te kohu 'o te notou mamahi 'o lauikuonga pea ta'engata; pea 'oku kailoa he notou mālōlō 'i te 'aho mo te pō, 'ia nātou 'oku lotu ki te manu fekaí mo tonu 'Imisí, mo ia fuli pē 'oku ma'u 'ia te faka'ilonga 'o tonu hingoá."*

¹² 'Oku 'i te me'a ko 'ení 'ia te kātaki 'a te kakaí lotú, 'ia nātou 'oku tauhi 'ia te 'ū tu'utu'uni 'a te 'Atuá, mo te tui kiā Sīsuú.

¹³ Pea ne au ongo 'i he le'o mei langí ne'e pehē mai, "Tohi 'eni: mei te 'aho nei 'o fai atu, 'oku manū 'ia 'ia te pekia 'oku pekia 'i te 'Alikí."

[‡] 13:18 13:18 ko te fika fakaetangata, ko ia pe ko te fika 'o te tangata. * 14:1 14:1 'Isi 9:4; Fkhā 7:3

* 14:5 14:5 Sef 3:13 * 14:8 14:8 'Ais 21:9; Sel 51:8; Fkhā 18:2 * 14:10 14:10 'Ais 51:17; Sēn 19:24;

'Isi 38:22 * 14:11 14:11 'Ais 34:10

Pea 'oku folafola mai 'e te Laumālié, “Io, 'e notou mālōlō mei te notou fakaongosiá, he ko te notou 'ū ngāué 'e mulimuli atu kiā nātou.”

Ko te utu-ta'u 'o māmani

¹⁴ Pea ne au sio, pea vakai, ko te 'ao hinahina, pea ne'e heka ki te 'aó he Toko Taha ne'e hangē ko te Fanautama te Tangatá, 'oku 'i Tono fofongá he kalauni koula, pea 'i Tono nimá he hele tu'usi ne'e māsila.*

¹⁵ Pea ne'e 'alu atu mei te Temipalé he 'āngelo 'e taha, 'o kalanga le'o lahi kiā ia ne'e heka ki te 'aó, “Ai atu tau hele tu'usi, 'o tu'usi te ta'ú; he kua hokosia 'ia te utu-ta'ú, 'io, kua momoho 'ia te ta'u 'o māmani.”*

¹⁶ Pea ko ia ne'e heka ki te 'aó ne'e velo 'e ia tana helé ki māmani, pea ne'e utu 'ia te ta'u 'o māmani.

¹⁷ Pea ne'e 'alu atu he 'āngelo 'e taha mei te Temipale 'oku 'i te langí, 'oku ina to'o foki he hele tu'usi koane ne'e māsila.

¹⁸ Pea ha'u ki tu'a mei te 'ōlitá he 'āngelo 'e taha, 'a ia 'oku 'a'ana 'ia te pule ki te afí, pea ne ina lea le'o lahi kiā ia ne'e to'o 'ia te hele ne'e māsila, 'o pehē, “Ai atu tau hele māsila nā, 'o toli te 'ū fuhi 'o te vaine 'o māmani; he kua momoho tono kālepi.”

¹⁹ Pea velo 'e te 'āngeló tana helé ki māmani 'o ina toli 'ia te vaine 'o māmani, 'o laku ki te fu'u tata'o'anga kālepi 'o te houhau 'a te 'Atuá.

²⁰ Pea ne'e fai te malaki 'o te tata'o'anga kālepi 'i te tu'a koló; pea ne'e tafe atu te toto mei te tata'o'angá, 'o a'u ake ki te piti 'o te fanga hoosí, 'o mafola atu ko te maile 'e uangeau.*

15

Ko te 'ū tautea faka'osi

¹ Pea u vakai he faka'ilonga 'e taha 'i te langí, ko te fu'u me'a fakaofu, ko te 'āngelo 'e toko fitu 'oku 'iā nātou te 'ū tautea 'e fitú; ko te 'ū tautea faka'osi ia, he 'oku fakakakato ai 'ia te houhau 'o te 'Atuá.

² Pea u vakai he me'a 'oku hangē he tai sio'ata 'oku fiofio afi, pea ko te kau ikuna 'o te manu fekaí mo tonu 'imisí mo te fika 'o tonu hingoá ne'e notou tu'u 'i te tai sio'atá,* 'o notou to'o te 'ū ha'ape 'a te 'Atuá.

³ Pea ne'e notou hiva 'ia te hiva 'a Mōsese ko te tamaio'aliki 'a te 'Atuá, pea mo te hiva 'a te Lamí, pea notou pehē,

“Oku lahi mo fakaofu Tau ngāué,
'ia te 'Aliki ko te 'Atua Aoniú;

'oku totonu mo mo'oni Tou 'ū 'alungá.*

⁴ Ko ai 'e kailoa 'apasía ki te 'Afioná 'e 'Aliki,
mo ta'efakahihiki'i Tou huafá?

He ko Koe toko taha pē 'oku mā'oni'oní,
pea 'e ha'u kotoa pē 'ia te 'ū kakaí,
'o punou 'i Tou 'aó;

kote'uhí kua fakae'a Tau 'ū fakamaaú.”*

⁵ Pea hili ko iá ne au vakai atu, pea tā ne'e fakaava 'ia te Potu Tapu 'o te tāpanekale 'o te fakamo'oní 'i hēvani.*

* 14:14 14:14 Tān 7:13 * 14:15 14:15 Sioeli 3:13 * 14:20 14:20 'Ais 63:3; Tangí 1:15; Fkhā 19:15

* 15:2 15:2 'i te tai sio'atá, ko ia pe 'i te 'āfaki 'o te tai sio'atá. * 15:3 15:3 'Eki 15:1 * 15:4 15:4 Sel

10:7; Saame 86:9 * 15:5 15:5 'Eki 38:21

⁶Pea ne'e 'alu atu mei te Potu Tapú 'ia te 'āngelo 'e toko fitu, 'oku 'iā nātou te tautea 'e fitú, 'oku notou kofu 'aki te līneni ma'a mo ngingila, pea notou no'o koula 'i te notou fatafatá.

⁷Pea ko te toko taha 'o te me'a ma'uli 'e faá ne ina 'avange ki te 'āngelo 'e toko fitú 'ia te ipu koula 'e fitu, ne'e fonu 'i te houhau 'o te 'Atuá, 'a ē 'oku Ina ma'uli 'o laukuonga pea ta'engatá.

⁸Pea ne'e fonu 'ia te Potu Tapú 'i te kohu 'a ia ne'e tupu mei te lāngilangi 'o te 'Atuá, mo Tono māfima'í; pea ne'e kailoa lava he taha ke hū ki te tempalé, kae'aua ke 'osi te tautea 'e fitu ne'e 'i te 'āngelo ko ia 'e toko fitú.*

16

Ko te 'ū ipu 'e fitu 'o te houhau 'a te 'Atuá

¹Pea ne au fanongo ki te le'o lahi mei te tempalé, 'oku pehē ki te 'āngelo 'e toko fitú, "Kotou ō atu 'o lilingi ki māmani 'ia te 'ū ipu 'e fitu 'o te houhau 'a te 'Atuá."

²Pea 'alu mei ai 'ia te 'uluakí, 'o ina lilingi 'ia te ipu 'a'aná ki te fanuá; pea ne'e tō ai 'ia te pala kovi mo fakamamahi ki te kakai ne'e 'iā nātou 'ia te faka'ilonga 'o te manu fekaí, pea ki te kakai ne'e hū ki tonu 'īmisi.*

³Pea ne'e lilingi 'e te 'āngelo tonu uá tana ipu 'a'aná ki te taí; pea ne'e hoko ia ko te toto hangē ko te toto 'o he 'anga'anga; pea ne'e mate 'ia te me'a ma'uli kotoa pē ne'e 'i te taí.

⁴Pea ne'e lilingi 'e te 'āngelo tonu tolú tana ipu 'a'aná ki te 'ū vaitafé, mo te 'ū matavai; pea ne'e liliu ia ko te toto.*

⁵Pea ne au fanongo ki te 'āngelo 'oku 'a'ana 'ia te 'ū vai, 'oku pehē 'e ia, "Oku anga-tonu 'ia te 'Afioná ko te Toko Taha mā'oni'oní, 'oku Ke 'i ai, pea ne Ke 'i ai,

kote'uhí ko Ta'aú fakamaau pehē.

⁶He ne'e notou lilingi te toto 'o te kakai lotú, mo te kau palōfitá, pea ko 'eni kua Ke tuku ke notou inu toto; he ko te notou taá ia."

⁷Pea ne au fanongo ki te lea mei te 'ōlitá 'o pehē, "Ko te mo'oni, 'e 'Alikí, ko te 'Atua Māfima'í, 'oku anga-tonu mo mā'oni'oní Ta'aú 'ū fakamaau."

⁸Pea ko te 'āngelo tonu faá ne ina lilingi 'ia te ipu 'a'aná ki te la'aá; pea ne'e tuku kiā ia ke fakavelehia 'ia te kakai 'aki te a'fi.

⁹Pea ne'e velehia 'ia te kakai 'i te māfana lahi, pea notou lau kovi ki te huafa 'o te 'Atuá, 'a ē ne'e fa'italiha ki te 'ū tautea ko iá; ka ne'e kala notou fakatomala, ke fakamālō kiā Ia.

¹⁰Pea ko te 'āngelo tonu nimá ne ina lilingi 'ia te ipu 'a'aná ki te taloni 'o te manu fekaí; pea ne'e fakapō'uli tonu pule'angá, pea ne'e notou u'u te notou 'aleló 'i te mamahi;*

¹¹Pea notou lau kovi ki te 'Atua 'o hēvani kote'uhí ko te notou 'ū mamahi mo te notou 'ū palá; kā ne kala notou fakatomala 'o tafoki mei te notou 'ū ngāué.

¹²Pea ko te 'āngelo tonu onó ne ina lilingi te ipu 'a'aná ki te fu'u vaitafe ko 'Eufaletesí; pea ne'e mātu'u tonu vai, kote'uhí ke teuteu 'ia te ala 'o te 'ū tu'i mei te hahaké.*

* 15:8 15:8 'Eki 40:34; 1 Tu'i 8:10-11; 2 Kal 5:13-14; 'Ais 6:4 * 16:2 16:2 'Eki 9:10 * 16:4 16:4 'Eki 7:17-21; Saame 78:44 * 16:10 16:10 'Eki 10:21 * 16:12 16:12 'Ais 11:15

13 Pea u vakai 'oku ha'u mei te ngutu 'o te talākoní, pea mei te ngutu 'o te manu fekaí, pea mei te ngutu 'o te palōfita lohí, he fa'ahikehe 'e tolu, ne'e hangē ko te fanga poto.

14 He ko te 'ū laumālie 'o te fanga tēvolo fai faka'ilonga 'ia nātou, 'a ia 'oku notou 'alu atu ki te 'ū tu'i 'o māmani fuli pē, ke fakataha'i nātou ki te tau 'o te 'aho lahi 'o te 'Atua Aoniú.

15 “Vakai, 'Okou 'alu atu hangē he kaiha'á. Manū'ia ā kā ko ia 'oku le'ó, pea 'oku tauhi tonu 'ū kofú, talia na'a laka tēlefua ia, kae toki mamata 'e te kakaí ki tonu mā'angá.”*

16 Pea ne ina* fakataha'i 'ia nātou ki te feitu'u 'oku ui 'i te lea faka-Hepeluú ko 'Āmakētone.*

17 Pea ko te 'āngelo tonu fitú ne ina lilingi 'ia te ipu 'a'aná ki te 'ataá; pea ne'e ongo atu he le'o lahi mei te tempalé, mei te taloní 'o pehē, “Kua fai ia.”

18 Pea ne'e tapa te 'ū 'uhila, ongo mai mo te 'ū le'o, pea pā mo te 'ū mana, pea ne'e hoko he fu'u mofuike lahi, kua he'iki ai he mofuike pehē talu te nofo 'ia te tangatá 'i māmani, 'oku pehē fau tonu fu'u lahi.*

19 Pea ne'e vahe tolu 'ia te kolo lahi, pea ne'e holo te 'ū kolo 'o te 'ū pule'angá. Pea ne'e manatu'i ake 'ia Pāpilone lahi 'i te 'ao 'o te 'Atuá, ke 'avange ki ai te ipu uaine, ko te houhau mo te tuputāmaki.*

20 Pea ne'e hola 'ia te 'ū motu kotoa pē, pea ne'e pulia 'ia te ma'unga fuli pē.*

21 Pea ne'e tō mei langi ki te kakaí 'ia te 'ua maka lalahi, fe'unga mo te talēniti† tonu mamafá; pea ne'e lau kovi 'e te kakaí ki te 'Atuá, kote'uhí ko te fakamamahi ko ia 'o te 'ua maká; he ko tonu fakamamahi ko te me'a lahi 'aupito.*

17

Ko te fe'auaki mo te manu fekaí

1 Pea ne'e ha'u he toko taha 'o te kau 'āngelo 'e toko fitú, 'a ē ne'e 'iā nātou te ipu 'e fitú, pea ne'e alea ia mo au 'o pehē, “Ha'u, ke au fakahā kiā koe 'ia te fakamāu'i 'o te fu'u fe'auaki, 'a ē 'oku nofo ki te 'ū vai lahi,*

2 'a ē kua fai fe'auaki mo ia 'ia te 'ū tu'i 'o māmani, pea kua notou konā 'i te uaine 'o tana fe'auaki, 'ia te kakaí 'o māmani.”*

3 Pea ne ina 'ave 'oku ki te toafá 'i taku Laumālie'iná; pea u vakai he fafine 'oku heka 'i te manu fekaí kula 'aho'aho, 'oku fonu 'i te 'ū hingoa fia 'atua, pea 'oku 'ulu fitu mo me'atui hongofulu.*

4 Pea ne'e kofu kulakula mo kula 'aho'aho 'ia te fafine ko iá, pea teu 'aki te koula mo te maka koloa mo te mata'itofe, pea ne ina to'o 'i tonu nimá he ipu koula kua fonu 'i te 'ū me'a fakalialia, kae'uma'ā 'ia te 'ū 'uli 'o tana fe'auaki.*

5 Pea ne'e tohi 'i tonu la'é 'ia te hingoa nei, 'a ia ko tonu 'uhinga fakapulipulí 'eni,

KO PĀPILONE LAHI, KO TE FA'Ē 'A TE KAU FE'AUAKI

* **16:15** 16:15 Māt 24:43-44; Luke 12:39-40; Fkhā 3:3 * **16:16** 16:16 ne ina fakataha'i, ko ia pe ne'e notou fakataha'i. * **16:16** 16:16 2 Tu'i 23:29; Sāk 12:11 * **16:18** 16:18 Fkhā 8:5; 11:13; 19 * **16:19** 16:19 'Ais 51:17 * **16:20** 16:20 Fkhā 6:14 † **16:21** 16:21 te talēniti: 'oku tatau tonu mamafá mo te kilo 'e nimangofulu. * **16:21** 16:21 'Eki 9:23; Fkhā 11:19 * **17:1** 17:1 Sel 51:13 * **17:2** 17:2 'Ais 23:17; Sel 51:7 * **17:3** 17:3 Fkhā 13:1 * **17:4** 17:4 Sel 51:7

MO TE 'Ū ME'A FAKALIALIA 'O MĀMANI

⁶Pea u vakai atu kua konā 'ia te fafiné 'i te toto 'o te kakai lotú, pea 'i te toto 'o te kau mā'ata 'a Sisuú. Pea u ofo lahi 'aupito 'i taku sio ki te fafine ko iá.

⁷Pea pehē mai 'e te 'āngeló, “Ko te ā ne ke ofo aí? 'E au fakahā kiā koe 'ia te misiteli 'o te fafiné mo te manu feikai 'oku fua 'oná, 'a ē 'oku 'ulu fitu mo me'atui hongofulú.

⁸Ko te manu feikai ne ke sio ki aí, ne'e 'i ai, pea 'oku kailoa 'eni, pea 'oku teu ke 'alu ake mei te luo ta'ehanatakelé, pea 'e 'alu 'e ia ki te faka'auhá. Pea ko nātou 'oku nofo 'i māmaní, 'a ē kua kailoa tohi te notou hingoá 'i te tohi 'o te ma'ulí ne'e fai mei te tanupou 'o māmaní, 'e notou ofo 'i te notou mamata ki te manu fekaí, ne'e 'i ai, pea 'oku kailoa 'eni, pea 'e toe ha'u.*

⁹Pea ko 'eni 'ia te 'atamai 'oku ina ma'u te potó. Ko te 'ulu 'e fitú ko te ma'unga ia 'e fitu, 'a ia 'oku nofo ki ai te fafiné.

¹⁰Kae'uma'a ko te tu'i 'e toko fitu ia. Kua tō he toko nima; ko te toko taha 'oku 'i ai 'eni; ko tono toé kua he'iki ai hoko mai; pea kā ha'u ia 'e kailoa fualoa ta'aná pule.

¹¹Pea ko te manu feikai 'a ē ne'e 'i ai, pea 'oku kailoa 'eni, ko tono valú foki ia, pea 'oku 'o te fitú, pea 'oku mole atu ia ki te faka'auhá.

¹²Pea ko te me'atui 'e hongofulu ne ke sio ki aí, ko te tu'i ia 'e hongofulu, 'a ia kua he'iki ai ke notou ma'u he pule'anga; kā 'oku notou ma'u pule hangē ko te 'ū tu'í fakataha mo te manu fekaí, 'o houa taha.*

¹³'Oku loto taha 'ia nātou nei, pea 'oku notou tuku te notou mālohí mo te notou fa'italihá ki te manu fekaí.

¹⁴Ko nātou ko 'eni 'e notou fai tau mo te Lamí, pea 'e ikuna 'i nātou 'e te Lamí, he ko te 'Alikí ia 'o te 'ū 'alíkí, pea ko te Tu'i 'o te 'ū tu'í; pea 'e ikuna mo nātou 'oku 'iá Iá, 'ia te kakai kua ui mo fili mo lototoó.”

¹⁵Pea pehē mai 'e ia, “Ko te 'ū vai ne ke mamata ki aí, 'a ē 'oku nofo ki ai 'ia te fe'auakí, ko te 'ū fa'ahinga ia, mo te 'ū fu'u kakai, mo te 'ū pule'anga, mo te 'ū lea.

¹⁶Pea ko te me'atui 'e hongofulu ne ke mamata ki aí, pea mo te manu fekaí, 'e notou fihí 'a ki te fafine fe'auakí, pea 'e notou ngaahi 'ona ko te si'akina mo te tēlefua; pea 'e notou keina tono kakanó, pea 'e notou tutu 'ona 'aki te afi.

¹⁷He ko te 'Atuá ne Ina 'ai ki te notou lotó ke fai Tono finangalo ko iá, pea ke fai loto taha, pea ke tuku te notou pule'angá ki te manu fekaí, kae'aua ke fakamo'oni 'i 'ia te 'ū Fofafola 'a te 'Atuá.

¹⁸Pea ko te fafine ne ke mamata ki aí, ko te fu'u kolo ia 'oku pule ki te 'ū tu'í 'o māmaní.”

18

Ko te tō ki lalo 'ia Pāpiloné

¹Hili ko iá ne au vakai atu he 'āngelo 'e taha 'oku 'alu ifo mei hēvani, kua 'iá ia he mālohi lahi; pea ne hulu'ina 'ia māmaní 'i tono ngingilá.

²Pea ne'e kalanga le'o lahi ia, 'o pehē, “Kua tō ki lalo! Kua tō ki lalo 'ia Pāpilone lahi!

Pea kua hoko ko te nofo'anga tēvolo, ko te 'ananga 'o te fa'ahikehe kotoa pē,

mo te 'ananga 'o te manupuna kotoa pē 'oku ta'ema'a mo fihí'anakina.*

* 17:8 17:8 Tān 7:7; Fkhā 11:7; Saame 69:28 * 17:12 17:12 Tān 7:24 * 18:2 18:2 'Ais 13:21; 21:9; Sel 50:39; 51:8; Fkhā 14:8

³ He kua inu 'ia te pule'anga kotoa pē,
 mei te uaine, ko te mamahi 'o tana fe'auaki.
 Pea kua fai fe'auaki mo ia 'ia te 'ū tu'i 'o māmaní;
 pea ko te kau fakatupu koloa 'o māmaní kua notou koloa'ina
 ko te me'a 'i te lahi 'o tana ma'uli fakatu'umālié.*

⁴ Pea ne au fanongo ki te le'o 'e taha mei hēvani ne'e pehē,
 “Hiki meīā ia, 'e Toku kakai,
 ke 'aua 'e kotou kau 'i tana hiá,
 pea 'inasi 'i tonu 'ū fakamamahi.*

⁵ He kua a'u ake ki langi tana 'ū angahalá,
 pea kua manatu 'e te 'Atuá ki tana 'ū fai ta'etotonú.*

⁶ Ē, kotou totongi kiā ia,
 'o hangē ko te totongi ne ina fai ki te kakai kehé;
 pea 'avatu kiā ia ke tu'a ua,
 'o fakatatau ki tana 'ū ngāu'é.
 Ko te ipu ne ina fakafonú,
 kotou fakafonu ki ai ma'ana ke liunga ua.*

⁷ Tuku kiā ia 'ia te tauteá mo te mamahi,
 'o fakatatau ki te lahi 'o tana fakahīkīhiki'i 'oná mo tana ma'uli fakatu'umālié;
 kote'uhí ko tana pehē 'i tonu lotó,
 “Okou nofo 'ia au ko te kuini,
 pea 'oku kala ko te uitou 'ia au,
 pea 'e kala u 'ilo'i he mamahi.’

⁸ Ko ia ai 'e hoko mai tonu 'ū tauteá 'i te 'aho pē taha,
 'ia te mate mo te mamahi mo te hongē;
 pea 'e tutu 'ona 'i te afi.
 He 'oku mālohi 'ia te 'Aliko ko te 'Atuá
 'a ē kua Ina fakamāu'i 'oná.*

⁹ Pea 'e tēngihia mo tangilāulau'i 'ona 'e te 'ū tu'i 'o māmaní, 'ia nātou ne'e
 notou fe'auaki, mo ma'uli fakatu'umālie mo iá, 'i te notou mamata ki te kuhu
 'o tana velá.*

¹⁰ 'Oku notou tutu'u pē mei te mama'ó, ko te me'a 'i te notou manahē ki tana
 mamahi, 'o notou pehē,
 “Pohoē! Pohoē! 'Ia te fu'u kolo nā,
 ko Pāpilone, ko te kolo mālohi!
 He kua hoko tou fakamaau'i
 'i te houa pē 'e taha.”

¹¹ Pea ko te kau fakatupu koloa 'o māmaní 'oku notou tangi mo fakamamahi
 'iā ia, kote'uhí 'oku kala kei fakatau he taha te notou koloá.*

¹² 'ia te notou uta koula, mo te siliva, mo te maka koloa, mo te mata'itofe,
 mo te līneni mahu'inga, mo te kofu kulakula, mo te silika, mo te kula 'aho'aho;
 'ia te 'akau namu kakala kehekehe, mo te 'ū ipu lei kehekehe, mo te 'ū ipu
 'akau mahu'inga lahi, mo te ipu palasa mo ukamea mo māpele,*

¹³ mo te sinamoni, mo te me'a pani, mo te 'inīsēnisi, mo te mula, mo te
 laipeno, mo te uaine, mo te lolo, mo te māhoa'a lelei, mo te uite, mo te fanga

* **18:3** 18:3 'Ais 23:17; Sel 51:7 * **18:4** 18:4 'Ais 48:20; Sel 50:8; 51:6, 45 * **18:5** 18:5 Sēn 18:20-21;
 Sel 51:9 * **18:6** 18:6 Saame 137:8; Sel 50:29 * **18:8** 18:7-8 'Ais 47:7-9 * **18:9** 18:9-10 'Isi 26:16-17
 * **18:11** 18:11 'Isi 27:31, 36 * **18:12** 18:12-13 'Isi 27:12-13, 22

pulu, mo te fanga sipi, mo te fanga hoosi, mo te 'ū sāliote, mo te kakai, kae'uma'a'ia te 'ū laumālie 'o te kakai.

¹⁴ Pea ko te 'ū fua ne'e holi ki ai tou laumālié, kua mole meiā koe, pea mo te me'a fuli pē ne'e ifoifo lelei mo matamatalelé, kua mole meiā koe, pea 'e kailoa 'aupito 'e ke kei 'ilo'ia.

¹⁵ Ko te kau fakatau 'o te 'ū me'a ko iá, 'o notou ma'u koloa ai mei te fafiné, 'e notou tutu'u mei te mama'ó ko te me'a 'i te notou manahē ki tana mamahí, 'o notou tangi mo fakamamahi,*

¹⁶ mo notou pehe,

“Pohoē! Pohoē! 'Ia te fu'u kolo nā!
'Ia te kolo ne kofu 'aki te līneni mahu'inga,
mo te kofu kulakula, mo te kula 'aho'aho;
mo teu 'aki te koula,
mo te maka koloa, mo te mata'itofé!

¹⁷ He kua mole meiā ia 'i te 'aho pē taha
'ia te koloa ko ia ne'e lahi pehē fau.”*

Pea ko te 'alīkivaka kotoa pē, mo te kakai folau kotoa pē, mo te kau kauvaka, mo ia kotoa pē 'oku ngāue 'i taí, ne'e notou tutu'u mei te mama'ó.

¹⁸ Pea 'i te notou sio ki te kofu 'o tana velá ne notou kalanga 'o pehē, “Ko ai ia 'oku tatau mo te fu'u kolo nā?”*

¹⁹ Pea ne'e notou laku efu ki te notou 'ulú, pea notou kalanga 'i te notou tangi mo fakamamahi, 'o pehē,
“Pohoē! Pohoē! 'Ia te fu'u kolo nā,
'a ē ne'e ma'u koloa ai 'ia te kakai kotoa pē
ne'e ma'u vaka ke folau 'i te taí,
ko te me'a 'i tana fakatau lahi;
He kua lusa fuli pē 'i te houa pē taha.”*

²⁰ 'E langi, ke ke fiafia kiā ia,
mo kōtou 'ia te kau lotú,
mo te kau 'apōsetoló mo te kau palōfitá;
he kua fakamāu'i 'ona 'e te 'Atuá
kote'uhí ko te 'ū me'a ne ina fai kiā kōtōú.*

²¹ Pea ne'e hanga he 'āngelo mālohi, 'o hiki he fu'u maka hangē he maka momosi, 'o sī ki te taí, 'o pehē ia,
“'E pehē foki te si ifo 'ia te fu'u kolo ko Pāpiloné,
pea 'e kailoa 'aupito toe 'iloa ia.*

²² 'Io, 'e kailoa 'aupito toe ongona 'iā koe 'ia te tā 'a te kau tā ha'apé,
mo te kau faivá, mo te kau ifi fangufangú, mo te kau ifi talupité;
pea 'e kala toe 'iloa 'iā koe te kau ngāue 'i te faiva kehekehé,
pea 'e kala toe ongona 'iā koe te longoa'a 'o te me'a momosí;*

²³ pea 'e kala toe uló 'iā koe he maama,
pea 'e kala toe ongona 'iā koe he le'o 'o he tangata ta'ane mo he ta'ahine;
he ne'e hau 'i māmani tau kau fakatupu koloá,
pea ne'e takihee'i 'ia te 'ū pule'anga kotoa pē 'i tau fai fakalou'akaú.”*

* **18:15** 18:15 'Isi 27:31; 36 * **18:17** 18:17 'Ais 23:14; 'Isi 27:26-30 * **18:18** 18:18 'Isi 27:32 * **18:19**
18:19 'Isi 27:30-34 * **18:20** 18:20 Teu 32:43; Sel 51:48 * **18:21** 18:21 Sel 51:63-64; 'Isi 26:21
* **18:22** 18:22 'Isi 26:13; 'Ais 24:8 * **18:23** 18:23 Sel 7:34; 25:10

²⁴ Kae'uma'ā ne 'ilo' i 'iā ia te toto 'o te kau palōfitá mo te kakai lotú, mo nātou fuli pē kua mate tāmāte' i 'i māmaní.*

19

¹ Pea 'i te hili ange te 'ū me'a ko iá, ne au fanongo ki te me'a hangē he fu'u le'o 'o he kakai tokolahi 'i hēvaní, 'oku notou pehē,

“Hālelu'iā!”*

Ke 'i te tou 'Atuá† 'ia te fakama'ulí,
mo te kolōlia mo te mafai,

² he 'oku mo'oní mo totonu Tana 'ū fakamaaú;

he kua Ina fakamāu'i 'ia te fe'auaki lahi,

'a ē ne ina maumau'i 'ia māmani 'aki tana fe'auakí,

pea kua Ina totongi kiā ia

'ia te toto 'o Tana kau tamaio'alikí.”*

³ Pea ne'e notou toe pehē,

“Hālelu'iā!

Pea ne'e 'alu ake tono kohú, 'o lauikuonga pea ta'engata.”*

⁴ Pea ne'e tō ki lalo 'ia te mātu'a 'e toko uangofulu mā faá, mo te me'a ma'uli 'e toko faá, pea notou hū ki te 'Atua 'oku 'afio 'i te taloní, 'o notou pehē, “‘Ēmeni. Hālelu'iā!”

Ke te ta'ane 'a te Lamí

⁵ Pea ne'e ongo mai he le'o mei te taloní ne'e pehē,

“Kotou fakamālō ki te tou 'Atuá,

'ia te kau tamaio'alikí kotoa pē 'A'aná,

'ia kōtou 'oku 'apasia kiā Iá,

'ia te liliki mo te lalahi.”*

⁶ Pea ne au fanongo ki te me'a hangē he le'o 'o he kakai tokolahi, pea hangē ko te 'u'ulu 'o he 'ū vai lahi, pea hangē ko te longoa' 'o he 'ū fu'u maná, 'o pehē, “Hālelu'iā!

He 'oku hau 'ia te 'Alikí ko te 'Atua Aoniu.*

⁷ Tou fiafia mo mavava,

'io, 'e tou tuku te kolōliá kiā Ia,

he kua hokosia te ta'ane 'a te Lamí,

pea ko Tono hoá kua 'osi tono teuteu.

⁸ Pea ne'e tuku kiā ia ke kofu 'aki

'ia te līneni mahu'inga ne'e ngingila mo ma'a.”

He ko te līneni mahu'inga ko iá ko te 'ū ngāue lelei 'a te kakai lotú.

⁹ Pea pehē mai ia kiā au, “Tohi 'eni: manū'ia ā kā ko nātou kua fakaafe'i ki te katoanga ta'ane 'a te Lamí.” Pea pehē mai foki ia kiā au, “Ko te 'ū Folafofa tonu 'eni 'a te 'Atuá.”*

¹⁰ Pea u tō ki lalo 'i tono va'é ke hū kiā ia. Pea lea mai ia, “‘Ē, 'a: 'ouka kaungā tamaio'alikí mo koe, pea mo tou 'ū kāinga kua ma'u 'ia te fakamo'oní 'a Sīsuú; hū ki te 'Atuá pē. He ko te fai fakamo'oní 'a Sīsuú, ko te laumālie 'o te palōfisai.”

Ke te hoosi hinahiná mo te Folafofa 'a te 'Atuá

* **18:24** 18:24 Sel 51:49 * **19:1** 19:1 Hālelu'iā 'oku 'uhinga 'eni, fakafeta'i ki te 'Atua. † **19:1** 19:1 te tou 'Atuá: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, te 'Aliki ko te tou 'Atuá. * **19:2** 19:2 Teu 32:43; 2 Tu'i

9:7 * **19:3** 19:3 'Ais 34:10 * **19:5** 19:5 Saame 115:13 * **19:6** 19:6 'Isi 1:24; Saame 93:1; 97:1; 99:1

* **19:9** 19:9 Māt 22:2-3

¹¹ Pea u vakai atú kua fakaava 'ia te langí, pea tā ko he hoosi hinahina; pea ko ia ne'e heka 'i ai ne'e ui ko Falala'anga mo Mo'oni; pea 'oku mā'oni'oni Tana fakamaaú mo Tana fai taú.*

¹² Ko Tono ongo fe'i fofongá ne'e hangē ko te ulo'i afi, pea ne'e lahi te kalauni 'i Tono 'ulú; pea ne'e 'i ai Tono hingoa ne'e tohi, 'a ia ne'e kailoa 'ilo ki ai he taha, kā ko Ia pē.*

¹³ Pea ne Ina kofú 'aki he pulupulu kua pani toto; pea ko Tono huafa 'oku ui 'aki ko "Folafola 'a te 'Atua".

¹⁴ Pea ne'e mulimuli atu kiā Ia 'ia te 'ū matatau 'oku 'i te langí, 'oku notou heka ki te fanga hoosi hinahina, pea kua notou kofu 'aki 'ia te līneni mahu'inga ne'e hinahina mo ma'a.

¹⁵ Pea ne'e 'alu atu mei Tono ngutú 'ia te heletā māsila ke Ina taa'i 'aki 'ia te 'ū pule'angá, pea 'e Ina pule'i 'ia nātou 'aki he tokotoko ukamea. Pea ko Ia ia 'oku malaki 'ia te tata'o'anga kālepi 'o te houhau mo te tuputāmaki 'a te 'Atua Aoniú.*

¹⁶ Pea ne'e tohi 'i Tono pulupulú mo Tono alangá he hingoa,

KO TE TU'I 'O TE 'Ū TU'I
MO TE 'ALIKI 'O TE 'Ū 'ALIKI

¹⁷ Pea u vakai atu ki te 'āngelo 'e taha 'oku tu'u 'i te la'aá; pea ne'e kalanga le'o lahi ia ki te manupuna kotoa pē 'oku puna 'i te loto langí, "Ōmai; kotou fakataha mai ki te kātoanga lahi 'a te 'Atuá;*

¹⁸ ke kotou kai te kakano 'o te 'ū tu'í, mo te kakano 'o te 'ū 'alíkitaú, mo te kakano 'o te kau to'á, mo te kakano 'o te fanga hoosi mo nātou 'oku heka 'i ai, mo te kakano 'o te kakai kehekehe, 'ia te tau'atāina mo te pōpula, 'ia te liliki mo te lalahi."

¹⁹ Pea u vakai atu ki te manu fekaí, mo te 'ū tu'i 'o māmaní, mo te notou 'ū matataú, kua notou fakataha ke fai tau mo Ia 'oku heka 'i te hoosi, pea mo Tana kau taú.

²⁰ Pea ne'e puke 'ia te manu fekaí, pea mo te palōfita lohí, 'a ē ne'e fai 'ia te mana 'i te 'ao 'o te manú, 'o ina kākaa'i ai 'ia te kakai kua ma'u te faka'ilonga 'o te manu fekaí, mo notou hū ki tonono 'īmisi. Ne'e sī ma'uli 'ia nāua ki te anoaffi, 'a ia 'oku ulo sūlifa.*

²¹ Pea ko tonono toé ne'e tāmatae'i 'aki te heletā 'A'ana ne'e heka ki te hoosi, 'ia te heletā 'oku 'alu atu mei Tono ngutú; pea ne'e mākona te fanga manupuna kotoa pē 'i te notou kakanó.

20

Ko te ta'u 'e taha afé

¹ Pea ne au mamata ki te 'āngelo 'oku 'alu ifo mei te langí, 'oku 'iā ia 'ia te ki 'o te luoto 'e'hanatakéle, pea 'oku ina to'o he fu'u seini.

² Pea puke 'e ia 'ia te talākoni, 'ia te ngata 'o ono'ahó, 'a ia ko te tēvoló foki mo Sētane, pea ne ina ha'i 'ona ke 'osi he ta'u 'e taha afe,*

³ pea ne ina sī 'ona ki te luoto 'e'hanatakéle, 'o ina tāpuni'i 'ona 'o sila'i mei lunga; kote'uhí ke 'aua toe kākaa'i 'e ia 'ia te kakai kae'aua ke 'osi te ta'u 'e taha afé. Pea 'i te hili ko iá kua pau ke vete ange 'ona 'o fualoa si'i.

* **19:11** 19:11 'Isi 1:1; Saame 96:13; 'Ais 11:4 * **19:12** 19:12 Tān 10:6 * **19:15** 19:15 Saame 2:9; 'Ais 63:3; Sioeli 3:13; Fkhā 14:20 * **19:17** 19:17-18 'Isi 39:17-20 * **19:20** 19:20 Fkhā 13:1-18 * **20:2** 20:2 Sēn 3:1

⁴ Pea u vakai atu he 'ū taloni, pea ne'e tuku kiā nātou ne'e nofo 'i ai 'ia te fakamaaú; pea ne au mamata ki te 'ū laumalie 'o te kakai ne tu'usi te notou 'ulú kote'uhí ko te notou fakamo'oni kiā Sisuú, pea kote'uhí ko te Folafofa 'a te 'Atuá, pea kua kala notou lotu ki te manu fekaí, 'uma'ā tonó 'Imisí, pea ne'e kala notou ma'u tonó faka'ilongá 'i te notou la'é, pe 'i te notou nimá. Pea ne'e toe ma'uli 'ia nātou, 'o notou hau mo Kalaisi 'i te ta'u 'e taha afé.*

⁵ Ko tonó toe 'o te pekiá, ne'e kailoa notou ma'uli ake kae'aua ke kakato te ta'u 'e taha afé. Ko 'eni ia 'ia te fu'aki toetu'ú.

⁶ 'Oku manū'ia mo toputapu 'ia ia 'oku 'inasi 'i te fu'aki toetu'ú; he 'e kailoa ikuna'i 'ia nātou 'e te mate 'angauá, kā 'e notou nofo ko te kau taula'aliki 'a te 'Atuá mo Kalaisi, pea 'e notou hau mo Ia 'i te ta'u 'e taha afe.

Ko te 'ulungia 'ia Sētané

⁷ Pea kā toki kakato te ta'u 'e taha afé, pea 'e toki vete 'ia Sētane mei tonó pilisoné,

⁸ pea 'e 'alu ia ke kākaa'i 'ia te 'ū pule'anga 'oku nofo 'i te tuliki 'e fā 'o māmani, 'ia Kōki mo Mēkoki, ke fakataha'i nātou ki te tau; ko te notou tokolahí 'oku hangē ko te 'one'one 'o te tai.*

⁹ Pea ne'e notou 'alu ake 'i tonó māukupu 'o te fanuá, pea ne'e notou kāpui 'ia te 'apitanga 'o te kau lotú, mo te kolo 'ofainá. Pea ne'e 'alu ifo he afi mei te langí, 'o keina 'ia nātou.

¹⁰ Pea ko te tēvoló, 'a ia ne'e kākaa'i 'ia nātou, ne'e sī 'ona ki te anoafi, 'a ia 'oku uló sūlifá, 'a ē 'oku 'i ai foki 'ia te manu fekaí mo te palófitá lohí; pea 'e fakamamahi'i 'ia nātou 'i te 'aho mo te pō, 'o lauikuonga pea ta'engata.

Ko te fakamaau tukú

¹¹ Pea u vakai atu he fu'u taloni hinahina, pea mo Ia ne'e 'afio 'i ai, 'a ia ne'e hola mei Tono fofongá 'ia māmani mo te langí; pea ne'e kailoa 'ilo'i he notou feitu'u.*

¹² Pea ne au mamata ki te pekiá, 'ia te lalahi mo te liliki, 'oku notou tutu'u 'i te 'ao 'o te taloní. Pea ne'e folahi te 'ū tohí, pea ne'e folahi mo te tohi 'e taha, 'a ia ko te tohi 'o te ma'ulí; pea ne'e fakamaau 'ia te pekiá 'aki te 'ū me'a ne'e hiki 'i te 'ū tohí, 'o fakatatau ki te notou ngāué.

¹³ Pea ne'e tukuange 'e te taí 'ia te pekiá ne'e 'i ai; pea mo te maté foki mo Hētesi ne nā tukuange te pekiá ne'e 'iā nāuá; pea ne'e fakamāu'i 'ia nātou taki taha, 'o fakatatau ki te notou ngāué.

¹⁴ Pea ne'e sī 'ia te maté mo Hētesi ki te anoafi. Ko 'eni ia 'ia te mate 'angauá, ko te anoafi.

¹⁵ Pea ko ia kotoa pē ne'e kala 'iloa tonó hingoá 'i te tohi 'o te ma'ulí, ne'e sī ki te anoafi.

21

Ko te langi fo'ou mo te fanua fo'ou

¹ Pea ne au mamata ki te langi fo'ou mo he fanua fo'ou; he ne'e mole te 'uluaki langí mo te 'uluaki fanuá, pea 'oku kala kei tu'u 'ia te taí.*

* **20:4** 20:4 Tān 7:9, 22 * **20:8** 20:8 'Isi 7:2; 38:2, 9, 15 * **20:11** 20:11-12 Tān 7:9-10 * **21:1** 21:1 'Ais 65:17; 66:22; 2 Pita 3:13

² Pea ne au mamata* ki te kolo tapú, 'ia Selusalema fo'ou, 'oku 'alu ifo mei hēvani mei te 'Atuá, kua 'osi teuteu'i, 'o hangē ko he ta'ahine, kua mateuteu ki tono malí.*

³ Pea ne au fanongo ki te fu'u le'o mei te taloní, 'oku pehē mai, "Vakai, ko te tāpanekale 'o te 'Atuá 'oku tu'u mo te kakai.

Pea 'e nofo ia mo nātou,

pea 'e notou nofo ko Tono kakai;

pea 'e nofo Tana 'Afió, ko te 'Atua 'oku kau mo nātou,

'io, ko te notou 'Atua.*

⁴ Pea 'e Ina holoholo'i 'ia te lo'imata fuli pē mei te notou matá;

pea 'e kala toe 'i ai he mate,

pea 'e kala toe 'i ai he mamahi, pē he tangi, pē he ongosia;

he kua mole atu 'ia te 'ū me'a mu'á.*

⁵ Pea folafola mai 'e Ia ne'e 'afio 'i te taloní, "Vakai, 'Okou fakafo'ou 'ia te me'a kotoa pē." Pea pehē mai Ia, "Tohi 'eni, he 'oku mo'oni mo totonu 'ia te 'ū lea nei."

⁶ Pea folafola mai Ia, "Kua fai. Ko Au ko te 'Ālifa mo te 'Ōmeka, ko te kamata'anga mo te ngata'anga. Pea ko ia 'oku fiainuá 'e Au tuku kiā ia ke inu ta'etongí mei te matavai 'o te ma'ulí.*

⁷ Ko ia ko 'ē 'e ikuná, 'e tō mo'ona 'ia te 'ū me'a nei, pea 'e Au nofo ko tono 'Atua, pea 'e nofo ia ko Toku foha.*

⁸ Kā ko te kau fo'í, mo te ta'etuí, mo te anga-fakalialíá, mo te fakapoó, mo te fe'auakí, mo te fai fakalou'akaú, mo te kau tauhi 'aitolí, mo te kau lohi kotoa pē, 'e notou 'inasi 'i te ano 'oku ulo afi mo sūlifa, 'a ia ko te mate 'angauá."

Ko Selusalema fo'ou

⁹ Pea ne'e ha'u he toko taha 'i te kau 'āngelo 'e toko fitú, 'a ia ne'e 'iā nātou 'ia te 'ū ipu 'e fitu ne'e fonu 'i te tautea fakamulí 'e fitú; pea ne'e lea ia kiā au, 'o pehē, "Ha'u ki heni, 'e au fakahā kiā koe 'ia te ta'ahine, ko te hoa 'o te Lamí."

¹⁰ Pea ne ina 'ave 'oku, 'i taku Laumālie'iná, ki te ma'unga lahi mo mā'olunga, 'o ina fakahā kiā au 'ia te kolo tapú, ko Selusalema, 'oku 'alu ifo mei te langí mei te 'Atuá.*

¹¹ 'Oku 'i ai 'ia te Sikaina 'o te 'Atuá; pea ko tono ngingilá ne'e hangē ko he maka koloa fungani, 'o hangē ko he maka siasipa, pea ma'a 'o hangē ko he kilisitalá.

¹² Ne'e 'i ai tono 'ā lahi, mo mā'olunga; ne'e 'i ai tono matapā 'e hongofulu mā ua, pea tu'u 'i te 'ū matapaá he 'āngelo 'e hongofulu mā ua, pea tohi ai he 'ū hingoa, 'a ia ko te 'ū hingoa 'o te 'ū matakali 'e hongofulu mā ua 'o te ha'a 'Isilelí.*

¹³ Ne'e tolu 'ia te matapā ki hahaké; pea tolu te matapā ki te tokelaú; pea tolu te matapā ki te tongá; pea tolu te matapā ki te hihifó.

¹⁴ Pea ko te 'ā 'o te koló ne'e hongofulu mā ua tono makatu'ungá, pea tu'u ai 'ia te hingoa 'e hongofulu mā ua 'o te kau 'apōsetolo 'e hongofulu mā ua 'a te Lamí.

* 21:2 21:2 Pea ne au mamata: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, Pea ko au Sione ne au mamata.

* 21:2 21:2 'Ais 52:1; 61:10; Fkhā 3:12 * 21:3 21:3 'Isi 37:27; Lev 26:11-12 * 21:4 21:4 'Ais 25:8;

35:10; 65:19 * 21:6 21:6 'Ais 55:1 * 21:7 21:7 2 Sām 7:14; Saame 89:26-27 * 21:10 21:10 'Isi 40:2

* 21:12 21:12-13 'Isi 48:30-35

15 Pea ko ia ne'e talanoa mo aú ne ina to'o he va'a kaho koula fua, ke ina fua 'aki 'ia te koló, mo tonó 'ū matapaá, mo tonó 'aá.*

16 Pea 'oku tapafā tatau 'ia te koló, pea ko tonó loaloá 'oku tatau mo tonó māukupú. Pea ne ina fua 'ia te koló 'aki te kaho, pea ne'e maile 'e taha afe nīmangeau; ko tonó loaloá mo tonó māukupú mo tonó mā'olungá 'oku tatau pē.

17 Pea ne ina fua tonó 'aá, ko te kiupite 'e teau mā fāngofulu mā fā;† ko te fua fakaetangata ia, he ko te fua faka'āngelo ia.‡

18 Pea ko te me'a ne'e langa 'aki tonó 'aá ko te siasipa; pea ko te koló ko te koula haohaoa, hangē ko te sio'ata 'asinisini.*

19 Ko te 'ū makatu'unga 'o te koló ne'e teu 'aki te maka koloa kehekehe. Ko te 'uluaki makatu'ungá ko te siasipa; ko tonó uá, ko te sāfaia; ko tonó tolú, ko te kalisitone; ko tonó faá, ko te 'emalata;

20 ko tonó nīmá, ko te satoniki; ko tonó onó, ko te sātio; ko tonó fitú, ko te kalisolaite; ko tonó valú, ko te pelili; ko tonó hivá, ko te tōpasi; ko tonó hongofulú, ko te kelaisāpaso; ko tonó hongofulu mā tahá, ko te siasini; pea ko tonó hongofulu mā uá, ko te 'ametisi.

21 Pea ko te matapā 'e hongofulu mā uá, ko te 'ū mata'itofe ia 'e hongofulu mā ua; ne'e ngaahi 'ia te 'ū matapā taki taha 'aki he mata'itofe 'e taha; pea ko te ala 'o te koló ko te koula haohaoa, 'o hangē he sio'ata 'asinisini.

22 Pea ne'e kala u sio 'i ai he temipale, he ko tonó temipale 'o'oná 'ia te 'Alikí ko te 'Atua Aoniú, pea mo te Lamí.

23 Pea ne'e kala 'aonga 'ia te la'aá ki te koló, pe ko te māhiná, ke uló ki ai; he ne'e fakamaama ia 'e te Sikaina 'o te 'Atuá, pea ko tonó maamá ko te Lamí.*

24 Pea 'e hā'ele 'ia te 'ū kakaí 'i Tono maamá; pea ko te 'ū tu'i 'o māmaní 'e notou 'aumai te notou nāunau§ kiā Ia.*

25 Pea ko tonó 'ū matapaá 'e kailoa 'aupito tāpuni 'i te 'ahó; he 'oku kala he pō'uli 'i ai.*

26 Pea 'e notou 'aumai ki ai 'ia te nāunau mo te faka'apa'apa 'o te 'ū pule'angá.

27 Pea 'e kala 'aupito hū ki ai he mama'i me'a 'oku ta'etaau, pe 'oku fai fakalialia, pe 'oku lohi, ngata pē 'iā nātou kua tohi 'i te tohi 'o te ma'uli 'a te Lamí.*

22

1 Pea ne ina fakahā kiā au he vaitafe 'o te vai 'o te ma'ulí, ne'e 'asinisini hangē ko te kilisitala, 'oku tafe mai mei te taloni 'o te 'Atuá mo te Lamí,*

2 'i lotomālie 'i te ala 'o te koló. Pea ne'e tu'u mei te ongo kauvai 'o te vaitafé, 'ia te 'akau 'o te ma'ulí, pea pehē mo te kauvai 'e tahá. Ne'e hongofulu mā ua tonó fa'ahinga fuá, 'o taki taha te māhina tonó fua; pea ko te lau'i'akaú 'oku 'aonga ki te faito'o 'o te 'ū pule'angá.*

3 Pea kā 'i ai he me'a fakamala'ia 'e kala toe 'i ai. Pea ko te taloni 'o te 'Atuá mo te Lamí 'oku tu'u 'i ai, pea 'oku tauhi kiā Ia 'e Tana kau tamaio'alikí.*

* 21:15 21:15 'Isi 40:3 † 21:17 21:17 kiupite 'e teau mā fāngofulu mā fā 'oku tatau 'eni mo te mita 'e fitungofulu. ‡ 21:17 21:17 Ko te 'ū fua 'i te veesí ko 'eni 'oku 'i ai tonó 'uhinga fufú nai. * 21:18 21:18-21 'Ais 54:11-12 * 21:23 21:23 'Ais 60:19-20 § 21:24 21:24 nāunau: 'oku pehē 'i tonó 'ū hiki fualoa 'ihi, nāunau mo te faka'apa'apá. * 21:24 21:24 'Ais 60:3 * 21:25 21:25-26 'Ais 60:11 * 21:27 21:27 'Ais 52:1; 'Isi 44:9 * 22:1 22:1 'Isi 47:1; Sák 14:8 * 22:2 22:2 Sēn 2:9; 'Isi 47:12 * 22:3 22:3 Sák 14:11

4 Pea 'e notou mamata ki Tono fofongá; pea 'e tu'u Tono huafá 'i te notou la'é.

5 Pea 'e kala toe 'i ai he pō, pea 'e kala toe 'aonga ki ai he maama pe ko te ulu 'o te la'aá; he ko te 'Aliko ko te 'Atuá, 'e Ina fakamaama 'ia nātou, pea 'e notou hau 'o lauikuonga pea ta'engata.*

Ko te hā'ele mai 'ia Sīsú

6 Pea pehē mai 'e ia kiā au, “Oku mo'oni mo totonu 'ia te 'ū lea nei. Pea ko te 'Aliko ko te 'Atua 'o te 'ū laumālie 'o te kau palōfitá kua Ina fekau'i Tana 'āngeló ke fakahā ki Tana kau tamaio'alikí 'ia te 'ū me'a kua pau 'e vave tana hoko mai.”

7 Pea vakai, 'oku vave Taku 'alu atú. Manū'ia ā kā ko ia 'oku tauhi 'ia te 'ū lea 'o te palōfisai 'o te tohi nei.

8 Pea ko au Sione ia, ne'e fanongo mo mamata ki te 'ū me'a ko 'ení. Pea 'i taku fanongo leva mo mamatá, ne au tō ai ki lalo ke hū 'i te va'e 'o te 'āngelo ne'e fakahā mai te 'ū me'a ko iá.

9 Ka ne'e pehē mai ia, “Ē, 'aua; 'okou kaungā tamaio'aliki mo koe, pea mo tou 'ū tokoua ko te kau palōfitá, pea mo te kakai 'oku tauhi te 'ū lea 'o te tohi nei. Hū ki te 'Atuá pē.”

10 Pea pehē mai ia, “Aua na'a ke sila'i 'ia te 'ū lea 'o te palōfisai 'o te tohi nei, he kua ofi tonu taimí.

11 Ko ia ko 'ē 'oku ta'eangatonú, ke ta'eangatonu ai pē ia; pea ko ia 'oku 'ulí, ke fai ai pē ia tonu 'ulí'i; pea ko ia 'oku anga-tonú ke anga-tonu ai pē ia; pea ko ia 'oku mā'oni'oní ke fai ai pē ia tonu fakamā'oni'oní’.*

12 Vakai, 'oku vave Taku 'alu atú, pea 'Okou 'alu atu mo Taku totongí ke 'avatu ki te tangata taki taha 'o fakatatau ki tana ngāue.*

13 Ko Au ko te 'Ālifa mo te 'Ōmeke, ko te 'Uluaki mo te Kimuli, ko te Kamata'anga mo te Ngata'anga.*

14 Manū'ia ā kā ko nātou 'oku fō te notou kofú, kote'uhí ke ngafua kiā nātou 'ia te 'akau 'o te ma'ulí, pea ke notou hū 'i te 'ū matapā ki te koló.*

15 'Oku 'i te tu'a 'aá 'ia te fanga kulí, mo te kau fai fakalou'akau, mo te kau fe'auaki, mo te kau fakapō, mo te kau tauhi 'aitoli, mo te kakai kotoa pē 'oku 'ofa ki te lohí mo fai iá.

16 “Ko au, Sīsū, kua U fekau atu Taku 'āngeló ke fakapapau'i kiā kōtou 'ia te 'ū me'a nei 'i te 'ū siasí. Ko Au ko te Huli mo te Hako 'o Tēvitá, ko te Fetu'u Ngingila 'o te pongipongi.”*

17 Pea 'oku pehē 'e te Laumālie mo te ta'ahiné, “Ha'u.” Pea ko ia ko 'ē 'oku fanongó, ke pehē ia, “Ha'u.” Pea ko ia ko 'ē 'oku fiainú, ke ha'u ia. Pea ko ia ko 'ē 'oku loto ki aí, ke ina to'o ta'etotongi 'ia te vai 'o te ma'ulí.*

Ko te faka'osi

18 'Okou fakapapau atu kiā ia fuli pē 'e fanongo ki te 'ū lea 'o te palōfisai 'i te tohi nei: kā 'i ai he taha 'e ina fakalahi ki ai, 'e fakalahi 'e te 'Atuá kiā ia 'ia te 'ū tautea kua tohi 'i te tohi nei.*

* 22:5 22:5 'Ais 60:19; Tān 7:18 * 22:11 22:11 Tān 12:10 * 22:12 22:12 'Ais 40:10; 62:11; Saame 28:4; Sel 17:10 * 22:13 22:13 Fkhā 1:8, 17; 2:8; 'Ais 44:6; 48:12 * 22:14 22:14 Sēn 2:9; 3:22 * 22:16 22:16 'Ais 11:1, 10 * 22:17 22:17 'Ais 55:1 * 22:18 22:18-19 Teu 4:2; 12:32

¹⁹ Pea kā 'i ai he taha 'e to'o he me'a mei te 'ū lea 'o te tohi palōfisa nei, 'e to'o 'e te 'Atuá tonō 'inasi 'i te 'akau 'o te ma'ulí, pea 'i te kolo tapú, 'ia te 'ū me'a kua tohi 'i te tohi nei.

²⁰ Ko Ia 'oku Ina fakapapau 'ia te 'ū me'a nei, 'oku pehē mai Ia, "'Io, 'oku vave Taku 'alu atú."

'Ēmeni. 'Aliko Sīsū, hā'ele mai.

²¹ Ko te kelesi 'a te 'Aliko ko Sīsū Kalaisí, 'ofa ke 'i te kakai lotú* ia.†

---

* **22:21** 22:21 'i te kakai lotú: 'oku pehē 'i tonō 'ū hiki fualoa 'ihi, 'iā kōtou kotoa pē. † **22:21** 22:21 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'oku faka'osi 'aki te lea 'Ēmeni.